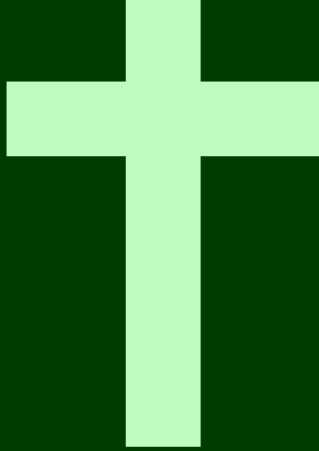

Hmooh hmëë he-
ga-jmee Jesucristo;
Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín
(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	59
San Lucas	95
San Juan	156
Hechos	200
Romanos	257
1 Corintios	280
2 Corintios	303
Gálatas	318
Efesios	327
Filipenses	335
Colosenses	341
1 Tesalonicenses	347
2 Tesalonicenses	352
1 Timoteo	355
2 Timoteo	362
Tito	367
Filemón	370
Hebreos	372
Santiago	390
1 Pedro	396
2 Pedro	403
1 Juan	407
2 Juan	413
3 Juan	414
Judas	415
Apocalipsis	417

San Mateo Ju'hmée' kih' Jesús he' ga' si' Matä'

Lä'jēē' dsa' ma'gyuh' kyaq' Jesucristo

(Lc. 3:23-38)

¹ Jee' la' na' si' jmi' kih' lä'jēē' dsa' ma'gyuh' kyaq' Jesucristo hi' läq' sa'ju' kih' David, hi' ma' läq' sa'ju' kih' Abraham. ² Abraham ma' läq' jmi' Isaac. Isaac he' ma' läq' jmi' Jacob. Jacob ma' läq' jmi' Judá kyaah' lä'jēē' øøyh'. ³ Judá ma' läq' jmi' Fare kyaah' Zará. Choo' hi' he' ga'läq' Tamar. Fare he' ma' läq' jmi' Esrom. Esrom ma' läq' jmi' Aram. ⁴ Aram he' ma' läq' jmi' Aminadab. Aminadab ma' läq' jmi' Naasón. Naasón he' ma' läq' jmi' Salmón. ⁵ Rahab kyaah' Salmón ga'läq' cho'jmi' Booz. Rut kyaah' Booz he' ga'läq' cho'jmi' Obed. Obed he' ma' läq' jmi' Isai. ⁶ Isai ma' läq' jmi' rey David. Mē' Uría kyaah' rey David he' ga'läq' cho'jmi' Salomón. ⁷ Salomón he' ma' läq' jmi' Roboam. Roboam ma' läq' jmi' Abía. Abía ma' läq' jmi' Asa. ⁸ Asa he' ma' läq' jmi' Josafat. Josafat ma' läq' jmi' Joram. Joram ma' läq' jmi' Uzía. ⁹ Uzía he' ma' läq' jmi' Jotam. Jotam ma' läq' jmi' Acáz. Acáz ma' läq' jmi' Ezequía. ¹⁰ Ezequía he' ma' läq' jmi' Manasé. Manasé ma' läq' jmi' Amón. Amón ma' läq' jmi' Josía. ¹¹ Josía ma' läq' jmi' Jeconía kyaah' lä'jēē' øøyh'. Jii' kih' Josía ga'jäy' he' wii' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. ¹² Ma'ngēē' ma'näa' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia, Jeconía he' ma' läq' jmi' Salatiel. Salatiel ma' läq' jmi' Zorobabel. ¹³ Zorobabel he' ma' läq' jmi' Abiud. Abiud ma' läq' jmi'

Eliaquim. Eliaquim ma' läq' jmi' Azor.

¹⁴ Azor he' ma' läq' jmi' Sadoc. Sadoc ma' läq' jmi' Aquím. Aquím ma' läq' jmi' Eliud. ¹⁵ Eliud he' ma' läq' jmi' Eleazar. Eleazar ma' läq' jmi' Matán. Matán ma' läq' jmi' Jacob. ¹⁶ Jacob he' ma' läq' jmi' José, hi' ga'läq' dsa'ñuuh' kyaq' María. María he' ga'läq' choo' Jesús hi' ga'lä'cheē' Cristo (he' hnøø' jäh' hi' na'hñaa'). ¹⁷ Lä'jēē' jmi' dsa' he' tē' gya'kyeē' dsa' wa'ra' ga'heen' lä'jaa' lä'jaa' lä' ga'løø' kyaah' Abraham, lä' ga'tē' David. Lä'ja' tē' gya'kyeē' dsa' ka'läh', he' ga'løø' kyaah' David lä'jiih' ma' ga'jäy' he' wii' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. Lä'ja' tē' gya'kyeē' ka'läh', he' ga'løø' lä' ma' ga'näy' Babilonia, lä'jiih' ga'lä'chaa' Cristo.

Lä'la' ga'lä'chaa' Jesús

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Lä'la' ga'la' ma' ga'lä'chaa' Jesucristo. María chooy' ma' na'la' hmoooh' kiyh' kyaah' José. Pero jää' ja'ga' kaay' øøyh', ma' kyaq' ba' María gyuu' kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'ngii'. ¹⁹ José, dsa'ñuuh' kyaay', ma' jmeey' he' llu' jmah', hi' sa' ma' hnøøy' ma' mi'kwah' dsa' kih' María, he'ja' ga'lla' dsēy' ma' beey' to'kē' ba'. ²⁰ Ma'ngēē' ma' jmeey' huud'sē' lä'ja', ga'lä'jnää' kiyh' jaa' ángel kyaq' Dio jee' na'gwiiy', hi' ga'jäh' siyh':

—José, sa'ju' kih' David, ta' wa' gah' kaah' María na', jmäh' dsa' mē' kyaah'. Jēeh', kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'ngii' ba' ja', he' kyaay' gyuu'. ²¹ Lä'chaa' jaa' gyuu' kyaay' hi' mi'cheeh' Jesús, jēeh' hi' he' lää' dsa'gooh' hnäh' kih' dso'kye'.

²² Ga'lä'jē' he' ja' ga'la' mah' lä'te' lä'koq' ga'jäh' dsa' hi'

ga⁻ngëé¹ juu¹ kih¹ Dio llo'joo¹,
lä⁻koh¹ ma' ga⁻jäyh¹:

²³ Jaa⁻ chih⁻më¹ kwaä⁻ hi⁻ sa⁻
ma⁻jëé⁻ dsa⁻ñuu⁻,
kaay¹ gyuu⁻ mah¹ lä⁻chaa⁻ jaa⁻
gyuu⁻ ñuu⁻ kiyh¹.

Hi⁻ gyuu⁻ he¹ lä⁻chee⁻ Emanuel.

Juu¹ la⁻ hnø¹ jäh⁻: Dio kyaah¹ jne¹.

²⁴ Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻ñe¹ José jee¹
këy⁻ ja⁻, ga⁻jmeey¹ lä⁻koo⁻ mada⁻
he⁻ ga⁻jmeey¹ ängel kyaä¹ Dio kiyh¹,
ga⁻heeh⁻ bih¹ ga⁻kaay¹ María.
²⁵ Pero sa⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻ lä⁻jiih¹
ga⁻lä⁻chaa⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ to⁻ nē¹
kyaay¹, hi⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻ Jesús
ma⁻ngëé¹ ma⁻lä⁻chaa⁻.

2

*Dsa⁻ hi⁻ ma' kyuu⁻ ha⁻ lä⁻ chaa⁻
ñuu¹ gyuu⁻ ga⁻jmäy¹ jøøh¹ gyuu⁻
Jesús*

¹ Ga⁻lä⁻chaa⁻ Jesús Belén, koo⁻
jwii⁻ mäh⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Judea,
lä⁻koo⁻ ma' laa¹ Herode dsa⁻ta⁻ jee¹
ja⁻. Hi⁻ lä⁻koo⁻ ma' ga⁻lä⁻chaa⁻
Jesús, ga⁻lla⁻nää¹ ta⁻ jwii⁻ Jerusalén
dsa⁻ hi⁻ ma' kyuu⁻ ha⁻ lä⁻ chaa⁻
ñuu¹ gyuu⁻. Hi⁻ he¹ ya⁻nää¹ ta⁻la⁻
ga⁻hya⁻ hyoo⁻. ²Hi⁻ ma' ngiiy⁻ juu¹:

—¿Na⁻ rey kyaä¹ dsa⁻ judiu
hi⁻ ma⁻lä⁻chaa⁻? Ga⁻jëé¹ jnääh¹
ga⁻hñaa¹ ñuu¹ kyaay¹ ta⁻la⁻ ga⁻hya⁻
hyoo⁻. He⁻ ja⁻ ma⁻ya⁻nøø¹ jnääh¹
mah¹ jmee¹ jnääh¹ juuh⁻ kiyh¹.

³ Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻nuu¹ rey
Herode lä⁻ja⁻, ga⁻hee¹ ba¹ dsëy¹, hi⁻
ja⁻ ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻la¹ kih¹ lä⁻jëé¹ dsa⁻
hi⁻ ma' tääh¹ Jerusalén. ⁴He⁻ja⁻
ga⁻jmeey¹ rey mada⁻, ga⁻tëeyh¹
lä⁻jëé¹ dsa⁻kaah¹ kyaä¹ jmi⁻dsa⁻
kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaä¹ ley mah¹
ga⁻ngiiy⁻ juu¹ kiyh¹, ha⁻ jee¹ jwii⁻
la¹ kwaat⁻ lä⁻chaa⁻ Cristo. ⁵Mah¹
ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹ siiyh⁻:

—Jee¹ jwii⁻ mäh⁻ he⁻ chee⁻ Belén
he⁻ hla⁻ hwa¹ Judea ba¹ lä⁻chaa⁻.
Jëéh¹, lä⁻ja⁻ ga⁻sii¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻
ngëé¹ juu¹ kih¹ Dio jää¹:

⁶ Hne⁻ Belén, jwii⁻ mäh⁻ he⁻ hla⁻
hwa¹ Judea,

sa⁻ jäh¹ hne⁻ mäh¹ ga¹ kih¹ lä⁻jë⁻
jwii⁻ kaah¹ he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹
na⁻.

Jëéh¹, kyah¹ hne⁻ ya⁻hëé¹ jaa⁻ hi⁻
ka¹ nē¹, hi⁻ hää¹ dsa⁻ Israel
hi⁻ laa¹ dsa⁻ kyaan⁻.

⁷ He⁻ja⁻ jee¹ na⁻hmää¹ ba¹
ga⁻tëeh¹ Herode dsa⁻ hi⁻ ya⁻nää¹
ta⁻la⁻ ga⁻hya⁻ hyoo⁻, ga⁻ngiiy⁻
juu¹ kiyh¹ joh¹ jmi¹ ma⁻hya⁻ he⁻
ga⁻jëey¹ ga⁻hñaa¹ ñuu¹ he¹. ⁸Ja⁻ga⁻
ga⁻chee¹ dsih¹ ta⁻ Belén, mah¹
ga⁻jäyh¹ siiyh⁻:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ jee¹ oo⁻, go⁻kii¹
da¹ hnäh¹ juu¹ kwee⁻ kih¹ gyuu⁻
he¹. Wa⁻ra⁻ ga⁻jnääh⁻ hnäh¹,
ja⁻ ya⁻nääh⁻ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹
juu¹ kin⁻, mah¹ jnä¹ ka⁻läh¹ ñiin⁻
na⁻jmeen¹ juuh⁻ kiyh¹.

⁹ Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻nuuy¹ juu¹
kih¹ rey, ga⁻nääy¹. Hi¹ cha⁻ñuu¹
hi⁻ ga⁻jëey¹ ta⁻la⁻ ga⁻hya⁻ hyoo⁻,
ngooy¹ ta⁻ cha⁻nē¹ dsa⁻ he¹ lä⁻jiih¹
ga⁻tëey¹ jee¹ ma' kyaä¹ gyuu⁻. Jee¹
ja⁻ ga⁻hëey¹ koo⁻ hweh⁻. ¹⁰Lä⁻ma⁻
ga⁻jëey¹ lä⁻ma⁻hee¹ ja⁻ ba¹ cha⁻ñuu¹
he¹, ga⁻lä⁻chaa⁻ llu¹ cha⁻miih⁻.
¹¹Ma¹ ga⁻taayh⁻ cha⁻neh⁻ ja⁻,
ga⁻jëey¹ gyuu⁻ kyaah¹ María chooy¹.
Ja⁻ga⁻ ga⁻juuyh¹ jney¹ ga⁻jmäy¹
jøøh¹. Ga⁻näy¹ jee¹ ma' tääh¹ kuu¹
kiyh¹ mah¹ ga⁻kwëeyh¹ ku⁻nøø⁻,
ga⁻kwëeyh¹ wa⁻chu⁻, hi⁻ koo⁻ ga⁻
he⁻ chee⁻ mirra. ¹²Ma⁻ngëé¹
he⁻ ja⁻, ga⁻mi⁻jnääh⁻ Dio kih¹ dsa⁻
he¹ jee¹ na⁻gwiiy⁻ mah¹ mo⁻so⁻
ma⁻ dsa⁻jëeyh⁻ ta⁻ jee¹ ma¹ gya¹
Herode. Ga⁻jluuy¹ jyoh¹ jwë¹ mah¹
ga⁻lla⁻nääy¹ ta⁻ hwa¹ kiyh¹.

Ga⁻nääy¹ ta⁻ hwa¹ Egipto

¹³ Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻nää¹ dsa⁻ hi⁻
kyuu⁻ ha⁻ lä⁻ chaa⁻ ñuu¹ he¹, jaa⁻
ängel kyaä¹ Dio ga⁻lä⁻ jnääh¹ kih¹ José
jee¹ ma¹ këy⁻ mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Noo⁻, jää¹ gyuu⁻ kyaah¹ chooy¹
mah¹ go⁻nää¹ hnäh¹ ta⁻ hwa¹

Egipto. Jee' oo⁺ jäh' ta'ko⁻jiih' lloo[~] jmi⁺ jmeen' juu' kyah'. Jëeh' hnaah' Herode gyuu⁻ mah' jngëeyh'.

¹⁴ Lã⁻ko^o- ma' ga⁻ñe' José jee' ma' na' gwii⁻, lã⁻chah' hwë' ja⁻ ga⁻jääy' gyuu⁻ kyaah' María, ga⁻näay' ta' hwa' Egipto. ¹⁵ Jee' ja⁻ ga⁻taayh' lã⁻jiih' ga⁻juu' Herode. Mah' lã⁻ja⁻ lã⁻te' lã⁻ko^o- ga⁻jäh' dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe' juu' kih' Dio, lã⁻ ma' ga⁻jäyh': "Ta' hwa' Egipto ga⁻tëehn' gyuu⁻ kyaan⁺."

Ga⁻jmee' Herode mada⁻ juu' lã⁻jëe' gyuu⁻ ñuu^h-

¹⁶ Ma' ga⁻lã⁻liih' Herode ga⁻mi⁻goo⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' kyuu^h- he' kiyh', ga⁻lã⁻lleey' jwërte. He⁻ja⁻ ga⁻hëy' joh' jmi⁺ ma⁻lã⁻hi⁺ lã⁻ ma' to⁻në⁻ ga⁻jëe' dsa⁻ he' nuu⁺. Mah' ga⁻jmeey' mada⁻ kih' hløø⁻ he⁻ jngëeyh' lã⁻jëe' gyuu⁻ ñuu^h- hi⁻ ja⁻ ga⁻ lã⁻chaa⁻ lã⁻jiih' hi⁻ ma' hää' to' ñe⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jwi⁺ Belén, lã⁻kye⁻ kih' hi⁻ ma' tääh' jäh⁻ lã⁻ku⁻ lã⁻ji⁺ kih' jwi⁺ ja⁻. ¹⁷ Lã⁻ja⁻ ga⁻lã⁻te' lã⁻ko^o- ga⁻jäh' Jeremia⁺ hi⁻ ga⁻ngëe' juu' kih' Dio jãä', he⁻ lle⁻ lã⁻la⁻:

¹⁸ Ga⁻lã⁻nuuh' ko^o- juu' jee' jwi⁺ Ramá, peer⁺ ti⁻meeh⁻ dsë' dsa⁻, hooh⁻ dsa⁻, høø⁻ dsa⁻. Sa⁻ju⁻ kih' Raquel ba' he' hi⁻ hooh⁻ kih' gyuu⁻ kyaä'. Sa⁻ hii⁻ nøh⁺ dsëy', kih' he⁻ ga⁻juu' jwëe' gyuu⁻ kyaay'.

¹⁹ Ma⁻ngëe' ma⁻juu⁻ Herode, jãä⁻ ángel kyaä' Dio ga⁻lã⁻jnää' kih' José jee' ma' na' gwiiy⁻, hwa' Egipto. ²⁰ Mah' ga⁻siiyh⁺:

—Noo⁻, tee' gyuu⁻ kyaah' chooy', mah' gwaah⁻ ta' Israel ka⁻läh'. Jëeh', ma⁻juu⁻ ba' hi⁻ ma' hnøø' ma' jngëeh' gyuu⁻.

²¹ He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ mah' ga⁻tëey⁻ gyuu⁻ kyaah' chooy', ga⁻näay' ta' hwa' Israel ka⁻läh'. ²² Pero ma' ga⁻nuuy' kih' Arquelao hi⁻ ma'

jmee⁺ hih⁺ hwa' Judea lla⁻ jmi⁺ Herode, he⁻ja⁻ ga⁻lã⁻goyh⁻ ma' dsa⁻näay⁻ ta⁻ja⁻. Pero ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kiyh' jee' ma' këy⁻ mah' ga⁻näay' ta' hwa' Galilea ba'. ²³ Ma' ga⁻lla⁻näay' ta⁻ja⁻, ga⁻taayh' jwi⁺ he⁻ chee⁻ Nazaret. Mah' lã⁻ja⁻ lã⁻te' lã⁻ko^o- ga⁻jäh' dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe' juu' kih' Dio: "Nazareno ba' jäh⁺ dsa⁻ kih' Jesús."

3

Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii⁺
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ma⁻ja⁻ ñee' Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo[~] jmi⁺ ta' hwa' kii⁺ kih' Judea na⁻kway⁻ juu'. ² Lã⁻la⁻ ma' jäh⁺:

—Jëeh' hnäh' kih' Dio, jëeh', ma⁻ya⁻jäh⁻ he⁻ jãä' Dio dsa⁻ lã⁻hi⁺ kih'.

³ Kih' Jwaa⁻ ba' ja⁻ hi⁻ ga⁻hlëeh' Isaia hi⁻ ga⁻ngëe' juu' kih' Dio jãä', lã⁻ ma' ga⁻jäyh':

Kii⁺ nuuh⁻ ko^o- lle' he⁻ hlëeh⁻ hwa' kii⁺ jee' sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻:

"Mi⁻llu⁻ hnäh' jwë' kih' Dsa⁻jøøh' jnän⁻.

Mi⁻llu⁻ hnäh' hñaah' mah' jäy⁻ ko⁻dsoo' jwë'", ga⁻jäh' Isaia.

⁴ Hmiih⁻ kih' Jwaa⁻ ma' la' kyaah' jñu⁻ camey⁻, ma' na⁻hñuu⁻ tuyh' kyaah' ko^o- loo' jah'. Ma' kuyh⁻ iih⁻ hi⁻ ma' hiyh' tah' he⁻ ma' cha⁻ moh'. ⁵ He⁻ja⁻ jwëe' dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ Jerusalén ga⁻lla⁻nää' jee' ma' cheh' Jwaa⁻, hi⁻ lã⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää' hi⁻ ma' chaa⁻ lã⁻kaa⁻ hwa' Judea, lã⁻kye⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ lã⁻ku⁻ lã⁻ji⁺ kih' jmi⁺ Jordán. ⁶ Lã⁻jëe' dsa⁻ he' ma' mi⁻jnääy⁻ he⁻ hliih' he⁻ ma' jmeey⁻ hi⁻ ga⁻chaa⁻ Jwaa⁻ dsa⁻ he' jmi⁺, cha⁻jmi⁺ Jordán.

⁷ Ma' ga⁻jëey' jwëe' dsa⁻ fariseo kyaah' dsa⁻ saduceo hi⁻ na⁻nää' jee' ja⁻ mah' ma' choo' Jwaa⁻ jmi⁺ kiyh', he⁻ja⁻ ga⁻jäh' ga⁻siiyh⁺ dsa⁻ he':

—Ma⁻ra⁻ hi⁻ he⁻ joo⁻siih⁻ miih⁻ laah⁻ hnäh⁻. ¿Hii⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻siih⁻ hnäh⁻ he⁻ lääh⁻ hnäh⁻ kih⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ ma⁻ngoo⁻ ya⁻jäh⁻? ⁸ Go⁻taah⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ lle⁻ kih⁻ mah⁻ mi⁻jnää⁻ hnäh⁻ he⁻ ma⁻jeeh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ Dio. ⁹ Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh⁻ huu⁻dsē⁻: “Lee⁻ ba⁻ kyaa⁻ jnääh⁻ he⁻ laa⁻ jnääh⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ Abraham.” Jëeh⁻ jnä⁻ jwahn⁻, lih⁻ ba⁻ Dio jmeey⁻ hwëë⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ Abraham kih⁻ kuu⁻ la⁻. ¹⁰ Hee⁻ ñe⁻läh⁻ ma⁻na⁻llu⁻ mah⁻ dsa⁻tu⁻ chaah⁻ hma⁻. Lä⁻jē⁻ na⁻hma⁻ he⁻ sa⁻llu⁻ mii⁻ kih⁻, he⁻ ja⁻ dsa⁻tu⁻ mah⁻ tooyh⁻ cha⁻je⁻. ¹¹ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, jnä⁻ chaan⁻ hnäh⁻ jmi⁻ kyaah⁻ jmi⁻ ba⁻ lä⁻jē⁻ hnäh⁻ hi⁻ ma⁻jeeh⁻ kyaah⁻ Dio. Pero hi⁻ jä⁻ këë⁻ kin⁻ jøøh⁻ ga⁻ lä⁻koh⁻ jnä⁻. Ni⁻ sa⁻ tē⁻dsëen⁻ kan⁻ loo⁻ he⁻ hä⁻ tiy⁻. Hi⁻ he⁻ chaä⁻ hnäh⁻ jmi⁻ kyaah⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻, hi⁻ kyaah⁻ je⁻ ka⁻ läh⁻. ¹² Hii⁻ cheh⁻ mi⁻llu⁻ mi⁻trigo, ma⁻ chooyh⁻ he⁻ kyaah⁻ jwäy⁻. Kooy⁻ mi⁻trigo kih⁻ llay⁻llu⁻, ja⁻ ga⁻ tooyh⁻ wa⁻hlø⁻ kih⁻ trigo ja⁻ cha⁻je⁻ jee⁻ mo⁻so⁻ huu⁻ jih⁻koh⁻ — ga⁻jäh⁻ Jwää⁻.

Ga⁻saä⁻ Jesús jmi⁻

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Ma⁻ja⁻ ya⁻hëë⁻ Jesús hwa⁻ Galilea, ngooy⁻ ta⁻ cha⁻jmi⁻ Jordán jee⁻ ma⁻ cheh⁻ Jwää⁻ mah⁻ saay⁻ jmi⁻. ¹⁴ Pero Jwää⁻ sa⁻ ma⁻ hii⁻ ma⁻ chaay⁻ jmi⁻. Ma⁻ jäh⁻ siiyh⁻:

—Jnä⁻ ba⁻ jmee⁻ bii⁻ kin⁻ chaah⁻ jnä⁻ jmi⁻, mah⁻ hne⁻ ba⁻ ngiih⁻ kin⁻ chaan⁻ hne⁻ jmi⁻.

¹⁵ Mah⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu⁻ kih⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Tää⁻ ba⁻ kih⁻. Jëeh⁻, lä⁻ja⁻ ba⁻ sooh⁻ jnän⁻ mi⁻ten⁻ lä⁻jē⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ Dio.

Ja⁻ ga⁻ ga⁻heeh⁻ Jwää⁻ ga⁻chaay⁻ Jesús jmi⁻. ¹⁶ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻saä⁻ Jesús jmi⁻, ya⁻hëëy⁻ cha⁻jmi⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻na⁻ gyuu⁻h⁻ jmi⁻gyuu⁻ mah⁻ ga⁻jëë⁻ Jesús

Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Dio ga⁻jyoo⁻ nē⁻ kiyh⁻, laa⁻ lä⁻koo⁻ jaä⁻ juu⁻. ¹⁷ Ma⁻ja⁻ ga⁻lä⁻nuuh⁻ koo⁻ juu⁻ he⁻ ja⁻ gyuu⁻h⁻ he⁻ ma⁻jäh⁻:

—Hi⁻ la⁻ he⁻ gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. Peer⁻ chaan⁻ llu⁻ kyaay⁻h⁻.

4

Ga⁻ka⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ dsē⁻ Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jøø⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Jesús ta⁻ hwa⁻ kii⁻, mah⁻ ka⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ dsëy⁻. ² To⁻loo⁻ jmi⁻ to⁻loo⁻ hwë⁻ sa⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh⁻. Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ja⁻ kyoyh⁻. ³ Hi⁻ ja⁻ hi⁻ ga⁻ka⁻ dsëy⁻ chuh⁻ kih⁻ mah⁻ ga⁻jäh⁻:

—Cher⁻mah⁻ dsoo⁻ laah⁻ Joo⁻ Dio, jmee⁻ hih⁻ mah⁻ lii⁻ he⁻ ñiih⁻ kuu⁻ he⁻ tääh⁻ la⁻.

⁴ Mah⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu⁻ kih⁻:

—Ma⁻na⁻ sii⁻ ba⁻: “Ja⁻ ma⁻lä⁻ kyaah⁻ he⁻ kih⁻hihn⁻ jmee⁻ chaä⁻ jne⁻. Kyaah⁻ lä⁻jē⁻ juu⁻ he⁻ hlëeh⁻ Dio ba⁻ jmee⁻ chaä⁻ jne⁻.”

⁵ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jøø⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ kih⁻ ta⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻ jwii⁻ na⁻jngii⁻ he⁻ cheë⁻ Jerusalén. Ma⁻ ga⁻lla⁻näy⁻ jee⁻ ja⁻ ga⁻jäy⁻ lä⁻ ga⁻tē⁻ gyuu⁻h⁻ kih⁻ gwah⁻ juuh⁻, ⁶ ga⁻siiyh⁻:

—Cher⁻mah⁻ dsoo⁻ laah⁻ Joo⁻ Dio, jwää⁻ hñaah⁻ lä⁻ ga⁻tē⁻ hwa⁻, jëeh⁻ na⁻sii⁻ ba⁻ ka⁻läh⁻:

Dio cheë⁻ ángele kyaay⁻ koo⁻ kyah⁻ mah⁻ jäy⁻ hne⁻ kyaah⁻ gooy⁻, lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ lla⁻ñu⁻ tiih⁻ nē⁻ kuu⁻.

⁷ Mah⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús kih⁻:

—Ma⁻na⁻ sii⁻ ba⁻ ka⁻läh⁻: “Ta⁻ka⁻ dsē⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Dsa⁻jøøh⁻ kyaah⁻.”

⁸ Koo⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻jää⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ lä⁻ ga⁻tē⁻ koo⁻ moh⁻ ñii⁻ mah⁻ ga⁻heeyh⁻ lä⁻kaa⁻ jee⁻ jwii⁻ kaah⁻ kyaah⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ ga⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñaah⁻ he⁻ cha⁻ kih⁻. ⁹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻:

—Ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻ kwëëhn⁻ hne⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻juuh⁻ jneh⁻ cha⁻nën⁻, jmää⁻h⁻ jnä⁻ jøøhn⁻.

10 Ja-ga-ga-jäh' Jesús siiyh':
 —Wa-lä-øøh' hne-kin- Tana',
 jëeh' ma-na-sii- ba' jee' jyoh'
 ka-läh': "Kih' Dsa-jøøh' hi-laa' Dio
 kyaah' ba' jmeeh' juuh-. Kih' jaa-
 hñii' bih' jmeeh' ta'he'." 11 Ja-ga-
 ga-lä-øø' hi-sa'llu' kiyh'. Lä-chah'
 ja- ya-nää' ángele, ga-jmeey' ta'he'
 kih' Jesús.

*Ga-løø' Jesús kway- juu' hwa'
 Galilea*

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 Ma' ga-nuu' Jesús hää' Jwaa-
 neh-ñe', ngaayh' ta' hwa' Galilea.
 13 Sa-ga-jäy' jwii- Nazaret, ngaayh'
 na-gyay' jwii- Capernaum ba',
 jwii- he- hla- cha'hoo' jmi-juuh-.
 Hwa' kih' dsa- kyaä' Zabulón
 kyaah' Neftalí ba' ja-. 14 Lä-ja-
 ga-lä-te' juu' he- ga-hlëeh' Isaía
 hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, lä- ma'
 ga-jäyh':

15 Hwa' kih' Zabulón, kyaah' hwa'
 kih' Neftalí,
 he- kye- hngaah' ko-taa- kih'
 jmi- Jordán, ta' cha'hoo'
 jmi-ñeeh',

lä-kaa- jee' ja- la' hwa' Galilea jee'
 tääh' jwëe' dsa- hi- sa-laa'
 judiu,

16 dsa- he' hi- ma' ga-nää' jee'
 na-hoo- ga-jëey' koo- wa'je-
 juuh-.

Ga-lä-jnä' koo- wa'je- kih' hi- ma'
 tääh' jee' ma' hi' goo- juuy'.

17 Lä- ma'ja- ga-løø' Jesús kwa-
 juu', ma' jäyh':

—Jëeh' hnäh' kih' Dio, jëeh'
 ma-ya-jäh' he- jää' Dio dsa-
 lä-hih' kih'.

*Ga-tëeh' Jesús kyeé' hi- ma' tääh'
 jwä-sahma'*

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta-
 cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa'
 Galilea, jee' ja- ga-jëey' Simón hi-
 ma-tëeh' dsa- Pee', kyaah' Andre'
 øøyh-. Lä-u' hi- he' ma-tääh' jwä-

sa'hma' cha-jmii-, jëeh' he- ja- ba'
 ma-la' ta' kiyh'. 19 Mah' ga-siiyh':

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä'
 mah' mi-tëen' hnäh' ha- lä- jmeeh'
 hnäh' mah' leeh' hnäh' dsa-, lä-
 he- ma-leeh' hnäh' hmooh-.

20 Lä-chah' ja- ga-kyey- sa'hma'
 kiyh' mah' ga-nääy' kyaah' Jesús.
 21 Ma-ngëe' gyih' ko-niih-, ga-jëey'
 jñah' ga- uu'. Jaa- he' Jacobo, joo'
 Zebedeo, kyaah' Jwaa- dsa-ñuuh-
 øøyh-, ma' tääh' neh' na'moo'
 kyaah' Zebedeo jmi-iy-, ma' hmiiy-
 sa'hma' kiyh'. Mah' ga-tëeyh'.
 22 Lä-chah' ja- ga-hiiy' na'moo'
 kyaah' jmi-iy- mah' ga-jmeey'
 ko-jøh' kyaah' Jesús.

*Ga-kwa' Jesús ju'hmëe'
 (Lc. 6:17-19)*

23 Ga-ngëe' Jesús lä-kaa- hwa'
 Galilea, ma' mi-tëey- dsa- neh-
 gwah- mäh- he- tøø' lä-koo-
 lä-koo- jee' jwii-, ma' kway-
 ju'hmëe' ha- lä- jää' Dio dsa-
 lä-hih' kih'. Ma' mi-hlääy' dsa-
 kih' wa' he- cha- he- dsoo'. 24 Lä-
 ga-të' hwa' Siria ga-nuu' dsa- kih'
 Jesús. He-ja- na-nää' dsa- na-jäay-
 jee' ma' cheh' Jesús ga-lä-jëe' hi-
 ma' jëe- wii' kih' na-ku' na-ngii-
 ' dsoo' hliih', lä-kye- hi- ma'
 kye- lle' hliih', kyaah' hi- ma'
 dsa-juu' ñee', lä-ja- hi- mo-so' liih-
 goo- tií. Ga-mi-hlääy' lä-jëe- hi-
 he'. 25 Peer' jwëe' dsa- Galilea
 ga-lla-llé' kaah' kiyh' kyaah' hi-
 ma' chaa- Decápoli, hi- ma' chaa-
 Jerusalén, hi- ma' chaa- Judea, hi-
 jñah' ga' hi- ma' chaa- hngaah'
 jmi- Jordán.

5

*Ga-kwa' Jesús cha-miih- juu' lä-
 ma' gyay' lle'koh'*

1 Mah' ga-jëe' Jesús jwëe' dsa- hi-
 ma' tääh' jee' ja-, ga-wiiy' mah'
 ga-gyay- lle'koh' ja-. Ga-lä-jëe-
 jnääh' ' discípulo kyaay' ga-kuh'

jnāäh' jee' jā. ² Gālōoy' hlēēyh' dsā, gājāyh':

³—Llu' la' kih' hī- laa' sa' jmāā' ni' miuh'. Jēēh', hī- he' ba' jāā' Dio lä' hih' kih'. ⁴ Llu' la' kih' hī- tääh' ki' hooch'. Jēēh', jmee' ba' Dio nōh' dsēy'. ⁵ Llu' la' kih' hī- hwaā'. Jēēh', hī- he' ba' tēē' hwa' he- ga- jāh' Dio le' heey'. ⁶ Llu' la' kih' hī- kuh- ngi' dsē' jmeey' he- llu'. Jēēh', hī- he' ba' hyoh' lä- jē- he- la- kyaay'. ⁷ Llu' la' kih' hī- dsa- lä- ñih' dsē' dsa- kyaah'. Jēēh', lä- ñih' dsē' Dio kiyh' ka- läh'. ⁸ Llu' la' kih' hī- na- jngi' tuh- dsē'. Jēēh', hī- he' ba' tēē' jēē' Dio. ⁹ Llu' la' kih' hī- hnooh- ha- lä- jee' hii' ti' kih' dsa'. Jēēh', hī- he' ba' tēēyh' joō' Dio. ¹⁰ Llu' la' kih' hī- ga- nāā' jēē- wii' kih' he- jmeey' he- llu'. Jēēh', kih' bih' la' jmi- gyuu' jee' jmee' Dio hih'.

¹¹ Llu' la' kyah' hnäh' cher' mah' dsoo' kin' ga- hlēēh' dsa- wii' kyah' hnäh', hī- cher' mah' ga- jmeeh' dsa- hnäh', hī- cher' mah' ga- hlēēh' dsa- hnäh' juu' pa' jnah' he- la' juu' ta- juu'. ¹² Lä- ma' chaah- hnäh' lä- ja-, wa' chaah- hnäh' llu', wa' jēē- hoh' hnäh'. Jēēh', hnäh' ba' hnäh' koo- he- llu' gyuuh' jmi- gyuu'. Ja- ba' lä- ja- ga- jmeeyh' hī- ga- ngēē' juu' kih' Dio hī- ma' tääh' jāā' ga' kyah' hnäh'.

Ga'kwa' Jesús juu' kih' wa' ñe' kyaah' wa' je-

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ Hnäh' laah' lä- koo- wa' ñe' kih' hwa' la-. Pero cher' mah' ga- jñuuh' he- ñii' kih', ha- lä- ja- lii' ka- läh' lä- ma' la'. Mo- so' jmāā' go- te-. He- be' ba' dsa- ja- cha' jwē', jee' ja- he' soh' dsa- nē' kih'. ¹⁴ Hnäh' laah' lä- koo- wa' je- kih' dsa- jmi- gyuu'. Wa' jmeen' koo- jwii- he- hla- gyuuh' nē' moh' sa' le' dsa- hmāā'. ¹⁵ Hi- lä- ja- sa' chaā- hī- hih' wa' je- mah' chiyh' neh' wa' goo'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä- jnä' kih'

dsa- hī- tääh' lä- kaa- cha' neh'. ¹⁶ He- ja- wa' jnä' wa' je- kyah' hnäh' cha' nē' lä- jēē- dsa-, mah' wa' ra- ga- jēēy' lä- jē- he- llu' he- jmeeh- hnäh', jmeey' juuh- kih' Täā' jnän' hī- gya' gyuuh'.

Ga' jmeeh' Jesús juu' ha- lä- la' ley

¹⁷ Ta- jmee- hnäh' hu' dsē- he- ma- jan- mah' mi' llaan' ley kih' Moisé. Ni- sa' mi' llaan' lä- jē- he- ga- hlēēh' lä- jēē- hī- ga- ngēē' juu' kih' Dio. Sa- ma- jan- mah' mi' llaan' he- ja-, he- mi' ten' kih' juu' ja- ba' ja- ma- jan-. ¹⁸ Ma- ra- ju' dsoo' jwēēhn- hnäh', ta' ko- jiih' cha- gyuuh' hwa' la-, sa' heē' ni- koo- hwēh' mäh-, ni- koo- mi- 'punto he- na- sii- kih' ley ja-, jāā' sa' ga' ma- lä- te' ga- lä- jē-. ¹⁹ He- lä- ja-, cher' mah' chaā- hī- ga- hlāäh' koo- mada' pih' kih' ley la-, hī- cher' mah' lä- ja- mi- tēēy' dsa-, leey' jaā- hī- mäh' ba' gyuuh' jmi- gyuu' jee' jmee' Dio hih'. Pero cher' mah' hī- mi- te' kih' ley hī- mi- tēēy' dsa- he- mi- tey' ka- läh', hī- he' ba' leē' jōōh' gyuuh' jmi- gyuu' jee' jmee' Dio hih'. ²⁰ He- ja- hlēēhn- hnäh', cher' mah' sa' ga- jmeeh' hnäh' cha- ga' miuh- ta' llu' lä- koh' te' he- jmee' dsa- hī- kyuuh- ley hī- lä- koh' te' he- jmee- fariseo, sa- le' go' taah' hnäh' gyuuh' jmi- gyuu' jee' jmee' Dio hih'.

²¹ Ma- nuuh- ba' hnäh' ha- lä- jāh' nē' ley kih' Moisé lä- ma' ga- siiyh' dsa- ma' gyuh- jnän': "Ta- jngēēh' dsa-. Cher' mah' hī- ga- jngēēh' jaā- dsa- kyaah' ma- ra- he- nōō' ba' ta' kiyh'." ²² Pero jnä' jwēēhn- hnäh', cher' mah' hī- ga- lä- lleē' kyaah' oōh', ma- na- bāāyh' dsoo'. Hi- cher' mah' hī- ga- jāh' siih' dsa- kyaah': "Peer- taah- hne-", hī- he' nōō' ta' kih' cha' nē' dsa- kaah'. Hi- cher' mah' hī- ga- jwä' dso' jwii' kih' oōh', hī- he' lle' kih' dsoo' cha' je-.

23 'He-ja-cher'mah' go'kah' kuu' kyah' né na'hyoo' hi' cher'mah' ga-lä-dsooh' hoh' jee' ja- he- hä-dsë' jaa-øøh' kyaah'hne-, 24 jee' ja-ba' kye- kuu' kyah' cha'në na'hyoo' mah' gwa- da' to- nê go-jeeh' juu' kyah' kyaah' øøh'. Ja-ga' ñeh- ka-läh' ya-tøøh' kuu' kyah' né na'hyoo'.

25 'Cher'mah' chaa- hi- hnøø' hnëe' hne- cha'në' dsa-ta', jmee' bii' go'taah' hnäh' juu' kwee- kyaayh' na'koh' ta'ko-jiih' cha-jmii', mah' sa- ngëey' hne- goo-jwëe'. Lä-ja- mo-so' jmee' jwëe- hih' kih' poo- taayh- hne- neh' ñe'. 26 Ma-ra-ju'dsoo' jwëeh'n- hnäh', sa- ya-hëeh' jee' ja- ta'ko-jiih' sa- ma-mi-hmaah' lä-jë- go-te- he- ngiiyh' kyah'.

27 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä-jäh' nê ley he- siiyh- hnäh': "Hne- hi- na-jee' goo-, ta- kaah- hi- laa' kyaa' jñah'." 28 Pero jnä' jwahn-, cher'mah' hi- jëe- jaa- dsa-më' hi- hee' dsëy' kaayh', kyaah' huudsä- kiyh' ja-, ma-jmeey' dso'kye-. 29 Lä-ja-, cher'mah' mi-nëh' ra-llu' jmee' täh- kyaah' dso'kye-, lle' go-te- mah' be' uu'. Jëeh', llu' ga' kyah' he- hee' miih- jmi-ngo' kyah', lä-ko'h' ga' he-goh' na-hñaa'h' cha'je-. 30 Hi- cher'mah' ma-goo'h- ra-llu' jmee' täh- kyaah' dso'kye-, hnä' go-te- mah' be' uu'. Jëeh', llu' ga' kyah' he- hee' miih- jmi-ngo' kyah', lä-ko'h' ga' he-goh' na-hñaa'h' cha'je-.

31 'Hi- ma-nuuh- hnäh' ka-läh' he- jäh': "Ga-lä-jëe- hi- bee' dsa-më' kyaa', hnøø' chooyh' je- jee' ma-beey' dsa-kyaayh'." 32 Pero jnä' jwahn- lä-la-. Hi- bee' dsa-më' kyaa', hi- sa- cha- he- hliih' ma-jmeey' kyaah' jñah' dsa-nuuh-, he- cheey- ta- jwë- hliih' ba' ja-. Hi- lä-ja- ka-läh' hi- kaa' dsa-më' hi- ma-beey' he', he- jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-läh'.

Ga'hleeh' Jesús kih' hi- tää- gyuu'h' hwa'

33 'Ma-nuuh- ba' hnäh' lä-koø- ga-siiyh- dsa- ma-gyuh- jñan': "Ta- jmee- dsoo' he- la' juu' ta-juu'. Ja- mi-teh' hnäh' kih' Dio he- ga-tääh' hñaa'h' jmeeh'." 34 Pero lä-la- jwah- jñä', ta- tää' hñaa'h' kih' ni- koø-. Ta- tää' hnäh' kih' gyuu'h', jëeh' jee' oo- ba' gya' Dio. 35 Ta- tää' hnäh' kih' hwa', jëeh', nê kih' hwa' chih' ma-tii' Dio. Ta- tää' hnäh' kih' Jerusalén, jëeh', jee' ja- la' jee' jwii- kih' Rey jøøh' jñan'. 36 Ta- tää' ka'lleh', jëeh', sa- leh' jmeeh' tøø- ni- koø- jñu-, ni- sa- leh' jmeeh' läh- ka-läh'. 37 Cher'mah' jwah' hnäh' "Jaah-", koø- "jaah-" ba' jwah' hnäh'. Hi- cher'mah' jwah' hnäh' "jah-ha'", koø- "jah-ha'" ba' jwah' hnäh'. Hi- cher'mah' he- ga- jyoh' juu' gwa', he- gwa' kih' dsa- hleeh' ba' ja-.

38 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ka-läh' he- jäh': "Hi- jmee' dsoo' mi-në' dsa-kyaah', ja-ba' lä-ja- mi-hmaayh'. Hi- jlääh- na'ja' dsa-kyaah', ja-ba' lä-ja- mi-hmaayh'." 39 Pero lä-la- jwah- jñä'. Ta- jiih' hnäh' kih' hi- hñaa- dsë'. Cher'mah' hi- ga-jnoo' koø- jwoo' mo-nëh', kwëeyh' ka-läh' jyoh' jwoo'. 40 Hi- cher'mah' hi- lä- hñii- kyah' mah' jñuuyh' sa'kooh-, kwëeyh' ka-läh' lä-kye- hmih-lloo' kyah'. 41 Hi- cher'mah' hi- ga-jmee' he- wii' kah' løø' kih' ko-niih-, kye- ga' jyoh' ko-niih-. 42 Cher'mah' hi- ngii' miih- he- cha- kyah', kwëeyh'. Hi- cher'mah' hi- hnøø' lle- miih- he- cha- kyah', ta- jmee- chaa'h- kyaayh'.

Hnøø' hnää' jne' hi- na-høøh' jñan'

(Lc. 6:27-28, 32-36)

43 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ka-läh' he- jäh': "Wa' hñaa'h' ome' kyaah' mah' wa' na-hääh' hi- sa- laa' ome' kyaah'." 44 Pero lä-la- ba'

jwah⁺ jnä⁺: Wa⁺ lä⁻hnaah⁻ hnäh⁺ hī⁻ sa⁻ laa⁺ ome⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Ngii⁺ hnäh⁺ llu⁺ kih⁺ hī⁻ jwä⁻ dso⁺jwii⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ llu⁺ kih⁺ hī⁻ na⁻høø⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio kih⁺ hī⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺. ⁴⁵ Mah⁺ lä⁻ja⁻ leeh⁺ hnäh⁺ jo⁺ Täa⁺ jnä⁺ hī⁻ gya⁺ gyuu⁺h⁺. Hī⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻hya⁻ hyoo⁻ kih⁺ hī⁻ hlēeh⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺ hī⁻ lluu⁺. Hī⁻ cheey⁻ jma⁺ ka⁻lä⁻h⁻ kih⁺ hī⁻ jmee⁻ he⁻ lluu⁺ hī⁻ kih⁺ hī⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁺. ⁴⁶ Jēeh⁺ cher⁺mah⁺ hnaah⁻ hnäh⁺ ma⁻lä⁻ hī⁻ hnää⁺ hnäh⁺ ba⁺, ζhe⁻ ba⁺ hñah⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio ja⁻? ζChe⁺ sa⁺ jmeey⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻lä⁻h⁻ hī⁻ koo⁺ 'ku⁺sih⁺? ⁴⁷ Cher⁺mah⁺ kih⁺ øø⁺h⁺ ba⁺ hnäh⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ Dio, ζche⁺ laah⁺ hnäh⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ koo⁻ he⁻ lluu⁺? ζChe⁺ sa⁺ jmee⁻ lä⁻ja⁻ hī⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio? ⁴⁸ Wa⁺ laah⁺ hnäh⁺ lluu⁺, lä⁻koo⁻ laa⁺ Täa⁺ jnä⁺ hī⁻ gya⁺ gyuu⁺h⁺ hī⁻ lluu⁺ go⁻te⁻.

6

¹ Leeh⁻, ta⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hlēeh⁺ dsa⁻ lluu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ koo⁻ he⁻ lluu⁺. Cher⁺mah⁺ ko⁻taa⁺ ga⁻ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ jēē⁺ dsa⁻ kyah⁺ hnäh⁺, sa⁻ hñah⁻ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻ kih⁺ Dio hī⁻ gya⁺ gyuu⁺h⁺. ² Wa⁻ra⁻ ga⁻kwah⁺ hnäh⁺ be⁺ kih⁺ jaa⁻ hī⁻ lla⁻kyaa⁺, ta⁻ jwii⁺ ni⁻ jaa⁻ hee⁻ na⁻ ma⁻jmeeh⁺. Mah⁺ sa⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ hī⁻ jmää⁻ hñii⁺ mi⁻te⁻ neh⁻ gwah⁺, hī⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁻ ka⁻lä⁻h⁻ cha⁺jwē⁺ he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hlēeh⁺ dsa⁻ lluu⁺ kiyh⁺ ba⁺ ja⁻. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺, ko⁻ja⁻ ba⁺ hñih⁺ ma⁻liyh⁻ jñey⁺. ³ Pero hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻kwēēh⁻ dsa⁻ miih⁻ kuu⁻, ta⁻ jwii⁺ ni⁻ jaa⁻ ma⁻ke⁻ laa⁺ ome⁻ kyaah⁺. ⁴ Heh⁺ lä⁻ja⁻, sa⁻ jnä⁺ he⁻ ma⁻kwēēh⁻ dsa⁻ kuu⁻. Ma⁻ja⁻ Täa⁺ kyaah⁺, hī⁻ jēē⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ sa⁻ jnä⁺, mi⁻hmaayh⁻ kyah⁺ to⁻lo⁻ nē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻.

Ga⁻mi⁻tēē⁻ Jesús dsa⁻ kyaay⁺ ha⁻ lä⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio (Lc. 11:2-4)

⁵ Wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ ngiih⁺ kyah⁺ kih⁺ Dio, ta⁻ jmee⁻ lä⁻ jmee⁻ hī⁻ jmää⁻ hñii⁺ mi⁻te⁻. Tih⁻ dsēy⁺ na⁻täy⁺ hlēeyh⁻ kyaah⁺ Dio neh⁻ gwah⁺ mäh⁻ hī⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁻ cha⁺jwē⁺ jee⁻ ga⁻nää⁻ dsa⁻ mah⁺ jēē⁺ dsa⁻ kiyh⁺. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺, ko⁻ja⁻ ba⁺ hñih⁺ ma⁻liyh⁻ jñey⁺. ⁶ Pero hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ ngiih⁺ kyah⁺ kih⁺ Dio, go⁻he⁻ jee⁻ gwiih⁻ mah⁺ jne⁺ haah⁺ kyah⁺. Ngii⁺ kyah⁺ kih⁺ Täa⁺ hī⁻ sa⁻ jnä⁺. Ma⁻ja⁻ Täa⁺ kyaah⁺ hī⁻ jēē⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ sa⁻ jnä⁺, mi⁻hmaayh⁻ kyah⁺ to⁻lo⁻ nē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻. ⁷ Wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ ngiih⁺ kyah⁺ kih⁺ Dio, ta⁻ hlēeh⁺ cha⁻miih⁻ jiih⁻ koo⁻ nēē⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ jmää⁻ ta⁻, lä⁻koo⁻ jmee⁻ hī⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio. Kih⁺ he⁻ hlēeyh⁻ cha⁻miih⁻ jiih⁻ koo⁻ nēē⁺ juu⁺, nuu⁺ Dio kiyh⁺ laay⁺. ⁸ Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁻ jmee⁻ dsa⁻ he⁻. Jēeh⁺, Täa⁺ jnä⁺ hī⁻ gya⁺ gyuu⁺h⁺, ma⁻ñey⁻ ba⁺ hee⁻ na⁻ jmee⁻ bii⁺ jnä⁺ jää⁻ ja⁻ ga⁻ngii⁺ kiyh⁺. ⁹ Lä⁻la⁻ ba⁺ hñøø⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ kyah⁺: Täa⁺ kyaah⁺ jnääh⁺ hī⁻ gya⁺ ya⁻jwii⁺, lä⁻jēē⁻ ba⁺ wa⁻ jmee⁻ dsoo⁺ he⁻ laah⁺ hne⁻ na⁻jngēē⁻ go⁻te⁻. ¹⁰ Ña⁻ mah⁺ jmeeh⁺ hih⁻ jee⁻ la⁻. Wa⁺ le⁺ lä⁻ hyoh⁻ hoh⁺ hñaa⁺h⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ gyuu⁺h⁺ ya⁻jwii⁺. ¹¹ Kwēēh⁺ jnääh⁺ na⁺ he⁻ kih⁺hij⁺ jnääh⁺ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kyaah⁺ jnääh⁺. ¹² Jmee⁻ jøh⁻ hoh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻hlää⁻h⁻ jnääh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ jøh⁻ dsē⁻ jnääh⁺ kyaah⁺ hī⁻ dsa⁻ hlää⁻h⁻ kyaah⁺ jnääh⁺. ¹³ Ta⁻ kwa⁻ jwē⁻ ka⁺ he⁻ hliih⁺ dsē⁻ jnääh⁺, lää⁻ jnääh⁺ kih⁺ he⁻ ja⁻.

Jëeh', jaä hne ba' jmee' hih' kih' lä'jē, kyah' ba' la' ga-lä'jē be',

hne ba' laah' jøøh' kih' ga-lä'jē joh' jmi' cha-. Wa' la' lä'ja-.

14 Cher'mah' jmeeh' jøh' hoh' kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh' kyaah' hnäh', lä'ja- ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuuh' jmeey' jøh' dsëy' kyaah' hnäh'. 15 Pero cher'mah' sa' ga-jmeeh' hnäh' jøh' hoh' kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh' kyaah' hnäh', lä'ja- ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuuh' sa' jmeey' jøh' dsëy' kyaah' hnäh' he- dsa-hlääh' hnäh' kiyh'.

Ga'hleeh' Jesús kih' he- sa' kih' hih' jne'

16 Jmi' ma' sa' kuh-huh' hnäh' jee' hlëeh' hnäh' kyaah' Dio, ta' jmee' hnäh' lii' he- ti-meeh' hoh' hnäh' lä' jmee' dsa- hi- jmää' hñii' mi-teh'. Hi- he' jmee' lii' mo-në' mah' jëe' dsa- kiyh' he- sa' kuh-hiyh-. Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', ko'ja- ba' hñih' ma-liyh~ jñeey'. 17 Pero hne-, ma' sa' kuh-huh' jee' hlëeh' kyaah' Dio, ja- jñaa'h' lleh' mah' gyih' mo-nëh'. 18 Mah' lä'ja-, sa' lä-leeh~ cha'në' dsa-, he- sa' kuh-huh'. Kih' Täa' hi- sa' jnää' ba' lä-leeh-. Hi' lä'ja-, Täa' kyaah' hi- jëe' lä'jē he- sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to'lo' nē' lä'jēe' dsa-.

Ga'hleeh' Jesús kih' he- la' hmoo'h'

(Lc. 12:33-34)

19 Ta' wa' hnooh' hnäh' la-mah' jmi-gyuuh' la- cha-miih- he- la' hmoo'h' kyah' hnäh'. Jëeh' jee' la- chaa- jah' jwë- cha-miih- hi- hya- tu'juuh~ lä'jē he- llu'. Hi' dsa-taah' dsa-hii- mah' hiiy'. 20 Hnøøh' hnäh' mah' lla-mah' gyuuh' ya-jwii' he- la' hmoo'h' kyah' hnäh'. Jee' ja- sa' chaa- jah' hi- jwë- ni' sa' hya- tu'juuh~ ka-läh'. Hi' jee' ja- sa' chaa- dsa-hii- mah' hiiy'. 21 Ha-

jiih' jee' hla- he- la' hmoo'h' kyah' hnäh', jee' ja- ba' kye' hnäh' o-jøh- dsë-.

Wa'je- kih' jmi'ngo' jnän'

(Lc. 11:34-36)

22 Mi'në' jne' la' lä-koh' wa'je- kih' jmi'ngo' jnän'. Lä'ja-, cher'mah' mi'nëh' la' llu', lä-kaa- jmi'ngo' kyah' ngë- jee' wa'je-. 23 Pero cher'mah' la' hliih' mi'nëh', ga-lä-kaa- jmi'ngo' kyah' ngë- jee' na-hoo- ba'. Lä'ja-, cher'mah' wa'je- he- cha- kyah' la' na-hoo- ba', ha-koh' sa' na-hoo- jee' ngëh-.

Sa' le' jmee' jne' he' kih' Dio mah' jmee' jne' he' kih' kuu'

(Lc. 16:13)

24 Ni' jaä- sa' lä-këh' jmi' jmee' he' kih' uu' dsa-kaah'. Jëeh', jmeey' na-hääh'y' jaä- mah' lä-hnääh'y' hi- jñah'. Mi-tey' kih' jaä- mah' mi-kwayh' hi- jñah' he'. Sa' lä-këh' hnäh' jmi' jmeeh' hnäh' he' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' he' kih' kuu' ka-läh'.

Ga'hää' Dio kwee- go-te' lä'jëe' hi- laa' kyaay'

(Lc. 12:22-31)

25 He-ja- jwëehn~ hnäh': Ta' ka- hnäh' huüdsë- ha- lä- dsa-ngëe' hnäh', hee- na- kuh'huh' hnäh'. Ta' ka- hnäh' huüdsë- kih' jmi'ngo' kyah' hnäh', ha- lä- tēeh' hnäh' hmiih- he- këh' hnäh'. ¿Che' sa' kyeë' ga' he- chaa- hnäh' lä-koh' ga' he- kuh-huh' hnäh'? ¿Hi' che' sa' kyeë' ga' jmi'ngo' kyah' hnäh' lä-koh' ga' hmiih- he- këh' hnäh'? 26 Jëe' da' hnäh' lä-koö- la' kih' ta' hi- hëe- jwë- nē' lle'. Sa' cha- jngëey- ni' sa' chooyh~ mii', ni' sa' llay- llu' mii' kiyh'. Pero Täa' jnän' hi- gya' gyuuh', ma'ra- he- ääh- bih'. ¿Che' sa' kyeë' ga' hnäh' lä-koh' ga' ta' he'? 27 ¿Hii- hnäh' leh' jmeeh' saa- ga' koö- lëe-, kih' he- jmeeh' hnäh' cha-miih- huüdsë-?

28 '¿He-la' jmeeh- hnäh' cha-miih-huu'dsë- kih' hmiih- he- kēh' hnäh'? Jëë da' hnäh' ha- lä dsa-kwaa- wa'le' jee' nuu-. Sa- cha-ta' jmee', ni- sa- hwëë- wa'ñe-.
 29 Pero jwëëhn- hnäh'. Ma-ke- na'hñaa' la' hmiih- he- ga-kēh- rey Salomón, sa- ga-liyh' ma- kēyh- hmiih- he- la' na'hñaa' lä-ko- la' wa'le' ja-. 30 Cher'mah' lä-ja- ga-jmee' Dio na'hñaa' wa'le' he- choo' nē- nuu- na', mah' hō' jē' dsa- neh- hwii', ha- ga- sa- jmäy- hnäh' llu', dsa- hi- miih- go-te- ba- dsoo' dsë'. 31 He-ja- mo-to- ka- ga- hnäh' huu'dsë- jwah' hnäh': "¿Hee- na- kih'hiih' jnääh', hee- hmiih- kyeh' jnääh'?" 32 Jëeh', lä-jëë- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio hnooyh- lä-jë- he- ja- jmah' ba'. Pero Täa- jnän- hi- gya' gyuu' ya-jwii' ma-ñey- ba' he- jmee- bii' jnän- kih' jee' lä-jë- he- ja-. 33 Hnääh' da' hnäh' to-nē- Dio hi- laa' dsa-ta- jøh' jnän- hi- jmee' hnäh' he- llu' jmah' ba' lä-ko- hnooy' hñiiy'. Lä-ja- ba' hñah- hnäh' lä-jë- he- jmee- bii' kyah' hnäh' ka-läh'. 34 He-ja- ta- ka- hnäh' huu'dsë- kih' hō', jëeh' hō' lä-cha- jyoh' ga' huu'dsë- he- jmeeh' hnäh'. Heeh' ba' hnäh' ko- jmi' ko- jmi' lä-ko- te' he- cha- hnäh'.

7

Sa- ga-tëë' jne' jëen' kih' jñah'
(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 Ta- ka- hnäh' kwaat- kih' jñah' mah' sa- ka' Dio kwaat- kyah' hnäh'. 2 Jëeh', Dio ka' kwaat- kyah' hnäh', ja-ba' lä-ko- kah- hnäh' kwaat- kih' jñah'. Lä-ko- te' ka- hnäh' kwaat- kih' jñah', ko-ja- hñiih' te' ka' Dio kwaat- kyah' hnäh'. 3 ¿He-la' jëeh' wa'hlø- he- hä- minē' øh' mah' sa- jëeh' da' wa'hlø- juuh- he- hä- minēh' hñaa'?' 4 ¿Ha- lä-ja- jwiih' øh': "Kwa' da' wa' llen- wa'hlø- he-

hä- minēh'", mah' hä- ba' kyah' hñaa' he- juuh- ga'? 5 ¿He- ba' che- ta-juuh- hne-! Le' da' jää- ' wa'hlø- juuh- he- hä- minēh' hñaa'. Ja-ga- na- jëeh' kwee- mah' leh' wa'hlø- he- hä- minē' øh'. 6 Ta- kwëeh' hnäh' dsii- he- la' na-jø-, wa-ra- ga-jëeyh- mah' gi'hñäy' kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' ku' he- la' hmooh' kyah' hnäh' cha'nē- cha'ñe- ', wa-ra- ga-hee' ga-soyh'.

Hnøø' hnääh' jne' Dio lä-kaa- tuh-dsë- jne'

(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 Ngii' hnäh' kih' Dio, mah' hñah- hnäh'. Hnøøh' da' hnäh' mah' jnääh- hnäh'. Tee- hnäh' kiyh' mah' näy' ho'haah'. 8 Jëeh', lä-jëë- hi- ngii', hyoyh- ba'. Hi- hnooh-, jnøoyh- ba'. Hi- tëë- ho'haah', nä- ba' ho'haah' kiyh'. 9 ¿Ha- lä-ja- kwëeh' hnäh' chih- kyaah', ko- mi- ku' wa-ra- ga-ngiiy' he-ñiih'? 10 Hi- cher'mah' ga-ngiiy' kuyh' jaa- hmooh-, ¿ha- lä-ja- kwëeyh' jaa- miih'? 11 Ma-ke- hlëeh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëeh' chih- kyaah' he- llu'. Joh' ga- he- llu' sa- kwa- Täa- hi- gya' gyuu' kih' lä-jëë- hi- ngii' kiyh'. 12 He-ja-, lä-jëë- he- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lä-ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'. Juu- la- jëeh' kwee- kyaah' ley- he- ga-sii' Moisé kyaah' lä-jë- he- ga-sii' lä-jëë- hi- ma- ngëë- juu' kih' Dio.

Lä-to' ho'haah'

(Lc. 13:24)

13 Go-taah' hnäh' ta- jwë- dsu-. Jëeh', jla' la' ho'haah' hi- hu' la' jwë' he- dsoo- jee' dsa-hee' dsa-. Jwëë' dsa- hi- dsa-taah' ta- ja-. 14 Dsu- la' ho'haah' hi- dsu- jwë' he- jmee- cha- dsa-. Miih- go-te' ba' dsa-taah' ta- ja-.

Mii' kih' jmee' lii' ha' lä' la' chaah' hma'
(Lc. 6:43-44)

15 'Hää' hnäh' hñaa'h' kih' hi' ga'nää' lä'koh' hi' ngëë' juu' kih' Dio ba'. Ya'näay' jee' kyah' hnäh' jmääy' hñiiy' hwaay' lä'koo' jaa' borrego. Pero ta' neh' tuh'dsëy', laay' lä'koo' jaa' jah' hi' hää'. 16 Kyaah' he' jmeey' ja', lä'jnä' ha' lä' laay'. Ha' lä'ja' chooh' dsa' mi'jeh' kih' chaah' too'. Ni' mi'higo sa' chooh' dsa' kih' chaah' too'. 17 Jëeh', lä'jë' chaah' hma' he' llu', hii' mii' he' llu' ba'. Hi' lä'jë' chaah' hma' he' hliih', hii' mii' he' hliih'. 18 Lä'jë' chaah' hma' he' llu', sa' le' hii' mii' he' hliih'. Ni' chaah' hma' he' hliih', sa' le' hii' mii' he' llu'. 19 Ga'lä'jë' chaah' hma' he' sa' hii' mii' he' llu', hnä' dsa' mah' tooyh' cha'je'. 20 He' lä'ja', lä'jnä' ha' lä' laa' dsa' kyaah' ta' kih'.

Ja' lä'jëë' dsa' dsa'taah' jee' jmee' Dio hih'
(Lc. 13:25-27)

21 'Ja' lä'jëë' hi' jäh' kin': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh' kyaan'", dsa'taah' jee' jmee' Dio hih'. Ma'la' hi' jmee' lä' hyoh'dsë' Täa' kyaan' hi' gya'gyuuh', hi' he' ba' dsa'taah'. 22 Wa'ra' ga'të' jee' llaa' jmi'gyuuh', jwëë' dsa'jäh' siiyh' jnä': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh' kyaan', ¿ja' kyaah' mada' he' ga'jmeeh' ga'kwa' jnääh' juu' kyah', kyaah' mada' kyah' ga'hwëë' jnääh' hi'sa'llu', hi' kyaah' mada' kyah' ga'jmeey' jnääh' he' juh'gaa'?" 23 Ma'ja' jeehn' kih' dsa' he': "Jih'koh' sa' ga'lä'kyuun' hnäh'. Go'nää' hnäh' kyah', hnäh' hi' tëë' jmee' he' hliih'."

Ga'jmeey' hne' kiyh' në' kuu' hloo'
(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

24 'He'ja', hi' nuu' juu' kin' mah' jmeey' lä' jwahn', hi' he' laa' lä'koo' jaa' dsa'nñuuh' hi' cha'

hñu'dsë' llu' kih'. Ga'jmeey' hne' kiyh' në' kuu' hloo'. 25 Ja' jma', ga'juuh' jmi' hi' ja' lle' në' kih' hne'. Pero sa' ga'toh', jëeh' ma' chih' në' kih' kuu' hloo'. 26 Pero hi' nuu' juu' kin' mah' sa' jmeey' lä' jwahn', hi' he' laa' lä'koo' jaa' dsa' too' hi' ga'jmeey' hne' kih' në' mi'sii'. 27 Ja' jma', ga'juuh' jmi', ja' lle' tä' ga'jmeey' wi' kih' hne' ja', mah' ga'toh'. Ga'heë' lä'jë' go'te' —ga'jäh' Jesús.

28 Ma' ga'dsaa' ga'hleëh' Jesús juu' la', lä'jëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ma' jëë' dsayh' ha' lä' la' juu' he' ma' kway'. 29 Jëeh' ma' hlëëyh' dsa' lä'koo' jaa' hi' jmee' hih' ba', ja' lä'koh' ma' jmee' ta'jwoh' kyaa' ley.

8

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' hi' ma' dsaah' hmih' høø'
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Lä'koo' ma' ga'jñaa' Jesús ñih' lle'koh' ja', jwëë' dsa' ga'lla'lle' kaah' kiyh'. 2 Jee' ja' ga'ya'jäh' jaa' dsa' hi' ma' dsaah' hmih' høø'. Ga'juuy' jñey' cha'në' Jesús mah' ga'jäh' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', cher'mah' le', leh' ba' hne' cheh' dsoo' he' mi'sah' jnä'.

3 He'ja' ga'hii' Jesús ma'goo' mah' ga'kyey' në' kih' dsa' he' mah' ga'siiyh':

—Le' ba', wa' dsa'che' ba' dsoo' kyah'.

Lä'chah' ja' ga'ääh' go'te' hmih' høø' ja'. 4 Ja'ga'ga'jäh' Jesús siiyh':

—Jëë' da', ta' jmeeh' juu' kih' ni' jaa'. Gwa' go'hääh' hñaa'h' kih' jmi' dsa'. Kye' miih' he' kwëeh' hñih' lä'hih' he' ga'jmeey' Moisé. Lä'ja' go'jmeey' mah' lä'ñey' ma'jä' kyah' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús moz⁻ kyaa⁻ juu⁻ hløø⁻
(Lc. 7:1-10)

⁵ Lää⁻koø⁻ ma⁻ ga⁻he⁻ Jesús jwii⁻ Capernaum, ja⁻ jaa⁻ juu⁻ hløø⁻ chuh⁻ kih⁻ Jesús mah⁻ ga⁻chuu⁻y⁻ kyaah⁻:

⁶ —Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, moz⁻ kyaan⁻ na⁻kyaa⁻ cha⁻neh⁻ kin⁻, ja⁻ jwërte kiyh⁻, mo⁻so⁻ liih⁻ goo⁻ tiiy⁻ —ga⁻jäh⁻ siiyh⁻.

⁷ —Ni⁻ ba⁻ jnä⁻ mi⁻hlää⁻ jnih⁻ — ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

⁸ Mah⁻ ga⁻jeeh⁻ juu⁻ hløø⁻ he⁻ siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ laa⁻ jnä⁻ mah⁻ go⁻heh⁻ cha⁻neh⁻ kin⁻. Lee⁻ ba⁻ koø⁻ jäh⁻, mah⁻ jä⁻ ba⁻ kih⁻ moz⁻ kyaan⁻. ⁹ Jëeh⁻ jnä⁻ ka⁻läh⁻, chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ mada⁻ he⁻ jmeen⁻ kiyh⁻, hi⁻ tääh⁻ hløø⁻ hi⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻jmeen⁻ hih⁻ kih⁻ jaa⁻: “Gwa⁻ jee⁻ oo⁻”, dsooy⁻ ba⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻jwii⁻ jñah⁻: “Na⁻ ta⁻ la⁻”, jäh⁻ ba⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jwii⁻ moz⁻ kyaan⁻: “Jmee⁻ he⁻ la⁻”, jmeey⁻ ba⁻.

¹⁰ Peer⁻ ga⁻jëe⁻ dsah⁻ Jesús ma⁻ ga⁻nuuy⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻. Mah⁻ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ kaah⁻ kiyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëeh⁻ hnäh⁻, lä⁻kaa⁻ hwa⁻ Israel sa⁻ ma⁻ jnääh⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ dsoo⁻ dsë⁻ lä⁻koø⁻ dsoo⁻ dsë⁻ dsa⁻ ñuu⁻ la⁻.

¹¹ Jwëeh⁻ hnäh⁻, lloo⁻ koø⁻ jmi⁻ jwëe⁻ dsa⁻ ya⁻näa⁻ ta⁻ kye⁻ ta⁻ ñii⁻ hi⁻ dsa⁻ taah⁻ kuh⁻ ma⁻nuu⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ Abraham, kyaah⁻ Isaac, hi⁻ kyaah⁻ Jacob gyuu⁻ ya⁻jwii⁻ kih⁻ Dio. ¹² Pero dsa⁻ Israel hi⁻ ma⁻ laa⁻ kwaat⁻ dsa⁻ taah⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻, hi⁻ he⁻ jwää⁻ dsih⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻ jee⁻ na⁻hoø⁻. Jee⁻ ja⁻ ki⁻hooyh⁻ mah⁻ juu⁻ cha⁻jäh⁻.

¹³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻ juu⁻ hløø⁻ he⁻:

—Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ kyah⁻, wa⁻ le⁻ kyah⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻koø⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁻ hoh⁻.

Lää⁻chah⁻ ja⁻, ga⁻jäh⁻ kih⁻ moz⁻ kyaay⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús ma⁻choo⁻ Pee⁻
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Ma⁻ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ñee⁻ Jesús cha⁻neh⁻ kih⁻ Pee⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jëe⁻ ma⁻choo⁻ Pee⁻ na⁻kyaay⁻ dsaayh⁻ kyaah⁻ llii⁻. ¹⁵ Mah⁻ ga⁻søoh⁻ Jesús ma⁻gooy⁻. Lää⁻chah⁻ ja⁻ ya⁻hi⁻ llii⁻ kiyh⁻. Ga⁻nooy⁻ jee⁻ ma⁻ kyaay⁻ mah⁻ ga⁻løøy⁻ jmeey⁻ ta⁻he⁻ kih⁻ lä⁻jëe⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jwëe⁻
dsa⁻dsaah⁻

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ta⁻ ga⁻nuu⁻ ja⁻, na⁻jää⁻ dsa⁻ cha⁻ne⁻ Jesús jwëe⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻. Kyaah⁻ koø⁻ ga⁻hlëeyh⁻ ba⁻ ga⁻hwëey⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ he⁻ hi⁻ ga⁻mi⁻hlääy⁻ lä⁻jëe⁻ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻. ¹⁷ Mah⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁻ he⁻ ga⁻jäh⁻ Isaia hi⁻ ma⁻ngëe⁻ juu⁻ kih⁻ Dio lä⁻ ma⁻ ga⁻jäh⁻: “Hñiiy⁻ ba⁻ ga⁻kay⁻ ne⁻ kiyh⁻ lä⁻jëe⁻ dsoo⁻ jnän⁻, hi⁻ ga⁻kooy⁻ lä⁻jëe⁻ dsoo⁻ jmi⁻wii⁻ jnän⁻ ka⁻läh⁻.”

Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hnøø⁻ ma⁻ jmee⁻
ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ma⁻ ga⁻jëe⁻ Jesús jwëe⁻ dsa⁻ ma⁻ tääh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kiyh⁻, ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kyaa⁻ jnääh⁻ discipulo kyaay⁻, he⁻ ga⁻mi⁻llu⁻ jnääh⁻ na⁻moo⁻ mah⁻ haa⁻ jnääh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ jmi⁻juuh⁻. ¹⁹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻lloo⁻ jaa⁻ ta⁻ jwoh⁻ kyaa⁻ ley, ga⁻ siiyh⁻:

—Ta⁻ jwoh⁻, niin⁻ kyaah⁻ hne⁻ wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁻ ga⁻lloo⁻.

²⁰ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Cha⁻ ba⁻ too⁻ jee⁻ gwii⁻ hyah⁻, cha⁻ ba⁻ sii⁻ kih⁻ ta⁻ hi⁻ hëe⁻ gyuu⁻. Pero Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo⁻ la⁻ sa⁻ cha⁻ jee⁻ jäh⁻.

²¹ Jñah⁻ discipulo kyaay⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, kwa⁻ jwë⁻ kin⁻ na⁻haan⁻ to⁻ne⁻ tää⁻ kyaan⁻, ja⁻ ga⁻ niin⁻ kyaah⁻ hne⁻.

22 Mah' ga'jah' Jesús siyh':
—Na' ba' hne' kyaah' jnä'. Wa'
haa' ba' dsa' na' juu' hlii' kyaä'.

*Ga'jmee' Jesús hih' kih' lle' mah'
hii' tii'*
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Lä' ma' ga'he' Jesús neh'
na'moo', ga'nøø' jnääh' discipulo
ko-jøh' kyaayh'. 24 Ni' juu' ga'
sa' cha' ja' koo' lle' tä', ga' hii'
goo' jwërte. Ga'hluh' jmi' lä' jiih'
ga'haa' neh' na'moo'. Pero
ma-na-gwii' ba' Jesús. 25 He-ja-
jnääh' discipulo kyaay' na'chaa'
jnääh' jee' ma-na-gwiiy' mah'
ga'chiih' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan', lää' jne',
ma-tøøhn' jee' juu' ba' jne' la'.

26 Mah' ga'siiyh' jnääh':
—¿He-la' gah' hnäh'? Miih-
go-te' ba' dsoo' hoh' hnäh'.

Ja-ga' ga'noo' Jesús, ga'jmeey'
hih' ga'jä' tii' lle' hi' ga'jmeey' hih'
ga'jä' tii' jmi'. Lä' ja' ba' ga'jä'
ti'sih' ga'lä-jë'. 27 Peer' ga'jée'
dsa' jnääh', mah' ga'jah' jnääh':

—¿Hii' ba' dsa' na'? Lä'kye' lle'
kyaah' jmi' nuuh' kiyh'.

*Ga'hwëe' Jesús jwëe' jmi-llë'
hliih' hi' ma' jøø' kih' dsa'*
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Lä'koo' ma' ga'lla'nøø' jnääh'
' ta' hngaah' ko'taa' ja', jee' la'
hwa' kih' Gadara, ya'näa' uu'
dsa' nuuh' hi' ma' jøø' jmi-llë'
hliih' kih', ga'mi'jeey' Jesús. Dsa-
he' ga'hwëe' jee' la' to'høø' kih'
hlii'. Hääy' jwërte, sa' ma' kway-
jwë' ma' dsa'ngëe' ni' jaa' dsa' ta'
jwë' ja'. 29 Mah' ga'hooyh' ki' gaa',
ga'jäyh':

—¿Hee' ba' kih' he' ma'ñeh' jee'
tøøh' jnääh' la', hne' Jesús joo' Dio?
¿Che' ma'ñeh' mah' heeh' jnääh'
wi' jaa' sa' ga' ma'lloo' jmi'?

30 Uu' miih' jee' ma' tääyh' ja',
ma' tääh' koo' näa' ñe' ma' kuh'

nuu'. 31 Ga'chuu' lle' hliih' he',
ga'siiyh' Jesús:

—Cher'mah' ga'hwëeh' jnääh',
kwa' jwë' kyaä' jnääh' dsa'tooh'
jnääh' kih' ñe' hi' tääh' oo'.

32 Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Go'näa' hnäh' ja'.

Mah' ga'hwëey', ga'näay'
ga'taayh' tuh-dsë' ñe' he'. Lä'chah'
ja', lä'jée' ñe' he' ga'kyuu'. Ma'
ga'tëey' koo' lle' hwa', ko'dsoo'
jwë' ba' ga'saay' cha'jmi' juuh'.
Jee' ja' ga'juuy' neh' jmi'. 33 Dsa-
hi' ma' hää' ñe', ga'näa' ko'chih'
cha'hlii' ta' jee' jwi' na'jmeeyh'
juu' ha' lä' ga'la' kih' ñe', hi' ha' lä-
ga'la' kih' dsa' hi' ma' jøø' lle' hliih'
kih'. 34 He-ja' ga'lä'jée' dsa' hi-
ma' chaa' jee' jwi' ja', ga'hwëey-
mah' ga'näay' ga'mi'jeey' Jesús.
Ma' ga'jëey', ga'chuu' kyaayh'
mah' wa'llaayh' jee' ja'.

9

*Ga'mi'hlää' Jesús jaa' hi' sa' liih'
goo' tii'*

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Ma'ngëe' he' ja', ga'he' Jesús
ka'läh' neh' na'moo' ngaayh' ta'
hngaah' ko'taa' ta' jwi' kiyh'.

2 Ma' ga'llaayh' ja', na'jäa' dsa-
cha'nëy' jaa' hi' dsaah' hi' sa' liih-
goo' tii' na'kyaä' né' jii'. Ma' ga'jée'
Jesús dsoo' ba' dsë' dsa' he', he-ja-
ga'jäyh' siyh' hi' sa' liih' goo' tii':

—Wa' nøh' hoh' gyuu' kyaan',
ma'na-che' ba' lä-jë' dso'kye-
kyah'.

3 Jee' ja' ma' tääh' ko'llaa'
ta'jwoh' kyaä' ley. Hi' he' ga'jmee'
huu'dsë' he' ga'hleeh' Jesús lä'ja-
he' ga'mi'kwayh' Dio ba' ja'.
4 Pero ga'lä'liih' ba' Jesús he-
huu'dsë' ma'jmee' dsa' he', he-ja-
ga'jäyh':

—¿He-la' jmeeh' hnäh' huu'dsë-
hliih' lä'na'? 5 ¿Hee' ga' na' sa-
jwëeh', laah' hnäh'? ¿Che' he' chiih'
jne' jaa' hi' dsaah': “Ma'na-che'

dso'kye- kyah", o he- chiih' jnih': "Noo-, kii' jii' kyah', mah' gwaah-?"
 6 He-ja- jmeen' he- jwëeh' ga' mah' lä-ngëeh' hnäh', Hi-ga-lëe'ngo' la-ba' na-ngë' jwë' jmi-gyuu- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih- hi- sa-liih' goo- ti':

—Jnä' jwahn- noo-, kii' jii' kyah', gwaah- cha'neh- kyah'.

7 He-ja- ga-noo- dsa- he' ngaayh' cha'neh- kiyh'. 8 Ma' ga-jëe' dsa- ngaah' hi- ma' dsaah' he', ga-lä-dsaa- dsëy' cha-miih- mah' ga-jmeey' juuh- kih' Dio, ta-la- kih' he- ga-kwëeyh' cha-miih- be' jaa- dsa-nuuh- mah' mi-hlääy' dsa-dsaa'h'.

Ga-tëeh' Jesús Matá'

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Lä- ma' ya-hëe' Jesús jee' ja-, ga-jëey' jaa- dsa-nuuh- hi- chee- Matá', hi- ma' gya' në'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah' ga-jäh' siyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy-, ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

10 Pero he- ga-la'. Ma' gya' Jesús kuh-hih- cha'neh- kih' Matá'. Jwëe' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa' hi- cha- hi- ma' tääh' në' mes- kuyh- ko-jøh' kyaah' Jesús hi- kya- jnääh' discípulo kyaay'. 11 Ma' ga-jëe' dsa- fariseo, heh' ga-jmeey' lä-ja-, mah' ga-jäh' siyh' jnääh':

—¿He-la' kuh- ta-jwoh' kyaah' hnäh' ko-jøh' kyaah' dsa- hi- koo' ku'sih- na- hi- kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

12 Ma' ga-nuu' Jesús juu' ja- mah' ga-jäh':

—Sa- jmee- bii' të-më- kih' dsa- hi- lluu', kih' dsa-dsaa'h' ba' jmee- bii'. 13 Go-nää' hnäh' mi-tëe' hnäh' hñaa'h' he- hnøø' jäh- juu' la-: "Hnoon' wa' lä-niih' hoh' hnäh' ba', sa- hnoon' he- jëeh' hnäh' jah-

në' na'hyoo", ga-jäh' Dio. Sa- ma-jan- kih' hi- lluu', kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba' ma-jan-, mah' wa' dsa-jëeyh' kyaah' Dio.

Ga-ngii' dsa- juu', he-la' sa- tu- discípulo ko-hwëe' he- kuh-hiyh-

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Ja-ga' ya-nää' dsa- hi- ma' ga-nää' kyaah' Jwaa-, ga-mi-jëey' Jesús mah' ga-ngii' juu' kiyh':

—¿He-la' ma-la- jnääh' ba' kyaah' fariseo, ko-lla-jiih- ba' sa- kih-hih- jnääh' jee' ngii' jnääh' kih' Dio, mah' sa- jmee- lä-ja- discípulo kyaah'?

15 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Sa- cha- ti-meeh- dsë' hi- tääh' jee' dsa-jëe' goo- dsa- ta-ko-jiih' gya' dsa-nuuh- hi- dsa-jëe' goo- jee' ja-. Pero lloo- koo- jmi' wa-ra- ga-llee- dsa- dsa-nuuh- hi- dsa-jëe' goo- he'. Ma-ja- ga' tu' dsa- kyaay' he- kuh-hih- mah' chuuy' kyaah' Dio.

16 Ni- jaa- dsa- sa- kwa- kiyh' tøoy' hmiih- hmëe' në' hmiih- ma-gyuh-. Jëeh', hmiih- hmëe' dsa-dsuh' mah' jmee- dsa-gyii- hmiih- ma-gyuh- cha-ga'miih-. 17 Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa- sa- kwa- kih' chiyh' jmi' mi-jëh' hmëe' neh' loo- ma-gyuh-. Cher-mah' ga-chih' dsa- he- hmëe' ja- neh- loo- ma-gyuh-, chah' ba' gyii-, jëeh' sa- kwa' jwë' ää-. Tuu- jmi' mi-jëh' hmëe' hi- hee' loo- ka-läh'. He-ja- neh- loo- hmëe' ba' dsa-hoo' jmi' mi-jëh' hmëe'. Mah' lä-ja- ba' mi-hee- ko-jøh' lä-to'.

Jo-mii' Jairo kyaah' jaa- dsa-më' hi- ma-dsaa'h'

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Ta-ko-jiih' hlëeh- gyih' lä-ja-, ma' ga-lloo' jaa- dsa-jøøh'. Ga-juuyh' jnëy' cha-në' Jesús, mah' ga-jäh':

—Gyuu- më' kyaan-, koo- ma-juu- ba'. Man' mah' go'kyeh-

gooh- né kiyh' mah' lä-jiyh' — ga-jäh' dsa-jøøh' he'.

¹⁹ Mah' ga-noo- Jesús jee' ma' gya', ga-lla-lley' kaah' kih' dsa- he', hi' ga-nøø' jnääh' ko-jøh' kyaayh'.
²⁰ Jee' ngooy' ja-, jaa- dsa-më' hi- ma-hya- gya-to' ji-ñe- jëe- dsoo' kih', ga-llooy' ta- ka'luu' Jesús mah' ga-su' miih- cha'gooy- cha'hooy' sa'hmiih- kiyh'.
²¹ Jëeh' ma' laay': "Wa-ra- jäh' kih' koo- tēen' su' miih- cha'goon- sa'hmiih- kiyh', hlään' go-te~." ²² Ma' ga-jeeh- Jesús hñii', ga-jëey' dsa-më' he' mah' ga-siiyh':

—Wa' jëe- hoh' gyuu- kyaan-. Kih' he- ma-lä-dsoo' hoh' kin-, ma-hlaah' ba' hne-.

Lä-chah' ja- ga-jä' go-te' kih' dsa-më' he'.

²³ Lä- ma' ga-lloo' Jesús kih' dsa-jøøh' he', ga-jëey' tē- hi- ma-tääh' juu- luu- hma-ta-, hi' ma-tääh' dsa- ki-hooh-.
²⁴ Mah' ga-siiyh- lä-jëe- dsa- he':

—Hwëe- da' hnäh' jee' la-. Chih-më' na- sa- na-juu', hi- na-gwii- ba' na-.

Mah' ga-mi'kwah' dsa- kih' Jesús, ma' ga-jäyh' lä-ja-.
²⁵ Ma' ga-hwëe- dsa- he' ta- ka'hne-, ga-hey' jee' na-kyaa' chih-më' he'. Ga-sooyh' gooy-. Hi- lä-chah' ja- ga-noo- chih-më' he'.
²⁶ Lä-kaa- hwa' ja- ga-nuu' dsa- juu' ja-.

Ga-mi-hlää' Jesús uu' dsa-tuu'

²⁷ Lä- ma' ya-hëe' Jesús jee' ja-, uu' dsa-tuu' ma' chaa- kaah' kiyh', chuuy' kyaayh':

—iWa' lä-ñih' hoh' kyaa' jnääh', hne- laah' sa-ju- kih' David!

²⁸ Lä- ma' ga-he' Jesús cha'neh-, ga-mi-jäh' dsa-tuu' he' kiyh', mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' laah' hnäh' dsoo' lihn- jmeen' he- na'?

—Leh' ba' hne- Dsa-jøøh' kyaan- —ga-jäh' dsa-tuu' he'.

²⁹ Ja-ga' ga-chuy' mi-në' dsa-tuu' he', mah' ga-siiyh':

—Wa' le' kyah' hnäh' lä-koo- ma-lä-dsoo' hoh' hnäh' kin-.

³⁰ Lä-chah' ja- ga-na' mi-në' lä-uu' dsa-tuu' he'.

Pero ga-taah- Jesús juu' ga-chuuy' cha-miih- kyaah' dsa-tuu' he', ga-siiyh':

—Sa-wa-lä-ñe- ni-jaa- dsa- kih' he-la-.

³¹ Pero lä-koo- ga-hwëe- bih' jee' ja-, ga-løoy' hlëeyh' kih' Jesús lä-kaa- hwa' ja-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa-koo'

³² Koo- ma-hwëe- ba' dsa-tuu' he' jee' ja-, ma' ga-lla-nää' dsa- hi- jaa- jaa- dsa- koo- hi- ma- kye- jmi-lle' hliih'.
³³ Lä-koo- ma' ga-llee- Jesús jmi-lle' hliih' he', ga-løø' hlëeh' dsa- hi- ma' koo' he'. Peer- ga-lä-dsaa- dsë' dsa- hi- ma' tääh' jëe' jee' ja-.

—Jih'koh' sa- ma-jëe' jne- lä-na- hwa' Israel la- —ma' jäyh'.

³⁴ Pero dsa- fariseo ma' jäh':

—Dsa-jøøh' kyaa' jmi-lle' hliih' ba' na- kwa- be' kiyh' mah' hwëey- jmi-lle' hliih'.

Peer- ga-lä-ñih' dsë' Jesús kih' dsa-

³⁵ Ga-ngëe' Jesús ga-lä-kaa- jee' hla- jwii- kaah' jwii- mäh-, ma' mi-tëey' dsa- neh- gwah- kih' jee' jwii- ja-, ma' kway- ju'hmëe' lä-koo- jaa- Dio dsa- lä-hih- kih', hi- ma' mi-hlääy' dsa-dsaa' hi- ma' jñuuyh- dsoo' jmi-wii' kih' dsa-.
³⁶ Lä-koo- hä' ma' jëey- jwëe' dsa- hi- dsa-nää' cha'nëy', ga-lä-ñih' dsëy' kih'. Jëeh', ma' na-hëey', ga-näay' na-saa- na-jñeey'. Ma' laay' lä-koh' borrego hi- sa- chaa- juu'.
³⁷ He-ja- ga-siiyh' jnääh' discipulo kyaay':

—Ma-ra- ju'dsoo', cha-miih- he- ma' le' chooh' jne', pero miih- go-te' ba' dsa- hi- tääh' jmee' ta'.
³⁸ He-ja- chuuy' hnäh' cha-miih-

kyaah' dsa-juu' ta' mah' cheey'
jwee' hi' chooh' ta' kiyh'.

10

*Ga'hñaa' Jesús lä-jëe' gya-tuu'
apóstole*

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Ja-ga' ga-tëeh' Jesús lä-jëe'
gya-tuu' jnääh' discípulo kyaay',
ga-hñaa' jnääh' mah' jmeé' jnääh'
ta' kiyh'. He-ja- ga-hñah' jnääh' be'
he- hwëe' jnääh' jmi-lle' hlih', hi-
mi-hlää' jnääh' dsa- kih' na-ku'
na-ngii' dsoo'. ² Lä-jëe' gya-tuu'
jnääh' apóstole kyaay', ma' chee-
jnääh' lä-la': To-né' he' Simón
hi- ma' chee- Pee', kyaah' Andre'
øøyh', Jacobo hé' joó' Zebedeo
kyaah' Jwaa' øøyh', ³ Felipe hé',
kyaah' Bartolomé, Tamá hé' kyaah'
Matá hi- ma' koo' ku'sih', Jacobo
hé' joó' Alfeo, kyaah' Lebeo hi-
ma-tëeh' dsa- Tadeo, ⁴ Simón dsa-
cananita hé', kyaah' Juda Iscariote
hi- ga-ngëe' Jesús.

*Ga'chee' Jesús dsa- kyaay' mah'
kway' ju'hmëe'*

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ He-ja- ga-chee' Jesús lä-jëe'
gya-tuu' jnääh', mah' ga-jmeey'
mada' kyaay' jnääh', ga-jäyh':

—Ta- go-nää' hnäh' ta' jee'
tääh' dsa- hi- sa' laa' judiu, ni-
ta- go-taah' hnäh' jee' jwii- he-
na-hee- hwa' Samária. ⁶ Go-nää'
hnäh' jee' tääh' dsa- judiu ba', hi-
laa' lä-koh' borrego hi- na-hëe'.
⁷ Go-nää' hnäh' go-kwa' hnäh' juu'
la': Ma-ya-jäh- he- jää' Dio dsa-
lä-hih' kih'. ⁸ Ja- mi-hlääh' hnäh'
hi- dsaah', ja- cheh' hnäh' dsoo'
hmih' hoo', ja- mi-jiih' hnäh' dsa-
hi- ma-na-juu', ja- hwëeh' hnäh'
jmi-lle' hlih'. La' ma-hñah' ba'
hnäh' be' na-, he-ja- ta' koo' hnäh'
jñeeh' hnäh' kih' dsa'.

⁹ Ta- ka- hnäh' ku'nøø', kuu'
tøø', ni- koo' ñe' nøø'. ¹⁰ Ni- ta-
ka- hnäh' sa'tuh- kih' cha'jwë', ni-

ta- ka- hnäh' jyoh' lëe' hmiih- kyah'
hnäh', ni- mii- he- heeh' hnäh', ni-
hma-hu- ka-läh'. Jëeh' jaa- hi-
jmeé' ta', lle' kih' hyoyh' he- kuyh'.

¹¹ Wa- ha- cha- ha- jee'
ga-lla-nääh' hnäh', jwii- kaah'
jwii- mäh-, ja- hnaah- hnäh' jaa-
dsa- hi- llu' dsë' mah' jäh' hnäh'
cha'neh- kiyh' lä-jiih' hwëeh- hnäh'
jee' ja-. ¹² Wa-ra- ga-taah' hnäh'
cha'neh- kih' dsa-, ja- jmeeh-
hnäh' Dio kiyh'. ¹³ Cher'mah'
ga-heeh- dsa- he- ma-jmeeh'
hnäh' Dio kiyh', jä' na-jøø-
cha'neh- ja-. Pero cher'mah' sa-
ga-heeyh-, sa- lä-jmäa' juu' he-
ma-hlëeh' hnäh' ja-. ¹⁴ Cher'mah'
sa- ga-heeyh- hnäh' jee' lla-nääh'
hnäh' hi- cher'mah' sa- ga-nuuy'
juu' he- kye' hnäh', ja- hwëeh-
hnäh' cha'neh- ja- o jee' jwii- ja-.
Ja- hlah' wa-hløø- he- na-beh-
ma-tiih' hnäh'. ¹⁵ Ma-ra- ju'dsoo'
jwëeh- hnäh', cha-gamiih- wi'
jëe' dsa- kih' jee' jwii- jee' sa-
heeyh- hnäh' lä-koh' ga' jwii-
Sodoma kyaah' Gomorra wa-ra-
ga-të' jee' jmeé' Dio jwiz'.

*Ga-jäh' Jesús jëe' dsa- kyaay'
cha-miih- he- wi'*

¹⁶ Nu- da' hnäh', jnä' cheen-
hnäh' laah' hnäh' lä-koh' borrego
hi- ga-nää' jee' kih' jah' hää'.
Hnøø' leeh- hnäh' lä-koh' liih-
miih-, hi- jmeé' hnäh' hwaah'
lä-koh' jaa- juu-. ¹⁷ Leeh- hnäh'.
Jëeh', ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta'.
Jmi'baa' dsa- hnäh' neh- gwah-
kiyh'. ¹⁸ Kwaat- kih' juu' kin' ngëe'
dsa- hnäh' kih' dsa-ta' kaa' mah'
kwah' hnäh' ju'dsoo' kin- cha'ney'
hi- lä-ja- ka-läh' kih' lä-jëe' hi-
sa' laa' judiu. ¹⁹ Wa-ra- ga-të' jee'
ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta', ta-
ka- hnäh' hu'dsë- ha- lä- hlëeh'
hnäh' o ha- lä- juu' kwah' hnäh'.
Wa-ra- ga-të' jee' hlëeh' hnäh', Dio
ba' kwa' juu' ha- lä- hlëeh' hnäh'.
²⁰ Jëeh', ja- he' hnäh' he- hlëeh'

hnäh'. Jmī-llē' kih' Tää' jnän' ba' ja- kway' juu' he- hlēeh' hnäh'.

²¹ Ngēē' dsa- ooh' kih' dsa-ta' mah' jngēeh' dsih'. Ja-ba' lä-ja- jmeē' dsa- kih' joo' ka-läh'. Chih- tee' kyaah' cho'jmii- lä-jiih' liyh' jngiiyh' kih'. ²² Lä-jēē' dsa- jmeē' na-hooh' kyah' hnäh' kwaan- kin-. Pero hi- kwēeh' dsē' lä-jiih' llaa-, hi- he' ba' lää'. ²³ Wa-ra- ga-jmeeh' dsa- hnäh', go-nää' hnäh' ta' jyoh' jee' jwii-. Jēeh' ma-ra' ju'dsoo' jwēehn- hnäh', jāh' Hi-ga-lēē' ngo' la- jāā' sa' ga' ma-ngēēh' hnäh' lä-kaa- jwii- kih' hwa' Israel.

²⁴ Sa' joooh' ga' discipulo lä-koh' ga' ta-jwoh' kyaay'. Ni- moz-, sa- joooh' ga' lä-koh' ga' dsa-jwiiy'. ²⁵ Lee- ba' kih' discipulo jmeey' lä-koo- jmeē- ta-jwoh' kyaay'. Lä-ja- ka-läh' lee- ba' kih' moz- jmeey' lä-koo- jmeē- dsa-jwiiy'. Hi- cher'mah' dsa-jwii' cha'neh- ga-tēeh' dsa- Beelzebú, joh' ga' sa' jāyh- kih' hi- chaa- kiyh'.

Hi- kih' jmeen' gah' jne'
(Lc. 12:2-7)

²⁶ He- lä-ja-, ta- wa' gah' hnäh' kih' hi- jmeeh' hnäh'. Jēeh', sa- cha- ni' miih- he- na-jlē-, he- sa- lä-jnä'. Hi- lä-jē- he- na-hmäā', lloo- koo- jmi' lä-ñe- dsa-. ²⁷ Lä-jē- he- jwēehn- hnäh' jee' na-hoo-, hlēeh' hnäh' jee' jnä' wa'je-. Hi- lä-jē- he- jwēehn- hnäh' hñaah', wi' hnäh' gyuu' hne' mah' hlēeh' hnäh' ki-gaa-. ²⁸ Ta- wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih' jmi-ngo'. Hi- he' sa' le' jngiiyh' jmi-llē' kyah' hnäh'. Wa' gah' hnäh' kih' hi- lih- taah' hnäh' cha'je- lä-kye- jmi-llē' kyah' hnäh'. ²⁹ ¿Che' sa' hnēē- dsa- uu' gyuu' ta' kyaah' koo- ñe' nōō'? Pero ni' jaa- hi- he' sa' le' tāh- hwa' cher'mah' sa' ga' kwa' Tää' jnän' jwē'. ³⁰ Lä-kye- jñu- lleh' hnäh' na-he' ga' lä-jē- kih' Dio. ³¹ He-ja- jwahn-, ta- wa' gah' hnäh'. Kyeē'

ga' hnäh' cha-ga'miih- lä-koh' ga' jwēē' gyuu- ta'.

³² 'Cher'mah' hi- ga-mi-jnäā- hñii' laay' kyaan- cha'ne' dsa-, ja-ba' lä-ja- mi'jnää' jnih' cha'ne' Tää' kyaan- hi- gya' ya' jwii'. ³³ Pero cher'mah' hi- hmā- juu' he- laay' kyaan- cha'ne' dsa-, ja-ba' lä-ja- jmeen' kiyh' ka-läh' cha'ne' Tää' kyaan- hi- gya' ya' jwii'.

Teē' dsa- kwaan- kih' Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ta- wa' laah' hnäh', ma-jan- mah' jmeen' hii' ti' kih' dsa- jmi-gyuu-. Sa' ma-jan- mah' hii' ti'. Ma-jan- mah' llan' hñii- ba'. ³⁵ Ma-jan- llan' hñii- mah' tee' jooy' kyaah' jmiy'. Ja-ba' lä-ja- ka-läh' chih- mē' kyaah' chooy' hi- ma'jooy' kyaah' ma-chooy'. ³⁶ He' ba' hi- chaa- koo- cha'neh-, jmeey' na-hääyh' dsa-kyaayh'. ³⁷ Hi- hnää' cho'jmii- lä-koh' ga' jnä', sa- hōō- kwaan- lee' dsa- kyaan-. Hi- hnää' jo-ñuu- jo-miiy- lä-koh' ga' jnä', sa- hōō- kwaan- lee' dsa- kyaan-. ³⁸ Hi- sa' jāā- cru' kyaā' mah' jmeey' ko' jōh' kyaah' jnä', sa- kwa- kin- lee' dsa- kyaan-. ³⁹ Hi- hnooh- ha- lä- jee' lä-chaay- llu', hi- he' juu' ba'. Pero hi- kwaan- hñii' juu' kwaan- kin-, hi- he' ba' lää'.

Hyoh' dsa- kyaa' Dio jñee'
(Mr. 9:41)

⁴⁰ Hi- heeh- hnäh', jnä' ba' he' ma-heeyh-. Hi- hi- heeh- jnä', ma-heeyh- hi- ga-chee' jnä' ba' ja-. ⁴¹ Hi- heeh- jaa- dsa- hi- ngēē- juu' kih' Dio, kih' he- na-hñaay' kih' Dio, hyoyh- lä-koo- te' he- hyoh- hi- ngēē- juu' ja-. Hi- heeh- jaa- hi- lluu', kih' he- laay' dsa- lluu', hyoyh- lä-koo- te' he- hyoh- hi- lluu' he'. ⁴² Wa' hi- cha- hi-, hi- kwēeh' koo- vas jmi-dsē- gyuh' jaa- hi- pih' la-, kih' he- laay' discipulo kyaan-, ma-ra' ju'dsoo' jwēehn- hnäh', hyoyh- ba' jñeey'.

11

Ga'chee' Jwaa' dsa' kyaay' mah' na'ngiiy' juu' kih' Jesús
(Lc. 7:18-35)

¹ Ma'ngëe' ma'jmee' Jesús mada' lä'la' kyaa' jnääh', ya'hëey' ngooy' na'hlëeyh' dsa', hi' na'kway' juu' lä'kaa' jee' jwii' kih' dsa'goo' jnääh'.

² Jwaa' hi' ma' choo' jmii' ma' hää' neh'ñe'. Ma' ga'nuuy' lä'jē' he' ma'jmee' Cristo, ga'cheey' uu' discípulo kyaay', ³ mah' na'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Ché hne' he' hi' nøø' juu' jä' o che' jää' jnääh' jñah'?

⁴ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'siiyh':

—Go'nää' hnäh', mah' go'jmeeh' juu' kih' Jwaa' lä'jē' he' nuuh' hnäh' hi' lä'jē' he' jëeh' hnäh' la'.

⁵ Hi' tuu' ma'jëey' ba', hi' jluuh' ma'ga'näay' ba', ma'laa' ba' hi' ma' dsaah' dsoo' hmih' høø', hi' gwii' ma'nuuy' ba', hi' ma'juu' ma'lä'jiiyh' ba', hi' hi' tä'ñee' ma'nuu' bih' ju'hmëe'. ⁶ Llu' la' kih' hi' sa'jmee' to' dsē' kwaat' kin' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

⁷ Lä'koo' ma' ga'nää' discípulo kyaa' Jwaa', ga'løø' Jesús hlëeyh' dsa' kih' Jwaa' mah' lä'dsooh' dsëy' ha' lä' ma'laay'. Ga'jäyh':

—¿Ha' lä' laa' hi' na'nääh' hnäh' na'jëeh' hnäh' jee' oo' hwa' kii'? ¿Ché ma' laay' lä'koh' hma'tah' he' gwa'gyaa' lle'? ⁸ ¿Cher'mah' sa' laay' lä'ja' hi' na'jëeh' hnäh', ha' ba' lä' laay' ja'? ¿Ché ma' laay' jaa' dsa'ñuuh' hi' ma'kēh' hmiih' llu'? Ñe' ba' jne', lä'jē' hi' kēh' hmiih' llu', hi' he' tääh' cha'neh' kih' rey ba'. ⁹ He'ja', ¿hee' ba' laa' hi' na'jëeh' hnäh'? ¿Ché laay' jaa' hi' ngëe' juu' kih' Dio? Jnä' jwëehn' hnäh' laay' ba'. Hi' ma'ra' he' laay' jøøh' ga'lä'koh' ga' jñah'

hi' ma'ngëe' juu' kih' Dio. ¹⁰ Jëeh', Jwaa' he' hi' na'sii' kih' lä'la':

Chëen' jaa' hi' dsa'kwa' juu' kin'. Hi' he' dsoo' ta' cha'neh' mah' mi'lluy' jwë' kyah'.

¹¹ 'Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh'. Jee' kih' lä'jē' hi' ga'lä'chaa' kih' dsa'më', sa'chaa' hi' jøøh' ga'lä'koh' ga' Jwaa' hi' ma' choo' jmii'. Pero hi' laa' mäh' ga' kih' gyuuh' ya'jwii', hi' he' jøøh' ga'lä'koh' ga' Jwaa'. ¹² Lä'koo' ma' ja' Jwaa' hi' ma' choo' jmii', lä'jiih' na', he' wii' ba' dsa'taah' dsa'jee' jmee' Dio hih'. Dsa' hää' kway' be' dsa'taayh' jee' ja'. ¹³ Jëeh', lä'jē' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio hi' ma'chaa' llo'joo', kwee' ba' la' juu' kiyh' he' ga'kway', hi' lä'ja' ley ka'läh' lä'jiih' kih' Jwaa'. ¹⁴ Cher'mah' chaa' hi' hnøø' heeh' juu' la', Jwaa' he' laay' Elía hi' nøø' juu' jä'. ¹⁵ Hi' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh'.

¹⁶ 'Jwëehn' hnäh' ha' lä' koh' laa' dsa' hi' chaa' na'. Chaa'yh' miih' lä'koh' chih' hi' tääh' je'hmooh' hi' ti'choo' juu' kyaah' dsa'kyaayh'. ¹⁷ Jäyh': "Ma'jiih' jnääh' su' he' jmee' jëe' hoh' hnäh' kyaah' luu' hma'ta' pero sa' ga'hiih' hnäh' ma'jmeeh' hnäh' ja'. Ma'hä' jnääh' su' he' ti'meeh' dsē', ni' lä'ja' sa' ma'hoo' hnäh'", jäh' chih' he' siiyh' dsa'kyaayh'.

¹⁸ 'Lä'ja' ka'läh' jmee' dsa' hi' chaa' na'. Jëeh', ja' Jwaa' hi' ga'kuh' ga'hih' miih' go'te' mah' ma' jäh' dsa' kiyh': "Kyey' jmi'lle' hliih'." ¹⁹ Lä'ja' ka'läh', ja' Hi' ga'lëe'ngo' la' hi' kuh'hih' na'tee' kih' mah' jäh' dsa' kiyh': "Jlaa' ngëe', mah' lla'heeyh'. Jwayh' kyaah' lä'jē' hi' koo' ku'sih', laay' ome' kyaa' dsa' hi' sa' tooh' ta'", jäh' dsa' hi' chaa' na'. Pero kyaah' he' jmee' Dio, lii' llu' ba' hu'dsē' kiyh'.

Jëe' wii' lä'jëe' hi' chaah'

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Ja-ga' ga-løø' Jesús juuh' kih' dsa- hi- ma' tääh' lä'koo- lä'koo- jwii' juuh' jee' ga'jmeey' cha-miih' he- juh-gaa'. Ni' lä'ja-, sa' ga'jeyh' kyaah' Dio. He-ja- ga-jäyh' siiyh':

²¹ —iPeer' jwii' hnäh' dsa- hi- tääh' jwii' Corazín! iPeer' jwii' hnäh' dsa- hi- tääh' jwii' Betsaida! Wa-ra' jäh' kih' ma-jëe' dsa- hi- tääh' Tiro kyaah' jwii' Sidón ha- lä' la' he- juh-gaa' he- ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', ma-lih' sa' ga'jeyh' kyaah' Dio, ma' këyh' hmiih' jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tu'jwa-, jmeey' lii' he- ti-meeh- dsëy'. ²² He-ja- jwëehn' hnäh', wa-ra- ga-të' jmi' jee' le' jwiz-, cha-ga'miih- wii' jëeh' hnäh' lä'koh' ga' dsa- hi- chaah' Tiro kyaah' Sidón. ²³ Hnäh' hi- chaah' Capernaum, jmeeh- hnäh' huudse- he- tëeh' hnäh' gyuuh'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je- go'nääh' hnäh'. Jëeh', wa-ra- jäh' kih' jwii' Sodoma ga'jmeen' he- juh-gaa- he- ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', lä- ma-hla- ja-ba' lä'jiih' na'. ²⁴ He-ja- jwëehn' hnäh', wa-ra- ga-të' jee' le' jwiz-, cha-ga'miih- wii' jëeh' hnäh' lä'koh' ga' he- jëe' hi- ma' tääh' Sodoma.

Ga'jäh' Jesús he- sa' hii- hma-yu' kiyh'

(Lc. 10:21-22)

²⁵ Hor- ja- ga-jäh' Jesús siiyh' Dio:

—Kwan' ti'hmaah' kyah' Tääh' kyaan', hne- laah' Dsa-jøøh' kih' gyuuh' hwa', jëeh' ga-hmäh' lä'jë- juu' la- kih' hi- kyuuh- hi- kih' hi- ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä'koh' jaa- chih-mäh'. ²⁶ Jëeh', ga-tih' ba' hoh' jmeeh' lä'ja-, Tääh'.

²⁷ Ga-lä'jë- go-te- ba' ga-tooh- Tääh' kyaan' goon'. Ni' jaa- sa' kyuu' Joø' Dio, ma-la' Tääh' ba'

kyuu' jnä'. Ni' sa' chaah- hi- kyuu- Tääh'. Ma-la' jnä' hi- laa' Jooy' ba' kyuu' jnih', hi' lä'ja- lä'kyuu- dsa- hi- hnoon' mi'jnään' kih'.

²⁸ 'Lä'jëe- hnäh' hi- ma-hwaa' kih' lä'jë- he- dsa-ngëe' hnäh', ya-nää' hnäh' kyaah' jnä' mah' jmeen' tēh' hoh' hnäh'. ²⁹ Wa' kyan' ko-jøh' hma-yu' kin' mah' mi'tēe' hnäh' kin'. Jëeh', hwaah' ba' jnä', mah' jøh- dsen' ka-läh'. Lä'ja- mo-so' kah' ga' hnäh' huudse- ha- lä' le' kyah' hnäh'. ³⁰ Jëeh' sa' hii- hma-yu' kin', ni' sa' jwëeh' mada' he- jmeen' kyah' hnäh'.

12

Ga'hleeh' Jesús ha- lä- la' jmi' he- tēh- dsa- dsë'

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Koo- jmi' he- tēh- dsa- dsë', ga-ngëe' Jesús jee' ma' na-jnääh' chaah' trigo mah' ja' ga-lä'kyah- jnääh' discípulo kyaay'. He-ja- ga-løø' jnääh' hnä' jnääh' miih- sa'gwah' trigo mah' ga'kih' jnääh'. ² Ma' ga-jëe' dsa- fariseo lä'koo- ma' jmee- jnääh', ga-jäyh':

—Jëe' da' ha- lä' jmee' discípulo kyaah' he- sa' ga-tëe' jne' jmeen' jmi' he- tēh- dsa- dsë' —ga-jäyh' siiyh- Jesús.

³ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' sa' ma-heh- hnäh' lä'koo- ga'jmeey' David koo- hä, lä- ma' ja' kyoyh- kyaah' hi- ma' ga-nää' kyaayh? ⁴ Ga'hey' neh- gwah- mah' ga'kuyh- he'ñiih- he- ma-na-jøø' he- sa' lle' kih' ma' kuyh- hi- ga'kwëeyh' dsa- hi- ga-nää' kyaayh'. Jëeh', ma-la- jmi-dsa- ba' ma' na-ngë' jwë' kuyh- he'ñiih' ja-. ⁵ ¿Che' sa' ma-heh- hnäh' lä'koo- lle' nē' ley kih' Moisé? Jmi' he- tēh- dsa- dsë' ga'jmeey' ba' jmi-dsa- ta' neh- gwah', pero sa' ma' la' dso'kye- he- ma' jmeey' lä'ja-.

6 Jwëéhñ hnäh', jee' la- cheh' jaa-
 hi- kyeë' ga' lä'koh' ga' gwah- ja-
 7 Sa- ñeh' hnäh' lä'koo- hnøø' jäh'
 juu' la-: "Hnoon' wa' lä-ñih' joh'
 hnäh' ba', sa' hnoon' he- jëëh'
 hnäh' jah' në' na'hyoo'." Wa'ra-
 jäh' kih' ma' lä-ngëéh' hnäh' juu'
 na-, sa' ma' bääh' hnäh' dsoo', hi-
 sa- cha- he- ma-jmee' ni- miih-.
 8 He- lä'ja-, Hi-ga-lëë'ngo' la- ba'
 na-ngë' jwë' jmeey' hih', hee- na-
 he- ga-tëë' jmee' dsa- jmi' he-
 teëh- dsa- dsë'.

*Ga'mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmi'
 he-teëh- dsa- dsë'*

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Ya-hëë' Jesús jee' ja-, ngooy'
 mah' ga'hey' neh' gwah- mäh-
 kih' dsa- judiu. 10 Jee' ja- ma'
 hää' jaa- dsa-ñuuh- hi- ma-lä'ki-
 koo- ma-goo-. Mah' ga-ngi' dsa-
 fariseo juu' kih' Jesús:

—¿Ché' na-ngë' jne' jwë' mi'hlää'
 jne' jaa- hi- dsaah' jmi' he- teëh-
 dsa- dsë'? —ga-jäh' siiyh' Jesús.

He- ma'hnooyh- ha- lä- jee' ma'
 hnëey' ba' ja-. 11 Mah' ga-jäh' Jesús
 siiyh':

—Cher'mah' jaa- hnäh' cheh'
 jaa- borrego kih' mah' täyh-
 koo- cha'sii- jmi' he- teëh- dsa-
 dsë', ¿ché' sa- dsoo' hi- he' mah'
 dsa-lleey'? 12 ¿Joh' ga-sa- kyeë' jaa-
 dsa- lä'koh' ga' jaa- borrego? Kih'
 he-ja-, na-ngë' jne' jwë' jmeen'
 he- lu', jmi' he- teëh- dsa- dsë'
 —ga-jäh' siiyh'.

13 Ja-ga-ga-siyyh- dsa-dsaah' he':

—Niuh' da' ma-gooh-.

Mah' ga-niyyh' ma-gooy-.
 Lä'chah' ja-, ga-jä' llu' go-te-
 lä'koo- ma' la' jyoh' ma-gooy-.
 14 Ma' ga-hwëë- dsa- fariseo he'
 ga-nää', ga-taayh' juu' kwee- ha-
 lä- jee' ma' jngëëyh' Jesús.

*Ga-lä-te' koo- juu' he- ga'kwa'
 Isaia llo'joo'*

15 Ga-lä-liih- Jesús he- huudse-
 ma' jmee- dsa- he', he-ja- ngooy'
 ta- jee' jyoh' ba'. Peer- jwëë' dsa-
 ga-lla-lle' kaah' kiyh'. Hi- ma'
 mi-hlääy' ga-lä-jëë- dsa-dsaah'.
 16 He-ja- ga-siyyh- lä-jëë- hi-
 ga-hlää' he':

—Ta- kooch' hnäh' juu' kyaah' ni-
 jaa-.

17 Lä'ja- ga-la' mah' lä-te' juu'
 he- ga'kwa' Isaia hi- ga-ngëë' juu'
 kih' Dio, lä- ma' ga-jäh':

18 Hii' la- hi- ga-hñaan- jmee' ta'
 kin-.

Hii' la- hi- hnaan- hi- chaan- llu'
 kyaah'.

Jmeen' jä' jmi-lle' kin- në' kiyh'.

Mah' kway' ju'dsoo' lä'kaa- lä'juh'
 jmi-gyuu-.

19 Sa- tí'chooy' juu' kyaah' ni- jaa-,
 sa- ta'hooyh',

ni- sa- hlëëyh' ki-gaa- cha'jwë'
 juuh-.

20 Jmeey' joh- dsëy' kyaah' dsa- hi-
 laa' lä'koo- hma-tah- he-
 ngoo' dsa-jøø',

hi- lä'ja- kyaah' dsa- hi- laa'
 lä'koo- wa'je- he- ma-ngoo'
 dsa-uu-.

Lä'ja- jmeey' lä'jiih' lloo- jmi'
 lä'jnä' he- llu' jmah' ba'
 ma-lih-.

21 Mah' lä-jëë- dsa- hi- tääh'
 lä'kaa- hwa', ka' o-jøh- dsë-
 kiyh'.

*Ga-jäh' dsa-, ma' kye- Jesús
 jmi-lle' hlih'*

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23;
 12:10)

22 Ja-ga- na-jää- dsa- cha'në'
 Jesús jaa- dsa-ñuuh- hi- ma' kye-
 jmi-lle' hlih'. Ma' laay' jaa- hi- tuu'
 hi- ma' kaay' ka-läh'. Ga-mi-hlää'
 Jesús dsa- he'. Lä'chah' ja-
 ga-løøy' jëëy- hi- ga-løøy' hlëëyh-.

23 Ga-lä-jëë- ba' dsa- ga-lä-dsaä-
 dsë'. Mah' ma' ngiyy- juu' kih'
 dsa-kyaayh':

—¿Che' sa' laa' sa'ju' kih' David dsa' na'—? —ma' jäyh'.

²⁴ Lä'koo' ma' ga'nuu' dsa' fariseo he' ma' jmääy' jøøh' Jesús, ga'jäyh':

—Dsa' na' hwëë' jmi'le' hlih' kyaah' be' kih' Beelzebú, dsa' jøøh' kyaa' lä'jëë' jmi'le' hlih'.

²⁵ Ma' kyuu' ba' Jesús he' huud'së' ma' jmeë' dsa' he', mah' ga'jäyh' siiyh':

—Dsa' hi' tääh' koo' hwa', cher'mah' teey' kyaah' he' ba' dsa'kyaayh', he' mi'llaay' hñiyy' ba' ja'. Lä'ja' ka'läh' koo' jwii' juuh' o hi' tääh' koo' cha'neh', cher'mah' te'jëëy', sa' gwëëy'. ²⁶ Lä'ja' ka'läh' kih' Tana', cher'mah' hwëëy' he' ba' hi'-sa'llu', he' jmeey' hñi' kih' hñiyy' ba' ja'. He' ja', ¿ha' lä'ja' mi'heey' kyaah' ta' kiyh'? ²⁷ Wa'ra' jäh' kih' jnä' hwëën' jmi'le' hlih' kyaah' be' kih' juu' hi'-sa'llu', ¿ha' ba' kih' dsa'kyaah' hnäh', hi' ba' kih' be' hwëëy' hi'-sa'llu'? He' ba' dsa'kyaah' hnäh' na', mi'jnäy' he' na'heë' huud'së' kyah' hnäh'.

²⁸ Pero cher'mah' jnä' hwëën' hi'-sa'llu' kyaah' be' kih' Jmi'le' kih' Dio, he' ja' jmeë' lii' he' ma'ngoo' jmeë' Dio hih' jee' kyah' hnäh' ba' ja'. ²⁹ ¿Ha' lä' le' dsa' he' jaa' dsa' cha'neh' kih' jaa' dsa' hi' beë', mah' hñiy' he' cha' kiyh' cher'mah' sa' ga'hñuuy' to'në'? Jmeë' bii' hñuuy', ja' ga' le' hwëëy' lä'jë' he' lla' dsëy'. ³⁰ Hi' sa' jwah' kyaah' jnä', he' hneey' kyaah' jnä' ba' ja'. Hi' sa' jmeë' kō-jøøh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsa', he' jmeey' dsa' lä'øø' dsa' kin' ba' ja'. ³¹ He' ja' jwëëhn' hnäh', jmeë' ba' Dio jøh' dsë' kih' lä'jë' dso'kye' he' jmeë' dsa'. Hi' jmeey' jøh' dsëy' kih' lä'jë' juu' wi' he' hlëëh' dsa'. Pero cher'mah' ga'hlëëh' dsa' wi' kih' Jmi'le' kih' Dio, sa'

jmeey' jøh' dsëy'. ³² Jmeë' ba' Dio jøh' dsë' kih' hi' hlëëh' wi' kih' Hi' ga'lëë'ngo' la'. Pero hi' hlëëh' wi' kih' Jmi'le' Na'jngii', mo'so' jmeey' jøh' dsëy' kiyh', ni' jmi'gyuu' la', ni' jmi'gyuu' he' na' ga'jä'.

Mii' kih' jmeë' lii' ha' lä' la' chaah'hma'

(Lc. 6:43-45)

³³ 'Cher'mah' ga'jñee' jne' koo' chaah' hma' llu', kwa' mii' he' llu'. Hi' cher'mah' ga'jñee' jne' koo' chaah' hma' hlih', kwa' mii' he' hlih'. Mii' kih' jmeë' lii' ha' lä' la' chaah' hma'. ³⁴ Ma'ra' hi' he' joo'siih' miih' laah' hnäh'. ¿Ha' lä' le' hlëëh' hnäh' juu' llu' mah' hlëëh' ba' hnäh'? Jëéh', he' na'mah' neh' tuh-dsë' dsa', he' ja' ba' hlëëyh'. ³⁵ Dsa' lluu' hlëëyh' he' llu' he' na'mah' neh' tuh-dsëy'. Dsa' hi' hlëëh', hlëëyh' he' hlih' he' na'mah' neh' tuh-dsëy'. ³⁶ He' ja' jwëëhn' hnäh', wa'ra' ga'të' jee' jmeë' Dio jwiz', ngiiyh' kwaat' kih' dsa' kih' lä'jë' juu' he' sa' jmää' ta' he' hlëëyh' ta'kō-jiih' tääyh' jmi'gyuu' la'. ³⁷ Kyaah' ja'ba' juu' he' hlëëh', ya'hëëh' lluu' o ya'hëëh' kyaah' dso'jwii'.

Dsa' hñaa' dsë' ma' hnøøy' jmeë' Jesús koo' he' juh'gaa'

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Ja' ga' ga'jäh' kō' llaa' ta'jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa' fariseo ga'siiyh' Jesús:

—Ta'jwoh', hnøø' jnääh' jëë' jnääh' jmeeh' koo' he' juh'gaa'.

³⁹ He' ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—He' ba' che' hlëëh' hnäh' dsa' hi' chaa' na', sa' mi'teh' hnäh' kih' Dio mah' ngiih' hnäh' jmeen' koo' he' juh'gaa'. He' juh'gaa' lä'koh' ga'la' kih' Joná hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio, ma'la' he' ja' ba' heehn' hnäh'. ⁴⁰ Jëéh', ja'ba' lä'koo' ga'jä' Joná hnë' jmi' hnë'

hwē' neh' tuh' hmooh' jøøh' he',
lä'ja' ka-läh' Hī-ga-lēē'ngo' la' jä'
hnē' jmi' hnē' hwē' na-haa' neh'
hwa'. ⁴¹ Wa'ra' ga-tē' jee' jmee'
Dio jwiz' kyah' hnäh' hī' tääh' na',
ma'ja' noo' dsa' Nīnive jee' tääyh'
mah' bääyh' hnäh' dsoo'. Jēēh',
ga-jēeyh' kyaah' Dio ma' ga'nuuy'
juu' he' na'kwa' Joná hi' jee' kyah'
hnäh' la', chaa' jaa' hī' jøøh' ga'
lä'koh' ga' Joná. ⁴² Lä'ja' ka-läh',
wa'ra' ga-tē' jee' jmee' Dio jwiz'
kyah' hnäh' hī' tääh' na', jmi' ja'
dsa-mē' hī' ma' jmee' hih' hwa'ta'
kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh'
hnäh' dsoo'. Jēēh', dsa-mē' he' ja'
hū' jwēte mah' ma' nuuy' ha' lä'
la' he' ma' kyūh' Salomón, hī' jee'
kyah' hnäh' la', chaa' jaa' hī' jøøh'
ga'lä'koh' ga' Salomón.

*Jaa' jmi'lle' hliih' ga'llaayh' jee'
ma' gyay'*
(Lc. 11:24-26)

⁴³ Wa'ra' ya'hēē' jaa' jmi'lle'
hliih' kih' jaa' dsa', dsooy' lä'kaa'
jee' la' hwa' kii' dsa-hnøøyh' ha-
jee' teeyh' dsēy' mah' sa' jnøøyh'.
⁴⁴ Ja' ga' jmeey' hū' dsē': "Naahn'
cha'neh' kin' jee' ya'hēēn'." Hī'
wa'ra' ga'llaayh' jee' ja', sa' chaa'
ni' jaa', na-hyah' hī' na-lii' llu'.
⁴⁵ Ja' ga' dsooy' dsa-hnääh' jñah'
ga'gyeē' jmi'lle' hliih' hī' hlēēh' ga'
lä'koh' ga' hñiiy' mah' dsa-taayh'
kø-jøh' jee' ja'. Hliih' ga' le' kih'
dsa' he' lä'koh' ga' he' ma' laay'
jäā'. Lä'ja' le' ka-läh' kih' dsa' hī'
hlēēh' hī' tääh' na'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Cheh' ga' Jesús kway' juu' kih'
dsa' he', ma' ga'lloo' chooy' kyaah'
øøyh', ma' hnøøy' ma' hlēēyh' kyaah'
Jesús. Pero ka'hne' ba' ga'jøøy'.
⁴⁷ Jaa' hī' ma' cheh' jee'
ja', na'jmeeyh' juu' kih' Jesús:

—Hī' maa' kyaah' kyaah' øøh'
tääh' ka'hne', hnøøy' llay' juu'
kyaah' hne'.

⁴⁸ Mah' ga'jēeyh' kih' hī'
ga'jmeeh' juu' he':

—¿Hī' na', hī' laa' maa' kyaan'?
¿Hī' na', hī' laa' øøhn'?

⁴⁹ Mah' ga'jmeey' lii' kyaah'
gooy' jee' ma' tääh' discípulo kyaay'
mah' ga'jäyh':

—Hī' la' ba' he' maa' kyaan', hī'
la' ba' he' øøhn'. ⁵⁰ Jēēh', lä'jēē'
hī' jmee' lä'hyoh' dsē' Tää' kyaan'
hī' gya'gyūh', hī' he' ba' dsa-mē'
øøhn', dsa-nūh' øøhn', hī' maa'
kyaan'.

13

*Juu' na-hmää' lä'koo' la' kih'
dsa' hī' jñee' mi'ju'*

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Jmi' ja' ya'hēē' Jesús
cha'neh', ngooy' na'gyay' cha'hooy'
jmi'juūh'. ² Peer' jwēē' dsa-
ga'kuh' lä'ku' lä'jii' kiyh', he'ja'
ga'hey' neh' na'moo' mah'
ga'gyay' jee' ja', hī' lä'jēē' dsa-
ga'taah' jee' dsoo'. ³ He'ja' ga'løøy'
hlēēyh' dsa' cha-miuh' nēē' juu'
na-hmää'. Ga'jäyh':

—Jaa' dsa' ngoo' ga'jñee' mi'
'ju'. ⁴ Jee' ngooy' jñeey' mi'ju'
ja', ga'saa' miuh' cha'jwē', he'ja'
ya'nää' ta' ga'kuh'. ⁵ Jyoh' ka-läh'
mi'ju' ga'saa' nē' kuū' jee' sa'
cha' cha-miuh' gwaah'. He'ja'
chah' ba' ga'hya', jēēh', sa' ma'
nøø' cha-miuh' gwaah'. ⁶ Pero ma'
ga'hēh' hyoo' ga'koo'. Jēēh', miuh'
ba'jmoo' ma' cha', he'ja' ga'lä'kii'
chaah'. ⁷ Hī' jyoh' ka-läh' mi'ju'
ga'saa' jee' chaah' too'. Ga'kwaā'
ga' chaah' too' ja', he'ja' ga'uū'
chaah' kih' jee' na'too'. ⁸ Hī' jyoh'
mi'ju' ja', ga'saa' jee' la' hwa'
jmah'. He'ja' ba' ga'hii', ga'kwa'
cha-miuh' mi'. Cha' he' ga'kwa'
hña'loo' mi' lä'koo' chaah', cha'
he' ga'kwa' to'lo'gya' dsē' gya'

mi^h hi⁻ jyoh^ʻ ga⁻ kwa^ʻ gyii^ʻ gya^ʻ mi^h
'. ⁹ Hi⁻ hnøø^ʻ heeh⁻ juu⁻ la⁻, wa⁻
heeyh⁻ —ga⁻ jāh^ʻ Jesús siyh⁻.

*Ga⁻ jāh^ʻ Jesús he⁻ kih^ʻ ja⁻ ga⁻ kway^ʻ
juu⁻ na⁻ hmää⁻*

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ma⁻ ngēē^ʻ ma⁻ hlēēy^ʻ lä⁻ ja⁻,
ja⁻ ga⁻ ga⁻ ya⁻ jāh⁻ jnääh^ʻ koo^ʻ kiyh^ʻ
mah^ʻ ga⁻ chiih^ʻ jnääh^ʻ:

—¿He⁻ la^ʻ hlēēh^ʻ dsa⁻, kyaah^ʻ juu⁻
na⁻ hmää⁻ jmah^ʻ?

¹¹ Mah^ʻ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu⁻ kyaah^ʻ
jnääh^ʻ:

—Hnä^ʻ ba^ʻ na⁻ ngēh^ʻ jwē^ʻ
lä⁻ ngēēh^ʻ hnäh^ʻ ha⁻ lä⁻ jāā⁻ Dio
dsa⁻ lä⁻ hih⁻ kih^ʻ, he⁻ ma^ʻ na⁻ hmää⁻
jää^ʻ. Pero kih^ʻ hi⁻ jñah^ʻ, sa⁻ cha⁻
jwē^ʻ cha⁻ lä⁻ ngēēy^ʻ. ¹² Lä⁻ jēē⁻ hi⁻
ngēē^ʻ miih⁻, hi⁻ he⁻ hyoh^ʻ huu⁻ dsē⁻
llu^ʻ mah^ʻ lä⁻ ngēēy^ʻ cha⁻ ga⁻ miih⁻.
Pero hi⁻ jmee⁻ ngēē⁻, lä⁻ kye⁻ he⁻
ja⁻ llaa⁻ ba^ʻ. ¹³ He⁻ ja⁻ ba^ʻ na⁻ he⁻
hlēēh^ʻ jnih^ʻ kyaah^ʻ juu⁻ na⁻ hmää⁻.
Jēēh^ʻ jnä^ʻ ba^ʻ mi⁻ nēy^ʻ mah^ʻ sa⁻
jēēy⁻. Lle⁻ ba^ʻ to⁻ gway⁻, pero sa⁻
nuuy⁻ ni⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ ngēēy⁻. ¹⁴ Heh^ʻ
lä⁻ ja⁻, lä⁻ koo⁻ dsa⁻ ngēē⁻ dsa⁻ na⁻,
dsa⁻ lä⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jāh⁻ Isaía hi⁻
ga⁻ ngēē⁻ juu⁻ kih^ʻ Dio:

Lä⁻ nuuh^ʻ ba^ʻ kiyh^ʻ pero sa⁻
lä⁻ ngēēy⁻.

Ma⁻ ke⁻ he⁻ ga⁻ jēēy⁻, sa⁻ nä⁻ mi⁻ nēy⁻.

¹⁵ Jēēh^ʻ, hweh⁻ tuh⁻ dsē⁻ dsa⁻ hi⁻
chaa⁻ na^ʻ.

Ma⁻ jlē⁻ mi⁻ nēy⁻, ma⁻ jñē⁻ to⁻ gway⁻.

Mah^ʻ lä⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ jēēy⁻, mo⁻ so⁻
nuuy⁻, ni⁻ mo⁻ so⁻ lä⁻ ngēēy⁻.

Kih^ʻ he⁻ ja⁻, sa⁻ dsa⁻ jeeyh⁻ kyaah^ʻ
jnä^ʻ mah^ʻ läā⁻ jnih^ʻ, ga⁻ jāh^ʻ
Dio.

¹⁶ Peer⁻ llu^ʻ la^ʻ kyah^ʻ hnäh^ʻ, jēēh^ʻ
jnä^ʻ ba^ʻ mi⁻ nēh^ʻ hnäh^ʻ, hi⁻ nuuh⁻ ba^ʻ
hnäh^ʻ. ¹⁷ Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jwēēhn⁻
hnäh^ʻ, jwēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē⁻ juu⁻
kih^ʻ Dio, hi⁻ jwēē⁻ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ lluu⁻
ma^ʻ hnøøy^ʻ ma^ʻ jēēy⁻ he⁻ jēēh^ʻ hnäh^ʻ
pero sa⁻ ga⁻ jēēy⁻. Hi⁻ ma^ʻ hnøøy^ʻ

ma^ʻ nuuy^ʻ he⁻ nuuh⁻ hnäh^ʻ pero sa⁻
ga⁻ nuuy⁻.

*Ga⁻ jmeeh^ʻ Jesús juu⁻ he⁻ hnøø^ʻ
jāh⁻ juu⁻ na⁻ hmää⁻ kih^ʻ hi⁻ na⁻ jñee⁻ mi⁻
ju⁻*

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ Nuuh⁻ da^ʻ hnäh^ʻ ha⁻ lä⁻ hnøø^ʻ
jāh⁻ juu⁻ na⁻ hmää⁻ lä⁻ koo⁻ la^ʻ kih^ʻ
hi⁻ na⁻ jñee⁻ mi⁻ ju⁻. ¹⁹ Wa⁻ ra⁻
ga⁻ nuu⁻ jaa⁻ dsa⁻ juu⁻ kih^ʻ Dio mah^ʻ
sa⁻ lä⁻ ngēēy⁻, ma^ʻ ja⁻ gwa⁻ hi⁻ hlēēh^ʻ
jñuuyh⁻ juu⁻ he⁻ ma^ʻ na⁻ jnäā⁻ neh⁻
tuh⁻ dsēy⁻. Hi⁻ he⁻ llaa⁻ lä⁻ koo⁻ mi⁻
ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁻ cha⁻ jwē⁻. ²⁰ Heh^ʻ
mi⁻ ju⁻ he⁻ ga⁻ saa⁻ né⁻ kuu⁻ jee⁻ sa⁻
cha⁻ cha⁻ miih⁻ gwaah^ʻ, lä⁻ ja⁻ llaa⁻
dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁻ kih^ʻ Dio, jēē⁻
ba^ʻ dsēy⁻ lä⁻ ma^ʻ to⁻ né⁻ ga⁻ nuuy⁻.

²¹ Pero ko⁻ hwēē⁻ ba^ʻ ja⁻. Laay⁻
lä⁻ koo⁻ chaah^ʻ he⁻ ma^ʻ cha⁻ miih⁻
ba^ʻ jmoo⁻. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ jēēy⁻ wā⁻
o go⁻ nää⁻ dsa⁻ né⁻ kiyh^ʻ, kwaat⁻
kih^ʻ juu⁻ he⁻ ma⁻ nuuy⁻, lä⁻ चाह^ʻ
ja⁻ dsa⁻ täyh⁻. ²² Heh^ʻ mi⁻ ju⁻ he⁻
ga⁻ saa⁻ jee⁻ kih^ʻ chaah^ʻ too⁻, lä⁻ ja⁻
laa⁻ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁻ kih^ʻ Dio
mah^ʻ sa⁻ jmeey⁻ ni⁻ miih⁻ ta⁻ llu⁻.
Jēēh^ʻ, kye⁻ gyih^ʻ huu⁻ dsē⁻ kih^ʻ
jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ hi⁻ hnøøy^ʻ lä⁻ chay⁻
cha⁻ miih⁻ kuu⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻ hee⁻
dsēy⁻. Lä⁻ jwē⁻ ja⁻ dsa⁻ juu⁻ kih^ʻ
Dio neh⁻ tuh⁻ dsēy⁻. ²³ Pero mi⁻ ju⁻
he⁻ ga⁻ saa⁻ hwa⁻ llu⁻, lä⁻ ja⁻ llaa⁻
dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁻ kih^ʻ Dio mah^ʻ
ngēēy⁻ ka⁻ läh⁻. He⁻ ja⁻ dsa⁻ kwaā⁻
juu⁻ ja⁻ neh⁻ tuh⁻ dsēy⁻. Hi⁻ he⁻
jmee⁻ cha⁻ miih⁻ ta⁻ llu⁻, lä⁻ koo⁻ mi⁻
ju⁻ he⁻ kwa⁻ ma^ʻ hña⁻ loo⁻, ma^ʻ
to⁻ lo⁻ gya⁻ dsē⁻ gya⁻, ma^ʻ gyii^ʻ gya⁻.

*Juu⁻ na⁻ hmää⁻ lä⁻ koo⁻ la^ʻ kih^ʻ
trigo kyaah^ʻ nuu⁻ hñih^ʻ*

²⁴ Ga⁻ kwa⁻ ga⁻ Jesús jyoh^ʻ juu⁻
na⁻ hmää⁻. Ga⁻ jāyh⁻:

—He⁻ jāā⁻ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁻
kih^ʻ, jeeh^ʻ kwee⁻ kyaah^ʻ lä⁻ koo⁻
ga⁻ jmee⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ jñee⁻ mi⁻
ju⁻ llu⁻ hwa⁻ kih^ʻ. ²⁵ Pero ta⁻ ko⁻ jñih⁻
ma^ʻ na⁻ gwñi⁻ dsa⁻ he⁻, ja^ʻ dsa⁻

hi- na-hooh' kiyh'. Mah' ga-jñeey'
mi' ju- hlih' jee' na-jñee' mi' ju-
llu', ja-ga' ngaayh'. ²⁶ Lä-koõ-
ma' ga-kwaa' chaah' mi' ju- llu'
hi- ga-løø' hwëe' wa'le' kih', jee'
ja-ga-hya- ka-läh' wa'nuu- hlih'
ja-. ²⁷ Ja-ga' ga-nää' dsa- hi- ma'
jmee' ta' jee' ja-, na'chiiyh' dsa- juu'
ta' ja-: "Dsa-jøøh', ¿ja' mi' ju- llu'
ba' ja- he- ga-jñeeh' hwa' kyah'?'
¿Ha- ba' ta' ja' wa'nuu- hlih' he-
ga-hya- jee' ja-?" ²⁸ He-ja- ga-jäh'
dsa-juu' ta' ja-: "Go' ga-jñee' jaa-
hi- na-hooh' kin'." "¿Che' hnooh-
dsa-cheeh' jnääh'?" "ga-jäh' moz-
he' siiyh'. ²⁹ "Jah-ha'", ga-jäh'
dsa-juu' ta' ja-. "Wa-ra- ga-cheh'
hnäh' wa'nuu- hlih' ja-, ha- ga-
che- ga-cheh' ka-läh' chaah' mi' ju-
llu' ja-. ³⁰ Kwa' jwë' wa' kwaa-
ko-jøh' chaah' mi' ju- llu' kyaah'
wa'nuu- hlih' ja-, lä-jiih' lloo- jmi-
sooh' ta'. Ja-ga' jwiih- hi- chooh'
ta': Hnäh' hnäh' to-në' wa'nuu-
hlih' mah' hñuu' hnäh' ma' koo-
chooh' mah' tøøh' hnäh' cha'je-.
Ja-ga' juuh' hnäh' mi' ju- llu' kin-
mah' llah' hnäh' høø' kih'."

*Juu' na-hmää' lä-koõ- la' kih' mi'
ju- mostaza*

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ga-kway' jyoh' ka-läh' juu'
na-hmää', ga-jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih',
jeeh' kwee- lä-koõ- la' kih' koo-
mi' ju- mostaza he- jngëe- jaa-
dsa- hwa' kih'. ³² Mi' ju- ja- pih'
ga- lä-koõ- jyoh' mi' ju- he- cha-
jmi-gyuu' la-. Pero wa-ra- ga-hya-
dsa-kwaa' ñii' ga- lä-koh' ga- jee'
lä-jë- joh'. Kwa- goh' kih'. He-ja-
lä-kye- ta' dsa-nää' jmeey- sii- në'
sa'goh'.

*Juu' na-hmää' lä-koõ- la' kih'
levadura*

(Lc. 13:20-21)

³³ Ga-kway' jyoh' ka-läh' juu' he-
na-hmää', ga-jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih',
jeeh' kwee- lä-koõ- jmee' levadura
he- koooh' jaa- dsa-më'. Llay-
cha- miih- harin mah' kah-gwëyh-
kyaah' levadura. Kyaah' lä-ja-
dsa-kwaa' lä- ga-dsa' ta'ka'.

*Ga-jäh' Jesús he- kih' ja- ga-kway'
juu' na-hmää'*

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ga-lä-jë- juu' na- ga-hlëeh'
Jesús kyaah' juu' na-hmää'. Sa-
ga-hlëeyh' dsa- juu' jnääh'. Kyaah'
juu' na-hmää' ba' ga-hlëeyh'.
³⁵ Lä-ja- ga-la' mah' lä-te' lä-koõ-
ga-hlëeh' dsa- hi- ga-ngëe' juu' kih'
Dio llo'joo':

Hlëeh'n' dsa-, kyaah' juu' na-hmää'
ba'.

Jmeen' lä-kyuyh- he- ma'
na-hmää' jää' lä-jiih' ma'
ga-nøø' jmi-gyuu'.

*Juu' na-hmää' lä-koh' la' kih'
wa'nuu- hlih'*

³⁶ Ja-ga' ga-hih' Jesús juu' kih'
dsa- mah' ga-hey' cha'neh-. Jee' ja-
ga-mi-jäh' jnääh' koo' kiyh', mah'
ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Jmeeh' juu' hee- hnøø' jäh' juu'
na-hmää' kih' wa'nuu- hlih' he-
ga-jñee' dsa- jee' na-jnääh' kih' dsa-.

³⁷ Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kyaah'
jnääh', ga-jäyh':

—Hi- jñee- mi' ju- llu' na-, he-
ja- hnøø' jäh- Hi-ga-lëe'ngo' la-
ba' he'. ³⁸ Jee' jmee- dsa- ta',
he- ja- hnøø' jäh' jmi-gyuu' la-
ba' ja-. Mi' ju- llu' ja-, he- ja-
hnøø' jäh- dsa- hi- na-jnääh' kih'
ya-jwii' ba' he'. Wa'nuu- hlih'
ja-, he- ja- hnøø' jäh- dsa- kyaah'
dsa- hlëeh' ba' he'. ³⁹ Dsa- hñaa-
dsë' hi- ga-jñee' wa'nuu- hlih' ja-,
hi-sa-llu' ba' he'. Jmi- he- chooh'
dsa- ta' ja-, he- ja- la' kwaat-
jee' llaa- jmi-gyuu' ba' ja-. Hi-
chooh' ta' ja-, la' kwaat- angele
ba' he'. ⁴⁰ Lä-koõ- juuh- dsa-
wa'nuu- hlih' mah' jëy' cha'je-,

he- ja- hnøø' jäh- lä-koq- le' jee' llaa- jmi-gyuu'. ⁴¹ Hi-ga-lee'ngo' la- chee' ángele kyaay' lä-kaa- jee' jmeey' hih- mah' jøøyh- lä-jëe- hi- jmee- he- hlih' hi- lä-jëe- hi- hñaa- dsè' ka-läh'. ⁴² Ja-ga- jwääy' neh- hwii' jee' hä- je-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'. ⁴³ Pero lä-jëe- hi- lluu', lä-jnä' jmee' kiyh' lä-koq- jmëe' kih' hyoo- jee' la' ya-jwii' kih' Täa-jnän'. Hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa' heeyh-.

Juu' na-hmää' lä-koq- la' kih' kuu' he- na-hoo-

⁴⁴ He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- kyaah' kuu' he- na-hoo- hwa' kih' dsa-. Wa-ra-ga-jnøøh' jaa- dsa- kuu', ma'ja-hooy' ka-läh'. Peer- chaay- llu' dsaayh' dsa-hniy' lä-jè- he- cha-kiyh' mah' lay' hwa' jee' na-hoo- kuu' ja-.

Juu' na-hmää' lä-koq- la' kih' koq-kuu' he- hmooh'

⁴⁵ Lä-ja- ka-läh', he- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- lä-koq- jmee- jaa- dsa- hi- hñä- løø', hnooyh- kuu' he- la' na'hñaa'. ⁴⁶ Wa-ra- ga-jnøøyh' koq- kuu' he- hmooh', hniy' lä-jè- he- cha-kiyh' mah' lay' kuu' ja-.

Juu' na-hmää' lä-koq- la' kih' sa'hma'

⁴⁷ He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- kyaah' koq- sa'hma' he- jwä- dsa- cha'jmii-, mah' jøøyh- cha-miih- nëe' hmooh-. ⁴⁸ Wa-ra- ga-kah' sa'hma' ja-, sèeh' dsa- ta- jee' dsoo'. Jee' ja- dsa-taayh' lleeyh- hmooh- he'. Taayh- hi- lluu' neh- sa'miih-, mah' beey' jah' hi- sa- jmää' kyehn'. ⁴⁹ Lä-ja- le' wa-ra- ga-tè- jee' llaa- jmi-gyuu'. Ya-nää' ángele mah' hwëey' dsa- hi- hlëeh' jee' kih' hi- lluu'. ⁵⁰ Ma'ja- jwääy' neh- hwii' jee' hä- je-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'.

Ta-jwoh' hi- kyuuh- juu' hmëe' hi- juu' ma-gyuh-

⁵¹ Ja-ga- ga-jäh' Jesús siyh-:

—¿Che' ma-lä-ngëeh' hnäh' lä-jè- juu' na-?

He-ja- ga-jäh' lä-jëe-:

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-.

⁵² Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh' siyh-:

—Lä-jëe- ta-jwoh' kyaä' ley hi- ma-lä-tëe- lä-koq- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', laay' lä-koq- jaa- juu' hne' hi- høø- he- la' hmooh' he- ma-gyuh- lä-kye- kih' he- hmëe-. He-ja- ba' liyh- heeyh' dsa- lä-tø- nëe' he- la' hmooh' kiyh'.

Dsa-goo' Jesús ga-lä-høøyh' kiyh' (Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ma-ngëe' ma-kwa' Jesús lä-jè- juu' na-hmää', ja-ga- ngaayh'.

⁵⁴ Ma' ga-llaayh' jwii- kiyh', ga-løøy' mi-tëey- dsa- neh- gwah- kih' dsa- judiu. Peer- ga-taah- dsa- he' jëe- dsah-, ma' ga-nuuy- ha- lä- hlëeyh-. He-ja- ga-hlëeh' dsa- he' kiyh'.

—¿Ha- ma-mi-tëe- hi- na-, he- hlëeyh- lä-na-? ¿Ha- ma-mi-tëey- he- jmeey- he- juh-gaa- ka-läh'?

⁵⁵ ¿Che' ja- joq- të-hma- hi- na-? ¿Ja' María chee- chooyh'? ¿Che' ja- øøyh' Jacobo, José, Simón, Juda? ⁵⁶ ¿Ja' dsa-më' øøh' hi- na-, tääh' kyaah' jne' jee' jwii- la-? ¿Ha- ta- gwa' kiyh' lä-jè- he- jmeey- lä-na-?

⁵⁷ Ga-lä-høøyh' kih' Jesús. He-ja- ga-jäh' Jesús siyh-:

—Heeh- ba- dsa- kih' hi- ngëe- juu' kih' Dio hi- go-nää' jee' jyoh'. Pero wa-ra- ya-hëe' jaa- hi- ngëe- juu' kih' Dio ja-ba' jee' jwii- gooy', jee' ja- sa- hnää' dsih', ni- hi- chaa- cha'neh- kiyh', sa- lä-hnäay'.

⁵⁸ Sa- ga-jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' ja-, kih' he- sa- ga-lä-dsoo' dsè' dsa-gooy' kiyh'.

14

Jee' la- jäh' ha- lä' ga'juu' Jwaa' hi- ma' choo' jmi-

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Jii- ja-, Herode hi- ma' jmee- hih- hwa' Galilea, ga'nuuy' kih' Jesús ha- lä- ma' jmeey' jee' ja-.
² He-ja- ga-jäyh' süyh- lä-jëë- hi- ma' jmee- ta he' kiyh':

—Hi- he' oo- Jwaa- hi- ma' choo- jmi- hi- ma-lä- jiih- jee' kih' hi- ma-na-juu-. He-ja- ba na-, he-kyey- cha-mi- be' he- kyaah' jmeey- he- juh-gaa-.

³ He' ba' Herode ga-jmee- hih- jää', ga-saah' dsa- Jwaa- mah' ga-hñuuyh- kyaah' caden-, ga-taayh- neh-ñe- ' dsoo' kih' Herodía. Herodía ma' laa' mé Felipe, he' ba' dsa-ñuuh- øøh- Herode. ⁴ Jëeh', ga-jäh' Jwaa- ga-süyh- Herode:

—Sa- lle' kih' he- ma-kyaa- me' dsa-ñuuh- øøh'.

⁵ Ma' hnøø' Herode ma' jngëeh' Jwaa-. Pero sa- ga-tuu- dsëy' ma' jngëeyh', kih' he- ma' gayh- dsa-. Jëeh', kih' dsa- hih' Jwaa- he' ma' laay' jaa- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. ⁶ Lä- ma' ga-hya- Herode ji-ñe-, ga-jmeey' koo- jmi- juuh-. Jee' ja- ga-he' jo-mii- Herodía jmee- ja' cha-né' dsa- hi- ma' tääh' jee' jmi- ja-. Peer- ga-tih' dsë' Herode. ⁷ Kih' he-ja-, ga-täay- hñiiy' kway' wa' he- cha- he- he- ma' ngii' chih-më' he'. ⁸ Chih-më' he' ga-jmee' lä-koo- te' juu' he- ga-taah- chooy'. He-ja- ga-süyh- Herode:

—Kwëeh' jnä' jee' la- mi 'lle' Jwaa- hi- ma' choo' jmi-, na-hä' neh' koo- wii'.

⁹ He-ja- ga-lä-meeh- dsë' Herode. Pero ma-täay- hñiiy' kway' cha-né' hi- na-teeh' kyaay', he-ja- ga-jmeey' mada- kih' hløø' mah' kwëeyh' chih-më' he- ma' ngiiy' ja-. ¹⁰ Ga-jmeey' hih- hløø'

he- na'kuy- lle' Jwaa- jee' ma' häay' neh-ñe'. ¹¹ Mah' na'kiy' mi 'lle' Jwaa- na-hä' neh' koo- wii', ga-kwëeyh' chih-më' he'. Hi- chih-më' he' ga-ngëey' chooy'. ¹² Ma' ngëë' he- ja-, ga-lla-näy' discípulo kyaay', ga-kooy' hnoo' kih' Jwaa- mah' na'hooy'. Ja-ga' na-näy' na'jmeeyh' juu' kih' Jesús.

Ga-ääh- Jesús hñaa' mil dsa-ñuuh-

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ma' ga-nuuy' Jesús juu' ja-, ga-hey' neh- na'moo', ngooy' ta- hwa' kii- jee' sa- kwa' ni' mi- h-. Ma' ga-nuuy' dsa- ngooy' ta- ja-, ga-hwëey- jee' jwii- kiyh' mah' ga-näy' jwë' tiy' ta- jee' ngoo' Jesús. ¹⁴ Lä- ma' ya-hëey' neh- na'moo' ja-, ga-jëey' jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. Ga-lä-ñih' dsëy' kih' dsa- he'. Mah' ga-mi-hläay' hi- dsaah'. ¹⁵ Ma' ga-hloo' jmi- ja-, ga-ya-jäh- jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga-chiih' jnääh':

—Ma-ngoo' ga-hloo' ba' la-, hwa' kii- jmah' ba' jee' la-. Chiih' dsa- wa' lla-näy' lä-kaa- jäh- la-, wa' lla-läy- he- kuyh'.

¹⁶ —Sa- jmee- bii' dsa-näy' dsa-läy-. Hnäh' ba' kwëeh' hñih' he- kuyh' —ga-jäh' Jesús.

¹⁷ —Sa- cha- ga- he- kye' jnääh'. Kye' jnääh' ma-la- hñä' he-ñiih' kyaah' uu' hmooh- ba- —ga-chiih' jnääh'.

¹⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Ya-ka- ta' la-.

¹⁹ He-ja- ga-jmee' Jesús mada-, mah' dsa-taah' dsa- né' nuu-. Ga-kay' lä-jëë- hñä' he-ñiih' ja- kyaah' lä-uu' hmooh- he'. Ma-ja- ga-jëey' ta- gyuuh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja-ga' laay' he-ñiih' ja-, ga-kwëeyh' jnääh' ' discípulo kyaay', mah' ga-ti' ga-llooh' jnääh' kih' lä-jëë- dsa- he'.

20 Ga-lä-jëë dsa- ga-kuh- lä-jiih' ga-këëy'. Jwí he-niih he- ga-chaa' ja- kyaah' kih' hmooh-, ga-kañ' ga-gya-to' sa-miih-. 21 Jee' lä-jëë- hi- ga-kuh- he- tee' koo- hña' mil dsa-niih-. Ni- sa- na-hee' ni- jaä- dsa-më' ni- chih- ka-läh'.

Ga-ngë' Jesús në' jmi-

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Ma-ngëë' he- ja-, ga-jäh' Jesús siiyh- jnääh':

—Ma-le' go-nääh' hnäh' jää', jyoh' jwoo' jmi-jueh- kyaah' na'moo' ta-ko-jiih' hihñ- juu' kih' dsa-la-. Ja-ga-niin' hñiin-.

23 Ma-la- ma-hiyh' juu' kih' lä-jëë dsa- hi- ma' tääh' he', ja-ga-ga-wii' Jesús hñii' ta- lle'moh' na-ngiiy' kiyh' kih' Dio. Ma-ngoo- ga-nuu-, lä- ma-gyay' ba' lle'moh' ja-. 24 Ta-ko-jiih' ja-, ma-lloo' to-dsaah' jmi- na'moo' ja- hi- ma' hlüh' jmi- ma' dsa-jnooh' dsöh' na'moo', jëeh', ma' jmee- koo- lle' tä' he- ma' gwa' ta- jee' ga-näay'. 25 Ta-la- ya-jnä-, ngoo' Jesús ta- jee' ga-näay' ja-, ngëy' jwë' në' jmi-.

26 Lä-koo- ma' ga-jëë jnääh' ngëy- në' jmi-, ga-jwaañ' jnääh' jwërte. Ga-tööh' jnääh' miih', ga-jäh' jnääh':

—Dsa- lle' ba' na-.

27 Chañ' ba' ga-hlëeh' Jesús kyaah' jnääh':

—Ta- wa' gah' hnäh', jnä' ba' la- —ga-jäyh'.

28 Mah' ga-jäh' Pee' siiyh-:

—Dsa-jööh' kyaan-, cher'mah' hne- ba' na-, jmee' hih- ngën- në' jmi- mah' nñn' jee' cheh' na-.

29 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ñä- ja-.

Mah' ga-jñaä' Pee' neh- na'moo' ga-löoy' ngëy- në' jmi- ta- jee' cheh' Jesús. 30 Ma' ga-jëëy' tä' jwërte lle', ga-lä-goyh-. Ja- hñiih' ga-löo' ga-hmäyh' cha-jmi-. Mah' ga-hooyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Lää' jnä', Dsa-jööh' kyaan-.

31 Lä-chañ' ja- ga-hii' Jesús goo- ga-saayh', mah' ga-siiyh-:

—i-ko-hi-pih' go-te' ba' ma-lä-dsoo' hoh' hne- dsa-niih-! ¿He-la' ma-jeh' hoh'?

32 Lä-koo- ma' ga-taayh' lä-uuy' neh- na'moo' ja-, ga-hna' go-te' lle' tä' ja-. 33 Ma-la- ya-nöo' jnääh' hi- ma' tääh' neh- na'moo' ja-, ga-juuh' jnääh' jne' jnääh' cha-në' Jesús, mah' ga-chiih' jnääh':

—Ma-ra' ju'dsoo' laah' Joo' Dio.

Ga-mi-hlää' Jesús dsa-dsaah' hi- ma' chaä' hwa' Genesaret

(Mr. 6:53-56)

34 Lä-koo- ma' ga-haay- jmi-jueh- ja-, ga-lla-näay' hwa' Genesaret. 35 Dsa- hi- ma' tääh' hwa' ja- ga-lä-kyuuy- Jesús, he- ja- ga-lä-cha- juu' lä-kaa- hwa' ja-. He-ja- na-jää dsa- dsa-dsaah' kyaa' jee' ma' hää' Jesús. 36 Hi- ga-chuuy' kyaah' Jesús mah' kway' jwë' su' cha-goo- dsa-dsaah' he' cha-hee' sa-hmiih- kiyh'. Hi- lä-jëë- hi- ga-tëë' su' sa-hmiih- kiyh' ma-hlää' bih' ja-.

15

Lä-jë- he- jmee- dsa-lä-sah' dsa-
(Mr. 7:1-23)

1 Ga-lla-näa' ko-llaa' fariseo hi- ga-lla-näa' ko-llaa' ta-jwoh' kyaa' ley hi- ma' chaä- Jerusalén ga-ya-jäyh- kih' Jesús, mah' ga-siiyh-:

2 —¿He-la' sa- mi-te' discípulo kyaah' lä-jë- he- tēë' jmee- dsa- ma-gyuh- hi- ma' tääh' llo'joo'? Jëeh', sa- gyiyh- gooy- jää' ja-ga' kuh'hiih'.

3 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh' ga-siiyh-:

—Hnäh' ka-läh' ¿he-la' jmeeh- hnäh' ta- koo' mada' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' lä-koo- te' he- tēeh' hnäh' ba'? 4 Jëeh', ga-jäh' Dio: “Jmee' hnaah' maa' kyaah' tää' kyaah'. Hi- jwä- dso'jwii' kih'

cho'jmii', hi' he' wa' juu' go-te~."

⁵ Pero lä' la- ba' jawah' hnäh': "Jaa- dsa- le' siih' cho'jmii-, sa' cha- he- kwëehn' hnäh'. Jëeh', lä' jë- he- cha- kin' he' kyaah' ma' jmeen' be' kyah', ma- kwëehn' Dio ba' ja~."

⁶ Kih' jaa- hi- jäh- lä' ja-, jawah' hnäh' mo' so- jmee- bii' jmeey' be' kih' cho'jmiy-. Lä' ja- jmeeh- hnäh' sa' kyeë' mada- kih' Dio, kih' he- jmeeh- hnäh' lä' koo- te' he- tëeh' hnäh' jmeeh- ba'. ⁷ Peer- ta' juuh' hnäh'. Lä' koo- jmeeh- hnäh' na-, jëeh' kwee- kyaah' he- ga' hlëeh' Isaia llo' joo', lä' koo- ma' ga' jäh':

⁸ Dsa- la-, koo- jäh' bih' hnäy' jnä'. Pero ta' jee' jyoh' ba' hä' hu' dsë- kiyh'.

⁹ Sa' jmää' ni' miih- he- jmeey- hnäy' jnä'.

Lä' jë- he- mi-tëey- dsa-, la' mada- kih' dsa- ba', ga' jäh' Dio.

¹⁰ Ja- ga' ga' tëeh' Jesús lä' jëë- dsa-, ga' siiyh':

—Nu- da' hnäh' kwee- mah' lä' ngëeh' hnäh'. ¹¹ Sa- mi-sah' dsa- hñii' kyaah' lä' jë- he- tooyh- hooy'. Lä' jë- he- hwëe- hoo' dsa-, he- ja- ba' kyaah' mi-sayh' hñiiy'.

¹² Ja- ga' ga' ya' jäh- jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga' ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Che' ma-lä-leeh- he- sa- ma-tih' dsë' dsa- fariseo lä' koh' ma' ga' nuuy' ma- hlëeh' lä' ja-?

¹³ Mah' ga' jëeh- Jesús juu' kyaah' jnääh', ga' jäh':

—Lä' jë- chaah' hma- he- sa- ga' tää' Tää' kyaan' hi- gya' gyuh', lloo' jmi' dsa- cheeh' lä' kye- jmoo' kih'. ¹⁴ Ta- jmee- hnäh' he' kih' dsa- he'. Laay' lä' koo- dsa- tuu' hi- jäh' jñah' dsa- tuu'. Cher' mah' jaa- hi- tuu' jäh' jñah' hi- tuu', lä' uu' täh- neh' koo- too'.

¹⁵ Mah' ga' ngii' Pee' juu' kiyh', ga' jäh':

—He- hnø' jäh- juu' na- hmää' he- ma- kwah' na-.

¹⁶ He- ja- ga' jäh' Jesús:

—¿Che' ni' hnäh' ka-läh' sa- ma-lä' ngëeh' hnäh'? ¹⁷ ¿Che' sa- ngëeh' hnäh', lä' jë- he- dsa-tooh' hoo' jne', dsöo- neh- tuh- ba' jne', ja- ga' hwëe- ka-läh' dsöo- ta' cha'sii'? ¹⁸ Pero lä' jë- he- hwëe- hoo' dsa-, gwa' neh- tuh- dsëy' ba' ja-. He- ja- ba' na- he- mi-sah' dsa- hñii'. ¹⁹ Jëeh', neh- tuh- dsë' ba' dsa- hwëe- lä' jë- hu' dsë- hlih', hi' lä' ja- ka-läh' he- jngëeyh- dsa-, hi' na' jee' goo' kaayh- hi- laa' kyaah' jñah', hi- sa- na' jee' goo- kaayh- wa' hi- cha- hi-, jmeey- hii-, jmeey- dsöo' he- la' juu' ta- juu', hi' hlëeyh- wii' kih' dsa- kyaayh'. ²⁰ Lä' jë- he- na- ba' he- mi-sah' dsa-. Pero he- kuh- dsa- lä' ma-soh' ja- ba' gooy-, sa- mi-sayh' hñiiy'.

Ja- dsa-më' cha- hu' ga' heeh- kih' Jesús

(Mr. 7:24-30)

²¹ Ja- ga' ya- hëë' Jesús jee' ja-, ngooy' jäh- kih' jee' jwi- Tiro kyaah' Sidón. ²² Lä' chah' ja-, ja' jaa- dsa-më' cananea ma' tooyh- miih', ma' jäh':

—Dsa- jøh' kyaan-, hne- laah' sa' ju- kih' David, wa' lä- ñih' hoh' jnä'. Peer- cha- miih- wii' jëe- chih-më' kyaan-, jmeeh- jmi- lle' hlih'.

²³ Pero ni' koo- sa- ga' jëeh- Jesús kiyh'. Mah' ga' mi- jäh- jnääh' 'discipulo koo' kiyh', ga' chu- jnääh' cha- miih- kyaayh', ga' chiih' jnääh':

—Hëe- kih' dsa-më' na- mah' wa' llaayh'. Miih- tooyh- miih' kaah' kyaah' jnääh'.

²⁴ He- ja- ga' jäh' Jesús:

—Ga- chee' Dio jnä' mah' jmeen' be' kih' dsa- israelita ba'. Hi- he' laa' lä' koo- borrego hi- na- hëë'.

25 Ja-ga' ja' dsa-mě' he' ga'juuyh' jney' cha'ně' Jesús mah' ga'jäh':

—Kwa' be' kin', Dsa-jøøh' kyaan'.

26 Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'siiyh':

—Sa' llu' he' jñuuh' he' kuh' chih' mah' kwëehn' dsii' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

27 He' ja- ga'jäh' dsa-mě' he':

—Dsoo' ba' kyah', Dsa-jøøh' kyaan'. Pero ma'ra' he' lih' ba' dsii' jwi' he' dsa-saa' nē' na'mes' kih' dsa-juuy'.

28 He' ja- ga'jäh' Jesús ka-läh':

—Peer' cha-miih' ma-lä-dsoo' hoh' hne', dsa-mě'. Wa' le' ba' kyah' lä-koh' hnooh' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

Lä'chah' ja- ga'hlaa' chih-mě' kyaay'.

Ga'ääh' Jesús kyeē' mil dsa-ñuuh'

29 Ya' hēē' Jesús jee' ja-, ga'llooy' ta' cha'hoo' jmi-juuh' he' hla' hwa' Galilea. Hi' ga'wiiy' koo' lle'koh', mah' ga'gyay' jee' ja-.

30 Hi' ya'nää' koo' kiyh' jwēē' jwēte dsa- hi- ma' jää' hi- jluuh', hi- tuu', hi- koo', dsa-tuu'h', hi- jwēē' ga' jñah' dsa-dsaah', na'jäay' huu' ti' Jesús. Hi' lä'ja- ga'mi-hläay' lä-jēē' hi- dsaah' he'.

31 Ma' ga'jēē' dsa-, hlēēh' dsa-koo', ma-lii' ma-goo' dsa-tuu'h', ma-ga'nää' dsa-jluuh', ma-jēē' dsa-tuu', he'ja- ga-lä-dsaa' dsē' dsa-, mah' ga'jmeey' juuh' kih' Dio kyaa' dsa- Israel.

32 Ma-ngēē' he' ja-, ga-jøøh' Jesús jnääh' mah' ga'siiyh':

—Peer' dsa-lä'ñih' dsēn' kih' lä-jēē' dsa- hi- tääh' la-. Jēēh' ma-hya- hnē' jmi' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. Sa' cha- ni' miih' he' kuyh'. Sa' hnoon' hēēn' kiyh' lä' ma'kyoyh' na-, le' ga' che' ga'hwaay' cha'jwē' jee' dsa-näay'.

33 He' ja- ga'jäh' jnääh':

—¿Ha- ba' dsa'kye' jnääh' he' kuh' jwēē' dsa- heh' hwa' kii' la-? Joh' sa' hnøø' mah' kēē' lä-jēē' dsa-la-.

34 He' ja- ga'ngii' Jesús juu' kyaa' jnääh':

—¿Joh' he'ñiih' kye'h' hnäh'? — ga'jäh'.

—Gyii' ba', kyaah' miih' hmooh' pih' —ga'chiuh' jnääh'.

35 He' ja- ga'jmeē' Jesús mada' mah' wa' dsa-taah' lä-jēē' hwa'.

36 Ga'kay' lä-jēē' gyii' he'ñiih' ja- kyaah' hmooh' pih' he'. Ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja-ga' ga'llaay' he'ñiih' ja-, ga'kwēēy' jnääh' mah'

ga'ti' ga'llooh' jnääh' kih' lä-jēē' dsa-.

37 Ga'kuh' dsa- llu' lä'jiuh' ga'kēēy'. Ma' ga-la' kiyh', ga'kah' ga' gyii' sa'miih' jwi' he' ga'chaa' ja-.

38 Lä-jēē' hi- ga'kuh' jee' ja- tee' koo' kyeē' mil dsa-ñuuh'. Ni' sa' na-hee' ni' jaa' dsa-mě' ni'

chih' ka-läh'. 39 Ja-ga' ga'hih' Jesús juu' kih' dsa-, ga'hey' neh' na'moo', mah' ga'haay' jmi-juuh' ngooy' ta'

hwa' Magdala.

16

Dsa- fariseo ma' hnøøy' jmeē' Jesús koo' he' juh-gaa'

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Ma' ga'llooy' ta' hwa' ja-, ga'lla-nää' fariseo kyaah' saduceo mah' kay' dsē' Jesús. Ga'ngiiy' ma' jmeē' Jesús koo' he' juh-gaa' he' ma'jä' gyuu'h'. 2 Pero ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäh':

—Wa'ra- ga'nuu' jmi', jwah' hnäh': “Llu' ba' la' jii' jä' la-, jēēh' gyuu' ba' gyuu'h'”, jwah' hnäh'.

3 Mah' ta-la' tiuh' jwah' hnäh': “Hii' goo' jä' lle', jēēh' gyuu' gyuu'h' mah' na'huh'”, jwah' hnäh'.

Peer' ta'juuh' hnäh'. Leh' ba' hnäh' lleh' hnäh' juu' ha- lä- jmeē' koo-

jmi' koo' jmi' lä'koo' la' gyuu'h'. Mah' sa' kye'h' hnäh' kwaat' hee-

ga' na- dsa-la' jee' kyah' hnäh'.

4 He⁻ ba⁻ che⁻ hlëëh[˘] hnäh[˘] dsa⁻ chaa⁻ na⁻, sa⁻ mi⁻teh[˘] hnäh[˘] kih[˘] Dio mah[˘] ngiih[˘] hnäh[˘] jmeen[˘] koo⁻ he⁻ juh[˘] gaa⁻. He⁻ juh[˘] gaa⁻ lä⁻ koh[˘] ga⁻ la⁻ kih[˘] Joná hi⁻ ga⁻ ngëe[˘] juu[˘] kih[˘] Dio, ma⁻ la⁻ he⁻ ja⁻ ba⁻ heehn⁻ hnäh[˘].

Ja⁻ hñiih[˘] ga⁻ beey[˘] dsa⁻ he[˘] mah[˘] ngaayh[˘].

Levadura kih[˘] dsa⁻ fariseo

(Mr. 8:14-21)

5 Lä⁻ koo⁻ ma⁻ ga⁻ haa[˘] jnääh[˘] ta⁻ hngaah[˘] ko⁻ taa⁻ kih[˘] jmi⁻ juuh⁻ ja⁻, ja⁻ ga⁻ ga⁻ lä⁻ dsooh⁻ dsë⁻ jnääh[˘] sa⁻ ma⁻ kye[˘] jnääh[˘] he⁻ ñiih[˘]. 6 He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh[˘] Jesús siiyh[˘] jnääh[˘]:

—Leeh⁻ hnäh[˘] kyaah[˘] levadura kih[˘] dsa⁻ fariseo hi⁻ kih[˘] dsa⁻ saduceo ka⁻ läh[˘].

7 He⁻ ja⁻ ga⁻ tooh[˘] jnääh[˘] discípulo lla⁻ jnääh[˘] juu[˘] kyaah[˘] dsa⁻ kyaahn[˘], ma⁻ jah[˘] jnääh[˘]:

—Ma⁻ hlëeyh[˘] lä⁻ na⁻, kih[˘] he⁻ sa⁻ ma⁻ kye[˘] jne[˘] he⁻ ñiih[˘].

8 Pero ga⁻ lä⁻ kyuu[˘] Jesús hu[˘] dsë⁻ kyaah[˘] jnääh[˘], mah[˘] ga⁻ siiyh[˘] jnääh[˘]:

—¿He⁻ la⁻ jwah[˘] hnäh[˘] sa⁻ cha⁻ he⁻ ñiih[˘] kye[˘] hnäh[˘]? Ko⁻ hi⁻ pih[˘] go⁻ te⁻ dsoo[˘] hoh[˘] hnäh[˘] dsa⁻ ñuu[˘].

9 ¿Che[˘] lä⁻ jiih[˘] na⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ ngëeh[˘] hnäh[˘]? ¿Che[˘] mo⁻ so⁻ dsooh⁻ hoh[˘] hnäh[˘] kih[˘] hña[˘] he⁻ ñiih[˘] he⁻ ga⁻ kuh⁻ hña[˘] mil dsa⁻ ñuu[˘] hi⁻ joh[˘] ga⁻ sa⁻ miih⁻ ga⁻ tē⁻ ga⁻ juuh⁻ hnäh[˘] kyaah[˘] jwi[˘] he⁻ ga⁻ chaa[˘] ja⁻? 10 ¿Che[˘] mo⁻ so⁻ dsooh⁻ hoh[˘] hnäh[˘] kih[˘] gyii[˘] he⁻ ñiih[˘] he⁻ ga⁻ kuh⁻ kyeē[˘] mil dsa⁻ ñuu[˘], hi⁻ joh[˘] ga⁻ sa⁻ miih⁻ ga⁻ tē⁻ ga⁻ juuh⁻ hnäh[˘] kyaah[˘] jwi[˘] he⁻ ga⁻ chaa[˘] ja⁻? 11 ¿Ha⁻ lä⁻ ja⁻ he⁻ sa⁻ ngëeh[˘] hnäh[˘]? Ja⁻ kih[˘] he⁻ ñiih[˘] na⁻ he⁻ jwëëhn⁻ hnäh[˘]: “Leeh⁻ hnäh[˘] kyaah[˘] levadura kih[˘] dsa⁻ fariseo hi⁻ kih[˘] dsa⁻ saduceo ka⁻ läh[˘].”

12 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ lä⁻ ngëe[˘] jnääh[˘] sa⁻ ma⁻ hlëeyh[˘] kih[˘] levadura he⁻ kaa[˘] dsa⁻ he⁻ ñiih[˘]. Ma⁻ hlëeyh[˘] kih[˘] nuuh[˘] he⁻ ma⁻ kwa⁻ dsa⁻ fariseo kyaah[˘] dsa⁻ saduceo ba⁻ ja⁻.

Ga⁻ jäh[˘] Pee[˘], Jesús he[˘] laa[˘] Cristo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Ma⁻ ga⁻ lloo[˘] Jesús hwa⁻ Cesarea kih[˘] Filipo, ga⁻ ngiiy[˘] juu[˘] kyaah[˘] jnääh[˘], ga⁻ jäh[˘]:

—¿Ha⁻ lä⁻ jäh[˘] dsa⁻ kih[˘] Hi⁻ ga⁻ lëe[˘] ngo[˘] la⁻? ¿Hi⁻ jnä[˘] laay[˘]?

14 Mah[˘] ga⁻ jäh[˘] jnääh[˘]:

—Ko⁻ llaa[˘] dsa⁻ jäh[˘] Jwaa[˘] hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ba⁻ hne⁻. Ko⁻ llaa[˘] jäh[˘], Elía ba⁻ hne⁻. Hi⁻ jñah[˘] ko⁻ llaa[˘] jäh[˘], hne⁻ laah[˘] Jeremía o jñah[˘] hi⁻ ga⁻ ngëe[˘] juu[˘] kih[˘] Dio llo[˘] joo[˘].

15 Mah[˘] ga⁻ ngiiy[˘] Jesús juu[˘] kyaah[˘] jnääh[˘] ka⁻ läh[˘]:

—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh[˘], hee⁻ jwah[˘] hnäh[˘] kin⁻, hi⁻ ba⁻ jnä[˘] laah[˘] hnäh[˘]?

16 Mah[˘] ga⁻ jëeh⁻ Simón Pee[˘] juu[˘] kiyh[˘]:

—Hne⁻ he[˘] Cristo, Joo[˘] Dio jiih[˘].

17 Mah[˘] ga⁻ jäh[˘] Jesús siiyh[˘]:

—Llu[˘] la⁻ kyah[˘] Simón, joo[˘] Joná. Jëeh[˘], ja⁻ he[˘] dsa⁻ hi⁻ ma⁻ mi⁻ jnääh[˘] kyah[˘] lä⁻ ma⁻ jäh[˘] na⁻. Täa⁻ kyaan⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu[˘], hi⁻ he[˘] ba⁻ ma⁻ mi⁻ jnääh[˘] kyah[˘].

18 Jnä[˘] ka⁻ läh[˘] jwëëhn⁻ hne⁻, hne⁻ he[˘] Pee[˘], (he⁻ hnø[˘] jäh[˘] ku[˘]). Hi⁻ nē[˘] mi⁻ ku[˘] la⁻ choohn⁻ gwah⁻ kin⁻, hi⁻ ni⁻ miuh⁻ sa⁻ lih⁻ juu[˘] cha⁻ je⁻ lla⁻ dsëe⁻ kiyh[˘]. 19 Jnä[˘] toohn⁻ gooh⁻ hne⁻ mah[˘] kwah[˘] juu[˘] kih[˘] dsa⁻ ha⁻ lä⁻ heyh[˘] ya⁻ jwii[˘]. Cher[˘] mah[˘] kyaah[˘] juu[˘] he⁻ kwah⁻ sa⁻ ga⁻ laa[˘] dsa⁻ hi⁻ tääh[˘] hwa⁻ la⁻, lä⁻ ma⁻ na⁻ hñuu[˘] yh[˘] ja⁻ ba⁻ kyaah[˘] dso⁻ kye⁻ kiyh[˘]. Hi⁻ cher[˘] mah[˘] kyaah[˘] juu[˘] he⁻ kwah⁻ ga⁻ laa[˘] hi⁻ tääh[˘] hwa⁻ la⁻, na⁻ na⁻ ba⁻ jwë[˘] kiyh[˘] dsa⁻ taayh[˘] ya⁻ jwii[˘] — ga⁻ jäh[˘] Jesús siiyh[˘] Pee[˘].

20 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ taah⁻ Jesús jnääh[˘] juu[˘] mah[˘] sa⁻ koo[˘] jnääh[˘] juu[˘] kyaah[˘] ni⁻ jaa⁻, he⁻ laay[˘] Cristo.

Ga⁻ mi⁻ jnääh[˘] Jesús juu[˘] he⁻ juuy[˘]

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Jmi⁻ ja⁻ ga⁻ løø[˘] Jesús mi⁻ jnääh[˘] juu[˘] kyaah[˘] jnääh[˘] he⁻ jmee⁻ bi⁻ kiyh[˘] dsooy[˘] ta⁻ Jerusalén. Jee[˘]

jā heeh' dsih' cha-miih- wii', dsa-gyuu' sa- lä-hnää' dsih', lä-ja- dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kyaä' ley sa- lä-hnää' dsih'. Ja-ga' juuy' hi- lä-jiiyh' ka-läh' ga-ma-hya- hnē-jmii'.

22 He-ja- ga-jää' Pee' Jesús ta- koo', mah' ga-løøy' juuyh- kiyh', ga-siiyh-:

—Wa- lä-nih' dsëy' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ni- miih- sa- le' jä- he- ja- nē-kyah'.

23 Mah' ga-jëeh- Jesús hñii', ga-jëëy' Pee' ga-siiyh-:

—Jñuu' hne- kin- hi-sa-llu', he- jmeeh- jwiih' kin- ba- na-. Sa- jmeeh- huüdsē- lä-koh' jmeē- Dio, lä-koh' la- huüdsē- kih' dsa- ba- la- huüdsē- kyah'.

24 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh- lä-jëë- jnääh':

—Cher'mah' hi- hnøø' jmeē' ko-jøh' kyaah' jnä', sa- wa- jmääy' hñiiy' kwaat-, wa- jääy' cru- kyaay' mah' wa- jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. 25 Jëeh', lä-jëë- hi- hää- hñii' mah' sa- juuy', hi- he' juu' ba'. Pero lä-jëë- hi- kwaä- hñii' juu' kwaat- kin-, hi- he' ba- lää'. 26 ¿Hee- ya-jøø' ka' dsa- ma-ke- ga-liyh' lä-jë- he- cha- jmi-gyuu- la- mah' wa-ra- ga-juuy' sa- tēëyh' kih' Dio? ¿Hee- ba' kyaah' le' mi-hmaayh' mah' lääy'?

27 Jëeh', jäh' Hi-ga-lëë'ngo' la- kyaah' be' kih' Tää- kyaay', kyaah' ángele ka-läh'. Ja-ga' mi-hmaayh' kih' lä-jaa- lä-jaa- lä-koo- te' ta' he- ga-jmeey'. 28 Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', chaa- ko-llaa' hi-tääh' jee' la- sa- juuy' jää' sa- ga- ma-jëëy- be' kih' Hi-ga-lëë'ngo' jäh' jmeey' hih-.

17

Ga-mi-sëë' Jesús hñii'
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Ma-ngëë' ga' jñii' jmii', ja-ga' ga-jää' Jesús Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaä- øøyh-. Ga-nääy' kah' ta- moh' ñii'. 2 Jee' ja- ga-lä-sëë' Jesús to-lo- nē- ma' jääy- he'. Mo-nëy' ga-lii' jih-gyeh' lä-koh' jmëë' kih' gyoo-. Hmiih- kiyh', ga-tøø' jlëë- ñih'. 3 Jee' ja- ga-lä-jnää' Elía kyaah' Moisé, ga-taayh' llay- juu' kyaah' Jesús.

4 He-ja- ga-jäh' Pee' siiyh- Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, he- ba' che- llu' he- tøøh' jne' ko-jøh' jee' la-. Cher'mah' hnooh-, jmeē' jnääh' hnē- hne' kyaah' moo-, koo- kyah', koo- kih' Moisé, hi- koo- kih' Elía.

5 Ta-ko-jiih' ma' cheh' Pee' hlëëyh' lä-ja-, ga-juoy' koo- jniü' tø-jlëë- ñih' he- ga-lää- lä-jëëy-. Jee' jniü' ja- ga-lä-nuu' ga-hlëëh' koo- juu', he- ma' jäh':

—Hi- la- na- gyuu- kyaan- hi- hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaayh'. Nuu- hnäh' kiyh'.

6 Ma' ga-nuu' discípulo he- ga-hlëëh' jee' jniü' ja-, ga-saay' jee' ma' tääyh', ga-jwaayh' jwërte.

7 Ja-ga' ya-jäh' Jesús kiyh', ga-kye-goo- nē- kiyh' mah' ga-siiyh-:

—Noo- hnäh', ta- wa' gah' hnäh'.

8 Ma' ga-chooyh' nëy', mo-so' ga-jëëy' ni- jaa-, ma-la- hñii' ba' Jesús cheh' kyaayh'. 9 Ta-ko-jiih' ma' jñaa- moh' ja-, ga-taah- Jesús juu' hi- ma' kyaayh' he':

—Ta- jwii' hnäh' ni- jaa-, lä-jë- he- ma-jëëh' hnäh' la-, ta-ko-jiih' sa- ma-lä-jiih' Hi-ga-lëë'ngo' la- jee' kih' hi- na-juu'.

10 Ja-ga' ga-ngii' jnääh' discípulo juu' kih' Jesús, ga-chiih' jnääh':

—¿He-la' jäh' ta-jwoh' kyaä' ley, jmeē- bii' jäh' Elía jää' ga' kih' Cristo?

11 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ja-ba' dsoo' jäh' Elía to-në-, ya-lly- llu' lä-jë- he- cha- jee' la-.

12 Pero jwëëhn- hnäh', ma-jah-

ba' Elía, mah' sa' ga-lä-kyuu-
dsih'. Ga-jmee' dsa- lä- të- dsé'
kiyh'. Ja-ba' lä-ja- heeh' dsa- he'
wii' Hi-ga-lëé'ngo' la-. ¹³ Ja-ga'
ga-lä-ngëé' discipulo kyaay' he-
ma' hlëéyh' kih' jwaa- hi- ga-choo'
jmií- ba' ja-.

*Ga-mi-hlää' Jesús jaa- chih- hi-
ma' kye- jmi-llé' hliih'*

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lä- ma' ga-lla-näay' jee' ma'
tääh' jwëé' dsa-, ja' jaa- dsa- ñuuh-
mah' ga-juuyh' jnéy' cha'né' Jesús,
ga-jäyh'.

¹⁵ —Dsa-jòoh' kyaan', wa' lä-ñih'
hoh' kih' chih-ñuuh- kyaan', hi-
dsa-juu' ñee' hi- jëéy' wii' jwërte.
Cha-miih- jiih- ma-tayh' cha'je-
hi- ma-tayh' cha'jmií- ka-läh'.

¹⁶ Ma-ya-jään' kyaah' discipulo
kyaah' pero sa' ma-liyh- ma'
mi-hlääy'.

¹⁷ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—He' ba' che- hñaa- hoh' hnäh'
hi- chaa- na'. Sa' hii- lä-dsoo'
hoh' hnäh'. ¿Lih' ba' llaa- he- gyan'
kyaah' hnäh'? Mo-so- lä-be' dsén-
gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'. Ya-jää-
da' chih- na- ta- la- —ga-jäh' Jesús.

¹⁸ Ja-ga' ga-juuh' Jesús kih'
jmi-llé' hliih', lä-jiih' ya-hëéy' kih'
chih- he'. Lä-chah' ja- ga-hlaay'.

¹⁹ Ma-ngëé' he- ja-, ga-kuh' jnääh'
' kah' kyaah' Jesús, mah' ga-ngii'
jnääh' juu' kiyh':

—¿He-la' sa' ma-lä-këh' jnääh'
jmií' ma' lleé' jnääh' jmi-llé' hliih'
he'?

²⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Kih' he- miih- go-te' ba'
ma-dsoo' hoh' hnäh', he-ja- ba'
sa' ga-lëh' hnäh'. Pero ju'dsoo'
jwëehn- hnäh', wa-ra- jäh' kih'
miih- lä-koo- pih' mi-ju' kih'
mostaza ba' dsoo' hoh' hnäh', le'
jwiih' hnäh' moh' la-: “Jñuuh' jee'
na', gwa- ta' jee' jyoh'”, hi' jñuuyh'
ba'. Sa' cha- ni- koo- he- ja' jwëéh'
kyah' hnäh'. ²¹ Pero jmi-llé' hliih'

hi- laa' lä-koh' hi- ma' jää- chih-
he' sa' ya-hëé' cher'mah' sa' ga-tu'
dsa- kuh-hih- mah' chuuy' kyaah'
Dio.

*Koo- ka-läh' ga-mi-jnää- Jesús
juu' he- juuy'*

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Lä-koo- ma' täayh' hwa'
Galilea, ga-jäh' Jesús siiyh' jnääh'
discipulo kyaay':

—Hi-ga-lëé'ngo' la- ngëé' dsih'
ja'goo- dsa- hñaa- dsé', ²³ mah'
jngëéh' dsih'. Ga' ma-hya- hnë-
jmií' na- juuy', lä-jiiyh' ka-läh'.

He-ja- cha-miih- ga-lä-meeh-
dsé' discipulo kyaay'.

Ga-mi-hmaah' Jesús ku'sih-

²⁴ Ma' ga-lla-nòò' jnääh' jwii- Ca-
pernaum kyaah' Jesús, ya-nää' hi-
ma' koo' ku'sih- kih' gwah- jee' ma'
cheh' Pee' mah' ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' sa- mi-hmaah' ta-jwoh'
kyaah' ku'sih- kih' gwah- juuh'?

²⁵ —Mi-hmaayh' ba' —ga-jäh'
Pee' siiyh'.

Lä-koo- ma' ga-he' Pee' cha'neh',
ga-lä-jää' Jesús ga-hlëéh' Pee':

—¿Ha- lä- la' laah' Simón, lä-jëé-
dsa- ta' kaa' hwa' la-, hii- kih'
kooy' ku'sih'? ¿Che' kooy' kih' dsa-
kyaay' o che' kooy' kih' jñah' dsa-?

²⁶ —Kih' dsa- jñah' ba' kooy' —
ga-jäh' Pee' siiyh'.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—He-ja- sa- jmee- bii' kih'
dsa- kyaay' mi-hmaayh'. ²⁷ Pero
lä-la- ba' wa' jmeen' mah' sa'
jän' hliih' kyaah' ni- jaa-. Gwa-
cha-hoo' jmi-juuh-, go-jwä' ka-loo-
hma-kuu'. To-né' hmooh- hi- ka'
hma-kuu', ja- lleeh' mah' näh'
hooy'. Jee' ja- jnääh- koo- kuu'
kyaah' he- mi-hmaah' ku'sih- kin-
kyaah' kyah' ka-läh'.

18

Hī- na- lee' jōōh' jee' jmee- Dio hih-

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ *Ja- ba' hor- ja- ga-ya- jāh- jnāäh*
'koo' kih' Jesús mah' ga- ngii' jnāäh'
juu' kiyh':

—*¿Hii- na- hi- jōōh' ga' jee' jmee- Dio hih'?*

² *Mah' ga- tēeh' Jesús jaa- gyuu-*
ga- cheeyh- jee' kyaa' jnāäh'. ³ Mah'
ga- siiyh- jnāäh':

—*Ma- ra' ju' dsoo' jwēēhn- hnäh',*
cher' mah' sa' ga- lä- sii' huu' dsē-
kyah' hnäh' mah' jmeeh' hnäh'
lä- koo- jaa- gyuu-, sa' heh' hnäh'
jee' jmee- Dio hih-. ⁴ Heh' lä- ja-
hi- jmää- hñii' hwaä' lä- koo- gyuu-
la-, hi- he' ba' lee' jōōh' ya- jwii' kih'
Dio. ⁵ Hi- heeh- jaa- gyuu- lä- la-
kwaat- kin-, he- ma- heeyh- jnä'
ba' ja-.

Goo- la' kih' hi- jmee- dsa- tēh'
dsa- kyaa'

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ *Wa' hi- cha- hi-, hi- jmee' tēh'*
jaa- hi- mäh' la- hi- ma- lä- dsoo'
dsē' kin-, llu' ga' la' kiyh' wa- ra-
jäh' kih' hñuu' dsa- luuy' koo-
cha' too' kih' molii' he- jee' burr-
mah' hmääh' dsih' ñiih' ga' kih'
cha' jmi- ñeeh-. ⁷ He- ba' che- jwii-
dsa- jmi- gyuu! Joh' he- sa- jmee-
dsa- tēyh'. Pero ko- ja- lle' kih'
le' ba'. Peer- jwii- dsa- hi- jmee-
dsa- tēh' dsa- kyaa'.

⁸ *He- ja-*
cher' mah' ma- gooh- o ma- tiih'
ga- jmee' täh' kyaa' dso' kye-, hnä'
go- te- ba', mah' be' uu' kyah'. Jēeh',
llu' ga' kyah', gwaah' jee' tääh' hi-
na' jiih-, tuuh' ma- gooh- o tuuh'
ma- tiih', lä- koh' ga' he- jwääy'
hne- jee' mo- so- uu' je- kyaa'
lä- to' ma- gooh- ma- tiih'. ⁹ Hi-
cher' mah' mi- nēh' ga- jmee' täh-
kyaa' dso' kye-, lle' go- te- ba',
mah' be' uu' kyah'. Jēeh', llu' ga'
kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na' jiih-
kyaa' koo- mi' mi- nēh', lä- koh' ga'

he- jwääy' hne- jee' mo- so- uu' je-
kyaa' lä- to' mi' mi- nēh'.

Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih'
jaa- borrego hi- na- hēē'

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ *'Ni' jaa- hi- mäh' lä- la- ta-*
jmää- hnäh' ta- koo'. Jēeh', jwēēhn-
hnäh', ángele kyaa' tääh' tääh'
cha- nē' Tää' kyaa- hi- gya' gyuu'.
¹¹ *Jēeh', ja' Hi- ga- lēē' ngo' la- mah'*
lääh' hi- na- hēē'. ¹² ¿Ha- lä- jēeh'
hnäh' he- jwahn- la-? Cher' mah'
jaa- dsa- chaa- hñä- laä' borrego
kyaa', mah' dsa- hēē' jaa-, ¿che' sa-
beey' ko- hwēē' jee' lä- jēē- jah' he'
mah' dsooy' ta- moh' dsa- hnääh-
hi- na- hēē' he'? ¹³ Ma- ra' ju' dsoo'
jwēēhn- hnäh'. Wa- ra- ga- jnääh-
hi- jaa- he', lä- chaay- llu' jwēerte
kyaa' yh', lä- koh' ga' kih' lä- jēē- hi-
sa- na- hēē'. ¹⁴ Ja- ba' lä- ja- la' kih'
Tää' jnän' hi- gya' gyuu', sa- hnøoy'
dsa- hēē' ni' jaa- hi- pih' lä- la-.

Lä- la- jmeen' mah' chaah' jne'
ōōhn'

(Lc. 17:3)

¹⁵ *'Cher' mah' jaa- oōh' ma- jmee'*
koo- he- hñiih' kyah', gwa- mah'
go- chiiyh' he- ma- hlääyh- kyaa'
*hne-, pero jee' lä- uu' ba' hnäh'.
Cher' mah' ga- jmeey' he' kyah',
ma- lēh- ma- chaah' oōh' he'.
¹⁶ Pero cher' mah' sa- ga- jmeey'
he' kyah', jāä- ga' jaa- uu' mah'
go- hlēeh' kyaa' yh' ka- läh'. Jēeh',
kyaa' ju' dsoo' he- hlēeh- uu'
uu- dsa-, lä- ja- jmee' dsoo' lä- jēē-
juu'. ¹⁷ Cher' mah' ni' kih' dsa-
he' sa- hii- nuuy', ja- jmeeh-
juu' kih' gwah- wa- ra- ga- tē' jee'
tääh' lä- jēē-. Hi' cher' mah' ni-
kih' lä- jēē- hi- tääh' gwah- sa-
ga- nuuy', jmää' lä- koo- jaa- hi- sa-
ma- heeh- kih' Dio o lä- koo- jaa-
hi- koo' ku' sih-. ¹⁸ Ma- ra' ju' dsoo'*
jwēēhn- hnäh', lä- jē- he- hñuu'
hnäh' hwa' la-, lä- ja- na- hñuu-
gyuu' ya- jwii'. Hi' lä- jē- he- chiih'

hnäh' hwa' la-, lä-ja- dsa-chiih-
gyuuh' ya-jwii' ka-läh'.¹⁹ Koo-
ka-läh' jwëehn- hnäh', cher'mah'
uu' hnäh' ga-taah' hnäh' juu' kwee-
hwa' la- mah' ngiih' hnäh' he-
hnooh- hnäh'. Täa' kyaan- hi-
gya' gyuuh', kwa' bih' he- hnooh-
hnäh'.²⁰ Jëeh' jee' dsa-nee- uu' uu-
ko-joh' ngiiy- kiyh', jee' ja- hään'
jee' kiyh'.

*Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih'
jaa- dsa- hi- sa' ga-lä-joh' dsë'*

²¹ Ja-ga' ga-lloo' Pee' ka-läh'
chuh' kih' Jesús mah' ga-ngiiy' juu'
kiyh':

—Joh' jiih- jmeen- joh- dsën-
kyaah' øøhn' hi- jmee- hliih' kin-?
¿Che' lä-jiih' tē' gyii' jiih'?

²² Mah' ga-jäh' Jesús süyh-:

—Sa- cha- jwahn- lä-jiih' tē' gyii'
jiih-. Jwahn-, gyii' jiih- to-lo-gya'
dsë' gyii'.

²³ He- jää- Dio dsa- lä-hih-
kih', jeeh' kwee- lä-koo- ga-jmee'
jaa- rey hi- ga-jmeeh' kwaat-
kih' lä-jëe' hi- ma' jmee' ta' kiyh'.

²⁴ Lä- ma' ga-løø' jmeeyh- kwaat-
kiyh', ya-jääy' jaa- hi- ma' ää-
cha-miih- kuu'.²⁵ Pero dsa- he'
sa- cha- he- kyaah' mi-hmaayh'
lä-jë- he- ääy-. He-ja- ga-jmee'
rey he' hih- wa' dsa-hnäy' go-te-
kyaah' mëy' kyaah' jooy' hi-
kyaah' lä-jë- he- cha- kiyh' mah'
lä-hmaah' lä-jë- he- ääy-.²⁶ He-ja-
ga-juuh' dsa- he' jne' cha-në' rey
mah' ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh':
“Dsa-jøøh' kyaan-, jmee' joh- hoh'
ki- jnä'. Mi'hmaah' ba' jnä' kyah'
lä-jë-.”²⁷ Ga-lä-nih' ba' dsë' rey he'
kiyh', mo-so- ga-ngiih' gyih' kuu'
he- ma' ääy- ja-, mah' ga-lääy'
go-te-.

²⁸ 'Pero lä-koo- ya-hëe' ba' dsa-
hi- ma' ää- kih' rey, ga-jëey' jaa-
dsa-kyaayh' hi- ma' ää- ko-hi'pih'
kuu' kiyh'. Ga-saayh' mah'

ga-gwiih' luu' hi- he', ga-süyh-:
“Mi-hmaah' kin- he- ääh-”.

²⁹ 'Pero hi- ma' ää- kuu' kih'
dsa-kyaah' he', ga-jwäy' hñiiy'
huu' ti' hi- he' mah' ga-chuuy'
kyaah', ga-jäyh': “Jmee' joh- hoh'
ki- jnä'. Mi'hmaah' ba' jnä' kyah'
lä-jë-.”

³⁰ 'Pero hi- jaa- he' sa-
ga-hëeyh-. Ga-hñiiy' kih'
mah' ga-hey' neh-ñe- lä-jiih'
ga-mi-hmaayh' lä-jë- he- ma'
ääy-.³¹ Ma' ga-jëe' jee' lä-jëe-
dsa-kyaayh' he' lä-koo- ga-jmeey',
ga-jii' jwërte kiyh', mah' na-näy'
na'jmeeyh' juu' kih' rey ha- lä-
ma-la'.

³² He-ja- ga-jmee' rey mada' ja'
dsa- hñaa- dsë' he', mah' ga-süyh-:
“Peer- hñaa- hoh' hne- dsa-ñuuh-.
Ga-jmeen' joh- dsën- kih' lä-jë- he-
ma' ääh- kin-, kih' he- ma-chuuh'
cha-miih- kyaah' jnä'.”³³ Ja-
ma' ääh- jmi' ma' lä-nih' hoh'
kih' dsa-kyaah', lä-koo- ga-lä-nih'
dsën- kyah' hne-?³⁴ He-ja-
ga-lä-llee' rey, ga-ngëey' ja'goo-
poo- mah' lla-kyaay' jmi' lä-jiih'
mi-hmaayh' lä-jë- he- ääy-.

³⁵ Ja-ga' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Lä-ja- ka-läh' jmee' Täa'
kyaan- hi- gya' gyuuh' kyaah'
hnäh', cher'mah' sa- ga-lä-joh-
hoh' hnäh' kih' he- hliih' he-
ma-jmee' øøh' hnäh' kyah'.

19

*Ga-jäh' Jesús ha- lä- la' he- bee-
dsa- øøh-*

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ma-ngëe' ma-kwa' Jesús lä-jë-
juu' na-, ya-hëey' hwa' Galilea,
ngooy' ta- hwa' Judea, he- hla-
ta- hngaah' jmi- Jordán. ² Jwëe'
dsa- ga-lla-llē' kaah' kiyh' hi-
ga-mi-hlääy' lä-jëe- dsa-dsaah'.
³ Jee' ja- ga-lla-nää' koo' kih' Jesús
ko-llaä' fariseo he- ma' ka- dsëy',
ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' cha- jwé' bee' dsa-
dsa-mé' kyaá', kih' wa' he- cha-
he-, he- sa- tíh' dséy'?

4 He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' jee'
na-sii-: Hí- ga-jmäá' Dio lá-
ma' to-né', hí- mé', hí- ñuuh-
ga-jmäáy'?

5 Hí- ga-jäh':

—Kih' he-ja- ba', bee' dsa-ñuuh-
cho'jmii- mah' dsa-gyay- kyaah'
méy'. Mah' lá-ja-, leey' jaa- ba' jee'
lá-uuy'. 6 Ja- hnäh' mo-so- laay'
uu', ma-laay' jaa' ba'. Heh' lá-ja-,
hí- ma-laa' jaa- kaah- Dio, sa- lle'
kih' laay' —ga-jäh' Jesús.

7 Mah' ga-jäh' fariseo siiyh- Jesús:

—¿He-la' ja- ga-jmee' Moisé
mada- chooyh' je- mah' bee' dsa-
mé'?

8 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Kih' he- chaah- hnäh', he-ja-
ba' ja- ga-kwa' Moisé jwé' bee'
hnäh' dsa-mé' kyaah' hnäh'. Pero
lá- ma' to-né' sa- ga-la' lá-ja-.
9 He-ja- jwéeh- hnäh', hí- bee'
dsa-mé' kyaá' hí- sa- cha- he- hlih'
ma-jmeey' kyaah' jñah' dsa-ñuuh-
mah' kaay' jñah' dsa-mé', he-
jmeey' dso'kye- ba' ja-. Hí- lá-ja-
hí- kaa' dsa-mé' hí- ga-beey' he',
he- jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-läh'.

10 Mah' ga-chiih' jnääh' discípulo
kyaay':

—Cher'mah' lá-ja- la' kih'
dsa-ñuuh- kyaah' dsa-mé', llu' ga'
la' he- sa- jee' dsa-goo- go-te~.

11 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ja- lá-jéé- lá-kéh' jmií heeh-
juu' la-. Lá-kéh' jmií hí- lle' kih'
heeh- ba'. 12 Jéeh', chaa- hí-
sa- na-hña- jmi-ngo' kih' wa-ra-
ga-lá-chaay- he-ja- sa- le' jee'y'
gooy'. Hí- chaa- hí- sa- na-hña-
' jmi-ngo' kih', he- ga-jmee' dsa-
hña- dsé' kiyh', he-ja- sa- le' jee'y'
gooy'. Hí- chaa- ga-jñah' hí- sa-
lla- dsé' jee'y' gooy- kih' he- hnøøy'

jmeey' ta'he' kih' Dio. Hí- lá-kéh'
jmií heeh-, wa' heeyh- juu' la-.

Ga-mi-jää' Jesús gyuu-

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Ja-ga-na-jää- dsa-gyuu- kyaá'
cha-né' Jesús mah' kyey' gooy- né'
kih' gyuu- mah' ngiiy' kih' Dio. Pero
jnääh' discípulo kyaay' ga-juuh'
jnääh' kih' dsa- he'. 14 Mah' ga-jäh'
Jesús siiyh- jnääh':

—Kwa' jwé' ya-nää' gyuu- ta- la-
kin-. Ta- ha- hnäh' kiyh', jéeh' hí-
laa' lá-kooy- gyuu-, hí- he' ba' jää'
Dio lá-hih' kih'.

15 Ma-la- ma-kyey- gooy- né'
kih' gyuu- he', ya-héey' jee' ja-.

Jaa- dsa- kwa- hí- cha- kuu'
ga-hléeh' kyaah' Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Jee' ngooy' ja-, ja' jaa- dsa-
mah' ga-siiyh-:

—Hne- hí- laa' ta-jwoh' lluu',
¿hee- hnøø' jmeen' mah' tēēh' jee'
mo-so- juun'?

17 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Che' ñeh' hne- he- laan' lluu'
Jéeh' ní- jaa- hí- lluu' sa- chaa-
jaa- Dio ba' hí- lluu'. Cher'mah'
hnooh- tēēh' jee' mo-so- juuh', ja-
mi-teh' lá-jé- mada- kih' Dio.

18 —¿Hee- ga' ja- mí-ten? —
ga-jäh' dsa- he'.

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ta- jngéeh- dsa-, ta- kaah- hí-
laa' kyaá' jñah', ta- hii' kih' dsa-
ta' jme- dsoo' kih' juu' ta-juu'.
19 Wa' hnaah- táa' kyaah' maa'
kyaah'. Wa' hnaah- dsa-kyaah'
lá-kooy- hnaah- hñaah'.

20 He-ja- ga-jäh' dsa- he' siiyh-:

—Lá-jé- he- na- ma-mi-ten'
lá-jiih' ma' máhn'. ¿Hee- ga' hnøø'
jmeen'?

21 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-
ka-läh':

—Cher'mah' hnooh- leeh' lluu'
go-te~, gwaah- go-hnií lá-jé-
he- cha- kyah' mah' go-kwéeh'
hí- tá-ñee'. Lá-ja- ba' lá-cha-

cha-miih- kyah' gyuu' jmi-gyuu'.
Ja-ga' na' neeh' mah' jmeen'
ko-joh' —ga-jah' Jesús.

22 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-,
ngaayh' ti-meeh- dséy', jéeh', ma'
chay' cha-miih- kuu'. 23 Ja-ga'
ga-jah' Jesús siiyh' jnaäh':

—Ma-ra-ju'dsoo' jwëehn- hnäh',
jaa- dsa- cha- kuu', jwëeh' la' kiyh'
heyh' jee' jmee- Dio hih'. 24 Koo-
ka-läh' jwëehn- hnäh', sa' ga'
jwëeh' la' kih' jaa- camey-, ngëé'
to-gwa' koo- hma-kuu' lä'koh' ga'
he- heh' jaa- dsa- cha- kuu' jee'
jmee- Dio hih'.

25 Ma' ga-nuu' jnaäh' hlëeyh-
lä-ja-, ga-tooh' jnaäh' jëe- dsah-
jnaäh', mah' ga'chiih' jnaäh':

—¿Hii- ba-lää' ja-?

26 Lä- ma-jëey- ja- jnaäh' ,
ga-jäyh':

—He- la-, sa- lä-këh' dsa- jmi'
jmee', pero Dio ga-lä-jë- ba' liyh-
jmeey'.

27 Ja-ga' ga-jah' Pee' siiyh':

—Ma-jä' ba-lä-jë- he- cha- kya'
jnaäh' mah' jmee' jnaäh' ko-joh'
kyaah' hne-. ¿Hee- ba' na- hñah-
jnaäh'?

28 He-ja- ga-jah' Jesús siiyh':

—Ma-ra-ju'dsoo' jwëehn- hnäh',
wa-ra- ga-të' jee' le' hmëé' lä-jë-
go-te-, ma-ja- gya- Hi-ga-lëé'ngo'
la-joh' jee' jmeey' hih'. Hi- lä-jëé-
hnäh' hi- jmee- ko-joh' kyaah'
jnäh', lä-ja- ka-läh' nah' hnäh' në'
gya-to' hma-sii- mah' llah' hnäh'
ta' kih' lä-jëé- gya-to' nää' dsa-
Israel. 29 Lä-jëé- hi- ma-tuu- dsé'
ma-hwëé- cha'neh' kih', ma-beey'
dsa-më' ooyh- dsa-nuu- ooyh-
ma-beey' cho'jmiy-, ma-beey'
dsa-më' kyaay', ma-beey' jooy',
ma-bey' hwa' kiyh', cher'mah'
ga-bey' lä-jë- he- ja- kwaat- kin-,
hi- he' hyoh' hña-loo' ga-lä'koh'
he- ga-jä' kiyh' jmi-gyuu' la-, hi-
lä-ja- tëeyh' jee' mo-so- juuy'.

30 Pero jwëé' hi- ya-nää' to-në', hi-
he' jä' këé-. Hi- jwëé' hi- ya-nää'
këé-, hi- he' lee' to-në'.

20

*Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' hi-
hña- dsé' kyaah' dsa-juu' kyaay'*

1 He- jää- Dio dsa- lä-hih-
kih', jeeh' kwee- lä-koo- ga-jmee'
jaa- dsa-juu' cha'neh- hi- nee'
tiih- go-te' na'hnaäh- hi- jmee'
ta' jee' na-jnaäh' chaah' wii- jeh'
kiyh'. 2 Ma' ga-lä-ee' kiyh' kyaah'
lä-jëé- dsa- he' ha- lä-koo- te'
mi-hmaayh' kih' koo- jmi' ta',
ga-cheey' jee' na-jnaäh' chaah' jeh'
kiyh'. 3 Ya-hëey' ka-läh' ko-hi-
ñu' ta-la- tiih-, jee' ja- ga-jëey'
dsa- hi- ma' tääh' je'hmooh' hi-
sa- cha- ta' kih'. 4 He-ja- ga-siiyh':
“Hnäh' ka-läh' go-nää' hnäh'
go-jmee' ta' jee' na-jnaäh' chaah' jeh'
kin-. Mi'hmaah' ba' jnä' na'tee'
kyah' hnäh'.” Hi- na'nää' ba'
dsa- he'. 5 Dsa-juu' he' ya-hëé'
lä-hmëé' ma' ga-të' llä-hyoo-, hi-
koo- ka-läh' ma' ga-të' ko-hi- hnë-
ta- ga-hloo'. Ja-ba' lä-ja- ga-hëey'
kih' jñah' ka-läh' hi- na'jmeey' ta'
kiyh'. 6 Ma-ngoo' ga-të' ko-hi- hña',
ya-hëey' ka-läh' mah' ga-jnääh'
jñah' ga- dsa- hi- sa- cha- ta' kih'.
Mah' ga-siiyh': “¿He-la' tääh' hnäh'
jee' la- lä-taa' jmi' mah' sa- cha-
ta' jmeeh- hnäh'?” 7 He-ja- ga-jah'
dsa- he' siiyh': “Kih' he- sa- cha-
ni- jaa- hi- ma-kwëeh' jnaäh' ta',
he-ja- ba' na- he- tóh' jnaäh'
jee' la-.” He-ja- ga-jah' dsa-juu'
chaah' jeh' ja-, siiyh': “Go-nää'
hnäh' ka-läh', go-jmee' hnäh' ta'
jee' chaah' jeh' kin-. Mi'hmaah' ba'
jnäh' na'tee' jñeeh' hnäh'.”

8 Ma' ga-nuu- jmi' ja-, ga-jmee'
dsa-juu' mada' kih' hi- ma'
jää- moz-, ga-jäyh' siiyh': “Tee'
ga-lä-jëé- dsa- hi- ma-na'jmeey'
ta', mah' mi'hmaah' jñeeey' na'tee'

kih' koo- jmi' ta'. Loo' kyaah' hi- ma-na'naa' kee- go-te mah' mi-llaa' kyaah' hi- ma-na'naa' to-ne'." 9 La' jee- hi- ga-taah' jme' ta', ma-ngoo' ga-te' ko-hi' hna', ya-naay' ma' jaa- ma' jaa- ga'koo' jnee' na'tee' kih' ma' koo- jmi' ta'. 10 Ja-ga' ga-lla'naa' hi- ga-taah' to ne' na'jme' ta'. Ma' teeyh' cha-ga'miuh' jneey' ma' laay'. Pero ga-hyoyh' ja-ba' kih' koo- jmi' ta' ba' ka-lah'. 11 Ma' ga'koo' jneey' ga-l'oo' cha-haay' dsa-juy', 12 ga'jayh': "Hi- ma-na'naa' kee- go-te', ga-jmeey' ta' koo- hor- ba', mah' ja-ba' kwee- ma-mi-hmaah' kiyh' la'koh' te' he- ma-mi-hmaah' kya' jnaah' hi- ma-jee' wii' cha'hyoo- la'taa' jmi'", ga'jayh' siiyh' dsa-juu' chaah' jeh'. 13 He-ja- ga-jah' dsa-juy' siiyh' jaa- hi- ti-choo' juu' he': "Sa-cha- jmeen- hnaa- dsen' kyah' hne- ome'. Ja' ma-tooh' jne' juu' kwee- he- mi-hmaahn' kyah' na'tee' kih' koo- jmi' ta'? 14 Kii' ba' hne- jneeh' mah' gwaah' kyah'. Jeeh' la-na- hyoh- dsen' ma-kweehh' hi- ma-he- kee- go-te', ja-ba' la-koo- te' he- ma-kweehh' hne'. 15 Che' sa- na-ngen' jwe' jmeen' la- hyoh- dsen' kyaah' kuu' kin'? O che' wii' hoh' kih' he- jmeen' llu' dsen'?", ga-jah' dsa-juy' he'. 16 La-ja- le', hi- ya-naa' kee-, hi- he' lee' to-ne'. Hi- ya-naa' to ne', hi- he' ja' kee-. Jeeh', jwee' hi- na-teeh', pero miuh' go-te' ba' hi- na-lleeh' — ga-jah' Jesus.

Ngoo' hne- jiih' jmeeh' Jesus juu' he-juuy'
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Ma' haaj' Jesus jwe' ngooy' ta' Jerusalen, ga-teeyh' kah' la-jee- gya-tuy' jnaah' mah' ga-siiyh' jnaah':

18 —Jee' da' hnah', dsa'n'oo' jne' ta' Jerusalen. Jee' oo' ngee' dsa- Hi-ga-lee'ngo' la- ja'goo- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi- he' baah' jna' dsoo' mah' jngeeh' dsa- jna'. 19 Ja-goo' nguey' jna' ja'goo- dsa- hi- sa- laa' judiu. Mah' mi-kwayh' jna', jmi'baay' jna', ja-ga' dsa-taay' jna' dsoh' hma' cru'. Pero la-jiihn' ka-lah' ga' ma-hya- hne- jmi'.

Jacobo kyaah' Jwaa' ga-nguy' he- gyay' jwoo' kih' Jesus
(Mr. 10:35-45)

20 Ja-ga' ja' me' Zebedeo kyaah' la-u' jo-nuyh', ga-juuyh' jney' cha'ne' Jesus mah' ga-chuy' kyaah':

21 —Chee- jwiih' jna'? —ga-jah' Jesus siiyh'.

—Hih' la-u' chih- kyaan', jme' mada- dsa-taayh' koo' kyah' wa-ra- ga-te' jee' jmeeh' hih', jaa- jwoo' ra-llu' kyah' hi- jnah' jwoo' ra-keh' kyah' —ga-jah' dsa-me' he' siiyh' Jesus.

22 He-ja- ga-jeeh- Jesus juu' kiyh', siiyh':

—Sa- neh' hnah' hee- na- ngiih' hnah'. Che' taah' hnah' jeeh' hnah' li'wii' he- na' ga-jeen'? Che' la-be' hoh' hnah' dsa-ngeeh' hnah' he- wii' he- na' ga-dsa-ngeen'?

—Taa' ba' jnaah' —ga-jayh'.

23 He-ja- ga-jah' Jesus siiyh':

—Ma-ra- he- jeeh' ba' hnah' li'wii' he- na' ga-jeen', hi- dsa-ngeeh' hnah' he- wii' he- na' ga-dsa-ngeen'. Pero he- nah' hnah' jwoo' ra-llu' o jwoo' ra-keh' kin', sa- ga-teen' kwan'. He- ja- hyoh' hi- na-lleeh' kyaa' Taa' kyaan' ba' ja-.

24 Gya' discipulo dsa-kyaah' jnaah' ga-la-lleey' kyaah' la-u' hi- he', ma' ga-nuuy' juu' ja-. 25 Ja-ga' ga-tee' Jesus kih' la-jee- jnaah' mah' ga-siiyh' jnaah':

—Ñeh' ba' hnäh' lä'koo' jmee' dsa-ta' hi' jmee' hih' kih' dsa-gooy', kaayh' lä' lla' dsëy'. Dsa-kaah' he' kaah' lä' të' dsëy' dsa-gooy'. ²⁶ Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha' he' kih' jmeeh' hnäh' lä'ja'. Hi' hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä'jëë' hnäh', hi' he' tëë' jmee' ta'he' kih' lä'jëë' ba'. ²⁷ Hi' hnøø' ka' nē' kih' jee' lä'jëë', hi' he' tëë' jmeey' ta'he' kih' lä'jëë' ba'. ²⁸ Jëëh', sa' ma-ja' Hi'-ga-lëë'ngo' la' mah' jmee' dsa-ta'he' kiyh', ma-jan' mah' jmeen' ta'he' kih' dsa-ba'. Ma-jan' mah' kwaan' hñiin' juun', he' ja' kēë' jma' mah' lää' jwëë' dsa'.

Ga'mi'hlää' Jesús uu' dsa-tuu'
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Lä'koo' ma' ga'hwëëy' jwii' Jericó, jwëë' jwërte dsa' ma' chaa' kaah' kiyh'. ³⁰ Ma' tääh' uu' dsa-tuu' koo' jwë'. Lä'koo' ma' ga'nuuy' ngoo' Jesús cha'jwë' ja', ga'løøy' hlëëyh' ki-gaa', ma' jäh':

—Dsa-jøøh' kyaan', hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä-ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

³¹ Hi' ga'juuh' dsa' kiyh', mah' mo'so' ma' tooyh' miih'. Pero dsa-tuu' he' cha-ga'miih' miih' ma' tooyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', sa'ju' kih' David, wa' lä-ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

³² Ja-ga' ga'noo' Jesús, mah' ga'tëëyh' ga'siiyh':

—¿Hee' hnooh' hnäh' jmeen' kyah' hnäh'?

³³ He-ja' ga'jäh' dsa-tuu' he' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', hnøø' jnääh' lä'jnä' mi'nē' jnääh'.

³⁴ Ga-lä-ñih' dsë' Jesús kiyh', ga'sooyh' mi'nē' dsa-tuu' he'. Lä'chah' ja' ga-lä'jnä' mi'nēy'. Hi' ga'jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

21

Ga'he' Jesús na-dsëë' burr' jwii'
Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ja-ga' tëëy' Jerusalén ga'nääh' chuuuh' jwii' Betfagé, koo' kih' moh' Olivo. He-ja' ga'jmeey' Jesús mada' kih' uu' dsa-kyaa' jnääh'. ² Ga'siiyh':

—Go'nääh' hnäh' ta' jee' jwii' he' nøø' ta' cha'nē'. Jee' oo', jnääh' hnäh' jaa' burr' hyaa' hi' na'hñuuuh' hi' jää' gyuu'. Ja' cheeh' hnäh' mah' ya'jääh' hnäh' kin'.

³ Cher'mah' chaa' jaa' hi' ga'ngii' juu' kyah' hnäh', ja' jwiih' hnih': "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaa' jnääh' ba' la', chah' ba' ya'jää' jnääh' ka-läh'", jwiih' hnih'.

⁴ Lä'ja' ga'la' mah' lä'te' lä'koo' ga'jäh' jaa' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', lä' ma' ga'jäyh':

⁵ Chiih' dsa' hi' tääh' jwii' Sión: "Jëë' da', hi' Rey kyaah' hnäh' ja' jee' kyah' hnäh'.

Hwaay' jwërte, na-dsëëy' jaa' burr', na-dsëëy' joo' burr' hyaa' hi' tëë' ka'løø'."

⁶ Na'nääh' ba' hi' he', ga'jmeey' lä'koo' te' mada' he' ga'jmeey' Jesús kiyh'. ⁷ Na'kyaay' jaa' burr' hyaa' hi' jää' gyuu', ja-ga' ga'kye' dsa' hmiih' kih' ka'luu' burr' mäh' he' mah' ga'wii' Jesús. ⁸ Jwëë' jwërte dsa' ma' tääh' jee' ngooy' ja'. Ko'llaa' ga'ja' hmiih' kih' cha'jwë' hi' jñah' ga'hnä' niih' hma' ga'jay' cha'jwë'. ⁹ Dsa' hi' ma' chaa' kaah', kyaah' hi' ga'nääh' jää' ma' tooyh' cha'miih' miih', ma' jäh':

—iHe' ba' che' lluu' sa'ju' kih' David! iDio kyaah' hi' ja' lä'hiih' kiyh'! iHe' ba' che' lluu' hi' jøøh' hi' gya'gyuuuh'!

¹⁰ Lä'koo' ma' ga'he' Jesús Jerusalén, lä'kaa' jee' jwii' ga'chi' ga'jwaa' dsa', ma' ngiiy' juu':

—¿Hii- ba' na-?

11 Mah' ma' jah' dsa-:

—Hi- na- he' Jesús, jaa- hi- ngëe- juu' kih' Dio hi- chaa- Nazaret hwa' Galilea.

Ga'hwëë' Jesús dsa- hi- ma' tääh' hñii' jee' chih' gwah'

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Ma- ngëë' he- ja-, ga'lloo' Jesús ho'hne' kih' gwah' juuh-. Ga'hëëy' kih' lä-jëë' dsa- hi- ma' lla- hmooh'. Ga'saa' ga'jaay' na'mes- kih' dsa- hi- ma' mi-sii' kuu', hi- ga'saa' ga'jaay' jee' nøø' hmooh' kih' hi- ma' hnëe- juu-. 13 Mah' ga'siiyh-:

—Lä-la- lle' juu' kih' Dio: “Hne' kin- lä-chee- hne' jee' ngii- dsa- kih' Dio.” Pero ma-jmeeh' hnäh' lä-koo- too- jee' dsa-taah' dsa-hii- ba'.

14 Jee' ma' chih' gwah' juuh- ja-, ya-nää' dsa-tuu' kyaah' dsa-jluuh' cha'në' Jesús mah' ga-mi-hlääy'. 15 Pero ga-lä-llee' lä-jëë' jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwöh' kyaah' ley ma' ga-jëëy' lä-jë- he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús jee' ja-. Hi- ga-lä-llee' ka-läh' lä-koo- ma' ga-jëëy' tääh' chih- tooh- miih' koo' gwah' ja-:

—iHe- ba' che- lluu' hi- laa' sa'ju- kih' David! —ma' jah' chih- he'.

16 He-ja- ga-jäh' dsa-kaah' he' siiyh' Jesús:

—¿Che' nuuh-, hee- na- hlëeh- chih- tääh' na-?

—Nuu- ba' jnä- —ga-jäh' Jesús— . Hnäh' na- che' sa- ma' heh- hnäh' jih'koh' jee' na-sii- lä-la-:

Lä-jëë' chih-pih', lä-kye- hi- tuh', hne- Dio ma' mi-tëh' hnih' kwee- ha- lä-jmee' juuh- kyah'.

17 Mo-so- ga-jmääy' he' dsa- he'. Ya-hëë' Jesús jee' jwii- Jerusalén ja-, ngaayh' ta- jee' jwii- Betania, jee' ja- ga-jäy'.

Ga'jwä' Jesús dso'jwii' kih' chaah' higo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Tiih- ga'jyoh' jmi-, ñee' ka-läh' Jesús ta- jwii- Jerusalén. Peer- ja' kyoyh- jee' hääy' jwë'. 19 Koo' jwë' jee' ngooy' ja- ga-jëëy' koo- chaah' higo. Mah' ngooy' na-jëëy- che' hii- mii'. Ma' ga-jëëy', ni- koo- mii' sa- cha- hii-, ma-la- moo- jmah' ba' choo'. Mah' ga-siiyh- chaah' hma- ja-:

—Jih'koh' mo-so- hii' mii' kyah' hne-

Lä-chah' ja- ga-lä-kii- chaah' higo ja-. 20 Ma' ga-jëë' jnääh' ha- lä- ga-jmee' Jesús, ga-jëë' dsa- jnääh', mah' ga-jäh' jnääh':

—¿Ha- lä- ma-lä-kii- chah' go-te' chaah' higo na-?

21 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh- jnääh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', cher'mah' dsoo' hoh' hnäh' hi- sa- jmeeh' hnäh' to- huudsë-, ja- ma-la- he- la- le' jmeeh' hnäh'. Le' jwiih' hnäh' moh' chih' na-: “Jñuu' jee' na-, jwää- hñaa' cha'jmi-ñeeh-”, hi- lä-ja- le'. 22 Lä-jë- he- ngiih' hnäh' kih' Dio, cher'mah' dsoo' hoh' hnäh', hñah- ba' hnäh'.

He- ja' gyuu' ba' hih- he- jmee' Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Lä-koo- ma' ga'lloo' Jesús jee' chih' gwah' juuh- ga-løoy' mi-tëëy- dsa-. Ma' ga-lla-nää' cha'nëy' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuu', ga-ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä-jë- he- na-? ¿Hii- kih' hih- he- jmeeh- lä-na-?

24 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Ngii'n' koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jëeh' da' hnäh' kin- jää', ja- ga- jwahn- hi- kih' hih- he- jmeen- lä-la-. 25 ¿Hii- ga-jmee' hih-

he- ga-⁴chaa- Jwaa- dsa- jmii-, che-
Dio o che- dsa- ñuu-?

Jee' tääh' ja- ma' llay- juu'
kyaah' dsa-⁴kyaayh', ma' jäh':

—Cher'mah' ga-⁴jäh' jne', hih- kih'
Dio ba' ja-, Jesús jäh': “¿He-⁴la' sa-
ga-⁴lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga-
ja-?” ²⁶ Hi- cher'mah' ga-⁴jäh' jne',
ja' hih- kih' dsa- ba' ja-, hii' goo-
jnän' kyaah' dsa-, jëeh', lä-⁴jëe- dsa-
ma' jmää- kwaan- Jwaa- ma' laa-
jaa- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio —
ma' jäh' dsa-⁴kaah' he'.

²⁷ He-⁴ja- ga-⁴jäh' dsa-⁴kaah' he'
ga-⁴siiyh' Jesús:

—Sa-⁴ñe-⁴jnäh'.

Mah' ga-⁴jëeh- Jesús juu' kiyh'
ka-läh', ga-⁴siiyh':

—Ni-⁴jnä' sa' jmeeh- juu' hi-
ga-⁴jmee' hih- he-⁴jmeen- he-⁴la-.

*Juu' na-hmää' lä-⁴koo- la' kih' uu'
chih' ñuu-⁴*

²⁸ He-⁴ja- ga-⁴ngii' Jesús juu' kiyh'
ka-läh':

—¿Hee-⁴ huu-⁴dsë-⁴ jmeeh- hnäh'
kih' he-⁴jwahn-⁴la-? Jaa- dsa- ma'
chaa- uu' chih- kyaah'. Ga-⁴siiyh-
jaa- chih- he': “Gyuu-⁴ kyaan-
goh' na' go'jmeeh' ta' jee' na-⁴jnää'
chaah' wii-⁴ jëh' kin-.” ²⁹ He-⁴ja-
ga-⁴jäh' chih- he' siiyh-⁴ jmiiy-:
“Sa-⁴hnoon-⁴ niin-.” Ko-⁴hwëe' ga'
ja-, ga-⁴lä-sii' huu-⁴dsë-⁴ kiyh' mah'
ngooy'. ³⁰ Ja-ga' ga-⁴tëeyh' hi-⁴ jaa-
he', ga-⁴jmeey' mada-⁴ kiyh' lä-⁴koo-
ga-⁴jmeey' mada-⁴ kih' hi-⁴ to-⁴në' he'.
Jooy' he' ga-⁴jäh': “Nee' tää, ni-
ba' jnä.” Mah' sa-⁴ñeey'. ³¹ ¿Hi-
jaa-⁴ jee' lä-⁴uu' ga-⁴jmee' lä-⁴hnøø'
jmiiy-?

Mah' ga-⁴jäh' dsa- he':

—Hi-⁴ to-⁴në' ba'.

He-⁴ja- ga-⁴jäh' Jesús siiyh-:

—Ma-⁴ra-⁴ju-⁴dsoo' jwëeh-⁴ hnäh'.
Lä-⁴jëe-⁴ hi-⁴ koo' ku'sih-⁴ kyaah' hyaa-
hi- ga-⁴nää' kyaah' wa' hi-⁴ cha-⁴ hi-
dsa-⁴taah' jee' jmeeh- Dio hih-⁴ jää' ga-
lä-⁴koh' ga' hnäh'. ³² Jëeh' ja' Jwaa-
jee' kyah' hnäh', ma' mi-⁴jnääy-

ha-⁴ lä-⁴ ma' go-⁴taah' hnäh' kyaah'
he-⁴ llu' mah' sa-⁴ ga-⁴lä-⁴heeh' hnäh'
kiyh'. Pero dsa-⁴ hi-⁴ koo' ku'sih-
kyaah' hyaa-⁴ hlëeh' he' ga-⁴lä-⁴heey'
kiyh'. Ma-⁴ke-⁴ ga-⁴jëeh' hnäh'
ga-⁴lä-⁴heey' dsa-⁴ kih' Jwaa-, pero ni-
lä-⁴ja- sa-⁴ ga-⁴lä-⁴dsaa-⁴ hoh' hnäh'
miih- mah' ma' lä-⁴heeh' hnäh'
kiyh'.

*Juu' na-hmää' lä-⁴koo- la' kih'
dsa-⁴ hi-⁴ ga-⁴høø' ta' kih' jñah'*

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Nuu-⁴ da' hnäh' jyoh' juu'
na-hmää'. Ma' chaa-⁴ jaa-⁴ dsa-⁴ juu'
hi-⁴ ga-⁴tää' koo-⁴ nää' chaah' wii-⁴ jëh'
' . Ga-⁴jney' lä-⁴ku' lä-⁴jii', ga-⁴mi-⁴lluy'
jee' ma' hwëey' jmi-⁴ mi' jëh'
ja-. Ga-⁴chih' koo-⁴ na' hyah- he-
ñii' jee' ga-⁴wii' dsa-⁴ hi-⁴ ga-⁴taah'
ga-⁴høø' jee' na-⁴jnää' chaah' jëh'.
Ma' ga-⁴la' he-⁴ ja-, ga-⁴tooyh-⁴ goo-
dsa-⁴ he-⁴ høøy' ma' to-⁴dsaah'. Ja-⁴ga'
ya-⁴hëey' ngooy' uu'. ³⁴ Ma' ga-⁴lloo-
jii-⁴ kih' mi' jëh' ja-, ga-⁴cheey' moz-
kyaay' jee' ma' tääh' dsa-⁴ høø-
ta' kiyh' mah' ma' kooy-⁴ heey-
he-⁴ ma' tëey-. ³⁵ Ma' ga-⁴lla-⁴nää'
moz-⁴ he' jee' na-⁴jnää' chaah'
wii-⁴ jëh' kih' dsa-⁴juuy', dsa-⁴ hi-
ma' tääh' høø-⁴ he' ga-⁴jney' jwë-
kih' moz-⁴ he'. Ko-⁴llaa' ga-⁴jmi-
ga-⁴baay', jñah' ga-⁴jngëeyh' go-te-
hi-⁴ jñah' ko-⁴llaa' ga-⁴tey' ku-⁴ kih'.

³⁶ Ga-⁴cheey' lä-⁴hmëe' jñah' ga-
moz-, jwëe' ga' lä-⁴koh' ga' hi-
ga-⁴cheey' to-⁴në'. Ja-⁴ba' lä-⁴ja-
ga-⁴jmeey' kih' hi-⁴ he'. ³⁷ Jee'
ga-⁴dsaa' ga-⁴cheey' jooy'. Ma'
jmeey' huu-⁴dsë-: “Go-⁴jmee' ga-
dsa-⁴ oo-⁴ he' kih' chih-⁴ kyaan-
la-”. ³⁸ Ma' ga-⁴jëe' dsa-⁴ hi-⁴ ma-
høø-⁴ chaah' jëh' ja-, ja' chih-
he', ga-⁴taayh' ga-⁴llay' juu' kyaah'
dsa-⁴kyaayh': “Hi-⁴ oo-⁴ na-, hi-
jä' kyaah' ta' jnän'. Wa' jngëeh'
jni-⁴ mah' jän' kyaah' heey' he-
ma' tëey-.” ³⁹ He-⁴ja- ga-⁴saah'
dsih'. Ga-⁴lleey- ta' ka-⁴hne-⁴ jee'

ma' na-jnäá' chaah' jäh' ja-, mah' ga-jngëéh' dsih'. ⁴⁰ Wa'ra- ga-lloo' dsa-juu' chaah' jäh' ja-, ¿hee- ba' jmeey' kih' dsa- hi- jmeé' ta' kiyh' he', laah' hnäh'? —ga-jäh' Jesús.

⁴¹ Mah' ga-jëeyh' kih' Jesús:

—Sa- lä-ñih' dsë' jngëeyh' dsa- hi- hñaa' dsë' he', mah' tooyh' goo- jñah' hi- jmeé' ta' kiyh'. Hi- he' ba' ngëé' mi' jäh' wa'ra- ga-të' jii- he- chooyh' —ga-jäyh' siiyh' Jesús.

⁴² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh' ka-läh':

—¿Che' jih'koh' sa- ma-heh- hnäh' juu' kih' Dio jee' na-sii- lä-la-?:

Ja-ba' kuuy' he- sa- ga-tih' dsë' të-hyah', he-ja- ba' ga-jä- lä-koo- mi' kuuy' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

Dio ba' he' hi- ga-jmeé' lä-ja-, he-ja- dsaä- dsë- jne', ga-jäh' Jesús.

⁴³ He-ja- jwëehn- hnäh', jñuh' Dio ta' he- ma-na-hñaa' hnäh' jmeeh' mah' tooyh' goo- jñah' hi- jmeé' ta' lä-llë' kih'. ⁴⁴ Hi- täh- në' kuuy' ja-, hi- he' chu-jøø' jmi-ngo' kih'. Hi' wa'ra- ga-toh' kuuy' ja- në' kih' dsa-, jleeyh' go-te-.

⁴⁵ Lä- ma' ga-nuuy' juu' lä- dsoo- he- ga-hlëéh' Jesús, lä-jëé- jmi-dsa- kaa' he' kyaah' dsa- fariseo ga-tah' dsëy' he- ga-hlëéh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmäá' ja-. ⁴⁶ Ma' hnooh- dsa-kaa' he' ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús. Pero ma' goyh- kyaah' dsa-, jëéh' ma' jmää- dsa- kwaat- Jesús laay' jaa- hi- ngëé' juu' kih' Dio.

22

Juu' na-hmäá' lä-koo- la' jmi' jee' dsa-jee' goo- dsa-

(Lc. 14:15-24)

¹ Koo- ka-läh' ga-hlëéh' Jesús juu' na-hmäá', ga-jäyh':

² —He- jaa- Dio dsa- lä-hih- kih', jëeh' kwee- lä-koo- ga-jmeé'

jaa- rey hi- ga-jmeé' koo- jmi' ma' ga-jee' goo- chih- kyaay'.

³ Ga-cheey' moz- mah' dsa-tëeyh- lä-jëé- hi- ma-na-la- juu' ya-nää' jmi' kih' hi- dsa-jee' goo-.

Pero ni- jaa- dsa- he' sa- ga-hii' ma' ya-nää'. ⁴ Ga-të' to- jiih- ga-cheey' jñah' ga- moz- mah' ga-siiyh':

“Chiuh' hi- ma-na-la- juu' ya-nää', ma-na-la- ba' ma' he- kuyh-.

Ma-jmeen' mada- ma-jngëéh- dsa- kya' kyaah' jñah' ga- jah' hi- ga-mi-gyan'.

Ya-nää' hnäh' ja-, jee' le' jmi' kih' hi- jee' goo-, jëéh', ga-lä-jë- ba' ma-na'llu.”

⁵ Pero dsa- hi- ma-na-teeh' he' sa- ga-jmeé' he'. Ga-näay' jee' jyoh' ba'. Jaa- he' ñee' na-jëé- hwa' kih'.

Jñah' he' ñee' jee' nøø' hmooh' kiyh'.

⁶ Hi- jñah' he' ga-saayh' moz- kyaay' rey, ga-jmeeyh' mah' ga-jngëeyh'.

⁷ Lä- ma' ga-lloo' juu' kih' rey, ga-lä-llëey' jwërte. Ga-cheey' hløø' kyaay' mah' ga-mi-llaay- lä-jëé-

hi- ga-jngëéh' moz- kyaay', lä-jiih' ga-jëy' go-te- jee' jwi- kih' hi- he'.

⁸ Mah' ga-siiyh- lä-jëé- moz- kyaay':

“Ga-lä-jë- ba' ma-na-la- juu' jmi', pero lä-jëé- hi- ma-na-teeh' he'

mo-so' heh' ya-näay' jee' la-.” ⁹ Na' go-nää' hnäh' lä-kaa- cha'jwë' juuh-.

Lä- jah' hi- jëeh' hnäh' teeh' mah' ya-näay' jee' jmi' la-.”

¹⁰ Lä-cha' ja- ga-hwëé- lä-jëé- moz- he' lä-kaa- cha'jwë'

mah' ga-jøøyh- lä- jah' miuh- hi- ga-jnäayh' ba', hi- lluu' hi- hlëéh',

lä-jwë' jee' ga-ka' ga-lä-kaa- cha'neh- jee' të- jmi'.

¹¹ Ma' ga-he' rey jee' tääh' lä-jëé- hi- na-teeh' he', ga-jëey'

jaa- dsa-ñuuh- hi- sa- ma' kyeh' hmiih- he- la' kih' jmi' ja-.

¹² Mah' ga-siiyh': “Ome', ¿ha- lä- ma-heh- jee' la- mah' sa- kyeh' hmiih-

he- la' kih' jmi' la-?” Pero dsa- he', ga-gyay- ti'sih' ba'.

¹³ Ja-ga' ga-jmeé' rey mada- kih' hi- ma'

jmeé⁺ ta^he⁺ cha^hneh⁺ ja⁻: “Hñuú⁺ hnäh⁺ goo⁺ tüy⁺ mah⁺ jwää⁺ hnäh⁺ ta⁻ ka^hne⁺ jee⁺ na⁻hoó⁻. Jee⁺ ja⁻ ki^hhooy⁺ mah⁺ jüüy⁺ cha⁻jay⁺.”
 14 Jëéh⁺ jwëé⁺ hi⁻ na⁻teeh⁺, pero miih⁻ go⁻ te⁺ ba⁺ hi⁻ na⁻lleeh⁺.

Kwaat⁻ kih⁺ ku⁺sih⁻

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Ja⁻ ga⁻ ga⁻nää⁻ dsa⁻ fariseo mah⁺ ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻. Lä⁻ taá⁺ ga⁻ jmeey⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ kaah⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús. 16 He⁻ ja⁻ ga⁻cheey⁺ dsa⁻ kyaayh⁺ ko⁻jöh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kyaá⁺ Herode mah⁺ na⁻hlëeyh⁺ kyaah⁺ Jesús, ga⁻siih⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, ñe⁺ ba⁺ jnääh⁺, hne⁻ hlëéh⁺ ju⁺dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺, kyaah⁺ ju⁺dsoo⁺ ba⁺ mi⁻tëéh⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ jwë⁺ kih⁺ Dio. Hi⁻ sa⁻ ga⁻h⁺ kyaah⁺ ni⁻ jaá⁻, jëéh⁺ sa⁻ kye^h kwaat⁻ ha⁻ lä⁻ laá⁻ lä⁻ jaá⁻ lä⁻ jaá⁻ dsa⁻. 17 Chiuh⁺ dá⁺ jnääh⁺ ja⁻, ha⁻ lä⁻ laah⁺ hne⁻: ¿Che⁺ llu⁺ he⁻ mi⁻hmaah⁺ jne⁺ ku⁺sih⁻ kih⁺ dsa⁻ ta⁺ César o sa⁻ llu⁺?

18 Pero Jesús kyuu^h ba⁺ huú⁺ dsë⁻ hliih⁺ he⁻ ma⁺ jmeé⁻ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻siih⁺:

—He⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺. ¿He⁻ la⁺ kah⁺ hnäh⁺ dsën⁺? 19 Heeh⁺ dá⁺ jnä⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ kuu⁺ he⁻ kwah⁻ hnäh⁺ kih⁺ ku⁺sih⁻.

Mah⁺ ga⁻heeyh⁺ koo⁻ kuu⁺.
 20 Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺:

—¿Hii⁻ kih⁺ heeh⁻ toó⁻ la⁻? ¿Hii⁻ kih⁺ jmii⁻ na⁻sii⁻ la⁻?

21 Mah⁺ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁺:

—Kih⁺ César ba⁺ na⁻.

Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ ka⁻läh⁺:

—He⁻ la⁺ kih⁺ César, kwëéh⁺ ba⁺ César. He⁻ la⁺ kih⁺ Dio, kwëéh⁺ ba⁺ Dio.

22 Ma⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻taayh⁺ jëé⁻ dsayh⁺. Mo⁻so⁻ ga⁻jmäy⁺ he⁺ Jesús, ga⁻nää⁻ bih⁺ kiyh⁺.

Ga⁻ngü⁺ dsa⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻ le⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ lä⁻ jiih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺
 (Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja⁻ ba⁺ jmii⁻ ja⁻ na⁻nää⁻ dsa⁻ sa⁻duceo na⁻jëy⁻ Jesús. Dsa⁻ he⁺ na⁻,

sa⁻ ma⁺ heey⁺ he⁻ lä⁻ jiih⁺ dsa⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺. Mah⁺ ga⁻ngü⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺:

24—Ta⁻jwoh⁺, ga⁻sii⁺ Moisé jnän⁺ kyaah⁺ juu⁺ la⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻juu⁺ jaá⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ sa⁻ cháa⁻ joó⁺, dsa⁻ñuuh⁻ øøh⁻ hlii⁺ he⁺, lle⁻ kih⁺ tëey⁺ dsa⁻më⁺ mah⁺ lä⁻ cháa⁻ joó⁺ siih⁺ hi⁻ lee⁺ kwaat⁻ kyaá⁺ hlii⁺ øøyh⁻. 25 Ga⁻lä⁻ cháa⁻ jee⁺ kyaá⁺ jnääh⁺ gyeé⁺ dsa⁻ñuuh⁻ jaá⁻ ba⁺ cho⁺jmiiy⁻. Hi⁻ to⁻ne⁺ he⁺ ga⁻kaa⁺ dsa⁻më⁺ pero चाह⁺ ba⁺ ga⁻juuy⁺. Sa⁻ ga⁻lä⁻ cháa⁻ jooy⁺ he⁻ ja⁻ ga⁻jä⁺ mëy⁺ kyaah⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ uu⁺ dsa⁻ñuuh⁻ øøyh⁻. 26 Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ uu⁺ dsa⁻ñuuh⁻ he⁺, hi⁻ kih⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ uu⁻ ka⁻läh⁺, lä⁻ jiih⁺ ga⁻dsaa⁺ ga⁻juu⁺ lä⁻ jëé⁺ gyeé⁺. 27 Jee⁺ ga⁻dsaa⁺ go⁻ te⁺ ga⁻juu⁺ hñii⁺ dsa⁻më⁺ ka⁻läh⁺.

28 Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ lä⁻ jiih⁺ dsa⁻ ja⁻, ¿hii⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jëé⁺ gyeé⁺ lee⁺ kyaá⁺ dsa⁻më⁺ he⁺? Jëéh⁺, ga⁻lä⁻ jëé⁺ gyeé⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻ kyaayh⁺ —ga⁻jäh⁺ dsa⁻ saduceo siih⁺ Jesús.

29 He⁻ ja⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁻siih⁺:

—Na⁻hee⁻ hoh⁺ ba⁺ hnäh⁺ na⁻, jëéh⁺, sa⁻ kyuu^h hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, ni⁻ sa⁻ kyuu^h hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ be⁺ kiyh⁺. 30 Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ lä⁻ jiih⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺, ni⁻ jaá⁻ dsa⁻më⁺ dsa⁻ñuuh⁻ mo⁻so⁻ jee⁺ goo⁻. Ma⁺ ja⁻ lee⁺ lä⁻ koo⁻ laá⁺ ángele hi⁻ tääh⁺ gyuu^h. 31 Pero he⁻ lä⁻ jiih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺, che⁺ sa⁻ ma⁻ heh⁻ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻hlëéh⁺ Dio hnäh⁺, lä⁻ ma⁺ ga⁻jäyh⁺: 32 “Jnä⁺ laan⁺ Dio kyaá⁺ Abraham, Dio kyaá⁺ Isaac, Dio kyaá⁺ Jacob”, ga⁻jäh⁺ Dio siih⁺ Moisé. He⁻ ga⁻jäyh⁺ lä⁻ ja⁻, sa⁻ na⁻ juu⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁺ he⁺ kih⁺ Dio, jëéh⁺ Dio jnän⁺ laay⁺ Dio kyaá⁺ hi⁻ na⁻ jiih⁺ ba⁺.

33 Lä⁻ ma⁺ ga⁻nuu⁺ dsa⁻ juu⁺ la⁻, ga⁻taayh⁺ jëé⁻ dsayh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ ñuuh⁺ he⁻ ma⁺ kwa⁻ Jesús.

Nuuḥ he-kyee' ga'kih'jee'lä'jē'
(Mr. 12:28-34)

34 Lā-koo- ma' ga-jēe' dsa-
fariseo ga-jne' Jesús hoo' dsa-
saduceo, he-ja- ga-taayh` juu'
kwee-. 35 Lā-ja-, jaa- hi- ma'
kyuuḥ llu' ley ga-ngüy' juu' kih'
Jesús mah' ma' kay' dsëy':

36 —Ta-jwoh', ¿hee- koo- jee'
lä'jē- he- lle- nē' leykyee' ga' miih-?

37 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Wa' hnaah- Dio kyaah' lä-kaa-
tuh-hoh', kyaah' lä'jē- huüdsē-
kyah'. 38 He- la- ba' nuuh- he-
la' to-nē' kih' jee' lä'jē-. Sa- cha-
ga' he- kyee' lä-koh' ga' he- la-
39 Hi- cha- ga' jyoh' he- jeeh'
kwee- kyaah' he- la-. Wa' hnaah-
dsa-kyaah' lä-koh' hnaah- hñaah'.
40 Kih' lä-to' nuuh- la- ga-hwëe-
lä'jē- ley kyaah' he- ga-hlëeh'
lä'jē- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio.

Hi-kih'ja'hi-laq' Cristo
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Ta'ko-jiih' ma' tääh' fariseo
ko-joh' jee' ja-, ga-ngüy' Jesús juu'
kiyh':

42 —¿Hee- huüdsē- jmeeh- hnäh'
kih' Cristo? ¿Hi- kih' sa'ju- laay'?
—ga-jäh' Jesús.

—Sa'ju- kih' David ba' he' —
ga-jäh' dsa- he' siiyh-.

43 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Ha- lä-ja- David hi- ma' jøø-
Jmi- lle' kih', ma' tēyeh- "Dsa-jøøh'
kyaan-?", lä- ma' ga-jäyh' lä-la':

44 Ga-jäh' Dio ga-siyyh- Dsa-jøøh'
kyaan-:

"Na' jwoo- ra-lluü' kin- la-,
lä-jiih' lloo- jmi- llaan- huü' tiih'
lä'jē- hi- na-høøh' kyah'."

45 ¿Ha- lä-ja- laq' Cristo sa'ju-
kih' David ga- ja-, cher'mah'
hñii' David ga-jäh' kih' Cristo:
"Dsa-jøøh' kyaan-?"

46 Ni- jaa- sa- ga-lih' ma' jeeh-
juu' kiyh'. Ja- jiih' mo-so- ga-tuu-

dsëy' ma' ngüy' jyoh' ga' juu' kih'
Jesús.

23

Sa- ga-tooh- Jesús ta' kih'
ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54;
20:45-47)

1 Kwee- ba' ga-hlëeh' Jesús jnääh'
'kyaah' dsa-, ga-jäyh':

2 —Lä-jē- ta-jwoh' kyaa' ley
kyaah' fariseo ga-kooy' nē' kih'
Moisé. 3 Ja- jmeeh- hnäh' lä'jē-
he- jäyh', hi- ja- mi-teh' hnäh'
ka-läh'. Pero ta- jmee- hnäh'
lä-koo- jmeey-. Jëeh', koo- hlëeh-
bih' mah' sa- jmeey-. 4 Kyaay- dsa-
løø' hii- he- sa- lä-këh' dsa- jmi- ka-
'pero hñiiy' ni- ko-hi-pih' sa- kway'
be' wa-ra- jäh' kih' kyaah' koo- mi-
'cha-gooy- ga- kway- be'. 5 Lä'jē-
he- jmeey' ja-, jmeey' ha- lä- jee'
jēe' dsa- kiyh'. Tih- dsëy' na-gyoh'
cha'kyey' kyaah' lu'kyooy' jwi'
sa'hmiih- hu' he- na- sü- juu' kih'
Dio. Cha'hoo' sa'hmiih- kiyh'
jmeey' kyoo- sa'hloh'. 6 Tih- dsëy'
dsa-taayh' jee' la' llu' ga' miih-
jee' kuh- dsa- hi- tääh' jmi-, lä-ja-
jmeey' ka-läh' neh- gwah-. 7 Tih-
dsëy' jmee' dsa- Dio kiyh' cha'jwë'
juuh-, mah' tēeh' dsih' ta-jwoh'.
8 Pero hnäh', ta- heeh' hnäh' he-
tēeh' dsa- hnäh' ta-jwoh', jëeh' jaa-
ba' laq' ta-jwoh' kyaah' hnäh'. Hi-
koo- ba' laa' lä'jē- dsa-. 9 Ta-
tēeh- hnäh' Täa- ni- jaa- hi- tääh'
nē' hwa' la-, jëeh' jaa- ba' hi- laq'
Täa- jnän' hi- gya' gyuuḥ' ya-jwi'.
10 Ta- kwa- hnäh' jwë' he- tēeh'
dsa- hnäh' ta-jwoh', jëeh' jaa- ba'
hi- laq' ta-jwoh' kyaah' hnäh', hi-
he' he' Cristo. 11 Hi- jøøh' ga' kyah'
hnäh', wa' jmeey' ta-he' kih' lä'jē-
ba'. 12 Jëeh', hi- jmää- hñii' jøøh',
hi- he' ja- ta-hwa' go-te'. Hi- jmää-
hñii' hwaq', hi- he' ba' lee' jøøh'.

13 Jwi- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa'
ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu-

1. Jneh- hnäh' jwë' kih' dsa- mah' sa- dsa- taayh' jee' jmee- Dio hih'. Ni- hnäh' sa- dsa- taah- hnäh' ni- sa- kwah' hnäh' jwë' dsa- taah' jñah' hi- hnøø'. 14 Jwi- ba' hnäh' ta- jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta- juu'. Jñuuh' hnäh' hne' kih' dsa- mē' hñii'. Mah' ko- taah' ga' jmeeh- hnäh' hlëeh' hnäh' ki- wëe' kyaah' Dio. Kih' he- na- na- chee' Dio cha- ga' miih- wii' nē' kyah' hnäh'.

15 Jwi- ba' hnäh' ta- jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta- juu'. Ga- nāah' hnäh' lä- kaa- nē' jmi- ñeeh- lä- kaa- hwa' hnooh' hnäh' ha- lä- jee' leeh- hnäh' dsa- hi- sa- ma- heeh- kih' Dio. Wa- ra- ga- lëeh- hnäh', jmāah- hnäh' hlëeyh' cha- ga' miih- mah' dsa- nāay' cha- je- to' juh- ga- lä- koh' ga' hnäh'.

16 Jwi- ba' hnäh', hnooh- hnäh' kah' hnäh' nē' kih' dsa-, pero hi- tuu' ba' hnäh'. Mah' jawah' hnäh': "Hi- täā- hñii' kyaah' gwah-, sa- jmee- bii' mi- tey' juu' kiyh'. Pero cher' mah' hi- ga- täā- hñii' kyaah' ku'nøø' kih' gwah-, he- ja- ba' la' bii' mi- tey', jawah' hnäh'." 17 He- ba' che- taah- hnäh' dsa- tuu'. ¿Che' kyeē' ga' ku'nøø' lä- koh' ga' gwah- he- mi- jøø' ku'nøø'? 18 Lä- ja- ka- läh' jawah' hnäh': "Cher' mah' hi- ga- täā- hñii' kih' na' hyoo', sa- jmee- bii' mi- tey' juu' kiyh'. Pero cher' mah' hi- ga- täā- hñii' kih' he- tääh' nē' na' hyoo', jmee- bii' mi- tey'." 19 He- ba' che- taah- hnäh' dsa- tuu'! ¿Che' kyeē' ga' he- hla- nē' na' hyoo', lä- koh' ga' na' hyoo' he- mi- jøø' he- hla- nē' kih'? 20 Hi- täā- hñii' kih' na' hyoo', kih' na' hyoo' ba' ja- täāy- hi- lä- kye- kih' he- hla- nē' kih' ja-. 21 Hi- täā- hñii' kih' gwah-, kih' gwah- ba' ja- täāy- hi- lä- kye- kih' Dio hi- gya' neh- gwah- ja-. 22 Lä- ja- ka- läh', hi- täā- hñii' kih'

gyuuh' ya- jwii', jee' gya' Dio ba' ja- täāy- hi- lä- kye- kih' hñii' Dio ka- läh'.

23 Jwi- ba' hnäh' ta- jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta- juu'. Kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- lä- koo- jäh' ley, lä- la- lä- jē- o- mee' kih' ñe', anís, mii' ki- ma'. Pero sa- mi- teh' hnäh' he- kyeē' ga' kih' ley. Sa- jmeeh- hnäh' he- llu' jmah', sa- dsa- lä- ñih' hoh' hnäh' dsa-, ni- sa- mi- teh' hnäh' juu' kyah' hnäh'. He- la- ba' ja- jmee- bii' jmeeh' hnäh' ko- jøh' kyaah' he- kwah- hnäh' na-. 24 Hnäh' hi- kye- nē', hi- tuu' ba' hnäh'. Laah' hnäh' lä- koo- dsa- hi- ngëe- jmi- he- tääh' lu- mah' sa- ngëey- jmi- he- tääh' jah' kaaah'.

25 Jwi- ba' hnäh' ta- jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta- juu'. Laah' hnäh' lä- koo- jaa- hi- gyih- ma- la- ta- ka' luu' kyah' wii'. Jëeh' kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- he- la' heey' mah' neh- tuh- hoh' hnäh' na- kah' ba' huudse- hii- hi- lä- jē- he- hliih' jmah'. 26 Hnäh' fariseo hi- tuu'. Gyih- da' hnäh' to- nē' ta- neh- kyah' wii', mah' lä- ja- jä' na- jngii' ta- ka' luu' ka- läh'.

27 Jwi- ba' hnäh' ta- jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta- juu'. Laah' hnäh' lä- koo- to- høø- he- na- su- hee' tøø-. Ta- nē' kih' jnä' na' hñaaah', pero ta- neh- na- kah' moo' hlii' kyaah' lä- jē- nēe' he- soh'. (Véase: Nu. 19:16) 28 Lä- ja- hnäh' ka- läh', ma- ra- he- dsoo' go- te-, ta- nē' jmāah- hnäh' hñaaah' lluu' mah' jëe' dsa-. Pero ta- neh- tuh- hoh' hnäh' na- kah' juu' ta- juu' kyaah' lä- jē- he- hliih'.

29 Jwi- ba' hnäh' ta- jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta- juu'. Jmeeh- hnäh' hne' nē' to- høø- jee' na- haa' hi- ga- ngëe' juu' kih' Dio. Hi- jmeeh- hnäh' na' hñaaah' nē' na' hyah- jee' na- haa' lä- jëe' hi- lluu' he'. 30 Jawah' hnäh', wa- ra- jäh' kih' ma' chaa- jne' jii- kih'

dsa- ma-gyuh- jnän' sa- ma' kwan' be' kih' hi- ga-jngëeh' hi- ma' ngëe' juu' kih' Dio. ³¹ He- hlëeh' hnäh' lä-na-, mi-jnääh' hnäh' hñaa' he- laah' hnäh' sa'ju- kih' hi- ga-jngëeh' hi- ma' ngëe' juu' kih' Dio. ³² He-ja- na', ja- mi-hñaa' hnäh' ta' kyah' hnäh', jee' hi' né' ta' kih' dsa- ma-gyuh- jnän'.

³³ He- ba' che- hlëeh' hnäh'. Ma-ra' hi- he' jëe', joo'sih' miih- laah' hnäh'. Ha- ba' lä-ja-, lääh' hnäh' kih' cha'je- he- na-bääh' hnäh'. ³⁴ He-ja- cheen- jee' kyah' hnäh' hi- ngëe' juu' kin- kih' dsa-, cheen- dsa- hi- kyuh~, hi- cheen- ta-jwoh' kyaan- ka-läh'. Ko-llaa' hi- he' jngëeh' hnäh' mah' jñah' tääh' hnäh' dsöh' hma-cru-, hi- jñah' jmi'baah' hnäh' neh- gwah' mah- kyah' hnäh'. Hi- go'chaah' hnäh' jee' tääyh' lä-koo- lä-koo- jee' jwii- mah' jmeeh' hnih'. ³⁵ Lä-ja-, na-bääh' hnäh' jma- kih' lä-jëe' hi- sa- ää- dsoo' he- ga-tuu- hwa' la-, he- ga-løø' kih' Abel hi- lluu' he', lä-jiih' kih' Zacaría joo' Berequía hi- ga-jngëeh' dsa- ta- ka'hne- kih' gwah' koo' na'hyoo'. ³⁶ Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', kih' lä-jëe' he- ja-, ja- dso'jwii' né' kih' lä-jëe' hi- tääh' na'.

Meeh- dsë' Jesús kih' jwii- Jerusalén

(Lc. 13:34-35)

³⁷ Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hnäh' hi- jngëeh' hi- ngëe' juu' kih' Dio mah' teh' hnäh' kuu' kih' hi- chee' Dio, joh' jiih- sa- ma' hnoon' ma' jøøhn' hnäh' lä-koo- jøøh- chaah' hyaa' gyuu- chaah' kyaa' taayh- neh' sa'kyooy', pero sa- ga'hiih' hnäh'. ³⁸ Kih' he-ja-, ja- ta-jmah' ba' hne' kyah' hnäh'. ³⁹ Jwëehn- hnäh', na' ta- cha'në' mo'so- jëeh' ga' jnä' ta'ko-jiih' sa- ma-jäh' hnäh': "Na-jää- hi- ja' kyaah' hih- kih' Dio."

24

Lloo- koo- jmi- hla' gwah' juuh- (Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ya-hëe' Jesús gwah- ngaayh'. Jee' ja- ga-ya-jäh- jnääh' koo' kiyh' mah' ga'chiih' jnääh':

—Jëe' da' ha- koh' na'hñaa' sa- la' gwah- jnän'.

² Mah' ga-jäh' Jesús siyh- jnääh':

—Lä-jëe' he- jëeh' hnäh' na-, ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', ni' koo- mi'kuu' na-, sa- ja' né' kih' øøh', lä-jëe' ba' sa'hla'.

Jää- ja-ga- llaa- jmi-gyuu-, joh' nëe' sa'jmee' lii'

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Jee' ma' gay' né' moh' Olivo, ga-ya-jäh- jnääh' koo' kiyh' mah' na'lla-jnääh' juu' kyaayh' ta'ko-jiih' sa- chaa- dsa-.

—Chiuh' jnääh' lih' le' lä-jëe' he- ma-jäh', hee' lii' jmee' wa-ra- ga-të' jee' ñeh' hi' wa-ra- ga-të' jee' llaa- jmi-gyuu- —ga'chiih' jnääh' Jesús.

⁴ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kyaa' jnääh':

—Hnøø' leeh- hnäh' mah' ni' jaa- sa- chaa- hi- mi-gaa- hnäh'.

⁵ Jëeh', jwëe' dsa- ya-naäh' hi- ka' né' kin-, jäh': "Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio." Hi- jwëe' dsa- mi-gaay'.

⁶ Nuuh' hnäh' kih' hni- hi- lä-cha- juu' kih' hni- ta- la- ta- jnø'. Pero ta- wa' jeh- hoh' hnäh'. Lä-ja- lle' kih' le' ba', pero sa- ga' ma-dsëe' jmi'. ⁷ Tee' dsa- hi- chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa'. Hi- tee' dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. Lä-cha- dsoo' he- dsa-kwah', lä-cha- hoo', lä-kaa- ba' jeh' wii' hwa'. ⁸ Kyaah' lä-jëe' he- ja-, koo- ma-løø' jëe- dsa- wii' ba'.

⁹ Ja- ga- ngëe' dsa- hnäh' mah' jmeeyh- hnäh' lä- të- dsëy' hi- jngëeyh' hnäh'. Ga-lä-jëe' ba' dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' lä-kaa-

jmi gyuu kwaat kin. 10 Ma ja jwee dsa tuy he ma dsoo dséy, ngéey dsa kyaayh cha né dsa ta, mah jmeey na háayh ooyh. 11 Jwee dsa jmeé la koh hi ngéé juu kih Dio mah ya náay jee kyah hnah hi mi gaay jwee dsa. 12 La cha cha miih he hlih. Kih he ja, jwee dsa mo so la hnäy dsa kyaayh. 13 Pero hi kwéeh dsé la jih llaa, hi he ba laa. 14 Ju hméé la, he mi jnaa la koo jaa Dio dsa la hih kih, lloo la kaa la jah jmi gyuu mah la kyuuh la jee dsa hi sa ga ma heeh kih Dio. Ja ga ja jmi juuh jmi goo kih Dio.

15 Wa ra ga lloo jmi jeeh hnah neh gwah juuh cheh jaa jah laa na hoo ngéé jee na jngii ja, la koo ga jah Daniel hi ga ngéé juu kih Dio, (hi hé juu la, wa la ngéey), 16 ma ja, hnah hi tääh hwa Judea kyuu hnah ta moh. 17 Hi tääh jee ga té to jwee hne, wa jnaay mah wa kyuu bih. Sa wa kyey he cha cha neh. 18 Hi tääh jee nuu kih, ta wa la náay kiyh he dsa kyey sa hmiih. 19 Peer jwii dsa mé hi kyaay gyuu ma ja, hi la ja hi jaa gyuu gyuu ka lah. 20 Ngii hnah kih Dio mah sa la jii gyuu ni sa la jmi he teeh dsa dsé wa ra ga té jee kyuu hnah. 21 Ma ja jee dsa wii jwérte he sa ma jee dsa la ma ga noo jmi gyuu la jih na. Ja jih mo so jee gyih jih koh. 22 Wa ra jah kih ngoo ba jee dsa wii ma ja, ni jaa dsa jih sa ja. Pero ta la kih hi na lleeh kyaay Dio, chah ba llaa jmi he jee wii.

23 Ma ja cher mah cha ko llaa dsa jah: "Hii Cristo cheh la", o "hii Cristo cheh jee oo", ta wa heeh hnah kiyh. 24 Jwee dsa

ta juu ya náay, jayh: "Jna laan Cristo, jna ngéen juu kih Dio". Ja he koo nee he juh gaa jmeey, la jwee jee mi gaay dsa, la jih hi na lleeh kyaay Dio mi gaay cher mah ga la. 25 Ma neh ba hnah na, jeeh ma jawah ba jna jaa ha la le.

26 La ja, cher mah hi jah siih hnah: "Hii gya jee oo hwa kii jee sa kwa ni miuh", ta go jee hnah. Hi cher mah jayh: "Hii gya cha neh oo", ta wa la heeh hnah. 27 Jeeh, la koo jmeé je nih he jmeé dsa la jna la kaa jmi gyuu, la ja la jna la kaa jmi gyuu wa ra jah Hi ga léé ngo la. 28 Jeeh, wa ha cha ha jee kyaay hi ma na juu, jee ja kuh tu siih.

Wa ra ga té jee jah Hi ga léé ngo

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 Chah ba ga ma ngéé ma jee dsa la jee he wii ja, ja hiih mo so la jna jmeé kih hyoo, ni jmeé kih sih sa la jna. La sii hoo nuu hi hee gyuu jmi gyuu, hi la jee he ga cha gyuu sa jeh. 30 Ja ga jmeé lii gyuu jmi gyuu jee jah Hi ga léé ngo la. He ja ki hooh la jee nee dsa hi tääh hwa jee Hi ga léé ngo la hi jah gyuu jee jni kyaah cha miuh be, laay joo. 31 Mah chey angele kyaay. Kyaah miuh kih luu hoo joo la jee hi na lleeh kyaay hi tääh la jee kyé kiih jmi gyuu, ta ko ta la ga té jyoh ko ta.

32 Jee da hnah kwee ha la dsoo juu kih chaah higo mah mi tee hnah hnaah. Wa ra ga hyo sih jnoh sa jih kih, loo dsa hyo moo kih, ma neh ba hnah ngoo ga té jii jma ba ja. 33 La ja hnah ka lah, wa ra ga jeeh hnah dsa la la jee he

ma-jwahn¹ la⁻, wa¹ lä-ñeh¹ hnäh¹ he⁻ ma⁻ chehn¹ ho¹ haah¹ kyaah¹ he⁻ jahn¹ ba¹ ja⁻. ³⁴ Ma⁻ra⁻ ju¹ dsoo¹ jwëehn¹ hnäh¹, sa¹ llaa¹ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ na¹ ta¹ ko⁻ jiih¹ sa¹ ga¹ ma⁻ lä⁻ te¹ lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁻ jwahn¹ la⁻. ³⁵ Ngëë¹ ba¹ lä⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻ gyuu¹ h¹ hwa¹, pero juu¹ kin⁻ lä⁻ ma⁻ cha⁻ ja⁻ ba¹.

³⁶ Pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ñe⁻ hee⁻ jmi¹ ja⁻, hee⁻ hor⁻ ja⁻, ni⁻ ángele hi⁻ tääh¹ gyuu¹ h¹ sa⁻ ñe⁻, ni⁻ Joó¹ Dio sa⁻ ñe⁻. Hñii¹ ba¹ Täa¹ kyaan⁻ ñe⁻. ³⁷ Lä⁻ koo⁻ ga¹ la¹ jii⁻ kih¹ Noé, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ le¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē¹ jee¹ jäh¹ Hi⁻ ga⁻ lëë¹ ngo¹ la⁻. ³⁸ Jëéh¹, jää¹ sa¹ ga¹ ma⁻ ja⁻ jma¹ ma¹ tääh¹ dsa⁻ kuh⁻ hih⁻, ma¹ tääh¹ dsa⁻ jee⁻ goo⁻ lä⁻ jiih¹ ga¹ he¹ Noé neh⁻ barco. ³⁹ Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ liih⁻ dsa⁻ lä⁻ jiih¹ ja¹ jmi⁻ he⁻ ga⁻ jngü¹ h¹ kih¹ lä⁻ jëë⁻. Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹ ni⁻ sa⁻ liih⁻ ga¹ dsa⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē¹ jee¹ jäh¹ Hi⁻ ga⁻ lëë¹ ngo¹ la⁻. ⁴⁰ Ma⁻ ja⁻ tääh¹ uu¹ jmee⁻ ta¹ jee⁻ nuu⁻ kih¹, jaa⁻ he¹ sah¹, hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he¹ jä¹. ⁴¹ Ma⁻ ja⁻ tääh¹ uu¹ dsa⁻ mē⁻ dsē⁻. Jaa⁻ he¹ sah¹, hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he¹ jä¹. ⁴² He⁻ ja⁻ mi⁻ jnøø¹ hnäh¹ mi⁻ nēh¹, jëéh¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹ hee⁻ hor⁻ jäh¹ Dsa⁻ jøøh¹ kyaah¹ hnäh¹. ⁴³ Wa¹ lä⁻ ngëéh¹ hnäh¹ he⁻ la⁻. Cher¹ mah¹ jaa⁻ dsa⁻ juu¹ cha⁻ neh⁻ ga⁻ lä⁻ ñey⁻ hee⁻ hor⁻ dsa⁻ he¹ dsa⁻ hü⁻ cha⁻ neh⁻ kiyh¹, jmeey¹ bii¹ sa⁻ gwü¹ y⁻ mah¹ sa⁻ kway¹ jwë¹ he⁻ jä⁻ dsa⁻ hü⁻ cha⁻ neh⁻ kiyh¹. ⁴⁴ Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻, hnøø¹ ma⁻ na⁻ lluu¹ h¹ hnäh¹. Jëéh¹, ha⁻ ga⁻ che⁻ jmi¹ he⁻ sa⁻ jøøh¹ hnäh¹, jäh¹ Hi⁻ ga⁻ lëë¹ ngo¹ la⁻.

Dsa⁻ hi⁻ mi⁻ teh¹, hi⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ ta¹ he¹

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ mi⁻ teh¹ hi⁻ cha⁻ huu¹ dsē⁻ llu¹ kih¹, hi⁻ he¹ ba¹ na⁻ hñaa¹ mah¹ hää¹ hi⁻ tääh¹ cha⁻ neh⁻ kih¹ dsa⁻ juu¹, kwëëyh¹ kuh⁻ hor⁻ kih¹. ⁴⁶ Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ ta¹ he¹, cher¹ mah¹ mi⁻ teyh¹ lä⁻ jë⁻ mada⁻ he⁻ nuuyh⁻

wa⁻ ra⁻ jah¹ juu¹. ⁴⁷ Ma⁻ ra⁻ ju¹ dsoo¹ jwëehn¹ hnäh¹, ga⁻ lä⁻ jë⁻ ba¹ he⁻ cha⁻ kih¹ dsa⁻ juu¹ tooyh⁻ gooy⁻. ⁴⁸ Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁻ hnøø¹ jmee⁻ ta¹ he¹, jmeey¹ huu¹ dsē⁻: “Lä⁻ hëë⁻ ga¹ miih⁻ dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻.” ⁴⁹ He⁻ ja⁻ løøy¹ jmi¹ baay¹ dsa⁻ kyaayh¹ mah¹ kuh⁻ hüy¹ kyaah¹ hi⁻ laa¹ lla¹ hiih¹. ⁵⁰ Pero dsa⁻ hñaa¹ dsē⁻ he¹, jmi¹ he⁻ sa⁻ jøøy⁻ hi⁻ hor⁻ he⁻ sa⁻ kyey⁻ ni⁻ miih⁻ huu¹ dsē⁻, jäh¹ dsa⁻ juu¹. ⁵¹ Sa⁻ lä⁻ ñih⁻ dsëy¹ kih¹ dsa⁻ he¹ heeyh¹ wi¹ mah¹ kwëëyh¹ hee⁻ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ dsa⁻ ta⁻ juu¹. Jee¹ ja⁻ ki⁻ hooyh¹ mah¹ juu¹ cha⁻ jay¹.

25

Juu¹ na⁻ hmää¹ lä⁻ koo⁻ la¹ kih¹ gyaa¹ chih⁻ mē⁻

¹ He⁻ jaa⁻ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁻ kih¹, jeeh¹ kwee⁻ kih¹ gyaa¹ chih⁻ mē⁻ hi⁻ na⁻ nää¹ chooh⁻ mi⁻ sē¹ na⁻ hih⁻ je⁻ mah¹ dsa⁻ heeyh¹ dsa⁻ ñuu¹ hi⁻ jee⁻ goo⁻. ² Hñaa¹ chih⁻ mē⁻ he¹ ma⁻ cha⁻ huu¹ dsē⁻ llu¹ kih¹, hñaa¹ he¹ sa⁻ cha⁻ he¹ ma¹ jmeey⁻. ³ Lä⁻ jëë⁻ hi⁻ sa⁻ ma¹ jmee⁻ he¹ he¹ ga⁻ naäy¹ kyey⁻ mi⁻ sē¹ kiyh¹, mah¹ sa⁻ ga⁻ kay¹ ga¹ miih⁻ naa⁻ he⁻ koo⁻. ⁴ Pero lä⁻ jëë⁻ chih⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁻ cha⁻ huu¹ dsē⁻ llu¹ kih¹ he¹, ga⁻ kay¹ mi⁻ sē¹ kiyh¹ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ jee¹ ma¹ haa¹ naa⁻ he⁻ koo⁻. ⁵ Pero ga⁻ lä⁻ hëë⁻ ga¹ dsa⁻ ñuu¹ hi⁻ ma¹ jee⁻ goo⁻ he¹. He⁻ ja⁻ ga⁻ tē¹ gwii¹ kih¹ lä⁻ jëë⁻ lä⁻ jiih¹ ga¹ gwü¹ y⁻. ⁶ Ma⁻ ga⁻ tē¹ koo⁻ lla⁻ nuu¹, ga⁻ tooh¹ dsa⁻ miih⁻, ma¹ jäh¹: “Hi⁻ dsa⁻ ñuu¹ hi⁻ jee⁻ goo⁻ ja¹. Noo⁻ hnäh¹ mah¹ go⁻ mi⁻ jeeh¹ hñih¹.” ⁷ Ga⁻ lä⁻ jëë⁻ chih⁻ mē⁻ he¹ ga⁻ nooy⁻ mah¹ ga⁻ taayh¹ ga⁻ mi⁻ lluy¹ mi⁻ sē¹ kiyh¹. ⁸ Lä⁻ jëë⁻ hñaa¹ chih⁻ mē⁻ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he¹ ga⁻ siyh⁻ chih⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ lluu¹ he¹: “Kwëëh¹ jnääh¹ miih⁻ naa⁻ kyah¹ hnäh¹. Jëéh¹ ma⁻ ngoo¹ ga⁻ uu⁻ mi⁻ sē¹ kyaah¹ jnääh¹.” ⁹ Mah¹ ga⁻ jeeh¹ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ lluu¹ he¹ siyh⁻: “Llu¹

go-läh' hnäh' jee' hñä' dsa-,
 jëéh' he- kye' jnääh' sa' lee- kih'
 jee' lä-jëë' jne'." 10 Ta'ko-jih'
 ga-näay' ga-läy' naa' he- koo- ja-,
 ja' dsa-ñuuh- hi- jee' goo- he'.
 Lä-jëë- chih-më' hi- ma-na'llu'
 he' ga-taayh' kyaayh' jee' ga-la'
 jmü'. Ja- hñäh' ga-jnë' ho'haah'.
 11 Ko-hwëë' ja-ba' ma-ya-nää'
 chih-më' hi- na-lä- naa' he', ma'
 jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, Dsa-jøøh'
 kyaan-, nä' ho'haah' kyaa' jnääh'."
 12 Mah' ga-jëeh- dsa- he' juu' kiyh',
 ga-siiyh': "Ma-ra-ju'dsoo' jwëëhn-
 hnäh', sa' kyuun- hnäh'." 13 He-ja-
 mi-jnøø' hnäh' mi-nëh', jëéh' sa-
 ñeh' hnäh' hee- jmü' ni- hee- hor-
 jäh' Hi- ga-lëë' ngo' la-.

*Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' uu-
 dsa- hi- ga-hyoh' kuu'*

(Lc. 19:11-27)

14 He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih',
 jeeh' kwee- lä-koo- ga-jmee' jaa-
 dsa-, jää' ja-ga- dsooy' koo- jee'
 jwü- uu'. Ga-tëeyh' dsa- hi- ma-
 jmee' ta' kiyh' mah' ga-tooyh- goo-
 kuu' he- kyaah' jmeey' ta'. 15 Jaa-
 he' ga-kwëëyh' hñä' mil kuu'. Jee'
 ga-të' uu' he' ga-kwëëyh' to' mil.
 Jee' ga-të' uu- he' ga-kwëëyh' koo-
 mil ba'. Lä-jaa- lä-jaa- ga-kwëëyh'
 lä-koo- te' täay- jmeey' ta'. Ja-ga-
 na- ngooy' uu'. 16 Hi- ga-hyoh'
 hñä' mil kuu' he', ga-jmeey' ta'
 kyaah' mah' ga-liyh' jyoh' ga' hñä'
 mil na-dsë- lle'. 17 Ja-ba' lä-ja-
 ga-jmee' hi- ga-hyoh' to' mil kuu'
 he', mah' ga-liyh' jyoh' ga' to' mil
 na-dsë- lle'. 18 Pero hi- ga-hyoh'
 koo- mil kuu' he', ngooy' na-jmeey'
 too- hwa' mah' na-hmääy' kuu' kih'
 dsa-juu'y'.

19 Ma-ngëë' cha-miih- jmü',
 ja-ga- jah' dsa-juu' lä-jëë- uu- dsa-
 he'. Mah' ga-ngiiyh' kwaat' kih'
 lä-jaa- lä-jaa-. 20 To-në' ga-lloo' hi-
 ga-hyoh' hñä' mil kuu', na'kooy-
 jyoh' ga' hñä' mil na-dsë- lle'.

Mah' ga-jäyh' siiyh': "Dsa-jøøh'
 kyaan-, ga-kwëëh- jnä' hñä' mil
 kuu'. Hee- la- kiin' jyoh' ga' hñä'
 mil he- ga-lihn' na-dsë- lle' kuu'
 ja-." 21 Mah' ga-jäh' dsa-juu'y'
 siiyh': "Lluu' ba' hne- moz- kyaan-
 hi- mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he-
 ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he-
 ga-hñah', he-ja- kwëëhn- hne-
 cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jnä' mah'
 wa' dsa'toohn' jee' chaa- jne' llu'."

22 'Ga-lloo' ka-läh' hi- ga-hyoh'
 to' mil kuu'. Ga-jäyh': "Dsa-jøøh'
 kyaan-, to' mil kuu' ga-kwëëh'
 jnä'. Hee- la- kiin' jyoh' ga' to'
 mil he- ga-lihn' na-dsë- lle' kuu'
 ja-." 23 Mah' ga-jäh' dsa-juu'y'
 siiyh': "Lluu' ba' hne- moz- kyaan-
 hi- mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he-
 ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he-
 ga-hñah', he-ja- kwëëhn- hne-
 cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jnä' mah'
 dsa'toohn' jee' chaa- jne' llu'."

24 Jee' ga-dsaa', ja' hi- ga-hyoh'
 koo- mil kuu'. Mah' ga-jäyh':
 "Dsa-jøøh' kyaan-, kyuun- hne-
 he- hääh'. Chooch' ta' jee' sa'
 ma-jñeeh', juuh' mi-ju- jee' sa'
 na-jnää' kyah'. 25 Kih' he-ja-,
 ga-lä-gohn- mah' ga-hmän' kuu'
 kyah' neh- hwa'. Jee' la- kiin' he-
 la' kyah'." 26 Mah' ga-jäh' dsa-juu':
 "He- ba' che- hlëëh' hne- moz-
 jwih'. Ñeh' ba' hne- kwee- he-
 choohn- jee' sa' ma-jngëen' mah'
 juuhn' mi-ju- jee' sa' na-jnää' kin'.
 27 Kih' he-ja-, ma-ää- jmü' ma'
 mi-hääh' dsa- kuu' kin-, mah'
 ma-la' ma-jahn-, ma' ngëëh' kin-
 na'tee' kyaah' sa'joo'. 28 Jñuuh'
 hnäh' kuu' na- mah' kwëëh' hi-
 cha- kih' gya' mil. 29 Jëéh', hi- cha-
 kih', hyoyh- ga' mah' lä-cha- kiyh'
 cha-ga'miih-. Hi- cha- miih- kih',
 dsa-jñuh' go-te- he- cha- kiyh'.
 30 Moz- jwih' na-, jwää- ta' ka'hne-
 jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh'
 mah' juuy' cha-jay'."

Lä-la le' kih' dsa wa-ra ga-tē jee'lla' Dio ta'

31 Wa-ra ga-tē jee' jāh' Hī-ga-lēē'ngo' la-, jee' ba' je-tō-jlēē- nīh' jāyh' ko-jōh' kyaah' ángele kyaay', ja-ga gyay' laay' jōōh' jmeey' hih'. 32 Cha'nēn' ja-kuh' lä-jēē- nēē' dsa- hī- chaa- hwa' la- mah' llaa' jnih' ma- kih-kih'. Jmeen' kiyh' lä-koō- jmee' dsa- hī- hää- jah' wa-ra- ga-jmeey' ma- kih-kih' borrego kyaah' chivo. 33 Llaan' borrego jwoo' ra-lluū' kin' mah' chivo llaan' jwoo' ra-kēh'.

34 Mah' jawah' jāh', hī- laa' Dsa-ta' jōōh', jwīn' hī- tāāh' jwoo' ra-lluū' kin': "Ya-nāā' hnāh' hī- ma-na-jāā' kyaā' Tāā' kyaan'. Kyah' ba' hnāh' jee' jmee' Dio hih' la- he- ma-na'llu' kyah' hnāh' lä' ma' hūū' jmi-gyūū'. 35 Jēēh', lä' ma' kyohn' ga-kwēēh' ba' jāh' he- ga'kuhn'. Lä' ma' lä-ki- dsen', ga-kwēēh' ba' jāh' jmi- he- ga'huhn'. Lä' ma' ngēn' cha'jwē' jūūh' ga-teeh' ba' jāh' cha'neh' kyah' hnāh'. 36 Ma' sa' cha- he- ma' kēhn', ga-kwēēh' ba' jāh' hmīh' he- ga-kēhn'. Lä' ma' kyaan' dsaahn' na-nāāh' hnāh' kin'. Lä-koō- ma' hāān' neh-ñe', na'jēēh' hnāh' jāh'."

37 Ma'ja- jāh' lä-jēē- hī- llūū' he' siyh' jāh': "Dsa-jōōh' kyaan', ḷih' ba' ga-jēē' jāh' hne- ngēh- kyaah' mah' ga-kwa' jāh' he- ga'kuh'? ḷih' ba' ga-jēē' jāh' ngēh- na-ki- hoh' mah' ga-kwa' jāh' jmi- he- ga-hih'? 38 ḷih' ba' ga-jēē' jāh' ngēh- cha'jwē' jūūh' mah' ga-tee' jāh' hne-? ḷih' ba' ga-jēē' jāh' sa' cha- hmīh' ma' kyeh' mah' ga-kwēēh' jāh' hne- hmīh' he- ga-kyeh'?"

39 ḷih' ba' ga-jēē' jāh' dsaah' hne-? ḷih' ba' ga-jēē' jāh' hne-

hāāh' neh-ñe' mah' na'jēē' jāh' hne-?", jāyh' siyh' jāh'.

40 Ja- ga- na' jawah' jāh', hī- laa' Dsa-ta' jōōh', jwīn' jnih': "Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnāh', he- ga-jmeeh' hnāh' kih' jōōh' hī- tā-ñeē' tāāh' la-, he- ga-jmeeh' hnāh' kin' ba' ja-."

41 Lä- chah' ja- jwīn' hī- tāāh' jwoo' ra-kēh' he': "Jūūh' hnāh' kin' hī- kyaah' dso'jwīn', ta' cha'je- ba' kyah' hnāh' jee' sa' hūū' jih'koh', jee' ma-na-jāā' kih' hī- sa-llu' kyaah' ángele kyaay'. 42 Jēēh' lä- ma' kyohn' sa' ga-kwēēh' jāh' he- ma' kuhn'. Lä- ma' lä-ki- dsen', sa' ga-kwēēh' jāh' jmi- ma' huhn'. 43 Lä- ma' ngēn' cha'jwē' jūūh', sa- ga-teeh' jāh' cha'neh' kyah' hnāh'. Ma' sa' ga-lä-cha- he- ma' kēhn', sa' cha- hmīh' ga-kwēēh' jāh'. Lä- ma' kyaan' dsaahn' hī- ma' hāān' neh-ñe', hnāh' sa' na'jēēh' jāh'."

44 Ma'ja- ngī' dsa- he' juu' kin', jāyh': "Dsa-jōōh' kyaan', ḷih' ba' ga-jēē' jāh' ngēh- kyaah', ngēh- na-ki- hoh', sa' cha- hmīh' ma' kēh', ma' na-hēēh' cha'jwē' jūūh', ma' dsaah' o ma' hāāh' neh-ñe' mah' sa' ga-jmee' jāh' be' kyah'?"

45 Ja- ga- na' jawah' jāh', hī- laa' Dsa-ta' jōōh', jwīn' jnih': "Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnāh', he- sa' ga-jmāāh' hnāh' he' hī- tā-ñeē' tāāh' la-, jāh' ba' he' sa' ga-jmāāh' hnāh' he'. 46 Lä-jēē- hī- hlēēh' he' dsa-nāāy' jee' sa' llaa' jēēy' wī'. Mah' lä-jēē- hī- llūū' he' dsa-nāāy' jee' mo-so' juuy'."

26

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Ma-la- ba' ma-kwa' Jesús lä-jēē- juu' ja-, ga-jāyh' siyh' jāh' jāh' discípulo kyaay':

² —Ma-ñeh' ba' hnäh', na' jee' to' jmi' ma-la' jmi' he- kuh- dsa- borrego mah'. Jee' ja- ngëe' dsa- Hi-ga-lëe' ngo' la- mah' tääy' dsoh' hma' cru'.

³ Ma'ja- ga-kuh' jmi-dsa- kaah' kyaah' lä-jëe' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' lä-jëe' dsa-gyuu' né'ta' kih' Caifá, jmi-dsa- hi- kye- né'. ⁴ Mah' ga-taayh' juu' kwee-, ha- lä- jee' saayh' Jesús kyaah' juu' ta-juu' mah' jngëeyh'.

⁵ —Sa- le' kaah' jnih' jee' jmi' la-, mah' sa' chíjwaa' dsa- jee' jwi' la- —ga-jäyh'.

Jaa- dsa-më' ga-huu' jmi- mi-jwi- lle' Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ma' gya' Jesús ka-läh' jee' jwi- Betania cha'neh- kih' Simón hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø'.

⁷ Jee' ja- gyay' kuh-hiyh-, ma' ga-lloo' jaa- dsa-më' hi- ma' kye- koo- së' alabastro he- haa' jmi- mi-jwi- he- kyeë' hmooh'. Mah' ga-huuy' lle' Jesús. ⁸ Ma' ga-jëe' jnääh' lä-koo- ga-jmee' dsa-më' he', ga-lä-llee' jnääh', mah' ga-jäh' jnääh'.

—¿He-la' ma-hee' dsa-më' na- jmi- mi-jwi- kih'? ⁹ Llu' wa-ra- jäh' kih' ga-hniy' go-te' ba' mah' kuu' ja- ma' kwëeyh' hi- tä-ñee'.

¹⁰ Pero ga-lä-kyuu' Jesús huudse- kyaa' jnääh', he-ja- ga-siyh' jnääh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' jwi- kih' dsa-më' la-? Llu' ba' he- ma-jmeey' lä-la- kin-. ¹¹ Jëeh', lä- ma-tääh' na- ba' hi- tä-ñee' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo-so- gyan- ki-wëe' jee' kyah' hnäh'.

¹² Kyaah' he- ma-huuy- jnä' jmi- mi-jwi-, he- ma-mi-lluuy' jnä' jää' ba' la-, ja-ga- haa' dsa- jnä'.

¹³ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', lä-kaa- jmi-gyuu' jee' kwa' dsa- ju'hmëe' kin-, lä-cha- juu' ha- lä-koo- ma-jmee' dsa-më' la-,

mah' lä-ja- lä-dsooh- dsë' dsa- kiyh'.

Juda ga-ngëe' Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ma-ngëe' he- ja-, jaa- dsa-kyaah' jnääh' hi- chee- Juda Iscariote ngooy' kih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-. ¹⁵ Mah' ga-jäyh':

—¿Joh' kwëeh' jnä' mah' ngëe' jnih' ja'gooh- hnäh'? —siyh'.

He-ja- ga-jiih' dsa- he' kiyh' gyii'gya' kuu' tøø-. ¹⁶ He-ja- ga-løø' Juda hnooh- ha- lä- jmeey' mah' ngëey' Jesús ja'goo- dsa- he'.

Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnä'n- ma-nuu- kyaah' ga-hiyh' juu'

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ To-në' jmi' he- ga-løø' dsa-taah' dsa- jmeey' jmi' kuyh- he-ñiih- he- sa- kyaah' levadura, ga-ya-jäh- jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Ha- jwah' mi'llu- jnääh' jee' kihn' ma-nuu'?

¹⁸ He-ja- ga-jäyh' siyh' jnääh':

—Go-nää' hnäh' ta- jee' jwi- juuh-. Cha'jwe' ja-, jeeh- hnäh' jaa- dsa-. Ja- jwi- dsa- he': "Lä-la- jäh' ta-jwoh' kyaa' jnääh': Ma-ngoo' ga-dsëe' jmi' kin-. Cha'neh- kyah' kye' jnääh' borrego mah' kyaah' discípulo kyaa-."

¹⁹ He-ja- ga-nøø' jnääh' lä-koo- mada- he- ga-jmee' Jesús kyaa' jnääh' hi- ga-mi'llu- jnääh' jee' ga-kuyh- ma-nuu-.

²⁰ Ma' ga-nuu- jmi' ja-, ga-gya- Jesús né' na'mes- kyaah' lä-jëe- gya-tuu' jnääh'. ²¹ Ta-ko-jiih' ma-tøøh' jnääh' kih'-hih- jnääh', ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', jaa- jee' lä-jëe- hi- kuh- kyaah' jnä', ngëey' jnä'.

²² Peer- ja' meeh- dsë- jnääh' ma- ga-nuu' jnääh' juu' ja-, mah' lä-jaa-

lä'jaa- jnääh' ga'ngi' jnääh' juu' kiyh':

—¿Che' ja' he' jnä' na- hleeh'? — ga'jah' jnääh'.

²³ He'ja- ga'jeeh- Jesús juu' kyaa' jnääh':

—Hi- tä- goo- kyaah' jnä' neh' wii' la-, hi- he' ba' na- hi- ngöö' jnä'. ²⁴ Ma-ra' ju'dsoo', Hi-ga-lëe'ngo' la- le' kiyh' lä-koh' ma-na-sii-. Pero jwii' dsa- hi- ngöö' Hi-ga-lëe'ngo' la-. Llu' ga' la' kih' dsa-niih- he' wa-ra' jah' kih' sa' ga-lä'chaay' go-te' ba'.

²⁵ Ja-ga', ga'jeeh- Juda hi- ga'ngöö' Jesús, ga'jäh':

—O che' jnä' ba' ta-jwoh'.

—Hñaah' ba' hne- ma-jäh' — ga'jah' Jesús siiyh'.

²⁶ Ko-jiih' täayh' kuyh-, ga-ka' Jesús he'niih- mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngöö' ma'kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'niih- ja-, mah' ga'kwëeyh' jnääh', ga'jäh':

—Kye- hnäh' mah' kuh' hnäh', he- la- na- jmi-ngo' kin-.

²⁷ Lä'ja- ka-läh' ga-kay' wa'kyaah', ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio, ja-ga' ga'kwëeyh' jnääh', ga'jäh':

—Hi' hnäh' lä-jëe- hnäh'. ²⁸ Jëeh', he- la- na- jma- kin- he- kyaah' jmee' Dio koo- hmooh' hmëe'. He-ja- tuu' jma- kin- kih' jwëe' dsa- mah' dsa-che' dso'kye- kiyh'. ²⁹ Lä-la- jwëehn- hnäh', mo-so' huh' ga' jnä' jmi' mi'jeh' ma-ää-, lä-jiih' lloo- jmi' huhn' ka-läh' lä-hmëe' kyaah' hnäh' jee' jmee' Täa' kyaan' hih- —ga'jah' Jesús siiyh'.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy' Jesús

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ma-ngöö' ma-hä' jnääh' kih' Dio, ga-nøø' jnääh' ta- moh' Olivo.

³¹ Ja-ga' ga'jah' Jesús siiyh' jnääh':

—Lä-jëe- ba' hnäh' beeh' jnä' na' hwë'. Lä'ja- na-sii- juu' kih' Dio: “Jmeen' dsoo' kih' hi- hää- lä-jëe- borrego, hi- lä-jëe- borrego kyaay' sa-jnee'.” ³² Pero ga' ma-lä-jiihn' ka-läh', hi- jnä' nän' na'jään' hnäh' ta- Galilea.

³³ He'ja- ga'jah' Pee':

—Ma-ke- lä-jëe- ga-bee' hne-, pero jnä' jih'koh' sa-been- hne-.

³⁴ He'ja- ga'jah' Jesús siiyh' Pee':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hne-, na' hwë', jää' ja-ga' hooch' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiih- ma-hmä' juu' he- sa' kyuyh' jnä'.

³⁵ —Ma-ke- ga'juun' ko-joh' kyaah' hne-, sa' jwahn- lä-na- — ga'jah' Pee'.

Lä'ja- kwëe- ba' ga'jah' jnääh' lä-jëe- jnääh'.

Nëe' Jesús Getsemani na'chuuy' kyaah' Dio

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Ma-ngöö' he- ja-, ga-nøø' jnääh' kyaah' Jesús koo- jee' chee- Getsemani. Ma' ga'lla-nøø' jnääh' jee' ja-, ga-siiyh' lä-jëe- jnääh':

—Jee' la- ba' go'taah' hnäh' ta'ko-jiih' na'chuun' kyaah' Dio.

³⁷ Ga-jäay' ma-la' Pee', kyaah' lä-uu' joo' Zebedeo ba'. Chah' ba' ja' meeh- dsëy' hi- chaay- cha-miuh- hu'dsë-. ³⁸ He-ja- ga'jah' Jesús siiyh':

—Peer- meeh- dsën-, lä-jiih' juun' go-te' la' kin-. Jee' na- ba' jää' jnä'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta- gwii- hnäh'.

³⁹ Ja-ga' ngoo' Jesús miuh- ga' ta- cha'në'. Jee' ja- ga'juuyh' jney' mah' ga'jluuy' lley' lä- ga-të' hwa', ga'chuuy' kyaah' Dio:

—Tää' kyaan', cher' mah' le', lää' jnä' kih' he- wii' he- jëen- na'. Pero sa' wa' le' lä- hnoon' hñiin', wa' le' lä- hnooh- hñaah' ba'.

40 Ma' jah' Jesús ka-läh' jee' ma' tääh' discípulo kyaay', ga-jëey' ma-na-gwiiy'. He-ja- ga-siiyh' Pee':

—¿Che' ni⁺ koo⁻ hor~ sa⁻ ma-lä-be' hoh' he- ma-nah' na-nëh' kyaah' jnä'? 41 Wa' na-nëh' hnäh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa' leh' he- hlih' hnäh'. Hnøø' ba' jmi-llë' jnän' kwa' be'. Pero jmi-ngo' jnän' sa' bee' — ga-jäyh'.

42 Ngooy' ka-läh' na'chuyy' kyaah' Dio jee' ga-të' to' jiih~:

—Tää' kyaan⁺, cher'mah' sa' le' lääh' jnä' kih' he- wi' la-, cher'mah' ma-ra⁻ he- huhn' ba' jnä', wa' le' lä' hnooh- hñaa' ba' — ga-jäyh'.

43 Ma' jayh' ka-läh', ga-jëey' lä-jëe⁻ ba' ma-na-gwii-. Jëeh', lä-gwiiy' jwërte. 44 Ngoo' Jesús ka-läh' lä-hmëe' jee' ga-të' hnë- jiih~ na'chuyy' kyaah' Dio, ja-ba' kyaah' juu' he- ma-hlëeyh' jää' ja-.

45 Ma' jayh' ka-läh' jee' ma' tøøh' jnääh' lä-jëe⁻ jnääh', ga-siiyh' jnääh'.

—Gwii- ba' hnäh' kyah', teeh' hnäh' hoh'. Ma-lloo' hor~ jaa' Hi-ga-lëe'ngo' la-, ngëe' dsih' goo- dsa- hñaa- dsë'. 46 Noo- hnäh', mah' ma-nøøn'. Ma' ngoo' ya-jäh' hi- ngëe' jnä' — ga-jäyh'.

Ga-saayh' Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Lla⁺ gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, jaa- jee' lä-jëe⁻ gya-tuu' dsa-kyaah' jnääh'. Jay' kyaah' koo- nää' dsa-, hi- ma' kye- ñe', hi- ma' kye- hma-, lä-hih⁺ kih' ta-jwoh' kyaah' ley kyaah' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. 48 Juda hi- ga-ngëe' Jesús, jää' ga-taayh- dsa- he' juu':

—Hi- chuhn' kih', hi- he' he'. Ja- saah⁺ hnäh' — ga-jäyh'.

49 He-ja- jay' chuh' kih' Jesús.

—Ha- ma-ñeh' ta-jwoh' — ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús. 50 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ome', ¿hee- kih' ma-ñeh' hne-?

Lä-chah' ja- ga-ya-jäh⁺ dsa- he' mah' ga-sooh' kih' Jesús.

51 Pero jaa- dsa-kyaah' jnääh', ga-sëeyh' ñe' ga-jmeey' dsoo' kih' jaa- hi- ma' jmee- ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh'. Ga-kuy' lo-gwa.

52 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih' ka-läh'. Jëeh', lä-jëe⁻ hi- koooh' ñe', kyaah' ñe' juuy'. 53 ¿Che' sa' ñeh', le' ba' ngiin' kih' Tää' kyaan⁺, mah' lä-chah' la- cheey' kin' gya-to' nää' ángele? 54 Pero cher'mah' lä-ja- ga-la', ¿ha- ba' la- lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio, jee' lle' lä-jëe⁻ he- ää- jmi' le'?

55 Ja-ba' hor~ ja-, ga-jäh' Jesús siiyh' dsa- hi- ga-sooh' kiyh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', he- ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-, mah' saah⁺ jnä'? Lä-jëe⁻ jmi' ma' hääñ' jee' kyah' hnäh', ma' kwan' juu' koo' gwah⁺ mah' sa' ga-chaah' jnä'. 56 Pero lä-jëe⁻ he- la- lle' kih' le' mah' lä-te' juu' he- ga-sii' lä-jëe⁻ hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio — ga-jäh' Jesús siiyh'.

Hi- lä-jëe⁻ jnääh' ga-bee' jnääh' Jesús jee' ja-, mah' ga-kyuu' jnääh'.

Na-jäay- Jesús cha'ne' dsa-ta' kaah' kyaah' dsa- judii

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Lä-jëe⁻ dsa- he', lä- ma' ga-saayh' Jesús, na-jäay- cha'ne' Caifá hi- ma' kye- ñe' kih' lä-jëe⁻ jmi-dsa- kaah'. Jee' ja- ma' tääh' jøø~ ko-jøh' lä-jëe⁻ ta-jwoh' kyaah' ley kyaah' lä-jëe⁻ dsa-gyuuh'.

58 Pero Pee' uu' ba' ngooy' lleye' kaah' kih' Jesús, lä- ga-të' ho'hne' në'ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. Jee' ja- ga-he' Pee' ga-jmeey' ko-jøh'

kyaah' poo- hi- ma' tääh' jee' ja-,
ma' jëëy- ha- lä- hii' juu' ja-.

⁵⁹ Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah'
dsa-gyuuh', kyaah' lä-jëë- hi- laa'
ta', ma'hnaayh- dsa- hi- ma' bääh-
Jesús kyaah' juu' ta' juu', lä-jwë'
jee' ma' jngiiyh' kih'. ⁶⁰ Pero sa-
ga-jmäa' juu' kiyh', ma-ke- jwëë'
dsa- ma' bääh- dsih' kyaah' juu'
ta' juu'. Kyaah' jee' ga-dsaä' ga,
ga-lla-nää' ga' uu' hi- kye- juu'
ta' juu', ⁶¹ ga-jäyh':

—Ga-nuu' jnääh' ga-jäh'
dsa-nuuh- na-: “Le' hlan- gwah-
juuh- kih' Dio mah' kyaah' hnë-
jmi' ba' choohn’.”

⁶² He-ja- ga-noo- jmi-dsa- hi-
ma' kye- né' he', ga-ngiiy' juu' kih'
Jesús:

—¿Hee- jwah' hne-, heh' lä-koh'
hni- dsa- la- kyah'? ¿He-la' sa-
hlëéh' ni- miih'?

⁶³ Pero sa' ga-ngii' go-te' Jesús.
Koo- ka-läh' ga-jäh' jmi-dsa- jøøh'
he' siiyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' kih' Dio jiih',
jäh' ¿che' hne- he' Cristo, Joo' Dio?

⁶⁴ —Hne- ba' ma-jäh'. Hi- cha-
ga' koo- he- jwëëhn- hnäh'. Na' ta-
cha-në' jëéh' hnäh' Hi-ga-lëë'ngo'
la- gya' jwoo' ra-lluu' kih' Dio
Jøøh', hi- jëéh' hnäh' jäh' ka-läh'
jee' jni' hii' gyuuh' —ga-jäh' Jesús.

⁶⁵ He-ja- lä- ma-kyeh' ja-
jmi-dsa- jøøh' he' hmiih- kih'
ga-giiy', ga-jäyh':

—iMa-mi-kwayh' Dio jëë! ¿Hii-
ga' jwaah- jne' jñah' hi- jmee'
ju'dsoo'? Jee' na- ma-nuuh- hnäh'
he- ma-mi-kwayh' Dio. ⁶⁶ ¿Hee-
jwah' hnäh'? —ga-jäh' dsa-jøøh'
kyaä' jmi-dsa- he'.

He-ja- ga-lä-jëë- ba' ga-jäh':

—Ää- jmi' juuy'.

⁶⁷ Lä-chañ' ja- ga-ti' ga-hñey'
mo-në' Jesús. Ga-kii' ga-jnooy'
kiyh'. ⁶⁸ Mah' ma' jäyh':

—Hne- Cristo, jäh' da', ¿hii- na-
ma-kwa' kyah'?

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa' kyuuu'
Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn.
18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ho'hne- ja- ma' gya' Pee', ma'
ja' jaa- dsa-më' hi- ma' jmee-
ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he', mah'
ga-jäyh' siiyh':

—Hne- ka-läh' ma' ngëh- kyaah'
Jesús hi- chaä- Galilea.

⁷⁰ To-lo- né' jee' lä-jëë- dsa- he'
ga-hmä' Pee' juu', ga-jäyh':

—Sa- man- hii- kih' na- hlëéh'.

⁷¹ Lä-chañ' ja- ya-hëë' Pee'
na-nooy- lä- ga-të' ho'haah' jee'
dsa-taah' dsa-. Jñah' dsa-më'
ga-jëëy', mah' ga-siiyh' lä-jëë- hi-
ma' tääh' jee' ja-:

—He' ba' dsa-kyaah' Jesús hi-
chaä- Nazaret na-.

⁷² Koo- ka-läh' ga' juu' Pee',
ga-tääy- Dio:

—Ni- ko- hi-pih' sa- kyuuun- dsa-
oo- —ga-jäyh'.

⁷³ Ko-hwëë' ga' ja-, ga-jäh' dsa-
hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-siiyh' Pee'
ka-läh':

—Ma-ra- ju'dsoo', hne- he' laa'
jaa- dsa-kyaah' hi- oo-. He-ja- sa-
na-hee' juu' lä- hlëéh'.

⁷⁴ He-ja- ga-løø' Pee' hlëéh-
kyaah' dso'jwi' hi- ga-tääy- Dio:

—Ma-ra- ju'dsoo', sa- kyuuun-
dsa-nuuh- na- —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-hooh' chaah'
dsoo'. ⁷⁵ Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsë'
Pee' juu' he- ga-jäh' Jesús ga-siiyh-
jää': “Jää', ja-ga' hooh' chaah'
dsoo', hnë- jiih- ma-hmäh' juu' he-
sa- kyuuu' jnä'.”

He-ja- ya-hëëy' ta- ka'hne-,
ga-hooyh' lä-jiih' lla- dsëy'.

27

Ga-jää' dsa- Jesús cha'në' Pilato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-
32)

¹ Ma' ga-jnä', ga-kuh' lä-jëë-
dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa-, kyaah'

lä-jëë⁻ dsa-gyuu^h. Ga-taayh^h juu¹ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey¹ mah¹ jngi^h dsa⁻ kih¹ Jesús. ² He-ja⁻ na-jää⁻ dsih⁻ na-hñuuy⁻, ga-ngëëy¹ goo⁻ Ponceo Pilato hi⁻ ma⁻ laa¹ lle'moh¹.

Ga'juu¹ Juda

³ Juda he⁻ hi⁻ ga-ngëë¹ Jesús, ga-kay¹ cha-mi^h huu¹ dsë⁻ ma⁻ ga-jëëy¹ he⁻ ma-jmee¹ dsa⁻ he⁻ hih⁻ juu¹ Jesús. He-ja⁻ ñeey¹ na-ngëëy¹ ka-läh⁻ lä-jë⁻ gyii¹ gya¹ kuu¹ tøø⁻ he⁻ ga-ji^h lä-jëë⁻ jmi-dsa⁻ kaah¹ kyaah¹ dsa-gyuu^h he⁻. ⁴ Mah¹ ga-jäh¹:

—Na-bäähn⁻ dso'kye⁻, ma-ngëën⁻ jaa⁻ hi⁻ juu¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ dsoo¹ cha⁻ kih¹.

Mah¹ ga-jäh¹ dsa-kaah¹ he⁻ siiyh⁻:

—¿Hee⁻ ga-tëë¹ jnääh¹ jëë¹ jnääh¹ kyah¹? Kwaat⁻ kyah¹ ba⁻ hne⁻ na⁻.

⁵ He-ja⁻ ga-jwä¹ Juda kuu¹ ja⁻ neh⁻ gwah⁻ juu¹, mah¹ ya-hëëy¹ jee¹ ja⁻, ngooy¹ na-täy⁻ che¹ luuy¹. ⁶ Ja-ga⁻ ga-juu¹ jmi-dsa⁻ kaah¹ he⁻ kuu¹ ja⁻ mah¹ ga-jäh¹:

—Sa⁻ le¹ tøø^h jne¹ kuu¹ la⁻ ko-jøh¹ kyaah¹ kuu¹ he⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ Dio, jëëh¹, ma-hlääh¹ jma⁻ kyaah¹ kuu¹ la⁻.

⁷ He-ja⁻ ga-taayh^h juu¹ kwee⁻ lay¹ koo⁻ hwa¹ kyaah¹ kuu¹ ja⁻ jee¹ haay¹ dsa⁻ chaa⁻ uu¹. Hwa¹ ja⁻ ma⁻ chee⁻ hwa¹ kih¹ të⁻ mi⁻ 'hya⁻. ⁸ He-ja⁻ lä-ji^h jmi¹ na¹, hwa¹ ja⁻ chee⁻: Hwa¹ he⁻ ga-këë¹ jma⁻. ⁹ Lä-ja⁻ ga-lä⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ ga-jäh¹ Jeremia¹ hi⁻ ga-ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio llo'joo¹, ma⁻ ga-jäh¹: “Ga-kay¹ gyii¹ gya¹ kuu¹ tøø⁻, he⁻ ma⁻ jmee¹ dsa⁻ Israel kwaat⁻ ko-ja⁻ ji^h kyeë¹ jaa⁻ dsa⁻, ¹⁰ mah¹ ga-lay¹ hwa¹ kih¹ të⁻ mi⁻ 'hya⁻, lä⁻ koo⁻ mada⁻ he⁻ ga-jmee¹ Dio kin⁻.”

Ga'ka¹ Pilato ju'dsoo¹ kih¹ Jesús

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ma⁻ cheh¹ Jesús cha⁻ nē⁻ lle'moh¹, he-ja⁻ ga-ngi¹ lle'moh¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che⁻ hne⁻ he⁻ dsa-jøø^h kyaah¹ dsa⁻ judiu?

He-ja⁻ ga-jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Ma-jäh¹ ba⁻ hne⁻.

¹² Lä-jëë⁻ jmi-dsa⁻ kaah¹ kyaah¹ dsa-gyuu^h ma⁻ bääyh⁻ dsoo¹, pero ni⁻ mi^h sa⁻ cha⁻ ga-jëeh⁻ Jesús. ¹³ He-ja⁻ ga-jäh¹ Pilato:

—¿Che⁻ sa⁻ nuuh⁻ joh¹ juu¹ sa⁻ hnoo⁻ dsa⁻ kyah¹?

¹⁴ Pero ni⁻ koo⁻ mi⁻ juu¹ sa⁻ ga-jëeh⁻ Jesús kiyh¹, he-ja⁻ cha⁻ ga-mi^h ma⁻ jëë⁻ dsah⁻ Pilato. ¹⁵ Lä-jë⁻ ji^h ma⁻ të⁻ jmi¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mah¹ ma⁻ lää⁻ Pilato jaa⁻ jee¹ lä-jëë⁻ hi⁻ tääh⁻ neh⁻ ñe¹ hi⁻ ma⁻ tih⁻ dsë¹ dsa⁻ ba⁻.

¹⁶ Jmi¹ ja⁻ ma⁻ hää⁻ neh⁻ ñe¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Barrabá hi⁻ ma⁻ hii¹ juu¹ kih¹. ¹⁷ He-ja⁻ ga-ngi¹ Pilato juu¹ kih¹ hi⁻ ga⁻ kuh¹ jee¹ ja⁻:

—¿Hi⁻ hnooh⁻ hnäh⁻ lään⁻? ¿Che⁻ lään⁻ Barrabá o che⁻ lään⁻ Jesús hi⁻ chee⁻ Cristo? —ga-jäh¹ Pilato.

¹⁸ Jëeh¹, lä⁻ la⁻ ba⁻ ma⁻ ñey⁻ he⁻ na-høø^h ba⁻ dsa⁻ he⁻ kih¹ Jesús, heh⁻ ga-ngëë¹ dsih⁻ ja⁻ gooy⁻. ¹⁹ Ma⁻ gya¹ Pilato nē⁻ ta⁻ kih¹, ma⁻ ga-lloo¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ juu¹ kih¹ mëy⁻, ma⁻ jäh¹:

—Jäh¹ dsa⁻ më⁻ kyaah¹: “Ta⁻ bääh⁻ hñaa^h kyaah¹ dsa-ñuu^h lluu¹ he⁻. Jëeh¹, ta⁻ ya⁻ jnä⁻ ma⁻ këë⁻ jni^h na⁻ høø¹ jwërte.”

²⁰ Pero jmi-dsa⁻ kaah¹ kyaah¹ dsa-gyuu^h ma⁻ taayh⁻ dsa⁻ juu¹ mah¹ wa⁻ ngi¹ he⁻ lää⁻ Barrabá mah¹ wa⁻ juu¹ Jesús. ²¹ Koo⁻ ka-läh⁻ ga-jäh¹ Pilato:

—¿Hi⁻ jee¹ lä⁻ uu¹ hnooh⁻ hnäh⁻ lään⁻?
Lä-jëë⁻ ba⁻ ga-jäh¹:
—Lää⁻ Barrabá.

²² Mah¹ ga-jäh¹ Pilato siiyh⁻:

—¿Hee⁻ na⁻ jmeen⁻ kyaah¹ Jesús hi⁻ chee⁻ Cristo?

Ma⁻ jäh¹:

—Wa⁻ dsa⁻ taay⁻ dsoh⁻ hma⁻ cru⁻.

23 Koo- ka-läh' ga-jäh' lle'moh' he' siyh':

—¿Hee- hlih' ma-jmee' dsa-la'?

Pero cha-ga'mih- mih' ga-tooh' dsa-he', ma-jäh':

—Täay' dsoh' hma-cru'.

Ga-jä' juu' juu' Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

24 Ma-jëe- Pilato sa-hii- liyh- kyaah' dsa-, cha-ga'mih- ga-chi' ga-jwaa' dsa-he'. He-ja- ga-kay' mih- jmi-, ga-gyiyh' gooy- cha'në' lä-jëe' dsa-he', mah' ga-jäh':

—Sa-bääh' hñi- kyaah' jma- kih' dsa-llu' la-. Na-hnih' ma-na-la' kwaat' kyah' hnäh'.

25 He-ja- ga-jäh' ga-lä-jëe' dsa-he':

—Wa- na-bääh' jnääh' jma- kiyh', lä-kye- jo' sih' jnääh'.

26 Ja-ga- ga-läa' Pilato Barrabá mah' ga-jmee' hih' ga-jmi' ga-baa' dsa- Jesús. Ma-ngëe' he- ja-, ga-ngëe' Jesús ja-goo- hlø' mah' dsa-täay' dsoh' hma-cru'.

27 He-ja- ga-jää' hlø' kyaa' Pilato Jesús ta-në'ta' kiyh', mah' ga-kuyh' lä-jëe' hlø' lä-ku' lä-ji' kiyh'.

28 Hi- ga-lee' hlø' hmih- kih' Jesús mah' ga-kyeh- dsih' koo- hmih- gyuh' läh- lä-koh' he-këh- rey.

29 Ga-kay' wih- to' ga-jmee' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- le' Jesús lla- coron. Ga-tooyh- koo- hma-tah- gooy- ra-llu', ma- jmää- dsih' lä-koo- jaa- dsa-ta' jøh'. Ja-ga- ga-juuyh' jnëy' cha'nëy' mah' ga-mi-kwayh' ma-jäh':

—Peer- jøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

30 Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-kay' hma-tah- mah' ga-bay' lley'. 31 Ma-ngëe' ma-mi-kwah' dsih', ga-lee' dsa- hmih- gyuh' he- ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh-

ka-läh' hmih- kiyh', ja-ga- ga-jäay' na-täay' dsoh' hma-cru'.

Ga-täay' Jesús dsoh' hma-cru'

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Lä- ma- ga-hwëy- në'ta' ja-, ga-jëy' jaa- dsa- chaa- Cirene hi- ma' chee- Simón. Ga-jmee' hlø' bii' ga-ka' dsa- he' hma-cru' kih' Jesús. 33 Ga-jäay' Jesús lä- ga-të' jee' chee- Gólgota, he- hnø' jäh': Moo' Lle' Hli'. 34 Jee' ja- ga-kwëh- dsih' jmi- jiih- he- na-kaah- jmi- llih'. Koo- ga-hlayh' mih- ba', sa- ga-hiyy' ma' hiyh' jmi- ja-. 35 Ma-ngëe' ma-tää- dsih' dsoh' hma-cru-, ga-ti' ga-llöoyh' hmih- kih' Jesús kooyh- suert. Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- ga-jäh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio: “Ga-ti' ga-llöoyh' hmih- kin- kyaah' dsa-kyaayh', ga-kooyh' suert mah' jëy' hii- tëe' hmih- kin-.” 36 Mah' ga-taayh' ga-høoy' jee' ja-.

37 Ga-tø' dsa- ta- gyuh' lley' koo- hwëh' he- jäh' ha- lä- la- dsoo' he- bääh- dsih': “Hi- la- na- Jesús hi- läa' Dsa-jøh' kyaa' dsa- judiu.” 38 Koo' kiyh', ma- tø' to' hma-cru- jee' ma-na-taa- uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-llu' kiyh', jaa- jwoo' ra-këh' kiyh'. 39 Lä-jëe' hi- ma' dsa-ngëe' ta- ja- ma' jiiyh- lley' hi- ma' mi-kwayh' kih' Jesús. 40 Ma-jäh':

—Hne- hi- ma' tu' gwah' juuh- mah' kyaah' hnë- jmi' ma' chooh', lää- hñah'. Jñaa- në' hma-cru- na-, cher'mah' dsoo' laah' Jo' Dio.

41 Ja-ba' lä-ja- ga-jmee' lä-jëe' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, kyaah' lä-jëe' dsa-gyuh', ma-jäh':

42 —Ga-läay' ba' jñah' dsa- mah' sa- liyh- läay' hñiyy'. Cher'mah' dsoo' laay' Dsa-jøh' kyaa' dsa- Israel, wa- jñay' hñiyy' na' dsoh' hma-cru-, ja-ga- lä-heh' jne' kiyh'.

43 Ga⁻kay¹ o⁻joh⁺ dsē⁻ kih¹ Dio. He⁻ja⁻ cher⁺mah¹ Dio hnäy¹, hñii⁺ Dio wa¹ läy¹ na¹, jēeh⁺ he⁻ ba¹ hñiiy⁺ ma¹ jäh⁺ laay¹ Joō⁺ Dio.

44 Lā⁻ja⁻ ka⁻lāh⁺ ga⁻mi⁻kwah¹ hi⁻ hñi⁺ hi⁻ ma¹ taa⁺ jyoh⁺ hma⁻cru⁻ koo⁺ kiyh¹.

Ga⁻juu¹ Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Ma¹ ga⁻tē⁺ lla¹hyoo⁺, lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ga⁻nuu⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻tē⁺ ko⁻hi⁺ hnē⁻ ta⁺ ga⁻hloo⁺. 46 Ja⁻ba¹ hor[~] ja⁻, ga⁻hlēeh⁺ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäh⁺:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? — he⁻ la⁻ hnøø⁺ jāh⁺: Dio kyaan⁺, Dio kyaan⁺, ¿he⁻ la⁻ ma⁻beeh⁻ jnä⁺?

47 Ko⁻llaa¹ hi⁻ ma¹ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁻nuuy⁺ he⁻ ga⁻hlēy⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺:

—Jēē da⁺, tēy[~] Elía.

48 Lā⁻chah⁺ ja⁻ ngoo¹ ko⁻chih¹ jaa⁻ dsa⁻kyaayh⁺, ga⁻kay¹ koo⁻ wa¹joo⁻, ga⁻mi⁻gyuyh⁺ joo⁻ kyaah¹ jmi⁺ jiih⁻. Ga⁻lla⁻lley¹ lle⁺ hma⁻ mah¹ ga⁻chooy⁺ ma¹ hih¹ Jesús. 49 Ko⁻llaa¹ ma¹ jāh⁺:

—Ta⁻ jmäy⁺ he¹. Wa¹ jēē da⁺ jne⁺ che⁺ jā Elía mah¹ läy¹.

50 Koo⁻ ka⁻lāh⁺ ga⁻hooh¹ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻ngēy¹ jmi⁻lle⁺ kiyh¹. 51 Lā⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻gii⁻ hmi⁺h⁻ he⁻ ma¹ na⁻jnē⁻ llah¹ gwah⁺, ga⁻løø⁺ ta⁺ gyuu⁺h¹ lä⁻ ga⁻tē⁺ hwa¹. Ga⁻jeh¹ wi⁺ jwē⁺te hwa¹ lä⁻ jiih¹ ga⁻llaa⁺ ku⁺ hloo⁻. 52 Hi⁻ ga⁻na⁺ to⁻høø⁻ kih¹ jwēē⁺ hi⁻ na⁻jngēē⁺ kyaa¹ Dio mah¹ ga⁻lä⁻ jiiyh¹ hi⁻ ma¹ na⁻juu⁺. 53 Lā⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻hwēē⁻ hi⁻ he⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ ma¹ ga⁻lä⁻ jiih¹ Jesús, ja⁻ga⁻ ga⁻näy⁺ ta⁺ jee⁺ jwi⁺ na⁻jngii⁺ jee⁺ ga⁻mi⁻jnäy⁻ hñiiy⁺ jee⁺ kih¹ jwēē⁺ dsa⁻. 54 Ga⁻jwaayh¹ jwē⁺te juu⁺ hløø⁺ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹ hi⁻ ma¹ hää[~] Jesús, ma¹ ga⁻jeh¹ wi⁺ hwa¹

hi⁻ ma¹ ga⁻jēy¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ga⁻la¹ ja⁻. Ga⁻jäh⁺:

—Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺, he⁺ ba¹ Joō⁺ Dio na⁻:

55 Ko⁻niih[~] ga¹ ja⁻ ma¹ tääh⁺ ka⁻lāh⁺ jwēē⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ ma¹ jēē⁻. Dsa⁻mē⁺ he⁺ ya⁻nää⁺ kyaah¹ Jesús lä⁻ ga⁻tē⁺ hwa¹ Galilea. Hi⁻ he⁻ ma¹ jmee⁻ ta⁺he¹ kiyh¹. 56 Jee⁺ ja⁻ ma¹ hää[~] María Magdalena kyaah¹ María choo¹ Jacobo kyaah¹ José, kyaah¹ choo¹ chih⁻ kyaa¹ Zebedeo.

Ga⁻haay¹ Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Ta⁻ ga⁻hloo⁺ jmi⁺ ja⁻, ja¹ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻ ma¹ chaa⁻ Arimatea hi⁻ ma¹ chee⁻ José. Hi⁻ he⁻ ka⁻lāh⁺ ga⁻llaa⁺ discípulo kyaa¹ Jesús. 58 Nēē⁺ dsa⁻ he⁻ na⁻hlēeh⁺ kyaah¹ Pilato mah¹ kway¹ jwē¹ jyooy¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús dsoh⁺ hma⁻cru⁻. Ga⁻kwa⁺ bih¹ jwē¹ mah¹ kooy⁺ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. 59 He⁻ja⁻ ga⁻jyoo¹ José he⁺ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús mah¹ ga⁻läy⁻ koo⁻ ta⁺ jmaah⁺ na⁻jngii⁺. 60 Mah¹ ga⁻taayh⁻ neh⁺ koo⁻ to⁻høø⁻ hmēē⁺ he⁻ ma¹ na⁻hē⁻ kiyh¹ nē⁺ ku⁺ hloo⁻. Ma⁻ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻bäy¹ koo⁻ mi⁺ 'kuu⁺ juu⁺ mah¹ ga⁻jlēy¹ ho⁺too⁻ ja⁻. Ja⁻ga⁻ ngaayh¹. 61 Cha⁺nē⁺ kih¹ to⁻høø⁻ ja⁻, ma¹ gya¹ María Magdalena kyaah¹ ga¹ jñah⁺ María.

Ma¹ tääh⁺ hløø⁺ høø⁺ to⁻høø⁻

62 Ma¹ ga⁻jnä¹ jyoh⁺ jmi⁺, ga⁻lla⁻nää⁺ jmi⁻dsa⁻ kaa⁺h¹ kyaah¹ dsa⁻ fariseo cha⁺nē⁺ Pilato. Ma⁻goh[~] jmi⁺ he⁻ ma¹ mi⁻llu⁺ dsa⁻ hñii⁺ kih¹ jmi⁺ he⁻ teeyh⁻ dsēy¹. 63 Mah¹ ga⁻siiy⁺:

—Ma⁻lä⁻dsooh[~] dsē⁻ jnääh¹ he⁻ ga⁻jäh⁺ hi⁻ ta⁺ juu⁺ he⁺. Lä⁻koo⁻ ma¹ chaay⁻ ga⁻jäh⁺: Ga¹ ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi⁺ na⁻juun⁺, lä⁻jiihn⁺ ka⁻lāh⁺. 64 He⁻ja⁻ jmee⁺ mada⁺ høø¹ dsa⁻ to⁻høø⁻ lä⁻ jiih¹ tē⁺ hnē⁻ jmi⁺. Jēēh⁺, goo⁻ la¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ discípulo kyaay¹ ta⁻ la⁺ hwē¹, lleey⁻ hñii⁺ mah¹

mi-gaay⁺ dsa⁻, jäyh⁺: “Ma-lä-jiiyh⁺ ba’jee⁺ kih⁺ hi⁻ ma-na-juu⁻”. Lä-ja⁻ le⁻ juuy⁺ cha-ga-miih⁻ lä-koh⁺ ga’ he⁻ ga-juu⁺ Jesús lä⁻ ma-to-nē⁻.

⁶⁵ He-ja⁻ ga-jäh⁺ Pilato siyh⁺:

—Hii⁻ hløø⁻ tääh⁺ na⁻. Go-jääy⁻ mah⁺ høøy⁺ to-høø⁻ ha⁻ koh⁺ jiih⁺ le⁻.

⁶⁶ He-ja⁻ ga-nääy⁺ kyaah⁺ hløø⁻ jee⁺ la⁻ to-høø⁻ mah⁺ høøy⁺ kwee⁻. Ga-jmeey⁺ lii⁻ hoo⁻ to-høø⁻ mah⁺ sa⁻ tä⁺ dsa⁻ goo⁻. Hi⁻ ga-llaay⁺ hløø⁻ høø⁺ ka-läh⁻.

28

Ga-lä-jiih⁺ Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ma-goh⁻ jmiü⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺, lä-koh⁺ ga-jnä⁻ to-nē⁻ jmiü⁺ kih⁺ seman⁻, ngoo⁺ María Magdalena kyaah⁺ jñah⁺ María na-jëey⁻ to-høø⁻. ² Ni⁻ sa⁻ lii⁻ ga-ma⁻ ga-jeh⁺ wiü⁺ jwërte hwa⁺. Ga-jñaa⁺ gyuu⁺ jaa⁻ ángel kyaah⁺ Dio. Ma⁻ ga-llooy⁺ jee⁺ ma⁻ la⁻ to-høø⁻, ga-bäy⁺ mi⁻kuu⁺ he⁻ ma⁻ na-jnē⁻ mah⁺ ga-gyay⁻ nē⁻ kih⁺. ³ Ángel he⁺ ma⁻ jnääh⁺ lä-koh⁺ je-nih⁺. Sa-hmiih⁻ kiyh⁺ ma⁻ la⁻ tø-jlëe⁻ lä-koo⁻ tøø⁻ tu⁻hmoo⁻. ⁴ Ma⁻ ga-jëe⁺ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ høø⁻ jee⁺ ja⁻ ga-lä-goyh⁻ jwërte lä-jiih⁺ ga-jlääy⁺, ga-saa⁺ ga-jaay⁺ hwa⁺ lä-koh⁺ hi⁻ na-juu⁻ ba⁻. ⁵ Mah⁺ ga-jäh⁺ ángel siyh⁺ dsa⁻ mē⁺ he⁻:

—Ta⁻ wa⁻ gah⁺ hnäh⁺. Ma⁻ ba⁻ jnä⁻, ma-ya⁻ nääh⁺ hnäh⁺ hnaah⁻ hnäh⁺ Jesús hi⁻ ga-tää⁻ dsa⁻ dsøh⁺ hma⁻ cru⁻. ⁶ Sa⁻ chaa⁻ jee⁺ la⁻, hii⁻ ma-lä-jiih⁺ lä-koo⁻ ga-jäyh⁺ jää⁺. Ya⁻ nää⁺ hnäh⁺ ya-jëe⁻ jee⁺ ga-kyaah⁺ dsih⁺. ⁷ Mah⁺ go-nää⁺ hnäh⁺ ko-chih⁻ go-jmeeh⁻ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ lä-jëe⁻ discípulo kyaah⁺ he⁻ ma-lä-jiiyh⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na-juu⁻. Hii⁻ dsøo⁺ dsa⁻ jää⁺ hnäh⁺ ta⁻ Galilea. Jee⁺ ja⁻ jëeh⁺ hnih⁺. He⁻ la⁻ na-juu⁻ he⁻ ma⁻ jmeehn⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

⁸ Ma-la⁻ ma-jëe⁻ dsa⁻ mē⁺ he⁻ neh⁻ to-høø⁻ ja⁻, ga-jwaayh⁺ jwërte hi⁻ ta⁻ ko-taa⁻ ga-jëe⁻ dsëy⁻ go-te⁻. Mah⁺ ga-nääy⁺ cha-hliiy⁻ na-jmeeyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ jnääh⁺. Jee⁺ ga-nääy⁺ ja⁻, ⁹ ga-mi-jnäe⁻ Jesús hñii⁺ ta⁻ cháñey⁺, ga-jmeey⁺ Dio kih⁺. Hi⁻ dsa⁻ mē⁺ he⁻ ga-nää⁺ chuh⁻ mah⁺ ga-jiiy⁺ tiü⁺ Jesús, ga-jmeey⁺ juu⁺ kiyh⁺. ¹⁰ He-ja⁻ ga-jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Ta⁻ wa⁻ gah⁺ hnäh⁺. Go-nää⁺ hnäh⁺ go-jmeeh⁻ juu⁺ kih⁺ øøhn⁺ mah⁺ wa⁻ lla-nääy⁺ ta⁻ Galilea. Jee⁺ ja⁻ jëey⁺ jnä⁻.

Ga-juu⁺ dsa⁻, ga-jäyh⁺ ga-hëe⁻ discípulo hliü⁺ kyaah⁺

¹¹ Ma-ngëe⁺ ma-nääy⁺ ja⁻, ko-llaa⁺ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ to-høø⁻, na-nää⁺ ta⁻ jee⁺ jwiü⁻ na-jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa-kaah⁺ kyaah⁺ jmi-dsa⁻ lä-jë⁻ he⁻ ga-la⁻. ¹² He-ja⁻ ga-kuh⁺ jmi-dsa⁻ he⁺ kyaah⁺ dsa-gyuu⁺ ga-jwayh⁺ juu⁺, mah⁺ ga-kwëeyh⁺ cha-miih⁻ kuu⁻ lä-jëe⁻ hløø⁻ he⁻. ¹³ Mah⁺ ga-taayh⁻ juu⁻:

—Hnäh⁺ ba⁻ na⁻ jawah⁺: “Ta⁻ ko-jiih⁺ na-gwii⁻ jnääh⁺, ga-lla-nää⁺ discípulo mah⁺ ga-hëey⁺ hliü⁺ kyaah⁺”, lä-ja⁻ jawah⁺ hnäh⁺. ¹⁴ Cher⁺ mah⁺ ga-lä-ñe⁻ lle⁻ moh⁺ lä-jë⁻ he⁻ ma-la⁻, ma-ñe⁻ ba⁻ jnääh⁺ ha⁻ lä⁻ chiih⁺ jnih⁺ mah⁺ sa⁻ bääyh⁻ hnäh⁺.

¹⁵ Ga-ka⁺ ba⁻ hløø⁻ he⁻ kuu⁺ ja⁻, mah⁺ ga-jmeey⁺ lä-koo⁻ juu⁺ he⁻ ga-taah⁻ dsih⁺. He-ja⁻ lä⁻ ma-chooh⁻ ja⁻ ba⁻ dsa⁻ judiu⁺ juu⁺ ta⁻ juu⁺ ja⁻, lä-jiih⁺ na⁻.

Ga-chee⁺ Jesús discípulo kyaah⁺ mah⁺ dsa-kay⁻ ju⁻hmëe⁻ lä-kaa⁻ jmi-gyuu⁺

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Lä-jëe⁻ gya-kaa⁻ jnääh⁺ ga-nøø⁺ jnääh⁺ ta⁻ Galilea, ta⁻ moh⁺ jee⁺ ga-jmeey⁺ Jesús mada⁻ he⁻ dsa-nøø⁺ jnääh⁺. ¹⁷ Lä⁻ ma⁻ ga-jëe⁻ jnääh⁺

ga`jmeé' jnáäh' juuh` kiyh', pero
 ko`llaa' dsa`kyaahn' ma' jmeé' to'
 dsé'. ¹⁸ He`ja` ja' Jesús chuh` kyaá'
 jnáäh' mah' ga`siyh` jnáäh' lá`la`:

—Ma`na`ngén` jwé' jmeen`
 hih` kih' lá`jéé` hi` táäh' gyuuh'
 hwa'. ¹⁹ He`ja` jwahn`, go`náá'
 hnäh' go`kwa' hnäh' juu' lá`kaa`
 jmi`gyuu` jee' táäh' dsa`, mah'
 lá`jwéé' discípulo kyaan`. Ja`
 chaayh` jmi` lá`koo` mada' he`
 jmeé' Táá, kyaah' Jooy', hi` kyaah'
 Jmi`lle' Na`jngii'. ²⁰ Ja` mi`tééh'
 hnäh' he` mi`tey' lá`jé` mada' he`
 ma`jmeen' kyah' hnäh'. Mah' hiji`
 jná' háän' jee' kyah' hnäh' ga`lá`jé`
 jmi`, lá`jiih' llaa` jmi`gyuu`. Wa' la'
 lá`ja`.

San Marcos Ju'hmëé' kih' Jesús he- ga' sii' Marcos

Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii'
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Jee' la- ma-løø' ju'hmëé' kih' Jesucristo Joo' Dio, ² lä'koo- ga-jäh' Isaíá hi- ga-ngëé' juu' kih' Dio: Cheen- jaa- hi- dsa-kwa- juu' kin'. Hi- he' dsoo' ta- cha'neh' mah' mi-lluy' jwë' kyah'.

³ Kii- nuuh- koo- lle' he- hlëeh- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih': "Mi-llu' hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän', mi-llu- hnäh' hñaa' mah' jäy- ko-dsoo' jwë'", ga-jäyh'.

⁴ Ma' choo- Jwaa- jmi- koo- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-. Ga-kway' juu' he- saa- dsa- jmi- hi- ga-hlëëyh' dsa- mah' wa- dsa-jëeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'. ⁵ Jwëé' dsa- ga-lla-nää' jee' ma' cheh' Jwaa-. Ga-lla-nää' hi- chaa- jee' jwii- mäh- he- na-hee- hwa' Judea hi- lä-ja- hi- chaa- Jerusalén ka-läh'. Lä-jëé- dsa- he' ma' mi-jnääy- he- hliih' he- ma' jmeey- hi- ga-chaa' Jwaa- jmi- dsa- he' cha'jmi- Jordán.

⁶ Hmiih- kih' Jwaa- ma' la' kyaah' jñu- camey- hi- ma' hä' loo- tuyh'. Ma' kuyh- iih- hi- ma' hiiyh- jmi- tah' he- ma' cha- moh'. ⁷ Juu' lä-la- ma' kway-, ma' jäyh':

—Këé- ga' jä- jaa- hi- jøøh' ga' lä-koh' ga' jnä'. Hi- ni- sa- tēdsëen' chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tüy'. ⁸ Ma' ra- ju'dsoo' chaa- hnäh' jmi- kyaah' jmi- ba', pero hi- jä- këé- ga' ki- jnä', hi- he' chaa' hnäh' jmi- kyaah' Jmi- lle' Na-jngii'.

Jwaa' ga' chaa' Jesús jmi-
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ga'loo- koo- jmi- ya-hëé- Jesús koo- jwii- he- chee- Nazaret he- na-hee- hwa' Galilea, ngooy' mah' ga'choo' Jwaa- jmi- kiyh' cha'jmi- Jordán. ¹⁰ Ma' ya-hëé- Jesús cha'jmi-, lä-chah' ja- ga-jëey' ga-na' gyuuuh', ga-jyoo' Jmi- lle' Na-jngii' né' kiyh' laa' lä-koo- jaa- juu-. ¹¹ Hi- ga-lä-nuu' koo- juu' he- ja' gyuuuh', he- ma' jäh':

—Hne- laah' gyuu- kyaan- hi- hnaan-. Peer- chaa- llu' kyaah' hne-.

Ga'ka' hi-sa-llu' dsë' Jesús
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Lä-chah' ja-, ga-jøø' Jmi- lle' Na-jngii' kih' Jesús ta- hwa' kii-. ¹³ Jee' ja- ga-jäy' to'loo' jmi- jee' chaa- jah' hää' mah' ga-ka' Tana' dsë' Jesús. Hi- ga-lla-nää' ángele hi- ma' jmee- ta-he' kih' Jesús.

Ga-løø' Jesús kway- juu' hwa' Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ma-ngëé- ma-taah- dsa- Jwaa- neh' ñe', ngaah' Jesús ta- hwa' Galilea na-kway- ju'hmëé' lä-koo- jaa- Dio dsa- lä-hih- kih'. ¹⁵ Ga-jäyh' lä-la-:

—Ma-dsëé' jmi-, he- tøøhn' na' he- jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. Jeeh' hnäh' kih' Dio mah' heeh' hnäh' ju'hmëé' kiyh'.

Ga-tëeh' Jesús kyeé' dsa- hi- ma' jwä' hma'
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta- cha'hoo' jmi-juu- he- hla- hwa' Galilea, jee' ja- ga-jëey' Simón Pee' kyaah' Andre' øøyh', ma' tääyh' jwäy- hma', jëeh' he- ja- ba' ma' la' ta' kiyh'. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah' mi-tëen' hnäh' ha- lä- jmeeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' dsa-, la- he- ma' leeh' hnäh' hmooh-.

18 Lă'chah' ja' ga'kyey' sa'hma' kiyh' mah' ga'näy' kyaah' Jesús.

19 Ma'ngëe' gyih' ko'niih~, ga'jëe' Jacobo kyaah' Jwaā' joo' Zebedeo ma' täayh' neh' na'moo', ma' hmiy' sa'hma' kiyh'. 20 Jesús ga'tëe' kiyh' hi' chah' ba' ga'jmeey' ko'joh' kyaayh'. Ga'jä' ba' Zebedeo jmiy' neh' na'moo' kyaah' lä'jëe' hi' ma'jmee' ta' kiyh'.

Ga'llee' Jesús jaa' jmi'lle' hliih' kiyh' jaa' dsa'

(Lc. 4:31-37)

21 Ga'lla'näy' jwi' Capernaum jmi' ja'. Hi' ma' ga'të' jmi' he'teēh' dsa' dsë' ga'he' Jesús neh' gwah' mäh~, hi' ga'löoy' hlëeyh' dsa'. 22 Peer' ma' dsaa' dsëy' ma' nuuy' nuuh' kih' Jesús. Jëeh' ma' hlëeyh' dsa' lä'koh' jaa' hi' jmeē' hih' ba', ja' lä'koh' ma' jmeē' ta'jwoh' kyaa' ley. 23 Neh' gwah' ja', ma' häā' jaa' dsa'ñuuh~, hi' ma' kye' jmi'lle' hliih'. Ga'hlëeyh' koo' ki'gaa', 24 ga'jäyh':

—Ta' kaah' jnääh', Jesús dsa' Nazaret. ¿Che' ma' ñeh' mah' mi'llaah' jnääh'? Kyuun' ba' hne'. Hne' ba' he' hi' na'jngëe' kyaa' Dio.

25 Ga'juuh' Jesús kih' jmi'lle' hliih' he', ga'siiyh':

—Ta' tooh' miih', go'hëe' jee' hääh' kih' dsa'ñuuh' na'.

26 He'ja' ga'gwa' ga'gyaa' dsa'ñuuh' he' ga'jmeē' jmi'lle' hliih' kiyh', ga'hooyh' koo' ki'gaa', ja'ga' ya'hëey'. 27 Lä'jëe' dsa' ma' tääh' jëe' dsah', ga'ngiiy' juu' kih' dsa'kyaayh', ga'jäyh':

—¿Hee' ba' juu' na'? Hmëe' ba' la' juu' na'. Peer' beē' juu' kiyh', lä'kye' jmi'lle' hliih' jmeey' hih' kih' mah' nuuh' kiyh'.

28 Chah' ba' ga'lă'cha' juu' kih' Jesús lä'kaa' hwa' Galilea.

Ga'mi'hlää' Jesús ma'choo' Simón Pee'

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Ma' ya'hëe' Jesús neh' gwah' mäh~, ngooy' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaā' cha'neh' kih' Simón kyaah' André' öoyh'. 30 Ma'choo' Simón ma' kyaa' dsaah' llii', he'ja' ga'jmeey' juu' kih' Jesús. 31 Ngoo' Jesús jee' kyaay', ga'sooyh' goo' dsa'më' he' ga'chaayh' hi' lä'chah' ja' ya'hi' llii' kiyh' hi' ga'löoy' jmeey' ta'he' kih' lä'jëe'.

Ga'mi'hlää' Jesús jwëe' hi' dsaah'

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Ta' ga'hloō' ja', lä' ma' ga'hmäā' hyoo', na'nää' jwëe' dsa' na'jäā' dsa' dsaah' cha'në' Jesús hi' lä'ja' na'jäāy' hi' ma' kye' jmi'lle' hliih'. 33 Jwëe' dsa' chaa' jee' jwi' ja' na'nää', ga'kayh' go'te' ho'hne'. 34 Ga'mi'hlää' Jesús jwëe' dsa' hi' ma' dsaah' kyaah' na'ku' na'ngii' dsoo'. Hi' ga'hwëey' jwëe' jmi'lle' hliih' hi' ma' jäā' dsa'. Sa' ga'kwa' Jesús jwë' ma' hlëeh' jmi'lle' hliih', kih' he' kyuu' bih' Jesús.

Ga'kwa' Jesús juu' neh' gwah' mäh'

(Lc. 4:42-44)

35 Tiuh' go'te', hwë' ga' lä'ja', ya'hëe' Jesús jwi' jee' ma' gyay' ja', ngooy' koo' moh' jee' sa' chaa' dsa' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio. 36 He'ja' ngoo' Simón kyaah' dsa'kyaayh' na'hnäayh' Jesús. 37 Ma' ga'jnäayh' Jesús, ga'siiyh':

—Jwëe' dsa' tääh' hnaah' hne' jee' oo'.

38 He'ja' ga'jäh' Jesús:

—Man' ta' jee' jyoh' jwi' lä'kaa' jäh' la', na'kan' juu' la' ka'läh'. Jëeh', kih' he' la' ba' ja' ma'jan'.

39 Ma'ja' ga'ngëe' Jesús lä'kaa' hwa' Galilea, ma' kway' juu' neh' gwah' kih' dsa' judiu' hi' ma' hwëey' jmi'lle' hliih' kih' dsa'.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaq⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻ hmih⁻ høø⁻
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻ hmih⁻ høø⁻ ga⁻mi⁻ jee⁻ Jesús, ga⁻juuy⁻ jñey⁻ cha⁻né⁻ Jesús, ga⁻chuy⁻ kyaah⁻:

—Cher⁻mah⁻ le⁻, leh⁻ ba⁻ hne⁻ cheh⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁻ jnä⁻ — ga⁻jäh⁻.

⁴¹ Peer⁻ ga⁻lä⁻ ñih⁻ dsé⁻ Jesús kih⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻kyey⁻ gooy⁻ né⁻ kiyh⁻, mah⁻ ga⁻jäh⁻:

—Le⁻ ba⁻. Wa⁻ dsa⁻ che⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁻ hne⁻.

⁴² Lä⁻ chah⁻ ma⁻ ga⁻hlëh⁻ Jesús ja⁻, ga⁻ääh⁻ go⁻te⁻ hmih⁻ høø⁻ ja⁻. ⁴³ Jää⁻ ja⁻ ga⁻ hiyh⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻taayh⁻ cha⁻miih⁻ juu⁻. ⁴⁴ Ga⁻jäh⁻ siyh⁻:

—Jëe⁻ da⁻, ta⁻ jwi⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻ hlaah⁻. Gwa⁻ go⁻hääh⁻ hñaa⁻ kih⁻ jmi⁻ dsa⁻ ba⁻. Kye⁻ miih⁻ he⁻ kwëeh⁻ hñih⁻ mah⁻ mi⁻lluuy⁻ hne⁻ lä⁻ koh⁻ lle⁻ ley⁻ kih⁻ Moisé. Lä⁻ ja⁻ go⁻ jmee⁻ mah⁻ lä⁻ ñey⁻ ma⁻ jä⁻ kyah⁻.

⁴⁵ Hi⁻ ngoo⁻ dsa⁻ ñuu⁻ he⁻. Chah⁻ ba⁻ ga⁻løoy⁻ jmeey⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kiyh⁻. Kih⁻ he⁻ ja⁻, mo⁻so⁻ ga⁻la⁻ ma⁻ dsoo⁻ Jesús jnä⁻ hä⁻ jyoh⁻ jwi⁻, jëeh⁻ ma⁻ dsa⁻ kuh⁻ jwëë⁻ dsa⁻. Ta⁻ jee⁻ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻ ba⁻ ma⁻ ngëy⁻. Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻lla⁻ nää⁻ ba⁻ dsa⁻ chaa⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ ma⁻ hnaayh⁻.

2

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaq⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Ga⁻hya⁻ ga⁻ miih⁻ jmi⁻ ja⁻ ga⁻llaah⁻ Jesús ka⁻läh⁻ jwi⁻ Capernaum hi⁻ ga⁻nuu⁻ dsa⁻ gyay⁻ cha⁻neh⁻. ² Lä⁻ chah⁻ ja⁻ ga⁻kuh⁻ jwëë⁻ jwërte⁻ dsa⁻ mah⁻ ga⁻kayh⁻ cha⁻neh⁻ lä⁻ jiih⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ joo⁻ ho⁻hne⁻ jee⁻ ma⁻ dsa⁻ taayh⁻ hi⁻ ga⁻løø⁻ Jesús kwa⁻ juu⁻. ³ Hor⁻ ja⁻

ga⁻lla⁻ nää⁻ kyeë⁻ dsa⁻ jää⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻.

⁴ Sa⁻ ga⁻la⁻ ma⁻ dsa⁻ nää⁻ chuh⁻ kih⁻ Jesús, kih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ kah⁻ dsa⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ wii⁻ dsa⁻ he⁻ gyuu⁻ hne⁻ ja⁻, mah⁻ ga⁻ jñiyh⁻ miih⁻ ka⁻luu⁻ hne⁻ jee⁻ gya⁻ Jesús. Ta⁻ jwë⁻ ja⁻, ga⁻ jñaay⁻ dsa⁻ dsaah⁻ he⁻ lä⁻ ma⁻ kyaay⁻ ja⁻ né⁻ jii⁻ kiyh⁻. ⁵ Ma⁻ ga⁻ jëe⁻ Jesús ha⁻ lä⁻ koo⁻ dsoo⁻ dsé⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻ jäh⁻ siyh⁻ dsa⁻ dsaah⁻:

—Gyuu⁻ kyaan⁻, ma⁻ na⁻ che⁻ ba⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁻.

⁶ Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ ta⁻ jwoh⁻ kyaa⁻ ley. Hi⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ huü⁻ dsë⁻:

⁷ “¿He⁻ la⁻ hlëh⁻ lä⁻ na⁻ dsa⁻ ñuu⁻ na⁻? He⁻ mi⁻ kwayh⁻ Dio ba⁻ na⁻. Jaa⁻ Dio ba⁻ lih⁻ che⁻ dso⁻kye⁻ kih⁻ dsa⁻.” ⁸ Pero chah⁻ ba⁻ ga⁻lä⁻ kyuu⁻ Jesús huü⁻ dsë⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻:

—¿He⁻ la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ huü⁻ dsë⁻ lä⁻ na⁻? ⁹ ¿Hee⁻ ga⁻ na⁻ sa⁻ jwëeh⁻, laah⁻ hnäh⁻? ¿Che⁻ he⁻ chiih⁻ jne⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻: “Ma⁻ na⁻ che⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁻”, o he⁻ chiih⁻ jnih⁻: “Noo⁻ kii⁻ jii⁻ kyah⁻, mah⁻ gwaah⁻”? ¹⁰ He⁻ ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwëeh⁻ ga⁻ mah⁻ lä⁻ ngëeh⁻ hnäh⁻, Hi⁻ ga⁻ lëe⁻ ngo⁻ la⁻ ba⁻ na⁻ ngë⁻ jwë⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ mah⁻ chey⁻ dso⁻kye⁻ kih⁻ dsa⁻.

Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús siih⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻ he⁻:

¹¹ —Jnä⁻ jwahn⁻ noo⁻, kii⁻ jii⁻ kyah⁻, gwaah⁻ cha⁻neh⁻ kyah⁻.

¹² He⁻ ja⁻ chah⁻ ba⁻ ga⁻ noo⁻ dsa⁻ he⁻ cha⁻né⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻, ngaayh⁻ kyaah⁻ jii⁻ kiyh⁻. Peer⁻ ga⁻lä⁻ dsa⁻ dsé⁻ dsa⁻ ma⁻ jëey⁻ ngaah⁻ dsa⁻ dsaah⁻ he⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, ga⁻ jäh⁻:

—Ni⁻ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ma⁻ jëe⁻ jne⁻ lä⁻ na⁻.

Jesús ga⁻ tëey⁻ kih⁻ Levi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Ma⁻ ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ngoo⁻ Jesús ka⁻läh⁻ cha⁻ hoo⁻ jmi⁻ juu⁻ he⁻ hla⁻

hwa¹ Galilea. Jee' ja- ga-lla-nää'¹ jwëë' dsa- jee' ma' cheyh', hi- ga-løøy' hlëëyh~ dsa- ka-läh'.¹⁴ Jee' ngëy' cha'hoo' jmi-juuh- ja-, ga-jëëy' Leví joo' Alfeo, hi- ma' gya' né'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy- ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

¹⁵ Ma-ngëë' he- ja-, ma' gya' Jesús cha'neh' kih' Leví, ma' kuyh- kyaah' discípulo kyaay' hi- kyaah' jwëë' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-. Jëéh' jwëë' hi- he' ma' ga-nää' kyaah' Jesús, he-ja- ba' ma' tääyh' jee' ja-.¹⁶ Hi- ma' jëë~ fariseo kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley he- ma' kuh- Jesús ko-jøh' kyaah' dsa- he', he-ja- ga-ngüy' juu' kih' discípulo kyaay':

—¿Ha- lä' la' juu' ja-? ¿He-la' kuh-hih~ ta-jwoh' kyaah' hnäh' kyaah' hi- koo' ku'sih- na-, hi- lä-ja- kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

¹⁷ Ga-nuu' Jesús he- ga-jäyh', he-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- jmee- bii' të-më- kih' hi- lluu', kih' dsa-dsaah' ba' jmee- bii'. Sa- ma-jan- kih' hi- lluu', ma-jan- kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba'.

Ga-ngü' dsa- juu', he-la' sa' tu' discípulo ko-hwëë' he- kuh-hiyh~
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Koo- hä' lä' ma' tääh' dsa- kyaa' Jwaa' sa' ma' kuh-hiyh~, ma' ngüy' kiyh' kih' Dio hi- lä-ja- ma' jmee- dsa- kyaa' fariseo ka-läh'. He-ja- ko-llaa' dsa- na'ngü' juu' kih' Jesús:

—¿He-la' ma-la' dsa- kyaa' Jwaa' kyaah' dsa- kyaa' fariseo sa' kuh-hiyh~, pero dsa- kyaah' sa' jmee- lä-ja-? ¿Ha- lä' la' juu' ja-?

¹⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Dsa- hi- tääh' jee' dsa-jee' goo- dsa-, sa' cha- he- kih' he- tuy' he- kuh-hiyh~ ta'ko-jiih' gya' dsa-ñuuh- hi- dsa-jee' goo- jee' ja-. Sa' cha- ti-meeh- dsëy' cher'mah' gya' ba' dsa-ñuuh- kyaayh'.²⁰ Pero lloo- koo- jmi' wa-ra- ga-llee- dsa- dsa-ñuuh- hi- dsa-jee' goo- he'. Ma'ja- ga' tu' dsa- kyaay' he- kuh-hih~ mah' chuuy' kyaah' Dio.²¹ Ni- jaa- dsa- sa' kwa- kih' tøøy' koo- hmiih- hmëë' né' hmiih- ma-gyuh-, jëéh' hmiih- hmëë' dsa-dsuh' mah' jmee- dsa- gyii- hmiih- ma-gyuh- cha-ga'miih-.²² Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa- sa' kwa- kih' chiyh' jmi' mi- j'eh' hmëë' neh- loo- ma-gyuh-. Cher'mah' ga-chih' dsa- he- hmëë' neh- loo- ma-gyuh-, चाह' ba' gyii-, jëéh' sa' kwa' jwë' ää-. Tuu- jmi' mi- j'eh' hmëë' hi- hee' loo- ka-läh'. He-ja- neh- loo- hmëë' ba' dsa- hoo' jmi' mi- j'eh' hmëë'.

Ga-hlëéh' Jesús ha- lä' la' jmi' he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë', ga-ngëë' Jesús jee' ma' na-jnäa' chaah' trigo kyaayh' discípulo kyaay'. Ga-løø' discípulo hnäy~ miih- sa'gwah' trigo mah' ga-kuyh-.²⁴ He-ja- ga-ngü' fariseo juu' kih' Jesús:

—Jëë- da', ¿he-la' jmee- discípulo kyaah' he- sa' ga-tëëy' jmeey' jmi' he- teeh- dsa- dsë'?

²⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Che' sa' ma-heh- hnäh' lä-koo- ga-jmee' David llo'joo'? Koo- hä' lä' ma' ja' kyoyh-, ga-jmee' bii' kiyh' kyaah' dsa- kyaayh'.²⁶ Jii- ja- Abiatar ma' laa' jmi-dsa- jøøh' hi- ma' hä' goo- gwah-. Jee' ja- ga-he' David ga-kuyh- he'ñiih- he- ma-na-jøø- he- sa' lle' kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëëyh' dsa- hi- ma' ga-nää' kyaayh'. Jëéh'

ma⁻la⁻ jmi⁻dsa⁻ ba⁻ ma⁻ na⁻ngé[!] jwé[!] kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ ja⁻.

27 Hi⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús ka⁻läh⁻ lä⁻la⁻:
—Ga⁻jmeé⁻ Dio jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!] he⁻ llu[!] kih[!] dsa⁻ ba⁻. Sa⁻ ga⁻jmäá⁻ Dio dsa⁻ mah[!] heeyh[!] dsa⁻ wii[!] kyaah[!] jmi⁻ ja⁻. 28 Hi⁻ lä⁻ja⁻ Hi⁻ga⁻lëé⁻ngo[!] la⁻ ba⁻ na⁻ngé[!] jwé[!] jmeey[!] hih⁻, hee⁻ na⁻ he⁻ ga⁻tëé⁻ jmee[!] dsa⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!].

3

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ dsa⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!]

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Koo⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻he[!] Jesús neh⁻ gwah⁻ kih[!] dsa⁻ judiu. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ häá⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻ki⁻ koo⁻ ma⁻goo⁻. 2 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻tääh⁻ neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ma⁻tääy⁻ Jesús, jëéy⁻ che⁻ mi⁻hlääy⁻ dsa⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!] mah⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻ le⁻ ma⁻ hnüy⁻ kiyh[!]. 3 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁻ dsa⁻dsaah⁻ he⁻:

—Noo⁻ da⁻ jee⁻ to⁻dsaah⁻ la⁻.

4 Hi⁻ ga⁻ngii⁻ Jesús juu[!] kih[!] dsa⁻ hi⁻ ma⁻tääh⁻ jee⁻ ja⁻:

—¿Hee⁻ na⁻ na⁻ngé[!] jne⁻ jwé[!] jmeen⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!], che⁻ he⁻ llu[!] o che⁻ he⁻ hliih[!]? ¿Che⁻ llu[!] teeh⁻ jne⁻ dsa⁻ o che⁻ wa⁻ juu⁻ ba⁻ kih[!]?

Ti⁻sih⁻ ba⁻ ga⁻taah⁻ lä⁻jëé⁻ dsa⁻ he⁻. Ni⁻ koo⁻ mo⁻so⁻ ga⁻ngiiy⁻. 5 Mah⁻ ga⁻jëé⁻ Jesús ta⁻ jee⁻ ma⁻tääh⁻ dsa⁻. Ga⁻lä⁻lleey⁻ kyaayh⁻ hi⁻ ja⁻ meeh⁻ dséy⁻ ka⁻läh⁻ kih[!] he⁻ hwéh⁻ dsé[!] dsa⁻ hi⁻ ma⁻tääh⁻ jee⁻ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ he⁻:

—Ni⁻ih⁻ da⁻ gooh⁻ na⁻.

Chah⁻ ba⁻ ga⁻niih⁻ dsa⁻ñuu⁻ he⁻ ma⁻goo⁻, hi⁻ ga⁻ja⁻ go⁻te⁻ gooy⁻ ja⁻.

6 Pero ma⁻ ga⁻hwëé⁻ fariseo jee⁻ ja⁻, ga⁻taayh⁻ juu[!] kwee⁻ kyaah⁻ dsa⁻ kyaá⁻ Herode ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ jngëéyh⁻ Jesús.

Peer⁻ jwëé⁻ dsa⁻ ga⁻kuh⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juu⁻

7 Ya⁻hëé⁻ Jesús ka⁻läh⁻ ngooy⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juu⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁻ Galilea kyaayh⁻ discípulo kyaay⁻ hi⁻ jwëé⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee⁻ ja⁻ ga⁻nää⁻ kaah⁻ kiyh[!]. 8 Lä⁻ ma⁻ ga⁻nuu⁻ dsa⁻ lä⁻jé⁻ he⁻ jmee⁻ Jesús, ga⁻lla⁻nää⁻ jwëé⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁻ Judea, hi⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén, kyaah⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁻ Idumea, hi⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ chaa⁻ hngaah⁻ jmi⁻ Jordán ka⁻läh⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ jwi⁻ Tiro hi⁻ Sidón. 9 Kih⁻ he⁻ ma⁻ tääh⁻ jwëé⁻ dsa⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kih[!] discípulo kyaay⁻, ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻jmeé⁻ já⁻ koo⁻ na⁻moo⁻ gyan⁻, ngoo⁻ kya⁻hlääh⁻ dsa⁻ jnä⁻ jee⁻ la⁻.

10 Jëéh⁻, jwëé⁻ hi⁻ dsaah⁻ ma⁻mi⁻hlääy⁻ jää⁻, he⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ jwëé⁻ dsa⁻dsaah⁻ jee⁻ ma⁻gyay⁻, ma⁻jmeé⁻ dsa⁻bii⁻ ma⁻su⁻ mi⁻ih⁻ cha⁻gooy⁻ kih[!] Jesús. 11 Hi⁻ ma⁻tääh⁻ ga⁻jñah⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻. Ma⁻ ga⁻jëéy⁻ Jesús, ga⁻juuyh⁻ jñey⁻ cha⁻né⁻ Jesús ma⁻ hooyh⁻ ki⁻gaa⁻ ma⁻jäyh⁻:

—Hne⁻ laah⁻ Joó⁻ Dio.

12 He⁻ja⁻ ga⁻juu⁻ Jesús kih[!] jmi⁻lle⁻ hliih⁻ mah⁻ sa⁻ mi⁻jnäáy⁻ juu[!] he⁻ laa⁻ Jesús Joó⁻ Dio.

Ga⁻hñaa⁻ Jesús lä⁻jëé⁻ gya⁻tuuy⁻ apóstole

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Ma⁻ngëé⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻wii⁻ Jesús lle⁻koh⁻ hi⁻ ga⁻tëéyh⁻ ko⁻llaá⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻tih⁻ dséy⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁻ bih⁻ he⁻ jáy⁻ kyaayh⁻. 14 Ga⁻hñaa⁻ gya⁻tuuy⁻ mah⁻ jmee⁻ ko⁻jöh⁻ kyaayh⁻ hi⁻ ga⁻cheey⁻ mah⁻ dsa⁻kway⁻ juu[!] kiyh[!]. 15 Hi⁻ ga⁻kway⁻ jwé⁻ mah⁻ mi⁻hlääy⁻ hi⁻ dsaah⁻ hi⁻ hwëéy⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻. 16 Lä⁻la⁻ chee⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻: Simón (hi⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻ Pee⁻), 17 Jacobo joó⁻ Zebedeo hi⁻ Jwaa⁻ øøh⁻ Jacobo. (Lä⁻uu⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻ Boanerge. Jmi⁻ na⁻ hnøø⁻ jáh⁻

joo' ñih¹.) ¹⁸ Andre' he', Felipe, Bartolomé, Matá, Tamá, Jacobo joo' Alfeo, Tadeo, Simón dsa- cananite he', ¹⁹ hi- Juda Iscariote hi- ga-ngëé' Jesús këë-. Ma-la- ma-hñaay' lä-jëé' hi- he', ja-ga' ya-näay' kiyh'.

Ga-jäh' dsa-, kye- Jesús jmi-llé' hliih'
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ma-ngëé' ma-ya-näay', koo- ka-läh' ga-kah' dsa- cha'neh' jee' ma-täayh' ja-. Ni- mo-so' ga-kwa' jwé' ma' kuyh' kyaah' discípulo kyaay'.

²¹ Ma' ga-lä-ñe' hi- chaä- kyaä' Jesús ha- lä- dsa-ngëéy', he-ja- ga-näay' mah' ma' teey'. Jëéh' ma' laay', ma-hee' go-te dsëy'. ²² Pero ta-jwoh' kyaä' ley hi- ya-näa' Jerusalén, ga-jäyh'.

—Beelzebú ba' na- jaa- Jesús. He-ja- hwëy' jmi-llé' hliih' kyaah' hih' kih' hi- kye- né' kih' jmi-llé' hliih'.

²³ He-ja- ga-hlééh' Jesús juu' na-hmäá' lä-la-:

—Nuu- da' hnäh' hi- jäh' kyen' jmi-llé' hliih'. ¿Ha- lä-ja- Tana' hwëé' he' ba' dsa-kyaayh' neh' tuh-dsë' dsa-? ²⁴ Dsa- hi- tääh' koo- hwa', cher'mah' teey' kyaah' he' ba' dsa-kyaayh', sa- gwëéy'.

²⁵ Hi- lä-ja- sa- lä-be' dsë' dsa- hi- tääh' koo- cha'neh', dsa-taah' ko-jöh', cher'mah' te-jëéy' kyaah' he' ba' hi- chaä- cha'neh' kiyh'.

²⁶ Ja-ba' lä-ja- la' kih' Tana', sa- gwëéy' cher'mah' te-jëé' jmi-llé' hliih' kyaah' he' ba' jmi-llé' hliih' dsa-kyaayh'. Cha' ba' mi-llaay' hñiyy'.

²⁷ Ni- jaa- dsa- sa- le' dsa-he' cha'neh' kih' jaa- dsa- beé' mah' hiiy' he- cha- kiyh', cher'mah' sa- ga-hñuuy' to-né'. Jmee' bii' hñuuy', ja-ga' le' hwëéy' he- lla- dsëy'. ²⁸ Ma-ra' ju'dsoo' jwëéh'n-

hnäh', jmee' ba' Dio jöh- dsë' kih' lä-jë- dso'kye- he- jmee' dsa-. Hi- jmeey' jöh- dsëy' kih' lä-jë- juu' wii' he- hlëéh- dsa-. ²⁹ Pero cher'mah' ga-hlééh- dsa- wii' kih' Jmi-llé' Na-jngii', mo-so' jmeey' jöh- dsëy', lä- ma-na-bäayh' ja-ba' dso'kye- kiyh'.

³⁰ Ga-hlééh' Jesús lä-ja-, kih' he- ga-jäh' ko-llaa' dsa- he', Jesús ma' kye- jmi-llé' hliih'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Këé- ga- gälä-näa' øøh' Jesús kyaah' chooy', pero kahne' ba' ga-jøoy', hi- ga-siiyh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, chiih' Jesús wa' jäy-. ³² He-ja- ga-jäh' dsa- hi- ma' tääh' koo' kih' Jesús:

—Hii' maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' kahne', hnaah- hne-.

³³ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Hii- na-, hi- laa' maa' kyaan'?

¿Hii- na-, hi- laa' øøhn'?

³⁴ Mah' ga-jëéy' lä-jëé- hi- ma' tääh' lä-ku' lä-jii' jee' ma' cheyh' ja-, ga-jäyh'.

—Hi- la- ba' he', maa' kyaan-, hi- la- ba' he' øøhn'. ³⁵ Lä-jëé- hi- jmee- lä- hyoh- dsë' Dio, hi- he' ba' dsa-mé' øøhn', dsa-ñuuh- øøhn', hi- maa' kyaan-.

4

Juu' na-hmäá' lä-koo- la' kih' dsa- hi- jñee' mi'ju-

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Koo- ka-läh' ga-løø' Jesús hlëéyh- dsa- cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea. Jwëé' dsa- gälä-näa' jee' ja-, he-ja- ga-wii' Jesús neh' na'moo'. Neh' ja- ga-gyay- mah' ga-hlééyh' dsa- hi- ma' tääh' cha'hoo' jmi- ja-. ² Ja- he- koo- nëé' ga-mi-tëéy- dsa- kyaah' juu' na-hmäá'. Lä-jwé' ja- ga-kwëéyh' dsa- nuuh'. Ga-jäyh':

³ —Nuu- da' hnäh'. Jaa- dsa- ngoo' ga-jñee' mi'ju-. ⁴ Jee'

ngooy' jñeey' mi 'ju- ja-, ga-saa' miih- cha'jwë', he-ja- ya-nää' ta' ga-kuh-. ⁵ Jyoh' ka-läh' mi 'ju- ga-saa' né' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah'. He-ja- chah' ba' ga-hya-, jëéh', sa- ma' nøø' cha-miih- gwaah'. ⁶ Pero ma' ga-hëh' hyoo- ga-koo'. Jëéh', miih- ba'jmoo' ma' cha-, he-ja- ga-lä-ki- chaah'. ⁷ Hi- jyoh' ka-läh' mi 'ju- ga-saa' jee' chaah' toø'. Ga-kwaa' ga' chaah' toø' ja-, he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee' na'toø', mo'so- ga-kwa' mi'. ⁸ Hi- jyoh' mi'ju- ja-, ga-saa' jee' la' hwa'jmah'. He-ja- ba' ga-hii', ga-kwa' cha-miih- mi'. Cha- he- ga-kwa' gyii'gya' mi' lä-koo- chaah', cha- he- ga-kwa' to'lo'gya' dsë- gya' mi' hi' jyoh' ga-kwa' hña-loo' mi'.

⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

¹⁰ Ma' ga-jä' miih- go-te' dsa- kyaah' gya'tuu' discípulo, ga-ngüy' juu' kih' Jesús he- hnøø' jäh' juu' he- ga-kway' ja-. ¹¹ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hnä' ba' na-ngëh' hnäh' jwë' lä-ngëéh' hnäh' ha- lä- jää' Dio dsa- lä-hih' kih', he- ma' na-hmää' jää'. Pero hi- sa' na'jnää' kih' Dio, hlëëhn' kyaah' juu' na-hmää' ba'. ¹² Lä-ja-, ma-ke' jëëy-, sa- jnøøyh-, ma-ke' nuuy-, sa- lä-ngëëy'. Kih' he-ja-, sa- dsa-jëeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' he- hnøø' jäh' juu' na-hmää' kih' hi- na'jñee' mi' ju-

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Koo- ka-läh' ga-jäh' Jesús:

—¿Che' sa- ga-lä-ngëéh' hnäh' juu' kih' hi- na'jñee' mi'ju-? ¿Ha- ba' la- lä-ngëéh' hnäh' jyoh' juu' na-hmää' he- na' ga'jwahn- cher'mah' sa- ngëéh' hnäh' juu'

la-? ¹⁴ Hih' hi- jñee' mi'ju-, hi- he' laa' jaa- hi- kwa- juu' kih' Dio. ¹⁵ Ko-llaa' dsa- hi- ma-nuu' juu', hi- he' laa' lä-koh' mi'ju- he- ga-toh' cha'jwë'. Ga' ma-nuuy' juu' kih' Dio, chah' ba' gwa' Tana' jñuuyh- juu' he- ma-na'jnää' neh- tuh' dsëy'. ¹⁶ Hi- jñah' ka-läh' dsa- hi- nuu- juu', hi- he' laa' lä-koh' mi'ju- he- ga-saa' né' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah'. Lä-chah' ma' nuuy- jëë- ba' dsëy'. ¹⁷ Pero ko-hwëë' ba' ja-. Laay' lä-koo- chaah' he- choo' miih- ba'jmoo' kih'. Wa'ra- ga-jëëy' wi' o go-nää' dsa- né' kiyh', kwaat- kih' juu' he- ma-nuuy', lä-chah' ja- tay' jwë' kih' Dio. ¹⁸ Heh' mi'ju- he- ga-saa' jee' kih' chaah' toø', lä-ja- laa' hi- nuu- juu' kih' Dio. ¹⁹ Pero jee' ga-nääy' ja-, ma' miih- lä-ja- dsa-lä-øøy' kih' Dio. Jëéh' kye- gyih' huudse- kih' jmi-gyuu- la-, hi- hnøøy' lä-chay- cha-miih-kuu', hi- hee' dsëy' lä-jë- he- ga' cha- jmi-gyuu-. He-ja- sa' jmeey' ni- miih- ta' llu'. ²⁰ Pero mi'ju- he- ga-saa' hwa'jmah', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' heeyh- ka-läh'. Hi- he' jmee' cha-miih- ta' llu', lä-koo- mi'ju- he- kwa- ma' gyii'gya', ma' to'lo'gya' dsë- gya', ma' hña-loo'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' wa'je-

(Lc. 8:16-18)

²¹ Lä-la- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Ni- jaa- sa- hih' je- mah' jlëy' kyaah' koo- kyaah', ni- sa' chiyh' neh' jii'. He- chiyh' jee' nüi' ba' mah' lä-jnä' lä-kaa-. ²² Lä-jë- he- na-hmää', lloo- koo- jmi- lä-jnä', hi- lä-jë- he- sa' jnä', la' kwaat- lä-jnä'. ²³ Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

²⁴ Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Jmee' da' hnäh' he' kih' juu' he- nuuh- hnäh'. Jëéh', ja' ba'

lä'koo- nuuh- hnäh' ko-ja- ba' jiih'
lä'ngëeh' hnäh' o na- dsë- ga' miih-
ko-ja-. ²⁵ Lä- jëë- hi- ngëë' miih-
hi- he- lä'ngëë' cha- ga' miih-. Hi-
lä' jëë- hi- jmee- ngëë', lä' kye- he-
ja- llaa' ba'.

*Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih'
jyoh' mi'ju-*

²⁶ Hi- ga- jäh' Jesús ka- läh':

—Lä- koo- jää- Dio dsa- lä- hih-
kih', jëeh' kwee- lä- la' kih' jaa-
dsa- hi- jngëë- mi' ju-. ²⁷ Sa-
cha- kwaat- la' kih' dsa- he'
cher' mah' na- gwiiy- o cher' mah'
na- nëy'. Dsa- hya- mi' ju- ja-, hi-
dsa- kwaä- lä- jmi- lä- hwë- ni' sa-
ñey- ha- lä- ga- la'. ²⁸ Hwa' ba'
jmee- dsa- kwaä- mi' ju-. To- në'
dsa- hya- mi' ju-, ja- ga' dsa- kwaä-
chaah' kih'. Ma- ngëë' he- ja-, jyoo-
le' kih'. Lä- hii' ga' miih-, kah- mi'
kih'. ²⁹ Hi- ga- ma- ää- mi', chooyh'
ta' kiyh', jëeh' ma- lloo' jii- juyh'
mi' ju- mah' llay' llu'.

*Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih' mi'
ju- mostaza*

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Hi- lä- la- ga- jäh' Jesús ka- läh':

—¿Che' kyuuh- hnäh' ha- lä-
la' he- jää- Dio dsa- lä- hih-
kih'? Jwëëhn- hnäh' juu' he-
jëeh' kwee- kyaah' he- ja-, mah'
lä'ngëeh' hnäh' ha- lä- la'. ³¹ He-
jää- Dio dsa- lä- hih- kih', jëeh'
kwee- lä- koo- la' kih' koo- mi' ju-
mostaza. Heh' mi' ju- ja- pih' ga'
miih- lä- koh' ga' jyoh' mi' ju- he-
jngëë- dsa- jmi- gyuu- la-. ³² Pero
ma- ngëë' ma- jngëëy' mi' ju- ja-,
dsa- hya- mah' dsa- kwaä- ñii' ga'
lä- koh' ga' jee' lä- jë- joh'. Chaah'
mostaza kwa- gooh' kih', lä- ja-
lä- kye- ta' jmee- sii- në' sa' goh'.

³³ Ga- kwa' Jesús juu' kih' Dio
kyaah' cha- miih- juu' na- hmää'
he- la' lä- koh' juu' na- hmää' kih'
mostaza. Ga- hlëëyh' dsa- ha-
koh' jiih' lä- ngëëy' ba'. ³⁴ Ni-

koo- sa- ga- hlëëh' Jesús na- hñaa'
lä- jëë-. Juu' na- hmää' jmah'
ba' ga- hlëëyh'. Lä- ma' ga- jäh'
hñii' ba' lä- jëë- discípulo, ja- ga'
ga- mi- jnääy- na- hñaa' lä- jëë- juu'
na- hmää' he- ga- hlëëyh' ja-.

*Ga- jmee' Jesús hih- kih' lle' mah'
hi' ti'*

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lä- ma' ga- nuu- jmi' ja-,
ga- jäh' Jesús ga- siiyh- discípulo
kyaay':

—Man' ta- jyoh' jwoo' jmi- juuh-
ka- läh'.

³⁶ Ja- ga' ga- hih' discípulo juu' kih'
dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, hi-
ga- jäh' Jesús lä- ma- gyay' ja- neh-
na' moo' ga- nääy'. Ma' hii' ga'
jyoh' na' moo' koo' ja-, ga- ka' dsa-
he' mah' ga- nääy' ta' jee' ga- nää'
discípulo. ³⁷ Jee' ga- nääy' ja-, ja'
koo- lle' tä', ga- hii' goo- jwërte.
Ga- hlüh' jmi- lä- jiih' ga- haa- neh-
na' moo'. Miih- ga' sa- ga- hmäh'
na' moo' ja-. ³⁸ Pero ma- na- gwii-
Jesús ta- kaluu' ja-, na- dsë- lley'
në' tu'. He- ja- ga- chaa' discípulo
kyaay':

—Ta- jwoh' —ga- jäh' — ¿che' ni-
miih- huusë- sa- kyeh' he- juu'
jne' cha' jmi- la-?

³⁹ He- ja- ga- noo- Jesús,
ga- jmeey' hih- ga- jäh' ti' lle', hi-
ga- jäh' siiyh' jmi-:

—Ta' tooh' miih', jäh' ti'.

Lä- chah' ja- ga- hna' lle' hi- ga- jäh'
ti' go- te' jmi-. ⁴⁰ Ma- ngëë' he- ja-,
ga- jäh' Jesús siih- dsa- kyaay' he':

—¿He- la' gah' hnäh' cha- miih-?
¿He- la' ja- sa- dsoo' hoh' hnäh'
kin'?

⁴¹ Peer- ga- lä- goh- discípulo kyaay'
Jesús, he- ja- ga- ngiiy' juu' kih'
dsa- kyaayh':

—¿Hii- ba' na-, heh' lä- kye- jmi-
hi- lä- kye- lle' nuuh' kiyh'?

5

Dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hlih' chee- Legión

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

1 Hi- ga- lloo- Jesús jyoh- jwoo- jmi- juuh- ja- kyaah- discípulo kyaay-, hwa- kih- dsa- gadareno. 2 Lã- ma' ga- jñaay- neh- na- moo- ja- , ja- ja- dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hlih', ga- mi- jee- Jesús. Hi- he' ma' gya- jee- la- to- hoo- kih- hlih'. 3 Jee- ja- ma' la- hoo-. Ma- ke- ma' hñuuh- dsih- kyaah- caden-, ni- la- ja- sa- ga- jmaa-. 4 Ja- he- koo- hã- ga- hñuuh- dsih- kyaah- caden- hi- ga- gwẽ- dsa- tiy- kyaah- jwi- hma- he- he- too-, pero ni- koo- sa- ga- jmaa-. Ga- sa- ga- hna- bih- la- jẽ- he- kyaah- ma- na- hñuuh- goo- tiy-. Ni- ja- dsa- sa- ga- la- be- kyaayh-. 5 Lã- jmi- la- hwẽ- ma' ngẽy- moh- ki- hooyh-, hi- la- ja- jee- la- to- hoo-. Hi- ma' jmeey- dsoo- kih- hñiy- kyaah- kuu-. 6 Hu- ga- ga- jee- Jesús, he- ja- ngooy- ko- chih- ga- juuyh- jney- cha- nẽ- Jesús. 7 Mah- ga- hlẽy- koo- ki- gaa-, ga- jãyh-:

—Ta- kaah- jna- Jesús, hne- Jo- Dio Jooh-. Ma- ra- ju- dsoo-, ta- jmeeh- jna-.

8 Ga- hlẽy- la- ja- jeeh- jã- ba- ga- jah- Jesús:

—Hne- jmi- lle' hlih-, go- hẽ- kih- dsa- ñuuh- na-.

9 Hi- ga- ngii- Jesús juu- kiyh-:

—¿Hee- cheh- hne-?

Mah- ga- jãyh-:

—Legión cheen-, jeeh- jwẽ- jnaah-.

10 Peer- ga- chuuy- kyaah- Jesús, mah- sa- hẽ- Jesús kiyh- uu- kih- hwa- ja-. 11 Jãh- kih- lle- hwa- ja- ma- tãah- koo- na- ñã- ñe- ma' kuh- nuu-. 12 He- ja- ga- ngii- jmi- lle' hlih- he' kih- Jesús, ga- jãyh-:

—Chee- jnaah- kih- ñe- hi- tãah- oo- mah- dsa- tooh- jnaah- kiyh-.

13 Ga- kwa- ba- Jesús jwẽ-. He- ja- ga- hwẽ- jmi- lle' hlih- kih- dsa- he-, mah- ga- taayh- kih- la- jee- to- mil- ñe- hi- ma- tãah- jee- ja-. Lã- jee- ñe- he' ga- kyuu-. Ma- ga- tẽy- koo- lle- hwa-, ko- dsoo- jwẽ- ba- ga- saay- cha- jmi- juuh-. Jee- ja- ga- juuy- neh- jmi-. 14 Dsa- hi- ma- hã- ñe- he-, ga- naay- ko- chih- cha- hliiy- ta- jee- jwi- hi- ta- chuuh- moh-, na- jmeeyh- juu-. Hi- la- jee- dsa- hi- ga- nuu-, na- na- na- jee- ha- la- ga- la-. 15 Ma- ga- la- naay- jee- cheh- Jesús, ga- jee- dsa- hi- ma- jã- jwẽ- jmi- lle' hlih- he-, ma- gya- kyeyh- hmih-, ma- noh- dsẽy- go- te-, he- ja- ga- jwaah- dsa-. 16 Hi- ga- jee- la- jẽ- he- ja-, ga- jmeeyh- juu- kih- dsa- ha- la- ga- la- hi- ma- jã- jmi- lle' hlih- he' hi- ga- jmeeyh- juu- la- koh- ga- la- kih- ñe-. 17 Ja- ga- ga- lo- dsa- he' chuuy- kyaah- Jesús mah- wa- llaayh- kiyh- ta- jee- jyoh-.

18 Lã- ma' ga- he- Jesús neh- na- moo-, dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hlih- he' ga- chuuy- kyaah- Jesús, mah- ma' kway- jwẽ- ma' dsoo- kyaayh-.

19 Pero sa- ga- heeh- Jesús:

—Gwaah- kyah- go- koo- juu- kih- hi- cha- kyah-, ha- la- la- he- juh- gaa- he- ma- jmeey- Dio kyah- hne-. Go- jmeeh- juu- ha- la- ma- la- ñih- dsẽ- Dio kyah- —ga- jah- Jesús siyh- dsa- he-.

20 He- ja- ngaayh-, ga- ngẽy- la- kaa- jwi- he- jah- dsa- Decápoli ga- jmeeyh- juu- ha- la- la- he- juh- gaa- he- ga- jmeey- Jesús kiyh-. Hi- la- jee- dsa- hi- ga- nuu- ga- taah- jee- dsah-.

Jo- mii- Jairo kyaah- jaa- dsa- mẽ- hi- ma- dsah-

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Ngaah- Jesús ka- lah- ta- hn- gaah- jmi- juuh- kyaah- na- moo-. Ma- ga- llaayh- jee- ja-, jwẽ- dsa-

ga⁻lla⁻nää¹ ka⁻lä^h. ²² Jee¹ ja⁻ ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ chee⁻ Jairo hi⁻ laa¹ ta¹ kih¹ gwah⁻ mä^h jee¹ jwii⁻ ja⁻. Ma¹ ga⁻jëëy¹ Jesús ga⁻juuy^h jnëy¹ cha⁻nëy¹, ²³ mah¹ ga⁻chuyy¹ cha⁻mii^h kyaah¹ Jesús, ga⁻jäy^h siyh⁺:

—Dsa⁻juu¹ chih⁻më¹ kyaan⁺, ña⁻ mah¹ go⁻kyeh⁻ gooh⁻ në¹ kiyh¹ mah¹ hlääy¹, lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ juuy¹.

²⁴ He⁻ja⁻ ngoo¹ Jesús kyaah¹ Jairo. Peer⁺ na⁻lää⁻ na⁻jlëë⁻ bih¹ dsa⁺, kih¹ he⁻ jwëë¹ hi⁻ ga⁻nää¹ kyaay^h. ²⁵ Jee¹ ga⁻ngëë¹ Jesús ja⁻, ma¹ cheh¹ jaa⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma⁻hya⁻ koo⁻ gya⁻to¹ ji⁻ñe⁻ he⁻ ma¹ dsaay^h dsoo¹ kiyh¹. ²⁶ Ma⁻lä⁻hi⁻ jëëy¹ wii¹, ja⁻ hi⁻ jaa⁻ të⁻më⁻ ma⁻kaay^h. Dsa⁻më¹ he¹ ga⁻mi⁻llay⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kiyh¹, ga⁻heey¹ kyaah¹ të⁻më⁻. Ni¹ miih⁻ sa⁻ga⁻la⁻më⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻ja⁻ kiyh¹ koo⁻ jmi¹ koo⁻ jmi¹. ²⁷ Ma¹ ga⁻nuuy¹ hlëë^h dsa⁻ kih¹ Jesús, lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻taay^h hñiiy¹ jee¹ kih¹ jwëë¹ dsa⁻ he¹ mah¹ ga⁻suy¹ miih⁻ cha⁻gooy¹ sa⁻hmii^h kih¹ Jesús. ²⁸ Jëë^h ma¹ laay¹: “Wa⁻ra⁻jäh¹ kih¹ koo⁻ tëën¹ su¹ miih⁻ cha⁻goon⁺ sa⁻hmii^h kih¹, hlään¹ go⁻te⁻” ²⁹ Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻hna¹ dsoo¹ kiyh¹ hi⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ dsa⁻më¹ he¹ he⁻ ga⁻ääh¹ go⁻te⁻ dsoo¹ kiyh¹. ³⁰ Hi⁻chah¹ ba¹ ga⁻lä⁻liih⁻ Jesús heh¹ be¹ kiyh¹ ga⁻mi⁻hlää⁻ jaa⁻ dsa⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jëey^h hñiiy¹ ga⁻siyh⁻ dsa⁻:

—¿Hi⁻ na⁻ hi¹ ma⁻su¹ sa⁻hmii^h kin[?]?

³¹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ discípulo kyaay¹:

—Che¹ sa⁺ jëë^h jee¹ kih¹ jwëë¹ dsa⁻ hääh¹, mah¹ jwah¹: “¿Hi⁻ na⁻ ma⁻su¹ jnä[?]?”

³² Pero cheh¹ bih¹ jëëy¹ lä⁻ku¹ lä⁻ji¹ jee¹ tääh¹ dsa⁻, hi⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻jmeë¹ lä⁻ja⁻. ³³ Hi¹ dsa⁻më¹ he¹ ñe⁻ bih¹ he⁻ ma⁻hlaay¹. Goyh⁻ hi⁻ jlää⁻ gyih¹ lä⁻ja⁻, ngooy¹ na⁻juuy^h jnëy¹ cha⁻në¹ Jesús hi⁻

ga⁻jmeey^h juu¹ lä⁻koh¹ ga⁻la¹ kiyh¹. ³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻ dsa⁻më¹ he¹:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ hoh¹ kin⁺, ma⁻jä⁻ ba¹ kyah¹. Gwaah⁻ ba¹ hne⁻llu¹, wa¹ jä⁻ go⁻te⁻ dsoo¹ kyah¹.

³⁵ Lä⁻ ma⁻chë¹ ba¹ Jesús hlëë^h, ma¹ ga⁻lla⁻nää¹ dsa⁻ hi⁻ chaä⁻ kih¹ Jairo hi⁻ ma¹ laa¹ ta¹ kih¹ gwah⁻ jee¹ ja⁻. Hi⁻ he¹ ma¹ kye⁻ juu¹, jäy^h siyh⁺ Jairo:

—Ma⁻juu⁺ ba¹ gyuu⁻ më¹ kyaah¹. Mo⁻to⁻ kwa⁻ ga⁻ ta¹ kih¹ ta⁻jwoh¹ na⁻:

³⁶ Lä⁻chah¹ ma¹ ga⁻nuu¹ Jesús juu¹ ja⁻, ga⁻jäy^h siyh⁻ hi⁻ laa¹ ta¹ kih¹ gwah⁻ he¹:

—Ta⁺ ka⁻ huu⁻dsë⁻, jmeë¹ dsoo¹ hoh¹ ba¹.

³⁷ Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ ga⁻kway¹ jwë¹ ma¹ dsa⁻nää¹ dsa⁻ kyaay^h. Ga⁻jäy¹ ma⁻la⁻ Pee¹ ba¹, kyaah¹ Jacobo kyaah¹ Jwaa¹ øøyh¹. ³⁸ Lä⁻ ma¹ ga⁻lloo¹ jäh⁻ jee¹ chih¹ hne¹ kih¹ hi⁻ laa¹ ta¹ kih¹ gwah⁻ he¹, ga⁻nuuy¹ tääh¹ miih⁻ ki⁻hoo⁻ dsa⁻. ³⁹ Ma¹ ga⁻hey¹ cha⁻neh⁺, ga⁻jäy^h:

—¿He⁻la⁻ tooh¹ hnäh¹ miih⁻ he⁻ ki⁻hoo⁻ hnäh[?] Sa⁻ na⁻juu¹ chih⁻më¹ na⁻, hi⁻ na⁻gwii⁻ ba⁻na⁻.

⁴⁰ Ga⁻mi⁻kwah¹ ba¹ dsa⁻ kih¹ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻hwëëy¹ ka⁻hne¹ lä⁻jëë¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻, mah¹ ga⁻hey¹ jee¹ kyaä¹ chih⁻më¹ he¹ kyaah¹ ma⁻la⁻ cho⁻jmiiy⁻ hi⁻ kyaah¹ discípulo kyaay¹ ba¹. ⁴¹ Hi⁻ ga⁻sooy¹ goo⁻ chih⁻më¹ he¹, ga⁻jäy^h:

—Talita, cumi —juu¹ la⁻ hnöö¹ jäh⁺: Chih⁻më¹, jnä¹ jwëëhn⁻ hne⁻noo⁻.

⁴² Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻noo⁻ chih⁻më¹ he¹ hi⁻ ga⁻løøy¹ ngëy⁺. Peer⁺ jëë⁻ dsah⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻, kih¹ he⁻ ga⁻la⁻lä⁻ja⁻. Chih⁻më¹ he¹ ma¹ hää⁻ gya⁻to¹ ji⁻ñe⁻. ⁴³ Pero ga⁻taay^h juu¹ mah¹ sa⁻kooy^h juu¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻. Hi⁻ ga⁻siyh⁻ he⁻kwëëy^h he⁻kuh⁻ chih⁻më¹ he¹.

6

Ga'llaah' Jesús jwii' Nazaret
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ya' hēē' Jesús kih' Jairo, jayh' ta' jee' jwii' kiyh', hi' discipulo kyaay' ga'jmeē' kō-jōh' kyaayh'. ² Jmii' he' teēh' dsa- dsē' ga'hey' neh' gwah' māh- hi' ga-lōoy' kway' juu'. Ma' ga'nuu' dsa- ha- lā- hlēēyh', ga'taayh' jēē' dsayh-, he' ja- ma' jāh' dsa- kiyh':

—¿Ha- ma-mi-tēē- hi- na-, he- hlēēyh' lā-na-? ¿Hii' kwa- huu' dsē- kiyh'? ¿Ha- ba' lā- jmeey' lā' lā-jē- he- juh-gaa- he- jmeey' na-? ³ ¿Chē' ja' he' tē-hma- na-? ¿Ja' he' jōō' María na-? Hih' hi- na-, ¿ja' he' øøyh' Jacobo, José, Juda, Simón, hi' dsa-mē' øøyh' hi- tāäh' kyaah' jne' jee' la-?

Lā-jē- he- ma' jmeey-, ga'toh' wii' kih' dsa- he'. ⁴ He-ja- ga'jāh' Jesús siiyh':

—Tih- ba' dsē' dsa- hi- ngēē- juu' kih' Dio hi- go-nāā' jee' jyoh'. Pero hi' chaa- jee' jwii' kih', hi' hi- chaa- cha'neh- kih', sa- hnāā' dsih'.

⁵ Sa' ga'la' ma' jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' ja-. Kō-llaa' dsa-dsaah' he' ga'kyey- gooy- nē' kih' mah' ga'jā' kiyh'. ⁶ Kih' he- sa' ga-lā-dsoo' dsē' dsa-gooy', he-ja- ga-lā-dsaa' dsēy' cha-miih-. Ma-ngēē' he- ja-, ngooy' lā-kaa- jwii- jee' jāh- na'kway- juu'.

Ga'cheē' Jesús dsa- kyaay' mah' kway' ju'hmēē'

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Ga-tēēyh' lā-jēē- gya-tuū' discipulo kyaay' mah' cheey' ma- uu' ma- uu' lā-koo- jee' jwii-, hi' ga-kwēēyh' be' mah' jmeey' hih' hwēē- jmi-lle' hliih' kih' dsa-. ⁸ Ga'jmeey' mada- kiyh', ga'jāyh' lā-la-:

—Ta- ka- hnāh' ni- miih- kih' cha'jwē'. Ta- ka- hnāh' hmih-tuh-, ni- he'fiih-, ni- kuu'. Ma-la- hma-hu- ba' kah' hnāh'. ⁹ Ja- heeh-

hnāh' loo- he- hā' tiih' hnāh' ba', ta- ka- hnāh' jyoh' lēē' hmiih- kyah' hnāh'. ¹⁰ Lā-koo- jwii- jee' tēēh' hnāh', jāh' hnāh' koo- cha'neh- kih' dsa-, lā-jiih' hwēēh- hnāh' jee' ja-. ¹¹ Pero cher'mah' sa- ga'heeh- dsa- hnāh' jee' lā-nāāh' hnāh', hi' cher'mah' sa- ga'nuuy' juu' he- kyeh' hnāh', ja- hwēēh- hnāh' jee' ja-. Ja- hlah' hnāh' wa'hloō- he- na-beh- tiih' hnāh'. He- ja- jmeē' lii- he- ma-la' kwaat- kih' bih' ja-. Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnāh', wa-ra- ga'lloo' jmi- jmeē' Dio jwiz-, jee' jwii- ja- jēē' cha-ga'miih- wii' lā-koh' ga' he- jēē' jee' jwii- Sodoma kyaah' Gomorra —ga'jāh' Jesús siih- discipulo kyaay'.

¹² Ma-ngēē- he- ja-, ga'hwēē- discipulo ga-nāāy' kway- juu' mah' wa' dsa-jeeh- dsa- kyaah' Dio. ¹³ Ga'hwēēy' jmi-lle' hliih' hi- ga'suy' miih- aceit dsa-dsaah', lā-ja- ga-mi-hlāāy' jwēē' hi- ma' dsaah'.

Jee' la- jāh' ha- lā- ga'juu' Jwaa- hi- ma' choo- jmi-

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ga-lā-kaa- ma' cha- juu' kih' Jesús, he-ja- ga'nuu' rey Herode. Mah' ga'jāyh':

—Laan- go- Jwaa- hi- ma' choo- jmi- ma-lā-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu', he-ja- ma'kyey- cha-miih- be' he- kyaah' jmeey- he- juh-gaa-.

¹⁵ Hi- kō-llaa' jāh' Elia ba' na-, hi- lle' kih' jāh'. Hi' jñah' ma' jāh', jaa- hi- ngēē- juu' kih' Dio ba' na-, ja-ba' lā-koo- laa' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio llo'joo'. ¹⁶ Pero lā- ma' ga'nuu' Herode ja-, ga'jāyh':

—Hi- he' he' Jwaa-, hi- ga'jmeen' mada- ga'ku' lle', hi- he' na- ma-lā-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu'.

¹⁷ He' ba' Herode ga'jmeē' hih' jāā', ga'saah' dsa- Jwaa-, ga'taayh- neh' nē' dsoo' kih' Herodia. Herodia

he' ma' laa' me' Felipe dsa-nuuh-
ooh' Herode. Pero ma' ngëe' he-
ja', ga'tëe' Herode dsa-më' he',
ga'jmäay' lä'koh' dsa-më' kyaay'.
18 Sa' ga' ma' hää' Jwaa' neh' ñe'
ga'siiyh' Herode:

—Sa' lle' kih' he' ma' kyaah' më'
dsa-nuuh- ooh'.

19 He'ja' ga'lähøøh' Herodía
kih' Jwaa'. Hnøøy' ma' juu' Jwaa',
pero sa' ga'kwa' Herode jwë'.

20 Jëeh', Herode ma' gah' Jwaa',
ñe' bih' ma' laay' jaa' dsa-nuuh-
llu' hi' na'jngëe' kyaay' Dio.
He'ja' ga'häa' bih'. Lä'koo' ma'
nuuy' juu' kih' Jwaa', ma'nuu-
bih' lä'kaa' tuh'dsëy' pero ma'
jmeey' cha'miih' huud'së. 21 Pero
ga'na' jwë' kih' Herodía jmeey'
he' lla' dsëy' lä' ma' ga'hya-
Herode ji'ñe'. Ga'jmeey' koo-
jmi' juuh' ga'kway' he' ga'kuh-
dsa'. Ga'tëeh' Herode lä'jëe'
dsa'ta' kaah', lä'jëe' hi' ma' kye-
në' kih' hløø' hi' lä'jëe' dsa'kaah'
hi' ma' chaa' Galilea. 22 Ma'ja-
ga'he' jo'mii' Herodía jmeey' ja'.
Ga'tih' jwërte dsë' Herode hi'
ga'tih' dsë' lä'jëe' dsa' hi' ma'tääh'
jmi'. He'ja' ga'jäh' Herode siiyh'
chih'më' he':

—Ngii' he' hnooh' kin'. 23 Jnä'
bäähn' hñiin' kwëehn' hne' lä'jëe'
he' ngiih' lä'jiih' to'dsaah' he' cha-
kin'.

24 He'ja' ya'hëe' chih'më' he'
na'ngiiy' juu' kih' chooy':

—¿Hee' llu' ngiin' laah'? —jäyh'
siiyh' chooy'.

—Ngii' mi'lle' Jwaa' hi' ma' choo-
jmi' ba' —ga'jäh' chooy'.

25 Chah' ba' ngooy' ga'hey' jee'
gya' rey:

—Kwëeh' jnä' na' ga'juh' mi'lle'
Jwaa' na'hä' neh' koo' wii'. He-
na' ba'hnoo' —jäh' chih'më' he'
ga'siiyh' rey.

26 He'ja' ga'lä'meeh' dsë'
Herode. Pero ga'täay' hñiiy' kway'

he' ga'jäyh' to'lo' në' jee' lä'jëe'
hi' ga'tëeyh' he', he'ja' ga'mi'tey'
ba' juu' kiyh'. 27 Lä'chah' ja',
ga'jmeey' hih' kih' hløø' kyaay'
mah' na'kyey' lle' Jwaa'. 28 Ngoo'
hløø' neh' ñe' na'kuy' lle' Jwaa',
hi' ma' kiiy' lle' Jwaa' na'hä' neh'
wii', jäyh' ya'kwëeyh' chih'më' he'
mah' ga'ngëe' chih'më' he' kih'
chooy'.

29 Ma' ga'nuu' dsa'kyaah' Jwaa'
he' ga'la' lä'ja', na'näay' na'kiiy'
hnoo' ja', mah' na'hooy'.

*Ga'ääh' Jesús hñaa' mil
dsa-nuuh'*

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn.
6:1-14)

30 Ma' ga'lla'näa' apóstol kyaay'
Jesús, ga'jmeeyh' juu' lä'jëe' he-
ga'jmeey' hi' ha' lä' ga'hlëeyh'
dsa' jee' na'näay'. 31 He'ja' ga'jäh'
Jesús:

—Ya'nääh' hnäh' ma'nøøn'
ma'tëehn' dsë' jne' ko'hwëe' ta-
jee' sa' chaa' dsa'.

Jwëe' dsa' ma' dsa'näa' jee'
ma'täayh' ja', ni' he' ma' kuyh'
sa' ga'kwa' jwë'. Kih' he'ja-
ba' ja', ga'jäyh' lä'ja'. 32 Ja'ga'
ga'taayh' neh' na'moo' ga'näay'
koo' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni'
miih'. 33 Jwëe' dsa' hi' ma'tääh'
jee' ja', ga'jëe' dsih' häay' neh'
na'moo' hi' ga'lä'kyuuy'. He'ja-
ga'näa' dsa' jwë' ti'. Ma' ga'ngëey'
lä'koo' lä'koo' jwii', ga'näa' dsa-
he' kyaayh' ka'läh'. Pero jaa' ga'
dsa' he' ga'lla'näa' lä'koh' ga'
Jesús. 34 Ma' ga'jñaa' Jesús neh'
na'moo' ja', ga'jëey' jwëe' jwërte
dsa' hi' ga'lla'näa' jee' ja' hi'
ga'lä'ñih' dsëy' kih'. Jëeh', dsa-
he' laa' lä'koo' borrego hi' sa'
chaa' juu'. He'ja' ga'løøy' hlëeyh'
dsa' kyaah' cha'miih' juu'. 35 Ma'
ga'hlooy' ja', ga'ya'jäh' discípulo
kih' Jesús mah' ga'jäyh' siiyh':

—Ga'hlooy' ba' la', hi' sa' cha-
ni' miih' he' kuh' dsa' jee' la'.

36 Chiih' dsa- wa' lla-näy' lä-kaa-
jääh' la-, wa' lla-läy- he- kuyh- —
ga-jäh' discípulo siyh' Jesús.

37 —Kwëeh' hnäh' dsa- he- kuyh-
—ga-jäh' Jesús.

—Ni- sa- lee- to- hña-loo'
kuu' he- dsa-lä' jnääh' he- kuh-
ga-lä-jëe- dsa- na-? —ga-jäh'
discípulo.

38 —Jëe- da' koo- Joh' he-niih-
kyeh' hnäh'? —ga-jäh' Jesús.

Ma' ga-jëe- discípulo, mah'
ga-jmeeyh' juu':

—Hña' ba' he-niih' kye' jnääh'
kyaah' uu' hmooh- —ga-jäyh'.

39 He-ja- ga-jmee' Jesús mada-
kiyh':

—Chiih' dsa- na- wa' dsa-taah-
ma- koo- nää' ma- koo- nää' né'
ya-mooh- na-.

40 He-ja- ga-taah- dsa- ma-
hña-laa' hi- ma- to-lo-gyaa'. 41 Hi-
ga-ka' Jesús lä-jë- hña' he-niih' ja-
kyaah' lä-uu' hmooh- he', ga-jëey'
ta- gyuah' ga-kway' ti'hmaah'
kih' Dio. Ja-ga' ga-llaay' he-niih-
ja-, ga-kwëeyh' discípulo mah'
ga-ti' ga-llooyh' kih' lä-jëe- dsa-
he'. Hi- lä-ja- ga-jmeey' kih'
hmooh- he' ka-läh'. 42 Lä-jëe- dsa-
ga-kuh- lä-jiih' ga-këey'. 43 Jwi'
he-niih' he- ga-chaa' ja-, ga-kah'
gya-to' sa-miih- kyaah' hmooh-
he'. 44 Jee- lä-jëe- ma-la- dsa-niih-
hi- ga-kuh- he- tee' koo- hña' mil
dsa-.

Ga-ngë' Jesús né' jmi-

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Lä-cha' ja- ga-jäh' Jesús siih-
discípulo kyaay':

—Ta-ko-jiih' hihn- juu' kih' dsa-
la-, go-nää' hnäh' ga-juh- kyaah'
na'moo' ta- hngaah' Betsaida.
Ja-ga' nün- hñiin-.

46 Ma-ngëe' ma-hiyh' juu' kih'
lä-jëe- dsa- hi- ma-tääh' jee' ja-,
ja' ga' ngooy' ta- lle-koh' na-ngiiy'
kiyh' kih' Dio. 47 Ngoo' ga-nuu-
ba' ja-, hi- na'moo' to-dsaah' jmi-

ba' ma-lloo'. Pero cheh' ga' Jesús
hwa' kii'. 48 Ga-jëey' he-lii' ba' ngë-
na'moo', jëeh' ma' gwa' lle' ta' jee'
ngoo' na'moo' ja-. Ta-la- ya-jnä',
ga-løø' Jesús ngë- né' jmi-. Ma'
hnøøy' ma' ngëey' jwë' na'moo'
ja-. 49 Ma' ga-jëe- discípulo ngëy-
né' jmi-, ma' laay', dsa- lle' ba'
na-ngë- né' jmi- he-ja- ga-hooyh'
ki-gaa-. 50 Lä-jëe- bih' ga-jëey',
he-ja- ga-jwaayh' jwërte. Pero
chah' ba' ga-hlëeh' Jesús kyaayh':
—Ta- wa' gah' hnäh', jnä' ba' la-
—ga-jäyh'.

51 Lä- ma' ga-hey' neh- na'moo',
ga-hna' go-te- lle'. Peer-
ga-lä-dsaq- dsë' discípulo kyaay',
mah' ga-taayh' jëe- dsayh-. 52 Jëeh',
ma' na-jlë- huud-së- kiyh', he-ja-
sa- ga-lä-ngëey' ha- lä- ga-jmee'
Jesús kih' he-niih' ja-.

*Ga-mi-hlää' Jesús jwëe'
dsa-dsaah' hi- ma' chaq- hwa'
Genesaret*

(Mt. 14:34-36)

53 Ma' ga-lla-näay' ta- hngaah'
jee' chee' Genesaret, jee' ja-
ga-hiiy' na'moo' kiyh'. 54 Ma'
ga-hwëey- neh- na'moo' ja-, chah'
ba' ga-lä-kyuu' dsih'. 55 Hi- ga-nää'
dsa- he' lä-kaa- hwa' ja-. Lä-kaa-
jee' ja- ga-løøy' na-jäay- dsa-dsaah'
kyaay' kyaah' jii' kiyh' ta' jee' ma'
ngë- Jesús. 56 Lä-kaa- jee' ma'
ngë- Jesús, jwi- mäh-, ma-ke-
jwi- juuh-, na- ma-hii' dsa-jäa-
dsa- dsa-dsaah' kyaa' cha-jwë' jee'
ma' dsa-ngëey'. Ma' chu' dsa-
kyaayh' mah' ma' kway- su' miih-
cha-gooy- cha-hee- hmiih- kiyh'.
Hi- lä-jëe- hi- ga-tëe' ga-su' miih-
mi'cha-gooy- hmiih- kih' Jesús ma'
dsa-hlääy' go-te-.

7

Lä-jë- he-mi-sah' dsa-

(Mt. 15:1-20)

1 Ga-lla-nää' fariseo hi- ma'
chaa- Jerusalén hi- ga-lla-nää'

ko-llaá' ta-jwoh' kyaá' ley ka-láh' jee' ma' ngé' Jesús. ² Ma' ga-jéé' dsa' he', lá' ma-soh' ja' ba' goo- discípulo kyaá' Jesús ma' táâyh' kuyh', ga-hléeyh' wii' kiyh'. ³ (Jééh', dsa' fariseo ma' mi-teh' he' ma' tēē' jmee' dsa' ma-gyuh- kyaay', sa' kuh-hiyh' cher'mah' sa' ga-gyiyh' gooy' lá' koo- tēē' ' jmee' lá-jéé' dsa' judiu. ⁴ Hi' wa'ra- ya-näy' je'hmooh', sa' kuyh' cher'mah' sa' ga-mi'tey' he- tēē' dsa' jmee'. Hi' cha- ga' jyoh' he- tēē' dsa- hōō', he- gyiyh' lá-jéé' he- jmāy' ta' o'je', lá' kye- jii' jee' gwiiy'.) ⁵ He-ja' ga-ngii' fariseo kyaah' ta-jwoh' he' juu' kih' Jesús:

—¿He-la' sa' gyih' discípulo kyaah' goo- jáá' ja-ga' kuyh', lá' nōō' kih' dsa' ma' gyuh- jnān?

⁶—Peer' ta' juuh' hnāh' —ga' jāh' Jesús—. Lá' koo- jmeeh- hnāh' na', jeeh' kwee- kyaah' he- ga-hléeh' Isaía llo'joo', jee' na-sii' lá-la': Dsa- la', koo- jāh' bih' hnāy' jnā'. Pero ta' jee' jyoh' ba' há' huúdsē- kiyh'.

⁷ Sa' jmāá' ni' miuh- he- jmeey' hnāy' jnā'.

Lá-jéé' nuuh' he- kway', la' mada- kih' dsa- jmi-gyuu' ba', ga-jāh' Isaía.

⁸ 'Jmeeh- hnāh' ta' koo' nuuh' kih' Dio mah' hōōh- hnāh' ma-la' he- tēēh' hnāh' ba'. Gyih' hnāh' kyaah' wii' jee' kuh-huh' hnāh'. Joh' nēē' he- la' lá-ja- sa' jmeeh- hnāh' —ga-jāh' Jesús siiyh' dsa- he'—.

⁹ Peer' tēēh- hnāh' jmeeh- hnāh' ta' koo' nuuh' kih' Dio mah' hōōh- hnāh' he- tēēh' hnāh' jmeeh- ba'.

¹⁰ Lá-la' ga-jāh' Moisé llo'joo' lá-hih' ga-jmee' Dio: “Wa' hnaah' maa' kyaah', táá' kyaah'. Hi- hlēeh' wii' kih' cho'jmii', hi- he' wa' juu' go-te~”, ga-jāh' Moisé. ¹¹ Pero hnāh' fariseo, lá-la' ba' jmeeh- hnāh'. Kwah- hnāh' jwē' kih' dsa- mah' siiyh' cho'jmiiy-

lá-la': “Lá-jéé' he- cha- kin- he- kyaah' ma' jmeen' be' kyah', he- ja- na- la' Corbán.” (He- la- hnōō' jāh': ma-kwēeh'n Dio ba' ja-.) ¹² He- jmeeh- hnāh' lá-ja-, he- hah- hnāh' kih' hi- jmee- be' kih' cho'jmii' ba' ja-. ¹³ Kih' he- hōōh- hnāh' he- ma-tēē' ' hōō- dsa- ma-gyuh- kyaah' hnāh' na-, he-ja- ma-jmeeh' hnāh' ta' koo' nuuh' kih' Dio. Joh' nēē' he- la' lá-ja- sa' jmeeh- hnāh'.

¹⁴ He-ja- ga-hléeh' Jesús jee' lá-jéé' dsa- he', ga-jāyh':

—Nuuh' da' hnāh' kwee- mah' lá-ngēeh' hnāh'. ¹⁵ Sa' dsa- lá-sah' dsa- kyaah' lá-jéé' he- tooyh- hooy'. Lá-jéé' he- hwēē- hooy', kyaah' he- ja- ba' dsa- lá-sayh'. ¹⁶ Hi- hnōō' heeh' juu' la-, wa' heeyh- —ga-jāh' Jesús.

¹⁷ Ma' ga-hih' Jesús juu' kih' dsa-, ga-hey' koo- cha'neh'. Jee' ja- ga-ngii' discípulo juu' kiyh':

—He- hnōō' jāh' juu' na-hmāá' he- ma-hléeh' na'.

¹⁸ He-ja- ga-jāh' Jesús:

—¿Ché' ni' hnāh' sa' ma-lá-ngēeh' hnāh'? ¿Ché' sa' ngēeh' hnāh' sa' dsa- lá-sah' dsa- kyaah' lá-jéé' he- tooyh- hooy'? ¹⁹ Jééh', ja' neh- tuh-dsē' dsa- dsōō' he- kuh-hiyh', neh- tu-jla' ba' dsa- dsōō' he- ja-, ja' ga' hwēē- ka-lāh' dsōō' ta' cha'sii' —ga-jāh' Jesús.

Kyaah' he- ga-hléeyh' lá-ja-, ga-jmeey' na-jngii' ' lá-jéé' he- kih-hih- jne'.

²⁰ Hi- ngōō' bih' jāyh':

—Lá-jéé' he- hwēē- hōō' dsa-, he- ja- ba' kyaah' dsa- lá-sayh'.

²¹ Jééh', neh- tuh-dsē' ba' dsa- gwa' lá-jéé' huúdsē- hlih', hi- lá-ja- ka-lāh' gwa' he- kaayh- hi- sa- laa' kyaay', kaayh- wa' hi- cha- hi-, hi- jngēeyh' dsa-. ²² Neh- tuh-dsē' bih' gwa' he- jmeey' hii-, hee' dsēy' liyh' lá-jéé' he- ga' cha', jmeey' lá-jéé' he- hlih', mi-gaay-

dsa-, jmeey- he- la' o-hih-, wii-
dsëy', hlëeyh- wii- kih' dsa-, jmääy-
hñii' kaa'h, hi- sa- cha- nuuh- kiyh'.
23 Lä-jë- he- hlih' na- gwa- neh-
tuh-dsë' dsa-. Kyaah' he- na- ba',
mi-sah' dsa- hñii' —ga-jäh' Jesús.

Jaa- dsa-më' chaa- uu' ga-heeh-
kih' Jesús

(Mt. 15:21-28)

24 Ja-ga' ya-hëë' Jesús jee' ja-,
ngooy' jäh- kih' jee' jwii- Tiro
kyaah' Sidón. Ma' ga-looy' jee'
ja-, ga-hey' cha'neh-. Sa- ma'
hnøoy' ma' lä-jnääy' chah', pero
sa- ga-la'. 25 Chah' ba' ga-nuuy'
jaa- dsa-më' he- ga-looy' Jesús
jee' ja-. Dsa-më' he' ma' chaa-
jaa- jo-miiy' hi- ma' kye- jmi-llë'
hlih', he-ja- ngooy' jee' ma' gya'
Jesús mah' ga-juuyh' jney' cha'ney'.
26 Dsa-më' he' sa- ma' laay' judiu,
dsa- sirofenicia ba' he'. (Kih' dsa-
judiu, lä-koh' dsa- he' laay' lä-koo-
sa-dsii- ba'.) Ga-chuuy' kyaah'
Jesús he- dsa-lleey' jmi-llë' hlih'
hi- ma' hää' neh' tuh-dsë' jo-miiy'.
27 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Kwa' jwë' wa' kuh- da'
chih-pih' jää'. Sa- llu' he- jñuuhn'
he- kuh- chih- mah' kwëëhn- dsii-.

28 He-ja- ga-jäh' dsa-më' he':

—Dsoo' ba' kyah', Dsa-jøøh'
kyaan-. Pero ma'ra' he- lih' ba'
dsii- lä-jë- jwi' he- dsa-saa' kih'
chih-pih'.

29 He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Kih' he- llu' juu' kyah', he-ja-
ma-ya-hëë- ba' jmi-llë' hlih' kih'
chih-më' kyaah'. Gwaah- ba' hne-
kyah'.

30 Ma' ga-llaah' dsa-më' he'
cha'neh- kiyh', ga-jëëy' na-kyaa'
chih-më' kyaay' në' jii',
ma-ya-hëë- jmi-llë' hlih' kiyh'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- koo'

31 Ja-ga' ya-hëë' Jesús koo' jee'
jwii- Tiro, ga-ngëëy' ta' jee' jwii-
Sidón, hi- ga-ngëëy' ta' hwa'

Decápoli. Ja-ga' ga-llaayh' ka-läh'
ta' jee' hla- jmi-juuh- kih' Galilea.

32 Jee' ja- na-jää- dsa- jaa- dsa-
koo- cha'neh' Jesús, hi- dsa- hi-
ma' jää- hi- koo' he' ga-chuuy'
kyaah' Jesús mah' kye- gooy- në'
kih' hi- koo' he'. 33 Hi- ga-llee-
Jesús dsa- koo' he' kah' kih', mah'
ga-täy' cha-gooy- lä-koo- lä-koo-
to-gway, hi- ga-mi-gyayh' na'siih'
dsa- he' kyaah' jmi- ta-heyh'.
34 Mah' ga-jëë' Jesús ta' gyuuh',
ga-chaah' dsëy', hi- ga-jäyh' siiyh-
dsa- nuuh- he':

—Efata —juu' la- hnøø' jäh': Wa'
nä- kyah'.

35 Lä-chah' ja- ga-na' to-gwa'
dsa- he' hi- ga-lii' na'siiyh',
ga-hlëeyh' jëë-. 36 Hi- ga-jmee'
Jesús hih- kiyh' sa- wa' jmeeyh'
juu' kih' ni- jaa- dsa-. Ma-ke'
ga-jmeey' cha-miih- mada- lä-ja-,
cha-ga-miih- ma' kooyh- juu'.
37 Ga-lä-dsaa- jwërte dsë' dsa-
Ga-jäyh':

—Peer- ga-lä-jë- ba' lih- Jesús
jmeë-. Jmeey' hlëëh- hi- koo', hi-
jmeey- nuu- hi- gwii'.

8

Ga-ääh' Jesús kyeë' mil dsa-

(Mt. 15:32-39)

1 Ta-ko-jiih' ga-lä-hëë' Jesús jee'
ja-, jwëë' dsa- ga-lla-nää' ka-läh'
hi- ni- miih- sa- cha- he- ma' kuyh-
jee' ja-. He-ja- ga-tëeyh' discípulo
kyaay' mah' ga-siiyh':

2 —Peer- dsa-lä-nih' dsën- dsa-
hi- tääh' kyaah' jne' jee' la-. Jëëh',
ma-hya- hnë- jmi' tääyh' hi-
sa- cha- ni- miih- he- kuyh-.

3 Cher-mah' ga-cheeh' jnih' kiyh' lä-
ma-kyoyh- na-, hwaay' cha-jwë',
jëëh' uu' ga' ya-nää' ko-llaa'.

4 He-ja- ga-jäh' discípulo kyaay':

—¿Ha- ba' jä- he- kuh- dsa- heh'
hwa' kii' la-? Ha- koh' sa- hnøø'
mah' lee- kuh- hi- tääh' jee' la-.

5 He-ja- ga-ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Joh' he'ñiih' kyeh' hnäh'? — ga'jäyh'.

—Gyii' ba' —ga'jäh' discipulo.

⁶ He-ja- ga'jmee' Jesús mada' mah' dsa-taah' lä-jëë' dsa- hwa' hi- ga-kay' lä-jë' gyii' he'ñiih' ja-, ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëë' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'ñiih' ja- hi- ga'kwëeyh' discipulo mah' ga-ti' ga'llooyh' kih' lä-jëë' dsa-. ⁷ Hi- ma'jäy' miih- hmoooh- ka-läh' hi- lä-ja- ga'kwa' Jesús ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëë' he- ja-, ga'jmeey' mada' mah' ti'llooyh' kih' lä-jëë' dsa-. ⁸ Ga-kuh- dsa- lä-jiih' ga-këey'. Ma' ga-la' kiyh', ga-kah' ga'gyii' sa'miih- jwi' he- ga'chaa' ja-. ⁹ Tee' koo- kyee' mil dsa- hi- ga-kuh- jee' ja-. Ma-ngëë' he- ja-, ga'hiih' juu' kih' dsa-. ¹⁰ Lä'chah' ja- ga'hey' neh' na'moo' kyaayh' discipulo kyaay', ngooy' ta- hwa' Dalmanuta.

Dsa- fariseo ma' hnøoy' ma' jmee' Jesús koo- he- juh- gaa-
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Ma' ga'lloo' Jesús jee' ja-, ga'lla-nää' fariseo hi- ga-løoy' ti-chooy' juu' kyaah' Jesús. Ma' kay- dsé' Jesús, he-ja- ga-ngiiy' ma' jmee' Jesús koo- he- juh- gaa- he- ma' jä- gyuuh'. ¹² Ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, ga'jii' lä- ga-të' neh' tuh-dsëy', mah' ga-jäyh'.

—¿He-la' ngiih' hnäh' hi- chaa- na' jmeen' koo- he- juh- gaa-? Ma' ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', ni- koo- he- juh- gaa- sa- jëë' dsa- hi- chaa- na'.

¹³ Jee' ja- ga-beey' dsa- he', mah' ga-hey' ka-läh' neh' na'moo', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Levadura kih' dsa- fariseo
(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ni- sa- ga-lä-dsooh- dsé' discipulo ma' kay' he'ñiih', koo- lä-la- ba' he'ñiih' ma' kyey- neh-

na'moo'. ¹⁵ He-ja- ga-mi-liih' Jesús dsé' discipulo, ga'jäyh'.

—Leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' fariseo hi- leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' Herode ka-läh'.

¹⁶ He-ja- ga-taah' discipulo he' llay- juu' kyaah' dsa-kyaayh', ma' jäyh'.

—Ma-hlëeyh' lä-na- kih' he- sa- ma' kye' jne' he'ñiih'.

¹⁷ Pero ga-lä-liih' Jesús kiyh' mah' ga'jäyh' süyh-:

—¿He-la' jmeeh- hnäh' cha-miih- hu' dsé- kih' he- sa- cha- he'ñiih'? ¿Che' sa- hii- kwa' kwaat- kyah' hnäh'? ¿Che' sa- hii- lä-ngëëh' hnäh'? ¿Che' lä- ma-na-jlë- ba' hu' dsé- kyah' hnäh'? ¹⁸ Hä' ba' m'neh' hnäh' mah' sa- jëëh' hnäh', hë- ba' to-gwah' hnäh' mah' sa- nuuh- hnäh'. ¿Che' sa- dsooh- hoh' hnäh' ha- lä- ga-la' jää'? ¹⁹ Lä- ma' ga-ti' ga'llooh' hña' he'ñiih' ja-, jee' kih' lä-jëë' hña' mil dsa- he', ¿joh' sa'miih- ga-të' jwi' he- ga'chaa' ja-? —ga'jäh' Jesús süyh'.

—Gya-tö' sa'miih- —ga'jäh' discipulo kyaay'.

²⁰ —¿Ha- ga- ma' ga-ti' ga'llooh' gyii' he'ñiih' ja-, joh' sa'miih- ga'chaa'? —ga'jäh' Jesús.

—Ga'chaa' ga'gyii' sa'miih- — ga'jäh' discipulo.

²¹ —¿Che' lä-jiih' na' sa- hii- lä-ngëëh' hnäh'? —ga'jäh' Jesús.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'

²² Ga'lla-nääy' jee' jwii- Betsaida. Ma-ngëë' he- ja-, ya-jää- dsa- jaa- hi- tuu' cha-në' Jesús mah' ga'chuuy' kyaah' Jesús he- kyey' gooy- në' kiyh'. ²³ He-ja- ga-sooh' Jesús goo- dsa- he', ga-jääy' ta- chuuh' jwii-. Ga-mi-guyh' mi-në' dsa- he' kyaah' jmi- tu- heyh' hi- ga'kyey- lä-tö' gooy- në' kih' dsa- he' mah' ga-ngiiy' juu':

—¿Hee' jëëh' miih-? —ga'jäyh'.

24 He-ja- ga-løø¹ dsa-tuu¹ he' jëë~, hi- ga-jäyh':

—Jëën⁺ dsa- hi- dsa-ngëë', pero jnääy' lä-koh' chaah' hma- ba'.

25 Mah' ga-kye- Jesús ka-läh' goo- né' kiyh'. Hi- ga-siiyh⁺ he- jëëy' ka-läh'. Lä-⁺chah' ja-, ga-jä' mi-nëy'. Ga-lä-jnä' jëë- go-te-. 26 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh⁺:

—Gwaah- ko-dsoo' ta- kyah' ba' hne-. Mo-to- go-he' ta- jee' jwii- na-. Ni- ta- jwii' ni- jaa-.

Ga-jäh' Pee', Jesús laa' Cristo
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ngoo¹ Jesús ka-läh' kyaah' discípulo kyaay' ta- jyoh' jwii- mäh- he- na-hee- hwa' Cesarea kih' Filipino. Cha'jwë' jee' ga-näay' ja-, ga-ngiiy' juu' kih' discípulo:

—¿Ha- lä- jäh' dsa- kin⁺, hii- jnä' laay'? —ga-jäh' Jesús.

28 —Ko-llaa' jäh', Jwaa- hi- ma- choo' jmi- ba' hne-. Ko-llaa' jäh' Elia ba' hne-. Hi- jñah' ko-llaa' jäh', hne- laah' jaa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo' —ga-jäh' discípulo kyaay'.

29 Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—¿Ha- ga- hnäh', hee- jwah' hnäh' kin⁺, hii- ba' jnä' laah' hnäh'?

He-ja- ga-jäh' Pee' siiyh⁺:

—Hne- he' Cristo.

30 Pero ga-taah- Jesús juu' lä-jëë- mah' sa- kooyh' juu' ja- kyaah' ni- jaa-.

Ga-mi-jnää- Jesús juu' he- juuy'
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jmi- ja- ga-løø¹ Jesús mi-jnää- juu' kih' discípulo kyaay', ga-jäyh':

—Jmee- bii' kih' Hi-ga-lëë'ngo' la- jëë' cha-miih- wii'. Dsa-gyuu^h sa- lä-hnää' dsih', lä-ja- dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kyaä' ley sa- lä-hnää' dsih'. Hi- jmee- bii' kiyh' juuy' mah' lä-jiiyh' ka-läh' jee' ga-të' hne- jmi- —ga-siiyh⁺ discípulo kyaay'.

32 He- na- ga-hlëëyh' jëë- go-te~, he-ja- ga-jää' Pee' Jesús ta- koo', ga-løøy' juuyh- kiyh'. 33 Pero ga-jëeh- Jesús hñii' ga-jëëy' jee' ma- tääh' lä-jëë- discípulo, mah' ga-juuyh' kih' Pee':

—Jñuu^h hne- kin- hi-sa-llu'. Sa- jmeeh- huü'dsë- lä-koh' jmee- Dio. Lä-koö- la- huü'dsë- kih' dsa- ba' la' huü'dsë- kyah'.

34 Ja-ga- ga-tëëyh' lä-jëë- dsa- ko-jøh' kyaah' discípulo kyaay' ga-jäyh':

—Cher'mah' hi- hnøø¹ jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', sa- wa' jmääy' hñiiy' kwaan', wa- jääy' cru' kyaay' mah' wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. 35 Jëeh', lä-jëë- hi- hää- hñii' mah' sa- juuy', hi- he' juu' ba'. Pero lä-jëë- hi- kwaa- hñii' juu' kwaan' kin- o kwaan' kih' ju'hmëë', hi- he' ba' lää'. 36 ¿Hee- ya'jøø' ka' dsa- ma-ke- ga-liyh' lä-jë- he- cha- jmi-gyuu^h la- mah' wa-ra- ga-juuy', sa- tëëyh' kih' Dio? 37 ¿Hee- ba' kyaah' le' mi-hmaayh' mah' lääy'? 38 He- ba' che- hlëëh' dsa- hi- chaa- jmi- na', jmeey' wa' la' cha- la'. Cher'mah' hi- jmee- na' hiih' kin⁺, o kyaah' juu' kin' cha-në' dsa- hi- chaa- na', ja- ba' lä-ja- jmee' Hi-ga-lëë'ngo' na-hiih' kyaayh', wa-ra- ga-të' jee' jäyh' kyaah' be' kih' Tää' kyaay' kyaah' lä-jëë- ángele kyaay'.

9

1 Jesús koö- ka-läh' ga-siiyh⁺:

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', chaa- ko-llaa' hi- tääh' jee' la- sa- juuy' jää' sa- ga- ma-jëëy' ha- lä-koö- la' be' kih' Dio hi- jmee- hih'.

Ga-mi-sëë' Jesús hñii'

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Ma-ngëë' ga-jñii' jmi- ja- ga- ga-jää' Jesús ma-la' Pee' kyaah' Jacobo hi- Jwaa- ba', ga-näay' kah' ta- moh' ñii'. Jee' ja- ga-lä-sëë' Jesús

to'lo⁻ nē⁻ hī⁻ ma' jāāy⁻ he'. ³ Ga⁻lii' jih'gyeh' hmiih⁻ kiyh', ga⁻tøø' jlēē⁻ ñih' lā⁻ tøø⁻ hmoo⁻. Ni' jāa⁻ sa⁻ chaa⁻ hwa⁻ la⁻ hī⁻ lih⁻ gyih' mah' jmeey' tø⁻jlēē⁻ lā⁻ja⁻. ⁴ Jee' jā⁻ ga⁻lā⁻jnāā' Elía kyaah' Moisé ga⁻taayh' llay⁻ juu' kyaah' Jesús. ⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jāh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta⁻jwoh', he⁻ ba' che⁻ llu' he⁻ tøøh' jne' ko⁻jøh' jee' la⁻. Jmee' jnāāh' hnē⁻ hne⁻ kyaah' moo⁻, koø⁻ kyah', koø⁻ kih' Moisé, hi⁻ koø⁻ kih' Elía.

⁶ Lā⁻jēēy⁻ ga⁻jwaayh', sa⁻ ñey⁻ he⁻ ma' jāyh⁻, he⁻ja⁻ ba' ga⁻hlēēh' Pee' lā⁻ja⁻. ⁷ Hor⁻ ja⁻ ja' koø⁻ jniī', ga⁻jmeey' hih'jee' ma' tāāyh'ja⁻. Jee' jniī' ja⁻ ga⁻lā⁻ñuuh' ga⁻hlēēh' koø⁻ juu' he⁻ ma' jāh':

—Hī⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁻ hī⁻ hnaan⁻. Nuū⁻ hnāh' kiyh'.

⁸ Ma' ga⁻jēēy' ka⁻lāh', mo⁻so⁻ chaa⁻ ni⁻ jāa⁻, ma⁻lā⁻ hñii' ba' Jesús cheh'. ⁹ Jee' jñāā⁻ Jesús moh' jā⁻ ga⁻taayh⁻ juu' hī⁻ ma' kyaayh' he':

—Ta⁻ jwii' hnāh' ni⁻ jāa⁻, lā⁻jē⁻ he⁻ ma⁻jēēh' hnāh' la⁻ ta⁻ko⁻jiih' sa⁻ ma⁻lā⁻jiih' Hī⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁻ la⁻ jee' kih' hī⁻ na⁻juu'.

¹⁰ Ga⁻høøy' juu' jā⁻ neh⁻ tuh⁻dsēy'. Pero ta⁻ jyoh' ko⁻taa⁻, lā⁻uu⁻ hī⁻ he' ma' ngiiy⁻ juu' kih' dsa⁻kyaayh' hee⁻ hnøø' jāh⁻ he⁻ lā⁻jiih' dsa⁻ jee' kih' hī⁻ ma⁻na⁻juu'. ¹¹ Hi⁻ ga⁻ngiiy' ka⁻lāh' juu' kih' Jesús:

—¿He⁻la⁻ jāh' ta⁻jwoh' kyaā⁻ ley, jmee⁻ bii' jāh' Elía jāā⁻ ga' kih' Cristo?

¹² He⁻ja⁻ ga⁻jāh' Jesús:

—Ja⁻ba' dsoo' jāh' Elía to⁻nē', ya⁻llay⁻ llu' lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ jee' la⁻. Hi⁻ hnāh', ¿ha⁻ lā⁻ngēēh' hnāh' he⁻ na⁻sii⁻ lā⁻la⁻: jmee⁻ bii' jēē' wii' Hī⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁻ la⁻ hi⁻ sa⁻ lā⁻hnāā⁻ dsih' ni⁻ miih⁻? ¹³ Pero jwēēhn⁻ hnāh', ma⁻jāh' ba' Elía, hi⁻ ga⁻jmeey' dsa⁻ lā⁻tē⁻ dsē⁻kiyh', lā⁻koø⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kih' jāā⁻.

Ga⁻mi⁻hlāā' Jesús jāa⁻ chih⁻ hī⁻ ma' kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih'

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lā⁻ ma' ga⁻lloo⁻ Jesús jee' tāāh' lā⁻jēē⁻ ga' discipulo kyaay', ga⁻jēēy' jwēē⁻ dsa⁻ ma' tāāh' lā⁻ku' lā⁻jii' kiyh', hi⁻ ma' tāāh' ta⁻jwoh' kyaā⁻ ley ti⁻chooy⁻ juu' kyaayh'.

¹⁵ Ma' ga⁻jēē⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ he' ya⁻jāh⁻ Jesús, ga⁻jēē⁻ dsayh⁻, chañ⁻ ba' ga⁻nāāy⁻ na⁻jmeey' Dio kiyh'.

¹⁶ Mah' ga⁻ngii⁻ Jesús juu' kih' dsa⁻ he':

—He⁻ juu' ti⁻chooh⁻ hnāh' kyaah' hī⁻ tāāh' na⁻.

¹⁷ Mah' ga⁻hlēēh' jāa⁻ dsa⁻ hī⁻ ma' hāā⁻ jee' ja⁻, ga⁻jāyh':

—Ta⁻jwoh', jāān⁻ jee' la⁻ jāa⁻ chih⁻ñuuh⁻ kyaan⁻, hī⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' hī⁻ jmee⁻ kaa⁻y'. ¹⁸ Wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee' cheyh', wa⁻ra⁻ ga⁻hii⁻ dsoo' kiyh' jmee⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' na⁻, jmiiy⁻ baay⁻ hñiiy⁻ hwa⁻, hwēē⁻ peh' neh⁻ to⁻hooy', jwiiy⁻ cha⁻jāy⁻ mah' dsa⁻lā⁻hwāāyh⁻. Ma⁻jwiin⁻ discipulo kyaah' he⁻ lleey⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' na⁻ pero sa⁻ ma⁻liyh⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jāh' Jesús:

—¿He⁻la⁻ sa⁻ hii⁻ lā⁻dsoo' hoh' hnāh' hī⁻ chaa⁻ na⁻? ¿Lih' ba' llaā⁻ he⁻ gyan' kyaah' hnāh'? Mo⁻so⁻ lā⁻be⁻ dsēn⁻ gya⁻ ga' jnā⁻ kyaah' hnāh'. Ya⁻jāā⁻ da⁻ chih⁻ na⁻ ta⁻la⁻.

²⁰ Mah' na⁻jāā⁻ dsa⁻ chih⁻ he' cha⁻nē⁻ Jesús. Ma' ga⁻jēē⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' he' Jesús, ga⁻søøyh' kih' chih⁻ he' wii' jwēerte. Ga⁻ki⁻ ga⁻bāāy⁻ hwa⁻, lā⁻jiih' ga⁻hwēē⁻ peh' neh⁻ to⁻hooy'. ²¹ Ja⁻ ga⁻ngii⁻ Jesús juu' kih' jmi⁻ chih⁻ he':

—¿Ha⁻ koh' jiih' ma⁻lā⁻hii' la⁻ lā⁻na⁻ kiyh'?

—He⁻ laay⁻ lā⁻ ma' piyh' na⁻ —ga⁻jāh' jmi⁻ chih⁻ —. ²² Jā⁻ he⁻ koø⁻ jiih⁻ ma⁻taayh⁻ cha⁻je⁻ hi⁻ ma⁻taayh⁻ cha⁻jmi⁻ he⁻ jngiih⁻ kiyh'. Cher⁻mah' leh' miih⁻ kwa⁻ be' kin⁻, wa⁻ lā⁻ñih' hoh' jnāāh'.

23 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—iHa- lä-ja- jwah' cher'mah' leh' miih-! Lä-jë- ba' le' kih' hi- jmee- dsoo' dsë'.

24 Lä-chaḥ' ja- ga-hlēeh' jmii- chih- he' kyaah' cha-miih- be', ga-jäyh':

—Laa- ba' jnä' dsoo', kwa' be' kin- mah' lä-dsoo' dsën- cha-ga-miih-.

25 Ma' ga-jëe' Jesús ngoo' dsa-kuh' jwëe' dsa-, ga-juuyh' kih' jmi-llë' hlih' he', ga-siiyh':

—Hne- jmi-llë' koo', jnä' jmeen- hih' go-hëe' kih' chih- na-, mo-to' jmee- ga-jwiih' kih'.

26 He-ja- na-høø' ga' ga-hooh' jmi-llë' hlih' he', mah' koo- ga' koo- hä' ga-sooyh' wii' jwërte kih' chih- he', ja-ga' ya-hëey' ngaayh'. Ga-jä' chih- he' lä-koh' he- na-juuy'. Jwëe' dsa- ma' jäh':

—Ma-na-juu' ba' na-.

27 Pero ga-soqh' Jesús gooy-, ga-chaayh-, chaḥ' ba' ga-nooy-.

28 Lä- ma' ga-he' Jesús koo- cha'neh-, ga-ngii' discipulo kyaay' juu' kih' jee' sa- nuu- dsa-:

—¿He-la' sa- ma-lä-këh' jnääh' jmi' ma' lleë' jnääh' jmi-llë' hlih' he'?

29 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hih' jmi-llë' hlih' lä-na-, sa- hwëe- cher'mah' sa- ga-tu' dsa- kuh-hih- mah' chuuy' kyaah' Dio.

Koo- ka-läh' ga-mi-jnää' Jesús juu' he-juuy'

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Ma' ga-hwëey- jee' ma' tääyh' ja-, ga-näay' ta- Galilea. Sa- hnøø' Jesús ma' lä-ñe- dsa- ha- ta- ngëy-.

31 Jëeh', ma' hlëeyh- discipulo kyaay', ma' jäh':

—Hi- ga-lëe' ngo' la- ngëe' dsih' ja'goo- dsa- hña- dsë' mah' jngëeyh'. Ga' ma-hya- hnë- jmi' na-juuy', lä-juuyh' ka-läh'.

32 Pero discipulo kyaay' sa- ga-lä-ngëey' juu' ja-, hi- ma' goyh- ma' ngii' juu' kih' Jesús.

Hii- na- lee' jøøh' jee' jmee- Dio hih'

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Ja-ga' ga-lla-näay' jee' jwii- Capernaum. Lä- ma' ga-taah' discipulo cha'neh- kyaah' Jesús, ga-ngii' Jesús juu' kih':

—¿Hee- juu' na- ti-chooh- hnäh' lä- hä' jwë' jee' ma-ya-nøø' jne'?

34 Ti'sih' go-te' ba' ga-taayh', kih' he- ma' ti-chooy' juu' kyaah' dsa-kyaayh' lä- hä' jwë', hii- na- lee' jøøh' kih' jee' lä-jëy-. 35 He-ja- ga-gya- Jesús mah' ga-hlëeyh' lä-jëe- gya-tuu' discipulo he', ga-siiyh':

—Cher'mah' hi- hnøø' lee' jøøh', ta- wa' jmäay' hñiiy' jøøh', wa' jmeey' ta-he' kih' lä-jëe- ba'.

36 Hi- lä-chaḥ' ja- ga-tëeyh' jaa- gyuu-, ga-cheeyh- jee' kih' ja-. Ja-ga' ga-eyy', mah' ga-jäyh':

37—Hi- jmee- he' kih' jaa- gyuu- lä-la- kwaat- kin-, jnä' he' hi- jmäay- he'. Hi- hi- jmäa- jnä' he', jmeey- he' kih' Dio hi- ga-chee' jnä'.

Hi- sa- na-høøh' jnä- laay' dsa-kyaah' jne'

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Ga-jmeeh' Jwaa- juu' kih' Jesús:

—Ta-jwoh', ma-jëe' jnääh' jaa- hi- hwëe- jmi-llë' hlih' lä-hih' kyah', he-ja- ga-ha' jnääh' kih', jëeh' sa- ngëy- kyaah' jnääh'.

39 Pero Jesús ga-siiyh' lä-la-:

—Ta- ha- hnäh' kih'. Jëeh', ni- jaa- sa- cha- hi- jmee- koo- he- juh-gaa- lä-hih- kin-, mah' chaḥ' ba' hlëeyh' wii' kin-. 40 Hi- sa- hnee- kyaah' jne', dsa-kyaah' ba' jne' he'. 41 Wa' hi- cha- hi-, hi- kwëeh- hnäh' koo- vas jmi-dsë', kih' he- laah' hnäh' kya- Cristo,

ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jw⁻ëhn⁻ hnäh⁻,
lä⁻hmaah⁻ ba⁻ jñeey⁻.

Goo⁻ la⁻ kih⁻ hi⁻ jmee⁻ tëh⁻
dsa⁻kyaah⁻

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁻ tëh⁻
jaa⁻ hi⁻ mäh⁻ la⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻
dsë⁻ kin⁻, llu⁻ ga⁻ la⁻ kiyh⁻ wa⁻ra⁻
jä⁻ kih⁻ hñuu⁻ dsa⁻ luuy⁻ koo⁻
cha⁻too⁻ kih⁻ molii⁻ mah⁻ hmää⁻
dsih⁻ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻. 43 He⁻ja⁻

cher⁻mah⁻ ma⁻gooh⁻ ga⁻jmeey⁻ tä⁻h⁻
kyaah⁻ dso⁻kye⁻, hnä⁻ go⁻te⁻ ba⁻.
Llu⁻ ga⁻ kyah⁻ gwaah⁻ jee⁻ tä⁻äh⁻ hi⁻
na⁻jiih⁻, tuuh⁻ ma⁻gooh⁻, lä⁻koh⁻
ga⁻ he⁻ goh⁻ cha⁻je⁻ kyaah⁻ lä⁻to⁻
ma⁻gooh⁻ jee⁻ mo⁻so⁻ uu⁻ jih⁻koh⁻.

44 Jee⁻ ja⁻ sa⁻ juu⁻ jah⁻ hi⁻ ni⁻ sa⁻
uu⁻ je⁻ jih⁻koh⁻ jih⁻lih⁻. 45 Hi⁻

lä⁻ja⁻ ka⁻lä⁻h⁻ cher⁻mah⁻ ma⁻tiih⁻
ga⁻jmeey⁻ tä⁻h⁻ kyaah⁻ dso⁻kye⁻,
hnä⁻ go⁻te⁻ ba⁻. Llu⁻ ga⁻ kyah⁻
gwaah⁻ jee⁻ tä⁻äh⁻ hi⁻ na⁻jiih⁻, tuuh⁻
ma⁻tiih⁻, lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ goh⁻ cha⁻je⁻
kyaah⁻ lä⁻to⁻ ma⁻tiih⁻ jee⁻ mo⁻so⁻
uu⁻ jih⁻koh⁻.

46 Jee⁻ ja⁻ sa⁻ juu⁻
jah⁻ hi⁻ ni⁻ sa⁻ uu⁻ je⁻ jih⁻koh⁻
jih⁻lih⁻. 47 Hi⁻ cher⁻mah⁻ mi⁻në⁻h⁻
ga⁻jmeey⁻ tä⁻h⁻ kyaah⁻ dso⁻kye⁻, lle⁻
go⁻te⁻ ba⁻. Llu⁻ ga⁻ kyah⁻ gwaah⁻
jee⁻ tä⁻äh⁻ hi⁻ na⁻jiih⁻ kyaah⁻ koo⁻
mi⁻ mi⁻në⁻h⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ goh⁻
kyaah⁻ lä⁻to⁻ mi⁻ mi⁻në⁻h⁻ cha⁻je⁻.

48 Jee⁻ ja⁻ sa⁻ juu⁻ jah⁻, hi⁻ ni⁻ sa⁻
uu⁻ je⁻ jih⁻koh⁻ jih⁻lih⁻. 49 Lä⁻jëe⁻
dsa⁻ lä⁻ñee⁻ kyaah⁻ je⁻, hi⁻ lä⁻jëe⁻

he⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ Dio⁻ në⁻ na⁻hyoo⁻,
kyaah⁻ ñe⁻ ba⁻ lä⁻ñii⁻. 50 Llu⁻ ba⁻ ñe⁻
pero⁻ wa⁻ ga⁻dsaa⁻ he⁻ ñii⁻ kih⁻, ha⁻
lä⁻lii⁻ ka⁻lä⁻h⁻ ñii⁻. Wa⁻ cha⁻ ba⁻ ñe⁻
kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ go⁻ta⁻äh⁻ hnäh⁻ llu⁻
kyaah⁻ dsa⁻kyaah⁻.

10

Ga⁻jäh⁻ Jesús⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ bee⁻
dsa⁻ øgh⁻

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Ya⁻ hëe⁻ Jesús⁻ jee⁻ jwi⁻ Capernaum⁻
ja⁻, ngooy⁻ ta⁻ hwa⁻ Judea,

hi⁻ ñeey⁻ ta⁻ hngaah⁻ jmi⁻ Jordán.
Koo⁻ ka⁻lä⁻h⁻ jwëe⁻ dsa⁻ ga⁻lla⁻nää⁻
ma⁻ ga⁻llooy⁻ jee⁻ ja⁻, hi⁻ lä⁻chah⁻
ja⁻ ga⁻llooy⁻ hlëeyh⁻ dsa⁻ lä⁻koo⁻
tëey⁻ jmeey⁻ lä⁻jëe⁻ jiih⁻. 2 Jee⁻
ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ koo⁻ kiyh⁻ ko⁻lla⁻
fariseo⁻ he⁻ ma⁻kay⁻ dsëy⁻, ga⁻ngiiy⁻
juu⁻ kiyh⁻:

—¿Ché⁻ cha⁻ jwë⁻ bee⁻ dsa⁻
dsa⁻më⁻ kya⁻?

3 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ jä⁻h⁻ nuuh⁻ he⁻
ga⁻kwëeh⁻ Moisé⁻ jne⁻?

4 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ fariseo⁻:

—Ga⁻kwa⁻ ba⁻ Moisé⁻ jwë⁻ he⁻
bee⁻ dsa⁻ øgh⁻ pero⁻ chooyh⁻ koo⁻
mo⁻je⁻ jee⁻ beey⁻ øy⁻h⁻.

5 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—Kih⁻ he⁻ cha⁻ah⁻ hnäh⁻, he⁻ja⁻
ba⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁻ Moisé⁻ lä⁻ja⁻. 6 Pero⁻
lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻ ma⁻ ga⁻jmeey⁻ Dio⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻, “ga⁻jmaa⁻ Dio⁻ hi⁻
më⁻ hi⁻ ñuu⁻h⁻.” 7 “He⁻ja⁻ ba⁻
bee⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ cho⁻jmi⁻ mah⁻
gyay⁻ kyaah⁻ dsa⁻më⁻ kyaay⁻.

8 Jee⁻ lä⁻uuy⁻ laay⁻ jaa⁻ ba⁻.”
Lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ laay⁻ uuy⁻, jaa⁻ ba⁻
ma⁻laay⁻. 9 Heh⁻ lä⁻ja⁻, hi⁻ ma⁻laa⁻
jaa⁻ kaah⁻ Dio, sa⁻ lle⁻ kih⁻ laay⁻
—ga⁻jäh⁻ Jesús.

10 Lä⁻koo⁻ ma⁻ tä⁻äh⁻ discípulo⁻
kyaay⁻ cha⁻neh⁻, koo⁻ ka⁻lä⁻h⁻
ga⁻ngiiy⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻
he⁻ bee⁻ dsa⁻më⁻. 11 Mah⁻ ga⁻jëeh⁻
Jesús⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—Cher⁻mah⁻ hi⁻ ga⁻bee⁻ dsa⁻më⁻
kya⁻ mah⁻ kaay⁻ jñah⁻, he⁻
ma⁻jmeey⁻ dso⁻kye⁻ ba⁻ ja⁻ kih⁻ hi⁻
to⁻në⁻, 12 Hi⁻ cher⁻mah⁻ dsa⁻më⁻
ga⁻bi⁻ kih⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ kyaay⁻
mah⁻ kaay⁻ jñah⁻, he⁻ ma⁻jmeey⁻
dso⁻kye⁻ ba⁻ ja⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús.

Ga⁻mi⁻jää⁻ Jesús⁻ gyuu⁻
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Ma⁻ dsa⁻nää⁻ dsa⁻ jaa⁻
gyuu⁻ kya⁻ cha⁻neh⁻ Jesús⁻ mah⁻
kyey⁻ gooy⁻ në⁻ kiyh⁻, pero⁻ discípulo⁻
ga⁻juu⁻h⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻. 14 Ma⁻ ga⁻jëe⁻

Jesús ha- lä- jmeē- discipulo, sa- ga-tih' dsëy', he-ja- ga-jäyh':

—Kwa' jwë' ya-nää' gyuu- ta- la- kin-. Ta- ha- hnäh' kiyh', jëeh' hi- laa' lä-koo- gyuu-, hi- he' ba' jää' Dio lä-hih' kih'.¹⁵ Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', hi- sa- heeh- jaa- Dio lä-hih' kih' lä-koo- heeh- jaa- gyuu-, sa- heyh' jee' jmeē- Dio hih'- ga-jäh' Jesús.

¹⁶ Ja-ga' ga-eyy' ma- jaa- ma- jaa- gyuu-, ga-kyey- gooy- ne' kih', mah' ga-mi-jäay'.

Ja- dsa- kwa- hi- cha- kuu' ga-hlëh' kyaah' Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ma' ga-he' Jesús jwë' ngoo', ja' jaa- dsa- ko-chih', ga-juuh' jné- cha-nëy' mah' ga-ngiyy' juu' kih' Jesús, ga-jäyh':

—Hne- hi- laa' Ta-jwoh' lluu', ¿he- hnø' jmeen' mah' tēehn' jee' mo-so' juun'?

¹⁸ Mah' ga-jäh' Jesús ga-siyyh':

—¿Ché' ñeh' hne- he- laan' lluuñ? Jëeh' ni- jaa- hi- lluu' sa- cha- jaa- Dio ba' hi- lluu'.

¹⁹ Ma-kyuuh- ba'hne- lä-jë- mada- kih' Dio: “Ta- kaah- hi- laa' kya- jñah', ta- jngëeh- dsa-, ta- hii' kih' dsa-, ta- jmeē- dsoo' kih' juu' ta-juu', ni- ta- mi-gaa' dsa-. Wa- hnaah- maa' kyaah' tä- kyaah'.”

²⁰ He-ja- ga-jäh' dsa- he' siyyh':

—Ta-jwoh', lä-jë- he- na- ma-mi-ten' lä-jih' ma-mahn'.

²¹ Peer- ga-tih' dsë' Jesús ga-jëy' dsa- he', mah' ga-siyyh' ka-läh':

—Hnø' ga-koo- he- jmeeh'. Gwaah- go-hni- lä-jë- he- cha- kyah' mah' go-kwëeh- lä-jë- hi- tä-ñee'. Lä-ja- ba- lä-cha- cha-mi-ih- kyah' gyuu' jmi-gyuu-. Ma-ngëe' he- ja-, ja-ga- na- ñeeh', jäh' cru- kyaah' mah' jmeen' ko-joh' —ga-jäh' Jesús.

²² Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-hee' dsëy' go-te-. Mah' ngaayh'

ti-meeh- dsëy' kih' he- ma' chay- cha-mi-ih- kuu'.²³ He-ja- ga-jëe' Jesús dsa- hi- ma' tääh' lä-ku' lä-jii' jee' ma' cheyh' ja-, ga-jäyh':

—Ha- koh' sa-jwëeh' la' kih' dsa- cha- kuu' heyh' jee' jmeē- Dio hih'.

²⁴ Ma' ga-nuu' discipulo kyaay' lä-ja-, ga-taayh' jëe- dsayh-. Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Gyuu- kyaan-. Jaa- dsa- hi- kye- o-joh- dsë- kih' kuu' kiyh', ha- koh' sa- jwëeh' la' kiyh' heyh' jee' jmeē- Dio hih'.²⁵ Sa- ga-jwëeh' la' kih' jaa- camey- ngëe' to-gwa' koo- hma- kuu' lä-koh' ga- he- heh' jaa- dsa- cha- kuu' jee' jmeē- Dio hih'.

²⁶ Cha-ga-mi-ih- ga-lä-dsa- dsë' discipulo ma' ga-nuuy' juu' ja-, he-ja- ga-hlëyeh' dsa-kyaayh' ga-jäyh':

—¿Hii- ba-lää' ja-?

²⁷ He-ja- ga-jëe' Jesús jee' täyeh' ja-, mah' ga-jäyh':

—He- sa- lä-këh' dsa- jmi' jmeē', sa- la- lä-na- kih' Dio. Jëeh' ga-lä-jë- ba' liyh' jmeey'.

²⁸ He-ja- ga-løø' Pee' siyyh':

—Ma-jä' ba-lä-jë- he- cha- kya- jnääh' mah' jmeē' jnääh' ko-joh' kyaah' hne'.

²⁹ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh'. Lä-jëe' hi- ma-tuu- dsë' ma-hwëe- cha-neh' kih', ma-beey' dsa-më' øøyh- dsa-ñuuh- øøyh-, ma-beey' cho'jmiy-, ma-beey' dsa-më' kyaay', ma-beey' chih- kyaay', o ma-bey' hwa' kiyh' kwaat- kin- hi- kih' ju'hmëe',³⁰ hi- he' hyoh- hña-loo' ga- lä-na- lä-koh' ga- he- ga-jä' kiyh' jmi-gyuu' la-. Hyoyh' hne', jëy- dsa-më' øøyh- dsa-ñuuh- øøyh-, jëy- chooy', jëy- chih- kyaay', hyoyh' hwa', hi-jëy' wi' jmi-gyuu' la-. Hi- jmi-gyuu' he- na' ga- lä-jnä', tēey' jee' mo-so' juuy'.

31 Pero, jwëë' hi- laa' kwaat' jee' kyah' hnäh' na', hi- he' lee' mäh' ga' ma'ja-. Hi- hi- sa' laa' kwaat' jee' kyah' hnäh' na', hi- he' lee' jøøh'.

Ngoo' hnë- jiih- jmeeh- Jesús juu' he- juuy'

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Lä- ma-hää' bih' jwë' ngooy' ta- Jerusalén, hi- kaah' kiyh' ga-nää' lä-jëë- hi- ga-jmee' ko-jøøh' kyaayh'. Pero jëë- dsayh- hi- ma' goyh- ma' chaay' kaah'.

Ja-ga' ga-tëë- Jesús kah' lä-jëë- gya-tuu' discípulo, ga-løøy' jmeeyh- juu' ha- lä- dsa-ngëëy' ta- cha'né:

33 —Na' dsa-nøø' jne' ta- Jerusalén, jee' oo- ngëë' dsa- Hi-ga-lëë-ngo' la- kih' jmi-dsa-kaah', hi- ngëëy' kih' ta-jwoh' kyaay' ley. Hi- he' bääh' jnä' dsoo' mah' jngëëh' dsa- jnä'. Ja-ga' ngëëy' jnä' ja-goo- dsa- hi- sa' laa' judiu.

34 Mi-kwayh' jnä', jmi'baay' jnä', ti'hñey' jnä', ja-ga' jngëëyh' jnä'. Pero lä-jiih' ka-läh' ga' ma-hya-hnë- jmi'.

Jacobo kyaah' Jwaa' ga-ngüy' he- gyay' jwoo' kih' Jesús

(Mt. 20:20-28)

35 Ma-ngëë' he- ja-, Jacobo kyaah' Jwaa' joø' Zebedeo ga-nääy' chuh' kih' Jesús mah' ga-jäyh':

—Ta-jwoh', hnøø- jnääh' jmeeh' he- ngii' jnääh' la-.

36 —¿Hee- hnooh- hnäh' jmeen' kyah' hnäh'? —ga-jäh' Jesús.

37 —Kwa' jwë' dsa'tooh' jnääh' jwoo' kyah' jee' nah' jøøh' he- jmeeh' hih', jaa- jwoo' ra-llu' hi- jaa- jwoo' ra-këh' kyah' —ga-jäyh' siyh' Jesús.

38 He- ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Sa- ñeh' hnäh' he- na- ngiih' hnäh'. ¿Che' tääh' hnäh' jëëh' hnäh' lli'wii' he- na' ga-jëën'? ¿Che' lä-be' hoh' hnäh' dsa-ngëëh' hnäh' he- wii' he- na' ga-dsa-ngëën'?

39 He- ja- ga-jäyh':

—Tää- ba' jnääh'.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra- he- jëëh' ba' hnäh' lli'wii' he- na' ga- jëën-, hi- dsa-ngëëh' hnäh' he- wii' he- na' ga- dsa-ngëën'. 40 Pero he- nah' hnäh' jwoo' ra-llu' o jwoo' ra-këh' kin-, sa- ga-tëën' kwan-. He- ja- hyoh' hi- na-lleeh' kya' Tää- kyaan- ba' ja-.

41 Jee' lä-jëë- gya' discípulo ga-lä-llee' ma' ga-nuuy' hlëëh' Jwaa- kyaah' Jacobo lä-ja-.

42 He- ja- ga-hlëëh' Jesús lä-jëë- discípulo, ga-jäyh':

—Ñeh' ba' hnäh' lä-koo- jmee- dsa-ta' hi- jmee- hih' kih' dsa-gooy', kaayh- lä- lla- dsëy'. Dsa-kaah' he' lä- të- dsëy' kaayh- dsa-gooy'. 43 Pero jee' kyah' hnäh' sa- cha- he- kih' jmeeh' hnäh' lä-ja-. Hi- hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä-jëë- hnäh', hi- he' tëë- jmee' ta'he' kih' lä-jëë- ba'. 44 Hi- hnøø' ka' në' kih' jee' lä-jëë-, hi- he' tëë- jmeey' ta'he' kih' lä-jëë- ba'. 45 Jëëh', Hi-ga-lëë-ngo' la- sa- ma-jay- mah' jmee' dsa- ta'he' kiyh', ma-jay- mah' jmeey' ta'he' kih' dsa- ba'. Ma-jay- mah' kwaay' hñii' juuy', he- ja- këë' mah' lää- jwëë' dsa-.

Ga-mi-hlää' Jesús Bartimeo hi- ma'tuu'

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Ma-ngëë' he- ja-, ga-lla-nääy' jwii- Jericó. Lä- ma' ya-hëë' Jesús Jericó kyaayh' discípulo, hi- kyaah' jwëë' dsa-, ga-ngëëy' jee' ma' gya' jaa- dsa-tuu' hi- ma' ngii' kuu' kih' dsa-. Dsa-tuu' he' ma' chee- Bartimeo, joø' Timeo. 47 Ma' ga-nuuy' ngoo' ya-jäh- Jesús dsa- chaa- Nazaret, ga-løøy' hlëëyh' ki-gaa-, ma' jäyh':

—Jesús, hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa-lä-ñih' hoh' ki- jnä'.

48 Jwëë' dsa- ga-juah' kiyh', mah' sa- tooyh' miih'. Pero dsa- he' cha-ga-miuh' miuh' ma' tooyh':

—Hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa' lä-ñih' hoh' ki- jnä'.

49 Ja- ga- ga-noo- Jesús, ga-jmeey' mada' he- dsa-kyaa' dsih'. He- ja- na-kyaa' dsih', mah' ga-jäh' dsa-siiyh':

—Ta- ka- huu'dsë-, noo- tëeyh- hne-.

50 Lä- chah' ja- ga-jñuuyh' hmiih- he- ma' na-bääh-, ga-nooy- ko-chih', ngooy' jee' cheh' Jesús.

51 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- hnooh- jmeen' kyah'?

He- ja- ga-jäh' dsa-tuu' he':

—Ta- jwöh', hnoon' lä-jnä' mi-nën'.

52 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Gwaaah- ba- hne' kyah'. Kyaah' he- ma-dsoo' hoh' na-, ma-jä' ba- kyah'.

Hi- lä- chah' ja- ga-lä-jnä' mi-nëy' hi- ngooy' kyaah' Jesús.

11

Ga-he' Jesús na-dsëë- burr- jwii- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Ja- ga- tëey' Jerusalén ga-näay' chuuh' jwii- Betfagë kyaah' Betania. Hi- jäh- ba- nøø' jwii- ja- kih' moh' Olivo. Jee' jwii- ja- ga-chee' Jesús uu' discípulo. 2 Ga-siiyh':

—Go- nää' hnäh' ta- jee' jwii- he- nøø' ta- cha-në'. Wa-ra- ga-tëeh' hnäh' jee' oo-, jnääh- hnäh' jaa- burr- mäh' hi- na-hñuuh', hi- sa- ga- ma-wii' dsa-. Ja- cheeh' hnäh' mah' ya-jääh- hnäh' ta- la-. 3 Cher-mah' chaa- hi- ngii' juu' kyah' hnäh', he-la' jmeeh- hnäh' lä-na-, ja- jwiih' hñih': "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaa' jnääh' ba-la-, chah' ba- ya-jää' jnääh' ka-läh'."

4 He- ja- ga-näay' hi- ga-jnääh- bih' burr- he' ma' cheh' cha-jwë',

na-hñuuh' chuh- kih' koo- ho'haah', mah' ga-løøy' cheeyh- burr- he'. 5 Pero dsa- hi- ma-tääh' jee' ja-, ga-ngiiy' juu':

—¿Hee- jmeeh- hnäh', he-la' cheeh' hnäh' burr- na-?

6 He- ja- ga-siiyh' lä-koo- ga-jäh' Jesús. Ja- ga- ga-kwa' dsa- he' jwë'.

7 Hi- na-jäay- jee' cheh' Jesús mah' ga-kye- dsa- hmiih- kih' ka-luu' burr- he'.

8 Jwëë' dsa- ga-ja' hmiih- ngoo'. 8 Jwëë' dsa- ga-ja' hmiih- kih' cha-jwë' jee' ngooy' ja- hi- jñah' ga-hnä' niih' hma- ga-jay' cha-jwë'.

9 Dsa- hi- chaa' kaah', kyaah' hi- ga-näa' jää' ma' tooyh- cha-miih- miih' ma-jäyh':

—¡Hosanna! ¡He- ba-che- jøøh' hi- ja' na- lä-hih- kih' Dsa-jøøh' jñän'!

10 ¡Dio kyaah' hi- na' ga-jmee' hih- lä-koo- ga-jmee' dsa-jøøh' jñän' David! ¡Peer- jøøh' hi- gya-gyuuh'!

11 Ja- ga- ga-he' Jesús jee' jwii- Jerusalén, ngooy' ta- jee' chih' gwah- juuh-. Ma-ngëë' ma-jëey- lä-ku' lä-jii' jee' chih' gwah- ja-, ya-hëey' ngaayh' ta- Betania kyaayh' lä-jëë- gya-tuu' dsa- kyaay'. Jëeh' ma-ngoo' ga-hloo' jmi' ja-.

Ga-jwä' Jesús dso-jwii' kih' chaah' higo

(Mt. 21:18-19)

12 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-hwëey- ka-läh' jee' jwii- Betania, ja- kyoh- Jesús. 13 Hu' ga-ga-jëe' Jesús koo- chaah' hma- higo mah' ngooy' na-jëey- che' hii' mi'. Ma' ga-llooy' jee' chih' chaah' hma- ja-, ma-la- moo- jmah' ba- ma' choo'. Jëeh', ja- jii- kih' ja-. 14 He- ja- ga-jäh' Jesús siih' chaah' hma- ja-:

—Ni- koo- mi' kyah' mo-so' kuh- dsa- ka-läh' jih'koh' jih'lih'.

Hi- ga-nuu' discípulo kyaay'.

Ga'hwëé' Jesús dsa- hi- ma' tääh' hñi- jee' chih' gwah-

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Ma-ngëé' he- ja-, ga-lla-nääh' Jerusalén, ja-ga' ga'lloo' Jesús ho'hne- kih' gwah- juaah-, hi- ga-löoy' hëéy- kih' lä-jëé- dsa- hi- ma-lla- hmooh'. Ga-saa' ga-jaay' na'mes- kih' dsa- hi- ma- mi-sii' kuu', hi- ga-saa' ga-jaay' lä-jëé- he- la' kih' hi- ma- hnëé- juu-.

¹⁶ Mo-so- ga-kway' jwë' ma-ngëé' dsa- jee- ja- kyaah' löö' kih' mah' ma'llay' hmooh'.

¹⁷ Hi- ga-hlëéyh' dsa- ga-siiyh-:

—¿Che' sa- na-sii- lä-la- juu' kih' Dio? “Hne' kin- la- lä-chee- hne' jee' ngii' lä-jëé- dsa- jmi-gyuu- kiyh' kih' Dio.” Pero hnäh', ma-jmeeh' hnäh' lä-koo- too- jee' dsa-taah' dsa-hii- ba'.

¹⁸ Ga-nuu' ta-jwoh' kyaa' ley hi- lä-ja- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- ka-läh' ha- lä- ga-jmee' Jesús. He-ja- ma' hnooyh- ha- lä- jwë' jee' ma' jngëéyh', pero ma' gayh- Jesús. Jëéh' jwëé' dsa- ma-tääh' ma-jëé- dsah- ha- lä- la' nuuh- kiyh'.
¹⁹ Ta- ga-hloo' ja-, ya-hëé' Jesús jee' jwii- ja-, ngaayh'.

Ga-lä-kii- chaah' hma- higo

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ta-la- hoo- jyoh' jmi- ja-, ga-ngëéy' ka-läh' jee' ma' chih' chaah' hma- higo. Ga-jëé' discípulo kyaa' Jesús ma-lä-kii- go-te- chaah' hma- ja-.
²¹ He-ja- ga-lä-dsooh- dsë' Pee', ga-jäyh':

—Jëé' da' Ta-jwoh', ma-lä-kii- hma- higo he- ga-jwäh' dso'jwii' kih' lloo'.

²² Hi- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Wa- lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio.
²³ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', cher'mah' hi- ga-jäh' siih- moh' la-: “Jnuuh' jee' na-, jwää- hñaa' cha'jmi- ñeeh-”,

hi- cher'mah' lä-kaa- tuh-dsëy' ga-ngiiy', hi- cher'mah' ga-jmeey' dsoo' le', ma-ra- he- le' ba- he- ma-ngiiy' ja-.
²⁴ He-ja- jwëehn- hnäh', lä-jëé- he- ngiih' hnäh' kih' Dio, jmee' hnäh' dsoo' ma-hñah- hnäh', hi- lä-ja- ba' hñah- hnäh'.
²⁵ Hi- jee' tääh' hnäh' ngiih' hnäh' kih' Dio, jmee' jöh- hoh' hnäh' cher'mah' hi- kyaah' hä' hoh', mah' lä-ja- Tääh' jnän- hi- gya' gyuu' jmee' jöh- dsë' kih' lä-jëé- dso'kye- kyah' hnäh'.
²⁶ Jëéh', cher'mah' sa- jmeeh- hnäh' jöh- hoh' hnäh' kih' dsa-, ni- lä-ja- Tääh' jnän- hi- gya' gyuu' sa- jmee' jöh- dsë' kih' dso'kye- kyah' hnäh'.

He- ja' gyuu' ba' hih- he- jmee- Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Ga-lloo' Jesús ka-läh' Jerusalén kyaah' discípulo. Ga-ngëéy' ta- jee' chih' gwah-. Jee' ja- ga-lla-nää' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, hi- lä-jëé- dsa-gyuu'.
²⁸ Hi- ga-jäh' dsa- he' siiyh-:

—¿Che' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä-jëé- he- na-? ¿Hii- kih' hih- he- jmeeh- lä-na-?

²⁹ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Ngii'n- koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jëeh' da' hnäh' kin- jää', ja-ga' jwahn- hi- kih' hih- he- jmeen- lä-la-.
³⁰ ¿Hii- ga-jmee' hih- he- ga-chaa' Jwaa' dsa- jmi- che', Dio o che' dsa-ñuu' h-? Jmeeh' da' hnäh' juu' kin- —ga-jäh' Jesús.

³¹ Jee' tääh' ja- ma' llay- juu' kyaah' dsa-kyayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga-jäh' jne', hih- kih' Dio ba' ja-, Jesús jäh-: “¿He-la' sa- ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga-ja-?”
³² Hi- cher'mah' ga-jäh' jne', ja' hih- kih' dsa- ba' ja-, lä-lleé' dsa-jwii- —ma' jäh' dsa-kaah' he'.

Cha⁻miih⁻ ma' gayh⁺ dsa⁻gooy[!],
jēēh[!] lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ma' jmää⁻ kwaat[!]
Jwaa⁻ ma' ra⁻ he⁻ ma' laa⁻ jaa⁻ hi⁻
ma' ngēē⁻ juu[!] kih[!] Dio.

³³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh[!] dsa⁻kaah[!] he⁻
ga⁻siyh⁻ Jesús:

—Sa⁻ ñe⁻ jnääh[!].

Mah[!] ga⁻jēēh⁻ Jesús juu[!] ka⁻läh[!],
ga⁻siyh⁻:

—Ni⁻ jnä⁻ sa⁻ jmeehn⁻ juu[!] hij⁻
ga⁻jmeē⁻ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ he⁻ la⁻.

12

Juu[!] na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih[!]
dsa⁻ hi⁻ ga⁻høø⁻ ta⁻ kih[!] jñah[!]

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Jee⁻ ja⁻ ga⁻løø⁻ Jesús hlēēyh⁻
dsa⁻ he⁻ kyaah[!] juu[!] na⁻hmää⁻,
ga⁻jäh[!]:

—Ga⁻tää[!] jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ koo⁻
näa⁻ chaah[!] wii⁻ jēh[!] hi⁻ ga⁻jney[!]
lä⁻ku⁻ lä⁻jii[!] hi⁻ ga⁻mi⁻lluy[!] jee⁻ ma'
hwēēy⁻ jmi[!] mi[!] jēh[!]. Ga⁻chihy[!]
koo⁻ na⁻hyah⁻ he⁻ ñii⁻ jee⁻ ga⁻wii⁻
dsa⁻ hi⁻ ga⁻taah[!] ga⁻høø⁻ jee⁻
na⁻jnäa⁻ chaah[!] jēh[!]. Ma' ga⁻la⁻
he⁻ ja⁻, ga⁻tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻
høøy[!] ma⁻ to⁻dsaah[!]. Ja⁻ ga⁻ya⁻ hēēy[!]
ngooy[!] uu[!]. ² Ma' ga⁻lloo[!] jii⁻ kih[!]
mi[!] jēh[!] ja⁻, ga⁻cheey[!] jaa⁻ moz⁻
kyaay[!] jee⁻ ma' tääh[!] dsa⁻ høø⁻ ta⁻
kiyh[!] mah[!] ma' kooy⁻ heey⁻ he⁻
ma' tēēy⁻. ³ Ma' ga⁻lloo[!] moz⁻
he⁻ jee⁻ na⁻jnäa⁻ chaah[!] jēh[!] kih[!]
dsa⁻juu[!], dsa⁻ hi⁻ ma' tääh[!] høø⁻
he⁻ ga⁻saah[!] dsih[!], ga⁻kway[!] kih[!]
hi⁻ ga⁻hēēy[!] kih[!] ta⁻jmah[!]. ⁴ Ja⁻ ga⁻
ga⁻cheey[!] jñah[!] ka⁻läh[!] moz⁻ kyaay[!]
jee⁻ ma' tääh[!] hi⁻ ma' høø⁻ ta⁻
kiyh[!]. Lä⁻ja⁻ ga⁻tey[!] ku[!] kih[!] hi⁻
he⁻, lä⁻jiih[!] ga⁻la⁻ dsoo⁻ lley[!] mah[!]
ga⁻hēēy[!] kih[!] kyaah[!] o⁻hih[!]. ⁵ Koo⁻
ka⁻läh[!] ga⁻cheē⁻ dsa⁻juu[!] he⁻ jñah[!]
dsa⁻ kyaay[!]. Hi⁻ he⁻ ga⁻jngēēyh[!].
Hi⁻ ngoo⁻ bih[!] cheey⁻ dsa⁻ lä⁻ja⁻.
Ko⁻llaa[!] hi⁻ he⁻ ga⁻hi[!] hi[!] ko⁻llaa[!]
hi⁻ he⁻ ga⁻jngēēyh[!] go⁻te⁻. ⁶ Ma'
ga⁻dsaa[!] lä⁻jēē⁻ moz⁻ kyaay[!],

ma' chaa⁻ ga⁻ jaa⁻ chih⁻ kyaay[!]
hi⁻ hnääy[!] cha⁻miih⁻. Hi⁻ he⁻
ga⁻cheey[!] jee⁻ ga⁻dsaa[!]. Ma' jmeey⁻
huu⁻dsē⁻: “Go⁻ jmeē⁻ ga⁻ dsa⁻ oo⁻
he⁻ kih[!] chih⁻ kyaan⁻ la⁻.” ⁷ Ma'
ga⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' høø⁻ chaah[!]
jēh[!] ja⁻, ja[!] chih⁻ he⁻, ga⁻taayh[!]
ga⁻llay[!] juu[!] kyaah[!] dsa⁻ kyaayh[!]:
“Hi⁻ oo⁻ na⁻, hi⁻ jä[!] kyaah[!] ta⁻
jnän⁻ la⁻. Wa⁻ jngēēh[!] jnih[!] mah[!]
jän[!] kyaah[!] heey⁻ he⁻ ma' tēēy⁻.”
⁸ He⁻ja⁻ ga⁻saayh[!] chih⁻ he⁻ mah[!]
ga⁻jngēēyh[!]. Ja⁻ ga⁻ na⁻beey⁻ ta⁻
ka⁻hne⁻ jee⁻ ma' na⁻ jnäa⁻ chaah[!] jēh[!]
ja⁻. ⁹ ¿Ha⁻ lä⁻ jmeē⁻ dsa⁻ juu[!] laah[!]
hnäh[!]? —ga⁻jäh[!] Jesús—. Lloo⁻
dsa⁻ juu[!] jēh[!] mah[!] mi⁻llaay⁻ hi⁻
jmeē⁻ ta⁻ ja⁻ mah[!] tooyh⁻ goo⁻ jñah[!]
dsa⁻ hi⁻ jmeē⁻ ta⁻ kiyh[!]. ¹⁰ ¿Che⁻ sa⁻
ma⁻ heh⁻ hnäh[!] juu[!] kih[!] Dio jee⁻
na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻?

Ja⁻ ba⁻ ku[!] he⁻ sa⁻ ga⁻tih[!] dsē⁻
tē⁻hyah[!],

he⁻ ja⁻ ba⁻ ga⁻jä⁻ lä⁻koo⁻ mi⁻ku[!]
he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻nē⁻ kih[!]
koo⁻ hne[!] juuh⁻.

¹¹ He⁻ la⁻ ga⁻jmeē⁻ hñii⁻ Dio,

he⁻ ja⁻ dsaa⁻ dsē⁻ jne⁻, ga⁻jäh[!] Jesús.

¹² He⁻ja⁻ ma' hnøø⁻ dsa⁻kaah[!]
he⁻ ma' saayh[!] Jesús. Jēēh[!], ga⁻täh[!]
dsēy⁻ he⁻ ga⁻hlēēh[!] Jesús kiyh[!]
kyaah[!] juu[!] he⁻ na⁻hmää⁻ ja⁻. Pero
ma' goyh[!] kyaah[!] dsa⁻ hi⁻ ma' tääh[!]
jee⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ ma' saayh[!]
Jesús, ga⁻nää⁻ bih[!].

Kwaat⁻ kih[!] ku⁻sih⁻

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Ga⁻taah[!] dsa⁻ fariseo juu[!]
kwee⁻ kyaah[!] dsa⁻ kyaa[!] Herode,
mah[!] ga⁻cheey[!] dsa⁻ hi⁻ ko⁻taa[!] ga⁻
ga⁻jmeē⁻, ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma' kaah[!] juu[!]
kih[!] Jesús. ¹⁴ Ma' ga⁻lla⁻näay⁻ jee⁻
ma' cheh[!] Jesús, ga⁻jäh[!]:

—Ta⁻jwoh[!], ñe⁻ ba⁻ jnääh[!], hne⁻
hlēēh[!] ju⁻dsoo⁻ jmah[!] ba⁻. Sa⁻ gah[!]
kyaah[!] ni⁻ jaa⁻. Jēēh[!], sa⁻ cha⁻
kwaat⁻ kyeh[!] ha⁻ lä⁻ laa⁻ lä⁻jaa⁻
lä⁻jaa⁻ dsa⁻, hi⁻ kyaah[!] ju⁻dsoo⁻ ba⁻

hlëeh' dsa- ha- lä- la' jwë' kih'
Dio. ¿Ha- lä- laah' hne-, che' llu'
mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta'
César o sa' llu'? ¿Che' jmee' bi'
mi'hmaah' jne' o sa' jmee' bi'?

¹⁵ Pero ñe- ba' Jesús ha- lä- la'
hüü'dsë- kiyh' he- ta'juuy' ba' ja-,
he-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—¿He-la' kah- hnäh' dsën'? Kye-
da' koo- kuu' mah' jëen'.

¹⁶ He-ja- na'kyey' koo- kuu',
mah' ga-jäh' Jesús:

—¿Hii- kih' heeh- too- la-, hii-
kih' jmi- na-sii- la-?

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Kih' César ba' na-.

¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siyh-
ka-läh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba'
César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba'
Dio he- la' kih'.

He-ja- ga-taayh' jëe- dsayh' kih'
Jesús.

*Ga'ngii' dsa- juu' ha- lä- le'
wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)*

¹⁸ Ja- ga- ga'lla-nää' saduceo
ka-läh' jee' ma' cheh' Jesús. Dsa-
he' na-, sa- ma' jmeey- dsoo' he-
lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu'. Mah'
ga'ngiiy' juu' kih' Jesús, ga-jäyh':

¹⁹ —Ta-jwoh', ga-sii' Moisé jnän'
kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga-juu'
jaa- dsa-ñuuh- hi- sa- chaa-
joo', dsa-ñuuh- øøh- hlii' he', lle'
kih' tëey- dsa-më' mah' lä-chaa-
joo'siiyh' hi- lee' kwaat- kyaah'
hlii' øøyh'. ²⁰ Ga-lä-chaa' gye'e'
dsa-ñuuh- jaa- ba' cho'jmiiy-. Hi-
to-në' he' ga-kaa' dsa-më'. Pero
chah' ba' ga-juuy', sa- chaa- jooy'
ga-lä-chaa'. ²¹ He-ja- jee' ga-të' uu'
dsa-ñuuh- øøyh' ga-kaa' dsa-më'
hni' he'. Ja-ba' lä-ja- ga-juuy',
sa- ga-lä-chaa' jooy'. Jñah' ka-läh'
dsa-ñuuh- øøh- hlii' he' ga-tëey-
dsa-më' he'. Jee' ja- ga-të' uu-
dsa-ñuuh-. Hi- koo- ka-läh'
ga-juu' hi- he', sa- ga-lä-chaa'

jooy'. ²² Ja-ba' lä-ja-, lä-jëe- gye'e'
dsa-ñuuh- ga-kaa' dsa-më' he' hi-
ga-juu' lä-jëe- gye'e' dsa-ñuuh- he'.
Ni- jaa- sa- ga-lä-chaa' joo'. Jee'
ga-dsaa' ga-juu' hñii' dsa-më' he'.
²³ Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa-
hi- na-juu', ¿hii- kih' jee' lä-jëe-
gye'e' lee' kyaah' dsa-më' he'? Jëeh',
ga-lä-jëe- gye'e' ba' ga-lä-kyaayh'
—ga-jäh' dsa- saduceo siyh' Jesús.

²⁴ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu'
kiyh', ga-siiyh':

—Na-hee- hoh' ba' hnäh' na-,
jëeh', sa- kye'h' hnäh' kwaat- ha- lä-
jäh' juu' kih' Dio, ni- ha- lä- la' be'
kiyh'. ²⁵ Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih'
hi- ma-na-juu', ni- jaa- dsa-më'
dsa-ñuuh- mo-so- jee' goo-. Ma-ja-
lee'y' lä-koo- laa' ángele hi- tääh'
gyuuh' ba'. ²⁶ Pero he- lä-jiih' dsa-
hi- ma-na-juu', ¿che' sa- ma-heh-
hnäh' juu' he- ga-sii' Moisé lä-koo-
ga-la' kih' jee' koo- chaa' too'
ja-? Jee' ja- ga-hlëeh' Dio kyaayh',
ga-siiyh': “Jnä' laan' Dio kyaah'
Abraham, laan' Dio kyaah' Isaac,
laan' Dio kyaah' Jacob.” ²⁷ He-
ga-jäyh' lä-ja-, sa- na-juu' dsa-
ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio. Jëeh'
Dio jnän' laay' Dio kyaah' hi- na-jiih-
ba'. He-ja- na-hee- hoh' hnäh' he-
laah' hnäh' sa- lä-jiih' dsa-.

*Nuuh' he- kye'e' ga' kih' jee' lä-jëe'
(Mt. 22:34-40)*

²⁸ Jee' ja- ma' hää' jaa- ta-jwoh'
kyaah' ley. Ma' ga-nuuy' ti-choo'
dsa- juu' kyaah' Jesús, ga-jëey'
jëeh- ba' Jesús kwee- juu' kih' dsa-.
He-ja- na'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- koo- jee' lä-jëe' he- lle- në'
ley kye'e' ga' miih'?

²⁹ Mah' ga-jäh' Jesús:

—He- la- ba' nuuh- he- kye'e' ga'
kih' jee' lä-jëe': “Nuuh- hnäh' dsa-
Israel. Jaa- ba' Dio chaa- jnän'.
³⁰ Wa' hnaah' Dio kyaah' lä-kaa-
tuh-hoh', kyaah' lä-jëe' hüü'dsë-
kyah', kyaah' lä-jëe' be' kyah'.” He-

la⁻ ba' ja⁻ nuuh⁻ he⁻ kyeē' ga' kih' jee' lä'jē'. ³¹ Hi⁻ ja⁻ ba' lä'ja⁻ la' jee' ga'tē' to' nuuh': "Wa' hnaah⁻ dsa⁻ kyaah' lä'koh' hnaah⁻ hñaah'." Sa⁻ cha⁻ ga' jyoh' nuuh⁻ he⁻ kyeē' ga' lä'koh' ga' he⁻ la⁻ —ga'jäh' Jesús.

³² He⁻ ja⁻ ga'jäh' ta⁻ jwoh' kyaa' ley:

—Llu¹ ba' jwah', Ta⁻ jwoh'. Ju'dsoo' ba' ma⁻ hlēeh', sa⁻ chaa⁻ jñah' Dio, jaa⁻ ba' Dio laa'. ³³ Hi⁻ cher'mah' hnää⁻ jne' Dio lä'kaa⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne' kyaah' lä'jē' huusdē⁻ jnän', hi⁻ kyaah' lä'jē' be' jnän', hi⁻ cher'mah' hnää⁻ jne' dsa⁻ kyaah' lä' hnää⁻ jne' hñaan', kyeē' ga' he⁻ na⁻ lä'koh' ga' he⁻ kaa⁻ jah' o he⁻ ga' jyoh' he⁻ jee⁻ jne' nē' na'hyoo'.

³⁴ Ma' ga' nuu' Jesús ga' jeeh⁻ bih' kyaah' huusdē⁻ llu', mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Miih⁻ ga' jmee⁻ heeh⁻ he⁻ jää' Dio hne⁻ lä' hih⁻ kih'.

Ja⁻ jiih' ni⁻ jaa⁻ mo⁻ so⁻ ga⁻ tuu⁻ dsēy' ma' ngii' gyih' jyoh' juu' kih' Jesús.

Hii⁻ kih' ja' hi⁻ laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Lä⁻ ma⁻ cheh' ba' Jesús koo' gwah⁻ ja⁻, hlēeyh⁻ dsa⁻, mah' ga⁻ siiyh⁻ dsa⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ la' he⁻ jäh' ta⁻ jwoh' kyaa' ley, Cristo laa' sa'ju⁻ kih' David? ³⁶ He⁻ ba' hñii' David ga⁻ siy' juu' la⁻ lä'koo⁻ ma' jøø⁻ Jmi⁻ lle⁻ kiyh', he⁻ ga⁻ siiy' lä'la⁻:

Ga⁻ jäh' Dio ga⁻ siiyh⁻ Dsa⁻ jøøh' kyaan⁻:

“Na' jwoo' ra⁻ lluu⁻ kin⁻ la⁻, lä'jiih' lloo⁻ jmi⁻ llaan⁻ huus⁻ tiih' lä'jēē⁻ hi⁻ na⁻ høøh' kyah'.”

³⁷ ¿Ha⁻ lä'ja⁻ laa' Cristo sa'ju⁻ kih' David ga⁻ ja⁻, cher'mah' hñii' David jäh' kih' Cristo: “Dsa⁻ jøøh' kyaan⁻?”

Lä'jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻ ga' tih' ba' dsē⁻ lä'koo⁻ ga⁻ hlēeh' Jesús.

Ga⁻ juuh' Jesús kih' ta⁻ jwoh' kyaa' ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Hi⁻ ga⁻ løøy' ga⁻ kway' juu', ga⁻ mi⁻ tēēy' dsa⁻:

—Leeh⁻ hnäh' kyaah' ta⁻ jwoh' kyaa' ley, tih⁻ dsēy' ngēy⁻ kyeeyh' hmiih⁻ kyoo⁻ jee' kih' dsa⁻ hi⁻ hnøøy' jmee' dsa⁻ Dio kiyh' cha'jwē' juuh'. ³⁹ Hi⁻ tih⁻ dsēy' gyay' to⁻ nē' hma⁻ sii⁻ neh' gwah⁻ mäh⁻, hi⁻ lä'ja⁻ ka⁻ läh' jee' dsa⁻ taah⁻ dsa⁻ kuh⁻. ⁴⁰ Hwēēy⁻ dsa⁻ mē' hñii' cha⁻ neh⁻ kih', ko⁻ taä' ga' jmeey⁻ hlēeyh⁻ cha⁻ miih⁻ kyaah' Dio ha⁻ jee' jēē' dsa⁻ kiyh'. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ wii' heeh' Dio dsa⁻ hi⁻ jmee' lä'ja⁻.

Na⁻ ka⁻ dsa⁻ mē' hñii' kuu' cha⁻ nē' Dio

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ma' cheh' Jesús jēē⁻ ha⁻ lä⁻ ma' jmee⁻ dsa⁻ tooyh⁻ kuu' neh⁻ wii' kih' gwah⁻. Hi⁻ ma' jēēy⁻ jwēē' dsa⁻ cha⁻ kuu' ma' tooyh⁻ cha⁻ miih⁻ kuu' jee' ja⁻. ⁴² Ja⁻ ga' ga⁻ lloo' jaa⁻ dsa⁻ mē' hñii' hi⁻ tä⁻ nēē' go⁻ te'. Ga⁻ tooyh⁻ to⁻ nē' nøø' he⁻ sa⁻ kyeē' ni⁻ miih⁻. ⁴³ He⁻ ja⁻ ga⁻ hlēēh' Jesús kyaah' discípulo kyaay', ga⁻ jäh':

—Ma⁻ ra⁻ ju'dsoo' jwēēhn⁻ hnäh', dsa⁻ mē' hñii' la⁻, ma⁻ kway' cha⁻ ga⁻ miih⁻ lä⁻ koh' ga' jee' lä'jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tooh⁻ jää'. ⁴⁴ Jēēh' lä'jēē⁻ hi⁻ cha⁻ kuu', ma⁻ kway' miih⁻ he⁻ ma⁻ chaa⁻ kiyh' ba', pero dsa⁻ mē' hñii' la⁻, ma⁻ ke⁻ tä⁻ nēēy', ma⁻ kway' lä⁻ koh' te' kuu' he⁻ ma⁻ cha⁻ kiyh' he⁻ kyaah' ma' lay' he⁻ jmee⁻ bii' kiyh' —ga⁻ jäh' Jesús.

13

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ hla' gwah⁻ juuh⁻

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ma⁻ ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ya⁻ hēē⁻ Jesús koo' gwah⁻ jee' ma' gyay' ja⁻, ja⁻ ga' ga⁻ jäh' jaa⁻ discípulo kyaay' ga⁻ siiyh':

—Ta-jwoh¹, jëë da', he- ba' che- kah'gaa- kuu' he- kyaah' ga-jä na'hñaah' hne' na-.

²He- ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Lä-jë hne' kaah' he- jëeh' hnäh' na-, lloo- koo- jmi' ni- koo- mi'kuu' na-, sa- jä' na- chuh- né kih' øøh', lä-jë ba' soh'hla'.

Jää' ja-ga' llaa' jmi-gyuu', joh' neë' sa-jmee' lii

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Ma-ngëë' he- ja-, ga-näay' ta- né moh' Olivo ta- cha'né gwah- ja-. Jee' ja- ga-gya- Jesús. Hi- Pee', Jacobo, Jwaa-, kyaah' Andre' ga-ngii' juu' kiyh' ta-ko-jiih' ma-tääh' kah' kih', ga-jäyh':

⁴—Chiih' jnääh' lih' le' lä-jë he- ma-jäh', hee- lii- jmee' wa-ra- ya-jäh' lä-te' juu' na-.

⁵He-ja- ga-løø' Jesús jmeeyh- juu':

—Hnøø' leeh- hnäh' mah' ni- jaa- sa- mi-gaa- hnäh'. ⁶Jëeh', jwëë dsa- ya-nää' hi- ka' né kin', mah' jäyh': “Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio.” Jwëë' dsa- mi-gaay'.

⁷'Ga- ma-nuuh- hnäh' kih' hni- hi- lä-cha- juu' kih' hni- ta- la- ta- jnø-, ta- jøøh' hnäh' hñaah'. Jëeh' lä-ja- lle' kih' le', pero ja- lä-cha' ja- llaa- jmi-gyuu'. ⁸Tee' dsa- hi- chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi- tee' dsa- ta- kyaah' jñah' dsa-ta. Ja- he- koo- jee' jwi- jee' jeh' wii' hwa', ja- he- koo- jee' jwi- jee' jëë' dsa- hoo' hi- chi'jwaa' dsa-. Heh' lä-ja- koo- ma-løø' ba' jëë- dsa- wii'.

⁹Leeh- hnäh', ngëë' dsa- hnäh' kih' dsa-ta, kwa' dsa- kyah' hnäh' neh- gwah- kih' dsa- judiu, dsa-jääy- hnäh' cha'né dsa-ta kaah' kwaat- kin'. Jee' ja- kwah' hnäh' ju'dsoo' kin'. ¹⁰Jmee- bii' kwa' dsa- ju'hmëë' kih' lä-jëë- dsa- jmi-gyuu', jää' ja-ga' llaa-

jmi-gyuu'. ¹¹Ta- jmee- hnäh' huudse- ha- lä- jwah' hnäh' wa-ra- ga-taah- dsa- hnäh' ja'goo- dsa-ta. Ta- ka- hnäh' huudse- ni- miih-. Hor- ja-, Dio ba' kwa' huudse- ha- lä- hlëeh' hnäh'. Ja- he' hñaah' hnäh' hlëeh', Jmi-llé' Na-jngii' ba' hlëeh'. ¹²Ngëë' dsa- øøh' kih' dsa-ta mah' jngëeh' dsih'. Ja- ba- lä-ja- jmee' dsa- kih' joo', hi- lä-ja- ka-läh' jmee' dsa- kih' cho'jmiiy- mah' jngëeh' dsih'. ¹³Lä-jëë- dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat- kin'. Pero hi- kwëeh' dsë' lä-jiih' llaa', hi- he' ba' lää'.

¹⁴'Wa-ra- ga-lloo' jmi' jëeh' hnäh' cheh' jah' hi- laa' na'høø' ngëë' jee' sa- ga-tëë' nooy', lä-koo- ga-jäh' Daniel hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio. (Hi- hë- juu' la-, wa- lä-ngëëy'.) Ma'ja-, hnäh' hi- tääh' hwa' Judea kyuu' hnäh' ta- moh'. ¹⁵Hi- tääh' jee' ga-të' to' jwëë' hne', wa' jñaay' mah' wa' kyuu' bih', sa- wa' kyey' he- cha- cha'neh'. ¹⁶Ja- ba- lä-ja- hi- tääh' jee' nuu- kih', ta- wa' lla-nääy' kiyh' he- dsa-kyey' sa'hmiih-. ¹⁷Peer- jwi- dsa-më- hi- kya- gyuu- ma'ja-, hi- lä-ja- dsa-më- hi- jää' gyuu- gyuu- ka-läh'. ¹⁸Ngii' hnäh' kih' Dio mah' sa- la- jii- gyuu' wa-ra- ga-të' jee' kyuu' hnäh'. ¹⁹Ma'ja- jëë' dsa- wii' jwërte he- sa- ma-jëë- dsa- lä- ma' ga-nøø' jmi-gyuu- lä-jiih' na'. Ja- jiuh' mo-so-jëë' gyih' jih'koh'. ²⁰Wa-ra- jäh' kih' jøø' ga' Dio cha- ga-miuh- jmi' jëë' dsa- wii', ni- jaa- dsa- sa- jä' jiuh'. Pero ta-la- kih' hi- na-lleeh' kyaay', cha' ba' mi-llaay' jmi' he- jëë' dsa- wii'.

²¹'Ma'ja- cher'mah' chaa- ko-llaa' dsa- jäh': “Hi- Cristo cheh' la-”, o “Hi- Cristo cheh' jee' oo-”, ta- wa' heeh' hnäh' kiyh'. ²²Jwëë' dsa- hi- ta-juu' ya-nää' jäyh': “Jnä' he' laan' Cristo, jnä' ngëen' juu' kih' Dio.” Ja- he-

koō- nēē' he- juh-gaa- jmeey',
lā-jwē' jee' mi-gaay- dsa-, lā-jiih'
hī- na-lleeh' kyaa' Dio mi-gaay-
cher'mah' ga-la'. 23 He-ja- leeh-
hnah'. Ma-jwah' ba' jnā' jāā' ha-
lā' le'.

Wa'ra-ga-tē'jee'jāh' Hī-ga-lēē'ngo
(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-
36)

24 Ma-ngēē' ma-jēē- dsa- lā-jē-
he- wii' ja-, ja- jiih' mo-so- lā-jnā'
jmēē' hyoo-, ni- jmēē' kih' sih- sa-
lā-jnā'. 25 Lā-jēē- nuu' hī- hēē-
gyuu' lā-sii' hōō' hī- lā-jē- ga' he-
cha- gyuu' sa'jeh'. 26 Ja-ga' jēē-
' dsa- Hī-ga-lēē'ngo' la- hī- jāh'
gyuu' jee' jni' kyaah' cha miih-
be', laay' jōōh'. 27 Ja-ga' cheey'
ángle kyaay', jōōyh- lā-jēē- hī-
na-lleeh' kyaa' hī- tāāh' lā-jē-
kye' kiuh' jmi-gyuu-, ta- kō-taa- lā-
ga-tē' jyoh' kō-taa-.

28 Jēē- da' hnāh' ha- lā- dsoo-
juu' kih' chaah' higo mah' mi-tēē-
' hnāh' hñaa'. Wa'ra- ga-hyo'
sih'jñoh' sa'jih' kih', lōō- dsa-hyo-
moo- kih', ma-ñeh' ba' hnāh'
ma-ngoo' ga-tē' jii- jma' ba' ja-.
29 Lā-ja- hnāh' ka-lāh', wa'ra-
ga-jēēh' hnāh' dsa-la' lā-jē- he-
ma-jwahn' la-, wa' lā-ñeh' hnāh'
he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he-
jāhn' ba' ja-. 30 Ma-ra- ju'dsoo'
jwēēhn- hnāh', sa- llaa- dsa- hī-
tāāh' na'ta'kō- jiih' sa' ga' ma-lā- te'
lā-jē- he- ma-jwahn' la-. 31 Ngēē'
ba' lā-jē- he- cha- gyuu' hwa',
pero juu' kin- lā- ma-cha- ja-ba'.

32 Pero ni' jaa- sa- ñe- hee- jmi'
ja-, hee- hor- ja-, ni' ángle hī-
tāāh' gyuu' sa- ñe-, ni' Joo' Dio sa-
ñe-. Hñii' ba' Tāā' kyaan- ñe-.

33 Hāā- hnāh' hñaa', mi-jnōō'
hnāh' mīñeh', ngii' hnāh' kyah'
kih' Dio, jēēh' sa- ñeh' hnāh' lih'
lloo- jmi' ja-. 34 Kwee- ba' la'
kyah' hnāh' lā- la' kih' jaa- dsa-
hī- ya-hēē' ngo' uu'. Ga-jā' hne'
kiyh', mah' lā-koō- lā-koō- ta' kiyh'

ga-tooyh- goo- dsa- kyaay'. Hī-
ga-siih- dsa- hī- hōō- ho'haah':
“Hōō' kwee-, ta- gwii-.” 35 Ja-ba'
lā-ja- hnāh', ta- gwii- hnāh', jēēh'
sa- ñeh' hnāh' lih' jāh' dsa-juu'
hne'. Sa- ñeh' hnāh' che' ta- ga-nuu-
jāyh', o che' lla-nuu', o che' koō-
hooch- chaah' dsoo', o ta-la- hōō-.
36 Ni- sa- lii- ga' wa'ra- jayh', hnōō'
ma-na'lluuh' hnāh' mah' sa- tāāh'
hnāh' na-gwiih- hnāh' ma'ja-.
37 Lā-jē- he- jwahn- la-, jwahn-
kih' lā-jēē- ba'. Hnōō' ma-na'lluuh'
hnāh'.

14

Ma' hnooh- dsa- ha- lā- jee' ma'
saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-
53)

1 Lā- hyu' ga' tē' jmi' he- kuh-
dsa- judiu borrego māh', hī- kuyh-
he'ñiih- he- sa' kyaah' levadura,
jmi' ja- ma' hnooh- jmi-dsa- kaah'
kyaah' lā-jēē- ta-jwoh' kyaa' ley
ha- lā- ma-saayh- Jesús kyaah' juu'
ta- juu', mah' jngēēyh'. 2 Ma' jāyh':

—Sa- wa' kaah' jnih' jee' jmi' la-,
mah' sa- dsa-tooh- miuh' jee' jwii-.

Jaa- dsa-mē' ga-huu' jmi-
mi-jwii- lle' Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Ma' gya' Jesús ka-lāh' jee' jwii-
Betania cha'neh- kih' Simón hī-
ma' dsaah' dsoo' hmih' hōō-. Jee'
ja- gyay' kuh-hiyh-, ma' ga'lloo'
jaa- dsa-mē' ma'kyey-koō- sē' he-
ma' haa' jmi- mi-jwii- he- cheē-
nardo, he- kyeē' hmooh'. Ga-jōōy'
luu' sē' ja-, mah' ga-huuy' lle' Jesús.
4 Pero ga-lā-leē' kō-llaa- dsa- hī-
ma' tāāh' kyaayh' he', ga-jāyh':

—¿He-la' ma-heē' dsa-mē' na-
jmi- mi-jwii- na-? 5 Llu' ga' wa'ra-
jāh' kih' ga-hniy' mah' ma' liyh-
lā-koh' lih' dsa-koō- jī-ñe- jmi'
ta'. Mah' kuu' ja-, ma' kwēēyh' hī-
tā-ñeē'.

He-ja- ga-hlēēh' wii' kih' dsa-mē' he'. ⁶Ma' ga-jāh' Jesús:

—Ta- hlēēh' hnih'. Ta- chuū- hnāh' kyaah' dsa-mē' la-. Llu' ba' he- ma-jmeey' lā-la- kin'. ⁷Jēēh' lā- ma-tāāh' na- ba' hi- tā-ñee' kyaah' hnāh', le' kwah' be' kiyh' jyoh' jiih'. Pero jnā', mo-so' jān' ki-wēē' jee' kyah' hnāh'. ⁸Dsa-mē' la- ma-jmeey' lā-koo- te' le' ba'. Kyaah' he- ma-huuy- jnā' jmi- mi-jwi- he- ma-mi-lluuy' jnā' jāā' ba' la-, ja-ga' haa' dsa- jnā'. ⁹Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnāh', lā-kaa- jmi-gyū- jee' kwa' dsa- ju'hmēē' kin', lā-cha- juu' ha- lā-koo- ma-jmee' dsa-mē' la-, mah' lā-ja- lā-dsooh- dsē' dsa- kiyh'.

Juda ga-ngēē' Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Ma-ngēē' he- ja-, jaa- jee' lā-jēē' gya-tuu' discipulo hi- chee- Juda Iscariote ngooy' kih' dsa-kaah' kyaā' jmi-dsa- na'hneēy' Jesús. ¹¹Ma' ga-nuu' dsa- he', ga-tih' dsēy' jwēte hi- ga-bāāyh- hñiiy' kway' kuu'. He-ja- ga-hnooh- Juda ha- lā- jmeey' mah' ngēēy' Jesús ja'goo- dsa- he'.

Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnān' ma-nuu- kyaah' ga-hiyh' juu'

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²To-nē' jmi- he- ga-løø' dsa-taah' dsa- jmeey' jmi- kuyh- he'ñiih' he- sa- kyaah' levadura, ja-ba' jmi- ja- ma' kuh- dsa- judiu borrego māh'. He-ja- ga-jāh' discipulo siyh' Jesús:

—¿Ha- jwah' mi'llu' jnāāh' jee' kihn' ma-nuu'?

¹³He-ja- ga-jmeey' mada- kih' uu' discipulo kyaay' mah' ga-siyh':

—Go-nāā' hnāh' ta- jee' jwi- juuh-. Cha'jwē' ja-, jēēh- hnāh' jaa- dsa- hi- ki' koo- mi'dsuu' jmi-, ja- lla-lleh- hnāh' kaah' kiyh'. ¹⁴Ha-

jee' dsa-hey', ja- jwiih' dsa-juu' hne': "Lā-la- jāh' Ta-jwoh' kyaā' jnāāh'. ¿Na- jee' hne' jee' le' kyeh' jnāāh' borrego māh' kyaah' discipulo kyaan'?", jwiih' dsa- he'. ¹⁵Hi- he' heeh' hnāh' jee' ga-tē' to' jwēē' hne' jee' cha- koo- jee' he- ma-na'llu'. Jee' ja- mi'lluh' hnāh' ma-nuu' jnān'.

¹⁶Ga-lla-nāā' ba' discipulo he' ta- jee' jwii- juuh-. Hi- ga-la' ba' lā-koo- ga-jāh' Jesús siyh'. Jee' ja- ga-mi'lluy' jee' kuyh' ma-nuu'.

¹⁷Ta- ga-nuu- jmi- ja- ngoo' Jesús kyaah' lā-jēē' gya-tuu' discipulo kyaay'. ¹⁸Ma' ga-lla-nāāy' jee' ja- ga-taayh' kuyh- ma-nuu'. Ta'ko-jiih' jmeey' ma-nuu', ga-jāh' Jesús:

—Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnāh', jaa- jee' lā-jēē' hi- kuh- kyaah' jnā' ngēēy' jnā'.

¹⁹Ma' ga-nuu' discipulo lā-ja- ga-lā-meeh- dsēy', ga-ngiiy' juu' kih' Jesús ma' jaa- ma' jaa-, ma' jāyh':

—¿Chē' jnā' na- ta-jwoh'?

²⁰He-ja- ga-jāh' Jesús siyh':

—Laa' jaa- jee' lā-jēē' gya-tuu' hnāh' hi- tā- goo- kyaah' jnā' neh' wii' la-. ²¹Ma-ra' ju'dsoo', Hi- ga-lēē' ngo' la- le' kiyh' lā-koh' ma-na-sii-. Pero jwi- dsa- hi- ngēē' Hi- ga-lēē' ngo' la-. Llu' ga' la' kih' dsa-ñuuh- he' wa-ra- jāh' kih' sa- ga-lā-chaay- go-te' ba'.

²²Ta'ko-jiih' tāāh' discipulo kuh-, ga-ka' Jesús he'ñiih' mah' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngēē' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio ga'llaay' he'ñiih' ja-, mah' ga-kwēēy' lā-jēē- discipulo kyaay' ga-siyh':

—Kye- hnāh', he- la- na- jmi- ngo' kin'.

²³Lā-ja- ka-lāh' ga-kay' wa'kyaah', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-kwēēy' discipulo

kyaay¹, hi⁺ ga⁻hiyh¹ lä⁻jëëy⁺. ²⁴ Mah¹ ga⁻jäyh¹ ka⁻läh⁺:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁻ he⁻ tuu⁻ kih¹ jwëë⁺ dsa⁻ hi⁺ kyaah¹ jma⁻ kin⁻ jmee⁺ Dio koo⁻ hmooh⁺ hmëë⁺. ²⁵ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn[~] hnäh⁺, mo⁻so⁻ huhn⁻ ka⁻läh⁺ jmih¹ mi¹jëh¹ ma⁻ää⁻, lä⁻jiih¹ lloo⁻ jmii⁺ huhn⁻ ka⁻läh⁺ lä⁻hmëë⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

Ga⁻hmä⁻ Pee⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻ kyuyy⁻ Jesús

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻häy⁺ kih¹ Dio, ga⁻näy¹ ta⁻ në⁺ moh⁺ Olivo. ²⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Ga⁻lä⁻jëë⁻ hnäh⁺ beeh¹ jnä⁻ na¹ hwë¹. Lä⁻ja⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Jmeen⁻ dsoo⁻ kih¹ hi⁻ hää⁻ lä⁻jëë⁻ borrego, hi⁺ lä⁻jëë⁻ borrego kyaay¹ sa⁻jñee⁺.” ²⁸ Pero ga⁻ ma⁻lä⁻jiihn⁻ ka⁻läh⁺, hi¹ jnä⁻ nñn⁻ na⁻jään⁻ hnäh⁺ ta⁻ Galilea.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Pee⁻:

—Ma⁻ke⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻bee⁺ hne⁻, pero jnä⁻ sa⁻ been⁻ hne⁻.

³⁰ He⁻ja⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁻ Pee⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn[~] hne⁻, na¹ hwë¹, jää⁻ ja⁻ga⁻ tē¹ tō¹ jiih[~] hoo¹ chaah⁺ dsoo⁻, hne⁻ ma⁻tē⁺ hnē⁻ jiih[~] ma⁻hmäh⁺ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuyh⁻ jnä⁻.

³¹ Pero ma⁻ kwa⁻ Pee⁻ be⁺ jäyh⁺:

—Ma⁻ke⁻ ga⁻juun¹ kyaah¹ hne⁻ sa⁻ jawahn⁻ lä⁻na⁻.

Lä⁻ja⁻ kwee⁻ ba⁻ ga⁻jäh⁺ lä⁻jëëy⁺.

Ñee⁻ Jesús Getsemani na⁻chuuy⁻ kyaah¹ Dio

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ngoo¹ Jesús koo⁻ jee⁺ chee⁻ Getsemani kyaah¹ discípulo kyaay¹. Ma⁻ ga⁻lla⁻näy¹ jee⁺ ja⁻, ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻:

—Jee⁻ la⁻ ba⁻ go⁻taah⁺ hnäh⁺ ta⁻ko⁻jiih¹ na⁻chuun¹ kyaah¹ Dio.

³³ Ga⁻jääy¹ ma⁻la⁻ Pee⁻, Jacobo kyaah¹ Jwaä⁻ ba⁻. Chah⁺ ba⁻ ja⁻ meeh⁻ dsëy⁻ hi⁺ chaay⁻ cha⁻miih⁻

hüü⁻dsë⁻. ³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻:

—Peer⁻ meeh⁻ dsën⁻, lä⁻jiih¹ juun⁺ go⁻te⁻ la¹ kin⁻. Jee⁻ la⁻ ba⁻ jää⁻ jnä⁻. Kwëëh⁺ hoh⁺ hnäh⁺, ta⁻ gwii⁻ hnäh⁺.

³⁵ Ja⁻ga⁻ ngoo¹ Jesús miih⁻ ga⁻ ta⁻ cha⁻në⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻juuyh¹ jney⁺ mah¹ ga⁻jluuy¹ lley⁺ lä⁻ ga⁻tē⁺ hwa¹, ga⁻chuuy⁺ kyaah¹ Dio, ma⁻ hnøøy¹ sa⁻ ma⁻ jëëy¹ wii⁺, wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih¹ ma⁻le⁻ ba⁻. ³⁶ Ma⁻ jäyh⁺:

—Tää⁻ kyaan⁻, ga⁻lä⁻jë⁻ ba⁻ le⁻ kyah¹. Lää⁻ jnä⁻ kih¹ he⁻ wii⁺ he⁻ jëën⁻ na⁻. Pero sa⁻ wa⁻ la⁻ lä⁻hnoon¹ hñiin⁻, wa⁻ le⁻ lä⁻hnooh⁻ hñaa¹ ba⁻.

³⁷ Ma⁻ jah¹ Jesús ka⁻läh⁺, ga⁻jëëy⁻ ma⁻na⁻ gwii⁻ discípulo. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻ Pee⁻:

—Simón, ¿che⁻ na⁻ gwiih⁻, che⁻ ni⁻ koo⁻ hor⁻ sa⁻ ma⁻lä⁻be⁺ hoh⁺ he⁻ ma⁻nah⁻ na⁻nëh⁺? ³⁸ Wa⁻ na⁻nëh⁺ hnäh⁺, ngii⁺ hnäh⁺ kyah¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁻ leh⁻ he⁻ hliih⁺ hnäh⁺. Jmi⁻lle⁻ jnän⁻ kwa¹ ba⁻ be⁻. Pero jmi⁻ngo¹ jnän⁻ sa⁻ beë⁻.

³⁹ Ngooy¹ ka⁻läh⁺ na⁻chuuy⁻ kyaah¹ Dio, kyaah¹ ja⁻ba⁻ juu¹ he⁻ ga⁻hlëëyh⁺ to⁻në⁻. ⁴⁰ Ma⁻ jäyh¹ ka⁻läh⁺, ga⁻jëëy¹ lä⁻jëë⁻ ba⁻ ma⁻na⁻ gwiiy⁻. Kih¹ he⁻ lä⁻gwiiy⁻ jwërte, he⁻ja⁻ sa⁻ ñey⁻ hee⁻ na⁻ ma⁻ hlëëyh⁺ kyaah¹ Jesús. ⁴¹ Ñee⁻ Jesús ka⁻läh⁺ jee⁺ ga⁻tē⁺ hnë⁻ jiih[~] hi⁻ ma⁻ jäyh¹ ka⁻läh⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Gwii⁻ ba⁻ hnäh⁺, teeh⁻ hnäh⁺ hoh⁺, ma⁻lee⁻ ba⁻ko⁻na⁻. Ma⁻lloo¹ hor[~] jaa⁻ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻, ngëë¹ dsih⁺ goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻. ⁴² Noo⁻ hnäh⁺ mah¹ maan⁻. Ma⁻ngoo¹ ya⁻jäh⁺ hi⁻ ngëë¹ jnä⁻.

Ga⁻saayh¹ Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Lla⁻ gyih¹ juu¹ ja⁻ ma⁻ ja⁻ Juda, he⁻ ba⁻ jaa⁻ jee⁺ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ discípulo kyaay¹. Jay¹ kyaah¹ koo⁻ nää¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ ñe⁻, hi⁻ kye⁻ hma⁻, lä⁻hih⁺ kih¹ ta⁻jwoh⁺

kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuuh'.
44 Ga-taah- Juda dsa- he' juu' jaä', ga-jäyh':

—Hi- chuhn' kih', hi- he' he', ja-saah' hnäh', ta-lää.

45 Ma' ga'llooy', chah' ba' ngooy' koo' kih' Jesús:

—Ta-jwoh'—ga-jäyh'.

Na-ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús.

46 Lä-chah' ja- ga-saah' dsih'.

47 Pero jaa- discípulo kyaa' Jesús, ga-sëeyh' ñe', ga-kuy' lo-gwa' jaa- moz' kyaa' jmi-dsa- jøøh'.

48 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' dsa-hii- jnä', he-la' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' hma-, kyaah' ñe', mah' saah- jnä'?

49 Lä-jë- jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh' ma' kwan- juu' koo' gwah- mah' sa- ga-chah' jnä'. Pero ko-na- le' ba' mah' lä-te' lä-koö- na-sii- juu' kih' Dio.

50 Lä-jëë- discípulo he' ga-beey' mah' ga-kyuu'. 51 Jaa- chih- ba' ga-lla-lle' kaah' kih' Jesús, na-bääh' koö- ta-jmaah'. Hi- ga-saayh' chih- he'. 52 Ma' ga-saah' dsih' ga-bey' ta-jmaah' kiyh' mah' ga-kyuu' to-lo-kwayh'.

Na-jäy- Jesús cha'në' dsa-ta' kaah' kyaa' dsa-judiu

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ga-jäy' Jesús cha'në' jmi-dsa- hi- kye- në. Ga-kuh' lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, hi- kyaah' dsa-gyuuuh'.

54 Pero Pee' uu' ba' ngooy' lleey' kaah' kih' Jesús, lä- ga-të' ho'hne- në'ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. Lä-koö- ga-lloo' ba' Pee' jee' ja-, ga-gyay- llooyh- je- kyaah' poo- hi- ma-tääh' llooh- je'.

55 Jee' lä-jëë- dsa-kaah' he', ma' hnaayh- dsa- hi- ma-bääh- Jesús dsoo' lä-jwë' jee' ma' jngëeyh', pero sa- ga-jmää' ni- miih- juu' kih' hi-

he'. 56 Jëeh', jwëë' dsa- ma-bääh- dsih' kyaah' juu' ta-juu', pero ni- jaa- sa- ga-jä' koö- ba' juu' kih'. 57 Ga-hwëë- ga- jaa- uu' dsa- hi- ga-kwa' juu' ta-juu', ga-jäyh':

58—Ga-nuu' jnääh' ga-jäyh': “Jnä' hlan- gwah- chih' la- he- ga-la' kyaah' goo- dsa-, pero jnä' jmeen' jyoh' kyaah' hnë- jmi' hi- ni- sa- tán- goon'.”

59 Ni- lä-ja- sa- ga-lä-dsoo' juu' kiyh'.

60 He-ja- ga-noo- jmi-dsa- hi- kye- në' to'dsaah' jee' ja-, mah' ga-ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- jwah' hne-, he- ma-jäh' hi- na- kyah'? ¿He-la' sa- hlëeh' ni- miih'?

61 Pero Jesús ga-noo- ti' go-te-, mo-so- ga-ngiiy' ni- miih-. Koö- ka-läh' ga-ngii' jmi-dsa- jøøh' he' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' Cristo Joo' Dio Jøøh'?

62 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jnä' he'. Hi- lloo- koö- jmi' jëeh' hnäh' Hi-ga-lëë'ngo' la- gya' jwoo' ra-llu' kih' hi- cha- be' kih', hi- lä-ja- jëeh' hnäh' jäyh' ka-läh' jee' jni' hii' gyuuuh'.

63 He-ja- lä- ma-kyeh' ja- jmi-dsa- jøøh' he' hmiih- kih' ga-giiy', ga-jäyh':

—¿Hii- ga- jwaah- jne' jñah' hi- jmee' ju'dsoo'? 64 Jee' na- ma-nuuh- hnäh' he- ma-mi-kwayh' Dio. ¿Hee- jwah' hnäh'?—ga-jäh' dsa-jøøh' he'.

Ga-lä-jëë- ba' dsa- ga-bääh- dsoo', ga-jäyh':

—Ää- jmi' juuy'.

65 Lä-chah' ja- ga-løø' ko-llaä' ti-hñey- kih' Jesús. Ga-løøy' mo-në' Jesús, ga-kway' kih' mah' ma' siiyh-:

—Jäh' da', ¿hi- na- ma-kwa' kyah'?

Hi- lä-ja- ga-kwa' poo- kiyh' ka-läh'.

Ga'hmä' Pee' juu' he' sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶Lä' ma' gya' Pee' ho'hne' ja', ja' jaa' dsa' me' hi' ma' jmee' ta' kih' jmi-dsa' jøøh' he'. ⁶⁷Ma' ga' jëy' gya' Pee' llooh' je', ga' jäh':

—Hne' ka-läh' ma' ngëh' kyaah' Jesús hi' chaa' Nazaret.

⁶⁸—Jah' ha', sa' man' hi' kih' na' hlëeh', sa' kyuyun' dsa' na' — ga' jäh' Pee'.

Ya' hëy' na' nooy' lä' ga' tē' ho'haah' jee' dsa' taah' dsa'. Hi' ga' hoo' chaa' dsoo'. ⁶⁹Ma' ga' jëe' dsa' me' he' ka-läh' cheh' Pee' jee' ja', ga' siyh' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja':

—Go' he' ba' dsa' kyaah' Jesús na'.

⁷⁰Koo' ka-läh' ga' hmä' Pee' juu' he' sa' kyuyy' Jesús. Kō' hwëe' ga' ja' ga' jäh' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ga' siyh' Pee' ka-läh':

—Ma' ra' ju'dsoo', sa' na' hëe', hne' he' dsa' kyaah' hi' oo'. He' ba' hi' chaa' Galilea hne'. Kwee' ba' hlëeh' kyaayh'.

⁷¹He' ja' ga' løø' Pee' hlëeh' kyaah' dso' jwi' hi' ga' täay' Dio.

—Ma' ra' ju'dsoo', sa' kyuyun' dsa' ñuuh' hi' hlëeh' kih' na' — ga' jäh'.

⁷²Hor' ja' ga' tē' to' jiih' hoo' chaa' dsoo', jee' ja' ga' lä'dsooh' dsē' Pee' juu' he' ga' jäh' Jesús ga' siyh' jää': "Jää' ja' ga' tē' to' jiih' hoo' chaa' dsoo', hne' ma' tē' hnē' jiih' ma' hmäh' juu' he' sa' kyuyun' jnä'."

Ma' ga' lä'dsooh' dsē' Pee' ha' lä' ga' jäh' Jesús, ga' hooyh' lä' jiih' lla' dsēy'.

15

Ga'jäy' Jesús cha'nē' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹Tiih' ga' ma' ga' jnä', ga' kuh' dsa' kaah' kyaa' jmi-dsa', kyaah' dsa' gyuuh', kyaah' ta' jwoh' kyaa' ley, hi' lä' jëe' ga' dsa' hi' laa' ta'. Hi' he' ga' hñuuh' Jesús mah' na' täayh' goo' Pilato hi' ma' laa' lle'moh'. ²Ma' ga' lloo' Jesús cha'nē' Pilato, ga' ngii' Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hne' he' dsa' jøøh' kyaa' dsa' judiu?

He' ja' ga' jëeh' Jesús juu' kiyh':

—Ma' jäh' ba' hne'.

³Pero dsa' kaah' he' cha' ga' miih' ga' hñuy' kih' Jesús. ⁴Koo' ka-läh' ga' jäh' Pilato:

—¿Che' ni' miih' juu' sa' jiih' kih' dsa'? Jëe' da' joh' he' sa' bääh' dsa' hne'.

⁵Pero ni' lä' ja' sa' ga' jiih' Jesús juu', he' ja' ma' jëe' dsah' Pilato.

Ga'jä' juu' jngiih' dsa' kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶Lä' jē' jiih' ma' tē' jmi' he' kuh' dsa' judiu borrego mäh', ma' lää' Pilato jaa' jee' lä' jëe' hi' ma' tääh' neh' ñe' hi' ma' tih' dsē' dsa' ba'.

⁷Ma' hää' jaa' hi' chee' Barrabá neh' ñe' kyaah' jñah' dsa' kyaayh' hi' ga' jngëeh' dsa' ma' ga' hnooy' juu' kih' dsa' ta'. ⁸Ga' lla' nää' ga' jwëe' dsa' ma' ngiiy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' lä' koo' ma' jmeey' jää'.

⁹He' ja' ga' jëeh' Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hnooh' hnäh' lään' hi' laa' rey kyaa' dsa' judiu? —ga' jäh' Pilato siyh' dsa' judiu he'.

¹⁰Jëeh', lä' la' ba' ma' ñey' he' ma' na' høøh' jmi-dsa' kaah' he' kih' Jesús, he' ja' ba' ja' heh' ga' taah' dsih' gooy'. ¹¹Pero jmi-dsa' kaah' he' ga' taayh' juu' lä' jëe' dsa' he' ngiiy' he' lää' Barrabá ba'. ¹²Koo' ka-läh' ga' jäh' Pilato ga' siyh' dsa' he':

—¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh[˘] jmeen[˘] kih[˘] hi⁻ jwah[˘] hnäh[˘] laa[˘] rey kyaa[˘] dsa⁻ judiu?

¹³ Lã⁻ jëë⁺ dsa⁻ ga⁻ løø[˘] tooh⁻ miih[˘]:

—Tääy[˘] dsøh[˘] hma⁻ cru⁻.

¹⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ Pilato:

—¿Hee⁻ hlih[˘] ma⁻ jmee[˘] dsa⁻ la⁻? Pero dsa⁻ he[˘], cha⁻ ga⁻ miih⁻ kii⁻ ga⁻ tooyh[˘] miih[˘]:

—Tääy[˘] dsøh[˘] hma⁻ cru⁻.

¹⁵ Lã⁻ ja⁻ ga⁻ lã⁻ hnøø[˘] Pilato he⁻ ga⁻ jãý[˘] llu[˘] kyaah[˘] dsa⁻ he[˘], he⁻ ja⁻ ga⁻ lãäy[˘] Barrabá ba[˘]. Mah[˘] ga⁻ jmeey[˘] hih⁻ ga⁻ jmi[˘] ga⁻ baa[˘] dsa⁻ Jesús. Ma⁻ ngëë[˘] he⁻ ja⁻, ga⁻ ngëey[˘] Jesús ja⁻ goo⁻ hløø[˘] mah[˘] dsa⁻ tääy[˘] dsøh[˘] hma⁻ cru⁻. ¹⁶ Mah[˘] ga⁻ tëë⁻ hløø[˘] ta⁻ cháneh[˘] ga⁻ kih[˘] nãta⁻ ja⁻. Jee[˘] ja⁻ ga⁻ kuh[˘] lã⁻ jëë⁺ dsa⁻ kyaayh[˘]. ¹⁷ Ga⁻ kyeh⁻ dsih[˘] koo⁻ hmiih⁻ gyuu[˘] läh⁻ (he⁻ ma[˘] këh⁻ rey), ga⁻ kay[˘] wii⁻ toø[˘] ga⁻ jmeey[˘] koo⁻ he⁻ lih⁻ mah[˘] ga⁻ tooyh⁻ lle⁻ Jesús lla⁻ coron. ¹⁸ Ga⁻ løø[˘] hløø[˘] he[˘] mi⁻ kwayh[˘] Jesús ma[˘] jmeey[˘] Dio kih[˘], ma[˘] jãyh[˘]:

—Peer[˘] jøøh[˘] dsa⁻ ta⁻ kyaa[˘] dsa⁻ judiu.

¹⁹ Ga⁻ bay[˘] lle⁻ Jesús kyaah[˘] hma⁻. Ga⁻ ti[˘] ga⁻ hñe[˘] dsih[˘], ga⁻ juuyh[˘] jnëy[˘] cháne[˘] Jesús ga⁻ jmääy[˘] jøøh[˘]. ²⁰ Ma⁻ ngëë[˘] ma⁻ mi⁻ kwah[˘] dsih[˘], ga⁻ lleë[˘] dsa⁻ hmiih⁻ gyuu[˘] he⁻ ga⁻ kyeyh⁻ ja⁻, mah[˘] ga⁻ kyeyh⁻ ka⁻ läh⁻ hmiih⁻ kih[˘], ja⁻ ga⁻ jãäy[˘] na⁻ tääy[˘] dsøh[˘] hma⁻ cru⁻.

Ga⁻ tääy[˘] Jesús dsøh[˘] hma⁻ cru⁻

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Hor⁻ ja⁻ ga⁻ ngëë[˘] jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ Cirene hi⁻ jah[˘] jee[˘] nuu⁻ kih[˘]. Dsa⁻ he[˘] ma[˘] chee⁻ Simón, jmii⁻ Leja[˘] kyaah[˘] Rufo. Ga⁻ jmee[˘] hløø[˘] bii[˘] ga⁻ jãä[˘] dsa⁻ he[˘] hma⁻ cru⁻ kyaa[˘] Jesús. ²² Ga⁻ jãäy[˘] Jesús lã⁻ ga⁻ të[˘] jee[˘] chee⁻ Gólgota, he⁻ hnøø[˘] jäh⁻: Moo[˘] Lle[˘] Hlii[˘]. ²³ Jee[˘] ja⁻ ga⁻ kwëeh[˘] dsih[˘] jmii⁻ jiih⁻ he⁻ na⁻ kaah⁻ më⁻

chee⁻ mirra, pero sa⁻ ga⁻ hiih[˘]. ²⁴ Ma[˘] taay[˘] dsøh[˘] hma⁻ cru⁻, ga⁻ ti[˘] ga⁻ llooyh⁻ hmiih⁻ he⁻ ma[˘] kyeh[˘] Jesús. Ga⁻ kooyh[˘] suert, ma[˘] jëëy[˘] hi⁻ jaa⁻ jee⁻ lã⁻ jëëy[˘] tëëy[˘] hmiih⁻ nãä⁻ he⁻ llu[˘] ga⁻.

²⁵ Ko⁻ hi[˘] ñu[˘] ta⁻ la⁻ høø⁻ ga⁻ tääy[˘] Jesús dsøh[˘] hma⁻ cru⁻. ²⁶ Jee[˘] taay[˘] ja⁻ ga⁻ tøø[˘] dsa⁻ koo⁻ hwëh⁻ he⁻ jäh[˘] ha⁻ lã⁻ la⁻ dsøø⁻ he⁻ bãäh⁻ dsih[˘]: “Hi⁻ la⁻ na⁻ rey kyaa[˘] dsa⁻ judiu.” ²⁷ Ga⁻ tää⁻ dsa⁻ ka⁻ läh⁻ në⁻ hma⁻ cru⁻ jñah[˘] ga⁻ uu[˘] dsa⁻ hii⁻, jaa⁻ jwoo[˘] ra⁻ lluu[˘], hi⁻ jaa⁻ jwoo[˘] ra⁻ këh[˘] kih[˘]. ²⁸ Jee[˘] ja⁻ ga⁻ lã⁻ te[˘] lã⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ kih[˘]: “Ga⁻ jmee[˘] dsa⁻ kwaat⁻ laay[˘] lã⁻ koo⁻ hi⁻ ää⁻ dsøø⁻.”

²⁹ Lã⁻ jëë⁺ hi⁻ ma[˘] dsa⁻ ngëë[˘] ta⁻ ja⁻, ma[˘] jiiyh⁻ lley[˘] hi⁻ ma[˘] mi⁻ kwayh[˘] kih[˘] Jesús, ma[˘] jãyh[˘]:

—Hne⁻ na⁻ hi⁻ ma[˘] hla⁻ gwah⁻ kih[˘] Dio mah[˘] ma[˘] jmeeh[˘] kyaah[˘] hnë⁻ jmii⁻, ³⁰ lãä⁻ hñaa[˘] jee[˘] taah⁻ na⁻ mah[˘] jñaa⁻ dsøh[˘] hma⁻ cru⁻ na⁻ —ga⁻ jãyh[˘].

³¹ Ja⁻ ba⁻ lã⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ kwah[˘] jmi⁻ dsa⁻ kaah[˘] ka⁻ läh⁻ llay⁻ juu[˘] kyaah[˘] dsa⁻ kyaayh[˘] hi⁻ kyaah[˘] ta⁻ jwoh[˘] kyaa[˘] ley, ma[˘] jãyh[˘]:

—Ga⁻ lih[˘] bih[˘] ga⁻ lãäy[˘] dsa⁻, mah[˘] na[˘] sa⁻ liyh⁻ lãäy[˘] hñiiy[˘]. ³² Hi⁻ laa⁻ Cristo, rey jnã⁻ jne[˘] judiu, wa[˘] jñaa⁻ jee[˘] taay[˘] dsøh[˘] hma⁻ cru⁻ na⁻, mah[˘] jëen[˘] koo⁻, ja⁻ ga⁻ lã⁻ heeh⁻ jne[˘] kih[˘] —ga⁻ jãyh[˘].

Ja⁻ ba⁻ lã⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ kwah[˘] hi⁻ ma[˘] taä⁻ jyoh[˘] hma⁻ cru⁻ koo[˘] kih[˘].

Ga⁻ juu[˘] Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ma[˘] ga⁻ të[˘] lla⁻ hyoo⁻, lã⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ ga⁻ nuu⁻ lã⁻ jiih[˘] ga⁻ të[˘] ko⁻ hi[˘] hnë⁻ ta⁻ ga⁻ hloo⁻. ³⁴ Ma⁻ ngoo⁻ ga⁻ të[˘] ko⁻ hi[˘] hnë⁻ ja⁻, ga⁻ hlëeh⁻ Jesús koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jãyh[˘]:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —
he-la- hnøø' jäh': Dio kyaan', Dio
kyaan', ¿he-la' ma-beeh' jnä'?

³⁵ Ko-llaa' dsa- hi- ma- tääh'
jäh' ga-nuu' he- ga-hlëeyh', he-ja-
ga-jäyh':

—Jëe' da', tëeyh' Elía.

³⁶ He-ja- ngoo' jaa- dsa-
ko-chih', ga-kay' koo- wa'joo-,
ga-mi-guyh' joo- kyaah' jmi-
jih-, ga-lla-lley' lle' hma- mah'
ga-chooy' ma' hih' Jesús, hi-
ga-siiyh' dsa-kyaayh':

—Tää' ba' kih'. Wa' jëe' da' jne'
che' ja' Elía mah' jñaay'.

³⁷ Lä'chah' ja- ga-hooh' Jesús
koo- ki-gaa-, ja-ga' ga-juuy'.
³⁸ Hor- ja- ga-gü- hmiih- he- ma'
na-jnë- llah' gwah-, ga-løø' ta-
gyuah' lä- ga-të' hwa'. ³⁹ Ma' cheh'
juu' hløø' romano cha-në' Jesús
jee' taay' dsoh' hma-cru- ja-. Ma'
ga-jëey' he- ga-hooh' Jesús hi- ha-
lä- ga-juuy', he-ja- ga-jäyh':

—Ma'ra-ju'dsoo', dsa- ñuuh- na-
ma' laa' Joø' Dio.

⁴⁰ Hū' ga-miih- ma- tääh' ko-llaa'
dsa-më' jëe- he- jmee' dsa- kih'
Jesús. Jee' ja- ma' hää' María
Magdalena, kyaah' María choo'
José, ja-ba' chooy' kyaah' Jacobo
mäh', kyaah' jñah' dsa-më' hi-
chee- Salomé. ⁴¹ Dsa-më' he' ma'
jmee' ko-jøh' kyaah' Jesús hi- ma'
jmeey' be' kiyh' lä-koo- ma- täayh'
hwa' Galilea hi- ma' chaa- ga-
jñah' dsa-më' hi- ga-jmee' ko-jøh'
kyaayh' lä-koo- ma' ga-näay' ta-
Jerusalén.

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn.
19:38-42)

⁴² Ta- ga-hloo' jmi- he- mi-lluuy'
dsa- hñii', ga-haay' Jesús ja-ga'
dsa-taayh' jmi- he- teeh- dsa-
dsë'. ⁴³ José, hi- chaa- Arimatea,
ma' laa' jaa- dsa-kyaah' dsa-ta-
kaah', hi- he' ka-läh' ma' jøø- ma'
jëe' jnä'hä' he- jmee' Dio hih'

kih' dsa-. Jää' ja-ga' dsa-taayh'
jmi- he- teeh- dsa- dsë', ga-tuu-
dsë' José ga-hey' në'ta' kih' Pilato
na'ngiiy' jyooy' jmi-ngo' kih' Jesús
dsoh' hma-cru'. ⁴⁴ Peer- ga-jëe'
dsah' Pilato ma' ga-nuuy' ga-juuy'
Jesús. He-ja- ga-tëeyh' juu' hløø',
mah' ga-ngiiy' juu' kiyh' che' dsoo'
ma-juu' Jesús. ⁴⁵ Ma' ga-tëeyh' juu',
ja-ga' ga-kway' jwë' na'jyoo' José
jmi-ngo' kih' Jesús. ⁴⁶ Ma-ngëe'
he- ja-, ga-la' José koo- ta-jmaah'
wiih-, he- ja- chee- lino. Ga-jñaay'
Jesús, ga-läay- kyaah' ta-jmaah' ja-
mah' na-täayh- neh- koo- to-høø-
he- ma' na-hë- në' kuuy' hloo-.
Ma-ngëe' he- ja-, ga-bäy' koo- mi-
'kuuy' juuh- mah' ga-jlëy' ho'too- ja-.
⁴⁷ Hi- ma' jëe- María Magdalena
kyaah' María choo' José, ha- jee'
ga-kyaa- dsa- he' Jesús.

16

Ga'lä'jih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn.
20:1-10)

¹ Lä- ma' ga-goh' jmi- he- teeh-
dsa- dsë', María Magdalena hi-
María choo' Jacobo kyaah' dsa-më'
hi- chee- Salomé ga-lay' jmi-
mi-jwi- he- ma' dsa-huuy' Jesús.
² Tiih- go-te- to-në' jmi- kih'
seman- ga-näay' ta- jee' ga-kyaa-
dsa- Jesús. Koo- ma-hya- ba'
hyoo- ga-lla-näa' dsa-më' he'
jee' ja-. ³ Ma' llay- juu' kyaah'
dsa-kyaaayh':

—¿Hi- kwa' be' jñan' mah' bän'
kuuy' he- na-jlë- ho'too- ja-?

⁴ Pero ma' ga-jëey' hoo' to-høø-,
mo-so- cha- na-jlë- kyaah' kuuy'
juuh- ja-. ⁵ Ma' ga-taayh' neh-
to-høø- ja-, ga-jëey' ta- jee' ma'
kyaa' Jesús. Jwoo' ra-lluuy' kiyh'
ja-, ga-jëey' ma' gya' jaa- chih-
kwaä- hi- ma' kye- koo- hmiih-
tøø- kyoo-. Peer- ga-jwaah' jwërte
dsa-më' he' ma' ga-jëey' hi- he'.

⁶ He-ja- ga-jäh' dsa- hi- ma' gya' he':

—Ta- wa' gah' hnäh'. Jesús dsa- chaä- Nazaret hi- ga-tää- dsa- dsoh' hma-cru- hi- hnaah- hnäh' mo-so- chaä- jee' la-. Hi- ma-lä-jiih'. Jee- da- hnäh' jee' ga-kyaa- dsih'. ⁷ Go-nää' hnäh' go-jmeeh' juu' kih' Pee' kyaah' lä-jëe- discipulo kyaay', dsoo' Jesús dsa- jaa- hnäh' ta- Galilea. Jee' oo- jëeh' hnih' lä-koö- ga-jäyh' jaa' — ga-jäh' dsa- he'.

⁸ Ko-chih' ga-hwëe- dsa-më' he' hoo' to-høø- ja-, jlääy- ga- lä-ja- ga-näay', ga-jwaayh' jwërte. Sa- cha- juu' ga-jmeeyh' kih' ni- jaa- kih' he- goyh'.

Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih' María Magdalena

(Jn. 20:11-18)

⁹ Tiih- to-në' jmi- kih' seman- ga-lä-jiih' Jesús. Hi- ga-mi-jnäay- hñiiy' to-në' kih' María Magdalena. Kih' dsa-më' he' ga-hwëe' Jesús gye'e' hi-sa-llu' jaa'. ¹⁰ Nee' dsa-më' he' na-jmeeyh' juu' kih' lä-jëe- discipulo kyaä' Jesús jee' täayh' ki-hooyh- meeh- dsëy'. ¹¹ Ga-jäyh':

—Chaä- ba' Jesús, ma-jëe- jnih'.

Ma' ga-nuu' discipulo juu' kih' María, sa- ga-jmeey' dsoo' juu' ja-.

Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih' uu' discipulo kyaay'

(Lc. 24:13-35)

¹² Jyoh' jmi- ja-, ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih' uu' discipulo cha-jwë' jee' ga-näay' ja-, pero kah' ba- laay'. ¹³ Hi- ga-nää- discipulo he', na-jmeeyh' juu' kih' jee' lä-jëe- ga-dsa-kyaayh'. Ni- kih' hi- he' sa- ga-jmeey' dsoo' ka-läh'.

Ga-jmee' Jesús mada' kih' apóstole kyaay'

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Jee' ga-dsaa', ga-mi-jnäa- Jesús hñii' jee' ma' tääh' gya-kaa-

discipulo në' mes- kuh-hih-. Jee' ja- ga-jmuyh' kih' discipulo kyaay', kih' he- sa- ma' dsoo' dsëy'. Ma' hweh- dsëy', he-ja- sa- ma' jmeey- dsoo' juu' kih' hi- ga-jäh' ga-jëe' Jesús ma- ngëe' ma-lä-jiiyh'. ¹⁵ Hi- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Go-nää' hnäh' lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu- go-kwa' hnäh' ju-hmëe' kin- kih' lä-jëe- dsa-. ¹⁶ Lä-jëe- hi- lä-dsoo' dsë' hi- ga-heeyh- saay- jmi-, hi- he' ba-lää'. Pero hi- sa- lä-dsoo' dsë' kin-, hi- he' ja- kyaah' dso-jwii'. ¹⁷ Hi- jmee' dsoo' dsë' kin-, cha-miih- he- juh-gaa- jmeey'. Kyaah' hih- kin- hwëey' hi-sa-llu' kih' dsa-, hlëeyh' ma' lih' koh' jyoh' juu'. ¹⁸ Cher-mah' he- ga-jmee' miih- kiyh', sa- cha- he- le' kiyh' ni- miih-, hi- cher-mah' ga-heeh- dsih' venen, sa- hnoo' dsoo' kiyh'. Hi- mi-hläay' dsa-dsaah', wa-ra- ga-kyey- gooy- në' kiyh'.

Ngaah' Jesús gyuuh'

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Ma- ngëe' ma-hlëeh' Jesús lä-ja- kyaah' discipulo kyaay', ja-ga-ngaayh' ta- gyuuh', ga-gyay- jwoo' ra-llu' kih' Dio. ²⁰ Ja-ga- ga-nää' discipulo lä-kaa- lä-juh' kyaah' be' kih' Dio na-kay- ju-hmëe' kih' dsa-. Hi- ga-mi-jnäa- Dio la' dsoo' juu' he- kyey-, kyaah' lä-jëe- he- juh-gaa- he- ga-jmeey'. Wa-la' lä-ja-.

San Lucas Ju'hmëé' kih' Jesús he- ga'sii' Luca

¹ Jwëé' dsa- ga-taah' ga'sii' lä-jë-
ha- lä- ga-la' jee' kyaa' jnääh'
llo'joo'. ² Ga-sii' ja-ba' lä-koo- la'
juu' he- ga-ngëé' lä-jëé- hi- ga-jëé-
ha- lä- ga-la' lä- ma' to-né'. Dsa-
hi- ga-jëé' he' ga-ngëéy' juu' kyaa'
jnääh' jëéh' ma-na-hñaay' ba'
mah' kway' juu' ja-. ³ Jnä' ka-läh'
ga-koon' kwaat' kwee- lä-jë- ha-
lä- ga-la' lä- ma' to-né', he-ja-
laan' llu' siin' kwee- lä- ngoo' juu'
la- kyah' hne- dsa-jøøh' kyaan-
Teófilo. ⁴ Wa-ra- ga-heh- juu' la-
lä-nëh' kwee-, la' dsoo' lä-jë- he-
ma-hlëéh' dsa- hne-.

*Ga'jmeeh' ángel juu' he- lä-chaq-
Jwaa'*

⁵ Lä- ma' laa' Herode rey kih'
hwa' Judea ja-, ma' chaa- jaa-
jmi-dsa- hi- ma' chee- Zacaría. Hi-
he' ma' na-jnäá' koo- náá' jmi-dsa-
hi- ma' tēeyh- Abía. Hi- mëy' Eliz-
abet ma' laa' sa'ju- kih' Aarón
ka-läh'. ⁶ Zacaría kyaah' Eliz-
abet ma' laa' lluu' cha'né' Dio.
Ma' mi-tey' ba' lä-jë- mada- kih'
Dsa-jøøh' jnän'. Ni' miih- sa- cha-
he- ma' dsa-hlääyh-. ⁷ Pero sa- ma'
chaa- ni' jaa- chih- kyaay'. Sa' ma'
kaa- Elizabet gyuu-, hi- kwee- ba'
ma-gyuh- lä-uu'.

⁸ Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaah'
Zacaría jmeé- ta-he' neh- gwah'.
Koo- jmi' kih' jee' lä-jë- ga-tëé'
Zacaría he- jmeé- ta-he' kih' Dio.
⁹ Jëéh', ga-kooyh' suert lä-koo-
ma' tēey' jmeey-. Zacaría ba'
ga-tëé' suert ja-, he- dsa-jey-
wa'chu- neh- gwah- juuh- kih'
Dsa-jøøh' jnän'. ¹⁰ Ta'ko' jiih' ma'
chëh' Zacaría jë- wa'chu- ja-,
ka'hne- ba' ma' tääh' lä-jëé- dsa-

hi- ga-kuh' jee' ja- ngiyy- kiyh' kih'
Dio. ¹¹ Lä-chah' ja- ga-lä-jnäá'
jaa- ángel kyaa' Dsa-jøøh' jnän'
cha'né' Zacaría. Ángel he' ma' cheh'
jwoo' ra-lluu' kih' na'hyoo' jee'
ma' jë- jmi-dsa- wa'chu-. ¹² Peer-
ga-hee' dsé' Zacaría ma' ga-jëéy'.
Ga-jwaa'yh' jwërte. ¹³ He-ja-
ga-jäh' ángel siiyh'.

—Ta- wa' gah' Zacaría, jëéh'
ma-nuu' ba' Dio kyah'. Kih'
Elizabet, dsa-mé' kyaah' lä-chaa-
jaa- gyuu- ñuuh- mah' mi'cheeh'
hnih' Jwaa'. ¹⁴ Ha- koh' sa-
lä-chaah' lluu'. Hi- lä-ja- jwëé' dsa-
lä-chaa- lluu' wa-ra- ga-lä-chaay'.
¹⁵ Jëéh', leey' jøøh' cha'né' Dio.
Sa' le' hiyh' vin ni- he- ga' jyoh'
jmi- llii'. Hi- tēey' Jmi-llé' Na' jngii'
kih' Dio jaa' ja-ga' lä-chaay'.
¹⁶ Jmeey' dsa-jëeh- jwëé' dsa-
Israel kyaah' Dsa-jøøh' jnän', he'
ba' Dio kyaay'. ¹⁷ Hi- he' dsoo'
ta- cha'né' kih' Dsa-jøøh' jnän'.
Tēey' ja-ba' jmi-llé' hi- ja-ba' bé'
he- ma' kye- Elía mah' hlëéyh'
dsa- juu' kih' Dio. Lä-jwë' ja- jiih-
juu' kih' dsa- ma'kaah' kyaah'
joó'. Hi- lä-ja- lä-sii' huud'sé- kih'
hi- chaa- mah' kay' koo- nëé'
ba' huud'sé- lä-koo- la' kih' hi-
lluu'. Lä-jwë' ja-, mi-lluu' lä-jëé-
dsa-gooy' mah' heeyh- Dsa-jøøh'
jnän'—ga-jäh' ángel.

¹⁸ He-ja- ga-jäh' Zacaría siih-
ángel:

—¿Ha- lä-ja- jmeen' dsoo' he-
la-? Jëéh', ma-gyuh- ba' jnä' hi-
lä-ja- ka-läh' dsa-mé' kyaan-.

¹⁹ Mah' ga-jäh' ángel siiyh'.

—Jnä' he' Gabriel, hi- na-hñaá'
chëh' cha'né' Dio. Ma-cheey' jnä'
he- ma' ya-kan' ju'hmëé' la- kyah'.
²⁰ Na' ta- cha'né' leeh' jaa- hi- koo'.
Mo'so' le' hlëéh' lä-jiih' lä-te' juu'
la-, kih' he- sa- ma'jmeeh' dsoo'
juu' he- ma-jwëéh' hne-. Juu' la-

lä'te' wa'ra- ga'dsëë' jmi' kih' — ga'jäh' ángel he'.

²¹ Dsa- hi- ma' tääh' jää~ Zacaría ta' ka'hne-, ma' dsaa- dsëy'. He-la' ngoo' ga-lä'hëë' Zacaría neh' gwah- ma' laay'. ²² Lä-koo- ma' ya'hëëy' mo'so- ga-la' ma' hlëëyh' kyaah' dsa-. Ga-lä-liih' dsa-, he- ga-jëë' Zacaría miih- he- ga-mi'jnää- Dio kiyh' neh' gwah-. Hi' ga-løøy' jmeey' lii' kyaah' gooy-ba'. Lä' ga-jäy' ja-ba' kaay'.

²³ Ma-la- ma-dsëë' jmi' he- ma' jmeey' ta'he' neh' gwah' ja-, ngaayh' cha'neh' kiyh'. ²⁴ Miih- jmi' ja-ba', ma' ga-hlääh- Elizabet mëy'. Mah' ga-jäy' cha'neh' hñää' sih-, ma' jmeey' huud'së-: ²⁵ "He-ba' che- llu' dsë' Dio he- ga-jmeey' lä-la- kin- mah' mo'so- mi-kwah' dsa-jnä'."

Ga'jmeeh' ángel juu' he- lä'chaa- Jesús

²⁶ Ma' ga-hya- jñee' sih-, ga-chee' Dio ángel Gabriel he' ta' jee' jwi- Nazaret he- nøø' hwa' Galilea. ²⁷ Ga-cheey' kih' jaa- chih-më' hi- sa- ga' ma-jëë- dsa-nuuh-. Hi- he' ma' chee- María. Ma' laay' hmooh' kyaah' José, jaa- dsa-nuuh- hi- ma' laa' sa'ju- kih' David. ²⁸ Ma' ga-he' ángel jee' ma' gyay' ja-, ga-jäyh':

—Jmeen- Dio kyah', hne- hi- na-jää' kyaa' Dio. Dio kyaah' hne- hi- na-jää' jee' kih' lä-jëë- dsa-më'.

²⁹ Pero ma' ga-nuu' María he- ga-hlëëh' ángel he', ga-hee' ba' dsëy'. Ma' jmeey' huud'së-, hee- na-hnøø' jäh- he- ma-hlëëh' ángel lä-na-. ³⁰ He-ja- ga-jäh' ángel siyh':

—Ta' wa' gah', María. Ma-hñah- koo- he- llu' he- ma-kwa- Dio. ³¹ Na' kaah' jaa- gyuu- nuuh- hi- lä'chaa- kyah' hi- mi'cheeh' Jesús. ³² Hi- he' lee' jøøh'. Jäh- dsa- kiyh', laay' Joø' hi- gya' gyuuh' jmi-gyuu-. Hi- Dio laay' he- leey'

rey lla- David dsa- ma-gyuh- kyaay'. ³³ Hñii' bih' gyay- jmeey' hih- tää' kih' lä-jëë- dsa- Israel. Sa' llaa- jih'koh' he- jmeey' hih- — ga-jäh' ángel.

³⁴ Ja-ga' ga-jäh' María siih- ángel he':

—¿Ha- lä- le' he- la-, jëeh' sa- ga' ma-jëë- dsa-nuuh'?

³⁵ Mah' ga-jëeh- ángel juu' kiyh': —Jmi-llë' Na-jngii' jä- në' kyah'. Hi- lä-ja- be' kih' hi- gya' gyuuh', jä- në' kyah' mah' lää- hne- kyaah' hih' kiyh'. He-ja- ba' na-, gyuu- hi- lä'chaa- kyah' leey' na-jngëë' go-te- hi- tëeh' dsih' Joø' Dio. ³⁶ Lä-ja- ka-läh' Elizabet hi- te-ju- kyah' kyaah', ga-hlääyh-, ma-ke- ma-gyuyh-. Hi- ma' jäh' dsa- kih' hi- sa- kaa' gyuu-, ma-hya- jñee' sih- dsaayh'. ³⁷ Jëeh', ni- koo- sa- cha- he- jwëh' kih' Dio —ga-jäh' ángel.

³⁸ He-ja- ga-jäh' María:

—Hi- jnä' la- hi- nuuh' kih' Dsa-jøøh' jñän'. Wa' jmeey' kin- lä-koo- ma-jäh' na-.

Ja-ga' ngaah' ángel kih'.

Nëe' María na-jëëy- Elizabet

³⁹ Jmi' ja-, ga-he' María jwë' ngoo' ko-chih' ta- koo- jee' jwi- he- hla- jee' moh' he- na-hee' hwa' Judea. ⁴⁰ Ma' ga'llooy', ga-hey' cha'neh- kih' Zacaría mah' ga-jmeey' Dio kih' Elizabet. ⁴¹ Lä-koo- ma' ga-nuu' Elizabete- ga-jmee' María Dio kiyh', koo- ba' ga-jeh' gyuu-. Lä'chah' ja-, ja' Jmi-llë' Na-jngii' në' kih' Elizabet. ⁴² Mah' ga-hlëëyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Na-jää- laa' hne- jee' kih' lä-jëë- dsa-më'. Hi- na-jää- laa' gyuu- hi- kyaah'. ⁴³ ¿Hi- laa' jñää' mah' jä- choo' Dsa-jøøh' kyaan- ya-jëë- jñä'? ⁴⁴ Jëeh', lä'chah' ba' ma' ga-nuun' ma-jmeeh' Dio kin-, ma-jeh' gyuu- kyaan- hi- kyaan'

la-, kih¹ he- chaay- llu¹. 45 Llu¹ la¹ kyah¹ hne-, jëeh¹ ga¹jmeeh¹ dsoo¹ lä¹te¹ lä¹koo¹ ga¹jäh¹ Dio jmeey¹ kyaah¹ hne¹.

Ga¹hä¹ María kway¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio

46 Mah¹ ga¹jäh¹ María:
Lä¹kaa¹ tuh¹dsën¹ jmeen¹ juuh¹ kih¹ Dsa¹jõõh¹ kyaan¹.

47 Peer¹ chaan¹ llu¹ kyaah¹ Dio hi¹ lä¹ä¹ jnä¹.

48 Jëeh¹, ga¹jëe¹ bih¹ kih¹ jaa¹ hi¹ hwa¹ hi¹ mi¹teh¹ kiyh¹.

Na¹ ta¹ cha¹në¹, lä¹jëe¹ dsa¹ jäh¹ llu¹ lä¹ kin¹.

49 Jëeh¹ cha¹miih¹ he¹ juh¹gaa¹ ga¹jmeey¹ kin¹ hi¹ cha¹ ga¹lä¹jë¹ be¹ kih¹.

Na¹jngëe¹ go¹te¹ ba¹laay¹.

50 Lä¹ñih¹ dsëy¹ kih¹ lä¹jëe¹ hi¹ gayh¹, kih¹ hi¹ cha¹ na¹, hi¹ lä¹ja¹ kih¹ lä¹jëe¹ hi¹ na¹ ga¹ ya¹nä¹ ta¹ cha¹në¹.

51 Ga¹mi¹jnäy¹ be¹ he¹ lla¹dsëe¹ kih¹ lä¹jë¹.

Ga¹jmeey¹ ta¹ koo¹ hu¹dsë¹ kih¹ hi¹ jmää¹ hñii¹ kaah¹.

52 Ga¹hëy¹ kih¹ hi¹ cha¹ be¹ kih¹ jmi¹ gyuu¹ la¹ jee¹ ma¹ täy¹h¹ jmeey¹ hi¹.

Hõõ¹ hi¹ he¹, ga¹llaay¹ lä¹jëe¹ hi¹ hwa¹ ba¹.

53 Lä¹jëe¹ hi¹ sa¹ cha¹ he¹ kuh¹, ga¹kwëy¹h¹ lä¹jë¹ he¹ jmee¹ bii¹ kiyh¹.

Kih¹ hi¹ cha¹ kuu¹ ga¹hëy¹ kih¹ ta¹jmah¹.

54 Ga¹kway¹ be¹ kih¹ dsa¹ Israel hi¹ nuuh¹ kiyh¹.

Ma¹ra¹ he¹ ga¹lä¹ñih¹ dsëy¹,

55 lä¹koo¹ ga¹bäy¹h¹ hñii¹ kih¹ lä¹jëe¹ dsa¹ ma¹gyuh¹ jnän¹, he¹ ga¹løø¹ kih¹ Abraham kyaah¹ lä¹jëe¹ sa¹ju¹ kiyh¹ lä¹ji¹h¹ joh¹ jmi¹ cha¹, ga¹jäh¹ María.

56 Jee¹ ja¹ ga¹jä¹ María kyaah¹ Elizabet koo¹ uu¹ sih¹. Ja¹ga¹ ngaay¹ ta¹ kiyh¹.

Ga¹lä¹cha¹ Jwa¹

57 Ma¹ ga¹dsëe¹ jmi¹ he¹ lä¹cha¹ gyuu¹ kya¹ Elizabet, ga¹lä¹cha¹ ja¹ gyuu¹ ñuu¹ kiyh¹. 58 Lä¹jëe¹ hi¹ ma¹ tääh¹ jäh¹ kiyh¹ hi¹ lä¹kye¹ hi¹ te¹ju¹ kyaay¹h¹ ga¹nuuy¹ ha¹ lä¹ koh¹ sa¹ juh¹gaa¹ he¹ ga¹jmeey¹ Dio kih¹ Elizabet. He¹ ja¹ ga¹lä¹jëe¹ ba¹ dsa¹ he¹ ga¹lä¹cha¹ llu¹ kyaay¹h¹.

59 Lä¹koo¹ ga¹hya¹ ba¹ jña¹ jmi¹, ya¹nä¹ dsa¹ mah¹ ga¹tuy¹ jmi¹ ngo¹ kih¹ gyuu¹ lä¹koo¹ tëe¹ jmee¹ dsa¹ judiu kih¹ gyuu¹ ñuu¹ kya¹. Ma¹ hnøø¹ dsa¹ ma¹ mi¹cheey¹ Zacaría lä¹chee¹ jmiy¹.

60 —Sa¹ lä¹cheey¹ lä¹na¹. Jwa¹ ba¹ lä¹cheey¹ —ga¹jä¹ chooy¹.

61 Mah¹ ga¹jä¹ dsa¹ siyh¹:
—¿He¹la¹ mi¹cheeh¹ hnih¹ Jwa¹?

Ni¹ jaa¹ hi¹ te¹ju¹ kih¹ kyaay¹h¹, sa¹ cha¹ hi¹ chee¹ lä¹na¹.

62 He¹ ja¹ ga¹jmeey¹ dsa¹ lii¹ kyaah¹ jmiy¹ ha¹ lä¹ ma¹ hnøøy¹ mi¹cheey¹ gyuu¹. 63 He¹ ja¹ ga¹ngii¹ jmi¹ gyuu¹ koo¹ jwi¹hma¹, jee¹ ga¹siy¹ lä¹la¹: “Jwa¹ ba¹ lä¹cheey¹.” Peer¹ ga¹lä¹dsa¹ dsë¹ lä¹jëe¹ dsa¹ hi¹ ma¹ tääh¹ jee¹ ja¹.

64 Lä¹chah¹ ja¹ ga¹løø¹ hlëeh¹ Zacaría ka¹läh¹, ga¹kway¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio. 65 Lä¹jëe¹ dsa¹ hi¹ ma¹ tääh¹ koo¹ kiyh¹ ga¹lä¹goo¹ dsë¹. Hi¹ lä¹kaa¹ jwi¹ he¹ tääh¹ jee¹ moh¹ he¹ na¹he¹ hwa¹ Judea, ga¹lä¹nuuh¹ ha¹ lä¹ ga¹la¹. 66 Ga¹lä¹jëe¹ dsa¹ hi¹ ga¹nuu¹ juu¹ ja¹, ma¹ kyey¹ hu¹dsë¹, ma¹laay¹:

—¿Hi¹ ba¹ lee¹ gyuu¹ na¹? Jëeh¹, Dio cheh¹ kyaay¹h¹.

67 Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹ ja¹ në¹ kih¹ Zacaría, he¹ ja¹ na¹ ga¹hyoy¹ juu¹ he¹ ngëy¹ jnän¹, ga¹jäy¹h¹:

68 He¹ ba¹ che¹ lluu¹ Dsa¹jõõh¹ jnän¹, hi¹ la¹ Dio kya¹ jnääh¹ dsa¹ Israel,

jëeh¹, ma¹jay¹ mah¹ läy¹ dsa¹ kyaay¹.

69 He¹ ba¹ che¹ lluu¹ Dsa¹jõõh¹ jnän¹, hi¹ la¹ Dio kya¹ jnääh¹ dsa¹ Israel,

jëeh¹, ma¹jay¹ mah¹ läy¹ dsa¹ kyaay¹.

70 He¹ ba¹ che¹ lluu¹ Dsa¹jõõh¹ jnän¹, hi¹ la¹ Dio kya¹ jnääh¹ dsa¹ Israel,

jëeh¹, ma¹jay¹ mah¹ läy¹ dsa¹ kyaay¹.

71 He¹ ba¹ che¹ lluu¹ Dsa¹jõõh¹ jnän¹, hi¹ la¹ Dio kya¹ jnääh¹ dsa¹ Israel,

jëeh¹, ma¹jay¹ mah¹ läy¹ dsa¹ kyaay¹.

69 Ga⁻kwaay¹ jaa⁻ hi⁻ cha⁻ be¹ kih¹ mah¹ lääy¹ jne¹.

Ga⁻hñaay¹ jaa⁻ kih¹ jee¹ lä⁻jëë⁻ sa¹ju⁻ kih¹ David hi⁻ ma¹ jmee⁻ ta¹he¹ kiyh¹.

70 Ga⁻jmeë¹ Dio ja⁻ba¹ lä⁻koh¹ ga⁻jäyh¹ lä⁻ ma¹ to⁻në¹ ta⁻la⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëë¹ kyaay¹ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kiyh¹ llo¹joo¹.

71 Ga⁻jäyh¹, lääy¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ jnän¹.

Hi⁻ lä⁻ja⁻ lääy¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa¹ hnää¹ jne¹.

72 Lä⁻ñih¹ dsëy¹ kih¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän¹ hi⁻ ma¹ chaa⁻ llo¹joo¹.

Ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻te¹ bih¹ hmooh¹ na⁻jngii¹ he⁻ ga⁻jmeey¹ ja⁻.

73 Mi⁻tey¹ hmooh¹ he⁻ ga⁻täay⁻ hñiiy¹ jmeey¹ kyaah¹ Abraham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän¹ mah¹ lee¹ jne¹ kwaat⁻ kih¹ Dio.

74 Hi⁻ he⁻ lää¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ jnän¹,

mah¹ sa¹ hii¹ goo⁻ jnän¹ ni⁻ miih⁻ jee¹ hnäähn¹ Dio.

75 Lä⁻ja⁻ dsa⁻tooh¹ jne¹ na⁻jngëën¹ hi⁻ lluu¹ jne¹ cha⁻nëy¹ lä⁻jiih¹ jmi¹ chaa⁻ jne¹.

76 Hne⁻ gyuu⁻ kyaan¹, lloo⁻ koo⁻ jmi¹ jäh⁻ dsa⁻ kyah¹ laah¹ jaä⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio.

Jëeh¹, hne⁻ goh¹ ta⁻ cha⁻në¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ mah¹ mi⁻lluu¹ jwë¹ kiyh¹.

77 Lä⁻ja⁻ lä⁻ñe⁻ dsa⁻gooh¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ lääy¹ kih¹ dso⁻kye⁻, jëeh¹ Dio koo⁻ dsë¹ kiyh¹.

78 Jëeh¹, lä⁻jnä⁻ ba¹ he⁻ lä⁻ñih¹ dsë¹ Dio kyaah¹ jne¹.

He⁻ jmeey¹ jee¹ jnän¹, la¹ lä⁻koh¹ jmëë¹ kih¹ hyoo⁻ he⁻ choo¹ në¹ jnän¹ lä⁻ ga⁻të¹ gyuu¹.

79 Chooy¹ wa⁻je⁻ kih¹ hi⁻ tääh¹ jee¹ na⁻hoo⁻ jee¹ hii¹ goo⁻ juuy¹.

Lä⁻ja⁻ mi⁻jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ hii¹ ti¹ jnän¹, ga⁻jäh¹ Zacaría.

80 Ga⁻løø¹ dsa⁻kwaä⁻ gyuu⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ huud⁻dsë⁻ lluu¹ kiyh¹ ma¹ dsa⁻kwaä⁻ kyaay¹. Ma¹ ga⁻kwaay¹, ngooy¹ ta⁻ hwa¹ kii¹, jee¹ sa⁻kwa⁻ ni⁻ miih⁻, lä⁻jiih¹ ga⁻lloo¹ jmi¹ he⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ kih¹ dsa⁻ Israel.

2

Ga⁻lä⁻chaa⁻ Jesús (Mt. 1:18-25)

1 Ji⁻ñe⁻ ja⁻, ga⁻jmeë¹ Augusto rey to⁻në¹ mada⁻ lla⁻llee¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ je⁻, lä⁻kaa⁻ jee¹ ma¹ jmeey¹ hih¹. ² He⁻ ja⁻ la⁻ to⁻në¹ je⁻ he⁻ ga⁻chooy¹ kih¹ dsa⁻, lä⁻koo⁻ ma¹ laa¹ Cirenio lle⁻moh¹ hwa¹ Siria. ³ He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba¹ dsa⁻ ga⁻nääy⁻ ta⁻ jwii⁻ jee¹ tëëy⁻ lla⁻llee¹ je⁻.

4 He⁻ja⁻ ya⁻hëë⁻ José jee¹ jwii⁻ Nazaret he⁻ nøø¹ hwa¹ Galilea ngooy¹ ta⁻ hwa¹ Judea jee¹ jwii⁻ kih¹ David he⁻ cheë⁻ Belén. Jëeh¹, José ma¹ laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ David. ⁵ Ñeey¹ ga⁻lla⁻llee¹ hñiiy¹ je⁻ ko⁻jöh¹ kyaah¹ María hi⁻ kyaah¹ ma¹ laay¹ hmooh¹ jee¹ gooy⁻. Hi⁻ María he⁻ ma¹ kyaay¹ gyuu⁻. ⁶ Ta⁻ko⁻ jiih¹ ma¹ täay¹ jee¹ jwii⁻ ja⁻, ga⁻dsëë⁻ jmi¹ lä⁻chaa⁻ gyuu⁻ kyaa¹ María. ⁷ Jee¹ jwii⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ to⁻në¹ kyaay¹. Mah¹ ga⁻bäay⁻ gyuu⁻ wa⁻siih¹. Ga⁻kyaay⁻ neh⁻ na⁻moo¹ jee¹ ma¹ kuh⁻ jah¹, kih¹ he⁻ sa⁻ ma¹ joo⁻ cha⁻neh⁻ jee¹ tääh¹ dsa⁻.

Ga⁻lä⁻jnää⁻ ángele kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ hää⁻ jah¹

8 Koo¹ jee¹ jwii⁻ ja⁻, ma¹ tääh¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ hää⁻ jah¹ kyaa¹ ta⁻la⁻ hwë¹. ⁹ Ni⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ gyih¹, ga⁻lä⁻jnää⁻ kih¹ jaä⁻ ángel kyaa¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹. Ga⁻lä⁻jnää⁻ jëë⁻ ñih¹ wa⁻je⁻ kih¹ Dio lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kih¹. Peer⁻ ga⁻jwaah¹ dsa⁻ he⁻. ¹⁰ Pero ángel ga⁻jäh¹ süyh⁻:

—Ta⁻ wa¹ gah¹ hnäh¹. Jëeh¹, ma⁻jan⁻ kyen¹ juu¹ he⁻ jmeë¹ jëë⁻ jwërte dsë¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ¹¹ Na⁻ ma⁻lä⁻chaa⁻ kyah¹ hnäh¹ jee¹ jwii⁻

kih¹ David jaa⁻ hi⁻ lää¹ hnäh¹. Hi⁻ he¹ he¹ Cristo, Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹.
 12 Lã⁻la⁻ jmee¹ lii⁻ kyah¹ hnäh¹ kih¹ gyuu⁻ he¹. Na⁻ bääyh⁻ wa⁻siih¹ na⁻kyaay¹ neh⁻ na⁻moo¹ jee¹ kuh⁻ jah¹ —ga⁻jäh¹ ängel.

13 Lã⁻chah¹ ja⁻ ga⁻lä⁻jnää¹ koo¹ kih¹ ängel he¹, jwëë¹ ga⁻ ängele hi⁻ chaa⁻ gyuu⁻ hi⁻ ma⁻ hä⁻ kih¹ Dio, ma⁻ jäh¹:

14 He⁻ ba⁻ che⁻ jøh¹ gaa⁻ Dio hi⁻ gya¹ gyuu⁻h¹!

Wa⁻ hii¹ tii¹ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ hnøø¹ Dio.

15 Lã⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻nää⁻ lä⁻jëë⁻ ängele he¹ gyuu⁻h¹, dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ jah¹ kyaä¹ he¹ ga⁻jäh¹ siiyh⁻ dsa⁻kyaayh¹:

—Ma⁻ jne¹ ja⁻ ta⁻ Belén, ma⁻jëë⁻ jne⁻ koo⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻la⁻, lä⁻køh¹ juu⁻ he⁻ ma⁻nuu⁻ jne⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹.

16 He⁻ja⁻ ga⁻nääy¹ ko⁻chih¹, ga⁻jnääyh⁻ María kyaah¹ José. Jee¹ ja⁻ ga⁻jëëy¹ na⁻kyaä¹ gyuu⁻ neh⁻ na⁻moo¹ jee¹ ma⁻ kuh⁻ jah¹.

17 Lã⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jëëy¹ gyuu⁻, ga⁻taayh⁻ jmeeyh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻jäh¹ ängel kih¹ gyuu⁻. 18 Peer⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁻ juu⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻ hää⁻ jah¹ kyaä¹ he¹. 19 Pero María ngoo¹ ba⁻ dsooh⁻ dsëy¹ hi⁻ kyey⁻ huu⁻ dsë⁻ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻nuuy¹ ja⁻. 20 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ jah¹ he¹ ga⁻nääy¹ jmeey⁻ juuh⁻ kih¹ Dio, hi⁻ ma⁻lä⁻häy¹ kiyh¹, kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻nuuy¹ hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jëëy¹. Jëeh¹, ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻la⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ga⁻jäh¹ ängel siiyh¹.

Ga⁻jääy¹ Jesús jee¹ ma⁻ chih¹ gwah⁻ juuh⁻

21 Ma⁻ ga⁻të⁻ jñaa¹ jmi⁻, ga⁻tuuy¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ gyuu⁻ mah¹ ga⁻mi⁻cheey⁻ Jesús, ja⁻ba⁻ jmi⁻ he⁻ ga⁻jäh¹ ängel lä⁻cheey⁻, jää¹ ja⁻ga⁻ lä⁻dsaah¹ María.

22 Ma⁻ ga⁻dsëë¹ jmi⁻ he⁻ ga⁻mi⁻lluuy¹ cho⁻jmiiy⁻ hñiiy¹ lä⁻hih⁻ kih¹ ley kih¹ Moisé, ga⁻jääy¹ gyuu⁻ ta⁻ Jerusalén mah¹ taayh⁻ goo⁻ Dio. 23 (Ga⁻jmeey⁻ lä⁻ja⁻, jëeh¹ né¹ ley kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ jäh¹ lä⁻la⁻: “Lã⁻jëë⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ to⁻ né¹ la⁻ kwaat⁻ laa⁻ kyaä¹ Dio ba⁻.”) 24 He⁻ja⁻ na⁻nääy¹ na⁻jmeey⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ ley kih¹ Dio he⁻ jäh¹: kwaah¹ koo⁻ gyaah⁻ cha⁻bë⁻ o⁻ koo⁻ gyaah⁻ cha⁻juu⁻.

25 Ji⁻ñe⁻ ja⁻, ma⁻ gya¹ jwi⁻ Jerusalén jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Simeón. Dsa⁻ he¹ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ hi⁻ lluy¹, ma⁻ hnaayh⁻ Dio, ma⁻ kyey⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ lää⁻ dsa⁻ Israel. Hi⁻ ma⁻ kyaayh¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹. 26 Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ ga⁻mi⁻jnää⁻ kiyh¹ he⁻ sa⁻ juuy¹ ta⁻koo⁻ jiih¹ sa⁻ ma⁻jëëy⁻ hi⁻ na⁻ hñaa⁻ kyaä¹ Dio. 27 Ga⁻jøø¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ kih¹ Simeón he⁻ ngooy¹ ta⁻ jee⁻ chih¹ gwah⁻. Ja⁻ba⁻ hor⁻ ja⁻ ga⁻lloo¹ cho⁻jmi⁻ Jesús na⁻jääy⁻ gyuu⁻ kyaay¹ gwah⁻ mah¹ le⁻ kiyh¹ lä⁻koo⁻ tëë⁻ dsa⁻ jmee⁻ lä⁻koo⁻ jäh¹ ley. 28 Jee¹ ja⁻ ga⁻ëë⁻ Simeón he¹ gyuu⁻, mah¹ ga⁻kway⁻ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio, ga⁻jäh¹:

29 Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, na⁻ ma⁻ dsëë¹ jmi⁻ ki⁻ jnä⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻ he⁻ kyah¹ ya⁻ hëën⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻chiih¹ jnä⁻.

30 Jëeh¹, ma⁻tëën⁻ ma⁻jëën⁻ hi⁻ ma⁻cheeh⁻ mah¹ lääy¹ dsa⁻.

31 Hi⁻ he¹ ga⁻mi⁻lluuh⁻ to⁻lo⁻ né¹ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁻la⁻.

32 Laay¹ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻ he⁻ lä⁻jnä⁻ kih¹ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu.

Hi⁻ kih¹ wa⁻je⁻ ja⁻ jã⁻ jøøh¹ dsa⁻ Israel hi⁻ laa⁻ kyaah¹, ga⁻jäh¹ Simeón.

33 Peer⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁻ José kyaah¹ María ma⁻ ga⁻nuuy¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ hlëeh⁻ Simeón kih¹ gyuu⁻. 34 Mah¹ ga⁻mi⁻jää⁻ Simeón

cho'jmii- gyuu-, ga-jäyh' siiyh-
María:

—Jee' da, gyuu- la- ma-na-hñaa'
jmeey' tēh' jwēē' dsa- Israel,
hi- lä-ja- jmeey' dsa-jeeh- jwēē'
ka-läh'. Ma-na-hñaa'y jmeey' li-
laay' kyaah' Dio, pero sa- lä-hnäa'
dsih'. ³⁵ Hi- kyah' le' lä-koh' he-
dsa-hiih' ñe-tuuh' neh- tuh-hoh'.
Hi- mi-jnäay- ha- lä- la- huusdse-
kih' jwēē' dsa- —ga-jäh' Simeón.

³⁶ Ja-ba- jee' ja- ma- hää' ka-läh'
jaa- dsa-mē' hi- ma- chee- Ana
jo-mii- Fanuel. Dsa-mē' he' ma-
ngēe- juu' kih' Dio. Ma-laay' sa-ju-
kih' Aser jo- Jacob. Ma-gyuh-
jwēte dsa-mē' he'. Gyii' ji- ñe-
ba- ga-gyay- kyaah' dsa-ñuuh-
kyaay'. ³⁷ Ma-hya- to-lo-gya'
na-dsē- gyii' gya' kye' ji- ñe- he-
ga-jäy' hnēy'. Sa- ma-dsa-hläayh-
ma- dsooy- jee' chih' gwah-, lä-jmii-
' lä-hwē' ma- hnaayh- Dio. Joh'
jiih- sa- ga-tuy' kuh-hiyh- ma-
chuyy' kyaah' Dio. ³⁸ Ja-ba- hor-
ja- ja- dsa-mē' he' chuh- kih'
cho'jmii- gyuu-, mah' ga-løoy'
kway- ti-hmaah' kih' Dio. Hi- ma-
hlēyeh- kih' gyuu- Jesús, cha-nē'
lä-jēē- hi- ma- tääh' jøø- lih' ba-läa'
Dio dsa- hi- chaa- Jerusalén.

³⁹ Ma-la- ma-mi-teh' cho'jmii-
gyuu- lä-koh' lle- ley kih' Dio,
ga-näay- ta- jwii- Nazaret he- nøø'
hwa- Galilea. ⁴⁰ Koo- jmii' koo-
jmii' ma- dsa-kwaa- gyuu-, hi-
cha-gamiih- be' ma- dsa-lä-cha-
kiyh', hi- lä-ja- huusdse- llu' kiyh'
ma- dsa-kwaa- kyaayh'. Ha- koh'
sa- ga-mi-jää' Dio gyuu' kyaah'.

Lä- mäh' Jesús ga-jä' jee' kih'
ta-jwöh' kyaah' ley

⁴¹ Ga-lä-jē- ji- ñe- ba' ma- dsoo-
cho'jmii- Jesús ta- Jerusalén ma-
tē- jmii' he- kuh- dsa- judiu
borrego mäh'. ⁴² Ma- ga-hya- Jesús
gya-to' ji- ñe-, ga-näay' ka-läh'
jmii' lä-koo- tēē- dsa- jmee-.
⁴³ Ma-la- ma-goh- jmii' ga-näa-

cho'jmii- ta- kih', ni- sa- liih-
gyih' ga-jä' Jesús jwii- Jerusalén.
⁴⁴ Ma- jmeey- huusdse-, hää' Jesús
jee' kih' dsa- hi- ga-näa- cha-jwē'
ja-. Lä-taa' jmii' ga-taayh' jwē',
ja-ga- ga-hnaayh- jee' kih' dsa- hi-
chaa- kyaay', hi- lä-ja- jee' kih'
dsa- hi- kyuyy- ka-läh'. ⁴⁵ Ma-
sa- ga-jnäayh-, ga-kēyh' ka-läh' ta-
Jerusalén na-hnäayh-.

⁴⁶ Ga-tē- hnē- jmii', ja-ga-
ga-jnäayh- Jesús jee' chih' gwah-
na-gyay' jee' kih' ta-jwöh' kyaah'
ley, ma- nuuy- ha- lä- hlēeh- dsa-
he' hi- Jesús ma- ngii- juu' kiyh'
ka-läh'. ⁴⁷ Lä-jēē- hi- ma- tääh'
nuu- kiyh' ma- dsa- dsēy' ha-
koo- sa- ma- kyuu- Jesús hi- lä-ja-
kih' juu' he- ma- jeeyh- ja-. ⁴⁸ Ma-
ga-jēē' cho'jmii-, ga-lä-dsaa-
dsēy', mah' ga-jäh' María siiyh-:

—Gyuu- kyaan-, ¿he-la'
ma-jmeeh' lä-na- kyaah' jnääh' ?
Ha- koh' sa- lle- dsen- kyaah' Täa'
kyaah' jee' ga-nøø' jnääh' hnääh-
jnääh' hne-.

⁴⁹ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu'
kiyh':

—¿He-la' ga-näa- hnäh' hnaah-
jnä'? ¿Che' sa- ñeh' hnäh' he-
ga-tēēn' mi'ten' kin- kyaah' Täa'
kyaan'?

⁵⁰ Pero sa- ga-lä-ngēē' cho'jmii-
he- ga-hlēyeh' lä-ja-. ⁵¹ Ja-ga-
ya-hēy' mah' ga-näay- ko-jøh'
kyaayh' ta- Nazaret. Jee' ja-
ga-mi-tey' ga-lä-jē- ba' he- ma-
jäh' cho'jmii-. Hi- María ngoo-
ba- dsooh- dsēy' lä-jē- juu' he-
ga-nuuy'. ⁵² Hi- Jesús koo- jmii'
koo- jmii' dsa-lä-jøøh' gyih'. Lä-ja-
cha-gamiih- dsa-lä-kyuu- koo-
hä- koo- hä'. Ma- tih- dsē' Dio lä-jē-
he- ma- jmeey-, hi- lä-kye- dsa-
ka-läh' ma- tih- dsē'.

Ga'løø' Jwaa' kwa' juu'
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Ma-hya- gya-hña' ji-ñe- laa' Tiberio rey to nē'. Ji-ñe- ja- ma-laa' Poncio Pilato lle'moh' hwa' Judea. Herode ma' laa' ta' hwa' Galilea, Felipe øøyh- ma' laa' ta' hwa' Iturea kyaah' hwa' Traconite. Lisania ma' laa' ta' hwa' Abilinia.

² Ja- ba' ji-ñe- ja-, Aná kyaah' Caifá ma' laa' jmi-dsa- kaah'. Lã- ma'ja- ga-hlëeh' Dio kyaah' Jwaa' joo' Zacaría læ-koo- ma' gyay' hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-. ³ He-ja- ma' dsooy- læ-kaa- jee' la' cha' hoo' jmi- Jordán ma' dsa- kway- juu' he- saa- dsa- jmi- hi- ga-hlëeyh' dsa- mah' koo- Dio dsé' kih' dso'kye- kiyh'. ⁴ Lã- ja- ga-lã- te' læ-koo- na- sii- juu' he- ga-hlëeh' Isaia hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo' joo', ga-jäyh':

Kii- nuuh- koo- lle' he- hlëeh- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-:
"Mi-llu' hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän',

mi-llu' hnäh' hñaah' mah' heeh' hnih' wa-ra- ga-të' jee' jäy-.

⁵ Lã-kaa- jee' la' cha' gwaa- hnøø' kah- gwaah',
hnøø' lii' koo- mēe- moh' jee' la' cha' sii-.

Jwë' jla- gyeh- hnøø' lii' ko- dsoo'.
Jwë' he- la' ta- juh-, hnøø' lii' koo- mēe- ba'.

⁶ Ma'ja- ga- jëe' læ-jëe- dsa-, ha- læ- læä' Dio jne' ta-la- kih' hi- ja-, ga-jäh' Isaia.

⁷ He-ja- læ-la- ga-jäh' Jwaa- siih- ga-lã-jëe- hi- na'nää' ma' saa' jmi-:

—Hnäh' laah' læ-koh' miih- hi- kyuu'. ¿Hi- ma-si-ih- hnäh' he- læäh' hnäh' hñaah' kih' he- wi- he- na' ga- jä-? ⁸ To-nē' da' mi-jnääh' hnäh' he- ma-tuh' hnäh' jwë' hlih' mah' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba', ja-ga' la' dsoo' he- ma-jeeh- hnäh' kyaah' Dio. Mo-to' jmeeh- hnäh' huud-së- læäh' hnäh' læ-llu'

he- jwah' hnäh': "Abraham ba' laa' tää' jnän'." Jëeh' jnä' jwahn', lih' ba' Dio jmee' hwëe- sa'ju- kih' Abraham læ-kye- kih' kuu- la-. ⁹ Hee- ñe-läh- ma-kye- ma-na'llu' huud-hma-. Lã-jë- chaah' hma- he-sa- llu' mi- kih', he- ja- dsa-tu' mah' dsoo' cha'je- —ga-jäh' Jwaa'.

¹⁰ Lã-jëe- ba' dsa- ma' ngii' juu' kiyh', ma' jäyh':

—¿Ha- læ- jmee' jnääh' ja-?

¹¹ Mah' ga-jëeyh- kih' dsa-, ga-siiyh-:

—Hnäh' hi- cha- to' lëe' hmiih- kih', kwëeh' koo- hi- sa- cha- kih'. Hi- hnäh' hi- kuh- hi- llu', kwëeh' miih- hi- jmee- bi- kih'.

¹² Hi- na'nää' ka-läh' hi- koo' ku'sih- mah' saay' jmi-. Mah' ga-siiyh' Jwaa':

—Ta-jwoh', hi- jnääh', ¿ha- læ- jmee' jnääh' ka-läh'?

¹³ Mah' ga-jäh' Jwaa- siiyh-:

—Lã-koo- te' lle' kih' ba' koo'h' hnäh' kih' dsa'.

¹⁴ Hløø' ka-läh' ga-ngii' juu' kiyh':

—¿Ha- ga- jnääh' na-, ha- læ- jmee' jnääh' ja-?

Mah' ga-jäyh':

—Ta- jøøh' hnäh' dsa- mah' jnuuh' hnäh' he- cha- kiyh', ni- ta- hnëe- hnäh' dsa- hi- sa- ää- dsoo' kyaah' juu' ta-juu'. Heeh' ba' hnäh' læ-koo- te' he- lëh' hnäh'.

¹⁵ Peer- læ-jëe- dsa- judiu ma' hnøø' wa-ra- jäh' kih' ma-lloo' ba' jmi- he- læäy', he-ja- ma' jmeey- huud-së- che' he' ba' Jwaa- na- hi- læä' Cristo hi- na- hñaä' kyaa' Dio. ¹⁶ Ga-jäh' Jwaa- ga-si-ih- læ-jëe- dsa- he':

—Ma-ra- ju-dsoo' jwëeh- hnäh', jnä' chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba'. Pero jä- jaa- hi- jøøh' ga' læ-koh' ga' jnä'. Hi- ni- sa- tē-dsëen' chiihn' mah' llen- loo- he- hä' tuiy'. Hi- he' chaa' hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii', hi- kyaah' je-

ka-läh'. ¹⁷ Hji- cheh' mi-llu' mi-
'trigo, ma-chooyh- he- kyaah'
jwäy'. Ma-la- ma-kooy' mi-
trigo kiyh', llay' llu', ja-ga' jëy' wa-hlØØ-
kih' kyaah' je- he- mo-so- huu-
jih'koh'.

¹⁸ Hi- ga-hlëëyh' dsa- kyaah'
cha-ga'miih- juu' he- ga-mi-jnääy-
ha- lä- la' ju'hmëë' he- ma-
kway-. ¹⁹ Hi- ga-juu'yh' kih' Herode
hi- ma' laa' ta', kih' he- ma-
kyaayh' Herodía me' Felipe, he-
ba-dsa-nuuh- øøyh-. Hi- ga-juu'yh'
kih' Herode, kih' ga-lä-jë- he- hlih'
he- ma' jmeey-. ²⁰ Hi- këë- ga-
ga-bääh- Herode jyoh' dsoo', heh'
he- ga-taayh- Jwaa- neh-ñe'.

Ga-saa- Jesús jmii-

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Koo- jmii' lä- ma' cheh' Jwaa-
chaa- dsa- jmii-, Jesús ka-läh'
ga-saa- jmii-. Takö-jiih' ma' ngii-
Jesús kiyh' kih' Dio ga-na' gyuuh'
jmi-gyuu-. ²² Hi- ga-jyoo' në' kiyh'
Jmi-llë' Na-jngii', ga-lä-jnääy',
laay' lä-koh' jaa- juu-. Lä-chah' ja-
ga-lä-nuuh' koo- juu' he- ja' gyuuh'
he- ma' jäh'.

—Hne- laah' gyuu- kyaan- hi-
hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaah'
hne-.

*Jee' la- na-sii- jmii- kih' dsa-
ma-gyuh- kyaa' Jesús*

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma' hää' Jesús koo- gyii'gya'
ji-ñe- ma' ga-løøy' kway- juu'. Ma'
jmää- dsih' laay' joo' José. José he'
ma' laa' joo' Elí. ²⁴ Elí he' ma' laa'
joo' Matat. Matat he' ma' laa' joo'
Leví. Leví he' ma' laa' joo' Melqui.
Melqui he' ma' laa' joo' Jana. Jana
he' ma' laa' joo' José. ²⁵ José he'
ma' laa' joo' Matatía. Matatía he'
ma' laa' joo' Amó. Amó he' ma'
laa' joo' Nahum. Nahum he' ma'
laa' joo' Esli. Esli he' ma' laa'
joo' Nagai. ²⁶ Nagai he' ma' laa'
joo' Maat. Maat he' ma' laa' joo'

Matatía. Matatía he' ma' laa' joo'
Semei. Semei he' ma' laa' joo' José.
José he' ma' laa' joo' Judá. ²⁷ Judá
he' ma' laa' joo' Joana. Joana he'
ma' laa' joo' Resa. Resa he' ma' laa'
joo' Zorobabel. Zorobabel he' ma'
laa' joo' Salatiel. Salatiel he' ma'
laa' joo' Neri. ²⁸ Neri he' ma' laa'
joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo'
Adi. Adi he' ma' laa' joo' Cosam.
Cosam he' ma' laa' joo' Elmodam.
Elmodam he' ma' laa' joo' Er. ²⁹ Er
he' ma' laa' joo' Josué. Josué he'
ma' laa' joo' Eliezer. Eliezer he' ma'
laa' joo' Jorim. Jorim he' ma' laa'
joo' Matat. ³⁰ Matat he' ma' laa' joo'
Leví. Leví he' ma' laa' joo' Simeón.
Simeón he' ma' laa' joo' Judá. Judá
he' ma' laa' joo' José. José he' ma'
laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa'
joo' Eliaquim. ³¹ Eliaquim he' ma'
laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa'
joo' Mainán. Mainán he' ma' laa'
joo' Matata. Matata he' ma' laa'
joo' Natán. ³² Natán he' ma' laa' joo'
David. David he' ma' laa' joo' Isai.
Isai he' ma' laa' joo' Obed. Obed he'
ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa'
joo' Salmón. Salmón he' ma' laa'
joo' Naasón. ³³ Naasón he' ma' laa'
joo' Aminadab. Aminadab he' ma'
laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa'
joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo'
Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá.
³⁴ Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob
he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he'
ma' laa' joo' Abraham. Abraham
he' ma' laa' joo' Taré. Taré he' ma'
laa' joo' Nacor. ³⁵ Nacor he' ma'
laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa'
joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo'
Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber.
Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶ Sala
he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán
he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad
he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma'
laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa'
joo' Lamec. ³⁷ Lamec he' ma' laa'
joo' Matusalén. Matusalén he' ma'

laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. ³⁸ Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

4

Ga'ka' hi'sa'llu' dsé' Jesús (Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Cha'miih' be' kih' Jmi'llé' Na'ngii' ma'kye' Jesús. He'ja' ma'la' ma'saay' jmi' cha'jmi' Jordan, la'chah' ja' ga'joo' Jmi'llé' kiyh' ngooy' ta' jee' la' hwa' kii'. ² Jee' ja' ga'jáy' to'loo' jmi' jee' ga'ka' hi'sa'llu' dséy'. Sa' cha' ga'kuyh' ni' miih' ta'ko'jiih' ma'gyay' jee' ja'. Ma'ngéé' he' ja', ja' kyoyh'. ³ He'ja' ga'jah' hi'sa'llu' siiyh'.

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jmee' hih' mah' lii' he'ñiih' kuu' la'.

⁴ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäh'.

—Ma'na'sii' ba': “Ja' ma'la' kyaah' he' kih'hijn' jmee' chaa' jne'. Kyaah' la'jé' juu' kih' Dio ba' jmee' chaa' jne'.”

⁵ He'ja' ga'joo' hi'sa'llu' kiyh' la' ga'té' koo' moh' ñii' mah' kyaah' ko'hweé' pih' ba' ga'heeyh' la'kaa' jee' jwii' kaah' he' cha' jmi' gyuu'. ⁶ Mah' ga'jäh'.

—Kwan' jwé' mah' jmeeh' hih' la'kaa' jee' jwii' na', hi' kwéehn' hne' la'jé' ga' he' la' na'hñah' he' cha' kih'. Jééh', jná' ga'hyohn' la'jé' he' na' hi' le' kwéehn' hi' lla' dsén'. ⁷ La'jé' he' na' kwéehn' hne' cher'mah' ga'juuh' jneh' cha'nén', jmáäh' jná' joo'hn'.

⁸ Mah' ga'jah' Jesús siiyh'.

—Gwaah' ki' jná' Tana', jééh' ma'na'sii' ba' jee' jyoh' ka'läh': “Kih' Dsa'joo'h' hi' laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh'. Kih' ja' hñii' bih' jmeeh' ta'he'.”

⁹ Ma'ngéé' he' ja', ga'joo' hi'sa'llu' kiyh' ta' jee' chih' gwah' jwii' Jerusalén. Ma' ga'lla'näy' jee' ja', ga'jäy' la' ga'té' gyuuh' kih' gwah' juuh', ga'siiyh'.

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jwää' hñah' la' ga'té' hwa'. ¹⁰ Jééh' na'sii' ba' ka'läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' háay' hne'.

¹¹ La'ja' jäh' hne' la' háay' gooh', mah' sa' lla'ñu' tiih' kyaah' kuu'.

¹² Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäh':

—Ma'na'sii' ba' ka'läh': “Ta' ka' dsé' Dio hi' laa' Dsa'joo'h' kyaah'.”

¹³ Ma'la' ma'ka' hi'sa'llu' dsé' Jesús, ga'la'oo'y' kiyh' miih' jmi'.

Ga'løø' Jesús kway' juu' hwa' Galilea (Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Ma'ngéé' he' ja', ngaah' Jesús ta' hwa' Galilea kyey' cha'miih' be' kih' Jmi'llé' Na'ngii'. Ma' hii' juu' kiyh' la'kaa' jee' jwii' he' tääh' la'ku' la'jii' hwa' ja'.

¹⁵ Ma' mi'téy' dsa' hi' tääh' la'koo' la'koo' gwah' mäh' hi' ga'lä'jéé' dsa' ga'jmeé' juuh' kiyh'. ¹⁶ Ga'llaayh' jee' jwii' Nazaret jee' ga'kwaay'. Ga'hey' neh' gwah' mäh' la'koo' ma'téy' jmeey' jmi' he' teeh' dsa' dsé'.

Jee' ja' ga'nooy' mah' ga'héy' juu' kih' Dio he' ma'na'sii' jää'. ¹⁷ Ga'kwééh' dsih' je' he' ga'sii' Isaia hi' ma'ngéé' juu' kih' Dio. Ga'jiiy' mo'je' mah' ga'jnøoyh' jee' na'sii' la'la'.

¹⁸ Kyen' Jmi'llé' kih' Dio né' kin'. Ma'hñay' jná' mah' kwan' ju'hméé' kih' hi' tá'ñee'.

Ga'cheey' jná' mah' hi'éehn' hi' sa' cha' o'joh' dsé' kih'.

Jmeen' juu' ha' la' jee' lää' hi' tääh' neh'ñe'. Jmeen' jéé' hi' tuu'.

Lään' dsa- hi- dsa-ngëë' lli' wii'.

¹⁹ Jmeen' juu' he- ma- tøøhn' ji- ñe- he- mi- jāā' Dio dsa-.

²⁰ Ma-ngëë' ma-hë' Jesús juu' ja-, ga-bääy' mo'je- mah' ga-ngëëy' kih' hi- ma' hä' goo-, ja-ga' ga-gyay-. Lā-jëë' hi- ma' tāāh' jee' ja- ma' jëëy- koo- hweh-. ²¹ Mah' ga-løøy' hlëëyh- dsa- he':

—Na' ma-lā-te' juu' kih' Dio he- ma-hën' cha-nëh' hnäh'.

²² Ga-lā-jëë' ba' dsa- ma' hlëëh- llu' kih' Jesús, hi- ma' dsaā- dsëy' kih' jnaah' la' juu' he- ma' hlëëh- Jesús. Mah' ma' jāyh':

—¿Che' ja' he' jo-ñuuh' José hi- na-?

²³ He- ja- ga-jāh' Jesús siyh- dsa- he':

—Ma' ba' jnä' he- jwiih' jnä' juu' he- tēēh' hnäh' hlëëh', he- jāh' lā-la': "Jmee' mē' kyah' hñaa', cher'mah' dsoo' laah' tē-mē-. Jmee' ka-lāh' jee' la' jwii- kyah' lā-jē- he- ma-nuuh' jnääh' ga-jmeeh' jwii- Capernaum, ja- ga-la' dsoo'."

²⁴ Hi- ga-hlëëh' gyih' jyoh' juu', ga-jāyh':

—Ma' ra- ju'dsoo' jwëēhn- hnäh'. Ni- jāā- dsa- hi- ngëë- juu' kih' Dio sa- heeh- dsih' jee' jwii- gooy'.

²⁵ Ju'dsoo' jwëēhn- hnäh'. Lā-koo- ma' gya' Elía hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio ga-hna' jma' hnē- ji-ñe- na-dsē- jñee' sih- hi- ha- koh' hoo' sa- ga-lā-cha- lā-kaa- hwa' ja-. Jmii' ja-, ma' chaa- jwëë' dsa-mē' hñii' hwa' Israel.

²⁶ Pero sa- ga-chee' Dio Elía kih' ni- jāā- dsa-mē' hñii' he'. Ga-cheey' kih' jāā- dsa-mē' hñii' hi- ma' chaa- Sarepta koo' kih' Sidón ba'.

²⁷ Lā-ja- ka-lāh' jmi' kih' Eliseo hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo'. Ma' chaa- jwëë' dsa- hi- ma' dsaah' hmih' høø- hwa' Israel. Pero ni- jāā- hi- he' sa- ga-hlaā-. Ma-la- Naamán hi- ma' chaa- hwa' Siria ba' ga-jā' kih'—ga-jāh' Jesús.

²⁸ Lā-jëë- hi- ma' tāāh' neh- gwah- ja-, ga-lā-leey' jwërte lā- ma' ga-nuuy' juu' ja-. ²⁹ Ga-noo- lā-jëë- dsa- he' mah' ga-sëēh- dsih' ta- chuuh' jwii-. Ga-jāy' lā- ga-tē' gyuuh' moh' jee' la' jee' jwii- ja-, mah' ma' jwāy' ta' cha'sii- ñiih'. ³⁰ Pero he- ga-la', ga-koo' Jesús jwë' kih' ga-ngëëy' to'dsaah' jee' kih' dsa- he', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Ga-llee- Jesús jmi-llē' hñih' kih' jaā- dsa-

(Mr. 1:21-28)

³¹ Ngoo' Jesús ta- Capernaum, koo- jwii- he- nøø' hwa' Galilea. Ga-kway' juu' jmi' he- teeh- dsa- dsē'. ³² Lā-jëë- dsa- ma' dsaā- dsē' kih' juu' he- ma' kway- ja-. Jëēh', ma' hlëëyh' kyaah' cha-miih- be'.

³³ Ma' hää' neh- gwah-, jaā- dsa- hi- ma' kye- jmi-llē' hñih' mah' ga-hlëëyh' koo- ki-gaa-. ³⁴ Ga-jāyh':

—Ta' kaa- jnääh', Jesús dsa- Nazaret. ¿Che' ma-ñeh' mah' mi'llaa- jnääh'? Kyuu- jnääh' hne-. Hne- ba' he' hi- na-jngëe' kyaā' Dio.

³⁵ Mah' ga-jwiih' Jesús kih' jmi-llē' hñih' he', ga-siiyh':

—Ta' tooh' miih'. Go-hëë' kih' dsa- na—ga-jāyh'.

Lā-jiih' ga-tah' dsa- he' hwa' to-lo- nē- dsa- ga-jmee' jmi-llē' hñih' he' mah' ya-hëë' bih'. Pero ni- miih- dsoo' sa- ga-jmeey' kih' dsa- he'. ³⁶ Peer- ga-jwaa- dsa- kyaah' juu' he- ga-hlëëyh' ja-, ma' hlëëyh- dsa-kyaayh', ma' jāyh':

—¿Hee- ba' juu' na-? He- ba' che- beë' juu' kiyh'. Ha- lā- liyh' jmeey' mada- kih' jmi-llē' hñih' mah' hwëëy-.

³⁷ Ga-lā-cha- juu' kih' Jesús lā-kaa- jee' jwii- he- tāāh' lā-ku' lā-ji' kih' hwa' ja-.

Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús ma⁻choo^ʔ
Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ma^ʔ ya⁻hëë^ʔ Jesús neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ngooy^ʔ ta⁻ kih^ʔ Simón. Jee^ʔ ja⁻ ma^ʔ kyaa^ʔ ma⁻choo^ʔ Simón dsaah^ʔ kyaah^ʔ llii^ʔ. He⁻ja⁻ ga⁻chuu^ʔ dsa⁻ kyaah^ʔ Jesús mah^ʔ mi⁻hlää^ʔ. ³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻tøh^ʔ Jesús lle^ʔ jee^ʔ kyaay^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ hih⁻ kih^ʔ llii^ʔ ja⁻. Mah^ʔ ya⁻hii^ʔ llii^ʔ. Lää⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻noo⁻ ma⁻choo^ʔ Simón he^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hii⁻ hi⁻ ma⁻tää^ʔ jee^ʔ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús jwëë^ʔ hi⁻
dsaah^ʔ

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ma^ʔ ga⁻nuu⁻ jmi⁻ ja⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ chaa⁻ dsa⁻ dsaah^ʔ kyaa^ʔ ' na⁻nää^ʔ ' na⁻jää⁻ cha⁻në^ʔ Jesús. Na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ ' dsoo^ʔ ma^ʔ laa⁻ ' dsa⁻ dsaah^ʔ he^ʔ. He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Jesús goo⁻ në⁻ kih^ʔ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah^ʔ ga⁻mi⁻hlää^ʔ. ⁴¹ Kih^ʔ jwëë^ʔ dsa⁻ dsaah^ʔ he⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻ lle⁻ hlih⁻, hi⁻ ma⁻tooyh⁻ miih⁻ ma⁻jäyh⁻:

—Hne⁻ laah^ʔ Jo^ʔ Dio.

Pero ma^ʔ juuh⁻ Jesús kiyh^ʔ. Sa⁻ ma^ʔ kway⁻ jwë⁻ ma⁻ hlëëyh⁻, jëëh⁻ ma⁻ ñe⁻ ba⁻ jmi⁻ lle⁻ hlih⁻ he⁻ laay⁻ Cristo.

Ga⁻kwa^ʔ Jesús juu^ʔ neh⁻ gwah⁻
mäh⁻ kih^ʔ dsa⁻ gooy^ʔ

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ma^ʔ ga⁻jnä⁻ ja⁻, ya⁻hëë^ʔ Jesús ngoo⁻ ta⁻ jee^ʔ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Lää⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ ga⁻hnaayh⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻jnääyh⁻. Hi⁻ ga⁻ha⁻ dsa⁻ kiyh^ʔ, sa⁻ ma^ʔ kway⁻ jwë⁻ ma⁻ dsooy⁻ ta⁻ jee^ʔ jyoh⁻. ⁴³ Pero Jesús ga⁻jäh⁻ siiyh⁻:

—Jmee⁻ bii⁻ kin⁻ nün⁻ ta⁻ jee^ʔ jyoh⁻ na⁻kan⁻ ju⁻hmëë⁻ he⁻ mi⁻jnää⁻ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hii⁻ kih^ʔ. Kih^ʔ he⁻ la⁻ ba⁻ na⁻hñaan⁻ jan⁻.

⁴⁴ He⁻ja⁻ ngooy^ʔ na⁻kway⁻ juu⁻ lä⁻ko⁻ lä⁻ko⁻ gwah⁻ kih^ʔ dsa⁻ judiu⁻ he⁻ tø⁻ hwa⁻ Galilea.

5

Jwëë^ʔ hmooh⁻ ga⁻taah⁻ neh⁻
sa⁻hma⁻

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Koo⁻ hä⁻ ma^ʔ cheh⁻ Jesús cha⁻hoo⁻ jmi⁻ juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁻ Genesaret. Jee^ʔ ja⁻ ga⁻kuh⁻ jwëë^ʔ jwërte dsa⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kiyh⁻ hi⁻ hnø⁻ ma⁻ nuu⁻ juu⁻ kih^ʔ Dio.

² Ga⁻jëë⁻ Jesús to⁻ na⁻moo⁻ he⁻ ma⁻ na⁻hii⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ ja⁻. Jëëh⁻, ma⁻ngëë⁻ sa⁻hma⁻hwëë⁻ hi⁻ ma⁻ kaa⁻h⁻ hmooh⁻, ga⁻taayh⁻ ga⁻gyiyh⁻ ma⁻ kiyh⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁻he⁻ Jesús neh⁻ na⁻moo⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ kih^ʔ Simón, Ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kih^ʔ Simón mah^ʔ hläyh⁻ ga⁻ miih⁻ na⁻moo⁻ ja⁻ ta⁻ jee^ʔ juuh⁻ jmi⁻. Mah^ʔ ga⁻gyay⁻ neh⁻ na⁻moo⁻ ja⁻, ga⁻løoy⁻ hlëëyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁴ Ma^ʔ ga⁻dsa⁻ juu⁻ kiyh⁻, ga⁻siiyh⁻ Simón:

—Ma⁻nøøn⁻ ta⁻ jee^ʔ juuh⁻ ga⁻ mah^ʔ hiih⁻ hnäh⁻ sa⁻hma⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

⁵ Mah^ʔ ga⁻jëeh⁻ Simón juu⁻ kiyh⁻:

—Ta⁻jwoh⁻ kyaan⁻. Lää⁻taa⁻ hwë⁻ ma⁻kooh⁻ jnääh⁻ sa⁻hma⁻. Sa⁻ chaa⁻ ma⁻lëëh⁻ jnääh⁻ ni⁻ miih⁻. Pero cher⁻ mah^ʔ lä⁻ja⁻ jwah⁻, hii⁻ ba⁻ jnä⁻ sa⁻hma⁻.

⁶ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hiiy⁻ sa⁻hma⁻ ja⁻, lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻sëëyh⁻. Peer⁻ jwëë^ʔ jwërte hmooh⁻ ga⁻taah⁻ neh⁻ hma⁻ ja⁻, lä⁻jiih⁻ ga⁻løø⁻ dsa⁻gyii⁻. ⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ lii⁻ kih^ʔ dsa⁻kyaayh⁻ hi⁻ ma⁻tää⁻ jyoh⁻ na⁻moo⁻ mah^ʔ ya⁻nää⁻ kway⁻ be⁻. He⁻ja⁻ ya⁻nää⁻, hi⁻ ga⁻kayh⁻ lä⁻to⁻ na⁻moo⁻ kiyh^ʔ ja⁻. He⁻ja⁻ miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻hmäh⁻ neh⁻ jmi⁻.

⁸ Ma^ʔ ga⁻jëë⁻ Simón Pee⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻juuyh⁻ jnëy⁻ cha⁻në^ʔ Jesús, mah^ʔ ga⁻siiyh⁻:

—Sa⁻ høø⁻ kwaan⁻ nooh⁻ koo⁻ kin⁻ Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻. Jëëh⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ dso⁻kye⁻ kin⁻.

⁹ Jëëh⁻, ga⁻jwaa⁻ jwërte Pee⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻, ma⁻ ga⁻jëëy⁻ ha⁻ lä⁻ko⁻

jwëë' hmooh' hī' ga'saayh'.
 10 Jā-ba' lä-jā' ga-la' kih' Jacobo
 kyaah' Jwaa' jo-nūuh' Zebedeo hī'
 ma' jmeē' ta' kō-jōh' kyaah' Simón.
 Pero ga-jāh' Jesús siyh' Simón:

—Ta' wa' gah'. Na' ta' cha'nē'
 dsa-ba' leeh' na', la' he' ma' leeh'
 hmooh'.

11 Jā-ga' ga-lla'näy' cha'hoō'
 jmi' kyaah' na'moo'. Jee' ja' ba'
 ga'llay' lä-jē' he' ma' kooyh' ja',
 mah' ga'jmeey' kō-jōh' kyaah'
 Jesús.

*Ga'mi-hlää' Jesús jaa' hī' ma'
 dsaah' hmih' hōō'*
 (Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Kōō' jmi' ja' ma' hää' Jesús
 kōō' jee' jwi'. Ga'lloo' jaa' dsa'
 hī' ma' dsaah' hmih' hōō'. Ma'
 ga-jëy' Jesús ga'juuyh' jney' mah'
 ga'jluuy' lley' lä-ga'tē' hwa' cha'nē'
 Jesús. Ga'chuy' kyaah', ga-jāyh':

—Dsa-jōōh' kyaan', cher'mah'
 le', leh' ba' hne' cheh' dsoo' he'
 mi-sah' jnā'.

13 He-ja' ga-hi' Jesús ma' goo'
 mah' ga'kyey' nē' kih' dsa' he',
 mah' ga-jāyh':

—Le' ba'. Wa' dsa' che' dsoo' he'
 mi-sah' hne'.

Lä'chah' ja' ga-ääh' go-te' hmih'
 hōō' ja'. 14 Ma' ngëy' he' ja',
 ga-taah' Jesús juu' mah' sa' kooyh'
 juu' kyaah' ni' jaa', ga-jāyh':

—Gwa' go-hääh' hñah' kih'
 jmi-dsa' lä-kōh' jāh' ley' kih' Moisé.
 Kye' miih' he' kwëyeh' lä'llu'
 he' ma' na'lluuh'. Lä-ja' go-jmeē'
 mah' lä-ñe' dsa' he' ma-jā' kyah'.

15 Pero kōō' jmi' kōō' jmi'
 cha-ga'miuh' ma' hi' juu' kiyh'.
 Jwëë' dsa' ma' dsa-kuh' nuu' juu'
 he' kway', hi' lä-ja' ka-lāh' ma'
 dsa-kuh' jwëë' hī' dsaah' hī' hnōō'
 jā' kiyh'. 16 Pero Jesús ma' dsooy'
 ma' dsa' ngiy' kiyh' kih' Dio jee' sa'
 chaa' ni' jaa' dsa'.

*Ga'mi-hlää' Jesús jaa' hī' sa' liih'
 goo' ti'*

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Kōō' jmi' ma' gya' Jesús
 kway' juu'. Jee' ja' ma' tääh'
 kō-llaä' fariseo kyaah' ta-jwoh'
 kyaä' ley. Dsa-kaah' he' ya'nää'
 lä-jē' jwi' mäh' he' na-hee' hwa'
 Galilea, hi' lä-ja' hī' ma' chaa'
 hwa' Judea ka-lāh', lä'kye' hī'
 ma' chaa' Jerusalén. Ma' kye'
 Jesús cha-miuh' be' kih' Dio kyaah'
 he' ma' mi-hlääy' hī' dsaah'.

18 Jmi' ja' ga-lla'näy' dsa' hī' ma'
 jāä' jaa' hī' dsaah' hī' sa' liih'
 goo' ti' na-kyaa' nē' jii'. Ma'
 hnōōy' ma' dsa-taayh' cha'neh'
 mah' dsa-kyay' cha'nē' Jesús.

19 Kih' he' ma' tääh' jwëë' dsa',
 sa' ga-la' ma' taayh' cha'neh'.
 He-ja' ga-wiuy' ta' gyūuh' hne'
 mah' ga-jñiyh' miuh' ka'luu' hne'.
 Ta' jwë' ja', ga-jñay' dsa-dsaah'
 he' lä'kye' jii' kiyh' to'lo' nē'
 dsa' cha'nē' Jesús. 20 Ma' ga-jëe'
 Jesús ha' lä-kōō' dsoo' dsē' lä-jëe'
 dsa' he', he-ja' ga-jāyh' siyh'
 dsa-dsaah':

—Dsa-nūuh', ma-na-che' ba'
 dso'kye' kyah'.

21 He-ja' lä-jëe' ta-jwoh' kyaä'
 ley kyaah' dsa' fariseo ga'lōōy'
 jmeey' huūdsē': “¿Hee' laä'
 dsa-nūuh' na' he' mi-kwayh' Dio?
 Jaa' Dio ba' liih' che' dso'kye' kih'
 dsa'.”

22 Pero ga-lä'liih' ba' Jesús he'
 huūdsē' ma' jmeē' dsa' he', he-ja'
 ga-siuh':

—¿He-la' jmeeh' hnäh' huūdsē'
 lä-na'? 23 ¿Hee' ga' na' sa' jwëeh',
 laah' hnäh'? ¿Che' he' chiuh'
 jne' jaa' hī' dsaah': “Ma-na-che'
 ba' dso'kye' kyah'”, o he' chiuh'
 jnih': “Noo', kii' jii' kyah', mah'
 gwaah'”? 24 He-ja' jmeen' he'
 jwëeh' ga' mah' lä-ngëeh' hnäh',
 Hī' ga-lëe'ngo' la' ba' na-ngē' jwë'

jmi-gyuu mah chey dso'kye kih dsa.

Ja ga ga jah Jesús sih hi sa liih goo ti he:

—Jna jwahn noo, kii jii kyah, gwaah cha'neh kyah.

²⁵ La chah ja ga noo dsa he cha'ne lä jee dsa hi ma tääh jee ja, ga kooy jii kiyh jee ma kyaay, ngaayh cha'neh kiyh, jmeey juuh kih Dio. ²⁶ Ga lä jee ba ga dsaa jwërte dsë ma ga jee y he ja, mah ga jmeey juuh kih Dio. Ga lä goyh jwërte, ma jäh:

—Na ba ra si ma jee n koo he juh ga he jmee dsaa dsë jne.

Ga tëeh Jesús Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ma ngëe he ja, ngoo Jesús ta jee jyoh. Jee ngooy ja, ga jee y jaa hi koo ku'sih hi ma chee Levi, ma gya ne ta kih kooy ku'sih. Mah ga jah Jesús siyh:

—Na wa jmeen ko jöh.

²⁸ Ga jä ba ta kiyh he ma jmeey ja, mah ga jmeey ko jöh kyaah Jesús. ²⁹ Levi hi ma koo ku'sih he ga jmeey koo jmi juuh kih Jesús cha'neh kiyh. Jwëe dsa hi ma koo ku'sih kyaah jnah ga dsa ma tääh ne mes ko jöh kyaayh. ³⁰ Pero dsa fariseo kyaah ta jwöh kyaaley ga taayh ga ti ga chooy juu kyaah discipulo kya Jesús, ga jäh:

—He la kuh huh hnäh ko jöh kyaah dsa hi koo ku'sih na, hi lä ja kyaah dsa wa hi cha hi?

³¹ He ja ga jeeh Jesús juu kiyh, ga siyh:

—Sa jmee bii të mē kih dsa hi lluu, kih dsa dsaah ba jmee bii. ³² Sa ma jan kih hi lluu, ma jan kih hi cha dso'kye kih ba mah wa dsa jeeh kyaah Dio.

Ga ngü dsa juu he la sa ta discipulo ko hwëe he kuh hih

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ja ga ga jah dsa hi ma ti choo juu he, siyh Jesús:

—Dsa kyaah Jwaa ko lla jiih ba sa kuh hih ma ngiyy kiyh kih Dio, hi lä ja jmee dsa fariseo ka läh. He la sa jmee lä ja discipulo kyaah?

³⁴ He ja ga jah Jesús siyh:

—Dsa hi tääh jee dsa jee goo dsa, sa cha he kih he tuy he kuh hih ta ko jiih gya dsa juuh hi dsa jee goo jee ja. ³⁵ Pero lloo koo jmi wa ra galley dsa juuh hi dsa jee goo he. Ma ja ga tu dsa kyaay he kuh hih mah chuuy kyaah Dio.

³⁶ Hi ga jäh siyh juu na hmää la:

—Ni jaa dsa sa kwa kih, ka koo jwi hmih hmëe mah tøy ne kih hmih ma gyuh. Cher mah lä ja la, koo heey hmih hmëe ba ja. Hi ni sa jeeh kwee hmih ma gyuh kyaah jwi hmih hmëe ja.

³⁷ Hi lä ja, ni jaa dsa sa kwa kih chiyh vin hmëe neh loo ma gyuh.

Cher mah ga chih dsa vin hmëe neh loo ma gyuh, chah ba gyii, jëh sa kwa jwë ää. Tuu vin hmëe hi hee loo ka läh. ³⁸ He ja neh loo hmëe ba dsa hoo vin hmëe. Mah lä ja ba mi hee vin hmëe ja, kyaah loo hmëe ka läh. ³⁹ Ni jaa hi tëe hih jmi mi jeh ma ää, sa ti dsëy he hmëe lä chah ja. Jëh jäh: “Llu ga he ma gyuh.” —ga jah Jesús.

6

Ga hlëeh Jesús ha lä la jmi he teeh dsa dsë

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Koo⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!], ga⁻ngéé[!] Jesús jee⁻ ma⁻na⁻jnää[!] chaah[!] trigo. Ga⁻hnä[!] discípulo kyaay[!] mi^h- sa⁻gwah[!] trigo, ga⁻gyey[!] kyaah[!] gooy⁻ mah[!] ga⁻kuyh⁻. ² He⁻ja⁻ ko⁻llaa[!] fariseo ga⁻jäh[!] süyh[!] discípulo he⁻:

—¿He⁻la[!] jmeeh⁻ hnäh[!] he⁻ sa⁻lle⁻kih[!] jmeeh⁻ hnäh[!] jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!]?

³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh[!] Jesús süyh[!]:

—¿Che⁻ sa⁻ ma⁻heh⁻ hnäh[!] jee⁻ na⁻sii⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeé⁻ David koo⁻ hä[!], lä⁻ ma⁻ ja⁻ kyoyh⁻ kyaah[!] hi⁻ ma⁻ ga⁻nää[!] kyaayh[!]? ⁴ Ga⁻hey[!] neh⁻ gwah⁻ mah[!] ga⁻kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ ma⁻na⁻jøø⁻ he⁻ sa⁻lle⁻kih[!] ma⁻kuyh⁻ hi⁻ ga⁻kwëy^h dsa⁻ kyaay[!] ka⁻läh[!]. Jëéh[!], ma⁻la⁻ jmi⁻dsa⁻ ba⁻ ma⁻na⁻ngé[!] jwé[!] kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ ja⁻.

⁵ Hi⁻ ga⁻jäh[!] ka⁻läh[!]:

—Hi⁻ga⁻lëé⁻ngo⁻ la⁻ ba⁻na⁻ngé[!] jwé[!] jmeey[!] hih⁻, hee⁻ na⁻ he⁻ga⁻tëé⁻ jmeé⁻ dsa⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!].

Ga⁻mi^hhlää[!] Jesús jaa⁻ dsa⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!]

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Jyoh[!] ka⁻läh[!] jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!] ga⁻he[!] Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh[!] mah[!] ga⁻løøy[!] kway⁻ juu[!]. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ hää[!] jaa⁻ dsa⁻ñuu^h hi⁻ ma⁻lä⁻ki[!] ma⁻goo⁻ ra⁻llu[!]. ⁷ Hi⁻ ma⁻tääh[!] ta⁻jwoh[!] kyaay[!] ley kyaah[!] dsa⁻ fariseo tääy⁻ Jesús, ma⁻jëéy⁻ che⁻ mi^hhlääy⁻ dsa⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!] mah[!] lä⁻ja⁻ ma⁻le⁻ ma⁻hnüy[!] kiyh[!]. ⁸ Pero ma⁻ñe⁻ ba⁻Jesús he⁻ huu⁻dsé⁻ ma⁻jmeé⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻süyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻ki[!] ma⁻goo⁻ he⁻:

—Noo⁻, mah[!] ña⁻ jee⁻ to⁻dsaah[!] la⁻.

Mah[!] ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁻ jee⁻ to⁻dsaah[!] ja⁻. ⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh[!] Jesús süyh[!] dsa⁻kaah[!] he⁻:

—Ngüin⁻ koo⁻ mi^hjuu[!] kyah[!] hnäh[!]. ¿Hee⁻ na⁻ na⁻ngé[!] jne⁻ jwé[!] jmeen⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé[!], che⁻ he⁻

llu[!] o che⁻ he⁻ hliih[!]? ¿Che⁻ lää[!] jne⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ngoo⁻ ga⁻juu[!] o kwan⁻ jwé[!] juuy[!]?

¹⁰ Ga⁻jëé⁻ Jesús ko⁻hwëé⁻ lä⁻ja⁻ kih[!] lä⁻jëé⁻ hi⁻ ma⁻tääh[!] lä⁻ku⁻ lä⁻ji[!] kiyh[!] ja⁻, mah[!] ga⁻süyh⁻ hi⁻ ma⁻dsaah[!] he⁻:

—Ni^h ma⁻gooh⁻.

Mah[!] ga⁻ni^h dsa⁻ he⁻ ma⁻goo⁻. Lä⁻chah[!] ja⁻, ga⁻jä⁻ go⁻te⁻ ma⁻gooy⁻. ¹¹ Peer⁻ ga⁻lä⁻llee⁻ dsa⁻kaah[!] he⁻, mah[!] ga⁻süyh⁻ dsa⁻kyaayh[!]:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁻ kih[!] Jesús?

Ga⁻hñaa[!] Jesús lä⁻jëé⁻ gya⁻tuu[!] apóstole

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Jmi^h ja⁻ ñee⁻ Jesús ta⁻ koo⁻ moh[!] na⁻ngüy⁻ kiyh[!] kih[!] Dio lä⁻ji[!]h[!] ga⁻jnäh[!] hwé[!] ja⁻. ¹³ Ma⁻ ga⁻jnä[!] ja⁻, ga⁻tëeyh[!] lä⁻jëé⁻ discípulo kyaay[!], mah[!] ga⁻llee⁻y⁻ gya⁻tuu[!] ba⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻tëeyh[!] apóstole. ¹⁴ Ga⁻llee⁻y⁻ Simón hi⁻ ma⁻tëeyh⁻ Pee⁻, Andre⁻ øø⁻ Simón, Jacobo kyaah[!] Jwaa⁻, Felipe kyaah[!] Bartolomé, ¹⁵ Matá⁻, Tamá⁻, Jacobo jo⁻ñuu^h Alfeo, Simón hi⁻ ma⁻tëeyh⁻ Zelote, ¹⁶ Juda øø⁻ Jacobo, kyaah[!] Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ngéé[!] Jesús.

Ga⁻kwa[!] Jesús juu[!] kih[!] jwëé⁻ dsa⁻ (Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ga⁻jñaa[!] Jesús ta⁻ hwa[!] mi^h ko⁻jøh[!] kyaah[!] discípulo kyaay[!]. Peer⁻ jwëé⁻ dsa⁻ ga⁻lla⁻nää[!] jee⁻ ja⁻, dsa⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa[!] Judea, kyaah[!] dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, dsa⁻ chaa⁻ Tiro kyaah[!] Sidón jwü⁻ he⁻tääh⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ñee⁻. Lä⁻jëé⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻lla⁻nää[!] he⁻ hnøøy⁻ nuuy[!] juu[!] kih[!] Jesús hi⁻ ga⁻lla⁻nää[!] hi⁻ dsaah[!] mah[!] jä[!] kiyh[!]. ¹⁸ Lä⁻jëé⁻ hi⁻ ma⁻jëé⁻ wi[!] he⁻ ma⁻jmeé⁻ jmi⁻lle⁻ hliih[!] kiyh[!], lä⁻ja⁻ ka⁻läh[!] ga⁻jä⁻ kiyh[!]. ¹⁹ He⁻ja⁻ ma⁻jmeé⁻ dsa⁻ bi[!] ha⁻ lä⁻ jee⁻ tëey⁻ suy[!] mi^h sa⁻hmi^h kih[!] Jesús, kih[!] he⁻ ma⁻

hwëë be' kiyh' he- kyaah' ma' mi-hlääy' lä-jëë dsa-.

Llu' la' kih' dsa- hi- hnaah- Dio
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Ga-jëë' Jesús jee' ma' tääh' lä-jëë' discípulo kyaay' mah' ga-jäyh':

—Llu' la' kyah' hnäh' hi- tä-ñee', jëéh' jää' ba' Dio hnäh' lä-hih' kih'.
²¹ Llu' la' kyah' hnäh' hi- kyoh' na', jëéh' lloo' koo' jmii' mo'so' lä-kyah' hnäh'. Llu' la' kyah' hnäh' hi- ki-hooh' na', jëéh' ja-ba' lä-ja-lloo' koo' jmii' lä-chaah' hnäh' llu'.

²² Llu' la' kyah' hnäh' wa'ra-ga-lä-høøh' dsa- kyah' hnäh', o wa'ra- ga-hwëë' dsa- hnäh' jee' kiyh', wa'ra- ga-hlëéh' dsa- wii' kyah' hnäh', o wa'ra- ga-jmääy' hnäh' lä-koh' jaa' dsa- hlëéh' kwaat' kih' Hi-ga-lëë'ngo' lä-
²³ Lä- ma' dsa-ngëë' hnäh' lä-ja-, wa' jëë- hoh' hnäh', wa' chaah' hnäh' llu', jëéh' cha- koo- he-llu' jwërte he- hñah' hnäh' gyuah' ya-jwii'. Ma-ra- he- jmeeh' ba' dsa-hnäh', jëéh' lä-ja- ma' jmeë- dsa-ma-gyuh' kyaay' kih' lä-jëë- hi-ga-ngëë' juu' kih' Dio.

²⁴ Peer' jwii' hnäh' dsa- cha-kuu'. Jëéh', ja-ba' jiih' kyeh' hnäh' o-jøh' dsë-.
²⁵ Peer' jwii' hnäh' hi- na-kë- na', jëéh' lloo' koo' jmii' lä-kyah' hnäh'. Peer' jwii' hnäh' hi- tääh' ngii' na'. Jëéh', ja-ba' lä-ja- lloo' koo' jmii' ki-hooh' hnäh'.
²⁶ Peer' jwii' hnäh' wa'ra-ga-hlëéh' lä-jëë- dsa- llu' kyah' hnäh'. Jëéh' lä-ja- ma' jmeë- dsa-ma-gyuh' kyaay' kih' hi- ma-ngëë- juu' ta-juu' kih' dsa-.

Hnøø' hnää' jne' hi- na-høøh' jñän'

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Pero jnä' jwëëhn' hnäh' lä-jëë' hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-. Wa' hnaah' hnäh' lä-jëë' hi- na-høøh' kyah' hnäh'. Jmeë'

llu' kih' hi- sa- hnää' hnäh'.
²⁸ Ngii' hnäh' llu' kih' hi- jwä- dso'jwii' kyah' hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio kih' hi- jnaah' hnäh' juu' wii'.
²⁹ Cher'mah' hi- ga-jnoo' koo' jwoo' mo-nëh', kwëëyh' ka-läh' jyoh' jwoo'. Hi- cher'mah' hi- ga-jñuuu- hmih'-lloo' kyah', kwëëyh' ka-läh' sa'koooh-.

³⁰ Cher'mah' hi- ga-ngii' miih' he- cha- kyah', ja- kwëëyh' ba'. Hi- cher'mah' hi- ga-jñuuu' he- la' kyah', mo'to- ngiih' he- ja-
³¹ Lä-koo- hnooh' hnäh' jmeë' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lä-ja- jmeë' hnäh' kiyh' ka-läh'.

³² Pero, cher'mah' hnaah' hnäh' ma-la' hi- hnää' hnäh' ba', çha-jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëéh', lä-ja- ka-läh' hi- hñaa- dsë', hnääy' ma-la' hi- hnää' hñiiy' ba'.
³³ Hi- cher'mah' jmeeh' hnäh' llu' kih' hi- jmeë- llu' kyah' hnäh', çha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëéh', ja-ba' lä-ja- jmeë- hi- hñaa- dsë' ka-läh'.
³⁴ Hi- cher'mah' ga-mi-hääh' hnäh' dsa- hi- laah' hnäh' ngëëy' ba', çha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëéh', ja-ba' lä-ja- jmeë- hi- hñaa- dsë', mi-hääy' dsa- hi- laay' ngëë' ba'.
³⁵ He- ja- wa- lä-hnaah' hnäh' hi- na-høøh' kyah' hnäh', jmeë' hnäh' he- llu' ba', mi-hääh' hnäh' he- cha- kyah' hnäh'. Ta- jøø- he- ngëëy' ka-läh'. Lä-ja- ba' hñah' hnäh' he- llu' jwërte. Hi- leeh' hnäh' joo' Dio hi- gya' gyuah' ya-jwii'. Jëéh', llu' dsëy' kyaah' hi- sa- kwa- ti'hmaah' hi- lä-kye- kyaah' hi- hñaa- dsë' ka-läh'.
³⁶ Wa' lä-ñih' hoh' hnäh' ja-ba' lä-koh' dsa- lä-ñih' dsë' Tää' jñän'.

Sa' ga-tëë' jne' kyen' kwaat' kih' jñah'

(Mt. 7:1-5)

³⁷ Ta- ka- hnäh' kwaat' kih' jñah', mah' sa- ka' Dio kwaat' kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' dso'jwii' kih'

dsa⁻ mah¹ sa⁺ jwä¹ Dio dso'jwii¹
kyah¹ hnäh¹. Jmee¹ hnäh¹ jøh⁻
hoh¹ mah¹ jmee¹ Dio jøh⁻ dsë¹ kih¹
dso'kye⁻ kyah¹ hnäh¹. 38 Kwëeh⁻
hnäh¹ dsa⁻, mah¹ kwëeh¹ Dio hnäh¹.
Kwa¹ ba¹ Dio he⁻ sa⁺ kyaah¹ hih⁻,
jmeey¹ na⁻ hlaah¹ llu⁻, na⁻ kah¹
lä⁻ jiih¹ ga⁻ saa¹ go⁻ te⁻. Jëeh¹, kyaah¹
ja⁻ ba¹ he⁻ llah⁻ hnäh¹ hih⁻, llaa¹ Dio
hnäh¹ hih⁻.

39 Hi⁻ ga⁻ hlëeh¹ Jesús dsa⁻ kyaah¹
juu¹ na⁻ hmää¹ la⁻:

—¿Hee⁻ jmää¹ kih¹ jaa⁻ hi⁻ tuu¹
mah¹ lla⁻ lley¹ kaah¹ kih¹ jñah¹ hi⁻
tuu¹? ¿Che¹ sa⁺ täh⁻ lä⁻ uu¹ neh⁻
koo⁻ too⁻? 40 Sa⁺ jøøh¹ ga⁻ discípulo
lä⁻ koh¹ ga⁻ ta⁻ jwoh¹ kyaay¹. Pero
ma⁻ la⁻ ma⁻ hñaa⁻ tääy⁻, ja⁻ ga⁻ leey¹
kwee⁻ ba¹ kyaah¹ ta⁻ jwoh¹ kyaay¹.

41 ¿He⁻ la¹ jëeh¹ wa⁻ hløø⁻ he⁻
hä¹ mi⁻ nē¹ øøh¹ mah¹ sa⁺ jëeh¹ da¹
wa⁻ hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä¹ mi⁻ nēh¹
hñaa¹? 42 ¿Ha⁻ lä⁻ ja⁻ jwiih¹ øøh¹:
“Kwa¹ da¹ wa⁻ llen⁻ wa⁻ hløø⁻ he⁻
hä¹ mi⁻ nēh¹”, mah¹ sa⁺ jëeh¹ hä¹ ga¹
he⁻ juuh⁻ ga¹ kyah¹ hñaa¹? ¿He⁻
ba¹ che⁻ ta⁻ juuh¹ hne⁻! Lle¹ da¹
jää¹ wa⁻ hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä¹ mi⁻ nēh¹
hñaa¹. Ja⁻ ga⁻ na⁻ jëeh¹ kwee⁻ mah¹
lleh¹ wa⁻ hløø⁻ he⁻ hä¹ mi⁻ nē¹ øøh¹.

Mii¹ kih¹ jmee⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻
chaah¹ hma⁻

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Chaah¹ hma⁻ llu¹ sa⁺ hi⁻ mi¹
he⁻ hliih¹. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ chaah¹ hma⁻
hliih¹ sa⁺ hi⁻ mi¹ he⁻ llu¹. 44 Mii¹
kih¹ jmee⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ chaah¹
hma⁻. Jëeh¹, sa⁺ chooh⁻ dsa⁻ mi¹
'higo kih¹ chaah¹ too¹, ni⁻ lä⁻ ja⁻
sa⁺ chooh⁻ dsa⁻ mi¹ jēh¹ kih¹ chaah¹
too¹ ka⁻ läh¹. 45 Dsa⁻ lluu¹ hlëeyh⁻
juu¹ llu¹ jmah¹, jëeh¹ he⁻ na⁻ ba¹
tääh¹ tuh⁻ dsëy¹. Dsa⁻ hi⁻ hlëeh¹,
hlëeyh⁻ juu¹ hliih¹ jmah¹, jëeh¹ he⁻
na⁻ ba¹ tääh¹ tuh⁻ dsëy¹. Jëeh¹ he⁻
na⁻ mah¹ neh⁻ tuh⁻ dsë¹ dsa⁻, he⁻
ja⁻ ba¹ hlëeyh⁻.

Juu¹ na⁻ hmää¹ kih¹ hne¹

(Mt. 7:24-27)

46 ¿He⁻ la¹ tääh⁻ hnäh¹ kin⁻,
“Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, Dsa⁻ jøøh¹
kyaan⁻” mah¹ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh¹
lä⁻ jē⁻ he⁻ jwahn⁻? 47 Jwëeh⁻
hnäh¹ ha⁻ lä⁻ laa¹ hi⁻ gwa¹ go⁻ nuu¹
juu¹ kin⁻ mah¹ jmeey⁻ lä⁻ jwahn⁻.
48 Laay¹ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻
ga⁻ jmee⁻ koo⁻ hne⁻. Ga⁻ gyuy¹ ñiih¹
nē¹ kuuy¹ hloo⁻, mah¹ ga⁻ chiyh¹
ma⁻ ti¹ kih¹ nē¹ kuuy¹ ja⁻. Ma¹
ga⁻ juuh¹ jmi⁻, ga⁻ hläh¹ hne¹ ja⁻.
Pero ni⁻ mi¹ sa⁺ ga⁻ jeh¹, jëeh¹
ma¹ chih¹ hweh⁻ nē¹ kuuy¹ hloo⁻.
49 Pero hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁻ mah¹
sa⁻ ga⁻ jmeey⁻ he¹, laay¹ lä⁻ koo⁻
jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁻ hne¹ kih¹
nē¹ gwaah¹ jmah¹. Ni⁻ sa⁺ cha⁻
ga⁻ chiyh¹ ma⁻ ti¹ kih¹. Ma¹ ga⁻ juuh¹
jmi⁻, ga⁻ hläh¹ hne¹ ja⁻ kyaah¹ be¹
mah¹ ga⁻ toh¹, lä⁻ jiih¹ ga⁻ hee¹ go⁻ te⁻
—ga⁻ jäh¹ Jesús.

7

Ga⁻ mi⁻ hlää¹ Jesús moz⁻ kyaa¹ juu¹
hløø⁻

(Mt. 8:5-13)

1 Ma¹ ga⁻ dsaa¹ ga⁻ hlëeh¹ Jesús
lä⁻ jëe⁻ dsa⁻, ngooy¹ ta⁻ Capernaum.
2 Jee¹ ja⁻ ma¹ gya¹ jaa⁻ juu¹ hløø⁻ hi⁻
ma¹ chaa⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaa¹ hi⁻ ma¹
hnäy¹ jwërte. Moz⁻ he¹ ma⁻ ngoo¹
ga⁻ juu¹ ma¹ ja⁻ kiyh¹. 3 Ma¹ ga⁻ nuu¹
juu¹ hløø⁻ he¹ hlëeh⁻ dsa⁻ kih¹ Jesús,
ga⁻ cheey¹ ko⁻ llaa¹ dsa⁻ gyuu¹ kyaa¹
dsa⁻ judiu mah¹ na⁻ chuuy¹ kyaah¹
Jesús he⁻ dsooy¹ mi⁻ hlääy¹ moz⁻
kyaay¹. 4 Ma¹ ga⁻ lla⁻ nää¹ dsa⁻
he¹ jee¹ ma¹ gya¹ Jesús, cha⁻ mi¹
ga⁻ chuuy¹ kyaah¹, ma¹ jäh¹:

—Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ tää¹ ba¹ hne⁻
kwah¹ be¹ kih¹ juu¹ hløø⁻. 5 Jëeh¹,
hnäy¹ ba¹ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ goo⁻ jne¹ hi⁻
ga⁻ jmeey⁻ koo⁻ gwah⁻ mäh⁻ kyaa¹
jnää¹.

6 He⁻ ja⁻ ngoo¹ ba¹ Jesús kyaah¹
dsa⁻ he⁻. Ma¹ ngoo¹ ya⁻ jäh⁻ jee¹
gya¹ juu¹ hløø⁻ he¹, lä⁻ chah¹ ja⁻
ga⁻ chee¹ juu¹ hløø⁻ he¹ ome⁻ kyaa¹
mah¹ na⁻ chiiyh¹ Jesús lä⁻ la⁻:

—Dsa-jøøh' kyaan⁻, ma-jan⁻ mada⁻ kih' juu' hløø', jäh', ta⁻ jmee⁻ biil' goh' lä⁻ ga⁻tē' oo⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ laa⁻ jnä⁻ mah' go⁻heh' cha⁻neh⁻ kin⁻. ⁷ He⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsen⁻ ma⁻ niin⁻ hñiin⁻ ma⁻ na⁻jëen⁻ hne⁻. Lee⁻ ba⁻ koo⁻ hlëeh' ba⁻ hne⁻, jä⁻ kih' moz⁻ kyaan⁻. ⁸ Jëeh' jnä⁻ ka⁻läh', chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ mada⁻ kin⁻, hi⁻ tääh' hløø' hi⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih'. Wa⁻ra⁻ ga⁻jmeen⁻ hih⁻ kih' jaa⁻: “Gwa⁻ jee' oo⁻”, dsooy' ba⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻jwiin⁻ jñah⁻: “Ña⁻ ta⁻ la⁻”, jäy⁻ ba⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jwiin⁻ moz⁻ kyaan⁻: “Jmee' he⁻ la⁻”, jmeey' ba⁻.

⁹ Ma⁻ ga⁻nuu⁻ Jesús juu' ja⁻, ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsëy' kih' juu' hløø'. Mah' ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ kaah⁻ kiyh' jee' ja⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh', lä⁻kaa⁻ hwa⁻ Israel sa⁻ ma⁻jeen⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ dsoo⁻ dsë⁻ lä⁻koo⁻ dsoo⁻ dsë⁻ juu' hløø' oo⁻.

¹⁰ Ma⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ dsa⁻ he⁻ cha⁻neh⁻ kih' juu' hløø', ga⁻jëey' ma⁻jä⁻ go⁻te⁻ kih' moz⁻ kyaay' hi⁻ ma⁻dsaah⁻ he⁻.

Ga⁻mi⁻jiih' Jesús jaa⁻ jo⁻nñuuh' dsa⁻më⁻hñii⁻

¹¹ Ma⁻ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻he⁻ Jesús jwë⁻ ngoo⁻ ta⁻ jee' jwi⁻ he⁻ chee⁻ Naín, kyaayh' discípulo kyaay' hi⁻ jwëe⁻ jwërte dsa⁻ ga⁻jmee⁻ ko⁻jøh' kyaayh'. ¹² Lä⁻ ma⁻ ga⁻tëey' chuuh' jwi⁻ ja⁻, ga⁻jeyy' dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ ga⁻haa⁻ jaa⁻ hñii⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ gyuu⁻ koo⁻ mëe⁻ kyaay' jaa⁻ dsa⁻më⁻ hñii⁻. Hi⁻ jwëe⁻ jwërte dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee' ja⁻ ma⁻ jmee⁻ ko⁻jøh' kyaayh'. ¹³ Ma⁻ ga⁻jëe⁻ Dsa⁻jøøh' jnän⁻ dsa⁻më⁻ he⁻, ga⁻lä⁻niih' dsëy' kiyh' mah' ga⁻siiyh⁻:

—Ta⁻ hoo⁻.

¹⁴ Lä⁻chah' ja⁻ ngoo⁻ Jesús chuh⁻ kih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ goo⁻ mah' ga⁻sooyh'. He⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jaa⁻ hñii⁻ he⁻. Ja⁻ ga⁻ga⁻jäh' Jesús siih⁻ hñii⁻ he⁻:

—Chih⁻mäh', jnä⁻ hlëëhn' hne⁻. Noo⁻.

¹⁵ Lä⁻chah' ja⁻, ga⁻gya⁻ chih⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻juu' he⁻ mah' ga⁻løøy' hlëeyh⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻ chooy':

—Hii⁻ la⁻ chih⁻ kyaah'.

¹⁶ Lä⁻jëe⁻ ba⁻ga⁻lä⁻goh⁻. Ga⁻løøy' jmeey' juu⁻ kih' Dio, ma⁻ jäh':

—He⁻ ba⁻ che⁻jøøh' hi⁻ngëe⁻ juu' kih' Dio hi⁻ ma⁻ya⁻hëe⁻ jee' jnän⁻ la⁻.

Hi⁻ ma⁻ jäh' lä⁻la⁻ka⁻läh':

—Ma⁻ja⁻ Dio kway⁻ be⁻ kih' dsa⁻ kyaay'.

¹⁷ Ga⁻hii⁻ jwërte juu' kih' Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁻ Judea kyaah' jwi⁻ he⁻ tääh' lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ jee' ja⁻.

Ga⁻chee' Jwaa⁻ dsa⁻ kyaay' na⁻hlëeyh' kyaah' Jesús

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Lä⁻jë⁻ juu' la⁻ ga⁻nuu⁻ Jwaa⁻ ga⁻jmeeh' discípulo kyaay'. He⁻ja⁻ ga⁻tëeyh' uu⁻ discípulo. ¹⁹ Ga⁻cheey' kih' Jesús mah' na⁻ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che⁻ hne⁻ he⁻ hi⁻ nøø' juu' jä⁻ o che⁻ jaa⁻ jnääh' jñah'?

²⁰ Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ dsa⁻ he⁻ jee' ma⁻ gya⁻ Jesús, ga⁻siiyh⁻:

—Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ma⁻cheey' jnääh' mah' ngii⁻ jnääh' juu' kyah': “¿Che⁻ hne⁻ he⁻ hi⁻ nøø' juu' jä⁻ o che⁻ jaa⁻ jnääh' jñah'?”

²¹ Ja⁻ba⁻ hor⁻ ja⁻ ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jwëe⁻ dsa⁻dsaah', dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jëe⁻ wii⁻ kih' na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ dsoo', dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hñiih'. Hi⁻ ga⁻näy' mi⁻në⁻ jwëe⁻ dsa⁻tuu⁻. ²² Ja⁻ga⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kih' hi⁻ ga⁻chee⁻ Jwaa⁻ he⁻, ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää⁻ hnäh', mah' go⁻jmeeh' juu' kih' Jwaa⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻nñuuh⁻ hnäh' hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh' la⁻. Hi⁻ tuu⁻ ma⁻jëey⁻ ba⁻, hi⁻ jluuh' ma⁻ga⁻nääy⁻ ba⁻, ma⁻hlaa⁻ ba⁻ hi⁻ ma⁻dsaah⁻ dsoo⁻ hmih⁻ høø⁻, hi⁻ gwii⁻ ma⁻nuuy⁻ ba⁻, hi⁻ ma⁻juu⁻ ma⁻lä⁻jiiyh⁻ ba⁻, hi⁻ hi⁻ tä⁻nëe⁻

ma⁻nuu⁻ bih⁴ ju⁴hmëé⁴. ²³ Llu⁴ la⁴ kih⁴ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ to⁴ dsé⁴ kwaat⁻ kin⁻ —ga⁻jäh⁴ Jesús siyh⁻.

²⁴ Lä⁻koo⁻ ma⁴ ga⁻nää⁻ discípulo kyaa⁴ Jwaa⁻ he⁴, ga⁻løø⁴ Jesús hlëéh⁻ dsa⁻ kih⁴ Jwaa⁻ mah⁴ lä⁻dsooh⁻ dsëy⁴ ha⁻ lä⁻ ma⁴ laay⁴, ga⁻jäyh⁴:

—¿Ha⁻ lä⁻ laa⁴ hi⁻ na⁴jëéh⁻ hnäh⁴ ma⁴ na⁴nääh⁻ hnäh⁴ jee⁴ oo⁻ hwa⁴ kii⁻? ¿Che⁴ ma⁴ laay⁴ lä⁻koh⁴ hma⁻tah⁻ he⁻ gwa⁻gyaa⁻ lle⁴? ²⁵ ¿Cher⁴ mah⁴ sa⁻ laay⁴ lä⁻ja⁻ hi⁻ na⁴jëéh⁻ hnäh⁴, ha⁻ ba⁴ lä⁻ laay⁴ ja⁻? ¿Che⁴ ma⁴ laa⁴ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ma⁴ këh⁻ hmäh⁻ llu⁴? Ñë⁴ ba⁴ jne⁴, lä⁻jëë⁻ hi⁻ këh⁻ hmäh⁻ llu⁴, hi⁻ tääh⁻ llu⁴, hi⁻ he⁴ tääh⁻ cha⁻neh⁻ kih⁴ rey⁴ ba⁴. ²⁶ He⁻ja⁻, ¿hee⁻ ba⁴ laa⁴ hi⁻ na⁴jëéh⁻ hnäh⁴? ¿Che⁴ laa⁴ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu⁴ kih⁴ Dio? Jnä⁴ jwëëhn⁻ hnäh⁴ laay⁴ ba⁴. Hi⁴ ma⁴ ra⁻ he⁻ laay⁴ jøøh⁴ ga⁴ lä⁻koh⁴ ga⁴ jñah⁴ hi⁻ ma⁴ ngëë⁻ juu⁴ kih⁴ Dio. ²⁷ Jëéh⁴, Jwaa⁻ he⁴ hi⁻ na⁻si⁻ kih⁴ lä⁻la⁻:

Cheën⁻ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻kwa⁻ juu⁴ kin⁻. Hi⁻ he⁴ dsoo⁻ ta⁴ cha⁻nëh⁻ mah⁴ mi⁻lluy⁴ jwë⁴ kyah⁴.

²⁸ Ma⁴ ra⁻ ju⁴dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁴. Jee⁴ kih⁴ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁴ lä⁻chaa⁻ kih⁴ dsa⁻më⁴, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu⁴ kih⁴ Dio hi⁻ jøøh⁴ ga⁴ lä⁻koh⁴ ga⁴ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁴ choo⁻ jmäh⁻. Pero hi⁻ laa⁴ mah⁴ ga⁴ kih⁴ gyuu⁴ ya⁻jwäh⁴, hi⁻ he⁴ jøøh⁴ ga⁴ lä⁻koh⁴ ga⁴ Jwaa⁻.

²⁹ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁴ kih⁴ Jwaa⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁴ koo⁴ ku⁻sih⁻ ga⁻jmee⁻ dsoo⁴ dsé⁴ kih⁴ Dio, ga⁻heeyh⁻ saay⁴ jmäh⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁴ Jwaa⁻. ³⁰ Pero dsa⁻ fariseo kyaah⁴ dsa⁻ hi⁻ kyuu⁻ ley ga⁻jmeey⁴ ta⁻koo⁴ ba⁴ he⁻ ma⁴ jmee⁻ Dio kiyh⁴. Sa⁴ ga⁴ lä⁻hnøøy⁴ ma⁴ saay⁴ jmäh⁻.

³¹ Mah⁴ ga⁻jäh⁴ Dsa⁻jøøh⁴ jñän⁴:

—Jee⁴ la⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁴ ha⁻ lä⁻ laa⁴ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁴. Lä⁻la⁻ ba⁴ laay⁴. ³² Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁴ chaayh⁻

miih⁻ lä⁻koh⁴ chih⁻ hi⁻ tääh⁻ je⁻hmooh⁴ hi⁻ tooh⁻ miih⁴ kyaah⁴ dsa⁻kyaayh⁴. Jäyh⁴: “Ma⁻juu⁻ jnääh⁴ su⁻ he⁻ jmee⁻ jëë⁻ hoh⁴ hnäh⁴ kyaah⁴ luu⁴ hma⁻ta⁻ pero sa⁻ ga⁻hiih⁴ hnäh⁴ ma⁴ jmeeh⁴ hnäh⁴ ja⁴. Ma⁻hä⁴ jnääh⁴ su⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsé⁴, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ma⁻hoo⁴ hnäh⁴”, jäh⁴ chih⁻ siyh⁻ dsa⁻kyaayh⁴.

³³ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁴ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁴. Jëéh⁴, ja⁴ Jwaa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih⁴ miih⁻ go⁻te⁴ mah⁴ ga⁻jäh⁴ dsa⁻ kiyh⁴: “Kyey⁻ jmäh⁻lle⁴ hlih⁴.” ³⁴ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁴, ja⁴ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo⁴ la⁻ hi⁻ kuh⁻hih⁴ na⁻tee⁴ kih⁴ mah⁴ jäh⁴ dsa⁻ kiyh⁴: “Jlaay⁴ ngëë⁻, mah⁴ lla⁻heeyh⁻ ka⁻läh⁴. Jwayh⁴ kyaah⁴ lä⁻jëë⁻ hi⁻ koo⁴ ku⁻sih⁻, hi⁻ laay⁴ ome⁻ kyaa⁴ dsa⁻ wa⁴ hi⁻ cha⁻ hi⁻”, jäh⁴ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁴. ³⁵ Pero kyaah⁴ he⁻ jmee⁻ Dio, lii⁻ llu⁴ ba⁴ huu⁻dsë⁻ kiyh⁴ —ga⁻jäh⁴ Jesús.

Ga⁻kuh⁻ ga⁻hih⁴ Jesús cha⁻neh⁻ kih⁴ Simón, jaa⁻ dsa⁻ fariseo

³⁶ Ga⁻chuu⁴ jaa⁻ fariseo kyaah⁴ Jesús mah⁴ dsooy⁴ cha⁻neh⁻ kiyh⁴, dsa⁻kuh⁻ dsa⁻hiyh⁴ kyaayh⁴. Lä⁻ ma⁴ ga⁻hey⁴ cha⁻neh⁻ kih⁴ fariseo he⁴, ga⁻gyay⁻ né⁴ mes⁻. ³⁷ Hi⁻ ja⁻ba⁴ jee⁴ jwäh⁴ ja⁻, ma⁴ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁴ hi⁻ ma⁴ kaah⁻ wa⁴ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Pero lä⁻koo⁻ ma⁴ ga⁻nuuy⁴ he⁻ gya⁴ Jesús kuh⁻hih⁴ kyaah⁴ fariseo he⁴, he⁻ja⁻ ngooy⁴ jee⁴ ja⁻, ma⁴ kyey⁻ koo⁻ së⁴ jmäh⁻ mi⁻jwäh⁻. ³⁸ Ga⁻llooy⁴ hooyh⁻ huu⁻ tü⁴ Jesús, lä⁻jiih⁴ ga⁻lä⁻gyuh⁴ tü⁴ Jesús kyaah⁴ jmäh⁻ he⁻ ga⁻tuu⁻ mi⁻ñey⁴. Ga⁻mi⁻kiyh⁴ kyaah⁴ jñu⁻lley⁴. Ja⁻ga⁻ ga⁻chuyh⁴ tü⁴ Jesús mah⁴ ga⁻huuy⁴ jmäh⁻ mi⁻jwäh⁻. ³⁹ Ma⁴ ga⁻jëë⁻ fariseo lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻më⁴ he⁴, ma⁴ jmeey⁴ huu⁻dsë⁻: “Wa⁻ra⁻ jäh⁴ kih⁴ Jesús laa⁴ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu⁴ kih⁴ Dio, lä⁻liiyh⁻ ha⁻ lä⁻ laa⁴ dsa⁻më⁴ hi⁻ gya⁴ chu⁻bë⁴ tüy⁴. Che⁴ sa⁻ñey⁻, he⁻ hlih⁴ jmäh⁴

ba' jmee' dsa-më' na-', ma' laay'.
 40 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh':

—Cha-koq- mi'juu' he- jwëëhn-
 hne-, Simón.

—Chih' jnä', Ta-jwöh' —ga-jäh'
 Simón.

41 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Uu' dsa- ma' ää- kih' hi- cha-
 kuu'. Jaa- hi- he', ma' ää- hña'
 hña-loo' kuu'. Hi- jñah' he' ma'
 ää- to'lo'gya'. 42 Sa- ma' cha- he-
 kyaah' ma' mi-hmaah' dsa- he'.
 Hih' dsa- cha- kuu' he' ga-jney'
 lä-ja- ba' kwaat- kih' lä-uu'. Jäh' da'
 koq-. ¿Hi- jaa- jee' lä-uu', hnäy'
 cha-ga'miuh- dsa- cha- kuu' he'?

43 Ga-jäh' Simón:

—Go- laan- hi- ma' ää-
 cha-ga'miuh- kuu' kiyh'.

—He- dsoo' na- kyah' —ga-jäh'
 Jesús.

44 Ja-ga' ga-jëeh- Jesús hñii',
 ga-jëey' dsa-më' he', mah' ga-siuh'
 Simón:

—Jiih' da' neh' mah' jëë' dsa-më'
 la-. Lä-koq- ma-hen- cha'neh-
 kyah', sa- ma-kwëeh' jnä' jmi-
 he- ma' jñii' tiin'. Pero dsa-më'
 la-, ma-huuy' jmi- he- haa'
 mi'nëy' mah' ma-chey' kyaah'
 jñu- lley'. 45 Hne- sa- ma-chuh'
 kin-. Pero dsa-më' la-, lä-jiih'
 ma' ga-hey' cha'neh- la-, sa- ma'
 tuy- chuyh- tiin'. 46 Sa- ma-huuh-
 aceit kallen-. Pero dsa-më' la-,
 ma-huuy' jmi- mi-jwi- ma-tiin'.
 47 He-ja- jwëëhn- hne-. Ma-ke-
 ma-jmeey' cha-miuh- dso'kye-,
 ma-na-che' ba', jëeh' cha-miuh-
 ma-lä-hnäy' jnä'. Pero jaa- hi-
 ma' ää- miuh-, miuh- go-te- ba'
 hnäy' hi- ma-jmee' jöh- dsë'
 kiyh'.

48 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh-
 dsa-më' he':

—Ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

49 Jñah' hi- ma' na-teeh'
 kyaay', ga-løoy' ngiiy- juu' kih'
 dsa- kyaayh':

—¿Hee- laa' dsa- na-, che'
 lä-kye- dso'kye- kih' dsa- chey'?

50 Pero ga-jäh' Jesús siyh- dsa-më'
 he':

—Kih' he- ma-lä-dsoo' hoh',
 ma-laah' hne- kih' dso'kye-.
 Gwaah- ba' hne- llu'.

8

*Ma' chaq- dsa-më' hi- ma' jmee-
 ta'he' kih' Jesús*

1 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús
 lä-kaa- jwi- kaah' jwi- mäh-
 na'kway- ju'hmëë', ga-hlëëyh'
 dsa- lä-koq- jää' Dio dsa- lä-hih-
 kih'. Hi- lä-jëë- gya-tuy' apóstole
 ma' jmee- ko-jöh' kyaayh'. 2 Hi-
 ma' jmee- ko-jöh' kyaah' Jesús
 ko-llaa' dsa-më' hi- ga-hwëëy-
 jmi-llë' hliih' kih', kyaah' hi- ma'
 dsaah' ka-läh'. Jee' kih' dsa-më'
 he' ma' hää' María hi- ma' tëëyh-
 Magdalena, hi- ma' jää' gyeë'
 jmi-llë' hliih'. 3 Ma' hää' Juana
 ka-läh', hi- ma' hää' më' Chusa.
 Chusa he' ma' kye- miuh- ta' kih'
 Herode. Hi- ma' hää' Susana,
 kyaah' jwëë' ga' dsa-më' hi- ma'
 jmee- ta'he' kih' Jesús.

*Juu' na-hmää' lä-koq- la' kih'
 dsa- hi- jñee- mi'ju-*

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Jwëë' jwërte dsa- hi- ya-nää'
 lä-kaa- jee' jwi- kih', hi- ga-kuh'
 jee' ma' cheh' Jesús. He-ja-
 ga-siuh' kyaah' juu' na-hmää' la-:

5 —Jaa- dsa- ngoo' ga-jñee' mi-
 'ju-. Jee' ngooy' jñee- mi'ju-
 ja-, ga-saa' miuh- cha'jwë'. Ma'
 ga-ngëë' dsa-, ga-hee' ga-soyh' kih'
 mi'ju- ja-, hi- ga-jñaa' ta' hi- hëë-
 gyuh' ga-kuyh-. 6 Jyoh' mi'ju-
 ga-saa' në' gwaah' he- nøø' miuh-
 në' kuu'. Ga-hya- ba' mi'ju- ja-,
 pero chah' ba' ga-lä-kii' kih' he-
 sa- gyuh' gwaah' ja-. 7 Hi' jyoh'
 ka-läh' mi'ju- ga-saa' jee' chaah'
 too'. Ga-kwaa' ga' chaah' too'
 ja-, he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee'

na'too'. ⁸ Hi' jyoh' mi 'ju- ja-, ga'saa' jee' la' hwa' jmah', he- ja- ba' ga'hii', ga'kwa' hña-loo' mii' lä'koo- chaah'.

Ma' ga'dsaa' juu' he- ma' kway- ja-, ga'hleeyh' koo- ki-gaa-, ga'jäyh':

—Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

⁹ He-ja- ga'ngii' discipulo juu' kiyh' ga'siiyh':

—Hee- hnøø' jäh' juu' na-hmäa' he- ma'kwah' na'?

¹⁰ He-ja- ga'jäyh':

—Hnäh' ba' na-ngëh' hnäh' jwë' lä'kyuuh' hnäh' ha- lä- jää' Dio hnäh' lä'hih' kih', he- sa- ma' kyuuh' dsa- jää'. Pero hi- jñah', hlëëhn' kyaah' juu' na-hmäa' ba'. Lä'ja-, ma'ke' he- ga' jëëy', sa- lä'jnä' kiyh'. Hi- ma'ke' nuuy-, ni- lä'ja- sa- lä'ngëëy'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' he- hnøø' jäh' juu' na-hmäa' kih' hi- na'jñee' mi 'ju-

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ 'Lä-la- hnøø' jäh' juu' na-hmäa' ja-. Mi'ju- ja- la' kwaat- juu' kih' Dio. ¹² Hi- mi 'ju- he- ga'saa' cha'jwë', la' kwaat- dsa- hi- ga-nuu' juu' kih' Dio. Mah' chah' ba' gwa' hi- sa-llu' jñuuyh' juu' he- ma- na-jnäa' neh- tuh-dsëy'. Mah' sa- lä'heey' juu' kih' Dio hi- lä'ja- sa- lääy' kih' dso'kye-. ¹³ Heh' mi'ju- he- ga'saa' në' gwaah' he- nøø' miih- në' kuu'. Lä'ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio. Jëë- ba' dsëy' lä- ma' to-në' ga'nuuy'. Hi- he' laa' lä'koo- he- sa- cha- jmoo' kih'. Heeyh- ko-hwëë' juu' kih' Dio. Pero wa'ra- ja' he- wii' në' kiyh', beey' Dio. ¹⁴ Heh' mi 'ju- he- ga'saa' jee' kih' chaah' too' ja-, lä'ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio. Pero ma- miih- lä'ja- ba' dsa-lä-øoy' kih' Dio. Kih' he- kye- gyih' huu'dsë- lä'chay-

kuu', hi- tih- dsëy' lä'jë- he- cha- jmi-gyuu' la-. He-ja- ni- miih- sa- ga'jmää' kiyh' heh' juu' he- ga'nuuy' ja-. ¹⁵ Pero mi 'ju- he- ga'saa' hwa' llu', lä'ja- laa' dsa- hi- nuu- lä'kaa- tuh-dsë', ngoo' bih' chooyh- koo- hweh- juu' he- ga'nuuy' ja-. He-ja- ba' ja- jmeey' cha-miih- ta' llu' kih' he- kwëëh- dsëy'.

Juu' na-hmäa' lä'koo- la' kih' wa'je-

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ 'Ni- jaa- sa- hih- je- mah' jlëy' kyaah' koo- kyaah', ni- sa- chiyh' neh- jii'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä-jnä' kih' lä'jëë- hi- dsa-taah' cha'neh-. ¹⁷ Lä'jë- he- na-hmäa', lloo- koo- jmi' lä-jnä'. Hi- lä'jë- he- sa- jnä', la' kwaat- lä-jnä'. ¹⁸ Kye- da' hnäh' kwaat- kih' juu' he- nuuh- hnäh'. Jëëh', lä'jëë- hi- ngëë' miih-, hi- he' lä'ngëë' cha-ga'miih-. Lä'jëë- hi- jmee- ngëë', lä'kye- he- ja- llaa- ba'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Ga'lla-nää' øøh' Jesús kyaah' chooy' jee' ma' kway- juu'. Pero sa- ga-la' ma'lla-näay' chuh' kiyh', kih' he- ma' tääh' jwëë' dsa-. ²⁰ Ga-he' jaa- hi- na'jmeeh' juu' kiyh', ga'jäyh':

—Hi- maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' ka'hne-, hnøøy' jëëy' hne-.

²¹ He-ja- ga'jeeyh- kih' dsa- he', ga'siiyh':

—Hi- nuu- juu' kih' Dio mah' jmeey' he', hi- he' ba' laa' maa' kyaan-, hi- he' ba' laa' øøhn'.

Ga'jmeë' Jesús hih' kih' lle' mah' hii' tii'

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Koo- jmi' ja-, ga'he' Jesús neh- koo- na'moo' kyaah' discipulo kyaay' mah' ga'siiyh':

—Wa' haan' ta' hngaah' ko'taa' jmi' juuh' la'.

Mah' ga'näay'. ²³ Ta'ko'jiij' ga'näay' nē' jmi' ja', ga'gwii' Jesús. Ni' juu' ga' sa' hii' ma' ja' koo' lle' tā' nē' jmi' ja'. Ga'hii' goo' jwēte kiyh' he' ma' hmäayh' cha'jmi' ja'. ²⁴ He'ja' ga'chaay' Jesús jee' ma' na' gwiiy', ga'jäyh':

—Ta'jwoh', ta'jwoh'. Ngoo' ga'juu' jne' jee' la'.

Ma' ga'nooy', ga'jmeey' hih' ga'jä' tii' lle', hi' ga'jmeey' hih' kih' jmi' ka-läh'. Lā'chah' ja' ga'jä' tii' go'te'.

²⁵ —Miih' go'te' ma'lā'dsoo' hoh' hnäh' —ga'jah' Jesús siyh' discípulo kyaay'.

Peer' ga'lā'goyh' hi' ga'jēe' dsayh'. Mah' ma' jäyh' siyh' dsa'kyaayh':

—¿Hee' laa' dsa' na' he' liyh' jmeey' hih' kih' lle' hi' jmeey' hih' kih' jmi', hi' lā'ja' nuuh' kiyh' ka-läh'?

Dsa' hi' ma' kye' jmi' lle' hliih' chee' Legión

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Ja'ga' ga'lla'näay' jee' tääh' dsa' hi' chee' gadareno. Hwa' kih' hi' he' jä' ta' hngaah' jmi' kih' hwa' Galilea. ²⁷ Ma' ya'hēe' Jesús neh' na'moo' jee' la' cha'hooy' jmi' ja', ja' ja' dsa' hi' ma' chaa' jee' jwii' ja' ga'mi'jeey'. Ma'lā'hii' jøø' jmi' lle' hliih' kiyh'. Sa' cha' hmiih' ma' këyh'. Sa' ma' gyay' cha'neh'. Ma' gyay' jee' la' to'høø' kih' hlii' ba'. ²⁸ Lā'koo' ma' ga'jēy' Jesús, ga'hooyh' ki' mah' ga'jwäy' hiiy' cha'nē' Jesús, ga'hleeyh' ki'gaa':

—¿Hee' hnooh' jmeeh' kin' Jesús, Joø' Dio hi' gya' gyuuh'? Ta' jmee' hñaa' hoh', ta' jmeeh' jnä' —ga'jah' jmi' lle' hliih' he'.

²⁹ (Jēeh', ma'ngēe' ma'jmeey' Jesús hih' kih' jmi' lle' hliih' he' jää', he' ya'hēey' kih' dsa' he'.

Ma'lā'hii' heeh' jmi' lle' hliih' he' wii'. Ma'ke' ma' hñuu' dsa' gooy' kyaah' caden' hi' ma' gwēy' tiy' kyaah' jwi' hma' he' hē' too', he' ma' hnäy' ba' ja'. Hi' ma' jøø' jmi' lle' hliih' kiyh' ta' hwa' ki' jee' sa' kwa' ni' miih'.) ³⁰ He'ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee' cheeh' hne'?

—Jwēe' chee' jnääh' —ga'jah' jmi' lle' hliih' he'.

Ga'jäyh' lā'ja' kih' he' ma' laa' jwēe' jwēte dsa' hleeh' hi' ma' tääh' tuh'dsē' dsa' he'.

³¹ Ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' sa' ma' cheey' cha'je'.

³² Moh' ja' ma' tääh' koo' nää' nē' ma' kuh' nuu'.

He'ja' ga'chuuy' jmi' lle' hliih' he' kyaah' Jesús mah' kway' jwē' dsa'taayh' kih' nē' he'.

Ga'kwa' ba' Jesús jwē'. ³³ Ga'hwēe' jmi' lle' hliih' he' ga'näay' ja'taayh' tuh'dsē' nē'.

Lā'chah' ja' lā'jēe' nē' he' ga'kyuu'.

Ma' ga'tēey' koo' lle' hwa', ko'dsoo' jwē' ba' ga'saay' lā' ga'tē' cha'jmi' juuh'.

Jee' ja' ga'juuy' neh' jmi'.

³⁴ Dsa' hi' ma' tääh' hää' nē' he', ma' ga'jēy' ga'la' lā'ja', ga'näay' ko'chih' cha'hliiy' na'jmeeyh' juu'

ta' jee' jwii' hi' lā'kaa' kih' hi' ma' tääh' jee' nuu' kih'.

³⁵ He'ja' ga'hwēe' dsa' na'nää' na'jēy' ha' lā' ga'la'. Lā'koo' ma' ga'tēe' dsa' chuh' kih' Jesús ga'jēy' dsa' hi' ga'hwēe' jmi' lle' hliih' kih' he'.

Ma' gya' huu' tii' Jesús, ma'kyeyh' hmiih', hi' ma'jä' kiyh'.

He'ja' ga'lā'goh' lā'jēe' dsa'.

³⁶ Dsa' hi' ga'jēe', ga'jmeeyh' juu' ha' lā' ga'la' he' ga'hlaa' hi' ma' kye' jmi' lle' hliih' he'.

³⁷ He'ja' lā'jēe' dsa' gadareno ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' wa' llaayh' kih' ta' jee' jyoh', jēeh' ma' goyh' jwēte.

He'ja' ga'he' Jesús neh' na'moo' ngaah' bih'.

³⁸ Dsa' hi' ga'hwēe' jmi' lle' hliih' kih' he', ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' ma' kway' jwē'

ma' dsooy' kyaayh'. Pero Jesús ga'jmeé' mada' kiyh', he' jāy' ba'. Ga'jāyh':

³⁹ —Gwaah- cha'neh- kyah'. Go'jmeeh- juu' kih' dsa-, ha- koo- sa- juuh- he- ma'jmeé' Dio kyaah' hne-.

He'ja- ngaayh', ga'løoy' jmeeyh- juu' lä'kaa- jee' jwii- ha- koh' sa- juuh- he- ga'jmeé' Jesús kiyh'.

Jōmii' Jairo kyaah' jaa- dsa-mē' hi- ma' dsaah'

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ma' ga'loo' Jesús ta' hngaah- ko-taa-, peer- jwēē' dsa- ma' tääh' jāāy- he'ja- ga'heeh- dsih- lä'kaa- tuh-dsē'. ⁴¹ Jee' ja- ga'loo' jaa- dsa-nuuh- hi- chee- Jairo hi- ma' laa' ta' kih' gwah-. Dsa- he' ga'juuh' jney' cha'nē' Jesús, ga'chuuy' kyaah' mah' dsooy' cha'neh- kiyh'. ⁴² Ma' chaa- jaa- jōmiiy' hi- ma' laa' gyuu- koo- mēē' kyaay'. Chih-mē' he' ma' hää' koo- gya-to' ji-nē-. Hi- he' na- kyaä' ngoo' ga'juu'.

Jee' hää' Jesús jwē' ngoo' kyaah' Jairo, peer- na-lää- na-jlēē- bih' dsa-, jēeh' jwēē' jwēte dsa- hi- ga-nää' kyaayh'. ⁴³ Jee' kih' dsa- he' ma' hää' jaa- dsa-mē' hi- ma'hya- gya-to' ji-nē- dsaah' dsoo' kih'. Dsa-mē' he' ga'mi-lla- lä-jē- go-te' he' ma' cha- kiyh', ga'heey' kyaah' tē-mē-. Pero ni' jaa- tē-mē- sa- ga'lih' ma' jmeē' mē- kiyh'. ⁴⁴ Ga'loooy' ta' ka'luu' Jesús mah' ga'suy' miih- cha'gooy- cha'hoo' sa'hmiih- kiyh'. Lä'chah' ja- ga'hna' he- ma' jēēy- dsoo' kiyh'. ⁴⁵ He'ja- ga'jāh' Jesús:

—¿Hi- na- hi- ma-su' cha'hoo' sa'hmiih- kin-?'

Pero ni' jaa- sa- ga'bāäh- hñii'. He'ja- ga'jāh' Pee' kyaah' lä'jēē- dsa' kyaayh':

—Ta-jwoh', jwēē' dsa- hi- dsa-kyā- dsa-jnaah' hne- mah'

jwah': “¿Hi- na- ma-su' cha'hoo' sa'hmiih- kin-?'

⁴⁶ He'ja- ga'jāh' Jesús:

—Chaa- jaa- hi- ma-su' sa'hmiih- kin-. Jēeh' ma-lā-liihn- heh' be' kin- ma-mi-hlää' jaa- dsa-.

⁴⁷ Ma' ga-lä-jnää' dsa-mē' he', goh- bih' ngooy' na'juuyh' jney' cha'nē' Jesús. Ga'jmeeyh' juu' cha'nē' lä-jēē- dsa-, he- kih' ja- he- ga-tēēy' cha'hoo' hmiih- kih' Jesús. Hi- ga'jmeeyh' juu' he- ga'jā' kiyh' lä'chah' ja-. ⁴⁸ He'ja- ga'jāh' Jesús siiyh':

—Ma'hlaah' ba' hne- he- ma' dsaah', lä-llu' he- ma-lā-dsoo' hoh'. Gwaah- ba' hne- kyah' lä'kaa- tuh-hoh'.

⁴⁹ Lä- ma' cheh' ba' Jesús hlēeh-, ma' ga'loo' jaa- moz' kyaä' hi- ma' laa' ta' kih' gwah-, mah' ga'jmeeyh' juu' kih' Jairo, ga'siiyh':

—Ma' juu' ba' gyuu- mē' kyaah'. Mo-to' kwa- ga' ta' kih' Ta-jwoh' na-.

⁵⁰ Ma' ga-nuu' Jesús juu' he- ma-kye- dsa- he', ga'siiyh' Jairo:

—Ta' ka- huudse-. Jmeē' dsoo' hoh' ba'. Mah' jēeh' lä'jiih' ba' chih-mē' kyaah'.

⁵¹ Ma' ga-he' Jesús cha'neh- kih' Jairo, sa- ga'kway' jwē' ma' dsa-taah' jñah' dsa-. Ma-la- Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa- hi- kyaah' cho'jmii- chih-mē' hi- ma-na'juu' he' ba' ga'taah'. ⁵² Ga-lä-jēē- ba' hi- tääh' jee' ja- ma' ki-hooh- kih' chih-mē' he'. He'ja- ga'jāh' Jesús siiyh':

—Ta' hoo'h- hnäh'. Chih-mē' na- sa-na-juuy', he- na-gwiiy- ba' na-.

⁵³ Ga-mi'kwah' ba' dsa- kih' Jesús ma' ga-nuuy' juu' ja-. Jēeh', ñe- bih' he' ma' na-juu' go-te' ba' chih-mē' he'. ⁵⁴ Mah' ga'sooh' Jesús goo- chih' mē' he', ga'hlēēyh' ki-gaa-, ga'jāyh':

—Chih-mē', noo-.

55 He-ja- joh' ka-läh' jmi-lle' kiyh'. Lä-chañ' ja- ga-lä-jiiyh', mah' ga-nooy-. Ja-ga' ga-jmee' Jesús mada' kwëëyh' he- kuyh'.
56 Peer- ga-jëë' dsah- cho'jmii- chih-më' he'. Hi-ga'jmee' Jesús mada' mah' sa- kooyh' juu' kyaah' ni- jaa- he- ga-la'lä-ja-.

9

Ga-chee' Jesús lä-jëë- gya-tuu' na'kwa-juu'

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Ga-jøøh- Jesús lä-jëë- discipulo kyaay', ga-kwëëyh' be' mah'jmeeyh' hih- hwëë- hi-sa-llu' hi- jmeeh- dsa- hi- ga-kwëëyh' be' mah' mi-hlääy' dsa-dsaah'. 2 Ga-cheey' mah' dsa-kway- juu' ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', hi- lä-kye- he- mi-hlääy' dsa-dsaah'. 3 Ga-jäh' Jesús siih- lä-jëë-:

—Ta- ka- hnäh' ni- miih- kih' cha'jwë'. Ta- ka- hnäh' hma-hu-, ta- ka- hnäh' hmih-tuh-, ta- ka- hnäh' he'ñiuh-, ni- kuu', ni- ta- ka- hnäh' jyoh' lëë' hmiih- kyah' hnäh'. 4 Wa' he- cha- he- hne' jee' lla-nää' hnäh', ja- go-taah' hnäh' ha- koo- jiih' lä-hëeh' hnäh' jee' ja-. 5 Cher'mah' cha- koo- jee' jwii- jee' sa- heeyh' hnäh', ja- hwëëh- hnäh' go-te- jee' ja-. Ja- hlah' hnäh' wa'hløø- he- na-beh- tiih' hnäh' mah' jmee' lii- he- ma-la' kwaat' kih' bih' ja- —ga-jäh' Jesús siyh' discipulo kyaay'.

6 Ja-ga' ga-taayh' jwë', ga-näy' lä-koo- lä-koo- jwii- kway- ju'hmëë' kih' Dio, ma-la- mi-hlääy' dsa-dsaah' lä-kaa- jee' ga-näy'.

Herode ga'jmee' huu'dsë- he- ma-la-jiih' jwaa'

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Herode hi- ma- laa' lle'moh', ga-nuu' lä-jë- he- ma'jmee' Jesús. Sa- ñey- he- huu'dsë- ma'jmeeyh', jëëh' ko-llaa' ma' jäh' jwaa- ba' he' hi- ma-lä-jiih'. 8 Hi- jñah' koo-

nää' ma' jäh': “Elía ba' oo- hi- ma-hñaä'.” Hi- jñah' ga' ma' jäh': “Go- laa' jaa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo' ba' na- hi- ma-lä-jiih'.”

9 He-ja- ga'jmee' Herode huu'dsë-:

—¿Ha- lä-ja-? ¿Ja' jnä' ga-jmeen' mada' he- ga-ku' dsa- lle' jwaa-? ¿Hii- ba' na-, hi- nuun- kih' jmeey' ja- koo- në' he- juh-gaa-?

Hi- ma' hnøøy' ma' dsa-jëëy-.

Ga-ääh- Jesús hña' mil dsa-ñuuh-

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn.

6:1-14)

10 Ma' ga-lla-nää' lä-jëë- apóstole he', ga-jmeeyh' juu' kih' Jesús lä-jë- he- ga-jmeey'. Ja-ga' ga-jääy' kah' apóstole, ga-näy' ta- hwa' kii- jäh- jee' jwii- he- chee- Betsaida. 11 Pero ma' ga-lä-liih- dsa-, ga-näy' chaay' kaah' kiyh'. Ga-heeh- bih' dsa- he'. Mah' ga-løøy' hlëëyh- ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. Hi- ga-mi-hlääy' lä-jëë- hi- ma' dsaah'. 12 Lä-koo- ma' ngoo' ga-hloo' jmi' ja-, lä-jëë- gya-tuu' discipulo ga-ya-jäh' kih' Jesús mah' ga-siyh':

—Chiuh' dsa- na- wa' lla-näy' lä-kaa- jee' jwii- mäh- hi- lä-kaa- jee' nuu- jee' tääh' dsa- lä-ku' lä-jii' la-. Wa' lla-hnøøy' he- kuyh' hi- lä-kye- jee' jäh'. Jëëh', hwa' kii- jmah' ba' la' jee' tøøhn' la-.

13 Mah' ga-jäh' siiyh' discipulo kyaay':

—Hnäh' ba' kwëëyh' he- kuyh'.

Mah' ga-jäh' siiyh' Jesús:

—Kye' jnääh' ma-la- hña' he'ñiuh' ba' kyaah' uu' hmooh-. ¿Che' dsa'nøø' jnääh' dsa-lä' jnääh' he- kuh' dsa- na'?

14 Koo- hña' mil ma' tee' dsa-ñuuh- hi- ma' tääh' jee' ja-. He-ja- ga-siyh' lä-jëë- discipulo kyaay':

—Jmee' hnäh' mada' mah' dsa-taah' dsa- ma' kih-kih', ma- to'lo-gyaa' lä-koo- nää'.

15 Lã-jã- ga-jmee' discipulo. Ga-jmeey' mada' ga-taah' dsa-hwa'. 16 Ja-ga' ga-ka' Jesús læ-jë-hña' he-hñih' ja-, kyaah' læ-uu' hmooh' he', ga-jëey' ta- gyuu' mah' ga-kway' tíhmaah' kih' Dio. Ja-ga' ga-llaay' mah' ga-kwëeyh' discipulo kyaay' na'llay- cha-në' læ-jëe' dsa-. 17 Ga-lã-jëe' ba' dsa-ga-kuh- læ-jiih' ga-këe'. Ma-la-ma-kuh- læ-jëe' dsa-, ga-kah' gya-to' sa'miih- jwi' he- ga-cha' ja-.

Ga-jäh' Pee' Jesús he' laa' Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Koo- hä' ma' gya' Jesús ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' cha- dsa-. Ma-la- discipulo ba' ma' tääh' kyaayh' jee' ja-. He-ja- ga-ngiiy' Jesús juu' kiyh':

—¿Ha- læ-jäh' dsa- kin-, hi- jnä' laay'?

19—Ko-llaa' dsa- jäh', Jwaa- hi- ma' choo- jmi- ba' hne-. Jñah' jäh', Elía ba' hne-. Jñah' ko-llaa' jäh', hne- laah' jaa- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo' hi- ma-la-jiih' — ga-jäh' discipulo kyaay'.

20 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Ha- ga- hnäh' na-, hee- jwah' hnäh' kin-, hi- ba' jnä' laah' hnäh'?

He-ja- ga-jäh' Pee' siiyh':

—Hne- he' Cristo hi- ga-chee' Dio.

Ga-mi-jnäa- Jesús juu' he- juuy'
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

21 Pero ga-taah- Jesús juu' discipulo kyaay' mah' sa' kooyh' juu' ja- kyaah' ni' jaa-. 22 Hi- ga-jäh' Jesús siiyh' discipulo kyaay':

—Jmee- bii' kih' Hi-ga-lëe'ngo' la- jëe' cha-miih- wii'. Hi- dsa-gyuu' sa- læ-hnäa' dsih', læ-ja- dsa-kaah' kya' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kya' ley sa- læ-hnäa' dsih'. Hi- jmee- bii' kiyh' juuy' mah' læ-jiiyh' ka-läh' ga-ma-hya- hnë- jmi-.

23 Ja-ga' ga-siiyh- læ-jëe- dsa-:

—Cher'mah' hi- hnøø' jã- kyaah' jnä', sa- wa' jmääy' hñiiy' kwaat-, wa' jääy' cru' kyaay' koo- jmi- koo- jmi- mah' wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. 24 Jëeh', læ-jëe- hi- hää- hñii' mah' sa- juuy', hi- he' juu' ba'. Pero læ-jëe- hi- kwaa- hñii' juu' kwaat- kin-, hi- he' ba' lää'. 25 ¿Hee- ya-jøø' ka' dsa- ma-ke- ga-liyh' læ-jë- he- cha- jmi-gyuu' la- mah' wa-ra- ga-juuy', sa- tëeyh' kih' Dio? ¿Hee- jmää' kiyh' cher'mah' ga-heey' hñiiy'? 26 Cher'mah' hi- jmee- na-hiih' kin- o kyaah' juu' kin-, ja-ba' læ-ja- jmee' na-hiih' Hi-ga-lëe'ngo' la- kyaayh', wa-ra- jayh' ka-läh' jee' je- jih'gyeh' kiyh', ja-ba' kyaah' je- kih' Täa, hi' kih' læ-jëe- ángele hi- na-jngëe' kyaay'. 27 Pero ju'dsoo' jwahn-, cha- ko-llaa' dsa- hi- tääh' jee' la-, sa- juuy' jää' sa' ga- ma-jëey' ha- læ- la' be' kih' Dio hi- jmee- hih'.

Ga-lã-sëe' Jesús to-lo- në' ko-llaa'
discipulo

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Ma-ngëe' ga' koo- jña' jmi- he- ga-hlëeyh' juu' ja-, ga-wii' Jesús koo- moh' na-ngiiy' kiyh' kih' Dio ko-jøh' kyaah' Pee' kyaah' Jwaa- kyaah' Jacobo. 29 Ta-ko-jiih' ma' ngiiy- kiyh' kih' Dio, ga-lã-sii' mo-nëy'. Hmiih- kiyh' ga-la' tø-jlëe- ñih'. 30 Ga-lã-jnäa' uu' dsa- ñuu- hi- ma-lla- juu' kyaayh'. Jaa- he' Moisé, hi' jaa- he' Elía, 31 hi- ga-lã-jnäa' jee' jnä' jih'gyeh' ja-. Ma' hlëeyh- ha- læ- ya-hëe' Jesús jmi-gyuu' la-, he- læ-te' jee' jwii' Jerusalén ba' ja-. 32 Pee' kyaah' hi- ma' jmee- ko-jøh' kyaayh' jee' ja-, ma-ke- læ-gwiiy- ma' kway- be'. Ga-jëe' bih' ha- koo- sa- jøøh' Jesús hää' jee' kih' læ-uu' dsa- he'. 33 Lã-koo- ma' ngoo' ga-lã-øø' dsa- he', ga-jäh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta-jwoh¹, he⁻ ba⁻ che⁻ llu¹ he⁻ tøøh¹ jne¹ ko⁻jøh¹ jee¹ la⁻. Jmee¹ jnääh¹ hnē⁻ hne⁻ kyaah¹ moo⁻, koø⁻ kyah¹, koø⁻ kih¹ Moisé, hi⁻ koø⁻ kih¹ Elia.

Pero sa⁻ ma⁻ ñe⁻ Pee⁻ he⁻ ja⁻ ma⁻ hlēeh⁺. ³⁴ Hlēeh⁺ gyih¹ lä⁻ja⁻, ma⁻ ga⁻jyoo¹ koø⁻ jniü¹ he⁻ ga⁻lääy⁻ lä⁻jēy⁻. Ma⁻ ga⁻jēe¹ Pee⁻ kyaah¹ dsa⁻kyaayh¹ na⁻lääy⁻ jniü¹ ja⁻, ja¹ ga⁻lä⁻goyh⁺. ³⁵ Jee⁻ jniü¹ ja⁻ ga⁻hlēeh¹ koø⁻ juu¹ he⁻ jāh¹ lä⁻la⁻:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁺. Nuu⁻ hnäh¹ kiyh¹.

³⁶ Ma⁻ ngēe⁻ ma⁻ hlēeyh¹ lä⁻ja⁻, ga⁻jā¹ hñii¹ Jesús. Pero discípulo kyaay¹ sa⁻ ga⁻kooh¹ ni⁻ miih⁻ juu¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻, ga⁻lä⁻hii¹ miih⁻ ga⁻hmäy¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ga⁻jēy¹ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma⁻kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ma⁻ ga⁻jnä¹ jyoh¹ jmi¹, ga⁻jñaa¹ moh¹ jee¹ ma⁻ täayh¹ ja⁻. Jwēe⁻ jwēte⁻ dsa⁻ ya⁻nää¹ ga⁻mi⁻jēy⁻ Jesús. ³⁸ Jee⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻ ma⁻ hää¹ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ga⁻hlēeh¹ ki⁻gaa⁻, ma⁻ jāyh¹:

—Ta-jwoh¹, chuun¹ kyaah¹ hne⁻. Jēe⁻ da⁻ chih⁻ñuu⁻ kyaan⁺ la⁻, hi⁻ laa⁻ gyuu⁻ koø⁻ mēe¹ kyaan⁺.

³⁹ Lä⁻la⁻ jmee⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ kiyh¹. Sooyh⁻ kiyh¹ mah¹ jmeey⁻ hooyh⁻ jee¹ ki⁻bääy⁻. Jmeey⁻ hwēe⁻ peh¹ hooy¹. Ma⁻ hwaay¹ go⁻te¹, ja⁻ga⁻ tu⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ he⁻ kiyh¹.

⁴⁰ Ma⁻ chuun¹ kyaah¹ discípulo kyaah¹ mah¹ ma⁻ lleey⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ he⁻ pero sa⁻ ma⁻liyh⁻ — ga⁻jāh¹ jmi⁻ chih⁻ he⁻.

⁴¹ Mah¹ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—iHe⁻ ba⁻ che⁻ hwēh⁻ hoh⁻ hnäh¹ dsa⁻ chaa⁻ na¹! Sa⁻ hii⁻ lä⁻dsøø⁻ hoh⁻ hnäh¹ kwee⁻. ¿Lih⁻ ba⁻ llaa⁻ he⁻ gyan⁻ kyaah¹ hnäh¹? Mo⁻so⁻ lä⁻ be⁻ dsēn⁻ gya⁻ ga⁻ jnä¹ kyaah¹ hnäh¹. Ya⁻ jāā⁻ da⁻ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁻.

⁴² Lä⁻koø⁻ ma⁻ ngoo⁻ ya⁻jāh⁺ chih⁻ he⁻ kih¹ Jesús, jmi⁻lle⁻ hliih⁻

he⁻ ga⁻jwääy¹ hwa¹ mah¹ ga⁻ki⁻ ga⁻bääy⁻ wii¹ jwēte⁻. Pero ga⁻juu¹ Jesús kih¹ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ mah¹ ga⁻mi⁻hlääy¹ chih⁻ he⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻ngēey¹ chih⁻ he⁻ kih¹ jmi⁻y⁻. ⁴³ Ga⁻lä⁻jēe⁻ ba⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsē⁻ ha⁻ koh⁻ sa⁻ jøøh¹ laa¹ Dio.

Ga⁻mi⁻jnäa⁻ Jesús juu¹ jee¹ ga⁻tē⁻ to⁻jiih⁻ he⁻ juuy⁻

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta⁻ko⁻jiih¹ tääh¹ jēe⁻ dsayh⁺ kih¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ Jesús ja⁻, ga⁻jāyh¹ siiyh⁺ discípulo kyaay¹:

⁴⁴ —Wa⁻ lä⁻ngēeh⁻ hnäh¹ kwee⁻ juu¹ la⁻. Hi⁻ga⁻lēe⁻ngo⁻ la⁻, lloo⁻ koø⁻ jmi⁻ ngēe⁻ dsih⁻ goo⁻ jñah¹ dsa⁻.

⁴⁵ Pero discípulo kyaay¹ sa⁻ ga⁻lä⁻ngēe⁻ juu¹ ja⁻. Ma⁻ na⁻jlē⁻ huu⁻dsē⁻ kiyh¹ he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngēey⁻. Hi⁻ ma⁻ goyh⁺ ma⁻ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús he⁻ hnøø¹ jāh¹ juu¹ ja⁻.

Hii⁻ na⁻ lee⁻ jøøh¹ jee¹ jmee⁻ Dio hih⁻

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Discípulo kyaay¹ ga⁻taah¹ ga⁻ti⁻ ga⁻choo¹ juu¹ hii⁻ jaa⁻ jee¹ lä⁻jēe⁻ leey⁻ jøøh¹ kih¹ dsa⁻kyaayh¹. ⁴⁷ Pero ga⁻lä⁻kyuu⁻ Jesús huu⁻dsē⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁻. He⁻ja⁻ ga⁻tēeyh¹ jaa⁻ gyuu⁻ mah¹ ga⁻cheeyh⁻ koo¹ kiyh¹. ⁴⁸ He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Hi⁻ jmee⁻ he⁻ kih¹ gyuu⁻ la⁻ kwaat⁻ kin⁻, jnä¹ he⁻ hi⁻ jmääy⁻ he⁻. Hi⁻ hi⁻ jmää⁻ jnä¹ he⁻, jmeey⁻ he⁻ kih¹ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä¹. Jēeh⁻, hi⁻ mäh¹ ga⁻jee⁻ kyah¹ hnäh¹, hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ jøøh¹.

⁴⁹ Ja⁻ga⁻ ga⁻jāh¹ Jwaa⁻:

—Ta-jwoh¹, ma⁻jēe⁻ jnääh¹ jaa⁻ hi⁻ hwēe⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ lä⁻hih⁻ kyah¹, he⁻ja⁻ ga⁻ha⁻ jnääh¹ kiyh¹, jēeh⁻ sa⁻ ngēy⁻ kyaah¹ jnääh¹.

⁵⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jāh¹ Jesús siiyh⁻:

—Ta⁻ ha⁻ hnäh¹ kiyh¹. Jēeh⁻, lä⁻jēe⁻ hi⁻ sa⁻ na⁻høøh¹ jnän⁻, dsa⁻kyaah¹ ba⁻jne⁻ he⁻.

Ga'juuh' Jesús kih' Jacobo kyaah' Jwaa'

⁵¹ Ma' ngoo' ya-jäh- jmi' dsaah' Jesús gyuuh', he-ja- koo- hä' ba' ma-la' dsëy' ngooy' ta' Jerusalén.

⁵² Ga'cheey' dsa- hi- ga-nää' jää' kiyh' ta' hwa' kih' dsa- samaritano. Jee' ja- ga-taayh' koo- jee' jwii- ngiiy- ha- jee' ma' jäy'. ⁵³ Pero sa' ga-hii' dsa- samaritano ma' heeyh'. Jëeh', ma' jmeey- kwaan- he- dsoo' Jesús ta' Jerusalén ba'. ⁵⁴ Ma' ga-nuu' Jacobo kyaah' Jwaa' juu' ja-, ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿che' hnooh- ngii' jnääh' he- jyoo' je- gyuuh' mah' mi-lla- dsa- hi- chaa- jwii- oo-, lä-koo- ga-jmee' Elía?

⁵⁵ He-ja- ga-jeeh- Jesús hñii' mah' ga-juuyh' kih' lä-uu' discípulo he' ga-siiyh':

—Sa- ñeh' hnäh' he- jmi- lle' na- jøø- kyah' hnäh'. ⁵⁶ Jëeh', sa- ja' Hi- ga-lëë' ngo' la- mah' jngëëyh' dsa-. Jay' mah' lääy' dsa- ba' — ga-jäh' Jesús.

Ja-ga' ga-nääy' ta' jyoh' jwii- mah'.

Ma' hnøø' dsa- ma' jmeey' kò-jøh' kyaah' Jesús

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Lä-koo- ma' ga-taayh' jwë' ga-nääy', jaa- dsa- ga-siih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, hnoon' jmeen' kò-jøh' kyaah' hne- wa' ha- cha- ha- jee' goh'.

⁵⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Cha- ba' too- jee' gwii- hyah-. Cha- ba' sii- kih' ta'. Pero Hi- ga-lëë' ngo' la- sa' cha- jee' jäy'.

⁵⁹ Mah' jñah' ga-siiyh':

—Jmee' kò-jøh' kyaah' jnä'.

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Dsa-jøøh' kyaan-, kwa' jwë' kin- na-haan- to-në' Tää' kyaan-, ja-ga' nün' kyaah' hne-.

⁶⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Wa' haa' ba' dsa- na-juu' hñii' kyaah'. Hi- hne-, gwa- go-kwa' juu' ha- lä- jää' Dio dsa- lä-hih- kih'.

⁶¹ Jñah' ka-läh' ga-jäh' siiyh- Jesús:

—Jmee' ba' jnä' kò-jøh' kyaah' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Pero kwa' jwë' kin- nün' to-në' na'hihn' juu' hi- tääh' cha'neh- kin-.

⁶² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ni' jaa- hi- jëë- ta' ka'luu' ma-la' ma-løøy' kyayh- hwa', sa' jmääy' dsa-hey' jee' jmee- Dio hih'.

10

Ga'chee' Jesús to-lo-gyaa' na-dsë- gyeë' dsa- hi- ga-kwa' juu'

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-hñaa' Dsa-jøøh' jñän' jñah' ga' to-lo-gyaa' na-dsë- gyeë' dsa-. Hi- he' ga'cheey' lä-kaa- jwii- kaah' hi- lä-kaa- ga' jee' jyoh' ha- jee' dsooy'. Ga'cheey' ma' uu' ma' uu'.

² Ga-jäyh' siiyh':

—Dsoo' ba' cha- cha-miih- ta' he- hnøø' sooh- pero miih- go-te' ba' dsa- hi- jmee' ta'. He-ja- chuuy- hnäh' kyaah' dsa-juu' ta' mah' cheey' jñah' ga' hi- dsa-chooh' ta' kiyh'. ³ Go-nää' hnäh' ja-. Pero leeh- hnäh'. Jnä' cheen- hnäh' lä-koo- borrego hi- ga-nää' jee' kih' jah' hää'. ⁴ Ta- ka- hnäh' hmih-tuh-, ta- ka- hnäh' sa'tuh- kih' kuu', ni- loo- he- dsa-he' tiih' hnäh'. Ni- ta' la- hnäh' juu' kyaah' dsa- cha'jwë'. ⁵ Wa' he- cha- he- hne' jee' go'taah' hnäh', to-në' jwiih' hnäh' dsa-: “Wa' hii' ti' cha'neh- kyah' hnäh'.” ⁶ Cher'mah' chaa- hi- hii' ti' dsë' jee' ja-, lä-ja- hii' ti' kiyh'. Hi- cher'mah' sa' chaa- hi- hii' ti' dsë', sa- lä-jmää' kiyh' juu' he- ma-hlëeh' hñih'. ⁷ Pero jee' heeyh- hnäh', ja- jäh- hnäh' ja-ba' cha'neh- ja-. Ja- kuh-huh' ba' hnäh' lä-jë- he- la' dsa- cha'nëh' hnäh'. Jëeh', jaa- hi- jmee' ta', lle' kih' hyoyh- jñeey

1. Ta⁻ mi⁻si^h hnäh^h øøh^h hnäh^h mah^h go⁻nääh^h hnäh^h lä⁻joh^h hne^h chih^h. 8 Wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ jwii⁻ jee⁻ ga⁻lla⁻nääh^h hnäh^h, jee⁻ heeh⁻ dsa⁻ hnäh^h, ja⁻ kuh⁻huh⁻ ba⁻ hnäh^h lä⁻jē⁻ he⁻ lla⁻ dsa⁻ cha⁻nēh^h hnäh^h. 9 Ja⁻ mi⁻hlääh^h hnäh^h hi⁻ dsaah^h hi⁻ tääh^h jee⁻ ja⁻. Ja⁻ jwii⁻ hnäh^h dsa⁻: “Kye⁻ ba⁻ jnääh^h juu⁻ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻.” 10 Pero cher⁻mah^h ga⁻lla⁻nääh^h hnäh^h koo⁻ jwii⁻ jee⁻ sa⁻ heeyh⁻ hnäh^h, ja⁻ hwēēh⁻ hnäh^h ta⁻ cha⁻jwē⁻ mah^h jwah^h hnäh^h: 11 “Wa⁻hløø⁻ he⁻ cha⁻ jee⁻ jwii⁻ kyah^h hnäh^h la⁻, he⁻ ma⁻beh^h ma⁻ti⁻ jnääh^h, jee⁻ la⁻ ma⁻kyah^h jnääh^h ma⁻ti⁻ jnääh^h mah^h la⁻ li⁻ ma⁻jä⁻ nē⁻ kyah^h hnäh^h lä⁻jē⁻ dsoo⁻ he⁻ na⁻bääh^h hnäh^h. Pero ma⁻ñeh^h ba⁻ hnäh^h, ma⁻ja⁻ ba⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻”, jwii⁻ hnih⁻. 12 He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh^h. Miih⁻ ga⁻ wii⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻tääh^h jee⁻ jwii⁻ Sodoma kyaah^h Gomorra wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio jwiz⁻, lä⁻koh^h he⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻.

Jēē⁻ wii⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ sa⁻ nuuh⁻
(Mt. 11:20-24)

13 iPeer⁻ jwii⁻ hnäh^h dsa⁻ hi⁻ tääh^h jwii⁻ Corazín! iPeer⁻ jwii⁻ hnäh^h dsa⁻ hi⁻ tääh^h jwii⁻ Betsaida! Wa⁻ra⁻ jāh^h kih^h dsa⁻ hi⁻ tääh^h jwii⁻ Tiro kyaah^h jwii⁻ Sidón, ma⁻jēē⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻jmeen^h jee⁻ kyah^h hnäh^h, ma⁻lih^h sa⁻ ga⁻jēeyh⁻ kyaah^h Dio, ma⁻ kēyh^h hmiih⁻ jwä⁻ hi⁻ ma⁻ suy^h hñiiy^h tū⁻jwa⁻, he⁻ ma⁻ jmeey^h lii⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsēy⁻. 14 He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh^h wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio jwiz⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ wii⁻ jēēh^h hnäh^h, lä⁻koh^h ga⁻ hi⁻ chaa⁻ Tiro kyaah^h Sidón. 15 Hnäh^h hi⁻ chaa⁻ Capernaum, jmeeh⁻ hnäh^h hu⁻dsē⁻ he⁻ tēēh^h hnäh^h gyuu^h. Pero ñiih^h ga⁻ kih^h cha⁻je⁻ go⁻nääh^h hnäh^h.

16 Hi⁻ nuu⁻ juu⁻ he⁻ kwah^h hnäh^h, kin⁻ ja⁻ nuuy⁻. Hi⁻ sa⁻ heeh⁻ hnäh^h, jnä⁻ he⁻ sa⁻ heeyh⁻. Hi⁻ sa⁻ heeh⁻ jnä⁻, sa⁻ heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä⁻.

Ya⁻nää⁻ ka⁻läh⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ Jesús

17 Peer⁻ jēē⁻ dsē⁻ lä⁻jēē⁻ tō⁻lo⁻gyaa⁻ dsē⁻ gyēē⁻ he⁻ ma⁻ ga⁻lla⁻nääy⁻ jee⁻ ma⁻ gya⁻ Jesús. Ga⁻jāyh⁻:

—Dsa⁻jøøh^h kyaan⁻, lä⁻kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih^h ga⁻lēh^h jnääh^h ga⁻hwēē⁻ jnääh^h kyaah^h hih^h kyah^h.

18 Mah^h ga⁻ jāh^h Jesús siiyh⁻:

—Jnä⁻ ga⁻jēēn^h ga⁻tah^h Tana⁻ jee⁻ ma⁻ gyay⁻, lä⁻koh^h je⁻ñih^h ga⁻tayh^h lä⁻ ga⁻tē⁻ hwa⁻. 19 Ma⁻kwēēhn^h ba⁻ hnäh^h be⁻ mah^h he⁻soh^h hnäh^h nē⁻ kih^h miih⁻, nē⁻ kih^h cha⁻hne^h, hi⁻ lla⁻dsēē⁻ hnäh^h lä⁻jē⁻ be⁻ kih^h hi⁻sa⁻llu⁻. Ni⁻ koo⁻ dsoo⁻ sa⁻ le⁻ kyah^h hnäh^h. 20 Pero ta⁻ wa⁻ jēē⁻ hoh^h hnäh^h kih^h he⁻ nuuh⁻ jmi⁻lle⁻ hliih^h kyah^h hnäh^h. Wa⁻ jēē⁻ hoh^h hnäh^h kih^h he⁻ ma⁻na⁻si⁻ jmi⁻ kyah^h hnäh^h gyuu^h jmi⁻gyuu⁻ ba⁻.

21 Ja⁻ba⁻ hor⁻ ja⁻, ga⁻jēē⁻ dsē⁻ Jesús ga⁻jmee⁻ jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻. Mah^h ga⁻jāyh⁻:

—Kwan⁻ ti⁻hmaah^h kyah^h, Täa⁻ kyaan⁻, hne⁻ laah^h Dsa⁻jøøh^h kih^h gyuu^h hwa⁻, jēēh^h ga⁻hmäh^h lä⁻jē⁻ juu⁻ la⁻ kih^h hi⁻ kyuu⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih^h hi⁻ ngēē⁻. Mah^h ga⁻mi⁻jnääh^h juu⁻ kyah^h kih^h hi⁻ laa⁻ lä⁻koh^h jaa⁻ gyuu⁻ ba⁻. Jēēh^h, lä⁻ja⁻ ga⁻tih^h hoh^h hne⁻ jmeeh⁻ Täa⁻.

22 Ga⁻lä⁻jē⁻ go⁻te⁻ ba⁻ ga⁻tooh⁻ Täa⁻ kyaan⁻ goon⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ kyuu⁻ Joō⁻ Dio, ma⁻la⁻ Täa⁻ ba⁻ kyuu⁻ jnä⁻. Ni⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ kyuu⁻ Täa⁻. Ma⁻la⁻ jnä⁻ hi⁻ laa⁻ jooy⁻ ba⁻ kyuu⁻ jnih⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻kyuu⁻ hi⁻ hnoon⁻ mi⁻jnään⁻ kih^h.

23 Ja⁻ga⁻ ga⁻jēeyh⁻ hñiiy^h mah^h ga⁻siiyh⁻ ma⁻la⁻ discípulo kyaay⁻ ba⁻:

—Llu⁻ la⁻ kih^h hi⁻ jēē⁻ he⁻ jēēh^h hnäh^h na⁻. 24 Jēēh^h jwēēhn⁻ hnäh^h,

jwëë' hī- ga'ngëë' juu' kih' Dio hi-
jwëë' dsa-ta' kaa'h' ma' hnøøy' ma'
jëëy' he- jëh' hnäh' na-. Pero sa-
ga-tëëy' ma' jëëy'. Ma' hnøøy' ma'
nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero
sa' ga'nuuy'.

*Juu' na-hmää' kih' samaritano
hi-llu' dsë'*

²⁵ Jee' ja- ga'noo- jaa- ta-jwoh'
kyaa' ley, he- ma' kay- dsë' Jesús
ga-siiyh':

—Ta-jwoh', ¿hee- hnøø' jmeen'
mah' tëëhn' jee' mo'so' juun'?

²⁶ He- ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- jäh' jee' na-sii- në' ley,
lä-koh' ma' hëh'?

²⁷ Mah' ga-jëeh- ta-jwoh' he' juu'
kiyh':

—“Wa' hnaah- Dio lä-kaa-
tuh-hoh', kyaah' lä-jë' be' kyah',
kyaah' lä-jë' huu'dsë- kyah'. Hi-
wa' lä-hnaah- dsa-kyaah' lä-koo-
hnaah- hñaah'.”

²⁸ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Llu' ba' ma-jäh'. Jmee' lä-na-
mah' mo'so' juuh'.

²⁹ Pero ta-jwoh' kyaa' ley he',
hnøøy' ma' jây' llu' kyaah' juu' he-
ga-jâyh' ja-, he- ja- ga-ngiiy' juu'
kih' Jesús:

—¿Hi- he' dsa-kyaahn'?

³⁰ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jaa- dsa- ya-hëë' Jerusalén
ngooy' ta- Jericó. Cha-jwë' ja-
ga-jëey' dsa-hii- hi- ga-sooh' kiyh'.
Ga-lley- ga-lä-jë' he- ma' kyey-.
Ga-kway' jwërte kiyh'. Ja-ga'
ga-näay'. Jee' ja- ga-jä' dsa- he'
miih- ga' liiyh'. ³¹ Pero he- ga-la'.
Jee' ja- ga'ngëë' jaa- jmi-dsa-. Ma'
ga-jëëy' kyaa' dsa- hi- la' dsoo' kih',
ta' koo' ba' ga-jluuy'. ³² Ja-ba' lä-ja-
ga-jmee' jaa- levita, dsa- hi- ma'
läa' ta' gwah'. Ma' ga-jëëy' dsa- he',
ga-jluuy' ta' koo' ka-läh'. ³³ Pero
jaa- samaritano hi- ngoo' ja-ba'
ta-jwë' ja-, ma' ga-jëëy' kyaa' hi- la'
dsoo' kih', ngooy' chuh- kih' hi- he'.

Ma' ga-jëëy', ga-lä-nih' dsëy' kih'.
³⁴ Lä-chah' ja- ga-jmeey' më- në'
dsoo' kyaah' aceit hi- kyaah' vin,
mah' ga-løøy' kyaah' hmiih-. Ja-ga'
ga-kyaay- ka'luu' jah' kyaay',
na-jäay- jee' chih' hne' jee' jä-
dsa-. Jee' ja- ga-gyay- ga-häy'.
³⁵ Jyoh' jmi- ma' ngaah' dsa- he',
ga-lley- to' kuu' ga-kwëëyh' juu'
hne' he'. Mah' ga-siiyh': “Hää'
kwee- dsa- na-. Cher'mah' ga-ää'
gyih' kyah', jnä' mi'hmaahn' kyah'
wa'ra- jahn'.” ³⁶ He- ja- jäh' da'.
¿Hi- jaa- jee' lä-jëë- uu- laah' hne-
läa' dsa-kyaah' hi- ga-jmee' llu'
kih' hi- ga-tah' ja'goo- dsa-hii- he'?

—ga-jäh' Jesús siih- ta-jwoh' kyaa'
ley.

³⁷ —Hi- ga-lä-nih' dsë' kiyh' he',
hi- he' ba' läa' dsa-kyaayh' —
ga-jäh' ta-jwoh' he'.

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Na' ta' cha'në', ja- jmeeh-,
ja-ba' lä-koo- ga-jmee' dsa- he'.

*Ñee' Jesús na-jëëy- Marta kyaah'
María*

³⁸ Ga-he' Jesús jwë' ngoo' kyaah'
discípulo kyaay', ga-tëëy' koo- jwii-
mäh-. Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-më'
hi- ma' chee- Marta hi- ga-hëeh-
Jesús cha'neh' kih'. ³⁹ Marta he'
ma' chaa- jaa- dsa-më' øøh- hi-
ma' chee- María. Hi- he' ga-gya-
huu' ti- Jesús ma' nuuy- juu' he-
hlëëyh'. ⁴⁰ Pero Marta tää' sa-
jäay', ma' cha- cha-miih- ta- he-
ma' jmeey- cha'neh- kiyh'. He- ja-
jay' jee' gya' Jesús mah' ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿Che' sa-
kyeh' miih- huu'dsë- kin- he-
ma-kyaa- dsa-më' øøhn' jnä' lä-jë-
ta? Chiuyh' wa' läay' jnä'.

⁴¹ —Marta, Marta. Tää' sa' hii'
tii' tuh-hoh' he' kyeh' cha-miih-
huu'dsë- kih' lä-jë' ta' he- jmeeh-
na-. ⁴² Koo- ba' he- jmee- bii' kih'
dsa-. María ma-jnøøyh- he- llu'

ga' he- sa- le' jñuuh' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

11

Jesús ga-mi-tëë- dsa- ha- lä- ngüü' kiyh' kih' Dio

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Koo- hä' ma' gya' Jesús ngüü- kiyh' kih' Dio. Ma-la- ma-ngüü' kiyh', jaa- discípulo kyaay' ga-jäh' süyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, mi-tëë' jnääh' ha- lä- ngüü' jnääh' kih' Dio, lä-koö- ga-mi-tëë- Jwaa- discípulo kyaä'.

² Mah' ga-jäh' Jesús süyh':

—Wa-ra- ga-të' jee' ngüü' hnäh' kyah', jawah' hnäh' lä-la-:

Tää' kyaä' jnääh' hi- gya' ya-jwiü', lä-jëë- ba' wa' jmeë' dsoo' he- laah' hne- na-jngëë' go-te'.

Ña- mah' jmeeh' hih- jee' la-.

Wa' le' lä- hyoh- hoh' hñaa' jmi-gyuu- la-, ja-ba' lä-koö- jmeeh- gyuu' ya-jwiü'.

³ Kwëëh' jnääh' na' he- kih'hüh' jnääh' he- jmeë- bii' kyaä' jnääh'.

⁴ Jmeë' jøh- hoh' kih' he- ma-hlääh- jnääh', jëëh' lä-ja-jøh- dsë- jnääh' kyaah' hi- dsa-hlääh- kyaah' jnääh'.

Ta- kwa- jwë' ka' he- hliih' dsë- jnääh', lää' jnääh' kih' he- ja-.

⁵ Ga-jäh' ka-läh' süyh':

—Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa- ome' kyaä' mah' goh' kiyh' koö- lla-nuu', go-chiuh' hnih': "Lle' hnë- he-nüü' kyah' kin-, ome-." ⁶ Jëëh', ma-ja- jaa- ome' kyaan- hi- hää' jwë' ngoo', hi- sa- cha- ni- miuh- he- llan- cha-nëh'." ⁷ Pero hi- hää' cha-nëh' kih' he' jäh': "Ta- chuü- kyaah' jnä'. Ma- na-jnë- ba- haah' kin-, lä-jëë- gyuu- pih' kyaan- ma-na-gwüü'. Sa- le' noon' mah'

kwëëhn- hne-." ⁸ Jnä' jwëëhn- hnäh', cher'mah' ngoo' ba' chuü- hi- cheh' ka'hne- he', ma-ra- he- noo- bih' mah' dsa-kwëëyh'. Ja- ta-la- kih' he- laa- ome' kyaay', kih' he- chuü' ba' ja- he- kwëëyh' he- jmeë- bii' kiyh' mah' mo-so- chuü' cha-ga-miuh'. ⁹ He-ja- jwëëhn- hnäh'. Ngüü' hnäh' kih' Dio, mah' hñah- hnäh'. Hnøøh' hnäh' mah' jnääh- hnäh'. Tee- hnäh' kiyh' mah' näy' ho'haah'. ¹⁰ Jëëh', lä-jëë- hi- ngüü', hyoyh- ba'. Hi- hnooh-, jnøøyh- ba'. Hi- tëë- ho'haah', nä- ba' ho'haah' kiyh'.

¹¹ '¿Ha- lä-ja- kwëëh' hnäh' chih- kyaah', koö- mi'kuu' wa-ra- ga-ngüü' he-nüü'? Hi- cher'mah' ga-ngüü' kuyh- jaa- hmooh-, ¿ha- lä-ja- kwëëyh' jaa- miuh'? ¹² Hi- cher'mah' ga-ngüü' koö- mi' jliü-, ¿ha- lä-ja- kwëëyh' jaa- cha'hne'?"

¹³ Ma-ke- hlëëh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëëh' chih- kyaah' he- llu'. Pero Tää' hi- gya' gyuuh', kway' Jmi-lle' Na-jngüü' he- sa- kyaah' hih-, kwëëyh' lä-jëë- hi- ngüü' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

Ga-jäh' dsa-, kye- Jesús jmi-lle' hliih'

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Ma' cheh' Jesús lleë- jmi-lle' hliih' hi- ga-jmeë' kaa- jaa- dsa-. Ma' ya-hëë' jmi-lle' hliih' he', dsa- hi- ma' kaa- he' ga-løø' hlëëyh'. Lä-jëë- dsa- ga-lä-dsaa- dsë' ma' ga-jëëy' he- ja-. ¹⁵ Pero ko-llaa' hi- ma' tääh' jee' ja- ma' jäh':

—Kyaah' be' kih' Beelzebú hi- kye- në' kih' jmi-lle' hliih' ba' na-, hwëëy- jmi-lle' hliih'.

¹⁶ Hi- jñah' ma' ka- dsë' Jesús, ma' ngüü' he- ma' jmeë' Jesús koö- he- juh- gaa- gyuu' jmi-gyuu-. ¹⁷ Pero ma' kyuu- bih' huü-dsë- kih' dsa- he', mah' ga-süyh':

—Dsa- hi- tääh' koö- hwa', cher'mah' teey- kyaah' he' ba' dsa-kyaayh', he- mi-llaay- hñüü'

ba' jā . Lā jā ka-lāh' hī-tāāh' koo-
 cha'neh̄, cher'mah' te-jēēȳ, sa-
 lā-wēēȳ. ¹⁸ Lā jā ka-lāh' Tana',
 cher'mah' teeȳ kyaah' he' ba'
 dsa kyaayh', ḥa- lā jā mi-heeȳ
 kyaah' ta' kiyh'? Mah' jwah' hnāh'
 kyaah' be' kih' Beelzebú he- hwēē'
 jnā' jmi-llē' hliih'. ¹⁹ Cher'mah' jnā'
 hwēēn' jmi-llē' hliih' kyaah' be' kih'
 Beelzebú, ḥa- ba' kih' dsa-kyaah'
 hnāh', hii- ba' kih' be' ga-hwēē'
 dsa-kyaah' hnāh' jmi-llē' hliih'?
 He' ba' dsa-kyaah' hnāh' na-
 mi-jnāȳ he- na-heē- hu' dsē-
 kyah' hnāh'. ²⁰ Pero cher'mah' jnā'
 hwēēn' jmi-llē' hliih' kyaah' be'
 kih' Dio, he' jā jmee' dsoo' he-
 ma-løø' Dio jmee' hih' jee' kyah'
 hnāh'.

²¹ Jaa- dsa- beē' hī- ma-na'lluu',
 høøy' kwee- cha'neh̄ kiyh', he- jā-
 sa- cha- hii' goo- he- dsa-hēē' he-
 tāāh' cha'neh̄ kiyh' jā. ²² Pero
 wa'ra- ja' jaa- hī- beē' ga' lā-koh'
 ga' hñiyy', kway' kiyh' mah' jñuuyh'
 lā-jē- he- kyaah' ma' lāȳ hñiyy'.
 Hī- hwēē' hī- ga'loo' he' lā-jē- he-
 cha- cha'neh̄, ja- ga' ti'loooyh' lā-jē-
 he- jā.

²³ Hī- sa- jwah' kyaah' jnā', he-
 hneey' kyaah' jnā' ba' jā. Hī-
 sa- jmee' kō-jøh' kyaah' jnā' mah'
 teēhn' dsa-, he- jmeey' dsa-lā-øø'
 dsa- kin- ba' jā.

*Jaa- jmi-llē' hliih' jayh' ka-lāh'
 høøy'*

(Mt. 12:43-45)

²⁴ Wa'ra- ya-hēē' jaa- jmi-llē'
 hliih' kih' jaa- dsa-, dsooy' lā-kaa-
 jee' la' hwa' kii' dsa-hnøøyh̄-
 ha- jee' teeyh̄ dsēy'. Wa'ra-
 sa- ga-jnøøyh', jmeey' hu' dsē-:
 "Naahn' ka-lāh' cha'neh̄ kin- jee'
 ya-hēēn'." ²⁵ Wa'ra- ga-lāayh'
 tuh-dsē' dsa-, la' lā-koh' hne'
 he- ma-na'llu' hī- na-ti' na'hyah'
 ka-lāh'. ²⁶ Ja- ga' na- dsooy'
 dsa-kyaay' jñah' ga' gyeē' jmi-llē'

hliih' hī- hlēēh' ga' lā-koh' ga' hñiyy'
 mah' dsa-taayh' kō-jøh' jee' jā.
 Hliih' ga' le' kih' dsa- he' lā-koh'
 ga' he- ma-laay' jāā'.

Llu' la' kih' hī- mi-te' kih' Dio

²⁷ Ta'ko-jiih' ma' cheh' Jesús
 hlēēh' juu' la-, jaa- dsa-mē'
 ga-hlēēh' kī-gaa- jee' ma' tāāh'
 dsa- he', ga-siiyh' Jesús:

—Llu' la' kih' hī- ga-kaa' hne- hī-
 ga-mi-kwaay- hne-.

²⁸ Mah' ga-jēēh- Jesús juu' kiyh',
 ga-jāyh':

—Llu' ga' la' kih' hī- nuu- juu'
 kih' Dio mah' mi-tey'.

*Dsa- hñaa- dsē' ma' hnøøy' ma'
 jmee' Jesús koo- he- juh-gaa-*

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Cha-ga'miuh- jwēē' dsa-
 ya-nāā' koo' kih' Jesús mah' ga-løø'
 Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlēēh' hnāh'
 dsa- hī- chaa- na', ngiih' hnāh'
 jmeen' koo- he- juh-gaa-. He-
 juh-gaa- lā-koh' ga-la' kih' Joná
 llo'joo', ma-la- he- ja- ba' heehn'
 hnāh'. ³⁰ Jēēh', dsa- hī- ma'
 chaa- jee' jwii- Nínive ga-jēē' koo-
 he- juh-gaa- he- ga-la' kih' Joná.

Ja-ba' lā-ja- jēē' dsa- hī- chaa-
 na' koo- he- juh-gaa- he- le' kih'
 Hī- ga-lēē'ngo' la-. ³¹ Hī- wa'ra-
 ga-tē' jee' jmee' Dio jwiz- kyah'
 hnāh' hī- tāāh' na', ma'ja- dsa-mē'
 hī- ma' jmee' hih' hwa' ta' kye',
 nooy' jee' gyay' mah' bāāyh- hnāh'
 dsoo', kih' he- sa- jmeeh- hnāh'
 he' kih' Dio. Jēēh', dsa-mē' he'
 ja' hu' jwēte mah' ya-nuuy' lā-jē-
 he- ma' kyuuh- Salomón, hī- jee'
 kyah' hnāh' chaa- jaa- hī- jøøh'
 ga' lā-koh' ga' Salomón. ³² Hī-
 wa'ra- ga-tē' jee' jmee' Dio jwiz-
 kyah' hnāh' hī- tāāh' na', ma'ja-
 noo- dsa- Nínive jee' tāāyh' mah'
 bāāyh- hnāh' dsoo', kih' he- sa-
 jmeeh- hnāh' he' kih' Dio. Jēēh',
 dsa- he' ga-jēeyh- kyaah' Dio ma'

ga⁻nuuy^ʹ juu^ʹ he⁻ na⁻kwa⁻ Joná, hi⁻
jee⁻ kyah^ʹ hnäh^ʹ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ jøh^ʹ
ga⁻ lä⁻ koh^ʹ ga⁻ Joná.

Wa⁻je⁻ kih^ʹ jmi⁻ngo^ʹ jnän⁻
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chih^ʹ jee⁻ na⁻ hmää⁻
mi⁻ sè⁻ na⁻ hih⁻ je⁻, ni⁻ sa⁻ tooyh⁻
neh⁻ koo⁻ wa⁻goo⁻. He⁻ chiyh^ʹ
jee⁻ ñii⁻ ba⁻ mah^ʹ lä⁻ jnä⁻ kih^ʹ lä⁻ jëë⁻
hi⁻ dsa⁻ taah⁻ cha⁻neh⁻. ³⁴ Mi⁻ nē⁻
jne⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ wa⁻je⁻ kih^ʹ jmi⁻ngo^ʹ
jnän⁻. Lä⁻ ja⁻, cher⁻ mah^ʹ mi⁻ nēh⁻ la⁻
llu⁻, ngoo⁻ ba⁻ la⁻ llu⁻ kih^ʹ lä⁻ kaa⁻
jmi⁻ngo^ʹ kyah^ʹ. Pero cher⁻ mah^ʹ la⁻
hlih⁻ mi⁻ nēh⁻, lä⁻ ja⁻ la⁻ hlih⁻ kih^ʹ
lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ngo^ʹ kyah^ʹ. ³⁵ Leeh⁻ ja⁻,
heh⁻ wa⁻je⁻ he⁻ na⁻ hih⁻ kyah^ʹ ta⁻
wa⁻ uu⁻. ³⁶ Jëeh⁻, cher⁻ mah^ʹ lä⁻ kaa⁻
tuh⁻ hoh^ʹ ma⁻ heeh⁻ ju⁻ dsoo⁻ he⁻ la⁻
lä⁻ koo⁻ wa⁻je⁻, hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ koo⁻
he⁻ hlih⁻ nē⁻ kyah^ʹ, ja⁻ ga⁻ na⁻ jnä⁻
lii⁻ hääh⁻ jee⁻ wa⁻je⁻. La⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻
na⁻ hih⁻ je⁻ he⁻ choo⁻ nē⁻ kyah^ʹ.

Ga⁻juuh^ʹ Jesús kih^ʹ hi⁻ ma⁻ laa⁻
mi⁻ tey⁻ jwërte

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc.
20:45-47)

³⁷ Lä⁻ koo⁻ ma⁻ ga⁻ dsaa⁻ ga⁻ hlëeh⁻
Jesús lä⁻ ja⁻, jaa⁻ fariseo ga⁻ tēy⁻h⁻
cha⁻neh⁻ kiyh^ʹ mah^ʹ kuh⁻ hiyh^ʹ.
He⁻ ja⁻ ga⁻ he⁻ Jesús cha⁻neh⁻ mah^ʹ
ga⁻ gyay⁻ nē⁻ mes⁻. ³⁸ Peer⁻
ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsè⁻ fariseo he⁻, ma⁻
ga⁻ jëy⁻ sa⁻ ga⁻ gyih⁻ Jesús goo⁻ jää⁻
ja⁻ ga⁻ kuh⁻ hiyh^ʹ. ³⁹ Mah^ʹ ga⁻ jäh⁻
Dsa⁻ jøh⁻ jnän⁻ siyh⁻:

—Hnäh^ʹ dsa⁻ fariseo, laah⁻ hnäh^ʹ
lä⁻ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ gyih⁻ ma⁻ la⁻ ta⁻
ka⁻ luu⁻ kyah⁻ wii⁻ ba⁻. Jëeh⁻ gyih⁻ ba⁻
hnäh^ʹ gooh⁻ mah^ʹ neh⁻ tuh⁻ hoh^ʹ
hnäh^ʹ na⁻ kah⁻ ba⁻ hu⁻ dsè⁻ hii⁻ hi⁻
lä⁻ jë⁻ he⁻ hlih⁻ jmah^ʹ. ⁴⁰ He⁻ ba⁻
che⁻ taah⁻ hnäh^ʹ. ¿Che⁻ sa⁻ ñeh⁻
hnäh^ʹ, he⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻ jmeé⁻ goo⁻ jne⁻
ga⁻ jmeey⁻ tuh⁻ dsè⁻ jne⁻ ka⁻ läh⁻?
⁴¹ Kwëeh⁻ hnäh^ʹ dsa⁻ hi⁻ lla⁻ kya⁻,
miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah^ʹ hnäh^ʹ, mah^ʹ

lä⁻ ja⁻ ba⁻ jäh⁻ na⁻ jngii⁻ neh⁻ tuh⁻ hoh^ʹ
hnäh^ʹ.

⁴² Jwii⁻ ba⁻ hnäh^ʹ dsa⁻ fariseo.
Kwah⁻ ba⁻ hnäh^ʹ o⁻ mee⁻, nuu⁻
ruda, kyaah⁻ lä⁻ jë⁻ joh⁻ he⁻ kih⁻
jne⁻, kwëeh⁻ ba⁻ hnäh^ʹ Dio lä⁻ jë⁻
he⁻ la⁻ heey⁻. Pero sa⁻ jmeeh⁻
hnäh^ʹ he⁻ llu⁻ jmah^ʹ ni⁻ sa⁻ hnaah⁻
hnäh^ʹ Dio. He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻ jmeé⁻ bii⁻
jmeeh⁻ hnäh^ʹ ko⁻ jøh⁻ kyaah⁻ lä⁻ jë⁻
he⁻ kwah⁻ hnäh^ʹ na⁻.

⁴³ Peer⁻ jwii⁻ ba⁻ hnäh^ʹ dsa⁻
fariseo. Hnooh⁻ hnäh^ʹ nah⁻ hnäh^ʹ
nē⁻ hma⁻ sii⁻ jee⁻ gya⁻ dsa⁻ kaah⁻
neh⁻ gwah⁻ mäh⁻. Tih⁻ hoh^ʹ hnäh^ʹ
jmeé⁻ dsa⁻ Dio kyah^ʹ hnäh^ʹ cha⁻ jwè⁻
juuh⁻.

⁴⁴ Jwii⁻ ba⁻ hnäh^ʹ ta⁻ jwoh⁻ kya⁻
ley kyaah⁻ fariseo, hnäh^ʹ hi⁻ ta⁻ juu⁻
. Laah⁻ hnäh^ʹ lä⁻ koo⁻ to⁻ høø⁻ he⁻
sa⁻ jnä⁻. He⁻ ja⁻ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁻
nē⁻ kih^ʹ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ koh^ʹ na⁻ høø⁻
sa⁻ la⁻ jee⁻ ga⁻ nääy⁻ ja⁻. (Véase: Nu.
19:16)

⁴⁵ Mah^ʹ ga⁻ jëeh⁻ jaa⁻ ta⁻ jwoh⁻
kya⁻ ley, ga⁻ siyh⁻:

—Ta⁻ jwoh⁻, he⁻ hlëeh⁻ lä⁻ na⁻,
lä⁻ kye⁻ kya⁻ jnääh⁻ toh⁻ wii⁻
ka⁻ läh⁻.

⁴⁶ Mah^ʹ ga⁻ jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Peer⁻ jwii⁻ ba⁻ hnäh^ʹ ka⁻ läh⁻
ta⁻ jwoh⁻ kya⁻ ley. Jëeh⁻, kyaah⁻
hnäh^ʹ dsa⁻ løø⁻ hii⁻ he⁻ sa⁻ øø⁻
dsa⁻ ka⁻. Mah^ʹ ni⁻ miih⁻ be⁻ sa⁻
kwah⁻ hnäh^ʹ.

⁴⁷ Jwii⁻ ba⁻ hnäh^ʹ, jmeeh⁻ hnäh^ʹ
na⁻ hyah⁻ nē⁻ to⁻ høø⁻ jee⁻ na⁻ haa⁻
hi⁻ ga⁻ ngëë⁻ juu⁻ kih^ʹ Dio, he⁻
ba⁻ hi⁻ ga⁻ jngëeh⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻
kyaah⁻ hnäh^ʹ. ⁴⁸ Kyaah⁻ he⁻
jmeeh⁻ hnäh^ʹ lä⁻ ja⁻, mi⁻ jnääh⁻
hnäh^ʹ hñaah⁻ hnäh^ʹ he⁻ tääh⁻
hnäh^ʹ juu⁻ kwee⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmeé⁻
dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁻ hnäh^ʹ.
Jëeh⁻, dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁻ hnäh^ʹ
ga⁻ jngëey⁻ mah^ʹ hnäh^ʹ jmeeh⁻
hnäh^ʹ na⁻ hyah⁻ nē⁻ to⁻ høø⁻ kih^ʹ hi⁻
he⁻.

⁴⁹ He⁻ ja⁻ Dio hi⁻ kyuu⁻
cha⁻ miih⁻, ga⁻ jäh⁻ ka⁻ läh⁻:

“Cheen⁻ kyaay¹ dsa⁻ hi⁻ ngëe¹ juu¹ kin⁻. Hi⁻ cheen⁻ kyaay¹ apóstole ka⁻ läh¹. Ko⁻llaa¹ hi⁻ he¹ jngëeyh¹, hi⁻ ko⁻llaa¹ jmeeh⁻ dsih¹.”⁵⁰ Lã⁻ ja⁻, hnäh¹ hi⁻ tääh¹ na¹ na⁻ bääh¹ jma⁻ kih¹ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ ga⁻ ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio lä⁻ jiih¹ ma¹ ga⁻ nøø¹ jmi⁻ gyuu¹.⁵¹ Lã⁻ ga⁻ tē¹ jma⁻ kih¹ Abel na⁻ bääh¹ hnäh¹ lä⁻ jiih¹ jma⁻ kih¹ Zacaría hi⁻ ga⁻ jngëeyh¹ ta⁻ ka¹ hne⁻ jee¹ kih¹ gwah⁻ kyaah¹ na¹ hyoo¹. He⁻ ja⁻ jwëehn⁻ hnäh¹, lä⁻ jē⁻ he⁻ ja⁻ ma⁻ jā⁻ nē¹ kih¹ lä⁻ jēe⁻ hi⁻ tääh¹ na¹.

⁵² Peer⁺ jwi⁻ hnäh¹ ta⁻ jwoh¹ kya¹ ley. Sa⁻ kwah⁻ hnäh¹ jwē¹ lä⁻ kyuu¹ dsa⁻ juu¹ kih¹ Dio. Ja⁻ ba¹ hñaa¹ hnäh¹ sa⁻ heeh¹ hnäh¹, mah¹ hah⁻ hnäh¹ kih¹ hi⁻ hnøø¹ lä⁻ kyuu¹ —ga⁻ jāh¹ Jesús.

⁵³ Ma¹ ya⁻ hēe¹ Jesús jee¹ ja⁻, ta⁻ jwoh¹ kya¹ ley kyaah¹ dsa⁻ fariseo ga⁻ lä⁻ hneey⁻ jwē¹ te kyaah¹ Jesús. Hi⁻ ga⁻ løøy¹ ngiiy⁺ cha⁻ miih⁻ juu¹ kiyh¹,⁵⁴ ma¹ jēy⁻ che¹ ma¹ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús mah¹ lä⁻ ja⁻ ma¹ le¹ ma¹ hñiiy¹ kiyh¹.

12

Ga⁻ hlëeh¹ Jesús kih¹ hi⁻ ta⁻ juu¹

¹ Ta⁻ ko⁻ jiih¹ dsa⁻ kuh¹ jwëe¹ jwē¹ te dsa⁻, lä⁻ jiih¹ ma¹ kya⁻ hläy¹ h⁻ øøyh¹, ga⁻ løø¹ Jesús siih⁻ to⁻ nē¹ discípulo kyaay¹:

—Ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ lä⁻ koh¹ jmee⁻ dsa⁻ fariseo he⁻ jāyh¹ hnaayh⁻ Dio pero ta⁻ juu¹ bih¹ ja⁻.² Jëeh¹ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ na⁻ jlē⁻, he⁻ sa⁻ lä⁻ jnä⁻. Hi⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ na⁻ hmää¹, lloo⁻ koø⁻ jmi⁻ lä⁻ ñe⁻ dsa⁻.³ He⁻ ja⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ hlëeh¹ hnäh¹ jee¹ na⁻ hoo⁻, nuu¹ dsa⁻ jmi⁻ hii¹ hyoo⁻. Lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ hlëeh¹ hnäh¹ jee¹ na⁻ hmää¹, lä⁻ nuuh¹ kih¹ dsa⁻.

Hää¹ ba¹ Dio hi⁻ laa¹ kya¹
(Mt. 10:26-31)

⁴ Hnoon¹ jwëehn⁻ hnäh¹ ome⁻ kyaan⁻. Ta⁻ wa¹ gah¹ hnäh¹ kih¹

dsa⁻ hi⁻ jngiih⁻ kih¹ jmi⁻ ngo¹. Ga⁻ ma⁻ na⁻ juu¹ jmi⁻ ngo¹, hee⁻ ga⁻ ja⁻ mo⁻ le¹ jmeey¹.⁵ Jwëehn⁻ hnäh¹ ome⁻ kyaan⁻. Wa¹ gah¹ hnäh¹ kih¹ hi⁻ na⁻ ngē¹ jwē¹ cheey¹ jmi⁻ lle¹ kih¹ dsa⁻ cha⁻ je⁻ ma⁻ ngëe¹ ma⁻ jngëeyh⁻. Kih¹ hi⁻ he¹ ba¹ wa¹ gah¹ hnäh¹.⁶ Ñeh¹ ba¹ hnäh¹, to¹ ñe¹ nøø¹ ba¹ kēe⁻ hñaa¹ gyuu¹ ta¹. Pero ni⁻ jaa⁻ gyuu¹ ta¹ he¹, sa⁻ dsa⁻ hēe¹ kih¹ Dio.⁷ Lä⁻ kye⁻ jñu⁻ lleh¹ hnäh¹ na⁻ he¹ ga⁻ lä⁻ jē⁻ kih¹ Dio. He⁻ ja⁻, ta⁻ wa¹ gah¹ hnäh¹. Jëeh¹, kyeey¹ ga¹ hnäh¹ cha⁻ ga⁻ miih⁻ lä⁻ koh¹ ga¹ jwëe¹ gyuu¹ ta¹.

Jmi⁻ lle¹ Na⁻ jngii¹ kwa¹ be¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ hnëe¹ dsa⁻ jne¹

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Jwëehn⁻ hnäh¹. Lä⁻ jëe⁻ hi⁻ mi⁻ jnä⁻ hñii¹ he⁻ laay¹ dsa⁻ kyaan⁻ cha⁻ nē¹ dsa⁻, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ jāh⁻ Hi⁻ ga⁻ lëe⁻ ngo¹ la⁻ kiyh¹ cha⁻ nē¹ lä⁻ jëe⁻ ángele kya¹ Dio.⁹ Pero hi⁻ jāh⁻ sa⁻ kyuu⁻ jnä⁻ cha⁻ nē¹ dsa⁻, lä⁻ ja⁻ jwahn⁻ sa⁻ kyuu⁻ jnih¹ cha⁻ nē¹ lä⁻ jëe⁻ ángele kya¹ Dio.¹⁰ Jmee¹ ba¹ Dio jøh⁻ dsē¹ kih¹ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ hlëeh⁻ wi¹ kih¹ Hi⁻ ga⁻ lëe⁻ ngo¹ la⁻. Pero cher¹ mah¹ ga⁻ hlëeh⁻ dsa⁻ wi¹ kih¹ Jmi⁻ lle¹ Na⁻ jngii¹, sa⁻ jmeey¹ jøh⁻ dsēy¹ kih¹ he⁻ ja⁻.¹¹ Wa⁻ ra⁻ ga⁻ hnëe¹ dsa⁻ hnäh¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ o cha⁻ nē¹ dsa⁻ ta¹, o cha⁻ nē¹ jwëe⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh¹ hu¹ dsē⁻ ha⁻ lä⁻ lääh⁻ hnäh¹ hñaa¹ o ha⁻ lä⁻ jwah¹ hnäh¹.¹² Jëeh¹, lä⁻ chah¹ ja⁻ Jmi⁻ lle¹ Na⁻ jngii¹ kwëeh¹ hnäh¹ hu¹ dsē⁻ llu¹ ha⁻ lä⁻ jwah¹ hnäh¹.

Koo⁻ juu¹ na⁻ hmää¹ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu¹

¹³ Jaa⁻ hi⁻ ma¹ hää¹ jee¹ ja⁻ ga⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Ta⁻ jwoh¹, chiih¹ dsa⁻ ñuu¹ h⁻ øøhn¹ kwëeyh¹ jnä¹ heen⁻ he⁻ ga⁻ tēen⁻.

¹⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh¹ Jesús siiyh⁻:

—Ja⁻ he⁻ jwëë⁻ jnä⁻, sa⁻ ga⁻ tēēn⁻ tīlloo⁻hn⁻ hee⁻ dsa⁻.

¹⁵ Ga⁻jäh⁻ ka⁻ läh⁻ Jesús siyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻:

—Leeh⁻ hnäh⁻, ta⁻ wa⁻ hee⁻ hoh⁻ hnäh⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Jëeh⁻, ja⁻ kih⁻ he⁻ cha⁻ jnän⁻ cha⁻miih⁻, he⁻ ja⁻ jmee⁻ chaa⁻ jne⁻.

¹⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻hlēēyh⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻, ga⁻jäh⁻:

—Ma⁻ chaa⁻ ja⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻ hi⁻ ma⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ na⁻ jnä⁻ hwa⁻ kiyh⁻ he⁻ ma⁻ chooyh⁻. ¹⁷ He⁻ja⁻ ma⁻ jmeey⁻ huud⁻sē⁻, ma⁻ jäh⁻: “¿Hee⁻ ba⁻ jmeen⁻? Sa⁻ cha⁻ jee⁻ llan⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ choohn⁻.” ¹⁸ Mah⁻ ga⁻jäh⁻: “Lä⁻la⁻ ba⁻ jmeen⁻. Hlan⁻ hne⁻ kih⁻ kwii⁻ kin⁻ mah⁻ jmeen⁻ juuh⁻ ga⁻ nē⁻ jee⁻ ma⁻ chih⁻. Jee⁻ ja⁻ ba⁻ llan⁻ lä⁻jē⁻ ta⁻ kin⁻ he⁻ choohn⁻. ¹⁹ Mah⁻ jwahn⁻ ki⁻ hñiin⁻: Ma⁻cha⁻ ba⁻ kyah⁻ cha⁻miih⁻. Lee⁻ kyah⁻ cha⁻miih⁻ ji⁻ñe⁻. Teeh⁻ hoh⁻, ja⁻ kuh⁻huh⁻ ba⁻ hne⁻ kyah⁻. Wa⁻ chaa⁻ ba⁻ hne⁻ llu⁻.” ²⁰ Pero Dio ga⁻jäh⁻ siyh⁻ lä⁻la⁻: “He⁻ ba⁻ che⁻ täah⁻ hne⁻. Na⁻ hwē⁻ ba⁻ juuh⁻. Kih⁻ jñah⁻ ba⁻ jä⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻ juuh⁻ ma⁻ lääh⁻,” ga⁻jäh⁻ Dio. ²¹ Lä⁻ja⁻ la⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ la⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁻ nē⁻ hwa⁻ la⁻, mah⁻ cha⁻nē⁻ Dio laay⁻ dsa⁻ tä⁻ñee⁻ ba⁻.

Dio lih⁻ hää⁻ hi⁻ laa⁻ kyaay⁻

(Mt. 6:25-34)

²² Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Kih⁻ he⁻ja⁻ na⁻ jwëēhn⁻ hnäh⁻. Ta⁻ ka⁻ hnäh⁻ huud⁻sē⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngëeh⁻ hnäh⁻ koo⁻ jmi⁻ koo⁻ jmi⁻, hee⁻ na⁻ kuh⁻huh⁻ hnäh⁻ ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh⁻ huud⁻sē⁻ kih⁻ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ hnäh⁻. ²³ Kyeē⁻ ga⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ kuh⁻huh⁻ hnäh⁻. Hi⁻ kyeē⁻ ga⁻ jmi⁻ngo⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ hnäh⁻. ²⁴ Jëē⁻ da⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih⁻ ta⁻. Sa⁻

cha⁻ jngëēy⁻ ni⁻ sa⁻ chooyh⁻ ni⁻ koo⁻, ni⁻ he⁻ hnø⁻ jee⁻ llay⁻. Pero Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ ääh⁻ bih⁻. ¿Che⁻ sa⁻ kyeē⁻ ga⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ ta⁻ he⁻? ²⁵ ¿Hi⁻ hnäh⁻ leh⁻ jmeeh⁻ saa⁻ ga⁻ koo⁻ lëē⁻, kih⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ cha⁻miih⁻ huud⁻sē⁻? ²⁶ Cher⁻mah⁻ sa⁻ tää⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ he⁻ la⁻ koo⁻ he⁻ pih⁻, ¿he⁻la⁻ kye⁻ hnäh⁻ huud⁻sē⁻ kih⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jwëēh⁻ kyah⁻ hnäh⁻?

²⁷ Jëē⁻ da⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻kwaa⁻ wa⁻le⁻. Sa⁻ cha⁻ ta⁻ jmee⁻, ni⁻ sa⁻ hwëē⁻ wa⁻ñe⁻. Pero jwëēhn⁻ hnäh⁻. Ma⁻ke⁻ na⁻hñaa⁻h⁻ la⁻ hmiih⁻ he⁻ ga⁻kēh⁻ rey Salomón, pero sa⁻ ga⁻lloo⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñaa⁻h⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ wa⁻le⁻. ²⁸ Cher⁻mah⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ Dio na⁻hñaa⁻h⁻ wa⁻le⁻ he⁻ choo⁻ nē⁻ nuu⁻ na⁻, mah⁻ hø⁻ jē⁻ dsa⁻ neh⁻ hwii⁻, ha⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ kway⁻ he⁻ kēh⁻ hnäh⁻, dsa⁻ hi⁻ miih⁻ go⁻te⁻ ba⁻ dsoo⁻ dsē⁻. ²⁹ He⁻ja⁻ mo⁻to⁻ ka⁻ hnäh⁻ huud⁻sē⁻ hee⁻ na⁻ kuh⁻huh⁻ hnäh⁻. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ cha⁻miih⁻ ngëē⁻ huud⁻sē⁻ kih⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻. ³⁰ Jëēh⁻, lä⁻jëē⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁻ Dio, hnooyh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻ jmah⁻ ba⁻. Pero Tää⁻ jnän⁻ ma⁻ñey⁻ ba⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁻ jnän⁻. ³¹ Hnäh⁻ da⁻ hnäh⁻ to⁻nē⁻ Dio hi⁻ laa⁻ dsa⁻ ta⁻ jøøh⁻ jnän⁻. Lä⁻ja⁻ ba⁻ hñah⁻ hnäh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ka⁻läh⁻.

Llu⁻ ga⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ la⁻ hmooh⁻ jnän⁻gyuu⁻h⁻

(Mt. 6:19-21)

³² Ta⁻ wa⁻ gah⁻ hnäh⁻ borrego kyaan⁻, ma⁻ke⁻ sa⁻ jwëē⁻ hnäh⁻, jëēh⁻ Tää⁻ jnän⁻ hyoh⁻ dsēy⁻ tooyh⁻ gooh⁻ hnäh⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ hih⁻ ko⁻jøøh⁻ kyaayh⁻. ³³ Hñi⁻ hnäh⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ kwëēh⁻ hi⁻ jmee⁻ bii⁻ kih⁻. Hnøøh⁻ hnäh⁻ he⁻ sa⁻ hee⁻ go⁻te⁻. Hnøøh⁻ hnäh⁻ he⁻ la⁻ hmooh⁻ he⁻ cha⁻ gyuu⁻h⁻ he⁻ sa⁻ hee⁻ jih⁻koh⁻. Jee⁻ ja⁻ sa⁻ lloo⁻ dsa⁻hi⁻ ni⁻ sa⁻ chaa⁻ jah⁻ hi⁻ jwë⁻

ka-läh'. 34 Jee' hla- he- la' hmooh' kyah' hnäh', jee' ja- ba' kyé' hnäh' o-jòh' dsè-.

Llu' la' kih' hi- jòø- wa'ra- jah' Jesús

35 'Hnøø' ma-na'lluuh' hnäh', hi-na-nèh' hnäh' ka-läh'. 36 Hnøø' jmeeh' hnäh' là'koo- jmee' moz' hi- tääh' jää- dsa-juu' hi- jäh' jee' ma-jee' goo- dsa-. Wa'ra- jah' dsa-juu' he' tēy', na- ma-hii' nā' moz' he' ho'haah'. 37 Llu' la' kih' moz' he', cher'mah' na-nēy' wa'ra-jayh'. Ma'ra- ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', dsa-juu' mi-lluuy' hñii' jāā', ja-ga'llaay' moz' he' nē' mes' mah' jmeey' ta'he' kiyh'. 38 Ma'ke- jayh' koo-lla-nuu' o ja-ga' jnā', peer' llu' la' kih' moz' he', cher'mah' na-nēy' ma'ja-. 39 Hnøø' là'ngēēh' hnäh' he- la-. Wa'ra- jäh' kih' jaa- dsa-juu' cha'neh- ñey- hee- hor- jā- jaa- dsa-hii- dsa-he' cha'neh- kiyh', jmeey' bii' sa- gwiiy' høøy' hne' kiyh' mah' sa- dsa-he' dsa-hii- he' cha'neh- kiyh'. 40 Là-ja- hnäh', hnøø' ma-na'lluuh' hnäh' ka-läh'. Jēēh', hor- he- sa- jmeeh- hnäh' huúdsē-, jāh' Hī-ga-lēē'ngo' la-.

Dsa- hi- mi-teh', hi- dsa- hi- sa- jmee' ta'he'

(Mt. 24:45-51)

41 Ja-ga' ga-jäh' Pee' siiyh':

—Dsa-jòøh' kyaan', ¿che' ma-hlèēh' juu' na-hmäā' là'na-kyaa' jnāäh' o ma-hlèēh' ka-läh' kih' là'jòh'?

42 He- ja- ga-jäh' Dsa-jòøh' jnān' siiyh':

—Jaa- dsa- hi- mi-teh' hi- cha- huúdsē- llu' kih', hi- he' ba' na-hñaa' mah' hääy' hi- tääh' cha'neh- kih' dsa-juu', kwēēyh' he- kuyh- hor- kih'. 43 Llu' la' kih' moz' he', cher'mah' mi-teyh' là-jē- mada- he- nuuyh' wa'ra- jah' juuy'. 44 Ma'ra- ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', ga-lā-jē' ba- he- cha- kih' dsa-juu' tooyh- goo- moz' he'.

45 Pero cher'mah' hi- na-hñaa' he' ga-jmeey' huúdsē-: “Lā-hēē' ga' miih- dsa-jòøh' kyaan-”, he- ja- ta'ko-jiih' ja-, løøy' jmi'baay' hi- mē' hi- ñuuh- dsa-kyaayh', hi- kuh'hiyh' llu' là'jiih' là-heey'. 46 Là-la- le' kih' moz' he'. Jmii' he- sa- jøøy-, hi- hor- he- sa- kyey- ni- miih- huúdsē-, jāh' dsa-juu'. Peer- cha-miih- jmeeyh- moz' he', ja-ga' cheey' ko-jòh' kyaah' là-jēē- hi- sa- ga-mi-teh'.

47 Jaa- moz' hi- ma-ñe- kwee- he- mada- nuuyh- kih' dsa-juu' mah' sa- ma-na'lluuy-, ni- sa- mi-tey' mada- kih' dsa-juu', hi- he' sa- là-ñih' dsēy' kway' kih'. 48 Pero jaa- moz' hi- ma- jmee- he- hliih' he- sa- ñey-, hi- he' hii' miih- ba'. Jēēh' hi- ma-hyoh- cha-miih-, là-ja- ngiih' dsa-juu' cha-miih-. Dsa-juu' hi- ga-tooh- gooy- cha-miih-, là-ja- ngiiyh' cha-ga'miih-.

Kwaat- kih' Jesús he- tee- dsa- (Mt. 10:34-36)

49 Ma-jan- mah' chaahn' je- hwa' la-. Hnoon' wa'ra- jäh' kih' koo- ga-juh-. 50 Ma'ra- he- jmee- bii' jēēn- koo- he- wii' ngēē'. Peer- ku'jii- kin-. Wa'ra- jäh' kih' na' ga-juh- ba' ma-dsēē' jmii'. 51 ¿Che' laah' hnäh' ma-jan- mah' jmeen' hii' ti' kih' dsa- jmi-gyuu'? Jwēēhn- hnäh', ja- kih' he-ja- ma-jan-. Ma-jan-, mah' jmeen- te'jēē' dsa- ba'. 52 Jēēh', na' ta- cha-nē' jee' tääh' hñaa' dsa- koo- cha'neh-, jmeey' to' nāā'. Uu- hi- he' tee' kyaah' uu' hi' uu' dsa-taah- teey' kyaah' uu-. 53 Tee' jmii- kyaah' jo-ñuuh-, hi- jo-ñuuyh- tee' kyaayh' ka-läh'. Chooy' tee' kyaah' jo-mii-, hi- jo-miiy- tee' kyaah' chooy'. Ma-chooy' tee' kyaah' ma'jooy', ma'jooy' tee' kyaah' ma-chooy'.

Ko-llaq sa kye kwaat ha lä la he jme Dio jee kiyh'

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hi ga-jäyh ka-läh siyh lä-jëë dsa:

—Wa'ra ga-jëeh hnäh soo jniü ta-la ga-dsa hyoo, चाह ba' jawh hnäh: “Jma' ba' na-jä.” Hi lä-ja la. ⁵⁵ Hi wa'ra ja lle ta kye, jawh hnäh: “Jmee hyoo ba' na.” Hi lä-ja jmee. ⁵⁶ He ba' che ta-juuh hnäh. Leh ba' hnäh leh hnäh juu' kwee ha lä jmee koö jmiü koö jmiü lä-koö la' gyuh hwa. Mah sa kye hnäh kwaat hee ga na dsa la' jee kyah hnäh.

Hnø' mi'een juu he cha jnän kyaah dsa'

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ He-la sa leh hnäh kah hnäh kwaat hñah hnäh hee na he llü? ⁵⁸ Cher mah' cha hñ hnø' hnëe hne cha'në dsa-ta, jmee bi' go'taah hnäh juu' kwee kyaah na' ga-juh ta'ko jiih' cha jmiü, mah sa ngëy hne ja'goo jwëe. Lä-ja mo so jmee jwëe hih kih' poo, taayh hne neh ñe. ⁵⁹ Ma'ra ju'dsoo jwëehn hne, sa ya-hëeh jee ja ta'ko jiih' sa ma-mi-hmaah lä-koh' te he lle dsa-ta kyah.

13

Ga hlëeh Jesús kih he dsa-jëeh dsa kyaah Dio

¹ Ja ba' jmiü ja na'nää ko-llaq dsa na jmeeyh juu' kih Jesús he ga jmee Pilato mada kih hlø he na jngëyh dsa-cha Galilea jee ma täy' jngëyh jah he ma mi-tey kiyh kyaah Dio.

² Mah ga-jëeh Jesús juu' kiyh, ga-jäyh:

—Che kih he ga-juu lä-ja dsa galilea he, he-ja laah hnäh he äy-cha ga-miuh dso'kye lä-koh' ga jee lä-jëë dsa-gooy?

³ Jnäh jwëehn hnäh, ni miuh sa la lä-ja. Jëeh cher mah sa ga-jëeh hnäh kyaah Dio, ja ba' lä-ja juu' lä-jëë hnäh ka-läh.

⁴ He ga-toh hne ñiü kih Siloé në kih lä-jëë gya-jña dsa mah ga-juuy, che jmeeh hnäh hu'dsë he äy-cha ga-miuh dso'kye lä-koh' ga jee lä-jëë dsa hi tääh Jerusalem? ⁵ Jnäh jwëehn hnäh, ni miuh sa la lä-ja. Jëeh cher mah sa ga-jëeh hnäh kyaah Dio, ja ba' lä-ja juu' lä-jëë hnäh ka-läh.

Juu na-hmää lä la kih koö chaah higo he sa kwa miü'

⁶ Hi ga-jäyh ka-läh juu na-hmää lä-la:

—Jaa dsa ma' na-jnäa koö chaah higo jee kih chaah wii jeh kiyh. Mah na-jëy che na-hii mi higo. Pero ni koö mi sa ma hii. ⁷ Mah ga-siyh hi ma hø chaah wii jeh ja: “Jee la ma-të hne ji-ñe ma-jan jëen chaah higo la, che hii mi. Sa cha jnøhn ni miuh lä-koh hä gwan. He-ja tu go-te. He-la ja koö na-ha hwa jee chih?” ⁸ Pero hi ma hø jee ja ga-jäh: “Dsa-jøh kyaan, kwa jwë kih' koö ga ji-ñe na. Gyun miuh ta hmiü mah toohn ta'hoh. ⁹ Cher mah ga hii mi, llü ba. Pero cher mah sa ga hii, ja ga na dsa tu.”

Ga mi-hlää Jesús ja dsa-më hi ma na-juu' cha-kah'

¹⁰ Koö jmiü he teeh dsa dsë ma kwa Jesús juu' neh gwah mah. ¹¹ Jee ja ma hää ja dsa-më hi ma-hya gya-jña ji-ñe dsaah. Ga jmee jmi lle hiih ga-juu' ka luuy. Ni miuh sa le ma ngëy ko-dsoo. ¹² Ma ga-jëë Jesús dsa-më he, ga-tëy' mah ga-siyh:

—Dsa-më, ma-jä ba kyah kih' dsoo he ma laah.

13 Ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në⁻ kih¹ dsa⁻më⁻ he⁻. Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻niih¹ ka⁻luuy¹, mah¹ ga⁻løøy¹ kway⁻ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio. 14 Pero hi⁻ ma¹ jmee⁻ hih⁻ gwah⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻lleē⁻ jwërte kih¹ he⁻ ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús dsa⁻jmii⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻. Mah¹ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëē⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee⁻ ja⁻:

—Jñii¹ jmii¹ ba¹ cha⁻ jwë⁻ jmeen⁻ ta¹. Ta⁻ko⁻ jiih¹ jñii¹ jmii¹ ja⁻, ya⁻ nää¹ hnäh¹ mah¹ jä⁻ kyah¹ hnäh¹, ja⁻ jmii¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻.

15 Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Hee⁻ ba¹ che⁻ ta⁻jüuh¹ hne⁻ dsa⁻nüuh⁻. Ja⁻lä⁻jëē⁻ hnäh¹ cheeh¹ hnäh¹ kya¹ kyaah¹ hnäh¹, burr⁻ kyaah¹ hnäh¹ jee⁻ na⁻hñuuyh¹ mah¹ go⁻jääh¹ hnäh¹ hiih¹ jmii⁻ jmii⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lä⁻ja⁻? 16 Pero hi⁻ dsa⁻më⁻ la⁻, hi⁻ laa⁻ sa⁻ju⁻ kih¹ Abraham, ma¹hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ ma¹ na⁻hñuuyh¹ kaah¹ Tana¹. ¿Che⁻ sa⁻ ää⁻ jmii¹ cheeyh⁻ jmii¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻?

17 Lä⁻ ma¹ ga⁻hlëeh¹ Jesús juu¹ ja⁻, ga⁻jä⁻ o⁻hih⁻ lä⁻jëē⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻høøh¹ kiyh¹. Pero jee⁻ lä⁻jëē⁻ dsa⁻ ma¹ chaay⁻ llu¹ ba¹, ma¹ ga⁻jëey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jah⁻ gaa⁻ he⁻ ma¹ jmee⁻ Jesús.

Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ mi⁻ju⁻ mostaza

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Hi⁻ ga⁻jäh¹ Jesús ka⁻läh¹:

—Jwëēhn⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koh⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹. 19 He⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ koo⁻ mi⁻ju⁻ mostaza he⁻ ga⁻jngëē⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee⁻ na⁻jñää⁻ cha⁻joh¹ kiyh¹. Heh¹ mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻hya⁻ mah¹ ga⁻kwaä¹, lä⁻jiih¹ ga⁻të⁻ koo⁻ chaah¹ hma⁻. He⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ ta¹ jmeey⁻ sii⁻ në⁻ sa⁻goh⁻ kih¹.

Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ levadura

(Mt. 13:33)

20 Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻:

—Jee⁻ la⁻ jwëēhn⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koh⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹. 21 Jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻ levadura he⁻ koooh⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻. Llay⁻ cha⁻miih⁻ harin mah¹ kah⁻gwëyh⁻ kyaah¹ levadura. Kyaah¹ lä⁻ja⁻ dsa⁻kwaä¹ lä⁻ga⁻dsa⁻ tu⁻ka⁻.

Dsu⁻ la¹ ho⁻haah¹ jee⁻ dsa⁻taah¹ dsa⁻kyaah¹ Dio

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Lä⁻koo⁻ ma¹ hää¹ Jesús jwë⁻ ngoo¹ ta¹ Jerusalén ma¹ kway⁻ juu¹ lä⁻kaa⁻ jwii⁻ kaah¹ hi⁻ lä⁻kaa⁻ jwii⁻ mäh⁻ jee⁻ ma¹ dsa⁻ngëey⁻. 23 Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ngii⁻ juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ¿che⁻ miih⁻ go⁻te⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lää⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻:

24 —Jmee⁻ hnäh¹ bi⁻ go⁻taah¹ hnäh¹ ta¹ ho⁻haah¹ dsu⁻. Jëeh¹, jwëē⁻ dsa⁻ hi⁻ hnøø⁻ dsa⁻taah¹ mah¹ sa⁻ jmääy¹ dsa⁻taayh¹. 25 Wa⁻ jmeen⁻ jaa⁻ dsa⁻jüuh¹ cha⁻neh⁻ ma⁻ngëē⁻ ma⁻jney¹ ho⁻haah¹ kiyh¹. Hi⁻ cher⁻mah¹ ga⁻nääh¹ hnäh¹ tëeh⁻ hnäh¹ kiyh¹ ta¹ ka⁻hne⁻: “Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, nä¹ ho⁻haah¹ mah¹ dsa⁻tooh¹ jñääh¹.” Pero jeeh¹ dsa⁻jüuh¹ he⁻ kyah¹ hnäh¹, jäh⁻: “Sa⁻ man⁻ hii⁻ hnäh¹.” 26 Ja⁻ga⁻ løøh¹ hnäh¹ jwah¹ hnäh¹: “Ma⁻kih¹ ma⁻hih¹ jñääh¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ hne⁻. Jñääh¹ he⁻ hi⁻ ga⁻hlëeh¹ jee⁻ la¹ cha⁻jwë⁻ jüuh⁻.” 27 Pero jäh⁻ dsa⁻jüuh¹ cha⁻neh⁻ he⁻, siiyh⁻ hnäh¹: “Sa⁻ man⁻ hii⁻ hnäh¹. Go⁻nää¹ hnäh¹ kyah¹, hnäh¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih¹ jmah¹.” 28 Jee⁻ ja⁻ ki⁻hooh¹ hnäh¹ mah¹ jüuh¹ hnäh¹ cha⁻jah¹ hnäh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh¹ hnäh¹ Abraham kyaah¹ Isaac kyaah¹ Jacob kyaah¹ lä⁻jëē⁻ hi⁻ ga⁻ngëē⁻ juu¹ kih¹ Dio

tääh' ya'jwii' kiyh', mah' hnäh' dsa-hëeh' ta' ka'hne'.²⁹ Jwëë' dsa-
 chaa' uu' ya'nää' ta' kye' ta' niii'
 mah' dsa-taah' kuh'hii' ko-joh'
 kyaah' jnä' jee' oo' ya'jwii' kih' Dio.
³⁰ Jëeh', jwëë' hi- sa' laa' kwaan-
 jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' jøøh'
 ma'ja'. Hi- hi- laa' kwaan- jee'
 kyah' hnäh', hi- he' lee' mäh' ga'.

*Ga'lä'meeh' dsë' Jesús kih' jwii'-
 Jerusalén*

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ja-ba' jmiü' ja-, ga'lla-nää'
 ko'llaa' fariseo na'chiü' Jesús:

—Go'hëë' jee' la-, gwaah- ta' jee'
 jyoh', jëeh' hnøø' Herode jngëeh'
 hne'.

³² He-ja- ga'jäyh' siiyh' dsa-
 fariseo he':

—Go'nää' hnäh' mah' go'chiü'
 hi- kyuuh' may' hliih' he' juu' la':
 “Na' hi' hø' lä' ma-jmeen' la' ba'
 ta' he- hwëen' jmi'le' hliih' kih'
 dsa' hi' mi'hlään' dsa- ka-läh'.
 Ga' ma'hya- hnë' jmiü', ja- hniih'
 ma'hnaa- ta' kin'.”³³ Jmee' bii' lä-
 ma'hää'n' la' ba' jwë', na', hø', hi'
 hyu' lä' jiih' lloon- Jerusalén. Jëeh',
 jmee' bii' he' juu' hi- ngëë' juu'
 kih' Dio ta' Jerusalén, sa' lle' kih'
 juuy' ta' jee' jyoh'.

³⁴ 'Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén,
 hi- jngëeh' hi- ngëë' juu' kih' Dio
 hi' teh' hnäh' kuü' kih' hi- chee-
 Dio, joh' jiih' sa' ga'lä'hnoon' ma'
 jøøhn' hnäh' lä'koø- jøøh- chaah'
 hyaa' gyuu- chaah' kyaa', taayh-
 neh' sa'kyooy', pero sa' ga'hiih'
 hnäh'.³⁵ He-ja- ma-bee' Dio
 hnäh' go-te', jä' ta'jmah' ba' hne'
 kyah' hnäh'. Jwëëhn- hnäh', na'
 ta' cha'në' mo'so' jëeh' hnäh' jnä'
 ta'ko'jiih' sa' ma'jah' hnäh': “He-
 ba' che' jøh'gaa- hi- ja', lä'hiih' kih'
 Dio.”

14

*Ga'mi'hlää' Jesús jaa- hi- dsaah'
 jmiü' he' teeh' dsa- dsë'*

¹ Koo- jmiü' he- teeh- dsa-
 dsë', ngoo' Jesús ga'kuh- ga'hiih'
 cha'neh- kih' jaa- fariseo hi- ma'
 laa' jaa- dsa-jøøh'. Jee' ja- ma'tääh'
 dsa- hi- ma'tää- Jesús.² Hi- ta-
 cha'nëy' ja- ma' cheh' jaa- dsa- hi-
 ma' dsaah' dsoo' gyoo'.³ He-ja-
 ga-ngii' Jesús juu' kih' ta'jwoh'
 kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo he':

—¿Che' cha- jwë' mi'hlää' jne'
 jaa- hi- dsaah' jmiü' he- teeh- dsa-
 dsë'?

⁴ Ti'sih' ba' ga'taah' dsa- he'.
 Ja-ga' ga'sooh' Jesús goo- hi- ma'
 dsaah' he' mah' ga'mi'hlääy'. Hi-
 ga'hiih' juu', ga'siiyh':

—Ma-le' gwaah' kyah'.

⁵ Mah' ga'hleëyh' dsa- hi- ma'
 tääh' he', ga'siiyh':

—Cher'mah' jaa- dsa-kyaa'
 hnäh' ga'tah' jaa- burr- o jaa' kya'
 kyaay' jee' hë' koo- too', ¿che' sa'
 dsooy' lä'chah' ja- dsa-lleey' jah'
 kyaay' ma'ke- la' jmiü' he- teeh-
 dsa- dsë'?

⁶ Ni' jaa- sa- ga'lih' ma' jeeyh-
 juu' kih' Jesús.

*Juu' na-hmää' kih' hi- ga'taah'
 to-në'hma-sii' jee' cha-ma'nüü'*

⁷ Ma' gya' Jesús jëë- ha- lä-
 ma' jmee- lä'jëë- hi- ma' na-teeh'
 kyaa' fariseo he', ga'hnooyh- ma'
 dsa-taayh' høø' hi- kaah' në' mes'.
 He-ja- ga'hleëyh' juu' na-hmää'
 kyaah' dsa- hi- ma' na-teeh' he',
 ma' jäyh':

⁸ —Wa'ra- ga'tëeh' jaa- dsa-
 hne- koo- jee' dsa-jee' goo- dsa-,
 sa' nah' høø' hi- kaah', le' ga- che-
 lloo- jaa- hi- jøøh' ga'lä'koh' hne'.

⁹ Cher'mah' ga'nah' jee' ja-, ha-
 ga- che- ga'lloo' hi- ga'tëeh' lä'uu'
 hnäh', mah' siiyh' hne': “Kwa'jwë'
 gya- hi- la- jee' na'.” Ja-ga' kyaah'
 o'hiih- nah' jee' ga'dsaa' jgo-te-
 hma-sii'.¹⁰ Lä-la- ba' jmeeh'
 wa'ra- ga'tëeh' jaa- dsa- hne- jee'
 jmeey' jmiü'. Goh' ba'hne-, ja- nah'

lä ga-tē' huu' kii' ba'. Mah' wa-ra-
ja' hi- ga-tēeh' hne-, siyh' hne-:
“Na- ya-na' jee' llu' ga' miih- la-
ome' kyaan-.” Ja-ga' leeh' jøøh'
cha-nē' lä-jēē- hi- tääh' ko-jøh'
kyaah' hne- nē' mes- ja-. ¹¹ Jēeh',
hi- jmää- hñii' jøøh', hi- he' jä' ta-
hwa' go-te-. Hi- jmää- hñii' hwaä',
hi- he' ba' lee' jøøh'.

¹² Hi- ga-hlēeyh' dsa- fariseo hi-
ga-tēē' kiyh', ga-siyh':

—Wa-ra- ga-teeh' dsa- kuh'hijh'
koō- llā'hyoo- o ta' ga-nuu-, ta-
tēeh- ome' kyaah', ni- øøh', ni-
jñah' ga' hi- chaa- kyah', ni- dsa-
cha- kuu' hi- tääh' koo' kyah'.
Jēeh', lä-jēē- hi- he' tēeh' hne-
ka-läh' mah' jeeyh' kyah'. ¹³ Lä-la-
ba' jmeeh' wa-ra- ga-jmeeh' koō-
jmii'. Ja- tēeh- hi- tä-ñee' kyaah'
dsa-tuuh', dsa-jluuh', hi- dsa-tuu'.
¹⁴ Lä-ja- ba' le' llu' kyah'. Jēeh',
dsa- he' sa- cha- he- kyaah'
ni-hmaayh' kyah' ka-läh'. Pero
wa-ra- ga-tē' jee' lä-jiih' lä-jēē- hi-
lluū', lä-hmaah' kyah'.

*Juu' na-hmää' lä-koō- la' koō-
jmii' juuh-*

(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa- hi- ma' gya' nē' mes-
kyaah' Jesús, ma' ga-nuuy'
ga-hlēeh' Jesús lä-ja-, ga-jäyh':

—Llu' la' kih' hi- dsa-taah'
kuh'hijh' jee' la' ya-jwii' kih' Dio.

¹⁶ He- ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Jaa- dsa- ga-jmee' koō- jmii'
juuh- mah' ga-tēeyh' jwēē' jwēte
dsa-. ¹⁷ Ma' ga-tē' hor- kuh-
dsa- ma-nuu-, ga-cheey' jaa- moz-
kyaay' mah' dsa-chiih' hi- ma-
na-teeh' kyaay': “Ya-nää' hnäh'
ga-juh-. Jēeh', ma-nallu' ba'
lä-jē-.” ¹⁸ Ga-lä-jēē- ba' ga-jäh' sa-
jää'. Hi- to-nē' ga-jäh': “Ma-lan'
koō- jwi' hwa', he-ja- hnoon'
na-jēēn' koō-. Jmee' jøh- hoh' sa-
jään' niin-.” ¹⁹ Hi- jñah' ga-jäh':
“Ma-laän- hñaa' gyaah' kya' hi-

jmeē' ta'. Hi- he' na-, na' ga'
na-jēēn- che' lluyy'. He-ja- chuun'
kyaah' hne- jmee' jøh- hoh', sa-
jään' niin-.” ²⁰ Hi- jñah' ka-läh'
ga-jäh': “Koō- ma-jee' ba' goon-.
He-ja- sa' le' niin-.” ²¹ Ngaah'
go-te' ba' moz' he', na-jmeeyh'
juu' kih' dsa-juu'. Ma' ga-nuu' juu'
jmii' he' ga-jäyh' lä-ja-, ga-lä-lleey'
jwēte. Ja-ga' ga-siyh- moz-
he': “Gwa- ko-chih' je-hmooh'
hi- lä-kaa- cha-jwē' kih' jee' jwii-
juuh-, go-kyaä- hi- tä-ñee' kyaah'
dsa-tuuh', dsa-jluuh' hi- dsa-tuu-.”

²² Ma' jah' moz- he', ga-siyh':
“Dsa-jøøh' kyaan-, ma-la-ba' lä-jē-
mada' he- ma-jmeeh'. Pero jä'
ga' jee' dsa-taah' dsa-.” ²³ He-ja-
ga-jäh' dsa-juu' he' siyh- moz-
kyaay': “Gwa- lä- hä' jwē', hi-
lä-kaa- jee' jeeh- dsa-, jmee' bii'
ya-nääy', mah' kah- cha-neh- kin-
la-. ²⁴ Jēeh', jwēēhn- hnäh', ni- jaa-
dsa- hi- ga-tēēhn- he', mo-so- tēēy'
kuyh- ma-nuu' kin-.”

*Hweh- miih- la' he- jmee' jne'
ko-jøh' kyaah' Cristo
(Mt. 10:37-38)*

²⁵ Jwēē' jwēte dsa- hi- ga-nää'
ko-jøh' kyaah' Jesús. He-ja-
ga-jeeyh- hñiiy' ta' jee' ya-nää'
dsa-, mah' ga-siyh':

²⁶—Jaa- hi- hnøø' jmee' ko-jøh'
kyaah' jnä', cher'mah' sa- hnääy'
jnä' cha-ga-miih- lä-koh' ga' he-
hnääy' cho-jmiiy-, lä-koh' ga' he-
hnääy' mēy', he- hnääy' jooy',
he- hnääy' dsa-ñuuh- øøyh', he-
hnääy' mē' øøyh-, hi- lä-koh'
ga' he- hnääy' hñiiy', sa- jmääy'
leey' discípulo kyaan-. ²⁷ Hi- sa-
jää- cru' kyaä' mah' sa- jmeey'
ko-jøh' kyaah' jnä' sa- jmääy' leey'
discípulo kyaan-.

²⁸ Wa-ra- ga-tē' jee' hnooh-
hnäh' jmeeh' hnäh' koō- hne' niin',
che' sa- jēēh' hnäh' to-nē' joh' kēē'
hi- che' lee- kuu' kyah' hnäh' lä-jiih'

hñaa⁺ hne⁺ ja⁻? ²⁹ Jëeh⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁻ chih⁺ hnäh⁺ ma⁺ tii⁺ kih⁺ hne⁺ ja⁻ mah⁺ sa⁻ hñaa⁺ ta⁺ ja⁻, lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ jëe⁻ ta⁺ ja⁻, mi⁻ kwayh⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ³⁰ Mah⁺ jäyh⁻: “Dsa⁻ ñuu⁻ la⁻ ga⁻ løoy⁺ chooy⁻ hne⁺ la⁻ mah⁺ sa⁻ ga⁻ liyh⁺ ma⁺ mi⁻ hñaa⁺.” ³¹ O wa⁺ jmeen⁺ jaa⁻ rey, hi⁻ dsoo⁺ dsa⁻ tee⁺ kyaah⁺ jñah⁺ rey, ¿ja⁺ gyay⁻ to⁻ nê, jëey⁺ che⁺ jmää⁺ gya⁺ mil hløø⁺ kyaay⁺ mah⁺ dsa⁻ teey⁺ kyaah⁺ jñah⁺ rey hi⁻ jää⁻ gyeey⁺ mil hløø⁺? ³² Wa⁻ ra⁻ ga⁻ jëey⁺ sa⁻ liyh⁺, he⁻ ja⁻ cheey⁺ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻ hlëeh⁻ llay⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ hii⁺ tii⁺ juu⁺ ja⁻, ta⁺ ko⁻ jiih⁺ sa⁻ ma⁻ ya⁻ jäh⁺ jñah⁺ rey he⁺. ³³ He⁻ ja⁻ cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hnäh⁺ hi⁻ sa⁻ tuu⁻ dsë⁻ be⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻ kih⁺, sa⁻ jmää⁺ leey⁺ discipulo kyaan⁻.

³⁴ 'Llu⁺ ba⁺ ñe⁺ pero wa⁻ ra⁻ ga⁻ dsaa⁺ he⁻ ñii⁺ kih⁺, ha⁻ lä⁻ lii⁻ ka⁻ läh⁺ ñii⁻. ³⁵ Sa⁻ jmää⁺ kih⁺ hwa⁺, ni⁻ he⁻ kaa⁺ yh⁺ kyaah⁺ jyoh⁺ ta⁺ hoh⁺ sa⁻ jmää⁺. He⁻ be⁻ ba⁺ dsa⁻ ja⁻. Hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻.

15

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻ borrego hi⁻ na⁻ hëë⁺
(Mt. 18:10-14)

¹ Jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ koo⁺ ku⁺ sih⁻ hi⁻ jñah⁺ dsa⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ ga⁻ lla⁻ nää⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ nuuy⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ kway⁻. ² He⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ tih⁺ dsë⁻ dsa⁻ fariseo ni⁻ sa⁻ duceo ka⁻ läh⁺, ma⁺ jäyh⁻:

—Dsa⁻ ñuu⁻ la⁻ heeh⁻ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ jmee⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺ hi⁻ kuyh⁻ ko⁻ jøh⁺ kyaayh⁺ ka⁻ läh⁺.

³ He⁻ ja⁻ ga⁻ hlëeyh⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ la⁻, ga⁻ jäyh⁻:

⁴ —Cher⁺ mah⁺ jaa⁻ hnäh⁺ chaa⁻ hñaa⁻ lla⁺ borrego kya⁺, mah⁺ dsa⁻ hëë⁺ jaa⁻, ¿che⁺ sa⁻ beey⁺ ko⁻ hwëë⁺ jee⁺ lä⁻ jëe⁻ jah⁺ he⁺ mah⁺ dsooy⁺ ta⁺ moh⁺ dsa⁻ hnäy⁺ hi⁻ na⁻ hëë⁺ he⁺ lä⁻ jiih⁺ jnäy⁺? ⁵ Peer⁻ jëe⁺ dsëy⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jnäy⁺ jah⁺

kyaay⁺, mah⁺ tëey⁺ jwë⁺ ka⁺ kyoooy⁻. ⁶ Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ llaayh⁺ kiyh⁺, tëeyh⁺ lä⁻ jëe⁻ ome⁺ kyaay⁺ hi⁻ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁺ kiyh⁺ mah⁺ siyh⁻: “Wa⁻ chaa⁻ jne⁺ llu⁺, jëeh⁺ ma⁻ jnääh⁻ borrego kyaan⁻ hi⁻ ma⁺ na⁻ hëë⁺.” ⁷ Jwëëh⁻ hnäh⁺, lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ cha⁻ ga⁻ miih⁻ chaa⁻ llu⁺ hi⁻ tääh⁺ gyuu⁺ kyaah⁺ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻ jeeh⁻ kih⁺ Dio lä⁻ koh⁺ ga⁺ kyaah⁺ lä⁻ jëe⁻ to⁺ lo⁺ gya⁺ dsë⁻ to⁺ lla⁺ ñu⁺ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ bii⁺ kih⁺ dsa⁻ jëeyh⁻ kih⁺ Dio.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ la⁺ kih⁺ kuu⁺ he⁻ na⁻ hii⁺

⁸ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ jaa⁻ dsa⁻ më⁺ hi⁻ ma⁺ cha⁻ gya⁺ kuu⁺ kih⁺. Cher⁺ mah⁺ ga⁻ hii⁺ koo⁻ kuu⁺ kiyh⁺, ¿che⁺ sa⁻ hiyh⁺ je⁻ mah⁺ hyayh⁺ cha⁻ neh⁻ kiyh⁺, hnooyh⁻ kwee⁻ lä⁻ jiih⁺ jnøoyh⁺? ⁹ Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jnøoyh⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻ hii⁺ ja⁻, tëeyh⁺ lä⁻ jëe⁻ ome⁺ kyaay⁺ hi⁻ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁺ kiyh⁺ mah⁺ jäyh⁻: “Wa⁻ chaa⁻ jne⁺ llu⁺, jëeh⁺ ma⁻ jnøøhn⁻ ba⁺ kuu⁺ kin⁻ he⁻ ma⁺ na⁻ hii⁺.” ¹⁰ Lä⁻ ja⁻ jwëëh⁻ hnäh⁺, ha⁻ koh⁺ sa⁻ chaa⁻ llu⁺ ángele kya⁺ Dio wa⁻ ra⁻ ga⁻ tu⁺ jaa⁻ dsa⁻ jwë⁺ hliih⁺ mah⁺ dsa⁻ jëeyh⁻ kyaah⁺ Dio — ga⁻ jäh⁺ Jesús.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ chih⁻ hi⁻ na⁻ hëë⁺.

¹¹ Hi⁻ ga⁻ jäh⁺ Jesús ka⁻ läh⁺ juu⁺ la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma⁺ chaa⁻ uu⁺ jo⁻ ñuu⁻. ¹² Nää⁺ hi⁻ mäh⁺ ga⁻ siyh⁻ jmiiy⁻: “Tää⁺, kwëeh⁻ jnä⁺ heen⁻ he⁻ ga⁻ tëen⁺ hyohn⁻.” Mah⁺ ga⁻ kwëeyh⁺. ¹³ Miih⁻ jmi⁺ ba⁺ ma⁻ hya⁻, ga⁻ ka⁺ hi⁻ mäh⁺ he⁺ heey⁻ he⁻ ga⁻ tëey⁺ ja⁻, ngooy⁺ ta⁻ jee⁺ jwi⁺ uu⁺. Jee⁺ ja⁻, ga⁻ jmeey⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, ga⁻ heey⁺ lä⁻ jë⁻ go⁻ te⁻ heey⁻ ja⁻. ¹⁴ Ma⁻ ngëe⁻ ma⁻ mi⁻ llay⁻ lä⁻ jë⁻ kuu⁺ kiyh⁺, ma⁺ ga⁻ lä⁻ cha⁻ hoo⁺ lä⁻ kaa⁺ hwa⁺ ja⁻. Ja⁻ jiih⁺ ga⁻ løø⁺ lla⁻ kyaay⁺ lä⁻ jë⁻. ¹⁵ He⁻ ja⁻ ñeey⁺ na⁻ ngüy⁺ ta⁺ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻

hwa⁴ ja⁻. Dsa⁻ he⁷ ga⁻cheey¹ ta⁻ moh⁷ kiyh¹ mah⁻ dsa⁻hääy¹ ñe¹.
 16 Ma⁷ hnøø¹ chih⁻ he⁷ ma⁷ kayh¹ tuyh¹ kyaah¹ he⁻ ma⁷ kuh⁻ ñe¹ he⁷. Pero jee⁷ ja⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁷ kwa¹ he⁻ ma⁷ kuyh⁻. 17 Ja⁻ga⁻ga⁻lä⁻liiyh⁻ mah¹ ga⁻jmeey⁷ huu⁷dsë⁻: “Jah⁷ moz⁻ sa⁻ chaa⁻ kyaa¹ täa⁻ kyaan⁻, cha⁻ he⁻ kuyh⁻, lä⁻jiyh¹ dsa⁻chaa⁻ ga¹ kiyh¹, mah¹ jnä⁷ dsa⁻juun⁷ hoo⁷ jee⁷ la⁻. 18 Hii⁷ jnä⁷ ngaahn¹ go⁻te⁻ kih¹ täa⁻ kyaan⁻, na⁻chiyh¹ jnih⁷: Täa⁻ kyaan⁻, ma⁻jmeen¹ he⁻ hlih¹ cha⁻ne⁷ Dio hi⁻ ma⁻hläähn⁻ cha⁻neh⁷ ka⁻läh⁷. 19 Mo⁻so⁻ ga⁻tëe⁷ jnä⁷ leen⁷ lä⁻koo⁻ joo⁻. Jmää⁷ jnä⁷ lä⁻koo⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaah¹ ba⁷.”
 20 He⁻ja⁻ ga⁻hey¹ jwë¹ ngaayh¹ kih¹ täa⁻ kyaay¹.

Ja⁻ga⁻llaayh⁻ kiyh¹, uu⁷ ga⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jëe⁷ jmiiy⁻ jayh¹. Peer⁻ ga⁻lä⁻ñih⁷ dsëy¹ kiyh¹ ma⁷ ga⁻jëey¹, mah¹ ngooy¹ ko⁻chih⁻ na⁻ëey¹ chih⁻ he⁷, hi⁻ ga⁻chuyh⁷ kiyh¹. 21 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ chih⁻ he⁷ süyh⁻ jmiiy⁻: “Täa⁻ kyaan⁻, ma⁻jmeen¹ he⁻ hlih¹ cha⁻ne⁷ Dio hi⁻ ma⁻hläähn⁻ cha⁻neh⁷ hne⁻ ka⁻läh⁷. Mo⁻so⁻ ga⁻tëe⁷ jnä⁷ leen⁷ lä⁻koo⁻ joo⁻.”
 22 Pero jmiy⁻ chih⁻ he⁷ ga⁻süyh⁻ moz⁻ kyaay¹: “Go⁻kye⁻ hmih⁻ he⁻ llu¹ ga⁻ miyh⁻ mah¹ kyeh⁻ chih⁻ kyaan⁻ la⁻. Tøø¹ aniy⁻ cha⁻gooy⁻ hi⁻ tøø¹ mi⁻ tiy⁷. 23 Hnääh¹ kya¹ hi⁻ baah⁷ ga⁻ miyh⁻ mah¹ jngëeh⁻ hnäh⁷ kyehn⁷. Wa⁻ jmeen¹ jmi⁷ kiyh¹. 24 Jëeh⁷, gyuu⁻ kyaan⁻ la⁻ hi⁻ ma⁷ na⁻juu⁻ ba⁻ la⁻ kin⁻, ma⁻lä⁻jiyh¹ ka⁻läh⁷. Hi⁻ ma⁻na⁻hëe¹ ba⁻ la⁻, na⁷ ga⁻ma⁻hñaay¹.” Ja⁻ga⁻ga⁻løøy¹ jmeey⁷ jmi⁷.

25 Pero chih⁻ nää⁻ hi⁻ jøø¹ he⁷ ma⁷ hää⁷ jee⁷ nuu⁻. Lä⁻koo⁻ ma⁷ ga⁻llaayh¹ jäh⁻ kiyh¹, ga⁻nuuy⁷ hii⁷ luu⁷, hi⁻ ma⁷ tääh⁷ dsa⁻ jmee⁻ ja⁻. 26 Ga⁻tëeyh¹ jaa⁻ moz⁻ mah¹ ga⁻ngiyy⁷ juu⁻ kih¹ hee⁻ ja⁻ ma⁷ jmee⁻ dsa⁻ jee⁷ ja⁻. 27 Mah¹ ga⁻jäh⁷ moz⁻ he⁷ süyh⁻: “Chih⁻øø¹ ba⁻ na⁻

ma⁻jäh⁻. He⁻ja⁻ ma⁻jngëeh⁻ tää⁻ kyaah¹ kya¹ hi⁻ baah⁷ ga⁻ miyh⁻, kih¹ he⁻ na⁻llu⁻ bih¹ ma⁻jayh⁻.”
 28 Ga⁻lä⁻lleey¹ jwërte⁻ chih⁻ he⁷, sa⁻ ma⁷ hnøøy¹ ma⁷ dsa⁻hey⁷ cha⁻neh⁻. He⁻ja⁻ ya⁻hëe¹ jmiiy⁻ ga⁻chuyy⁷ kyaayh¹ mah¹ dsa⁻hey⁷ cha⁻neh⁻.
 29 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ chih⁻ he⁷ süyh⁻ jmiiy⁻: “Joh⁷ ji⁻ ñe⁻ sa⁻ ma⁻hya⁻ jmeen⁻ ta⁻ kyaah⁷ hne⁻. Ni⁻ miyh⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻hläähn⁻ kyaah⁷ hne⁻. Pero ni⁻ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ma⁻kwëeh⁻ jnä⁷ jaa⁻ jah⁷ mäh¹ mah¹ jmeen⁻ jmi⁷ kyaah⁷ ome⁻ kyaan⁻.
 30 Pero na¹ ma⁻jäh⁻ chih⁻ kyaah¹ na⁻ hi⁻ ma⁻mi⁻lla⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ kyaah⁷ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁻, mah¹ ma⁻jngëeh⁻ kya¹ hi⁻ baah⁷ ga⁻ miyh⁻ kiyh¹.”

31 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ jmiiy⁻ süyh⁻: “Gyuu⁻ kyaan⁻, hne⁻ ñeh⁷ tää⁻ kyaah⁷ jnä⁷. Ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻, la¹ kyah¹. 32 Ha⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ jmee⁻ jne⁻ jmi⁷ mah¹ lä⁻chaa⁻ jne⁻ llu¹. Jëeh⁷ dsa⁻ ñuu⁻ øø¹ na⁻ hi⁻ ma⁷ na⁻juu⁻ ba⁻ na⁻, na⁷ ma⁻lä⁻jiiyh¹. Hi⁻ ma⁻ na⁻hëe¹ ba⁻ na⁻, na⁷ ga⁻ma⁻hñaay¹.”

16

Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻hä⁻goo⁻ta⁻

1 Ga⁻jäh⁷ Jesús ka⁻läh⁷ süyh⁻ discípulo kyaay¹:

—Ma⁷ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻. Kih¹ hi⁻ cha⁻ kuu⁻ he⁷ ma⁷ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁷ hä⁻ goo⁻ ta⁻ kiyh¹. Pero ga⁻bääh⁻ dsih⁻ dsoo⁻, kih¹ he⁻ ma⁷ heey⁻ kuu⁻ kih¹ dsa⁻juuy⁻.

2 Mah¹ ga⁻tëeyh¹ dsa⁻ he⁷ ga⁻süyh⁻: “Ma⁻nuun¹ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ ma⁻løø¹ jmeeh⁻. ¿He⁻la⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

Ngëe⁻ kwaat⁻ kih¹ ta⁻ kyah¹. Jëeh⁷, mo⁻so⁻ le⁻ dsa⁻he⁷ ga⁻gooh⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻kwëeh⁻ hne⁻.” 3 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hä⁻ goo⁻ ta⁻ ja⁻, ga⁻jmee⁻ huu⁷dsë⁻:

“¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁻ na⁻? Dsa⁻juu⁻ ta⁻ ma⁻lleey⁻ jnä⁷ ma⁻jmeen⁻ ta⁻ kiyh¹. Sa⁷ lihn⁻ jmeen⁻ ta⁻ jee⁷ nuu⁻. Peer⁻ na⁻hihn⁻ ngiin⁻ kuu⁻ kih¹ dsa⁻.

4 Ma-man ha-lä jmeen mah-lä-chaa hi-heeh jnä' cha'neh-kih' wa-ra-ya-hi' ta' he- jmeen-la-." 5 He-ja- ga-tëeyh' ma- jaa- ma- jaa- hi- ma- ää- kih' dsa-juu' ta' he'. Hi- to-në' he' ga-siiyh': "Joh' ääh- kih' patrón kyaan-." 6 "Ään- hña-loo' mi'kwaah- acit", ga-jäyh'. Mah' ga-jäh' hi- ma- hä-goo-ta' he', siiyh': "Hee-la-kwaat- kyah'. Na' jee' na- ga-juh-, sii' to-lo-gya' ba' he- ääh-." 7 Ja-ga- ga-siiyh' hi- jñah' he': "¿Hne- na', joh' ääh'?" "Hña-loo' hih' trigo", ga-jäh' hi- he'. Mah' ga-jäyh' siiyh': "Hee-la-kwaat- kyah'. Sii' kye' gyii' ba' he- ääh- hne-." 8 Pero dsa-juuy' he' ga-hlëeh' llu' kih' dsa-hii- hi- ma' hä-goo-ta' ja-, kih' he- ga-lä-may- ga-liyh' ya-hii' llu' ta' kiyh'. Dsoo' ba', dsa- hi- sa- ma-heeh-, may- cha-ga-miih- ha- jee' leeyh' dsa-kyaayh', lä-koh' ga' he- jmee' dsa- hi- tääh' jee' wa'je-.

9 He-ja- jwëehn- hnäh', kyaah' lä-jë- he- cha- kyah' hnäh' jmi-gyuu' hliih' la-, hnøoh' hnäh' ha-lä- jee' lä-jwah' hnäh' kyaah' dsa-. Lä-ja- wa-ra- ga-dsa' he- cha- kyah' hnäh' chaa- hi- heeh- hnäh' cha'neh- jee' go'taah' hnäh' tää'.

10 Jaa- hi- mi-te' koo- ta' pih', lä-ja- mi-tey' ka-läh' ta' he- juuh- ga'. Hi- jaa- hi- sa- mi-teh' koo- ta' pih', lä-ja- sa- mi-teyh' kyaah' ta' he- juuh- ga'. 11 Cher'mah' sa- ga-jmää' hnäh' koooh' hnäh' kuu' he- cha- jmi-gyuu' hliih' la-, ¿ha- lä-ka' dsa- o-jøh- dsë- kyah' hnäh' he- tooyh' gooh- hnäh' he- kyeé' ga? 12 Hi- cher'mah' sa- jmeeh- hnäh' lä-lle- kih' kyaah' kuu' kih' jñah', ¿ha- lä- kwëeh' dsa- hnäh' ma-ra- he- la' kyah' hnäh'?

13 Ni- jaa- dsa- sa- lä-këh' jmi- jmee' ta' he' kih' uu' dsa-juu'. Jëeh' jmeey' na-hääh' jaa- mah'

lä-hnääh' hi- jñah' ba'. Mi-tey' kih' jaa- mah' mi-kwayh' hi- jñah' he'. Lä-ja- sa- lä-këh' hnäh' jmi- kyaah' koo- hä- ba' kah' hnäh' huüdsë- kih' kuu' hi- kah' hnäh' huüdsë- kih' Dio ka-läh'.

14 Ga-nuu' dsa- fariseo ka-läh' lä-jë- he- ma' hlëeh- Jesús discípulo kyaay'. Dsa- fariseo he' ma' tu-dsëey' kuu' he-ja- ga-mi-kwayh' kih' Jesús. 15 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jmääh- hnäh' hñaah' lluy' cha'në- hi- tääh' jmi-gyuu' la-. Pero ñe- ba' Dio ha-lä-la' neh-tuh' hoh' hnäh'. Hi- kih' lä-jë- he- jmee' dsa- juuh- në' hwa' la-, he- ja- sa- lä-jëe' Dio go-te'.

16 Jää' ba' ma' cha- ley kih' Moisé hi- ma' cha- juu' kih' lä-jëe- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio lä-jiih' jii- kih' Jwaa- hi- ma' choo- jmi-. Lä- ma-ja- ga-løø' nuu- dsa- ju'hmëe' lä-koo- jää- Dio dsa- lä-hih' kih'. He-ja- lä-jëe- ba' jmee- lä-bii' lä-jaa' mah' dsa-taayh' jee' jmee- Dio hih'.

17 Pero ma-ra- he- lä-te' ba' ley. Miih- ga' jwëeh- he- heé' gyuuh' hwa' lä-koh' ga' he- jä' ta' koo' koo- mi'juu' kih' ley.

Ga-jäh' Jesús ha- lä- la' he- beë- dsa- øøh'

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 Lä-jëe- hi- beë- dsa-më' kyaah' mah' kaay' jñah' dsa-më', he- ma-jmeey' dso'kye- ba' ja-. Hi- lä-ja- hi- kaa' dsa-më' hi- ga-beey' he', he- ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-läh'.

Dsa- cha- kuu' kyaah' Lázaro

19 Ma' chaa- jaa- dsa- cha- kuu' hi- ma' këh- hmiih- gyuu- läh-. Hmiih- hmooh' jmah' ba' ma' këyh-. Hi- koo- kyoo- ba' ma' cha- lä-jë- nëe' he- ma' kuh-hiyh-. 20 Hi- ma' chaa- jaa- hi- tä-ñee' hi- cheé' Lázaro. Hi- he' ma' gya- ho'haah' kih' dsa- cha- kuu' he'.

Tuu' ba' cha'hmih' ma' laay'. ²¹ Ma' hee' dsëy' ma' kuyh' lä'jē' he' ma' dsa'saa' nē' mes' kih' dsa' cha' kuu' he'. Lä'kye' dsii' ma' dsa'nää' dsa'hlayh' nē' dsoo' kiyh' ja'. ²² Ga'lloo' koo' jmi' ga'juu' hi' tä'ñee' he'. Ya'nää' ängele mah' ga'tëey' lä' ga'tē' koo' kih' Abraham. Lä'ja' ga'juu' dsa' cha' kuu' he' mah' ga'haa' dsih'.

²³ Jee' hääy' cha'je' jëey' wii', ga'chooyh' mo'nëy', hi' uu' ga' ga'jëey' Abraham kyaah' Lázaro tääyh' ko'joh'. ²⁴ He'ja' ga'hleëyh' ki'gaa', ga'jäyh': "Tää' Abraham, wa' lä'nih' hoh' ki' jnä'. Wa' mi'gyah' Lázaro mi'le' cha'gooy' kyaah' jmi' mah' cheey' jee' la' mi'gyayh' ko'h'pih' na'siuhn'. Jëeh', jëen' wii' jwërte cha'je' la'." ²⁵ Pero ga'jah' Abraham siyh': "Gyuu' kyaan', mi'dsooh' hoh' he' ga'ngëeh' llu' jwërte ta'ko'jiih' ma' chaah'. Mah' Lázaro ga'ngëe' hlih'. He'ja' chaay' llu' jee' la', mah' hne' jëeh' wii'. ²⁶ Ma'la' ba' ma'hñah' hnäh' hoo' hnäh'. Tä'jyoh' ko'taa' cha' koo' ta'juh' ñiuh' jee' jnän'. Hi' hnoo' hwëe' jee' la' mah' dsa'näy' jee' na' sa' le'. Ni' sa' le' ya'nää' hi' tääh' jee' na' jee' tōoh' jnääh' la'."

²⁷ Pero dsa' hi' ma' cha' kuu' he' ga'jah': "Chuyun' kyaah' hne', tää' Abraham, chee' Lázaro cha'neh' kih' tää' kyaan'. ²⁸ Jëeh' chaa' hñaa' ooh'n'. Hi' he' hnoon' dsa'hleëyh' mah' lä'ja' mo'so' ya'näy' jëey' wii' lä' jëen' la'." ²⁹ Mah' ga'jah' Abraham siyh': "Cha' ba' nuuh' kih' Moisé hi' cha' ba' juu' he' ga'hleëh' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio jee' tääyh' oo'. Wa' jmeey' he' kih' juu' ja'." ³⁰ Ja'ga' ga'jäyh': "Ja' lä'ja', tää' Abraham. Wa'ra' jah' kih' llaah' jaa' hi' ma' na'juu' jee' kiyh', dsa'jeyh' kyaah' Dio." ³¹ Pero ga'jah' Abraham siyh': "Cher'mah' sa'

ga'jmeey' he' nuuh' kih' Moisé hi' lä'ja' sa' ga'jmeey' he' juu' he' ga'hleëh' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio, ni' lä'ja' sa' lä'heey' wa'ra' ga'jëey' ma'lä'jiih' jaa' hi' ma'na'juu'."

17

Goo' la' kih' hi' jmee' tēh' dsa'kyaah'

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Mah' ga'siuh' Jesús discípulo kyaay':

—Ma'ra' he' gwa' ba' he' jää' jne' jwē' hlih'. Peer' jwii' dsa' hi' jmee' dsa'tēh' dsa'kyaah'. ² Peer' jwii' ba' hi' jmee' dsa'tēh' jaa' hi' mäh' la' kyaah' he' hlih'. Llu' ga' la' kiyh' wa'ra' jah' kih' hñuu' dsa' luuy' koo' cha'too' kih' molii' mah' jwää' dsih' cha'jmi'ñeeh'. ³ He'ja' jwëeh'n' hnäh', leeh' hnäh' kyaah' he' ja'.

'Cher'mah' jaa' ooh' ga'hlääh' kyaah' hne', hleëh' hnih'. Hi' cher'mah' ga'heeh' bih', jmee' joh' hoh' kiyh'. ⁴ Cher'mah' gyii' jiuh' ga'hlääh' kyaah' hne' koo' jmi', hi' cher'mah' gyii' jiuh' jäy' ya'chiiyh' hne': "Mo'so' jmeen' ka'läh'." Ja' jmeeh' joh' hoh' kiyh'.

⁵ He'ja' ga'jah' apóstole siyh' Dsa'jōoh' jnän':

—Jmee' wa' lä'dsoo' dsē' jnääh' cha'ga'miuh'.

⁶ He'ja' ga'jēeh' Dsa'jōoh' jnän' juu' kiyh', ga'siuh':

—Wa'ra' jah' kih' dsoo' hoh' hnäh' ko'h'pih' lä'koo' te' mi'ju' mostaza, le' ba' jwiih' hnäh' chaah' hma' sicómoro la': "Cheh' hñaa' jee' la' mah' gwa' ta' cha'jmi'ñeeh'." Jmee' ba' lä' jwiih' hnih'.

Hnōō' jmee' jne' ta'he' kih' ooh' jne'

⁷ Wa' jmeen', jaa' hnäh' chaa' jaa' moz' kya' hi' kyah' hwa'

o hi- hää- jah'. Wa'ra- jayh',
 ¿che' jwa- jwih' hnih': "Ngëé, ña-
 ya-na' né mes- mah' kuh'huh'?"
 8 Lä-la- ba' jwih' hnih': "Jmee'
 ma-nuu- kuhn'. Jmääh` hñaa'h'
 mah' jmee' ta'he' kin- ta'ko-jih'
 kuh-huhn'. Ja-ga' kuh'huh' hne-."
 9 ¿Che' jwa- jwih' hnih' ti'hmaah',
 kih' he- ma-mi-tey' lä-jë- mada'
 kyah'? Go- laan- kin- sa- jmeeh'
 hnäh' lä-ja-. 10 Lä-ja- ka-läh'
 hnäh', wa'ra- ga-mi-teh' hnäh'
 lä-jë- mada- he- jmee- Dio kyah'
 hnäh', jwah' hnäh': "Sa- cha- jmää'
 jnääh' ni- miuh- kyah'. Jëeh',
 lä-koh' te' he- ää- jmi' jmee' jnääh',
 ko-ja- ba' ma- jmee' jnääh'."

*Ga-mi-hlää' Jesús gyaa' hi- ma-
 dsaah' dsoo' hmih' øø'*

11 Lä-koo- ma' hää' Jesús jwe'
 ngooy' ta- Jerusalén, ga-ngëéy'
 ya-jwih' kih' hwa' Samária kyaah'
 kih' hwa' Galilea. 12 Lä-koo- ma'
 ga-hey' koo- jwih- mäh-, gyaa'
 dsa-ñuuh- hi- ma' dsaah' dsoo'
 hmih' høø', ya-nää' ga-mi-jëy-
 Jesús. Pero uu' ba' ga-tayh'.
 13 Ga-hlëéyh' ki-gaa-, ma' jäh':

—Jesús, hne- hi- laah' ta-jwoh',
 wa-lä-ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

14 Ma' ga-jëé' Jesús lä-jëé-
 dsa-dsaah' he', ga-siiyh':

—Go-nää' hnäh', go-hääh' hnäh'
 hñaa'h' jmi-dsa- mah' jëéy' he-
 ma-jä' kyah' hnäh'.

Ta'ko-jih' jee' ga-näay' ja-,
 ga-ääh' go-te- hmih' øø' ja-.
 15 Jaa- jee' lä-jëé' kih' gyaa' dsa-
 he', ma' ga-jëéy' ma-jä' go-te-
 kiyh', ga-jëeyh- ka-läh', kway-
 ti'hmaah' kih' Dio hlëéyh' ki-gaa-.
 16 Ga-juuyh' jney' ga-jluuy' hñiyy'
 lä-ga-të' hwa' huu' tü' Jesús,
 ga-kwëéyh' ti'hmaah'. Dsa- he'
 ma- chaa- Samária. 17 Mah' ga-jäh'
 Jesús siiyh':

—¿Ja', gyaa' dsa- hi- ma-jä' kih'?
 ¿Ha- ba' tääh' jñah' ga-ñu'? 18 Dsa-

chaa- uu' la-, ma-la- hi- la- ba'
 ma-këh' kwa- ti'hmaah' kih' Dio.

19 Mah' ga-siiyh- dsa- hi- ma'
 dsaah' he':

—Noo-, gwaah- ba' hne-
 kyah'. Ma-hlaä' ba' hne- kih' he-
 ma-lä-dsoo' hoh'.

*Ga-jäh' Jesús ha- lä- le' wa'ra-
 ga-të' jee' jäh'*

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ga-ngii' dsa- fariseo juu' kih'
 Jesús:

—¿Lih' ba' lloo- jmi' jmee' Dio
 hih'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa- la' jnä'hä' wa'ra- ga-løø'
 jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. 21 Ni-
 jaa- sa- jäh': "Jee' la- jmee- Dio hih-
 o jee' oo- ba' jmeey- hih'." Jëeh',
 lä-koo- jää' Dio dsa- lä-hih- kih'
 ma-cha- ba' jee' jñän'.

22 Hi- ga-jäh' siiyh- discípulo
 kyaay':

—Lloo- koo- jmi' lä-hnooh-
 hnäh' wa- jäh' na' ga-juh-
 Hi-ga-lëé'ngo' la-, pero sa- jähñ'
 jmi' he- hnooh- hnäh'. 23 Ma-ja-
 ko-llaa' jäh': "Hi- Jesús ma-jäh',
 hi- cheh' na- o hi- cheh' jee' oo-
 go-jëé' hnäh'." Pero ta- go-nää'
 hnäh', ta-lla-le- hnäh' kaah' kiyh'.

24 Jëeh', lä-koo- jmee' je-ñih' wa'ra-
 ga-hih', dsa-lä-jnä' lä- ga-dsa-
 jmi-gyuu-, ja-ba' lä-ja- le' wa'ra-
 jah' Hi-ga-lëé'ngo' la-. 25 Pero
 to-në' jmee- bii' jëen- wii', dsa-
 chaa- na' jmääy' jnä' ta- koo'.

26 Lä-koo- ga-la' jmi' kih' Noé,
 lä-ja- ka-läh' le' wa'ra- ga-të' jee'
 jäh' Hi-ga-lëé'ngo' la-. 27 Ma' kuh-
 ma' hih- dsa-, ma' dsa-jëé' goo-
 dsa- lä-jih' ga-lloo' jmi' ga-he' Noé
 neh' barco. Jmi' ja- ja' jmi-juuh-
 mah' ga-jngih' kih' lä-jëé-. 28 Ja-ba'
 lä-ja- ga-la' jmi' kih' Lot. Ma' kuh-
 ma' hih- dsa-, ma' tääh' hi- la-, ma'
 tääh' hi- hñii', ma' tääh' hi- jngëé-
 mi' hma- hi- ma' tääh' hi- jmee-
 hne'. 29 Pero jmi' ma' ya-hëé' Lot

jwii¹ Sodoma, ga² hla¹ gyuu^h si¹ je⁻ kyaah¹ azufre he⁻ ga² jngii^h kih¹ la⁻ jee⁻. ³⁰ La⁻ ja⁻ le¹ ka⁻ lah⁻ jmi¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ la⁻ jnaa¹ Hi⁻ ga⁻ lee⁻ ngo¹ la⁻.

³¹ Jmi¹ ja⁻, hi⁻ taah¹ jee¹ ga⁻ te¹ to¹ jwee¹ hne¹ wa¹ jnaay¹ mah¹ wa¹ kyuu¹ bih¹. Sa⁻ wa¹ kyey¹ he⁻ taah¹ cha¹ neh⁻ kiyh¹. Hi⁻ taah¹ jee¹ nuu⁻ kih¹ la⁻ ja⁻ sa⁻ wa¹ lla⁻ naay¹ cha¹ neh⁻ kiyh¹. ³² Ja⁻ mi⁻ dsooh⁻ hoh¹ hnah¹ la⁻ koo⁻ ga⁻ la⁻ kih¹ me¹ Lot. ³³ La⁻ jee⁻ hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ la⁻ jee¹ laay¹ hni¹, juuy¹ ba¹. Pero la⁻ jee⁻ hi⁻ kwaa⁻ hni¹ juu¹, hi⁻ he¹ ba¹ laa¹.

³⁴ He⁻ ja⁻ jweehn⁻ hnah¹, hwē¹ he⁻ jahn¹ ja⁻, na⁻ saa¹ uu¹ ne¹ jii¹. Jaa⁻ he¹ teey¹, hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he¹ ja¹. ³⁵ Uu¹ dsa⁻ me¹ taah¹ dsē⁻ hor⁻ ja⁻. Jaa⁻ he¹ teey¹ hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he¹ ja¹. ³⁶ Ma¹ ja⁻ uu¹ dsa⁻ taah¹ jee¹ nuu⁻ kih¹ jmee⁻ ta¹. Jaa⁻ he¹ teey¹ hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he¹ ja¹.

³⁷ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah¹ discipulo he¹ siiyh⁻:

—¿Ha⁻ ba¹ ja⁻, Dsa⁻ joo^h kyaan⁻? Mah¹ ga⁻ jah¹ Jesús siiyh⁻:

—Jee¹ kyaa¹ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹, jee¹ ja⁻ kuh¹ tu⁻ siih⁻.

18

Juu¹ na⁻ hmää¹ la⁻ koo⁻ la¹ kih¹ jwee⁻ kyaah¹ dsa⁻ me¹ hni¹

¹ Ga⁻ hlēeh¹ ka⁻ lah⁻ Jesús juu¹ na⁻ hmää¹ mah¹ mi⁻ teey⁻ discipulo kyaay¹ he⁻ jmee⁻ bii¹ ngiiy¹ kiyh¹ la⁻ jē⁻ jmi¹ kyaah¹ Dio hi⁻ sa⁻ hnø¹ hwaay¹ he⁻ chuuy¹ kyaah¹ Dio. ² Ga⁻ jäh¹ siiyh⁻:

—Koo⁻ jwii⁻ juuh⁻ ma¹ chaa⁻ jaa⁻ jwee¹ hi⁻ sa⁻ ma¹ gah⁻ Dio ni⁻ sa⁻ ma¹ jmeey⁻ he¹ kih¹ dsa⁻. ³ Jee¹ jwii⁻ ja⁻, ma¹ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ me¹ hni¹ hi⁻ ma¹ dsoo⁻ nē¹ ta¹ kih¹ jwee⁻ he¹, ma¹ jäh¹ siiyh⁻: “Lla¹ ta¹ kin¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ jmeeh¹ jnä¹.” ⁴ Ga⁻ la⁻ hii¹ cha⁻ mi⁻ jmi¹ sa⁻ ga⁻ hii¹ jwee⁻ he¹ ma¹ lla¹ ta¹ kih¹ dsa⁻ me¹ he¹. Kēē⁻

ga⁻ ga⁻ jmeey¹ hu¹ dsē⁻: “Ma⁻ ke⁻ sa⁻ gahn⁻ Dio, ni⁻ sa⁻ jmeen⁻ he¹ kih¹ dsa⁻, ⁵ pero ma⁻ ra⁻ he⁻ jmeen⁻ ba¹ he¹ kih¹ dsa⁻ me¹ hni¹ hi⁻ chuuy¹ kyaah¹ jnä¹. Jēeh¹, cher¹ mah¹ la⁻ ma⁻ ngoo¹ la⁻ ba¹ gway¹ nē¹ ta¹ kin⁻, la⁻ dsēeh⁻ dsēn⁻ kyaah¹ jnih¹.”

⁶ Hi⁻ ga⁻ hlēeh¹ ga⁻ Dsa⁻ joo^h jnän⁻:

—Kye⁻ da¹ hnäh¹ kwaat⁻ kwee⁻ ha⁻ la⁻ ga⁻ jmee¹ jwee⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsē¹ he¹. ⁷ ¿Che¹ jwa⁻ sa⁻ jmee¹ Dio he¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻ lleeh¹ kyaay¹ hi⁻ taah¹ ngii¹ kiyh¹ la⁻ jmi¹ la⁻ hwē¹? ¿Che¹ la⁻ hii¹ jeeyh⁻ kiyh¹, laah¹ hnäh¹? ⁸ Jweeh⁻ hnäh¹, chah¹ ba¹ jeeh⁻ Dio kiyh¹. Pero wa⁻ ra⁻ jah¹ Hi⁻ ga⁻ lee⁻ ngo¹ la⁻, ¿che¹ la⁻ ma⁻ chaa⁻ ja⁻ ba¹ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsē¹ kiyh¹?

Juu¹ na⁻ hmää¹ la⁻ koo⁻ la¹ kih¹ fariseo kyaah¹ hi⁻ ma⁻ koo¹ ku⁻ sih⁻

⁹ Hi⁻ ga⁻ hlēeh¹ Jesús ka⁻ lah⁻ jyoh¹ juu¹ na⁻ hmää¹. Ga⁻ hlēeyh¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ jmee⁻ kwaat⁻ laa¹ jaa⁻ hi⁻ lluu¹ mah¹ ma¹ na⁻ hāayh¹ dsa⁻. ¹⁰ Uu¹ dsa⁻ ga⁻ wii¹ jee¹ chih¹ gwah⁻ na⁻ ngiiy¹ kiyh¹ kih¹ Dio. Jaa⁻ he¹ fariseo, hi⁻ jaa⁻ he¹ hi⁻ koo¹ ku⁻ sih⁻. ¹¹ Dsa⁻ fariseo he¹ na⁻ cheyh¹ ma¹ hlēeyh¹ la⁻ la⁻ kyaah¹ Dio: “Dio kyaan⁻, kwan⁻ ti¹ hmaah¹ kyah¹. Jēeh¹ sa⁻ laan¹ la⁻ koo⁻ laa¹ jee¹ la⁻ jēē⁻ dsa⁻, dsa⁻ hi⁻ hii⁻, hi⁻ sa⁻ mi⁻ teh¹, hi⁻ ngē⁻ kyaah¹ wa¹ hi⁻ cha¹ hi⁻ hyaa¹, ni⁻ sa⁻ laan¹ la⁻ koo⁻ laa¹ hi⁻ koo¹ ku⁻ sih⁻ hi⁻ cheh¹ oo⁻. ¹² To¹ jiih⁻ koo⁻ seman⁻ sa⁻ kuh⁻ huhn⁻ mah¹ ngii¹ mēn¹ kin⁻ kyah¹ hne⁻. Kih¹ la⁻ jē⁻ he⁻ lihn¹, kwa⁻ ba¹ jnä¹ gya¹ kih¹ la⁻ koo⁻ hña⁻ loo¹.” ¹³ Pero hi⁻ koo¹ ku⁻ sih⁻ he¹, uu¹ ga⁻ miih⁻ ma¹ cheyh¹. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ tuu⁻ dsēy¹ ma¹ chooy¹ nēy¹ ta¹ gyuu^h. Ma¹ cheyh¹ kiiy⁻ mo⁻ dsēy¹, ma¹ jäh¹: “Hne⁻ Dio kyaan⁻, wa¹ la⁻ ñih¹ hoh¹ ki⁻ jnä¹, cha¹ miih⁻ he⁻ hliih¹ ma⁻ jmeen⁻.”

14 He-ja- jwëehn~ hnäh', ma-ga-hwëëy- gwah- ga-näay- kiyh', hi- koo- ku'sih- he- ga-jäy- llu- cha'në- Dio. Pero dsa- fariseo he- sa- ga-jäy- llu-. Jëeh', lä-jëë- hi- jmää~ hñii' kaah', hi- he- jä- ta- hwa- go-te-. Pero hi- jmää~ hñii' hwaä, hi- he- ba- lee- jøøh'.

Ga-mi-jää' Jesús gyuu-

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ma- dsa-nää- dsa- dsa-jää- gyuu- kyaä- cha'në- Jesús mah- kyey- gooy- në- kiyh'. Pero ma- ga-jëë- discípulo kyaay', ga-juyh- kih- dsa- hi- ma- jää- gyuu- he-. 16 He-ja- ga-tëeh- Jesús discípulo kyaay', ga-siiyh-:

—Kwa- jwë- ya-nää- gyuu- ta- la- kin-. Ta- ha- hnäh- kiyh', jëeh- hi- laä- lä-koo- gyuu-, hi- he- ba- jää- Dio lä-hih- kih'. 17 Ma-ra- ju'dsoo- jwëehn~ hnäh', hi- sa- heeh- jää- Dio lä-hih- kih' lä-koo- heeh- jaä- gyuu-, sa- heyh- jee- jmee- Dio hih-.

Jaä- dsa- kwaä- hi- cha- kuu- ga-hlëeh- kyaah- Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Jaä- dsa- hi- ma- kye- në- ga-ngii- juu- kih- Jesús, ga-jäyh-:

—Hne- hi- laä- Ta-jwöh- lluu-, ¿hee- hnøø- jmeen- mah- tëeh- jee- mo-so- juuy-?

19 He-ja- ga-jäh- Jesús siiyh-:

—¿Ché- ñeh- hne- he- laan- lluu-? Jëeh- ni- jaä- hi- lluu- sa- chaa-, jaä- Dio ba- hi- lluu-. 20 Ma-kyuu- ba- hne- lä-jë- mada- kih- Dio: “Ta- kaah- hi- laä- kyaä- jñah-, ta- jngëeh- dsa-, ta- hii- kih- dsa-, ta- jmee- dsoo- kih- juu- ta-juu-. Wa- hnaah- maa- kyaah-, tää- kyaah-.”

21 He-ja- ga-jäh- dsa- he- siiyh-:

—Lä-jë- he- na- ma-mi-ten- lä-jiih- ma- mäh-.

22 Ma- ga-nuu- Jesús he- ga-jäh- dsa- he- lä-ja-, he-ja- ga-siiyh- ka-läh-:

—Hnøø- ga- koo- he- jmeeh-. Gwaah- go-hñii- lä-jë- he- cha- kyah- mah- go-kwëeh- hi- tä-ñee-. Lä-ja- ba- lä-cha- cha-miih- kyah- gyuu- jmi-gyuu-. Ja-ga- na- ñeeh- mah- jmeen- ko-jøh- —ga-jäh- Jesús.

23 Ma- ga-nuu- dsa- he- juu- ja-, ga-lä-meeh- dsëy- jwërte- kih- he- ma- chay- cha-miih- kuu-. 24 Ma- ga-jëë- Jesús ga-lä-meeh- dsëy- cha-miih-, he-ja- ga-jäyh-:

—Ha- koh- sa- jwëeh- la- kih- dsa- cha- kuu- heyh- jee- jmee- Dio hih-. 25 Sa- ga-jwëeh- la- kih- jaä- camey-, ngëë- to-gwa- koo- hma- kuu- lä-koh- ga- he- heh- jaä- dsa- cha- kuu- jee- jmee- Dio hih-.

26 Lä-jëë- hi- ga-nuu- juu- la-, ga-jäyh-:

—¿Hii- ba- lää- ja-?

27 He-ja- ga-jäh- Jesús siiyh-:

—He- sa- lä-këh- dsa- jmi- jmee-, Dio ba- lih- jmee-.

28 Mah- ga-jäh- Pee- siiyh-:

—Ma-jä- ba- lä-jë- he- cha- kyaä- jnääh- mah- ma-ya-nøø- jnääh- kyaah- hne-.

29 He-ja- ga-jäh- Jesús siiyh-:

—Ma-ra- ju'dsoo- jwëehn~ hnäh-. Lä-jëë- hi- ma-tuu- dsë- ma-hwëë- cha-neh- kih-, hi- ma-beey- cho-jmiiy-, øøyh-, mëy-, chih- kyaay- kih- he- hnøøy- jmeey- lä-koo- lä- mada- kih- Dio, 30 hi- he- hyoh- cha-ga-miih- jmi-gyuu- la-. Hi- jmi-gyuu- he- na- ga- jä-, tëëy- jee- mo-so- juuy-.

Ngoo- hnë- jiih- jmeeh- Jesús juu- he- juuy-

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Ga-tëeh- Jesús kah- lä-jëë- gya-tuu- discípulo kyaay- mah- ga-siiyh-:

—Na- maan- ta- Jerusalén mah- lä-te- lä-jë- he- ga-sii- lä-jëë- hi- ga-ngëë- juu- kih- Dio llo-joo- lä-koo- ga-siiy- kih- Hi-ga-lëë-ngo-

la-. ³² Jee' ja- taayh- jnä' ja'goo-
dsa- hi- sa- laa' judiu mah'
mi-kwayh' jnä', ta-haayh- jnä',
mah' ti'hney' jnä'. ³³ Ma-ngëë'
ma'jmi' ma-baay' jnä', ja-ga'
jngëëyh' jnä'. Pero lä-jiihn' ka-läh'
ga'-ma-hya- hnë- jmi'.

³⁴ Pero ni- jaa- discípulo kyaay'
he' sa' ga-lä-ngëë' he' juu' ja- ma'
hlëëyh-. Kih' discípulo he' ma' la'
lä-koh' juu' na-hmäa' ba'. He'-ja-
sa' ga-lä-ngëëy' hee- ma' hnøø' jäh'
juu' ja-.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ma-ngoo' ya-jäh- Jesús chuuh'
jwii- Jericó, koo' jwë' ja- ma'
gya' jaa- dsa-tuu' hi- ma' chu'
kyaah' dsa- hi- ma' dsa-ngëë'
jee' ja-. ³⁶ Ma' ga-nuu' dsa-tuu'
he' dsa-ngëë' jwëë' dsa- mah'
ga-ngiiy' juu':

—¿Hee- na- jmee- dsa- hi-
ga-nää' na-?

³⁷ Mah' ga-jmeeh' dsa- juu' kiyh':
—Jesús dsa- chaa- Nazaret ba'
na- hi- dsa-ngëë' cha'jwë' la-.

³⁸ Ja-ga' ga-hlëëyh' ki-gaa-,
ga-jäyh':

—Jesús, hne- hi- laa' sa'ju- kih'
David, wa' lä-nih' hoh' ki- jnä'.

³⁹ Lä-jëë- dsa- hi- ga-nää' ta-
cha'në' Jesús, ga-juu'yh' kih' dsa-tuu'
he' mah' mo-so- ma' tooyh' miih'.
Pero dsa-tuu' he' cha-ga'miih- ma'
tooyh- miih':

—Hne- hi- laa' sa'ju- kih' David,
wa' lä-nih' hoh' ki- jnä'.

⁴⁰ Ja-ga' ga-noo- Jesús.
Ga-jmeey' mada- na'kyaay' hi-
tuu' he' chuh- kiyh'. Ma' ga-llooy'
chuh-, ga-ngii' Jesús juu' kiyh'.

⁴¹ Ga-jäyh' siiyh':

—¿Hee- hnooh- jmeen- kyah'?

Mah' ga-jäh' dsa-tuu' he':

—Dsa-jøøh' kyaan-, hnoon'
lä-jnä' mi'nën-.

⁴² —Wa' lä-jnä' ba' mi'nëh'.
Ma-hlaa' ba' hne- kih' he-
ma-lä-dsoo' hoh' —ga-jäh' Jesús
siiyh-.

⁴³ Lä-chah' ja- ga-lä-jnä' mi'nëy'.
Mah' ngooy' kyaah' Jesús, kway-
ti'hmaah' kih' Dio. Hi- lä-jëë- dsa-
hi- ma-tääh' jee' ja- ma' kway-
ti'hmaah' kih' Dio ka-läh'.

19

Juu' kih' Zaqueo

¹ Ma' ga-he' Jesús jee' jwii- Jer-
icó, ngoo' bih' hääy' jwë'. ² Jee'
ja- ma' gya' jaa- dsa- cha- kuu'
hi- ma' chee- Zaqueo, dsa-jøøh'
kyaa' lä-jëë- hi- ma' koo' ku'sih-.

³ Ma' hnøøy' ma' jëëy' Jesús. Pero
sa- ga-tëëy' ma' jëëy' jee' kih' jwëë'
dsa-, jëëh' ma' laay' jaa- dsa- bëeh'
pih'. ⁴ He'-ja- ngooy' ko-chih'
ta- cha'në'. Ga-wiiy' gyuu'h' hma-
sicómoro mah' jëëy' Jesús. Jëeh' ta-
ja- ma' dsa-ngëëy'.

⁵ Ma' ya-jäh-
Jesús jee' ja-, ga-jëëy' ta- gyuu'h',
ga-jëëy' Zaqueo lleë' gyuu'h' hma-
Mah' ga-siiyh':

—Zaqueo, jñaa- na'koh' jee' na-
Jëeh', na' jmee' bii' na-jän' cha'neh-
kyah'.

⁶ Ja-ga' ga-jñaa'y' ko-chih'. Peer-
jëë- dsëy' ga-tëëy- cha'neh- kiyh'.

⁷ Ma' ga-jëë' lä-jëë- dsa- he',
ga-løøy' hlëëyh- wii' kih' Jesús, kih'
he- ga-jäy' cha'neh- kih' jaa- dsa-
wa' hi- cha- hi-. ⁸ Mah' ga-noo-
Zaqueo jee' ma-gya', ga-jäyh' siiyh-
Dsa-jøøh' jnan':

—Dsa-jøøh' kyaan-, kwan'
to'dsaah- he- cha- kin- kwëëhn-
dsa- hi- tä-nee'. Lä-jëë- hi-
ma-hiin' kuu' kih', ngëën' kiyh' kyë'
juh-.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Na' ma-laa' lä-jëë- dsa- hi-
tääh' cha'neh- la-. Jëeh', dsa-nuuh-
la-, laa' ja-ba' sa'ju- kih' Abraham
ka-läh'. ¹⁰ Jëeh', Hi- ga-lëë-ngo' la-,

ma-jay~ hnaayh~ hi~ na-hëë' mah' lääy'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' uu- dsa- hi- ga-jmee' ta' kyaah' kuu'

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma' tääh' dsa- ma' nuu- kih' Jesús, he-ja- ga-hlëëyh' juu' na-hmää' lä-la-. Jëeh' ma-ngoo' ya-jäyh' kih' Jerusalén hi- ma-jmee- dsa- haa'dsë-, lä-cha' ja- ma' lee' Jesús dsa-ta' mah' jmeey' hih' kih' dsa-gooy'. ¹² He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Ma' chaa- jaa- dsa-jøøh' hi- ngoo' jee' jwii- uu' jee' hñaä' dsih' leey' dsa-ta' jøøh', ja-ga' jäyh' gooy'. ¹³ Jää' ja-ga' ya-hëëy', ga-tëëyh' gyaä' moz~ kyaay'. Ga-kwëëyh' ma' koo- chooh' kuu' lä-jaay-. Mah' ga-siiyh': "Jmee' hnäh' ta' kyaah' kuu' la-, ta'ko-jiih' lä-hëën'." ¹⁴ Pero dsa- hi- ma' tääh' jee' jwii- ja-, ma' na-høøh' kih' dsa-jøøh' he'. He-ja- ga-cheey' dsa- kaah' kiyh' hi- dsa-jäh' jee' ja-: "Sa' hnøø- jnääh' lee' dsa- na- dsa-ta' kyaä' jnääh'."

¹⁵ 'Lä-koo- ma' jah' dsa-jøøh' he', ma-ngëë' ma-hñaay' ta', ga-jmeey' mada' dsa-tëëyh' moz~ hi- ga-kwëëyh' kuu' mah' jëëy' ha- koo- te' kuu' ma-lih~ moz~ he'. ¹⁶ Ja' hi- to-në' he', ga-jäyh' siyh': "Dsa-jøøh' kyaan~, kyaah' kuu' kyah' ma-lihn~ koo- ga' gya' lä-koo- te' he- ga-kwëëh' jnä'." ¹⁷ Dsa-ta' jøøh' he' ga-jäh' siyh': "Llu' ba' ta' kyah', hne- moz~ lluu' kyaan~. Kih' he- ma-mi-teh' kyaah' miih- he- ga-toohn' gooh-, lee' dsa-ta' kih' gya' jwii-." ¹⁸ Ja' hi- jñah' he' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan~, kuu' kyah' ma-lih~ hña' juh' lä-koh' te' kuu' he- ga-kwëëh' jnä'." ¹⁹ Hi- ga-siiyh' ka-läh' hi- he': "Hne- ka-läh' lee' dsa-ta' kih' hña' jwii-."

²⁰ Hi- ja' jñah' ka-läh' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan~, hee- kuu' kyah' la-, ga-løøn' llu' kyaah' hmiih- dsa-luu-. ²¹ Jëeh', ga-lä-gohn- kyaah' hne- kih' he- hääh' kyaah' ta' kyah'. Jmeeh- kyah' he- la' kih' jñah' hi- chooh' ta' jee' sa- jngëëh-." ²² Mah' ga-jäyh' siyh': "He- ba' che- hlëëh' hne- moz~. Kyaah' ja-ba' juu' he- ma-hlëëh' llan' ta' kyah'. Ma-ñeh' ba' hne- he- hääñ', mah' jmeen' kin' he- la' kih' jñah' hi- choohn' ta' jee' sa- ma-jngëën'. ²³ ¿He-la' sa' ga-tøøh' kuu' kin' banco mah' ma-la- ma-jahn' ma-ngëëh' kin' lä-kye- sa-joø' kih'?" ²⁴ Mah' ga-siiyh' lä-jëë- hi- ma' tääh' jee' ja-: "Jñuuh' hnäh' kuu' he- chooyh- na- mah' kwëëh' hnäh' hi- cha- kih' gya' koo- na-." ²⁵ Dsa- he' ga-jäh' siyh': "Dsa-jøøh' kyaan~, pero dsa- na- cha- ba' kiyh' gya' koo- na-." ²⁶ Pero jwëëhn' hnäh': "Hi- cha- kih', hyoyh- cha-ga'miih-. Mah' hi- cha- miih- kih', dsa-jñuh' go-te- ba' he- cha- kiyh'. ²⁷ Lä-ja- ka-läh' lä-jëë- hi- na-høøh' kin', hi- sa- ma' hnøø' ma' jmeen' hih' kih', go-kyaä' kyaan~ ta- la' mah' kuh' luuy' cha-nën- la-."

Ga-he' Jesús na-dsëë- burr- jwii- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ma-ngëë' ma-hlëëh' Jesús juu' ja-, ga-hey' jwë' ngooy' ta' Jerusalén. ²⁹ Ma' ngooy' ya-chuyh- jwii- Betfagé kyaah' Betania, jäh' kih' moh' he- chee- Olivo, ga-cheey' uu' discípulo kyaay'. ³⁰ Ga-siiyh':

—Go-nää' hnäh' ta' jee' jwii- mäh- he- nøø' ta' cha-në'. Wa-ra- ga-tëëh' hnäh' jee' oo-, jnääh' hnäh' jaa- burr- mäh' hi- na-hñuuh', hi- sa' ga' ma-wii' dsa'. Ja- cheeh' hnäh' mah' ya-jääh' hnäh' ta' la'. ³¹ Cher' mah' chaa- hi- ga-ngii' juu'

kyah' hnäh' he-la' cheeh' hnäh' burr~ na-, ja- jwiih' hnih' lä-la-: "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaa' jnääh' ba' la-."

³² He-ja- ga-nää' ba' hi-ga-cheey' he'. Hi' ga-jnääh' ba' lä-koh' ga-jäyh'. ³³ Lä-koo- ma' tääh' cheeyh- burr~ he', ga-jäh' dsa-juu' burr~ siyh-:

—He-la' cheeh' hnäh' burr~ na-?

³⁴ Mah' ga-jäh' discípulo he' siyh-:

—He- jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' jnän' ba' la-.

³⁵ He-ja- na-jääh' burr~ he' jee' cheh' Jesús mah' ga-kye- dsa-hmiih- kih' ka'luu' burr~. Ja-ga' ga-wii' Jesús burr~ he'. ³⁶ Lä-koo- ma' ngoo' Jesús, lä-jëë- dsa- ma' ja- hmiih- kih' lä- hä' jwë'. ³⁷ Ma' ngooy' ya-jäyh- jyoo- kih' moh' Olivo, peer- ma' chaa- llu' lä-jëë- dsa- kyaay' hi- ma' chaa' kaah' kiyh'. Ma' tooyh- miih', kway- ti'hmaah' kih' Dio kih' lä-jë- he- juh- gaa- he- ga-jëy'. ³⁸ Ma' jäyh':

—iDio kyaah' Dsa-jøøh' jnän' hi- ja' na- lä-hih' kiyh'! Wa' hii' ti' gyuuh' jmi-gyuu-. iHe- ba' che-jøøh' läa' hi- gya' gyuuh'!

³⁹ Ja-ga' ko-llaa' fariseo hi- ma' tääh' jee' kih' dsa- he' ga-jäyh':

—Ta-jwoh', ta- kwa- jwë' hlëeh- discípulo kyaah' lä-na-.

⁴⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh-:

—Jwëeh- hnäh', cher'mah' dsa-la- ga-tu' hlëeh- lä-na-, kuu' he- tääh' la- hlëeh' llay-.

⁴¹ Lä-koo- ma' ga-tëë' Jesús chuh- kih' Jerusalén, ga-jëy' ta- jee' jwii- ja-. Peer- ga-ki' ga-hooyh' kih' dsa- chaa- jee' ja-. ⁴² Hi- ga-jäyh':

—He- ba' che- llu' kyah' hnäh', wa-ra- jäh' kih' lä-ngëeh' hnäh' jmi' na', hij- na- hi- le' jmee' hii' ti' kyah' hnäh'. Pero sa- jnä' he- ja- kyah' hnäh' na' ga-juh-. ⁴³ Jëeh',

jä- jmi' hlih' kyah' hnäh'. Dsa- hi- na-høøh' kyah' hnäh' dsa-taayh' lä-ku' lä-ji' jee' jwii- kyah' hnäh' mah' saayh' hnäh' lä-hii' né' go-te-. Ni- ko-taa' mo-so' cha- jee' lääh' hnäh'. ⁴⁴ Soh'hlay' go-te' na'hyah- he- na-jnë- jwii- kyah' hnäh'. Ja- jiih' ma-jaa' hnäh' kih' dsa- he'. Soh'hla' mi'kuu' he- la' na'hyah-, kih' he- sa- ga-jmeeh' hnäh' he' he- ja' hi- ma' lää' hnäh'.

Ga-hwëë' Jesús dsa- hi- ma' tääh' hni' jee' chih' gwah-

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ma' ga-he' Jesús jee' chih' gwah- juuh-, ga-løøy' hëëy- kih' lä-jëë- dsa- hi- ma' lla- hmooh' jee' ja-. ⁴⁶ Mah' ga-siiyh-:

—Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Hne- kin- lä-chee' hne- jee' ngii- dsa- kih' Dio." Pero ma-jmeeh' hnäh' lä-koo- too- jee' dsa-taah' dsa-hii- ba'.

⁴⁷ Koo- jmi' koo- jmi' ma' hlëeh- Jesús dsa- jee' chih' gwah-. Pero lä-jëë- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kih' jee' jwii- ja-, ma' hnøøy' ma' jngëëyh' Jesús. ⁴⁸ Sa- ga-jnøøyh' ha- lä- ma' jmeey' mah' ma' jngëëyh' Jesús, jëeh' jwëë- dsa- ma' tääh' jëë- koo- hwëh-, nuuy- juu' he- kwa- Jesús.

20

He- ja' gyuuh' ba' hih- he- jmee- Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Koo- jmi' ma' cheh' Jesús hlëëyh- dsa- ju'hmëë' jee' chih' gwah- ma' ya-nää' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley ko-jøh' kyaah' dsa-gyuuh'. ² Mah' ga-jäyh' siyh' Jesús:

—Chiih' jnääh'. iChe' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä-jë- he- na-? iHii- kih' hih- he- jmeeh- lä-na-?

³ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Ngiin' koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jeeh' da' hnäh' kin- jää', ja- ga' jwahn- hi- kih' hih- he- jmeen- lä-la-. ⁴ ¿Hi- ga'jmee' hih- he- ga' chaa' Jwaa- dsa- jmi-, che' Dio o che' dsa- ñuuh-?

⁵ Jee' tääyh' ja- ma' llay- juu' kyaah' dsa- kyaayh', ma' jäh':

—Cher mah' ga'jäh' jne', hih- kih' Dio ba' ja-, Jesús jäh': "¿He-la' sa' ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga- ja-?" ⁶ Hi- cher mah' ga'jäh' jne', ja' hih- kih' dsa- ba' ja-, lä-jëe- dsa- te' kuu' jnan', jëeh', lä-jëe- hi- he- jmeey- dsoo' Jwaa- ma' laa' jaa- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio.

⁷ He-ja- ga-jäyh' ga-siiyh- Jesús: —Sa' ñe' jnääh' hi- kih' hih- ja' Jwaa- he- ga' chaa' dsa- jmi-.

⁸ Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh' ka-läh', ga-siiyh-:

—Ni- jnä' sa' jmeehn- juu' hi- ga'jmee' hih- he- jmeen- lä-la-.

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' dsa- hi- ga-høø' ta' kih' jñah'

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Hi- ga-løøy' hlëëyh- dsa- juu' na-hmää' lä-la-:

—Jaa- dsa- ga-tää' koo- nää' chaah' wii- jäh'. Mah' ga-tooyh- goo- dsa- he- høøy' ma' to'dsaah'. Ja- ga' ya-hëëy' ngooy', jee' ga-lä-hëëy' cha-miih- jmi-. ¹⁰ Ma' ga'lloo' jii- kih' mi' jäh' ja-, ga'cheey' jaa- moz' kyaay' jee' ma' tääh' dsa- høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey- he- ma' tëëy-. Pero dsa- hi- ma' høø' chaah' jäh' ja-, ga'kway' kih' moz- he' mah' ga-hëëy' kih' ta'jmah'.

¹¹ Ga'cheey' jñah' ka-läh' moz' kyaay'. Hi- he' ka-läh' ga'jmi' ga-baa' dsih', ga-lley- o-hih- kih' mah' ga'cheeyh- ta'jmah'. ¹² Ga'të' hnë- jiih- ga'cheey' jñah' moz' kyaay'. Pero dsa- hi- ma' tääh' jmeey- ta' jee' ja-, lä-ja- ka-läh'

ga'jmeeyh- dsoo' mah' ga-hëëy' kih' go-te-.

¹³ Hi- dsa-juu' chaah' jäh' ja-, ma' jmeey- huudse-: "¿Ha- lä- jmeen? Go' cheen' jaa- chih- kyaan- nää' ga' hi- hnaan-, ha- ga- che- wa'ra- ga'lloo', jmeey' he' kih'." ¹⁴ Pero dsa- hi- ma' høø' chaah' jäh' ja-, ma' ga-jëëy' ja' chih- he', ga-taayh' ga'llay' juu', ga-jäyh': "Hi- oo- na- jä' kyaah' ta' la-. Wa' jngëeh' jnih' mah' jän' kyaah' heey- he- ma' tëëy-." ¹⁵ He-ja- ga-lleey- ta- ka'hne- jee' ma' na-jnää' chaah' jäh' ja- mah' na'jngëëyh-.

¿Hee- ba' jmeey' dsa-juu' chaah' jäh' kih' hi- høø' ta' kiyh', laah' hnäh'? ¹⁶ Lloo- dsa-juu' jäh' mah' mi'llaay- hi- jmeey- ta' ja- mah' tooyh- goo- jñah' hi- jmeey' ta' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

Ma' ga-nuu' lä-jëe- dsa- he' juu' ja-, ga-jäyh':

—iSa- wa' kwa' Dio jwë' jmeen' lä-ja-!

¹⁷ Ma' cheh' Jesús jëe- lä-jëe- dsa- he' mah' ga-siiyh-:

—¿Hee- hnøø' jäh- he- na-sii- lä-la-?: Ja-ba' kuu' he- sa- ga-tih' dsë' të-hyah',

he- ja- ba' ga-jä' lä'koo- mi'kuu' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

¹⁸ Lä-jëe- hi- täh- në' kuu' ja-, hi- he' chu-jøø' jmi-ngo' kih'. Hi- wa'ra- ga-toh' kuu' ja- në' kih' dsa-, jleeyh' go-te-.

¹⁹ Lä-jëe- jmi-dsa- kaah' he' kyaah' ta-jwoh' kyaay' ley hnøøy' ma' saayh' Jesús hor- ja-, jëeh' ga-tah' dsëy' he- ga-hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmää' ja-. Pero ma' gayh- dsa-.

Kwaat' kih' ku'sih-

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ He-ja- ga'cheey' dsa-kaah' he' ko'llaa' dsa- hi- na'ki- juu'. Hi- he' ma' jmää- hñii' lä'koo- hi-

llu¹. Lã⁺ taa⁺ ga⁺ ga⁺ jmeey⁺ ha⁻ lã⁻ jee⁺ ma⁺ kaa⁺h⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ma⁺ hñi⁺y⁺ kiy⁺h⁺ kyaah⁺ dsa⁻ta⁻.
 21 Lã⁻ ja⁻, ga⁻ ngii⁺y⁺ juu⁺ kiy⁺h⁺:

—Ta⁻ jwoh⁺, ñe⁺ jnãã⁻ hne⁻ hlëéh⁻ kwee⁻ ma⁺ kwah⁻ juu⁺. Sa⁻ cha⁻ kwaat⁻ kyeh⁺ ha⁻ lã⁻ laa⁺ lã⁻ jaã⁻ lã⁻ jaã⁻ dsa⁻. Hne⁻ jwiih⁺ dsa⁻ kyaah⁺ ju⁺dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺ ha⁻ lã⁻ la⁺ jwë⁺ kih⁺ Dio. 22 ¿Ha⁻ lã⁻ jwah⁺ hne⁻, che⁺ llu⁺ mi⁺hmaah⁺ jne⁺ ku⁺sih⁻ kih⁺ dsa⁻ta⁻ César o sa⁻ llu⁺?

23 Pero kyuu⁺h⁻ ba⁺ Jesús may⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ siiyh⁻:

—¿He⁻ la⁺ kah⁻ hnãh⁺ dsën⁻?
 24 Heeh⁻ da⁺ jnã⁺ koo⁻ kuu⁺. ¿Hi⁺ kih⁺ heeh⁻ too⁻ la⁻? ¿Hi⁺ kih⁺ jmi⁻ na⁻ sii⁺ la⁻?

Mah⁺ ga⁻ jãh⁺ dsa⁻ he⁺ siiyh⁻ Jesús:

—Kih⁺ César ba⁺ na⁻.

25 He⁻ ja⁻ ga⁻ jãh⁺ Jesús siiyh⁻:

—He⁻ la⁺ kih⁺ César, kwëéh⁻ ba⁺ César. He⁻ la⁺ kih⁺ Dio, kwëéh⁻ ba⁺ Dio he⁻ la⁺ kih⁺.

26 Ni⁻ mi⁺h⁻ sa⁻ ga⁻ jnøøyh⁺ ha⁻ lã⁻ jee⁺ ma⁺ kaa⁺h⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús to⁻ lo⁻ në⁻ lã⁻ jëë⁻ dsa⁻. Koo⁻ ga⁻ taayh⁺ jëë⁻ dsayh⁻ ba⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻ jëeh⁻ Jesús kiy⁺h⁺ mah⁺ ga⁻ jãy⁺ ti⁺sih⁻ go⁻te⁻.

Ga⁻ ngii⁺ dsa⁻ juu⁺ ha⁻ lã⁻ le⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ tã⁻ jee⁺ lã⁻ jiih⁺ hi⁻ na⁻ juu⁺
 (Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Lã⁻ ja⁻ ga⁻ lla⁻ nãã⁻ ko⁻ llaã⁻ dsa⁻ saduceo jee⁺ ma⁺ cheh⁺ Jesús. Dsa⁻ he⁺, sa⁻ ma⁺ jmeey⁺ dsoo⁺ he⁻ lã⁻ jiih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺. Mah⁺ ga⁻ ngii⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús. 28 Ga⁻ jãyh⁺:

—Ta⁻ jwoh⁺, Moisé ga⁻ sii⁺ jnã⁻ kyaah⁺ juu⁺ la⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻ juu⁺ jaã⁻ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ hi⁻ sa⁻ chaa⁻ joo⁻, dsa⁻ ñuu⁺h⁻ øøh⁻ hli⁺ he⁺, lle⁻ kih⁺ tëëy⁻ dsa⁻ më⁻ mah⁺ lã⁻ chaa⁻ joo⁻ hi⁻ lee⁻ kwaat⁻ kyaã⁻ hli⁺ øøyh⁻. 29 Ma⁺ laã⁻ gyeë⁺ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ jaã⁻ ba⁺ cho⁺ jmiiy⁻. Hi⁻ to⁻ në⁻ he⁺ ga⁻ kaa⁻ dsa⁻ më⁻ pero chãh⁺ ba⁺ ga⁻ juu⁺. Sa⁻ ga⁻ lã⁻ chaa⁻ joo⁻.

30 He⁻ ja⁻ jee⁺ ga⁻ tã⁻ uu⁺

dsa⁻ ñuu⁺h⁻ øøyh⁻, ga⁻ kaa⁻ dsa⁻ më⁻ he⁺. Ja⁻ ba⁺ lã⁻ ja⁻ ga⁻ juu⁺, sa⁻ ga⁻ lã⁻ chaa⁻ joo⁻. 31 Jee⁺ ga⁻ tã⁻ uu⁺ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ øøyh⁻, ga⁻ kaa⁻ dsa⁻ më⁻

he⁺. Ja⁻ ba⁺ lã⁻ ja⁻ lã⁻ jëë⁻ gyeë⁺ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ ga⁻ kaa⁻ dsa⁻ më⁻ he⁺ hi⁻ ga⁻ juu⁺ lã⁻ jëë⁻ gyeë⁺ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ he⁺. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ lã⁻ chaa⁻ joo⁻.

32 Jee⁺ ga⁻ dsaa⁻ go⁻ te⁻, ga⁻ juu⁺ hñi⁺ dsa⁻ më⁻ ka⁻ lãh⁻. 33 Wa⁻ra⁻ ga⁻ tã⁻ jee⁺ lã⁻ jiih⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺, ¿hi⁺ jaã⁻ kih⁺ jee⁺ lã⁻ jëë⁻ gyeë⁺ lee⁺ kyaã⁻ dsa⁻ më⁻ he⁺? Jëéh⁺, ga⁻ lã⁻ jëë⁻ gyeë⁺ ba⁺ ga⁻ lã⁻ kyaã⁻yh⁻ —ga⁻ jãh⁺ dsa⁻ saduceo siiyh⁻ Jesús.

34 He⁻ ja⁻ ga⁻ jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiy⁺h⁺, ga⁻ siiyh⁻:

—Dsa⁻ më⁻ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ jee⁺ gooy⁻ ta⁻ ko⁻ jiih⁺ chaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ ba⁺.

35 Pero lã⁻ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ laã⁻ kwaat⁻ lã⁻ jiih⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻ juu⁺ mah⁺ dsa⁻ taayh⁺ jmi⁻ gyuu⁻ hmëë⁻, jee⁺ ja⁻ ni⁻ jaã⁻ dsa⁻ më⁻ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ mo⁻ so⁻ jee⁺ gooy⁻. 36 Ni⁻ mo⁻ so⁻ juu⁺ ka⁻ lãh⁻, lee⁻ kwee⁻ lã⁻ koo⁻ ángele. Lã⁻ llu⁺ he⁻ lã⁻ jiiyh⁺ he⁻ ja⁻ lee⁻ joo⁻ Dio ba⁺. 37 Hi⁻ lã⁻ kye⁻ Moisé ga⁻ mi⁺ jnãã⁻ jnã⁻ he⁻ lã⁻ jiih⁺ dsa⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻ juu⁺.

Jëéh⁺, lã⁻ ma⁺ ga⁻ sii⁺ Moisé lã⁻ koo⁻ ga⁻ la⁻ kiy⁺h⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺ chaah⁺ too⁻ ja⁻, ga⁻ tëëyh⁺ Dio lã⁻ la⁻: “Dio kyaã⁻ Abraham, Dio kyaã⁻ Isaac, Dio kyaã⁻ Jacob.” 38 He⁻ ga⁻ jãyh⁺ lã⁻ ja⁻, sa⁻ na⁻ juu⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnã⁻ he⁺ kih⁺ Dio. Jëéh⁺ Dio jnã⁻ laay⁺ Dio kyaã⁻ hi⁻ na⁻ jiih⁺ ba⁺.

39 Ko⁻ llaã⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaã⁻ ley ga⁻ jãh⁺ siiyh⁻:

—Llu⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻ jãh⁺ na⁻, Ta⁻ jwoh⁺.

40 Ja⁻ jiih⁺ mo⁻ so⁻ ga⁻ tuu⁻ dsëy⁻ ma⁺ ngii⁺ gyih⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.

Hi⁻ kih⁺ ja⁻ hi⁻ laã⁻ Cristo
 (Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mah⁺ ga⁻ jãh⁺ Jesús siiyh⁻:

—¿Ha⁻ lã⁻ la⁻ he⁻ jãh⁺ dsa⁻, Cristo laã⁻ sa⁻ ju⁻ kih⁺ David? 42 He⁺ ba⁺

hñii' David ga⁻sii' juu' la⁻ nē' je⁻
kih' Salmo:
Ga⁻jäh' Dio ga⁻siiyh⁻ Dsa⁻jøøh'
kyaan⁻:

“Na' jwoo' ra⁻llu⁻u' kin⁻ la⁻,
43 lä⁻jiih' lloo⁻ jmi⁻ llaan⁻ hi⁻ ti⁻h'
lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh' kyah'.”

44 ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ laa⁻ Cristo sa⁻ju⁻
kih' David ga⁻ ja⁻, cher⁻mah'
hñii' David ga⁻jäh' kih' Cristo:
“Dsa⁻jøøh' kyaan⁻?”

*Ga⁻juu⁻h' Jesús kih' ta⁻jwoh' kyaa⁻'
ley*
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc.
11:37-54)

45 Lä⁻ ma⁻nuu⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻
tääh' jee' ja⁻, ga⁻jäh' Jesús siih⁻
discípulo kyaay⁻:

46 —Leeh⁻ hnäh' kyaah' ta⁻jwoh'
kya⁻ ley. Peer⁻ ti⁻h⁻ dsëy' ngëy'
jee' kih' dsa⁻ kyeyh' hmiih⁻ kyoo⁻,
hnøøy' jmee' dsa⁻ Dio kihy'
cha⁻jwë' juu⁻. Hi⁻ ti⁻h⁻ dsëy' gay⁻
to⁻në' hma⁻sii⁻ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻
hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ jee' dsa⁻ täah⁻ dsa⁻
kuh⁻hi⁻. 47 Hwëëy⁻ dsa⁻më' hñii'
cha⁻neh⁻ kih', ki⁻wëë' dsa⁻taayh⁻
ngiiy⁻ kihy' kih' Dio ha⁻ jee' jëë'
dsa⁻ kihy'. Pero cha⁻ga⁻miih⁻ wii'
heeh' Dio dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻.

21

*Na⁻ka⁻ dsa⁻më' hñii' kuu' cha⁻në'
Dio*
(Mt. 12:41-44)

1 Ma⁻ cheh' Jesús jëë⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻
jmee⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu', tooyh⁻ kuu'
neh⁻ wii' kih' gwah⁻. 2 Ga⁻jëëy'
ka⁻läh⁻ jaa⁻ dsa⁻më' hñii' hi⁻
tä⁻ñee' go⁻te⁻, ga⁻tooyh⁻ to⁻ñe
' nøø' he⁻ sa⁻ kyëë' ni⁻ miih⁻.
3 He⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻
hnäh', dsa⁻më' hñii' la⁻ tä⁻ñee',
ma⁻kway⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻
jee' lä⁻jëë⁻ hi⁻ cha⁻ kuu'. 4 Jëëh'
lä⁻jëë⁻ hi⁻ oo⁻ ma⁻kwëeh⁻ Dio
miih⁻ he⁻ dsa⁻cha⁻ kiyh', pero
dsa⁻më' hñii' la⁻, ma⁻ke⁻ tä⁻ñeey',

ma⁻kway⁻ lä⁻koh⁻ te⁻ kuu' he⁻ cha⁻
kiyh' he⁻ kyaah⁻ ma⁻ lay' he⁻ jmee⁻
bii' kihy' —ga⁻jäh' Jesús.

*Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ hla⁻ gwah⁻ juu⁻h⁻
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)*

5 Ma⁻ tääh⁻ ko⁻llaa⁻ ma⁻ lla⁻ juu'
kih' gwah⁻ ha⁻ lä⁻koo⁻ na⁻hñaa⁻
ma⁻ la⁻ kuu' he⁻ ma⁻ na⁻chuh⁻ hi⁻
ma⁻ na⁻lii⁻ kyaah⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻
dsa⁻ka⁻ dsa⁻ kih' Dio. He⁻ja⁻
ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

6 —Lä⁻jë⁻ he⁻ jëëh⁻ hnäh⁻ na⁻,
lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ ni⁻ koo⁻ mi⁻kuu' sa⁻
jä⁻ na⁻chuh⁻ nē' kih' øøh⁻. Lä⁻jë⁻ ba⁻
soh⁻hla⁻.

*Joh⁻ nēë' sa⁻ jmee' lii⁻ jää' ja⁻ga⁻
llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻*
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 He⁻ja⁻ ga⁻ngii' dsa⁻ he⁻ juu'
kiyh', ga⁻jäyh' siiyh⁻:

—Ta⁻jwoh', ¿lih⁻ ba⁻le' he⁻ hlëeh'
na⁻? ¿Hee⁻ lii⁻ jmee' wa⁻ra⁻ ya⁻jäh⁻
lä⁻te' juu' na⁻?

8 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Hnøø⁻leeh⁻ hnäh' mah⁻ni⁻ jaa⁻
sa⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh'. Jwëë' dsa⁻
ya⁻nää⁻ hi⁻ ka⁻ nē' kin⁻, jäyh⁻ siiyh⁻
hnäh': “Jnä⁻ he' laan⁻ Cristo hi⁻
ma⁻chee⁻ Dio.” Hi⁻ jäyh⁻: “Ma⁻
ngoo' ga⁻të' jmi⁻.” Pero ta⁻go⁻nää⁻
hnäh' kaah⁻ kihy'. 9 Ga⁻ma⁻nuuh⁻
hnäh' cha⁻ hñii⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnøø⁻, ta⁻
jøøh⁻ hnäh' hñaa⁻. Jëëh⁻, jmee⁻ bii'
le' lä⁻ja⁻ to⁻në'. Pero ja⁻ lä⁻chah⁻
ja⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻.

10 Ngoo⁻ bih⁻ hlëëyh⁻:

—Tee⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa⁻
kyaah⁻ jyoh⁻ hwa⁻, hi⁻ tee⁻ dsa⁻ ta⁻
kyaah⁻ jñah⁻ dsa⁻ ta⁻. 11 Jeh⁻ wii'
jwërte hwa⁻, ja⁻ he⁻ koo⁻ jee' jwii⁻
jëë' dsa⁻ hoo⁻ hi⁻ lä⁻cha⁻ dsoo⁻ he⁻
dsa⁻kwah⁻. Jmee⁻ goo⁻ jwërte,
hi⁻ ha⁻ koh⁻ lii⁻ sa⁻ jmee⁻ gyuu⁻
jmi⁻gyuu⁻.

12 Jää⁻ ja⁻ga⁻ le' lä⁻jë⁻ he⁻
hlëëhn⁻ la⁻, saah⁻ dsa⁻ hnäh',
jmeeyh⁻ hnäh'. Jääy⁻ hnäh' neh⁻
gwah⁻ kihy', taayh⁻ hnäh' neh⁻ñe

1. dsa-jääy hnäh' cha'né' dsa-ta' kaah' kwaat~ kin. 13 Jee' tääh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-, ma'ja- la' jmi' kyah' hnäh' he-kwah' hnäh' ju'dsoo' kin. 14 Koo-hä' ba' lla' hoh' hnäh' he-sa-jmeeh' hnäh' huu'dsë- ha- lä-hlëeh' hnäh' he- kyaah' lääh' hnäh' hñaah', ga' ma-tääh' hnäh' cha'né' dsa-ta'. 15 Jëeh', jnä' ba' kwan' juu' he- hlëeh' hnäh' kyaah' cha-miuh- huu'dsë- llu'. Lä-ja-lä-jëe- hi- na-høøh' kyah' hnäh' sa-leeyh- hnäh' kyaah' ma-la' juu' he- hlëeyh-. 16 He' ba' maa' tää' kyaah' hnäh' hniy' kyah' hnäh', lä-ja-ka-läh' øøh' hnäh', hi- chaa-kyaah' hnäh', ome' kyaah' hnäh'. Lä-jiih' jngëeyh' ko-llaq' hnäh'. 17 Ga-lä-jëe- ba' jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat~ kin. 18 Pero ni' koo- jñu- leh' hnäh' sa- dsa-hii'. 19 Wa' kwëeh' hoh' hnäh' mah' lä-ja- lääh' hnäh'.

20 'Wa'ra- ga-jëeh' hnäh' ma-tääh' hløø' lä'ku' lä-jii' kih' Jerusalén, ma'ja- lä-nëh' hnäh' ma-lloo' jmi' jee' hee' go-te' jee' jwi- ja-. 21 Jmi' ja- lä-jëe- hi-tääh' hwa' Judea wa' kyuy' ta-moh'. Hi- tääh' jee' jwi-, wa' kyuy'. Hi- hi- tääh' jee' nuu-kih', ta- wa' lla-naäy' cha'neh-kiyh'. 22 Jëeh', ma'ja- dsëe' jmi' teeh- Dio jwi- kih' dsa-, mah' lä-te' lä-jëe- juu' he- ma-na-sii-. 23 Peer- jwi- dsa-më' hi- kyaa-gyuy- jmi' ja- hi- lä-ja- hi- jää-gyuy- sëh' ka-läh'. Ha- koh' wi' sa-jëe' dsa- hi- chaa- hwa' Judea, heeh' Dio wi' jwërte dsa- hi- chaa- Jerusalén. 24 Ko-llaq' jngëeh' dsih' kyaah' ñe'. Hi- jñah' ko-llaq' jää' dsih' na-hñuuy' ta' jee' jyoh' jwi-. Lä- të- dsë' dsa- hi- sa- laa' judiu jmeey' kih' dsa- chaa- Jerusalén lä-jiih' dsëe' jmi' he- lle' kih'.

Wa'ra-ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo' (Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 'Ja- ga' jmee' lii- në' hyoo-në' sih- jee' hëe- nuu', mah' në' hwa' la- sa- ñe- dsa- he- jmee' wa'ra- ga-nuuy' tooh- miuh' jmi- ñeeh- wa'ra- ga-hluh' wi' jwërte. 26 Lä-jiih' sa'hlaa' dsa- hwa' lä-goyh-. Jmeey' huu'dsë- he- ba' le' kiyh' wa'ra- ga-jëey' sa-jeh- lä-jëe- he- cha- gyuah'. 27 Ja-ga-jëey' Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuah' jee' jni' kyaah' cha-miuh-be', laay' jøøh' go-te-. 28 Wa'ra-ga-løø' dsa-la' lä-jëe- he- la-, ja-kwah- hnäh' be', chaa- hnäh' hñaah'. Jëeh', miuh- ga- hnøø' lääh' hnäh' ma'ja-.

Juu' na-hmää' kih' chaah' higo

29 Hi- ga-jäyh' süyh- juu' na-hmää' lä-la-:

—Jëe' da' hnäh' ha- lä- la' kih' chaah' higo kyaah' jyoh' chaah' hma-. 30 Wa'ra- ga-løø' dsa-hyo-sajih' kih', ma-nëh' hnäh' he-ma-ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. 31 Ja-ba' lä-ja- hnäh' ka-läh', wa'ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lä-jëe- he- ma-jwahn' la-, wa' lä-ngëeh' hnäh' he- ma-ya-jäh- jee' jmee- Dio hih' jnä'hä'.

32 'Ma'ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', sa- llaq' dsa- chaa- na- ta'ko-jiih' sa- ga' ma-lä-te' lä-jëe- he- jäh' juu' la-. 33 Ngëe' ba' lä-jëe- he- cha- gyuah' hwa', pero juu' kin-, lä- ma' cha- ja-ba'.

34 'Hnøø' häh' hnäh' hñaah'. Ta- kwa- hnäh' jwë' lä-hweh-tuh-hoh' hnäh' kyaah' he- hlih' he- jøø' kyah' hnäh', he- lla-heeh- hnäh', he- kye' hnäh' cha-miuh- huu'dsë- he- ga- hnøø' kyah' hnäh' jmi- gyuu' la-. Le' ga- che- ni- sa-leeh- hnäh' wa'ra- ga-lä-te' jmi' ja-. 35 Jmi' ja- le' lä-koø- sa-lä' he-jlë' ga-lä-jëe- dsa- hi- tääh' lä-kaa- hwa'. 36 Ta- gwii- hnäh' ja-, ngii'

hnäh' kih' Dio ko-lla-jiih' mah' lä-ja-lääh' hnäh' kih' lä-jë he-wii' he-ja-ja, hi-tëeh' hnäh' go'taah' hnäh' cha'në' Hi-ga-lëë'ngo' la- — ga-jäh' Jesús.

³⁷ Ta-la' jmi' ma' kway' juu' jee' chih' gwah'. Hi ta-la' hwë' ma' go-hëëy' ma' dsaayh' ta' moh' he' chee' Olivo. ³⁸ Ta-la' tiih' ma' dsa-nää' jwëë' dsa- jee' chih' gwah' ma' dsa-nuu' juu' he' kway'.

22

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Ma-ngoo' ga-të' jmi' he' kuh- dsa- judiu he'ñiih' he' sa' kyaah' levadura, ja-ba' jmi' ja- kuh- dsa- he' borrego mäh'. ² Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' jngëëyh' Jesús jee' sa' jëë- dsa-, jëeh' ma' gayh' dsa-.

³ Mah' ga-he' Tana' neh' tuh-dsë' Juda hi- ma' tëëyh' Iscariote. Hi- he' ma' laa' ja- jee' lä-jëë- gya-tuu' apóstole kyaa' Jesús. ⁴ He-ja- ñeey' na'hleëyh' jmi-dsa- kaah' kyaah' juu' hløø' hi- ma' høø- gwah' ja-. Ga'llay' juu' kyaayh' ha- lä- ngëëy' Jesús. ⁵ Peer- ga-lä-chaa- llu' dsa- he', he-ja- ga-jiiyh' kuu' kih' Juda. ⁶ Ga-heeh' ba' Juda juu' ja-. He-ja- ga-hnooyh- ha- lä- jmeey' mah' jngëëy' Jesús jee' sa' jëë- dsa-.

Ga'jmeë' Dsa' jøøh' jnän' ma-nuu'
kyaa' ga'hiyh' juu'

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ma' tääh' dsa- judiu jmi' kuyh- he'ñiih' he' sa' kyaah' levadura, ma' ga-të' jmi' he' jngëëyh' borrego mäh' hi- kuyh- hwë' ma' të- jmi' ja-. ⁸ He-ja- ga'jmeë' Jesús mada' kih' Pee' kyaah' kih' Jwaa-, ga-jäyh' siiyh':

—Go-nää' hnäh' go-mi'llu' hnäh' jee' kyeh'n' borrego mäh'.

⁹ —¿Ha- jwah' mi'llu' jnääh' ma-nuu'? —ga-jäh' discípulo he' siiyh'.

¹⁰ —Wa-ra- ga-taah' hnäh' jee' jwii- juuh- oo-, jëeh' hnäh' jaa- dsa- hi- kii' koo- mi'dsuu' na-kah' jmi-. Ja- lla-lleh' hnäh' kaah' kiyh' lä-jiih' dsa-hey' cha'neh'. ¹¹ Jee' dsa-hey' ja-, jwiih' hnäh' dsa-juu' hne': "Lä-la- jäh' Ta-jwoh' siiyh' hne-. ¿Na- jee' hne' jee' le' kyeh' jnääh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan'?" ¹² Hi- he' heeh' hnäh' jee' ga-të' to' jwëë' hne' jee' cha- koo- jee' he- ma-na'llu'. Jee' ja- mi'lluh' hnäh' ma-nuu' jnän' — ga-jäh' Jesús siiyh'.

¹³ Ga-lla-nää' ba' discípulo he' jee' ja- hi- ga-la' ba' lä-koo- ga-jäh' Jesús siiyh'. Mah' ga-mi'lluy' ma-nuu' he' kuyh'.

¹⁴ Ma' ga'lloo' hor- kuyh', ga-gya- Jesús në' mes- ko-jøh' kyaah' apóstole kyaay'. ¹⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—iHa- koh' sa' hee' dsën' kuh'n' ma-nuu' la- ko-jøh' kyaah' hnäh', jää' ja-ga' jëën' wii'! ¹⁶ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', mo-so- kuh'n' ka-läh' ma-nuu' la- lä-jiih' lloo- jmi' he' kuh'n' ka-läh' jee' jmeë' Dio hih'.

¹⁷ Mah' ga-kay' kyaah' he- ma' haa' jmih' mi' jëh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-jäyh':

—Kye- kyaah' la- mah' hih' hnäh' ma' miih' ga-lä-jëë- hnäh'. ¹⁸ Jëeh', mo-so- huh'n' ka-läh' jmih' mi' jëh' ma-ää-, lä-jiih' løø' Dio jmeë' hih' jnä'hä'.

¹⁹ Ja-ga' ga-kay' he'ñiih', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-ti' ga'llooyh', ga-jäyh':

—He-la- na- jmi-ngo' kin-. He- llu' kyah' hnäh' kwan' hñiin' juun'. Kuh' hnäh' hi- ja- jmeeh- hnäh'

lä⁻na⁻ mah¹ lä⁻dsooh[~] hoh[~] hnäh[~] kin[~].

²⁰ Ma⁻la⁻ ma⁻goh[~] ma⁻n^{uu}⁺, ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey[~] ka⁻läh[~], ga⁻kay¹ wa⁻kyaah¹ mah¹ ga⁻jäyh[~]:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁻ he⁻ t^{uu}⁺ kyah¹ hnäh[~] hi⁻ kyaah¹ jma⁻ kin⁻ la⁻ jmee¹ Dio koo⁻ hmooh¹ hmëë[~].

²¹ Pero hi⁻ ngëë¹ jnä[~] ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹, hi⁻ ma⁻kye⁻ ma⁻goo⁻ ko⁻jøh[~] kyaah¹ kin⁻ në[~] mes[~] la⁻.

²² Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[~], Hi⁻ ga⁻lëë¹ ngo¹ la⁻ le⁻ kiyh¹ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹ ba¹, pero jwii⁻ dsa⁻ ñ^{uu}^h hi⁻ ngëë¹ jnä[~] kih¹ dsa⁻.

²³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻taayh[~] ngiiy⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ kyaayh¹, hi⁻ na⁻ hi⁻ jmee¹ lä⁻ja⁻.

Ha⁻ lä⁻ hnøø¹ kih¹ hi⁻ kye⁻ në[~] kih¹ øøh¹ jne[~]

²⁴ Hi⁻ ga⁻ti⁻ ga⁻chooy[~] juu¹ ka⁻läh[~], ma¹ jäyh[~]:

—¿Hi⁻ jaa⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ ka⁻ në[~] kih¹ dsa⁻ kyaah¹ jne[~]?

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[~] Jesús siyh⁻:

—Lä⁻jëë⁻ rey hi⁻ na⁻ hñaa¹ kyaa¹ dsa⁻ jmeey[~] hih⁻ lä⁻ të⁻ dsëy¹ kih¹ dsa⁻ kyaay¹. Hi⁻ jäh[~] dsa⁻ kiyh¹, he⁻ jmee⁻ bih¹ llu¹. ²⁶ Pero hnäh[~] sa⁻ ga⁻tëeh[~] hnäh[~] jmeeh¹ hnäh[~] lä⁻ja⁻. Lla⁻ he⁻ ja⁻, hi⁻ jøøh¹ ga⁻ jee⁻ kyah¹ hnäh[~] hnøø¹ jmääy¹ hñiiy¹ jaa⁻ hi⁻ hwaä¹ ba¹. Hi⁻ kye⁻ në[~] kyah¹ hnäh[~] hnøø¹ jmeey¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻he¹ ba¹. ²⁷ ¿Hi⁻ laä¹ jøøh¹, laah[~] hnäh[~]? ¿Che⁻ hi⁻ gya⁻ në[~] mes[~], o hi⁻ jmee⁻ ta⁻he¹? ¿Ja⁻ hi⁻ gya⁻ në[~] mes[~] ba¹ jøøh¹? Pero jnä[~] laan¹ jee⁻ kyah¹ hnäh[~] lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻he¹ ba¹.

²⁸ Hi⁻ hnäh[~] laah¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻kwëeh¹ dsë¹ ko⁻jøh[~] kyaah¹ jnä[~] jee⁻ ma⁻jëen[~] wii[~]. ²⁹ He⁻ ja⁻ kwan⁻ jee⁻ jmeeh¹ hnäh[~] hih⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻kwëeh¹ Tää[~] jnä[~] jmeen⁻ hih⁻.

³⁰ Lä⁻ja⁻ kuh¹ hñiiy¹ hnäh[~] në[~] mes[~] kin⁻ jee⁻ jmeen⁻ hih⁻. Hi⁻ kwan⁻ jee⁻ go⁻taah¹ hnäh[~] jee⁻ jmeeh¹ hnäh[~]

hih⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ gya⁻to[~] nää¹ dsa⁻ Israel.

Ga⁻jäh[~] Jesús he⁻ hmä¹ Pee¹ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuu[~]

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Hi⁻ ga⁻jäh[~] ka⁻läh[~] Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻:

—Simón, Simón. Ga⁻ngëë¹ Tana⁻ hnäh[~] mah¹ kaayh¹ hnäh[~]. Jmeey¹ kyah¹ hnäh[~] lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ jwä⁻ mi⁻trigo jwë⁻ në[~] lle⁻ mah¹ lleë⁻ kyah¹ kih¹. ³² Pero ma⁻ngiin⁻ kyah¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁻ jeh¹ hoh[~]. Hi⁻ hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh[~] kyaah¹ jnä[~], lle⁻ kih¹ kwah¹ be⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ øøh¹ mah¹ wa⁻lla⁻nää¹ bih¹ ta⁻cha⁻në⁻.

³³ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[~] Simón:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ma⁻lla⁻ dsën⁻ he⁻ niin⁻ neh⁻ñe⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ koo⁻ niin⁻ neh⁻ñe⁻, lä⁻kye⁻ he⁻ juun⁻ ko⁻jøh[~] kyaah¹ hne⁻ ma⁻lla⁻ dsën⁻.

³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[~] Jesús siyh⁻ Pee⁻:

—Jwëëhn⁻ hne⁻, ja⁻ba¹ na¹, jää¹ ja⁻ga⁻ hooh¹ chaah¹ dsoo¹, hne⁻ ma⁻të⁻ hnë⁻ jiih[~] ma⁻hmäh¹ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuu^h⁻ jnä[~].

Lloo⁻ koo⁻ jmii⁻ jëë⁻ dsa⁻ wii⁻

³⁵ Mah¹ ga⁻siyh⁻ lä⁻jëë⁻:

—Lä⁻ ma¹ ga⁻cheen⁻ hnäh[~] na⁻kwah¹ hnäh[~] juu¹, sa⁻ kye^h¹ hnäh[~] hmih⁻tuh⁻, ni⁻ sa⁻ kye^h¹ hnäh[~] kuu¹, ni⁻ loo⁻ he⁻ tooh¹ hnäh[~] tiih¹ hnäh[~], ¿che⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnøø¹ kyah¹ hnäh[~] ma⁻ja⁻?

—Ni⁻ koo⁻ —ga⁻jäh[~] lä⁻jëë⁻.

³⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[~] siyh⁻:

—Pero na¹, hi⁻ cha⁻ hmih⁻tuh⁻ kih¹, wa⁻ kyey¹ ba¹. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh[~] kuu¹. Hi⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ ñe⁻tuu⁻ kih¹, wa⁻ hñiiy¹ hmih⁻lloo[~] kiyh¹ mah¹ wa⁻ läy[~] koo⁻. ³⁷ Jwëëhn⁻ hnäh[~], jmee⁻ bih¹ lä⁻te⁻ kin⁻ he⁻ na⁻sih⁻ lä⁻la⁻: “Jmää¹ dsa⁻ jnä[~] kwaat[~] he⁻ laan¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁻.” Jëëh[~], he⁻ ma⁻na⁻sih⁻ kin⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻te⁻ ba¹.

³⁸ Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh[~] lä⁻jëëy⁻:

—Dsa-jøøh' kyaan̄. Cha- ba' to' ñe'tuuh̄.

Mah' ga-jäh' Jesús siyh̄:

—Lee' ba'ma'la' he' nā.

Ñee' Jesús Getsemaní na'chuuy' kyaah' Dio

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Lã'chah' ja- ya'hëe' Jesús. Hi- lã'koo- ma'tëey' jmeey-, ngooy' ta' moh' he' chee- Olivo. Hi- ga-nãa' discipulo kyaay' chaä' kaah' kiyh' ta' ja'. ⁴⁰ Lã'koo- ma'ga'tëey' moh' ja-, ga'siiyh̄ discipulo kyaay':

—Ngii' hnäh' kyah' hnäh' kih' Dio mah' sa' kaah' hi-sa'llu' hnäh' lä' hyoh- dsë'.

⁴¹ Ga-lã-øøy' lã'koo- uu' jwã- dsa- koo- mi' kuu'. Mah' ga'juuyh' jnëy', ga'løøy' ngiiy- kiyh'. ⁴² Ga-jäyh':

—Cher'mah' hnooh- Täã, lãã' jnä' kih' he' wii' he' jëen- na'. Pero sa' wa' le' lã' hnooh' hñiin̄. Wa' le' lã' hnooh- hñiiah' ba'.

⁴³ Ga'lla-sëeh' jaa- ángel hi- ja' gyuah' cha'nëy' hi- ga'kwa' be' kiyh'. ⁴⁴ Lã'koo- ma' gyay' jëey- wii', cha-gamiih- ma' ngiiy' kiyh'. Peer- kah'gaa- tooh' jmi-lloo' kiyh' he- ma' tuu- lã' ga-të' hwa' he- la' lã'koh' jee' tuu- jma-.

⁴⁵ Ma' ga'nooy- jee' ma' gyay' ngiiy- kiyh', ngooy' jee' ma' tääh' discipulo kyaay'. Ga'jëey' na-saa' ' na'gwiiy', jëeh' ga'hwaay' he- ti-meeh- dsëy'. ⁴⁶ Mah' ga'siiyh̄:

—¿He-la' na-gwiih- hnäh'? Noo- hnäh', ngii' hnäh' kyah' hnäh' mah' sa' leh- he- hñi'h' hnäh'.

Ga'saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Cheh' ga' Jesús hlëeh- ma' ga'lla-nãa' jwëe' dsa-. Hi- ga'lloo' hi- ma' chee- Juda, jaa- jee' lã'jëe- gya-tuu' discipulo, hi- ma' jãã- dsa- he'. Ngooy' chuh- kih' Jesús mah' ga'chuyh' kiyh'. ⁴⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh̄:

—Juda, ¿che' he- hnaah- jnä' la- he- ma' chuh- kin- mah' ngëeh' jnä' he- juun'?

⁴⁹ Lã'jëe- hi- ma' tääh' kyaah' Jesús, ma' ga'jëey' he- kih' ja- he- ya-nãa' dsa-, he-ja- ga-jäyh' siyh̄:

—Dsa-jøøh', ¿che' ta' jnääh' kiyh' kyaah' ñe'?

⁵⁰ Jaa- discipulo he', ga'jmeey' dsoo' kih' jaa- moz- kyaa' dsa-jøøh' kyaay' jmi-dsa-, ga'kuy' lo-gway' ra'lluu'. ⁵¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh̄:

—Ma-lee' ko-na-. Mo'to' kaah-.

Ga'sooyh' lo-gwa' moz- he', mah' ga'mi-hlääy'. ⁵² Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih- lã'jëe- hi- ya-nãa' ya'chaayh', lã'jëe- jmi-dsa- kaah', lã'jëe- hløø' hi- ma'høø- gwah-, hi- lã'jëe- dsa-gyuuh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', mah' ma-ya-nãäh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-? ⁵³ Lã'jë- jmi' ma' hãän' jee' kyah' hnäh' jee' chih' gwah- mah' sa' ga'chaah' hnäh' jnä'. Pero na' ma'cha- jwë' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' hih-, jëeh' ma-të' hor- jmee' hih- hi- hãã' jee' na-hoo-.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ He-ja- ga'saayh' Jesús, ga'tëey- lã' ga-të' cha'neh- kih' dsa-jøøh' kyaay' jmi-dsa-. Uu' ba' ma' lleë' Pee' kaah' kiyh'.

⁵⁵ To'dsaah- ho'hne- kiyh' ja-, ga'jëeh' dsa- je-, mah' ga'taayh' lã'ku' lã'jii' llooyh- je-. Ja-ba' jee' ja- ga'gya- Pee' ka-läh' llooyh- je-.

⁵⁶ Jee' ja- ma'hãã' jaa- dsa-më' hi- ma' jmee- ta' jee' ja-. Ma' ga'jëey' Pee' gya' llooyh- je-, ni- miih- sa- ga'kooy' nëy' ma' jëey- Pee' mah' ga-jäyh':

—Hi- na- ka-läh' ma' ngë- kyaah' Jesús.

57 Pero ga⁻hmä^ʷ Pee^ʷ juu^ʷ, ga⁻jäh^ʷ:

—Dsa⁻më^ʷ, sa⁻kyuun⁻ dsa⁻ na⁻.

58 Ko⁻hwëë^ʷ ja⁻ga^ʷ, jñah^ʷ dsa⁻ ga⁻jëëy^ʷ Pee^ʷ. Mah^ʷ ga⁻siiyh⁻:

—Hne⁻ ka⁻läh^ʷ laa^ʷ dsa⁻ kyaay^ʷ. Mah^ʷ ga⁻jäh^ʷ Pee^ʷ:

—Jah^ʷ ha^ʷ, ja⁻ he^ʷ jnä^ʷ dso^ʷ.

59 Ga⁻hya⁻ ga⁻ko⁻ hor⁻, jñah^ʷ ka⁻läh^ʷ ma⁻jmeë⁻ dsoo^ʷ juu^ʷ ja⁻, ma⁻jäh^ʷ:

—Sa⁻ na⁻hee⁻ go⁻te⁻, laay^ʷ jaa⁻ hi⁻ ma⁻jmeë⁻ ko⁻joh^ʷ kyaah^ʷ Jesús. Jëëh^ʷ, dsa⁻ cha⁻ Galilea ba⁻ na⁻.

60 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʷ Pee^ʷ:

—Dsa⁻n⁻h⁻, sa⁻ man⁻ he⁻ na⁻ hlëeh⁻.

Pero hlëeh⁻ gyih^ʷ lä⁻ja⁻, lä⁻chah^ʷ ja⁻ ga⁻hoo⁻h⁻ chaah^ʷ dsoo^ʷ. 61 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ hñii^ʷ, ga⁻jëëy^ʷ Pee^ʷ. Ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë^ʷ Pee^ʷ juu^ʷ kih^ʷ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, lä⁻koh^ʷ ga⁻siiyh⁻: “Jää^ʷ ja⁻ga⁻ hoo⁻h⁻ chaah^ʷ dsoo^ʷ, hne⁻ ma⁻të⁻ hnë⁻ jiih⁻ ma⁻hmäh^ʷ juu^ʷ he⁻ sa⁻kyuuh⁻ jnä^ʷ.” 62 Ja⁻ga⁻ ya⁻hëë^ʷ Pee^ʷ ta⁻ ka⁻hne⁻, ga⁻hooyh^ʷ lä⁻jiih⁻ lla⁻ dsëy^ʷ.

63 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ Jesús ma⁻ mi⁻kwayh^ʷ, ma⁻ ki⁻jnaay⁻.

64 Ga⁻løø⁻ dsa⁻ mo⁻nëy⁻ hi⁻ ma⁻ jnoo⁻ dsa⁻ kiyh^ʷ, mah^ʷ ma⁻ ngiiy⁻ juu^ʷ kiyh^ʷ:

—Jäh^ʷ da⁻ hii⁻ ma⁻jnoo^ʷ kyah^ʷ.

65 Joh^ʷ juu^ʷ sa⁻ ma⁻ ba⁻ ma⁻ jnaayh⁻.

Na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në⁻ dsa⁻ta⁻ kaah^ʷ kyaay^ʷ dsa⁻judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Ma⁻ ga⁻ jnä^ʷ ja⁻, ga⁻kuh^ʷ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁻, kyaah^ʷ dsa⁻kaah^ʷ kyaay^ʷ jmi⁻dsa⁻, kyaah^ʷ ta⁻jwoh^ʷ kyaay^ʷ ley, na⁻jääy⁻ Jesús jee^ʷ dsa⁻nëe⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ta⁻ kyaay^ʷ dsa⁻judiu he^ʷ. Jee^ʷ ja⁻ ga⁻ngii⁻ dsa⁻ he^ʷ juu^ʷ kiyh^ʷ, ga⁻siiyh⁻:

67 —Chiih^ʷ jnääh^ʷ, ¿che⁻ hne⁻ he^ʷ hi⁻ laa^ʷ Cristo?

Mah^ʷ ga⁻siiyh⁻:

—Cher^ʷ mah^ʷ ga⁻jwëëhn^ʷ hnäh^ʷ sa⁻ lä⁻heeh^ʷ hnäh^ʷ kin⁻. 68 Hi⁻ cher^ʷ mah^ʷ hee⁻ juu^ʷ ngiin^ʷ kyah^ʷ hnäh^ʷ ka⁻läh^ʷ, sa⁻jëeh^ʷ hnäh^ʷ kin⁻ ni⁻ sa⁻lääh^ʷ hnäh^ʷ jnä^ʷ. 69 Pero na⁻ ta⁻ cha⁻në⁻, Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo^ʷ la⁻gya⁻ jwoo⁻ ra⁻lluu⁻ kih^ʷ Dio hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ be^ʷ kih^ʷ.

70 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʷ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he^ʷ:

—¿Che⁻ laah^ʷ hne⁻ Joø^ʷ Dio ja⁻?

Mah^ʷ ga⁻jäh^ʷ Jesús siiyh⁻:

—Hnäh^ʷ ba⁻ ma⁻jäh^ʷ hnäh^ʷ jnä^ʷ he^ʷ.

71 Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh^ʷ dsa⁻ he^ʷ:

—¿He⁻la⁻ hnääh^ʷ ga⁻jne⁻ hi⁻ jmeë⁻ ju⁻dsoo^ʷ? ¿Ja⁻ ma⁻n⁻ ba⁻ jne⁻ juu^ʷ kiyh^ʷ?

23

Ga⁻jää^ʷ dsa⁻ Jesús cha⁻në⁻ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he^ʷ ga⁻noo⁻ jee^ʷ ma⁻ täayh^ʷ mah^ʷ na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në⁻ Pilato. 2 Ga⁻løøy⁻ hñiiy⁻ kiyh^ʷ, ma⁻ jäh^ʷ:

—Ma⁻jëë⁻ jnääh^ʷ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmeë⁻ dsa⁻ la⁻, mi⁻gaay⁻ dsa⁻goo⁻ jnääh^ʷ. Jäh^ʷ sa⁻ le⁻ mi⁻hmaahn^ʷ ku⁻sih⁻ kih^ʷ rey to⁻në⁻, hi⁻ jäh^ʷ laay^ʷ Cristo hi⁻ laa^ʷ Rey.

3 He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁻ Pilato juu^ʷ kiyh^ʷ, ga⁻jäh^ʷ:

—¿Che⁻ hne⁻ he^ʷ dsa⁻jøøh⁻ kyaay^ʷ dsa⁻judiu?

—Ma⁻jäh^ʷ ba⁻ hne⁻ —ga⁻jäh^ʷ Jesús siiyh⁻.

4 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʷ Pilato siih⁻ dsa⁻kaah^ʷ kyaay^ʷ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻dsa⁻:

—Ni⁻ miih⁻ he⁻ hliih^ʷ sa⁻ ma⁻jnøøhn⁻ kih^ʷ dsa⁻n⁻ la⁻.

5 Pero dsa⁻kaah^ʷ he^ʷ cha⁻ga⁻miih⁻ juu^ʷ ma⁻ hnooy⁻ kih^ʷ Jesús, ma⁻ jäh^ʷ:

—Hi⁻ hi⁻ na⁻, peer⁻ ma⁻ llay⁻ hñii⁻ kih^ʷ dsa⁻goo⁻ jnääh^ʷ lä⁻kaa⁻ hwa^ʷ Judea jee⁻ ma⁻ ngëy⁻ kway⁻

juu'. Ga`løoy' hwa' Galilea taayh` dsa` miih' lä`jiih' ma`jay` lä` ga`te` jee' jwi` la`.

Ga`jä` dsa` Jesús cha`në` Herode

6 Ma' ga`nuu' Pilato lä`ja`, ga`ngiyy' juu' kih' dsa`kaah', ga`jäyh':

—¿Che' ja`ba' hi` chaq` Galilea dsa` na`?

7 Ma' ga`lä`ne` Pilato, dsa` chaq` Galilea ba' he', ga`cheey' kyaah' Herode hi` ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea. Jëeh', ja`ba' jmi' ja` ma' gya' Herode jwi' Jerusalén. 8 Herode, ma' ga`jëy' Jesús ga`nøh' dsëy'. Jëeh', ma`lä`hi' hnøoy' jëey', kih' he` ma' nuuy` lä`jë` he` ma' jmee` Jesús kih' dsa`, hi` hnøoy' ma' jëey' he` jmee' Jesús koq` he` juh`gaa`. 9 Ja` he` koq` juu' ga`ngi' Herode kiyh', pero ni` miih` sa` ga`jëeh` Jesús kiyh'. 10 Jee' ja` ma' tääh' ka`läh' dsa`kaah' kyaa' jmi`dsa` kyaah' ta`jwoh' kyaa' ley. Hi` he' ma' tääh' koq` hweh` hniy` kih' Jesús. 11 He` ja` Herode kyaah' hløø' kyaay' ga`kaayh' lëë. Hi` ga`kyeyh` Jesús koq` hmiih` na`hnaah' he` mi`kwayh' kiyh' ba' ja`. Mah' ga`cheey' ka`läh' cha`në` Pilato. 12 Jmi' ja` ga`lä`jwah' Pilato kyaah' Herode, jëeh' hi` he' ma' na`häayh' øoyh' jää'.

Ga`jä` juu' jngëeh' dsa` Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Ja` ga' ga`tëeh' Pilato lä`jëë` dsa`kaah' kyaa' jmi`dsa` hi` lä`jëë` ga' dsa`ta', lä`kye` dsa`jwi`. 14 Mah' ga`siyh':

—Hnä` ma`ya`jääh` dsa`ñuuh` la` hi` jwah' hnäh' llay` hni' kih' dsa`gooh' hnäh'. Hi` ja`ba' cha`nëh' hnäh' ma`kan' ju'dsoo' kiyh'. Pero ni` miih` he` hlih' sa` ma`jnøøhn` kih' dsa`ñuuh` la` he` kyaah' bääh' hnih'. 15 Lä`ja` Herode, sa` ma`jnøoyh` ni` koq`

he` na`bääyh', he`ja` ma`cheey' ka`läh' ta` la`. Jee' na` ma`jëeh' hnäh', sa` cha` he` hlih' ma`jmeë' dsa`ñuuh` la` he` kyaah' ää` jmi' juuy'. 16 Heeh` jnih' wii' jää', ja`ga` lää` jnih'.

17 Ma' lle` kih' Pilato` he` lääy' jaq` hi` hää' neh`ñe' ma`të` jmi'.

18 Pero lä`jëë` dsa` he', koq` hä` ba' ga`løoy' tooyh` miih', ma' jäyh': —Jngëeh` go`te` dsa` na`. Lää` Barrabá ba'.

19 Hi` he' ñee' neh`ñe' kwaan` kih' he` ga`jngëeyh' jaq` dsa` jee' ma' tee` koq` nää' dsa` kyaah' dsa`ta'. 20 Ma' hnøø' Pilato ma' lääy' Jesús, he`ja` ga`hlëeyh' ka`läh' dsa` hi` ma' hni' he'. 21 Pero dsa` he' cha`ga`miih` miih' ma' tooyh`, ma' jäyh':

—Tääy` dsøh' hma`cru`. Tääy` dsøh' hma`cru`.

22 Ga`te` hnë` jiih` ga`jäh' Pilato siyh':

—¿Hee` ba' dsoo' ma`jmeë' dsa`ñuuh` la`? Sa` hii` jnøøhn` ni` miih` he` kyaah' ää` jmi' juuy'. Heeh` jnih' wii', ja`ga`lää` jnih'.

23 Pero cha`ga`miih` miih' ma' tooyh`, ma' ngiyy' he` tää` dsih' dsøh' hma`cru`. Kyaah' juu' he` ma' hlëeh` dsa`, hi` kyaah' he` ma' hlëeh` jmi`dsa` kaah' he' ga`liyh' he` ma' ngiyy' ja`.

24 Ga`heeh` ba' Pilato jmeey' lä`koh' ma' ngi' lä`jëë` dsa` he'.

25 He` ja` ga`lääy' hi` ma' hää' neh`ñe' he', hi` ga`jngëeh' dsa` jee' ma' teey' kyaah' dsa`ta'. Ga`lääy' hi` he' mada` kih' dsa`jwi` mah' ga`ngëey' Jesús goo` hløø' lä`koq` ga`ngi' hi` ma' hni' he'.

Ga`tää` dsa` Jesús dsøh' hma`cru`

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Lä`koq` ma' ga`jääy' Jesús na`täay' dsøh' hma`cru', ga`jëey' jaq` dsa` hi` chee` Simón hi` ma' chaq` Cirene. Dsa` he' jah'

jee' nuu- kih'. Hi- he' ga-kyaa-
hma-cru- kih' Jesús, ngooy' kyey-
hma-cru- kaah' kiyh'.

²⁷ Hi- jwëë' jwërte dsa- hi-
ga-nää' kaah' kiyh'. Jee' kiyh' ja-
ma' tääh' jwëë' dsa-më' hi- ma'
ki-hooh' cha-miuh' kih' Jesús.
²⁸ He-ja- ga-jëeh- Jesús hñii' ta-
jee' ma' tääh' dsa-më' he' mah'
ga-siiyh':

—Dsa-më' hi- chaa- Jerusalén,
ta- hooh' hnäh' kin-. Hooh' hnäh'
kyah' hnäh' ba' hi- lä-ja- kih' gyuu-
kyaah' hnäh'. ²⁹ Jëeh', ja- koo-
jmiü' ma' jäh' dsa-: “Llu' la' kih'
dsa-më' hi- sa- kaa- gyuu-. Lä-ja-
hi- sa- ga-kaa' gyuu-, hi- lä-kye-
hi- sa- jää- gyuu- gyuu-.” ³⁰ Jmiü'
ja- løø' dsa- jäh': “Wa-ra- jäh' kih'
tøh' ba' moh' la- në' jnän”, hi-
jñäh' jäh': “Wa-ra- jäh' kih' jlëë'
ba' jne' kyaah' moh' la-.” ³¹ Jëeh',
cher'mah' lä-na- jmeeh' dsa- jnä'
hi- laa' lä-koh' chaah' hma- eeh-
ha- ga-koh' sa- jmeeyh' hnäh' hi-
laa' lä-koh' chaah' hma- kii-.

³² Hi- ma' jääy- ka-läh' uu' dsa-
hñaa- dsë' hi- ma' dsa-jngëëyh'.
³³ Ma' ga-lla-nääy' jee' chee- Moo'
Lle' Hliü', jee' ja- ga-tääy- Jesús
dsøh' hma-cru', hi- lä-ja- ka-läh'
lä-uu' dsa- hñaa- dsë' he', jaa-
jwoo' ra-lluü' kiyh' hi- jaa- jwoo'
ra-këh'. ³⁴ Ga-jäh' Jesús:

—Tää' kyaan-, jmee' jøh- hoh'
kiyh'. Jëeh', sa' ñey- hee- na-
jmeey'.

Hi- hløø' hi- ma' tääh' jee' ja-
ga-ti' ga-llooyh' hmiih- kih' Jesús,
kyaah' he- ma' kooyh- suert. ³⁵ Jee'
ja- ma' tääh' dsa- jëë-. Lä-kye-
dsa-ta' ma' mi-kwah' kih' Jesús.
Ma' jäh':

—Ga-liyh' ba' ga-lääy' dsa-. Wa'
lääy' hñiiy' na', cher'mah' dsøø'
laay' Cristo hi- na-lleeh' kyaa' Dio.

³⁶ Lä-kye- hløø' ka-läh' ma'
mi-kwah' kih' Jesús, lä-koo- ma'

ñeey' chuh' na'heeyh' jmi-jiih-.
³⁷ Ma' jäh':

—Cher'mah' hne- laah' Rey
kyaa' dsa- judiu, lää' hñaa'.

³⁸ Ma' na-sii- ka-läh' gyuah' lley'
kyaah' hwëh' griego kyaah' hwëh'
latín hi- kyaah' hwëh' hebreo
ka-läh', he- ma' jäh': “Hi- la- he'
Rey kyaa' dsa- judiu.” ³⁹ Jaa- dsa-
hi- ma' hñaa- dsë' he' hi- ma' taa-
jyoh' hma-cru', ga-mi-kwayh' kih'
Jesús, ga-jäh':

—Cher'mah' hne- laah' Cristo,
lää' hñaa' hi- lää' jnääh'.

⁴⁰ Pero hi- jaa- he' ga-juu' kih'
dsa- kyaayh', ga-jäh' siiyh':

—¿Che' lä-kye- hne- sa- gah' Dio,
ma-ke' ma-tøøh' jne' jee' juu' jne'?

⁴¹ Lä-na- lle' le' jnän. Jëeh', jee'
la- mi'hmaahn' lä-hnøø' jnän' kih'
he- hliih' he- ma- jmeen'. Pero dsa-
la- ni- koo- he- hliih' sa- cha- he-
ma- jmeey'.

⁴² Mah' ga-jäh' siiyh' Jesús:

—Ja- mi-dsooh' hoh' jnä' ga'
ma-ñeh' jee' jmeeh' hih'.

⁴³ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hne-,
ja-ba' na' gwaah' kyaah' jnä'
ya-jwii' kih' Dio.

Ga-juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn.
19:28-30)

⁴⁴ Ma' ga-të' koo- lä-hyoo-
ga-nuu- go-te- lä-kaa- hwa' ja-
lä-jiih' ga-të' ko-hi' hnë- ta-
ga-hloo'. ⁴⁵ Ga-nuu- jmi-gyuu-. Hi-
hmiih- he- ma' hii' llah' gwah-
ga-chee' go-te- to'dsaah'. ⁴⁶ Ja-ga'
ga-hlëeh' Jesús koo- ki-gaa-,
ga-jäh':

—Tää' kyaan-. Ngëen' jmi-llë'
kin- ja-gooh-.

Ma-la- ma-hlëeyh' lä-ja-
ga-juuy'.

⁴⁷ Ma' ga-jëë' juu' hløø' he- ga-la'
lä-ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio.
Ga-jäh':

—Ma'ra' ju'dsoo', dsa-ñuuh-na-
ma' laa' jaa' hi' lluu' go-te'.

⁴⁸ Lã-jëë' dsa- hi' ma' tääh'
jee' ja-, ma' ga-jëëy' he- ga-la'
lä-ja-, ga-nääy' ki-jnooy' mo-dsëy'.
⁴⁹ Ga-lã-jëë' hi- ma' kyuu' Jesús,
lä-kye- dsa-më' hi- ya-nää'
kyaayh' lä- ga-të' Galilea, uu' ba'
ma' tääyh' jëëy' lä-jë- he- ga-la' ja-.

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn.
19:38-42)

⁵⁰ Ma' chaa- jaa- dsa- lluu' hi-
ma' mi-teh' kih' Dio, ma' chee-
José. Dsa-he' ga-lã-chaa- jwii- Ari-
matea he- na-hee- hwa' Judea. Ma'
laa' jaa- dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.
⁵¹ Dsa- he' sa- ga-taayh- hñiiy' jee',
kyaah' juu' ja- ma' ga-taah' lä-jëë-
dsa-kyaayh' juu' kwee- ha- lä-
jmeey' kih' Jesús. Hi- ma' jøoy- ma'
jëëy' jnä'hã' he- jãã- Dio dsa- lä-
hih' kih'. ⁵² José he' ñeey' nẽ'ta' kih'
Pilato na'ngiiyh' jmi-ngo' kih' Jesús.
⁵³ Ma-la- ma-jyooy' jmi-ngo' kiyh',
ga-lãäy- koo- hmiih- ta-jmaah'.
Mah' ga-taayh- neh' koo- to-høø-
he- ma' na-hẽ- nẽ' kuu' hloo-, jee'
sa- ga-ma-taayh- ni- jaa- hñii'.
⁵⁴ Jmii' ja- ma' mi-lluu' dsa- judiu
hñii' kih' he- jnä- jyoh' jmi- he-
ma' høoy', jëeh' ta- ga-hloo' ja-
ma-hãã' jmi- he- teeh- dsa- dsë'.

⁵⁵ Lã-jëë' dsa-më' hi- ya-nää'
kyaah' Jesús lä- ga-të' Galilea,
ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' José
na-jëëy- ha- jee' ga-kyaay- Jesús.
⁵⁶ Ja-ga' ga-nääy' kiyh' ga-mi-lluy'
nuu- mi-jwii- kyaah' naa' mi-jwii-
Hi- ga-taayh' ga-høoy' jmi- he-
teeh- dsa- dsë' lä-koo- la' mada'
kih' ley.

24

Ga-lã-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn.
20:1-10)

¹ Tiih- go-te- to-nẽ' jmi- kih' se-
man-, ga-lla-nää' dsa-më' he' jee'

ma' la' to-høø- ja-, ma' kyey- lä-jë-
he- hii- mi-jwii- he- ga-mi-lluy'
ja- hi- jñah' ga-dsa-më' ga-jmeey'
ko-jøh' kyaayh'. ² Ma' ga-tëëy'
jee' ja-, kuu' he- ma' na-jnẽ- hoo-
to-høø- ma-na-bã' ta- koo'. ³ Ma'
ga-taayh- neh- to-høø- ga-jëëy'
mo-so- kye- jmi-ngo' kih' Jesús
Dsa-jøøh' jnãn'. ⁴ Jee' tääyh' jmeey-
cha-miih- huudsë-, lä-chah'
ja- ga-lla-sëeh' chuh- kiyh' uu'
dsa-ñuuh- hi- ma' kyeh' hmiih-
tø-jlëë- ñih'. ⁵ Ga-jwaah' jwërte
dsa-më' he', ga-jyooy' mo-nëy'
ta- hwa'. Mah' ga-jäh' lä-uu'
dsa-ñuuh- he' süyh-:

—¿He-la' hnaah- hnäh' jaa- hi-
na'jiih- jee' kih' hi- ma-na'juu'?
⁶ Mo-so- chaa- jee' la-. Hi-
ma-lã-jiih'. Mi-dsooh- hoh'
hnäh' he- ga-jäyh' süyh- hnäh'
lä-koo- ma-gya-gyih' hwa' Galilea,
⁷ lä-koh' ma' ga-jäyh' lä-la-: "La'
bii' kih' Hi-ga-lëë-ngo' la- ngëe'
dsih' ja'goo- dsa-hñaa- dsë',
mah' tääy- dsöh' hma-cru'. Hi-
ga-ma-hya- hnẽ- jmi- lä-jiiyh'
ka-läh'."

⁸ Ja-ga' ga-lã-dsooh- dsë'
dsa-më' he' juu' ja-. ⁹ Ma'
ga-hwëëy- jee' ja-, na-nääy'
na-jmeeyh' juu' kih' lä-jëë-
gya-kaa- apóstole kyaah' kih' jee'
lä-jëë- dsa-kyaayh'. ¹⁰ Dsa-më' hi-
na-koo- juu' kih' apóstole he' ma'
chee- María Magdalena, Juana,
María choo' Jacobo hi- jñah' ga'
dsa-më'. ¹¹ Pero lä-jëë' hi- ga-nuu'
juu' kih' dsa-më' he' sa- ga-lã-heey'
kiyh'. Ma' laay', juu' ngaa' ba' ja-
ma' hlëëyh'.

¹² He-ja- ga-noo- Pee', ngooy'
ko-chih' jee' ma' la' to-høø- ja-
Ma' ga-jëëy' neh-, ma-la- ta-jmaah'
ba' ma' kye-. Peer- dsaa- dsëy'
ngaayh', ma' jmeey- huudsë- ha-
ba' lä- ga-la'.

Ga-mi-jnää- Jesús hñii' kih' uu'

discípulo

(Mr. 16:12-13)

¹³ Jā ba' jmī jā na'nää' uu' discípulo koō jee' jwī he' chee' Emaú, uu' koō gya'koō kilómetro kih' Jerusalén. ¹⁴ Jee' tääyh' jwë' ga'näy' jā, ma' llay' juu' kih' lä'jê' he' ga'la'. ¹⁵ Pero hee' ga'la'. Jee' ga'näy' llay' juu' jā kyaah' dsa'kyaayh', ni' sa' liih' gyih', he' ba' hñī Jesús ngoo' kō-jøh' kyaayh'. ¹⁶ Pero sa' ga'lä'kyuuy', kih' ma-na-jlê' hūdsê' kiyh'. ¹⁷ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—¿Hee' ba' juu' na' llah' hnäh' cha'jwë' la'? ¿He-la' meeh' hoh' hnäh'?

¹⁸ Mah' jaa' hi' ma' chee' Cleofa, ga'jäyh' siyh':

—¿Ha' lä' la' juu'? Jee' kih' lä'jêe' hi' na'nää' jmī, ¿che' jaa' hne' ba' sa' ñeh' lä'jê' he' ga'la' jee' jwī Jerusalén ma' jmī la'?

¹⁹ Jā ga'jah' Jesús siyh':

—¿Hee' ba' ga'la'?

Mah' ga'jah' dsa' he' siyh':

—Lla' jnääh' juu' kih' Jesús dsa' ma' chaq̄ Nazaret. Ma' laay' jaa' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio. Jëeh', cha'ne' Dio hi' cha'ne' lä'jêe' dsa' ga'mi'jnäy' he' beey' kyaah' ta' kiyh' hi' lä'ja' kyaah' juu' he' ga'hlëeyh' ka-läh'. ²⁰ Hi' lla' jnääh' juu' ha' lä' ga'jmee' dsa'kaah' kyaa' jmi-dsa' kyaah' dsa-ta' kyaa' jnääh' ga'tayh' goo' lle'moh' mah' jmeey' hih' he' juuy', ja'ga' ga'täy' dsoh' hma' cru'. ²¹ Pero jnääh' ma' kye' jnääh' o'jøh' dsê' hi' he' nøø' juu' ma' lää' jnääh' dsa' Israel. Pero na' ma'hya' hnê' jmī he' ga'la' lä'ja'. ²² ¿Che' kyuuh' ha' lä' ma'la'? Ko'llaa' dsa-më' hi' jmee' kō-jøh' kyaah' jnääh', ma'jøyeh' jnääh', kyaah' juu' he' ma' kiyy' ja'. Jëeh' tiih' ga' ma'näy' jee' la' to'høø'. ²³ Ma' ya'näy', jäyh' mo'so' cha' jmi-ngo' kiyh' kye' neh' to'høø'

jā, hi' jäyh' ma-jëey' ángele hi' ma-jäh' siyh' he' na'jiih' ba' Jesús. ²⁴ Lä'ja' ma-na'nää' ko'llaa' dsa'kyaah' jnääh' jee' la' to'høø' ja'. Juu' jmeeyh' lä'koh' jäh' dsa-më' he', he' mo'so' kye' jmi-ngo' kih' Jesús.

²⁵ Jā ga'jah' Jesús siyh':

—He' ba' che' taah' hnäh'. He-lii' ba' ga'lä'dsoo' hoh' hnäh' lä'jê' he' ga'jah' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio llo'joo'. ²⁶ ¿Che' sa' ma' la' bii' kih' hi' laa' Cristo ma' dsa'ngëey' lä'jê' he' wī, jää' ja'ga' leey' jøøh'?

²⁷ Lä'chah' ja' ga'løoy' hlëeyh' lä'koo' ma-na'sii' kiyh' jää'. Ga'løoy' kyaah' he' ga'sii' Moisé hi' ngoo' bih' mi'jnäy' lä' hii' né' ha' lä' hlëeh' kiyh' jee' ga'sii' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio.

²⁸ Ma' ga'tëey' jwī jee' ga'näy' jā, ga'jmee' Jesús lä'koo' he' ngoo' bih' ta' cha'ne'. ²⁹ Pero discípulo he' ga'chuu' kyaayh' mah'jäy' hwë' jā, ga'jäyh' siyh':

—Jä' kyaah' jnääh', jëeh' ma'hloo' ba' la', ma'ngoo' ga'nuu'.

Ga'jä' bih' kyaah' discípulo he'.

³⁰ Lä'koo' ma' gay' né' mes', ga'kay' he'ñīh'. Ma'ngëe' ma'kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'ñīh' ja' mah' ga'kwëeyh' discípulo he'. ³¹ Lä'chah' ja' ga'na' mi'ney' hi' ga'lä'kyuuy' Jesús. Lä' ma-jëey' ja' ga'ääh' Jesús. ³² Mah' ma' jah' dsa'kyaayh':

—Ha' koh' sa' ma'nøh' dsê' jne' lä'koh' juu' he' ma'hlëeyh' jne' cha'jwë'. Hi' lä'ja' ka-läh' kih' he' ma-mi'jnäy' ha' lä' hnøø' jäh' jee' na'sii' juu' kih' Dio.

³³ Lä'chah' hor' ja' ga'nooy' ga'näy' ta' Jerusalén. Ga'lla'näy' jee' ma' tääh' kō-jøh' lä'jêe' gya'kaa' apóstole kyaah' jñah'

dsa⁻kyaayh'. 34 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh' he⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo' ma⁻lä⁻jiih` Dsa⁻jøøh' jnän', hi⁻ ma⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy' kih' Simón.

35 Ja⁻ga' ga⁻jmeeh' lä⁻uu' discípulo he' juu', ha⁻ lä⁻ga⁻la' kiyh' cha⁻jwë', hi⁻ ha⁻ lä⁻ga⁻lä⁻kyuuy⁻ Jesús ma' ga⁻llaay' he⁻ñiih⁻.

Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii' kih' discípulo kyaay'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ta⁻ko⁻jiih' ma' tääyh' llay⁻ juu' ja⁻, ga⁻lla⁻sëëh' Jesús to⁻dsaah' jee' kiyh' mah' ga⁻siiyh⁻:

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

37 He⁻ja⁻ ga⁻jwaa⁻h' jwërte lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ tääh' he' mah' ga⁻lä⁻goyh⁻. Jmi⁻lle' ba' ja⁻ ma' jëëy', laay⁻.

38 He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—¿He⁻la' gah' hnäh'? ¿He⁻la' jmeeh⁻ hnäh' to⁻hoh' hnäh'? 39 Jëë⁻ da' hnäh' ma⁻goon⁻. Jëë⁻ da' hnäh' ma⁻tiiñ⁻. Ja⁻ba' jnä' la⁻. Chooh' da' hnäh' mah' jëë⁻. Jëëh', jmi⁻lle' sa⁻kye⁻ jmi⁻ngo⁻ lä⁻koo⁻ jëëh' hnäh' laan⁻.

40 Jee' cheyh' hlëëyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh' dsa⁻ ma⁻gooy⁻ ma⁻tiiy⁻.

41 Pero sa⁻ ga⁻ ma⁻heey⁻ llu', kih' he⁻ jëë⁻ dsëy' cha⁻miih⁻ hi⁻ ma⁻ dsaa⁻ dsëy' ka⁻läh⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—¿Hee⁻ cha⁻ miih⁻ kihñ' jee' la⁻?

42 He⁻ja⁻ ga⁻kwëëyh' koo⁻ jwi' kih' hmoo⁻ na⁻dsëë⁻ në' je⁻ hi⁻ koo⁻ jwi' tah' sër⁻. 43 He⁻ja⁻ ga⁻sooyh' mah' ga⁻kuyh⁻ lä⁻ ma⁻jëë⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻. 44 Mah' ga⁻jäh' Jesús siih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻:

—He⁻la⁻ na⁻ juu' he⁻ ga⁻hlëëhn⁻ hnäh' lä⁻ ma⁻gya' ga⁻jnä' jee' kyah' hnäh'. He⁻ ga⁻jmeë' bii' ga⁻lä⁻te' lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻sii⁻ kin⁻ në' ley kih' Moisé, hi⁻ jee' na⁻sii⁻ juu' kih' hi⁻ ga⁻ngëë' juu' kih' Dio, hi⁻ kih' salmo ka⁻läh⁻.

45 Ja⁻ga' ga⁻jmeey' ga⁻na⁻ huu⁻dsë⁻ kih' dsa⁻ he' mah' ga⁻lä⁻ngëëy' lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu' kih' Dio. 46 Mah' ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻:

—He⁻la⁻ na⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kin⁻ jää⁻. Ga⁻jmeë' bii' ki' jnä' hi⁻ laa⁻ Cristo he⁻ ga⁻jëë⁻ wii' mah' ga⁻lä⁻jiihn⁻ jee' kih' hi⁻ na⁻juu' ma' ga⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁻. 47 Hi⁻ kwaat⁻ kin⁻, dsa⁻nää⁻ dsa⁻ dsa⁻kwa⁻ juu' ki⁻ ga⁻lä⁻kaa⁻ hwa⁻. Løøy' ta⁻ Jerusalén hlëëyh' dsa⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻jëëyh⁻ kyaah' Dio mah' koo⁻ Dio dsë' kih' dso⁻kye⁻ kiyh'. 48 Hnäh' he' hi⁻ jmeë' ju⁻dsoo' kih' lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻. 49 Hii' jnä' cheen⁻ kyah' hnäh' he⁻ ga⁻bää⁻h⁻ Täa⁻ kyaan⁻ hñii' kwëëyh' hnäh'. He⁻ja⁻ jää⁻ hnäh' Jerusalén la⁻, lä⁻jiih⁻ tëëh' hnäh' be' he⁻ jyoo' gyuu⁻h⁻.

Ngaah' Jesús gyuu⁻h⁻

(Mr. 16:19-20)

50 Ga⁻jää⁻ Jesús lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he' lä⁻ ga⁻të' jäh⁻ kih' jwii⁻ Betania. Jee' ja⁻ ga⁻chooy' gooy⁻ gyuu⁻h⁻ mah' ga⁻mi⁻jääy' lä⁻jëë⁻. 51 Jee' cheyh' mi⁻jääy' lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he' ngaayh' ta⁻ gyuu⁻h⁻. 52 Ma⁻ngëë⁻ ma⁻jmääy' jøøh' Jesús, peer⁻ jëë⁻ dsëy' ga⁻nääy' ta⁻ Jerusalén. 53 Hi⁻ ma' tääh' tääy' jee' ma' chih' gwah⁻, kway⁻ ti⁻hmaah' kih' Dio hi⁻ ma' jmeey⁻ juu⁻ kih' kiyh'. Wa' la' lä⁻ja⁻.

San Juan Ju'hmëe' kih' Jesús he- ga'sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga'lëey' dsa'

¹ Lã ma' to-në ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja- ma' laa' kyaah' Dio. Ja-ba' Juu' ja- ma' laa' hñii' Dio. ² Hì- na- ma' laa' lã ma' to-në kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga'jmeey' lã-jë- he- cha-, ni- miih- sa- cha- he- ma-na-la- kih' hñii' he- sa- ga'jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na'jiih'. Heh' he- na'jiih' ja-, la- lã-koo- wa'je- he- choo' kih' lã-jëe- dsa-. ⁵ Ga-lã-jnã' wa'je- ja- jee' ma' tãäh' hì- jmee' he- hliih'. Pero dsa- hì- ma' tãäh' jmee' he- hliih', sa- ga'liy' kyaah'.

⁶ Hì ma' chaa- jaa- dsa- ñuu- ma' chee- Jwaa' hì- ga'chee' Dio. ⁷ Hì- he' ja' kye- ju'dsoo', mah' kway' ju'dsoo' kih' wa'je-, mah' lã-ja- lã-jëe- dsa- lã-dsoo' dsë' kih' wa'je- ja- kyaah' juu' he- ga'kway'. ⁸ Jã- hì- he' ma' laa' lã-koo- wa'je- ja-, jay' mah' kway' ju'dsoo' kih' hì- laa' lã-koo- wa'je- ja-ba'. ⁹ Ma-ngoo' ya-jäh- jã hì- laa' lã-koo- wa'je- he- la' ju'dsoo', he- choo' kih' lã-jëe- dsa-.

¹⁰ Jã-ba' jmi- gyuu- la- ma- chaay-, hì- ga'jmee' Dio jmi- gyuu- la- ta-la- kiyh'. Pero dsa- chaa- jmi- gyuu- la- sa- ga-lã-kyuy'. ¹¹ Jay' ja-ba' jmi- gyuu- kiyh', pero hì- chaa- kyaay' sa- ga'heeyh-. ¹² Pero lã-jëe- hì- ga'heeyh-, hì- jmee- dsoo' dsë' kiyh', ga'kway' jwë' leey' joo' Dio. ¹³ He- laay' joo' Dio, ja- kih' he- ga-lã-chaay- lã-koo- lle' kih' dsa-lã-chaay- dsa- jmi- gyuu-, ni- ja- kih' he- ga-lã-hyoh- dsë' cho'jmiiy- he- ga-lã-chaay- he- laay' joo' Dio, ni- ja- kih' he- ga'jmee' cho'jmiiy- hu'dsë- he-

ga-lã-chaay-. He- ga-lã-chaay- lã- hnøø' hñii' Dio ba' ja-.

¹⁴ Hìh' hì- laa' Juu' ja-, ga'lëey' dsa- mah' ga-gyay- jee' jnãn', hì- jnãäh' discípulo kyaay' ga-jëe' jnih' he- laay' jøøyh'. Laay' jøøyh' kih' he- laay' gyuu- koo- mée' kyaä' Tää'. Ha- koh' sa- llu' dsëy' hì- kye- ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁵ Ga-kwa' Jwaa' ju'dsoo' kiyh', ma' jäh'.

—Hì- la- he' hì- ma' jwahn- kih': "Hì- jã- këe- ga' kin-, hì- la- jøøh' ga' lã-koo- jnã', jëeh' ko-ja- ma- chaa- bih' jãä' ki' jnã'."

¹⁶ Ha- koh' sa- cha- miih- he- cha- kiyh', hì- jee' ga-lã-jëe' jne' joh' he- sa- ma-hñah- jne'. Jã- koo- hä- ma-mi-jäay' jne'. ¹⁷ Heh' ley, ta-la- kih' Moisé ba' ja'. Pero lã-jëe- he- la- kwa- Dio, kyaah' lã-jëe- ju'dsoo', ta-la- kih' Jesucristo ba' ga-hñah' jne'. ¹⁸ Jih'koh' jih'lih', ni- jaa- sa- ma-jëe- Dio. Jooy' hì- laa' gyuu- koo- mée' ba', hì- gya' ko-jøh' kyaah' Tää', hì- he' ba' ma-mi-jnãay- jnãn' ha- lã- laay'.

Ga'jmee' Jwaa' ju'dsoo' kih' Jesús
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Dsa-ta' judiu hì- chaa- Jerusalén ga'cheey' jmi-dsa- kyaah' dsa- levita kih' Jwaa' mah' na'ngiiy' juu' kiyh' hì- laa' Jwaa'. ²⁰ He-ja- ga-heeh- ba' Jwaa' he- jmeeyh' juu', sa- ga-hmäy'.

—Jã- he' jnã' laan' Cristo — ga-jäh' Jwaa' siiyh'.

²¹ —¿Hì- ba' laah' hne- ja-? ¿Che' hne- he' Elia? —ga'siiyh' Jwaa'.

—Jã- he' jnã' —ga'jäh'.

—¿O che' hne- he' laah' dsa- hì- ngëe- juu' kih' Dio hì- nøø' juu' jã' jmi- gyuu- la-? —ga'jäh' dsa- he'.

Koo- ka-läh' ga'jëeh- Jwaa' juu' kiyh'.

—Jah'-ha'.

22 —¿Hii- ba' laah' hne- ja-? Mah' ngēē' jnāāh' juu' kwee- kih' hi- ma-chee' jnāāh'. ¿Ha- lā- jwah' hñāah'? —ga-jāh' dsa- he' siyh' Jwaa'.

23 He-ja- ga-jāh' Jwaa- siyh-:

—Jnā' laan' hi- kwa- juu' jee' la' hwa' kii' jee' sa- kwa- ni- miih-: “Mi-lluū' hnāh' hñāah' mah' jā- Dsa-jøøh' jnān' kō-dsoo' jwē'” —lā-koo- ga-jāh' Isaia hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio.

24 Lā-jēē- dsa- hi- ga-chee' dsa- judiu he' ma' laa' fariseo.
25 Ga-ngiyy' juu' kiyh' ka-lāh' ga-siyh-:

—¿He-la' ja- chaa' dsa- jmiī-, cher'mah' sa- laah' Cristo, ni- sa- laah' Elia, ni- hii- ga-jñah' dsa- hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio? —ga-jāh' dsa- he' siyh-.

26 —Jnā' chaan' dsa- jmiī- kyaah' jmiī- ba', pero jee' kyah' hnāh' chaa- jaa- hi- sa- kyuu' hnāh'.
27 Hi- he' jā- kēē- ga-ki- jnā'. Hi- ni- sa- tē-dsēēn' chiihn' mah' llen' loo- he- hā- tiyy' —ga-jāh' Jwaa' siyh-.

28 Lā-jē- he- la- ga-la' jee' jwii- he- chee- Betania, ta- hngaah' kō-taa- kih' jmiī- Jordán, ta- jee' ma' choo- Jwaa' jmiī-.

Jesús laa' Borrego mah' kyaa' Dio

29 Ma' ga-jnā' jyoh' jmiī', ga-jēē' Jwaa' Jesús ja' ta' jee' ma' cheyh', mah' ga-jāyh':

—Jēē- da', hi- na- he' Borrego mah' kyaa' Dio hi- jñuu' dso'kye- kih' dsa- jmi- gyuu'.
30 Hi- na- na- hi- ma' jwahn' kih': “Kēē- ga' kin', jā- jaa- dsa- ñuu- hi- jøøh' ga- lā-koo- jnā', jēēh' kō-ja- ma- chaa- bih' jāā' ki- jnā'.”
31 Jnā' sa- ma' kyuu' jnih'. Ma-jan- mah' chaan' dsa- jmiī- ba' mah' lā-ja-, lā-jnāāy' kih' dsa- Israel.

32 Ga-mi-jnāā- ga' Jwaa- juu', ga-jāyh':

—Ga-jēēn' Jmi-llē' Na-jngii' kih' Dio ga-jyoo' gyuu' jmi-gyuu', laay' lā-koo- jaa- juu-, hi- ga-jā' kō-hwēē' né' kiyh'.
33 Jnā' sa- ma' man- hii- he'. Pero hi- ga-chee' jnā' he' chaan' dsa- jmiī- kyaah' jmiī-, ga-siyh' jnā': “Hi- jēēh' jyoo' Jmi-llē' mah' jā' kō-hwēē' né' kiyh', hi- he' he' hi- chaa' dsa- jmiī- kyaah' Jmi-llē' Na-jngii' kih' Dio.”
34 Lā-ja- ga-jēēn' hi- jmeen- ju'dsoo' kiyh', hi- he' he' Joo' Dio —ga-jāh' Jwaa'.

To-nē' discípulo kyaa' Jesús

35 Ma' ga-jnā' jyoh' jmiī', kōo- ka-lāh' ma' cheh' Jwaa' kyaah' uu- ' hi- ma' jmee- kō-jøh' kyaayh'.
36 Ma' ga-jēēy' Jesús ma' ngēy- jee' ja-, mah' ga-jāyh':

—Jēē- da', hi- na- he' Borrego mah' kyaa' Dio.

37 Ma' ga-nuu' lā-uu' hi- ma' ga-nāā' kō-jøh' kyaah' Jwaa- he- ga-hlēēyh' lā-ja-, ga-nāāy' kyaah' Jesús ba'.
38 Ma' ga-jēēh- Jesús hñii', ga-jēēy' chaa' hi- he' kaah' kiyh', mah' ga-siyh-:

—¿Hee- na- hnooh' hnāh'?

Mah' ga-jāh' dsa- he':

—¿Ha- ñeh' hne- Rabí, he- la- hnøø' jāh- Ta-jwöh'?

39 —Ya-nāā' hnāh' ja- mah' ya-jēē- —ga-jāh' Jesús siyh-.

Ga-nāāy' mah' na-jēēy- ha- ma' gyay'. Jee' ja- ga-jāy' kyaayh' jmiī' ja-. Hor- ja-, ma-tē' kō-hi' gya'.

40 Jaa- jee' lā-uu', hi- ga-nuu' kih' Jwaa' hih' ga-jmee' kō-jøh' kyaah' Jesús, chee- Andre' øøh' Simón Pee'.
41 He- ga-jmeey' to-nē', na-hnāāyh- øøyh' Simón mah' ga-siyh-:

—Ma-jee- jnāāh' Mesía —he- hnøø' jāh- Cristo.

42 Lā-chah' ja- na-jāāy- Simón cha-nē' Jesús. Ma' ga-jēē' Jesús hi- he', ga-jāyh':

—Hne⁻ he^ʔ Simón, jo^o Joná.
Hne⁻ lä⁻cheh⁻ Cefa —he⁻ hnøø^ʔ
jäh⁻ Pee^ʔ.

*Jesús ga⁻tëh^ʔ Felipe kyaah^ʔ
Natanael*

⁴³ Ma⁻ ga⁻jná^ʔ jyoh^ʔ jmií^ʔ, ngaah^ʔ
Jesús ta⁻ Galilea. Jee^ʔ ja⁻ ga⁻jëy^ʔ
Felipe mah^ʔ ga⁻siih^ʔ:

—Ña⁻ kyaah^ʔ jná^ʔ.

⁴⁴ Felipe he^ʔ ma⁻ chaa⁻ Bet-
saida, dsa⁻goo^ʔ Andre^ʔ kyaah^ʔ Pee^ʔ
ka⁻läh^ʔ. ⁴⁵ Ma⁻ ga⁻jee^ʔ Felipe
Natanael mah^ʔ ga⁻siih^ʔ:

—Ma⁻jee^ʔ jnáäh^ʔ hih^ʔ dsa⁻ hi⁻
ga⁻sii^ʔ Moisé kih^ʔ né^ʔ ley, hi⁻ lä⁻jëe⁻
hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu^ʔ kih^ʔ Dio ga⁻sii^ʔ
kiyh^ʔ ka⁻läh^ʔ. Hi⁻ he^ʔ he^ʔ Jesús, jo^o
José hi⁻ chaa⁻ Nazaret.

⁴⁶ Mah^ʔ ga⁻jäh^ʔ Natanael:

—¿Ha⁻ lä⁻ la^ʔ juu^ʔ he⁻ ya⁻ hëe⁻ jaa⁻
hi⁻ lluu^ʔ jee^ʔ jwii⁻ Nazaret?

—Ña⁻ mah^ʔ jëe⁻ da⁻ —ga⁻jäh^ʔ Fe-
lipe siih^ʔ.

⁴⁷ Ma⁻ ga⁻jëe⁻ Jesús ngoo^ʔ ya⁻jäh⁻
Natanael, ga⁻hlëeyh^ʔ kiyh^ʔ:

—Hi⁻ ja⁻ na⁻, hi⁻ na⁻ ba⁻ he^ʔ dsa⁻
Israel, hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ juu^ʔ
ta⁻ juu^ʔ tuh⁻ dsë⁻.

⁴⁸ —¿Ha⁻ lä⁻ na⁻ he⁻ ma⁻ lä⁻ kyuu⁻
jná^ʔ? —ga⁻jäh^ʔ Natanael siih^ʔ.

—Jää^ʔ ja⁻ ga⁻ hlëeh^ʔ Felipe hne⁻,
ga⁻jëen⁻ hne⁻ ma⁻ cheh^ʔ koo^ʔ kih^ʔ
chaah^ʔ higo —ga⁻jäh^ʔ Jesús siih^ʔ.

⁴⁹ —Ta⁻ jwöh^ʔ, hne⁻ he^ʔ laah^ʔ Jo^o
Dio, hne⁻ laah^ʔ Rey kyaa^ʔ dsa⁻goo⁻
jne⁻ —ga⁻jäh^ʔ Natanael siih^ʔ.

⁵⁰ Mah^ʔ ga⁻jäh^ʔ Jesús ka⁻läh^ʔ:

—Ma⁻ lä⁻ dsoo^ʔ hoh^ʔ jná^ʔ, kih^ʔ
he⁻ ma⁻ jwëeh^ʔ hne⁻ ga⁻jëen⁻
hne⁻ koo^ʔ chaah^ʔ higo. Pero
cha⁻ ga⁻miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ jëeh⁻ na⁻
ta⁻ cha⁻ né⁻.

⁵¹ Hi⁻ ga⁻ jäh^ʔ ka⁻läh^ʔ:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo^ʔ jwëeh⁻ hnäh^ʔ,
na^ʔ ta⁻ cha⁻ né⁻ jëeh⁻ hnäh^ʔ gyuu⁻
jmi⁻ gyuu⁻ na⁻ na⁻, jëeh⁻ hnäh^ʔ ángele
kyaa^ʔ Dio hi⁻ wii⁻ hi⁻ jña⁻ né⁻ kih^ʔ

Hi⁻ ga⁻ läe⁻ ngo^ʔ la⁻ —ga⁻ jäh^ʔ Jesús
siih^ʔ.

2

*Lä⁻ la⁻ ga⁻ la⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻ jee⁻ goo⁻
jaa⁻ dsa⁻ jee⁻ jwii⁻ Caná*

¹ Jee^ʔ ga⁻të^ʔ hnë⁻ jmií^ʔ, ga⁻jee⁻
goo⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee⁻ jwii⁻ Caná, he⁻
na⁻ hëe⁻ hwa^ʔ Galilea. Jee^ʔ ja⁻ ma⁻
hää^ʔ choo^ʔ Jesús. ² Jesús hi⁻ jnáäh^ʔ
discípulo kyaay^ʔ ga⁻tëeyh^ʔ jnáäh^ʔ jee⁻
të⁻ jmií^ʔ ka⁻läh^ʔ. ³ Ma⁻ sa⁻ ga⁻läe⁻
jmih^ʔ mi⁻ jëh⁻ ma⁻ ää⁻ he⁻ ma⁻ hih⁻
dsa⁻, ga⁻jäh^ʔ choo^ʔ Jesús siih^ʔ:

—Ma⁻ dsa^ʔ go⁻ te⁻ jmih^ʔ mi⁻ jëh⁻
kih^ʔ dsa⁻.

⁴ Mah^ʔ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu^ʔ kiyh^ʔ:

—¿He⁻ la⁻ jwiih^ʔ jná^ʔ lä⁻ na⁻? Sa⁻
ga⁻ ma⁻ të⁻ hor⁻ kin⁻.

⁵ Mah^ʔ ga⁻jäh^ʔ chooy^ʔ siih^ʔ hi⁻
ma⁻ tääh^ʔ kwa⁻ be⁻ jee⁻ ja⁻:

—Jmee⁻ hnäh^ʔ lä⁻ jë⁻ he⁻ siih⁻
hnäh^ʔ.

⁶ Ma⁻ tøø^ʔ jee⁻ ja⁻, jñii^ʔ mi⁻hya⁻
kaah^ʔ he⁻ ma⁻ la⁻ kyaah^ʔ kuu^ʔ jee⁻
ma⁻ chih⁻ dsa⁻ judiu jmii⁻ he⁻ ma⁻
jmee⁻ jäh⁻ na⁻ jngëey⁻ cha⁻ né⁻ Dio.
Lä⁻ koo⁻ mi⁻hya⁻ ja⁻, ma⁻ hiih⁻ koo⁻
hña⁻ loo⁻ hih⁻ jmii⁻. ⁷ Mah^ʔ ga⁻jäh^ʔ
Jesús siih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh^ʔ kwa⁻
be⁻ jee⁻ ja⁻:

—Kaa⁻h^ʔ jmii⁻ neh⁻ lä⁻ jë⁻ mi⁻hya⁻
na⁻.

Mah^ʔ ga⁻ jmeey⁻ na⁻ kah^ʔ
na⁻ dsëh⁻ lä⁻ jë⁻ mi⁻hya⁻ ja⁻. ⁸ Ja⁻ ga⁻
ga⁻ jäh^ʔ Jesús siih⁻ dsa⁻ he⁻:

—Na^ʔ na⁻, kye⁻ miih⁻ mah^ʔ
go⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ juu⁻ jmii⁻.

Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey⁻. ⁹ Hih^ʔ
dsa⁻ juu⁻ jmii⁻ he⁻, ga⁻ jëey⁻ che⁻ llu⁻
jmii⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ jmih⁻ mi⁻ jëh⁻. Ni⁻
sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ ja⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ la⁻
hi⁻ ma⁻ kwa⁻ be⁻ hi⁻ ga⁻ hwëe⁻
jmii⁻ ja⁻ ba⁻ ñe⁻. Mah^ʔ ga⁻ tëe⁻ juu⁻
jmii⁻ kih⁻ hi⁻ dsa⁻ jee⁻ goo⁻, ¹⁰ mah^ʔ
ga⁻ siih⁻:

—Ga⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ kwëeh⁻ to⁻ né⁻
jmih⁻ mi⁻ jëh⁻ llu⁻. Ma⁻ la⁻ ma⁻ huyh⁻
cha⁻ miih⁻, ja⁻ ga⁻ kwëeyh⁻ jmih⁻ mi

'jēh' he- hwaā' ga' miih-. Pero hne- ma-na-høøh- jmih' mi 'jēh' llu' mah' kwēēyh' jee' llaā- ga'.

11 Jee' jwii- Caná he- na-heē- hwa' Galilea ba' ga-jmee' Jesús to-nē' he- juh-gaa- ja-. Jee' lä-ja- ga-mi-jnääh' hñiiy' ha- koo- jøøh' laay', hi- lä-jēē- jnääh' discipulo kyaay', cha-ga-miuh- ga-lä-dsoo' dsē- jnääh' kiyh'.

12 Ma-ngēē' he- ja-, ngaayh' ta- Capernaum, kyaah' chooy' kyaah' øøyh- hi- jnääh' discipulo kyaay'. Jee' ja- ga-tooh' jnääh' cha-miuh- jmii'.

Jesús ga-hwēē' dsa- hi- ma' tääh' hñii' jee' ma' chih' gwah'

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ma-ngoo' ma-ya-jäh- jmii' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh', he-ja- ngoo' Jesús ta- Jerusalén. 14 Jee' chih' gwah- juh-, jee' ja- ga-jēēy' dsa- hi- ma' hnēē- kya', hi- ma' hnēē- borrego, hi- ma' hnēē- juu-, kyaah' hi- ma' tääh' mi-sii' kuu' kih' dsa-. 15 Ga-jmeey' koo- si'hñii'. Kyaah' he- ja-, ga-hēēy' kih' lä-jēē- hi- ma' tääh' jee' chih' gwah- ja-, hi- ga- borrego, hi- ga- kya', hi- ga- hi- mi-sii' kuu'. Ga-kēyh' ga-lä-jē- na'mes-, ga-saa' ga-jaay' kuu' kih' hi- he'. 16 Hi- ma' tääh' hnēē- juu- he' ga-siiyh-:

—Hwēē' lä-jē- he- na- jee' la-. Ta-jmee- hnäh' je'hmooh' hne' kih' Tääh' kyaan-.

17 Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsē- jnääh' discipulo kyaay' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Ngoo' dsa-llaan- kih' he- kyen' cha-miuh- hñii' dsē- kih' hne' kyah'."

18 Dsa- hi- tääh' nē' kih' judiu ga-ngii' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- koo- lii' jmeeh', mah' jēē' jnääh' he- na-ngēh' jwē' he- jmeeh- lä-jē- he- na-? —ga-jäyh' siiyh- Jesús.

19 —Hla' hnäh' gwah- la- mah' kyaah' hnē- jmii' ba' choohn' — ga-jäh' Jesús siiyh-.

20 Lä-chah' ja- ga-jäh' dsa- hi- tääh' nē' he' siiyh-:

—Kyaah' to'loo' jñii' ji-ñe- ga-jmee' dsa- gwah- la-. ¿Ha- lä-ja- jwah' hne-, kyaah' hnē- jmii' ba' choohn'?

21 Pero ja- kih' gwah- he- ga-hlēēyh' lä-ja-, he- ma' hlēēyh- kih' jmi-ngo' kiyh' ba' ja-. 22 He-ja- ma-ngēē' ma-lä-jiih' Jesús, ga-lä-dsooh- dsē- jnääh' discipulo kyaay' he- ga-hlēēyh' ja-, hi- cha-ga-miuh- ga-lä-dsoo' dsē- jnääh' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio, hi- ga-lä-dsoo' dsē- jnääh' lä-koo- ga-hlēēh' Jesús ka-läh'.

Lä-jē- hñii' dsē- he- ma' jmee' dsa- ma' kyuuh' ba' Jesús

23 Ta-ko-jiih' ma' tē- jmii' he- kuh- dsa- borrego mäh' jee' jwii- Jerusalén, jwēē' dsa- ga-heeh- juu' kih' Jesús ma' ga-jēēy' lä-jē- he- juh-gaa- he- ma' jmeey-. 24 Pero hñii' Jesús, sa- ga-lä-cha- o-jøh- dsē- kiyh' kyaah' dsa- he', jēēh' ma' kyuu- bih' ga-lä-jēē- dsa-. 25 Sa' ma' jmee- bii' kiyh', he- ma' jmeeh' dsa- juu' ha- lä- la' kih' dsa-kyaayh', jēēh' ñey- ba' ha- lä- la' tuh- dsē- lä-jaa- lä-jaa- dsa-.

3

Ta-la' hwē' ba' ñee' Nicodemo na-jēēy' Jesús

1 Ma' chaa- jaa- dsa-ñuuh- jee' kih' fariseo hi- ma' cheē- Nicodemo, ma' laa- ' jaa- dsa- hi- kye- nē' kih' dsa- judiu. 2 Ta-la' hwē' ba' ñee' dsa-ñuuh- he' na-jēēy- Jesús mah' ga-siiyh-:

—Ta-jwoh', ñe- jnääh', ga-cheē' Dio hne-, laah' jaa- ta-jwoh'. Jēēh' ni- jaa- sa- lih' jmee' lä-jē- he- juh-gaa- he- jmeeh- hne- wa-ra- jäh' kih' sa- kyaah' Dio hne- — ga-jäh' Nicodemo siiyh-.

3 —Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁻ lä⁻chaa⁻ ka⁻läh[~] lä⁻hmëë[~], sa⁻ tēëy[~] jēëy[~] jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻ —ga⁻jäh[~] Jesús siiyh⁻.

4 —¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻chaa⁻ ka⁻läh[~] jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ ma⁻gyuh[~]? ¿Ché⁻ le⁻ dsa⁻heey[~] jee⁻ ma⁻ hääy[~] mah[~] lä⁻chaa⁻ lä⁻hmëë[~]? —ga⁻jäh[~] Nicodemo siiyh⁻.

5 Koo⁻ ka⁻läh[~] ga⁻jäh[~] Jesús:

—Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁻ lä⁻chaa⁻ kyaah[~] jmi⁻ hi⁻ kyaah[~] jmi⁻lle⁻, sa⁻ tēëy[~] dsa⁻hey[~] jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻. 6 Hih[~] dsa⁻lä⁻chaa⁻ kih[~] ngo[~], ngo[~] ba[~] laay[~]. Hi⁻ hih[~] dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah[~] jmi⁻lle⁻, laay[~] jmi⁻lle⁻ ba[~]. 7 Ta⁻ jmee⁻ dsa⁻ hoh[~] he⁻ ma⁻jwëëhn[~] hne⁻, jmee⁻ bii[~] lä⁻chaa⁻ hnäh[~] ka⁻läh[~] lä⁻hmëë[~]. 8 Lle⁻ gwa⁻ hi⁻ dsoo⁻ ha⁻ jee⁻ hnø[~]. Ma⁻ke⁻ nuuh⁻ hij[~] lle⁻, sa⁻ ñeh⁻ ha⁻ ta⁻ gwa⁻ ni⁻ ha⁻ ta⁻ dsoo⁻. Lä⁻ja⁻ la⁻ kih[~] lä⁻jēë⁻ hi⁻ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah[~] Jmi⁻lle⁻ kih[~] Dio —ga⁻jäh[~] Jesús siiyh⁻.

9 —¿Ha⁻ lä⁻ la⁻ juu⁻ na⁻? —ga⁻jäh[~] Nicodemo siiyh⁻.

10 Mah[~] ga⁻jēeh⁻ Jesús juu⁻ kiyh[~], ga⁻siiyh⁻:

—¿Ja⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaa⁻ dsa⁻ Israel laah[~] mah[~] sa⁻ kyuu[~] he⁻ la⁻? 11 Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn[~] hne⁻, he⁻ ma⁻kyuu[~] jnääh[~], he⁻ ja⁻ ba⁻ hlëëh[~] jnääh[~]. Hi⁻ he⁻ ma⁻jēë⁻ jnääh[~], he⁻ ja⁻ ba⁻ jmee⁻ jnääh[~] dsoo⁻. Pero hnäh[~] sa⁻ heeh[~] hnäh[~] he⁻ hlëëh[~] jnääh[~]. 12 Wa⁻ra⁻ ga⁻hlëëhn[~] hnäh[~] lä⁻koo⁻ la⁻ he⁻ cha⁻ hwa⁻ la⁻, sa⁻ jmeeh[~] hnäh[~] dsoo⁻. Ha⁻ ba⁻ lä⁻ jmeeh[~] hnäh[~] dsoo⁻ cher[~] mah[~] ga⁻hlëëhn[~] hnäh[~] lä⁻koo⁻ la⁻ he⁻ cha⁻ gyuu[~] jmi⁻gyuu[~].

13 Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah[~] hi⁻ ga⁻wii[~] gyuu[~] jmi⁻gyuu[~], ma⁻la⁻ hi⁻ ga⁻jñaa⁻ gyuu[~] la⁻. Hi⁻ he⁻ he⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu[~] jmi⁻gyuu[~]. 14 Ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻chaa⁻ Moisé miih⁻ ta⁻ gyuu[~]

jee⁻ ma⁻ la⁻ hwa⁻ kii[~] ja⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ bii[~] chaa⁻ dsa⁻gyuu[~] Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻. 15 Mah[~] lä⁻ja⁻ lä⁻jēë⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsë[~] kiyh[~] sa⁻ heey[~], lä⁻chaa⁻ tää⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ joh[~] jmi⁻cha⁻ba⁻.

Cha⁻miih⁻ hnää⁻ Dio lä⁻jēë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu[~]

16 Jëëh[~] cha⁻miih⁻ hnää⁻ Dio lä⁻jēë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu[~], he⁻ja⁻ ga⁻kwaay⁻ gyuu[~] koo⁻ mēë[~] kyaay[~], mah[~] lä⁻ja⁻ lä⁻jēë⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsë[~] kiyh[~] sa⁻ heey[~], lä⁻chaa⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ joh[~] jmi⁻cha⁻ba⁻. 17 Jëëh[~] sa⁻ ga⁻chee⁻ Dio joo⁻ jmi⁻gyuu[~] la⁻ mah[~] taayh⁻ dsa⁻ dso⁻jwii⁻. Ga⁻cheey[~] mah[~] ta⁻la⁻ kiyh[~] lääy[~] dsa⁻ jmi⁻gyuu[~] ba⁻.

18 Hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsë[~] kiyh[~] sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ dso⁻jwii⁻ nē[~] kiyh[~]. Pero hi⁻ sa⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsë[~] kiyh[~] ma⁻cha⁻ dso⁻jwii⁻ nē[~] kiyh[~], jëëh[~] sa⁻ dsoo⁻ dsëy[~] kih[~] gyuu[~] koo⁻ mēë[~] kyaa⁻ Dio. 19 Lä⁻la⁻ ba⁻ la⁻ he⁻ ja⁻ dso⁻jwii⁻ nē[~] kih[~] dsa⁻. Ja⁻ba⁻ wa⁻je⁻ hwa⁻ la⁻ pero ga⁻lä⁻hnø[~] gyih[~] jee⁻ na⁻hoo⁻ lä⁻koh[~] ga⁻ wa⁻je⁻, jëëh[~] lä⁻jē⁻ he⁻ jmeey[~], he⁻ hliih[~] jmah[~] ba⁻. 20 Jëëh[~] lä⁻jēë⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih[~] na⁻høoyh[~] kih[~] wa⁻je⁻, sa⁻ hnøoy[~] ya⁻näy[~] jee⁻ jnä[~] wa⁻je⁻ mah[~] sa⁻ lä⁻jnä[~] he⁻ jmeey[~]. 21 Pero hi⁻ tääh[~] jmee⁻ lä⁻ hnøø⁻ ju'dsoo⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ go⁻nää[~] jee⁻ jnä[~] wa⁻je⁻ mah[~] lä⁻ja⁻ lä⁻jnä[~] la⁻ kyaah[~] be⁻ kih[~] Dio lä⁻jē⁻ he⁻ jmeey[~] —ga⁻jäh[~] Jesús siiyh⁻ Nicodemo.

Koo⁻ ka⁻läh[~] ga⁻løø⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻choo⁻ jmi⁻hlëëh[~] kih[~] Jesús

22 Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ngoo⁻ Jesús ta⁻ hwa⁻ Judea, hi⁻ jnääh[~] discípulo ga⁻nøø⁻ jnääh[~] kyaayh[~]. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jä⁻ jnääh[~] kyaayh[~] miih⁻ jmi⁻ hi⁻ ma⁻chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻. 23 Jwaa⁻ ka⁻läh[~] ma⁻chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻ jee⁻ jwii⁻ Enón, koo⁻ Salim, jëëh[~] jee⁻ ja⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁻. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ dsa⁻nää⁻ dsa⁻ mah[~] ma⁻saay⁻ jmi⁻.

24 Jmii' jā, sa' ga' ma-taah- dsa-
Jwaa' neh-ñe'.

25 He-ja- ko-llaa' discipulo kyaa'
Jwaa' ga-taayh' ti-chooy' juu'
kyaah' dsa- judiu ha- la- jmee' dsa-
mah' jay' na-jngëey' cha'në' Dio.
26 Mah' na'näay' jee' cheh' Jwaa'
na'chiiyh':

—Ta'jwoh', hi- ma' gya' kyaah'
hne- ta- hngaah' ko-taa- kih'
jmii' Jordán, hi- ga'kwah' ju'dsoo'
kih' he', na' chaay- dsa- jmii'.
Ga-lä-jëe- ba' dsa- dsa-näa'
kyaayh'.

27 Mah' ga-jäh' Jwaa' siiyh':

—Sa' le' hyoh- dsa- ni' miih-,
wa'ra- jäh' kih' sa' ga-hyoyh' kih'
Dio. 28 ¿Ja' he' ba' hnäh' ga-nuuh-
hnäh' kin- he- ga-jwahn'?: “Ja-
he' jnä' laan' Cristo. Laan' jaa-
hi- ga-chee' Dio jaa' mah' hlëehn'
kiyh'.” 29 Dsa-më' hi- dsa-jee'
goo- laay' kyaa' dsa-nuuh- hi-
jee' goo- kyaayh'. Pero ome'
kyaa' dsa-nuuh- he' hi- cheh' koo'
kiyh' chaay- llu' kyaah' koo- nuuy'
hlëeh' dsa-nuuh- he'. Lä-ja- la' ki'
jnä' ka-läh', ma-jëe' dsen- go-te'
na' he- ma-ja- Cristo. 30 Jmee' bii'
juuh' ta' kiyh' mah' lä-ja- lä-hwaa'
ta' kin'.

Hi- ja' gyuuh' jmi-gyuu- kye- në'
kih' jee' lä-jëe'

31 Hi- ja' gyuuh' kye- në' kih' jee'
lä-jëe'. Pero hi- chaa- hwa' la-,
hwa' la- ba' na'näay', hi- hlëeyh-
kih' he- cha- hwa' la- ba'. Hi-
ja' gyuuh' jmi-gyuu- kye- në' kih'
jee' lä-jëe'. 32 He- ma-jëey' he-
ma-nuuy', he- ja- ba' hlëeyh-, pero
ni' jaa- sa- heeh- juu' he- kway'.
33 Hi- heeh- juu' he- kway-, hi-
he' jmee- bih' dsoo' juu' kih' Dio.
34 Jëeh' hi- ga-chee' Dio, hlëeyh-
juu' kih' Dio ba'. Hi- ja' kyaah'
hih' kwa- Dio jmi-llë' kih'. 35 Jëeh',
Tää' hnäay' ba' Jooy'. Hi- ga-tooyh-
goo- Jooy' lä-jë- he- ga'cha-. 36 Hi-

jmee- dsoo' dsë' kih' Jooy' Dio lä-
ma-chaay- ja-ba'. Pero hi- sa-
jmee- dsoo' dsë' kih' Jooy' Dio sa-
jëey' jee' jmee- Dio hih-. He- wii'
he- na' ga'chee' Dio, he- ja- ba' ja-
në' kiyh'.

4

*Jaa- dsa-më' hi- chaa- hwa'
Samária ga-hlëeh' kyaah' Jesús*

1 Ga-nuu' dsa- fariseo hlëeh-
dsa- kih' Jesús, ma' jäh' jwëe'
ga' dsa- jaa- Jesús hi- jwëe' ga'
dsa- chaay- jmii- lä-koh' ga' Jwaa'.
Hi- ga-lä-ñe- Dsa-jøøh' jnän- he-
ga-nuu' dsa- fariseo juu' ja-.
2 (Ma-ke- ja- he' hñii' Jesús hi- ma'
choo- jmii-.) 3 He-ja- ya-hëe'
Jesús hwa' Judea ja- mah' ngaayh'
ta' Galilea ka-läh'.

4 Ga-jmee' bii' kiyh' ngooy' ta-
hwa' kih' Samária. 5 Ga-tëey' koo-
jee' jwii- kih' Samária he- ma' chee-
Sicar, jäh- kih' hwa' he- ga'kwëeh'
Jacob jooy' José. 6 Jee' ja- ma'
chih' koo- jmi-too- he- ga'jmee' Ja-
cob. Ga-hwaa' Jesús jee' häay' jwë'
mah' ga-gyay- ga-teeyh- dsëy' koo'
jmi-too- ja-. Hor- ja- ma-ngoo'
ga-të' llä-hyoo-. 7 Ja' jaa- dsa-më'
hi- chaa- Samária, ya-kye' jmii-.
Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Kwëeh' jnä' miih- jmii- kyah'
huhn'.

8 (Jnäh' discipulo kyaa' na'nøø'
jnäh' ta' jee' jwii- na'lä' jnäh' he-
ga'kih' jnäh'.)

9 Hi- dsa-më' hi- ma' chaa-
Samária he' ga-siiyh- Jesús:

—¿Ha- lä-ja- hne- hi- laa' dsa-
judiu ngiih' jmii- kin- mah' huh',
jnä' hi- laa' dsa- chaa- Samária?
(Jëeh-, dsa- judiu sa- jwayh'
kyaah' dsa- samaritano.)

10 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Wa'ra- jäh' kih' ñeh- he- na-
he- la' kwa- Dio, hi- hii- na- hi-
ngii- jmii- kyah' mah' hiiyh', hne-

ba' ngiih' kiyh' jmī he- huh' hi-
hñiiy' kwëeyh' hne- jmī jiih'.

11 Mah' ga'jah' dsa-më' he'
ka-läh':

—¿Ha- lä+ jmeeh' Dsa-jøøh'
kyaan'? Sa+ cha- ni- miih' he-
kyeh' he- kyaah' chooh' jmī, hi-
juuh' jwërte jmī-too- la-. ¿Ha- ba'
ta+ haa' jmī jiih' ja- he- kwah'?
12 ¿Che' jøøh' ga' hne- lä-koh' ga'
Jacob dsa- ma-gyuh' kyaah' jnääh',
hi- ga-kwëeh' jnääh' jmī-too- la-?
Jee' la- ga-hiyh' kyaah' jooy' hi-
kyaah' lä-jëe' jah' kyaay' ka-läh'.

13 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kih'
dsa-më' he':

—Wa' hi- cha- hi-, hi- hih' jmī-
he- haa' la-, koo- ka-läh' ja- lä-kii-
dsëy'. 14 Pero hi- hih' jmī he- kwa'
jnä', jih'koh' jih'lih' sa+ ja- lä-kii-
dsëy'. Jmī he- kwa' jnä', he-
ja- hya- lä+ ma-hya- ja-ba' neh-
tuh-dsëy' he- jmee' chaay- tää'.

15 Mah' ga-jäh' dsa-më' he' siiyh':

—Kwëeh' jnä' jmī ja-, Dsa-jøøh'
kyaan+, mah' sa+ ja- lä-kii- dsën+.
Lä-ja- mo+so+ jän- jee' la- ya'kyen'
jmī —ga-jäh' dsa-më' he'.

16 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Gwaah- mah' go-kyaah-
dsa-nñuh- kyaah' ta+ la+.

17 —Sa+ chaa- dsa-nñuh- kyaan-
—ga-jäh' dsa-më' he' siiyh'.

—Ja-ba' dsoo' he- ma-jäh',
sa+ chaa- dsa-nñuh- kyaah'.

18 Jëeh' hñaa' dsa-nñuh- hi-
ma-lä-kyaah', hih' hi- kyaah' na',
ja- he' dsa-nñuh- kyaah' he'. He-
dsoo' na- ma-jäh' —ga-jäh' Jesús
siiyh'.

19 —Dsa-jøøh' kyaan+, go- hi-
ngëe- juu' kih' Dio ba' hne-
laan+. 20 Lä-jëe- dsa- ma-gyuh-
kyaah' jnääh' dsa- samaritano
ga-hnaayh- Dio jee' chih' moh' la-,
mah' hnäh' dsa- judiu jwah' hnäh',
jwii' Jerusalén ba' jee' hnään' Dio
—ga-jäh' dsa-më' he' siiyh'.

21 —Dsa-më', jmee' dsoo' he-
jwahn+ la-. Lloo- koo- jmī, ni-
moh' la- ni- jwii- Jerusalén sa-
hnaah' hnäh' Tää'. 22 Sa- kyuuh-
hnäh' hii- na- hnaah+ hnäh'. Pero
jnääh' dsa- judiu, kyuuh' ba' jnääh',
hii- na- hi- hnääh+ jnääh', jëeh'
ta+ la+ kih' dsa- judiu ba' ja' he-
dsa-lää' dsa-. 23 Ja+ koo- hor~, hi-
hor~ ja- la' na' ga-juh-. Hi- dsoo'
hnaah+ Tää', hnaayh- lä- hnøø'
Jmī-le' Na-jngii' hi- kyaah' ju'dsoo'
ka-läh'. Jëeh' Tää' hnääy' dsa- hi-
hnaayh- lä-ja-. 24 Jmī-le' ba' laa-
' Dio. Lä-jëe- hi- hnaayh-, jmee'
bii' kiyh' hnaayh- kyaah' jmī-le'
hi- kyaah' ju'dsoo' —ga-jäh' Jesús
siiyh'.

25 —Jnä' man+ he- ja+ hi- jäh'
Mesía kih', hi- jäh' dsa- chee-
Cristo. Wa'ra- jay', hi- he' mi-jnääh'
ha- lä+ la' lä-jëe' juu' la- —ga-jäh'
dsa-më' he' siiyh'.

26 Mah' ga-jäh' Jesús:

—Hi- he' he' jnä' hi- hlëeh-
kyaah' hne-.

27 Hor~ ja- ya-nøø' jnääh'
discípulo kyaay'. Peer' ga-lä-dsaa-
dsë- jnääh' ma' ga-jëe' jnääh' llä-
Jesús juu' kyaah' jaa- dsa-më'.
Pero ni+ jaa- sa+ ga-tuu- dsë' ma'
ngii' juu' hee- juu' ja- ma' llay+, hi-
he-la' ma' hlëeyh+ kyaah' dsa-më'
he'. 28 Jee' ja- ga-chih' dsa-më' mi-
'dsuu' kiyh' mah' ngaayh' ta+ jee'
jwii-, na'chiiyh' lä-jëe- dsa-:

29 —Ma-nøøn' ma-jëen' jaa-
dsa-nñuh- hi- ma-siih- jnä' lä-jëe-
go-te' he- ma-jmeen'. ¿Che' ja- hi-
he' oo+ Cristo hi- hii' juu' kih'?

30 Lä-chah' ja- ga-hwëe- dsa- hi-
ma' chaa- jee' jwii- ja-, na-nääy'
na-jëey-. 31 Ta'ko- jiih' ja- ma' chuuh'
jnääh' kyaayh':

—Ta-jwoh', kuh-hih'.

32 Mah' ga-siiyh+ jnääh':

—Cha- ba' he- kuhn' he- sa-
kyuuh- hnäh'.

33 He-ja- ga-ngii' jnaäh' juu' kih' dsa-kyaa' jnaäh':

—¿Che' chaa- jaa- hi- ma-ja- hi- ma-ya-ka- he- kuyh'?

34 Mah' ga-jäh' Jesús siyh' ka-läh':

—He- jmeen' lä- hnøø' hi- ga-chee' jnä' mah' mi'hñaan' ta' kiyh', he- ja- ba' ma' he- jmee- dsa-këen'. 35 Ja' jwah' hnäh', hnøø' ga' kyee' sih' mah' chooh' dsa- ta' kih'? Pero jnä' jwahn', chooh' hnäh' nëh' mah' jëe' da' hnäh' lä-kaa- jee' tääh' dsa- hi- laa' lä-koo- mi'ju- he- ma-ää- he- ma-le' chooh' dsa-. 36 Hi- chaa- dsa- liyh' ba' jneey'. He- chaa- dsa- mah' chaa- tää', la' lä-koo- he- chooyh' mi'ju- mah' sa' hee' jih'koh'. Kyaah' lä-ja-, ko-jøh' ba' lä- chaa- llu' hi- ga-jngëe' kyaah' hi- ga-chooh' ta'. 37 Heh' lä- jäh' juu' la-, la' ju'dsoo': "Jñah' ba' hi- jngëe-, hi' jñah' ba' hi- chooh' ta'." 38 Jnä' ga-cheen' hnäh' mah' chooh' hnäh' ta' he- sa' ga-jneeh' hnäh'. Jñah' ba' ga-këe' ta' kih', mah' hnäh' ga-taah' hnäh' jee' la' ta' kiyh' mah' koo- chooh' ba' hnäh' ta' ja- — ga-jäh' Jesús siyh'.

39 He-ja- jwëe' samaritano, hi- chaa- jee' jwii- ja- ga-lä-dsoo' dsë' kih' Jesús, lä-koo- ma' ga-nuuy' juu' kih' dsa-më' hi- ga-jäh': "Lä-jë- ba' he- ma-jmeen' ma-siiyh' jnä'." 40 He-ja- ya-nää' samaritano he' ya-jëey' Jesús mah' ga-chuuy' kyaayh', ga-siiyh':

—Jä' kyaah' jnaäh' jee' la-.

He-ja- ga-jäy' to' jmi- jee' ja-. 41 Jwëe' ga' dsa- ga-lä-dsoo' dsë' ma' ga-nuuy' he- ma' hlëeyh' ja-. 42 Lä-jëe- hi- he' ma' siih' dsa-më' he':

—Ja' ma-la- juu' kyah' hne- jmee- jnaäh' dsoo', hña' jnaäh' ma-nuu' jnaäh' juu' kiyh'. Na' ba' ra' si- ma-ñe' jnaäh' ma-ra-

ju'dsoo', hi- he' he' Cristo, hi- lää- dsa- jmi- gyuu'.

Ga-mi-hlää' Jesús chih- kyaa' jaa- dsa-jøøh' kyaa' rey

43 Ma-ngëe' to' jmi- ja-, ya-hëe' Jesús jee' ja-, ngaayh' ta' Galilea. 44 (Hñii' Jesús ga-jäh', jaa- hi- ngëe- juu' kih' Dio jee' jwii- gooy' sa- hnää' dsih'.) 45 Ma' ga-llaayh' hwa' Galilea, dsa- hi- ma' chaa- jee' ja- ga-heeyh- bih'llu', kih' he- ga-jëey' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús ma' ga-të' jmi- kuyh- borrego mah' jwii- Jerusalén. Jëeh' na'nää' dsa- he' ka-läh' ma' ga-të' jmi- ja-.

46 Koo- ka-läh' ga-llooy' jwii- Caná he- na-hee' hwa' Galilea, jee' ga-jmeey' jmi-dsë- ba' ga-lih' jmi- mi-jëh'. Jee' jwii- Capernaum ja-, ma' chaa- jaa- dsa-jøøh' kyaa' rey hi- ma-dsaah' jaa- chih- kyaa'. 47 Lä- ma' ga-nuu' dsa-jøøh' he' ya-hëe' Jesús hwa' Judea jayh' ta' hwa' Galilea, he-ja- ñeey' ga-mi-jëey' mah' ga-chuuy' kyaah', ga-siiyh':

—Man' mah' mi-hlääh' chih- kyaan' hi- ma-kyaa' dsa-juu'.

48 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Sa- heeh' hnäh' wa-ra- jäh' kih' sa- jmeen' he- juh-gaa- he- jëeh' hnäh'.

49 —Dsa-jøøh' kyaan', ma-nøøn' ga-juh-, jää' sa' ga- ma-juu- chih- kyaan' —ga-jäh' dsa-jøøh' he' siyh'.

50 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Gwaah- ba' hne- kyah', chaa- ba' chih- kyaah'.

Dsa-jøøh' he' ga-jmeey' ba' dsoo' dsëy' ma' ga-jäh' Jesús lä-ja-, mah' ngaayh'. 51 Ni- sa' ga' ma-llaayh' kiyh', ya-nää' dsa- kyaay' ga-mi-jëey', mah' ga-jmeeyh' juu', ga-jäyh':

—Ma-jä' ba' kih' chih- kyaah'.

52 Mah' ga-ngii' dsa-jøøh' he' juu' kih' dsa- kyaay':

—¿Hee hor ga l00' chaay llu'?
 Mah' ga jah' dsa kyaay':
 —Lloo', ko hi' gyii', ya hii' lii'
 kiyh'.

⁵³ Mah' ga la dsooh dsé' jmii-
 chih he', ja ba' hor ja ga jah'
 Jesús: "Chaa ba' chih kyaah'."
 He ja cha ga miih ga la dsoo'
 dséy' la kye hi' chaa cha'neh'
 kiyh'.

⁵⁴ Jee' la ga té' to' he' juh gaa-
 he' ga jmeé' Jesús, ma' ya hēy'
 hwa' Judea ngaayh' ta' hwa'
 Galilea.

5

Ga mi hlää Jesús ja hi sa liih
goo' tii'

¹ Ma ngēé' he' ja, ngoo' Jesús
 ta' Jerusalén. Ma ja ma' tääh' dsa-
 judiu jmii'. ² Jee' jwii' Jerusalén
 chih' koo' na hyah' jee' dsa ha'
 jmii', jah' Ho haah' kih' Oveja.
 Jee' ja chee' Betesda kyaah' juu'
 hebreo. Ma' cha la ku' la jii' kih'
 jmi' too' ja hña' jee' kih' hoo'
 na hii'. ³ Jee' ja ma' saa' jwēé' hi-
 dsaah', hi' tuu', hi' jluuh', kyaah'
 hi' sa le' ngē, ma' j00y' he' hor-
 jeh' jmii'. ⁴ Jēéh' ma' lih' koh' ba'
 ma' jñaá' jaá' ángel jee' haa' jmii-
 ja, mah' ma' kah' ma' gwēyh'.
 Ma' la ma' kah' ma' gwēh' jmii-
 ja, hi' ga tēé' to' nē' dsa he'
 neh' jmii' ja, dsa ja' go te' kiyh'
 wa' he' cha' he' dsoo' he' laay'.
⁵ Jee' ja ma' hää' jaá' dsa nuuh-
 hi' ma' hya' gyii' gya' jña' ji' ne-
 dsaah'. ⁶ Ma' ga jēé' Jesús dsa-
 he' na kyaay' jee' ja, ne' bih' he-
 ma' la hii' dsaah' dsa he', mah'
 ga siyh'.

—¿Che' hnooh' ja' kyah'? —
 ga jah' Jesús siyh'.

⁷ —Sa' chaa' ni' jaá' hi' taah-
 jnā' cha' jmii' na' wa' ra' ga kah'
 ga gwēh'. Jää' ga' jñah' taah-
 hñii', ja ga lloo' jnā' —ga jah'
 dsa dsaah' he' siyh'.

⁸ —Noo' jee' kyaah' na, kii'
 jii' kyah' mah' ngē' —ga jah' Jesús
 siyh'.

⁹ Lā' chah' ja ga ja' kiyh' mah'
 ga kooy' jii' kiyh', ngaayh'. Jmii'
 ja ma' la' jmii' he' teeh' dsa- dsé'.
¹⁰ He ja ga jah' dsa ta' judiu siyh-
 hi' ga ja' kih' he'.

—Jmii' he' teeh' dsa- dsé' ba'
 na, sa' cha' jwē' koo' jii' kyah' —
 ga jäh'.

¹¹ —Hi' ma' mi hlää' jnā', hi' he'
 ma' sih' jnā': "Kii' jii' kyah' mah'
 ngē'" —ga jah' hi' ma' dsaah' he'.

¹² —¿Hi' na, hi' ma' sih' hne':
 "Kii' jii' kyah' mah' ngē'?" —ga jah'
 dsa ta' he'.

¹³ Pero dsa nuuh' he', sa-
 ga la kyuuy' hii' he' hi'
 ga mi hlääy', jēéh' Jesús ga ääh'
 go te' jee' kih' jwēé' dsa hi' ma'
 tääh' jee' ja. ¹⁴ Ma ngēé' he' ja,
 ga jee' Jesús dsa he' ka lah' jee'
 chih' gwah' ja mah' ga siyh'.

—Jēé' da, na' he' ma ja' kyah',
 mo to' jmeé' ga dso' kye, mah' sa'
 ja he' hñih' ga nē' kyah' —ga jah'
 Jesús siyh'.

¹⁵ Ja ga ngooy' na' jmeeyh' juu'
 kih' dsa ta' judiu, na' chiiyh':

—Jesús ba' he' hi' ga mi hlää'
 jnā' —ga jäh'.

¹⁶ Kih' he' ja ba' ja, ma' hnooh-
 dsa ta' he' ha la' jwē' jee' ma'
 jngēeyh' Jesús, jēéh' ma' mi hlääy'
 wa' hi' cha hi' jmii' he' teeh' dsa-
 dsé'. ¹⁷ Mah' ga jah' Jesús siyh':

—Tää' kyaan', jmeé' ta' la jiih'
 na, hi' ja ba' la ja' jmeé' jnā'
 ka lah'.

¹⁸ He ja cha ga miih' ma'
 hnooh' dsa ta' he' ha la' jee' ma'
 jngēeyh' Jesús. Ja ma' la' kih' he-
 sa ma' h00y' jmii' he' teeh' dsa-
 dsé', la kye kih' he' ma' jäh': "Dio
 laa' Tää' kyaan'." ma' jmääy' hñiiy'
 kwee' kyaah' Dio.

Jesús jmeé' chaa' dsa taä'

19 Koo- ka-läh' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Joo' Dio sa' le' jmee' ni' miih- jee' tēy- hñiiy'. He- jēy- jmee' Jmiiy-, he- ja- ba' jmeey-. Lā-jē- he- jmee' Tää, ja-ba' lä-ja- kwee- go-te' jmee' Jooy' ka-läh'. 20 Hnää' ba' Tää' Joo', hi- mi-jnäy- kiyh' lä-jē- he- jmeey-. Pero cha-ga'miih- he- juh-gaa- lä-koh' ga' he- jmeey' la-, mi-jnäy- kih' Jooy' ta- cha'nē, lä-jiih' lä-dsaa- hoh' hnäh'. 21 Ja-ba' lä-koo- mi-jiih' Tää' hi- ma-na-juu', mah' jmeey' chaay- ka-läh', ja-ba' lä-ja- Jooy' jmeey' chaa- lä-jah' hi- hnäy'. 22 Sa-lla' Tää' ta' kih' ni' jaa-, ga-tooyh- goo- Jooy' ba' mah' llay' ta' kih' lä-jēē-. 23 Mah' lä-ja- lä-jēē- dsa- jmee' juuh- kih' Joo' Dio lä-koo- jmeey- juuh- kih' Tää'. Hi- sa- jmee' juuh- kih' Jooy', sa- jmeey- juuh- kih' Tää' hi- ga-cheey'.

24 'Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', hi- nuu- juu' kin- hi- jmeey- dsoo' dsēy' kih' hi- ga-chee' jnä, chaay- tää' ba'. Sa- ja- dso'jwii' nē' kiyh'. Lla- he- ma-juuy-, ma-tēyhi' jee' chaay- tää'. 25 Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Jā- koo- hor-, hi- hor- ja- la' na'. Ma-tē- jee' nuu' lä-jēē- hi- na-juu' juu' kih' Joo' Dio. Hi- lä-jēē- hi- nuu' kiyh', mo-so' juuy'. 26 Jēeh', Tää', kih' hñii' bih' na-jiih-. Ja-ba' lä-ja- ga-kway' jwē- he- na-jiih- kih' hñii' Jooy' ka-läh'. 27 Hi- ga-hñäy' llay' ta' kih' dsa-, lä-llu' he- laay' Hi- ga-lēē'ngo'. 28 Ta' jmee- dsaa- hoh' hnäh' he- jwahn- la-. Jā- koo- hor- nuu' lä-jēē- hi- tääh' to-høø- tēen' kiyh'. 29 Hi- lä-jēē- hi- ga-jmee' he- llu', lä-jiiyh' mah' tēy' jee' chaay- tää'. Hi- lä-jēē- hi- ga-jmee' he- hñih', lä-jiiyh' mah' dsa-näy' kyaah' dso'jwii' ba'.

Cha- ba' he- jmee- ju'dsoo' kih' Joo' Dio

30 Ni' miih- sa- le' jmeen' jee' tēen- hñiin-. Lā-koo- te' man- kih' Tää' kyaan-, ko-ja- ba' te' llan- ta' kih' dsa-. Hi- kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' llan- ta', jēeh' sa- hnoohn- he- hnoon' hñiin-. Hnoohn- he- hnøø' Tää' hi- ga-chee' jnä' ba'. 31 Cher'mah' hñiin- ba' jmeen- ju'dsoo' kin-, sa- jmää' ju'dsoo' kin- lä-ja-. 32 Chaa- ga' jñah' hi- jmee- ju'dsoo' kin-. Jnä' man-, ju'dsoo' he- jmeey' kin-, la' dsoo'. 33 Ga-cheeh' hnäh' dsa- hi- na'ngii' juu' kih' Jwaa-, hi- lä-jē- he- ga-jäyh' ja-, la' ju'dsoo'. 34 Sa- jmee- bii' ki- jnä' ju'dsoo' kih' dsa-. He- llu' kyah' hnäh' ba' ja-, he- ga-jmee' Jwaa' ju'dsoo' kin-, mah' lä-ja- lääh' hnäh'. 35 Hi- he' ma' laa' lä-koo- wa'je- he- na-hih- mah' ma' kwa- jmēē'. Hi- ga-lä-chaa- hnäh' llu' miih- jmii' kyaah' juu' he- ga-kway' ja-. 36 Pero cha- ga' jyoh' he- jmee- ju'dsoo' kin- he- juuh- ga- lä-koh' ga' ju'dsoo' he- ga-jmee' Jwaa-. Lā-jē- ta' he- ga-kwēeh' Dio jnä' mah' mi'ten', ja-ba' ta' he- jmeen- la-, jmee- ju'dsoo' kin-, Tää' ba' he' hi- ga-chee' jnä'. 37 Hi- Tää' hi- ga-chee' jnä', ga-jmeey' ju'dsoo' kin- ka-läh'. Ni- koo- hä' sa- ga-nuuh- hnäh' lä- ma' ga-hlēyih', ni- lä-ja- sa- ga-jēeh' hñih'. 38 Hi- ni- sa- ga-jä' juu' kiyh' neh- tuh-hoh' hnäh', kih' he- sa- heeh' hnäh' kih' hi- ga-cheey'. 39 Ja- hēh- da' hnäh' kwee- lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio. Jēeh', laah' hnäh' kyaah' juu' na- chaa- hnäh' tää'. Ja-ba' juu' na- jmee- ju'dsoo' kin- ka-läh'. 40 Ni- lä-ja- sa- hnooh- hnäh' juu' kin- mah' jmeen' chaa- hnäh' tää'. 41 Ja- he- hnoon' mah' leen' jøøh' cha'nē' dsa-. 42 Jnä' kyuun- hnäh', man- kwee- sa- hnaah- hnäh' Dio.

43 Jnā' ma-jan~ kyaah' mada' kih' Tää, mah' hnäh' sa' heeh' jnä'. Pero wa'ra- ja' jñah' lä' hyoh-dsëy' hñiyy', tää' sa' tääh' hnäh' jmeeh- he' kih' hi- he'. 44 Ha- lä-ja- lä-dsoo' hoh' hnäh', jëeh' hnooh' hnäh' ha- lä- jee' leeh' hnäh' kaah' cha'në' dsa-kyaah' hnäh' hi' sa' hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah' cha'në' Dio. 45 Ta' jmee-hnäh' huu'dsë- jnä' hnëen' hnäh' cha'në' Tää' kyaan'. Moisé, hi-kyeh' hnäh' o-joh' dsë- kih', hi- he' ba' hnëe' hnäh'. 46 Wa'ra- jäh' kih' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga-jäh' Moisé, lä-ja- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' juu' kin- ka-läh'. Jëeh', he- ga-siyy' ja-, hlëeh' kin- ba' ja-. 47 Pero cher'mah' sa' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga-siyy' ja-, ha- ba' lä-ja- lä-dsoo' hoh' hnäh' juu' kin'.

6

Ga-ääh- Jesús hña' mil dsa-nñuh-
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

1 Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ta' hngaah' ko-taa' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea, ja-ba' he- jäh' kih' Tiberia. 2 Jwëe' dsa- ma' chaa- kaah' kiyh', kih' he- ma' jëey- lä-jë- he- juh-gaa- he- ma' jmeey- lä-koq- hä' ma' mi-hlääy' hi- dsaah'. 3 Ja-ga' ga-wii' Jesús ta' jee' chih' koq- lle'koh' mah' jee' ja- ga-tooh' jnääh' discípulo kyaayh'. 4 Jmii' ja- ma-ya-jäh- të' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'. 5 Ma' ga-jëe' Jesús jwëe' jwërte dsa- hi- ya-nää' mah' ga-siyyh' Felipe:

—¿Ha- ba' dsa'nøon' dsa-län' miih- he- kuh- dsa- la-?

6 Pero he- ga-jäh' lä-ja-, he- ma' hnøoy' ma' jëey' hee- ja- ma' jäh- Felipe. Jëeh' kyuuh- bih' ha- lä- jmeey'. 7 Mah' ga-jäh' Felipe:

—Sa- lee- to' hña-loo' jmi' ta' he- kyaah' län' he-niuh' mah' tëe' lä-jëe- dsa- ma- miih'.

8 Mah' ga-jäh' jaa- discípulo kyaay', Andre' øøh' Simón Pee':

9 —Jee' la- hää' jaa- chih- hi- kye- hña' he-niuh' he- na-la- kyaah' cebada, kyaah' uu' hmooh- mäh'. Pero ha- lee- he- oo' kih' lä-jëe- dsa- hi- tääh' na- —ga-jäh'.

10 —Chiih' lä-jëe- dsa- na-, wa' dsa-taayh' wa' gyay- hwa' — ga-jäh' Jesús.

Jee' ga-taayh' ja-, ma' cha- cha-miuh- nuu-. Kih' lä-jëe- dsa- hi- ga-taah' jee' ja-, ma-la- dsa-nñuh- ma' tëe' koq- hña' mil. 11 Ga-ka' Jesús he-niuh' ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-la- ma-kway' ti'hmaah', ga-jmeey' jwi' he-niuh' ja- mah' ga-kwëeyh' discípulo. Hi' ja-ba' lä-ja- ga-jmee' discípulo kyaah' hi- ma' tääh' hwa'. Hi' ja-ba' lä-ja- ga-jmeey' kih' hmooh- mäh' he', ga-kwëeyh' dsa- ha- koq- jiih' ma' hnøø' lä-jaa- lä-jaay-.

12 Ma-la- ma-këe' lä-jëe- dsa-, ga-jmee' Jesús mada- kyaay' jnääh' discípulo:

—Juuh' hnäh' lä-jë- jwi' he- ma- chaa- na- mah' sa' hee'.

13 Ma-la- ma-juuh' lä-jë- jwi' he- ga- chaa' ja-, ga-kah' gya-to' sa-miuh- jwi' kih' hña' he-niuh' he- ma' na-la- kyaah' cebada. 14 Ma' ga-jëe' dsa- he', he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús jee' ja-, ga-jäh':

—Ma-ra- ju'dsoo', hi- na- he' hiuh' dsa- hi- ngëe- juu' kih' Dio hi- ga-jäh' dsa- kih' jä- jmi- gyuu' la-.

15 Pero ma-liih' ba' Jesús, he- hnøø' dsa- lä-bii' lä-jaa' ma' tëey- mah' ma' jmäy' rey kyaay', he- ja- koq- ka-läh' ga-wiyy' ta' lle'koh' ja- mah' ga-jäh' hñiyy'.

Ga-ngëe' Jesús në' jmi'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Ma' ga-nñuh' jmi' ja-, ma-la- jnääh' dsa- discípulo ba' ga-jñaa'

jnāäh' ta' cha'hoó' jmi-juuh- ja-.
 17 Ga-tooh' jnāäh' neh' na'moo'
 mah' ga-nøø' jnāäh' haa' jnāäh'
 jmi-juuh- ja-, ta' hngaah' jee' chee-
 Capernaum. Ma-na-hoo' go-te'
 hor- ja- ni' sa' ga' ma-jah' Jesús.
 18 Pero ja' koo- lle' tä', lä-jiih'
 ga-løø' hluh' jmi-. 19 Ma-lä-øøy'
 koo- hña' jñii' kilómetro ne' jmi-,
 ma' ga-jëe' jnāäh' Jesús ja' ya-jäyh'
 kih' na'moo', ngëy- ne' jmi-, mah'
 ga-lä-gah' jnāäh'. 20 Pero ga-jäh'
 Jesús siiyh' jnāäh':

—Jnä' ba' la-, ta' wa' gah' hnäh'.

21 Ja-ga' ga-heeh' jnāäh' lä-kaa-
 tuh-dsë- jnāäh' neh' na'moo' ja-,
 hi' chah' ba' ga-tëe' jnāäh' hwa' jee'
 ga-nøø' jnāäh' ja-.

Jwëe' dsa- ga'hnaah- Jesús

22 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', dsa- hi-
 ma' tääh' ta' hngaah' jee' ga-hwëe-
 jnāäh' ja-, ga-lä-liih', ma-la' jnāäh'
 'discípulo ba' ga-tooh' jnāäh' neh'
 koo- ba' na'moo' he- ma' hii'
 jee' ja-. 23 Ta'ko-jiih' ja- ga-lloo'
 jyoh' ga' na'moo' he- ga-hwëe- ta-
 jee' jwi- Tiberia, ja- ba' koo' jee'
 ga-taah' hña' mil dsa- hi- ga-kuh-
 jee' ja-, jee' ga-kwa' Jesús ti'hmaah'
 kih' Dio. 24 Ma' ga-jëe' dsa-, mo-so'
 chaa- Jesús ni' discípulo kyaay' jee'
 ja-, ga-taayh' neh' na'moo' he- ma'
 hii' jee' ja-, ga-näay' ga-hnäayh'
 Jesús ta' jee' jwi- Capernaum.

Hñii' Jesús laq' he'ñiih' he- jmee'
chaa- dsa-

25 Ma' ga-lla-näay' ta' hn-
 gaah' ja-, ga-jnäayh' Jesús mah'
 ga-siiyh':

—Ta-jwöh', ¿hee- ba' hor-
 ma-ñeh' hne'?

26 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh',
 ma-ya-nāäh' hnäh' hnaah- jnä',
 ja' kih' he- ga-jëeh' hnäh' he-
 juh-gaa- he- ga-jmeen'. Hnaah-
 hnäh' jnä' kih' he- ga-kuh' hnäh'
 lä-jiih' ga-këe' hnäh' ba' ja-. 27 Ta-

wa' hee' hoh' hnäh' kih' ma' he-
 dsa-lla-. Wa' hee' hoh' hnäh' kih'
 ma' he- sa-lla-, he- jmee' chaa-
 dsa-tää'. He-la-na-ma'he-kwa-
 Hi-ga-lëe'ngo' la-. Jëeh', Täa' hi-
 laa' Dio, ga-hñaay' jnä' kih' he-la-.

28 Mah' ga-ngii' dsa- he' juu'
 kiyh':

—¿Hee- na- ga-tëe' jnāäh' jmeen'
 mah' jmee' jnāäh' lä- hnøø' Dio? —
 ga-jäh' dsa- he'.

29 —He- la- ba' hnøø' Dio jmeeh'
 hnäh', he- jmeeh' hnäh' dsoo' hoh'
 kih' hi- ga-cheey' —ga-jäh' Jesús
 siiyh'.

30 —¿Hee- koo- he- juh-gaa-
 heeh' jnāäh', mah' jëe' jnāäh', ja-
 ga' jmee' jnāäh' dsoo' dsë- jnāäh'
 kyah'? ¿Ha- lä-la' he- jmeeh' mah'
 jëe' jnāäh'? 31 Dsa- ma-gyuh- kyaay'
 jnāäh' ga-kuyh- maná jee' la' hwa'
 kii' ja-, lä-koo- na-sii- juu' kih'
 Dio: "He'ñiih' he- ja' gyuuh' ba' ja-,
 ga-kwëeh' dsih' mah' ga-kuyh'" —
 ga-jäh' dsa- siiyh'.

32 —Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn-
 hnäh', ja' he' Moisé hi- ga-kwa'
 he'ñiih' he- ja' gyuuh'. Täa' kyaan-
 ba' he' hi- kwëeh' hnäh' ma-ra-
 he'ñiih' he- gwa' gyuuh'. 33 Jëeh'
 he'ñiih' he- kwa' Dio, hi- he' he'
 hi- ga-jñaay' gyuuh', hi- jmee- chaa-
 dsa- jmi-gyuu- —ga-jäh' Jesús
 ga-siiyh'.

34 —Kwëeh' jnāäh' tää' he'ñiih-
 ja-, Dsa-jøøh' kyaan- —ga-jäh'
 dsa- he' siiyh'.

35 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jnä' he' laan' he'ñiih' he-
 jmee' chaa- dsa-. Hi- jmee'
 ko-jøh' kyaah' jnä', jih'koh' sa'
 ja- lä-kyoyh'. Lä-ja-, hi- jmee-
 dsoo' dsë' kin', sa' ja- lä-kii- dsëy'
 jih'koh' jih'lih'. 36 Pero jwëehn-
 hnäh' ka-läh' lä-koo- ma-jwëehn-
 hnäh' jää', ma-ke- ma-jëeh' hnäh'
 jnä', sa- ma-jmeeh' hnäh' dsoo'
 hoh' hnäh' kin'. 37 Ga-lä-jëe-
 dsa- hi- taah- Täa' goon', hi- he'

go-nää kin⁺. Hi-lä-jëë-hi-go-nää⁺ kin⁺, sa-bee-jnih⁺. ³⁸ Jëeh⁺, sa-ga-jñaan⁺ gyuu⁺ mah⁺ jmeen⁺ lä-hnoon⁺ hñiin⁺. Ga-jñaan⁺ mah⁺ jmeen⁺ lä-hnøø⁺ hi-ga-chee⁺ jnä⁺ ba⁺. ³⁹ Täa⁺ hi-ga-chee⁺ jnä⁺ hyoh-dsëy⁺ lä-la-ba⁺. Sa-hnøøy⁺ dsa-hëë⁺ ki-jnä⁺ ni-jaa⁺ hi-ga-taayh⁺ goon⁺ mah⁺ ga-lä-jëë⁺ ba⁺ hi-he⁺ mi-jiih⁺ wa-ra⁺ ga-të⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi-gyuu⁺. ⁴⁰ Hi-ga-chee⁺ jnä⁺ hyoh-dsëy⁺ lä-la⁺. Lä-jëë⁺ hi-go-nää⁺ kih⁺ Jooy⁺ mah⁺ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺, hi-he⁺ ba⁺ jmeey⁺ chaa⁺ tää⁺. Mah⁺ jnä⁺ ba⁺ mi-jiih⁺ jnih⁺ wa-ra⁺ ga-të⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi-gyuu⁺ —ga-jäh⁺ Jesús siih⁺ dsa-he⁺.

⁴¹ He-ja⁻ ga-løø⁺ dsa⁻ judiu he⁻ cha-häay⁻ hlëeyh⁺ wii⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ ma⁺ jäh⁺, laay⁺ he⁻ñiih⁺ he⁻ ga-yyoo⁺ gyuu⁺. ⁴² Lä-la⁻ ga-jäh⁺:

—¿Ja⁻ he⁻ hi⁻ na⁻ joo⁺ José? Kyuu⁺ ba⁺ jne⁺ cho⁺ jmiy⁻. ¿Ha⁻ lä-ja⁻ he⁻ jäh⁺, ga-jñaay⁺ gyuu⁺?

⁴³ Mah⁺ ga-jäh⁺ Jesús siiyh⁺ ka-läh⁺:

—Tu⁻ hnäh⁺ he⁻ cha-hääh⁺ jnä⁺. ⁴⁴ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le⁺ ja⁺ kih⁺ hñii⁺ kyaah⁺ jnä⁺ cher⁺ mah⁺ Täa⁺ hi-ga-chee⁺ jnä⁺ sa⁻ ga-taayh⁻ goon⁺. Mah⁺ jnä⁺ ba⁺ mi-jiih⁺ jnih⁺ wa-ra⁺ ga-të⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi-gyuu⁺. ⁴⁵ Lä-la⁻ na⁻ sii⁻ koo⁺h⁺ ko⁻ llaa⁺ hi⁻ ma⁺ ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺ joo⁺: “Dio ba⁺ mi-tëe⁺ lä-jëe⁺ dsa⁻.” Lä-ja⁻, lä-jëe⁺ hi⁻ ga⁻ nuu⁺ hi⁻ ga-lä-tëey⁺ kih⁺ Täa⁺, ya⁻ näay⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

⁴⁶ Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ jëe⁺ Täa⁺. Ma⁻ la⁻ hi⁻ ja⁺ jee⁺ gya⁺ Dio ba⁺, hi⁻ he⁻ ba⁺ ma⁻ jëe⁺ Täa⁺. ⁴⁷ Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺, hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ kin⁺, hi⁻ he⁻ ba⁺ chaa⁻ tää⁺. ⁴⁸ Jnä⁺ he⁻ laan⁺ he⁻ñiih⁺ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. ⁴⁹ Dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁺ ga⁻ kuyh⁻ maná jee⁺ la⁺ hwa⁺ kii⁺ ja⁺, pero ga⁻ juuy⁺. ⁵⁰ Pero hi⁻ la⁻ he⁻ he⁻ñiih⁺ he⁻ ga⁻ yyoo⁺ gyuu⁺ mah⁺ lä-jëe⁺ hi⁻ ga⁻ kuh⁻ kiyh⁺ mo⁺ so⁺ juuy⁺. ⁵¹ Jnä⁺

he⁻ laan⁺ he⁻ñiih⁺ jiih⁺ he⁻ ga⁻ yyoo⁺ gyuu⁺. Hi⁻ kuh⁻ kih⁺ he⁻ñiih⁺ la⁻, chaa⁻ y⁻ tää⁺ ba⁺. He⁻ñiih⁺ he⁻ kwa⁻ jnä⁺, la⁻ ngo⁺ kin⁺. He⁻ ja⁻ kwan⁻ mah⁺ lä-ja⁻ jmee⁺ chaa⁻ lä-jëe⁺ dsa⁻ jmi-gyuu⁺ —ga-jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁵² He-ja⁻ dsa⁻ judiu he⁻ ga⁻ ti⁻ ga⁻ chooy⁺ juu⁺ kyaah⁺ øøyh⁺:

—¿Ha⁻ lä-ja⁻ kwa⁻ dsa⁻ na⁻ ngo⁺ kih⁺ mah⁺ kih⁺? —ga⁻ jäh⁺.

⁵³ Mah⁺ ga-jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻ kuh⁻ hnäh⁺ ngo⁺ kih⁺ Hi⁻ ga⁻ lëe⁺ ngo⁺ la⁻, hi⁻ sa⁻ huh⁺ hnäh⁺ jma⁻ kiyh⁺ ka⁻ läh⁺, sa⁻ tëeh⁺ hnäh⁺ jee⁺ jmee⁺ chaa⁻ hnäh⁺ tää⁺.

⁵⁴ Hi⁻ kuh⁻ ngo⁺ kin⁺ mah⁺ hiyh⁺ jma⁻ kin⁺ ka⁻ läh⁺, chaa⁻ y⁻ tää⁺ ba⁺. Hi⁻ jnä⁺ mi-jiih⁺ jnih⁺ wa-ra⁺ ga-të⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi-gyuu⁺.

⁵⁵ Jëeh⁺ ngo⁺ kin⁺, koo⁻ he⁻ la⁻ ba⁺ ma⁺ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, lä-ja⁻ ka⁻ läh⁺ kih⁺ hi⁻ hih⁺ jma⁻ kin⁺, koo⁻ he⁻ la⁻ ba⁺ jmee⁺ chaa⁻.

⁵⁶ Hi⁻ kuh⁻ ngo⁺ kin⁺ mah⁺ hiyh⁺ jma⁻ kin⁺ jäh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ jnä⁺ hi⁻ jnä⁺ jän⁺ kyaayh⁺ ka⁻ läh⁺. ⁵⁷ Täa⁺ hi⁻ na⁻ jiih⁺ ga⁻ chee⁺ jnä⁺, hi⁻ jnä⁺ chaa⁻ ta⁻ la⁻ kih⁺ Täa⁺. Ja⁻ ba⁻ lä-ja⁻, hi⁻ kuh⁻ ki⁻ jnä⁺, ta⁻ la⁻ ki⁻ jnä⁺ ba⁺ chaa⁻ y⁻.

⁵⁸ He⁻ la⁻ ja⁻, he⁻ñiih⁺ he⁻ ga⁻ yyoo⁺ gyuu⁺. Sa⁻ la⁻ lä⁻ la⁻ maná he⁻ ga⁻ kuh⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁺ hi⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ juu⁺ bih⁺. Pero hi⁻ kuh⁻ he⁻ñiih⁺ la⁻, chaa⁻ y⁻ tää⁺ ga⁻ lä⁻ jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻ ba⁺ —ga-jäh⁺ Jesús siih⁺ dsa⁻ he⁻.

⁵⁹ Lä-jë⁺ juu⁺ la⁻ ga⁻ kwa⁺ Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kih⁺ dsa⁻ judiu jee⁺ jwii⁻ Capernaum.

Kyaah⁺ juu⁺ la⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää⁺

⁶⁰ Lä⁻ ma⁻ ga⁻ nuuy⁺ juu⁺ ja⁻, jwëe⁺ discípulo kyaay⁺ ga⁻ jäh⁺:

—Jwëeh⁺ la⁻ juu⁺ na⁻. ¿Hi⁻ ga⁻ mo⁺ ti⁺ dsë⁺ nuu⁺ juu⁺ na⁻?

⁶¹ Ñe⁻ ba⁺ Jesús he⁻ ma⁺ täayh⁺ ma⁺ cha⁻ ma⁺ häay⁻ kwaat⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻

ga⁻hlëeyh⁷ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ Jesús siyh⁻:

—¿Che⁷ ma⁻toh⁷ wii⁷ kyah⁷ hnäh⁷ juu⁷ kin⁷? ⁶² Ha⁻ ba⁷ lä⁻ jmeeh⁷ hnäh⁷ ja⁻, wa⁻ra⁻ jäh⁷ kih⁷ jëéh⁷ hnäh⁷ Hi⁻ga⁻lëé⁻ngo⁷ la⁻ wii⁷ ka⁻läh⁷ jee⁷ ma⁷ gyay⁷ jää⁷. ⁶³ Jmi⁻lle⁷ ba⁷ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻, pero jmi⁻ngo⁷ sa⁻ cha⁻ he⁻ le⁷ jmee⁷ ni⁻ miih⁻. Lä⁻jë⁻ juu⁷ he⁻ ma⁻jwëéh⁷ hnäh⁷, gwa⁷ kih⁷ jmi⁻lle⁷ ba⁷ na⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻. ⁶⁴ Pero chaa⁻ ko⁻llaa⁻ hnäh⁷ hi⁻ sa⁻ ma⁻jmee⁻ dsoo⁻ dsë⁻ kin⁻ —ga⁻jäh⁷ Jesús.

Jëéh⁷ ma⁻kyuu⁻ bih⁷ jää⁷ hii⁻ na⁻ hi⁻ sa⁻ lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ kiyh⁷, hi⁻ kyuu⁻ hii⁻ na⁻ hi⁻ ngëey⁷ kih⁷ dsa⁻. ⁶⁵ Mah⁷ ga⁻jäh⁷ ka⁻läh⁷:

—He⁻ja⁻ ba⁷ na⁻ ma⁻jwëéh⁷ hnäh⁷: “Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le⁷ jä⁻ kih⁷ hñii⁷ ki⁻ jnä⁻ cher⁷ mah⁷ sa⁻ ga⁻taah⁻ Tää⁻ goon⁻.”

⁶⁶ Ma⁻ngëé⁷ ma⁻jäh⁷ lä⁻ja⁻, jwëé⁷ discípulo kyaay⁷ ga⁻biyy⁷ kih⁷, mo⁻so⁻ ga⁻jmeey⁷ ko⁻jöh⁷ kyaayh⁷. ⁶⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻siyh⁻ lä⁻jëé⁻ gya⁻tuu⁻ jnääh⁷ discípulo kyaay⁷:

—¿Che⁷ hnooh⁻ hnäh⁷ go⁻nääh⁻ hnäh⁷ ka⁻läh⁷ lä⁻na⁻?

⁶⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ Simón Pee⁷:

—Dsa⁻jöh⁷ kyaan⁻, hii⁻ ga⁻na⁻ kih⁷ dsa⁻nøø⁻ jnääh⁷. Jaa⁻ hne⁻ ba⁷ kyeh⁷ juu⁷ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ tää⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁷ jmi⁻cha⁻. ⁶⁹ Ma⁻dsoo⁻ ba⁷ dsë⁻ jnääh⁷ kyah⁷, ma⁻ñë⁻ ba⁷ jnääh⁷ hne⁻ he⁻ Cristo, Joö⁻ Dio jiih⁻ —ga⁻jäh⁷ Pee⁷ siyh⁻.

⁷⁰ Mah⁷ ga⁻jëéh⁻ Jesús juu⁷ kiyh⁷:

—¿Ja⁻ ga⁻lëéh⁻ lä⁻jëé⁻ gya⁻tuu⁻ hnäh⁷ mah⁷ jaa⁻ jee⁷ lä⁻jëé⁻ hnäh⁷ laa⁷ dsa⁻ kyaa⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻? —ga⁻jäh⁷ Jesús siyh⁻.

⁷¹ He⁻ ma⁻hlëeyh⁷ kih⁷ Juda Iscariote, joö⁻ Simón ba⁷ ja⁻. Jëéh⁷ Juda he⁷, hi⁻ ga⁻ngëey⁷ këé⁻ ga⁻, ma⁻laa⁻ jaa⁻ kih⁷ jee⁷ lä⁻jëé⁻ gya⁻tuu⁻ jnääh⁷.

7

Øøh⁻ Jesús sa⁻ ma⁻ heeh⁻ kiyh⁷

¹ Ma⁻ngëé⁷ he⁻ja⁻, ma⁻ngë⁻ Jesús hwa⁷ Galilea. Mo⁻so⁻ ma⁻ hnøøy⁻ ma⁻ngëey⁷ ta⁻ Judea, jëéh⁷ dsa⁻ judiu⁷ ma⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻jee⁷ ma⁻ jngëeyh⁷. ² Ma⁻ya⁻jäh⁷ të⁻ jmi⁻kih⁷ dsa⁻ judiu⁷, he⁻ ma⁻hny⁻ hmiih⁻ jee⁷ dsa⁻taayh⁻ ma⁻ të⁻ jmi⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ øøyh⁻ siyh⁻:

—Gwa⁻ hne⁻ ka⁻läh⁷ ta⁻ Judea, mah⁷ jëé⁻ discípulo kyaah⁷ hi⁻ tääh⁻ jee⁷ oo⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻. ⁴ Jëéh⁷, jaa⁻ hi⁻ hnøø⁻ mi⁻jnää⁻ hñii⁻, sa⁻ jmeey⁻ ta⁻ kiyh⁷ jee⁷ na⁻hmää⁻. Hne⁻ ma⁻løøh⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻, mi⁻jnää⁻ hñaa⁻ cha⁻né⁻ lä⁻jëé⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ —ga⁻jäh⁷ øøyh⁻ siyh⁻ Jesús.

⁵ Jëéh⁷, ni⁻ ga⁻øøyh⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻ kiyh⁷. ⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁷ Jesús siyh⁻:

—Sa⁻ ga⁻ ma⁻ja⁻ jmi⁻kin⁻, pero kyah⁷ hnäh⁷, wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ jmi⁻ ba⁷ llu⁷ kyah⁷ hnäh⁷. ⁷ Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ sa⁻ le⁷ jmeey⁻ na⁻høøyh⁻ kyah⁷ hnäh⁷. Pero jnä⁻ na⁻häy⁻h⁻, kih⁷ he⁻ mi⁻jnään⁻ he⁻ jmeey⁻ he⁻ hliih⁻. ⁸ Go⁻nää⁻ ba⁷ hnäh⁷ jee⁷ të⁻ jmi⁻ja⁻. Pero jnä⁻ sa⁻ niin⁻, jëéh⁷ sa⁻ ga⁻ ma⁻dsëé⁻ jmi⁻kin⁻.

⁹ Ma⁻ngëé⁷ ma⁻jäh⁷ lä⁻ja⁻, ga⁻jäh⁷ ta⁻ Galilea ba⁷.

Ma⁻ga⁻të⁻ jmi⁻jwi⁻ Jerusalén ñee⁻ Jesús

¹⁰ Ma⁻ngëé⁷ ma⁻nää⁻ øøyh⁻, ngoo⁷ ba⁷ Jesús jee⁷ të⁻ jmi⁻ja⁻. Pero sa⁻ ngooy⁷ jnä⁻hä⁻ mah⁷ sa⁻ jëé⁻ dsih⁻. ¹¹ Pero dsa⁻ judiu⁷ ma⁻ hnaayh⁻ Jesús jee⁷ të⁻ jmi⁻ja⁻, ma⁻ jäh⁷:

—¿Na⁻ hi⁻ he⁷?

¹² Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁷ jmi⁻ja⁻ ma⁻ hlëeyh⁻ juu⁷ hii⁻, ma⁻ cha⁻ ma⁻ häy⁻ Jesús. Ma⁻ jäh⁷ jwëé⁻ dsa⁻:

—Dsa⁻ lluu⁻ ba⁷ he⁷.

Pero jñah⁷ ma⁻ jäh⁷:

—Jah^h ha^h, ko^o mi^g gaay⁺ dsa⁻ ba^h.
 13 Pero ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ ma^h hlēeh⁻ jnā^h kih^h Jesús, kih^h he⁻ ma^h gayh⁺ dsa⁻ ta^h.

14 Ma⁻ tē^h to^h dsaah⁻ jmi^h, ja⁻ ga⁻ ngoo^h Jesús jee^h ma^h chih^h gwah⁻ mah^h ga⁻ lōoy^h hlēeyh⁻ dsa⁻. 15 Peer⁻ ga⁻ lā⁻ dsa⁻ dsē^h dsa⁻ judiu, mah^h ma^h jāyh^h:

—Ha⁻ lā⁻ ja⁻ he⁻ ky^{uuh} dsa⁻ na⁻ cha⁻ mi^h hi⁻ sa⁻ cha⁻ jee^h ñeey^h ga⁻ mi^h tēy⁻ hñi^h.

16 Mah^h ga⁻ jēh⁻ Jesús juu^h kih^h dsa⁻ he^h:

—Ja⁻ he⁻ la^h kin⁻ nuuh⁻ he⁻ kwan⁻ la⁻, la^h kih^h hi⁻ ga⁻ chee^h jnā^h ba^h. 17 Hi⁻ lla⁻ dsē^h jmee^h lā⁻ hnøø^h Dio, lā⁻ ky^{uuh} ha⁻ lā⁻ la^h nuuh⁻ he⁻ kwan⁻ la⁻, che^h he⁻ gwa⁻ kih^h Dio, o che^h he⁻ hlēeh⁻ kwaat⁻ kin⁻ ba^h. 18 Hi⁻ hlēeh⁻ kwaat⁻ kih^h hñi^h, he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lā⁻ jee^h jmāy^h hñi^h jøø^h ba^h ja⁻. Pero hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lā⁻ jee^h jmāy^h jøø^h hi⁻ ga⁻ chee^h jnā^h, hi⁻ he⁻ ba^h hi⁻ hlēeh⁻ ju^h dsoo^h. Ni⁻ mi^h sa⁻ hlāy⁻ ky^{uuh} juu^h kiyh^h.

19 ¿Ja⁻ ga⁻ kwēeh^h ba^h Moisé hnāh^h ley mah^h ni⁻ jaa⁻ hnāh^h sa⁻ ga⁻ mi^h teh⁻ hnāh^h? ¿He⁻ la^h hnooh⁻ hnāh^h jngēeh^h jnā^h?

20 He⁻ ja⁻ ga⁻ hlēeh⁻ jwēy^h dsa⁻ he^h:

—Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jngēeh^h hne⁻. Hi⁻ sa⁻ llu^h ba^h na⁻ hää^h tuh⁻ hoh^h.

21 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh^h Jesús siyh⁻:

—Ga⁻ lā⁻ jēy^h ba^h hnāh^h ga⁻ lā⁻ dsa⁻ hoh^h kih^h ga⁻ jēeh⁻ hnāh^h ga⁻ jmeen^h ko^o he⁻ juh⁻ gaa⁻. 22 Dsoo^h ba^h jāh^h jne^h Moisé ga⁻ lla⁻ nuuh⁻ he⁻ nuuh⁻ jmi⁻ ngo^h jnān⁻. (Pero ja⁻ he⁻ Moisé hi⁻ ga⁻ lla⁻ nuuh⁻ ja⁻, ko⁻ ja⁻ ma⁻ nøø^h kih^h dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnān⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jā^h ga⁻ kih^h Moisé.) Mah^h tuh⁻ hnāh^h jmi⁻ ngo^h kih^h dsa⁻ nuuh⁻ lā⁻ kye⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē^h. 23 Heeh^h ba^h hnāh^h he⁻ nuuh⁻ jmi⁻ ngo^h kih^h gy^{uuh} nuuh⁻

jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē^h mah^h mi⁻ teh⁻ hnāh^h lā⁻ ko^o na⁻ sii⁻ ley kih^h Moisé. ¿He⁻ la^h ja⁻ hnee⁻ hnāh^h ky^{uuh} jnā^h, kih^h he⁻ ga⁻ mi^h hlāān^h jā⁻ dsa⁻ nuuh⁻ jmi^h he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē^h? 24 Ta⁻ ka⁻ hnāh^h kwaat⁻ kih^h dsa⁻ lā⁻ ko^o la^h hu^h dsē^h kyah^h hnāh^h, ky⁻ hnāh^h kwaat⁻ lā⁻ ko^o lle^h ju^h dsoo^h ba^h —ga⁻ jāh^h Jesús.

Ga⁻ jmeeh^h Jesús juu^h ha⁻ ta⁻ jay^h

25 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh^h ko⁻ llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Jerusalén:

—¿Ja⁻ hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁻ dsa⁻ mah^h jngēeyh^h? 26 ¿Ja⁻ hi⁻ he⁻ na⁻ cheh^h hlēeh⁻ to⁻ lo⁻ nē⁻ lā⁻ jēy^h dsa⁻, hi⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ hlēeyh⁻ ni⁻ mi^h? ¿Che^h jāhn^h dsoo^h ma⁻ heeh⁻ dsa⁻ ta⁻ he⁻ laay^h Cristo? 27 Pero dsa⁻ la⁻, ñe⁻ ba⁻ jne^h ha⁻ chaa⁻. Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē^h jee^h jā⁻ Cristo, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ñe⁻ ha⁻ ta⁻ jāy^h.

28 Lā⁻ ko^o ma^h ga⁻ nuu^h Jesús lā⁻ ja⁻, lā⁻ ma⁻ cheyh^h ja⁻ hlēeyh⁻ dsa⁻ jee^h chih^h gwah⁻ ja⁻, ga⁻ hlēeyh⁻ ko^o ki⁻ gaa⁻:

—Jwah^h hnāh^h ky^{uuh} jnā^h, hi⁻ ñeh^h hnāh^h ha⁻ chaa⁻. Pero sa⁻ ma⁻ jan⁻ jee^h tēen⁻ hñiin⁻. Hi^h hi⁻ ga⁻ chee^h jnā^h jmee^h ju^h dsoo^h jmah^h. Hi⁻ he⁻ sa⁻ ky^{uuh} hnāh^h. 29 Pero jnā^h ky^{uuh} jnih^h, jēeh^h kih^h bih^h ya⁻ hēen^h. Hi⁻ he⁻ ba^h ga⁻ chee^h jnā^h —ga⁻ jāh^h Jesús.

30 He⁻ ja⁻ hnøø^h dsa⁻ ma⁻ saayh^h, pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ tuu⁻ dsē^h ma⁻ choo^h goo⁻, jēeh^h sa⁻ ga⁻ ma⁻ tē^h hor⁻ kiyh^h. 31 Jwēy^h dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tāāh^h jee^h ja⁻ ga⁻ lā⁻ dsoo^h dsē^h kiyh^h.

—Wa⁻ ra⁻ ja^h Cristo, ¿ché^h hi⁻ he⁻ ga⁻ jmee^h cha⁻ ga⁻ mi^h he⁻ juh⁻ gaa⁻ lā⁻ koh^h ga⁻ dsa⁻ la⁻? —ga⁻ jāh^h ko⁻ llaa⁻.

Ga⁻ lā⁻ hnøø^h dsa⁻ fariseo ma⁻ saah^h Jesús

32 Lā⁻ ma⁻ ga⁻ nuu^h dsa⁻ fariseo he⁻, he⁻ hlēeh⁻ dsa⁻ lā⁻ ja⁻ kiyh^h, he⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey^h mada⁻ ko⁻ jøh^h ky^{uuh} dsa⁻ kaah^h ky^{uuh} jmi⁻ dsa⁻

mah' sooh' poo' kyaa' gwah' kiyh'.

³³ Mah' ga' jah' Jesús siyh':

—Miih' jmií' ga' gyan' kyaah' hnäh', naah' ba' jnä' kih' hi' ga' chee' jnä'. ³⁴ Ja' ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo'so' jnääh' jnä'. Mo'so' le' go'nääh' hnäh' ha' jee' naahn' —ga' jah' Jesús.

³⁵ Dsa' fariseo he' ga' løø' ngüy' juu' kih' dsa' kyaayh':

—¿Ha' ta' dsaah' hi' na' mah' mo'so' jnääh' jnih'? ¿Che' dsaayh' lä'kaa' jee' tääh' dsa'goo' jne' hi' na' saa' na' jñee' jee' kih' dsa' griego mah' dsa' hlëëyh' lä'kye' dsa' griego? ³⁶ ¿Hee' ba' hnøø' jäh' juu' he' ma' hlëëyh' na': "Ja' ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo'so' jnääh' hnäh' jnä', mo'so' le' go'nääh' hnäh' jee' naahn'?"

Jesús kwa' jmií' he' jmee' chaq' dsa' tää'

³⁷ Hih' ga' ma' ja', la' jmií' juuh' kyaah' jee' ga' dsaah' jmií' ja'. Ga' noo' Jesús mah' ga' hlëëyh' kyaah' cha' miih' be':

—Cher' mah' chaq' hi' lä' kii' dsé', wa' jäy' kyaah' jnä' mah' wa' hijh' jmií' he' kwan'. ³⁸ Le' kiyh', lä' koo' na' sii' juu' kih' Dio, hi' jmee' dsoo' dsé' kin', lä' koo' jmi' juuh' he' na' jiih' hya' neh' tuh' dséy' —ga' jah' Jesús.

³⁹ He' ga' jäyh' lä' ja' ga' hlëëyh' kih' Jmi' lle' Na' jngii' he' hyoh' dsa' hi' jmee' dsoo' dsé' kiyh'. Jmií' ja' sa' ga' ma' ja' Jmi' lle' Na' jngii', jëéh' sa' ga' ma' saah' Jesús gyuuah' mah' leey' jøøh'.

Ga' tee' ga' jëë' dsa' kwaqt' kih' Jesús

⁴⁰ Ma' ga' nuu' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' juu' kih' Jesús, ko' llaa' dsa' he' ma' jah':

—Ma' ra' ju' dsoo', hi' la' he' hi' ngëë' juu' kih' Dio hi' hii' juu' kih'.

⁴¹ Hi' jaa' ma' jah':

—Hi' he' he' Cristo.

Pero jñah' ma' jah':

—¿Ha' lä' la' juu' ja', heh' ya' hëë 'jaa' dsa' Galilea lee' Cristo? ⁴² ¿Ja' jäh' juu' kih' Dio, sa' ju' kih' David ba' ya' hëë' hi' laa' Cristo? Hi' ja' ba' jwii' mäh' he' chee' Belén jee' ma' chaq' David, jee' ja' ba' ya' hëë' Cristo.

⁴³ He' ja' ga' laa' to' nää' dsa' kwaqt' kih' Jesús. ⁴⁴ Ko' llaa' dsa' he' hnøø' ma' saayh' pero ni' jaa' sa' ga' tuu' dsé' ma' choo' goo'.

Sa' ga' heeh' dsa' ta' juu' kih' Jesús

⁴⁵ Ja' ga' ga' nää' poo' he' jee' ma' tääh' dsa' kaah' kyaa' jmi' dsa' kyaah' dsa' fariseo. Mah' ga' jah' dsa' kaah' he' siyh':

—¿He' la' sa' ma' teeyh' ta' la'?

⁴⁶ He' ja' ga' jah' poo' he' siyh':

—Ni' koo' hä' sa' ma' hlëéh' ni' jaa' dsa' nuuh' lä' koo' hlëéh' dsa' he'.

⁴⁷ He' ja' ga' jah' fariseo he' siyh':

—¿Che' lä' kye' hnäh' ma' lä' gah' hnäh' juu' kiyh'? ⁴⁸ Ni' jaa' jnääh' dsa' ta' ni' dsa' fariseo ma' heeh' jnääh' juu' kiyh'. ⁴⁹ Lä' jëë' dsa' hi' tääh' na', hi' sa' kyuu' ley, kyaayh' dso' jwii' —ga' jah' dsa' ta' he'.

⁵⁰ Nicodemo, hi' ma' laa' dsa' kyaayh', hi' ñee' koo' hä' ta' la' hwé' jee' ma' gya' Jesús, ga' jäyh' siyh':

⁵¹ —Lä' koo' jäh' ley jnän' sa' le' cheen' dso' jwii' né' kih' dsa', cher' mah' jää' sa' ga' ma' nuun' kwee' juu' kih' mah' lä' ngëë' jne' hee' na' he' ma' jmeey'.

⁵² Mah' ga' jeeh' dsa' he' juu' kiyh', ga' siyh':

—¿Che' laah' hne' dsa' galileo ka' läh'? Hnøøh' da' kwee' jee' na' sii' juu' kih' Dio mah' jëë' da', jih' koh' sa' ma' ya' hëë' ni' jaa' hwa' Galilea hi' ngëë' juu' kih' Dio.

53 Ma⁻ngëé' he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻jëé⁻ ba⁻ ga⁻nää⁻ ta⁻ kih¹.

8

Dsa⁻më' hi⁻ ga⁻jaa' kyaah' dsa⁻nüuh⁻

¹ Pero Jesús ngoo¹ ta⁻ lle⁻koh¹ he⁻ chee⁻ Olivo. ² Ma¹ ga⁻jnä¹ jyoh¹ jmi¹, ngooy¹ ta⁻ jee⁻ chih¹ gwah¹. Hi¹ jwëé¹ dsa⁻ na⁻nää¹ jee⁻ ma¹ cheyh¹ ja⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻gyay⁻ ga⁻hlëëyh¹ dsa⁻. ³ Hor⁻ ja⁻ ya⁻nää¹ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ ley kyaah¹ fariseo, ya⁻jääy⁻ jaa⁻ dsa⁻më' hi⁻ ga⁻jaa⁻ kyaah¹ dsa⁻nüuh⁻, mah¹ ga⁻cheeyh⁻ jee⁻ to⁻dsaah¹ ja⁻. ⁴ Mah¹ ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Ta⁻jwoh¹, dsa⁻më' na⁻ ma⁻jaa⁻ kyaah¹ dsa⁻nüuh⁻. ⁵ Lä⁻koo⁻ lle⁻ ley jnän¹, ga⁻jmeé¹ Moisé hih⁻ jngëëhn¹ kyaah¹ ku¹ dsa⁻më' hi⁻ jmeé⁻ lä⁻na⁻. Ha⁻ gah⁻ hne⁻, ha⁻ lä⁻ jwah¹.

⁶ He⁻ ma¹ kay⁻ dsé¹ Jesús ba¹ ja⁻, hnøoy¹ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma¹ hniiy¹ kiyh¹. Pero Jesús ga⁻gyay⁻ na⁻juyh⁻ mah¹ ga⁻løoy¹ siiy⁻ hwa¹ kyaah¹ cha⁻gooy⁻. ⁷ Pero na⁻ ba¹ tääyh¹ chuuy¹ kyaah¹ Jesús, ja⁻ga⁻ ga⁻nooy⁻ ka⁻läh¹ mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Hih¹ hnäh¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ dso⁻kye⁻ kih¹, hi⁻ he⁻ to⁻né⁻ wa⁻ te¹ ku¹ kiyh¹.

⁸ Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁻gyay⁻ na⁻juyh⁻ mah¹ ga⁻siiy⁻ hwa¹ lä⁻hmëé¹. ⁹ Ma¹ ga⁻nuuy⁻ lä⁻ja⁻, ma⁻ jaa⁻ ma⁻ jaa⁻ ba¹ ga⁻løø¹ ga⁻nää⁻ ma¹ ga⁻lä⁻liiyh⁻ hñii¹ huu¹dsë⁻ kiyh¹. Ga⁻løø¹ hi⁻ kaah¹ lä⁻kye⁻ hi⁻ mäh¹ ga⁻nää⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jä⁻ ma⁻la⁻ Jesús kyaah¹ dsa⁻më' hi⁻ ga⁻cheeyh⁻ cha⁻néy¹. ¹⁰ Ja⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ Jesús jee⁻ ma¹ gya¹, mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻më', ¿na⁻ hi⁻ ma¹ hñii⁻ kiyh¹? ¿Che⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ma⁻taah⁻ hne⁻ dso⁻jwii⁻? —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻.

¹¹ —Ni⁻ jaa⁻ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻ — ga⁻jäh¹ dsa⁻më' he⁻ siiyh⁻.

—Ni⁻ jnä¹ sa⁻ taahn⁻ hne⁻ dso⁻jwii⁻. Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ kyah¹, mo⁻to⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻.

Jesús laa¹ wa⁻je⁻ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻

¹² Ga⁻løø¹ ka⁻läh¹ Jesús hlëëh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jee⁻ ja⁻:

—Jnä¹ he⁻ laan¹ wa⁻je⁻ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ nuu¹ kin⁻, mo⁻so⁻ ngëy¹ jwë⁻ hlih¹. Lä⁻cha⁻ wa⁻je⁻ kiyh¹, he⁻ jmee⁻ chaay⁻.

¹³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ fariseo siiyh⁻:

—Ju⁻dsoo¹ he⁻ jmeeh⁻ na⁻, la¹ kyah¹ hñaa¹ ba⁻ hne⁻. He⁻ja⁻ sa⁻ la¹ dsoo¹ juu¹ kyah¹.

¹⁴ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻:

—Ma⁻ke⁻ jmeen⁻ ju⁻dsoo¹ ki⁻ hñiin⁻, pero ma⁻ra⁻ he⁻ la¹ dsoo¹ juu¹ he⁻ jwahn⁻, jëëh¹ jnä¹ ba⁻ man⁻ ha⁻ na⁻ jan¹ hi⁻ ha⁻ na⁻ naahn⁻. Pero hnäh¹, sa⁻ ñeh¹ hnäh¹ ha⁻ na⁻ jan¹ hi⁻ ha⁻ ta⁻ naahn⁻. ¹⁵ Hnäh¹ kah⁻ kwaan⁻ lä⁻koo⁻ la¹ huu¹dsë⁻ kyah¹ hnäh¹. Pero jnä¹ sa⁻ kan⁻ kwaan⁻ kih¹ ni⁻ jaa⁻. ¹⁶ Hi⁻ ma⁻ kan⁻ kwaan⁻ kih¹ dsa⁻, jmeen⁻ lä⁻ hnøø¹ ju⁻dsoo¹ ba¹. Jëëh¹ sa⁻ jmeen⁻ hñiin⁻, jmeen⁻ kyaah¹ Täa⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä¹. ¹⁷ Hi⁻ né⁻ ley jnän¹ na⁻sii⁻, kyaah¹ uu¹ dsa⁻ hi⁻ hlëëh⁻ koo⁻ ba¹ juu¹, he⁻ja⁻ ba¹ la¹ ju⁻dsoo¹. ¹⁸ Jnä¹ jmeen⁻ ju⁻dsoo¹ kin⁻ hi⁻ Täa⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä¹, jmeey⁻ ju⁻dsoo¹ kin⁻ ka⁻läh¹ —ga⁻jäh¹ Jesús.

¹⁹ —¿Na⁻ ba¹ Täa⁻ kyaah¹? — ga⁻jäh¹ dsa⁻ he⁻ siiyh⁻.

Mah¹ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Hnäh¹ sa⁻ kyuu¹ jnä¹, ni⁻ Täa⁻ kyaan⁻ sa⁻ kyuu¹. Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ kyuu¹ jnä¹, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ kyuu¹ hnäh¹ Täa⁻ kyaan⁻.

²⁰ Juu¹ la⁻ ma⁻ kwa⁻ Jesús lä⁻koo⁻ ma⁻ hlëëyh⁻ dsa⁻ jee⁻ ma⁻ chih⁻ gwah⁻, koo¹ jee⁻ ma⁻ tooh⁻ dsa⁻ kuu¹. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻saayh¹ jee⁻ ja⁻, jëëh¹ sa⁻ ga⁻ ma⁻lloo¹ hor⁻ kiyh¹.

Ga'jah' Jesús: "Sa' le' go'nääh' hnäh' ha'jee' naahn"

²¹ Koo- ka-läh' ga-jäh' Jesús siyh':

—Hii- jnä' naahn-. Ha- jee' naahn- sa- le' go'nääh' hnäh'. Hi- hnäh' hnaah' ga'jnä', pero juuh' ba' hnäh', lä- ma- kyaah' na- ba' hnäh' dso'kye- kyah' hnäh'.

²² He-ja- ga-jäh' dsa- judiu:

—¿Che' jngëeyh' hñiyy' he-ja- jäyh' lä' na-: "Ha- jee' naahn- sa- le' go'nääh' hnäh'?"

²³ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Dsa- chaa- hwa' la- ba' hnäh', jnä' laan' kih' gyuu' jmi-gyuu-. Laah' hnäh' hi- chaa- jmi-gyuu- la-, pero jnä' sa- laan' kih' jmi-gyuu- la-. ²⁴ He-ja- ba' na- he- ma- jwëehn' hnäh', juuh' hnäh' lä- ma- kyaah' na- ba' hnäh' dso'kye- kyah' hnäh'. Jëeh' cher'mah' sa- heeh- hnäh' kin-, he- laan' lä- koo- ma- jwëehn' hnäh', juuh' hnäh' kyaah' dso'kye- kyah' hnäh' — ga-jäh' Jesús siyh'.

²⁵ —¿Hee- ba' laah' hne-, hii- ba' hne- ja-? —ga-jäh' dsa- he'.

He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Lä- ma' to-né' ga-jwëehn' hnäh' hii- laan'. ²⁶ Cha- cha-miuh- he- jwëehn- hnäh' hi- lä- ja- he- kan- kwaat- kyah' hnäh'. Hih' hi- ga-chee' jnä', hlëeyh' ju'dsoo'. Hi- lä-jë- he- ga-nuun' kiyh', he- ja- ba' hlëehn' dsa- jmi-gyuu-.

²⁷ Kih' Täa- ba' ja- ma' hlëeh- Jesús, pero sa- ga-lä-ngëe' dsa- he'.

²⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Wa'ra- ga-chaah' hnäh' gyuu' Hi- ga-lëe' ngo' la-, ja- ga- lä-ñeh' hnäh' hii- jnä' hi- lä-ñeh' hnäh' sa- cha- ni- koo- he- jmeen- jee' tëen- hñiin-. Jwëehn- hnäh' lä- koo- te' he- ga-mi-tëe- Täa' jnä', ko- ja- ba' te' he- hlëehn'. ²⁹ Jëeh' ma' ra- he- kyaah' ba' jnä' hi- ga-chee' jnä'. Sa- ga-beey' jnä' mah' jän' hñiin-, jëeh'

jnä' lä- ma' jmeen- ja-ba' lä-jë- he- tih- dsëy' —ga-jäh' Jesús siyh'.

³⁰ Lä- koo- ma' ga-hlëeyh' lä- ja-, jwëe' dsa- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'.

Hii- laa' joo' Dio hi- hii- na-hnëe' kyaah' dso'kye-

³¹ He-ja- ga-siuh- Jesús lä-jëe- dsa- judiu hi- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh':

—Cher'mah' ga-høøh' hnäh' juu' kin-, leeh' hnäh' ma-ra- discípulo kyaan-. ³² Hi- lä-kyuuh- hnäh' ju'dsoo', hi- kyaah' ju'dsoo' kin- lääh' hnäh'.

³³ Mah' ga-jëeh- dsa- he' juu' kiyh':

—Sa'ju- kih' Abraham, laa' jnääh' . Jih'koh' sa- ma-jä- jnääh' lä- koo- ja- hi- na-hnëe'. Ha- lä- ja- he- jwah' hne-, lää' jnääh'.

³⁴ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ma- ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', lä-jëe- hi- jmee- dso'kye-, na-hnëey' kyaah' ja-ba' dso'kye- ja-. ³⁵ Dsa- hi- na-hnëe' jmee- ta-, lä- ma' na-hnëey' ja-ba' kih' dsa- juuy', jih'koh' sa- leey' jooy'.

Pero hi- laa' jooy', lä- ma- laa' ja- ba' kyaay'. ³⁶ He-ja- cher'mah' Jooy' ga-läay' hnäh' jee' na-hnëeh' hnäh', ma-ra- ju'dsoo' ma-laah' ba' hnäh'. ³⁷ Ma- ba' jnä', laah' hnäh' sa'ju- kih' Abraham. Pero jmeeh- hnäh' bii' jngëeh' jnä', kih' he- sa- hiih' hnäh' heeh' juu' kin-. ³⁸ Jnä' hlëehn' he- ma-jëen' kih' Täa' kyaan- ba', mah' hnäh' jmeeh- he- ma-nuuh- hnäh' kih' täa' kyaah' —ga-jäh' Jesús siyh'.

³⁹ He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Täa' kyaa' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Wa'ra- jäh' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh- hnäh' lä- koo- ga-jmeey'. ⁴⁰ Ma-hlëeh- ba' jnä' ju'dsoo' lä- koo- ga-nuun' kih' Dio. Pero na'

hnooh' hnäh' ha- lä' jee' jngëeh' jnä'. ¿Che' ga'jmeeh' Abraham lä'ja-? ⁴¹ Jmeeh- hnäh' lä'koo- jmeeh- tää' kyaah' ba' hnäh' na- — ga'jah' Jesús siyh'.

—Sa' laa' jnääh' joo' wa' hi- cha- hi-. Chaa- ba' jaa- Tää' kyaa' jnääh'. Hi- he' hñii' Dio —ga'jah' dsa- he' siyh' Jesús.

⁴² He' ja- ga'jah' Jesús ka-läh':

—Wa'ra- jah' kih' Dio laa' Tää' kyaah' hnäh', ma' lä'hnaah- jnä'. Jëeh' jnä', ya'hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja- he- jan' jee' tēen- hñiin'. Hñiiy' ga'cheey' jnä', he-ja- jan'. ⁴³ Kih' he- sa' hnooh- hnäh' nuuh' juu' kin', he-ja- sa' hii- lä'ngëeh' hnäh' juu' he- hlëehn' la-. ⁴⁴ Jëeh', hi-sa-llu' laa' tää' kyaah' hnäh' he-ja- hnooh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'koo- hnöoy'. Jëeh', hi- he' ga'löö' jngëeh- dsa- lä' ma' to-në. Sa' ga'jäy' kyaah' ju'dsoo', kih' he- sa' cha- ni' miih- ju'dsoo' kiyh'. Wa'ra- ga'juuy', juu' kih' hñii' bih' hlëeyh', jëeh' laay' ta' juu' dso', hi- laay' juu' ta' juu'. ⁴⁵ Kih' he- hlëehn' he- la' ju'dsoo', he-ja- ba' na- sa' heeh' hnäh' kin'. ⁴⁶ Sa' chaa- ni' jaa- hi- le' bääh- jnä' kyaah' dso'kye-. Lä'ja-, cher'mah' hlëehn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he' la' sa' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin'? ⁴⁷ Hi- laa' kyaa' Dio, juu' kih' Dio ba' nuuy-. Pero sa' laah' hnäh' kyaa' Dio, he-ja- ba' na- sa' nuuh- hnäh' juu' kiyh' —ga'jah' Jesús siyh'.

Ma' chaa- ba' Jesús jää' lä'koh' ga' Abraham

⁴⁸ Mah' ga'jah' dsa- judiu he' siyh':

—Të- ba' juu' kyaa' jnääh', hne- laah' jaa- samaritano hi- kyaah' jmi-llë' hliih'.

⁴⁹ Mah' ga'jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa' kyaahn' jmi-llë' hliih'. Jee' lä'jë- he- jmeen', jmeen' he' kih'

Tää' kyaan- ba'. Mah' hnäh', sa- taah- jnä' ta'. ⁵⁰ Sa' hnoohn- ha- lä- jee' leen' jøøhn', pero chaa- ba' jaa- hi- hnooh- kin- ha- lä- jee' leen' jøøhn', hi- he' ba' lla' ta'. ⁵¹ Ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', hi- høø- juu' kin' mo'so' juuy' jih'koh'.

⁵² Koo- ka-läh' ga'jah' dsa- judiu he' siyh':

—Na' ba' ra' si-, ñe' jnääh', jääh- hne- jmi-llë' hliih'. Ga'juu' ba' Abraham, hi- ga'juu' ba' lä'jëe- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio llo'joo'. Mah' hne' jawah': “Hi- høø- juu' kin' sa' juuy' jih'koh'.” ⁵³ ¿Che' jøøh' ga' hne-, lä'koh' ga' Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', hi- ga'juu'? Hi- ga'juu' ba' lä'jëe- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio. ¿Hi- na- jmääh- hñaa'h? —ga'jah' dsa- judiu he' siyh'.

⁵⁴ —Wa'ra- jah' kih' jnä' jmään- hñiin' jøøh', sa' jmää' ni' miih- lä'ja-. Tää' kyaan- ba' he', hi- jmää- jnä' jøøhn', hi- jawah' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. ⁵⁵ Pero sa' kyuu- hnäh' hi- he', jnä' ba' kyuu- jnih'. Cher'mah' ga'jwahn' sa' kyuu- jnih', jmään- hñiin' jaa- hi- ta'juu', lä'koo- laah' hnäh' ta'juu' dso'. Pero jnä' kyuu- jnih', hi- høøn- juu' kiyh'. ⁵⁶ Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', ma' jëe- dsëy- lä'koo- ma' jøøy- he- lloo- koo- jmi- jëey' jnä', hi- ga'jëey' ba', he-ja- ga'lä'chaa' llu' —ga'jah' Jesús siyh'.

⁵⁷ —Ni- to-lo-gya' ji-ñe- sa- ga' ma'hääh' hne- mah' jawah' ma'jëeh' Abraham —ga'jah' dsa- judiu he' siyh'.

⁵⁸ —Ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jää' sa' ga' ma'chaa- Abraham, ko-ja- ma'chaa- ba' jnä' —ga'jah' Jesús siyh'.

⁵⁹ He-ja- ga'ka' dsa- he' kuu' mah' ma' tey' kiyh'. Pero ga'hmääh- Jesús jee' kih' dsa-,

ya'hëëy' jee' ma' chih' gwah' ja'.
Ga'ngëëy' jee' tääh' dsa-, ngaayh'.

9

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'

¹ Jee' ngë' Jesús ja-, ga'jëëy' jaa-
dsa-tuu' hi- tuu' lä' ma' ga-lä' chaä'.

² Mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh'.

—Ta'jwoh', ¿hi- kih' dsoo' he-
laay' lä' na-, che' kih' hñiiy' o che'
kih' cho'jmiy- heh' ga-lä' chaay-
tuuy'?

³ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh' jnääh'
:

—Ja' hñiiy' dsëëy- dsoo' ni-
cho'jmiy-, he- laay' lä' na-. Laay'
lä' na- mah' lä' jnä' ta' kih' Dio né'
kiyh' ba'. ⁴ Ta'ko-jiih' la' jmi-, jmee'
bi' kin' jmeen' ta' kih' hi- ga'chee'
jnä'. Wa'ra- ngoo' ga-nuu-, ni' jaa-
mo'so' le' jmee' ta'. ⁵ Ta'ko-jiih'
gyan' jmi-gyuu' la-, laan' wa'je-
kih' dsa- jmi-gyuu'.

⁶ Ma-la' ma-hläëyh' lä' ja-,
ga'hñey' hwa' mah' ga'jmeey' tu'ji'
kyaah' jmi- tu'heyh'. Ja-ba' kyaah'
tu'ji' ja-, ga'suy' mi'në' dsa-tuu' he'.

⁷ Mah' ga-siiyh'.

—Gwa- mah' go-gyih- mi'nëh'
jee' chih' he- haa' jmi- he- chee-
Siloé —juu' la- hnø' jäh': he-
ga'chee' dsa-.

Lä' ja- ga'jmeey' dsa- he',
na'gyih- mi'nëy'. Ma' jayh'
ma' jnä' mi'nëy', ma' jëëy-. ⁸ Dsa-
hi- ma' tääh' koo' jee' ma' chih' hne'
kiyh', kyaah' ga' jñah' hi- ma' jëë-
lä' koo- ma' tuuy', ma' jäh':

—¿Ja' hi- na- he' hi- ma' gya'
chuu' ma' ngiiy' kuu'? —ga'jäh'
dsa- he'.

⁹ —Hi- he' na- —ma' jäh'
ko-llaa'.

—Lä' ja- laay' —ma' jäh' jñah'.

—Jnä' he' —ma' jäh' hñiiy'.

¹⁰ —¿Ha- lä' ja- he- ma-na' mi'
nëh'? —ga'jäh' dsa- he' siiyh'.

¹¹ —Dsa- hi- chee- Jesús,
ga'jmeey' tu'ji' mah' ga'suy' mi'

'nën-. Ja-ga' ga-siiyh' jnä': "Gwa-
jee' chih' Siloé mah' go-gyih- mi'
'nëh'." Mah' ñeen' na'gyihn- mi'
'nën-, lä' ja- ba' ga-løø' jëen- —
ga'jäh' dsa- hi- ma' tuu' he'.

¹² —¿Na- ba' dsa- he'? —ga'jäh'
hi- ma' tääh' ngii' juu' kiyh'.

Mah' ga'jäh':

—Sa- man'.

*Ga'lla-kyaa- dsa- fariseo jmi'
dsa- hi- ma' tuu' he'*

¹³ He-ja- ga'jäy' hi- ma' tuu'
he' cha'në' dsa- fariseo. ¹⁴ Ma'ja-,
la' jmi' he- teeh- dsa- dsë', ma'
ga'jmeey' Jesús tu'ji' he- kyaah'
ga'näy' mi'në' dsa- he'. ¹⁵ Koo-
ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu'
kih' hi- ma' tuu' he', ha- lä'
ga'jmeey' he- ga-løøy' jëëy-.

—Ga'suy' tu'ji' mi'nën-, mah'
ga'gyihn-, ja-ga' ga-løø' jëen- —
ga'jäh' siiyh'.

¹⁶ Ko-llaa' dsa- fariseo he' ma'
jäh':

—Sa- laa' kyaa' Dio dsa- he',
he-ja- sa-høøy' jmi' he- teeh- dsa-
dsë'.

Jñah' ma' jäh':

—¿Ha- lä' la' juu', he- jmeey' wa'
hi- cha- hi- koo- he- juh-gaa-
lä' na'?

Sa' ga'hii' kwee- juu' kiyh'.
¹⁷ Koo- ka-läh' ga-siiyh' dsa- hi-
ma' tuu' he':

—¿Hee- jwah' hñaa' kih' hi-
ga-na' mi'nëh'?

Mah' ga'jäh' dsa- hi- ma' tuu' he':

—Jnä' jwahn- laay' jaa- hi- ngëë-
juu' kih' Dio.

¹⁸ Pero dsa- fariseo he', sa' ma'
laay' dsoo' he- ma' tuu' dsa- he'
mah' ga-lä' jnä' mi'nëy'. He-ja-
lä' jiih' ga-tëëyh' cho'jmi- dsa- hi-
ga-lä' jnä' mi'në' he'. ¹⁹ Mah'
ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' ja-ba' joo' hnäh' hi- la-,
hi- jwah' hnäh' ga-lä' chaä' tuu'?
¿Ha- lä' ja- he- ma-jëëy- na'?

20 He-ja- ga-jäh' cho'jmii- dsa- he':

—Dsoo' ba' hi- he' la- chih- kyaa' jnääh' la-, hi- ga-lä' chaa' tuu'.
21 Pero sa' ñe' jnääh' ni- miih- ha- lä-ja- he- ma-jëy- na', ni- sa' ñe' jnääh' hi- na- hi- ga-nä' mi-nëy'. Ma-cha- ba' ji- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

22 Lä-ja- ba' ga-jäh' cho'jmii- dsa- he', jëeh' ma' gayh- dsa- fariseo hi- ma-tääh' juu' kwee- ha- lä- jmeey' cher'mah' jaa- jäh' Jesús he' laa' Mesía. Mo-so- cha- jwë' kiyh' dsooy' gwah'.
23 He-ja- ba' ja- ga-jäh' cho'jmiiy': “Ma-cha- ba' ji- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'.”

24 Koo- ka-läh' ga-tëeyh' dsa- ñuuh- hi- ma' tuu' he' mah' ga-siiyh':

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja- kih' Jesús. Jëeh' ñe' jnääh' dsa- wa' hi- cha- hi- ba' he'.

25 He-ja- ga-jëeyh- juu' kih' dsa- fariseo:

—Sa' man- che' laay' dsa- wa' hi- cha- hi-. Koo- he- la- ba' man-. He- ma' laan' tuu' mah' na' ma-jëen-.

26 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kiyh', ga-siiyh':

—¿Hee- ga-jmeey' kyah'? ¿Ha- lä- ga-näy' mi-nëh'?

27 Mah' ga-jäh' hi- ma' tuu' he':

—Ma-jwah' ba' jnä' jää' mah' sa' ga-lä' hnooh- hnäh' ma' nuuh'. ¿He- la' hnooh- hnäh' nuuh' ka-läh'? ¿Che' lä-kye- hnäh' hnooh- leë' hnäh' discípulo kyaay'?

28 Mah' dsa- fariseo he' ga-ta' ga-haayh-, ga-siiyh':

—Hne- ba' he', laah' discípulo kyaay'. Pero jnääh', laa' jnääh' discípulo kyaa' Moisé ba'.
29 Ñe' jnääh' ga-hlëeh' Dio kyaah' Moisé. Pero kih' dsa- he', ni- miih- sa- ñe' jnääh' ha- ta- jay'.

30 Mah' ga-jäh' hi- ma' tuu' he' siiyh':

—Ha- lä- la' juu' he- sa- ñeh' hnäh' ha- ta- ja' dsa- he' mah' jnä' ga-jmeey' jëen-.
31 Ñe' ba' jne', sa- nuu- Dio kih' hi- jmee- wa' he- cha- he-. Pero kih' hi- gah' Dio mah' jmeey- lä- hnøø' Dio, hi- he' ba' nuuy- kih'.
32 Pero jih'koh' sa- ma-nuu' jne' kih' jaa- hi- lih- nä' mi-në' dsa- hih' dsa-lä- chaa- tuu'.
33 Wa-ra- jäh' kih' sa- laa' kyaa' Dio dsa- ñuuh- he', sa- cha- he- le' jmeey' ni- miih-.

34 Mah' ga-siiyh- dsa- hi- ma' tuu' he':

—Kyaah' ga-lä-jë- dso'kye- ga-lä- chaa- hne-, mah' hnooh- hlëeh' jnääh'.

He-ja- ga-llee- dsih' ka'hne-, ga-hëey' kih' go-te-.

Lä-koo- he- tuu' ba' laa' dsa- fariseo he'

35 Ma' ga-nuuh' Jesús juu' he- ga-llee- dsih' ka'hne-, na' hnääh- mah' ga-siiyh':

—¿Che' jmeeh- hne- dsoo' hoh' kih' Hi- ga-lëë' ngo'?

36 —Chiih' jnä' hi- he', Dsa-jøøh' kyaan-, mah' jmeen- dsoo' dsën- kiyh'—ga-jäh' dsa- he' siiyh'.

37 —Ma-jëeh' ba' hne-, jnä' he', hi- kyaah' cheh' hlëeh'—ga-jäh' Jesús siiyh'.

38 Mah' ga-jäyh':

—Dsoo' ba' dsën- kyah' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-.

Mah' ga-juuyh' jnäy', ga-jmääh' jøøh'.

39 Mah' ga-jäh' Jesús:

—Jan' jmi-gyuu- la- mah' wa' kye- dsa- kwaat- ha- lä- la' ju'dsoo' kin-. Lä-jëë- hi- sa- jëë-, jëey'. Hi- lä-jëë- hi- jëë-, mo-so- lä-jnä' mi-nëy'.

40 Ko-llaa' fariseo hi- ma' tääh' kyaayh' jee' ja-, ma' ga-nuuy' lä-ja-, ga-ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' jwa' lä'kye' jnääh' ka-läh' mo'so' jnä' mi'né' jnääh'?

⁴¹ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Wa'ra' jah' kih' tuuh' hnäh', ni' koo' dso'kye' sa' cha' kyah' hnäh'. Pero kih' he' jwah' hnäh', jnä' ba' mi'néh' hnäh', he'ja' ba' na', lä' ma'kyeh' ja' ba' hnäh' dso'kye'.

10

Dsa' hi' hää' borrego kyaä'

¹ Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', hi' sa' dsa'he' ta' ho'haah' jee' tääh' borrego, mah' hnooyh' ta' jee' jyoh' dsa'hey', dsa'hi' ba' he' hi' dsa'kyaä' jah'. ² Pero hi' dsa'he' ta' ho'haah', hi' he' ba' ma'ra' hi' hää' borrego. ³ Hi' cheh' hoo' jee' ja', näy' ho'haah' wa'ra' ja' hi' hää' borrego he'. Hi' lä'jéé' borrego he' ma'nuuh' kiyh'. Lä'cheey' ba' tëëyh' lä'jaa' lä'jaa' mah' hwëëy' jee' ja'. ⁴ Ma'la' ma'hwëëy' lä'jéé' hi' laa' kyaay', mah' ja' ga' dsooy' jääy'. Lä'jéé' ba' dsa'nää' kaah' kiyh', jëéh' ma'kyuuh' bih' le' kiyh'. ⁵ Pero jaa' hi' sa' kyuyy', sa' lla'lley' kaah' kiyh'. Kyuyy' kih' hi' he', jëéh' sa' kyuyy' le' kih' hi' jnah' he'.

⁶ Juu' na'hmää' lä'ja' ga'hlëéh' Jesús, he'ja' sa' ga'längëé' dsa' he' hee' ja' ma'jäyh'.

Pastor lluu' laa' Jesús

⁷ Ngoo' ba' Jesús hlëëyh' dsa' he':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', jnä' he' laan' ho'haah' kih' borrego.

⁸ Lä'jéé' hi' ya'nää' jää' ga' kin', ma' laa' dsa'hi' hi' ma'hi' kih' dsa'. Pero ni' jaa' dsa' hi' laa' lä'koo' borrego sa' ga'nuu' kiyh'.

⁹ Jnä' he' laan' ho'haah'. Hi' dsa'taah' ta' ho'haah' ja', hi' he' ba' lää'. Mo'so' hii' goo' kiyh', le' dsa'taayh' mah' hwëëy' hi' jnøoyh' ba' he' kuyh'. ¹⁰ Wa'ra' ja' hi' hi', hëëy', jngëëyh' hi'

hëëy' go'te'. Koo' he' ja' ba' jmeey'. Pero jnä' ma'jan' mah' jmeen' chaa' dsa' hi' mi'jää' jnih' cha'miih'.

¹¹ Jnä' he', laan' lä'koo' jaa' hi' hää' llu' jah' kyaä'. Hi' lluy' he', kwaay' hñiyy' juuy' kih' borrego kyaay'. ¹² Pero jaa' hi' hlääh' mah'häy' jah' kyaä' jnah', kih' he' sa' laa' kyaä' hi' hlääh' he', he'ja' wa'ra' ga'jëëy' ja' lobo, bëey' borrego, mah' kyuyy'. He'ja' gwä' lobo mah' dsa'chaayh' borrego. Jee' ja' dsa'saa' dsa'jñeey' wa'ha' cha'ha'. ¹³ Lä'ja' jmeé' hi' hlääh', kyuy' bih'. Jëéh', he' hläëyh' ba' ja'. Sa' cha' he' ga'tëë' jëëy' kih' borrego he'.

¹⁴ Jnä' he' laan' lä'koo' jaa' hi' hää' kwee' jah' kyaä'. Kyuy' ba' jnä' borrego kyaan'. Hi' lä'jéé' hi' laa' kyaan', kyuyy' jnä'. ¹⁵ Ja'ba' lä'ja', kyuy' Täa' kyaan' jnä', hi' jnä' kyuy' jnih'. Hi' kwaan' hñiin' juun' kih' dsa' kyaan' hi' laa' lä'koo' borrego. ¹⁶ Hi' chaa' ga' jnah' dsa' kyaan' hi' laa' lä'koo' borrego hi' sa' ga' ma'taah' cha'neh'. Hi' he' ka-läh' jmeé' bii' kin' na'teen' mah' lä'nuuyh' kin'. Hi' lä'ja', lä'jéé' le' koo' nää' ba', hi' jaa' ba' juuy'. ¹⁷ Hnää' Täa' jnä', kih' he' kwaan' hñiin' juun'. Hi' ma'ngëé' ma'juun' lä'jiin' ka-läh'. ¹⁸ Ni' jaa' sa' jngëéh' jnä', ta' la' jngëëyh' jnä' lä'na'. He' kwaan' hñiin' ba' ja' he' jngëëyh' jnä'. Na'ngën' jwë' kwaan' hñiin' hi' lä'ja' na'ngën' jwë' lä'jiin' ka-läh'. He' la' ja' mada' he' ga'hyohn' kih' Täa' kyaan'.

¹⁹ Koo' ka-läh' sa' ga'hi' kwee' juu' kih' dsa' fariseo kyaah' juu' he' ma'hlëéh' Jesús ja'. ²⁰ Jwëé' dsa' he' ma'jah':

—Kyey' jmi'le' hñih', dsa' ngaah' ba' na'. ¿He'la' nuuh' hnäh' kiyh'?

21 Pero jñah' ma' jäh':

—Sa⁻ hlëéh⁻ lä⁻na⁻, jaa⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hlih⁻h'. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ nä⁻ jmi⁻lle⁻ hlih⁻h' mi⁻në⁻ jaa⁻ hi⁻ tuu⁻?

Sa⁻ ga⁻hii' dsa⁻ judiu ma' heeh⁻ Jesús

22 Jwii⁻ Jerusalén ma' jmee⁻ dsa⁻ jmi⁻ kih⁻ gwah⁻. Jii⁻ gyuu⁻ ma' toh⁻ jmi⁻ ja⁻. 23 Ma' ngë⁻ Jesús jee' ma' chih⁻ gwah⁻ ja⁻, jee' la' hoo' na⁻hii⁻ kih⁻ Salomón. 24 Mah⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻lih⁻ dsa⁻ judiu kiyh⁻, ga⁻siiyh⁻:

—¿Lih⁻ ba' mi⁻jnaäh⁻ juu' kyaa⁻ jnaäh⁻? Chih⁻ jnaäh⁻ jëë⁻ go⁻te⁻, cher⁻mah⁻ hne⁻ he' laah⁻ Cristo.

25 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kiyh⁻:

—Ga⁻jwëehn⁻ ba' hnäh⁻ jää⁻, mah⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Lä⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁻ kyaah⁻ mada⁻ kih⁻ Täa⁻ kyaan⁻, he⁻ ja⁻ na⁻ jmee⁻ ju⁻dsoo⁻ kin⁻. 26 Pero hnäh⁻ sa⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kin⁻, jëeh⁻ sa⁻ laah⁻ hnäh⁻ borrego kyaan⁻. 27 Lä⁻jëë⁻ borrego kyaan⁻ nuuh⁻ kin⁻. Jnä⁻ kyuu⁻ jnih⁻, hi⁻ dsa⁻naäy⁻ kyaah⁻ jnä⁻. 28 Jnä⁻ kwëeh⁻ jnih⁻ he⁻ kyaah⁻ chaay⁻ tää⁻. Jih⁻koh⁻ mo⁻so⁻ juuy⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ hwëëy⁻ ja⁻goon⁻. 29 Täa⁻ kyaan⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä⁻, jøøh⁻ gyih⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻kih⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ hwëëy⁻ ja⁻goo⁻ Täa⁻ kyaan⁻. 30 Koo⁻ ba⁻ laa⁻ jnä⁻ kyaah⁻ Täa⁻.

31 Koo⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻ka⁻ dsa⁻ judiu kuuy⁻ mah⁻ ma' tey⁻ kiyh⁻. 32 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Cha⁻miih⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ ma⁻mi⁻jnaän⁻ cha⁻nëh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Täa⁻ kyaan⁻. ¿Hee⁻ koo⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, he⁻ hnooh⁻ hnäh⁻ teh⁻ hnäh⁻ kuuy⁻ kin⁻?

33 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ judiu he⁻ siiyh⁻:

—Sa⁻ te⁻ jnaäh⁻ kuuy⁻ kyah⁻, kih⁻ ta' llu⁻ he⁻ ma⁻jmeeh⁻. Te⁻ jnaäh⁻ kuuy⁻ kyah⁻ kih⁻ he⁻ mi⁻kwah⁻ Dio. Jëeh⁻

dsa⁻ñuu⁻ ba⁻ hne⁻, mah⁻ jmää⁻h⁻ hñaa⁻ Dio.

34 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻ dsa⁻ he⁻:

—¿Che⁻ sa⁻ na⁻sii⁻ në⁻ ley⁻ jnän⁻ lä⁻la⁻: “Jnä⁻ ga⁻jwahn⁻, dio laah⁻ hnäh⁻”? 35 Kyah⁻ hnäh⁻ hi⁻ ga⁻hyoh⁻ juu⁻ kiyh⁻, ga⁻jäyh⁻ “dio”. Hi⁻ juu⁻ kiyh⁻ ja⁻, sa⁻ le⁻ hee⁻. 36 Cher⁻mah⁻ Täa⁻ kyaan⁻ ga⁻hñaa⁻ jnä⁻ mah⁻ ga⁻cheey⁻ jnä⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ¿he⁻la⁻ jwah⁻ hnäh⁻ kin⁻, mi⁻kwahn⁻ Dio, kih⁻ he⁻ ma⁻jwahn⁻, jnä⁻ he⁻ laan⁻ Joo⁻ Dio? 37 He⁻ ja⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ lä⁻heeh⁻ hnäh⁻ kin⁻, wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ jnä⁻ sa⁻ jmeen⁻ ta⁻ he⁻ jmee⁻ Täa⁻ kyaan⁻. 38 Pero cher⁻mah⁻ jmee⁻ ba⁻ jnä⁻, ma⁻ke⁻ sa⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kin⁻, jmee⁻ hnäh⁻ dsoo⁻ kih⁻ ta⁻ he⁻ jmeen⁻ ba⁻, mah⁻ kyaah⁻ koo⁻ hä⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ngëeh⁻ hnäh⁻, Täa⁻ he⁻ kyaah⁻ jnä⁻, hi⁻ jnä⁻ he⁻ kyaahn⁻ Täa⁻.

39 Koo⁻ ka⁻läh⁻ ma' hnøoy⁻ ma' saayh⁻ Jesús, pero ga⁻laa⁻ bih⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻.

40 Mah⁻ ngooy⁻ ka⁻läh⁻ ta⁻ hn⁻gaah⁻ jmi⁻ Jordán, ja⁻ba⁻ ta⁻ jee⁻ ga⁻chaa⁻ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻ lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jäy⁻. 41 Jwëë⁻ dsa⁻ na⁻nää⁻ jee⁻ ma⁻ gyay⁻, mah⁻ ma⁻jäyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, ni⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ sa⁻ ga⁻jmeë⁻ Jwaa⁻. Pero lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jäyh⁻ kih⁻ hi⁻ la⁻, ma⁻ la⁻ju⁻dsoo⁻.

42 Hi⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ kiyh⁻ jee⁻ ja⁻.

11

Ga⁻juu⁻ Lázaro

1 Ma' dsaah⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ chee⁻ Lázaro, dsa⁻ chaa⁻ Betania, ja⁻ba⁻ jwii⁻ mäh⁻ jee⁻ ma⁻ chaa⁻ María kyaah⁻ Marta dsa⁻më⁻ øøyh⁻. 2 María he⁻ hi⁻ ga⁻huu⁻naa⁻ mi⁻jwi⁻ ti⁻ Jesús mah⁻ ga⁻mi⁻kiyh⁻ kyaah⁻ jñu⁻ lley⁻, ma⁻ laay⁻ dsa⁻më⁻ øøh⁻ Lázaro hi⁻ ma⁻

dsaah' he'. ³ He-ja- lä-uu' dsa-më' he' ga-chee' juu' kih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', dsaah' dsa-nuuh- hi- hnaah- —ga-siiyh- Jesús.

⁴ Ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, mah' ga-jäyh':

—Sa' juuy' kyaah' dsoo' ja-. He- ja- mi-jnääh' jaa- Dio ba' hi- jøøh', hi- mi-jnääh' laa' jøøh' Joo' Dio ka-läh'.

⁵ Peer- ma' hnääh' Jesús Marta kyaah' María, kyaah' Lázaro. ⁶ Lä- ma' ga-nuu' Jesús kih' hi- ma' dsaah' he', ga-jäy' ga' to' jmi' jee' ma' gyay' ja-. ⁷ Ma-ngëë' he- ja-, ja-ga' ga-jäyh' siiyh- jnääh' discípulo:

—Ma' jne' ka-läh' ta- hwa' Judea.

⁸ Mah' ga-chiih' jnääh':

—Ta-jwöh', hnøø' dsa-kaah' he' ma' te' kuu' kyah', mah' jwah' ga' hne- goh' ka-läh' jee' oo-.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh- jnääh':

—Ja' gya'to' hor- kye- koo- jmi'? Hih' hi- ga-nääh' ta-la' jmi' ', sa' tēyh'. Jëeh', jëëy' wa'je- kih' jmi-gyuu' la-. ¹⁰ Pero hi- ga-nääh' ta-la' hwë', dsa-tēyh'. Jëeh', mo'so' jnä' wa'je- kih' jmi-gyuu' la-.

¹¹ Ma-ngëë' ma-jäyh' lä-ja-, ja-ga' ga-jäyh' ka-läh':

—Ma-gwii- Lázaro ome- jnän, nän' mah' na'chaa' jnih'.

¹² He-ja- ga-jäh' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan', cher'mah' na-gwiiy-, jä' kiyh'.

¹³ He- la- ma' jäh' Jesús, kih' he- ma' na'juuy' ba' ja-. Pero ma' lii' jnääh', na-gwiiy- he- teeyh- dsëy' ba' ja-, he- ma' hlëeh' Jesús lä-ja-.

¹⁴ Ja-ga' ga-jäh' Jesús jëë- go-te':

—Ma-na-juu' ba' Lázaro. ¹⁵ Jëë- ba' dsën- he- sa' ga' ma-gyan' jee' oo', jëeh' lä-ja- la' llu' kyah' hnäh' mah' lä-ja- lä-dsoo' hoh' hnäh'. Ma' jne' ma-jëë' jnih'.

¹⁶ Ja-ga' ga-jäh' Tamá, hi- ma' tēëyh- Dsa-suü', ga-siiyh' jnääh':

—Ma' jne' ka-läh', mah' juu' jne' ko-jøh' kyaayh'.

Ga'kwa' Jesús be' kih' dsa-më' øøh' Lázaro

¹⁷ Ma' hya- kye' jmi' na-haa' Lázaro ma' ga-loo' Jesús jee' ja-.

¹⁸ Jee' jwii- Betania ja-, ma' jä- jäh- kih' Jerusalén, koo- hnë- kilómetro ba'. ¹⁹ Jwëë' dsa- judiu na'nääh' na-jëëy- Marta kyaah' María, na'kway- be' kiyh' mah' sa' wa' meeh- dsëy' he- ga'juu' Lázaro øøyh-. ²⁰ Ma' ga-nuu' Marta ja' Jesús, ya-hëëy' mah' ngooy' ga-mi'jeey-. Pero ga-jä' ba' María cha'neh-. ²¹ Ma' ga-jee' Marta Jesús mah' ga-siiyh-:

—Dsa-jøøh' kyaan', wa'ra- jäh' kih' ma' ñeh' jee' la-, sa' ma-juu' dsa-nuuh- øøhn'. ²² Jnä' man', ga-lä-jë- he- ngiih' kih' Dio, kway' ba' —ga-jäh' Marta.

²³ —Lä-jiih' ba' øøh' —ga-jäh' Jesús siiyh-.

²⁴ —Jnä' man' lä-jiiyh' wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa- jee' llaa' jmi' —ga-jäh' Marta siiyh-.

²⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jnä' he' hi- mi-jiih' dsa-, hi- jmeen- chaay-. Hi- jmee- dsoo' dsë' kin-, ma-ke' ga'juuy', lä-jiiyh' ka-läh'. ²⁶ Ga-lä-jëë- hi- chaa- mah' jmeey' dsoo' dsëy' kin-, ma-ke' ga'juuy', sa' jäy' lä-ja-. ¿Che' heeh' juu' la-? —ga-jäh' Jesús siiyh-.

²⁷ —Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan', hee' ba' jnä', hne- he' Cristo, Joo' Dio hi- hii' juu' kih' jä- jmi-gyuu' la- —ga-jäh' Marta.

²⁸ Ma-ngëë' ma-jäyh' lä-ja-, ñeey' na'teeyh- María øøyh' mah' na'hlëëyh' kyaah' juu' hii- mah' sa' nuu- dsa- kiyh', ga-siiyh-:

—Hii- ta-jwöh' ma' ja-, tēëyh- hne-.

²⁹ Ma' ga-nuu' María lä-ja-, lä'chah' ja- ga'nooy- ngooy' ga-mi'jeey' Jesús. ³⁰ Sa' ga' ma-he-

Jesús ta⁺ jee⁺ jwii⁻ mäh⁻ ja⁻. Lä⁻ ma⁻ cheyh⁺ ja⁻ ba⁺ jee⁺ ga⁻ jeey⁺ Marta. ³¹ Ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ judiu cha⁻ neh⁻ kih⁺ María ma⁺ kway⁻ be⁺. Ma⁺ ga⁻ jee⁺ y⁺ ga⁻ noo⁻ María mah⁺ ngooy⁺ ko⁻ chih⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁺ kaah⁺ kiyh⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Ngooy⁺ ta⁻ jee⁺ la⁺ to⁻ høø⁻ mah⁺ ga⁻ hooyh⁺ jee⁺ oo⁻.

³² Ma⁺ ga⁻ lloo⁺ María jee⁺ ma⁺ cheh⁺ Jesús, ga⁻ juuyh⁺ jney⁻ cha⁻ nøy⁻ mah⁺ ga⁻ siyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ma⁺ ñeh⁺ jee⁺ la⁻, sa⁺ ma⁺ juu⁺ dsa⁻ ñuuh⁻ øøhn⁺.

³³ Ma⁺ ga⁻ jee⁺ Jesús hooyh⁻, hi⁻ ga⁻ jee⁺ y⁺ hoo⁻ dsa⁻ kaah⁺ kyaay⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaayh⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ meeh⁻ dsëy⁺ jwërte, lä⁻ jiih⁺ ga⁻ jii⁺ neh⁻ tuh⁻ dsëy⁺. ³⁴ Mah⁺ ga⁻ siyh⁺:

—¿Ha⁻ ga⁻ kyaah⁺ hnih⁺?

Mah⁺ ga⁻ jäyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, ña⁻ mah⁺ go⁻ jëeh⁻.

³⁵ Peer⁺ ga⁻ hoo⁺ Jesús. ³⁶ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ judiu he⁺:

—Jëe⁺ da⁺, he⁻ ba⁺ che⁻ ma⁺ hnäy⁺.

³⁷ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ he⁺:

—Dsa⁻ na⁻, ga⁻ jmeey⁺ ga⁻ lä⁻ jnä⁺ mi⁻ nē⁺ jaa⁻ dsa⁻ tuu⁺. ¿Che⁺ sa⁻ le⁺ ma⁺ jmeey⁺ mah⁺ sa⁻ ma⁺ juu⁺ dsa⁻ oo⁻?

Ga⁻ lä⁻ jiih⁺ Lázaro

³⁸ Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ lä⁻ meeh⁻ dsë⁺ Jesús, mah⁺ ngooy⁺ chuh⁻ jee⁺ la⁺ to⁻ høø⁻. Heh⁺ to⁻ høø⁻ ja⁻, ma⁺ na⁻ jnē⁻ kyaah⁺ koo⁻ mi⁻ kuu⁺.

³⁹ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús:

—Jñuuh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ na⁻.

Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Marta dsa⁻ mē⁺ øøh⁻ hlii⁺ he⁺ siyh⁺ Jesús:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, ma⁻ hëey⁻ mi⁻ juu⁻, jëeh⁺ ma⁻ hya⁻ kye⁺ jmi⁺ na⁻ juuy⁺.

⁴⁰ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Ja⁺ ma⁻ jwëehn⁺ hne⁻, cher⁺ mah⁺ ga⁻ jmeeh⁺ dsoo⁺ hoh⁺, jëeh⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmee⁺ Dio?

⁴¹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jñuuyh⁻ mi⁻ kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻ jnē⁻ hoo⁻ to⁻ høø⁻ ja⁻, jee⁺ ma⁺ hää⁺ hlii⁺ he⁺. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jëe⁺ Jesús ta⁻ gyuuh⁺, ga⁻ jäyh⁺:

—Tää⁺ kyaan⁺, kwan⁻ tíhmaah⁺ kyah⁺, jëeh⁺ ma⁻ nuuh⁻ ba⁺ kin⁻.

⁴² Ma⁺ ba⁺ jnä⁺, nuuh⁻ ba⁺ hne⁻ kin⁻ tää⁺. He⁻ jwahn⁻ lä⁻ la⁻, la⁺ llu⁺ kih⁺ hi⁻ tääh⁺ nuu⁻ lä⁻ ku⁺ lä⁻ jii⁺ kin⁻ jee⁺ la⁻, mah⁺ lä⁻ ja⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsëy⁺, hne⁻ ba⁺ ga⁻ cheeh⁺ jnä⁺.

⁴³ Ma⁻ la⁻ ma⁻ jäyh⁺ lä⁻ ja⁻, ga⁻ hlëeyh⁺ koo⁻ ki⁻ gaa⁻:

—¿Lázaro, go⁻ hëe⁺ jee⁺ na⁻!

⁴⁴ He⁻ ja⁻ ya⁻ hëe⁺ hi⁻ ma⁺ na⁻ juu⁺ he⁺ lä⁻ ma⁻ na⁻ gyoh⁺ ja⁻ goo⁻ tiy⁺, kyaah⁺ hmiih⁻ he⁻ ga⁻ gyaah⁻ dsih⁺ ma⁺ ga⁻ juuy⁺, hi⁻ lä⁻ ma⁻ na⁻ løø⁻ ja⁻ mo⁻ nøy⁻ kyaah⁺ hmiih⁻ sa⁻ luu⁻. Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús:

—Jeey⁺ sa⁻ hmiih⁻, mah⁺ wa⁺ ngëy⁺.

Ma⁻ hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ saayh⁺ Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Jwëe⁺ dsa⁻ judiu hi⁻ na⁻ nää⁺ kyaah⁺ María ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Jesús, ma⁺ ga⁻ jee⁺ y⁺ he⁻ ga⁻ jmeey⁺ lä⁻ ja⁻. ⁴⁶ Pero ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ he⁺ na⁻ nääy⁺ na⁻ jëey⁻ dsa⁻ fariseo na⁻ jmeeyh⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻ jmee⁺ Jesús. ⁴⁷ He⁻ ja⁻ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ dsa⁻ fariseo ga⁻ kuyh⁺ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ ta⁺ dsa⁻ gyuuh⁺ kyaay⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁺? Peer⁺ cha⁻ miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ jmee⁺ dsa⁻ ñuuh⁻ he⁺. ⁴⁸ Cher⁺ mah⁺ ga⁻ kwan⁺ jwë⁺ ja⁻ lä⁻ na⁻ ba⁺, lä⁻ jëe⁻ ba⁺ dsa⁻ lä⁻ hëe⁺ kiyh⁺. He⁻ ja⁻ ya⁻ nää⁺ dsa⁻ roma ya⁻ hëey⁻ jee⁺ jwii⁻ jnän⁻ hi⁻ lä⁻ kaa⁻ hwa⁺ jnän⁻ ka⁻ läh⁺.

⁴⁹ Caifá, jaa⁻ dsa⁻ kyaah⁺ dsa⁻ judiu he⁺, ma⁺ laa⁺ dsa⁻ jøøh⁻

kyaa' lä-jëë' jmi-dsa- ji-ñe- ja-
Ga-jäyh':

—Ni' miih- sa- ñeh- hnäh'.⁵⁰ Che'
sa- laah' hnäh' llu' ga- he- juu'
jaa- dsa- ñuu- kih' dsa-goo- jne',
lä-koh' ga- he- hee' lä-kaa- hwa' la-
—ga-jäh' Caifá.

⁵¹ Ja- he- ga-hlëeyh' jee' tëey-
hñiiy' ja-. Kih' he- ma' laay'
dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa- ji-ñe-
ja-, he-ja- ba' ja- ga-jmee' Dio
ga-hlëeyh' lä-ja-, ga-ngëey' juu' he-
juu' Jesús kih' lä-jëë- dsa- judiu.

⁵² Hi' ja- ma-la' kih' dsa- judiu ja-
juuy', he- hnøoy' jmäy' koo- naa'
dsa- ba' jee' lä-jëë- hi- laa' joo' Dio
hi- na-saa- na-jñee' wa' ha- cha-
ha-.⁵³ Jmii' ja- ga-taayh' ko-jøh'
juu' kwee- mah' jngëeyh' Jesús.

⁵⁴ He-ja- mo-so' ga-ngë' Jesús
jnähä' jee' kih' dsa- judiu.
Ya-hëey' hwa' Judea, ngooy' koo-
jee' jwii- he- chee- Efrain he- hla-
jäh' kih' hwa' kii'. Jee' ja- ga-jä'
jnähä' ko-jøh' kyaayh'.

⁵⁵ Ma-ngoo' ya-jäh- të' jmii'
he- kuh- dsa- judiu borrego
mäh'. Jwëë' dsa- hi- chaa- jee'
ja- na-näy' ta' Jerusalén mah'
mi-lluuy' hñiiy' lä-koo- tëë' dsa-
jmee' jää' ja-ga' të' jmii'.⁵⁶ Ma'
hnaah- dsa- he' Jesús, ma' hlëeyh-
kyaah' dsa-kyaayh' jee' ma' chih'
gwah-, ma' jäyh':

—¿Ha- lä' jëeh' hnäh'? ¿Che' sa-
jäy' jee' jmii' la'?

⁵⁷ Dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- he'
kyaah' fariseo ga-jmee' mada':

—Cher'mah' hi- hnäh' ga-jëeh'
hnäh' ha- ta- ngëy-, ja- ya-jmeeh-
hnäh' juu' chah' mah' dsa-nää'
dsa-dsa-chaayh'.

12

*Ga-huu' María naa' mi-jwii- tü'
Jesús*

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Jñii' jmii', jää' ja-ga' të' jmii'
he- kuh- dsa- borrego mäh', ñee'

Jesús ta- Betania jee' ma' gya'
Lázaro hi- ga-jmee' Jesús ga-lä-jiih'
ma-ngëë' ma-na-juuy'.² Jee' ja-
ga-jmeey' ma-nuu- kyaah' Jesús.
Marta ma' llooh- ma-nuu-, hi-
Lázaro he', ma' laa' jaa- hi- ma'
gya' ko-jøh' kyaah' Jesús ne' mes-
ja-.³ Ja-ga' ga-ka' María koo- së'
jmii- mi-jwii- he- chee- nardo, he-
hmoooh' jwërte. Ga-huuy' tü' Jesús.
Mah' ga-mi-kiyh' kyaah' jñu- lley'.
Ga-hii' mi-jwii- lä-kaa- cha'neh-
ja-.⁴ Mah' ga-jäh' jaa- dsa-kyaah'
jnähä', hi- ma' chee- Juda Iscariote,
joo' Simón hi- ga-hnii' kih' Jesús
këë-:

⁵ —¿He-la' sa- ma-hnii' jmii-
mi-jwii- na-, lä-koo- kye' hnë-
hña-loo' jmii' ta' mah' ma' kwëehn'
hi- tä-ñee'?

⁶ He- ga-jäyh' lä-ja-, ja- kih' he-
ma' jmeey' be' kih' hi- tä-ñee' ja-,
kih' he- ma' hëey- ba' ja-. Jëeh'
ma'høoy' sa-tuh' jee' ma' tääh'kuu'
mah' ma' hwëey- jee' na-hmää'.
⁷ Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ta- ha- kiyh'. Jëeh', jmii-
mi-jwii- na- he- ma' høoy' mah'
ma' huuy' jnä' wa-ra- ga-të' jee'
haan'.⁸ Hih' hi- tä-ñee', lä-
ma-täayh' na- ba' kyaah' hnäh'.
Pero jnä', mo-so' gyan' ki-wëë' jee'
kyah' hnäh' —ga-jäh' Jesús.

*Ma' hnøø' dsa-kaah' ma' jngiiyh'
kih' Lázaro ka-läh'*

⁹ Ga-lä-ñe- jwëë' dsa- judiu he-
ma' gya' Jesús jwii- Betania mah'
na-näy' jee' ja-. Pero ja- ma-la-
kwaat- kih' Jesús ja- na-näy',
he- na-jëey- Lázaro, hi- ga-lä-jiih'
ma-ngëë' ma-na-juu' ba' ja-.
¹⁰ He-ja- ga-taah' dsa-kaah' kyaa'
jmii-dsa- he' juu' kwee- mah' ma'
jngëeyh' Lázaro ka-läh'.¹¹ Jëeh',
kwaat- kih' Lázaro ja-, jwëë' dsa-
judiu ga-beey' dsa-kaah' kyaay'
mah' ga-heeyh- kih' Jesús ba'.

Ga'he' Jesús na-dsëë' jaq̄ burr' jee' jwii' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmiü', jwëë' jwërte dsa- ma' tääh' jee' të- jmiü' ja-. Ma' ga-nuuy' ja' Jesús ta- jwii- Jerusalén, ¹³ ga-kay' gooh' hma-sü' mah' ga-näay' ga-mi-jëey' Jesús. Mah' ma' jäh':

—jHe- ba' che- lluu' Dio! jDio kyaah' hi- ja' na- lä'hih' kiyh'! Laay' Reyjnan'—ga-jäh' dsa- Israel he'

¹⁴ Ga-hñah' Jesús jaq̄ burr' mäh', mah' ga-wiiy' ka'luu', lä-koq̄-na-sii' juu' kih' Dio:

¹⁵ Ta- wa' gah' hnäh' dsa- chaq̄-jwii- Sión.

Hii- Rey kyaah' hnäh' ja' na-, dsëëy' jaq̄ burr' mäh'.

¹⁶ He- ga-la' lä-ja-, sa' ga-lä-ngëë' jnääh' 'discípulo kyaay' lä- ma' to-në'. Pero ma' ngaah' Jesús gyuuh', ja-ga' ga-lä-ngëë' jnääh' kih' Jesús ba' ja- ma' hlëëh' lä-koq̄-ma-na-sii' jää', he- ga-jmee' dsa-juuh- kiyh'.

¹⁷ Dsa- hi- ma' tääh' kyaah' Jesús lä-koq̄- ma' ga-tëëyh' Lázaro neh' to-høø' lä-koq̄- ma' ga-mi-jiiyh', ma' jmeeyh' juu' lä-koq̄- ga-jëey' jee' ja-. ¹⁸ He-ja- jwëë' dsa-na'nää' ga-mi-jëey' Jesús, lä-koq̄- ma' ga-nuuy' kih' he- juh-gaa- he- ga-jmeey'. ¹⁹ Pero dsa- fariseo ma' jäh' siiyh' dsa-kyaayh':

—Jëë da'. Ni' miih- sa- cha- he- le' jmeen'. Lä-jëë- ba' dsa- ga-nää' chaq̄ kaah' kiyh'.

Ko-llaq̄ dsa- griego ga-hnaayh- Jesús

²⁰ Jee' kih' dsa- hi- na'nää' na-hnäh- Dio jee' të- jmiü', ma' tääh' ko-llaq̄ dsa- griego. ²¹ Dsa- griego he', ya-nää' koq̄ kih' Felipe, dsa- ma' chaq̄ Betsaida he- na-hee' hwa' Galilea. Ga-chuuy' kyaah', ga-siiyh':

—Hne- dsa-ñuuh-, hnøø' jnääh' lla' jnääh' juu' kyaah' Jesús.

²² He-ja- ngoo' Felipe mah' na'chiiyh' Andre'. Hi- Andre' he' kyaah' Felipe na'hlëëyh' Jesús. ²³ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäh':

—Ma-të' hor- jee' lee' jøøh' Hi-ga-lëë'ngo' la-. ²⁴ Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', cher'mah' sa' ga-toh' koq̄- mi'trigojee' gwaah' hi- sa' ga-hya-, ma-jä' lä- ma-la' ja-ba'. Pero cher'mah' ga-hya- miü' ja-, cha-miuh- miü' kwa'. ²⁵ Lä-ja-, hi- sa' kwaa' hñii' juu', hi- he' hee' go-te-. Pero hi- kwaa' hñii' juu' jmi-gyuu' la-, he- häay- hñiiy' ba' ja- mah' chaay- tää' ga-lä-jë- joh' jmiü' cha-. ²⁶ Hi- mi-te' kin-, wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. Ja-ba' jee' naahn' na'gyan', jee' ja- dsa-taayh' ka-läh' hi- mi-te' kin-. Hih' mi-te' kin-, Tää' kyaan- jmääy' jøøh'.

Ga-jmee' Jesús juu' he- juuy'

²⁷ 'Peer- chaan- cha-miuh- huüdsë-. ¿Hee- na- jwahn- na'? ¿Che' jwahn-: "Tää', lää' jnä' kih' he- dsa-ngëën' la-"? Sa-le' jwahn- lä-na-. Jëeh', kih' he-ja- ba' jan'. ²⁸ Tää', mi-jnää' he- laah' jøøh' — ga-jäh' Jesús.

Hor- ja- ga-lä-nuuh', ga-hlëëh' gyuuh':

—Ma-mi-jnää' ba' jnä' he- laan' jøøhn', hi' mi-jnään' ka-läh' he- laan' jøøh'.

²⁹ Jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-nuuy' he- ga-hlëëh' gyuuh', he-ja- ga-jäh':

—Go-ñih' ba' na- ma-hii'.

Jñah' ma' jäh':

—Jaa- ángel ba' na- ma-hlëëh' kyaayh'.

³⁰ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa- ma-ja- juu' na- kwaat- ki- jnä'. Kyah' hnäh' ba' na- ma-ja- juu' na-. ³¹ Na' ma-të' jmiü' jee' ka'

Dio ju'dsoo' kih' jmi-gyuu' la-. Hi ma-te' hor- ja' o-hih- hi-sa-llu' hi-jmee' hih- jmi-gyuu' la-. ³² Wa-ra-ga-chaa' dsa- jna' gyuuh', teen' la-je'e' hi- ya-naa' kyaah' jna' — ga-jah' Jesus.

³³ He- ga-hleeyh' la-ja-, ga-mi-jnaay- ha- la- kyaah' ma- juuy' ba- ja-. ³⁴ He-ja- ga-jah' dsa- hi- ma-taah' jee' ja-:

—Ma-nuu' jnaah' la-koo- na-sii- juu' kih' Dio. Cristo chaa- ta' ba'. ¿He-la' jawah' hne-, jmee- bii' kih' Hi-ga-le'e'ngo' chaa' dsa-gyuuh'? ¿Hi- ba' he' hi- jawah' hne- Hi-ga-le'e'ngo'?

³⁵ Mah' ga-jah' Jesus siiyh-:

—Ko-hwee' ga- jna' wa-je- jee' kyah' hnah'. Ng'e' hnah', ta-ko-jiih' jna' wa-je- jee' kyah' hnah' mah' sa- leh' jee' na-hoo- hnah'. Jeeh', hi- ga-naa' jee' na-hoo-, sa- ney- ha- ta- dsa-naay'. ³⁶ Ta-ko-jiih' jna' wa-je- kyah' hnah', heeh' hnah' kih' wa-je- mah' la-jnaa' hnah' jee' jna' wa-je-.

Ma-la- ma-hleeh' Jesus la-ja-, mah' ga-hmaayh- kih' dsa- he'.

Sa- ga-heeh- dsa- judiu juu' kih' Jesus

³⁷ Ga-je'e' ba- dsa- judiu la-je- he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesus to-lo- ney, pero ni- la-ja- sa- ga-la-heey' kiyh'. ³⁸ Mah' la-ja-, ga-la-te' la-koo- ga-jah' Isaia hi- ga-ngee' juu' kih' Dio llo'joo':

Taa' kyaan-, sa- chaa- hi- ma-heeh- juu' jnan-.

Sa- chaa- hi- ga-la-ngee' la-koo- te' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Dio kyaah' goo-, ga-jah' Isaia.

³⁹ Kih' he-ja-, sa- ga-la-ma-la-heey'. Hi-ja- ba- la-ja- ka-lah' ga-jah' Isaia kiyh':

⁴⁰ Ga-jmee' Dio ga-jne' mi-ney', ga-jle' huudse- kiyh', mah' sa- le' jeey', ni- sa- la-ngeey'.

Ni- sa- dsa-jeeyh- kyaah' jna' mah' mi-hlaa' jnih'.

⁴¹ La-je- he- ja- ga-jah' Isaia, la- ma- ga-jeey' he- laa' joo'h' Jesus mah' ga-hleeyh' kiyh'.

⁴² Pero ma-ra- he- ga-heeh- ba- jwee' dsa- kih' Jesus, la-kye- dsa-kaah' kyaay'. Hi- kih' he- ma- gayh- dsa- fariseo, he-ja- sa- ga-mi-jnaay- hniiy', mah' sa- ma- hwee' dsih' neh- gwah- mah-. ⁴³ Ma-hnooyh- ha- la- jee' ma-lee'y- kaa'h' cha-ne' dsa- jmi-gyuu', la- he- ma- hnooyh- ha- la- jee' ma- lee'y- kaa'h' cha-ne' Dio.

Juu' he- ga-hleeh' Jesus, la- ta' kih' dsa-

⁴⁴ Ja- ga- ga-hleeh' Jesus koo- ki-gaa-, ga-jayh':

—Hi- heeh- jna', ja- ma-la- jna' he- heeyh-, heeyh- hi- ga-chee' jna' ba'. ⁴⁵ Hih' hi- ma-je'e' jna', ma-jeey' hi- ga-chee' jna' ba- ja-. ⁴⁶ Jna' he- laan' la-koo- wa-je- he- ja- jmi-gyuu' la-, mah' la-je'e- hi- heeh- jna', sa- jay' jee' na-hoo-.

⁴⁷ Hi- nuu- juu' kin- mah' sa- heeyh-, ja- jna' ngiinh' kwaat- kiyh'. Jeeh' sa- ma-jan- jmi-gyuu' la- mah' ngiinh' kwaat- kih' dsa- jmi-gyuu'. Ma-jan- mah- laan- dsa- jmi-gyuu' ba'. ⁴⁸ Hi- sa- hnaa' jna' mah' sa- heeyh- juu' kin-, cha- ba- he- ngiinh' kwaat- kiyh'. Ja- ba- juu' he- ma-hleehn- la-, ngiinh' kwaat- kiyh' wa-ra- ga-te' jee' laa' jmi-.

⁴⁹ Jeeh', sa- ma-hleehn- jee' teen- hniin-. Taa' kyaan- hi- ga-chee' jna', hi- he- ga-jmee' mada- kin- ha- la- jawah-, hi- ha- la- hleehn-. ⁵⁰ Jna' man-, mada- he- ga-jmee'y- kin- joo' kih' dsa- mah' wa- chaa'y- ga-la-je' joh' jmi- cha-. Kih' he-ja-, hleehn' ja- ba- la-koo- te' he- ga-siuh- Taa' jna' ba'.

13

Ga-gyih' Jesus ti' discipulo kyaay'

¹ Ma⁻ngoo⁴ ya⁻jäh⁻ jmi⁴ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mah⁴, ma⁻ñe⁻ ba⁻ Jesús ma⁻té⁻ hor⁻ he⁻ ya⁻hëëy⁴ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah⁴ dsaayh⁴ jee⁻gya⁴ jmi⁴. Ga⁻lä⁻hnäy⁴ hi⁻ ma⁻läa⁻ kyaay⁴ hi⁻ ma⁻tääh⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, pero hwë⁴ ja⁻ ga⁻mi⁻jnäy⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnäy⁴ cha⁻miih⁻ hi⁻ läa⁻ kyaay⁴.

² Ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁻ kuyh⁻ ma⁻nuu⁻ ma⁻hä⁻ ba⁻ huu⁻dsë⁻ kih⁴ hi⁻sa⁻llu⁴ neh⁻ tuh⁻dsë⁻ Juda Iscariote joo⁴ Simón ha⁻ lä⁻ jmeey⁴ mah⁴ ngëëy⁴ Jesús. ³ Pero Jesús ma⁻ñe⁻ bih⁴ he⁻ ga⁻tooh⁻ Täa⁻ gooy⁻ hñii⁴ lä⁻jë⁻ go⁻te⁻ he⁻ na⁻hñaa⁻y jmeey⁴ hi⁻lä⁻ja⁻ ñey⁻ he⁻ ya⁻hëëy⁴ kih⁴ Dio, hi⁻ ja⁻ba⁻ kih⁴ Dio dsaayh⁴ ka⁻läh⁴. ⁴ He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ jee⁻täayh⁻ kuyh⁻ ma⁻nuu⁻ ja⁻, ga⁻jñuu⁻yh⁻ hmiih⁻ he⁻ ma⁻kyeyh⁻ në⁻, ga⁻kay⁻ hmiih⁻ tu⁻jlä⁻ mah⁴ ga⁻bäayh⁻ hñii⁴. ⁵ Hi⁻ ga⁻kay⁻ koo⁻ jee⁻ ga⁻chih⁻y jmi⁴ mah⁴ ga⁻löoy⁻ gyiyh⁻ ma⁻tii⁻ jnääh⁻ discípulo. Ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻kiyh⁻ kyaah⁴ hmiih⁻ tu⁻jlä⁻ he⁻ ma⁻ na⁻bäayh⁻ ja⁻. ⁶ Ma⁻ ga⁻tëëy⁻ jee⁻ ma⁻ gya⁴ Simón Pee⁴, mah⁴ ga⁻jäh⁻ Pee⁴:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ¿che⁻ hne⁻ ba⁻gyih⁻ ma⁻tiin⁻?

⁷ Mah⁴ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—He⁻ jmeen⁻ la⁻, sa⁻ lä⁻ngëëh⁻ hne⁻ na⁻ ga⁻jüh⁻. Këë⁻ ba⁻ lä⁻ngëëh⁻.

⁸ —Sa⁻ gyih⁻ hne⁻ ma⁻tiin⁻ jih⁻koh⁻ —ga⁻jäh⁻ Pee⁴ siyh⁻.

Mah⁴ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Cher⁻mah⁴ sa⁻ ga⁻gyihn⁻ ma⁻tiih⁻, sa⁻ le⁻ jmeeh⁻ ko⁻jøøh⁻ kyaah⁴ jnä⁻.

⁹ Mah⁴ ga⁻jäh⁻ Simón Pee⁴ siyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ja⁻ ma⁻lä⁻ ma⁻tiin⁻ hnøø⁴ jñii⁴, lä⁻ja⁻ ma⁻goon⁻ kyaah⁴ ka⁻llen⁻ hnøø⁴ jñii⁴ ka⁻läh⁴.

¹⁰ Mah⁴ ga⁻jäh⁻ Jesús ka⁻läh⁴:

—Hi⁻ ma⁻na⁻jngëë⁻, sa⁻ jmee⁻ bii⁴ jñii⁴ lä⁻kaa⁻ kiyh⁴. Ma⁻lä⁻

ma⁻tii⁻y ba⁻ hnøø⁴ jñii⁴, jëëh⁴ lä⁻kaa⁻ ba⁻ kiyh⁴ ma⁻na⁻jngii⁻. Hi⁻ ma⁻na⁻jngëë⁻ ba⁻ hnäh⁴, ma⁻ke⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh⁴.

¹¹ Jëëh⁴ ma⁻ ñe⁻ bih⁴ hij⁻ na⁻ ma⁻ ngëëy⁴, he⁻ja⁻ ba⁻ ja⁻ ma⁻ jäh⁴: “Ma⁻ke⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh⁴ na⁻jngëë⁻.”

¹² Ma⁻lä⁻ ma⁻gyiyh⁴ ma⁻tii⁻ lä⁻jëë⁻, ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁴ mah⁴ ngaayh⁴ na⁻gyay⁻ në⁻ mes⁻ ka⁻läh⁴. Mah⁴ ga⁻jäh⁻:

—¿Che⁻ ma⁻lä⁻ngëëh⁻ hnäh⁴, hee⁻ na⁻ ma⁻jmeen⁻ kyah⁴ hnäh⁴?

¹³ Tëëh⁴ jnä⁻ Ta⁻jwoh⁴ hi⁻ jawh⁴ hnäh⁴ Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻. Llu⁴ ba⁻ jawh⁴ hnäh⁴, jëëh⁴ he⁻ ja⁻ laan⁴. ¹⁴ Jnä⁻ he⁻ laan⁴ ta⁻jwoh⁴ kyaah⁴ hnäh⁴, hi⁻ laan⁴ Dsa⁻jøøh⁻ kyaah⁴ hnäh⁴, mah⁴ ma⁻gyihn⁻ ma⁻tiih⁻ hnäh⁴. Lä⁻na⁻ hnøø⁴ jmeeh⁴ hnäh⁴ ka⁻läh⁴, gyih⁴ hnäh⁴ ma⁻tii⁻ dsa⁻kyaah⁻ hnäh⁴. ¹⁵ Jee⁻ la⁻ ma⁻heehn⁻ hnäh⁴ mah⁴ jmeeh⁴ hnäh⁴ ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻jmeen⁻ kyah⁴ hnäh⁴. ¹⁶ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁴, jaa⁻ hi⁻ nuuh⁻ kih⁴ jñah⁴, sa⁻ jøøyh⁴ ga⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ dsa⁻juu⁻. Hi⁻ hi⁻ dsoo⁻ mada⁻, sa⁻ jøøyh⁴ ga⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ hi⁻ cheëy⁻. ¹⁷ Na⁻ he⁻ ma⁻lä⁻ngëëh⁻ hnäh⁴ he⁻ ma⁻jmeen⁻ la⁻, llu⁴ la⁻ kyah⁴ hnäh⁴ cher⁻mah⁴ ga⁻jmeeh⁻ hnäh⁴ lä⁻ja⁻.

¹⁸ Ja⁻ he⁻ hlëëhn⁻ kih⁴ lä⁻jëë⁻ hnäh⁴ la⁻. Kyuu⁻ ba⁻ jnä⁻ hij⁻ na⁻ ma⁻lleëhn⁻. Mah⁴ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu⁻ kih⁴ Dio: “Hi⁻ ma⁻ kuh⁻ ko⁻jøøh⁻ kyaah⁴ jnä⁻, ma⁻jeyh⁻ ma⁻na⁻høøyh⁻ kin⁻.” ¹⁹ To⁻na⁻ ga⁻jüh⁻ jawahn⁻ jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ngëëy⁴ jnä⁻. Mah⁴ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻ he⁻ ja⁻, lä⁻heeh⁻ hnäh⁴, jnä⁻ he⁻ laan⁴ he⁻ jawahn⁻ laan⁴. ²⁰ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁴, hi⁻ heeh⁻ jaa⁻ hi⁻ cheen⁻, he⁻ heeyh⁻ jnä⁻ ba⁻ ja⁻. Hi⁻ hi⁻ heeh⁻ jnä⁻, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä⁻ ba⁻ ja⁻.

*Ga'jmeeh' Jesús juu', hnäh' jaa'-
dsa- kyaay' kiyh'*

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc.
22:21-23)

²¹ Ma-la- ma-jäh' Jesús lä-ja-,
pero ga-lä-meeh- dsëy' mah'
ga-mi-jnääy- jëë- juu' ja-:

—Jaa- jee' lä-jëë- hnäh' hnëeh'
jnä'.

²² Ja-ga' ga-tooh' jnääh' jëë' jnääh'
' në' dsa-kyaahn', sa- ñe' jnääh' hiji-
kih' na- ma' hlëëyh-. ²³ Kih' jee'
lä-jëë- jnääh' discípulo kyaay', jaa-
ba' ga-lä-hnääh' Jesús cha-miäh-.
Hi- he' ma' gya' koo' kih' Jesús.
²⁴ Kih' hi- he', ga-jmee' Simón Pee'
lii- mah' ngüy' juu' kih' Jesús, hiji-
kih' ja- ma' hlëëyh-. ²⁵ Hih' hi- ma'
gya' koo' kih' Jesús he', ga-ngüy'
juu' kiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hij- he' hi-
jwah' na-?

²⁶ Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Hi- kwëëhn- kuh- koo- jwi'
he'ñiäh' gyuh', hi- he' he'.

Mah' ga-mi-gyuyh' koo- jwi'
he'ñiäh', ga-kwëëyh' Juda Iscariote,
joø' Simón. ²⁷ Lä-koo- ngooy'
kuyh- he'ñiäh' ja-, ga-he' Tana'
neh- tuh-dsëy'. Ja-ga' ga-jäh' Jesús
siyh-:

—He- hnooh- jmeeh', jmee'
ga-jäh- to-na'.

²⁸ Pero ni- jaa- hi- ma' tääh' në'
mes- ja-, sa- ga-lä-ngëëy' he-la'
ga-siyh- hi- he' lä-ja-. ²⁹ Kih'
he- ma' høø- Juda sa-tuh- jee' ma'
tääh' kuu', he-ja- ko-llaa' ga-jmee'
huudsë-, he- ga-jäh' Jesús siyh-:
“Go-läh' miäh- he- hnøø' jnääh'
kih' jmiäh'” o jäh': “Go-kwëëh' hi-
tä-ñee' miäh- kuu’”. ³⁰ Ma' ga-la'
kih' Juda, ma-kuyh- he'ñiäh', chäh'
ba' ya-hëëy'. Ma-na-hoo- ba' hor-
ja-.

Koo- nuuh- hmëë'

³¹ Ma-la- ma-ya-hëë- Juda jee'
ja-, ga-jäh' Jesús:

—Na' lä-jnä' he- laa' jøøh'
Hi-ga-lëë'ngo' la-, hi- ta-la- kih'
hi- he' lä-jnä' he- laa' jøøh' Dio.

³² Hi- cher'mah' jooy' mi-jnääh-
he- laa' jøøh' Dio, ja-ba' lä-ja- Dio
mi-jnääh- he- laa' jøøh' jooy', hi-
chäh' ba' jmeey'. ³³ Gyuh- mah'
kyaan-, ko-hwëë' ga' gyan' kyaah'
hnäh'. Hnaah' hnäh' jnä'. Pero
ja-ba' lä-koo- ma-jwiin' dsa- judiu,
jee' naahn- sa- le' go-nääh' hnäh',
ja-ba' lä-ja- jwëëhn- hnäh' ka-läh'
na'. ³⁴ Jmeen' koo- mada' hmëë'
kyah' hnäh'. Wa' hnaah- hnäh' øøh'
hnäh'. Wa' hnaah- hnäh' lä-jaa-
lä-koo- ma-lä-hnaan- hnäh'.
³⁵ Cher'mah' ga-lä-hnaah- hnäh'
dsa-kyaah' hnäh', lä-jëë- ba' dsa-
lä-ñe- laah' hnäh' discípulo kyaan-.

*Ga-jäh' Jesús he- hmä' Pee' juu'
he- sa- kyuyy-*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc.
22:31-34)

³⁶ He- ja- ga-ngüy' Simón Pee' juu':
—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿ha- ta- goh'
hne-?

Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Ha- jee' niin-, sa- le' goh' kyaah'
jnä' na'. Këë- ga' goh' kyaah' jnä'.

³⁷ He- ja- ga-jäh' Pee' siyh-:

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿he-la' ja-
mo-so- le' niin' kyaah' hne- na-?
Ma-lla- ba' dsën- juun' llah' hne-.

³⁸ He- ja- ga-jäh' Jesús siyh-:

—¿Che' ju'dsoo' ma-lla- hoh'
juuh' llan-? Ma-ra- ju'dsoo'
jwëëhn- hne-, jää' ja-ga' hooch'
chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë-
jiih- ma-hmääh' juu' he- sa- kyuyh-
jnä'.

14

*Jesús laa' jwë' he- dsa'toohn' jee'
gya' Dio*

¹ Ta- jeh- hoh' hnäh'. Jmee'
hnäh' dsoo' hoh' kih' Dio ba', hi-
jmeë' hnäh' dsoo' hoh' kin- ka-läh'.

² Cha'neh- kih' Tääh' kyaan- cha-

cha-miih- jee' dsa'toohn'. Wa'ra-
jäh' kih' sa' la' lä'ja-, ma-jwëëhn'
ba' hnäh' jää'. He-ja- nün' mi'llun'
jee' go'taah' hnäh'. ³ Wa'ra-
ngaahn' mah' na'jmeen' llu' jee'
go'taah' hnäh', ja-ga' jäh'n' ka-läh'
mah' go'nääh' hnäh' kyaah' jnä'.
Mah' lä'ja- jee' naahn' na'gyan',
jee' ja- go'taah' hnäh' ko-jøh'
kyaah' jnä'. ⁴ Ma-ñeh' ba' hnäh'
ha- jee' naahn', hi- ma-kyuuh- ba'
hnäh' jwë' ka-läh'.

⁵ Mah' ga-jäh' Tamá syyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, sa- ñe'
jnääh' ha- na- gwaah'. ¿Ha- lä'ja-
lä-kyuuh- jnääh' jwë' ka-läh'?

⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús syyh':

—Jnä' he' laan' jwë', jnä' he' laan'
ju'dsoo', jnä' he' jmeen- chaa-
dsa-. Ni- jaa- sa- lla-nää' jee' gya'
Tää' wa'ra- jäh' kih' sa' ya-nääh'
ta-la- ki- jnä'. ⁷ Cher'mah' kyuuh-
jnä', ja-ba- lä'ja- kyuuh- hnäh' Tää'
kyaan-. Na' ma-kyuuh- ba' hnäh',
hi- ma-jëëh' hnäh' ka-läh'.

⁸ Mah' ga-jäh' Felipe:

—Dsa-jøøh' kyaan-, hääh' jnääh'
Tää', mah' ko-ja- ba' ma-lee' kyaan'
jnääh'.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús syyh- Felipe:

—¿Joh' jmi' sa- ma-hya- gyan'
kyaah' hnäh' jee' la- mah' sa-
ma-lä-kyuuh- jnä'? Hih' ma-jëë-
jnä', he- ma-jëëy- Tää' ba' ja-. ¿Ha-
lä'ja- jwah' hne-: "Hääh' jnääh'
Tää'?" ¹⁰ ¿Che' sa- laah' dsoo', jnä'
he' laan' ko- kyaah' Tää', hi- Tää'
he' laa' ko- kyaah' jnä'? Lä-jë-
juu' he- hlëëh' jnä', ja- he- hlëëhn'
jee' tëen- hñiin- na-. Tää' hi- laa'
kyaah' jnä', hi- he' ba' jmee- he-
jmeen- la-. ¹¹ Wa' lä-dsoo' hoh'
hnäh', jnä' he' laan' ko- kyaah'
Tää' hi- Tää' he' laa' ko- kyaah'
jnä'. Pero cher'mah' sa- laah' hnäh'
dsoo' lä'ja- la' kin- kyaah' Tää',
jmee' hnäh' dsoo' kih' he- ma-jëëh'
hnäh' ha- lä- la' ta' he- jmeen-.

¹² Ma'ra- ju'dsoo' na- jwëëhn-
hnäh', hi- jmee- dsoo' dsë' kin-,
hi- he' jmee' ka-läh' ja-ba' ta' he-
jmeen-. Hi- juuh- ga' ta' jmee',
jëëh' naah' ba' jnä' kyaah' Tää'.
¹³ Lä-jë- he- ngüih' hnäh' kih' Tää'
lä-hih- kin-, jmeen- he- ja-, mah'
lä'ja- lä-jnä' he- laa' jøøh' Tää'
ta-la- kih' jooy'. ¹⁴ Jmee' ba' jnä'
wa' he- cha- he- he- ngüih' hnäh'
lä-hih- kin-.

*Ga-jäh' Jesús cheey' Jmi-lle'
Na-jngüi'*

¹⁵ Cher'mah' hnaah- hnäh' jnä',
høø' hnäh' mada- he- jmeen- kyah'
hnäh'. ¹⁶ Mah' jnä' chuun' kyaah'
Tää' cheey' jñah' hi- kwa' be' kyah'
hnäh'. Mah' jäy' kyaah' hnäh'
ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. ¹⁷ Hi-
he' laa' Jmi-lle' hi- jmee- ju'dsoo'.
Dsa- hi- chaa- jmi-gyuu- la-, sa-
le' heeyh-, jëëh' sa- jëëy-, ni- sa-
kyuuy-. Pero hnäh', kyuuh- hñih',
jëëh' hääh' jee' kyah' hnäh', hi-
dsa-hey' neh- tuh-hoh' hnäh'.

¹⁸ Wa'ra- ngaahn', sa- jäh' hnäh'
hnëë'. Jäh'n' ka-läh' kyah' hnäh'.

¹⁹ Miih- jmi' ga' mo-so- jëë' dsa-
jnä'. Pero hnäh', jëëh' jnä'. Hi-
kih' he- chaa- jnä', he-ja- ba' ja-
jmee' chaa- hnäh'. ²⁰ Ma'ja- ga'
lä-ngëëh' hnäh', jnä' gyan' kyaah'
Tää' kyaan-, hi- hnäh' kyaah'
jnä', hi- jnä' kyaah' hnäh'. ²¹ Hi-
ma-heeh- mada- kin- mah' høøy',
hi- he' hnää' jnä'. Hi- hi- hnää'
jnä', Tää' kyaan- lä-hnääh' hi- he'.
Hi- jnä' ka-läh' lä-hnaa- jñih' mah'
mi'jnään' hñiin- kiyh'.

²² Mah' ga-jäh' Juda (pero ja- he'
Iscariote):

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿he-la'
ma-la- kyaan' jnääh' ba' mi'jnääh'
hñaah', mah' sa- mi'jnääh' hñaah'
kih' lä-jëë- dsa- jmi-gyuu-?

²³ He-ja- ga-jäh' Jesús syyh':

—Hi- hnää' jnä', høøy' juu' kin-,
hi- Tää' kyaan- lä-hnääh' hi- he'.

Mah' ko-joh' kyaah' Tää' dsa'tooh' jnaäh' kyaayh'. ²⁴ Hi- sa- hnää' jnä', sa- hooy' juu' kin'. Hi- juu' he- ma-nuuh- hnäh', ja- juu' ki- hñiin- ja-, juu' kih' Tää' hi- ga-chee' jnä' ba' ja-.

²⁵ Hlëehn' hnäh' lä-jë- juu' la-, ta'ko-jiih' gyan' kyaah' hnäh'. ²⁶ Pero wa'ra- ngaahn', kwaat- ki- jnä', chee' Tää' ja- hi- kwa' be' kyah' hnäh'. Hi- he' he' Jmi-lle' Na-jngii' hi- heeh' hnäh' ga-lä-jë- ba', hi- jmeey' lä-dsooh- hoh' hnäh' lä-jë- juu' he- ma-hlëehn' hnäh'.

²⁷ Jnä' kwan' mah' jmeen' hii' tii' kyah' hnäh' lä-koq- hii' tii' kin'. Ja- lä-koq- kwa- dsa- jmi-gyuu- he- kwëehn- hnäh'. Ta- jeh' hoh' hnäh', ni- ta- wa- gah' hnäh'. ²⁸ Ma- nuuh- ba' hnäh' lä-koq- ma-jwëehn' hnäh'. Naahn- hi- jahn' jee' kyah' hnäh' ka-läh'. Cher'mah' dsoo' hnaah- hnäh' jnä', jëe- hoh' hnäh' ki- jnä' kih' he- naahn' jee' gya' Tää', jëeh' joh' gyih' lä-koh' jnä'. ²⁹ Ma-jwëehn' hnäh' juu' la-, jaä' sa- ga- ma-la'. Mah' wa'ra- ga-la', ja-ga- lä-dsoo' hoh' hnäh'.

³⁰ Mo-so- hlëehn' ga- cha-miih- kyaah' hnäh', jëeh' ja- hi-sa-llu' hi- jmee- hih' jmi-gyuu- la-. Pero kyaah' jnä' sa- cha- kiyh' ni- miih-. ³¹ He- jmeen- lä-koq- mada- he- ga-jmee' Tää' kin- ba', mah' lä-ja- lä-ñe- dsa- hi- chaa- jmi-gyuu- la-, jnä' hnaan- Tää'.

'Noo- hnäh', man'.

15

Chaah' wii- jëh' kyaah' sa'goh' kih'

¹ Jnä' he' laan' lä-koq- chaah' wii- jëh' he- llu' go-te-. Tää' kyaan-, hi- he' mi-llu' chaah' wii- jëh' ja-. ² Hnäh- lä-jë- sa'goh' he- choo' kin-, he- sa- hii- mii'. Hi- lä-jë- sa'goh' he- hii- mii', mi-lluy' mah' ja- na-jngii'. Mah' lä-ja- hii' cha-ga-miih- mii'. ³ Hi-

lä-ja- ma-na-jngëe' hnäh' lä-llu' he- ma-heeh' hnäh' juu' he- ma-hlëehn' hnäh'. ⁴ Jä' hnäh' koq- hweh- kyaah' jnä', hi- jnä' jän' koq- hweh- kyaah' hnäh'. Lä-koq- sa'goh' kih' chaah' wii- jëh', sa- le' hii' mii' kih' hñii', cher'mah' sa- na-choo' hñii' chaah' kih'. Ja-ba' lä-ja- la' kyah' hnäh' cher'mah' sa- tääh' hnäh' koq- hweh- kyaah' jnä'.

⁵ Jnä' he' laan' chaah' wii- jëh'. Hnäh' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa- hi- tääh' koq- hweh- kyaah' jnä' hi- jnä' chehn' koq- hweh- kyaayh', he- lä-ja- ba' hii- cha-miih- mii'. Jëeh', cher'mah' sa- laah' hnäh' ko-joh' kyaah' jnä', ni- miih- sa- cha- he- le' jmeeh' hnäh'. ⁶ Hi- sa- ja- ko-joh' kyaah' jnä', hi- he' ja- ta- ka'hne-. Le' kiyh' lä-koq- la' kih' sa'goh' chaah' wii- jëh' he- ma-na-hna-. Mah' wa'ra- ga-lä-ki-, juuh' dsa- mah' jëy' kyaah' je-.

⁷ Cher'mah' tääh' hnäh' koq- hweh- kyaah' jnä' hi- ja- juu' kin- kyah' hnäh', ngii' lä-jë- he- hnooh- hnäh', Hñah- ba' hnäh'. ⁸ Dsa-lä-jnä' he- laa' joh' Tää' kyaan- jee' jmeeh- hnäh' cha-miih- ta- llu', hi- lä-jwë- ja- jmeeh- hnäh' lii- laah' hnäh' discípulo kyaan-. ⁹ Lä-koq- ma-lä-hnää' Tää' jnä', ja-ba' lä-ja- ma-lä-hnaan- hnäh'. Lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. ¹⁰ Cher'mah' hoo- hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh', lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. Jëeh' ja-ba' lä-na- ma-jmeen'. Ma-hoo- lä-jë- mada- he- ga-jmee' Tää' kin-, hi- lä- ma-chooh' ja-ba' koq- hweh- he- hnäy' jnä'.

¹¹ Lä-jë- he- la- ma-hlëehn' mah' wa- jëe- hoh' hnäh' lä-koq- jëe- dsen-, heh' lä-ja- wa- na-hña- he- jëe- hoh' hnäh'. ¹² He- la- ja- mada- he- jmeen- kyah'

hnäh'. Wa' lä'hnaah' hnäh' dsa' kyaah' hnäh', ja' ba' lä' koo' ma' lä' hnaah' hnäh'. ¹³ Ni' jaa' sa' chaa' hi' hnää' dsa' cha' ga' miih' lä' koh' jaa' hi' kwaä' hñii' he' juuy' kih' ome' kyaä'. ¹⁴ Ome' kyaan' laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lä' jē' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'. ¹⁵ Sa' tēehn' hnäh' moz'. Jēeh' moz' sa' ñe' he' hñü'dsē' jmee' dsa' juuy'. Tēehn' hnäh' ome' kyaan' ba', jēeh' lä' jē' he' ma' nuun' kih' Täa' kyaan', ma' mi' jnään' kyah' hnäh'. ¹⁶ Ja' he' hnäh' ga' lleeh' hnäh' jnä'. Jnä' ba' ga' lleehn' hnäh' hi' ga' hñaan' hnäh' mah' go' jmeeh' hnäh' ta' kin'. Hi' ya' hñi' kwee' ta' kyah' hnäh', lä' ja' jä' koo' hwēh' ka' läh'. Mah' lä' ja', lä' jē' he' ngñh' hnäh' kih' Täa' lä' hih' kin', kway' ba'. ¹⁷ He' la' ba' ja' mada' he' jmeen' kyah' hnäh': Wa' hnaah' hnäh' dsa' kyaah' hnäh'.

Na'høøh' dsa' kih' Jesús, lä' ja' kih' dsa' kyaay'

¹⁸ Cher'mah' dsa' jmi' gyuu' la' na' høøh' kyah' hnäh', ma' ñeh' ba' hnäh', jää' ga' jnä' ga' lä' høøyh' kin'. ¹⁹ Wa' ra' jäh' kih' laah' hnäh' hi' kyaä' jmi' gyuu' la', dsa' chaa' jmi' gyuu' la' lä' hnää' hnäh' lä' koo' hnääy' hi' laa' kyaay'. Pero ga' lleehn' hnäh' jee' kih' hi' tääh' jmi' gyuu' la', he' ja' hi' tääh' jmi' gyuu' la' na' høøh' kyah' hnäh', jēeh' mo' so' laah' hnäh' dsa' kyaay'. ²⁰ Mi' dsooh' hoh' hnäh' juu' he' ma' jwēehn' hnäh'. Jaa' moz', sa' jøøyh' ga' lä' koh' dsa' juuy'. Cher'mah' dsa' ga' jmeeh' jnä', ja' ba' lä' ja' jmeeh' dsa' hnäh' ka' läh'. Hi' cher'mah' ga' høøy' juu' kin', ja' ba' lä' ja' høøy' juu' kyah' hnäh' ka' läh'. ²¹ Lä' ja' jmeey', jmeeyh' hnäh' kwaat' kin', jēeh' sa' kyuy' Dio hi' ga' chee' jnä'.

²² Wa' ra' jäh' kih' sa' ma' jan' hi' ni' sa' ga' hlēeh' jnih', sa' ma' lä' ñey' kih' dso' kye'. Pero na', ma' na' bääyh', mo' so' le' jäh' sa' ñey'. ²³ Hi' na' høøh' kin', ja' ba' lä' ja' na' høøyh' kih' Täa' kyaan' ka' läh'. ²⁴ Wa' ra' jäh' kih' sa' ga' jmeen' he' juh' gaa' jee' kiyh', he' sa' ma' jmee' ni' jaa', sa' ma' lä' ñey' kih' dso' kye'. Pero na' he' ma' jēey' lä' ja', mah' na' høøyh' kin', hi' na' høøyh' kih' Täa' kyaan' ka' läh'. ²⁵ Lä' ja' dsa' lä' te' lä' koo' na' sñi' né' ley: Ni' miih' sa' cha' he' kih' he' ga' lä' hääyh' jnä'.

²⁶ Pero wa' ra' ja' hi' noo' né' kyah' hnäh', hi' he' jmee' ju' dsoo' kin'. Hi' he' ya' hēē' kih' Täa' mah' cheen' jee' kyah' hnäh'. Hi' he' jmi' lle' Na' jngñi'. ²⁷ Hi' hnäh' ka' läh', jmeeh' hnäh' ju' dsoo' kin', kih' he' ga' jmeeh' hnäh' ko' jøh' kyaah' jnä' lä' ma' to' né'.

16

Jēē' wi' discípulo kyaä' Dio

¹ Lä' jē' he' la' ma' hlēeh' hnäh' mah' sa' cha' he' kih' jeh' hoh' hnäh'. ² Hwēē' dsa' hnäh' gwah' mäh' jee' dsa' kuh' hnäh' hi' lloo' jmi' wa' ra' ga' jngñh' wa' hi' cha' hi' kyah' hnäh', lä' koo' he' jmeey' ta' kih' Dio ba' ja' laay'. ³ Lä' ja' jmeey' kyah' hnäh', jēeh' sa' kyuy' Täa', ni' sa' kyuy' jnä'. ⁴ Ma' jwēehn' hnäh' lä' jē' he' la' mah' wa' ra' ga' tē' jee' dsa' ngēeh' hnäh' lä' ja', ja' ga' lä' dsooh' hoh' hnäh' lä' koo' jwēehn' hnäh' la'. Sa' ga' jwēehn' hnäh' lä' la' lä' ma' to' né', jēeh' gyan' kyaah' hnäh'.

He' la' na' jmee' jmi' lle' Na' jngñi'

⁵ Pero na', naahn' jee' gya' hi' ga' chee' jnä' hi' ni' jaa' hnäh' sa' ngñh' hnäh' juu' kin': "¿Ha' na' gwaah'?" ⁶ Pero meeh' hoh' hnäh' cha' miih' kih' he' ma' jwēehn'

hnäh' lä'la-. ⁷ Ma'ra' ju'dsoo' he-
jwëëhn~ hnäh'. He-llu' kyah'
hnäh' ba' ja- he- naahn'. Jëëh',
cher'mah' sa- ngaahn', sa- ja-
hi- noo- nê' kyah' hnäh'. Pero
cher'mah' ngaahn', cheen- hi- he'
kyah' hnäh'. ⁸ Hi- wa'ra- ja' hi-
he', jmeey' lä'ngëë' dsa- jmi-gyuu-
he- tääyh' kyaah' dso'kye-, hi-
mi-jnääy' he- chaa- jaa- hi- lluu'
go-te-, hi- lä'ja- he- lla' Dio ta'.
⁹ Mi-jnääy' he- tääh' dsa- kyaah'
dso'kye-, kih' he- sa- heeyh-
jnä'. ¹⁰ Lä'ja- mi-jnääy', jnä'
he' hi- lluu', jëëh' naahn- kih'
Tää' kyaan- hi- mo'so- jëëh' jnä'.
¹¹ Hi- mi-jnääy' he- lla' Dio ta'
kih' dsa-, jëëh' hi- sa-llu' hi- jmee-
hih- jmi-gyuu- la- ma-na-bääh'
kyaah' dso'jwii'.

¹² 'Cha- ga' he- hnoon' jwëëhn-
hnäh', pero sa- lä'ngëëh' hnäh'
na' ga-juh-. ¹³ Pero wa'ra- ja'
Jmi-llë' hi- laa' ju'dsoo', hi- he'
jää' hnäh' mah' lä'ngëëh' hnäh'
na-hñaa' lä'jëë- ha- lä' la' ju'dsoo'.
Jëëh' sa- hlëëyh' jee' tēëy- hñiiy'.
Hlëëyh' he- nuuy- ba' hi- jmeey'
lä'ngëë' dsa- lä'jē- he- na' ga' ja-
¹⁴ Jmeey' lä'ngëëh' hnäh' lä'koo-
laa' jnä', lä'ja- mi-jnääy' he- laan'
jøøh'. ¹⁵ Laan' ja-ba' lä'koo- laa'
Tää'. He-ja- ba' na- ma-jwahn',
jmeey' lä'ngëëh' hnäh' lä'koo- laa'
jnä'.

¹⁶ 'Kō-hwëë' ga', mo'so- jëëh'
jnä'. Hi- koo- ga' kō-hwëë', jëëh'
jnä' ka-läh', ja-ga' naahn- jee' gya'
Tää'.

Hi- meeh- dsë' lä'chaa- llu'

¹⁷ Ja-ga' ga-ngiih' jnääh' juu' kih'
dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- hlëëyh~ jne' he-
jäyh' lä'na-: “Kō-hwëë' ga', mo'so-
jëëh' jnä', hi- koo- ga' kō-hwëë',
jëëh' jnä' ka-läh', ja-ga' naahn- jee'
gya' Tää'”?

¹⁸ Ma' chiih- ga' jnääh'
dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- jäyh': “Kō-hwëë'
ga'”? Sa- ngëë' jne' hee- na-
hlëëyh-.

¹⁹ Nê' ba' Jesús he- ma' hnoo-
jnääh' ma' ngiih' jnääh' juu' kiyh'.
He-ja- ga-siiyh- jnääh':

—Ma-jwëëhn' hnäh' kō-hwëë'
ga', mo'so- jëëh' jnä' hi- koo- ga'
kō-hwëë', jëëh' jnä' ka-läh'. ¿Che'
he- la- na- he- ngiih' hnäh' juu'
kih' dsa-kyaah' hnäh'? ²⁰ Ma'ra-
ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', ja- ki'hooh'
hnäh' jwërte pero dsa- jmi-gyuu-
la- lä'chaa- lluu'. Kō-hwëë' ba'
ja-, ja- ti-meeh- hoh' hnäh', ja-ga'
jëë' hoh' hnäh' go-te'. ²¹ Wa'ra-
ga-të' jee' lä'chaa- gyuu- kyaah'
jaa- dsa-më', jëëy- wi', jëëh'
ma-të' jee' lä'chaa- gyuu- kyaah'.
Pero ma- ngëë' ma- lä'chaa- gyuu-
kyaah', mo'so- dsooh- dsëy' wi'
he- ma-jëëy- ja-, kih' he- chaa-
lluu' he- ma-lä'chaa- jaa- gyuu-
kyaah'. ²² Ja-ba' lä'ja- ti-meeh-
hoh' hnäh' na'. Pero koo- ka-läh'
jëëh- hnäh', ja-ga' jëë' hoh' hnäh',
hi- ni- jaa- sa- le' jñuuh' lä'koo- te'
he- jëë- hoh' hnäh'.

²³ 'Jmiih' ja-, mo'so- ngiih' hnäh'
juu' kin- ni- miih-. Ma'ra- ju'dsoo'
jwëëhn- hnäh', lä'jē- go-te' he-
ngiih' kih' Tää' lä'hiih' kin-, kway'
ba'. ²⁴ Lä'jiih' ma-ya-nøø' jne', ni-
miih- sa- cha- he- ma-ngiih' hnäh'
lä'hiih' kin-. Ngiih' hnäh' mah' hñaa-
hnäh' hi- lä'ja-, jëë' hoh' hnäh'
go-te-.

*Ga'lih' Jesús ga'lla-dsëy' he-
hliih' he- cha- jmi-gyuu'*

²⁵ 'Ma-hlëëhn' hnäh' lä'jē-
he- la- kyaah' juu' na-hmää'.
Ma-ngoo' ga-të' hor- jee' mo'so-
hlëëhn' hnäh' juu' na-hmää'.
Na-hñaa' lä'jëë- ba' jmeehn-
juu' kyah' hnäh' ha- lä' la' kih'
Tää'. ²⁶ Ma'ja- ngiih' hnäh' kih'

Dio lä⁻hih⁻ kin⁻. Sa⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻ ngiin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kih⁻ Tää⁻. ²⁷ Hnää⁻ Tää⁻ hnäh⁻, jëeh⁻ ma⁻lä⁻hnaah⁻ jnä⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻dsöo⁻ ba⁻ hoh⁻ hnäh⁻ he⁻ jan⁻ kih⁻ Tää⁻. ²⁸ Kih⁻ Tää⁻ ba⁻ ya⁻hëëñ⁻ mah⁻ jan⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Na⁻ ya⁻hëëñ⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah⁻ naahn⁻ ka⁻läh⁻ jee⁻ gya⁻ Tää⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ jnääh⁻.

²⁹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ jnääh⁻:

—Na⁻ ga⁻ hlëëh⁻ jëë⁻ go⁻te⁻, mo⁻so⁻ hlëëh⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻. ³⁰ Na⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻ngëë⁻ jnääh⁻, kyuuh⁻ ba⁻ hne⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ go⁻te⁻. Kyah⁻ hne⁻ sa⁻ jmee⁻ bi⁻, ngii⁻ dsa⁻ juu⁻, jëeh⁻ ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hne⁻ he⁻ huud⁻së⁻ jmeey⁻. He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻ ma⁻lä⁻dsöo⁻ dsë⁻ jnääh⁻ ya⁻hëëh⁻ kih⁻ Dio.

³¹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—¿Che⁻ na⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻dsöo⁻ hoh⁻ hnäh⁻? ³² Ma⁻ngoo⁻ ga⁻të⁻ hor⁻ hi⁻ hor⁻ ja⁻ ma⁻tøøhn⁻ na⁻ ga⁻jüh⁻ he⁻ sa⁻jñee⁻ hnäh⁻ mah⁻ beeh⁻ jnä⁻. Pero sa⁻ jän⁻ hñiin⁻ go⁻te⁻, Tää⁻ kyaan⁻ kyaah⁻ jnä⁻. ³³ Lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ ma⁻hlëëhn⁻ hnäh⁻ mah⁻ ta⁻la⁻ ki⁻ jnä⁻ hii⁻ tii⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Jmi⁻gyuu⁻ la⁻ jëeh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻. Pero wa⁻ cha⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kyah⁻ hnäh⁻, jëeh⁻ ma⁻lihn⁻ ma⁻lla⁻dsëen⁻ kih⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ dsa⁻ kyaay⁻.

17

Ga⁻ngii⁻ Jesús kih⁻ discípulo kyaay⁻ kih⁻ Dio

¹ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hlëëh⁻ Jesús lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jëëy⁻ ta⁻ gyuu⁻ mah⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Tää⁻ kyaan⁻, ma⁻dsëë⁻ hor⁻. Mi⁻jnää⁻ jøøh⁻ he⁻ laay⁻ jøøh⁻ mah⁻ lä⁻ja⁻, jøøh⁻ mi⁻jnääy⁻ hne⁻ he⁻ laah⁻ jøøh⁻ ka⁻läh⁻. ² Hne⁻ ga⁻hñaa⁻ jnä⁻ mah⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻. He⁻ja⁻ na⁻na⁻ jwë⁻ kin⁻ jmeen⁻ chaa⁻ tää⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻.

³ He⁻ kyuu⁻ dsa⁻ hne⁻, ma⁻lä⁻ jaa⁻ hne⁻ ba⁻ laah⁻ Dio jøøh⁻, hi⁻ he⁻ kyuyy⁻ Jesucristo hi⁻ ga⁻cheeh⁻, he⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻, he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ tää⁻.

⁴ Ma⁻mi⁻jnään⁻ hne⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻ laah⁻ jøøh⁻. Ma⁻hñaa⁻ ba⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻ jmeen⁻. ⁵ Na⁻ na⁻ Tää⁻, mi⁻jnää⁻ he⁻ laan⁻ jøøhn⁻ ya⁻jwii⁻ kyah⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ jøøhn⁻ ma⁻ laan⁻ kyaah⁻ hne⁻, jää⁻ ja⁻ga⁻ nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

⁶ Ma⁻mi⁻jnään⁻ hne⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻. Hi⁻ he⁻ ma⁻ laa⁻ kyaah⁻ mah⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻, hi⁻ ga⁻høøy⁻ juu⁻ kyah⁻. ⁷ Na⁻ ma⁻lä⁻kyuyh⁻, he⁻ ja⁻ kyah⁻ ba⁻ ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻tøøh⁻ goon⁻. ⁸ Jëeh⁻, lä⁻jë⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻chiih⁻ jnä⁻, ma⁻hlëëh⁻ jnih⁻ hi⁻ ga⁻heeyh⁻ ba⁻. Ma⁻lä⁻hee⁻ bih⁻ he⁻ ya⁻hëëñ⁻ kyah⁻. Hi⁻ ma⁻lä⁻dsöo⁻ ba⁻ dsëy⁻, hne⁻ he⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä⁻.

⁹ He⁻ja⁻ ngiin⁻ kiyh⁻, ja⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Ngiin⁻ kih⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻ ba⁻, jëeh⁻ hi⁻ he⁻ ba⁻ laa⁻ dsa⁻ kyaah⁻. ¹⁰ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ laa⁻ kyaan⁻, he⁻ ba⁻ hi⁻ he⁻ laa⁻ kyaah⁻. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa⁻ kyaah⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ laa⁻ kyaan⁻ ka⁻läh⁻. Ta⁻la⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻lä⁻ jnä⁻ he⁻ laan⁻ jøøhn⁻.

¹¹ Mo⁻so⁻ gya⁻ ga⁻ jnä⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Pero dsa⁻ kyaan⁻, jä⁻ gyih⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hi⁻ jnä⁻ naahn⁻ kyah⁻. Tää⁻ kyaan⁻, hne⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁻, hää⁻ kyaah⁻ be⁻ kyah⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻, mah⁻ ja⁻ leey⁻ koo⁻ ba⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ laa⁻ jne⁻ koo⁻ ba⁻. ¹² Ta⁻ko⁻ jiih⁻ ma⁻ gyan⁻ kyaayh⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ma⁻ hää⁻ jnih⁻ kyaah⁻ be⁻ kyah⁻. Ga⁻hääñ⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻hëë⁻. Ma⁻la⁻ jaa⁻ hi⁻ nøø⁻ juu⁻ dsa⁻hëë⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ ga⁻hëë⁻ go⁻te⁻, mah⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu⁻ kyah⁻.

13 'Na' naahn⁻ jee' ñeh' hne⁻. Ta'ko⁻jiih' gyan' ko⁻hwëë' ga' jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ma⁻hlëëh' ba' jnih' lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻, mah' jëë⁻ dsëy' lä⁻koo⁻ jiih' jëë⁻ dsën⁻.

14 Ma⁻ngëën⁻ lä⁻jë⁻ juu' kyah' kih' hi⁻ he'. Hi⁻ ga⁻lä⁻høøh' dsa⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ kiyh', kih' he⁻ mo⁻so⁻ laay' kih' jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ja⁻ba' lä⁻koo⁻ sa⁻ laa' jnä' kih' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. 15 Sa⁻ngiin' kyah' mah' hwëëyh' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Ngiiin' kyah' mah' hääh' hnih' kih' he⁻ hliih' ba'. 16 Sa⁻laay' kih' jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ja⁻ba' lä⁻koo⁻ sa⁻ laa' jnä' kih' jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

17 Jmääy' cha⁻ga⁻miih⁻ na⁻jngëëy' ' kyaah' ju'dsoo' kyah'. Jëeh' juu' kyah', la' ju'dsoo' jmah' ba'. 18 Lä⁻koo⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä' jee' tääh' dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ja⁻ba' lä⁻ja⁻ ga⁻chee⁻ jnih' jee' kih' dsa⁻ hi⁻ tääh' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. 19 Kwaat⁻ kih' hi⁻ he' ba' na⁻ he⁻ ngëën⁻ hñiin⁻ kyah'. Mah' lä⁻ja⁻ hi⁻ he' lee' na⁻jngëë' go⁻te⁻.

20 'Ja⁻ ma⁻la⁻ kih' hi⁻ la⁻ ngiin'. Lä⁻ja⁻ ngiin' ka⁻läh' kih' hi⁻ na' ga' heeh' jnä' wa⁻ra⁻ ga⁻nuuy' juu' kih' hi⁻ he'. 21 Mah' lee' koo⁻ ba' jee' lä⁻jëë⁻, lä⁻koo⁻ laah' hne⁻ kyaah' jnä' Täa⁻, hi⁻ jnä' kyaah' hne⁻. Lä⁻ja⁻ lee' koo⁻ ba' jee' lä⁻jëë⁻ hi⁻ he' kyaah' jne'. Mah' lä⁻ja⁻, hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ lä⁻dsoo' dsé⁻, hne⁻ he' ga⁻cheeh⁻ jnä' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. 22 Lä⁻koo⁻ ma⁻mi⁻jnääh' jnä' kih' dsa⁻, lä⁻ja⁻ ma⁻mi⁻jnään' ' hñiin⁻ kiyh', mah' lä⁻ja⁻ leey' koo⁻ ba', lä⁻koo⁻ laa' jne'. 23 Jnä' laan' kyaah' jnih', hi⁻ hne⁻ laah' kyaah' jnä', mah' lä⁻ja⁻ dsa⁻taayh' kwee⁻ go⁻te⁻ leey' koo⁻ ba'. Lä⁻ja⁻ lä⁻ngëë' dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, hne⁻ ba' ga⁻cheeh⁻ jnä', hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻ñey⁻ ga⁻lä⁻hnaah⁻ hnih', ja⁻ba' lä⁻koo⁻ hnaah⁻ jnä'.

24 'Tää⁻ kyaan⁻, lä⁻jëë⁻ hi⁻

ga⁻kwëëh' jnä' he', hnoon⁻ dsa⁻taayh' kyaah' jnä' ha⁻ jee' naahn⁻ na'gyan'. Mah' jëëy' he⁻ ma⁻llaah' jnä' jøøh', kih' he⁻ ga⁻lä⁻hnaah⁻ jnä' jää' ja⁻ga⁻nøø' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. 25 Lluu' laah' hne⁻ Täa⁻. Dsa⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, sa⁻ ma⁻lä⁻kyuuy' hne⁻. Pero jnä', kyuun⁻ hne⁻. Ma⁻ñe⁻ ba' dsa⁻ kyaan⁻, hne⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä'. 26 Ma⁻mi⁻jnään' kiyh', ha⁻ lä⁻ laah' hne⁻, hi⁻ jmeen⁻ lä⁻kyuuy' hne⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. Mah' jnä' he' hään⁻ jee' kiyh' hi⁻ ja⁻ba' lä⁻koh' hnaah⁻ jnä', ja⁻ba' lä⁻ja⁻ lä⁻hnaäy' dsa⁻ kyaayh'.

18

Ga⁻saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Ma⁻ngëë' ma⁻hlëëh' Jesús lä⁻ja⁻, jnääh' ' discípulo ga⁻nøø' jnääh' jnäayh' ta⁻hngaah' ko⁻taa⁻ kih' koo⁻ jmi⁻ he⁻ chee⁻ Cedrón. Jee' ja⁻ ga⁻tooh' jnääh' kyaayh' jee' na⁻jnääh' chaah' hma⁻ kih' dsa⁻. 2 Juda ka⁻läh', hi⁻ ga⁻hnëë' Jesús, ma' kyuyh⁻ lä⁻kaa⁻ jee' ja⁻, jëeh' cha⁻miih⁻ jiih⁻ na⁻nøø' jnääh' discípulo kyaah' Jesús ta⁻ja⁻. 3 Jee' ja⁻ ga⁻lloo' Juda, ma' jää⁻ koo⁻ nää' hløø', kyaah' ko⁻llaa' poo⁻ hi⁻ ga⁻chee' jmi⁻dsa⁻ kaa⁻ hi⁻ hi⁻ ga⁻chee' fariseo. Ga⁻lla⁻näay' jee' ja⁻, chooy' je⁻, kyey⁻ hma⁻ lle⁻ je⁻. Kye⁻ hi⁻ kye⁻ ñe', kye⁻ hi⁻ kye⁻ hma⁻. 4 Pero ma⁻ñe⁻ ba' Jesús lä⁻jë⁻ go⁻te⁻, hee⁻ na⁻ ja⁻ nē⁻ kiyh'. Mah' ya⁻hëëy' ta⁻cha⁻nē⁻ hi⁻ ga⁻ngüy' juu' kih' dsa⁻ he':

—¿Hii⁻ na⁻ hnaah⁻ hnäh'?

5 —Ma⁻ya⁻nøø' jnääh' ' hnaäh⁻ jnääh' Jesús, dsa⁻ chaa⁻ Nazaret — ga⁻jäh' dsa⁻ he'.

—Jnä' he' —ga⁻jäh' Jesús süyh⁻.

Jee' ja⁻ ma⁻ hääh' Juda ka⁻läh', hi⁻ ga⁻ngëë' Jesús kih' dsa⁻ he'. 6 Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻jäh' Jesús "jnä'

heʹ, gaʹ tēē dsaʹ heʹ hñiiʹ taʹ kaʹluuʹ läʹ jiihʹ gaʹ saayʹ hwaʹ. ⁷ Kooʹ kaʹ lähʹ gaʹ ngiiʹ Jesús juuʹ kiyhʹ:

—¿Hiiʹ baʹ naʹ hnaahʹ hnähʹ? — gaʹ jähʹ.

—Jesús, dsaʹ chaqʹ Nazaret — gaʹ jähʹ dsaʹ heʹ.

⁸ —¿Jaʹ maʹ jwēēhʹ baʹ hnähʹ, jnäʹ heʹ? Cherʹmahʹ jnäʹ hnaahʹ hnähʹ, kwaʹ jwēʹ waʹ llaʹ nääʹ hiʹ täähʹ laʹ — gaʹ jähʹ Jesús siyhʹ.

⁹ Heʹ laʹ gaʹ laʹ mahʹ läʹ teʹ heʹ gaʹ jähʹ Jesús: “Tääʹ, läʹ jēēʹ hiʹ gaʹ kwēēhʹ jnäʹ, niʹ jaaʹ hiʹ heʹ saʹ dsaʹ hēēʹ.” ¹⁰ Heʹ jaʹ gaʹ lleʹ Peeʹ ñeʹ kihʹ mahʹ gaʹ kuyʹ loʹ gwaʹ jwooʹ raʹ lluyʹ kihʹ Malco, hiʹ maʹ laqʹ jaaʹ hiʹ maʹ jmeeʹ taʹ heʹ kihʹ jmiʹ dsaʹ jøøhʹ. ¹¹ Mahʹ gaʹ jähʹ Jesús siyhʹ Peeʹ:

—Tøøhʹ ñeʹ kyahʹ nehʹ looʹ kihʹ. ¿Jaʹ jmeeʹ biiʹ kinʹ jēēnʹ heʹ wiiʹ laʹ läʹ kooʹ madaʹ heʹ gaʹ jmeeʹ Tääʹ kinʹ?

Naʹjääyʹ Jesús chaʹnēʹ Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Jaʹ gaʹ ngooʹ juuʹ hløøʹ kyaahʹ hløøʹ kyaayʹ hiʹ kyaahʹ pooʹ kyaaʹ dsaʹ judiu heʹ, mahʹ gaʹ saayhʹ Jesús gaʹ hñuyyʹ. ¹³ Toʹ nēʹ naʹ jääyʹ chaʹnēʹ Aná, hiʹ maʹ laqʹ dsoʹ jmiʹ Caifá. Caifá heʹ maʹ kyeʹ nēʹ kihʹ läʹ jēēʹ jmiʹ dsaʹ jiiʹ jaʹ. ¹⁴ Hiʹ heʹ naʹ, hiʹ gaʹ taahʹ dsaʹ judiu juuʹ jääʹ, gaʹ siyhʹ heʹ jmeeʹ biiʹ juuʹ jaaʹ dsaʹ ñuuhʹ kihʹ jwiiʹ gooʹ jneʹ.

Gaʹhmäʹ Peeʹ juuʹ heʹ saʹ kyuyyʹ Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Maʹ lleqʹ Peeʹ kaahʹ kihʹ Jesús kyaahʹ jñahʹ gaʹ discípulo. Discípulo heʹ maʹ kyuyyʹ baʹ dsaʹ jøøhʹ kyaaʹ jmiʹ dsaʹ. Heʹ jaʹ gaʹ heyʹ kyaahʹ Jesús jeeʹ laʹ hoʹhneʹ kihʹ jmiʹ dsaʹ jøøhʹ heʹ. ¹⁶ Pero taʹ kaʹhneʹ kihʹ hoʹhaahʹ jaʹ baʹ maʹ chehʹ Peeʹ. Jaʹ gaʹ yaʹ hēēʹ hiʹ jñahʹ discípulo

heʹ, hiʹ maʹ kyuyyʹ jmiʹ dsaʹ jøøhʹ mahʹ gaʹ hlēēyhʹ kyaahʹ dsaʹ mēʹ hiʹ maʹ høøʹ hoʹhaahʹ jaʹ. Jaʹ gaʹ taayhʹ Peeʹ taʹ chaʹnehʹ. ¹⁷ Heʹ jaʹ gaʹ jähʹ dsaʹ mēʹ heʹ siyhʹ Peeʹ:

—¿Jaʹ hneʹ kaʹ lähʹ laqʹ discípulo kyaaʹ dsaʹ ñuuhʹ ooʹ?

—Jaʹ heʹ jnäʹ — gaʹ jähʹ Peeʹ.

¹⁸ Jmiiʹ jaʹ maʹ jmeeʹ gyuuʹ. Hiʹ läʹ jēēʹ hiʹ maʹ täähʹ jmeeʹ taʹ heʹ jeeʹ jaʹ kyaahʹ pooʹ, gaʹ jēeyhʹ jeʹ mahʹ gaʹ taayhʹ llooyhʹ. Jeeʹ jaʹ maʹ chehʹ Peeʹ kaʹ lähʹ, lloohʹ jeʹ koʹ jøøhʹ kyaayhʹ.

Naʹjääyʹ Jesús chaʹnēʹ dsaʹ taʹ kyaaʹ dsaʹ judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Gaʹ løøʹ jmiʹ dsaʹ jøøhʹ ngiiʹ juuʹ kihʹ Jesús, hiʹ gaʹ heʹ hiʹ maʹ laqʹ discípulo kyaayʹ, hiʹ haʹ naʹ maʹ täayhʹ. Hiʹ maʹ ngiiʹ juuʹ kiyhʹ haʹ läʹ laʹ juuʹ heʹ maʹ kwayʹ. ²⁰ Heʹ jaʹ gaʹ jēēhʹ Jesús juuʹ kiyhʹ:

—Jnäʹ häʹ goʹ teʹ gaʹ hlēēhnʹ dsaʹ jmiʹ gyuuʹ. Maʹ hlēēhʹ jnihʹ tääʹ nehʹ gwahʹ mähʹ hiʹ jeeʹ chihʹ gwahʹ juuhʹ jeeʹ dsaʹ kuhʹ dsaʹ gooʹ jneʹ. Niʹ kooʹ saʹ gaʹ hlēēhnʹ jeeʹ naʹ hmääʹ. ²¹ ¿Heʹ laʹ ngiihʹ juuʹ kinʹ? Ngiiʹ juuʹ kihʹ hiʹ gaʹ nuuʹ baʹ, mahʹ jähʹ heʹ naʹ gaʹ jwahnʹ. Hiʹ heʹ baʹ ñeʹ läʹ jēēʹ heeʹ naʹ gaʹ hlēēhnʹ.

²² Läʹ kooʹ maʹ gaʹ jähʹ Jesús läʹ jaʹ, jaaʹ pooʹ kyaaʹ dsaʹ heʹ hiʹ maʹ chehʹ kooʹ jeeʹ jaʹ, gaʹ jnooyʹ moʹ nēʹ Jesús.

—¿Cheʹ läʹ naʹ baʹ jiihʹ juuʹ kihʹ dsaʹ jøøhʹ kyaaʹ jmiʹ dsaʹ? — gaʹ jähʹ pooʹ heʹ siyhʹ.

²³ —Cherʹmahʹ maʹ hlēēhnʹ hliihʹ, chiihʹ jnäʹ heeʹ naʹ heʹ hliihʹ maʹ yaʹ hiiʹ hoonʹ. Hiʹ cherʹmahʹ maʹ hlēēhnʹ baʹ jnäʹ juʹ dsooʹ, ¿heʹ laʹ jnoohʹ kinʹ? — gaʹ jähʹ Jesús siyhʹ.

24 He-ja- na-hñuuh' Jesús ga-chee' Aná cha-né' Caifá, dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-.

Koo- ka-läh' ga-hmä' Pee' juu' he-sa' kyuuy' Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Lä- ma-cheh' ja-ba' Pee' llooh- je-, mah' ga-jäh' dsa- siyh':

—Ja' hne- laah' jaa- discípulo kyaay'?

—Jah-ha', ja' he' jnä' —ga-jäh' Pee'.

26 Mah' ga-hlëeh' jaa- hi- ma' jmee- ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh', hi- laa' miih- øøh' hi- ga-ku' Pee' lo-gwa' he', ga-ngüy' juu' kih' Pee':

—Ja' ga-jëen- hne- kyaayh', jee- na-jnäa' chaah' hma'? —ga-jäyh' siyh' Pee'.

27 Koo- ka-läh' ga-juu' Pee', hi- lä-chañ' ja- ga-hooh' chaah' dsoo'.

Ga-jää' dsa- Jesús cha-né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Ja-ga' ga-lee- dsa- Jesús kih' Caifá mah' ga-jääy' ta- né'ta' kih' Pilato. Hor- ja- ma-ngoo' ga-jnä'. Sa- ga-taah' dsa- judiu cha'neh- né'ta' ja- mah' sa- mi-sayh' hñüy'. Jëeh', sa- ma' le' ma' høoy' jmi- he- kuh- dsa- borrego mäh', wa-ra- jäh' kih' ga-taayh' jee' ja-. 29 He-ja- ya-hëe' Pilato ka'hne- ta- jee' ma' täayh' ja- mah' ga-jäyh':

—Hee- dsoo' bääh' hnäh' dsa- la-? —ga-jäh' Pilato.

30 —Wa-ra- jäh' kih' sa- hlëeh' dsa- na-, sa- cha- he- kih' ma-ngëe' jnääh' ja-gooh- —ga-jäh' dsa- he' siyh' Pilato.

31 —Tee- ba' hnäh' kyah', lla- hnäh' ta' kiyh', lä-koo- lle- ley kyah' hnäh' —ga-jäh' Pilato siyh'.

—Pero sa- na-ngë- jnääh' jwë', jngëeh' jnääh' ni- jaa- dsa- —ga-jäh' dsa- judiu he'.

32 Lä-ja- ga-lä-te' juu' kih' Jesús lä-koo- ma' ga-jäyh' ha- lä- kyaah'

ma' juuy'. 33 Ja-ga' ga-he' Pilato ta- cha'neh- né'ta' kih' mah' ga-tëeyh' Jesús, ga-ngüy' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu? —ga-jäyh'.

34 —¿Che' he- hlëeh' kyah' hñaa' he- jwah' lä-na-, o che' he- ma-hlëeh' jñah' ki- jnä'? —ga-jäh' Jesús siyh'.

35 —Ja- he' dsa- judiu jnä'. Dsa-gooh' kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, hi- he' ba-na- ma-ngëe' hne- ta- kin-. ¿Hee- ma-jmeeh'? —ga-jäh' Pilato sih' Jesús.

36 —Ja' jmi-gyuu- la- jmee- jnä' hih'. Wa-ra- jäh' kih' jmee- jnä' hih' jmi-gyuu- la-, hi- chaa' kaah' kin- sa- kway' jwë' ngëe' dsa- jnä' kih' dsa-gooh- hi- laa' ta'. Pero sa- jmee- jnä' hih' jee' la- —ga-jäh' Jesús siyh'.

37 —¿Che' ma-ra- he- laah' hne- rey ja-? —ga-jäh' Pilato.

—Hne- ba' jwah', jnä' laan' rey. Kih' he- la- ba' ga-lä-chaan-, hi- jan' jmi-gyuu- la- mah' jmeen- ju'dsoo' ba'. Hi- lä-jëe- hi- laa' kyaa' ju'dsoo', nuuy- juu' kin- —ga-jäh' Jesús siyh'.

38 —¿Hee- ja-, he- la' ju'dsoo'? —ga-jäh' Pilato.

Ga-jä' juu' jngüh' dsa- kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä-koo- ma' ga-jäyh' lä-ja-, ya-hëey' ngooy' ta- jee' ma' tääh' dsa- judiu, mah' ga-siyh':

—Ni- koo- he- hlih' sa- ma-jnøøhn- kiyh'. 39 Lä-jë- jüh- ma-të- jmi- he- kuh- dsa- borrego mäh', tëeh' hnäh' lään' jaa- hi- tih- hoh' hnäh' hi- hää' neh-ñe'. Hnäh' dsa- judiu, ¿che' hnooh- hnäh' mah' lään' rey kyaah' hnäh'?

40 Ga-lä-jëe- ga-tooh' miih', ga-jäyh':

—Ta- lää- dsa- na-. Lää- Barrabá ba'.

Barrabá he' ma' laa' jaa' dsa' hii'.

19

¹ He' ja' ga' jmeey' Pilato hih' mah' jmi'ba' dsa' kih' Jesús.
² Ga'ka' hlø' wii' too', ga' jmeey' koo' coron mah' ga' tooyh' lle' Jesús. Hi' ga' kyeh' dsih' koo' hmiih' gyuu' läh' lä'koh' hmiih' he' keh' rey.

³ —iPeer' jøøh' dsa' ta' kyaa' dsa' judiu! —ma' jäh'.

Mah' ma' jnoo' hlø' mo' nøy'.

⁴ Ja' ga' ya' hëe' ka' läh' Pilato ta' ka' hne' mah' ga' siiyh' dsa' he':

—Hii' ja' la' kyah' hnäh' mah' jëeh' hnäh' ni' koo' he' hliih' sa' hii' jnøøhn' kiyh'.

⁵ Ja' ga' ya' hëe' Jesús, na' hä' lley' coron he' na' la' kyaah' wii' too', hi' na' kyeyh' koo' hmiih' gyuu' läh'. Mah' ga' jäh' Pilato siiyh' lä' jëe' dsa' he':

—Hii' la' dsa' ñuuh' na'.

⁶ Ma' ga' jëe' dsa' kaah' kyaa' jmi' dsa' kyaah' poo' kyaa' gwah', ga' tooyh' miih', ma' jäh':

—Täay' dsø' hma' cru', täay' dsø' hma' cru'.

Pero ga' jäh' Pilato ka' läh':

—Tee' hnäh' mah' tää' hnäh' hñaa' dsø' hma' cru'. Jëeh', ni' koo' he' hliih' sa' ma' jnøøhn' kiyh'.

⁷ Mah' ga' jäh' dsa' judiu he':

—Cha' ba' ley kyaa' jnääh'. Lä' koo' jäh' ley kyaa' jnääh' ää' jmi' juuy'. Jëeh' ga' jmäy' hñiiy' Joø' Dio.

⁸ Ma' ga' nuu' Pilato lä' ja', cha' ga' miih' ga' lä' goyh'. ⁹ Koo' ka' läh' ngaayh' kyaah' Jesús nē'ta' kiyh', mah' ga' siiyh':

—¿Ha' chaah' hne'?

Pero sa' ga' ngii' Jesús go' te' kiyh'.

¹⁰ —¿He' la' sa' ngiih' kin'? ¿Che' sa' ñeh' na' ngēn' jwē' jmeen'

hih' mah' tää' dsa' hne' dsø' hma' cru'? Hi' lä' ja' jmeen' hih', mah' lään' hne' —ga' jäh' Pilato siiyh'.

¹¹ —Ni' miih' sa' na' ngēh' jwē' he' jmeeh' lä' ja' kin' wa' ra' jäh' kih' sa' ga' kwa' Dio jwē'. He' ja' juuh' ga' la' dso' kye' kih' hi' ga' ngēe' jnä' kyah', lä' koh' ga' kyah' hñaa' —ga' jäh' Jesús siiyh'.

¹² He' ja' cha' ga' miih' ma' hnøø' Pilato ma' läay' Jesús. Pero dsa' judiu he', ma' tooyh' cha' miih' miih', ma' jäh':

—Cher' mah' hne' ga' lääh' hñih', sa' laah' ome' kyaa' rey to' nē' hi' gya' Roma. Wa' hi' cha' hi' hi' jmäa' hñii' rey, la' dsëy' rey to' nē' ba' ja'.

¹³ Ma' ga' nuu' Pilato lä' ja', ga' jäy' Jesús ta' ka' hne', mah' ga' gyay' jee' jmeey' hih'. Jee' ja' ma' chee' Gabata kyaah' juu' hebreo. Juu' na' hnøø' jäh': jee' ma' na' joo' kuu'. ¹⁴ Ma' ja', hlooh' jmi' he' kuh' dsa' borrego mäh', ma' tē' llä' hyyo'. Mah' ga' jäh' Pilato siih' dsa' judiu he':

—Hii' la' rey kyaah' hnäh'.

¹⁵ —iWa' juuy', wa' juuy'! iTäay' dsø' hma' cru'! —ga' jäh' dsa' he'.

—¿Ha' lä' ja' he' tää' jnä' rey kyaah' hnäh' dsø' hma' cru'? —ga' jäh' Pilato siiyh'.

—Sa' chaä' ga' jñah' rey kyaa' jnääh', ma' la' César ba' —ga' jäh' dsa' kaah' kyaa' jmi' dsa' he'.

¹⁶ Ja' ga' ga' ngēe' Pilato ja' goo' hlø' mah' tää' dsih' dsø' hma' cru'. He' ja' ga' tēe' hlø' Jesús.

Ga' tää' dsa' Jesús dsø' hma' cru'

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ya' hëe' Jesús jee' ja' ma' kyey' hma' cru', ngooy' jee' chee' Moo' Lle' Hlii'. Kyaah' juu' hebreo jäh': Gólgota. ¹⁸ Jee' ja' ga' tää' dsih'

dsoh' hma-cru-, ko-joh' kyaah' uu' dsa-, ma- jaa- la-koq- jwoo' kiyh'.¹⁹ Ga-jmee' Pilato mada- he- ga-la' koq- hweh' he- ga-tooy' ne' hma-cru- he- jah': "Jesus dsa- chaa- Nazaret, Rey kyaa' dsa- judiu."²⁰ Jwee' dsa- judiu ga-hey' hweh' ja-, jeeh' ma' jah- kih' jee' jwi- ja- jee' ga-taa- dsa- Jesus dsoh' hma-cru-, hi- hweh' he- ma' na-sii- ja- ma' la' kyaah' juu' hebreo, kyaah' juu' griego hi- kyaah' latin ka-lah'.²¹ He-ja- la-jee- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaa' dsa- judiu na-naa' na-chiih' Pilato:

—Ta- sii- "Rey kyaa' dsa- judiu." Sii- la-koq- ga-jayh' hniiy' "Jna' he- laan' Rey kyaa' dsa- judiu."

²² Pero Pilato ga-jeeh- juu' kiyh':

—He- ma-siin', sa- cha- he- kih' mi'siin'.

²³ Ma-ngee' ma-taa- hløø' Jesus dsoh' hma-cru- mah' ga-kay' sa-hmih- kiyh', ga-jmeey' kye' jwi', ma- koq- jwi' kih' la-ja- hløø'. Hi- ga-ka' hløø' sa-hmih- he- ma' na-laay- he- ma' la' koq- ta-jmaah' koq- dsa'.²⁴ Mah' ga-siiyh' dsa-kyayh':

—Sa- wa' gyiin'. Wa' koohn' suert ba', wa- jeen' hi- tee'.

Kyaah' la-ja- ga-la-te' la-koq- na-sii- juu' kih' Dio, he- jah': "Ga-ti' ga-llooh' dsa- hmih- kin', mah' ga-kooyh' suert kih' hmih- kyoo- kin' he- ma' na-laan'." La-ja- ga-jmee' hløø' he'.

²⁵ Ma' cheh' choo' Jesus koq' hma-cru- kiyh', kyaah' dsa-me' øøh' chooy', kyaah' María me' Cleofa, hi- kyaah' María Magdalena ka-lah'.²⁶ Ma' ga-jee' Jesus choo', kyaah' discípulo hi- ga-la-hnaay' cha-miih-, mah' ga-siiyh' chooy':

—Dsa-me', hii- jooh- cheh' na-.

²⁷ Ja-ga' ga-hlee'yh' discípulo he':

—Hii- maa' kyaah' cheh' na-.

La- chah' ja- ga-tee- discípulo he' choo' Jesus cha'neh' kih'.

Ga'juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ma' ga-ngee' he- ja-, ma-ñe- ba' Jesus ga-hnaa- ba' la-je- he- ma' lle' kiyh'. Hi- mah' la-te' la-koq- na-sii- juu' kih' Dio, ga-jayh':

—La-kii- dsen'.

²⁹ Jee' ja- ma' chih' koq- mi' dsuu' he- ma' haa' jmi- jiih-. Mah' ga-mi-gyah' dsa- koq- mi' joo- kyaah' jmi- jiih- ja-. Mah' ga-lla-lley' lle' koq- sa'goh' hma- hisopo, ga-choo' dsa- la-ga-te' hoo' Jesus.³⁰ Ma' ga-hih' Jesus jmi- jiih- ja-, ga-jayh':

—Ma-hnaa- ba' la-je-.

La- chah' ja- ga-toyh' lley', ga-juuy'.

Jaa- hløø' ga-jmee' dsoo' dsoh' mo-miih- kih' Jesús

³¹ Ma-ja- hlooh- jmi' he- kuh- dsa- borrego mah'. Sa- ma' hnøø' dsa- judiu ma' ja' dsa- dsoh' hma-cru- wa-ra- ga-tayh' teeyh- dsøy'. Jeeh' jmi' ja- ma' la' juuh- ga- kih' jee' la-je- jmi' he- tee- dsa- dsø'. He-ja- ga-ngiiy' kih' Pilato mah' ma' jmeey' hih- he- ma' jøøy' kyey' hi- ma' jnaay' hi- ma' chaa- dsoh' hma-cru- mah' teey- ga-juh-.³² He-ja- na-naa' hløø' mah' ga-jøøy' to-ne' kye- hi- ma' taa- dsoh' hma-cru- koq' kih' Jesús. Ja-ba' la-ja- ga-jmeey' kih' hi- ma' taa- jyoh' ko-jwoo' kiyh' ja-.³³ Ma' ga-lla-naay' jee' ma' taa- Jesús, ga-jee' ma- na-juuy', he-ja- mo-so' ga-jøøy' kye' Jesús.

³⁴ Ma-ke- ma-na-juuy', jaa- hløø' ga-ka' hma- lle- ñe' cheh- kih', ga-jmeey' dsoo' mo-miih- kih' Jesús. La- chah' ja- ga-tuu- jma- kyaah' jmi-.³⁵ Hi- ga-jee' ha- la- ga-la', hi- he' jme- ju'dsoo'. Hi- juu' kiyh' la' dsoo'. Hi- he'

ñe- kwee- he- jäyh' ju'dsoo'. Hi- ga'jmeey' ju'dsoo' mah' lä-ja- ka-läh' lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesús. ³⁶ Lä-ja- ga-la', mah' lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Ni- koo- moo' kiyh' sa-jøø' dsa-." ³⁷ Hi- lä-ja- jee' jyoh' na-sii- juu' kih' Dio: "Dsa- hi- ga'jmeey' dsoo' kiyh' jëy' ka-läh'."

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ma-ngëë' he- ja-, José dsa- chaa- Arimatea ga-ngiiy' kih' Pilato mah' kway' jwë' kooy' jmi-ngo' kih' Jesús. José ma' laa' jaa- discípulo kyaa' Jesús jee' na-hmäa', jëeh' ma' gayh' dsa- judiu. Ga'kwa' ba' Pilato jwë'. He-ja- ngooy' na'kiy' jmi-ngo' kih' Jesús. ³⁹ Ngoo' ka-läh' Nicodemo hi- ñee' ta-la- hwë' na-hnääh- Jesús. Ma' kyey- koo- gyii' gya' kil naa' mi-jwi-, he- ma' la' mirra na-kaah- na-gwëëh- kyaah' áloes. ⁴⁰ He-ja- lä-uu' dsa- he', ga-jñaay' Jesús mah' ga-gyaayh- koo- hmiih- gyuh' kyaah' naa' mi-jwi- ja-, lä-koo- tëë' jmee' dsa- judiu ma' haay- hlii' kyaay'. ⁴¹ Jee' ga-tää- dsa- Jesús dsoh' hma-cru-, ma' na-jnäa' chaah' hma-. Hi- jee' chaah' hma- ja-, ma' la' koo- to-høø- hmëë', jee' sa' ga' ma-taayh' ni' jaa- hlii'. ⁴² Jee' ja- ga'kye- dsa- jmi-ngo' kih' Jesús, kih' he- hlooh- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh', hi- jäh- ba' la' to-høø- ja- ka-läh'.

20

Ga-lä'jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ To-në' jmi' kih' seman-, tiih- na-hoo- ga', ñee' María Magdalena jee' ma' la' to-høø- ja-. Mah' ga-jëy' ma' kye- ta' koo' mi'kuu' he- ma' na-jnë- hoo' to-høø- ja-. ² Ja-ga' ngooy' ko-chih' kih' Simón

Pee' kyaah' kih' jñah' discípulo hi- ga-lä-hnäa' Jesús, mah' ga-siiyh-:

—Ma-llee- dsa- neh' to-høø- Dsa-jøøh' jnän'. Sa- ñe' jne' ha- ta- ma-jääy'.

³ Mah' ngoo' Pee' kyaah' jñah' discípulo he' na-jëy- jee' ma' la' to-høø- ja-. ⁴ Lä-uu' ga-nää' cha-hlii-. Pero jñah' discípulo he' ga-hlii' cha-ga'miih- lä-koh' ga' Pee'. Hi- he' ga'lloo' to-në' jee' ma' la' to-høø- ja-. ⁵ Ga-jluuy' hñiiy' mah' ga-jëy'. Ma-la' hmiih- he- ma' na-lää- Jesús ja-ba' ga-jëy' neh' too- ja-. Ja- jiih' mo-so- ga-hey' neh' to-høø- ja-. ⁶ Ja-ga' ga'lloo' Pee'. Hi- he' ba' ga-he' ga-të' neh' to-høø- ja-. Ma-la' sa-hmiih- he- ma' na-lää- Jesús ba' ga-jëy' ma' kye- neh' jee' ja-. ⁷ Hi- ga-jëy' hmiih- sa'luu- he- ma' na-gyoh' lle' Jesús, mo-so- kye- ko-joh' kyaah' hmiih- he- ma' na-lääy- ja-. Ma' kye- ma-na-gyoh' ta' koo' ba'. ⁸ Ja-ga' ga-he' ka-läh' hi- jñah' discípulo, hi- ga'lloo' to-në' he', neh' to-høø- ja-. Ga-jëy' kwee-, ja-ga' ga-lä-dsoo' dsëy'. ⁹ Jëeh', sa- ga' ma-lä-ngëëy' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio he- ga-la' bii' he- ga-lä-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. ¹⁰ Hi- lä-uu' discípulo he' ga-nääy' ta' kih'.

Ga-lä'jnää' Jesús cha'në' María Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pero María ga-jä' ta' ka'hne- kih' to-høø- ja-, hooyh-. Jee' cheyh' hooyh- ja- ga-jluuy' hñiiy' mah' ga-jëy' ta' neh' to-høø- ja-. ¹² Mah' ga-jëy' uu' ángele, hi- kyeh' hmiih- tøø-. Jaa- ma' gya' jee' ma' la' ta' gyuuh' lley' hi' jaa- ma' gya' jee' ma' la' ta' huu' tiy', ja-ba' jee' ga'kye- dsa- jmi-ngo' kih' Jesús. ¹³ Mah' ga-jäh' ángele he' siiyh-:

—Dsa-më', ¿he-la' hooch' hne-?

—Hooħ' jnä' kih' he' ma' lleey' Dsa' jøøħ' kyaan'. Sa' man' ha' ta' ma' kyaay' —ga' jāħ' María siyh'.

¹⁴ Ma' ngēē' ma' hlēēyh' lä' ja', ga' jēēy' hñiiy' ta' ka' luuy'. Ga' jēēy' cheh' Jesús, pero mo' so' ga' lä' kyuyy'. ¹⁵ Mah' ga' jāħ' Jesús siyh'.

—Dsa' mē', ¿he' la' hooħ' hne' ? ¿Hii' na' hnaah' ?

Pero María ma' laay', dsa' hi' ma' høø' chaah' le' ba' he'. He' ja' ga' siyh'.

—Hne' dsa', cher'mah' hne' ma' lleeh' hñii' kyaan', chiih' jnä' ha' ta' ma' kyaah', mah' nñn' na'teen' —ga' jāħ' María siyh'.

¹⁶ —María —ga' jāħ' Jesús siyh'.

Mah' ga' jēeh' ka' läh' María, ga' siyh'.

—iRaboni! —he' la' hnøø' jāħ' Ta' jwoħ'.

¹⁷ Mah' ga' jāħ' Jesús siyh'.

—Ta' ee' jnä'. Jēēh', sa' ga' ma' wiin' jee' gya' Täā' kyaan'. Gwa' jee' täāh' øøhn' mah' go' chiiyh': “Naahn' na' gyan' kyaah' hi' laa' Täā' kyaan', ja' ba' hi' laa' Täā' kyaah' hnäh' ka' läh'. Naahn' na' gyan' kyaah' hi' laa' Dio kyaan', ja' ba' hi' laa' Dio kyaah' hnäh'.”

¹⁸ He' ja' ñee' María Magdalena na' jmeeh' juu' kih' lä' jēē' jnääh' ' discipulo he' ga' jēēy' Jesús, hi' ga' jmeeyh' juu' lä' jēē' he' ga' siyh' María.

Ga' lä' jnääh' Jesús jee' kih' discipulo kyaay'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ma' ga' nñu' ja' ba' jmi' ja', to' nē' jmi' kih' seman', na' jñē' haah' ma' tøøħ' jnääh' ko' jøħ' lä' jēē' jnääh', kih' he' ma' gah' jnääh' dsa' ta'. Ga' he' Jesús, mah' ga' lla' sēēyh' to' dsaah' jee' ma' tøøħ' jnääh' ja'. Mah' ga' jāyh' siyh' jnääh'.

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

²⁰ Lä' koo' ma' ga' jāyh' lä' ja', ga' heeyh' jnääh' discipulo kyaay' ma' gooy' kyaah' jwoo' mo' miih' kiyh'. Peer' ga' jēē' dsē' jnääh' ma' ga' jēē' jnääh' Dsa' jøøħ' jñän'. ²¹ Mah' ga' jāħ' Jesús siyh' jnääh' ka' läh'.

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'. Lä' koo' ga' chee' Täā' jnä', ja' ba' lä' ja' cheen' hnäh'.

²² Lä' koo' ma' ga' jāyh' lä' ja', ga' juuy' nē' kyaah' jnääh', mah' ga' siyh' jnääh'.

—Heeh' hnäh' Jmi' lle' Na' jngii'. ²³ Cher'mah' ga' kiih' hnäh' hoh' kih' dso' kye' he' jmee' dsa', dsa' che' ba' dso' kye' kiyh'. Pero cher'mah' sa' ga' kiih' hnäh' hoh' kiyh', lä' ma' kyaayh' ja' ba' dso' kye' kiyh'.

Sa' ga' lä' hee' Tamá he' ma' lä' jiih' Dsa' jøøħ' jñän'

²⁴ Pero Tamá, hi' tēēyh' dsa' suu' he', ja' jee' lä' jēē' gya' tuu' jnääh', sa' ma' häā' jee' kyaah' jnääh' ma' jāħ' Jesús to' nē'. ²⁵ Ga' jmeeh' ba' jñäh' discipulo juu' kih' Tamá, ga' siyh'.

—Ma' jēē' jnääh' Dsa' jøøħ' jñän'.

Mah' ga' jāħ' Tamá:

—Cher'mah' sa' ga' jēēn', la' lii' gooy' jee' ga' hoo' jo' ñe', hi' tñn' cha' goon' jee' ga' hoo' jo' ñe' hi' tñn' goon' jwoo' mo' miih' kiyh', sa' heen'.

²⁶ Ma' hya' ga' jñaa' jmi', ma' tøøħ' jnääh' ka' läh' cha' neh', hi' ma' häā' Tamá jee' kyaah' jnääh'. Pero na' jñē' ba' haah' ga' mi' jñää' Jesús hñii' jee' tøøħ' jnääh' ja', mah' ga' jāyh'.

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

²⁷ Chah' ba' ga' jāħ' Jesús siyh' Tamá:

—Tøøħ' da' cha' gooh' jee' la', mah' jēē' ma' goon'. Hii' ma' gooh', mah' ta' neh' jwoo'

mo-mīh- kin- la-. Ta wa' hweh-
hoh', wa' lä-dsoo' hoh' kin-.

²⁸ Ja-ga' ga-jäh' Tamá sīyh-:

—iDsa-jøøh' kyaan-, hi- Dio
kyaan-!

²⁹ Mah' ga-jäh' Jesús sīyh-:

—Tamá, kih' he- ma-jëeh' jnä',
he-ja- ba' na- ma-lä-dsoo' hoh'.
Pero llu' ga' kih' hi- lä-dsoo' dsë',
ma-ke' sa- ga-jëey' jnä'.

He-la' he-ma-na-sī-juu' la-

³⁰ Cha-mīh- he- juh-gaa-
ga-jmee' Jesús cha-né' jnääh'
discípulo kyaay' he- sa-cha- na-sī-
né' mo'je- la-. ³¹ Pero sīn- lä-la-
mah' lä-dsoo' hoh' hnäh', Jesús he',
hi- he' he' Cristo, Joø' Dio. Hi- kih'
he- lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', he-
ja- jmee' chaq- hnäh'.

21

*Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih' gyeé'
discípulo kyaay'*

¹ Këe- ga' ja-, ga-mi-jnäa- Jesús
hñiiy' cha'hoó' jmi-jueh- he- hla-
hwa' Tiberia. Lä-la- ga-mi-jnäay-
hñiiy'. ² Ma' cheh' Simón Pee'
kyaah' Tamá, hi- tēyeh- dsa- suu-
he', kyaah' Natanael dsa- chaq-
jee' jwi- Caná hwa' Galilea, kyaah'
lä-uu' joø' Zebedeo hi- kyaah' ga'
uu' discípulo kyaay' Jesús. ³ Ga-jäh'
Simón Pee' sīyh-:

—Hi- jnä' ngoon' na'chaahn-
mīh- jah' chaq- cha'jmi-.

Mah' ga-jäh' jee' lä-jëe-:

—Dsa-nøø' jnääh' kyaah' hne-.

Mah' ga-naäy', ga-taayh- neh-
koo- na'moo'. Hwë' ja- sa-
ga-lëeyh- ni- mīh- hmooh-.
⁴ Ma-ngoo' ga-jnä' ba' ja-, ma'
ga-lä-jnäa' Jesús cha'hoó' jmi-jueh-
ja-. Pero sa- ga-lä-kyuu- jnääh'
che' he' ba' Jesús hi- ma' cheh' jee'
ja-. ⁵ Mah' ga-ngii' Jesús juu' kyaay'
jnääh':

—Gyuu- kyaan-, ¿che' cha- mīh-
he- kihn'? —ga-jäh' Jesús sīyh-.

Ga-lä-jëe- jnääh' ga-chīh' jnääh':
—Jah-ha'.

⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús sīyh- jnääh'
:

—Tøøh' hnäh' sa'hma' kyah'
hnäh' ta- jwoo' ra-lluu' kih'
na'moo' kyah' hnäh' na-, mah'
lëeh- hnäh'.

Hi- ga-jmee' jnääh' lä-koo-
ga-jäyh'. Ja-ga-na- ga-cheeh' jnääh'
sa'hma' ja- hi- mo-so- ga-täa- jnääh'
' ma' lle' jnääh', kih' he- jwëe' jah'
ma' tääh'. ⁷ Ja-ga-ga-jäh' discípulo
hi- ga-lä-hnäa' Jesús cha-mīh-
ga-sīyh- Pee':

—iDsa-jøøh' jnän' ba' oo-!

Ma' ga-nuu' Simón Pee', laa'
Dsa-jøøh' kyaay', ga-këyh- hmīh-
kiyh' he- ga-lleey' ta-ko-jiih' ma'
jmeey' ta' kooch- hma'. Mah'
ga-jwäay' hñiiy' cha'jmi-. ⁸ Hi- jee'
lä-jëe- jnääh' ya-nøø' jnääh' ta' jee'
dsoo' kyaah' na'moo' ja-, na-cheeh-
jnääh' sa'hma' na-kañ' hmooh-.
Jëeh', koo- hña-loo' metro ba' uu'
tëeh' jnääh' jee' la' hwa' jee' ma'
tøøh' jnääh' ja-. ⁹ Ma' ga-hwëe-
jnääh' neh- na'moo' ja-, ga-jëe'
jnääh' na-jeeh' je-, na' kyaay' jaa-
hmooh- né' kyaah' he'ñiih-. ¹⁰ Mah'
ga-jäh' Jesús sīyh- jnääh':

—Go-tee' hnäh' ta- la- mīh-
hmooh- hi- ja-ga' ma-lëeh- hnäh'.

¹¹ Mah' ga-wii' Simón Pee' neh-
na'moo' mah' ga-sëeyh' sa'hma' ja-
ta- hwa' kii-. Na-kañ' go-te' jah'
kaah'. Ga-të' koo- hña-laa' na-dsë-
to-lo-gyaa' dsë-uu- jah' jee' lä-jëe-.
Ma-ke- jwëe' ma' laa' jah' he', ni-
lä-ja- sa- ga-gii- sa'hma'. ¹² Ja-ga'
ga-jäh' Jesús:

—Ya-näa' hnäh' ya-kuh' hnäh'.

Hi- ni- jaa- jnääh' sa- ga-tuu-
dsë- jnääh' ma' ngii' jnääh' juu'
kiyh': “¿Hi- hne-?”

Jëeh' ñe' ba' jnääh', he' ba'
Dsa-jøøh' kyaay' jnääh' ba' he'.
¹³ He-ja- ga-ka' Jesús he'ñiih-
ja-, ga-kwëeyh' jnääh'. Ja-ba'

lä'ja- ga-kwëëyh- jnääh' hmooh- ka-läh'.¹⁴ Jee' la- ga-të' hnë- jiih- he- ga-mi-jnääh- Jesús hñii' kyaah' jnääh' discipulo kyaay', ma-ngëë' ma-lä-jiiyh'.

Ga-hlëeh' Jesús kyaah' Simón Pee'

¹⁵ Ma-la- kiyh' ma-kuyh-, ja-ga- ga-jäh' Jesús siih- Simón Pee':

—Simón, joo' Joná, ¿ché' hnaah- ga-jnä' lä-koh' ga-lä-jëë- hi- tääh' la-?

Mah' ga-jäyh':

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' ba'hne- he- hnaan- hne- —ga-jäh' Pee'.

—Ja- hääh- llu' dsa- kyaan- — ga-jäh' Jesús siiyh-.

¹⁶ Koo- ka-läh' ga-jäyh', jee' ga-të' to' jiih-:

—Simón, joo' Joná, ¿ché' hnaah- jnä'?

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' ba'hne- he- hnaan- hne- —ga-jäh' Pee'.

—Ja- hääh- llu' dsa- kyaan- — ga-jäh' Jesús siiyh-.

¹⁷ Ga-të' hnë- jiih- ga-jäh' Jesús:

—Simón, joo' Joná, ¿ché' hnaah- jnä'? —ga-jäyh'.

Ja' meeh- dsë' Pee', kih' he- ma-të' hnë- jiih- ga-jäyh': “¿Ché' hnaah- jnä'?” Mah' ga-siyyh- Jesús:

—Ga-lä-jë- ba' ñeh' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ñeh' kwee- he- hnaan- hne-.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—Hää- llu' dsa- kyaan- ja-.
¹⁸ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hne-. Lä- ma' kwaä- ga- hne- miih-, ma' jmäh' hñaaah', ma' goh' wa- ha- cha- ha-, ha- jee' ma' hnooh- hñaaah'. Pero wa-ra- ga-gyuh-, niih- ma-gooh- mah' jñah' dsa- kye- hne- hmiih- kyah'. Hi- ha- jee' sa- hnooh- goh', jee' ja- ba- dsa-jäy- hne-.

¹⁹ Lä-ja- ga-jäyh' mah' lä-ngëë' Pee' ha- lä- ma' juuy' lä-jwë' ja-

lä-jnä' ha- koh' jøøh' sa- laa' Dio. Ja- ga- ja-yh':

—Jmee' ko-jøh' kyaah' jnä'.

Discipulo hi- ga-lä-hnääh' Jesús

²⁰ Ma' ga-jeeh- Pee' hñii' ta- ka'luu', ga-jëëy' ja' discipulo hi- ga-lä-hnääh' Jesús he'. He- ba- hi- he' ma' gya' koo' kih' Jesús lä- ma' ga-kuyh- ma-nuu- ja-, hi- ga-ngii' juu' kih' Jesús: “Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hi- na- hi- ngëë' hne-?”

²¹ He-ja-, ma' ga-jëë' Pee' discipulo he', ga-jäyh' siiyh- Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿ha- ga- hi- ja' oo-? ¿Hee- ba-le' kiyh'? —ga-jäh' Pee'.

²² —Wa-ra- jäh' kih' hnoon' chaay- lä-jiih' të' jmii' jahn', sa- ga-tëëh' hne- jëeh' kiyh'. Hne-, jmee' ko-jøh' kyaah' jnä' —ga-jäh' Jesús siiyh-.

²³ Jee' kih' øøh' jne' la-, ya-hii' koo- juu' kih' discipulo he', ga-jäyh' sa- juuy'. Pero ja- he- ga-jäh' Jesús he- mo-so- juuy' ja-. Ga-jäyh' lä-la- ba': “Wa-ra- jäh' kih' hnoon' chaay- lä-jiih' të' jmii' jahn', sa- ga-tëëh' hne- jëeh' kiyh'.”

²⁴ Hi- la- he' discipulo hi- jäh' ju'dsoo' kih' ga-lä-jë- juu' la-. Hi- ga-siyy' lä-jë- he- la-. Hi- ñe' jne', ju'dsoo' he- jmeey-, la' ju'dsoo' jmah' ba'.

²⁵ Hi- cha- ga- cha-miih- he- ga-jmee' Jesús. Wa-ra- jäh' kih' si- jne' ma- koo- ma- koo- lä-hii' në', sa- hiih- lä-kaa- jmi-gyuu- laan-, cher'mah' hi- si- lä- ga-dsa' he- hnøø' ga-dsa-sii'. Wa-la- lä-ja-.

Hechos Lä-la- ga-jmee' ko-llaa' apóstole

Ma-na-la- juu' chee' Dio Jmi-llé' kih' né' kih' dsa'

¹ Teófilo, jee' la- jmeen- ka-läh' juu' kyah'. Lä-koō- ma' ga-siin' to-né', ga-jmeen' juu' lä-jé- he- ga-jmee' Jesús lä- ma' huu' ga-løøy' jmeey- ta', lä-ja- ka-läh' lä-jé- juu' he- ga-kway', ² lä-jiih' ga-lloo' jmi' ga-sayh' ta' gyuuh'. Pero jāā' ja-ga' sayh-, ga-jmeey' juu' kih' lä-jéé- apóstole hi- ga-lleeyh-. Kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngüi', ga-jmeey' mada- kih' apóstole ha- lä- jmeey'. ³ Hi- ma-ngéé' ma-juuy-, ga-mi-jnääy- hñiiy' na-hñaa' na-dsay- cha-né' apóstole kyaay'. Ja- he- koō- nēé' ga-jmeey' lä- ma' ga-mi-jnääy- hñiiy' mah' lii- la- dsoo' juu' he- na-jiiyh-. Lä-ja- ga-jmeey' lä-jiih' ga-té' to'loo' jmi' hi- ga-hléeyh' kih' ha- lä- jāā- Dio dsa- lä-hih- kih'.

⁴ Koō- hä', lä- ma' gyay' kyaah' lä-jéé- apóstole kyaay', ga-jmeey' mada- kiyh', ga-siiyh-:

—Ta- la' hwéé- da' hnäh' Jerusalén la-. Jøø' da' lä-jiih' jā- he- ga-bāāh- Dio hñii' kwa', ja-ba' lä-koō- ga-jwééh' hnäh' jāā'. ⁵ Ma-ra' ju'dsoo', kyaah' jmi- ba' ga-chaā' Jwaa' dsa- jmi-, pero sa- lä-hii' cha-miih- jmi' saah- hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llé' Na-jngüi'.

Ngaah' Jesús ta' gyuuh'

⁶ Apóstole hi- ma' tääh' kyaah' Jesús, ga-ngiiy' juu' kih':

—¿Hne- Dsa-jøøh' kyaan-, che' na' na' kwah' jwé' jmee' dsa- Israel hih- kih' hñii' lä-koō- ma' nøø' kih' dsa- ma-gyuh- jnän' jāā'?

⁷ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Sa- cha- he- kih' lä-ñeh' hnäh' he- jmi', he- ji- ñe- jmee' Dio he- jwah' hnäh' na-, hñii' ba' Täā' na-ngé' jwé' tøøy' hih- lih' jmi' jmeey' lä-ja-. ⁸ Pero wa-ra- ja' Jmi-llé' Na-jngüi' neh- tuh-hoh' hnäh', ja-ga' na' hñah' hnäh' be' mah' leeh' hnäh' hi- jmee' ju'dsoo' kin- jee' jwü- Jerusalén la-, hi- lä-kaa- Judea kyaah' Samária hi- lä-kaa- lä-juh' jmi- gyuu- ka-läh'.

⁹ Ma-ngéé' ma-jäyh' lä-ja-, lä- ma-jéé- ja- dsa- kyaay', ga-sah' Jesús ngaayh' ta' gyuuh'. Ga-hey' jee' jniü', ja- jiih' mo-so' ga-jéé' gyih'. ¹⁰ Jee' tääyh' jéey- ta' gyuuh' ha- lä- ngaah' Jesús, lä-chaā' ja- ga-lla-sééh- uu' dsa- hi- kyeh' hmiih- tø-jléé- cha-néy'. ¹¹ Mah' ga-jäh' dsa- he' siiyh-:

—¿He-la' tääh' hnäh' jééh' hnäh' ta' gyuuh', dsa- galileo? He' ba' Jesús hi- ma-téé- Dio ta' gyuuh' na', ja-ba' lä-koō- jééh' hnäh' ma-ngaayh-, ja-ba' lä-na- jééh' hnäh' jäyh' ka-läh'.

Ga-lleeyh- Matía leé' apóstol lla- Juda

¹² Jäh- kih' Jerusalén chih' moh' Olivo jee' ma' tääh' apóstol he'. Jee' ja- ga-taayh' jwé' ga-näay' ta- Jerusalén, ko-ja- ba' jiuh' uu' le' ma' ngé' dsa- jmi' he- tee- dsa- dsé'. ¹³ Lä- ma' ga-lla-näay' Jerusalén, ga-wiiy' jee' ga-té' to' jwéé' hne', ja-ba' jee' ma' tääyh' jāā'. Jee' ja- ga-lla-näā' lä-jéé- hi- he', Pee' kyaah' Jacobo, Jwaa-, Andre', Felipe, Tamá, Bartolomé, Matá, Jacobo joø' Alfeo, Simón Zelote, hi- Juda øøh' Jacobo. ¹⁴ Lä-jéé- hi- he' ma' tääh' täā' ngiiy' kiyh' kih' Dio lä-kaa- tuh-dsëy', hi- ma' tääh' dsa- mé', kyaah' øøh' Jesús hi- María chooy'.

¹⁵ Jee' lä-jéé- dsa- he' tee' hñā-laa' dsé- gyeé'. Koō- hä' kih' jee' lä-jé- jmi' ja-, ga-noo- Pee'

to¹ dsaah¹ jee¹ kih¹ dsa⁻ kyaayh¹ mah¹ ga⁻ siiyh⁻:

16 —Hnäh¹ øøhn¹, ga⁻ jmee¹ bii¹ ga⁻ lä⁻ te¹ lä⁻ koh¹ jäh¹ juu¹ kih¹ Dio he⁻ ga⁻ sii¹ David lä⁻ koo⁻ ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii¹ kiyh¹ jää¹. Juu¹ ja⁻ ga⁻ hlëeh¹ kih¹ Juda hi⁻ ma¹ jää⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ sooh¹ kih¹ Jesús. 17 Hi⁻ he⁻ ma¹ laa¹ kwaan⁻ dsa⁻ kyaah¹ jnääh¹, koo⁻ ba¹ ma¹ la¹ ta¹ kyaah¹ jnääh¹ kyaayh¹. 18 (Hi⁻ he⁻ ga⁻ la¹ koo⁻ jwi¹ hwa¹ kyaah¹ jñeey¹ he⁻ ga⁻ liyh¹ kwaan⁻ kih¹ he⁻ hliih¹ he⁻ ga⁻ jmeey¹. Hwa¹ jee¹ ga⁻ lay¹ ja⁻, ga⁻ tayh¹ ta¹ cha¹ jëe⁻ mah¹ ga⁻ nñi⁻ tuyh¹, hi⁻ ga⁻ hwëe⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ ma¹ tääh¹ neh⁻ tuyh¹. 19 Lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ Jerusalén ga⁻ nuuy¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻ la¹ kih¹ Juda, he⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ cheey⁻ hwa¹ ja⁻ Acéldama. Juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh¹ hwa¹ kih¹ jma⁻.) 20 Kye⁻ da¹ hnäh¹ kwaan⁻ lä⁻ koh¹ na⁻ sii⁻ në⁻ Salmo:

Hne¹ kiyh¹ wa¹ jäh¹ ta⁻ jmah¹, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ wa¹ dsa⁻ taah¹ jee¹ ja⁻. Hi⁻ na⁻ sii⁻ ka⁻ läh¹ lä⁻ la⁻: Wa¹ jäh¹ goo⁻ jñah¹ ta⁻ kiyh¹.

21 Ngoo¹ ba¹ Pee¹ hlëeh¹ lä⁻ ja⁻, ga⁻ jäh¹:

—He⁻ ja⁻ jmee⁻ bii¹ hñaan¹ jaa⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ hääh¹ tääh¹ kyaah¹ jne¹ lä⁻ jiih¹ ma¹ gya¹ Jesús. 22 Hñaan¹ jaa⁻ hi⁻ hääh¹ jee¹ jnän¹ lä⁻ ma¹ ga⁻ choo¹ Jwaa⁻ jmi⁻ kih¹ Jesús, lä⁻ jiih¹ ga⁻ tē¹ jmi⁻ ya⁻ hëe⁻ Jesús jee¹ jnän¹ ngaayh¹ ta⁻ gyuu¹. Hi⁻ he⁻ lee¹ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ ju⁻ dsoo⁻ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ jne¹, he⁻ ga⁻ lä⁻ jiih¹ Jesús —ga⁻ jäh¹ Pee¹.

23 He⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ uu¹ dsa⁻ ñuu¹, ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ José hi⁻ ma¹ chee⁻ Barsabá (hi⁻ he⁻ ma¹ tēeyh⁻ Justo) hi⁻ ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ Matía. 24 Mah¹ ga⁻ taayh¹ ngiiy¹ kih¹ Dio, ga⁻ jäh¹:

—Hne⁻ Dio, hi⁻ kyuu¹ ha⁻ lä⁻ la¹ tuh⁻ dsé¹ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻, hääh¹ jnääh¹ hi⁻ jaa⁻ jee¹ lä⁻ uu¹ hi⁻ ma¹ lleeh¹, 25 mah¹ dsa⁻ he⁻ gooy⁻ ta⁻ la⁻, leey¹ apóstol, kooy⁻ në⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻ be¹

Juda, Juda hi⁻ ga⁻ tah¹ jwë¹ hliih¹ hi⁻ ngoo¹ jee¹ lle⁻ kih¹ tēey⁻.

26 He⁻ ja⁻ ga⁻ kooyh¹ suert hi⁻ Matía ba¹ ga⁻ tēe¹ he⁻ ja⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻ jmääh¹ kwaan⁻ kyaah¹ gya⁻ kaa⁻ apóstol he⁻.

2

Ga⁻ jyooy¹ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii¹ kih¹ Dio në⁻ kih¹ dsa⁻

1 Lä⁻ ma¹ ga⁻ tē¹ jmi⁻ Pentecosté, ma¹ tääh¹ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ he⁻ ko⁻ jøh¹ koo⁻ ba¹ cha¹ neh⁻. 2 Ni⁻ juu¹ ga⁻ sa⁻ cha⁻, ga⁻ hiji¹ goo⁻ gyuu¹ lä⁻ hiji¹ lle⁻ tä¹ he⁻ ga⁻ ngëe⁻ lä⁻ ga⁻ dsa⁻ cha¹ neh⁻ jee¹ ma¹ tääh¹ ja⁻. 3 Jee¹ ja⁻ ga⁻ lä⁻ jnääh⁻ në⁻ kih¹ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ he⁻ la⁻ lä⁻ koh¹ mi⁻ je⁻ he⁻ hëe⁻. 4 Hi⁻ ga⁻ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻, ga⁻ jyooy¹ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii¹ neh⁻ tuh⁻ dsëy¹, hi⁻ ga⁻ løoy¹ hlëeyh⁻ jyooy¹ juu¹ lä⁻ koo⁻ ga⁻ kwa¹ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii¹ he⁻ hlëeyh⁻.

5 Lä⁻ ma¹ jmee⁻ dsa⁻ judiu jmi⁻ juu¹ jwi⁻ Jerusalén, chaa⁻ jwëe⁻ dsa⁻ ñuu¹ hi⁻ mi⁻ teh¹ kyaah¹ Dio hi⁻ go⁻ nää⁻ lä⁻ kaa⁻ lä⁻ juu¹ jmi⁻ gyuu¹. 6 Hi⁻ ma¹ ga⁻ nuuy¹ hiji¹ goo⁻, ga⁻ lla⁻ nää⁻ jwëe⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻ kah¹ ga⁻ gwëh¹ huu¹ dsë⁻ kiyh¹, jëeh¹ ga⁻ nuuy¹ hlëeh¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ cha¹ neh⁻ ja⁻, juu¹ kiyh¹ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻. 7 Ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsë⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ he⁻ mah¹ ma¹ jëe⁻ dsayh⁻, ma¹ jäh¹:

—¿Che¹ ja⁻ dsa⁻ galileo lä⁻ jëe⁻ hi⁻ tääh¹ hlëeh¹ na⁻? 8 ¿Ha⁻ lä⁻ ja⁻ he⁻ hlëeyh¹ juu¹ jnän¹ he⁻ hlëeh¹ jne¹ he⁻ kyaah¹ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ jne¹? 9 Hwa¹ jee¹ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ jne¹ chee⁻: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto hi⁻ Asia, 10 Frigia, Panfilia, Egipto, hi⁻ cha⁻ ga⁻ jyooy¹ jwi⁻ he⁻ na⁻ hee⁻ hwa¹ Africa he⁻ kye⁻ ta⁻ cha¹ né¹ ga⁻ kih¹ hwa¹ he⁻ chee⁻ Cirene. Hi⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ ya⁻ nää⁻ Roma. Ko⁻ llaa⁻ hi⁻ he⁻ llaa¹ judiu, hi⁻ ko⁻ llaa⁻ hi⁻

ja-ga' ga-taah' kyaah' judiu. 11 Hi-
chaa- hi- ma-ya-naa' Creta, hi-
ma-ya-naa' Arabia ka-lah' hi-
la-jee- ba-jne' nua- jne' hlee-h' dsa-
na- juu' jnan', kway- juu' ha- la- la-
he- juh-gaa- he- jmee- Dio.

12 Ga-la-dsaa- dsē' la-jee-
dsa- he', mah' ga-kah' ga-gweh'
huu-dsē- kiyh', ma' llay- juu' kyaah'
dsa-kyayh':

—¿Hee- hnøø' jah- he- täayh'
jmeey- la-na-?

13 Pero hi- njah' ma' mi-kwayh':
—Hi- hee' ba' na- —ma' jäyh'.

Ga-kwa' Pee' juu' kih' Jesús

14 He-ja- ga-noo- Pee' ko-jøh'
kyaah' la-jee- gya-kaa- dsa-kyayh',
mah' ga-hlee-yh' ki-gaa- ga-jäyh':

—La-jee- hnäh' judiu hi-
ma-ya-naa' jee' jmi- hi- hnäh' hi-
chaa- jee' jwi- Jerusalén la-, nuu-
da' hnäh' juu' kin- mah' la-ngēeh'
hnäh' ha- la- la' he- jmee- Dio jee'
kyaa' jnaäh'. 15 Sa- hee' hi- tääh'
la- la-koø- jmeeh- hnäh' huu-dsē-
na' ga- ma-tē' ba' ko-hi- ñu'. 16 He-
ma-taah' hnäh' ma-nuah- hnäh'
na', kih' he- la- na- ga-hlee-h' Joel
hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo':

17 La-la- ga-jäh' Dio:

“Jee' llaa- jmi- cheen- jmi-llē' kin-
neh- tuh-dsē' la-jee- dsa-
chih-mē' chih-ñuah- kyaah' hnäh'
hlee-h' juu' he- kwan'.

Chih- kwa- kyaah' hnäh' jēē' he-
mi-jnaän' kiyh',
hi- jmeen- kē' dsa- ma-gyuh-
kyaah' hnäh'.

18 Ma-ra- ju-dsoo' cheen- jmi-llē'
kin- neh- tuh-dsē' hi- mē'
hi- ñuah- hi- jmee' ta-he'
kin-
mah' ngēēy' juu' kin- kih' dsa- jmi-
ja-.

19 Gyuh' jmi-gyuh- jmeen- he-
jmeey' dsaa- dsē' dsa- hi-
jmeen- he- juh-gaa- nē' hwa'

la-, kyaah' jma-, kyaah' je-,
kyaah' cha-miuh- ñē'.

20 La-läh- nē' hyoo-, la-gyuu' sih-,
jäa' ja-ga' jä- jmi- juuh- jmi-
goo- kih' Dio.

21 Hi- la-jee- hi- ngii- kih' kih' Dio,
hi- he' ba-läa'.”

22 'Hnäh' hi- laa- israelita
dsa-goon-, nuu- da' hnäh' juu'
la-. La-koø- ma' ja' Jesús dsa-
chaa- Nazaret jee' kyah' hnäh', Dio
ga-mi-jnaä- he- laay' hi- na-hña'
kyayy'. Jēeh', ma-ñeh' ba' hnäh',
ja- he- koø- nēē' he- juh-gaa-
ga-jmeey' jee' kyah' hnäh' he-
ga-jmee' dsaa- hoh' hnäh'. 23 Pero
ma-na-la- ba' huu-dsē- kih' Dio
ha- lä- le' kiyh'. Ne- bih' ha-
lä- jmeeh' hnäh' kih' Jesús. Lä-
ma' ga-hey' gooh- hnäh' ga-chaah'
hnäh' hi- ga-ngēeh' hnäh' goo- dsa-
hña- dsē', mah' ga-täa- dsih' dsøh'
hma-cru'. Jee' ja- ga-juuy'. 24 Pero
ga-tuh' kiyh' jee' ma' jii- lä-køh'
ma' ga-juuy'. Ni- koø- sa- ga-lih'
ma' lla-dsēē' kiyh', ma-ra- he-
ga-mi-jiih' ba' Dio ka-läh'. 25 Nuu-
da' hnäh' la-koø- ga-hlee-h' David
kih' Jesús:

Lä-jē- jmi- ba' cheh' Dio kyaah' jnä'
kih' he- gyay' jwoo' ra-lluuy'
kin-
he-ja- sa- jeh' dsen-.

26 He-ja- chaa- ba' jnä' llu', jēē- ba'
dsen- hān' kiyh',
cha- ba' o-jøh- dsē- kin- kyaayh'.

27 Jēeh', sa- kwah' jwē' jān' neh-
to-høø-,
ni- sa- kwah' jwē' jyah- jmi-ngo'
kin-, jnä' hi- na-jngēē'
kyaah'.

28 Ga-mi-jnaäh' kin- jwē' he- jmee-
chaan-.

Hne- ba' jmeeh' jēē- dsen-
cha-miuh- kih' he- cheh'
kyaah' jnä', ga-jäh' David.

29 'Hnäh' dsa-goon-, sa- na-hee-
he- jwahn- la- kih' dsa- ma-gyuh-
jnan- David. Ga-juuy' hi- ga-haay'.

Ja-ba' hwa' jnän` la- na-haay' lä`jiih' na'. ³⁰ Pero ga-ngëe' bih' juu' kih' Dio hi' ma-ney- lä`koo- ga-bääh- Dio hñii' jmee' kiyh'. Ga-tää` Dio hñii', ga-siiyh': "Jaa- kih' jee' lä`jëe- sa'ju- kyah' ya-hëe' hi- lee' Cristo mah' kooy- në' kyah', leey' rey." ³¹ Ma-ñe- ba' David ha- lä- le' ta' cha'në', he-ja- ga-hlëeyh' kih' he- lä`jiih' Cristo, ga-jäyh': "Sa- jäy' neh' to-høø- hi' ni' sa' hee' jmi-ngo' kiyh'." ³² Dio ga-mi-jiih' Jesús hi- hlëehn' kih' la-. Lä`jëe- jnääh' jmee- jnääh' ju'dsoo' he- ga-lä`jiih' Jesús. ³³ Mah' ngaayh' na'gyay- jøøyh' jwoo' ra-lluuy' kih' Dio. Hi' ga-hyoyh' Jmi-lle' Na-jngii' 'lä`koh' hmooh' he- ga-jmee' Täa' kyaayh', ja-ga' ga-cheey' Jmi-lle' Na-jngii' ja- kyaa' jnääh'. He- ja- na- he- jëeh' hnäh' na' hi' he- nuuh- hnäh' ka-läh'.

³⁴ Jëe' da', ja- he' David hi- ga-sah' gyuuh'. He' ba' hñiiy' ga-jäyh' lä-la-:

Ga-jäh' Dio siiyh' Dsa-jøøh' kyaan': "Na' jwoo' ra-lluuy' kin' la-,

³⁵ lä`jiih' lloo- jmi' toohn' gooh- he- jmeeh' hih' kih' hi- na-høøh' kyah'", ga-jäh' David.

³⁶ Lä`jëe- jne' dsa- Israel, hnøø' lä`ngëe' jne', juu' la- la' ma-ra- ju'dsoo'. He' ba' Jesús hi- ga-tääh' hnäh' dsöh' hma-cru', he' ba' hi- he' na- ga-jmää' Dio laay' Dsa-jøøh' jnän' hi' ga-hñay' laay' Cristo —ga-jäh' Pee'.

³⁷ Peer- ga-saah' dsa- he' llii' ma' ga-nuuy' juu' ja-, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' Pee' kyaah' jñah' apóstol, ga-jäyh':

—Dsa-goon~, ¿hee- na- jmee' jnääh' na'?

³⁸ Ja-ga' ga-jäh' Pee' siiyh':

—Jëeh' hnäh' kyaah' Dio, chaa` hnäh' hñaa'h' jmi- lä`jaa- lä`jaa- hnäh' lä`hih' he- ga-jmee' Je- sucristo mah' dsa-che' dso'kye-

kyah' hnäh', hi- lä`ja- hñah' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii' he- kwa- Dio. ³⁹ He- jnä- ba' jne' la- he- ga-jäh' Dio kwa', he- kih' gyuu- jnän', he- kih' hi- tääh' uu'. La' kih' lä`hi' në' hi- tëeh- Dio —ga-jäh' Pee'.

⁴⁰ Ga-kwëeh' Pee' nuuh' hi- ga-hlëeyh' kyaah' cha-ga'miih- juu', ga-jäyh':

—Lää` hnäh' hñaa'h' kih' he- hliih' he- cha- jmi- gyuu' la'.

⁴¹ Lä`jëe- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio he- ga-kwa' Pee' jmi' ja-, tee' hnë- mil hi- ga-saa- jmi-. Lä`jëe- dsa- he' ga-jmee' ko-jøh' kyaah' hi- ma-tääh' jää', lä`ja- ga-lä`jwëe' gyih'. ⁴² Lä`jëe- dsa- he' ga-taah' nuuy- lä`jë- juu' he- ga-kwa' apóstole. Ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' koo- ba' huúdsë-, hi- lä`ja- ma' kuyh- he'ñiih' lä`hih' kih' Jesús, hi- ko-jøh' ba' ma' ngiiy' kiyh' kih' Dio.

Lä-la- ga-jmee' lä`jëe- hi- ga-heeh- kih' Jesús ma' to-në'

⁴³ Peer- ga-lä`goo- dsë' lä`jëe- dsa- ma' ga-jëey' cha-miih- he- juh-gaa- he- ga-jmee' apóstole.

⁴⁴ Lä`jëe- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio ga-taayh' ko-jøh'. Ga-jmee' bih' llu' dsëy', ga-jmeey' kwaan- la' kih' lä`jëe- ba' he- cha- kiyh'.

⁴⁵ Ga-hñiiy' hwa' kiyh', ga-hñiiy' he- cha- kiyh'. Lä`jë- kuu' he- ga-liyh' ja-, ga-ti' ga-llooyh' kih' hi- la-kyaa'.

⁴⁶ Lä`jë- jmi' ba' ma' dsa-ñeey- ko-jøh' koo' gwah- juuh- ja-, hi' lä`ja- ma' dsa-ñeey- cha'neh- kih' dsa-kyaa'yh' ma' kuyh- ma-nuu- kih' Jesús. Lä`kaa- tuh-dsëy' ma' kuyh- ko-jøh'. Sa' cha- huúdsë- ma' kyey- ni' miih-. ⁴⁷ Ma' häy' kih' Dio hi' dsa-gooy' ma' tih- ba' dsëy' lä`koo- ma' jmeey-. Koo- jmi' koo- jmi' ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän' ga-lä`jwëe' ga-dsa- hi- lle' kih' lää'.

3

Ga'hlaa' jaa- dsa-jluuh'

1 Koo- hä' ngoo' Pee' kyaah' Jwaa- ta' gwah-. Hor- ja- ma' dsa-naä' dsa- ngiiy- kiyh' kih' Dio ko-hi- hnë- ta' ga-hloo'. 2 Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-jluuh' tiä, hi- ma' jluuh' ga-lä' chaa-. Jee' ja- ma' dsa-llaa- dsih' lä' jë' jmiä' ho'haah' kih' sa' jnë' kih' gwah-. Ho'haah' ja- chee- Na'hnaah'. Jee' ja- ma' gya' ngiiy- kuu' kih' dsa- hi- dsa-naä' gwah-. 3 Ma' ga-jëe' dsa-dsaah' he' ja' Pee' kyaah' Jwaa- dsa-taayh' ta' jee' chih' gwah- ja-, ga-chuuy' kyaah', ga-ngiiy' kuu'. 4 He-ja- ga-noo- Pee' kyaah' Jwaa-, ga-jëey' dsa-jluuh' he' koo- hweh-, mah' ga-jäh' Pee' siyh':

—Jëe' da' jnääh'.

5 Peer- ga-nøh' dsëy' ma' ga-jëey' apóstol he', ma' hyoyh' miih- kuu' ma' laay'.

6 Pero lä-la- ba' ga-jäh' Pee':

—Sa- cha- kuu' tøø- ku'nøø- he- kwëehn- hne-. He- la- ba' kwëehn- hne-. Kyaah' hih- kih' Jesucristo dsa- chaa- Nazaret, noo- mah' ngë'.

7 Hi- ga-sooh' Pee' gooy- ra-llu'1, ga' chaayh-. Lä' chah' ja- ga-lä' bee' ma-tiyy'. 8 Ga-nooy- ko-chih' ga-løoy' ngëy-. Ga-hey' ta' neh- sa' jnë' kih' gwah- kyaah' lä-uu' apóstol he', ma' hëe' dsay' häy- kih' Dio. 9 Lä-jëe' hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-jëey' ngë' dsa- hi- ma' jluuh' he', häy- kih' Dio. 10 Ma' kyuu- ba' dsih', he-ja- ma' jäh'1:

—Hi- he' na- hi- ma' gya' ngii- kuu' ho'haah' he- chee- Na'hnaah'.

Peer- ga-jwaah' dsa-, ga-taayh' jëe- dsayh-, ha- lä- ga-la' kih' dsa-jluuh' he'.

Ga'kwa' Pee' juu' hoo' na'hi' kih' Salomón

11 Ga-naä' apóstole ta- hoo' na'hi' kih' Salomón hi- dsa-jluuh' hi- ga-hlaa' he' sa- ga-tuy' jmeey- ko-jøh' kyaah' apóstole. Ha- koh' sa- ma' dsaa- dsë' lä-jëe' hi-

ga-kuh' jee' ja-. 12 Ma' ga-jëe' Pee' ga-kuh' dsa- he', he-ja- ga-jäh'1:

—¿He-la' dsaa- hoh' hnäh' dsa- Israel he- jëeh- jnääh' lä-na'? ¿Che' laah' hnäh' he- mi-te' jnääh' cha-ga'miuh- he-ja- ma-mi-hlää' jnääh' dsa-nuuh- la- o che' laah' hnäh' cha-cha-miuh- be' kyaä' jnääh' ? 13 Dio kyaä' Abraham, Dio kyaä' Isaac, Dio kyaä' Jacob, Dio kyaä' dsa- ma-gyuh- jnän' ga-jmäy' jøøh' jooy' Jesús hi- ga-ngëeh' hnäh' goo- Pilato. Hi- lä-koo- ma' ga-jäh' Pilato ma' lääy', sa- ga-heeh' hnäh' kiyh'. 14 Hi- lluu' he', hi- sa- ää- ni- miuh- dsoo', sa- ga-tih' hoh' hnäh' he- ma' lääy'. Ga-tih' ga' hoh' hnäh' he- ga-ngiih' hnäh' kih' Pilato he- ga-laa' jaa- hi- ää- dsoo'. 15 Ga-jngëeh' hnäh' hi- ga-jmää' jne', pero Dio ga-mi-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. Ja-ba' jnääh', jmee' jnääh' ju'dsoo' he- ga-lä-jiiyh'. 16 Kih' he- ma-dsoo' dsë- jnääh' kih' Jesús, he-ja- ba' ma-hlaa' hi- la-hi- jëeh' hnäh' hi' kyuuh- hnih'. He- ma-dsoo' dsë- jne' gwa- kih' Jesús, he-ja- ba' ma-jä' kiyh' go-te' hi- jëeh' hnäh' cheh' la-.

17 Hnäh' dsa-goon-, ma- ba' jnä' he- sa- ga-lä-ngëeh' hnäh', he-ja- ba' ga-jmeeh' hnäh' lä-ja- kih' Jesús, hi- lä-ja- ga-jmee' dsa-ta' ka-läh'. 18 Pero Dio ga-mi-te' lä-koo- ga-jäh' jää'. Lä-jëe' hi- ga-ngëe' juu' kiyh', ga-jmeeyh' juu' ma-ra' he- jëe' ba' wii' Cristo kyaay'. 19 He-ja- jwahn-, wa' lä-dsaa- hoh' hnäh' miuh-, jeeh' hnäh' kyaah' Dio mah' dsa-che' dso'kye- kyah' hnäh'. Ja-ga' na- kwa' Dio jwë' dsa-toohn' llu', 20 hi- cheey' Jesucristo ka-läh', he' ba' hi- ma-nuuh- hnäh' kih' jää'. 21 Pero na', lä- ma-gya' ja-ba' Jesús gyuuh' ya-jwii' lä-jiih' lloo- jmiä' jmeeyh' lä-hmëe' lä-jëe' he-

cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Ga⁻jmee⁻ ba⁻ Dio juu⁻ ha⁻ lä⁻ le⁻ jmi⁻ ja⁻, jëeh⁻ ga⁻chee⁻ bih⁻ hi⁻ na⁻jngëe⁻ kyaay⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu⁻ kiyh⁻ llo⁻joo⁻.
 22 Jëeh⁻, Moisé ga⁻ngëe⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻, ga⁻jäh⁻: “Jee⁻ jnän⁻ la⁻ jmee⁻ Dio ya⁻ hëe⁻ ja⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu⁻ kiyh⁻ lä⁻ko⁻ jmeen⁻ la⁻. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ he⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ jäh⁻ hi⁻ he⁻.
 23 Lä⁻jëe⁻ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he⁻ juu⁻ kih⁻ hi⁻ he⁻, mo⁻so⁻ leey⁻ kwaat⁻ dsa⁻ kya⁻ Dio”, ga⁻jäh⁻ Moisé.

24 Hi⁻ ngoo⁻ ba⁻ Pee⁻ kway⁻ juu⁻, ga⁻jäh⁻:

—Lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu⁻ kih⁻ Dio jää⁻, ga⁻jmeeyh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ jmee⁻ Dio jmi⁻ na⁻. Lä⁻ja⁻ juu⁻ ga⁻kwa⁻ Samuel to⁻në⁻ hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻kwa⁻ hi⁻ ya⁻ nää⁻ këe⁻.
 25 Dsa⁻ goo⁻ ba⁻ jne⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ ja⁻ ba⁻ he⁻ jnä⁻ jne⁻ hmoo⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ Dio kyaah⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻. Mi⁻ dsooh⁻ da⁻ hoh⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻jäh⁻ Dio süyh⁻ Abraham: “Ta⁻ la⁻ kih⁻ sa⁻ ju⁻ kyah⁻, mi⁻ jään⁻ ga⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻.”
 26 He⁻ ja⁻ jwëeh⁻ hnäh⁻, lä⁻ ma⁻ ga⁻ mi⁻ jiih⁻ Dio Jo⁻, ga⁻cheey⁻ jnä⁻ jne⁻ to⁻në⁻ mah⁻ mi⁻ jää⁻ jne⁻. He⁻ hnø⁻ dsa⁻ jëeh⁻ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ jne⁻ mah⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻ ga⁻ jne⁻ he⁻ hlih⁻.

4

Ga⁻jää⁻ Pee⁻ kyaah⁻ Jwaa⁻ cha⁻ në⁻ dsa⁻ ta⁻ Judii

1 Cheh⁻ ga⁻ Pee⁻ kyaah⁻ Jwaa⁻, hlëeyh⁻ dsa⁻ ma⁻ ga⁻ lä⁻ nää⁻ jmi⁻ dsa⁻, ga⁻ lloo⁻ dsa⁻ jøø⁻ kya⁻ poo⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ gwah⁻ hi⁻ ga⁻ lä⁻ nää⁻ saduceo ka⁻ läh⁻.
 2 Lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ ti⁻ dsëy⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ kwa⁻ apóstol, jëeh⁻ ma⁻ hlëeyh⁻ he⁻ lä⁻ jiih⁻ dsa⁻ jee⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ juu⁻, kih⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ jiih⁻ Jesús.
 3 He⁻ ja⁻ ga⁻ saayh⁻ Pee⁻ kyaah⁻ Jwaa⁻. Koo⁻ ga⁻ taayh⁻ neh⁻ ñe⁻ ba⁻,

kih⁻ he⁻ ga⁻ hloo⁻. Ga⁻ jnäyh⁻ neh⁻ ñe⁻ ja⁻ jyoh⁻ jmi⁻.
 4 Peer⁻ jwëe⁻ dsa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsë⁻ ma⁻ ga⁻ nuuy⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. Hña⁻ mil ga⁻ të⁻ ma⁻ la⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ jmah⁻.

5 Ma⁻ ga⁻ jnä⁻ jyoh⁻ jmi⁻, ga⁻ kuh⁻ dsa⁻ ta⁻ në⁻ ta⁻ kih⁻, jee⁻ jwii⁻ Jerusalén ja⁻, kyaah⁻ dsa⁻ gyuu⁻, hi⁻ kyaah⁻ ta⁻ jwoh⁻ kya⁻ ley.
 6 Jee⁻ ja⁻ ma⁻ hää⁻ Aná hi⁻ ma⁻ laa⁻ jmi⁻ dsa⁻ jøø⁻, kyaah⁻ Caifá kyaah⁻ Jwaa⁻ kyaah⁻ Alejandro kyaah⁻ lä⁻ jëe⁻ ga⁻ hi⁻ laa⁻ dsa⁻ kya⁻ jmi⁻ dsa⁻ jøø⁻ he⁻.
 7 Hi⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ mada⁻ ga⁻ hwëe⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ neh⁻ ñe⁻, mah⁻ ga⁻ cheeyh⁻ to⁻ dsaah⁻ jee⁻ ma⁻ täayh⁻ ja⁻, ga⁻ ngüy⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—Hi⁻ kih⁻ hih⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ na⁻, hi⁻ kwa⁻ be⁻ kyah⁻ hnäh⁻?

8 He⁻ ja⁻ ga⁻ hlëeh⁻ Pee⁻ kyaah⁻ cha⁻ miih⁻ be⁻ kih⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻, ga⁻ süyh⁻:

—Hnäh⁻ hi⁻ laa⁻ dsa⁻ ta⁻ dsa⁻ gyuu⁻ kya⁻ dsa⁻ Israel, ma⁻ teeh⁻ hnäh⁻ jnääh⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻ jä⁻ kih⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻, lla⁻ kyaah⁻ jnääh⁻ jmi⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ hlaay⁻.
 10 Hnø⁻ lä⁻ ngëeh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ lä⁻ jëe⁻ ga⁻ dsa⁻ chaa⁻ hwa⁻ Israel la⁻, kyaah⁻ hih⁻ kih⁻ Jesucristo dsa⁻ chaa⁻ Nazaret ba⁻ ma⁻ hlaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jluuh⁻ la⁻. He⁻ ba⁻ Jesús hi⁻ ga⁻ jngëeh⁻ hnäh⁻ dsöh⁻ hma⁻ cru⁻, Dio ga⁻ mi⁻ jiiyh⁻ jee⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ juu⁻. Kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Jesús, cheh⁻ hi⁻ ma⁻ jluuh⁻ la⁻ cha⁻ nëh⁻ hnäh⁻.
 11 Jesús hi⁻ hlëeh⁻ kih⁻ la⁻, laa⁻ lä⁻ koh⁻ mi⁻ kuuy⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ ti⁻ hoh⁻ hnäh⁻, hnäh⁻ hi⁻ laa⁻ lä⁻ ko⁻ të⁻ hyah⁻ kya⁻ Dio. Hi⁻ he⁻ ga⁻ jä⁻ lä⁻ koh⁻ mi⁻ kuuy⁻ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻ në⁻ kih⁻ ko⁻ hne⁻ juuh⁻.
 12 Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ hi⁻ lää⁻ jne⁻, jëeh⁻ jaa⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ ga⁻ kwa⁻ Dio hi⁻ na⁻ ngë⁻ jwë⁻ lää⁻ jne⁻.

13 Ma⁻ ga⁻ jëe⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ ta⁻ he⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ goh⁻ Pee⁻ kyaah⁻

Jwaa', he-ja- ga-taayh`jëe~ dsayh+. Jëeh', ñe- bih' apóstole he' ma' laay' dsa- wa' hi- cha- hi-, ni- sa- kyuuyh~ hwëh' ka-läh'. Hi- ga-lä'kyuuy- he' ba' hi- he' ma' ga-naäy' kyaah' Jesús. ¹⁴ Hi- ga-jëey' he- ma' cheh' dsa- ñuuh- hi- ma' jluuh' he' jee' kiyh' ja-, he-ja- sa- ga-la' ma' jäyh' sa- llu' he- ma-la' lä-ja-. ¹⁵ Mah' ga-jmee' dsa-ta' mada' he- ga-hwëë- apóstole he', ta'ko-jiih' ga-taayh` ga-llay' juu' kyaah' dsa- kyaayh'. ¹⁶ Ma' jäyh':

—¿Ha- lä- llu' jmeen' kyaah' dsa- ñuuh- na-? Ma-ra' ju'dsoo' ga-jmeey' koo- he- juh' gaa- hi- lä-jëe- dsa- hi- chaa- Jerusalén la- ma- ñey-, he-ja- sa- le' jah' jne' sa- dsoo'. ¹⁷ Lä-la- ba' wa' jmeen' mah' mo-so- lä-ñuuh' ga' juu' la- jee' jwii- jnän'. Wa' juuhn' kiyh' mah' mo-so- hlëeh' gyih' ni- jaa- kih' Jesús.

¹⁸ He-ja- ga-tëeyh' Pee' ka-läh' kyaah' Jwaa' ta- në'ta' mah' ga-siiyh':

—Mo-so- hlëeh' ga' hnäh' kih' Jesús, ni- mo-so- mi'tëeh' ga' hnäh' dsa- juu' kiyh'.

¹⁹ He-ja- ga-jëeh- Pee' kyaah' Jwaa' juu' kiyh':

—Jmee' da' hnäh' huudsë- ha- lä- sooh~ kyaä' jnääh' cha'në' Dio, ¿che' llu' ga' he- mi'te' jnääh' kyah' hnäh' lla- he- mi'te' jnääh' kih' Dio? ²⁰ Pero sa- le' tu' jnääh' he- kwa- jnääh' juu' la-, lä-jë- he- ga-jëe' jnääh' kyaah' he- ga-ñuu' jnääh' — ga-jäyh'.

²¹ He-ja- ga-jäh' dsa-ta':

—Ma- ñeh' ba' hnäh' cher' mah' ga-naäh' ga' hnäh' kwah- juu' na-.

Ja-ga' ga-läay'. Sa- ga-jnøoyh' ha- lä- jee' ma' jmeeh' dsih', jëeh' lä-jëe- ba' dsa- ma' jmee' juuh- kih' Dio kih' he- ga-la' lä-ja-. ²² Jëeh', ga-la' koo- he- juh-gaa- kih' dsa- hi- ga-hlaa' he' hi- ma' hää' la- ga' to'loo' ji- ñe-.

Ga'ngi' øøh' jne' kih' Dio mah' hyoyh' be'

²³ Lä- ma' ga-laa' apóstol he', ga-lla-näay' ka-läh' jee' ma' tääh' dsa-kyaayh', ja-ga' ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-jäh' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuuh' he'. ²⁴ Hi- ma' ga-nuu' lä-jëe- dsa-kyaayh', ga-taayh` ko-jøh' lä-jëey- ga-chuuy' kyaah' Dio, ga-jäyh':

—Jaa- hne- ba' jmeeh- hih+, hne- he' Dio hi- ga-jmeeh' gyuuh' hwa', ga-jmeeh' jmi-ñeeh-, hi- ga-jmeeh' lä-jë- he- ga- cha-. ²⁵ Hi- hne- ga-kwah' juu' lä-koo- ga-hlëeh' David hi- ga-jmee' ta'he' kyah' lä- ma' ga-hlëeyh' lä-la-:

¿Hee- ba' la' chi-jwaa- dsa- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu'?

Lä-kaa- jee' jwii-, dsa-taayh' juu' kwee- kyaah' huudsë- he- sa- jmää' ta'.

²⁶ Dsa-kuh' lä-jëe- dsa-ta' kaah', mah' jmeey' ko-jøh' kyaah' dsa-kyaayh',

hnooyh- ha- lä- jee' lla-dsëy' Dio kyaah' Cristo hi- na-lleeh' kyaay', ga-jäh' David.

²⁷ 'Hi- ma-ra- he- ga-la' ba' he- ja- jee' jwii- la-, ga-kuh' Herode kyaah' Poncio Pilato kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- kyaah' dsa- judiu. Ga-hnooy' juu' kih' Jesús, gyuu- hi- na-jngëe' kyaah' hi- ga-hñaah'. ²⁸ Kyaah' be' kyah' hi- kyaah' huudsë- kyah' ma-na-la- juu' jää' ha- lä- le' kih' Jesús hi- ja-ba' lä-ja- ga-jmee' dsa- he' kiyh'. ²⁹ Jëe- da' Dsa-jøøh' kyaan- ha- lä- jøøh- dsa- jnääh' na'. Kwa- be' kyaä' jnääh' hi- jmee- ta'he' kyah' mah' sa- lä-gah' jnääh' hlëeh' jnääh' dsa- kyaah' juu' kyah'. ³⁰ Hii' gooh- në' kih' hi- dsaah' mah' hläay' hi- kwa- be' kyaä' jnääh' mah' jmee' jnääh' cha-miih- he- juh-gaa- kyaah' be' kih' Jesús gyuu-

kyaah' hi- na-jngëe' —ga-jäh' apóstol he'.

³¹ Ma' ga-dsaa' ga-hlëeyh' kyaah' Dio ga-jeh' hwa' jee' ma' tääyh' ja-, lä'chah' ja- ga-taayh' na-kah' bih' Jmi-llë' Na-jngüi', hi- ga-nää' bih' kway' juu' kih' Dio, ni- miih- sa-goyh'.

Ga'kwa' øøh' jne' be' kih' hi-lla'kya'

³² Lä-jëe' dsa- hi- ga-lä-dsoo' dsë' kih' Dio, koo- nëe' ba' ma' la' huu'dsë- kiyh', ni- jaa- sa- ma' jmee' kih' lä-jë- he- ma' cha- kiyh', ga-jmeey' kwaat' la' kih' lä-jëe' ba'. ³³ Kyaah' cha-miih- be', ga-lä-jëe- apóstole ga-jmeey' ju'dsoo' he- ga-lä-jiih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Hi- Dio ga-mi-jøø' cha-miih- kih' lä-jëe' dsa- he'. ³⁴ Jee' kih' dsa- he' ni- jaa- sa- ma' jmee' wëe' kih'. Jëeh' ma' chaa- øøh' jne' hi- ma' høø- hwa', hi- ma' høø- hne', ga-hniy' he- ja- mah' ma' dsa-kay- kuu' he- ma' liyh' ja-, ³⁵ ma' dsa-kwëeyh' apóstole. Hi- apóstole he' ma' ti- ma' llooh- kuu' ja- kih' lä-jaa- lä-jaa- hi- lla'kya'.

³⁶ Lä-ja- ga-jmee' José. Pero apóstole he' ga-mi-chee- dsih' Bernabé. Jmi- kiyh' hnøø' jäh': hi- kwa- be' kih' dsa-. Ma' laay' sa'ju- kih' Leví. Jee' ga-lä'chaa- Bernabé chee- Chipre, hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh'. ³⁷ Hi- he' ma' høø- koo- jwi' hwa' hi- ga-hniy'. Kuu' he- ga-liyh' ja-, na-kay- kih' apóstole.

5

Ga'juu' Ananía kyaah' mëy' Safira

¹ Che' kyuuh- ha- lä- ga-jmee' jaa- hi- ma' chee- Ananía kyaah' mëy' hi- chee- Safira. Dsa- he', ga-hni' koo- jwi' hwa' kih' ka-läh'. ² Ga-taayh' juu' kwee- kyaah' mëy' ha- lä- juuy' mah' hmäy' to'dsaah'

kuu' he- ga-hniy' hwa' ja-. He-ja- na-kay- to'dsaah' ba' kuu' ja- kih' apóstole. (Ga-jmeey' lä-koh' he- ga-kwëeyh' lä-jë- ba'.) ³ He-ja- ga-jäh' Pee' siyh':

—Ananía, ¿ha- lä- ma-he- Tana' neh- tuh-hoh' ma-juuh' kih' Jmi-llë' Na-jngüi', he- ma-hmah' to'dsaah' kuu' he- ma-hniih' hwa' kyah'? ⁴ ¿Ja' he- kyah' ba' hne- ma' la' hwa' ja- ta-ko-jiih' sa- ma-hni? Hi- ma' ga-hniih' hwa' ja-, ¿ja' he- kyah' ba' hne- kuu' he- ga-lëh' kih' hwa' ja-? ¿He-la' ma-ja- huu'dsë- hliih' he- ma-jmeeh' lä-na-? Ja- he' dsa- na- hi- ma-juuh' kih', kih' Dio ba' na- ma-juuh'.

⁵ Ma' ga-nuu' Ananía juu' ja-, ga-tayh' hwa', ga-juuy' go-te'. Peer- ga-lä-goo- dsë' lä-jëe' dsa- ma' ga-nuuy' he- ga-la' lä-ja-. ⁶ Chih- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-bäayh- Ananía koo- hmiih-, mah' ga-jäay' na'haay'.

⁷ Ga-lä-hii' koo- hnë- hor-, ja-ga' ma' ga-lloo' mëy' jee' ma' tääh' apóstole, ni- sa- ñey- he- na- ma-la'. ⁸ He-ja- ga-jäh' Pee':

—Chiuh' jnä', ¿che' ko-ja- jiih' ga-këe' hwa' kyah' hnäh' he- ga-hniih' hnäh'?

He-ja- ga-jäh' dsa-më' he':

—Ja-ba' ko-ja- ga-këe'.

⁹ Mah' ga-jäh' Pee' siih- dsa-më' he':

—¿Ha- lä- ma-taah' hnäh' juu' kwee- ma-juuh' hnäh' kih' Jmi-llë' kih' Dsa-jøøh' jnän', laah' hnäh' sa- cha- he- le'? Jëe' da' hi- tääh' ho'haah' na-, hi- ma-ya-nää' ma-na'haa' dsa-ñuuh- kyaah'. Ja-ba' lä-na- dsa-näay' dsa-jäay' hne- ka-läh'.

¹⁰ Hi- lä'chah' ja- ga-tah' dsa-më' he' cha-në' Pee', ga-juuy'. Hi- chah' ba' ga-lla-nää' chih-ñuuh- he' jee' ma' kya' dsa-më' he' hi' ga-jëey' ma-na-juuy'. He-ja- ga-jäay' na'haay' ja-ba' koo'

kih¹ dsa⁻ñuu^h- kyaay¹. 11 He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻goo⁻ jwërte dsë⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻jñah¹ hi⁻ ga⁻nuu¹ juu¹ ja⁻, ga⁻lä⁻goo⁻ dsëy¹ ka⁻lä^h.

12 Peer⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ ma¹ jmee⁻ apóstol jee⁻ jwi⁻ ja⁻. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio ga⁻jmee⁻ ko⁻jøh¹ kyaayh¹ jee⁻ la⁻ hoo⁻ na⁻hii⁻ kih¹ Salomón.

13 Ga⁻tih¹ ba⁻ dsë⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ ma¹ jmee⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio, pero sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy¹ ma¹ jmeey⁻ ko⁻jøh¹ kyaayh¹. 14 Ma⁻ke⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻la¹, ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻lä⁻jwëë⁻ ga⁻dsa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ kih¹ Dio, jwëë⁻ dsa⁻ñuu^h- hi⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻më⁻ ka⁻lä^h.

15 He⁻ja⁻ ma¹ dsa⁻jääy⁻ dsa⁻dsaah¹ kyaay¹ na⁻kyaay¹ në⁻ jii¹ cha⁻hoo⁻ jwë⁻ jee⁻ ma¹ dsa⁻ngëë⁻ Pee¹, ma¹ laay¹ ha⁻ ga⁻che⁻tëëy¹ miih⁻ hi⁻ kih¹ Pee¹ wa⁻ra⁻ ga⁻ngëëy¹ jee⁻ ja⁻. 16 Hi⁻ ma¹ go⁻nää⁻ hi⁻ chaa⁻ jwi⁻ he⁻ tääh¹ jäh⁻ kih¹ Jerusalén jääy⁻ dsa⁻dsaah¹ kyaay¹, hi⁻ ma¹ jääy⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hlih¹. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁻ ma¹ dsa⁻jä⁻ kih¹.

Koq⁻ ka⁻lä^h ga⁻saayh¹ apóstole he⁻

17 Peer⁻ ga⁻lä⁻lleë⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻ saduceo hi⁻ laa¹ dsa⁻kyaayh¹. 18 He⁻ja⁻ ga⁻saayh¹ apóstole he⁻, ga⁻taayh⁻ neh⁻ñe⁻. 19 Pero hwë⁻ ja⁻, ga⁻lloo¹ jaa⁻ ángel kyaay¹ Dio, ga⁻näy¹ hoo⁻ neh⁻ñe⁻ ma¹ ga⁻hwëëy¹ apóstol he⁻, ga⁻siiyh⁻:

20 —Go⁻nää⁻ hnäh¹ ka⁻lä^h, hi⁻ na⁻chëh¹ ba⁻ hnäh¹ hoo⁻ na⁻hii⁻ kih¹ gwah⁻ oo⁻, ja⁻ kwah⁻ hnäh¹ juu¹ na⁻hñaa¹ lä⁻jëë⁻ ha⁻ lä⁻ jmee¹ Dio chaa⁻ dsa⁻ ta⁻ la⁻ kih¹ Jesús.

21 Ga⁻mi⁻te⁻ bih¹ lä⁻koh¹ ga⁻nuuy¹. Tiih⁻ ga⁻ ma¹ ga⁻jnä¹, ga⁻nääy¹ ta⁻ hoo⁻ na⁻hii⁻ kih¹ gwah⁻ ja⁻, ga⁻taayh⁻ mi⁻tëëy⁻ dsa⁻.

Ta⁻ko⁻jiih¹ ja⁻, jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ kyaah¹ dsa⁻kyaayh¹ ga⁻lla⁻nääy¹

në⁻ta⁻ kiyh¹, mah¹ ga⁻jøøyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ta⁻ hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuu^h hi⁻ na⁻hñaa¹ kyaay¹ dsa⁻ Israel hi⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ he⁻ dsa⁻kyaay¹ hi⁻ tääh¹ neh⁻ñe⁻. 22 Ma¹ ga⁻lla⁻nää¹ poo⁻ neh⁻ñe⁻ sa⁻ chaa⁻ apóstol he⁻ mo⁻ tääh¹. He⁻ja⁻ ga⁻nääy¹ na⁻jmeeyh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ ta⁻, 23 ma¹ jäh¹:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, ma¹ ga⁻lla⁻nøø¹ jnääh¹ jee⁻ chih¹ neh⁻ñe⁻, na⁻jnë⁻ ba⁻llu¹, tääh¹ ba⁻ hi⁻ høø⁻ neh⁻ñe⁻. Pero ma¹ ga⁻nä⁻ jnääh¹ hoo⁻ neh⁻ñe⁻ ja⁻, sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ —ga⁻jäh¹.

24 Ma¹ ga⁻nuu¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ kyaah¹ juu¹ poo⁻, kyaah¹ lä⁻jëë⁻ ga⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah¹, he⁻ja⁻ ga⁻taayh⁻ jmeey⁻ to¹ dsëy¹ ha⁻ jiih¹ lla⁻nää¹ apóstole he⁻ kyaah¹ juu¹ ja⁻. 25 Hor⁻ja⁻ ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ juu¹:

—Hi⁻ ga⁻tääh¹ hnäh¹ neh⁻ñe⁻, hii⁻ tääh¹ ka⁻lä^h hoo⁻ na⁻hii⁻ kih¹ gwah⁻ hlëëyh⁻ dsa⁻ —ga⁻jäh¹.

26 He⁻ja⁻ ngoo⁻ juu¹ poo⁻ kyaah¹ dsa⁻ kyaay¹ na⁻teey⁻ ka⁻lä^h apóstol he⁻, kyaah¹ juu¹ llu¹ ba⁻. Sa⁻ ga⁻kaayh¹, kih¹ he⁻ goyh⁻ te⁻ dsa⁻kuu¹ kiyh¹.

27 Ma¹ ga⁻lla⁻nääy¹ në⁻ta⁻, na⁻jää⁻ dsih¹ cha⁻në⁻ dsa⁻ ta⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ siiyh⁻ apóstole he⁻:

28 —Ja¹ ga⁻chiih¹ jnääh¹ hnäh¹ ma¹ ja⁻, mo⁻ to⁻ hlëëh¹ ga⁻ hnäh¹ dsa⁻ juu¹ kih¹ Jesús? Pero he⁻ ma⁻jmeeh¹ hnäh¹, lä⁻ ga⁻dsa¹ jee⁻ jwi⁻ Jerusalén la⁻, ma⁻mi⁻tëëh¹ hnäh¹ dsa⁻, nuuh⁻ kyah¹ hnäh¹, hnooh⁻ hnäh¹ bääh¹ jnääh¹ he⁻ ga⁻juu¹ dsa⁻ñuu^h he⁻.

29 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Pee¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ he⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jñah¹ apóstole, ga⁻jäh¹:

—Jmee⁻ bi⁻ he⁻ mi⁻te⁻ jne⁻ kih¹ Dio ba⁻, lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ mi⁻te⁻ jne⁻ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻. 30 Dio kyaay¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jñän¹ ga⁻mi⁻jiiyh⁻ Jesús hi⁻ ga⁻jngëëh⁻ hnäh¹ na⁻taa⁻ dsoh¹ hma⁻cru⁻. 31 Hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻llaa¹ Dio Jøøh¹ jwoo¹

ra-lluu' kiyh', ga-jmääy' dsa-ta' hi' ga-hñaay' lääy' dsa-. Lä-ja- ga-näy' jwë' kih' dsa- Israel, mah' dsa-jëeyh' kyaah' Dio hi' lä-ja- dsa-che' dso'kye- kiyh'. ³² He-ja- jmee' jnääh' dsoo' kih' juu' la-. Hi' lä' kye- Jmi-llë' Na-jngüi' jmee' dsoo' ka-läh', ja-ba' he- ga-kwëeh' Dio lä-jëë' hi- nuuh' kiyh'.

³³ Lä- ma' ga-nuu' dsa-ta' he', ga-ya-jëë' dsëy' cha-miih-, hnøøy' ma' jngëeyh' apóstol he'. ³⁴ Pero jee' kih' dsa-ta' he' ma' hää' jaa- fariseo hi- ma' chee- Gamaliel. Hi- he' ma' laa' jaa- ta-jwoh' kyaa' ley hi' lä-jëë' ba' dsa- ma' jmääy' jøøh'. Ga-noo- ta-jwoh' he' mah' ga-jmeey' mada' he- ga-hwëë- apóstole ko-hwëë'. ³⁵ Mah' ga-jäyh':

—Jëë' da' hnäh' dsa-ta', dsa-goon- hi- chaa- Israel la-. Leeh- hnäh' hee- na- jmeeh' hnäh' kih' dsa- na-. ³⁶ Mi-dsooh' da' hoh' hnäh' ha' lä' ga-la' jee' jnän' jää'. Ya-hëë' jaa- dsa-goo' jne' hi- ma' chee- Teuda. Ga-jmääy' hñiiy' jøøh'. Koo- kye' hña-laa' dsa- hi- ga-kuh' kyaayh'. Pero ga-juu' dsa- he', hi' lä-jëë' hi- ma' nuuh' kiyh' ga-sa' ga-jñee'. Jee' ja- ga-dsaa' juu' kiyh'. ³⁷ Ma-ngëë' he- ja-, jii- he- ga-sooh' censo, ya-hëë' Juda dsa-galileo. Lä-ja- jwëë' dsa- ga-jøøh- hi- he' hi- ja-ba' lä-ja- ga-juuy' hi' lä-jëë' dsa- kyaay' ga-sa' ga-jñee' ka-läh'. ³⁸ He-ja- jwëëhn- hnäh' tøø' dsa- na-, wa' lla-näay' kiyh'. Cher'mah' nuuh' he- kyey- na-, la' huudsë- kih' dsa- ta-jmah', o cher'mah' hñii' bih' jmeey' lä-na-, llaa' ba' juu' na-. ³⁹ Pero cher'mah' la' kih' Dio juu' he- kway- na-, sa' lä-këh' hnäh' jmi' heeh' hnäh'. Leeh- hnäh', le' ga-che- lla-dsëeh- hnäh' kih' Dio —ga-jäh' Gamaliel siiyh- dsa-ta' he'.

⁴⁰ Ga-heeh- ba' dsa-ta' he' juu' he- ga-hlëeh' Gamaliel ja-

Ja-ga-ga-tëey- ka-läh' apóstole he', ga-kway' kih' hi' ga-juuyh' kih' mah' mo-so- hlëeh' gyih' kih' Jesús. Ja-ga-ga-tøøy'. ⁴¹ Ma' ga-hwëë- apóstole cha-në' dsa-ta' he', ma' chaa- bih' llu'. Jëë- ba' dsëy' kih' he- ga-kwa' Dio jwë' he- ga-jëey' wi' kwaat- kih' Jesús. ⁴² Lä-jë- jmi' ba' sa' ma' tuy- mi-tëey' dsa- hi' kway- juu' kih' Jesús hi- jäyh' laa' Cristo. Lä-ja- ma' jmeey- hoo' na-hii' kih' gwah- hi' cha'neh- kih' dsa- ka-läh'.

6

Ga-hñaay' gyee' dsa- hi- jmee' be' kih' apóstole

¹ Jmi' ja- ga-lä-jwëë' ga' hi- ga-heeh- kih' Jesús. Ma-ja- ga-soo- juu' jee' ti-llooyh- he- kuh- dsa- koo- jmi' koo- jmi'. Ga-lä-hnee- hi- ma' hlëeh- griego kyaah' hi- ma' hlëeh- hebreo, kih' he- sa- na- kah' kwee- wi' he- ga-hyoh' dsa-më' hñii' hi- hlëeh- griego lä-koh' te' he- ga-hyoh' hi- ma' hlëeh- hebreo. ² He-ja- lä-jëë' ga-tuu' apóstole he' ga-jøøyh- lä-jëë' hi- ma' heeh- juu' kih' Dio mah' ga-taayh' juu', ga-jäyh':

—Sa- sooh- kyaa' jnääh' he- ta' jnääh' kwa- jnääh' juu' kih' Dio mah' ti'llooh' jnääh' he- kuh- dsa-. ³ He-ja- jwëëhn- hnäh' øøhn', lleë' hnäh' gyee' dsa- hi- hii' juu' kih' jmee- he- llu' jmah', dsa- hi- ngëë' hi- ma-hyoh- cha-miih- be' kih' Jmi-llë' Na-jngüi'. Hi- he' ba' dsa-he' goo- ta-la-. ⁴ Jnääh' ga-nøø' ba' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio hi- kwa' jnääh' juu' kiyh' ka-läh'.

⁵ Ga-jä' ba' kwee- juu' kih' ga-lä-jëë' dsa- he'. He-ja- ga-hñaay' Esteban hi- ma' dsoo' dsë' cha-miih- kih' Dio hi- ma' kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-llë' Na-jngüi'. Hi- ga-hñaay' Felipe kyaah' Prócoro, kyaah' Nicanor, kyaah' Timón, kyaah' Parmeno,

kyaayh' Nicolás dsa- chaa- Antioquía. Nicolás he' sa- ma' laay' judiu pero ga- ngëey' hñiiy' mah' leey' koo- ba' kyaayh'.⁶ Lã-jëë- hi- he', na'jääy- cha- n' apóstole. Hi- lã- chah' ja- ga- kye- apóstole goo- n' kiyh', ga- ngiiy' kih' Dio mah' hääy'.

⁷ Lã- ja- ga- na' jwë' kiyh' he- kway' cha- ga- miih- juu' kih' Dio. Hi- ga- lã- jwëë' ga- dsa- hi- ga- heeh- jee' jwii- Jerusalén hi- jwëë' hi- ma' laa' jmi- dsa- ga- lã- dsoo' dsëy' juu' kih' Dio.

Ga- saayh' Esteban

⁸ Peer- jnaah' llu' dsë' Esteban hi- kyaah' be' kih' Dio ga- jmeey' cha- miih- he- jah- ga- jee' jwii- ja-.⁹ Koo- gwah- mäh- jee' dsa- ñee- judiu, jee' ja- ma' tääh' koo- naä' dsa- hi- chee- Liberados. Hi- ma' tääh' hi- ya- naä' jwii- Cirene kyaah' jwii- Alejandria hi- lã- kye- hi- chaa- hwa' Cilicia hi- Asia. Hi- he' na- ga- lã- hnee- kyaah' Esteban.¹⁰ Pero sa- ga- liyh' kyaah' Esteban, kih' he- ma' hlëeyh' kyaah' cha- miih- huud- dsë- llu' hi- ma' hlëeyh' lã- koo- kwa- jmi- lle' Na- jngii'.¹¹ Ma' sa- ga- lih' dsa- he', he- ja- ga- laay' dsa- hi- ga- jmee' juu' ta- juu':

—Ma- nuu' jnaäh' ma- mi- kwah' Esteban Moisé hi- ma- mi- kwayh' Dio ka- läh'.

¹² Lã- jwë' ja-, ga- tooyh- je- dsë' hi- chaa- Jerusalén ja-, lã- kye- kih' dsa- gyuuh' kyaah' ta- jwöh' kyaah' ley. He- ja-, lã- chah' ja- ga- naäy' na- chaa- Esteban mah' na'jääy- n' ta'.¹³ Hi- ga- kwaay' dsa- hi- ga- jmee' juu' ta- juu' n' ta' ja-. Hi- he' na- ga- jäh':

—Dsa- ñuuh- la- sa- tuy- mi- kwayh' gwah- na- jngii' na- hi- mi- kwayh' ley ka- läh'.¹⁴ Ma- nuu' jnaäh' ma- jäh', Jesús dsa- Nazaret

heey' jee' la- jnän', hi- mi- siiy' lã- jë- lã- nöö' jnän- he- ga- lla' Moisé.

¹⁵ Ma' ga- jëë' lã- jëë' dsa- ta' hi- ma' tääh' n' ta' ja-, jee' cheh' Esteban, ga- jëey' n' ey', la' lã- koh' n' jaa- ángel.

7

Ga- kwa' Esteban ju' dsoo' kih'

¹ He- ja- ga- jäh' jmi- dsa- jööh' he' siiyh':

—¿Che' dsoo' juu' he- hñii- dsa- kyah'?

² Hi- ga- jäh' Esteban:

—Dsa- ñuuh- ööhn', dsa- ma- kaah' kyaan', nuu- da' hnäh'. Dio hi- gya' gyuuh' ga- mi- jnäy- hñiiy' kih' tää' jnän' Abraham lã- ma' ga- gyay- hwa' Mesopotamia, ja- ga' dsooy' ta' Haran.³ He- ja- ga- jäh' Dio siih' Abraham: "Ya- hëë' gooh', wa' jã' ba' hi- chaa- kyah' mah' gwa- ta- hwa' he- kwëehn- hne-." ⁴ Ja- ga' ya- hëë' Abraham hwa' jee' ma' tääh' dsa- caldeo, ngooy' na' gyay- hwa' Haran. Ma- ngëë' ma- juu- jmi- Abraham, ja- ga' ga- chee' Dio Abraham ta- hwa' la-, jee' tööh' jne' na'.⁵ Pero sa- ga- kwa' Dio he- la' juu' he- ma' hyoh- Abraham, ni- jee' ma' jmeey' hne' kiyh' sa- ga- hyoyh'. Hwa' la- ga- bääh- Dio hñii' ma' kwëeyh' Abraham kyaah' lã- jëë' dsa- kyaay' hi- ja- ga' ga- lã- chaa'. Pero sa- ga- ma- chaa- jooy' ma' ja-.⁶ Ga- jäh' Dio siih' Abraham: "Dsa- kyaah' hi- ja- ga' lã- chaa-, dsa- naäy' dsa- taayh' jyoh' hwa' goo' dsa- hi- chaa- uu'. Jee' ja- jmääh' dsih' lã- jiih' t' dsë' hi- jmeeh- dsih' ta- jiih' t' kye' hña- loo' ji- ñe-." ⁷ Pero ma- ra- he- lla- ba' jnä' ta' kih' hi- jmeeh- dsa- kyaah'. Ma- ngëë' he- ja-, hwëë- dsa- kyaah' hwa' Egipto, ya- hnäy- jnä' jee' la-." ⁸ Ja- ga' ga- jmee' Dio hmooh' kyaah'

Abraham, ga⁻jmeey' mada⁻ he⁻ uuh⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺. Ma⁻ngëe' he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻chaa⁻ Isaac joo' Abraham. Ma' ga⁻hya⁻ Isaac jña⁺ jmi⁺, ga⁻wih⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmee' Isaac kih⁺ jooy' Jacob, hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmee' Jacob kih⁺ lä⁻jëe⁻ gya⁻tuu⁺ jooy' dsa⁻ma⁻gyuh⁻ jnän⁻.

9 'Hi⁻ lä⁻jëe⁻ joo' Jacob he⁻ ga⁻lä⁻wii⁺ dsëy⁺ kyaah⁺ José øøyh⁻. Ga⁻hnëe⁺ José kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ ta⁻ Egipto, mah⁺ dsa⁻jmeey' ta⁻ lä⁻jmi⁺ lä⁻je⁻. Pero Dio sa⁻ ga⁻tu⁺ kiyh⁺, 10 ga⁻lääy⁺ José kih⁺ lä⁻jë⁻ nëe⁺ he⁻ wii⁺ he⁻ ma⁻ jëey⁻, hi⁻ ga⁻kwëeyh⁺ cha⁻miih⁻ hu⁺dsë⁻ llu⁺ hi⁻ ga⁻jmeey' ga⁻jäy⁺ llu⁺ cha⁻në⁻ Faraón, rey kyaa⁺ dsa⁻ Egipto. He⁻ja⁻ ga⁻tih⁺ dsë⁺ rey he⁻, ga⁻tooyh⁻ goo⁻ José he⁻ ga⁻jmeey' hih⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ Egipto hi⁻ lä⁻kye⁻ ta⁻ he⁻ cha⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺ rey he⁻, ga⁻he⁺ gooy⁻.

11 'Pero ma⁻ngëe' he⁻ ja⁻, ga⁻jëe⁻ dsa⁻ hoo⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ Egipto hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ Canaán la⁻ka⁻läh⁻. Cha⁻miih⁻ wii⁺ ga⁻jëey⁺, kih⁺ he⁻ sa⁻ ga⁻jnä⁺ he⁻ ma⁻ kuh⁻ dsa⁻ma⁻gyuh⁻ jnän⁻. 12 Lä⁻ ma⁻ ga⁻nuu⁺ Jacob he⁻ ma⁻ hni⁺ dsa⁻ trigo hwa⁺ Egipto, ga⁻cheey⁺ jooy' ta⁻ Egipto ja⁻. He⁻ ja⁻ la⁻ to⁻në⁻ he⁻ na⁻nää⁺ dsa⁻ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ jee⁺ ja⁻. 13 Lä⁻ ma⁻ ga⁻të⁻ to⁺ jiih⁻ he⁻ na⁻nääy⁺ ta⁻ Egipto ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻jnä⁻ José hñii⁺ he⁻ laay⁺ øøyh⁻ dsa⁻ he⁻. Lä⁻jwë⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻kyuu⁻ Faraón lä⁻jëe⁻ dsa⁻ kyaa⁺ José. 14 Hi⁻ ga⁻chee⁺ José juu⁺ he⁻ dsa⁻nää⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ chaa⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ jmi⁺ Jacob ta⁻ Egipto. Koo⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁻ tee⁺ to⁻lo⁻gyaa⁺ dsë⁻ gyii⁺hñaa⁺. 15 He⁻ja⁻ ngoo⁺ Jacob ta⁻ Egipto. Jee⁺ ja⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ga⁻juuy⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻juu⁺ lä⁻jëe⁻ jooy⁻. 16 Jee⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ he⁻ na⁻haay⁺ ta⁻ hwa⁺ Siquem, koo⁻ jwi⁺

hwa⁺ jee⁺ ga⁻la⁺ Abraham kih⁺ joo⁺ Hemor lä⁻ kyee⁺ mah⁺ haay⁺ hñii⁺ kyaay⁺.

17 'Lä⁻ ma⁻ ngoo⁺ ga⁻dsëe⁺ jmi⁺ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺ kyaah⁺ Abraham, ga⁻lä⁻jwëe⁻ jwërte dsa⁻ kyaay⁺ hwa⁺ Egipto ja⁻. 18 Jmi⁺ ja⁻ ya⁻hëe⁺ jñah⁺ rey hwa⁺ Egipto hi⁻ sa⁻ dsooh⁻ dsë⁺ kih⁺ José. 19 Rey he⁻ ma⁻ kyuu⁺h⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ jmeey⁺ kih⁺ dsa⁻ma⁻gyuh⁻ jnän⁻, ga⁻jmeeyh⁻ dsa⁻ jnän⁻ cha⁻miih⁻. Lä⁻jiih⁺ ga⁻jmeey' hih⁺ he⁻ juu⁺ lä⁻jëe⁻ gyuu⁻ hñuu⁻ kyaay⁺ mah⁺ mo⁻so⁻ lä⁻jwëe⁻ gyih⁺. 20 Jmi⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ Moisé. Cha⁻miih⁻ ga⁻tih⁺ dsë⁺ Dio gyuu⁻ Moisé he⁻. Uu⁻ sih⁻ ba⁻ ga⁻lih⁺ cho⁻jmi⁺y⁻ ga⁻hmäy⁺ gyuu⁻ he⁻ cha⁻neh⁻ kiyh⁺. 21 Ja⁻ga⁻ ga⁻lleey⁻ ka⁻hne⁻ jee⁺ ma⁻ hii⁺ goo⁻ juuy⁺. Pero ma⁻ ga⁻jëe⁻ jo⁻mi⁺ rey gyuu⁻ he⁻, ga⁻tëey⁻ hi⁻ ga⁻mi⁻kwaay⁻ lä⁻koo⁻ jooy⁺ ba⁻. 22 Jee⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻tëe⁻ Moisé lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ kyuu⁺h⁻ dsa⁻ Egipto. Lä⁻jë⁻ juu⁺ kiyh⁺ ma⁻ la⁻ kyaah⁺ be⁺ hi⁻ lä⁻jë⁻ ta⁻ kiyh⁺ ma⁻ go⁻hii⁺ llu⁺.

23 'Ma⁻ ga⁻hya⁻ Moisé to⁻loo⁺ ji⁻në⁻, ja⁺ dsëy⁺ dsa⁻jëey⁻ dsa⁻ Israel dsa⁻gooy⁺. 24 Ma⁻ ga⁻lloo⁺ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ Israel he⁻, ga⁻jëey⁺ dsa⁻ Egipto ma⁻ kway⁻ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ Israel. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻lääy⁺ øøyh⁻ he⁻ mah⁺ ga⁻jngiiyh⁺ kih⁺ dsa⁻ Egipto. 25 "Na⁻ ba⁻ lä⁻ngëe⁻ dsa⁻goon⁻, Dio lääy⁺ ta⁻la⁻ ki⁻ jnä⁺ ba⁻", laa⁺ Moisé. Pero sa⁻ ga⁻tah⁺ dsë⁺ øøyh⁻ he⁻ ja⁻. 26 Ma⁻ ga⁻jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺, ga⁻jee⁺ Moisé uu⁺ dsa⁻gooy⁺ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ tee⁻. Ma⁻ hnøø⁺ Moisé ma⁻ llaa⁺ hñii⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁺: "¿He⁻la⁻ jmeeh⁻ hñäh⁻ lä⁻na⁻? ¿Ja⁺ øøh⁺ ba⁻ hñäh⁻ na⁻, mah⁺ tääh⁺ hñäh⁻ tee⁺?" 27 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kwa⁻ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺ he⁻ ga⁻hløøyh⁺ kih⁺ Moisé mah⁺ ga⁻siiyh⁺: "Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ hñaa⁺ hne⁻ mah⁺ jmääh⁺ hñaa⁺ dsa⁻ta⁻,

jmääh' hñaah' jwëe' he- llah' ta' kyaä' jnääh'.²⁸ ¿Che' hnooh- jngëeh ' jnä' lä- ga- jngëeh- dsa- Egipto lloo'?"²⁹ Ma' ga- nuu' Moisé juu' ja- ga- kyuyy', na- gyay- ta- hwa' Madián, laay' jaa- dsa- chaa- uu' jooy'.
³⁰ Ma' ngëe' to'loo' ji- ñe- gya' Moisé hwa' kii- ja-, ma' ga- lä- jnääh' jaa- ángel ta- cháñey' jee' ma' koo- koo- chaah' too' né' moh' Sinaí.³¹ Peer- ga- lä- dsaä- dsé' Moisé ma' ga- jëey' he- ja- mah' ngooy' na- jëey- chuh'. Ja- ga- llooy- chuh', ga- nuuy' ga- hlëeh' Dio kyaayh':³² "Jnä' laan' Dio kyaä' dsa- ma- gyuh- kyaah'. Laan' Dio kyaä' Abraham, laan' Dio kyaä' Isaac, hi- Dio kyaä' Jacob." Peer- ga- jlää' Moisé kih' he- goyh', mo- so- ga- tuu- dsëy' ma' jëey'.

³³ He- ja- ga- jäh' Dio syyh': "Jñuuh' lloo- he- há' tüh' na-. Jëeh', jee' cheh' na-, la' na- jngii'." ³⁴ Man- kwee- jëe- wii' dsa- kyaan- hi- tääh' hwa' Egipto. Ma- nuun' ki- hooyh-, he- ja- ma- jñaan' mah' lää' jnih'. Na' na-, ña- kyaah' jnä' mah' cheen- hne- ta' Egipto", ga- jäh' Dio.

³⁵ Hlëeh- ga' Esteban kyaayh':

—Dsooh- ba' hoh' hnäh' ha- lä- ga- jäh' dsa- goo- jne' hi- ga- jmee' hñaah- dsé- kih' Moisé jää', hi- ga- jäh': "Sa- chaa- hi- ma- hñaä' hne- mah' jmääh' hñaah' dsa- ta', jmääh' hñaah' jwëe' he- llah' ta' kyaä' jnääh'." He' ba' Moisé hi- sa- ga- taah- dsa- goo- jne' ta', ga- chee' Dio laay' jaa- dsa- ta' hi- laay' jaa- hi- lää- dsa-. Juu' la- ga- ngëe' ángel kih' Moisé, lä- ma' ga- lä- jnääh' jee' ma' koo- chaah' too' ja-.³⁶ Moisé he' ga- hwëey' dsa- ma- gyuh- jnän' hi- ma- tääh' Egipto, ga- jmeey' cha- miih- he- juh- gaa- jee' ja- hi- lä- ja- ga- jmeey' jee' jmi- ñeeh- gyuyy', hi- lä- kaa- hwa' kii- jee' ga- ngëey' ka- läh', lä- jiih' ga- te'

to'loo' ji- ñe-.³⁷ Moisé he' ga- jäh' syyh- dsa- Israel: "Dio jmee' ya- hëe' jee' kyah' hnäh' jaa- hi- ngëe' juu' lä- koo- jmee- jnä'. Kih' hi- he' ba' nuuh' hnäh'", ga- jäh'.³⁸ Moisé hi- ma' hää' jee' kih' dsa- ma- gyuh- jnän' hwa' kii- ja-, he' ba' hi- ga- hlëeh' kyaah' ángel moh' Sinaí, hi- he' na- ga- hyoh' juu' mah' ngëey' jnän' he- jmee- chaa- jne' kih' Dio.

³⁹ Pero dsa- ma- gyuh- jnän' sa- ga- hii' ma' nuuy' kih' Moisé, ni- lä- ja- sa- ga- taayh- ta', ma' hnøoy' ma' dsa- nääy' ka- läh' ta' Egipto.⁴⁰ He- ja- ga- jäh' dsa- he' syyh- Aarón: "Jmääh' jaa- dio hi- noo- né' jnän', jëeh' sa- ñe' jne' hee- na- ma- la- kih' Moisé hi- ga- hwëe' jne' hwa' Egipto." ⁴¹ He- ja- ga- jmää' dsa- jaa- gyuyy- kya'. Ma' ga- laa' kya' he', ga- jngëeyh' jah' mah' ga- llay' cháñe' kya' hi- ga- jmääy' dio. Peer- ga- lä- chaa- llu' lä- jëe- dsa- he' kih' ta' he- ga- jmeey' kyaah' gooy-.⁴² He- ja- ga- lä- oö' Dio kih' dsa- he', ga- kway' jwë' mah' jmeey' juuh- kih' nuu' hi- hëe- gyuyy'. Lä- ja- na- sii- jee' lle- juu' he- ga- hlëeh' hi- ga- ngëe' juu' kih' Dio. Lä- la- ga- jäh' Dio:

Hnäh' dsa- Israel, ja- he' jnä' ga- kwëeh' jah', ni- ja- ki- jnä' he- ga- jëeh- hnäh' jah' ta- ko- jiih' ga- taah' hnäh' to'loo' ji- ñe- hwa' kii- ja-.

⁴³ Lla- he- ma' jmeeh' hnäh' lä- ja- kin-, ga- kyeh- hnäh' na- hyoo' kih' Moloc lä- kaa- jee' ya- nääh' hnäh', hi- lä- ja- ga- jmeeh' hnäh' kih' nuu' kyaä' dio Refán.

Ga- jmeeh' hnäh' juuh- kih' dio hi- na- laa- kaah- hnäh' ba'.

He- ja- hwëen' hnäh' jee' na-, mah' cheen' hnäh' ta- oo' ga' miih- kih' Babilonia, ga- jäh' Dio.

44 Pero ma' cha- ba' gwah- kih' dsa- ma-gyuh- jnan', jee' ma' taayh' hwa' ki- ja-. Gwah- ja- ma' la' la'-koo- ga-mi-jnaa- Dio kih' Moise' gyuh' moh'. He-ja- ba' ja- ga-jmee' dsa- ma-gyuh- jnan' koo- gwah- kyaah' loo' jah' he- ma' chee- tabernaculo. Neh- ja- ma' taah' ku- he- ma' na-sii- hmoo' kih' Dio. 45 La- ma-kye- ba' dsa- tabernaculo ja-, ma' ga-løø' Josue' ga-noo- ne' lla- Moise'. Jmi- ja- ga-hwee' Dio dsa- hi- chaah- hi- ma' taah' hwa' jee' tøøhn' la- mah' ga-taah' dsa- ma-gyuh- jnan' kyaah' Josue'. Hi- la- ma-høø- ja-ba- tabernaculo ja-, la'-jiih' ga-gya- David. 46 Dio ga-mi-jaa' David cha-mi- he- ja- ga-chu- David kyaayh' mah' kway' jwe' le' koo- hne' jee' gya- Dio, he' ba' hi- laa' Dio kyaa' Jacob. 47 Pero Salomón jo- ñuh- bih' hi- ga-jmee' hne' ja-.

48 Pero Dio jøøh' jnan' sa- gyay' gwah- he- na- la- kyaah' goo- dsa-. Ja-ba' la- ja- ga-jah' hi- ga-ngee' juu' kih' Dio:

49 Gyuh' ba' la' høøn' jee' jmeen- hih', hwa' la-, la' jee' chih- ñin- ba'. ¿Ha- la- ja- he- jmeeh' hnäh' hne' kin'? ga-jah' Dsa-jøøh' jnan'. ¿Che' laah' hnäh' hnøø' jee' tehn' dsen'?

50 Ja' kyaah' goon- ga-jmeen' la- je- he- la-? ga-jah' Dio.

51 He- ba' che- chaah- hnäh' —ga-jah' Esteban—. ¿He-la' sa' hii- la-ngeeh' hnäh'? La- je- jiih- kwah- hnäh' jmi- kyaah' Jmi- lle' Na-jngii'. Jmeeh- hnäh' ja-ba' la'-koo- ga-jmee' dsa- ma-gyuh- jnan'. 52 Dsa- ma-gyuh- jnan', la'-hii-né' ba' ga-jmeeh- dsa- hi- ga-ngee' juu' kih' Dio. Hi- ga-jngëeyh' ko-llaa' hi- ga-hleeh' he- ja- ga- ja- hi- lluu' go-te-. Hi- ma' ja' hi- lluu' he', ga-jmeeh'

hnäh' hi- ga-jngëeh- hnäh' ka-läh'. 53 Ma- nuuh- ba' hnäh' ha- la- la- ley kih' Dio, he- ga-ngee' angel kih' Moise', mah' sa- ga-mi-teh' hnäh'.

Ga-jngëeyh' Esteban

54 La- ma' ga-nuu' dsa- he' he- ga-hleeh' Esteban la- ja-, ga-lä-lleey' ngaayh', la'-jiih' ga-juuy' cha-jay', kih' he- ga-ya-jee' dsëy' kyaayh'. 55 Pero Esteban ma' kye- cha-mi- be' kih' Jmi- lle' Na-jngii'. Ga-chooyh' nëy' ta- gyuh', ga-jëey' ga-tah' jmëe' jee' gya' Dio hi- ga-jëey' Jesús cheh' jwoo' ra-lluu' kih' Dio. 56 He-ja- ga-jäyh':

—Jëe' da' hnäh', hii- jnä' jëen- gyuh' na-hña- la-jëe-, jëen- Hi-ga-lëe'ngo' cheyh' jwoo' ra-lluu' kih' Dio.

57 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-jney' to-gway', ga-ta' ga-hooyh' ki-gaa-, koo- mi- ba' ga-jmeey' ga-saayh' Esteban. 58 Ga-sëeyh- la- ga-të' chuuh' jwi- ja-. Hi- la- jëe- hi- ga-hni- kiyh' ga-lleey' hmi- he- ma' na-läay- mah' ga-høø' jaa- chih- hi- ma' chee- Saulo. Mah' ga-løøy' tey- ku- kih' Esteban. 59 Ta-ko-jiih' te- dsa- ku- kiyh', ga-hleeh' Esteban kyaah' Dio, ga-jäyh':

—Jesús Dsa-jøøh' kyaan-, heeh' jmi- lle' kin-.

60 Ga-juuyh' jney' mah' ga-hleeyh' koo- ki-gaa':

—Dio kyaan-, ta' jmee- kwaat- kih' he- hliih' he- jmee- dsa- kin-.

Ma-la- ma-hleeyh' la- ja-, ga-juuy'.

8

1 Ga-hiih- ba' dsë' Saulo he- ga-juu' Esteban.

Ja-ba' jmi- ja-, ga-lä-cha- koo- hni- juuh' kyaah' la-jëe- dsa- hi- ga-heeh' juu' kih' Jesús jwi- Jerusalén. La-jëe- dsa- he' ga-sa' ga-jnee', ga-näay' ta- Judea hi- ta-

Samária ka-láh. Ma-la apóstole ba' ga-já' Jerusalén ja'.

Ga'jmeeh Saulo dsa- hi- ga'heeh-juu' kih' Jesús

² Ko-llaá' dsa- hi- mi-te' kyaah' Dio, ga-jääy' Esteban mah' na haay' hi- ga-hooh' jwërte dsa- he' kiyh'. ³ Ga-løø' Saulo jmeeyh- lä-jëë hi- ma-heeh- kih' Jesús. Ma' dsa-hey' lä-koo- lä-koo- hne' kih' dsa-. He-wii' ba' ma' dsa-hwëëy' dsa-më' dsa-nuuh- ma' dsa-jääy' neh-ñe'.

Dsa- hi- ma' chaa- Samária ga'heeh-ju'hmëë' kih' Jesús

⁴ Lä-jëë' dsa- hih' ga-sa' ga-jñee' he', ga-nää' bih' hlëëyh- dsa- ju'hmëë' kih' Jesús lä-kaa- jee' ga-nääy'. ⁵ Ngoo' Felipe ta- jwii- Samária na'kway- juu' kih' Jesucristo jee' ja-. ⁶ Jwëë' dsa- ga-taah' nuu- lä-kaa- tuh-dsë' juu' he- ma'kwa- Felipe, lä-ma' ga-jëëy' cha-miih- he- juh-gaa- he- ma' jmeey'. ⁷ Lä-jëë' jmi-llë' hlih' hi- ma-tääh' tuh-dsë' dsa- ga-hwëë- hooyh- ki-gaa-. Hi- jwëë' dsa- hi- sa- liih' goo- ti- ga-hlaa' hi- lä-jëë' hi- jluuh' ga-jä' kih'. ⁸ Peer- ga-lä'chaa-llu', dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja'.

⁹ Ja-ba' jee' jwii- ja-, ma' gya' jaa' dsa- chee- Simón hi- ma-tëë- ji-nah'. Ma' mi-gaay- dsa- hi- chaa- jee' ja- hi- ma' jmääy- hñiiy' jøøh'. ¹⁰ Lä-jøh' lä-mäh' ma' tih- dsë' lä-koh' ma' nuuy- juu' kih' dsa- he', ma' jäyh':

—Dsa-nuuh- la- ba' kye- cha-miih- be' kih' Dio.

¹¹ Ma' jmeë- dsa- he' kiyh', jëëh' ma-lä-hii- mi-gaay- dsa- kyaah' ji-nah' he- ma' jmeey- ja-. ¹² Pero ma' ga-kwa' Felipe ju'hmëë' lä-koo- jää- Dio dsa- lä-hih- kih' hi- ha- lä- la' kih' Jesucristo, ko-llaá' dsa- he' ga-lä-dsoo' dsë' mah' ga-saa- jmi- dsa-më' dsa-nuuh-. ¹³ Hi- lä'kye- hñii' Simón hi-

ma-tëë- he', ga-lä-dsoo' dsëy' hi- ga-saay- jmi- mah' ga-løøy' jmeey- ko-jøh' kyaah' Felipe. Ma' dsaa- jwërte dsëy' ma' jëëy- lä-jë- he- juh-gaa- he- ma' jmeë- Felipe.

¹⁴ Hi- ga-nuu' apóstole hi- ga-já' Jerusalén he- ma-heeh- dsa- chaa- Samária juu' kih' Dio. Ma' ga-nuuy' ja-, ga-cheey' Pee' kyaah' Jwaa- ta- ja-. ¹⁵ Lä- ma' ga-lla-nääy' jee' ja-, ga-ngiiy' kih' lä-jëë' dsa- hi- ma-heeh- juu' kih' Dio mah' hyoyh- Jmi-llë' Na-jngii'. ¹⁶ Jëëh', ni- jaa- hi- he' sa- ga- ma-hyoyh- Jmi-llë' Na-jngii', koo- ma-na-saay- jmi- lä-hih- kih' Jesús ba'. ¹⁷ He-ja- ga'kye- Pee' kyaah' Jwaa- goo- në' kih' øøh' jne' he'. Lä'chah' ja- ga-tëëy' Jmi-llë' Na-jngii'.

¹⁸ Ma' ga-jëë' Simón koo- ga'kye- ba' apóstole goo- në' kih' øøh' jne', he- ga-tëëy' Jmi-llë' Na-jngii', he-ja- ga-jiuh' Simón hi- ma-tëë- he' kuu' kih' apóstol, ¹⁹ ga-jäyh' siiyh':

—Hñii' kin- heh' be' na- mah' lä-jëë' dsa- hi- kyen' goon- në' kih', tëë' Jmi-llë' Na-jngii'.

²⁰ He-ja- ga-jäh' Pee' siiyh- Simón:

—Wa' hee' hne- kyaah' kuu' kyah' na-, lä-llu' he- ma-jmeeh' huudsë- lah' he- la'kwa- Dio. ²¹ Ni- miih- sa- ga-tëëh' taah' hñaaah' kyaah' ta-la-. Jëëh', sa-hii' koo- ba' huudsë- kyah' kyaah' Dio. ²² Wa' lä-dsaa- hoh' kih' he- hlih' kyah' na- hi- ngii' kyah' kih' Dio ha- ga- che- che' ba' Dio huudsë- hlih' he- ma-jmeeh' na-. ²³ Man' kyah'. Ma-ra- mi-dsih' llih' laah' hne-, na-hñuuh' ga-hne- kyaah' he- hlih' na- —ga-jäh' Pee'.

²⁴ He-ja- ga-jäh' Simón hi- ma-tëë- he' siiyh' Pee' kyaah' Jwaa':

—Ngii' hnäh' kih' Dio mah' mo-so- jä- he- hlih' he- ma-jäh' na- në' kin-.

25 Ma-ngëë' ma' jmee' apóstole he' ju'dsoo' hi' ma' kway' juu' kih' Dio, ga'näay' ta' Jerusalén. Lã-jë' jwii' mäh' he' na-hee' hwa' Samária, he' nøø' cha'jwë' jee' ga'näay' ja', ga'hleëyh' dsa' ju'hmëë' kih' Jesús.

Ga'hleëh' Felipe jaa' dsa'jøøh' hi' ma' chaa' Etiopía

26 Jaa' ángel kyaa' Dio ga'hleëh' kyaa' Felipe, ga'jäh'y':

—Gwa' ta' kye', jwë' he' go-hii' Jerusalén he' dsoo' ta' Gaza, ja' ba' jwë' he' dsa-ngëë' ta' hwa' kii'.

27 He'ja' ya'hëë' Felipe ngoo'. Cha'jwë' jee' ngooy' ja', ga'jeey' jaa' dsa-gyuh' hi' ma' chaa' Etiopía. Hi' he' laa' ta' juuh', høøy' kuu' kih' nê'ta' kih' reina Candace hi' chaa' Etiopía. Dsa' he' hää' jwë' ngaah' he' ñeey' Jerusalén na'jmeey' juuh' kih' Dio. 28 Jee' gyay' neh' carret kiyh', ma' hëy' juu' he' ga'sii' Isaíá hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio llo'joo'. 29 He'ja' ga'jäh' Jmi'lle' kih' Dio siiyh' Felipe:

—Gwa', chuh' koo' carret kiyh'.

30 He'ja' ngoo' Felipe ko'chih' ta' koo' carret ja'. Ma' ga'nuuy' hë' dsa' he' juu' he' ga'sii' Isaíá hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio, he'ja' ga'ngiiy' juu' kih' dsa' he':

—¿Che' ngëëh' he' hëh' na'? — ga'jäh' Felipe.

31 He'ja' ga'jäh' dsa' he':

—¿Ha' lá' lá'ngëen' cher'mah' sa' chaa' jaa' hi' jii' juu' la'?

He'ja' ga'tëëyh' Felipe, ga'llaay' koo' kiyh' neh' carret ja'.

32 Ma' hë' dsa' he' jee' na'sii' lá'la':

Na'jäa' dsih' lá'koh' dsa-jää' dsa' jaa' borrego jee' jngëëyh', lá'koo' jaa' borrego hi' sa' hooch' ma' jää' dsih' jee' tay' jñu', ja'ba' lá'ja' sa' ga'näy' hooy' ni' miih'.

33 Lá' tē' dsē' dsa' ga'jmeeh' dsih', sa' ga'nøø' ta' kiyh' lá'koo' lle' kih'.

Ga'jngëëh' dsih', sa' ga'lã'chaa' joo'siiyh'.

¿Ha' ta' já' joo'siiyh' mah' hlëëh' dsa' kiyh'?

34 He'ja' ga'ngii' dsa' he' juu' kih' Felipe:

—Ta' jmee' hñaa' hoh', chiih' jnä', ¿hii' kih' hlëëh' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio la', che' kiyh' hñiiy' o che' kih' hi' jñah'?

35 He'ja' ga'løø' Felipe mi'jnää' he' hnøø' jäh' juu' ja', ga'hleëyh' ju'hmëë' kih' Jesús. 36 Jee' ga'näay' cha'jwë' ja', ga'tëëy' jee' hla' jmi', he'ja' ga'jäh' dsa' he':

—Hee' jmi' hla' la', ¿che' sa' le' saan' jmi' jee' la'?

37 Mah' ga'jäh' Felipe:

—Cher'mah' jmeeh' dsoo' lá'kaa' tuh'hoh', le' ba'.

Hi' ga'jäh' dsa' he':

—Jmee' ba' jnä' dsoo', Jesucristo laa' joo' Dio.

38 Hi' ga'jmeey' dsa' he' mada' dsa'siih' carret ja'. Ga'jñaa'y' neh' carret mah' ga'näay' lá'uuy' cha'jmi'. Jee' ja' ga'chaa' Felipe jmi' dsa' he'. 39 Lá' ma' ga'hwëëy' cha'jmi' ja', ni' sa' liih' gyih' ga'jøø' Jmi'lle' kih' Dio kih' Felipe ta' jee' jyoh'. Mo'so' ga'lã'jnää' gyih' cha'në' dsa' he'. Ngaah' bih' kiyh' lá'kaa' tuh' dsëy'. 40 Ja' ga' ga'lã'jnää' Felipe jee' jwii' Azoto. Hi' ngoo' bih' kway' ju'hmëë' kih' Jesús lá'koo' lá'koo' jwii' lá'jiih' ga'tëëy' jwii' Cesarea.

9

Ga'heeh' Saulo juu' kih' Jesús

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Lá'jiih' ma' ga'juu' Esteban, sa' ga'tu' Saulo ma' jmeey' dsa', jäh'y' ma' jngëëyh' lá'jëë' hi' ma' heeh' kih' Jesús. He'ja' ñee' Saulo kih' jmi' dsa' jøøh', 2 na'ngiiy' je' kih'

dsa-ta' mah' cha- jwë' dsooy'
gwah' kih' dsa- judiu he- chih'
jwii- Damasco. Ma' dsa-hnääh'
dsa-më' dsa-nuuh- hi- ma-tääh'
jwë' hmëë' kih' Jesús, mah' ma'
tëëy- dsa-tääh' neh-ñe ' jwii-
Jerusalén. ³ Miih- ga- hnøø' llooy-
Damasco ja-, ni- sa- ga-lä-liih-
gyih' ma' ga-jyoo' koo- je- tø-jlëë-
ñih' né' kiyh' jee' ngooy' ja-. ⁴ Hi-
ga-tayh' hwa'. Jee' ja- ga-nuuy'
ga-hlëéh' jaa- dsa- hi- ga-jäh':

—Saulo, Saulo, ¿he-la' hñaa-
hoh' kyaah' jnä'?

⁵ He-ja- ga-ngii' Saulo juu' kih'
hi- ga-hlëéh' he':

—¿Hi- hne- dsa-nuuh-? —
ga-siiyh'.

He-ja- ga-jäh' hi- he':

—Jnä' he' Jesús hi- ga-llooh'
hñaa- hoh' kyaah'. He- jmeeh'
hñaa' ba' hne- na-, he- hah- kin-
jwë' he- taahn- hne-.

⁶ Peer- goyh- hi- jlääy-, ga-jäyh':
—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hee- na-
hnooh- jmeen'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Noo-, go-he' ta- jee' jwii- na-
Jee' na- jmee' dsa- juu' hee- na-
ga-tëéh' jmeeh'.

⁷ Dsa- hi- ga-nää' kyaah' Saulo
he' ga-tayh' jëë- dsayh-. Ga-nuu'
bih' ga-hlëéh' pero sa- ga-jëëy' ni-
jaa-. ⁸ Ma' ga-noo- Saulo jee'
ma' kyaay' ja-, hnøøy' ma' jëëy'
, pero mo-so- ga-lä-jnä' mi-nëy'.
He-ja- dsa- ba- na-hää- goo- Saulo
na-jääy- ta- Damasco. ⁹ Jee' ja-
ga-jäy' taa- lä-jiih' ga-të- hnë- jmií,
sa- cha- he- ga-kuh- ga-hiyh' ni-
miih-.

¹⁰ Damasco ja- ma' gya' jaa-
discípulo kyaa' Jesús, hi- chee-
Ananía. Dio ga-mi-jnäa- kih'
Ananía mah' ga-siiyh-:

—Ananía.

He-ja- ga-ngiiy' kiyh':

—Hi- jnä' la- Dsa-jøøh' kyaan-.

¹¹ He-ja- ga-jäh' Dio siiyh-:

—Go-hëë ' , gwa- ta- jwë' he-
chee- Ko-dsoo'. Gwa- cha'neh-
kih' Juda. Ja- jwiiyh': “Ma-jan-
hlëéh' kyaah' Saulo, dsa-nuuh-
hi- cha- Tarso.” Hi- he' gya' ngii-
kih' jee' ja-. ¹² Ma-mi-jnäan' hne-
kih' Saulo he- goh' go'kyeh- gooh-
né' kiyh' mah' lä-jnä' mi-nëy' —
ga-jäh' Dio.

¹³ He-ja- ga-jäh' Ananía:

—Dsa-jøøh' kyaan-, joh' jiih-
sa- ma-nuun' cha- juu' hñaa- dsé'
dsa-nuuh- he'. Joh' he- hliih'
sa- ma-jmeey' jwii- Jerusalén,
ma-jmeeyh' dsa- hi- na-jngëë'
kyaah'. ¹⁴ Hi- na- na- ma-jay' jee'
la- kyaah' hih' kih' jmi-dsa- kaaah',
tëëy- lä-jëë- hi- hnaah- hne-.

¹⁵ He-ja- ga-jäh' Dio siih- Ananía:

—Gwa-, jëéh' hi- he' na-lleeh'
kyaan- mah' dsa-kay- juu' kin- kih'
dsa- hi- sa- laa' judiu hi- kih'
dsa-ta' kaaah' hi- kih' lä-jëë- judiu
ka-läh'. ¹⁶ Jnä' mi-jnäan' kiyh',
jmeë- bii' dsa-ngëëy' cha-miih-
wii' kwaat- kin- —ga-jäh' Dio siih-
Ananía.

¹⁷ Ja-ga' ngoo' Ananía jee' gya'
Saulo. Ma' ga-llooy' ga-hey'
cha'neh-, ga-kyey- gooy- né' kiyh'.
Mah' ga-jäyh' lä-la-:

—Saulo øøhn', Jesús hi-
ga-lä-jnäa' kyah' cha-jwë' jee'
ya-ñeh', hi- he' na- ma-chee' jnä'
ta-la- mah' lä-jnä' mi-nëh' hi- mah'
hñah- cha-miih- be' kih' Jmi-llé'
Na-jngii'.

¹⁸ Lä-chañ' ja- ga-sa' ga-hla'
he- ma' na-jlë- mi-në' Saulo, he-
la- lä-koo- sa-uuh- hmooh-. Hi-
lä-chañ' ja- ga-lä-jnä' mi-nëy'. Hi-
ga-nooy- ngooy' mah' ga-saay-
jmií-. ¹⁹ Ja-ga' ga-kuh- ga-hiyh'
mah' ga-tëëyh' be' ka-läh'. Ga-jä'
Saulo miih- jmií kyaah' øøh' jne'
hi- ma-heeh- kih' Jesús hi- ma'
tääh' Damasco ja-.

Ga'kwa' Saulo juu' kih' Jesús jwii' Damasco

²⁰ Neh' gwah' kih' dsa' judiu he' chih' jwii' Damasco ja', ga'løøy' kway' juu' kih' Cristo, ga'jäyh', he' ba' hi' he' laa' Joo' Dio. ²¹ Lä'jêë' dsa' hi' ga'nuu' ga'taayh' jêë' dsayh', ma' jäyh':

—¿Ja' hi' na' na' ma' ngë' jmee' hñaa' dsë' kih' dsa' kyaa' Jesús jwii' Jerusalén ma'ja'? ¿Ja' hi' na' na' ja' hi' hnøø' ma' saah' dsa' kyaa' Jesús mah' ma' dsa-jäay' cha'në' jmi-dsa-kaah'?

²² Pero Saulo ma' hlëëyh' kyaah' cha-ga'miih' be' koo' hä' koo' hä'. Ga'mi'jnäay' na'hñaa' lä'jêë' ja'ba' dsoo' Jesús he' laa' Cristo, lä'jiih' ga'kah' ga'gwëh' huusë' kih' judiu hi' ma' tääh' Damasco ja'.

Ga'kyuu' Saulo kih' dsa' judiu

²³ Ma'hya' cha-miih' jmi' gya' Saulo jwii' Damasco ja', mah' ga'taah' judiu juu' kwee' he' ma' jngiiyh' kih' Saulo. ²⁴ Pero चाह' ba' ga'lä'ne' Saulo hee' na' ma' hnøø' dsa' ma' jmee' kiyh'. Lä'jmi' lä'hwë' ga'taah' dsa-täay' ho'haah' kih' chuuh' jwii' ja', hnøøy' ma' jngiiyh' kih' Saulo. ²⁵ Pero øøh' jne' ga'taayh' neh' hma-ta' mah' ga'jñaa'y' ta-la'hwë', ta' dsoh' na'hyah' he' na-jnë' chuuh' jwii'. Lä'ja' ba' ga'laa' Saulo.

Ñee' Saulo jee' jwii' Jerusalén ga'mi'jeey' apóstole

²⁶ Ma' ga'lloo' Saulo jwii' Jerusalén, hnøøy' ma' jmeey' ko-jøh' kyaah' øøh' jne' jee' ja'. Pero lä'jêë' dsa' he' ma' na'hñaa' dsih', sa' ga'jmeey' dsoo' he' ma'heeyh' kih' Jesús. ²⁷ He'ja' ga'jøø' Bernabé kih' Saulo na'jäay' cha'në' apóstole. Jee' ja' ga'jmeeh' Bernabé juu' he' ga'jêë' Saulo Jesús cha'jwë' hi' ga'hlëëh' kyaayh' hi'

ga'jmeeyh' juu' he' sa' goh' Saulo ga'kway' juu' kih' Jesús lä'kaa' tuh-dsëy' jee' jwii' Damasco. ²⁸ He'ja' ga'jä' Saulo mah' ga'løøy' jmeey' ko-jøh' kyaah' øøh' jne' hi' chaa' Jerusalén. ²⁹ Ni' miih' sa' goyh' ma' hlëëyh' kih' Jesús, ma' ti' chooy' juu' kyaah' judiu hi' ma' hlëëh' griego. Pero dsa' he' hnøøy' ma' jngëëyh' Saulo. ³⁰ Ma' ga'lä'ne' øøh' jne', hi' goo' ma' jngëëh' dsih', he'ja' ga'jäay' Saulo ga'näay' kyaah' ta' Cesarea, ja' jiih' ga'cheey' ta' jwii' Tarso.

³¹ Ja' jiih' mo'so' ga'hi' goo' kih' lä'jêë' øøh' jne' he'. Ma' hi' ti' kiyh' lä'kaa' Judea, lä'kaa' Galilea hi' lä'kaa' Samária ka-läh'. Kih' he' gayh' Dsa-jøøh' jnän' he'ja' cha'ga'miih' ma' hnaayh' Dio hi' ga'lä'jwëë' ga' øøh' jne' kyaah' be' kih' Jmi'llë' Na'jngii'.

Ga'jä' kih' Enea

³² Ga'lloo' koo' jmi' ngoo' Pee' na'jêëy' øøh' jne' lä'koo' lä'koo' jwii' lä'jiih' ga'llooy' na'jêëy' hi' ma' tääh' Lida. ³³ Jee' ja' ga'jêëy' ja' dsa'ñuuh' hi' chee' Enea. Ma'hya' jña' ji' ñe' kyaay' në' jii' dsaayh', sa' liih' goo' tüy'. ³⁴ He'ja' ga'jah' Pee' säyh':

—Enea, Jesucristo ma-mi-hlää' hne', noo' chooh' jii' kyah'.

Hi' lä'chah' ja' ga'noo' Enea. ³⁵ Hi' lä'jêë' dsa' chaa' jee' jwii' Lida hi' jee' jwii' Sarón ga'jêëy' dsa' hi' ga'hlaa' he', he'ja' ga'ngëë' dsa' he' hñii' kih' Dsa-jøøh' jnän'.

Ga'lä'jiih' Dorca

³⁶ Jmi' ja' ma' chaa' ja' dsa-më' hi' ma' laa' øøh' jne' jee' jwii' Jope. Dsa-më' he' ma' chee' Tabita, kyaah' griego hnøø' jäh' Dorca. Ta'ko'jiih' ga'gya' dsa-më' he' jmi-gyuu', ga'jmeey' he' llu' jmah' ba' hi' ga'jmeey' be' kih' hi' tä'ñee'. ³⁷ Ga'lloo'

koo- jmi' ga-la-dsaah` Dorca hi- ga-juuy'. He-ja- ga-gyeeh- dsih' mah' na'kyaay- jee' ga-te to' jwee' hne'. ³⁸ Jah- ba' kih' jwi- Lida ja-, ma' ja- jwi- Jope. He-ja- ma' ga-nuu' ooh' jne' hi- ma' taah' Jope gya' Pee' jwi- Lida, ga-cheey' uu' dsa-nuuh- na'jmee' juu' kih' mah' wa' jay- na'koh' ta' Jope.

³⁹ Ma' ga-nuu' Pee' juu' ja-, ngooy' kyaah' dsa- he'. Hi- ma' ga-llooy' cha'neh- ja-, ga-jaa' dsih' jee' kyaah' hii' Dorca. Jwee' dsa-me' hni' ma' taah' hooh- kih' jee' ja-. Hi- ma' ga-lloo' Pee' ga-kuyh' la-ku' la-ji' kih' hooyh-, heeyh- Pee' la-je- hmi- he- ga-hme' Dorca la- ma' jiiyh-. ⁴⁰ Ja- ga- ga-hwee' Pee' la-je- dsa-me' he', hi- ga-juuyh' jney' ga-llooy' ngiiy- kih' Dio. Ja- ga- ga-jiyh' ney' ta' jee' ma' kye- jmi- ngo' kih' Dorca mah' ga-siiyh-:

—Tabita, noo-.

Mah' ga-na' Tabita mi 'ne'. Ma' ga-jeey' Pee', ga-gyay-. ⁴¹ He-ja- ga-sooh' Pee' gooy- mah' ga-chaayh-. Hi- ja- ga- ga-teeyh' la-je- ooh' jne' hi- ga-teeyh' dsa-me' hni' he' ka-lah', mah' ga-siiyh-:

—Hii' ma-la- jiih' la-.

⁴² Ga-la-je- dsa- cha- jwi- Jope ga-nuu' juu' ja-, he-ja- jwee' dsa- ga-ngee' hni' kih' Dio.

⁴³ Cha-mi- jmi' ga-ja- Pee' jee' jwi- Jope ja-, cha'neh- kih' dsa- hi- chee- Simón hi- ma' mi-llu' loo' jah'.

10

Ga'jmee' Cornelio mada' he- ja- Pee'

¹ Jwi- Cesarea ma' gya' jaa- dsa-nuuh- hi- ma' chee- Corne- lio. Ma' laay' dsa-joo' kyaah' hna-laa' hløø' hi- chee- Italiana. ² Dsa-nuuh- he' ma' hnaayh' Dio kyaah' la-je- hi- ma' cha- kyaay'. Hi- ma' gayh- Dio, ma' ngiiy- kih'

kih' Dio la-je- jmi', hi- ma' jmeey- cha-mi- be' kih' hi- ta-nee'. ³ Jee' gyay' ngiiy- kih' kih' Dio, ko- hi- hne- ta- ga-hloo', ga-hee' mi'ney' ga-jeey' na-hnaa' na-dsa- jaa- ángel kyaah' Dio hi- ga-he' ta' jee' gyay', hi- ga-jah':

—Cornelio.

⁴ Mah' ga-jeey' koo- hweh-, Peer- goyh- ga-ngiiy' juu' kih' ángel, ga-jayh':

—¿Hee- na- jwah' hne- Dsa-joo' kyaan'?

Hi- ga-jah' ángel siiyh-:

—Ma' ti- ba' dsé' Dio la-je- he- ngiih' hi- la-je- he- kwéeh' hi- ta-nee'. ⁵ Chee- dsa- ta' Jope. Wa' la- chiiyh' Simón, ja-ba' hi- teeyh- Pee', mah' wa' jay-. ⁶ Hi- he' gya' cha'neh- kih' jnah' hi- chee- Simón hi- mi-llu' loo' jah' cha-hoo' jmi-nee'. Hi- he', jah- hee- na- jmeeh'.

⁷ Ma' ngaah' ángel hi- ga-hleeh' kyaayh', ga-teeh' Cornelio uu' dsa- hi- ma' jmee- ta' kih' kyaah' jaa- hløø' hi- jwah' kyaayh' hi- ma' mi-te' kih' Dio. ⁸ Ma-la- ma-jmeeh' Cornelio la-je- juu' kih' dsa- he', ja- ga- ga-cheey' ta' Jope.

⁹ Ma' ga-jna' jyoh' jmi', ma' ngoo' ga-te' la-hyoo- hi- ngoo' ya-jah- dsa- he' ta' Jope. Hor- ja- ga-wi- Pee' gyuh' jee' ga-te' to' jwee' hne', jee' na-ngiiy- kih' kih' Dio. ¹⁰ Ja' kyoyh- jee' ma' gyay', hnøøy' ma' kuyh-. Ta' ko- jiih' jooy- jme- dsa- ma', ga-hee' mi'ney' koo- he- ga-mi-jnaa- Dio kih', jee' gyay' chuuy' kyaah'. ¹¹ Ga-jeey' gyuh' jmi- gyuh- na-hnaa' la-je- koo- he- la' la- koh' ta- jmaah-, na-hnuuh- la-je- kye' kiih' he- ga-jyoo' la- ga-te' hwa'. ¹² Neh- ja- ma' taah' la-je- nee' jah', ma' taah' jah' hi- choo' goo- ti', ma' taah' jah' hi- seeh- hni' hwa', hi- ma' taah' ta' jah' hi- hee' gyuh'. ¹³ Jee' ja- ja' koo- juu', he' jah'.

—Noo⁻ Pee[,] jngëeh⁻ jah^ʼ na⁻ mah^ʼ kuh⁻ —ga⁻jäyh^ʼ.

14 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʼ Pee[:]

—Jah⁻ha ^ʼ Dsa⁻jøøh^ʼ kyaan⁻. Jëeh^ʼ, ni⁻ jaa⁻ hi⁻ laa^ʼ wa^ʼ hi⁻ cha⁻ hi⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ sah^ʼ sa⁻ ma⁻kuhn⁻ jih^ʼkoh^ʼ.

15 Koo⁻ ka⁻läh^ʼ ja^ʼ juu^ʼ jee^ʼ ga⁻të^ʼ to^ʼ jiih[~]:

—Kih⁻ hi⁻ ga⁻jmää^ʼ Dio na⁻jngëe^ʼ, ta⁻ jwah^ʼ laay^ʼ wa^ʼ hi⁻ cha⁻ hi⁻.

16 Hnë⁻ jiih[~] ga⁻la^ʼ lä⁻ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻sooh^ʼ ta⁻jmaa^ʼ ja⁻, ngooh^ʼ ka⁻läh^ʼ ta⁻gyuuh^ʼ.

17 Ta⁻ko⁻jiih^ʼ ma^ʼ gya^ʼ Pee^ʼ jmee⁻ cha⁻miih⁻ huusdë⁻ he⁻ hnøø^ʼ jäh⁻ he⁻ ga⁻jëey^ʼ ja⁻, ga⁻lla⁻nää^ʼ dsa⁻ hi⁻ ga⁻chee^ʼ Cornelio he^ʼ, ngüy^ʼ juu^ʼ ha⁻ chih^ʼ hne^ʼ kih^ʼ Simón hi⁻ mi⁻llu^ʼ loo^ʼ jah^ʼ, lä⁻jiih^ʼ ga⁻lla⁻näy^ʼ jee^ʼ ja⁻. 18 Ma^ʼ ga⁻lla⁻nää^ʼ dsa⁻ he^ʼ, ga⁻ngüy^ʼ juu[:]

—¿Che^ʼ jee^ʼ la⁻ gya^ʼ Simón, hi⁻ tëeyh[~] Pee^ʼ? —ga⁻jäyh^ʼ.

19 Gya^ʼ ga^ʼ Pee^ʼ gyuuh^ʼ jmeey⁻ huusdë⁻ ha⁻ lä⁻ la^ʼ he⁻ ga⁻jëey^ʼ ja⁻, mah^ʼ ga⁻jäh^ʼ Jmi⁻lle^ʼ kih^ʼ Dio süyh[:]

—Jëe⁻ da^ʼ Pee[,] uu⁻ dsa⁻ ma⁻ya⁻nää^ʼ hnaah⁻ hne⁻. 20 Jñaa^ʼ mah^ʼ go⁻jëe⁻. Ta⁻ jmee⁻ to^ʼ hoh^ʼ, gwa⁻ kyaayh^ʼ. Jnä^ʼ ba⁻ ma⁻cheen⁻ dsa⁻ na⁻.

21 He⁻ja⁻ ga⁻jñaa^ʼ Pee^ʼ ta⁻ jee^ʼ ma^ʼ tääh^ʼ dsa⁻ hi⁻ ga⁻chee^ʼ Cornelio he^ʼ mah^ʼ ga⁻süyh[:]

—Hii⁻ jnä⁻ la⁻ hi⁻ hnaah⁻ hnäh^ʼ. ¿He⁻la⁻ ma⁻ya⁻nää^ʼ hnäh^ʼ? — ga⁻jäh^ʼ Pee[:]

22 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʼ dsa⁻ he^ʼ:

—Ma⁻ya⁻nøø^ʼ jnääh⁻ mada⁻ kih^ʼ Cornelio dsa⁻jøøh^ʼ kyaa^ʼ jnääh^ʼ. Laay^ʼ jaa⁻ juu⁻ hløø^ʼ hi⁻ lluu^ʼ hi⁻ gah^ʼ Dio, hi⁻ lä⁻jëe⁻ judiu^ʼ jwah^ʼ kyaayh^ʼ. Cornelio he^ʼ tëeyh[~] hne⁻ gooh^ʼ cha⁻neh⁻ kiyh^ʼ mah^ʼ nuuy^ʼ juu^ʼ he⁻ kwah^ʼ, lä⁻koø^ʼ mada⁻ nu⁻uyh⁻ kih^ʼ ángel hi⁻ na⁻jngëe^ʼ.

23 Ja⁻ga⁻ ga⁻taah⁻ Pee^ʼ dsa⁻ he^ʼ cha⁻neh⁻. Jee^ʼ ja⁻ ga⁻jä⁻ dsa⁻ he^ʼ hwë⁻ ja⁻.

Ga⁻lloo^ʼ Pee^ʼ kih^ʼ Cornelio

Ma^ʼ ga⁻jnä⁻ jyoh^ʼ jmü⁻ ga⁻noo⁻ Pee[,] ngooy^ʼ kyaah^ʼ dsa⁻ he^ʼ hi⁻ ga⁻nää^ʼ ko⁻llaa⁻ øøh^ʼ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Jope kyaayh^ʼ. 24 Jyoh^ʼ jmü⁻ ga⁻ ga⁻lla⁻näy^ʼ jwii⁻ Cesarea. Ma^ʼ gya^ʼ Cornelio jøø⁻ kyaah^ʼ lä⁻jëe⁻ ga⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay^ʼ, hi⁻ kyaah^ʼ ome⁻ hi⁻ jwayh^ʼ kyaah^ʼ. 25 Ma^ʼ ga⁻lloo^ʼ Pee^ʼ ho⁻hne⁻ kiyh^ʼ, ya⁻hëe^ʼ Cornelio mah^ʼ ga⁻heeyh⁻. Lä⁻chah^ʼ ja⁻ ga⁻juuh^ʼ Cornelio jne⁻ cha⁻ne⁻ Pee[,] ga⁻jmää^ʼ jøøh^ʼ. 26 Pero Pee^ʼ ga⁻chaa⁻ Cornelio ga⁻süyh[:]

—Noo⁻, ta⁻ jmee⁻ lä⁻na⁻. Dsa⁻ ba⁻ hne⁻, dsa⁻ ba⁻ jnä⁻ ka⁻läh^ʼ.

27 Lä⁻ ma⁻llay^ʼ ja⁻ba⁻ juu^ʼ ga⁻taayh⁻ cha⁻neh⁻ lä⁻jiih^ʼ ga⁻tëey^ʼ jee^ʼ tääh^ʼ jwëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kuh^ʼ jee^ʼ ja⁻. 28 Mah^ʼ ga⁻jäh^ʼ Pee^ʼ süyh[:]

—Ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ kwee⁻, na⁻høø^ʼ jwërte⁻ la⁻ kyaa^ʼ jnääh⁻ dsa⁻ judiu⁻ he⁻ dsa⁻tooh⁻ jnääh⁻ ko⁻jøø^ʼ kyaah^ʼ hi⁻ sa⁻ laa^ʼ judiu⁻ hi⁻ ni⁻ he⁻ dsa⁻tooh⁻ jnääh⁻ cha⁻neh⁻ kiyh^ʼ sa⁻ le⁻. Pero Dio ma⁻mi⁻jnäa⁻ kin⁻ he⁻ sa⁻ sah^ʼ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ ni⁻ sa⁻ laay^ʼ wa^ʼ hi⁻ cha⁻ hi⁻. He⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻ ga⁻ jnä⁻ kwaat⁻ he⁻ sah^ʼ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa^ʼ judiu^ʼ. 29 He⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻choon^ʼ juu^ʼ ni⁻ miih⁻, lä⁻ ma^ʼ ga⁻lloo^ʼ juu^ʼ kin⁻, chah^ʼ ba⁻ ma⁻jan⁻. He⁻ja⁻ ngiin⁻ juu^ʼ kyah^ʼ. ¿He⁻la⁻ ma⁻teeh⁻ jnä⁻?

30 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʼ Cornelio:

—Na^ʼ ma⁻hya⁻ kye^ʼ jmü⁻ sa⁻ ma^ʼ kuh⁻ ma^ʼ huhn⁻, ja⁻ba⁻ hor⁻ la⁻ ko⁻ hi⁻ hnë⁻ ta⁻ ga⁻hloo^ʼ gyan⁻ ngiin⁻ kin⁻ kih^ʼ Dio cha⁻neh⁻ la⁻. Koo⁻ ma^ʼ ga⁻jëen⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kye^ʼ hmü⁻ jih⁻gyeh⁻ cha⁻nën⁻. 31 Hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jäh^ʼ: “Cornelio, ma⁻nuu⁻ ba⁻ Dio lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻hlëeh⁻ kyaayh^ʼ, hi⁻ kye⁻ bih⁻ kwaat⁻ kih^ʼ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻kwëeh⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻. 32 Chee⁻ dsa⁻ ta⁻ Jope mah^ʼ wa^ʼ jä⁻ Simón hi⁻

tëëyh~ Pee'. Hì- he' gya' cha'neh' kih' he' ba' Simón hì- mi-llu' loo-jah', cha'hoó' jmi-ñeeh'. Wa'ra-ja' hì- he', hlëëh' hne-', ga-siyh' jnä'. ³³ He-ja- chah' ba' ga'cheen' dsa- na'kyaa' hne-. Hì- llu' ba' ma'jmeeh' ma' ñeh'. Na' na' lä'jëë' jnääh' tøøh' jnääh' jee' la- cha'në' Dio, mah' nuu' jnääh' juu' he- ma'hñah' kih' Dio.

Ga'kwa' Pee' juu' cha'neh' kih' Cornelio

³⁴ He-ja- ga-løø' Pee' hlëëh' lä'la-:

—Na' ga' ma-lä-ngëen' kwee-, ma-ra' ju'dsoo' koo- ba' laa' dsa-cha'në' Dio. ³⁵ Tih' ba' dsë' Dio kih' ga-lä'jëë' hì- gayh' hì- kih' hì- jmee' he- llu'. ³⁶ He- la-na- juu' he- ga'chee' Dio kih' dsa-Israel. Ju'hmëe' la- he- jmee' hii' ti' kih' dsa- ta-la' kih' Jesucristo hì- laa' Dsa-jøøh' kyaa' lä'jëë' dsa-. ³⁷ Neh' ba' hnäh' kwee-ha- lä' ga-la' lä'kaa' hwa' Judea, he- ga-løø' ta' Galilea, ma-ngëë' he- ga-hlëëh' Jwaä' kih' he- saa- dsa- jmi'. ³⁸ Ma' nuuh' ba' hnäh' ha- lä' ga'jmeë' Dio kyaah' Jesús dsa- chaä' Nazaret. Ga'kwëëyh' Jmi-llë' Na-jngii', hì- ga'kwëëyh' cha-miih- be'. Hì- lä'kaa- jee' ga-ngëëy' ga'jmeey' he- llu' jmah' hì- ga-lääy' lä'jëë' hì- ma' jëë' wii' kaaah' hì-sa-llu', jëeh' Dio cheh' kyaayh'.

³⁹ Jmee- jnääh' ju'dsoo' kih' lä'jëë' he- ga'jmeë' Jesús hwa' Judea hì- jee' jwi- Jerusalén. Hì- he' ga-jngiih' dsa- kih', na-taay- dsøh' hma-cru'. ⁴⁰ Pero Dio ga-mi-jiiyh' ma' ga-hya- hnë- jmi' hì- ga-mi-jnääy- mah' jëë' dsih' he- ma-lä-jiiyh'. ⁴¹ Pero sa' ga-mi-jnääy- kih' lä'jëë' dsa-. Ma-la' kyaa' jnääh' hì- ga-lleeh- Dio jää' ba' ga-mi-jnääy- mah' jmeë' jnääh' ju'dsoo' kiyh', jnääh' hì- ga'kuh- ga'hìh' kyaayh'

ma-ngëë' ma-lä-jiiyh' jee' kih' hì- na-juu'. ⁴² Ja-ga' ga'cheey' jnääh' kwa' jnääh' juu' kih' lä'jëë' dsa-. Mah' jmeë' jnääh' dsøo', Jesús he' hì- na-hñaa' kih' Dio, laay' jwëë' kih' lä'jëë' dsa- hì- jiih' hì- lä-ja- kih' hì- na-juu'. ⁴³ Ga-lä'jëë' hì- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo' ga'jmeë' dsøo' kih' Jesús, ga-jäyh', ta-la' kih' bih' dsa-che' dsøkye- kih' lä'jëë' hì- heeh' juu' kiyh'.

Ga'hyoh' dsa- hì- sa' laa' judiu Jmi-llë' kih' Dio

⁴⁴ Hlëëh' ga' Pee' lä-ja- ma' ga'jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' né' kih' lä'jëë' dsa- hì- ma' tääh' nuu- jee' ja-. ⁴⁵ Lä'jëë' øøh' jne' hì- laa' judiu hì- ga-lla-nää' kyaah' Pee' ga-taayh' jëë' dsayh' ma' ga-jëëy' ga'hyoh' dsa- hì- sa' laa' judiu Jmi-llë' Na-jngii'. ⁴⁶ Ga'nuuy' hlëëh' dsa- he' jyoh' juu' hì- ma' jmeey' nuuh' kih' Dio. ⁴⁷ He-ja- ga-jäh' Pee':

—¿Hii- le' ha' kih' dsa- la- he- saay' jmi-, na' he- ma-hyoyh' Jmi-llë' Na-jngii' ja-ba' lä'koo- ma-hñah' jne'?

⁴⁸ He-ja- ga'jmeë' Pee' mada' ga-saay' jmi- lä'hìh' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Ja-ga' ga'chuu' dsa- he' kyaah' Pee' mah' jäy' miih- jmi' kyaayh'.

11

Ga'jmeeh' Pee' juu' kih' øøh' jne' hì- ma' tääh' Jerusalén

¹ Ga'nuu' apóstole, hì- ga'nuu' øøh' jne' hì- ma' tääh' Judea he- ga-heeh' lä'kye- hì- sa' laa' judiu juu' kih' Dio. ² Ma' jah' Pee' ta' Jerusalén, ko-llaä' øøh' jne' ga-løø' ti-choo' juu' kyaayh', kih' he- ma' laay' he- jmeë' bii' nuuh' jmi-ngo' kih' dsa- nuuh'. ³ Ga-jäyh':

—¿He-la' ñeeh' na'jëëh' dsa- hì- sa- ga-wih' jmi-ngo' kih' hì- na'kuh' kyaayh' ko-jøh'?

4 He-ja- ga-jmeeh⁴ Pee' juu' lä- ma' huu' ha- lä- ga-la' kiyh' ta- jee' ñeey', ga-jäyh':

5 —Jnä' ma' gyan' jwii- Jope ngiin' kin' kih' Dio ma' ga-hëe' mi-nën- koo- he- ga-mi-jnäa- Dio kin-. Ga-jëen' koo- he- la' lä-koh' ta-jmaah' na-hñuu- lä-jë- kye' sa'kiih' ga-jyoo' gyuu' lä- ga-të' jee' ma' gyan'. 6 Ga-jëen' kwee-, hi' ga-mi-kyuun' hi- jah' ma' tääh' neh-. Ga-jëen- jah' hi- choo' goo-tii', ga-jëen- jah' hää' kyaah' jah' hi- sëeh- hñii' hwa' hi- ga-jëen- ta-jah' hi- hëe' gyuu'. 7 Jee' ja- ga-nuun' koo- lle' he- ga-hlëeh' gyuu', ga-jäh': "Noo- Pee', jngëeh- jah' na- mah' kuh'." 8 He-ja- ga-ngiin' kiyh': "Jah-ha' Dsa-jøøh' kyaan-. Jëeh', ni- jaa- hi- laa' wa' hi- cha- hi- hi- ni- jaa- hi- sah' sa- ma-kuhn- jih'koh'." 9 Koo- ka-läh' ga-hlëeh' gyuu' jee' ga-të' to' jiih': "Kih' hi- ga-jmää' Dio na-jngëe', ta- jwah' laay' wa' hi- cha- hi-." 10 Hnë- jiih' ga-la' lä-ja-, ja-ga' ga-sooh' ka-läh' ta-jmaah' ja-, ngooh' ta- gyuu'. 11 Lä-cha' ja- ga-lla-nää' uu- dsa-ñuu- hi- ya-nää' Cesarea, hnaayh- jnä' jee' ma' gyan'. 12 Hi- Jmi-llë' kih' Dio ga-siuh- jnä' jee' ja-: "Gwa- ba' hne-, ta- jmee- to' hoh'", ga-jäyh'. Hi- jñee' øøh' jne' hi- chaa- jee' ja- ga-jmee' ko-jøøh' kyaah' jnä' lä- ga-të' cha'neh- kih' dsa-ñuu- hi- ga-tëeh' jnä'. 13 Dsa-ñuu- he', ga-jmeeyh' juu' he- ga-jëey' jaa- ángel hi- ga-noo- cha'nëy' cha'neh- kiyh'. Hi- ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-jäh' ángel siyh': "Chee' dsa- ta- Jope mah' wa' ja- Simón, hi- tëeyh' Pee'. 14 Hi- he' kwa' juu' ha- lä- jee' lääh' kyaah' lä-jëe- hi- chaa- kyah'", ga-jäh' ángel siyh'. 15 Lä- ma' ga-løøn' hlëghn' dsa- he', ga-jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' në' kih' lä-jaa- lä-jaa-,

lä-koh' ga-jyoo' në' jnän' lä- ma' to-në'. 16 Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsën- lä-koo- ga-jäh' Jesús jää': "Ma-ra- ju-dsoo', Jwaa' ga-chaay' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba', pero hnäh' saah- hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii'." 17 Cher'mah' Dio ga-kwëeh' dsa- he', ja-ba' he- ga-kwëeyh' jne' lä- ma' ga-hëeh' jne' Jesús Dsa-jøøh' jnän', ¿he- laa' jnä' mah' jwiin' Dio: "Ta- kwëeh' hi- na-?"

18 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' kih' Pee' ga-taayh' tii' ba', ga-jmeey' juuh- kih' Dio, ga-jäyh':

—Na' ga-ma-na' jwë' kih' hi- sa- laa' judiu mah' dsa-jeeyh' kyaah' Dio hi- jmee- chaa- dsa-.

Ga-lä-jwëe' øøh' jne' jee' jwii- Antioquia

19 Lä- ma' ga-jngiih' dsa- kih' Esteban, ga-løø' dsa- jmeeh- øøh' jne'. He-ja- ga-hwëey' jee' jwii- Jerusalén, ga-sa' ga-jñeey' ga-näay' ta- jee' jyoh'. Ga-näay' ta- Fenicia, ta- Chipre, ta- Antioquia. Dsa- judiu he' ga-näay' kway- juu' kih' Dio lä-kaa- jee' tääh' ma-la- dsa-goo' bih'. 20 Pero jee' kih' hi- ga-hwëe- he', ma' tääh' ko-llaa' hi- chaa- Chipre hi- ma' tääh' hi- chaa- Cirene. Ma' ga-lla-nää' hi- he' jwii- Antioquia ga-kway' ju'hmëe' kih' Jesús lä-kye- kih' hi- sa- laa' judiu. 21 Peer- cha-miuh- be' ga-kwa' Dio kiyh', he-ja- jwëe' dsa- ga-ngëe' hñii' kih' Jesús jwii- Antioquia.

22 Ga-tëeh' øøh' jne' hi- ma' tääh' Jerusalén juu' ja-. He-ja- ga-cheey' Bernabé, ngooy' ta- jwii- Antioquia. 23 Ma' ga-lloo' Bernabé jee' ja-, ga-jëey' he- ga-mi-jää' Dio cha-miuh- dsa- he', he-ja- ga-tih' dsëy'. Hi- ga-kwëeyh' nuuh- mah' dsa-taayh' mi-teyh' lä-kaa- tuh-dsëy' kih' Dsa-jøøh' jnän'. 24 Bernabé he' ma' llu' dsëy' hi- ma' dsoo' dsëy' cha-miuh- ka-läh'

hi⁻ ma⁻ kyey⁻ cha⁻miih⁻ be⁻ kih⁴ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹. Ma⁻ ga⁻jëe⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey⁻, he⁻ ja⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ga⁻hëeh⁻ juu⁻ kih⁴ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻.

²⁵ Ma⁻ ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ya⁻hëë⁻ Bernabé ngoo⁻ ta⁻ Tarso na⁻hnääh⁻ Saulo. Ma⁻ ga⁻jnääh⁻ Saulo, ga⁻jääh⁻ ta⁻ Antioquia. ²⁶ Jee⁻ ja⁻ ga⁻taayh⁻ koo⁻ ñe⁻ jmi⁻ kyaah⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻mi⁻tëëy⁻ jwëë⁻ dsa⁻. Jee⁻ jwii⁻ Antioquia ja⁻, jee⁻ ja⁻ to⁻ñe⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻ øøh⁻ jne⁻ cristiano, he⁻ hnøø⁻ jäh⁻ Cristo mäh⁻.

²⁷ Jmi⁻ ja⁻ ga⁻hwëë⁻ ko⁻llaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁴ Dio hi⁻ ma⁻ tääh⁻ Jerusalén, na⁻nääh⁻ ta⁻ jee⁻ jwii⁻ Antioquia. ²⁸ Jaa⁻ dsa⁻ he⁻ hi⁻ chee⁻ Agabo, ga⁻nooy⁻ ga⁻hlëëyh⁻ lä⁻koo⁻ jäh⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁴ Dio, ga⁻jäyh⁻ jä⁻ koo⁻ hoo⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ ga⁻lä⁻te⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁻ Agabo, lä⁻ ma⁻ laa⁻ Claudio rey to⁻ñe⁻.

²⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻taah⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ tääh⁻ Antioquia juu⁻ kwee⁻ he⁻ cheey⁻ miih⁻ kuu⁻ kih⁴ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ tääh⁻ ta⁻ Judea, ha⁻ koo⁻ te⁻ tääh⁻ kwa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻. ³⁰ Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ hi⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ Bernabé kuu⁻ ja⁻ kyaah⁻ Saulo mah⁻ na⁻ngëëy⁻ kih⁴ hi⁻ ma⁻ laa⁻ dsa⁻gyuu⁻h⁻ kyaah⁻ gwah⁻ hwa⁻ Judea ja⁻.

12

Ga⁻jngëëyh⁻ Jacobo hi⁻ ga⁻taayh⁻ Pee⁻ neh⁻ñe⁻

¹ Ja⁻ba⁻ jii⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ rey Herode mada⁻ he⁻ ga⁻jmeeyh⁻ ko⁻llaa⁻ øøh⁻ jne⁻. ² Ga⁻jngëëyh⁻ Jacobo øøh⁻ Jwaa⁻ kyaah⁻ ñe⁻tuuh⁻. ³ Ma⁻ ga⁻nuu⁻ rey he⁻ he⁻ ga⁻tih⁻ dsë⁻ dsa⁻ judiu he⁻ ga⁻juu⁻ Jacobo, he⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ wa⁻ jaa⁻ Pee⁻ ka⁻läh⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻la⁻ ma⁻ të⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah⁻ levadura. ⁴ Ma⁻ ga⁻jaa⁻ Pee⁻, ga⁻taah⁻ dsih⁻ neh⁻ñe⁻. Ga⁻taayh⁻ ja⁻goo⁻ kye⁻ nää⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ jää⁻ ma⁻ kyeë⁻ lä⁻koo⁻ nää⁻

hi⁻ ga⁻hää⁻ Pee⁻. Herode ma⁻ jmee⁻ huu⁻dsë⁻ ma⁻ mi⁻jnääh⁻ kih⁴ dsa⁻ ga⁻ ma⁻goh⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁻. ⁵ Ga⁻jää⁻ ba⁻ Pee⁻ neh⁻ñe⁻ pero ta⁻ko⁻jiih⁻ ma⁻ hääy⁻ neh⁻ñe⁻ ni⁻ jaa⁻ øøh⁻ jne⁻ sa⁻ ga⁻tay⁻ he⁻ ma⁻ chuuy⁻ kyaah⁻ Dio kwaat⁻ kih⁴ Pee⁻.

Dio ga⁻llee⁻ Pee⁻ neh⁻ñe⁻

⁶ La⁻ kwaat⁻ ma⁻ mi⁻jnääh⁻ Herode kih⁴ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jnä⁻. Pero ja⁻ba⁻ hwë⁻ ja⁻, ma⁻ na⁻kyaa⁻ Pee⁻ na⁻hñuu⁻ kyaah⁻ to⁻ caden⁻ ja⁻ba⁻ jee⁻ kih⁴ uu⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻hñuu⁻ kyaayh⁻. Hi⁻ ma⁻ tääh⁻ ga⁻ñah⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ hoo⁻ neh⁻ñe⁻ ja⁻. ⁷ Ni⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ ga⁻ hløø⁻ he⁻, ma⁻ ga⁻lloo⁻ jaa⁻ ángel kyaah⁻ Dio, hi⁻ lä⁻ ga⁻dsa⁻ neh⁻ñe⁻ ga⁻lä⁻jnä⁻ je⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻chaay⁻ Pee⁻, ga⁻siiyh⁻.

—Noo⁻ na⁻koh⁻.

Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻hla⁻ caden⁻ he⁻ ma⁻ na⁻hñuu⁻ gooy⁻. ⁸ Hi⁻ ga⁻jäh⁻ ángel:

—Kye⁻h⁻ hmiih⁻ kyah⁻, hee⁻ loo⁻ kyah⁻.

Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ Pee⁻, mah⁻ ga⁻siiyh⁻ ka⁻läh⁻:

—Bää⁻ hmiih⁻ kyah⁻ mah⁻ man⁻ ga⁻juh⁻.

⁹ Hi⁻ ya⁻hëë⁻ ángel, kaah⁻ llee⁻ Pee⁻. Sa⁻ ñey⁻ che⁻ dsoo⁻ he⁻ jmee⁻ ángel, he⁻ kē⁻ bih⁻ laay⁻.

¹⁰ Ga⁻ngëëy⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁻ koo⁻ nää⁻ hløø⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ jee⁻ ga⁻tē⁻ to⁻ nää⁻ hløø⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻tëëy⁻ ho⁻haah⁻ he⁻ la⁻ kyaah⁻ ñe⁻ jee⁻ hwëë⁻ dsa⁻ ta⁻ cha⁻jwë⁻. Hñii⁻ ba⁻ haah⁻ ja⁻ ga⁻na⁻. Ga⁻hwëëy⁻, hi⁻ ga⁻kwayh⁻ koo⁻ jwë⁻, jee⁻ ja⁻ ga⁻bi⁻ ángel kih⁴ Pee⁻. ¹¹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ Pee⁻, ga⁻jmeey⁻ huu⁻dsë⁻:

—Dsoo⁻ ba⁻ ma⁻chee⁻ Dio ángel kyaah⁻ hi⁻ ma⁻lääh⁻ jnä⁻ kih⁴ Herode hi⁻ ma⁻lääh⁻ jnä⁻ kih⁴ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ hnøø⁻ dsa⁻ goon⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁻ kin⁻.

12 Ma' ga-lä-liiyh he-ma-na-laay, lä-chah' ja-ngaayh ta' kih' María choo' Jwaa', he' ba' hi- tēyeh~ Marcos, jee' ma' tääh' jwēē' hi- ngiit' kih' Dio. 13 Ma' ga-lloo' Pee' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-, ga-tēyē'. Lā-koo- ma' ga-nuu' jaa- chih-mē' hi- chee- Rode tēyē~, mah' ngooy' na-jēyē-. 14 Lā-chah' ja- ga-lä-kyuuyh~ lle' kih' Pee' hi- ma' tēē-. Peer' ga-nøh' dsēy'. Ni- sa' ga-näy' ho'haah' ja-, ngaayh' ko-chih' na'jmeeyh' juu' kih' hi- ma' tääh' cha'neh' ja-, ga-jäyh':

—Hii' Pee' cheh' ho'haah'.

15 He-ja- ga-jäh' hi- ma' tääh' jee' ja-, syyh' chih-mē' he':

—He- ngaah' ba' hne- na-.

Pero chih-mē' he' sa' tää' sa- jaa'y, ma' jäyh':

—Hi- he' na-.

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Ángel kyaa' Pee' ba' na-.

16 Lā- ma-cheh' ja-ba' Pee' ho'haah' ja-, tēyē-. Ja-ga' ga-näy' ho'haah' ja-, ga-jēyē' Pee'. Ga-taayh' jēē- dsayh'. 17 He-ja- ga-jmee' Pee' lii- kyaah' gooy-, mah' sa' tooyh' miih'. Ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-jmee' Dio he- ya-hēyē' neh-ñē', hi- ga-jäyh':

—Go-jmeeh' juu' la- kih' Jacobo hi' kih' lä-jēē- øøh' jne'.

Ja-ga' ya-hēyē' ngooy' ta' jee' jyoh'.

18 Ma' ga-jnä' jyoh' jmiit', Peer' ga-tee' ga-jēē' hløø' he' kyaah' dsa-kyaayh', kih' he- sa' ga-jēyē' ha- lä- ya-hēē' Pee' jee' ja-. 19 He-ja- ga-jmee' Herode mada- he- na'hnaayh- Pee' ka-läh'. Ma' sa' ga-jnäy'h-, ga-lla-kyaay- hløø' he' jmiit'. Lā-jiih' ga-jmeey' mada- he- ga-jngēyēh' hløø' he'. Ja-ga' ya-hēyē' hwa' Judea, ngooy' na'gyay- ta' Cesarea.

Ga'juu' Herode

20 Pero ma' cha- hnii' kih' Herode kyaah' dsa- chaa- Tiro hi' kyaah' hi- chaa- Sidón ka-läh'. Dsa- hi- ma' chaa- jee' ja- sa' ma' hnøø' hnii-. Jēēh' ma' ga-näy' lay- løø' ta' jwii- kih' Herode. He-ja- na'näy' na'llay- juu' kyaah' Herode. Pero to-nē' da', ga-taayh' juu' kwee- kyaah' Blasto, hi- kye- ta' juuh- kyaah' rey Herode, mah' hñii' bih' llay' juu' kyaah' Herode.

21 He-ja- ga-tøø' rey he' jmiit' he- ya-nää' dsa-. Ma' ga-lloo' jmiit' ja-, ga-lla-nää' dsa- he' hi' ga-kēh- rey hmiih- he- kēyh- ma'llay' ta' mah' na'gyay- nē'ta' kiyh', ga-kway' juu'. 22 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' kiyh' ja-, ga-tooyh' cha-miih- miih', ga-jäyh':

—Ja' he' dsa-ñuuh- na- hlēēh-, Dio ba' na- hlēēh-.

23 Lā-chah' ja-, ja' jaa- ángel kyaa' Dio, ga-jmeey' dsoo' kih' rey Herode, kih' he- sa' ga-jmeey' juuh- kih' Dio. He-ja- ga-kaay' jah' lä-jiih' ga-juuy'.

24 Pero ga-nää' ba' øøh' jne' kway- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän' hi- cha-ga-miih- ngoo' dsa-lä-jwēē' hi- heeh- juu' ja-.

25 Ma' ga-hñaa- ta' he- na-hñaa' Bernabé kyaah' Saulo, ga-hwēyē- Jerusalén, ga-lla-näy' ka-läh' Antioquia jāy- Jwaa' hi- tēyeh~ Marcos.

13

Ga-hñaa'y' Bernabé kyaah' Saulo mah' dsa-näy' dsa-kway' ju'hmēē'

1 Jee' kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquia ja-, ma' tääh' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio hi- ma' tääh' ta-jwoh'. Hi- he' Bernabé, hi- Simón hi- ma' tēyeh~ Läh-, Lucio hi- ma' chaa- Cirene, Manaén hi- ga-kwaa' kwee- kyaah' Herode hi- ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea, hi- Saulo ka-läh'. 2 Ta-ko- jiih' ma' tääh' øøh' jne' he' sa' kuh'hyyh-,

hnaayh⁻ Dio lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy¹, ga⁻hlëeh⁷ Jmì⁻lle⁷ Na⁻jngii¹ kyaayh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Hña⁻ Bernabé kyaah¹ Saulo mah¹ jmeey¹ ta⁻ he⁻ kwëeh⁻ jnih⁷.

³Ma⁻ngëë⁻ ma⁻ngiiy⁷ kih¹ Dio sa⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh¹, ja⁻ga⁻ ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në⁻ kih¹ Bernabé kyaah¹ Saulo. Hi⁻ ma⁻dsaa¹ he⁻ ja⁻, ga⁻hiyh¹ juu¹ kyaah¹ dsa⁻kyaayh¹.

Ngoo¹ Bernabé kyaah¹ Saulo ta⁻ Chipre

⁴Ngoo¹ Bernabé kyaah¹ Saulo ta⁻ hwa¹ Seleucia lä⁻hih⁻ kih¹ Jmì⁻lle⁷ Na⁻jngii¹. Ma⁻ ga⁻lla⁻näay¹ Seleucia, ga⁻taayh⁻ neh⁻ barco, ga⁻näay¹ ta⁻ hwa¹ he⁻ chee⁻ Chipre. ⁵Ma⁻ ga⁻tëëy¹ jwii⁻ Salamina, ga⁻taayh⁻ neh⁻ gwah⁻ kih¹ judiu he⁻ tøø⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻kway⁷ juu¹ kih¹ Dio. Hi⁻ ma⁻ jääy¹ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ kwa⁻ be⁷ kiyh¹.

⁶Ga⁻ngëëy¹ lä⁻ ga⁻dsa¹ hwa¹ Chipre he⁻ hä⁻ jee⁻ jmi⁻ñeeh⁻, lä⁻jiih¹ ga⁻lla⁻näay¹ jee⁻ jwii⁻ Pafò. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jeey¹ jaa⁻ judiu hi⁻ tëë⁻ ji⁻nah¹, hi⁻ ma⁻ chee⁻ Barjesús. Ma⁻ jmääy⁻ hñiiy¹ lä⁻koh⁷ jaa⁻ hi⁻ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio. ⁷Dsa⁻ tëë⁻ he⁻ ma⁻ jwayh⁷ kyaah¹ lle⁻moh⁷ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Sergio Paulo, hi⁻ kyuu⁻ cha⁻miih⁻. He⁻ja⁻ lle⁻moh⁷ he⁻ ga⁻jmeey⁷ mada⁻ he⁻ na⁻kyaay⁷ Bernabé kyaah¹ Saulo, kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻hyoh⁻ dsëy¹ nuuy¹ juu¹ kih¹ Dio. ⁸Pero dsa⁻ tëë⁻ he⁻, hi⁻ tëëyh⁻ Elima kyaah¹ juu¹ griego, hi⁻ he⁻ na⁻, ma⁻ ha⁻ kih¹ Bernabé kyaah¹ Saulo. Jëeh⁷, sa⁻ ma⁻ hnøoy¹ he⁻ ma⁻ heeh⁻ lle⁻moh⁷ he⁻ juu¹ kih¹ Dio. ⁹He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁷ Saulo, he⁻ ba⁻ hi⁻ chee⁻ Paa¹. Ga⁻hlëëyh¹ kyaah¹ cha⁻miih⁻ be⁷ kih¹ Jmì⁻lle⁷ Na⁻jngii¹ hi⁻ ga⁻jëëy¹ koo⁻ hweh⁻ në⁻ dsa⁻tëë⁻ he⁻. ¹⁰Mah¹ ga⁻jäyh⁷:

—He⁻ ba⁻ che⁻ ta⁻juuh¹ hne⁻, Peer⁻ hlëëh¹ hne⁻, joø⁷ hi⁻sa⁻llu¹. ¿He⁻la⁻ hnooh⁻ lla⁻dsëeh⁻ kih¹ lä⁻jë⁻

he⁻llu⁷? ¿Lih⁷ ba⁻llaa⁻ he⁻hah⁻kih¹ jwë⁷ llu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁷? ¹¹Na⁻ heeh¹ Dio hne⁻ wii⁷. Jä¹ tuu⁷ mi⁻nëh⁻. Mo⁻so⁻ jëeh¹ jmëë¹ hyoo⁻ miih⁻ jmii⁻ —ga⁻jäh⁷ Paa¹.

Lä⁻chah⁷ ja⁻ ga⁻løø⁻ mi⁻nëy¹ mah¹ ga⁻jäy⁷ tuu⁷. Lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ kiyh¹ ma⁻ hnaayh⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ jääy¹, kih¹ he⁻ mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻jna¹ mi⁻nëy¹. ¹²Ma⁻ ga⁻jëë¹ lle⁻moh⁷ he⁻ he⁻ ga⁻lä⁻lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh⁻ kih¹ Jesús. Peer⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsëy¹ ma⁻ ga⁻nuuy⁷ juu¹ kih¹ Jesús.

Ñee¹ Paa¹ kyaah¹ Bernabé Antioquia he⁻na⁻hee⁻ hwa¹ Pisidia

¹³Ja⁻ga⁻ ya⁻hëë¹ Paa¹ jwii⁻ Pafò ja⁻ kyaayh¹ dsa⁻kyaayh¹, ga⁻näay¹ ta⁻ Perge, jwii⁻ he⁻ na⁻hee⁻ Panfilia. Pero Jwaa⁻ ga⁻bee¹ dsa⁻kyaayh¹ mah¹ ngaayh¹ ta⁻ Jerusalén. ¹⁴Ga⁻ngëë⁻ Paa¹ kyaah¹ Bernabé jwii⁻ Perge, ga⁻lla⁻näay¹ ta⁻ jyoh⁷ Antioquia he⁻ nøø⁻ hwa¹ Pisidia. Ma⁻ ga⁻të⁻ jmi⁻ he⁻ tee⁻h⁻ dsa⁻ dsé¹, ngoo¹ Paa¹ kyaah¹ Bernabé gwah⁻ kih¹ dsa⁻ judiu mah¹ ga⁻taayh⁻ jee⁻ ja⁻. ¹⁵Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hë⁻ jaa⁻ dsa⁻ miih⁻ he⁻ na⁻ sii⁻ në⁻ ley¹ kih¹ Moisé hi⁻ ga⁻hëy⁷ miih⁻ he⁻ ga⁻sii⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio, ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁷ dsa⁻kaah¹ hi⁻ ma⁻ hä⁻ goo⁻ gwah⁻ ja⁻:

—Cher¹ mah¹ cha⁻ miih⁻ he⁻ jwah¹ hnäh⁷ dsa⁻ñuu⁻ øøhn¹, hlëëh¹ jnääh¹ miih⁻ he⁻ jmee⁻ llu¹ kyaa¹ jnääh¹ —ga⁻jäyh⁷.

¹⁶He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Paa¹, ga⁻jmeey⁷ lii⁻ kyaah¹ gooy⁻ mah¹ wa⁻ dsa⁻taayh⁻ tií. Ga⁻jäyh⁷:

—Nuu⁻ da⁻ hnäh⁷ dsa⁻ Israel hi⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻ hnäh⁷ hi⁻ gah⁻ Dio. ¹⁷Dio kyaa¹ jnääh¹ dsa⁻ Israel, ga⁻lleeh⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa¹ jnääh¹ mah¹ leey⁷ dsa⁻kyaay¹ hi⁻ngoo¹ ba⁻ mi⁻jääy¹ lä⁻jiih¹ ga⁻të⁻ koo⁻ jwii⁻ juuh⁻ lä⁻ ma⁻tääy⁷ hwa¹ Egipto ma⁻ke⁻ laay⁷ dsa⁻jñah¹ kih¹ hwa¹ ja⁻. Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, kyaah¹

cha-miih- be' ga-hwëë' Dio dsa- he' hwa' ja-, mah' ga-lla-näay' hwa' kiyh'. 18 Ta'ko-jiih' ga-taah' dsa- he' to'loo' ji-ne- jee' la' hwa' kii-, ga-lä-be' dsë' Dio kyaayh' kih' lä-jë- he' hliih' he- ma' jmee'. 19 Ma ngëë' he- ja-, ga-hee' Dio gyii' nää' dsa- hi- ma' tääh' hwa' he- chee- Canaán. Hwa' kih' dsa- he' ga-jmee' Dio hee- dsa- ma-gyuh- kyaä' jnääh'.

20 'Ma' ga-lla-näay' hwa' Canaán ja-, ga-hñaä' Dio hi- ga-ka' né' kih' dsa- he', lä-jiih' ga-lloo' jmiü' ga-hñaay' Samuel hi- ga-ngëë' juu' kiyh'. Lä-ja- ga-jmee' Dio kyaayh' lä-jiih' ga-të' kyë' hña-loo' na-dsë' to'lo-gya' ji-ne-. 21 Jii- kih' Samuel, dsa- Israel ga-ngëëy' jaa- hi- lee' rey kyaay'. He-ja- ga-hñaä' Dio Saúl, hi- ga-laa' rey to'loo' ji-ne-. Jmiü- Saúl he' ma' chee- Cis, hi- ma' laa' sa'ju- kih' Benjamín. 22 Ma ngëë' he- ja-, Dio ga-llee' Saúl mah' ga-llaay' David hi- ga-koo' né' kiyh'. Ga-jmee' Dio ju'dsoo' kih' David, ga-jäyh': "Ma-jëën- David joo' Isaí. Kih' hi- he' ba' ma-tih' dsën-, jëéh' hi- he' jmee' lä-jë- he- hnoon'." 23 Hi- jee' kih' jaa- jee' lä-jëë- sa'ju- kih' David he', ga-lä-chaä' Jesús, hi- ga-chee' Dio mah' lääy' dsa- Israel lä-koo- ga-jäyh' jää'. 24 Jää' ja-ga- jä- Jesús, ma' kwa' Jwaa- juu' kih' lä-jëë- dsa- Israel. Ga-hlëëyh' dsa- mah' dsa-jeeyh- kyaah' Dio hi- he- saay' jmiü-. 25 Hi- lä-koh' ma' jëë- Jwaa- ngoo' dsa-hñaä- ta' kiyh', ga-jäyh': "¿Hi- jnä' laah' hnäh'? Ja- he' jnä' hi- nөө' juu' ja- lä-koo- jmeeh- hnäh' huu' dsë-. Hi- jä- këë- kin-, sa- tē-dsëën' chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tiiy", ga-jäh' Jwaa-.

26 Ngoo' ba' Paa' hlëeh-, ma' jäyh':

—Hnäh' dsa-goon- hi- laa' sa'ju- kih' Abraham, kyaah' lä-jëë- ga- hnäh' hi- gah- Dio, jnä' jne' ba'

ga-chee' Dio juu' la- mah' lää' jne'. 27 Pero dsa- hi- ma' tääh' Jerusalén, kyaah' dsa-ta' kyaay' sa- ga-lä-kyuuy- Jesús. Ni- kih' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo' sa- ga-lä-ngëëy', ma'ke- ma' hë- dsa- he' juu' ja- lä-jë- jmiü' he- teeh- dsa- dsë'. Heh' lä-koh' ma' jäyh' he- jmee- bii' juu' Jesús, ga-lä-te' lä-jë- juu' he- ma' hëy- ja-. 28 Pero sa- ga-jnөөyh' he- kyaah' ma' bääyh- Jesús mah' lä-jwë' ja- ma' jngiiyh' kih', he-ja- ga-ngiiy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' hih- he- juuy'. 29 Ma' ga-lä-te' lä-jë- go-te' lä-koo- na-sii- kiyh' jää', ja-ga- ga-jnää' dsih' dsöh' hma-cru' mah' na'haay'. 30 Pero Dio ga-mi-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. 31 Hi- cha-miih- jiih- ga-lä-jnäay' jee' kih' hi- na'nää' kyaayh' Jerusalén, lä- ma' tääyh' Galilea. Hi- he' na- hi- jmee- ju'dsoo' kih' lä-jëë- dsa- jmiü' na'.

32 'Ja-ba' lä-ja- kwa- jnääh' ju'hmëë' la-, ja-ba' juu' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- ma-gyuh- kyaä' jnääh'. 33 He- ga-mi-jiiyh' Jesús, ga-mi-te' Dio juu' kih' jee' kyaä' jnääh', hi- laa' sa'ju- kih' Abraham. Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- salmo hwëh' to': "Hne- laah' gyuu- kyaan-, na' ma-laan' Tää' kyaah'", ga-jäh' Dio. 34 Kyaah' he- ga-mi-jiiyh' Jesús jee' kih' hi- ma- na-juu' mah' mo-so- juu' gyih' jih'koh', lä-ja- ga-lä-te' juu' he- ma- na-sii- lä-la': "Mi-te' ba' jnä' lä-jë- he- ga-jwiiin' David", ga-jäh' Dio. 35 Hi- ja-ba' lä-ja- lle- ka-läh' né' salmo: "Sa- kwah' jwë' jyah- jmi-ngo' kih' hi- na-jngëë' kyaah'", ga-jäh' David.

36 'Ga-mi-te' ba' David lä-koh' ga-lä-hyoh- dsë' Dio lä- ma' kyey- né' kih' dsa- kyaay'. Hi- ma' ga-juuy' na'haa' dsih' koo' jee' na'haa' dsa- ma-gyuh- kyaay'.

Hi⁺ ga⁻ jngaah⁻ ba⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺.
 37 Pero hih⁺ hi⁻ ga⁻ lã⁻ jiih⁺ he⁺, sa⁻
 ga⁻ jngaah⁻ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺.

38 He⁻ ja⁻ hnø⁻ lã⁻ ngëeh⁺ hnäh⁺
 øøhn⁺, ta⁻ la⁻ kih⁺ Jesús hi⁻ hlëehn⁺
 kih⁺ la⁻ dsa⁻ che⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻.
 39 Lã⁻ jëë⁻ hi⁻ dsoo⁺ dsë⁺ kih⁺ Jesús,
 hi⁻ he⁺ ba⁺ hwëë⁻ lluu⁺, lääy⁺ kih⁺
 lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁺ hlääyh⁻ cha⁻ né⁻ ley
 kih⁺ Moisé. Jëeh⁺ sa⁻ hwëë⁻ jne⁺ lluu⁺
 cha⁻ né⁻ Dio kyaah⁺ he⁻ høø⁻ jne⁺ ley
 ja⁻. 40 Leeh⁻ hnäh⁺, mah⁺ sa⁻ jä⁻
 né⁻ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh⁺ hi⁻
 ga⁻ ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio:

41 Jëë⁻ da⁺ hnäh⁺, dsa⁻ hi⁻ mi⁻ kwah⁺
 juu⁺ kin⁻, wa⁺ lã⁻ dsaa⁻ hoh⁺
 hnäh⁺, wa⁺ heeh⁺ hnäh⁺
 go⁻ te⁻.

Jëeh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jmeen⁻ koo⁻
 he⁻ jmee⁺ dsaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺.

Ni⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺
 ma⁻ ke⁻ hi⁻ ga⁻ ga⁻ jmeeh⁺ juu⁺
 kyah⁺ hnäh⁺, ga⁻ jäh⁺ Dio.

42 Lã⁻ ma⁺ ya⁻ hëë⁺ Paa⁺ kyaah⁺
 Bernabé neh⁻ gwah⁻ kih⁺ dsa⁻
 judiu, ga⁻ chuü⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lãä⁺
 judiu kyaayh⁺:

—Ja⁻ ya⁻ nãäh⁺ hnäh⁺ ka⁻ lãh⁺
 jyoh⁺ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺ mah⁺
 kwah⁺ hnäh⁺ ka⁻ lãh⁺ juu⁺ na⁻ kyaä⁺
 jnãäh⁺.

43 Ma⁺ ga⁻ hwëëy⁻ neh⁻ gwah⁻
 ja⁻, jwëë⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ lä⁻ kye⁻
 hi⁻ sa⁻ lãä⁺ judiu hi⁻ ma⁺ hnaah⁻
 Dio, ga⁻ jmeey⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ Paa⁺
 kyaah⁺ Bernabé. He⁻ ja⁻ ngoo⁺ ba⁺
 Paa⁺ hlëëyh⁻ mah⁺ wa⁺ lla⁻ nãä⁻ bih⁺
 ta⁻ cha⁻ né⁻ kyaah⁺ he⁻ mi⁻ jãä⁺ Dio.

44 Ma⁺ ga⁻ tē⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻
 dsa⁻ dsë⁺, miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻ dsaa⁻
 lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻,
 na⁻ nãäy⁺ na⁻ nuy⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ juu⁺
 kih⁺ Dio. 45 Pero ma⁺ ga⁻ jëë⁺ dsa⁻
 judiu, he⁻ ga⁻ kuh⁺ jwëë⁻ dsa⁻,
 he⁻ ja⁻ ga⁻ lã⁻ llëey⁺ jwërte, ga⁻ løøy⁺
 lla⁻ dsëëy⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ kwa⁻
 Paa⁺ hi⁻ ma⁺ hlëëyh⁻ wii⁺ kiyh⁺.

46 Pero Paa⁺ kyaah⁺ Bernabé sa⁻
 ga⁻ lã⁻ goyh⁻ ga⁻ hlëëyh⁺ dsa⁻ he⁺,
 ga⁻ jãyh⁺:

—Kyah⁺ hnäh⁺ to⁻ né⁻ dsa⁻ goon⁻
 jmee⁻ bi⁺ he⁻ nuuh⁻ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺
 Dio he⁻ ma⁻ kwa⁻ jnãäh⁺ la⁻. Pero
 he⁻ beh⁺ hnäh⁺ juu⁺ la⁻, mi⁻ jnãäh⁺
 hnäh⁺ hñaa⁺ sa⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ ha⁻
 lä⁻ jee⁺ jmee⁺ chaa⁻ hnäh⁺ tãä⁺. Na⁺
 na⁻ hwëë⁻ jnãäh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺
 mah⁺ dsa⁻ kwa⁻ jnãäh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻
 hi⁻ sa⁻ lãä⁺ judiu ba⁺. 47 Jëeh⁺ Dio
 ga⁻ jmee⁺ mada⁻ lä⁻ la⁻ kyaä⁺ jnãäh⁺,
 ga⁻ jãyh⁺:

Ma⁻ hñaa⁻ hne⁻, lãah⁺ wa⁻ je⁻ kih⁺
 dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lãä⁺ judiu,
 mah⁺ hne⁻ ba⁺ kah⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻
 lãä⁺ dsa⁻ lä⁻ kaa⁻ lä⁻ juh⁺
 jmi⁻ gyuu⁻.

48 Ma⁺ ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lãä⁺
 judiu juu⁺ kih⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻,
 ga⁻ jmeey⁺ juu⁺ kih⁺ juu⁺ ja⁻ hi⁻
 ga⁻ lã⁻ chaa⁻ llu⁺. Ga⁻ heeh⁺ lä⁻ jëë⁻
 hi⁻ lãä⁺ kwaan⁻ tēeh⁺ jee⁺ ka⁻ Dio.
 49 Lã⁻ ga⁻ dsa⁻ hwa⁺ ja⁻ ga⁻ lloo⁺ juu⁺
 kih⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻.

50 Pero ko⁻ llãä⁺ judiu ga⁻ taayh⁻
 juu⁺ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁺ hnaah⁻ Dio,
 lä⁻ kye⁻ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ kaa⁺ kih⁺ jee⁺
 jwii⁻ ja⁻. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ taayh⁻
 juu⁺ hi⁻ lãä⁺ ta⁻. Ga⁻ tooyh⁻ je⁻
 dsë⁺ dsa⁻ kaa⁺ he⁺ mah⁺ lä⁻ llëey⁺
 kyaah⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Bernabé mah⁺
 hëëy⁺ kiyh⁺ ta⁻ jee⁺ uu⁺ ga⁻ kih⁺ hwa⁺
 ja⁻. 51 Kyaah⁺ ya⁻ hëë⁺ Paa⁺ ngaah⁺
 kyaah⁺ Bernabé ga⁻ hlay⁺ hløø⁻ he⁻
 ma⁺ na⁻ beh⁺ tiy⁺ he⁻ jmeey⁺ lii⁻ kih⁺
 dsa⁻ he⁺, he⁻ lä⁻ ma⁻ kyaayh⁻ ja⁻ ba⁺
 dso⁻ kye⁻ kiyh⁺. Hi⁻ ga⁻ hwëëy⁻ jee⁺
 ja⁻, mah⁺ ga⁻ nãäy⁺ ta⁻ jwii⁻ Iconio.
 52 Lã⁻ jëë⁻ hi⁻ ga⁻ heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio
 cha⁻ miih⁻ ma⁺ jëë⁻ dsëy⁺, hi⁻ ma⁺
 kyey⁻ cha⁻ miih⁻ be⁺ kih⁺ Jmi⁻ llë⁺
 Na⁻ jngii⁺.

14

*Ngoo⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Bernabé ta⁻
 jwii⁻ Iconio*

1 Lā ma' gya' Paa' kyaah' Bernabé jwii' Iconio ja', ma' dsa' taayh' ko-joh' lä'uyy' neh' gwah' mäh' kih' dsa' judiu. Ha- koh' sa' llu' juu' he' ga' kway', he' ja' jwëë' hi' laa' judiu hi' lä'kye' hi' sa' laa' judiu ga' heeh'. 2 Pero ko-llaa' judiu hi' sa' ga' heeh', ga' tooyh' je' dsë' dsa' hi' sa' laa' judiu mah' ga' lä' hneey' kyaah' ooh' jne' hi' ga' heeh' kih' Dio. 3 He' ja' ga' jä' Paa' kyaah' Bernabé cha' miih' jmi' jee' ja'. Ni' miih' sa' ma' goyh' ma' kway' juu' kih' Dio hi' ma' kyey' cha' miih' o-joh' dsë' kih' Dsa' jöoh' jnän'. Hi' ga' jmeey' cha' miih' he' juh' gaa'. Läjä' ga' jmeey' Dio ju' dsoo' kih' juu' he' ma' kway'. 4 Pero dsa' hi' ma' chaa' jee' jwii' ja', ga' laa' to' nää'. Ko-llaa' ga' taah' jwoo' kih' judiu, hi' ko-llaa' ga' taah' jwoo' kih' apóstole. 5 Ga' taah' dsa' judiu juu' kwee' kyaah' dsa' hi' sa' laa' judiu, ko-joh' kyaah' dsa' ta' kyaay' mah' kway' kih' apóstole he' hi' tey' ku' kiyh'. 6 Pero ma' ga' lä' ñe' Paa' kyaah' Bernabé he' hnøø' dsa' ma' jmeey' kih' lä' ja', lä' chah' ja' ga' hwëëy' ga' nääy' ta' Lистра hi' Derbe, jwii' he' hla' hwa' Licaonia. Hi' na' nää' gyih' jyoh' jwii' he' hla' lä' kaa' jee' jäh' ja', 7 mah' na' kway' ju' hmëë' kih' Jesús lä' kaa' ja'.

Ga'te' dsa' ku' kih' Paa' jee' jwii' Lистра

8 Lистра ja' ma' gya' jaa' dsa' jluuh' hi' jluuh' ga' lä' chaa', jih' koh' sa' ma' ngëy'. 9 Dsa' he' ma' gya' nuu' lä' jë' he' ma' hlëeh' Paa'. Ma' ga' jëe' Paa' mi' nëy' ga' lä' liiyh' kih' dsa' he', he' ma' dsoo' dsëy' hlääy'. 10 He' ja' ga' hlëeh' Paa' ki' gaa' ga' siiyh':

—Noo' da', chih' tiih' na' ko' dsoo'.

Lä' chah' ja' ko' ba' ga' hliiy' ta' gyuu' hi' ga' löøy' ngëy'. 11 Ma'

ga' jëe' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' he' ga' jmeey' Paa' lä' ja', ga' löøy' hlëëyh' ko' ki' gaa' kyaah' juu' kiyh', ma' jäh':

—Lä' laa' dsa' ñuu' laa' uu' dio hi' ma' jnäa' jee' jnän' la'.

12 Ga' mi' cheey' Bernabé Júpiter hi' Paa' ga' mi' cheey' Mercurio kih' he' ma' kwa' Paa' juu'. 13 Chuu' jwii' ja' ma' chih' gwah' kih' dio Júpiter. Jee' ja' ga' lloo' jmi' dsa' hi' ma' jmeey' ta' neh' gwah' ja', ma' jääy' kya' dso' hi' ma' kyey' he' na' li' kyaah' le'. Ma' hnøøy' ma' jngëëyh' kya' he' mah' ko-joh' kyaah' dsa' gooy' ma' jmeey' juu' kih' apóstole he'. 14 Läjä' ma' ga' nuu' Bernabé kyaah' Paa' he' ja', ga' güy' hmiih' kiyh', mah' ga' taayh' jee' kih' dsa' he' ma' hlëëyh' ki' gaa', 15 ma' jäh':

—Hnä' dsa' ñuu' ¿he' la' jmeeh' hnäh' lä' na'? ¿Ja' dsa' jmi' gyuu' ba' jnääh' lä' koh' laah' hnäh'? Ma' ya' nøø' jnääh' mah' kwa' jnääh' ju' hmëë' kih' Jesús. Tu' hnäh' he' na', ta' jmeey' hnäh' he' sa' jmää' ta'. Jëh' hnäh' hñaah' kih' Dio jiih' ba', hi' ga' jmeey' gyuu' hwa', hi' ga' jmeey' jmi' ñeeh' hi' ga' jmeey' lä' jë' he' ga' cha' në' kih'. 16 Jää' ma' tääh' dsa' jmeey' lä' hyoh' dsë' hi' sa' cha' he' ma' jmeey' Dio kih' ni' miih'. 17 Pero ja' he' ga' hmääyh' go' te'. Ma' ra' he' ga' mi' jnääy' ha' lä' laay' hñiyy' kyaah' lä' jë' he' llu' he' jmeey'. Cheey' jma', hi' jmeey' kwa' lä' jë' he' jngëë' dsa' mah' lä' cha' cha' miih' he' kih' hih' jne' hi' lä' ja' jmeey' jëe' dsë' jne'.

18 Ma' ke' ga' hlëeh' apóstole he' lä' ja', he' li' ba' ga' liyh' ga' jney' jwë' kih' dsa' he' he' ma' jngëëyh' kya' mah' ma' jmeey' juu' kih' apóstole.

19 Ma' ngëë' he' ja', ga' lä' nää' judiu hi' chaa' Antioquia, lä' kye' hi' chaa' Iconio. Ga' taayh' juu'

dsa- hi- ma' chaa- Lистра. He-ja- ga-tey' kuu' kih' Paa'. Ma-ngeē' he- ja-, ga-sēēy' Paa' lä- ga-tē' chuu' jwii-, jēē' ma' jmeey- hu' dsē- ma-juuy' ba'. ²⁰ Lä-jēē- øøh' jne' ga-taayh' lä-ku' lä-ji' kih' Paa'. Ko-hwēē' ga-ja- ma' ga-noo- Paa' jee' ma' kyaay' ja- hi- koo- ka-läh' ga-hey' ta' jee' jwii- ja-. Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-, ngooy' kyaah' Bernabé ta- Derbe.

²¹ Ma' ga-lla-näay' jwii- Derbe, ga-kway' juhmēē'. Hi- jwēē' dsa- ga-heeh- juu' kih' Jesús. Ja-ga' ga-näay' ka-läh' ta- Lистра, ta- Iconio, hi- ta- Antioquía. ²² Lä-koo- lä-koo- jwii- ja-, ga-kway' cha-gamiih- be' kih' øøh' jne'. Ga-hlēēh' gyih' mah' sa-tuy' juu' he- ma-dsoo' dsēy', ma' jäh':

—Jmee- bii' jēē' jne' cha-miih- wii', ja-ga' heh' jne' jee' jmee- Dio hih'.

²³ Lä-koo- lä-koo- jwii- jee' ma' tääh' hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, ga-hñaay' dsa-gyuu' hi- ka' né' kih' dsa-kyaayh'. Ma-ngēē' he- ja-, ga-taayh' ngiiy' kih' Dio ta-ko-jiih' sa- kuh-hiyh-. Lä-ja- ga-taayh- goo- Dsa-jøøh' jnän' dsa-gyuu' hi- na-hña' kyaay'.

Ga-llaah' Paa' ka-läh' kyaah' Bernabé jee' jwii- Antioquía he- na-hee' hwa' Siria

²⁴ Ma' ga-hwēēy- jee' ja-, ga-ngēē' bih' ko-dsoo' hwa' Pisidia ga-näay' ta- Perge, jwii- he-nøø' hwa' Panfilia. ²⁵ Ma-ngēē' ma-kway' juu' kih' dsa- hi- ma' chaa- Perge, ga-näay' ta' jwii- Atalia.

²⁶ Jee' ja- ga-taayh' neh- barco, ga-näay' ka-läh' ta- Antioquía, ja-ba' jwii- jee' ga-taah- dsih' goo- Dio ma' ga-mi-jäay' kyaah' ta' kiyh' he- na' ga- ma-hña-. ²⁷ Ma' ga-lla-näay' Antioquía ja-, ga-tēēy' lä-jēē- øøy' hi- ma'

chaa- jee' ja-. Mah' ga-jmeeyh' juu' ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Dio lä-kaa- jee' na'näay' ' hi- ha- lä- ga-kwa' Dio jwē' he- ga-lä-dsoo' dsē' hi- sa- laa' judiu. ²⁸ Jee' ja- ga-jä' Paa' kyaah' Bernabé cha-miih- jmi' kyaah' øøh' jne'.

15

Ga-taah' apóstole juu' kwee- ha- lä- sūyh- øøh' jne' hi- sa- laa' judiu

¹ Ko-lla' dsa- hi- ma' chaa- Judea ga-lla-näay' jwii- Antioquía na-kway- juu' kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jäh':

—Cher'mah' sa-ga-wih' jmi-ngo' kyah' hnäh' lä-koo- nøø' kih' Moisé, sa- lääh' hnäh'.

² Peer- ga-ti- ga-choo' Paa' juu' kyaah' dsa- he' hi- lä-ja- ma' jmee- Bernabé ka-läh'. Ha- koh' juu' sa- ga-ti- ga-chooy'. He-ja- øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquía, ga-hñaay' Paa' kyaah' Bernabé kyaah' jñah' ga-øøh' jne'. Ga-cheey' ta- Jerusalén mah' mi-ee' juu' ja- kyaah' apóstole hi- kyaah' lä-jēē- dsa-gyuu'.

³ Øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquía ga-chee' dsih' kyaah' juu' llu'. Jee' ga-näay' ja-, ga-ngēēy' hwa' Fenicia hi- ga-ngēēy' hwa' Samária. Lä-jē- jwii- jee' ga-ngēēy' ja-, ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-la' he- ga-jeeh- dsa- hi- sa- laa' judiu kyaah' Dio. Peer- ga-tih' dsē' lä-jēē- øøh' jne' ma' ga-nuuy' juu' ja-.

⁴ Ma' ga-lloo' Paa' kyaah' Bernabé ta- Jerusalén, øøh' jne' hi- tääh' jee' ja- ga-heeh- bih' llu'. Hi- lä-ja- ga-jmee' apóstole kyaah' lä-jēē- dsa-gyuu' ka-läh'. Hi- ga-jmeeh' Paa' kyaah' Bernabé juu' lä-jē- he- ga-jmee' Dio kyaayh' lä-kaa- jee' na'näay'. ⁵ Pero ko-lla' fariseo hi- ma-heeh- juu' kih' Dio ga-nooy- mah' ga-jäh':

—Jmee⁺ bii⁺ nuuh⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ jmeen⁺ mada⁻ kiyh⁺ mah⁺ høøy⁺ lä⁺jē⁻ nuuh⁻ kih⁺ Moisé.

6 He⁻ja⁻ ga⁻kuh⁺ apóstole kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁻ mah⁺ mi⁻ee⁺y juu⁺ ja⁻.
7 Ma⁻lä⁻hi⁺ tääy⁺ ti⁻chooy⁺ juu⁺ jee⁺ lä⁺jē⁻y, ja⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ Pee⁺ mah⁺ ga⁻jäy⁺:

—Nuuh⁻ da⁺ hnäh⁺ dsa⁻ñuuh⁻ øøhn⁺. Neh⁺ ba⁺ hnäh⁺, jää⁺ ga⁻lleeh⁻ Dio jnä⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ kwan⁺ ju⁺hmē⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, mah⁺ lä⁺dsoo⁺ dsēy⁺ kih⁺ Jesús. 8 Dio hi⁻ kyuu[~] ha⁻ lä⁻ la⁺ tuh⁻dsē⁺ dsa⁻, ga⁻mi⁻jnääy⁻ dsa⁻ he⁺, ma⁻ra⁺ he⁻ laay⁺ dsa⁻ kyaay⁺ lä⁺llu⁺ he⁻ ga⁻kwē⁻eyh⁺ Jmi⁻llē⁻ Na⁻jngü⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻hñah⁺ jne⁺. 9 Ja⁻ba⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻jmeē⁺ Dio jnä⁺ jne⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ kyaah⁺ dsa⁻ he⁺ ka⁻läh⁺. Jē⁻h⁺, kyaah⁺ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁺ dsēy⁺ kih⁺ Jesús, lä⁻ja⁻ ba⁻ ma⁻jäy⁺ na⁻jngē⁻ey⁺. 10 He⁻la⁺ kah⁺ hnäh⁺ dsē⁺ Dio, he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ bii⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺ he⁻ høøy⁺ ley he⁻ sa⁻ tääy⁻ høøy⁺, hi⁻ ni⁻ jne⁺ sa⁻ tää⁻ jne⁺ høøñ⁺, hi⁻ ni⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ sa⁻ ga⁻tääy⁺ ma⁺ høøy⁺? 11 Pero na⁺ ma⁻ñē⁺ jne⁺, he⁻ la⁻ ma⁻lää⁺ ba⁻ Jesús jne⁺, kwee⁻ ba⁻ kyaah⁺ dsa⁻ he⁺ —ga⁻jäh⁺ Pee⁺.

12 Ma⁺ ga⁻løø⁺ Bernabé kyaah⁺ Paa⁺ jmeeh⁻ juu⁺, lä⁺jē⁻ dsa⁻ he⁺ ga⁻taah⁻ ti⁺ nuuy⁻ ha⁻ lä⁻ cha⁻miih⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁺ Dio kyaay⁺ jee⁺ na⁻näy⁻ na⁻kway⁻ ju⁺hmē⁻ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu. 13 Hi⁻ ma⁺ ga⁻dsaä⁺ juu⁺ kih⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Bernabé, ga⁻hlē⁻h⁺ Jacobo, ga⁻jäy⁺:

—Dsa⁻ñuuh⁻ øøhn⁺, nuuh⁻ da⁺ hnäh⁺. 14 Ma⁻nuu⁻ jne⁺ lä⁻koo⁻ ma⁻jmeeh⁺ Simón juu⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeē⁺ Dio to⁻nē⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, ga⁻tē⁻y dsa⁻ he⁺, ga⁻jmääy⁺ kyaay⁺. 15 He⁻ la⁻ na⁻ jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁻hlē⁻h⁺

hi⁻ ga⁻ngē⁻ä⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, jee⁺ na⁻si⁻ lä⁻la⁻:

16 Ma⁻ngē⁻ä⁺ he⁻ la⁻, niin⁺ na⁻choohn⁺ hne⁺ kih⁺ David he⁻ na⁻hla⁻.

Na⁻jmeehn⁺ ka⁻läh⁺ lä⁻kaa⁻ jee⁺ na⁻hee⁺, mah⁺ choohn⁺ ka⁻läh⁺ lä⁻hmē⁻ä⁺,

17 mah⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ jñah⁺ nää⁺ dsa⁻ he⁺ wa⁻ hnäy⁺ Dio,

lä⁺jē⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ ma⁻mi⁻jää⁻n⁻ laay⁺ kyaan⁻.

18 Lä⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Dio, hi⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ juu⁺ la⁻ llo⁺joo⁺ go⁻te⁺.

19 He⁻ja⁻ jwahn⁻, ta⁺ wa⁻ han⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ dsa⁻jeeh⁻ kyaah⁺ Dio. 20 Ma⁻lee⁻ ba⁻ koo⁻ siin⁺ kiyh⁺ mah⁺ sa⁻ wa⁻ kuyh⁻ ma⁺ he⁻ jmee⁺ mi⁻sayh⁺ hñiiy⁻ he⁻ la⁻ dsa⁻ cha⁻nē⁺ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaa⁻h⁻ dsa⁻, hi⁻ dsa⁻mē⁻ dsa⁻ñuuh⁻ sa⁻ wa⁻ kaa⁻y⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ ni⁻ sa⁻ wa⁻ kuyh⁻ jah⁺ hi⁻ dsa⁻juu⁺ kyaah⁺ he⁻ wii⁺, ni⁻ sa⁻ wa⁻ kuyh⁻ jma⁻. 21 Jē⁻h⁺ llo⁺joo⁺ ga⁻løø⁺ dsa⁻ judiu kwa⁻ nuuh⁻ kih⁺ Moisé neh⁻ gwah⁻ he⁻ tøø⁺ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwii⁻. Jee⁺ ja⁻ hēy⁻ he⁻ ga⁻si⁻ Moisé, lä⁺jē⁻ jmi⁺ he⁻ te⁻h⁻ dsa⁻ dsē⁺ — ga⁻jäh⁺ Jacobo.

Ga⁻cheey⁺ koo⁻ je⁻ kih⁺ lä⁺jē⁻ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu

22 Lä⁺jē⁻ øøh⁺ jne⁺ he⁺, kyaah⁺ apóstole hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁻ ga⁻taayh⁻ juu⁺ kwee⁻ ga⁻hñay⁺ ko⁻llaä⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ ma⁻tää⁺ jee⁺ ja⁻ mah⁺ dsa⁻näy⁻ jwii⁻ Antioquia kyaah⁺ Paa⁺ hi⁻ kyaah⁺ Bernabé. Ga⁻hñay⁺ Juda, he⁺ ba⁻ hi⁻ tēy⁻h⁻ Barsabá, hi⁻ ga⁻hñay⁺ Sila. Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺ ta⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻kyaay⁺. 23 Kyaah⁺ hi⁻ he⁺ ga⁻cheey⁺ je⁻ he⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻:

“Jnääh⁺ apóstole, jnääh⁺ dsa⁻gyuuh⁻ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺, jmee⁻ jnääh⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ øøhn⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ chaa⁻ Antioquia, hi⁻ chaa⁻ hwa⁺ Siria hi⁻ Cilicia ka⁻läh⁺.

Wa' chaq̄ hnäh' llu'. ²⁴ Ma-nuu' jnääh' kih' ko-llaa' hi- ga-hwëë- jee' la- ga-näay' ta- na-. Sa- ñe' jnääh' he- ga-näay' mi-gaay' hnäh' kyaah' juu' kiyh', heey' huudsë- kyah' hnäh' hi- jmeey' hih' he- uu' jmi-ngo' kyah' hnäh' hi- he- høøh' hnäh' ley. ²⁵ He-ja- ma-tooh' jnääh' juu' kwee-, ma-jëe' jnääh' llu' ba' he- ma-hñaa' jnääh' øøh' jne' hi- tääh' jee' la- mah' dsa-näay' dsa-jëey- hnäh' ko-jøh' kyaah' Paa' hi- kyaah' Bernabé hi- hnää' jne' cha-miih-. ²⁶ Dsa-ñuu- na-, sa- ga-jmeey' he' che' chaq̄ juuy' jee' ga-näay' kway- juu' kih' Jesucristo. ²⁷ He-ja- chee' jnääh' Juda kyaah' Sila mah' dsa-näay' dsa-kway- juu' he- na-sii- la-. ²⁸ Llu' ba' la' kih' Jmi-llë' Na-jngii' hi- lä-ja- kyaq̄ jnääh' ka-läh', he- sa- hnøø- jnääh' he- høøh' hnäh' he- sa- tää- hnäh' høøh'. Ma-la- he- la- ba- hnøø- nuuh' hnäh'. ²⁹ Sa- kuh' hnäh' he- ma-llä' dsa- cha-në' dio hi- na-laa- kaah- dsa-, ni- sa- le' kuh' hnäh' jma-, ni- sa- le' kuh' hnäh' jah' hi- dsa-juu' kyaah' he- wii'. Hnäh' dsa-më' dsa-ñuu-, ta- kaah- hnäh' wa- hi- cha- hi-. Cher'mah' ga-lëh' hnäh' høøh' he- ja-, jmeeh- ba' hnäh' llu'. Wa' dsa-ngëëh' ba' hnäh' llu'."

³⁰ Lä-jëe- hi- na-hñaa' he', ga-näay' ta- Antioquia. Ma' ga-lla-näay' jee' ja-, ga-jøøyh- øøh' jne' mah' ga-ngëey' je- he- ma' kyey- ja-, to-lo- në' jee' lä-jëe-. ³¹ Peer- ga-nøh' dsë' øøh' jne' he' ma' ga-hëy' je- ja-, he-ja- ga-lä-chaay- llu' jwërte. ³² Juda kyaah' Sila hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio ma' kway- cha-ga-miih- juu'. Heh' lä-ja-, ga-nøh' dsë' øøh' jne' hi- ga-tëyih' cha-miih-be'. ³³ Ga-lä-hii' ga' miih- jmi-, ja- ga' ga-hih' øøh' jne' juu' kyaayh' mah' dsa-näay' llu' ta- Jerusalén jee' tääh' hi- ga-cheey'. ³⁴ Pero

ga-jmee' Sila huudsë-: "Go- llu' ga' he- jän- jee' la-." ³⁵ Hi- ga-jä- ba' Paa' kyaah' Bernabé Antioquia ja-, ma' mi-tëyë- dsa- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Hi- ko-jøh' kyaah' jñah' dsa-kyaayh' ma' kway- ju'hmeë'.

Ngoo' Paa' jee' ga-të' to' jiih- na'kway-juu'

³⁶ Ga-lä-hii' ga' miih- jmi-, ma' ga-jäh' Paa' siiyh- Bernabé:

—Man' ka-läh' ma-jëen- lä-jëe- øøh' jne' hi- tääh' lä-kaa- jwii- jee' na-kan' juu' kih' Dio jää', ma-jëen' ha- lä- täayh'.

³⁷ Ma' hnøø' Bernabé ma' jääy' Jwaa' hi- tëeyh- Marcos. ³⁸ Pero sa- ga-tih' dsë' Paa' he- ma' jääy' ka-läh' hi- ga-këh' jiih' hwa' Panfilia, jëeh' mo-so- ñee' gyih' na'kway- juu' kih' Dio kyaah' Paa'. ³⁹ Ni- miih- sa- ga-hii' kwee- juu' kih' Paa' kyaah' Bernabé, lä-jiih' ga-beey' øøyh-, ga-näay' ma- kih-kih'. He-ja- Bernabé ga-jääy' Marcos, ga-taayh' neh- barco ga-näay' ta- Chipre. ⁴⁰ Hi- Paa' ga-jääy' Sila. Lä-koo- ma' ga-hwëey- jee' ja-, ga-jäh' øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquia siiyh':

—Dio kyaah' hnäh'.

⁴¹ Ga-ngëey' ta- hwa' Siria kyaah' hwa' Cilicia ma' kway- be' kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' lä-koo- lä-koo- jwii-.

16

Ngoo' Timotä kyaah' Sila ko-jøh' kyaah' Paa'

¹ Ma-ngëe' he- ja-, ga-näay' ta- Derbe, ja-ga' ga-näay' ta- Lистра. Jee' ja- ma' gya' jaa- øøh' jne' hi- chee- Timotä. Chooy' ma' laa' judiu hi- ma' laay' øøh' jne' ka-läh'. Pero jmi- Timotä ma' laa' griego. ² Lä-jëe- øøh' jne' hi- ma' tääh' Lистра hi- hi- ma' tääh' Iconio ma' hlëeyh- llu' kih'

Timotä. ³ Ga-lä-hnøø¹ Paa' jääy¹ Timotä lä-kaa⁻ jee' dsooy¹, he-ja⁻ ga-jmeey¹ mada⁻ ga-wih¹ jmi-ngo¹ kih¹ Timotä mah¹ sa⁻ choo¹ judiu hi⁻ chaä⁻ jee' ja⁻ juu¹ kyaayh¹, jëeh¹ ga-lä-jëe⁻ dsa- chaä⁻ jee' ja⁻ ma-ñey⁻ laa¹ griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga-lä-kaa⁻ jwii⁻ jee' ga-näay¹, ga-jmeeyh¹ juu¹ kih¹ øøh¹ jne¹ ha-lä⁻ la⁻ juu¹ ee⁻ he⁻ ga-taah¹ apóstole kyaah¹ dsa-gyuu^h hi⁻ ma⁻ tääh¹ Jerusalén mah¹ høoy¹ ma-la⁻ he-na⁻ ba¹. ⁵ Ma⁻ ga-nuu¹ øøh¹ jne¹ juu¹ ja⁻, ga-tëeyh¹ cha-miih⁻ be¹ hi⁻ jwëe¹ ga-dsa⁻ ga-hëeh⁻ juu¹ kih¹ Dio koo⁻ jmi¹ koo⁻ jmi¹.

Ga-mi-jnäa⁻ Dio kih¹ Paa' jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaä⁻ hwa¹ Macedonia

⁶ Pero Jmi⁻lle¹ Na-jngüi¹ sa⁻ ga-kwa¹ jwë¹ kih¹ Paa' kyaah¹ dsa-kyaayh¹ mah¹ ma⁻ kway¹ juu¹ kih¹ Dio hwa¹ Asia, he-ja⁻ ga-ngëe¹ bih¹ lä⁻ ga-dsa¹ hwa¹ Frigia, kyaah¹ hwa¹ Galacia. ⁷ Lä-koo⁻ ma⁻ ga-lla⁻näay¹ ta⁻ hwa¹ Misia, ma⁻ hnøoy¹ ma⁻ dsa-näay¹ ta⁻ Bitinia pero sa⁻ ga-kwa¹ Jmi⁻lle¹ Na-jngüi¹ jwë¹. ⁸ He-ja⁻ koo⁻ ga-ngëe¹ ta⁻ koo¹ hwa¹ Misia ba¹, lä⁻jiih¹ ga-lla⁻näay¹ jwii⁻ Troa. ⁹ Hwë¹ he⁻ ma⁻ gya¹ Paa' Troa, ga-hëe¹ mi⁻ñey¹ ma⁻ cheh¹ jaa⁻ dsa-ñuu^h hi⁻ chaä⁻ Macedonia ma⁻ chuü¹ kyaayh¹, ma⁻ jäyh¹: "Ña⁻ ta⁻ hwa¹ Macedonia mah¹ kwah¹ be¹ kyaa¹ jnääh¹." ¹⁰ Ma⁻ ga-jëe¹ Paa' he⁻ ja⁻, lä⁻chah¹ ja⁻ ga-mi⁻llu¹ jnääh¹ løø¹ kyaa¹ jnääh¹, mah¹ ga-nøø¹ jnääh¹ kyaayh¹ ta⁻ Macedonia. Ga-jmee¹ jnääh¹ dsoo¹ he⁻ tëeh⁻ Dio jnääh¹ mah¹ dsa¹ kwa¹ jnääh¹ ju⁻hmëe¹ kih¹ Jesús jee¹ ja⁻.

Ngoo¹ Paa' kyaah¹ Sila jee¹ jwii⁻ Filipino

¹¹ Jee¹ jwii⁻ Troa ja⁻ ga-tooh¹ jnääh¹ neh⁻ barco, ga-nøø¹ jnääh¹ koo⁻ dsoo¹ ta⁻ Samotracia, hwa¹ he⁻ hä¹ jee¹ jmi⁻ñeeh⁻. Ma⁻ ga-jnä¹

jyoh¹ jmi⁻, ga-nøø¹ jnääh¹ ta⁻ jwii⁻ Neópolis.

¹² Jee¹ ja⁻ ga-hwii⁻ jnääh¹ mah¹ ga-nøø¹ jnääh¹ ta⁻ jwii⁻ Filipino he⁻ ga-lla⁻ dsa- chaä⁻ Roma hi⁻ ma⁻ la⁻ jwii⁻ to⁻në¹ kih¹ hwa¹ Macedonia. Jee¹ jwii⁻ ja⁻ ga-tooh¹ jnääh¹ miih⁻ jmi¹. ¹³ Koo⁻ jmi¹ he⁻ tëeh⁻ dsa-dsë¹ ga-hwëe⁻ jnääh¹ jee¹ jwii⁻ ja⁻, ga-nøø¹ jnääh¹ ta⁻ cha¹ hoo¹ jmi¹. Jëeh¹, ma⁻ ñe¹ jnääh¹ he⁻ dsa-näa¹ dsa⁻ jee¹ ja⁻, jee¹ dsa-ngüy¹ kiyh¹ kih¹ Dio. He-ja⁻ ga-tooh¹ jnääh¹ ga-hlëeh¹ jnääh¹ juu¹ kih¹ Dio dsa-më¹ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jee¹ ja⁻. ¹⁴ Jaa⁻ dsa-më¹ he¹ ma⁻ chee⁻ Lidia, hi⁻ ma⁻ chaä⁻ jwii⁻ juuh⁻ he⁻ chee⁻ Tiatira. Ma⁻ hnüy⁻ hmiih⁻ gyuu¹ he⁻ hmoo^h hi⁻ ma⁻ hnaayh⁻ Dio. He-ja⁻ ga-chee¹ Dio dsëy¹ mah¹ wa⁻ jmeey¹ he⁻ juu¹ he⁻ ma⁻ hlëeh⁻ Paa¹. ¹⁵ Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga-saay⁻ jmi¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ lä⁻jëe⁻ hi⁻ chaä⁻ kyaay¹, ga⁻chuuy¹ kyaa¹ jnääh¹, ga⁻jäyh¹:

—Cher¹ mah¹ laah¹ hnäh¹ mi⁻te¹ ba¹ jnä¹ kih¹ Dio, jä¹ hnäh¹ kin⁻ na¹.

He-ja⁻ ga-jmee¹ dsa-më¹ he¹ bi¹ he⁻ ga-jä¹ jnääh¹ cha¹ neh⁻ kiyh¹.

Ga-taayh⁻ Paa' kyaah¹ Sila neh⁻ ñe¹

¹⁶ Koo⁻ hä¹ lä⁻ ma⁻ na⁻nøø¹ jnääh¹ ka-läh¹ jee¹ ma⁻ ngii¹ dsa⁻ kiyh¹ kih¹ Dio, jee¹ ja⁻ ga-jee¹ jnääh¹ jaa⁻ chih⁻ më¹ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻lle¹ hliih¹ hi⁻ ma⁻ lle⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻. Kyaah¹ chih⁻ më¹ he¹ ma⁻ lih¹ dsa⁻ juuy¹ cha⁻ miih⁻ kuu¹. ¹⁷ Peer⁻ kij⁻ hooch⁻ chih⁻ më¹ he¹ ma⁻ lleey¹ kaah¹ kyaa¹ jnääh¹, ma⁻ hlëeyh⁻:

—Dsa-ñuu^h hi⁻ ga-näa¹ na⁻, ga-näa¹ mada⁻ kih¹ Dio Jøøh¹. Hi⁻ na⁻ na⁻ kwa⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻ jmee⁻ dsa-läa¹ dsa⁻.

¹⁸ Ma-lä⁻ hii⁻ cha⁻ miih⁻ jmi¹ jmee⁻ chih⁻ më¹ he¹ lä⁻ ja⁻, lä⁻ jiih¹ ga-lä⁻ dsëh⁻ dsë¹ Paa¹. He-ja⁻

ga⁻jeeyh⁻ hñiiy⁺ ga⁻siiyh⁺ jmi⁻lle⁻ hliih⁺:

—Kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Jesucristo jmeen⁻ hih⁻ kyah⁺, go⁻hëë⁺ kih⁺ chih⁻më⁻ na⁻.

Lä⁻chah⁺ ja⁻ ya⁻hëë⁺ jmi⁻lle⁻ hliih⁺ kih⁺ chih⁻më⁻ he⁺.

¹⁹ Ma⁺ ga⁻lä⁻liih⁻ dsa⁻juu⁺ chih⁻më⁻ he⁺ mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ kyaah⁺ liyh⁻ kuu⁺, ga⁻lä⁻hneey⁻ kyaah⁺ Paa⁺. Ga⁻saayh⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila na⁻jääy⁻ cha⁻né⁻ dsa⁻ta⁻.

²⁰ Ga⁻taayh⁻ goo⁻ jwëë⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Judiu ba⁺ laa⁺ dsa⁻ñuu⁻ la⁻, ha⁻ koh⁺ hñii⁻ sa⁻ ma⁺ jay⁻ llay⁻ jee⁻ jwii⁻ jnän⁻. ²¹ Mi⁻tëëy⁻ jne⁻ he⁻ tëëy⁺ jmeey⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ jwë⁻ jnän⁻ heëhn⁺ ni⁻ he⁻ jmeen⁻ he⁻ tëëy⁺ jmeey⁻, jne⁻ hi⁻ laa⁺ dsa⁻ romano.

²² Hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻jwii⁻ ga⁻kwa⁻ be⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hñii⁻ he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeë⁻ dsa⁻ta⁻ mada⁻ ga⁻lleey⁻ hmiih⁻ kih⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila mah⁺ ga⁻kwa⁻ dsa⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ si⁻hma⁻.

²³ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻kwa⁻ dsa⁻ kiyh⁺ cha⁻miih⁻, ga⁻taah⁻ dsih⁻ neh⁻ñe⁻. Ja⁻ga⁻ jmeey⁻ mada⁻ kih⁺ poo⁻ kyaay⁺ mah⁺ hääy⁺ llu⁺. ²⁴ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hyoh⁻ poo⁻ jwë⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey⁻, ga⁻taayh⁻ Paa⁺ kyaah⁺ Sila ga⁻të⁻ neh⁻ ga⁻ kih⁺ neh⁻ñe⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻gwëy⁻ tii⁻ Paa⁺ kyaah⁺ Sila neh⁻ jwi⁻hma⁻ he⁻ hë⁻ too⁻, he⁻ cheë⁻ cepo.

²⁵ Pero ma⁺ ga⁻të⁻ koo⁻ lla⁻ñuu⁻ ma⁺ ngii⁻ Paa⁺ kyaah⁺ Sila kiyh⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ma⁺ häy⁻ su⁻ kih⁺ Dio, hi⁻ jñah⁺ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁻ñe⁻ ja⁻ ma⁺ nuuy⁻. ²⁶ Ni⁻ sa⁻ liih⁻ ga⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁺ ga⁻jeh⁺ wii⁻ jwërte hwa⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻sa⁻ ga⁻hluh⁺ tii⁻ na⁻hyah⁻ he⁻ la⁺ neh⁻ñe⁻ ja⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻na⁻ lä⁻jë⁻ ho⁻haah⁺ kih⁺, hi⁻ ga⁻saä⁻ ga⁻jaa⁻ caden⁻ he⁻ ma⁺ na⁻hñuu⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁻ñe⁻ ja⁻. ²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻ñe⁻ poo⁻ hi⁻ ma⁺ hoo⁻ jee⁻ ja⁻. Ma⁺ ga⁻jëëy⁻ na⁻na⁻ hoo⁻ neh⁻ñe⁻, ga⁻lley⁻ ñe⁻ tuuh⁻ kiyh⁺ mah⁺ ma⁺ jngëëy⁺

hñiiy⁺, kih⁺ he⁻ laay⁺ ma⁻kyuu⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁻ñe⁻. ²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁻ Paa⁺ ki⁻gaa⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Ta⁻ jmeeh⁻ hñaa⁺, tøøh⁺ ba⁺ jnääh⁺ lä⁻jëë⁻ jnääh⁺ jee⁻ la⁻.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁻ poo⁻ he⁻ wa⁻je⁻, mah⁺ ga⁻hey⁺ ko⁻chih⁺ cha⁻neh⁻. Jlääy⁺ ga⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻jwääy⁺ hñiiy⁺ huu⁺ tii⁻ Paa⁺ kyaah⁺ Sila. ³⁰ Hih⁺ poo⁻ he⁻ ga⁻hwëëy⁻ øøh⁺ jne⁻ neh⁻ñe⁻, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻ñuu⁻, he⁻ na⁻ jmeen⁻ mah⁺ lään⁺.

³¹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ øøh⁺ jne⁻ he⁻:

—Jmee⁻ dsoo⁺ hoh⁺ kih⁺ Jesucristo mah⁺ lä⁻ja⁻ ba⁺ lääh⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyah⁺.

³² Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëëyh⁺ poo⁻ he⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁻ kiyh⁺. ³³ Lä⁻ hwë⁺ ja⁻ ga⁻jøø⁺ poo⁻ he⁻ kih⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila na⁻gyiyh⁻ jee⁻ ga⁻la⁻ dsoo⁺ kiyh⁺. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻saä⁻ poo⁻ he⁻ jmi⁻ kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay⁺. ³⁴ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻saay⁻ jmi⁻, ga⁻tëëy⁻ øøh⁺ jne⁻ he⁻ cha⁻neh⁻ kiyh⁺, ga⁻kwëëyh⁺ he⁻ ga⁻kuyh⁻. Peer⁻ ga⁻lä⁻chaay⁻ llu⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ ga⁻heeyh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio.

³⁵ Ma⁺ ga⁻jnä⁻ jyoh⁺ jmi⁻ ja⁻, ga⁻cheë⁻ dsa⁻ta⁻ jñah⁺ poo⁻ hi⁻ na⁻jmeë⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ hoo⁻ neh⁻ñe⁻ mah⁺ lääy⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila. ³⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jmeeh⁻ poo⁻ juu⁺ kih⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila, ga⁻jäyh⁻:

—Ma⁻jmeë⁻ dsa⁻ta⁻ mada⁻ he⁻ lään⁺ hnäh⁺. He⁻ja⁻ jwahn⁺, hwëë⁺ hnäh⁺, go⁻nää⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ llu⁺ ba⁺.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Paa⁺ siiyh⁺ lä⁻la⁻:

—¿He⁻la⁻ ja⁻ ga⁻kway⁻ kyaä⁺ jnääh⁺ cha⁻né⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻, ni⁻ sa⁻ ga⁻ngiiy⁻ juu⁺ che⁻ ää⁻ jnääh⁺ dsoo⁺? He⁻ ba⁺ dsa⁻ romano jnääh⁺ ka⁻läh⁺ mah⁺ ga⁻taayh⁻ jnääh⁺ neh⁻ñe⁻. Na⁺ laay⁺, lääy⁺ jnääh⁺ jee⁻ na⁻hmää⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ heëh⁻ jnääh⁺ lä⁻na⁻.

Wa' ya-nää' hñii' dsa-ta' mah' hwëëy' jnääh'.

³⁸ He-ja- na'jmeeh' poo- he' juu' kih' dsa-ta'. Peer- ga-lä-goo- dsë' dsa-ta' he' ma' ga-nuuy' laa' Paa' dsa-romano kyaah' Sila. ³⁹ He-ja- na'näay' na'jëëy-, mah' ga-siiyh- Paa' kyaah' Sila:

—Jmee' hnäh' jøh- hoh'.

Ma-la- ma-hwëëy' neh-ñe', ga-siiyh-:

—Go-nää' ba' hnäh' ta' jee' jyoh'.

⁴⁰ Ma' ya-hëë' Paa' neh-ñe' kyaah' Sila, ga-näay' ta' kih' Lidia, jee' ga-jëey' miih- øøh' jne'. Ga-kwa' Paa' kyaah' Sila be' kiyh', ja-ga' ga-hwëëy- jee' jwii- ja-, ga-näay' ta' jee' jyoh'.

17

Ga-lä'hnee- dsa- kyaah' Paa' jee' jwii- Tesalónica

¹ Ga-ngëë' Paa' kyaah' Sila ta' jee' jwii- Anfipoli hi- ga-ngëëy' jee' jwii- Apolonia lä-jiih' ga-lla-näay' jwii- Tesalónica, jee' ma' chih' koo- gwah- kih' dsa- judiu. ² Hi- lä-koo- tëë' Paa' jmee-, jmii' he- teeh- dsa-dsë' ma' dsooy- neh' gwah- dsa-hlëëyh' dsa-. Ga-të' hnë- jiih- ma' dsooy- gwah- jmii' he- teeh- dsa-dsë' ma' dsa-kway- juu' na-hñaa' lä-jëë-. ³ Ma' mi-jnäay- jëë- go-te- lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio he- jäh', jmee- bii' jëë' Cristo wii' hi- lä-jiiyh' ka-läh' jee' kih' hi- na-juu'. Hi- ga-jäyh':

—Jesús hi- hlëëhn' kih' la-, hi- he' he' Cristo.

⁴ Ko-llaa' judiu ga-lä-dsoo' dsëy', he-ja- ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Paa' hi- kyaah' Sila. Jwëë' griego hi- ma' hnaah- Dio ga-hëeh-. Hi- lä-ja- jwëë' dsa-më' hi- hii' juu' kih' jee' jwii- ja- ga-hëeyh- kih' Jesús. ⁵ Pero ko-llaa' judiu hi- sa- ma' dsoo' dsë' kih' Jesús, ga-lä-lleey'. He-ja- na'kyaay' ko-llaa' dsa-ñuuh- hi- hñaa- dsë'

hi- la' ga-nää' jee' jwii- ja-. Kyaah' dsa-ñuuh- he' ga-liyh' ga-tooyh- je- dsë' dsa- chaa- jee' jwii- ja-. He-ja- ga-näay' cha'neh- kih' Jason he- hnøoy' ma' jääy' Paa' kyaah' Sila mah' ma' taayh- goo- dsa-jwii-. ⁶ Pero sa- ga-jnäayh-, he-ja- ga-saayh' Jason kyaah' jñah' ga-øøh' jne', na'jäay- kih' dsa-ta', ta-hooyh- ki-gaa' ma-jäyh':

—Dsa- na- ga-nää' mi-gaa- dsa- lä-kaa- jmi-gyuu- hi- na' ma-ya-näay' jee' la-jnän'. ⁷ Jason la- na- ma-taayh- dsa- he' cha'neh- kih'. Lä-jëë' hi- la- na- mi-kwayh' ley kih' dsa-ta' jøøh' jnän- hi- gya' roma. Jäyh' chaa- jñah' rey hi- cheë- Jesús.

⁸ Ma' ga-nuu' dsa-ta' kyaah' dsa-jwii- juu' ja-, ga-hëë' dsëy' go-te-. ⁹ He-ja- ga-jmee- dsa-ta' mada' ga-mi-hmaah' Jason dsoo' kih' kyaah' lä-jëë' øøh' jne' hi- ga-saayh' he'. Ja' ga-ga-läay'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila ta' jwii- Berea

¹⁰ Øøh' jne' hi- ma' chaa- jee' ja-, lä-chah' hwë' ja-, ga-cheey' Paa' kyaah' Sila ta' jwii- Berea. Ma' ga-lla-näay' Berea na'näay' neh- gwah- kih' judiu. ¹¹ Judiu hi- ma' chaa- Berea ja-, llu' cha-ga-miih- huud-së- kih' lä-koh' ga- hi- chaa- Tesalónica. Ga-lä-hnøø' gyih' nuuy' ha- lä- la' juu' ja-, hi- lä-jë' jmii' ma' hëy- jee' na-sii- juu' kih' Dio mah' ma' jëëy- che' ma-ra' ju'dsoo' he- ma' jäh' Paa'. ¹² Jwëë' dsa- judiu he' ga-hëeh- juu' kih' Dio hi- lä-ja- jwëë' dsa-më' griega hi- hii' juu' kih' jee' jwii- ja- hi- jwëë' dsa-ñuuh- ka-läh'. ¹³ Ma' ga-nuu' judiu hi- chaa- Tesalónica he- hää' Paa' ta- Berea kway- juu' kih' Dio, he-ja- na'näay' jee' ja- ka-läh' na'llay- hñii- kih' dsa-. ¹⁴ Lä-chah' ja- øøh' jne' hi- chaa- jee' ja- ga-cheey' Paa' ta- cha'ho'

jmi' ñeeh'. Ga'jä' ba' Sila kyaah' Timotä jwii' Berea. ¹⁵ He' ba' øøh' jne' hi' ma' kyaah' Paa' ga' jmee' be' ga' jøø' kiyh' lä' ga' tē' jwii' Atena. Hi' ma' ga' hwēē' øøh' jne' jwii' Atena ja', ga' chee' Paa' juu' wa' jä' Sila kyaah' Timotä ta' la', na' koh' lä' jiih' jee' le'.

Ga'kwa' Paa' juu' jee' jwii' Atena
¹⁶ Ta'ko' jiih' ma' gya' Paa' jøøy' lloo' Sila kyaah' Timotä jwii' Atena, ga' lä' meeh' dsēy' kih' ga' lä' kaa' ba' tääh' dio hi' na' laa' kaa' dsa'. ¹⁷ He' ja' neh' gwah' ma' mi' jnäā' Paa' juu' na' hñaa' lä' jēē' kih' judiu hi' ma' chaa' jee' ja', hi' kih' jñah' ga' dsa' hi' hnaah' Dio. Hi' lä' jē' jmi' ma' dsa' ngēē' Paa' lä' kaa' je' hmooh' ja', hlēēyh' dsa' hi' dsa' kuh' jee' ja' ka' läh'. ¹⁸ Jee' ja' ga' jee' dsa' hi' jäh' kyuh'. Koo' näā' dsa' he' tēēyh' epicúreo hi' jñah' ka' läh' tēēyh' estoico. Dsa' he' na' ga' løø' ti' choo' juu' kyaah' Paa'. He' ja' ga' jäyh' süyh' dsa' kyaayh':

—Hee' ba' juu' he' kwa' dsa' na', heh' he' hlēēyh' cha' miih' ngēē'.

Jñah' ka' läh' ga' jäh':

—Lä' koo' he' hlēēyh' kih' jñah' dio hi' sa' kyuu' jne'.

Lä' ja' ga' jäyh' kih' Paa' kih' he' ma' mi' jnäā' Paa' ju' hmēē' kih' Jesús hi' juu' he' lä' jiih' dsa'. ¹⁹ He' ja' ga' jäāy' Paa' koo' jee' ma' dsa' ñee'y, jee' chee' Areópagó. Jee' ja' ga' ngii' juu' kiyh':

—¿Che' le' nuu' jnäāh' miih' ha' lä' la' ju' hmēē' he' kyeh' na'? ²⁰ Kyeh' juu' he' sa' ma' nuu' jnäāh' go' te'. Hnøø' jnäāh' lä' ñē' jnäāh' he' hnøø' jäh' juu' na'.

²¹ (Jēēh', jwēē' dsa' chaa' jee' jwii' Atena hi' dsa' hi' ya' näā' hwa' uu', ga' taayh' täā' jee' ja'. Sa' cha' he' ga' jyoh' he' ma' tih' dsēy', ma' la' ju' hmēē' he' ma'

nuuy' kyaah' he' ma' kway', he' ja' ba' ma' tih' dsēy'.)

²² He' ja' ga' noo' Paa' to' dsaah' jee' kih' hi' ma' tääh' Areópagó ja', mah' ga' jäyh':

—Kyuu' hnäh' dsa' chaa' Atena. Peer' mi' teh' hnäh' kyaah' lä' jēē' dio kyaah' hnäh'. ²³ Jēēh' lä' ma' ñeen' na' ngēn' lä' kaa' jee' jwii' la', ga' jēēn' lä' kaa' ba' tääh' hi' na' laa' kaa' hnäh'. Jee' ja' ga' jēēn' koo' na' h' yoo' jee' na' sii' lä' la': “Hi' la' Dio hi' sa' kyuu' jne'.” Jēē' da' hnäh', he' ba' Dio hi' hnaah' hnäh', ni' sa' kyuu' hnäh', kih' hi' he' na' hlēēhn' na'.

²⁴ Dio hi' ga' jmee' lä' kaa' jmi' gyuu', hi' ga' jmee' lä' jē' he' ga' cha' nē' kih', hi' he' laa' juu' gyuu' hwa', he' ja' sa' jmee' bii' jmee' dsa' jmi' gyuu' koo' gwah' jee' gyay'. ²⁵ Sa' cha' he' jmee' bii' kiyh' ni' miih', ni' hi' jmee' ta' he' kiyh'. Hñii' bih' jmeey' chaa' lä' jēē' jne', jmeey' kii' jne' lle' hi' kway' lä' jē' he' jmee' bii' jnän'.

²⁶ 'Kih' jaa' dsa' ñuu' ba' ga' jmäāy' lä' jēē' näā' dsa' jmi' gyuu' mah' dsa' taayh' lä' kaa' hwa'. Hi' ga' tøøy' hih' ha' koh' jmi' dsa' taah' dsa' hi' ha' hñii' dsa' taayh'. ²⁷ Ga' jmäāy' jne' mah' hnääh' jnih'. Lä' ja' koo' sa' su' sa' jne' ba' jne' Dio. Jēēh', ma' ra' ju' dsoo' sa' cheyh' uu' kih' lä' jaa' lä' jaa' jne'. ²⁸ Jēēh', ta' la' kiyh' ba' chaa' jne' hi' ga' nøø' jne' hi' na' jiih' jne'. He' la' jeeh' kwee' lä' koh' ga' sii' ko' llaa' dsa' gooh' hnäh' hi' ma' kyuh', hi' ga' jäh': “Laa' jne' sa' ju' kih' Dio.”

²⁹ 'Lä' llu' he' laa' jne' sa' ju' kih' Dio, he' ja' sa' cha' he' kih' jmeen' hu' dsē' laay' lä' koo' dio hi' jmäā' dsa' kyaah' ñē' nøø' o ñē' tøø' o kyaah' kuu'. Jēēh' heeh' he' jmee' dsa' ja', la' lä' koo' gwa' hu' dsē' kih' dsa' ba'. ³⁰ Jää', sa'

ga^ˈjmee^ˈ Dio he^ˈ kih^ˈ lä^ˈjë^ˈ he^ˈ ma^ˈ jmee^ˈ dsa^ˈ. Jëeh^ˈ dsa^ˈ, sa^ˈ ma^ˈ ñe^ˈ hee^ˈ ja^ˈ ma^ˈ jmeey^ˈ. Pero jmi^ˈ na^ˈ, Dio jmee^ˈ mada^ˈ kih^ˈ lä^ˈjëe^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ tääh^ˈ lä^ˈkaa^ˈ jmi^ˈgyuu^ˈ wa^ˈ lä^ˈdsaa^ˈ dsëy^ˈ lä^ˈjë^ˈ he^ˈ jmeey^ˈ.
 31 Jëeh^ˈ, ga^ˈtøø^ˈ Dio hih^ˈ lloo^ˈ koo^ˈ jmi^ˈ llay^ˈ ta^ˈ kih^ˈ lä^ˈjëe^ˈ dsa^ˈ kyaah^ˈ ju^ˈ dsoo^ˈ. Ma^ˈ na^ˈ lleeh^ˈ ba^ˈ jaa^ˈ dsa^ˈ ñuu^ˈ hi^ˈ lla^ˈ ta^ˈ hi^ˈ kih^ˈ lä^ˈjëe^ˈ dsa^ˈ ga^ˈjmee^ˈ Dio dsoo^ˈ juu^ˈ ja^ˈ, lä^ˈllu^ˈ he^ˈ ga^ˈmi^ˈ jiiyh^ˈ Jesús jee^ˈ kih^ˈ hi^ˈ na^ˈ juu^ˈ —ga^ˈjäh^ˈ Paa^ˈ.

32 Ma^ˈ ga^ˈnuu^ˈ dsa^ˈ he^ˈ juu^ˈ he^ˈ lä^ˈjiih^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ ma^ˈ na^ˈ juu^ˈ, ko^ˈllaa^ˈ dsa^ˈ he^ˈ ga^ˈmi^ˈkwayh^ˈ hi^ˈ ko^ˈllaa^ˈ ga^ˈjäh^ˈ lä^ˈla^ˈ:

—Jyoh^ˈ jiih^ˈ ba^ˈ nuu^ˈ jnääh^ˈ ka^ˈläh^ˈ juu^ˈ na^ˈ.

33 He^ˈ ja^ˈ ya^ˈ hëe^ˈ Paa^ˈ jee^ˈ kih^ˈ dsa^ˈ he^ˈ. 34 Ko^ˈllaa^ˈ hi^ˈ ga^ˈlä^ˈ dsoo^ˈ dsë^ˈ, ga^ˈjmeey^ˈ ko^ˈjøh^ˈ kyaah^ˈ Paa^ˈ. Jee^ˈ ja^ˈ ma^ˈ hää^ˈ Dionisio hi^ˈ ma^ˈ dsoo^ˈ ta^ˈ Areópago. Hi^ˈ lä^ˈja^ˈ ga^ˈheeh^ˈ jaa^ˈ dsa^ˈ më^ˈ hi^ˈ ma^ˈ chee^ˈ Dámari hi^ˈ chaa^ˈ ga^ˈ jñah^ˈ hi^ˈ ga^ˈheeh^ˈ.

18

Ngoo^ˈ Paa^ˈ ta^ˈ jwii^ˈ Corinto

1 Ma^ˈ ngëe^ˈ he^ˈ ja^ˈ, ya^ˈ hëe^ˈ Paa^ˈ jwii^ˈ Atena ngooy^ˈ ta^ˈ jwii^ˈ Corinto. 2 Jee^ˈ ja^ˈ ga^ˈ jeey^ˈ jaa^ˈ judiu chee^ˈ Aquila hi^ˈ ga^ˈlä^ˈ chaa^ˈ jee^ˈ jwii^ˈ Ponto, hi^ˈ hmëe^ˈ ya^ˈ hëe^ˈ hwa^ˈ Italia kyaah^ˈ mëy^ˈ Priscila lä^ˈ hih^ˈ kih^ˈ Claudio rey to^ˈ në^ˈ. Hih^ˈ rey he^ˈ, sa^ˈ hnøøy^ˈ ma^ˈ dsa^ˈ taah^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ laa^ˈ judiu jee^ˈ jwii^ˈ Roma he^ˈ nøø^ˈ hwa^ˈ Italia. He^ˈ ja^ˈ ñee^ˈ Paa^ˈ na^ˈ jëe^ˈ dsa^ˈ gooy^ˈ he^ˈ. 3 Aquila he^ˈ ma^ˈ jmee^ˈ ta^ˈ hme^ˈ hmi^ˈloo^ˈ, he^ˈ ja^ˈ ma^ˈ la^ˈ ta^ˈ kiyh^ˈ. Ja^ˈ ba^ˈ lih^ˈ Paa^ˈ ma^ˈ jmeey^ˈ ta^ˈ ja^ˈ ka^ˈläh^ˈ, he^ˈ ja^ˈ ga^ˈ jäy^ˈ jmeey^ˈ ta^ˈ ja^ˈ ko^ˈjøh^ˈ kyaayh^ˈ. 4 Lä^ˈ jë^ˈ jmi^ˈ he^ˈ teeh^ˈ dsa^ˈ dsë^ˈ ma^ˈ dsoo^ˈ Paa^ˈ neh^ˈ gwah^ˈ mah^ˈ ma^ˈ dsa^ˈ hlëeyh^ˈ dsa^ˈ judiu kyaah^ˈ hi^ˈ sa^ˈ laa^ˈ judiu, ma^ˈ kway^ˈ

juu^ˈ na^ˈ hñaah^ˈ lä^ˈ jëe^ˈ ha^ˈ lä^ˈ jee^ˈ ma^ˈ heeh^ˈ dsa^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio.

5 Ma^ˈ ga^ˈlloo^ˈ Sila kyaah^ˈ Timotä hi^ˈ ma^ˈ tääh^ˈ Macedonia, ja^ˈ ga^ˈ ta^ˈ Paa^ˈ ta^ˈ jmee^ˈ hmi^ˈloo^ˈ mah^ˈ ga^ˈ kway^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio ba^ˈ. Ga^ˈ hlëeyh^ˈ judiu dsa^ˈ gooy^ˈ, ga^ˈ jmeey^ˈ ju^ˈ dsoo^ˈ kih^ˈ Jesús. Ga^ˈ jäh^ˈ hi^ˈ he^ˈ he^ˈ Cristo. 6 Pero dsa^ˈ he^ˈ ga^ˈ løø^ˈ jiiyh^ˈ juu^ˈ kyaah^ˈ Paa^ˈ, hi^ˈ ga^ˈ mi^ˈ kwayh^ˈ ka^ˈ läh^ˈ. He^ˈ ja^ˈ ga^ˈ kyah^ˈ Paa^ˈ hmi^ˈh^ˈ kih^ˈ, ga^ˈ jäh^ˈ:

—Dsoo^ˈ kyah^ˈ hñaah^ˈ ba^ˈ hnäh^ˈ na^ˈ, he^ˈ juuh^ˈ hnäh^ˈ lä^ˈ ma^ˈ na^ˈ bääh^ˈ ja^ˈ ba^ˈ hnäh^ˈ kyaah^ˈ dso^ˈ kye^ˈ. Sa^ˈ cha^ˈ dsoo^ˈ dsëen^ˈ ni^ˈ mi^ˈh^ˈ. Na^ˈ ta^ˈ cha^ˈ në^ˈ na^ˈ kan^ˈ juu^ˈ la^ˈ kih^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ sa^ˈ laa^ˈ judiu ba^ˈ.

7 Ya^ˈ hëey^ˈ neh^ˈ gwah^ˈ ja^ˈ, ngooy^ˈ cha^ˈ neh^ˈ kih^ˈ jaa^ˈ dsa^ˈ ñuu^ˈ hi^ˈ chee^ˈ Justo hi^ˈ ma^ˈ gya^ˈ jäh^ˈ jee^ˈ chih^ˈ gwah^ˈ. Hi^ˈ he^ˈ ma^ˈ gah^ˈ Dio. 8 Jaa^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ hä^ˈ goo^ˈ gwah^ˈ hi^ˈ chee^ˈ Crispo, ga^ˈ heeh^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Jesús kyaah^ˈ lä^ˈ jëe^ˈ hi^ˈ chaa^ˈ kyaay^ˈ. Hi^ˈ jwëe^ˈ dsa^ˈ hi^ˈ chaa^ˈ ja^ˈ ba^ˈ Corinto ja^ˈ, ga^ˈ heeyh^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio ma^ˈ ga^ˈ nuuy^ˈ juu^ˈ he^ˈ ma^ˈ kwa^ˈ Paa^ˈ. Lä^ˈ jëe^ˈ hi^ˈ he^ˈ ga^ˈ saa^ˈ jmi^ˈ. 9 Koo^ˈ hwë^ˈ he^ˈ ma^ˈ gya^ˈ Paa^ˈ jwii^ˈ Corinto ja^ˈ, ga^ˈ hëe^ˈ mi^ˈ nëy^ˈ Dsa^ˈ jøøh^ˈ jnän^ˈ hi^ˈ ga^ˈ jäh^ˈ syyh^ˈ:

—Ta^ˈ wa^ˈ gah^ˈ, hlëeh^ˈ ba^ˈ hne^ˈ juu^ˈ kin^ˈ, ta^ˈ ta^ˈ he^ˈ kwah^ˈ juu^ˈ. 10 Ni^ˈ jaa^ˈ sa^ˈ chaa^ˈ hi^ˈ kaa^ˈ hne^ˈ mah^ˈ jmeeyh^ˈ hne^ˈ. Jëeh^ˈ jnä^ˈ chehn^ˈ kyaah^ˈ hne^ˈ. Hi^ˈ ta^ˈ jyoh^ˈ ko^ˈ taa^ˈ, tääh^ˈ jwëe^ˈ dsa^ˈ jee^ˈ jwii^ˈ la^ˈ hi^ˈ na^ˈ ga^ˈ heeh^ˈ juu^ˈ kin^ˈ.

11 He^ˈ ja^ˈ ga^ˈ jäh^ˈ Paa^ˈ koo^ˈ ji^ˈ ñe^ˈ na^ˈ dsë^ˈ jñee^ˈ sih^ˈ jee^ˈ jwii^ˈ Corinto ja^ˈ, kway^ˈ juu^ˈ kih^ˈ Dio.

12 Lä^ˈ koh^ˈ ma^ˈ laa^ˈ Galión lle^ˈ moh^ˈ kih^ˈ lä^ˈ kaa^ˈ hwa^ˈ Acaya, lä^ˈ jëe^ˈ judiu hi^ˈ chaa^ˈ Corinto ga^ˈ taayh^ˈ juu^ˈ kwee^ˈ kyaah^ˈ

dsa⁻kyaayh' ga⁻teey' kyaah' Paa' he⁻ja⁻ na⁻jääy⁻ nē'ta',¹³ ma' jāyh':

—Dsa⁻ñuuh⁻ la⁻ mi⁻tēēy⁻ dsa⁻ha⁻ lā⁻ jee' hnaayh⁻ Dio mah' lla⁻dsēēy⁻ kih' ley jnān⁻ kyaah' juu' ja⁻.

¹⁴ Ma⁻chēh' Paa' ma' hlēēh', ma' ga⁻jāh' Galión sūyh⁻ dsa⁻judiu he':

—Cher⁻māh' dsoo' la⁻ hūih' he⁻jmeey⁻, o cher⁻māh' na⁻bāāyh⁻ koo⁻ dsoo' juuh⁻, ja⁻ga⁻ na⁻ hoo⁻ kwaat⁻ llan⁻ ta' kyah' hnāh' dsa⁻judiu. ¹⁵ Pero juu' ta⁻jmah' ba' na⁻hlēēh' hnāh'. Dsa⁻ba' na⁻hāāh⁻ hnāh', kih' ley kyah' hnāh' ba' na⁻hlēēh' hnāh'. He⁻ja⁻ jēē⁻ ba' hnāh' ha⁻ lā⁻ lā⁻ee⁻ juu' na⁻. Sa⁻hnoon⁻ taāhn⁻ hūiin⁻ kyaah' he⁻ na⁻ — ga⁻jāyh'.

¹⁶ He⁻ja⁻ ga⁻hwēēy' dsa⁻he⁻nē'ta' ja⁻. ¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻saah' dsa⁻he' Sóstene hī⁻ ma' hā⁻ goo⁻ gwah⁻kiyh'. Ga⁻kway⁻ kih' ta⁻ka⁻hne⁻kih' nē'ta' ja⁻. Pero lle⁻moh' he' ni⁻miuh⁻ sa⁻ ga⁻jmeey' he' kiyh'.

¹⁸ Pero ga⁻gya⁻ ga' Paa' cha⁻miuh⁻ jmi⁻ Corinto ja⁻. Ja⁻ga⁻ga⁻hiyh' juu' kih' lā⁻jēē⁻ ooh' jne', ngooy' ta⁻ hwa' Siria, kyaah' Aquila kyaah' Priscila. Jāā⁻ ja⁻ga⁻dsa⁻taayh⁻ neh⁻ barco jwii⁻ Cencia, ga⁻tii' Paa' lle', ga⁻jmeey' kwaah⁻ go⁻te'. Lā⁻ja⁻ ga⁻lā⁻jnā⁻ ga⁻jmeey' koo⁻ hmooh' kyaah' Dio. ¹⁹ Ma' ga⁻lla⁻nāāy' Éfeso, ja⁻jiih' ga⁻jā⁻ dsa⁻kyaayh'. Ngoo' ba' Paa' ta⁻ gwah⁻ na⁻hlēēyh' judiu. ²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻ngii' judiu he' ma' jā⁻ ga' Paa' miuh⁻ jmi⁻, pero sa⁻ga⁻heeyh⁻. ²¹ Ga⁻hiyh' juu' kih' lā⁻jēē⁻ hī⁻ he', ga⁻sūyh':

—Jmee⁻ bii' naahn⁻ jmi⁻ he⁻ tē⁻ Jerusalén. Pero koo⁻ ka⁻lāh' jān⁻ya⁻jēēn⁻ hnāh', cher⁻māh' lā⁻ja⁻hnoo⁻ Dio.

Éfeso ja⁻ ga⁻he' Paa' neh⁻ barco, ngaayh' ta⁻ Jerusalén. ²² Ma' ga⁻llooy' Cesarea, ngaah' bih' ta⁻Jerusalén na⁻jmeey' Dio kih' ooh'

jne' hī⁻ ma' tāāh' jee' ja⁻. Ja⁻ga⁻ngooy' ta⁻ jwii⁻ Antioquia ka⁻lāh'.

²³ Ga⁻gyay⁻ miuh⁻ jmi⁻ Antioquia, ja⁻ga⁻ ya⁻hēēy' ka⁻lāh', ngooy' lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ jwii⁻ he⁻ noo⁻ hwa' Galacia, hī⁻ lā⁻ja⁻ jwii⁻ he⁻noo⁻ hwa' Frigia, na⁻kway⁻ be' kih' lā⁻jēē⁻ ooh' jne' hī⁻ ma' tāāh' lā⁻kaa⁻ jee' ja⁻.

Ga⁻kwa' Apolo juu' jee' jwii⁻ Éfeso

²⁴ Ta⁻koo⁻jiih' ja⁻, ga⁻lloo' ta⁻jwii⁻ Éfeso ja⁻ judiu hī⁻ chee⁻ Apolo, hī⁻ ga⁻lā⁻chaā⁻ jee' jwii⁻ Alejandria. Peer⁻ liyh⁻ kway⁻ juu' kih' Dio na⁻hñaa' lā⁻jēē⁻ hī⁻ ma' kyūyh⁻ ra⁻kēh⁻ ra⁻lluū⁻ jee' na⁻sii⁻ juu' kih' Dio. ²⁵ Ga⁻lā⁻tēē⁻ bih' ha⁻ lā⁻ la⁻ jwē⁻ kih' Jesús hī⁻ ma' hlēēyh⁻ lā⁻kaa⁻ tuh⁻dsēy'. Ma' mi⁻tēēy⁻ dsa⁻ na⁻hñaa' lā⁻jēē⁻ ha⁻ lā⁻ la⁻ juu' kih' Jesús. Pero he⁻saā⁻ dsa⁻ jmi⁻, ma⁻la⁻ he⁻ ma' jmee⁻ Jwaa⁻ ba' ma' kyūyh⁻. ²⁶ Sa⁻goyh⁻, ga⁻lōoy' hlēēyh⁻ dsa⁻ neh⁻ gwah⁻ kih' judiu he⁻ chih' Éfeso ja⁻. Pero lā⁻ ma' ga⁻nuū⁻ Aquila kyaah' Priscila ha⁻ lā⁻ la⁻ juu' he⁻ma⁻ kwa⁻ Apolo ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻tēēy⁻ ta⁻ kiyh' mah' na⁻heeh⁻ gyih' ha⁻ lā⁻ la⁻ juu' kih' Dsa⁻jōoh' jnān⁻ jee' sa⁻ma⁻ kyūyh⁻. ²⁷ Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻lā⁻hnoo⁻ Apolo dsoo' ta⁻ hwa' Acaya. Hī⁻ lā⁻jēē⁻ ooh' jne' hī⁻ ma' tāāh' kyaayh' jee' ja⁻, ga⁻kway⁻ be' kih' hī⁻ ga⁻sūy' koo⁻ je⁻ kih' ooh' jne' hī⁻ ma' tāāh' Corinto he⁻ noo⁻ hwa' Acaya mah' wa⁻heeyh⁻ Apolo lā⁻kaa⁻ tuh⁻dsēy'. Hī⁻ ma' ga⁻llooy' jee' ja⁻, ga⁻lā⁻llu⁻ cha⁻miuh⁻ kih' lā⁻jēē⁻ ooh' jne' hī⁻ ga⁻heeh⁻ kih' Dio, kih' he⁻llu⁻ dsē⁻ Dio kyaayh'. ²⁸ Lā⁻jiih' jee' le', ga⁻ti⁻ ga⁻choo⁻ Apolo juu' kyaah' judiu dsa⁻kyaayh'. Ga⁻mi⁻ñāāy⁻ na⁻hñaa' lā⁻jēē⁻ lā⁻koo⁻ jāh' juu' kih' Dio mah' lā⁻ngēēy', Jesús he' hī⁻ laā⁻ Cristo.

19

Ngoo' Paa' ta' jwii- Éfeso

¹ Ta'ko-jiih' ma' gya' Apolo jwii- Corinto, ngoo' Paa' jwé' hwa' ba' lá-jiih' ga-llooy' jwii- Éfeso. Ma' ga-llooy' jee' ja- ga-jeey' ko-llaa' øøh' jne'. ² He-ja- ga-ngii' Paa' juu' kiyh':

—¿Che' ga-tëeh' hnäh' Jmi-llé' Na-jngii' lá ma' ga-heeh' hnäh' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'?

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Ni' sa' në' jnääh' hee- ja- Jmi-llé' Na-jngii'.

³ He-ja- ga-jäh' Paa':

—¿Hee- juu' ga-jmeeh' hnäh' dsoo' he- ga-saah' hnäh' jmi-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Ga-saa- jnääh' jmi- lä-hih' ga-jmeé' Jwaa' ba'.

⁴ Mah' ga-jäh' Paa' siiyh':

—Jwaa' ga-choo' jmi- kih' dsa- hi- ga-lä-dsaa- dsé' he- ma' jmeey' he- hliih'. Ga-siiyh' dsa- he': “Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' hi- ja- kēē- ga' ki' jnä'.” Jwaa' he' ma' hlēeh' kih' Jesús hi- laa' Cristo.

⁵ Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-saay- jmi- lä-hih' kih' Jesús.

⁶ Lá- ma' ga-kye- Paa' goo- në' kiyh', ga-jyoo' Jmi-llé' Na-jngii' në' kih' dsa- he'. Lá-chañ' ja- ga-hléeyh' jyoh' juu' hi- ga-løøy' ngēey- juu' he- ma' mi-jnää- Dio kiyh'. ⁷ Jee' lä-jēē- dsa- ñuuh- he' ma' tee' gya-tuú'.

⁸ Uu- sih- he- ga-gya- Paa' jee' ja-, ma' dsooy- gwah' kih' dsa- judiu he- chih' jee' ja-. Sa' goyh' ma' hlēeyh- dsa- hi- ga-mi-jnääy- na-hña' lä-jēē- ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih' kih'. ⁹ Pero ko-llaa' dsa- he' ma' hweh- dsëy', sa- ga-jmeey' dsoo' dsëy' kih' Jesús. Wii' ba' ga-hléeyh' kih' Jesús to-lo- në' dsa-kyaa'yh'. He-ja- ya-hëé' Paa' jee' kih' dsa- he', ga-jäay' øøh' jne' ga-näay' jee' chih' sa-kwel-

kih' hi- chee- Tiranno. Jee' ja- ga-hléeh' Paa' øøh' jne' juu' kih' Jesús lä-jé- jmi'. ¹⁰ Lá-ja- ga-jmeey' lä-jiih' ga-té' to' ji-ñe-. Lá-jwé' ja- lä-jēē- judiu hi- ma' chaä- hwa' Asia, hi- lä-kye- dsa- hi- sa- laa' judiu, ga-nuuy' juu' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. ¹¹ He- ba' che- juh-gaa- he- ga-jmeé' Dio jee' ja- ta-la- kih' Paa'. ¹² Ma' dsa-nää' dsa- kyaah' hmiih- kih' jee' ma' cheh' Paa'. Koo- ma' dsa-jnooh' miih- në' kih' Paa' hmiih- saluu- hi- hmiih- hii' cha-né. Hmiih- ja- ma' dsa-suy- dsa-dsaah' kyaay'. Lá-ja- ma' dsa-jä' kiyh' hi- lä-kye- jmi-llé' hliih' ma' hwëé-.

¹³ Hi- ma' chaä- ko-llaa' judiu hi- ma' ga-nää' ta' kye' ta' ñii' ma' hwëéy- jmi-llé' hliih' kih' dsa-. Pero koo' há, ja' huusé- kiyh' ma' hwëéy' jmi-llé' hliih' kyaah' be' kih' Jesús, ga-jäyh':

—Kyaah' hih' kih' Jesús hi- hlēeh- Paa' kih', jmeen- hih- hwëeh- hnäh'.

¹⁴ He- la- ma' jmeé- lä-jēē- gyeé' joo' dsa- judiu hi- ma' chee- Esceva, hi- ma' laa' jaa- jmi-dsa- hi- kye- në'. ¹⁵ Pero ga-jiih' jmi-llé' hliih' juu' kyaah' dsa- he', ga-jäyh':

—Kyuun- ba' jnä' Jesús, hi- ma' ba' jnä' hii- he' Paa', pero hnäh', sa- kyuun- ni' miih-.

¹⁶ Dsa- hi- ma' kye- jmi-llé' hliih' he', ni' juu' ga' sa- ga-hiiy', ga-sooyh' kih' lä-jēē- gyeé' dsa- he'. Peer- ga-kway' kih', lá-jiih' ga-jmäayh- dsoo', ga-kyuuy' to-lo-kwayh'. ¹⁷ Lá-jēē- dsa- judiu hi- kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- ma' tääh' Éfeso ga-lä-goyh' jwérte ma' ga-nuuy' ha- lä- ga-la' kih' dsa- he'. He-ja- ga-jmeey' juuh- kih' Jesús.

¹⁸ Hi- jwëé' dsa- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio ga-mi-jnääy- to-lo- në' øøyh- lä-jé- he- hliih' he- ma' jmeey'. ¹⁹ Hi- ja- ba' lä-ja- jwëé' hi-

ma' tēē- jī-nah' ma' dsa-kay- je-
 hlih' ja-, mah' ma' dsa-je- cha'ne'
 jee' la-jēē-. Hi' ma' ga-jmeeh' dsa-
 kwaat' joh' kyeē' jee' la-jēē' mo'je-
 ja-, ya' hii' kwaat' to'lo-gya' mil
 kuu' tōō-. ²⁰ Lā'ja- ga-lā-jwēē'
 cha-ga'miīh- dsa- hī- ga-nuu' juu'
 kih' Dio hi' ga-jēēy' ha- koh' be' sa-
 cha- kih' Dio.

²¹ Ma-ngēē' he- ja-, ga-jmee'
 Paa' huūdsē- dsooy' ka-lāh' ta-
 hwa' Macedonia hi' ta' hwa' Acaya.
 Ja' ga' dsaayh' ta' Jerusalén. Hi'
 ga-jāyh'.

—Ma-lā-hii' miīh- jmii' gyan'
 Jerusalén, ma-ra' he- jmee' bii'
 niin' ta' Roma.

²² Uu' hī- ma' jmee' ko-jōh'
 kyaayh' ga-cheey' ta' hwa' Mace-
 donia, ga-cheey' Timotā kyaah'
 Erasto. Pero ga-jā' ga' Paa' miīh-
 jmii' hwa' Asia ja-.

*Ga-lā-hnee' dsa- hī- ma' chaa-
 jwii- Éfeso kyaah' Paa'*

²³ Jmii' ja- ga-lā'cha- koō- hniī-
 juuh- jee' jwii- Éfeso, kwaat' kih'
 ju'hmēē'. ²⁴ Jee' ja- ma' gya'
 jaa- dsa- cheē- Demetrio hī- ma'
 kwa- ta' he- jmee- dsa- gwah-
 pih' kyaah' ñe' tōō- jmah' he- la'
 heeh' gwah- kih' Diana he- ma'
 chih' jee' jwii- ja-. Kyaah' ta' ja-
 ma' liyh' cha-miīh- kuu' kyaah'
 dsa-kyaayh'. ²⁵ He-ja- ga-jōōyh-
 lā-jēē- dsa- hī- ma' jmee' ta' kiyh'
 hi' jñah' ga' dsa- hī- ma' jmee-
 ja-ba' ta' ja-, mah' ga-siiyh'.

—Dsa-ñuuh-, ñeh' ba' hnāh'
 kwee- lēh' jne' cha-miīh- kuu'
 kyaah' ta' la-. ²⁶ Pero na' ma' jēē'
 jne' hi' ma-nuu' jne' ngē- Paa' Éfeso
 la- mi-gaay' jwēē' dsa-. Hi' ja-
 ma-la' jee' la- jmeey' lā-na-. Lā-
 ga-dsa' hwa' Asia ma-mi-gaay-
 jwēē' dsa-, jāyh': "Ja' Dio he',
 hih' dio hī- jmāā- dsa- kyaah'
 goo-." ²⁷ He-ja- hii' goo- wa-ra-
 ga-heey' ta' jñan' la-, hi' mo'so-

tooh- dsa- ta' gwah- kih' dio Diana
 jñan' hi' lā-ja- mo'so- jmeey' juuh-
 kih' Diana, hī- hnaah- lā-jēē-
 dsa- chaa- hwa' Asia hi' lā-kaa-
 jmi-gyuū' ka-lāh'.

²⁸ Ma' ga-nuu' dsa- he' juu'
 ja-, ga-lā-lleey' jwēte hi' ga-lōōy'
 tooyh- cha-miīh- miīh', ma' jāyh':

—iHe- ba' che- jōōh' Diana hī-
 cheh' Éfeso la-!

²⁹ He-ja- ga-kah' ga-gwēh'
 huūdsē- kih' lā-jēē- dsa- hī- ma'
 chaa- jee' jwii- ja-. Koō- miī' ba'
 ga-jmeey' ga-saayh' Gayo kyaah'
 Aristarco na-jāy- jee' dsa-ñee-
 dsa-kyaayh'. Lā-uu' dsa-ñuuh- he'
 chaa- Macedonia hi' ma' jmeey'
 ko-jōh' kyaah' Paa'. ³⁰ Hnōō' Paa'
 ma' dsa-hlēeh' kyaah' dsa- he'
 pero sa' ga-kwa' oōh' jne' jwē' ma'
 dsooy'. ³¹ Hi' lā-ja- ko-llaa' hī- ma'
 laa' ta' hwa' Asia ja-, ma' jwayh'
 kyaah' Paa'. He-ja- ga-cheey'
 juu' kih', ga-chuuy' kyaah' Paa'
 mah' sa' dsooy' jee' tāāh' dsa- he'.

³² Ga-kah' ga-gwēh' go-te' huūdsē-
 kih' lā-jēē- dsa- hī- ma' tāāh' jee'
 ja-. Kah' ba' ma' hlēeh' lā-jaa-
 lā-jaa-. Hi' jwēē' ga-hī- sa' ma-ñe-
 hee- kih' ja- he- ma' tāāyh' jee'
 ja-. ³³ He-ja- dsa- judiu ga-hñāy'
 na'koh' Alejandro jee' kih' lā-jēē-
 dsa- he' mah' na-jāy- ta' cha'ne'.
 He-ja- ga-jmee' Alejandro lii-
 kyaah' gooy-, hnōōy' ma' hlēēyh
 ' jwoo' kih' judiu. ³⁴ Pero ma'
 ga-lā-kyuu- dsih' laay' judiu, koō-
 hā' ba' ga-tooh' lā-jēē- miīh'. Miīh-
 ga' sa' ga-tē' to' hor- ga-jmeey'
 lā-ja-, ma' jāyh':

—iHe- ba' che- jōōh' Diana hī-
 cheh' Éfeso la-!

³⁵ Lā-jiih' jaa- tē-je- kyaā' jee'
 jwii- ja-, ga-jmeey' hih' he- ta' dsa-
 he' tooh- miīh', ga-jāyh':

—Nuu- da' hnāh' hī- chaa- Éfeso
 la-. Ga-lā-jēē- ba' dsa- jmi-gyuū-
 ñe-, koō- jee' la- ba' la' to' nē' jee'
 jmee- dsa- juuh- kih' gwah- kih'

Diana he⁻ chih¹ jee¹ la⁻ jnän¹ hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹ heeh⁻ kiyh¹ he⁻ ja¹ kih¹ Júpiter. ³⁶ Ni⁻ jaä⁻ sa⁻ le¹ jäh⁻ sa⁻ dsoo⁻. He⁻ ja⁻ jwahn⁻, tu¹ hnäh¹, ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ na¹ koh¹ wa¹ la¹ cha⁻ la¹. ³⁷ Hi¹ uu¹ dsa⁻ nüuh⁻ hi⁻ ma⁻ ya⁻ jääh⁻ hnäh¹ la⁻, sa⁻ ma⁻ mi⁻ kwayh¹ gwah⁻ jnän¹, ni⁻ sa⁻ ma⁻ hlëeyh¹ hliih¹ kih¹ dio jnän¹. ³⁸ Cher¹ mah¹ cha⁻ hnii⁻ kih¹ dsa⁻ kyaah¹ Demetrio kyaah¹ jñah¹ dsa⁻, cha⁻ ba⁻ nē⁻ ta⁻ jee¹ le¹ mi⁻ eey⁻ juu¹ na⁻. Jee¹ ja⁻ ba⁻ lle¹ kih¹ hniiy¹ kih¹ dsa⁻. ³⁹ Cher¹ mah¹ cha⁻ ga⁻ he⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ ee⁻ kyah¹ hnäh¹, le¹ mi⁻ ee⁻ jne¹ lä⁻ ma⁻ dsa⁻ ñee⁻ dsa⁻ mada⁻ kih¹ dsa⁻ ta⁻. ⁴⁰ Pero he⁻ jmee⁻ jne¹ la⁻, hii⁻ goo⁻ dsa⁻ bääh⁻ jne¹ he⁻ tøøh⁻ jne¹ cha⁻ miih⁻ miih¹. Hee⁻ juu¹ dsa⁻ kwan¹ cher¹ mah¹ ga⁻ tēeh¹ dsa⁻ ta⁻ jne¹ kih¹ he⁻ tøøh¹ jne¹ miih¹ jee¹ la⁻.

⁴¹ Ko⁻ ja⁻ ba⁻ te¹ ga⁻ hlëeh¹ tē⁻ je⁻ he¹, mah¹ ga⁻ hiyh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ jwii⁻.

20

Ngoo¹ Paa¹ ta⁻ hwa¹ Macedonia hi⁻ ta⁻ hwa¹ Grecia

¹ Ma⁻ ngëe⁻ ma⁻ dsaä¹ juu¹ ja⁻, ga⁻ tēeh¹ Paa¹ øøh¹ jne¹, ga⁻ kwëeyh¹ nüuh⁻ mah¹ ga⁻ eey¹, ja⁻ ga⁻ ga⁻ hiyh¹ juu¹, ngooy¹ ta⁻ Macedonia. ² Ga⁻ ngëey¹ lä⁻ jē⁻ jwii⁻ mäh⁻ jee¹ ma⁻ tääh¹ øøh¹ jne¹, ga⁻ hlëeh¹ gyih¹ mah¹ tēey¹ cha⁻ ga⁻ miih⁻ be¹. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey¹ lä⁻ jiih¹ ga⁻ llooy¹ hwa¹ Grecia (ja⁻ ba⁻ jee¹ chee⁻ Acaya). ³ Jee¹ ja⁻ ga⁻ gyay⁻ uu⁻ sih⁻. Ma⁻ ga⁻ tē⁻ jmi⁻ he⁻ dsa⁻ hey⁻ barco he⁻ dsooy¹ ta⁻ hwa¹ Siria, ga⁻ lä⁻ ñey⁻ ma⁻ la⁻ juu¹ kih¹ judiu he⁻ saah¹ dsih¹. He⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ siiy¹ hüü⁻ dsē⁻ kiyh¹. Ga⁻ jeeyh⁻ ka⁻ läh¹ ta⁻ Macedonia, ngooy¹ jwē⁻ hwa¹ ba⁻. ⁴ Hi⁻ ko⁻ llaä¹ øøh¹ jne¹ ga⁻ jmee⁻ ko⁻ jøh¹ kyaayh¹ lä⁻ ga⁻ tē⁻ hwa¹ Asia. Jaa⁻ hi⁻ he¹, chee⁻ Sópater hi⁻ chaa⁻ Berea. Hi⁻ jñah¹ chee⁻

Aristarco kyaah¹ Segundo hi⁻ chaa⁻ Tesalónica. Hi⁻ jñah¹ chee⁻ Gayo hi⁻ chaa⁻ Derbe hi⁻ Timotä. Jñah¹ chee⁻ Tíquico hi⁻ Tróximo hi⁻ chaa⁻ hwa¹ Asia. ⁵ Ga⁻ lä⁻ jēe⁻ hi⁻ he¹ ga⁻ lä⁻ jää⁻ na¹ jääy¹ jnääh¹ lä⁻ ga⁻ tē⁻ Troa. ⁶ Hi⁻ jnääh¹, ma⁻ la⁻ ma⁻ goh⁻ jmi⁻ kih¹ he⁻ nüih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah¹ levadura, ga⁻ tooh⁻ jnääh¹ neh⁻ barco jwii⁻ Filipino. Ga⁻ hya⁻ ga⁻ hñä¹ jmi⁻, ja⁻ ga⁻ ga⁻ jee¹ jnääh¹ dsa⁻ kyaahn¹ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jøø⁻ Troa. Jee¹ ja⁻ ga⁻ jä⁻ jnääh¹ gyii¹ jmi⁻.

Ga⁻ gwii⁻ Eutico jee¹ gyay¹ nuuy⁻ juu¹ kih¹ Paa¹

⁷ To⁻ nē⁻ jmi⁻ kih¹ seman⁻, ga⁻ tooh⁻ jnääh¹ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ øøh¹ jne¹ jee¹ ma⁻ kih¹ jnääh¹ ma⁻ nüü⁻ kih¹ Jesús. He⁻ ja⁻ ga⁻ løø¹ Paa¹ kwa⁻ juu¹. Juu¹ ja⁻ ga⁻ kyoo¹ lä⁻ jiih¹ ga⁻ tē⁻ koo⁻ lla⁻ nüü⁻, kih¹ he⁻ ga⁻ jmeey¹ hüü⁻ dsē⁻ dsooy¹ ta⁻ jee¹ jyoh¹ wa¹ ga⁻ jnä¹ jyoh¹ jmi⁻. ⁸ Hi⁻ ma⁻ tøø⁻ cha⁻ miih⁻ mi⁻ sē⁻ he⁻ na⁻ hih⁻ je⁻ cha⁻ neh⁻ jee¹ ga⁻ tē⁻ hnē⁻ jwëe⁻ hne¹ jee¹ ma⁻ tøøh¹ jnääh¹ ja⁻. ⁹ Jaa⁻ chih⁻ hi⁻ chee⁻ Eutico ma⁻ gyay¹ hoo⁻ ventan jee¹ ma⁻ tøøh¹ jnääh¹. Jee¹ gyay¹ ja⁻, ga⁻ gwiiy⁻ nüih¹ kih¹ he⁻ ga⁻ kyoo¹ juu¹ he⁻ ma⁻ kwa⁻ Paa¹. Jee¹ na⁻ gwiiy⁻ ja⁻, ga⁻ tayh¹ lä⁻ ga⁻ tē⁻ hwa¹. Ma⁻ na⁻ juuy¹ ma⁻ ga⁻ chaa⁻ dsih¹. ¹⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ jñaa¹ Paa¹, ngooy¹ na⁻ eey⁻ chih¹ he¹. Mah¹ ga⁻ jäh¹:

—Ta⁻ jwaa⁻ hnäh¹, jiih¹ ba⁻ chih⁻ la⁻.

¹¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ wii⁻ Paa¹ ka⁻ läh¹ jee¹ ma⁻ tøøh¹ jnääh¹, ja⁻ ga⁻ ga⁻ tooh⁻ jnääh¹ ga⁻ kih¹ ga⁻ hih¹ jnääh¹ ma⁻ nüü⁻ kih¹ Jesús. Ma⁻ ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ngoo¹ bih¹ hlëeyh¹ lä⁻ jiih¹ ga⁻ jnä¹. Ja⁻ ga⁻ ngooy¹ ta⁻ jee¹ jyoh¹. ¹² Peer⁻ ga⁻ nøh¹ dsē⁻ dsa⁻ he¹ kih¹ he⁻ jiih¹ ba⁻ chih⁻ kyaay¹, hi⁻ ga⁻ tēey⁻ ga⁻ nääy¹ kiyh¹.

Ya⁻ hēe⁻ Paa¹ jee¹ jwii⁻ Troa ngooy¹ lä⁻ ga⁻ tē⁻ jee¹ jwii⁻ Mileto

13 Ga⁺tooh^h jnää^h neh⁺ barco, mah^h lla⁻nøø^h jnää^h jää^h lä⁻ ga⁺tē^h jwii⁻ Asón. Jee^h ja⁻, ga⁺jää^h jnää^h Paa^h lä⁻koo⁻ la^h mada⁻ nuuh^h jnää^h jēeh^h jwē^h hwa^h ba^h ngooy^h ta⁻ ja⁺. 14 Ma^h ga⁺lloo^h Paa^h jee^h tøø^h jnää^h jwii⁻ Asón ja⁻, ga⁺tooh^h jnää^h neh⁺ barco kyaayh^h, ga⁺lla⁻nøø^h jnää^h jwii⁻ Mitilene. 15 Jee^h ga⁺tē^h to^h jmi^h, ga⁻ngēē^h jnää^h jäh^h jwii⁻ he⁻ chee⁻ Quío. Jee^h ga⁺tē^h hnē⁻ jmi^h, ga⁺lla⁻nøø^h jnää^h jwii⁻ Samo jee^h hwēē⁻ barco. Jee^h ga⁺tē^h kye^h jmi^h, ja⁻ga⁺ ga⁺tēē^h jnää^h jwii⁻ Mileto. 16 Sa⁺ ma^h hnøø^h Paa^h ma^h ja⁻ ki⁻wēē^h hwa^h Asia, he⁻ ja⁻koo⁻ ga⁻ngēē^h bih^h kih^h jwii⁻ Éfeso. Ga⁺jmeey^h bii^h he⁻ llaayh⁻ lä⁻ ga⁺tē^h Jerusalén mah^h tēēy^h jmi^h Pentecosté cher^h mah^h ga⁺la^h.

Ga⁺hlēēh^h Paa^h kyaah^h hi⁻ kye⁻ nē⁻ kih^h gwah⁻ jwii⁻ Éfeso

17 Lä⁻ ma^h gya^h Paa^h jwii⁻ Mileto, ga⁺cheey^h juu^h he⁻ ya⁻nää^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ kye⁻ nē⁻ kih^h øø^h jne^h jwii⁻ Éfeso. 18 Ma^h ga⁺lla⁻nää^h hi⁻ he⁻ jee^h gya^h Paa^h, ga⁺jäh^h Paa^h säyh⁺:

—Ma⁻ñeh^h ba^h hnäh^h ha⁻ lä⁻ ga⁺jmeen^h jee^h kyah^h hnäh^h lä⁻ ma^h to⁻nē⁻ jan^h ta⁻ hwa^h Asia la⁻ lä⁻jiih^h na^h. 19 Ni⁺ miih⁻ sa⁻ ga⁺jmään⁻ hñiin⁻ jøø^h lä⁻ ma^h ga⁺gyan^h kyaah^h hnäh^h kwan^h juu^h kih^h Dio. Ja⁺ he⁻koo⁻ jiih⁻ ga⁺tuy^h jmi^h haa^h mi^h nēn⁻ kyah^h hnäh^h. Joh^h jiih⁻ sa⁻ ga⁺jēēn⁻ wii^h kih^h lä⁻jē⁻ he⁻ ma^h hnøø^h dsa⁻ judiu ma^h jmee^h kin⁺. 20 Sa⁺ cha⁻ ga⁺jmeen^h kwaat⁻ che^h hii^h goo⁻ kin⁺ jee^h ga⁺jmeen^h he⁻ llu^h kyah^h hnäh^h. Ga⁺hlēēhn^h hnäh^h jee^h jä⁺ dsa⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ cha⁻neh⁻ kyah^h hnäh^h ka⁻lä^h. 21 Hnäh^h judiu hi⁻ hnäh^h hi⁻ sa⁻ laa^h judiu, ga⁺jwēēhn^h hnäh^h jēeh^h hnäh^h kih^h Dio hi⁻ wa⁻ lä⁻dsoo⁻ hoh^h hnäh^h kih^h Jesucristo Dsa⁻jøø^h jnän^h. 22 Hi⁺ na^h ma^h hää^h jwē^h ngaahn^h ta⁻ Jerusalén lä⁻ jøø⁻

Jmi⁻lle^h Na⁻jngii^h kin⁺. Ni⁺ sa⁻ man⁻ he⁻ dsa⁻ngēēn⁻ jee^h ja⁻. 23 Koo⁻ he⁻ la⁻ ba⁻ man⁻. Lä⁻kaa⁻ jwii⁻ jee^h niin⁻ dsa⁻ngēēn⁻ wii^h, taah⁻ dsa⁻ jnä⁻ neh⁻ñe^h, jäh^h Jmi⁻lle^h Na⁻jngii^h. 24 Pero ni⁺ miih⁻ sa⁻ jmeen⁻ he^h che^h chaan⁻ o he⁻ juun^h. Jēē⁻ ba⁻ dsēn⁻ ngoon^h ta⁻ cha⁻nē⁻ kyaah^h ta⁻ he⁻ na⁻hñaan^h, lä⁻jiih^h mi⁻ten⁻ ta⁻ he⁻ ga⁺tooh⁻ Jesús goon^h mah^h kwan^h ju^hhmēē⁻ he⁻ mi⁻jnäa⁻ ha⁻ lä⁻koo⁻ hnää^h Dio jne^h.

25 'Man⁺ kwee⁻ ni⁺ jaa⁻ jee^h lä⁻jēē⁻ hnäh^h mo⁻so⁻ jēeh^h hnäh^h jnä^h, lä⁻jēē⁻ hnäh^h hi⁻ ma⁻nuu⁻ juu^h he⁻ kwan^h ha⁻ lä⁻ jää^h Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih^h. 26 He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh^h jmi^h na^h, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ mo⁻so⁻ na⁻bäähn^h, sa⁻ cha⁻ dsoo⁻ dsēēn⁻ ni⁺ miih⁻. 27 Jēeh^h, ni⁺ miih⁻ sa⁻ ga⁺lä⁻ gohn^h, ga⁺mi⁻jnään⁻ na⁻hñaa^h lä⁻jēē⁻ juu^h kih^h Dio kyah^h hnäh^h. 28 He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh^h, hää^h hnäh^h hñaa^h hi⁻ hää^h lä⁻jēē⁻ dsa⁻ kyaah^h hnäh^h. Ma⁻na⁻hñaa^h hnäh^h kih^h Jmi⁻lle^h Na⁻jngii^h mah^h jēeh^h hnäh^h dsa⁻ kyaah^h hnäh^h. He⁻ja⁻ hää^h hnäh^h kwee⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ laa^h kyaah^h Dsa⁻jøø^h jnän^h hi⁻ ga⁺laa^h jne^h kyaah^h jma⁻ kih^h. 29 Jēeh^h, man⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ le⁻ wa⁻ra⁻ ngaahn^h. Ya⁻nää^h jee^h kyah^h hnäh^h hi⁻ laa^h lä⁻koo⁻ jah^h hää^h. Ni⁺ miih⁻ sa⁻ jä⁻ lä⁻ñih⁻ dsēy⁻ kih^h dsa⁻ kyaah^h Dio. 30 Hi⁺ ja⁻ba⁻ jee^h kyah^h hnäh^h hwēē⁻ hi⁻ jmee⁻ ra⁻kēh^h ju^hdsoo⁻ mah^h jāāy^h øø^h jne^h lä⁻hyoh⁻ dsēy^h. 31 Go⁻taah^h hnäh^h leeh⁻ hnäh^h. Mi⁻dsooh⁻ da^h hoh^h hnäh^h ha⁻ lä⁻ ga⁺jmeen^h ta⁻ko⁻jiih^h hnē⁻ ji⁻ñe⁻ he⁻ ga⁺gyan^h kyaah^h hnäh^h. Lä⁻jmi^h lä⁻hwē⁻, sa⁻ ga⁺tun^h ma^h kwēēhn⁻ hnäh^h nuuh⁻, lä⁻jiih^h ga⁺tuy^h jmi^h he⁻ haa^h mi⁻nēn⁻ kih^h lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh^h.

32 'Na^h na⁻ øøhn^h, taahn⁻ hnäh^h goo⁻ Dio. Jä^h hnäh^h kyaah^h juu^h kiyh^h he⁻ mi⁻jää^h jne^h. Juu^h na⁻ kye⁻ be^h he⁻ jmee⁻ dsa⁻nøøn⁻ ta⁻

cha'né' hnään⁻ Dio cha-ga'miih⁻ mah' hñah⁻ jne' heen⁻ ko-jòh' kyaah' lä-jëë⁻ hi⁻ na-jngëë'. ³³ Sa-ga-lä-heë⁻ dsën⁻ ku'nøø⁻ kuu' tøø⁻ ni⁻ hmiih⁻ he⁻ cha⁻ kih' dsa⁻, ³⁴ Ma-nëh' ba' hnäh', ga-jmee' ba' jnä' ta' ha⁻ jee' ga-jnä' he-ga-jmee' bii' kin⁻ hi⁻ lä-kye⁻ kih' dsa-kyaahn'. ³⁵ Ma-ra⁻ he-ga-jmee' ba' jnä' ta' kyaah' goon⁻ mah' lä-tëëh⁻ hnäh' jmeeh' hnäh' lä-koh' jmee' jnä' hi⁻ lä-ja⁻ jmeeh' hnäh' be' kih' hi⁻ tä-ñee'. Mi-dsooh⁻ da' hoh' hnäh' juu' kih' Jesús Dsa-jòøh' jnän', hi⁻ ga-jäh': "Llu' ga' la' kih' hi⁻ kwa⁻ lä-koh' ga' hi⁻ hyoh'."

³⁶ Ma-ngëë' ma-jäh' Paa' lä-ja⁻, ga-juuyh' jnäy' kyaah' lä-jëë⁻ øøh' jne' he', ga-ngiiy' kiyh' kih' Dio. ³⁷ Lä-jëë⁻ øøhn' jne' he' ga-ki' ga-hooh' cha-miih'. Ga-ëey' Paa' mah' ga-chuyh' kih'. ³⁸ Ga-lä-meeh⁻ dsë' jwërte dsa-gyuu⁻ he' kih' he⁻ ga-jäh' Paa': "Mo-so' jëëh' ga' jnä' ka-läh'." Ja-ga' ga-näay' na-jäay' Paa' ta' jee' ma' hi' barco.

21

Ngaah' Paa' ta' Jerusalén

¹ Ja⁻ jiih' ga-jäh' øøh' jne' he'. Hi⁻ ga-tooh' ba' jnääh' neh⁻ barco. Ko-dsoo' ba' ngoo' barco ja⁻ ta⁻ Cos. Ma' ga-jnä' jyoh' jmiä', ga-lla-nøø' jnääh' jwii' Roda. Ma-ngëë' ja⁻ ga-nøø' jnääh' ta' jwii' Pátara. ² Pátara ja⁻ ga-jëë' jnääh' koo⁻ barco he⁻ ngoo' ta' Fenicia. Neh⁻ ja⁻ ga-tooh' jnääh' ga-nøø' jnääh' ta' ja⁻. ³ Jee' ga-nøø' jnääh' ja⁻, ga-jëë' jnääh' hwa' Chipre he⁻ hä' jee' jmi-ñeeh'. Hwa' ja⁻ ga-jäh' jwoo' ra-këh' ta' jee' ga-ngëë' jnääh' ta' hwa' Siria. Ga-ngëë' ba' jnääh' lä-jiih' ga-tëë' jnääh' Tiro he⁻ nøø' hwa' kih' Siria, jëëh' jee' ja⁻ hwëë⁻ dsa-løø' he⁻ kye⁻ barco. ⁴ Ma' ga-tooh' jnääh'

jee' jwii⁻ Tiro ga-jëë' jnääh' øøh' jne' hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻. Hi⁻ ga-jäh' jnääh' kiyh' gyii' jmiä'. ⁵ Jee' jne' he' ga-hlëëyh' Paa' lä-koh' ga-mi-jnää' Jmi-llë' Na-jngii' kiyh' he⁻ sa⁻ ma' dsaayh' ta' Jerusalén. ⁵ Ma' ga-dsëë' jmiä' ja⁻, lä-jëë⁻ øøh' jne' hi⁻ chaa⁻ jee' ja⁻, hi⁻ më' hi⁻ ñuu⁻ lä-kye⁻ chih-pih', ga-jmeey' ko-jòh' kyaah' jnääh' lä⁻ ga-të' chuuh' jwii⁻, jee' la' cha-hoo' jmi-ñeeh'. Jee' ja⁻ ga-juuh' jnääh' jnën' ga-ngii' jnääh' kih' Dio. ⁶ Ga-ëë' jnääh' øøh' jne' he' lä-jaa⁻ lä-jaa⁻ jnääh', ja-ga' ga-tooh' jnääh' neh⁻ barco, hi⁻ ga-nää' ba' øøh' jne' he' cha'neh⁻ kih'.

⁷ Ga-hwii⁻ jnääh' Tiro, ga-nøø' jnääh' ta⁻ Tolemaida. Ma' ga-lla-nøø' jnääh' Tolemaida ja⁻, na-jëë' jnääh' øøh' jne' hi⁻ chaa⁻ jee' ja⁻. Ga-jäh' jnääh' koo⁻ jmiä' kyaayh'. ⁸ Ma' ga-jnä' jyoh' jmiä', ga-hwii⁻ jnääh' Tolemaida, ga-nøø' jnääh' ta' Cesarea. Ma' ga-tëë' jnääh' Cesarea ja⁻, ga-nøø' jnääh' kih' Felipe hi⁻ ma' kwa⁻ ju'hmëë' hi⁻ ma' laay' jaa⁻ kih' jee' lä-jëë⁻ gyëë' hi⁻ ma' kwa⁻ be' kih' apóstole jää'. Jee' ja⁻ ga-jäh' jnääh' kih' Felipe he'. ⁹ Felipe he' ma' chaa⁻ kyeë' jo-miiy' hi⁻ ma' tääh' hñii', hi⁻ ma' ngëë' juu' kih' Dio. ¹⁰ Ma'hya⁻ cha-miuh⁻ jmiä' tøøh' jnääh' jee' ja⁻, ma' ga-lloo' jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ Judea hi⁻ cheë⁻ Agabo hi⁻ ma' ngëë' juu' kih' Dio. ¹¹ Ma' ga-llooy' jee' tøøh' jnääh', ga-lley⁻ loo⁻ he⁻ hä' tuh' Paa', mah' ga-hñuu⁻ goo⁻ tiy' hñiiy', ga-jäh':

—Jäh' Jmi-llë' Na-jngii' ja⁻ ba' lä-koh' na-hñuun' la⁻, ja⁻ ba' lä-la⁻ hñuu' dsa⁻ judiu juu' loo⁻ la⁻ jee' jwii⁻ Jerusalén mah' ngëëy' goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu.

¹² Ma' ga-nuu⁻ jnääh' juu' kiyh', ga-chuu' jnääh' cha-miuh⁻ kyaah' Paa'. Sa⁻ ma' kwa⁻ jnääh' jwë' ma' dsaayh' ta' Jerusalén, hi⁻ ja⁻ ba'

lä'ja- ma' jäh' øøh' jne' hi- ma' chaa- jee' ja-. ¹³ He-ja- ga-jäyh':

—¿He-la' hooḥ' hnäh' kin', he-la' jmeeh- hnäh' meeh- dsen'? Heeh' ba' jnä' cher'mah' ga'hñuu' dsa- jnä'. Ma'ke' ga'jngëeh' dsa- jnä' ta' Jerusalén, lä'jē- ba' heeh'n' kwaat- kih' Jesús.

¹⁴ Ma' sa- ga-lēh' jnääh' ma' hløøḥ' jnääh' kih' Paa', ga'tu' jnääh' go-te, ga'chiuh' jnääh':

—Wa' le' lä- hyoh- dsē' Dio ba'.

¹⁵ Ma' ga-tē' jmii' he- hwi' jnääh' jee' ja-, ga'jmeeh' jnääh' løø' kyaah' jnääh', ga-nøø' jnääh' ta' Jerusalén kyaah' Paa'. ¹⁶ Ko-llaa' øøḥ' jne' hi- chaa- Cesarea ga'jmeey' ko-jøḥ' kyaah' jnääh', ga-jäy' jnääh' lä- ga-tē' cha'neh- kih' dsa- chaa- Chipre hi- chee- Mnasón, hi- ga'heeh- kih' Jesús lä- ma' to-nē'. Jee' ja- ga-jä' jnääh'.

Ngoo' Paa' na'jēē- Jacobo

¹⁷ Ma' ga-lla-nøø' jnääh' Jerusalén, lä'jēē- øøḥ' jne' hi- ma' tääh' jee' ja- ga-heeyh- jnääh' lä-kaa- tuh-dsēy'. ¹⁸ Ma' ga-jnä' jyoh' jmii', ga-nøø' jnääh' kyaah' Paa' na'jēē' jnääh' Jacobo. Hi- ma' tääh' dsa-gyuuḥ' kyaah' gwah- kyaayh'. ¹⁹ Ma-la- ma-jmeeh' Paa' Dio kih' hi- he', ga'jmeeyh' juu' lä-hii' nē' ha- lä- ga'jmeeh' Dio kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu, lä-kaa- jee' ñeey' na'kway- juu'. ²⁰ Lä- ma' ga-nuuy' juu' ja-, ga'kway' cha-miih- tíhmaah' kih' Dio. He-ja- ga-jäyh' siyh' Paa':

—Ma-jēeh' jah' mil dsa- judiu sa- ma-heeh- juu' kih' Dio, hi- lä-jēē- hi- he' lä- ma-hnøø' bih' høøy' ley kih' Moisé. ²¹ Hi- ma-nuuy' hii' juu' kyah', hne- hlēēḥ' dsa- judiu hi- tääh' ta' jee' jyoh', jwiih' hnih': “Ta- jmeeh- he' kih' ley kih' Moisé.” Hi- jwiih' hnih': “Sa- le' uuḥ- jmi-ngo' kih' gyuuḥ- ñuuḥ- jnän' ni- mo-so- le' jmeeh' jne' lä-koō- tēē' jne'.”

²² ¿Ha- lä- jmeeh' jne' na'? Kuh' jwēē' dsa- ma-la- ma-nuuy' he- ma-ñeh' ka-läh'. ²³ Jmeeh' lä-koh' jäh- jnääh' la-: Chaa- kyeē' øøḥ' jne' jee' la- hi- ga-tēē' mi-te' he- ga-bäyḥ- hñiiy' kyaah' Dio. ²⁴ Jää- hi- he', go-jmäā' hñaaḥ' na-jngēē' kyaayh' lä-koh' jäh' ley jnän'. Ja- mi-hmaah' jñii' he- dsa-tii' kwaah- lley mah' hñaa' hmooh' kih' øøḥ' jne' he'. Ja-ga' na- lä-ñe- lä-jēē- dsa-, sa-la' dsoo' juu' he- ga-nuuy' kyah'. Wa-ra- ga'jmeeh' lä-ja-, lä-jnä' lä- ma-høøḥ- ba' hne- ley.

²⁵ Pero kih' hi- sa- laa' judiu hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, ga-sii' jnääh' kiyh' jāā', ga'jmeeh' jnääh' juu' kiyh', ma-la' he- la- ba' hnøø' høøy'. Sa- le' kuyh- he- ma-lla- dsa- cha'nē' dio hi- na-laa' kaah- dsa- hi- sa- le' kuyh- jma- ni- ngo' jah' hi- dsa-juu' kyaah' he- wii', hi- dsa-mē' dsa-ñuuḥ-, sa- le' kaayh' wa' hi- cha- hi-.

²⁶ Ga-heeh- ba' Paa' juu' ja-, ga'jmeey' ko-jøḥ' kyaah' lä-jēē- kyeē' øøḥ' jne' he'. Ma' ga-jnä' jyoh' jmii', ga-jmäy' hñiiy' na-jngēēy' kyaayh'. Ja-ga' ga'hey' jee' chih' gwah- juuh- na'jmeey' juu' lih' dsēē' jmii' he- ma' häy' hñiiy'. Jēeh', wa-ra- ga-dsēē' jmii' ja-, dsa-kay- he- tēēy- kwēēyḥ' Dio lä-jaā- lä-jaay-.

Ga-saayh' Paa' jee' chih' gwah- juuh'

²⁷ Ma' ngoo' ga-dsēē' gyii' jmii' he- ma' häy' hñiiy', ma' ga-jēē' judiu häā' Paa' ta' neh- jee' chih' gwah'. Judiu he' ma' chaa- hwa' Asia. Hi- he' na- ga-taah- dsa- judiu hi- chaa- Jerusalén juu' mah' wa' lä-hneey- kyaah' Paa'. Hi- lä-chaḥ' ja- ga-saaḥ' dsih', ²⁸ ga-ta' ga-hooyh' ki-gaa-, ma' jäyh':

—Hnäh' judiu dsa-goōn', jmeeh' be' jnän'. Hi- la- na- dsa-ñuuḥ- hi- ngē- lä-kaa- jmi-gyuuḥ' kway-

juu' he- lla-dsëe` jnän` hi- lä-ja- lla-dsëe` kih' ley jnän` hi- kih' gwah` jnän`. Hi- ja- ma-la- he- ja-. Lä-kye- dsa- hi- sa- laa' judiu ma-taayh' neh' gwah` jnän, ma-mi-kwayh' jee' na-jngii' jnän` la-.

²⁹ (Jëeh', jää' ba' ga-jëey' Paa' ta- jee' jwii- ma-ngëy- ko-jøh' kyaah' Tróximo, hi- chaa- Éfeso. He-ja-na-, dsa- judiu he' ma' jmee- huud-së- he- ma' jää- Paa' jaa- hi- sa- laa' judiu jee' chih' gwah'.)

³⁰ Lä-jëe' dsa- hi- chaa- jee' jwii- ja- ga-hee' dsëy' go-te- ma' ga-nuuy' juu' he- ma-mi-kwah' Paa' gwah- kihy'. He-ja-ga-lla-nää' dsa- he' jee' ja- ko-chih'. Ga-saayh' Paa' ga-sëeyh- lä- ga-të' ka'hne- kih' gwah', hi- lä-chah' ja- ga-jney' ho'haah' kih' ho'hne- ja-. ³¹ Ma-tääh' gyih' jngëeyh' Paa' ma' ga-jmeeh' dsa- juu' kih' hi- kye- në' kih' hløø' romano, ga-jäyh': "Lä- ga-dsa' ba' Jerusalén cha- hnii-." ³² Lä-chah' ja-, ga-jøøh- hi- ma' kye- në' kih' hløø' he' hløø' kyaä' kyaah' juu' hløø', ga-näy' ko-chih' lä- ga-të' jee' ma' tääh' dsa- he'. Ma' ga-jëe' dsa- he', ja' hi- kye- në' kyaah' hløø' kyaä', chah' ba' ga-tuy' ma' kway- kih' Paa'. ³³ Ma' ga-lloo' hi- ma' kye- në' kih' hløø' he', ga-jmeey' mada- kih' hløø' he- hñuuy' Paa' kyaah' to' caden-. Mah' ga-ngiiy' juu' kih' judiu, ga-jäyh':

—¿Hi- dsa- la-? ¿Hee- na- ma-jmeey'?

³⁴ Jyoh' ma' hlëeh- bih' lä-jaa- lä-jaay-. Pero sa- ga-lä-ngëe' hi- ma' kye- në' he' ha- lä- la' juu' ja-, kih' he- ma' tooyh- cha-miih- miih'. He-ja- ga-jmee' dsa-jøøh' he' mada- he- ga-tëey- Paa' ta- jee' chih' hne' kih' hløø'. ³⁵ Ma' ga-lloo' Paa' sa'jøø' ta- kih' hne' ja-, hää' dsa- jwërte. Jmee- gyih' bii' kway' kih' Paa' jee' ja-. He-ja- ga-chaä'

hløø' he' Paa' ta- gyuuu' mah' sa- kwa' dsa- kihy'. ³⁶ Lä-jëe' dsa- he' ya-nää' tooh- miih' ma' ngiiy' he- ma' juu' Paa'.

Ga-hlëeh' Paa' cha'në' judiu dsa-gooy'

³⁷ Ma-tääh' gyih' taayh- Paa' cha'neh-, ma' ga-ngii' Paa' juu' kih' hi- ma' kye- në' kih' hløø' he':

—¿Che' le' hlëehn' koo- mi' juu' kyaah' hne'?

He-ja- ga-jäh' hi- ma' kye- në' he':

—¿Che' leh' hlëeh' griego? ³⁸ ¿Che' ja- he' hne- dsa- egipto hi- ga-jmee' hnii- kyaah' hwa' la- ma-ko-hna- la-? ¿Che' ja- he' hne- hi- ga-jøøh- kyeey' mil dsa- mah' ga-tëeh' kyaah' lle'moh', ja-ga- ga-jääh- hniih' ta- hwa' kii'?

³⁹ He-ja- ga-jäh' Paa':

—Jnä' laan' ma-ra- judiu. Ga-lä-chaan- koo- jwii- juuh- he- chee- Tarso, he- na-hee' hwa' Cilicia. Ta- jmee- hñaa- hoh', kwa' da' jwë' hlëehn' kyaah' dsa- la-.

⁴⁰ He-ja- ga-kwa' hi- ma' kye- në' he' jwë' hlëeyh-. Mah' ga-noo- Paa' në' sa'jøø' ta- kih' hne' ja-. Ga-jmeey' lii- kyaah' gooy' mah' dsa-taayh' tii'. Ma' ga-tu' dsa- he' he- tooyh- miih', ja-ga- ga-hlëeh' Paa' kyaah' juu' hebreo, ga-jäyh':

22

¹ —Dsa- ñuuu- øøhn-, dsa- ma-kaah' kyaan-, nuu- da' hnäh', wa' kwa' da' jnä' juu' kin-.

² Ma' ga-nuu' dsa- he', he- hlëeh- Paa' juu' hebreo, ga-taayh' ti'sih' go-te-. Ngoo' bih' hlëeyh-:

³ —Laa' jnä' judiu. Ga-lä-chaan- jwii- Tarso he- nøø' hwa' Cili- cia. Jerusalén la- ba' ga-kwaan-. Gamaliel ga-mi-tëe- jnä' llu' lä-koh' la' ley kih' dsa- ma-gyuh- jnän-. Ha- koh' sa- hee' dsën- hnaahn- Dio ja-ba' lä-koh' jmeeh- hnäh' na'. ⁴ Ñeen' lä-kaa- lä-juuh-

jee' jwii' na'jmeen' hñaa' dsen' kih' dsa' mē' dsa' ñuuh' hi' ma' heeh' ju'hmēē' la' mah' ma' jngēēh' jnih', he' ja' ga' tēē' jnih' mah' ga' taah' jnih' neh' ñe'. ⁵ Ñe' ba' jmi' dsa' jøøh' kyaah' dsa' gyuuh' ha' la' ga' jmeen'. Hi' he' ga' kwa' je' he' ma' kyen' kih' dsa' goo' jne' hi' chaa' Damasco. Ñeen' jee' ja' na' hñääh' hi' ma' heeh' ju'hmēē' kih' Jesús mah' ma' tēēn' ta' Jerusalén la' mah' ma' heeh' dsih' wii'.

Ga'jmeeh' Paa' juu' ha' la' ga' heeyh' kih' Dio
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pero jee' ngoon' cha'jwē' ja', ya'jäh' lloon' ta' Damasco ma' tē' koo' lla' hyoo', ni' sa' liih' ga' jnä' ga' jyoo' gyuuh' koo' je' he' beē' jwēte' lä' ku' lä' jii' jee' ngoon' ja', ⁷ lä' jiih' ga' tahn' hwa'. Hi' lä' chah' ja' ga' nuun' ga' hlēēh': "Saulo, Saulo, ¿he' la' hñaa' hoh' kyaah' jnä'?" ⁸ He' ja' ga' ngiin' juu' kiyh': "¿Hi' hne' dsa' ñuuh'?", ga' jwii' jnih'. Ja' ga' ga' jäh': "Jnä' he' Jesús dsa' chaa' Nazaret, hi' jmeeh' hñaa' hoh' kih'." ⁹ Lä' jēē' hi' ga' nää' kyaah' jnä' ta' ja', ga' jēēy' wa' je' ja', he' ja' ga' jwaayh' jwēte' pero sa' ga' lä' ngēēy' he' juu' ma' hlēēh' kyaah' jnä'. ¹⁰ He' ja' ga' ngiin' juu' kih' hi' ga' hlēēh' jnä': "¿Hee' hnooh' jmeen' dsa' ñuuh'?" He' ja' ga' jäh' dsa' ñuuh' he': "Noo', mah' gwa' ba' hne' ta' Damasco. Jee' oo' jmee' dsa' juu' lä' jē' he' ga' tēēh' jmeeh'." ¹¹ Kyaah' wa' je' he' ga' jēēn' ja', ga' hee' mi' nēn'. Dsa' kyaahn' he' ba' ga' jää' jnä' na' hääy' goon' lä' jiih' ga' lloon' Damasco.

¹² Jee' ja' ma' gya' jaa' dsa' ñuuh' chee' Ananía hi' ma' mi' te' ley' jnän'. Hi' lä' jēē' dsa' judiu' hi' ma' tääh' Damasco, ma' hlēēyh' llu' kih'.

ñeey' na' jēēy' jnä'. Ma' ga' llooy' chuh' kin' ga' ssiyh' jnä': "Øøhn' Saulo, wa' lä' jnä' ka' läh' mi' nēh'." Lä' chah' ja', ga' lä' jnä' mi' nēn' hi' ga' jēē' jnih'. ¹⁴ He' ja' ga' ssiyh' jnä': "Dio kyaah' dsa' ma' gyuh' jnän' ma' lleyh' hne' mah' lä' kyuuh' lä' jē' he' hyoh' dsēy' jmeeh' hi' jēēh' hi' lluy' go' te' hi' lä' ja' ka' läh' nuuh' he' jäh'. ¹⁵ Jēēh', hne' jmeeh' ju' dsoo' kiyh', kih' lä' jēē' dsa' jmi' gyuuh' hi' jmeeh' ju' dsoo' kih' lä' jē' he' ma' jēēh' hi' kih' he' ma' nuuh'. ¹⁶ Na' na' mo' to' jøø', noo' mah' saah' jmi', ngii' kyah' lä' hih' kih' Jesús mah' jii' lä' jē' dso' kye' kyah'", ga' jäh' Ananía.

Ga'jmeeh' Paa' juu' ha' la' ga' la' he' ñeey' na' kway' juu' kih' hi' sa' laa' judiu

¹⁷ Hi' ma' jahn' Jerusalén la', ñeen' jee' chih' gwah' na' ngiin' kin'. Jee' ja' ga' hēē' mi' nēn' Dsa' jøøh' jnän'. ¹⁸ Ga' jēēn' hi' ga' hlēēh' jnä', ga' jäh': "Go' hēē' na' koh' Jerusalén la'. Jēēh', sa' heeh' dsa' nuu' juu' kin' he' hlēēh' hne'." ¹⁹ He' ja' ga' jwii' jnih': "Dsa' jøøh' kyaan', ñe' ba' dsa' hi' tääh' jee' la', he' ñeen' lä' koo' lä' koo' gwah' na' hwēēn' lä' jēē' hi' ma' heeh' juu' kyah' hi' ga' jmeen' mada' ga' kwa' dsa' kiyh' hi' ga' taah' dsih' neh' ñe'. ²⁰ Hi' lä' ma' ga' jngēēyh' Esteban, hi' ma' jmee' ju' dsoo' kyah', ma' cheh' jnä' jee' ja' ka' läh'. Koo' ba' ga' hii' hu' dsē' kyaah' jnääh' he' ga' juu' Esteban hi' jnä' ga' høøn' hmiih' kih' dsa' hi' ga' jngiih' kiyh'." ²¹ Pero Dsa' jøøh' jnän' ga' ssih' jnä': "Goh' jee' cheen' hne' uu' jee' tääh' dsa' hi' sa' laa' judiu' ba'."

Ma' ra' he' ga' jäh' ba' Paa' goo' hløø'

22 Ja- jiih' mo-so- ga-la-hnøø' ma' nuuy' juu' kih' Paa' mah' ga-løø' tooyh- miih', ma' jäh':

—Wa' juu' dsa-niih- na-, sa- høø- kwaat- chaa- gyih'.

23 Tääh' gyih' lä-ja- tooyh- miih', ga-ka' dsa- he' hmiih- kiyh' ga-jwäy' ta- gyiih', ga-huuy' hløø- jwë- né- lle'. 24 He-ja- hi- kye- né- kih' hløø' ga-jmeey' mada' kih' dsa- kyaay' mah' ga-tëey- Paa' ta- cha'neh- jee' ma' tääh' lä-jëe- hløø'. Hi- ga-jmeey' mada' he- ma' kway' kiyh' mah' jmeeyh' juu' he-la' tooh- dsa- miih' kyaayh'. 25 Ma'-chey' Paa' na-hñuu' jee' ma' kwa' hløø' kiyh', he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' juu' hløø' hi- ma' cheh' jee' ja-:

—¿Che' cha- jwë' kyah' hnäh' kwah' kih' jaa- dsa- romano, cher'mah' sa- ma-kyeh- ju'dsoo' kiyh'?

26 Ma' ga-nuu' juu' hløø' lä-ja-, ngaayh' na'jmeey' juu' kih' hi- kye- né', ga-jäh':

—¿Ha- lä- jmeeh' na'? Dsa- niih- oo- laa' dsa- romano.

27 Ja-ga' ga-loo' hi- kye- né' he' chuh- kih' Paa' mah' ga-ngiiy' juu':

—¿Che' ju'dsoo' laah' hne- dsa- romano?

He-ja- ga-jäh' Paa':

—Ju'dsoo', hi- he' jnä'.

28 Hi- ga-jäh' hi- kye- né' he':

—Ya-hii' hmooh' kin-, lä-llu' he- ga-laan' dsa- romano.

He-ja- ga-jäh' Paa':

—Pero jnä' laan' dsa- romano lä-jiih' ma' ga-lä-chaan'.

29 Chah' ba' ga-jmeey' ta- koo' hløø' hi- ma' kwa' kih' Paa'. Lä-kye- hi- kye- né' he' ma' ga-nuuy' laa' Paa' dsa- romano, ga-lä-goyh- kih' he- ga-jmeey' mada' he- ga-hñuuy' Paa' kyaah' caden'.

Ga-jäy' Paa' cha'në' dsa-kaah' kyaaj' judiu

30 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', hnøø' hi- kye- né' kih' hløø' he' ma' lä-ñe- kwee- he- kih' ja- he- ma' hñii- judiu kih' Paa'. He-ja- ga-jmeey' mada' kih' hløø' wa' cheeyh- Paa' jee' hääy' neh-ñe' hi- ga-jmeey' mada' wa' ya-nää' jmi- dsa- kaah' hi- lä-jëe- dsa-ta' judiu. Ma' ga-lla-nää' lä-jëe- dsa-ta' he', ga-jmeey' mada' he- ngëe' Paa' cha'në' lä-jëe- dsa-ta' he'.

23

1 He-ja- ga-jëe' Paa' koo- hweh- dsa-ta' he' mah' ga-jäh':

—Øøhn', ni- miih- sa- hñii- hñii- dsë- kin-, jëeh' lä- ma-jmeey' ba' jnä' lä-jiih' na' lä- hnøø' Dio.

2 Ananía hi- laa' jmi- dsa- jøøh' ga-jmeey' mada' kih' hi- ma' tääh' jäh- kih' Paa' wa' jnooy' hooy'. 3 He-ja- ga-jäh' Paa':

—Kyah' hne- wa' jnoo' Dio, hne- hi- na-jngii' mo-në'. Hne- hi- gya- ka- ju'dsoo' kin- lä-koo- hlëeh- ley, ¿he-la' lla-dsëeh- ley he- jmeeh- mada' jnoo' dsa- kin-?

4 Lä-jëe- hi- ma' tääh' koo' kih' Paa' he' ga-jäh':

—¿He-la' jiih' juu' wi' kyaah' jmi- dsa- jøøh' kyaaj' Dio?

5 He-ja- ga-jäh' Paa':

—Sa- ma' man- øøhn' he- laay' jmi- dsa- jøøh', jëeh' na-sii- ba' juu' kih' Dio he- jäh': “Ta- hlëeh- hñiih' kih' hi- kye- né' kyah' hnäh'.”

6 Ma' ga-lä-liih- Paa' kih' lä-jëe- dsa-ta' he' tääh' hi- laa' saduceo hi- tääh' hi- laa' fariseo, he-ja- ga-hlëeyh' koo- ki-gaa-, ga-jäh':

—Øøhn', laan' fariseo, he' ba' joo' fariseo jnä'. Kah- hnäh' kwaat- kin- kih' he- kyen' o-jøh- dsë- he- lä-jiih' hi- ma- na-juu'.

7 Ma' ga-hlëeyh' lä-ja-, ga-jnä' hñii- kih' fariseo kyaah' saduceo, lä-jiih' ga-laay' to' nää'. 8 Jëeh', hi- laa' saduceo sa- heey' he-

lä⁻jiih' hi⁻ ma⁻na⁻juu', ni⁻ he⁻ chaa⁻ ángele, hi⁻ ni⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻lle⁻ ka⁻läh'. Pero dsa⁻ hi⁻ laa⁻ fariseo jmeey⁻ dsoo' ba⁻ kih' lä⁻jē⁻ he⁻ ja⁻. ⁹ Ha⁻ koh' miih' sa⁻ ma' tooh dsa⁻ he'. Ja⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ ko⁻llaa⁻ ta⁻jwoh' kyaa⁻ ley, hi⁻ ma' laa⁻ fariseo, ga⁻ti⁻ ga⁻chooy' juu' ga⁻jäyh':

—Ni⁻ miih⁻ dsoo' sa⁻ na⁻bääh' dsa⁻ñuuh⁻ na⁻. Ta⁻ ha⁻ hnäh' kih' Dio, ha⁻ ga⁻ che⁻ jmi⁻lle⁻ o⁻ jaa⁻ ángel ga⁻hlēeh' kyaayh'.

¹⁰ Pero cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻hnee⁻ dsa⁻ he'. Ga⁻lä⁻goh⁻ hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø', gi⁻hnä⁻ dsa⁻ kih' Paa' ma' laay'. He⁻ja⁻ ga⁻tēeyh' hløø' mah' wa⁻lleey' Paa' jee' ja⁻ wa⁻lla⁻jääy⁻ ka⁻läh' jee' tääh' lä⁻jēē⁻ hløø'.

Ga⁻taah' dsa⁻ juu' kwee⁻ he⁻ ma' jngēeyh' Paa'

¹¹ Jee' ga⁻tē⁻ to⁻ hwē⁻ ga⁻lä⁻jnää⁻ Dsa⁻jøøh' jnän' cha⁻nē Paa', ga⁻jäyh':

—Kwa⁻ be' Paa'. Lä⁻koø⁻ ma⁻jmeeh' ju'dsoo' kin⁻ Jerusalén la⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻na⁻ jmee⁻ bii' go'jmeeh' ka⁻läh' jwi⁻ Roma.

¹² Ma' ga⁻jnä⁻ jyoh' jmi⁻ ko⁻llaa⁻ judiu ga⁻taayh' juu' kwee⁻, ga⁻jäyh':

—Wa⁻ jä⁻ dso'jwi⁻ nē kyaa⁻ jnääh' cher'mah' kih'hij' jnääh' jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻jngēeh' jnääh' Paa'.

¹³ Laa⁻ ga⁻ to⁻laa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ga⁻jmee⁻ hmooh' lä⁻ja⁻. ¹⁴ Dsa⁻ he' na⁻nääy' na⁻jēēy⁻ jmi⁻dsa⁻ kaa⁻h' kyaah' dsa⁻gyuuh', na⁻chiyyh':

—Jnääh' ma⁻heeh' jnääh', he⁻ jä⁻ dso'jwi⁻ nē kyaa⁻ jnääh' cher'mah' kih'hij' jnääh' jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻jngēeh' jnääh' Paa'. ¹⁵ Na⁻ na⁻ chu⁻ hnäh' ko⁻jøø⁻ kyaah' lä⁻jēē⁻ dsa⁻ta⁻ jnän' kih' hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø' oo⁻ mah' wa⁻ya⁻jääy⁻ Paa' ta⁻nē⁻ta⁻ la⁻. Chiyyh': “Hnøø⁻ jnääh' kye⁻ jnääh' kwaat⁻ kiyh' cha⁻ga⁻miih⁻.” Hi⁻ jnääh' cha⁻juwē⁻ ba⁻ jøø⁻ jnääh' mah' jngēeh' jnääh'

wa⁻ra⁻ ga⁻ngēey' jee' ja⁻, ga⁻jäh' dsa⁻ he'.

¹⁶ Pero chih⁻ kyaa⁻ dsa⁻mē⁻ øø⁻h' Paa' ga⁻nuu' ha⁻ lä⁻ juu' he⁻ ga⁻taah' dsa⁻ he'. He⁻ja⁻ ñeey' jee' ma' tääh' hløø' na⁻jmeeyh' juu' kih' Paa'. ¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻tēeh' Paa' jaa⁻ juu' hløø', mah' ga⁻siiyh':

—Jää⁻ chih⁻ la⁻ kih' hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø'. Hnøøy' llay' miih⁻ juu' kyaayh'.

¹⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jøø⁻ juu' hløø' he' kih' chih⁻ jee' ma' gya⁻ hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø', mah' ga⁻siiyh':

—Paa' hi⁻ hää⁻ neh⁻ñe⁻ ma⁻chee⁻ chih⁻ la⁻ kyah'. Cha⁻ koø⁻ juu' he⁻ siiyh⁻ hne⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø' ga⁻hääy' goo⁻ chih⁻ he' ga⁻jääy' kah' kih' mah' ga⁻ngiiy' juu' kiyh', ga⁻jäyh':

—¿Hee⁻ na⁻ jwi⁻hn' jnä⁻?

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' chih⁻ he':

—Dsa⁻ judiu ma⁻taah' juu' kwee⁻ ngiiy' kyah' he⁻ cheeh' Paa' hø⁻ jee' dsa⁻ñee⁻ dsa⁻ta⁻ kyaay', jäyh' lla⁻kyaay' cha⁻ga⁻miih⁻ jmi⁻.

²¹ Pero ta⁻ jmee⁻ dsoo'. Laa⁻ ga⁻ to⁻laa⁻ dsa⁻ kyaay' hi⁻ tääh' na⁻hmääh' jøø⁻ mah' jngēeyh' Paa'. Ma⁻jäyh': “Wa⁻ jä⁻ dso'jwi⁻ nē kyaa⁻ jnääh' cher'mah' kih'hij' jnääh' jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻jngēeh' jnääh' Paa'.” Hi⁻ na⁻ ma⁻täayh' jøøy⁻ he⁻ na⁻ jwah' hne⁻.

²² He⁻ja⁻ ga⁻hih' hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø' juu' kih' chih⁻ he', mah' ga⁻siiyh':

—Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ kyah', ta⁻ lla⁻ juu' kyaah' ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ lä⁻jē⁻ juu' he⁻ ma⁻chiih' jnä⁻.

Hi⁻ kye⁻ nē kih' hløø' ga⁻cheey' Paa' cha⁻nē⁻lle⁻moh' Félix

²³ He⁻ja⁻ ga⁻tēeh' hi⁻ kye⁻ nē he' uu⁻ juu' hløø' mah' ga⁻siiyh':

—Jmee' juu' kih' to⁻ hñä⁻laa⁻ hløø' wa⁻mi⁻lluuy⁻hñiiy' dsa⁻nääy' ta⁻ Cesarea na⁻ ko⁻hi⁻ ñu⁻ ta⁻la⁻ hwē'. Hi⁻ jmee' juu' kih' jñäh'

ka-läh' to-lo-gyaa' dsē gyēē' hī-jää' kya'jih' hī-jñah' ga-to' hñā-laa' hløø' hī-ka' hma-llē-ñē' chuuḥ'.
 24 Hi-mi-lluū' kya'jih' hī-jää' Paa' mah' gojāäh' hnäh' cha'nē' lle'moh' Félix, mah' wa'llooy' na'lluuy'.

25 Hī-kye- nē' kih' hløø' he-ga'chee' koo- je- he- na-sii- lä-la-:

26 "Jnä Claudio Lisias siin- kyah' hne- Félix lle'moh' lluu'. Wa' chaah- ba' hne- llu'. 27 Dsa-ñuuḥ- hī-ngoo' na-ga'sooh' dsa-judiu kiyh' koo' gwah', miih-ga-sa' ga-jngiih' dsa-kiyh'. Ma-ga-lā-man- laay' dsa-romano, he-ja-ñeen' kyaah' hløø' kyaan-na'lää' jnih'. 28 Ma-hnoon' lä-man-he-kih' he-ma-hnēē' dsih', he-ja-ga-jää' jnih' cha'nē' dsa-kaah' kyaa' dsa-judiu. 29 Ja-ga' ga-lä'jñä' he-ti' chooy' juu' kih' ley kih' bih' ja-. Sa' cha- he-kih' he-juuy', ni- he-dsa-hey' neh-ñē'. 30 Pero jnä' ga-tēēhn' juu', jwēē' judiu ma-tääh' juu' kwee- he-ma-jngiih' kiyh'. He-ja- lä'chah' ja- ma-chee- jnih' ta' kyah' hne-. Hi- ma-jwiin' lä-jēē- hī-hnii- mah' dsa-kway- ju'dsoo' cha'nēh' hne- he-kih' ja- he-hniiy' kih' Paa'. Wa' dsa-ngēēh' ba' hne- lluu', ga-jäh' hī-kye- nē' kih' hløø' he'.

31 He-ja- ga-jøø' hløø' kih' Paa' lä'hih- he-ga-jmee' hī-kye- nē' he', ga-jääy' lä-hwē' ja-ta' Antípati. 32 Ma-ga-jnä' ja-, ga-kēh' hløø' hī-na'nää' jwē' ti' he', ga-nääy' ta-nē'ta' kiyh'. Hī-dsēē' jah' he' ba' ga-nää' kyaah' Paa'. 33 Ma-ga-lla-nää' hløø' he' Cesarea, ga-kwēēyh' lle'moh' he-je- he-ma' kyey- ja- hī-ga-ngēēy' Paa' goo- lle'moh'. 34 Ma-ngēē' ma-hē' lle'moh' je- ja-, ga-ngiiy' juu' kih' Paa' ha- chaay-. Ma-ga-lä-ñē- lle'moh' laa' Paa' dsa- chaa- Cilicia, 35 he-ja- ga-jäyh':

—Wa' ya-nää' da' hī-hnii-, ja-ga' llan' ta' kyah'.

Hī-ga-jmeey' mada- kih' hløø', he-hääy' Paa' neh- hne' juuh- kih' Herode.

24

Ga'kwa' Paa' ju'dsoo' kih' cha'nē' Félix

1 Ma-hya- hñā' jmiī' gya' Paa' Cesarea, ja-ga' ga-lloo' jmi-dsa- jøøh' hī-chee- Ananía, kyaah' ko-llaa' dsa-gyuuḥ' hī-kyaah' jaa- hī-cheh' nē' hī-chee- Tértulo. Ga-lla-nääy' hniiy' kih' Paa' cha'nē' lle'moh'.
 2 Hi-ma' ga-lloo' Paa' cha'nē' Félix, ga-løø' Tértulo hnii- kiyh'.

—Ti'hmaah' hne- lle'moh' Félix —jäyh'—. Peer- chaa- jnääh' lluu' he- hii' ti' kyaa' jnääh' hī-cha- cha-miih- huudse- lluu' kyah' he-ja- dsa-la' cha-miih- ta' lluu' hwa' kyaa' jnääh'. 3 He- ba' che- lluuḥ' hne- Félix. He-ja- sa-hwaa' jnääh' kwa- jnääh' ti'hmaah' kyah' wa' ha- cha- ha- jee' tøøh' jnääh'.
 4 Sa- hnoon' heen- cha-miih- jmiī' kyah', he-ja- chuun' kyaah' hne-, ta- jmee- hñaa- hoh' nuuh' miih- juu' he-kye' jnääh' la-.

5 Dsa-ñuuḥ- na- hee- huudse- kih' dsa- lä-kaa- jee' ngēy-, llay- hnii- kih' dsa- judiu hī-tääh' lä-kaa- jmi-gyuu-. Hī-na- na- hī-kye- nē' kih' dsa- hī-chee- nazareno hī-kwa- jyoh' juu'.
 6 Hnøøy' ma' mi-kwayh' gwah- kyaa' jnääh', he-ja- ga-chaah' jnääh'. He- ma' hnøø- jnääh' ma' lla' jnääh' ta' kiyh' lä-koo- jah' ley kyaa' jnääh'. 7 Pero ga-lloo' hī-kye- nē' kih' hløø' hī-chee- Lisias jee' tøøh' jnääh'. He- wii- ba' ga-llee- dsa-ñuuḥ- na- goo- jnääh'. 8 Ga-jäyh' wa- lla-nää' lä-jēē- hī-hnii- kiyh' cha'nē' lle'moh'. Wa-ra- ga-lla-kyaah' hnih' jmiī', lä-ñēh' la' dsoo' lä-jē- he-jäh- jnääh' la-.

⁹ Lã-jëë judiu ga-hii' koo- ba' juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ja-ba' lä-na- jäh- jnääh ' ka-läh'.

¹⁰ He-ja- ga-jmee' lle'moh' lii- kih' Paa' mah' kway' ju'dsoo' kiyh'. Ja-ga-ga-jäh' Paa':

—Man- ma-hya- cha-miih- ji-ñe- laah' hne- lle'moh' Cesarea la-, he-ja- jëë- ba-dsën- kwan' juu' kin- lä-koh' te' la' ba'. ¹¹ Le' kooq' kwaat', na' ma-hya- gya-to' jmi- ñeen' ta' jee' chih' gwah' juuh- jee' jwii- Jerusalén na'kwan' ti'hmaah' kih' Dio. ¹² Sa- ma-teen- kyaah' ni- ja- dsa-, ni- ja- he' jnä' ga-jmeen' he- ga-tooh- dsa- miih' jee' chih' gwah' juuh- ja-, lä-koo- ma- jëëy- jnä'. Ni- sa- ga-llan' hni- kih' dsa- jee' tøø' gwah- mäh-, ni- jee' jwii- ja- sa- ga-llaan- dsa- hni-. ¹³ He-ja- sa- cha- he- kyaah' jmee' dsa- na- dsoo' lä-jë- he- bääyh- jnä' na-. ¹⁴ He- la- ba' jmeen- dsoo', he' ba' Dio hi- ga-hnaah- dsa- ma-gyuh- jnän-, he' ba' hi- he' hi- hnaahn- lä-koh' la' juu' hmëë'. Dsa- na- jäyh' la' ra-këh' ba' jwë' he- hään'. Pero hee' ba' jnä' lä-jë- ley he- ga-sii' Moisé hi- lä-jë- he- ga-sii' ga-jñah' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio. ¹⁵ Hi- kyen' o-joh- dsë- kih' Dio, ja-ba' lä-koo- kye- hi- na-, he- lä-jiih' lä-jëë- hi- na-juu', lä-jiih' hi- lluu' hi- lä-kye- hi- hlëëh'. ¹⁶ Kih' he-ja- ba' na-, kwan- be' jmeen- he- llu' jmah' mah' sa- hni- huud-së- kin- cha'në' Dio, hi- ni- cha'në' dsa- ka-läh'.

¹⁷ 'Ga-lä-hëen' miih- ji-ñe- ñeen' jyoh' hwa', ja-ga-ga-llaahn' Jerusalén ma' kiin' kuu' he- la' kwaat- kih' hi- tä-ñee' hi- tääh' jee' ja-, hi- ma' kiin' he- ga-tëen' kwëehn' Dio. ¹⁸ He- ja- na- ma' jmeen- lä- ma' ga-lla-nää' miih- judiu hi- ya-nää' ta' hwa' Asia. Ga-jëëy' jnä' jee' chih' gwah- Jerusalén, ma-na-jngëë' ba' jnä'

lä-hih- kih' ley. Pero sa- ma' tääh' jwëë' dsa-, ni- miih' sa- ma' tääh'. ¹⁹ Wa' ya-nää' hi- he' ba' jee' la- mah' kway' ju'dsoo' kiyh' cher'mah' he- cha- kiyh' kyaah' jnä'. ²⁰ O wa' jäh' hi- tääh' na- ché' ga-lä-jnä' he- ga-hläahn- kyaayh' lä- ma' ga-kay' ju'dsoo' kin- jee' jwii- Jerusalén. ²¹ Koo- he- la- ba' sa- ga-tih' dsëy' ma' ga-hlëehn- lä-koo- ma- hään' jee' kiyh', ga-jwii- jnih' lä-la- ki-gaa-: "Llah- hnäh' ta' kin-, kih' he- jmeen- dsoo' he- lä-jiih' ka-läh' hi- ma-na-juu'", ga-jäh' Paa'.

²² Ma-ñe- ba' Félix ha- lä- la' juu' hmëë' kih' Jesús. He-ja- ma' ga-nuuy' ga-jäh' Paa' lä-ja-, ga-hiiy' lä-ja- ba' në' juu' ja-. Ga-siiyh' hi- ma-tääh' he':

—Wa' jäh' da' hi- kye- në' kih' hløø' hi- chee- Lisias, ja-ga-jëen' ha- lä- ja' juu' kyah' hnäh' na-.

²³ Ja-ga-ga-jmee' lle'moh' Félix mada- kih' hløø' kyaay' mah' hääy' Paa' hi- ga-kwa' bih' jwë' he- na-nää' ome' kyaay' na-jëëy- hi- na-kay- he- ma' jmee- bi- kiyh'.

²⁴ Ga-lä-hii' ga' miih- jmi- ma' jah' lle'moh' Félix në'ta' kiyh' ka-läh' kyaah' Drusila mëy', hi- laa' dsa- judiu. He-ja- ga-jmee' Félix mada- he- ga-tëëyh' Paa' mah' nuuy' ha- lä- la' juu' he- jmee- dsoo' dsë' dsa- kih' Jesucristo. ²⁵ He-ja- ga-hlëeh' Paa' ha- lä- ja' dsa- lluu' cha'në' Dio, hi- ha- lä- hää' dsa- hni-, hi- ga-hlëëyh' he- ka' Dio ju'dsoo' kih' dsa-.

Peer- ga-jwaah' Félix ma' ga-nuuy' juu' ja-, he-ja- ga-jäyh':

—Ma-le' gwaah' da', la- ba' tëehn- hne- ka-läh' lä- ma' jään'.

²⁶ Kuu' ba' ja- ma' jøø- Félix ma' jiih' Paa', ja-ga-ga' ma' lääy'. He-ja- ma' tëëyh' Paa' ko-lla-jiih' ma' llay' juu' kyaayh'.

²⁷ Ga-hya- to' ji-ñe- jmeey' lä-ja- lä-jiih' ya-hëë' Félix lle'moh'. Në'

kiyh' ga' he' Porcio Festo. Ma' hnøø' Félix ma' jä' llu' kyaah' dsa' judiu, he' ja' sa' ga' kway' jwè' ma' lää' Paa'.

25

Ga'hlëeh' Paa' cha'në' Festo

¹ Ma' ga' lloo' Festo jwii' Cesarea, ga' lä' hëëy' hnë' jmi' jee' ja', ja' ga' ngooy' ta' Jerusalén. ² Lä' jëë' jmi' dsa' kaah' kyaah' lä' jëë' hi' kye' në' kih' judiu, ga' lla' nääy' hñiy' kih' Paa' ka' läh' kih' lle' moh' Festo, lä' bii' lä' jaa' ma' chuuy' kyaah':

³ —Ta' jmee' hñaa' hoh', jmee' mada' he' jäh' Paa' ta' Jerusalén — ga' jäh' siyh' Festo.

Jëeh' ga' jmeey' hñu' dsë' he' ma' jngëëyh' Paa' cha' jwè' ba'. ⁴ He' ja' ga' jäh' Festo:

—Jee' oo' ba' hää' Paa' na' jnëëy' jwii' Cesarea. Ja' ba' jee' naahn' chah'. ⁵ Lä' jëë' hnäh' hi' jää', ma' nøøn' ko' jøh' mah' jee' oo' ba' hñih' hnäh' kiyh' cher' mah' cha' koo' dsoo' juuh' he' na' bääh' dsa' ñuuh' he'.

⁶ Ga' gya' ga' Festo jwii' Jerusalén koo' jña' o' gya' jmi', ja' ga' ngaayh' ta' Cesarea. He' ga' jnä' jyoh' jmi', ja' ga' ga' gyay' në'ta' kiyh'. Mah' ga' jmeey' mada' he' na' kyaay' Paa'. ⁷ Ma' ga' he' Paa' në'ta' kih' lle' moh', lä' jëë' dsa' ta' judiu hi' ya' nää' Jerusalén ga' kuyh' lä' kü' lä' jii' kih' Paa'. Ja' he' koo' në'e' dsoo' juuh' ma' bääh' dsih' pero ni' miih' sa' ga' jmää' juu' kih' dsa' he'.

⁸ He' ja' ga' løø' Paa' kwa' ju' dsoo' kih', ga' jäh':

—Ni' koo' he' hñih' sa' cha' he' ma' jmeen', sa' ma' hlëehn' wii' kih' ley kyaä' jnääh' dsa' judiu. Ni' sa' ma' mi' kwahn' kih' gwah' juuh' hi' ni' sa' ma' hlääh'n' kyaah' rey to' në' hi' gya' Roma.

⁹ Pero lle' moh' he', hnøøy' ma' jäy' llu' kyaah' dsa' judiu, he' ja' ga' ngiiy' juu' kih' Paa':

—¿Che' hnooh' gwaah' ta' Jerusalén mah' mi' een' juu' na' jee' oo'?

¹⁰ He' ja' ga' jäh' Paa':

—He' ma' chehn' jee' la', lä' koo' he' chehn' në'ta' kih' rey to' në' ba' ja'. Jee' la' ba' ga' tëë' lä' ee' juu' kin'. Ñeh' ba' hne' kwee', ni' miih' sa' cha' he' ma' hlääh'n' kyaah' dsa' judiu. ¹¹ Lle' kih' juun' cher' mah' ga' jmeen' koo' dsoo' juuh'. Sa' gohn' juun'. Pero cher' mah' sa' la' ju' dsoo' he' bääh' dsa' jnä' la', ni' jaa' dsa' ta' sa' cha' jwè' ngëë' jnä' goo' dsa' judiu na'. Hñii' rey to' në' hnoon' mi' eey' juu' kin'.

¹² He' ja' ga' lla' Festo juu' kyaah' dsa' kyaayh' ha' lä' jmeey'. Ja' ga' ga' jäh' Festo siyh' Paa':

—Hñaa' ba' hne' ma' ngiih' he' mi' ee' hñii' rey to' në' juu' kyah'. He' ja' cha' në' hi' he' ba' gooh' na'.

Ga'hlëeh' Paa' cha'në' rey Agripa

¹³ Ga'hya' ga' miih' jmi', ga' lloo' rey Agripa jwii' Cesarea ja' kyaayh' Bernice, ga' lla' nääy' na' jëëy' Festo. ¹⁴ Ma'hya' cha' miih' jmi' tääyh' jee' ja', ja' ga' ga' jmeeh' Festo juu' kih' rey Agripa ha' lä' la' juu' kih' Paa', ga' jäh':

—Jee' la' hää' jaa' dsa' ñuuh' neh' ñe' hi' ga' taah' Félix lä' ma' laay' ta'. ¹⁵ Lä' ma' ñeen' Jerusalén lä' jëë' jmi' dsa' kaah' hi' lä' jëë' dsa' gyuuh' kyaä' judiu ga' ngiiy' kin' he' ma' jmeen' mada' he' juu' Paa'.

¹⁶ He' ja' ga' jwii' jnih', sa' lle' ley kyaä' jnääh' dsa' romano he' jmee' jnääh' mada' he' juu' dsa' cher' mah' sa' cheh' hi' na' bääh' dsoo' cha' në' hi' hñii' kiyh'. Lä' ja' ba' cha' jwè' lääy' hñiiy' kih' he' hñii' dsa' kiyh'. ¹⁷ Hi' ma' ya' nää'

dsa- he' jee' la-, chah' ba' ngaahn' ta- ne'ta' kin- ma' ga' jna' jyoh' jmi'. Hi' ga' jmeen' mada' na' kyaay' Paa'. ¹⁸ He- ja- ga- l00' dsa- he' hni- kiyh'. Pero ni' ko- dsoo' juuh- sa- ga- la' jna' kiyh' la' ko- hu'dse- he- ma' jmeen'. ¹⁹ Ga- la' h00h' dsa- he' kih' Paa' kih' he- sa' ma' hnaayh- Dio la' tee' jmeey'. Hi' ga- hniy' kiyh' kwaat- kih' Jesus, hi- ma-na- juu, hi- jmee- Paa' dsoo' chaa- bih'. ²⁰ He- ja- sa- man' he- ma' jmeen' kyaah' juu' la-. He- ja- ga- ngiin' juu' kih' Paa' cher'mah' hn00y' ma' dsaayh' ta' Jerusalen mah' ma' la' ee- juu' kiyh' jee' oo'. ²¹ Pero Paa' ga- ngiyy' he- dsooy' cha' ne' rey to- ne' hi- chee- Augusto mah' hi- he' mi- ee- juu' kiyh'. He- ja- ga' jmeen' mada' wa' haa' bih' kiyh' neh' ne' ta' ko- jih' lloo' jmi' chee' jnih' cha' ne' rey he'.

²² He- ja- ga' jah' rey Agripa siyh- lle'moh' Festo:
—Hnoo' jna' ka- lah' nuun' juu' kih' dsa- nuuh- na-.

He- ja- ga' jah' Festo:

—Ho' ba' nuuh' ha- la' jayh'.

²³ Ma' ga' jna' jyoh' jmi' ga- he' rey Agripa ne'ta' kyaah' Bernice. Ha- koh' juuh- sa- ga' jmee' dsa- kiyh'. Ga- taayh' ko- joh' kyaah' hi- kye- ne' kih' hl00' hi' kyaayh' dsa- kaah' kyaah' jee' jwi- ja-. He- ja- ga' jmee' lle'moh' Festo mada' na' kyaay' Paa'. ²⁴ Ma' ja' Paa', ga' jah' Festo:

—Hne- rey Agripa, kyaah' la' jee- hi- taah' kyaah' jne' jee' la-, hi' dsa- nuuh- he' cheh' la-. La' jee- judiu ya- naa' cha- nen- baayh- dsa- nuuh- la- dsoo'. Ga- ngiyy' kin- ma' la' ee- juu' la- ta' Jerusalen hi- ja- ba' la- ja- ga' jmeey' ma' ya- naay' Cesarea la-. Peer- ga- tooyh' mih' kyaah' jna', ga- la' hn00y' he- ma' juu' Paa'. ²⁵ Pero jna' laan- sa- cha- dsoo' juuh- aay- ni' miih-

mah' juuy'. Hni' Paa' ga- ngiyy' kiyh' dsooy' cha' ne' rey to- ne' mah' la' ee- juu' kiyh' jee' ja-, he- ja- ga- la' dsen- chee' jnih' ta' Roma. ²⁶ Pero sa' cha- he- siin' kih' rey he' ni' miih-, he- ja- ma' kwaay' jnih' cha' neh' hne- rey Agripa hi' cha' ne' jee' la' jee- hnah' hi- taah' la-. Wa' jeen' ha- la' ja' juu' la-, ja- ga' cha- he- siin' kih' rey to- ne' he'. ²⁷ Sa- jna' llu' laan- cheen- ja- hi- haa' neh' ne' ta' Roma cher'mah' sa- cha- hee- na- siin' kih' rey to- ne' ha- la' la' dsoo' he- baah- dsih'.

26

Ga' kwa' Paa' ju' dsoo' kiyh' cha' ne' rey Agripa

¹ He- ja- ga' jah' rey Agripa siyh- Paa':

—Cha- jwe' kyah' he- kwah' ju' dsoo' he- kyaah' le' laah' hnaah'.

He- ja- ga- hi' Paa' goo- ga- l00y' hl0eyh' la- la- la' jwe' jee' ma' laay' hniyy'.

² —Chaan- llu' kyaah' hne- rey Agripa, lluu' hne- kwah- jwe' kwan' ju' dsoo' he- kyaah' laan' hniin' kih' la' jee- he- baah- dsa- judiu jna'. ³ Llu' la' kin- kih' he- kyuu' hne- la' jee- he- tee' jmee- jnaah' dsa- judiu, kyuu' la' jee- juu' he- ti- choo- jnaah'. He- ja- chuun' kyaah' hne- mah' wa' joh- hoh' nuuh' juu' la-.

La- la- ma' jmee- Paa' jaa'

⁴ La' jee- judiu kyuu- jna' ha- la- ma- jan- la' jih' ma' maan'. Ne- bih' ha- la- ma' gyan' jwi- kin- hi- la- ja- jwi- Jerusalen ka- lah'. ⁵ La- ja- ney- kwee- la' jna' fariseo. Jnaah' fariseo mi- te- ba' jnaah' la' n00' kya' jnaah' la' koh' ga' jee' la' jee- judiu. Le' ba' mi- jnaay' la' dsoo' cher'mah' hn00y'. ⁶ Na' chehn' ne'ta' la-, llah- hnah' ta' kin-, kih' he- kyen' o' joh- dsen- he- hnah' jne' he- ga' baah- Dio hni' kyaah' dsa- ma- gyuh- jnan'. ⁷ La' jih' na' j00-

lä'jēē gya to' nää' dsa judiu lä'te' juu' ja'. Lä'jmii' lä'hwē' hnaayh Dio jōōy' dsēē' juu' ja'. Hne' rey Agripa, kih' he' kyen' o'jōh' dsē' kih' juu' ja', he'ja' ba' na' hñi' dsa' kin'. 8 ¿Ha' lä' jēēh' hnäh', che' jwēēh' he' lä'heeh' hnäh' he' mi' jiih' Dio hi' ma' na' juu'?

Lä'la' ga'jmeē' Paa' jāā' kih' dsa' kyaā' Jesús

9 Ma'ra' ju'dsoo' ma' jmeen' kwaat', he' ma' lle' kih' jmeen' hñaa' dsēn' cha'miih' kih' Jesús dsa' chaa' Nazaret. 10 Lä'ja' ga'jmeen' Jerusalén. Jwēē' dsa' kyaā' Jesús ga'taahn' neh'ñe' lä'hiih' kih' jmi'dsa' kaa'h'. Hi' lä' ma' ga'jngēēyh' dsa' he', lä'kye' jnä' ga'hiih' dsēn'. 11 Cha'miih' jiih' ñeen' lä'koo' lä'koo' gwah' mäh', ga'saahn' dsa', ga'heeh' jnih' wii' mah' wa' hlēēyh' hñih' kih' Jesús. Ma' ya'jēē' dsēn' jwēte' kyaāh' dsa' he', he'ja' ñeen' lä'kaa' jwii' kih' dsa' jñah' mah' na'jmeeh' jnih'.

Lä'la' ga'la' ma' ga'heeh' Paa' kih' Dio
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 Lä' ma' jmeen' ja'ba', ngoon' ta' Damasco lä'hiih' kih' jmi'dsa' kaa'h' hi' ga'cheē' jnä'. 13 Hne' rey, jee' la' jwēēhn' hne' ha' lä' ga'la' kin' jee' ngoon' cha'jwē' ja'. Ma'tē' koo' lla'hyoo' ga'jēēn' koo' je' ja' gyuah', beē' ga' lä'koo' jmēē' kih' hyoo', he' ga'lä'jnä' lä'ku' lä'jii' jee' ga'nōō' jnääh' ja'. 14 Lä'jēē' jnääh' ga'saa' jnääh' hwa'. Jee' ja' ga'nuun' ga'hlēēh' jaa' dsa' kyaāh' juu' hebreo: "Saulo, Saulo", ga'jäyh'. "He' jmeeh' hñaa'h' ba' hne' na', he' hah' kin' jwē' he' taahn' hne'." 15 He'ja' ga'jwii' jnih': "¿Hii' hne' dsa'ñuuh'?" He'ja' ga'jäh' hi' he': "Jnä' he' Jesús hi' jmeeh' hñaa' hoh' kih'. 16 Noo', chih' tiih'. Ma'mi'jnään

' hñiin' kyah' mah' hñaan' hne' jmeeh' ta' kin' hi' jmeeh' dsoo' lä'jē' he' ma'jēēh' kin' hi' lä'jē' he' na' ga'mi'jnään' kyah'. 17 Läān' hne' kih' lä'jē' he' jmeē' dsa'gooh' kyah' hi' läān' hne' kih' dsa' jñah'. Jēēh' kih' dsa' jñah' ba' cheen' hne' na'. 18 Mah' näh' mi'ñey', lä'ja' dsa'jēeh' hi' tääh' jee' na' hoo' ta' jee' jnä' wa'je'. Hi' dsa'jēeh' hi' tääh' lä'hiih' kih' Tana' mah' jmeey' lä' hnōō' Dio. Hi' lä'jēē' hi' lä'dsoo' dsē' kin' dsa'che' dso'kye' kiyh' hi' hyoyh' heey' ko'jōh' kyaah' lä'jēē' hi' ma' na' jngēē'", ga'jäh' Jesús siih' jnä'.

19 He'ja' jwēēhn' hne' rey Agripa, ga'heeh' ba' jnä' jmeen' lä'jē' he' ga'nuun' lä'koo' ma' ga'lä'jnä' kin' he' ja' gyuah'. 20 To'nē' ga'jmeen' juu' kih' dsa' hi' chaa' Damasco. Ja'ga' na' ga'kwan' juu' jee' jwii' Jerusalén hi' lä'kaa' hwa' Judea. Hi' lä'ja' ga'kwan' juu' kih' hi' sa' laa' judiu ka'läh', ga'jwii' jnih' wa' lä'dsaā' dsēy' kih' lä'jē' he' jmeey' mah' wa' dsa'jeeyh' kyaāh' Dio. Hi' lä'ja' ga'jwii' jnih' hnōō' jmeey' lä'koo' lle' kih' jaa' hi' ma'jēeh' kyaāh' Dio. 21 Kwaat' kih' juu' la' ga'saah' judiu jnä' jee' chih' gwah' Jerusalén hnōōy' ma' jngēēyh' jnä'.

22 Pero kyaāh' be' kih' Dio ma'kwēēh' ba' dsēn' lä'jiih' na', kwan' juu' kih' Dio kih' lä'jōh' lä'mäh'. Sa' ga'lla' dsēēn' he' ga'hlēēh' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' hi' lä'jē' he' ga'hlēēh' Moisé. Lä'koo' te' he' ga'jäyh' le', ko'ja' ba' jiih' ga'jwahn'. 23 Hi' he' ga'jäh', ma'ra' he' dsa'ngēē' ba' Cristo wii' hi' leey' to'nē' hi' lä'jiih' jee' kih' hi' ma' na' juu', mah' kway' juu' kih' dsa', he' mi'jnää' ju'dsoo' kih' dsa' judiu hi' kih' hi' sa' laa' judiu hi' tääh' jee' na' hoo'.

Ma' hnøø' Paa' ma' heeh' rey
 Agripa juu' kih' Jesús

²⁴ Hlëéh' ga' Paa' lä'ja-, ha- lä-
 jee' ma' lääy' hñiiy', ma' ga'hlëéh'
 Festo ki-gaa-, ga'jäyh':

—He- ngaah' ba' hne- na-
 Paa'. Kyaah' he- ma-mi-tëéh'
 hñaa' cha-miih-, he-ja- ngoo'
 ga-lä-ngaah'.

²⁵ Pero Paa' ga'jäyh':

—Sa- ngaah' jnä' Festo kyaan-.
 Ju'dsoo' na- hlëehn' hi- la' juu'
 kyaah' hih' ba'. ²⁶ Ne- ba' rey
 Agripa juu' la-, he-ja- hlëehn'
 lä-kaa- tuh-dsën' cha'nëy'. Laan-
 ma-nuu' ba' rey juu' la-, jëéh' lä-jë-
 he- la- sa- ga-la' jee' na-hmäa'
 he- sa- lä-ñe- dsa-. ²⁷ Hne- rey
 Agripa, ¿che' jmeeh- dsoo' lä-jë-
 he- ga'hlëéh' hi- ga'ngëe' juu' kih'
 Dio? Jnä' laan' jmeeh- ba' hne-
 dsoo'.

²⁸ He-ja- ga'jäyh' Agripa siiyh-
 Paa':

—¿Che' laah' kyah', kyaah' ma-la-
 miih- juu' he- ma-hlëéh' na- leeh-
 jnä' mah' leen' dsa- kyaä' Jesús?

²⁹ He-ja- ga'jäyh' Paa':

—Kwee- ba' la' kin- che' ma-lee-
 kyah' o cher'mah' hnooh- nuuh'
 cha-ga'miih-. Hi- ja- ma-la' hne-,
 lä-kye- hi- tääh' nuu- lä- hlëehn'
 la-, Dio hnøø' wa' leey' dsa- kyaä'
 Cristo ja-ba' lä-koo- laa' jnä' pero
 ja- lä-koh' na-hñuuhn' kyaah' ca-
 den-.

³⁰ Ma' ga-nuu' rey he' juu' ja-,
 ga-nooy- jee' ma' tääyh' kyaah'
 lle'moh' kyaah' Bernice hi- lä-jëe-
 ga' hi- ma' tääh' kyaayh'. ³¹ Ma'
 ga-hwëëy' në'ta' ja-, ga-näay' kah'
 hlëëyh' kyaah' dsa- kyaayh', ma'
 jäyh':

—Ni- koo- sa- cha- he- ma-jmee'
 dsa-ñuuh- na- mah' juuy' o he-
 dsooy' neh-ñe'.

³² He-ja- ga'jäyh' rey Agripa siiyh-
 Festo:

—Le' ma' lää' ba' dsa-ñuuh- na-
 jee' la- wa-ra- jäh' kih' sa- ga-ngiiy'
 dsooy' cha'në' rey to-në'.

27

Ga'cheey' Paa'ta Roma

¹ Ga'lla' dsëy' cheey' jnääh' ta-
 hwa' Italia kyaah' barco, he-ja-
 ga'taayh- Paa' kyaah' jñah' ga' hi-
 ma' tääh' neh-ñe' goo- juu' hløø' hi-
 chee- Julio. Hi- he' ma' na-hää-
 koo- nää' hløø' kyaä' rey to-në'.
² Ga'tooh' jnääh' koo- barco he- ja-
 ta- Adramitio, ja-ba' he- dsa-ngëe'
 lä-koo- lä-koo- jwi- ta' hwa' Asia.
 Hi- Aristarco hi- chaä' Tesalónica
 he- nøø' hwa' Macedonia ga'jmee'
 ko-joh' kyaah' jnääh'.

³ Jyoh' jmi- ga'lla-nøø' jnääh' ¹
 Sidón. Julio he' ga-lä-jwayh' kyaah'
 Paa', ga'kway' jwë' na'jëey- ome-
 kyaay' mah' na'ngiiy' lä-jë- he-
 ma' jmee- bi- kiyh'. ⁴ Ga'hwëë-
 jnääh' Sidón ja-, ga'nøø' ba' jnääh'.
 Pero ma' gwa' lle' ta' jee' ga'nøø'
 jnääh' ja-, he-ja- ga'juu' jnääh'
 jäh' koo' hwa' Chipre he- hä' jee'
 jmi-ñeeh-, mah' sa' hläh' lle' kih'
 barco. ⁵ Ga'ngëe' jnääh' jäh' hwa'
 Cilicia kyaah' Panfilia, ga'lla-nøø'
 jnääh' jwi- Mira he- nøø' hwa'
 Licia jee' ga-jä' barco. ⁶ Mira ja-
 ga-jëe' juu' hløø' jyoh' barco he- ja-
 ta- Alejandria, ja-ba' he- ngoo' ta-
 hwa' Italia. He-ja- ga'tooh' jnääh'
 ga'nøø' jnääh' ta' ja-. ⁷ Cha' miih-
 jmi- ga'tooh' jnääh' në' jmi-, ta'
 hwa' lä-ja- ba' ngoo' barco. Ga'keë'
 jwërte ta', ja-ga' ga'lla-nøø' jnääh'
 jäh' jee' jwi- Gnido. Sa' ga'kwa'
 jwë' ma' dsoo' ko-chih' barco
 ko-dsoo' ta' Italia, kih' he- tä' lle'.
 He-ja- ga'nøø' jnääh' jäh' koo' jee'
 jwi- Salmón he- nøø' Creta, hwa'
 he- hä' jee' jmi-ñeeh-. ⁸ He' wi-
 lä-ja- ga'nøø' jnääh' lä- hä' hwa'
 ja-, lä' jih' ga'lla-nøø' jnääh' koo-

jee' chee- Ho'haah' Llu'. Jäh+ ja-ba' hla- jwii- Lasea.

9 Ga-lä-hëe' jnääh' cha-miih- jmiü' në' jmiü', hi- ma-hii' goo- mo-so- le' ngë' jnääh' në' jmiü'. Jëeh' ma-goh- jmiü' he-sa- kuh-hiyh- hi- cha-ga'miih- ma-hii' goo- kiyh' në' jmiü- ja-. He-ja- ga-kwëeh' Paa' nuuh- hi- ma-tääh' neh- barco ja-.
10 Ga-jäyh':

—Jëe' da' hnäh', jnä' man+ hii' goo- jwërte jwë' he- ga-nøon' la-. Goo- hee' barco hi- lä-kye- løø', hi- lä-jiih' jnän' hii' goo- juu' jne' cher'mah' ha- lä- ga-la'.

11 Pero juu' hløø' he' sa- ga-jmeey' kyeë' juu' kih' Paa'. He- ma' hlëeh- juu' barco kyaah' hi- ma' kooch- barco ba' ga-jmeey' he' kih'. 12 Jee' ga-hii' barco ja- sa- ma' llu' ma' jä' jnääh' jii- gyuu', he-ja- lä-jëe- dsa- he' ga-jäh' llu' ga' cher'mah' jmeen' be' dsa-jää' jne' jwii- Fenice he- nøø' hwa' Creta jee' hii- barco, ta-ko-jiih' ngëe' jii- gyuu'. He- tøøh' jne' jee' ja-, jnä' cha'hoo' jmi-ñeeh- ta- ñii' hi- ta- kye' jee' dsa- hyoo-.

Ja' koo- lle' tä' në' jmi-ñeeh'

13 Lä- ma' ga-jëey' gwa' lle' hwa' ta- kye', ga-jmeey' huu'dsë- ma' le' dsa-nää' gyih' ta- cha'në'. He-ja- ga-hwii- jnääh' jee' ja-, ga-nøø' jnääh' jäh- lä- hä' hwa' Creta. 14 Ni- sa- ga-lä-hii' ga' ma' ga-hwii- jnääh' jee' ja-, ma' ja' koo- lle' tä' ta' jee' ga-nøø' jnääh'. 15 Ta- jee' jyoh' ba' ma' hläh- lle', sa- ga-tää- barco ma' dsoo' ta- cha'në', he-ja- ga-kwa' dsa- jwë' ngoo' barco lä- ngoo' lle' ba'. 16 Ja-ga' ga-ngëe' jnääh' ta' koo' koo- hwa' pih' he- hä' jee' jmi-ñeeh' he- chee- Clada. Lä-jwë' ja- ba' ga-kyee' miih- lle'. Pero he-lii' ba' ga-tëeh' jnääh' na'moo' he- ma' kye' jnääh' he- ma' hii' ta- ka'luu' barco, mah' ga-tøøh'

jnääh' neh- barco ja-. 17 Ma' ga-he' na'moo' ja- neh- barco, ga-ka' dsa- hniü' ga-hñuu' lä-ku' lä-jii' tuh- barco mah' sa- llaa'. Hi- ma' hii' goo- la-ñu' barco në' mi-sii' jee' sa- juuh- jmiü- jee' chee- Sirte, he-ja- ga-jyooy' hmiü- kih' barco mah' ngoo' lä- ngoo' lle' ba'. 18 Ma' ga-jnä' jyoh' jmiü' cha-ga'miih- tä- lle' ma' hii', he-ja- ga-løø' dsa- jwä- løø' kih' cha'jmiü-. 19 Hi- jee' ga-të' hnë- jmiü', he- wii' ba' ga-jwä' jnääh' cha'jmiü- lä-jë' he- jmääyh- ta' kih' barco ja-. 20 Cha-miih- jmiü' ga-gya- jniü', mo-so- ga-lä-jnä' hyoo-, ni- nuu' mo-so- ga-lä-jnä'. Hi- lle' lä- ma-hii' ja-ba'. Mo-so- ma' cha- o-jøh- dsë- kya- jnääh' he- ma' lää' jnääh'.

21 Cha-miih- jmiü' ma-lä-hii' mo-so' kih-hih- jnääh'. He-ja- ga-noo- Paa' to'dsaah' jee' kih' dsa-kyayh' he', ga-jäyh' lä-la-:

—Wa-ra- jäh' kih' ga-jmeeh' hnäh' he' juu' kin+, sa- ma' hwëe- jne' ta- Creta, ni- sa- ma' jëe' jne' wii' he- dsa-ngëe' jne' la-. 22 Na' jwahn- kwa' hnäh' be'. Jëeh' ni- jaa- jne' sa- juu' jne'. Ma-la- barco la- ba' hee'. 23 Nuü- ga-jëen- jaa- ángel hi- ga-chee' Dio kyaan+, he' ba' hi- jmeen- ta'he' kih'. 24 Ga-jäyh': “Ta- wa' gah' Paa'. Jmee- bii' llooh- kih' rey to-në'. He-ja- ma-kwa' Dio jwë' he- lää' hne- kyaah' lä-jëe- hi- tääh' neh- barco la-”, siiyh- jnä'. 25 Kih' he-ja- na-, jwëehn- hnäh' dsa-ñuuh-, kwa' hnäh' be'. Jëeh' jmeen- dsoo' dsën+ kih' Dio, ma-ra- he- le' ba' lä-koo- ma-jäh' ángel siih' jnä'. 26 Pero ma-ra- he- jä' ba' barco kyaah' he- wii' koo- jee' lä-kaa- hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh' —ga-jäh' Paa'.

27 Ma' ga-dsëe' to' seman- ja-, ga-ngëe' jnääh' në' jmi-ñeeh' he- chee- Adriático hi- ngoo' ba' barco lä- hii' lle'. Koo- la- nuu' hwë'

jā gā lā̄liih̄ dsā hī̄ mā kooh̄ barco hē ngoō yā jāh̄ jeē lā hwā. ²⁸ Hē jā gā llā dsā hē hih̄ hā koō jiih̄ juuh̄ jmī jeē jā. Mā gā jēēȳ jeē jā, juuh̄ gyiī gyā jñiī metro. Miih̄ gā tā chānē̄ gā jēēȳ kā lāh̄. Jeē jā juuh̄ gyiī gyiī metro bā. ²⁹ Goyh̄ llā ñū barco jā kyaah̄ kū. Hē jā gā jyooȳ kyē̄ mī ñē hiī hē hiī tā kā luū barco, hē jmeē hiī tiī̄ barco. Peer̄ mā hnøoȳ wā rā jāh̄ kih̄ nā gā juh̄ bā mā jnā̄. ³⁰ Dsā hī̄ mā kooh̄ barco jā, hnøoȳ mā jñaāȳ neh̄ barco, hē jā gā løoȳ jyooȳ nā moō, gā jmeeȳ lā̄ koh̄ hē jyooȳ ñē hlāäh̄ hē hiī tā chānē̄ barco. ³¹ Hē jā gā jmeeh̄ Paā juū kih̄ h̄løø̄ hī kih̄ h̄løø̄ kā lāh̄, gā jāyh̄:

—Cher̄ mah̄ sā gā jā̄ dsā nā neh̄ barco lā, sā lāäh̄ hnāh̄.

³² Hē jā gā hnā̄ h̄løø̄ hē hñiī hē kyaah̄ mā jyooȳ nā moō jā. Gā kwaȳ jwē̄ gā toh̄ chā jmī.

³³ Mā ngoō gā jnā̄, gā jmeē Paā madā wā kuh̄ dsā, gā jāyh̄:

—Nā mā tē̄ gyā kyē̄ jmī tøøh̄ jnē neh̄ barco lā, jøø̄ jnē hā lā̄ lē, nā juū jnē hoō, sā chā mā kih̄ nī miih̄. ³⁴ Hē jā nā chuun̄ kyaah̄ hnāh̄ kuh̄ hih̄ hnāh̄ miih̄ mah̄ tēēh̄ hnāh̄ bē. Lā̄ jēē̄ jnē llā nøø̄ bā jnē llū, nī koō jñū llē jnē sā heē̄.

³⁵ Mā ngēē̄ mā jāyh̄ lā̄ jā, gā kaȳ koō hē ñiih̄ gā kwaȳ tih̄ maah̄ kih̄ Dio tō lō nē̄ jeē lā̄ jēē̄ dsā kyaaȳ hī gā llaaȳ hē ñiih̄ jā, mah̄ gā løoȳ kuyh̄.

³⁶ Jā gā gā nøh̄ dsē̄ lā̄ jēē̄ dsā hē, gā taāyh̄ gā kuyh̄ kā lāh̄.

³⁷ Jeē lā̄ jēē̄ jnāäh̄ hī̄ mā tāäh̄ neh̄ barco jā mā teē tō hñā̄ lāā̄ dsē̄ tō lō gyaā̄ dsē̄ gyeē̄ jñeē dsā. ³⁸ Mā lā mā kuyh̄ lā̄ jiih̄ gā kēēȳ, jā gā jwāȳ lā̄ jē̄ trigo kiyh̄ chā jmī mah̄ mā jwāā̄ gā miih̄ barco.

Gā heē̄ gō tē barco

³⁹ Mā gā jnā̄ nī jaā sā chaā̄ hī̄ mā kyuūh̄ heh̄ hwā jā. Gā jēēȳ koō gooh̄ jmī ñeeh̄ hē hǟ jeē hwā. Hē jā gā jmeeȳ h̄ū dsē̄ mā tooyh̄ barco tā jā, cher̄ mah̄ gā lā. ⁴⁰ Gā hnāȳ hñiī hē mā nā kyaā ñē hlāäh̄ hē kyaah̄ hiī tiī̄ barco, gā kwaȳ jwē̄ gā toh̄ chā jmī. Jā gā gā chiyh̄ hē kyaah̄ jiiyh̄ barco hī gā chooyh̄ h̄miih̄ kih̄ barco hē nā kyaā hmā dsē̄ hē chih̄ tā chānē̄. Jā gā ngoō barco kō chih̄ tā jeē jnā̄ nē̄ dsoō.

⁴¹ Gā lā̄ hnøø̄ gā mā lloō barco, gā llā llē jeē mī sñiī neh̄ jmī. Jeē jā gā hoō tā mī llē barco, mah̄ gā jā̄ koō hweh̄. Jeē nā hoō jā gā jnoh̄ jmī tā kā luū. Kyaah̄ bē kih̄ jmī jā gā heē̄ gō tē.

⁴² Hē jā hnøø̄ h̄løø̄ hē mā jngiiyh̄ kih̄ lā̄ jēē̄ hī̄ āā̄ dsoō hī̄ mā jāāȳ hē mah̄ sā kyuūȳ nē̄ jmī. ⁴³ Pero sā gā kwā̄ jwē̄ juuȳ mā juū dsā hē kih̄ hē hnøoȳ lāāȳ Paā. Hē jā gā jmeeȳ madā tō nē̄ kih̄ hī̄ lih̄ giī̄ jmī wā jwāāȳ hñiiȳ chā jmī lā̄ jiih̄ tēēyh̄ hwā kiī. ⁴⁴ Jā gā gā sñiyh̄ hī̄ sā lih̄ giī̄ jmī:

—Kyē hnāh̄ jwī̄ hmā, hī lā̄ jā hē gā nā hē jmaā̄ kyah̄ hnāh̄ kih̄ barco nā, mah̄ tēēh̄ hnāh̄ hwā kiī —gā jāyh̄.

Lā̄ jā bā gā tēēh̄ lā̄ jēē̄ jnāäh̄ hwā kiī.

28

Lā̄ lā gā lā mā hāā̄ Paā hwā Malta

¹ Mā gā tēēh̄ jnāäh̄ nē̄ hwā jā, jā gā gā lā̄ ñē jnāäh̄, hwā hē hǟ jeē jmī ñeeh̄ jā, cheē̄ Malta. ² Dsā hī̄ mā tāäh̄ jeē jā gā jmeeȳ llū dsēȳ kyaah̄ jnāäh̄. Mā hiī jmā hī gyuū kā lāh̄ hē jā gā jēēh̄ dsā hē jē, gā tēēyh̄ jnāäh̄ mah̄ llooh̄

jnāäh' je-. ³ He-ja- ga-løø' Paa' juuh- síhma- kii- he- ga-tooyh- cha'je-. Jee' ja- ya-hëë' jaa- miih- hi- kyuu- kih' je-. Lä-chañ' ja- ga-kyaa' goo- Paa'. ⁴ Ma' ga-jëë' dsa- chaa- jee' ja-, lee- miih- goo- Paa', ga-jäyh' siiyh- dsa-kyaa'yh':
 —Dsoo' ba' dsa-niuh- na- ää- hii'. Ma-ke- ma-laay' kih' jmi- ñeeh-, ma-ra- he- ma-nøø' ba' ta' kiyh'.

⁵ Na- ma-hii' ga-kyah' Paa' goo- mah' ga-tah' miih- he' cha'je-. Ni- miih- sa- cha- he- ga-la' kiyh'. ⁶ Lä-jëë' dsa- hi- ma-tääh' jee' ja- ma-jøøy' gyoo- goo- Paa' hi- ma-jmeey- huusä- juuy' na' ga-juh-. Ma' ga-lä-hii' jëëy- sa- cha- he- ga-la' ni- miih-, ga-lä-sii' huusä- kih' dsa- he'. Ma-jäyh': "Go-Dio ba' na-"

⁷ Jäh- ba-jee' tääyh' ja-, kye- koo- jwi' hwa' kih' Publio hi- ma-laa' ta' kih' hwa' he- hä-jee' jmi-ñeeh- ja-. Hi- he- ga-heeh- jnāäh' llu' ta'ko-jiih' ga-tooh' jnāäh' hnë- jmi' jee' ja-. ⁸ Jee' ja- ma-kyaa' jmi- Publio, ma-dsaah' llii' hi- ma-dsaayh' ta'kyaa'. He-ja- ga-he- Paa' na-jëëy- hi- dsaah' he'. Hi- ga-ngii' Paa' kih' Dio he- hlää' dsa- he'. Ma-ngëë' ma-ngiiy' kih' Dio, ga-kyey- gooy- në- kih' hi- dsaah' he' mah' ga-mi-hlääy'. ⁹ Ma-ngëë' ma-jä' kih' jmi- Publio he', ya-nää' jñah' dsa-dsaah' hi- chaa- hwa' ja-. Lä-jëë- hi- he' ga-jä' kih'. ¹⁰ Ha- koh' llu' sa- ga-jmeey' kyaa' jnāäh' ta'ko-jiih' ga-tooh' jnāäh' kyaah' dsa- he'. Hi- ma- ga-të' jmi' ga-tooh' jnāäh' neh- barco, ga-kwëëyh' jnāäh' cha-miih- he- jmee- bii' cha'jwë'.

Ga'lloo' Paa' jwii- Roma

¹¹ Uu- sih- ga-tooh' jnāäh' kih' dsa- he'. Jee' ja- ma-hii' koo- barco he- ga-jä' ta'ko-jiih' dsa-ngëë' jii- gyuu-. He-ja- ga-tooh' jnāäh' neh- barco he- ja' ta- Alejandría. Dsoh'

barco ja-, ma' chaa' uu' dio hi- na-laa' kaah- dsa-. Jaa- he' chee- Cástor, hi- jñah' he' chee- Pólux. ¹² Ga-lla-nøø' jnāäh' jwii- Siracusa jee' hii- barco. Jee' ja- ga-tooh' jnāäh' hnë- jmi'. ¹³ Ga-hwëë- jnāäh' jee' ja-, ngoo' barco lä- hä- hwa' ja-, lä-jiih' ga-tëë' jnāäh' jwii- Regio. Jyoh' ka-läh' jmi' ma' hii' lle' he- gwa' ta- kye'. Jee' ga-të' to' jmi', ja-ga- ga-lla-nøø' jnāäh' jwii- Puteoli. ¹⁴ Jee' ja- ga-jee' jnāäh' øøh' jne' hi- ga-tëë- jnāäh' ta- kih'. Ga-jä' jnāäh' kyaayh' koo- seman-. Ja-ga- ga-nøø' jnāäh' ta- Roma. ¹⁵ Ma' ga-nuu' øøh' jne' hi- ma-tääh' Roma he- ga-nøø' jnāäh' ta' ja-, ya-näay' ga-mi-jëey' jnāäh' jwii- Foro Apio hi- ko-llaa' ya-jøø' jiih' Tres Taberna. Lä-koo- ma- ga-jëë' Paa' øøh' jne' he', ga-kway' tihmaah' kih' Dio, ga-nøh' dsëy' jwërte. ¹⁶ Ma' ga-lla-nøø' jnāäh' Roma ja-, ga-ngëë' juu- hløø' dsa- hi- ma-jäy' he' goo- hløø' kyaa' rey to-në'. Pero ga-kway' jwë' kih' Paa' he- ga-gyay- ta- jee' jyoh' ba' kyaah' jaa- hløø' hi- ma-häy'.

Ga'kwa' Paa' juu' kih' Jesús jwii- Roma

¹⁷ Ma-hya- hnë- jmi' gya' Paa' jee' ja-, ga-cheey' juu' wa' ya-nää' lä-jëë' dsa-kaah' kyaa' judiu hi- chaa- Roma ja-. Ma' ga-ngëë- lä-jëë- hi- he', ga-jäh' Paa' siiyh':

—Øøhn', sa- cha- he- ga-jmee' jnä' ni- miih- kih' judiu dsa-goon-, ni- sa- ma-jmeen' ta- koo' he- tëë' jmee- dsa- ma-gyuh- jnän'. Sa- cha- he- kih' ga-saayh' jnä' Jerusalén mah' ga-ngëëy' jnä' kih' dsa- romano. ¹⁸ Hi- ga-ka' dsa-ta' he' ju'dsoo' kin-. Pero ni- miih- sa- ga-jnøøyh' he- kih' ma- jngëëyh' jnä', he- ja- hnøøy' ma-läy' jnä'. ¹⁹ Pero sa- ga-tih' dsë' judiu hi- ma-laa' ta-jee' ja-. Kih' he- ja- ba- ga-la' bii' ga-ngiin' he- mi-ee- rey to-në'

juu' kin'. Ja' he- ma-jan mah' hniin' kih' dsa-goon. 20 He-ja- ba' na- ma-tëehn' hnäh' mah' lä'kyuun' hnäh' hi' mah' jwëehn' hnäh' ha- lä' la' juu' kin'. Kih' o-jøh' dsë- he- ma-cha- jnän' dsa- Israel he-ja- ba' na- chehn' na'llen' caden' la-.

21 He-ja- ga-jäh' dsa-kaah' he':

—Ni- koo- je- kih' hi- chaa- judea sa- ma-heeh' jnääh' he- jmeeh- juu' ha- lä- dsa-ngëeh' hne-. Hi- ni- jaa- øøh' jne' hi- chaa- jee' oo' sa- ma-ja- hi- hniin' kyah' ni- he- hlëeyh' wi' kyah'. 22 Pero hnøø- jnääh' jwah' ha- lä' la' juu' kyah', jëeh' lä-kaa- ba' ma-nuu' jnääh' hlëeh' dsa- wi' kih' hi- ma-taah' jwë' hmëe' na-.

23 He-ja- ga-taah' dsa- he' juu' kwee- koo- jmi' he- ya-naäy' ya-llay- juu' ka-läh' kyaah' Paa'. Ma' ga-lloo' jmi' ja-, ya-naä' jwëe' dsa- jee' ma' gya' Paa'. Tiuh- go-te- ga-løø' Paa' hlëeh', lä-jiuh' ga-nuu-, ga-hlëeyh' ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih' kih'. Ga-hnooyh- ha- lä- jee' heeh' dsa- kih' Jesús. Ga-hlëeyh' kih' Jesús lä-koh' jäh' ley kih' Moisé hi- lä-koh' ga-jäh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio. 24 Ko-llaa' ga-heeh- he- ga-jäh' Paa' hi- ko-llaa' sa- ga-lä-hee'. 25 Sa- ga-hi' koo- juu' kih' jee' lä-jëey'. He-ja- ga-hlëeh' Paa' dsa- he' ja-ga' hwëey' jee' ja-, ga-siiyh':

—Llu' go-te- ga-hlëeh' Jmi-lle' Na-jngii' lä- ma' ga-mi-jnäay- juu' la- kih' Isaiá hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio kih' dsa- ma-gyuh' jnän'. Ga-jäyh':

26 Gwa- jee' jwi- oo', go-chiih' dsa- oo':
Ma-ke- nuuh- hnäh', sa- lä-ngëeh' hnäh',
ma-ke- jëeh' hnäh' sa- lä-jnä' kyah' hnäh'.

27 Jëeh' ma-na-jlë- hu'dsë- kih' dsa- oo', ma-na-jnë-

to-gway', ma-na-løø- mi 'nëy',

mah' sa- lä-jnä' kiyh', ni- sa- lä-nuuh' kiyh' ni- sa- lä-ngëey'.

Lä-ja- mo-so' dsa-jëeyh- kyaah' jnä', mah' lä-jnih'.

28 Hnoon' lä-nëh' hnäh', na' ta- cha-në' lloo- juu' kih' Dio kih' hi- sa- laa' judiu. Hi- he' ba' heeh' juu' la- mah' lääy'.

29 Ma' ga-dsaa' juu' he- ma' hlëeh' Paa', ga-hwëe- ba' judiu jee' ma' täayh' ja-. Peer- cha-miih- juu' ti-chooy- jee' ga-naäy' kiyh'.

30 Hne' hlääh' ba' ga-gya- Paa' to' ji-në- na-hña'. Jee' ja- ma' heeyh- lä-jëe- hi- ma' dsa-naä' dsa-jëey'.

31 Ma' cha- ba' jwë' kiyh', he- ma' kway- juu' ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih' kih' hi- ma' hlëeyh- dsa- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ni- koo- sa- cha- he- ma' jmee- jwiuh' kiyh'.

Romanos Juu' la- ga- sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Roma

¹ Jnä' Paa' jmeen- ta' kih' Je-
sucristo, na- hñaan' laan' apóstol,
lä- ja- ma- na- lleehñ' kwan'
ju' hmëë' kih' Dio. ² Ga- bääh-
Dio hñii' kyaah' dsa- kyaay' hi-
ga- ngëë' juu' kiyh' llo' joo' he-
kway' ju' hmëë' la-. Jee' ma- na- sii-
juu' ja-, la' na- jngii' go- te-. ³ Jee'
na- sii- ja- jäh' ha- lä- ja- jooj',
he' ba' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän'.
Ga- laay' sa- ju- kih' David ma'
ga- laay' dsa- jmi- gyuu-. ⁴ Hi-
kyaah' be' kih' Jmi- lle' Na- jngii'
ga- lä- jnä' laay' Joø' Dio, kih' he-
ga- lä- jiiyh' jee' kih' hi- na- juu'.
⁵ Hi- ta- la- kyaah' Jesucristo
ga- jmee' Dio llu' dsë' kyaah' jnääh',
ga- hñaa' jnääh' laa' jnääh' apóstol
mah' kwa' jnääh' juu' kiyh' lä- kaa-
lä- juh' jmi- gyuu-, mah' wa- lä- dsoo'
dsë' dsa- kih' Jesús hi- wa' mi- teh'
dsa- juu' kiyh', lä- ja- jmee' dsa-
juuh- kiyh'. ⁶ Hi- jee' kih' lä- jëë-
dsa- he' ma- laah' hnäh' kwaat',
ma- na- teeh' hnäh' mah' leeh'
hnäh' kyaah' Jesucristo.

⁷ Siin' kyah' hnäh' hi- tääh' jwii-
Roma. Pero hnää' Dio hnäh' hi-
na- teeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' hi-
na- jngëë'.

Ngiiñ' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän'
hi- ngiiñ' kih' Jesucristo Dsa- jøøh'
jnän' wa' kway' he- llu' kyah' hnäh'
hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

⁸ To- në' kwan' ti' hmaah' kih' Dio
kwaat' kyah' hnäh' lä- jëë- hnäh'.
Kwan' ti' hmaah' kiyh' ta- la- kih'
Jesucristo, kih' he- ma- nuu' dsa-
lä- kaa- jmi- gyuu- he- ma- heeh'
hnäh' kih' Jesucristo. ⁹ Jmeen- ta'
kih' Dio, lä- kaa- tuh- dsën' kwan'
ju' hmëë' kih' jooj', he- ja- Dio

jmee- dsoo' kin- he- lä- ma- dsooh-
ja- ba' dsën- hnäh' lä- jë- jiih- ma'
chuun' kyaayh'. ¹⁰ Chuun' kyaah'
Dio mah' wa' jëen' che' kway' jwë'
kin- na' na- jëen- hnäh'. ¹¹ Peer-
hnoon' na- jëen- hnäh' na- kan'
miih- he- llu' he- kwa- Jmi- lle' kih'
Dio mah' lä- cha- cha- ga- miih- be'
kyah' hnäh'. ¹² Lä- ja- lä- cha- be'
jnän' kwee- lä- llu' he- ma- dsoo'
hoh' hnäh' ja- ba' lä- koh' jnä'.

¹³ Hnoon' lä- ngëeh' hnäh' øøhñ',
joh' jiih- sa- ga- jmeen' huu' dsë-
na- jëen- hnäh' pero lä- jiih' na' sa-
hii' kwa' ja' kin- nün'. He- hnoon'
lä- jnä' ta' kin- jee' kyah' hnäh'
lä- koo- ga- la' jee' kih' jee' lä- jëë-
dsa- hi- sa- laa' judiu. ¹⁴ Kih'
griego hi- kih' hi- tääh' jee' jyoh'
uu' ga', hi- kih' hi- kyuuh- hi- kih'
hi- sa- kyuuh- ka- läh' na- laan-
hmooh' na' kwan' juu' kih' dsa- he'.
¹⁵ Lä- ja- ma- ra- he- hee' ba' dsën-
nün' na' kwan' ju' hmëë' kyah' hnäh'
hi- chaa- Roma ka- läh'.

¹⁶ Sa- cha- la' o- hih- kin- kyaah'
ju' hmëë' la-. Juu' la- kye- be' kih'
Dio mah' lää' lä- jëë- hi- dsoo' dsë',
la' kih' judiu to- në', hi- ja- ba' lä- ja-
la' kih' hi- sa- laa' judiu ka- läh'.
¹⁷ Kyaah' juu' la- dsa- lä- jnä' ha-
lä- jmee' Dio hwëë- dsa- lluu'
cha- nëy'. La' kyaah' he- ma- dsoo'
dsë- jne' hi- hnøø' lä- ma- dsoo'
ja- ba' dsë- jne', lä- koo- na- sii-:
"Hi- lluu' he', kyaah' he- ma- dsoo'
dsëy', jmee- chaa- y'."

Dsëë- dsoo' dsa- jmi- gyuu-

¹⁸ Në' ba' jne' lä- ga- tē' jee' gya'
Dio gwa' he- ya- jëë' dsëy' kih' lä- jë-
he- sa- hä' ta' hi- lä- jë- dso' kye-
he- jmee- dsa-. Jëeh' he- hliih'
ja- ha- kih' ju' dsoo'. ¹⁹ Jnä' hä'
cha- he- kyaah' lä- kyuuh- dsa-
kih' Dio, jëeh' ma- mi- jnäa- bih'
jäa'. ²⁰ Ma- ke- sa- tēë' jne' jëen'
Dio pero lä- ma' ga- nøø' jmi- gyuu-,
ma- ra- he- lii- ba' ha- lä- laay'.

Kyaah' lä-jë- he- ga-jmeey', he-ja- jnä-hä' ba' chaa- Dio hi- lä-ja- cha- tää' ba' be' kiyh'. He-ja- sa- le' jäh- dsa-: "Sa- man- che' chaa- Dio". ²¹ Ma' ñe- bih' chaa- Dio, pero sa- ga-jmääy' jøøh' lä- hnøø' kiyh', ni- sa- ga-kway' ti'hmaah' kiyh'. He- ga-jmee' dsa- lä-ja- ga-hee' go-te- huu'dsë- kih' dsa-, ga-lä-hweh- dsëy', he-ja- ga-jlë' go-te- huu'dsë- kiyh'. ²² He- jäh' bih' cha- cha-miuh- huu'dsë- llu' kiyh' pero cha- ga-miuh- taä- bih'. ²³ Lla- he- ma' jmeey' juuh- kih' Dio hi- sa- llaä' jmiuh' kih', ga-jmeey' juuh- kih' heeh' kih' dsa- hi- dsa- juu', kih' ta'jah', kih' jah' kye' goo- tü' hi' kih' jah' hi- sëeh- hñii' hwa'.

²⁴ He-ja- ga-kwa' Dio jwë' ngëey' hñiiy' jmeey' he- ga- jyoh' he- hee' dsëy' lä-jiuh' ga-heey' hñiiy' kaayh- dsa- kyaayh'. ²⁵ Ga- be' dsa- ju'dsoo' kih' Dio mah' ga-taayh' kyaah' juu' ta-juu'. Ga-jmeey' juuh- kih' lä-jë- he- ga-jmee' Dio, lla- he- ma' jmeey' juuh- kih' hi- ga-jmee' lä-jë- he- cha-. Hi- he' he' Dio hi- na-jää- lä-jë- joh' jmiuh' cha-. Wa' la' lä-ja-.

²⁶ He-ja- ga-kwa' Dio jwë' ngëey' hñiiy' jmeey' lä-jë- he- lla- dsëy' he- la' o-hih-. Lla- he- ma' jmee' dsa-më' lä-llë' kih', ga-kaayh' dsa-më' dsa-kyaayh'. ²⁷ Hi- ja- ba' lä-ja- ga-jmee' dsa-ñuuh- ka-läh'. Sa- ga-jmeey' lä-llë' kih' kyaah' dsa-më', ga-jmeey' ga-ngëe' jwëe' he- ga- jyoh' he- hee' dsëy', kaayh' he' ba' dsa-ñuuh- dsa-kyaayh'. He-ja- ba' ja' në' kiyh' dso'jwiuh' lä- hnøø' kiyh' kyaah' jwë' hliuh' he- täayh' ja-.

²⁸ Sa- ga-jmää' kiyh' ma- lä-kyuuy' Dio, he-ja- ga-kwa' Dio jwë', he- ga-hee' go-te- huu'dsë- kiyh' mah' wa' jmeey' ga-juh' lä-jë- he- sa- jmää' ta'. ²⁹ Ma- ngëe' jwëe' jmeey' he- hliuh', hi- më' hi- ñuuh- hi-

kaah- wa' hi- cha- hi-, jmeey' hñaa- dsëy', hee' dsëy' liyh- lä-jë- he- ga- cha-, sa- lluu' go-te', wiuh' dsëy', jngëeyh- dsa-, hneey-, mi-gaay- dsa-, hñaa- dsëy'. ³⁰ Koo- he- sa- tih- dsëy' ba' lä-jë-, hlëeyh- wiuh' kih' dsa-, sa- hnäay' Dio, sa- jii- kiyh' he- jmeey' kih' jñah', jmäay- hñiiy' jøøh', taayh' ngëe', hnooyh- ga- jyoh' he- hliuh', chaayh- kyaah' cho'jmiuh'. ³¹ Sa- hii- lä-ngëey', sa- mi-tey' juu' kiyh', sa- hnäay' dsa-, sa- hnøøy' jeeyh' juu', sa- lä-ñih' dsëy'. ³² Hi- ma- ke- ma- ñe- bih' he- lla' Dio ta' kih' hi- jmee' lä-ja-, lle' kih' juuy', pero dsa- he', sa- lee' kiyh' he- jmeey' lä-ja-, hnøøy' mah' jmee' jñah' ka-läh'.

2

Kyaah' ju'dsoo' lla' Dio ta'

¹ He-ja- sa- cha- le' jawah': "Sa- dsëen- dsoo", hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaah', wa- laah' he- laah' hne-. Kih' he- kah- kwaat- kih' dsa-kyaah', he- bääh' hñaaah' ba' hne- ja-. Jëeh', ja-ba' he- jawah' sa- llu', ja-ba' he- ja- jmeeh- hñaaah' ka-läh'. ² Ñe' ba' jne', Dio ngiuh' kwaat- kih' hi- jmee' lä-ja- hi- lä-koo- la' ju'dsoo' kiyh' llay' ta'. ³ Hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaah' mah' jmeeh- ba' hne- ka-läh' he- jawah' sa- llu', ¿che' laah', sa- ka' Dio ju'dsoo' kyah'? ⁴ Ta- koo' ba' jmeeh- lä-koo- te' he- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. Ha- koh' sa- joh- dsëy' hi- cha-miuh- be' dsëy' kyaah' jne'. ¿Che' sa' jëeh' he- tëeh- Dio hne- mah' wa' lä-dsaa- miuh- hoh', he-ja- ba' ja- he- llu' dsëy'?

⁵ Peer- chaa- hne-, sa- hii- lä-dsaa- miuh- hoh'. He- hnooh' he- ja- cha-ga-miuh- he- wiuh' në' kyah' ba' ja-, wa-ra- ga'lloo' jmiuh' ya-jëe' dsë' Dio, llay' ta' kyaah' ju'dsoo'. ⁶ Ma'ja- mi-hmaah' Dio

jñee' lä'jaa' lä'jaa' lä'koo' te' he' ma'jmeey'. ⁷ Kih' lä'jēē' hī' sa' ta' jmee' he' llu', kway' jwē' dsa' taah' tāā' kyaayh', lä'llu' he' hnooyh' ya'jwii', hi' hnooyh' ha' lä' jee' jmää' Dio jōoyh', hi' hnooyh' ha' lä' jwē' jee' sa' juuy'. ⁸ Pero jā' ya'jēē' dsē' Dio wa'ra' ga'lälleey' kyaah' dsa' hī' chaah', kih' hī' sa' jmee' he' kih' ju'dsoo', mah' jmee' gyih' he' kih' he' hliih' ba'. ⁹ Kih' lä'jēē' hī' jmee' he' hliih', jā' na'ku' na'ngii' he' wii' nē' kiyh', to'nē' jā' kih' hī' laa' judiu hi' jā'ba' lä'ja' jā' kih' hī' sa' laa' judiu ka'läh'. ¹⁰ Pero lä'jēē' hī' jmee' he' llu', tēēy' ya'jwii' hi' jmää' Dio jōoyh' hi' hii' ti' kiyh'. To'nē' kih' hī' laa' judiu, jā'ga' tēē' hī' sa' laa' judiu. ¹¹ Jēēh', Dio kwee' ba' hnäy' lä'jēē' dsa'.

¹² Lä'jēē' hī' jmee' dso'kye', ma'ke' sa' na'jnäy' kyaah' ley kih' Moisé, jā'ba' lä'ja' juuy' go'te', pero jā' kih' he' sa' ga'mi'tey' ley jā'. Hi' lä'jēē' hī' na'jnäy' kyaah' ley, cher'mah' ma'jmeey' dso'kye', jā'ba' ley jā' ka'kwaat' kiyh'. ¹³ Jā' kih' he' ma'nuuy' ley jā', he'ja' lluu' dsa' cha'nē' Dio. Lä'jēē' hī' mi'te' ley, hī' he' ba' hwēē' lluu'. ¹⁴ Dsa' hī' sa' laa' judiu, sa' cha' ley kiyh', pero cher'mah' mi'tey' ley kih' Moisé, kō'ja' ga'läl'chaā' bih', he' ba' hñiiy' laay' lä'koo' ley, ma'ke' sa' kyuyh' ley. ¹⁵ Kyaah' he' jmee' dsa' he' lä'ja', la' lä'koo' he' na'sii' ley neh' tuh'dsēy'. He'ja' hūū'dsē' kih' hñii' bih' jmee' dsoo', cher'mah' jmeey' he' llu' hi' cher'mah' jmeey' he' hliih' hñii' kiyh'. ¹⁶ Jmii' he' lla' Dio ta' kyaah' jōoy' Jesucristo, lä'jnā' lä'jēē' hūū'dsē' he' jmee' jne' jee' na'hmää'. Lä'ja' la' ju'hmēē' kih' Dio he' kwan'.

¹⁷ Na' cha' koo' he' jwēēhn' hne' hī' laa' dsa' judiu, hne' hī' kye' o'jōh' dsē' kih' ley kih' Moisé hi' jmāäh' hñaa' jōoh' kih' he' jwah' Dio kyaah' hne'. ¹⁸ Ma'ñeh' ba' hne' ha' lä' hnøø' Dio, hi' ma'mi'tēēh' ba' hne' ley, he'ja' ma'ñeh' ba' hne', hee'ja' he' nää' he' llu'. ¹⁹ Hi' leh' jāäh' dsa'tuu', laah'. Hi' leh' chooh' je' kih' hī' ga'nää' jee' na'hoo', laah'. ²⁰ Hi' leh' mi'tēēh' jñah' hī' sa' kyuyh' hi' laah' ta'jwoh' kyaā' chih'pih', laah', kih' he' ma'cha' ley he' la' ju'dsoo' jmah' he' jmee' kyuyh' cha'miih'. ²¹ Hne' hī' mi'tēē' jñah', ¿he'la' sa' mi'tēēh' da' hne' hñaa' jāā'? Hne' jwah', sa' llu' he' hēē' dsa', mah' hēēh' ba' hne'. ²² Hi' jwah' sa' llu' kyaah' jne' jñah' dsa'mē', mah' kyaah' ba' hne' jñah'. Hne' hī' na'høøh' kih' hī' sa' laa' Dio, mah' hñih' ba' hne' kuu' he' cha' neh' gwah' kiyh'. ²³ Peer' taah' hne', kih' he' cha' ley kyah'. ¿Ché' sa' jēēh' ma'jmāäh' ta' koo' Dio, kih' he' sa' ma'mi'teh' ley na'? ²⁴ Lä'la' na'sii' juu' kih' Dio: "Dsa' hī' sa' laa' judiu mi'kwa' jmi' kih' Dio, dsoo' kyah' hnäh' dsa' judiu."

²⁵ Dsoo' ba' kyeē' miih' he' ga'wih' jmi'ngo' kyah', cher'mah' mi'teh' ley. Pero cher'mah' sa' mi'teh' ley, laah' lä'koo' jaa' wa' hī' cha' hī' dsa' hī' sa' ga'wih' jmi'ngo' kih'. ²⁶ Hi' lä'ja', jaa' dsa' hī' sa' ga'wih' jmi'ngo' kih', cher'mah' mi'tey' lä'jēē' mada' lä'koo' jāh' ley kih' Moisé, laay' lä'koo' jaa' hī' ga'wih' jmi'ngo' kih'. ²⁷ He'ja', jaa' dsa' hī' sa' ga'wih' jmi'ngo' kih', cher'mah' mi'tey' ley, hī' he' ka' ju'dsoo' kyah', kih' he' sa' ma'mi'teh' ley ma'ke' ga'wih' jmi'ngo' kyah' hi' na'jnāäh' nē' ley kih' Moisé.

Dsa' judiu kyaah' ley kih' Moisé

²⁸ Sa' jmää' kih' dsa' judiu he'

koo- laay' judiu. Hi+ ni+ sa+ jmaa' kih' dsa', he- koo- ga-wih' jmi-ngo' kiyh'. ²⁹ Sa+ la' la' ja-. Hi- ma-ra- hi- dsoo' laa' judiu, hnaayh- Dio la-kaa- tuh-dsey'. Hi- ma-ra- hi- dsoo' ga-wih' jmi-ngo' kih', ja+ ta' ga-wih' ja-, Jmi-llé Na-jngii' ba' ga-mi-sii' tuh-dsey'. He- ja- sa+ ja' la' koo- la' mada' kih' ley. Kih' hi- he' ba' hléeh' Dio llu' ma-ke- dsa- sa+ jmee' la' ja-.

3

¹ ¿Che' cha- he- jmaa' ga' miih- kih' dsa- hi- laa' judiu, o che' jmaa' ga' kiyh', he- ga-wih' jmi-ngo' kiyh'? ² Cha-miih- ga' cha- he- jmaa' ta' kiyh'. To-né' he- kyeé' kih' jee' la' jé-, he- ma-na-há' gooy- juu' kih' Dio. ³ Ha- ga- cher'mah' ko-llaa' dsa- he', sa+ ma-dsoo' dséy'. ¿Che' kih' he-ja-, jmee' mo-so' mi-te' Dio juu' kih'? ⁴ Ni-miih- sa+ la' la' ja-. Juu' kih' Dio ba' la' dsoo', ma-ke- la' jéé- dsa- ta' juu'. La' koo- jah' jee' na-sii-:

Kyaah' ju'dsoo' kyah' la' jna' he- laah' lluu'.
Hi+ hne- ba' leh+ wa-ra- ga-kay' ju'dsoo' kyah'.

⁵ Cher'mah' kyaah' he- jmee- jne' he- hlih', jih- juu', lluu' ba' Dio, la' la' koo- he- kwan- be' kiyh' kyaah' he- hlih' he- jmeen-. He-ja- ¿ché' le' jáhn', jmee- Dio hnaa- dsé' wa-ra- ga-cheey' he- wii' né' jnan'? (Hléehn' la' koh' hléeh- dsa- jmi-gyuu' ba'.) ⁶ Ni+ miih- sa- le' jah' jne' la' ja-. Cher'mah' la' ja- la', ha- la- le' lla' Dio ta' kih' dsa- jmi-gyuu'.

⁷ Ha- ga- cher'mah' ga-mi-jnaän' la' dsoo' cha-ga-miih- juu' kih' Dio kyaah' he- ta-juun' mah' la' lii- laay' jøøh' cha-ga-miih-, ¿ché' le' jwahn' he-la' kay' ju'dsoo' kin- la' koo- jaa- hi- jmee- dso'kye-? ⁸ ¿He' la' sa+ jmee' jne' cha-ga-miih- he- hlih' mah' ja- cha-ga-miih- he-

llu'? La' ja- mi-kwah' dsa- jne', jah' ko-llaa' dsa-, jne' ba' na- kwa- jne' juu' la' na-. Hi- hléeh- la' na- sooh- kiyh' dsooy' kyaah' dso'jwii'.

Ga-la-jéé- jne' na-bäahn' cha'né'

Dio

⁹ Ha- la' ja-. ¿Che' lluu' ga' jnaäh' judiu la' koh' ga' hi- sa+ laa' judiu? Ni+ miih- sa+ la' la' ja-. Jna' ma-jwahn' la' jéé- ba' jne' jøø' he- hlih' jnan' la' kye- hi- laa' judiu kyaah' hi- sa+ laa' judiu. ¹⁰ La' koo- jah' jee' na-sii- juu' kih' Dio:

Sa+ chaa- hi- lluu' chaa-, ni+ wa-ra- jaa- ga'.

¹¹ Sa+ chaa- ni+ jaa- hi- ngéé', sa+ chaa- hi- hnaah- Dio.

¹² La' jéé- ba' ma-kah' jwé', la' jéé- ba' mo-so' jmaa' ni+ miih-.

Sa+ chaa- hi- jmee- he- llu', ni+ wa-ra- jaa- ga' chaa-.

¹³ Tu' tu' luuy' la' la' koo- to-høø- na-na',
peer- mi-gaay- dsa- kyaah' juu' kiyh',

venen kih' miih- haa' neh- to'hooy'.

¹⁴ Juu' he- hwéé- hooy', hwéé- dso'jwii' jmah', kyaah' juu' hlih' he- sa+ tøøhn' ta'.

¹⁵ Peer- hñuuy', na' ba' koh' jngéeyh- dsa-.

¹⁶ Wa' he- cha- he- ba' dsa- heé' jee' ga-näay'.

¹⁷ Sa+ kyuyh- ha- la- jwé' jee' dsa- taayh' tii'.

¹⁸ Ni+ miih- sa+ gayh- Dio.

¹⁹ Ma-né' jne' la' jé- he- hléeh- ley, la' kih' hi- na' jnaä' kyaah' ley mah' mo-so' cha- ga' he- mo' jah' jne'. Ga-la-jéé- ba' dsa- jmi-gyuu' ja' na-bäahn' cha'né' Dio. ²⁰ He-ja- ni+ jaa- dsa- sa+ hwéé- lluu' cha'né' Dio kyaah' he- mi-tey' ley. Kyaah' ley ga-la' kyuyh- jne' ha- la- la' dso'kye-.

Kyaah' he- ma-dsoo' dsé- jne' kih' Dio laa' jne'

21 Pero na¹ ma⁻lä⁻jnä[✓] ha⁻ lä⁻ jmää¹ Dio lluu¹ dsa⁻, pero ja⁻ kyaah¹ ley. Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ jäh[✓] ley hi⁻ ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻jäh[✓] lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹.
 22 Dio jmää¹ lluu¹ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻ dsa⁻ cher¹mah¹ ga⁻jmeey[✓] dsoo[✓] dsëy¹ kih¹ Jesucristo. Kwee⁻ ba¹ laa¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ kih¹ Dio, 23 jëëh[✓] lä⁻jëë⁻ ba¹ dsa⁻ ma⁻jmeey[✓] dso¹kye⁻, ni⁻ ko⁻hi¹pih¹ sa⁻ na⁻jnääy[✓] ya⁻jwi¹ kih¹ Dio. 24 Pero Dio jmää¹ lluu¹ dsa⁻, he⁻ la⁻jmääy[✓] ba¹, kih¹ he⁻ llu¹ dsëy¹. Ta⁻la⁻ kih¹ Cristo Jesús ga⁻lääy¹ jne¹. 25 Ga⁻ngëë¹ Dio Jesús mah¹ tuu¹ jma⁻kiyh¹ mah¹ lä⁻ja⁻ dsa⁻che⁻ dso¹kye⁻ jnän¹ hi⁻ ma⁻dsoo[✓] dsë¹ kih¹ Jesús. Lä⁻jwë[✓] ja⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio he⁻ ga⁻jmeey[✓] bih¹ llu¹ he⁻ sa⁻ ga⁻jmeey[✓] kwaat[✓] dso¹kye⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻tääh[✓] jää¹. Sa⁻ ga⁻kay¹ kwaat[✓] kih¹ hi⁻ he⁻, kih¹ he⁻ jøh⁻ dsëy¹. 26 Lä⁻ja⁻ ma⁻lla[✓] dsë¹ Dio jmeey¹ mah¹ mi⁻jnääy[✓] jmi¹ na¹, ma⁻ra⁻ he⁻ llu¹ ba¹ he⁻ jmeey[✓]. Heh¹ lä⁻ja⁻ dsa⁻lä⁻jnää[✓] lluu¹ ba¹ Dio, hi⁻ he⁻ ba¹ hñiiy[✓] jmääy[✓] lluu¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻dsoo[✓] dsë¹ kih¹ Jesús.

27 ¿Che¹ le[✓] jmääñ¹ hñaan¹ kaah¹, kih¹ he⁻ lluu¹ jne¹? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ le[✓]. ¿Hee⁻ juu¹ ja⁻ he⁻ dsa⁻ jne¹ jwë¹ jnän¹? ¿Che¹ dsa⁻ jne¹ jwë¹ jnän¹ kyaah¹ juu¹ he⁻ jäh[✓], hnøø¹ jmeey[✓] jne¹ ta⁻llu¹? Jah⁻ha¹. Juu¹ he⁻ jäh[✓], hnøø¹ dsoo[✓] dsë⁻ jne¹ mah¹ hwëë⁻ jne¹ lluu¹, he⁻ ja⁻ ba¹ dsa⁻ jne¹ jwë¹ jnän¹ he⁻ jmääñ¹ hñaan¹ kaah¹. 28 He⁻ja⁻ dsa⁻lä⁻ngëë[✓] jne¹, heh¹ he⁻ hwëë⁻ dsa⁻ lluu¹ kyaah¹ he⁻ dsoo[✓] dsëy¹ kih¹ Jesús, ja⁻ kyaah¹ he⁻ høøy¹ ley.

29 ¿Hi¹ Dio, che¹ laay¹ ma⁻la⁻ kyaa¹ dsa⁻ judiu¹ ba¹? ¿Che¹ sa⁻ laay¹ kyaa¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu¹ ka⁻läh¹? Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[✓], laa¹ bih¹ Dio kyaa¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu¹. 30 Jaa⁻ ba¹ Dio laa¹. Kyaah¹ he⁻ ma⁻dsoo[✓] dsë¹ dsa⁻ jmääy[✓] lluu¹ hi⁻ ga⁻wih[✓] jmi⁻ngo¹ kih¹, hi⁻ jmääy[✓]

lluu¹ hi⁻ sa⁻ ga⁻wëh[✓] jmi⁻ngo¹ kih¹ ka⁻läh¹, kyaah¹ he⁻ dsoo[✓] dsëy¹. 31 ¿Che¹ jmeey[✓] jne¹ sa⁻ kyeey[✓] ley kyaah¹ he⁻ ma⁻dsoo[✓] dsë⁻ jne¹ kih¹ Jesús? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la¹ lä⁻ja⁻. Cha⁻ga⁻miih⁻ jmeey[✓] kyeey[✓] ba¹.

4

Lä⁻la⁻ ba¹ la⁻ he⁻ ga⁻jmeey[✓] Abraham llo¹joo¹

¹ ¿Hee⁻ le[✓] jäh[✓] jne¹ kih¹ Abraham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän¹, ha⁻ lä⁻ ga⁻jäy[✓] kyaah¹ juu¹ la⁻? ² Cher¹mah¹ Abraham ga⁻laa¹ lluu¹ kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ llu¹ he⁻ ga⁻jmeey[✓], le[✓] ba¹ ma⁻ jmääy[✓] hñiiy[✓] jøøh¹ cha⁻në¹ Dio, pero sa⁻ la¹ lä⁻ja⁻. ³ Nu⁻ da⁻ hnäh[✓] ha⁻ lä⁻ jäh[✓] jee⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ga⁻jmeey[✓] Abraham dsoo[✓] dsë¹ kih¹ Dio, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey[✓] Dio kwaat[✓] laay¹ jaa¹ hi⁻ lluu¹.”

⁴ Pero jaa⁻ hi⁻ jmeey[✓] ta¹, sa⁻ la¹ kwaat[✓] he⁻ la⁻ hyoyh⁻ jñeey¹. Kih¹ he⁻ ää⁻ dsa⁻kiyh¹, he⁻ja⁻ ba¹ ja⁻ tëëyh⁻ jñeey¹. ⁵ Hi⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻jmeey[✓] ta¹ llu¹, cher¹mah¹ ga⁻jmeey[✓] dsoo[✓] dsëy¹ kih¹ hi⁻ jmää¹ lluu¹ dsa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo[✓], Dio jmeey¹ kwaat[✓] lluu¹, kih¹ he⁻ ma⁻dsoo[✓] dsëy¹. ⁶ Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻hlëeh¹ David ha⁻ lä⁻koo⁻ llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻, cher¹mah¹ Dio jäh[✓] laay¹ lluu¹ ma⁻ke⁻ sa⁻ cha⁻ ta¹ llu¹ he⁻ ma⁻jmeey[✓]. ⁷ Ga⁻jäh[✓]:

Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻che⁻ dso¹kye⁻ kih¹, hi⁻ sa⁻ la⁻ kwaat[✓] he⁻ hñih¹ he⁻ ma⁻jmeey[✓].

⁸ Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻ñuu⁻ cher¹mah¹ sa⁻ jmeey[✓] Dio kwaat[✓] dso¹kye⁻kiyh¹.

⁹ He⁻ llu¹ la⁻ ¿che¹ ma⁻la⁻ he⁻ kih¹ hi⁻ ga⁻wih[✓] jmi⁻ngo¹ kih¹ ba¹ o che¹ sa⁻ la¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ ga⁻wëh[✓] kih¹ ka⁻läh¹? Nu⁻ da⁻ ha⁻ lä⁻ la¹, na¹ he⁻ ma⁻ jäh[✓] jne¹, ga⁻jmeey[✓] Dio kwaat[✓] lluu¹ Abraham kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo[✓] dsëy¹. ¹⁰ ¿Ha⁻ lä⁻ ma⁻ laa¹ Abraham lä⁻ ma⁻ ga⁻jmeey[✓] Dio kwaat[✓] lluu¹?

¿Ché ma-na-wih' jmi-ngo' kiyh' o sa ma-na-wih'? Sa ma-na-wih' jmi-ngo' kiyh' jii- ja-. ¹¹ Ga-heeh- ba Abraham he- ga-wih' jmi-ngo' kiyh', mada- kih' Dio. He- ja- la- lä-koõ- he- taay- ñe' mah' lii- lluyy' kyaah' he- ma-dsoo' dsëy' kih' Dio. Pero ma-dsoo' ba' dsëy' ' jää' ja-ga- uuh- jmi-ngo' kiyh'. Hi- lä-ja- ga-laay' jmii- lä-jëë- dsa- hi- ma-dsoo' dsë' kih' Dio ma-ke- sa- na-wih' jmi-ngo' kiyh'. Lä-ja- jmee' Dio kwaan- lluyy' ka-läh' lä-jëë- dsa- he', kyaah' he- ma-dsoo' dsëy'. ¹² Hi- laay' jmii- hi- ga-wih' jmi-ngo' kih' ka-läh', pero ja- ma-la- kih' he- ga-wih' kih' ja-, kih' he- ma-dsoo' dsëy' lä-koõ- ga-jmee' dsöo' dsë' tää- jnän' Abraham, jää' ja-ga- uuh- jmi-ngo' kiyh'.

Dsa-lä-te' he- ga-bääh- Dio hñii', kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne'

¹³ Ja- ta-la- kih' he- ma' høø- Abraham ley kih' Moisé, la' kwaan- hyoyh- kyaah' joo-siiyh' lä- ga-dsa- jmi-gyuu-. Dio ga-bääh- hñii' kwëëyh' Abraham, kih' he- ga-laay' lluyy', lä-llu' he- ga-lä-dsoo' dsëy' ba'. ¹⁴ Wa-ra- jäh' kih' hi- høø- ley hyoyh- heey- ja-ba' he- hyoh- dsa- kyaah' Abraham, mo-so- jmää' ta' he- ma-dsoo' dsë' dsa- hi- jä- ta- koo' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, cher'mah' lä-ja- la'. ¹⁵ Kih' he- cha- ley, he- ja- gwa- ya-jëë' dsë' Dio kyaah' jne' hi- sa- mi-te' ley. Pero jee' sa- cha- ley, sa- chaa- hi- dsa-hlääh- kih'.

¹⁶ He- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, la' kyaah' he- ma-dsoo' dsëy' mah' hyoyh- he- la' hyoyh- ba'. Lä-jwë- ja- jä- koo- hweh- hmooh' he- ga-jmee' Dio kyaayh', lä- ma' ga-jäh' jmeey' llu' kih' lä-jëë- sa-ju- kiyh'. Hi- ja- ma-la- kih' hi- høø- ley ga-jäh' lä-ja-. La' kih' lä-jëë- hi- ma-dsoo' dsë'

ba' ja-, lä-koõ- ga-lä-dsoo' dsë' hñii' Abraham hi- laa' tää- kih' lä-jëë- jne'. ¹⁷ Lä-la- na-sii- kiyh': "Ga-llaan- hne- mah' leeh' tää- kyaa' jwëë- dsa-", ga-jäh' Dio. He-ja- laay' tää- jnän' cha-në' Dio. Jëeh', ga-jmeey' dsöo' dsëy' kih' Dio hi- mi-jiih' hi- ma-na-juu', he- ba' Dio hi- hlëeh- kih' he- sa- ga- ma-cha-, lä-koõ- he- ma-cha- ba'.

¹⁸ He- mo-so- kye- dsa- o-jøh- dsë- le', pero Abraham ga-ka- ba' o-jøh- dsë-, ga-lä-dsoo' dsëy' he- ga-jäh' Dio, he-ja- ga-laay' tää- kih' jwëë' dsa- lä-koõ- ga-jäh' Dio siiyh': "Lä-la- lä-jwëë' dsa- kyaah'."

¹⁹ Lä-koõ- ma' ga-lä-dsoo' dsëy', sa- ga-hwaay'. Sa- ga-kay' ni- miih- huudse- kih' he- ma-gyuyh-. Mo-so- chaay- cha-miih- jmii- lä-koõ- ma' laay'. Jii- ja-, miih- ga- sa- ma' hääy' hña-loo' ji-ñe-. Hi- sa- ga-kay' cha-miih- huudse- kih' Sara dsa- më' kyaay', hi- sa- ma' le' ma' kaa' gyuu-. ²⁰ Ni- sa- ga-jeh' dsëy', sa- ja' huudse- kiyh' ma' jäyh- sa- le'. Ma-ra- he- jmee' ba' Dio he- jäyh' jmeey', ma' laay'. Cha-ga-miih- ga-lä-dsoo' dsëy' hi- ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. ²¹ Ma-ra- he- ga-jmee' bih' dsöo' dsëy' he- lä-këh' Dio jmii' jmee' he- ga-bääh- hñiiy'. ²² He- ga-lä-dsoo' dsë' Abraham lä-ja-, ga-jmee' Dio kwaan- laay' lluyy'.

²³ Sa- hlëeh- ma-la- kih' Abraham jee' na-sii- juu' kih' Dio, he- jäh': "Ga-laay' kwaan-". ²⁴ Lä-kye- jne' laa' jne' kwaan-, kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, hi- ga-mi-jiih' Jesús Dsa-jøøh' jnän' jee' kih' hi- na-juu'. ²⁵ Dio ga-ngëëy' Jesús mah' ga-juuyy' kih' lä-jë- he- na-bääh' jne' hi- ga-mi-jiiyh' ka-läh' mah' leë' jne' lluyy' cha-në' Dio.

Na' ma-hii' tii' jnan' kyaah' Dio

¹ He- ma-laa' jne' lluu' kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne', he-ja- hii' tii' jnan' kyaah' Dio ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan'. ² Hi- lä-ja- ta-la' kiyh', ma-cha- ba' jwē' jnan' dsa'tooh' cha'nē' Dio. He- la' ma-hñah' ba' jne' he- la-, kih' he- ma-dsoo' dsē- jne'. Peer- jēē- dsē- jne' he- cha- o-jøh- dsē- jnan' he- tēē' jne' ya-jwii' kih' Dio. ³ Hi- ja- ma-la' kih' he-ja-. Lä-kye- he- jēē' jne' wii' jmee- jēē- dsē- jne'. Jēēh', ñe' ba' jne', he- jēē' jne' wii' ja-, jmee- kwēēh' dsē- jne' cha-ga'miih-. ⁴ Hi- he- kwēēh- dsē- jne', jmee- be' dsē- jne'. Hi- kih' he- be' dsē- jne' he-ja- cha-ga'miih- o-jøh- dsē- cha- jnan'. ⁵ Heh' o-jøh- dsē- he- ma-cha- jnan', ja- he- mi-gaan' hñaan' ja-. Jēēh', Dio hnää' jne' cha-miih- ta-la' kih' Jmi lle' Na-jngii' he- ga-tooyh- neh' tuh-dsē- jne'.

⁶ Lä-koo- ma-laa' jne' jää', sa- ma' cha- be' jnan'. Pero ma' ga-tē' hor-, Cristo ga-juu' jnä' jne' hi- ää- dsoo'. ⁷ Ju'dsoo', he-lii' ba' jnää- jaa- hi- juu' lla' jaa- hi- lluu'. Pero cher'mah' chaa- jaa- hi- lluu' dsē', go' jnää- jaa- hi- tuu- dsē' juu' lla- hi- he'. ⁸ Pero Dio ga-mi-jnää- ha- lä-koo- jiih' hnääy' jne', jēēh', ma-ke' cha-miih- ma' hlēēh' jne', ga-kwaay' Cristo ga-juu' kwaan- jnan'. ⁹ Na' he- ma-lluu' jne' kyaah' jma- kih' Cristo, ha- ga- sa- lääy' jne' kih' he- wii' he- na' ga-chee' Dio. ¹⁰ Lä-koh' sa' ma- jwah' jne' kyaah' Dio, ga-jiih' juu' jnan' kyaayh', lä-llu' he- ga-juu' jooy'. Hi- na' he- ma-jiih' juu' jnan' kyaayh', ha- ga- sa- lääy' jne' lä-llu' he- na-jiih- jooy'. ¹¹ Hi- ja- ma-la- koo- lääy' jne', jmeey' jēē- dsē- jne' tää' ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan' hi- ga-jēēh- juu' jnan' kyaah'

Dio.

Adán kyaah' Cristo

¹² Ja-ba' lä-koo- ga-he' dso'kye- jmi-gyuu' la- kyaah' jaa- dsa- ba' hi- kyaah' dso'kye- ja- ga-juuy', lä-ja- ga-lä-jēē- ba' dsa- dsa-juu', kih' ga-lä-jēē- ba' ga-jmee' dso'kye-. ¹³ Sa- ga- ma-cha- ley kih' Moisé, ma' cha- ba' dso'kye- jmi-gyuu' la-. Pero sa- la' kwaan- dso'kye- ja-, jää' sa' ga- ma-cha- ley. ¹⁴ Pero ma-ra' he- ga-juu' ba' dsa-, ga-løø' jmi' kih' Adán, lä- ga-tē' kih' Moisé. Ga-lä-jēē- ba' dsa- dsa-juu', ma-ke' na-sii' ba' la' dso'kye- he- ga-jmeey' kyaah' he- ga-jmee' Adán. Adán he' ma-laa' lä-koo- lla' jaa- hi- ga-hii' juu' kih' ja' jmi-gyuu' la-.

¹⁵ Pero kah' ba' la' he- la' kwa- Dio jnan' lä-koh' ga- he- hliih' he- ga-jmee' Adán. Kyaah' dso'kye- he- ga-jmee' Adán, ga-hee' jwēē' dsa-. Pero cha-ga-miih- ga-lä-cha- he- llu' kih' jwēē' dsa- kyaah' he- llu' dsē' Dio he- la' kway- ba' ta-la' kih' he- llu' dsē' jaa- dsa-. Hi- he' he' Jesucristo. ¹⁶ Hi- sa' jeeh' kwee- he- hliih' he- ga-jmee' Adán kyaah' he- la' kwa- Dio. Jēēh', ja- jwiz- kwaan- kih' koo- ba' dso'kye- he- ga-jmee' dsa- he', hi- kih' he-ja-, ga-toh' dso'jwii' né' jnan'. Pero kwaan- kih' he- jmee- dsa- cha-miih- dso'kye-, he-ja- ba' ja- ja' he- la' kwa- Dio mah' lä-ja- lee' lluu' dsa-. ¹⁷ Kyaah' dso'kye- he- ga-jmee' jaa- dsa-ñuuh-, ga-lih' ga-hee' lä-jēē- dsa-. Pero lä-jēē- dsa- hi- heeh- he- la' kwa- Dio mah' leey' lluu', ha- ga- sa- le' dsa-taayh' lluu', kih' he- na-jiiyh- cha'nē' Dio ta-la' kih' jaa- dsa- hi- chee' Jesucristo.

¹⁸ Kyaah' dso'kye- he- ga-jmee' jaa- dsa-, ja' dso'jwii' né' kih' lä-jēē-. Ja-ba' lä-ja-, ta-la' kih' jaa- dsa- hi- ga-jmee' lluu', ja'

he⁻ lee^ˊ lluu^ˊ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ mah^ˊ
na^ˊjiiyh^ˊ cha⁻ne^ˊ Dio. ¹⁹ Kih^ˊ he⁻
ga⁻lä⁻chaa^ˊ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻, jwëë^ˊ
dsa⁻ ga⁻lëë^ˊ hlëëh^ˊ. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
ka⁻lä⁻h^ˊ kih^ˊ he⁻ ga⁻lä⁻ñuu⁻ jaa⁻
dsa⁻, jwëë^ˊ dsa⁻ lee^ˊ lluu^ˊ.

²⁰ Ga⁻nø^ˊ ley kih^ˊ Moisé mah^ˊ
lä⁻cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ dso⁻kye⁻. Hi⁻
ma^ˊ ga⁻lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ dso⁻kye⁻,
cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻llu^ˊ dsë^ˊ Dio
kyaah^ˊ jne^ˊ. ²¹ Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻
ga⁻lih^ˊ dso⁻kye⁻ ga⁻jngiih^ˊ jnän^ˊ,
ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lih^ˊ Dio ga⁻jmää^ˊ
jne^ˊ lluu^ˊ ta⁻lä⁻ kih^ˊ he⁻ llu^ˊ dsëy^ˊ,
mah^ˊ jmee^ˊ chaa⁻ jne^ˊ ga⁻lä⁻jë⁻
joh^ˊ jmi⁻ cha⁻ ta⁻lä⁻ kih^ˊ Jesucristo
Dsa⁻jøøh^ˊ jnän^ˊ.

6

*Ma^ˊ ga⁻saa⁻ jne^ˊ jmi⁻, lä⁻koo⁻ he⁻
ga⁻juu^ˊ jne^ˊ kyaah^ˊ Cristo*

¹ ¿Ha⁻ lä⁻ jäh^ˊ jne^ˊ ja⁻, che^ˊ wa^ˊ
jmeë^ˊ ba^ˊ jne^ˊ he⁻ hliih^ˊ mah^ˊ
lä⁻llu^ˊ dsë^ˊ Dio cha⁻ga⁻miih⁻ kyaah^ˊ
jne^ˊ? ² Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.
Ma⁻na⁻juu^ˊ jne^ˊ kih^ˊ he⁻ hliih^ˊ, ha⁻
lä⁻ja⁻ dsa⁻tooh^ˊ ga⁻ jne^ˊ jmeen^ˊ he⁻
hliih^ˊ. ³ ¿Che^ˊ sa⁻ ñeh^ˊ hnäh^ˊ he⁻
ma⁻läa^ˊ jne^ˊ koo⁻ kyaah^ˊ Cristo,
he⁻ja⁻ba⁻ja⁻ heh^ˊ ga⁻saa⁻ jne^ˊ jmi⁻
kwaat⁻ kiyh^ˊ? He⁻ja⁻ la⁻ kwaat⁻
he⁻ ga⁻juu^ˊ jne^ˊ ko⁻jøh^ˊ kyaayh^ˊ.
⁴ Lä⁻ma^ˊ ga⁻saa⁻ jne^ˊ jmi⁻, lä⁻koo⁻
he⁻ ga⁻juu^ˊ jne^ˊ hi⁻ ga⁻haa^ˊ jne^ˊ
ko⁻jøh^ˊ kyaah^ˊ Cristo. Hi⁻ lä⁻ma^ˊ
ga⁻lä⁻jiih^ˊ Cristo jee^ˊ kih^ˊ hi⁻ na⁻juu^ˊ
kyaah^ˊ be^ˊ kih^ˊ Dio, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
ga⁻lä⁻chaa⁻ jne^ˊ lä⁻hmëë⁻ mah^ˊ
dsa⁻toohn^ˊ kyaayh^ˊ.

⁵ Cher^ˊmah^ˊ la⁻ kwaat⁻ kyaah^ˊ
jnih^ˊ ko⁻jøh^ˊ lä⁻koo⁻ ma^ˊ ga⁻juuy^ˊ,
ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jiih^ˊ jne^ˊ kyaayh^ˊ
lä⁻koo⁻ ga⁻lä⁻jiih^ˊ hñiiy^ˊ. ⁶ Ma⁻ñe^ˊ
ba^ˊ jne^ˊ lä⁻koo⁻ ma^ˊ läa⁻ jne^ˊ jää^ˊ,
la⁻lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻taa⁻ jne^ˊ kyaayh^ˊ
dsoh^ˊ hma⁻cru⁻ mah^ˊ ga⁻lääy^ˊ jne^ˊ
kih^ˊ jmi⁻ngo⁻ he⁻ ma⁻jøø⁻ jnän^ˊ jwë^ˊ
hliih^ˊ. Heh^ˊ lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻

kih^ˊ jmee^ˊ ga⁻ jne^ˊ he⁻ hliih^ˊ. ⁷ Jëëh^ˊ
jaa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu^ˊ, ma⁻na⁻läay^ˊ
kih^ˊ dso⁻kye⁻. ⁸ Hi⁻ cher^ˊmah^ˊ
ga⁻juu^ˊ jne^ˊ kyaah^ˊ Cristo, lä⁻ja⁻
ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne^ˊ ma⁻chaa⁻ jne^ˊ
ka⁻lä⁻h^ˊ kyaayh^ˊ. ⁹ Jëëh^ˊ ma⁻ñe^ˊ
jne^ˊ he⁻ ga⁻lä⁻jiih^ˊ Cristo jee^ˊ kih^ˊ
hi⁻ na⁻juu^ˊ, he⁻ja⁻ mo⁻so⁻ cha⁻
he⁻ kih^ˊ juuy^ˊ ka⁻lä⁻h^ˊ. Hee⁻ ga⁻
na⁻ he⁻ jmee^ˊ juuy^ˊ. ¹⁰ Jëëh^ˊ, lä⁻
ma^ˊ ga⁻juuy^ˊ, ga⁻juuy^ˊ kih^ˊ dso⁻kye⁻
koo⁻ hä⁻ ja⁻ba⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻
jmeë^ˊ dso⁻kye⁻ hih⁻ kiyh^ˊ. Heh^ˊ
he⁻ na^ˊjiiyh^ˊ, na^ˊjiiyh^ˊ kih^ˊ Dio ba^ˊ.
¹¹ Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hnäh^ˊ, jmeë^ˊ hnäh^ˊ
kwaat⁻ he⁻ ma⁻na⁻juuh^ˊ hnäh^ˊ kih^ˊ
dso⁻kye⁻, hi⁻ na^ˊjiih^ˊ hnäh^ˊ kih^ˊ Dio
ta⁻lä⁻ kih^ˊ Cristo Jesús Dsa⁻jøøh^ˊ
jnän^ˊ.

¹² Mo⁻to⁻ kwa⁻ hnäh^ˊ jwë^ˊ
lla⁻dsëë⁻ he⁻ hliih^ˊ në⁻ jmi⁻ngo⁻
kyah^ˊ hnäh^ˊ. Mo⁻to⁻ jmeeh⁻ hnäh^ˊ
he⁻ he⁻ ga⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ kyah^ˊ
hnäh^ˊ. ¹³ Ta⁻ kwa⁻ jwë^ˊ jmeë^ˊ
goo⁻ tiih⁻ hnäh^ˊ he⁻ hliih^ˊ. Ngëë⁻
hnäh^ˊ hñaa^ˊ kih^ˊ Dio, lä⁻koo⁻
he⁻ ma⁻lä⁻jiih^ˊ hnäh^ˊ jee^ˊ kih^ˊ
hi⁻ ma⁻na⁻juu^ˊ. Hi⁻ ngëë⁻ hnäh^ˊ
na⁻hñaa^ˊ jmi⁻ngo⁻ kyah^ˊ hnäh^ˊ kih^ˊ
Dio mah^ˊ jmeë^ˊ he⁻ llu^ˊ jmah^ˊ ba^ˊ.
¹⁴ Lä⁻jwë^ˊ ja⁻ mo⁻so⁻ lla⁻dsëë⁻ he⁻
hliih^ˊ kyah^ˊ hnäh^ˊ, jëëh^ˊ mo⁻so⁻
na⁻jnää⁻ hnäh^ˊ kih^ˊ ley, na⁻ he⁻
ma⁻tää⁻h^ˊ hnäh^ˊ kyaah^ˊ he⁻ llu^ˊ he⁻
la⁻kwa⁻ Dio.

Jne^ˊ hi⁻ mi⁻te⁻ kih^ˊ he⁻ llu^ˊ

¹⁵ Ha⁻ lä⁻ja⁻, na⁻ he⁻ ma⁻tøøh⁻
jne^ˊ kyaah^ˊ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio hi⁻
mo⁻so⁻ na⁻jnää⁻ jne^ˊ kih^ˊ ley, ¿che^ˊ
jmeë^ˊ ga⁻ jne^ˊ he⁻ hliih^ˊ? Ni⁻
miih⁻ sa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻. ¹⁶ ¿Che^ˊ sa⁻
ñeh^ˊ hnäh^ˊ ha⁻ lä⁻ la⁻? Cher^ˊmah^ˊ
ga⁻hñëëh⁻ hnäh^ˊ hñaa^ˊ jmeeh⁻
ta⁻ kih^ˊ dsa⁻, he⁻ ma⁻na⁻hñuu⁻
hnäh^ˊ mi⁻teh⁻ hnäh^ˊ kiyh^ˊ ba^ˊ
ja⁻. Lä⁻ja⁻ cher^ˊmah^ˊ jmeeh⁻
ga⁻ hnäh^ˊ he⁻ hliih^ˊ, lä⁻ ma⁻tää⁻h^ˊ
ja⁻ba⁻ hnäh^ˊ kyaah^ˊ he⁻ hliih^ˊ he⁻
jmeë^ˊ juu^ˊ hnäh^ˊ. Pero cher^ˊmah^ˊ

tääh' hnäh' nuuh' hnäh' kih' Dio, leeh' hnäh' lluu'.¹⁷ Ti'hmaah' Dio, ma'ke' ma' na'hñuuh' hnäh' kyaah' dso'kye', pero na' ma' heeh' hnäh' lä'kaa' tuh'hoh' hnäh' lä'jē' ju'dsoo' he' ma'nuuh' hnäh'.¹⁸ Ma'na'laah' hnäh' kih' dso'kye', hi' na' ma'ngēeh' hnäh' hñaa' jmeeh' hnäh' he' llu' jmah' ba'.¹⁹ Ma'hlēehn' hnäh' juu' kih' hi' na'hneē' jmee' ta' hi' kih' dsa'juuy' mah' lä'ngēē' hnäh' kwee'. Jää' ga'ngēeh' hnäh' hñaa' kih' dso'kye', ga'jmeeh' hnäh' he' kih' he' hñih' cha'ga'miuh'. Pero na' ta' cha'nē' ngēē' hnäh' hñaa' kih' Dio mah' leeh' hnäh' hi' jmee' he' llu' jmah' ba' hi' lä'ja' leeh' hnäh' na'ngēē' cha'ga'miuh'.

²⁰ Lä'koo' ma' na'hñuuh' hnäh' kyaah' dso'kye', sa' ma'laah' hnäh' kwaat' kyaah' he' llu'.²¹ ¿Hee' na' ga'lēh' hnäh' kyaah' he' hñih' he' ga'jmeeh' hnäh'? Hi' na' kwa' o'hih' kyah' hnäh'. He' jngiuh' jnän' ba' ja'.²² Pero na' he' mo'so' na'hñuuh' hnäh' kyaah' dso'kye' ja', ma'laah' hnäh' hi' jmee' ta' he' kih' Dio ba'. He' la' ba' ja' ya'jōō' kyah' hnäh', he' jmee' na'ngēēh' ' hnäh' lä'jiuh' mo'so' juu' hnäh'.²³ Hi' jmee' dso'kye', juu' bih'. He' ja' na' la' lä'koo' jñeey'. Pero he' la' kwa' Dio, he' ja' jmee' chaa' jne' tää' ta'la' kih' Cristo Jesús Dsa'jōōh' jnän'.

7

Ley kih' Moisé mo'so' jmee' hih' jnän'

¹ Øøhn', hlēehn' hnäh' hi' kyuuuh' ley, ¿che' sa' ngēeh' hnäh' ha' lä'la' ley? Ley ja' jmee' hih' kih' dsa', ta'ko'jiuh' chaa'y'.² Lä'koo' la' kih' jaa' dsa'mē' hi' na'jee' goo'. Cha'nē' ley, ma'na'laay' kyaa' jaa' dsa'ñuuh' ba'ta'ko'jiuh' chaa' dsa'ñuuh' kyaay'. Pero cher'mah'

ga'juu' dsa'ñuuh' he', mo'so' jmee' hih' ley ja' kiyh'.³ Lä'ja', cher'mah' ga'kaa' dsa'mē' he' jñah' dsa'ñuuh' ta'ko'jiuh' chaa' dsa'ñuuh' kyaay', he' jmeey' dso'kye' ba' ja'. Pero cher'mah' ga'juu' dsa'ñuuh' kyaay', mo'so' jmee' hih' ley ja' kiyh'. Ja' ga' na', le' ba' kaa'y' jñah', sa' cha' hñih' la'.

⁴ Ja'ba' lä'ja' hnäh' øøhn', ma'na'juu' hnäh' cha'nē' ley kih' Moisé, kih' he' ga'juu' jmi'ngo' kih' Cristo. Lä'ja' cha' jwē' leeh' hnäh' kyaa' jñah'. Hi' he' he' Cristo hi' ga'lä'jiuh' jee' kih' hi' na'juu' mah' jmee' jne' he' llu' jmah' cha'nē' Dio.⁵ Ta'ko'jiuh' ma' ga'nøø' jne' lä'koo' ma' ngiuh' jmi'ngo' jnän', lä'jē' he' hñih' he' ma' hee' dsē' jne', ga'tēē' be' kyaah' ley, mah' ga'jōō' jnän' jmeen' he' hñih' he' ma' jngiuh' jnän'.⁶ Pero na' ma'na'laa' jne', lä'llu' he' ma'na'juu' jne' cha'nē' ley he' ma' jmee' hih' jnän'. Hi' na' tōōh' jne' kyaah' mada' hmēē' lä'koo' hih' jmee' Jmi'llē' kih' Dio. Mo'so' jmee' ga' hih' jnän' lä'koo' na'sii' nē' ley ma'gyuh'.

Sa' tää' jne' mi'te' jne' ley

⁷ ¿Ha' lä'jäh' jne' ja'? ¿Che' jmee' hñih' ley ja'? Ni' miuh' sa' la' lä'ja'. Jnä' sa' ga'lä'kyuuuh' hee' ja' dso'kye' wa'ra' jäh' kih' sa' cha' ley. Hi' ni' sa' ma'lä'kyuuuh' hee' ja' he' hee' dsē' dsa' lä'jē' he' ga' cha' wa'ra' jäh' kih' sa' lle' nē' ley nuuh' la': "Ta' wa' hee' hoh' leh' he' ga' cha'".⁸ Pero dso'kye' ga'tēē' be' cha'ga'miuh' ma' ga'nuun' ha' lä' hlēeh' nuuh' ja'. He'ja' ga'lä'jē' go'te' ba' ma' hee' dsēn'. Pero wa'ra' jäh' kih' sa' cha' ley, na'hmää' ba'dso'kye' ja'.⁹ Sa' ga'ma'nuun' ley ma' chaa' ba' jnä' llu' laan'. Pero ma' ga'nuun' nuuh' ja', ga'lä'jnä' dso'kye' hi' ga'lä'ngēēn' ma' na'bääh'n' he'

ma' juun' ba'. ¹⁰Ja' ga' ga' la' ngëen', heh' nuuh' he' la' kwaat' jmee' chaa' jne', ga' mi' jnaä' he' ma' na' bäähn' he' ma' juun'. ¹¹Jëeh', dso'kye' ga' tēē' be' kyaah' nuuh' ja', ga' mi' gaay' jnä' hi' ja' ba' he' ja' ga' bääh' jnä' he' ma' juun'.

¹²Ma' ra' he' na' jngii' ba' ley, hi' lä'jē' nuuh' he' lle' nē' ley na' jngii', llu' ba' la', sa' cha' la' ni' miih'. ¹³¿Che' ja' ba' he' llu' ja', ga' bääh' jnä' juun'? Ni' miih' sa' la' lä'ja'. Dso'kye' ba' ja' he' ga' hee' jnä'. Kyaah' he' llu' ja', ga' mi' jnaä' ha' lä' la' dso'kye' he' kyaah' ma' na' bäähn' juun'. He' ja' kyaah' nuuh' ja' ga' lä' jnä' ha' koō' hliih' sa' la' dso'kye' he' kye' jne'.

Sa' tää' jne' han' kih' he' hliih' he' ngii' jmi' ngo' jnän'

¹⁴Ma' ñe' ba' jne', jmi' lle' ba' la' ley, pero jnä' jmi' ngo' ba' laan', ma' na' hnēē' ba' jnä' he' jmeen' ta' he' kih' dso'kye'. ¹⁵Sa' ngëen' hee' na' la' kin', sa' jmeen' lä' koō' hnoon' jmeen'. He' sa' tih' dsen', he' ja' ba' jmeen'. ¹⁶Hi' cher' mah' ga' jmeen' he' sa' hnoon' jmeen', lä'jwē' ja' jmeen' dsoo', llu' ba' ley ja'. ¹⁷He' ja' jmee' lii', ja' hñiin' he' jmeen' lä'ja', dso'kye' he' kyaahn' ba' ja', he' jmee' lä'ja'. ¹⁸Man' kwee', sa' jnøø' ni' miih' he' llu' ki' jnä'. He' ma' jwahn' lä' na' he' hlēehn' kih' jmi' ngo' kin' ba' ja'. Ma' ke' hnoo' ba' jnä' jmeen' he' llu', pero sa' tään' jmeen'. ¹⁹Jëeh', sa' jmeen' he' llu' lä' koō' hnoon' jmeen'. He' hliih' he' sa' hnoon' jmeen', he' ja' ba' jmeen'. ²⁰Hi' cher' mah' jmeen' he' sa' hnoon' jmeen', ja' he' hñiin' he' jmeen' lä'ja'. Dso'kye' he' kyaahn' ba' ja' he' jmee' lä'ja'.

²¹Lä'jē' jiih' he' hnoon' jmeen' he' llu', he' hliih' jmah' ba' jøø' kin'. Ko' na' la' ba' kin'. ²²Neh'

tuh' dsen', tih' ba' dsen' ley kih' Dio. ²³Pero man', cha' ga' jyoh' he' ha' kih' he' tih' dsen'. He' ja' la' dsēē' kin' mah' jmeen' he' kih' dso'kye' he' kyaahn'.

²⁴Peer' jwi' jnä' kih' Dio. ¿Hij' lää' jnä' kih' jmi' ngo' he' jmee' juun'? ²⁵Tih' maah' kwan' kih' Dio, ma' ra' he' lääy' ba' jnä' ta' la' kih' Jesucristo Dsa' jøøh' jnän'. Lä' la' ba' la'. Neh' tuh' dsen' hnoon' jmeen' he' kih' ley kih' Dio pero jmi' ngo' kin', jmee' ga' he' kih' dso'kye' ba'.

8

Jmi' lle' Na' jngii' kwa' be' mah' leh' jne'

¹Na' na', mo' so' na' bääh' dsa' nää' cha' je' hi' tääh' kyaah' Cristo Jesús, hi' sa' ga' nää' lä' ngii' jmi' ngo' kih', ga' nää' bih' lä' koō' jäh' Jmi' lle' Na' jngii'. ²Na' he' ma' kyaahn' Cristo Jesús, Jmi' lle' Na' jngii' he' jmee' chaa' jne', ga' lää' jne' he' ma' na' bääh' jne' kyaah' dso'kye' he' ma' jngiih' jnän'. ³Sa' ga' jmää' ley kih' Moisé ma' lää' jne', kih' he' sa' cha' be' kih' jmi' ngo' jnän'. He' ja' ga' chee' Dio joo', ga' kay' jmi' ngo' lä' koō' jmi' ngo' he' kye' jne' hi' ää' dsoo'. Ga' juuy' kih' he' na' bääh' jne' kyaah' dso'kye'. Lä'jwē' ja' ga' chee' Dio dso'kye' ja' kyaah' dso'jwi' he' ma' kye' jne' nē' jmi' ngo' jnän'. ⁴Mah' lä'ja' lä' tää' jne' jmeen' he' llu' jmah' lä' hnøø' kih' ley, cher' mah' sa' jmee' ga' jne' he' lä' koō' ngii' jmi' ngo' jnän'. Hnøø' jmee' jne' he' lä' koō' jäh' Jmi' lle' Na' jngii' ba'.

⁵Dsa' hi' ga' nää' lä' koō' ngii' jmi' ngo' kih', kye' y' hu' dsē' kih' jmi' ngo'. Pero hi' ga' nää' lä' koō' jøø' Jmi' lle' Na' jngii', kye' y' hu' dsē' kih' Dio ba'. ⁶Cher' mah' jmee' jne' he' kih' he' ngii' jmi' ngo' jnän', he' ja' jmee'

juu' jne'. Pero cher'mah' jmee' jne' he' kih' Jmi'le' Na'jngii', he' ja' ba' jmee' chaa' jne' hi' jmee' hii' ti' jnan'. ⁷ La'koo' la' kih' jmi'ngo' jnan' sa' jwah' kyaah' Dio. Sa' jmee' he' la'koo' jah' ley kih' Dio hi' ni' la'ja' sa' taa' hoo' wa'ra' jah' kih' jmeey' he'. ⁸ Hi' ga'naa' la'koo' ngii' jmi'ngo' kih', sa' taa' jmeey' he' tih' dsē' Dio.

⁹ Pero hnäh', mo'so' tääh' hnäh' lä' hnø' jmi'ngo'. Cher'mah' ju'dsoo' kyeh' hnäh' Jmi'le' kih' Dio, tääh' hnäh' lä' hnø' Jmi'le' Na'jngii' ba'. Hi' cher'mah' chaa' hi' sa' kye' Jmi'le' kih' Cristo, sa' laay' kya' Cristo. ¹⁰ Pero cher'mah' kyaah' hnäh' Cristo, lä'koo' he' ga'juu' jmi'ngo' kyah' hnäh' kwaat' kih' dso'kye', hi' jmi'le' kyah' hnäh' na'jiih' lä'llu' he' ma'laah' hnäh' lluu'. ¹¹ Cher'mah' kyeh' hnäh' Jmi'le' kih' hi' ga'chaa' Jesús jee' kih' hi' ma'na'juu', he' ba' hi' ga'mi'jiih' Cristo, mi'jiih' jmi'ngo' kyah' hnäh' he' dsa'juu', ta'la' kyaah' be' kih' Jmi'le' Na'jngii' he' kyeh' hnäh'.

¹² He'ja' jwēehn' hnäh' øohn', koo' ba' la' he' ää' jmi' jmeen' pero ja' he' dsa'toohn' lä'koo' hnø' jmi'ngo' jnan'. ¹³ Cher'mah' tääh' hnäh' lä' hnø' jmi'ngo' kyah' hnäh', juuh' hnäh'. Pero cher'mah' kyaah' be' kih' Jmi'le' Na'jngii' ga'lä'øøh' hnäh' kih' he' ngii' tuh'hoh' hnäh', chaa' ba' hnäh' tää'. ¹⁴ Lä'jēē' hi' jøø' Jmi'le' Na'jngii' kih', hi' he' ba' laa' ma'ra' joo' Dio. ¹⁵ Sa' ga'hñah' jne' koo' jmi'le' he' hnēē' jne' mah' dsa'tooh' jne' gah' jne' lä'koo' ma' tøøh' jne' jää'. Ga'hñah' jne' Jmi'le' kih' Dio hi' ga'jmää' jne' ma'ra' joo'. He'ja' chiih' jnih': "Abba", he' hnø' jah' Tää' kyaan'. ¹⁶ Ja'ba' Jmi'le' Na'jngii' jmee' ju'dsoo' siih' jmi'le' jnan', ma'ra'

he' laa' jne' joo' Dio. ¹⁷ Hi' he' ma'laa' jne' joo', ma'laa' jne' kwaat' hñah' jne' he' kwēēh' Dio joo'. Lä'ja' ko'jøh' kyaah' Cristo hñah' jne' heen' he' ga'bääh' Dio hñii', cher'mah' heeh' jne' jēēn' wi' ko'jøh' kyaayh'. Ja'ga' na', le' dsa'toohn' ko'jøh' kyaayh' ya'jwi' kih'.

Lloo' koo' jmi' tēēh' jne' ya'jwi' kih' Dio

¹⁸ Jnä' laan', he' lli'wi' he' jēē' jne' na', ni' miih' sa' jēēh' lä'koo' le' jnan' ya'jwi' kih' Dio he' na' ga'lä'jnä'. ¹⁹ Ga'lä'jē' he' ga'jmeē' Dio cha' jmi'gyuu' la', hnø' wa'ra' jah' kih' na' ga'juh' ba' ma'tē' jmi' mi'jnää' Dio lä'jēē' hi' laa' joo'. ²⁰ Jēēh', lä'jē' he' ga'jmeē' Dio cha' jmi'gyuu' la' mo'so' jnä' lä'koo' ma'jnä' lä' ma' ga'jmeē' Dio. Pero ja' he' hyoh' dsē' ja', he' ga'jä' ta' hwa'. Lä'ja' ga'lä'hnø' hñii' hi' ga'jmeē' ba'. Pero ma'ra' he' cha' ba' o'jøh' dsē' kih'. ²¹ Jēēh', ma'ra' he' lää' ba' lä'jē' he' ga'jmeē' Dio, sa' kway' jwē' hee' ta'la' hee' lä'ja' ba'. Ma'ja' le' cha'miih' lluu' kih' wa'ra' ga'tē' jee' lääy' ko'jøh' kyaah' lä'jēē' hi' laa' joo' Dio. ²² Ma'ñe' ba' jne', lä'jē' he' ga'jmeē' Dio ki'hoo' lä'jiih' na' kih' lli'wi' he' jēēy', ku'jii' kih' lä'koo' jaa' dsa'mē' jee' dsa'lä'chaa' gyuu' kyaay'. ²³ Hi' ja' ma'la' he' ja' ki'hoo', ja'ba' lä'ja' jne' ka'läh'. Jēēh', ma'hñah' jne' Jmi'le' Na'jngii' he' la' to'nē' kih' jee' lä'jē' he' na' ga'hñah' jne'. He'ja' ku'jii' tuh'dsē' jne', jøøn' kih' Dio he' mi'jnääy' jne' he' laan' ma'ra' joo'. Ja'ga' na' lää' jmi'ngo' he' kye' jne' la'. ²⁴ Ga'lääy' jne', he'ja' ma'cha' ba' o'jøh' dsē' jnan' he' lää' ba' jmi'ngo' jnan'. Pero wa'ra' jah' kih' ga'tēē' jne' he' la', mo'so' cha'

he- kih' he- jøø' ga' jne'. Jëeh', he- ma- tēē' jne', ¿he- la' jøø' ga' jne' tēēn'? ²⁵ Pero jne', tøøh' ba' jne' jøøñ' he- sa- ga' ma- tēē' jne', he- ja- hnøø' jmeen' jøh- dsē- jne'.

²⁶ Ja- ba' lä- ja-, Jmi- lle' Na- jngii' kway- be' lä- ma' sa- cha- be' jnän'. Jëeh', sa- kyuu~ jne' ha- lä- chuun' kyaah' Dio, pero Jmi- lle' Na- jngii' cheh' nē' jnän', ki- hoo~ ngiiy- jnän' kyaah' juu' he- sa- kēh' jne' jmi' hlēēhn'. ²⁷ Dio hi- jēē- kwee- ha- lä- la' neh- tuh- dsē- jne', hi- he' ñe- hee- na- he- ngii' Jmi- lle' Na- jngii' ', jëeh' lä- hyoh- dsē' Dio ba' ngiiy- jnän' hi- laa' kyaay'.

²⁸ Jne' hi- hnää' Dio, ñe' jne', he- llu' jnän' ba' ja- lä- jē- he- dsa- ngēē' jne', jne' hi- na- teeh' kyaa' Dio lä- koo- hu' dsē- kiyh' he- ma- na- la- jää'. ²⁹ Jää' ma- kyuu' Dio lä- jēē- dsa- kyaa' hi- lä- ja- ga- jmääy' kwaat- lä- ma' to- nē', mah' leey' lä- koo- laa' jooy'. Lä- jwē' ja-, leey' Cristo to- nē' jee' kih' jwēē' dsa- kyaay'. ³⁰ Hi- lä- jēē- hi- ga- jmääy' kwaat- lä- ma' to- nē', ga- tēēyh' hi- he'. Hi- lä- jēē- hi- ga- tēēyh', ga- jmääy' lluu'. Hi- hi- ga- jmääy' lluu' he', ga- jmääy' kaah'.

³¹ ¿Hee- ga' na- jäh' jne' na'? Cher- mah' Dio kyaah' jne', ¿hi- na- hi- lla- dsēē' jne'? ³² Sa- ga- kooy' dsēy', ma- ra- he- ga- ngēē' bih' jooy' ga- juu' kwaat- jnän'. Ha- ga' sa- kwēēyh' jne' lä- jē- he- jmee' bi' jnän'. ³³ ¿Ha- ta' jä- hi- hnēē' hi- ma- na- lleeh' kyaa' Dio? Hñii' ba' Dio jmääy- lluu'. ³⁴ ¿Ha- ta' jä- hi- taah' jne' cha- je-? Cristo ga- juu' jnän' hi- ja- ma- la- koo- ga- juuy' ja-, ga- lä- jiiyh' ka- läh'. Hi- ja- ma- la- koo- ga- lä- jiiyh', na' gyay' jwoo' ra- lluu' kih' Dio ngiiy' jnän'. ³⁵ ¿Ha- ta' jä- he- ha- jnän' he- hnää' Cristo jne'? ¿Che' kyaah' he- jēē' jne' wi', che' kyaah' he- la' jwēēh'

jnän', he- kwa- dsa- jnän', he- sa- cha- he- kih- hihñ-, he- sa- cha- hmiih- he- kyēhn', he- hi' goo- jnän', o he- juu' jne'? ³⁶ Lä- koo- na- si- juu' kih' Dio:

Kih' he- tøøh' jnääh' kyaah' hne-, he- ja- lä- jē- jmi' ba' hi' goo- juu' jnääh'.

Jmee- dsa- kwaat-, laa' jnääh' lä- koo- jah' hi- jngēēyh'.

³⁷ Kih' jee' lä- jē- he- ja-, ma- ra- he- leh- ba' jne' kyaah' be' kih' Cristo hi- hnää' jne'. ³⁸ He- ja- jmeen' dsoo', ni- he- juu' jne', ni- he- cha- jmi- gyuu- la-, ni- ángele, ni- hi- laa' ta' juuh-, ni- hi- na- høø- ga' be', ni- he- cha- na', ni- he- na' ga' lä- jnä' ta' cha- nē', ³⁹ ni- he- cha- gyuuh', ni- he- cha- neh- hwa', ni- he- ga' jyoh' he- ma- na- la- kih' Dio, sa- tää- jñuuh' lä- koo- te' he- hnää' Dio jne', he- ga- mi- jnäay- jnän' ta- la- kih' Cristo Jesús Dsa- jøøh' jnän'.

9

Ga- jä- ta- koo' dsa- Israel hi- ma' laa' kwaat-

¹ Jnä' hi- laa' kyaah' Cristo, ju' dsoo' na- jwēēhn- hnäh', sa- ta- juun'. Hi- Jmi- lle' Na- jngii'

' jmee- ju' dsoo' ko- jøh' kyaah' jnä', ² he- meeh- dsēn- cha- miih-. Lä- jē- jmi' ba' jii- tuh- dsēn'.

³ Hnoon' jä- dso' jwi' nē' kin-, hnoon' jän' ta- koo' kih' Cristo ha- ga- che- lä- ja- le' llu' kih' øøhn' hi-

te- ju- kin- kyaah', ⁴ hi- laa' dsa- Israel. Dio ga- jmääy' lä- koo- jooy', hi- ga- mi- jnäay- jmeē' je- kiyh'

hi- ga- jmee' Dio hmooh' kyaayh', ga- tooyh- gooy- ley kih' Moisé, hi- ga- jmeey' mada- he- jmee- dsa-

he- juuh- kiyh', hi- ga- bääyh- hñiiy' ha- lä- jmeey' kyaayh'. ⁵ Dsa- Israel he' laay' sa- ju- kih' dsa- ma- kaah' kyaa' jnääh' hi- ma' chaa- llo' joo'.

Hi- jee' kyaa' jnääh' ya- hēē' Cristo

laay' dsa- jmi-gyuu. Hi- he' laa' Dio, hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jëe'. Lä-ja- wa' hån' kiyh' ga-lä-jë' joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

Dio sa- dsëe- dsoo' he- ga-jä' dsa- he' ta- koo'

6 Ja- he- sa- ga-mi-te' Dio juu' kih' kyaah' dsa- Israel, he- ga-jäy' ta- koo'. Jëeh' ja- lä-jëe' sa-ju- kiyh' laa' ma-ra- dsa- Israel. 7 Ni- ja- lä-jëe' sa-ju- kih' Abraham, laa' ma-ra- joo'y'. Lä-la- ba' jäh' Dio siyh': "Ma-la- sa-ju- kih' Isaac ba- lee' dsa- kyaah'." 8 Lä-la- ba- hnøø' jäh' juu' la-. Ja- kih' he- ga-lä-chaä- dsa- jee' kih' hi- na-hñaah' chaä-, he-ja- laay' joo' Dio. Ma-la- dsa- hi- dsa-lä-chaä- lä-koo- ga-bääh- Dio hñii' kyaah', hi- he' ba' jmääy- kwaat- laa' ma-ra- sa-ju- kiyh'. 9 He- la- ba' ja- he- ga-bääh- Dio hñii', ga-jäyh': "Ja- ba' jii- la- jän- jyoh' ji- ñe-, hi- lä-chaä- joo' Sara."

10 Ja- ma-la- he- ja- ga-la'. Jaa- ba' jmi- lä-uu' joo' Rebeca, hi- ga-lä-chaä-. Hi- he' he' dsa- ma-gyuh- jnän' Isaac. 11 Sa- ga- ma-lä-chaä- gyuu- suu- he', hi- ni- sa- ga- ma-jmee' gyuu- suu- he' ni- he- hñih' ni- he- llu'. Ma'ja- ba' ga-lleeh- Dio jaa- hi- ga-laa' kyaay', lä-ja- ba' ga-jä' koo- hweh-, Dio le' lleeh- hi- na- hi- hnäy'. Sa- la' kwaat- hee- na- he- jmee- dsa-, Dio ba' he' hi- téeh- dsa-. 12 Lä-la- ga-jäh' Dio siih' Rebeca: "Hi- mäh' ba' jmee' hih' kih' hi- jøøh'." 13 Juu' na- jeeh' kwee- lä-koo- na-sii- jee' la-: "Jacob ba' ga-lä-hnaah-, pero Esaü ga-jmään- ta- koo'."

14 ¿Ha- lä- jäh' jne' ja-? ¿Che' jmee- Dio hñih' he- jmeey- lä-na-? Ni- miih- sa- la' lä-ja-. 15 Jëeh', lä-la- ga-jäh' Dio siih' Moisé: "Lä-ñih' dsën- kih' hi- lä- dsën- hi- lä-jøh- dsën- kyaah' hi- lä- dsën- ka-läh'." 16 Sa- la' kwaat- lä- hnøø' dsa-, ni- kih' he- jmee-

dsa- lä-bii'. Ni- miih- sa- la' lä-ja-. Lä-ñih' dsë' Dio kih' dsa- hi- lä- dsëy' ba'. 17 Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio lä-koo- ma' ga-hlëeyh' kyaah' Faraón: "Ma-llaan- hne- jøøh' mah' jëe' dsa- ha- koh' sa- cha- be' kin- he- mi-jnään' në' kyah', mah' lä-ja- lä-kyuu- dsa- jnä' lä-kaa- jmi-gyuu-", ga-jäh' Dio. 18 Jee' ja- dsa-lä-jnä', lä-ñih' dsë' Dio kih' hi- lä- dsëy' hi- lä-ja- kih' hi- lä- dsëy' jmeey' lä-chaayh- cha-gamiih-.

19 Cher'mah' hne- jwiih' jnä': "¿He-la' ja- bääh- Dio jne' dsoo? Jëeh', sa- chaä- ni- jaa- hi- lih' ha' kih' Dio kih' he- lä- dsëy' jmeey'."

20 Pero jnä' jeehn' kyah' lä-la-: "Hne- dsa-ñuuh-, ¿hee- laah' hne- mah' ti'chooh' juu' kyaah' Dio?" Sa- le' hlëeh' mi'hya- siyh- tē-hya: "¿He-la' ma-jmääh' jnä' lä-na-?"

21 Cha- jwë' kih' tē-hya- jmee' lä- lä- dsëy'. Kyaah' ja-ba' tu'jii' ja-, jmeey' mi'hya- he- la' na-hñaah' hi- jmeey' mi'hya- wa' la' cha-la'.

22 Hi- ha- lä- jäh' jne' kih' he- la-. Dio hnøøy' mi-jnäay- lä-koo- ya-jëe' dsëy', hi- hnøøy' nuu' dsa- ha- lä-la' be' kiyh', pero sa- jmeey' lä-cha' ja-, kwëeh- ba' dsëy' cha-miih- kyaah' hi- lle' kih' dsa-nää' kyaah' dso'jwi'. 23 Hi- lä-ja- ka-läh' hnøøy' jëe' dsa- ha- koh' na-hñaah' sa- la' ya-jwii' kiyh', he- mi-jnäay- kih' hi- lä-ñih' dsëy', he' ba' hi- ga-mi-lluuy' lä- ma' to-në' mah' tēyeh' ya-jwii' kiyh'.

24 Lä-ja-, lä-kye' jne' ma-tēyeh- na'. Hi- ja- ma-la- hi- laa' judiu, ja-ba' lä-ja- ma-tēyeh- hi- sa- laa' judiu. 25 Lä-koo- ga-jäh' Osea:

Kih' dsa- hi- sa- laa' kyaan-, mi-chee- jnih' "Dsa- kyaan-".

Dsa- hi- sa- ma' hnaah-, na' ma-hnaa- jnih'.

26 Ja-ba' jee' ga-jäyh' ja- "Sa- laah' hnäh' dsa- kyaan-",

ja-ba' jee' ja-, loo~ koo- jmii' jäh-
 "Laah' hnäh' joo' Dio jiih-".

27 Ja-ba' lä'ja- ga-hlëéh' Isaia kih'
 dsa- Israel: "Ma-ke- jwëë' jwërte
 sa'ju- kih' Israel lä'koo- mi 'sii'
 he- cha- cha'hoo' jmi-ñeeh-, pero
 miih- go-te- ba' hi- lää'. 28 Jëéh',
 ma-ra- he- jmee' ba' Dio lä'koo-
 ga-jäh' le' kih' hi- na-bääh' dsoo'
 lä'kaa- jmi-gyuu-. Chah' ba'llay'ta'
 kyaah' ju'dsoo' jmah'." 29 He- la-
 na- ga-jäh' Isaia jää':

Wa-ra- jäh' kih' Dio, hi- cha-
 ga-lä'jé- be' kih', ga-heey'
 lä'jéë- jne' dsa- Israel,
 ma' le' jnän- lä'koo- ga-la' kih'
 hi- ma'tääh' jwii- Sodoma
 kyaah' jwii- Gomorra.

30 Juu' la- ma-jä- lä'la-. Dsa-
 hi- sa' laa' judiu hi- sa' ma' jmee-
 he' ma' hnaayh- Dio, ga-hwëëy-
 lluu' lä'llu' he- ga-lä'dsoo' dsëy'.

31 Pero dsa- judiu hi- ma' hoo- ley
 ha- lä' jee' ma' hwëëy- lluu', sa-
 ga-liyh' ma' jäy' lluu'. 32 ¿He-la-
 sa- ga-liyh'? Kih' he- ma' hnooyh-
 ha- lä' jee' ma' hwëëy- lluu' kyaah'
 he- mi-tey' ley. Lla- he- ma'
 jmeey' dsoo' dsëy' kih' Dio, ga-tëyh'
 kyaah' kuu' he- jmee- dsa-tëh'
 dsa-. 33 Lä'koo- na-sii- juu' kih'
 Dio:

Jee' jwii- Sión la- kyen- kuu' he-
 jmee- dsa-tëh' dsa-, kyen-
 hloo- he- jmee- täh- dsa-.

Pero hi- jmee- dsoo' dsë' kiyh',
 jih'koh' sa- jäy' kyaah'
 o-hih-.

10

Ga-jä' ta- koo' dsa- Israel, kih'
 he- sa- ga-lä'dsoo' dsëy'

1 Qøhn', ma-ra- ju'dsoo', lä'kaa-
 tuh-dsën- hnoon' wa' lää' dsa- Is-
 rael, lä'ja- ngiiñ' kiyh' kih' Dio.

2 Jnä' jmeen- ju'dsoo' kiyh', ma-ra-
 he- kwa- bih' be' hnaayh- Dio pero
 sa- ngëëy' ha- lä' hnøø' Dio. 3 Sa-
 ngëëy' ha- lä' jmää- Dio lluu' dsa-.

Hnooyh- ha- lä' jee' hwëëy- lluu'
 kyaah' lä'jé- he- jmeey- hñii' bih',
 he- ja- sa- jmeey- he- ha- lä' jmää-
 Dio lluu' dsa-. 4 Kyaah' Cristo
 ga-lä'te' ley kih' Moisé mah' hwëë-
 lluu' dsa- hi- ma-dsoo' dsë' kiyh'.

5 Moisé ga'jmeeh' juu' ha-
 lä' jee' hwëë- lluu' dsa- kyaah'
 ley. Ga-jäh' lä'la-: "Cher'mah'
 hi- ga-mi-te' kih' ley ja-, ja-ba'
 ley ja- jmee' chaay'." 6 Pero
 he- hwëë- dsa- lluu' kyaah' he-
 ma-dsoo' dsëy', lä'la- ba' ga-jäh'

Moisé: "Ta- jmee- huu'dsë- lä'la-:
 ¿Hii- na- wii' gyuuh'?" (He- la-
 hnøø' jäh-: hnøøy' he- dsa-kyaay'
 Cristo.) 7 "Ni- ta- jmee- huu'dsë-
 lä'la-: ¿Hii- na- jñaa' ta- neh-

hwa'?" (He- la- hnøø' jäh-: lä'koh'
 lä' ma-na- juu' ba' Cristo mah'
 dsa- chaayh' jee' kih' hi- na- juu'.)

8 ¿Hee- ga' ga-jäh' Moisé? "Jäh'
 go-te' ba' cha- juu' la- kyah',
 ma-hä' ba' hoo'h' hi- ma-hä' ba'
 neh- tuh-hoh' ka-läh'", ga-jäh'.
 He- la- ba' ja- juu' he- kwa- jnääh'
 , he- hnøø' jmeen' dsoo' dsë- jne'.

9 He- ja-, cher'mah' hñaa'h' jawah':
 "Jesús laa' Dsa-jøøh' kyaan-", hi-
 cher'mah' jmeeh- dsoo' hoh', Dio
 ga-chaayh- jee' kih' hi- na- juu',
 ma-laah' ba' hne-. 10 Jëéh', kyaah'
 he- ma-dsoo' dsë- jne', hwëë- jne'
 lluu'. Hi- kyaah' he- jäh' jne', Jesús
 he' laa' Dsa-jøøh' kyaan-, lä'jwë'

ja- ma-na- laa' ba' jne' ja-. 11 Jee'
 na-sii- juu' kih' Dio, jäh' lä'la-:
 "Ga-lä'jéë- hi- ma-dsoo' dsë' kiyh',
 jih'koh' sa- jäy' kyaah' o-hih'."

12 Kwee- ba' laa' dsa- judiu kyaah'
 hi- sa' laa' judiu. Jëéh', ja- ba' Dio
 kya- jee' lä'jéë-. Ja- kyaah' hih-
 mi-jääy' lä'jéë- hi- tääh' ngii' kiyh'.

13 Lä'la- na-sii- ka-läh': "Lä'jéë-
 hi- chu- kyaah' Dsa-jøøh' jnän',
 hi- he' ba' lää'."

14 ¿Ha- lä' ngii' dsa- kih' Dio
 cher'mah' sa- ma-dsoo' dsëy'
 kiyh'? ¿Hi- ha- lä' lä'dsoo' dsëy'

11

kiyh¹, cher'mah¹ sa⁺ ma⁻nuuy¹ juu¹ kiyh¹? ¿Ha⁻ lä⁻ nuu¹ dsa⁻ cher'mah¹ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ kwa¹ juu¹? ¹⁵ ¿Ha⁻ lä⁻ kway¹ juu¹ cher'mah¹ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻cheey¹? Lä⁻ koo⁻ jäh¹ jee¹ na⁻si⁻: "Peer⁻ na¹ hñaa¹ la¹ wa¹ ra¹ ja¹ jaa⁻ hi⁻ ngëe⁻ ju¹ hmëe⁻ he⁻ jmee⁻ hii¹ ti¹ kih¹ dsa⁻."

¹⁶ Pero ja⁻ lä⁻ jëe⁻ israelita ma⁻heeh⁻ ju¹ hmëe⁻ la⁻. Nuu⁻ da¹ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh¹ Isaia: "Hne⁻ Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁺, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ juu¹ he⁻ ma⁻kwa¹ jnääh¹ la⁻", ga⁻ siyh¹ Dio. ¹⁷ He⁻ ja⁻, wa¹ ra¹ ga⁻ nuu¹ jne¹ ju¹ hmëe⁻, jmee⁻ dsa⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne¹. Hi⁺ juu¹ he⁻ nuu¹ jne¹ ja⁻, la¹ juu¹ kih¹ Dio ba¹ ja⁻.

¹⁸ He⁻ ja⁻ ngiin¹ ka⁻ läh¹ juu¹: ¿Che¹ sa⁺ ma⁻ nuu¹ israelita juu¹ la⁻ jää¹? ¿Ha⁻ lä⁻ sa⁺ ma⁻ nuuy¹? Lä⁻ koo⁻ jäh¹ juu¹ kih¹ Dio:

Lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ ma⁻ lloo¹ juu¹ kiyh¹,

lä⁻ ku¹ lä⁻ jii¹ hwa¹ ma⁻ nuu¹ dsa⁻ juu¹ la⁻.

¹⁹ Jwahn⁺ ka⁻ läh¹: ¿Che¹ sa⁺ ga⁻ lä⁻ ngëe⁻ dsa⁻ Israel? Nuu⁻ da¹ hnäh¹. To⁻ nē¹ Moisé ga⁻ ngëe⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ he¹ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh¹ Dio siyh¹:

Jmeen⁻ lä⁻ lleeh⁻ hnäh¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ kwaat⁺,

llan⁻ hnii⁻ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ngëe⁻ ni⁻ miih⁻.

²⁰ Hi⁺ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹ Isaia ga⁻ tuu⁻ dsëy¹ ga⁻ juuyh¹ kih¹ dsa⁻ he¹, kyaah¹ juu¹ he⁻ ga⁻ ngëe⁻ Dio kiyh¹:

Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma¹ hnaah⁻ jnä¹ ga⁻ jnäayh⁻ jnä¹,

ga⁻ mi¹ jnäan¹ hñiin⁺ kih¹ hi⁻ sa⁻ ma⁻ chuuy¹ kyaah¹ jnä¹, ga⁻ jäh¹ Dio.

²¹ Pero kih¹ dsa⁻ Israel, ga⁻ jäh¹ ka⁻ läh¹: "Lä⁻ jë⁻ jmi¹ ga⁻ hñin¹ goon⁻ nē¹ kyah¹ hnäh¹. Peer⁺ chaa¹ hnäh¹, sa⁻ hii⁻ lä⁻ nuuh¹ hnäh¹ kin⁺."

Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ laa¹ ba¹ ko⁻ llaa¹ dsa⁻ Israel

¹ ¿Ha⁻ lä⁻ jwahn⁻ ja⁻, che¹ ga⁻ bee¹ Dio lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ kyaa¹? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la¹ lä⁻ ja⁻. He¹ ba¹ israelita jnä¹. He¹ ba¹ sa¹ ju⁻ kih¹ Abraham jnä¹, hi⁻ laan¹ sa¹ ju⁻ kih¹ Benjamín.

² Sa⁻ ga⁻ bee¹ Dio lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ lleeyh⁻ jää¹. Che¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ na⁻ si⁻ kih¹ Elía, he⁻ ga⁻ hnëey¹ dsa⁻ Israel dsa⁻ gooy¹, lä⁻ koo⁻ ma¹ ga⁻ chuuy¹ kyaah¹ Dio:

³ "Dio Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁺, dsa⁻ he⁻ ma⁻ jngëeh⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ngëe⁻ juu¹ kyah¹ hi⁻ ma⁻ heey¹ lä⁻ jë⁻ na¹ hyoo¹ kyah¹. Hñii⁺ ba¹ jnä¹ ma⁻ jän¹, hi⁻ hnøøy¹ jngëeyh¹ jnä¹ ka⁻ läh¹", ga⁻ jäh¹ Elía. ⁴ Nuu⁻ da¹, ha⁻ lä⁻ ga⁻ jäh¹ Dio siyh¹: "Na⁻ hñan⁻ ga⁻ gyii⁻ mil dsa⁻ ñuu¹ hi⁻ laa¹ kyaan⁺ hi⁻ sa⁻ ma⁻ juuyh¹ jne¹ cha¹ nē¹ Baal."

⁵ Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ na¹, ma⁻ chaa⁻ ga⁻ miih⁻ dsa⁻ Israel hi⁻ ma⁻ na⁻ lleeh⁻, kih¹ he⁻ llu¹ dsë¹ Dio kyaayh¹.

⁶ Cher'mah¹ ma⁻ na⁻ lleeyh⁻, kih¹ he⁻ llu¹ dsë¹ Dio, ja⁻ kih¹ he⁻ ga⁻ jmeey¹ ta¹ llu¹ ja⁻. Hi⁻ wa¹ ra⁻ jäh¹ kih¹ ma⁻ na⁻ lleeyh⁻ kih¹ he⁻ ma⁻ jmeey¹ ta¹ llu¹, mo⁻ so⁻ la¹ kwaat⁻ he⁻ llu¹ dsë¹ Dio kyaayh¹.

⁷ ¿Ha⁻ ba¹ lä⁻ ga⁻ la¹ ja⁻? Sa⁻ ga⁻ jnøøh¹ dsa⁻ Israel he⁻ ma⁻ hnooyh⁻. Lä⁻ jëe⁻ hi⁻ na⁻ lleeh⁻ kyaa¹ Dio, hi⁻ he¹ ba¹ ga⁻ jnøøh¹. Pero kih¹ hi⁻ jñah¹ he¹ ga⁻ jmeey¹ Dio hwah⁻ dsëy¹ cha⁻ ga⁻ miih⁻.

⁸ Lä⁻ koo⁻ na⁻ si⁻: "Dio ga⁻ kah¹ ga⁻ gwëh¹ hu¹ dsë⁻ kih¹ dsa⁻ he¹, hi⁻ ga⁻ jmeey¹ sa¹ jnä¹ mi⁻ nëy¹ hi⁻ ga⁻ jmeey¹ ga⁻ lä⁻ gwëey⁻. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jäh¹ lä⁻ jiih¹ na¹." ⁹ Hi⁺ ga⁻ hlëeh⁻ David kih¹ dsa⁻ he¹ ka⁻ läh¹:
Lä⁻ jë⁻ he⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ hñah⁻ hnäh¹

wa¹ dsa⁻ jiih¹ lä⁻ koo⁻ sa¹ lä⁻ hi⁻ lä⁻ koo⁻ sa¹ hma¹ ka⁻ läh¹.
Mah¹ he⁻ ja⁻ jmee¹ tēh¹ hnäh¹, hi⁻ ja⁻ ba¹ he⁻ ja⁻ la¹ jñeeh¹ hnäh¹.

10 Wa' tuu' mi'neh' hnäh' mah' sa' le' jëeh' hnäh',
wa' jluu' ' ka'luuh' hnäh' lä-
ma' na' jluu' na' kyaah' løø'
he' kyeh' hnäh' na', ga' jah'
David.

11 He' ja' jwahn': Lä' ma' ga' tēh'
dsa- Israel, ¿che' lä' ga' tayh' ja' ba'?
Ni' miih- sa' la' lä' ja-. Ta' la'
kih' he' ga' tēyh' ja-, he' ja- ga' na'
jwē' lää' dsa- hi- sa' laa' israelita
mah' lä' ja- lä' hee' dsē' dsa- Israel
hnaayh- Dio ka' läh' lä' hmēē'.
12 Kih' he' ga' tah' dsa- Israel dsoo',
he' ja- ga' la' llu' kih' lä' jēē' dsa-
jmi' gyuu'. Hi' kih' he' ga' jay'
ta' koo', he' ja- jnaah' la' kih' hi-
sa' laa' judiu. Ha- ga' sa' le'
llu' cha' ga' miih- kih' lä' jēē' dsa-
wa' ra- ga' jeeyh- ka' läh' kyaah'
Dio.

13 Pero cha- he' jwēēhn- hnäh'
dsa- hi- sa' laa' judiu. Jëeh'
na' hñaan' laan' apóstol mah'
hlēēhn' dsa- hi- sa' laa' judiu,
he' ja- jmeen- kyee' ta' he' jmeen-
la-. 14 Hnoon' wa' ra- jah' kih' dsa-
hi- te' ju- kin' kyaah', lä' lliyh-
kyaah' hnäh', ha- ga- che- lä' ja-,
lä' hee' dsēy' hnaayh- Dio ka' läh',
mah' lää' ko' llaa'. 15 Kih' he' ga' jay'
ta' koo' dsa- judiu, he' ja- ga' jiih'
juu' kih' dsa- jmi' gyuu' kyaah' Dio.
¿Ha- lä' le' kih' dsa- judiu, wa' ra-
ga' jeeyh- kyaah' Dio ka' läh'? Le'
kiyh' lä' koo- he- ma- lä' jiiyh' he-
ma' na' juuy'. 16 Cher' mah' la'
kwaat-, la' kih' Dio he' niih' he-
hwēē- to' nē', lä' ja- la' kiyh' ka' läh'
lä' jē- tu' ka' he- dsa- chaä'. Hi-
cher' mah' la' kih' Dio jmoo' hma-,
lä' ja- la' kiyh' sa' goh' ka' läh'.

17 Dsa- judiu he' laa' lä' koo-
sa' goh' hma- olivo llu'. Lä' koo-
dsa- hla' goh' hma-, lä' ja- ga' la'
kih' ko' llaa' dsa- judiu he'. Hi-
hne- dsa- hi- sa' laa' judiu, laah'
lä' koo- sa' goh' hma- olivo nuu-.
Hi- ma' heh- hne- høø' dsa- judiu

he', lä' koh' he- ma- na- chuh-
dsöh' hma- olivo llu'. Hi' kyaah'
he- ja-, ma- tēēh' be' ma- laah'
koo- ba' kyaah' hma- olivo ja-.
18 Ta' jmää- hñaah' jøøh' kyaah'
gooh' hma- ja-. Jëeh' sa' cha- he-
kih' he- jmääh' hñaah' jøøh'. ¿Che'
sa' ñeh', ja- he' hne- ääh' jmoo'
hma- ja-? Jmoo' hma- ja- ba' ääh-
hne-.

19 Ha- ga- che- ga' chiih' jnä':
"Ga' hla' gooh' hma- olivo ja-,
he' ja- ga' kwa' jwē' kin- he-
ga' hen' høø' ' dsa- judiu he'."

20 Dsoo' ba' lä' ja- ga' la'. Pero
Dio ga' hwēē' dsa- he' høøy' jee'
ma' tääyh', kih' he- sa' ga' jmeey'
dsoo' dsēy'. Hi- hne-, llu' la' kyah',
kih' he- ma- dsoo' hoh'. He' ja-
ta' jmää- hñaah' jøøh', hnøø' wa'
gah' ba'. 21 Jëeh', cher' mah' sa'
ga' lä' jøh- dsē' Dio kyaah' sa' goh'
hma- llu' ja-, ni' lä' ja- sa' lä' jøh-
dsēy' kyaah' hne-.

22 Kye- da' hnäh' kwaat-,
cha- miih- llu' dsē' Dio hi- lä' ja-
hääy' ka' läh'. Kyaah' dsa- hi-
ga' hwēēy' he', ga' lä' hääy'. Pero
kyaah' hne- llu' dsēy', cher' mah'
sa' jmeeh- ta' koo' he- llu' dsēy'
kyaah' hne-. Pero cher' mah'
ga' jmeeh' ta' koo', le' kyah' lä' koo-
ga' la' kih' dsa- he'. 23 Cher' mah'
dsa- he' ga' jeeh- ka' läh' jmeey'
dsoo' dsēy' kih' Dio, dsa- heey'
ka' läh' høøy' jee' ma' tääyh'. Dio
cha- cha- miih- be' kih'. Le'
chaayh- ka' läh' lä' hmēē'. 24 Hne-
dsa- hi- sa' laa' judiu, hi- ma' laa'
' kyaa' hma- olivo nuu-, ga' laah'
hne- kyaa' hma- olivo llu', ma' ke-
sa' lle' ma' le' lä' ja-. Ha- ga' sa' le'
chuh' ka' läh' sa' goh' hma- olivo
llu' kyaah' ma' ra- chaah' kih'.

25 Øøhn', hnoon' lä' ngēēh' hnäh'
juu' he' ma' na- hmää' jää' mah' sa-
jmääh' hnäh' hñaah' kaah'. Dsoo'
ba' ga' lä' chaah' dsa- Israel pero
ja- lä' jēē-. Kih' he' ja-, ga' jay' ta'

koo' lä' jiih' dsëë' lä' jëë' hi' sa' laa'
judiu heeyh' juu' kih' Dio. ²⁶Ma' ja'
ga' lää' lä' jëë' dsa' Israel, lä' koo'
na' sii' juu' kih' Dio:

Jwii' Sión ya' hëë' jaa' hi' lää' dsa',
chey' dso'kye' kih' lä' jëë' sa' ju'
kih' Jacob.

²⁷He' la' ja' hmooh' he' ga' jmeen'
kyaah' dsa' judiu,

wa'ra' ga' tē' jee' chen' dso'kye'
kiyh', ga' jāh' Dio.

²⁸Dsa' judiu he' na' hōōyh'
kih' ju' hmëë', he' ja' ga' la' llu'
kyah' hnäh'. Pero ta' la' kih'
he' ma' na' lleeh' dsa' judiu he',
he' ja' lä' ma' hnää' ba' Dio, kih'
he' ga' lä' hnäy' dsa' ma' gyuh'
kya' jnääh'. ²⁹Wa'ra' ga' tēeh'
Dio dsa', sa' mi' sii' juu' kiyh'.
Hi' lä' ja' wa'ra' ga' kwëëyh' dsa'
he' la' kwëëyh', sa' koo' ka' läh'.
³⁰Jää' ba' sa' ma' nuuh' hnäh' kih'
Dio, pero ma' lä' nih' dsëy' hnäh'
kih' he' ga' lä' chaah' dsa' judiu
kyaayh'. ³¹Ja' ba' lä' ja' na', sa'
nuuh' dsa' judiu he' kih' Dio. Pero
ma' ra' he' lä' nih' ba' dsë' Dio
kyaayh', lä' koo' ga' lä' nih' dsëy'
kyah' hnäh'. ³²Ga' kwa' ba' Dio jwë'
he' ga' lä' chaah' ga' lä' jëë' dsa'
mah' lä' ja' lä' nih' dsëy' kih' lä' hii'
në' ba'.

³³He' ba' che' kyuu' Dio. Peer'
cha' cha' miih' hu' dsë' kiyh'. Ni'
jaa' sa' lloo' lä' ngëë' lä' koo' la'
hih' he' jmee' Dio, hi' ni' sa' dsëë'
jne' lä' ngëë' jne' ha' lä' la' jwë'
kiyh'. ³⁴¿Ha' cha' hi' ngëë' ha'
lä' la' hu' dsë' kih' Dio? ¿Ha' cha'
hi' lih' kwëëyh' nuuh'? ³⁵¿Ha'
cha' hi' ga' kwëëh' Dio miih' he'
cha' kiyh', mah' jmeey' bii' jiih'
Dio ka' läh'? ³⁶Jëeh', lä' jë' he'
cha', gwa' kih' Dio ba' ja', hñii' bih'
ga' jmeey', kiyh' ba' la' ga' lä' jë'.
Lä' ja', wa' jmeen' juuh' kih' Dio
jnän' lä' jë' joh' jmi' cha'. Wa' la'
lä' ja'.

12

Hnøø' ngëë' jne' hñaan' kih' Dio

¹Øøhn', lä' llu' he' ga' lä' ñih' dsë'
Dio jne', he' ja' na' chuun' kyaah'
hnäh' ngëë' hnäh' hñaa' kih' Dio
lla' he' jngëeh' hnäh' jah' në'
na' hyoo'. Jëeh' he' ngëë' jne' hñaan'
kiyh', he' na' ba' la' na' jngii'
kih' Dio hi' tih' dsëy' ka' läh'.
Koo' he' na' ba' lle' kih' jmeeh'
hnäh' hi' jmee' jmi' kiyh'. ²Ta'
jmeë' hnäh' lä' koo' jmeë' dsa'
jmi' gyuu'. Hnøø' lä' sëeh' hnäh',
wa' lä' hmëë' hu' dsë' kyah' hnäh'
mah' lä' kyuu' hnäh' lä' jë' he' tih'
dsë' Dio. Jëeh', sa' jmä' kiyh' he'
la' wa' la' cha' la'. He' llu' jmah' ba'
tih' dsëy'.

³Na' hñaan' ta' la' kih' he'
llu' dsë' Dio kyaah' jnä', he' ja'
jwëeh' hnäh', ta' ngëë' hnäh' jwë'
lä' koo' laah' hnäh'. Jmeë' hnäh'
hu' dsë' lä' koo' lle' kyah' hnäh' ba'
kyaah' lä' koo' te' he' ma' hñah'
hnäh' kih' Dio. ⁴Lä' koo' la' kih'
jmi' ngo' jnän', cha' cha' miih' he'
na' ku' na' chah' kyaah', pero sa'
la' koo' ba' ta' kiyh'. ⁵Ja' ba' lä' koo'
la' jmi' ngo' jnän', lä' ja' jwëë' jne'
kih' Cristo, hi' koo' ba' ma' laa'
jne' jee' lä' jëë' jne' kyaayh'. He' ja'
la' lä' koo' he' na' ku' na' chah'
lä' jëë' jne' ko' jøh'. ⁶Lä' jaa' lä' jaa'
jne', ga' hñah' jne' ma' koo' nëë'
ta' he' jmeen', kih' he' llu' dsë'
Dio kyaah' jne'. He' ja', cher' mah'
hi' ga' hyoh' ta' he' ngëëy' juu'
kih' Dio, wa' ngëëy' lä' koh' te'
he' ma' lä' dsoo' dsëy' ba'. ⁷Hi'
cher' mah' hi' ga' hyoh' ta' he'
jmeey' ta' he' kih' dsa', wa' jmeë'
bih'. Hi' cher' mah' hi' ga' hyoh'
ta' he' mi' tēy' dsa', wa' mi' tēy'
ba'. ⁸Hi' cher' mah' hi' ga' hyoh' ta'
he' hlëëyh' dsa', wa' hlëëh' bih'.
Hi' hi' ga' hyoh' ta' he' kway' he'
cha' kiyh' kwëëyh' dsa' kyaayh',
wa' kwa' bih' ja' kyaah' hih'. Hi'

hi- ga-hyoh' ta' he- kay' ne' kih' dsa-kyaa'yh', wa' jmee' bih' kwee-. Hi- hi- ga-hyoh' ta' he- la-nih' dsëy' kih' dsa', wa' jmeey' la-kaa- tuh-dsëy'.

9 Jmee' hnaah' dsa-kyaa'h' pero ja- koo- jmeeh- ba'. Jmee' hnäh' ta- koo' he- hlih', go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' he- llu' jmah' ba'. 10 Wa' hnaah- hnäh' ooh' hnäh' la-koo- lle' kih'. Jmee' kyee' ga' ooh' hnäh' la-koh' ga' hnaah' hnäh'.

11 Kwa' hnäh' be', ta' jmee- hnäh' jwëh' hnäh'. Jmee' hnäh' ta' he' kih' Dsa-jøøh' jnan- la-kaa- tuh-hoh' hnäh'.

12 Wa' jëe- hoh' hnäh' kih' he- ma-cha- o-jøh' dsë- kyah' hnäh'. Wa' jøh- hoh' hnäh' he- jëeh' hnäh' wi', ta' tu' hnäh' he- chuuh- hnäh' kyaah' Dio.

13 Kwa' be' kih' hi- laa' kyaa' Dio cher'mah' cha- he- jmee- bii' kiyh'. Heeh' hnäh' llu' la-jëe- hi- tée- cha'neh- kyah' hnäh'.

14 Chih' Dio, wa' mi-jää' la-jëe- hi- jmeeh- hnäh'. Ngii' llu' kiyh', ta' jwä' dso'jwi' ne' kiyh'.

15 Wa' jëe- hoh' hnäh' kyaah' hi- jëe- dsë', hoo' hnäh' kyaah' hi- hoo'.

16 Wa' hii' koo- ba' huu'dsë- kyah' hnäh'. Ta- jmaä- hnäh' hnaah' kaah', heeh' hnäh' hi- ta-nee'. Ta- jmee- hnäh' kyuu- cha- miih-.

17 Ta- jiih' hnäh' hlih' kih' ni- jaa- hi- jmee- he- hlih' kyah' hnäh'. Kwa' hnäh' be' ha- la- jee' jmeeh' hnäh' he- llu' kih' la-jëe- ba'. 18 La- jiih' jee' le' kwa' hnäh' be' go-taah' hnäh' llu' kyaah' la-jëe- dsa-. 19 Oohn' hi- hnaah', ta- teeh' hnäh' jwi' kih' dsa-. Hnii' ba' Dio ga-tëe' heeyh' wi', la-koo- ma-na-sii': "Jnä' ba' teehn' jwi' kiyh', jnä' ba' mi'hmaahn' kiyh'", ga-jäh' Dio. 20 Lä-ja- na-sii- ka-läh': "Cher'mah' kyoh' hi- na-høøh' kyah' hnäh', kwëeyh' he-

kuyh'. Hi- cher'mah' la-kii- dsëy', kwëeyh' he- hiyh'. Kyaah' he- jmeeh- hnäh' la-ja-, ja- o-hih' kih' hi- na-høøh' kyah' hnäh'." 21 Ta- kwa- jwë' lla-dsëe' he- hlih' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' he- llu' jmah' ba', la-jwë' ja- lla-dsëe' hnäh' kih' he- hlih'.

13

Hnøø' mi'te' jne' kih' dsa ta'

1 Lä-jëe- jne', jmee- bii' mi'te' jne' kih' dsa-ta'. Jëeh' ni- jaa- dsa-ta' sa- tääh' ta-la-tääh'. Kih' Dio ba' ja' he- na-hnaa' la-jëe- dsa-ta'. 2 Cher'mah' hi- chaah- kyaah' dsa-ta', he- chaayh- kyaah' mada- he- ga-jmee' Dio ba' ja-. Hih' hi- jmee- la-ja-, hnooyh- ha- la- jwë' jee' dsooy' kyaah' dso'jwi' ba' ja-. 3 Sa- tääh' dsa-ta' mah' jøøyh' hi- jmee- he- llu'. Hi- jmee- he- hlih' ba' hii' goo- kiyh' kyaah' dsa-ta'. Cher'mah' sa- hnooh- hii' goo- kyah' kyaah' dsa-ta', jmee- he- llu' jmah' ba' mah' hlëeyh' llu' kyah'. 4 Dsa-ta' hi- tääh' na-hnaa' kih' Dio, na-hnaay' jmeey' he- llu' kyah'. Pero cher'mah' jmeeh- he- hlih', he-ja- ba' hii' goo- kyah'. Jëeh' sa- tääh' dsa-ta' he- koo- laay' dsa-ta' ta' jmah'. Na-hnaay' kih' Dio mah' llay' ta' la- hnøø' kih' hi- jmee- he- hlih' ba'. 5 Jmee- bii' mi'te' jne' mada- kih' dsa-ta' mah' sa- jmeeyh- jne'. Hi- la-ja- jmee- bii' mi'ten' mah' sa- cha- he- kih' hii' huu'dsë- jnan'.

6 Hi- lle' kih' mi'hmaah' dsa- ku'sih'. Jëeh' dsa-ta' na-hnaay' jmeey' la-koo- hnøø' Dio ba', koo- he- na- ba' la' ta' kiyh'. 7 Hnøø' mi'hmaah' hnäh' la-jëe- he- ääh- hnäh'. Cher'mah' koo' dsa- ku'sih', lle' kih' mi'hmaah' hnäh'. Cher'mah' he- ga' ga-tëeh' hnäh' mi'hmaah', ja- mi'hmaah' hnäh'. Ja- jiih' hnäh' juu' llu' kyaah' la-jëe-

hī- lāa' ta' hi' wa' gah' hnäh' miih-
kyaayh'.

⁸ Ja- mi-hmaah' hnäh' he- ääh-
hnäh' kih' dsa-. He- ää- jne' kih'
dsa' dsa-llaa' ba'. Pero he- hnää'
jne' dsa-kyaaahn', jih'koh' sa' ää-
jmi' llaa'. Jëeh', he- hnää' jne'
dsa-kyaaahn', he- ma-mi-te' jne'
lä'koo- jah' ley ba' ja-. ⁹ Lä-la- jah'
ley: "Ta- kaah' wa' hī- cha- hī-, ta-
jngëeh' dsa-, ta- hii' kih' dsa-, ta-
bääh' dsa- kyaaah' juu' ta-juu', ta-
wa' hee' hoh' he- ga' cha-", hi' cha-
ga' jyoh' nuuh' he- lle' në' ley. Pero
ma-mi-teh' ba' hne- lä-jë- nuuh'
la-, cher'mah' jmeeh- lä'koo- jah'
jee' la-: "Wa' hnaah' dsa-kyaaah',
lä'koo- hnaah' hñaaah'." ¹⁰ He-
hnää' jne' dsa-kyaaahn', sa' cha-
jwë' jmeen' he- hliih' kiyh'. Lä-jwë'
ja-, dsa-lä-te' lä'koo- lle' në' ley.

¹¹ Kye' da' hnäh' kwaan' ha-
lä- ngoo' la' jmi-gyuu-. Hnøø'
na-në' jne', jëeh' ma-ngoo' ya-jäh-
he- lää' jne'. Miuh' ga' hnøø'
na', lä'koh' ma' ga-heeh' jnih'.
¹² Ma-ngoo' hwë' ba' la-, ngoo'
ya-jäh- jmi'. Mo-so' wa' jmee'
ga' jne' he- hliih' lä'koo- tëë' dsa-
jmee' ta-la' hwë'. Wa' mi'lluu' jne'
hñaan' lä-hnøø' kih' hī- tääh' jee'
wa'je-. ¹³ Wa' jmeen' he- llu' jmah'
ba', lä'koo- tëë' dsa- jmee' jmi'.
Sa' wa' kih'hihn' ga-ngëë' jwëë', ni'
he- jmeen' cha'hiih', hī- më' hī-
ñuuh- sa' wa' jmeen' wa' la' cha-
la', ni' he- ga' jyoh' he- la' o-hih',
ni' he- hnee- jne', ni' he- wi' dsë-
jne'. ¹⁴ Wa' dsa'toohn' koo- hweh-
kyaaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.
Sa' wa' jmeen' he' kih' he- ngii'
jmi' ngo' jnän'.

14

Ta' wa' jmeen' jeh' dsë' øøh' jne'

¹ Heeh' hnäh' hī- sa- bee' kyaah'
he- ma-dsoo' dsëy'. Ta' hlëëh'
hnäh' kyaah' juu' wi', cher'mah'
sa' ga' ma' kyuuhyh- lä'koh' hnäh'.

² Ko-llaa' laa' le' ba' kuyh- lä-jë- he-
cha-. Hi' ko-llaa' hī- sa' cha- be'
kih', kuyh- ma-la' mi' he- jngëë-
dsa' ba'. ³ Hī- lāa' le' ba' kuyh-
lä-jë-, sa' wa' mi' kwayh' kih' hī-
sa' kuh-. Hi' hī- sa' kuh-, sa' wa'
kyey' kwaan' kih' hī- kuh-, jëeh'
ma-heeh- ba' Dio kiyh'. ⁴ Hee-
laah' hne-, he- kye' kwaan' kih'
hī- lāa' kyaa' jñah'? Hñii' ba'
dsa-juuy' ñe- che' jmeey' he- llu' o
che' jmeey' he- hliih'. Pero ma-ra-
he- go-hëë' bih' llu', jëeh' Dio cha-
cha' miuh- be' kih', sa' kway' jwë'
täyh'.

⁵ Ko-llaa' jmee' kyeë' ga' koo-
jmi' lä'koh' ga' jyoh' jmi'. Hi'
chaa- jñah' ka-läh', laay', kwee-
ba' la' lä-jë- jmi'. Pero lä-jaa-
lä-jaa- hnäh', koo- hä' ba' jmee'
hnäh' huudsë- ha- lä- jmeeh'
hnäh'. ⁶ Hī- høø' koo- jmi', kih'
Dio ba' ja- jmeey-. Hī- sa' jmee-
he' kih' koo- jmi', kih' Dio ba' ja-
jmeey' ka-läh'. Hi' hī- kuh- lä-jë-
nëë', he- jmeey' kih' Dio ba' ja-,
jëeh' kway' ti'hmaah' kih' Dio. Hi'
hī- sa' kuh- lä-jë- nëë', lä-ja- he-
jmeey' kih' Dio ba' ja-, hi' kway'
ti'hmaah' kih' Dio ka-läh'. ⁷ Jëeh',
ni' jaa- sa' chaa- ta-la' chaa- hñii',
hi' ni' jaa- sa' juu' ta-la' juu'.
⁸ Cher'mah' chaa- jne', kih' Dio
ba' ja- chaa- jne'. Hi' cher'mah'
ga-juu' jne', kih' Dio ba' ja- juu'
jne'. Lä-ja- cher'mah' chaa- jne'
o cher'mah' ga-juu' jne', laa' jne'
kyaa' Dio ba'. ⁹ Kih' he- ja-, ga-juu'
Cristo hi' ga-lä-jiyh' ka-läh' mah'
leey' juu' hī- ma-na-juu' hi' leey'
juu' hī- chaa- ka-läh'.

¹⁰ Pero hne-, he-la' kye' kwaan'
kih' øøh'? Hi' hne- ka-läh', he-la'
mi-kwah' øøh'? Lä-jëë' ba' jne'
dsa-nøøn' cha'në' Cristo mah' kay'
ju'dsoo' jnän'. ¹¹ Jëeh', lä'koo-
na-sii':
Jmeen' dsoo', ga-jäh' Dio, lä-jëë-
dsa-juuh' jne' cha'nën',

lä-jëē dsa- jmi-gyuū hä' kih' Dio.
 12 Kyaah' juu' la- dsa-lä-ngëe' jne',
 lä-jëē ba' jne' ngëen' kwaat' jnän'
 cha'në' Dio.

13 He-ja- mo'so- wa' kyen'
 kwaat' kih' dsa-kyaaahn'. Llu' ga'
 wa'jmeen' lä-la- ba'. Sa' wa'jmeen'
 tēh' øøh' jne' ni- he- jmee' jne' jeh'
 dsëy'. 14 Kih' he- kyaahn' Jesús
 Dsa-jøøh' jnän', he-ja- man- kwee-
 ni- koo- sa- cha- he- soh' ta-la- soh'
 hñii'. Pero cher'mah' cha- he- laa'
 dsa- soh', kih' hi- he- lä- ma-ngoo'
 ja- ba' soh'. 15 Cher'mah' ga'jmeeh'
 jeh' dsë' øøh', kih' he- ma-kuh'
 koo- nëe' ma' he- sa' kuyh-, he-
 mo'so- hnaah- ba' hñih' ja-. Ta-
 hee- dsë' øøh' kyaah' he- kuh-,
 jëeh' Cristo ga'juu' kiyh'. 16 Lä-ja-
 ta- kwa- jwë' hlëeh' dsa- wii' kih'
 koo- he- jmää' jnän'. 17 He- ga-nøø'
 jne' kyaah' juu' kih' Dio, sa- la'
 kih' he- kih' hih' jne'. Pero he-
 jmee- jne' he- llu', he- hii' tii' jnän'
 kyaah' øøh' jne', hi- he- jëe- dsë-
 jne' lä-koo- kwa- jmi-llë' Na-jngii',
 he- ja- ba' kyee' jnän'. 18 Cher'mah'
 jmee' ba' jne' he- na- jee' hnääh-
 jne' Cristo, he- na- ba' tih- dsë' Dio
 hi- lä-ja- ka-läh' tih- dsë' dsa-.

19 He-ja- wa' kwan' be' wa'
 hnøøhn' ha- lä- jee' hii' tii' jnän'
 hi- wa' hnøøhn' ha- lä- jee' tēē'
 jne' cha-ga'miih- be' ko-jøh'
 kyaah' øøh' jne'. 20 Ta- hee- ta'
 kih' Dio kyaah' he- kuh-huh'.
 Ju'dsoo', ga-lä-jëe' ba' he- kih'-hih-
 jne' na-jngii'. Pero la' hñih'
 cher'mah' ga-jeh' dsë' øøh' kyaah'
 he- kuh-huh'. 21 Kih' he-ja-, llu'
 ga' cher'mah' sa- kuh' ngo', he- sa-
 huh' jmi' mi-jeh' ma-ää-, ni- sa-
 jmeeh' ni- koo- ni- he- ga' jyoh',
 he- kyaah' jmeeh' tēh' øøh' jne'.
 22 Hi- hne-, che' jmeeh- dsoo' llu'
 ba' he- kuh- lä-jëe-, wa' la' kyah'
 hñaa'h' ba' kyaah' Dio. La' llu' kih'
 hi- sa- hñii- huu'dsë- kih' wa-ra-
 ga-kuyh- lä-jëe- he- laay' llu'.

23 Pero cher'mah' hi- jmee- to' dsë'
 kih' he- kuh'-hiyh-, ma-na-bääyh-
 dsoo' ba' ja-, kih' he- sa- ma-kuyh-
 lä-kaa- tuh-dsëy'. Hi- lä-ja- kih'
 lä-jëe- he- jmee- jne', cher'mah' sa-
 la' kyaah' koo- ba' huu'dsë-, ma-la-
 dso'kye- ba' ja-.

15

1 Jne' hi- bee' kyaah' he-
 ma-dsoo' dsën-, wa' jmeen' jøh-
 dsë- jne' kyaah' hi- sa- cha- be'
 kih'. Sa' wa'jmeen' lä-koo- hnøø-
 jne' hñaan'. 2 Lä-ja- lä-ja- jne' wa'
 jmeen' he- tih- dsë' dsa-kyaaahn'
 ba' mah' wa' la' llu' kiyh' hi- lä-ja-
 lä-cha- cha-ga'miih- be' kiyh'
 cha'në' Dio. 3 Jëeh' sa- ga-hnooh-
 Cristo ma' jmee' lä- tih- dsëy' hñiiy'.
 Lä-la- ba' na-sii- kiyh': "He- hñih'
 he- ma' hlëeh- dsa- kyah', ja' në'
 kin-." 4 Lä-jëe' juu' he- ma- na-sii-
 jää', he- llu' jnän' ba' ja- he- na-sii-
 mah' mi-tëe' jne' hñaan'. Lä-ja-,
 kyaah' juu' kih' Dio, tēē' jne' be'
 hi- jmee' kwëeh- dsë- jne', hi- he-
 na- jmee' lä-cha- o-jøh- dsë- jnän'
 kyaah' Dio. 5 Dio ba' he' hi- jmee-
 kwëeh- dsë' dsa- hi- kway- be'
 ka-läh'. He-ja- ngiin' kiyh' mah'
 wa' jmeey' koo- nëe' ba' huu'dsë-
 kih' lä-jëe- hnäh' lä- hnøø' Cristo
 Jesús. 6 Mah' lä-ja- lä-jëe- hnäh',
 kyaah' koo- nëe' ba' huu'dsë-,
 jmeeh' hnäh' juuh- kih' Dio, hi- laa'
 Jmii- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

7 Heh' lä-ja-, lle' kih' heeh' hnäh'
 lä-ja- lä-ja- øøh' jne' lä-koo-
 ga-heeh- Cristo jne' mah' lä-jnä'
 laa' jøøh' Dio. 8 Lä-la- jwahn'.
 Cristo ja' mah' ga-hnooyh- he-
 llu' kih' dsa- judiu. Lä-jwë' ja-
 ga-lä-te' juu' lä-koo- ga-bääh- Dio
 hñii' kyaah' dsa- ma-kaah' jnän'.
 Ga-mi-jnäy- he- ga-mi-te' Dio juu'
 kih'. 9 Hi- lä-ja- jay' kih' dsa- hi-
 sa- laa' judiu mah' jmee' dsa- he'
 juuh- kih' Dio, kih' he- ga-lä-ñih'
 dsëy' kiyh'. Lä-koo- na-sii-:

He-ja- hlēehn' llu' hi- hān' kyah' jee' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu.

¹⁰ Jyoh' ka- lāh' jee' na- sī- , hlēeh- lā' la- :

Wa' jēē- hoh' hnāh' hi- sa- laa' judiu kyaah' judiu hi- laa' kyaa' Dio.

¹¹ Hi- na- sī- ka- lāh' lā' la- :

Hā' hnāh' kih' Dio lā- jēē- hnāh' hi- sa- laa' judiu,

lā- jēē- jee' jwī- ha- jee' tāāh' hnāh' , jmee' hnāh' juuh- kiyh'.

¹² Hi- ja- ba- lā- na- jāh' Isaia ka- lāh' :

Hñaa' jaa- dsa- jee' chaah' jmoo' kih' Isai,

ya- hēē- jaa- hi- jmee' hih- kih' dsa- hi- sa- laa' judiu.

Dsa- hi- sa- laa' judiu, kay' o- jōh- dsē- kiyh'.

¹³ Dio ba' jmee' he- cha- o- jōh- dsē- jnān'. He-ja- ngiin' kiyh' mah' wa' jmeey' jēē- hoh' hnāh' cha- miih- hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnāh' kih' he- ma- dsoo' hoh' hnāh' kiyh' , mah' lā- ja- wa- lā- cha- cha- miih- o- jōh- dsē- kyah' hnāh' ta- la- kyaah' be' kih' Jmi- lle' Na- jngii'.

Na- hñaa' Paa' kwa' ju' hmēē' kih' hi- sa- laa' judiu

¹⁴ Man- kwee- kyah' hnāh' øøhn' , llu' hoh' hnāh' jwēte, hi- cha- cha- miih- haa' dsē- llu' kyah' hnāh' , hi- kyuuh- hnāh' kwēēh' nuuh- dsa- kyaah' hnāh' . ¹⁵ Hnāh' øøhn' , koo- jee' koo- llah' ma- tuu- dsēn- ma- sīn' kyah' hnāh' lā- koo- te' la- dsēn- mah' mi- dsoohn- hoh' hnāh' he- ma- mi- tēēh' hnāh' jāā' . Ta' la- na- hñaa' jmeen- kih' Dio, kih' he- llu' dsēy' kyaah' jnā' , ¹⁶ mah' jmeen- ta' kih' Cristo jee' tāāh' dsa- hi- sa- laa' judiu, kwan' ju' hmēē' kih' Dio. Hi- lā- ja- ngēēn' dsa- he' kih' Dio. Hi- tih- ba' dsēy' kih' hi- he' , jēēh' Jmi- lle' Na- jngii' ga- jmāy' ma- na' lluyy' .

¹⁷ Kih' he- kyaahn' Cristo Jesús, he- ja- chaan- llu' kyaah' ta' he- jmeen- kih' Dio. ¹⁸ He- ja- sa- tuu- dsēn- hlēehn' he- ga' jyoh' . Ma- la- he- ga' jmee' Cristo kyaah' jnā' , he- ja- ba' mi- jnāan' . Kyaah' be' kiyh' , ga- kwan' juu' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- cha- ga' jyoh' he- ga' jmeen' , heh' he- ga' hēēh- dsa- kih' Dio. ¹⁹ Kyaah' be' kih' Jmi- lle' kih' Dio ga' jmeen' ja- koo- nēē' he- juh- gaa- . Lā- ja- ga- løø' kwan- juu' kih' Cristo jwī- Jerusalén hi- ngoon' lā- ku' lā- jii' hwa' ja- , lā- jiih' ga- tēēn' hwa' Ilirico. Lā- kaa- jee' ja- ga- kwan' ju' hmēē' kih' Cristo. ²⁰ Lā- jwē' ja- , ga- kwan' be' ngoon' na' kwan' ju' hmēē' ta' jee' sa- ga' ma- lloo' juu' kih' Cristo, mah' sa- mi- kwaan' ta' , ja- ba' jee' ma- løø' jñah' . ²¹ Ga- la' ba' lā- koo- na- sī- he- jāh' lā' la- :

Hi- sa' ga' ma- nuu' hii' juu' kiyh' , jēēy' ba' .

Hih' dsa- hi- sa' ga' ma- nuu' , lā- ngēē' bih' .

Ga' jmeeh' Paa' juu' he- dsa- kay' kuu' , kih' øøh' jne' hi- lla- kya'

²² Kih' he- ja- ba' sa' hii- kwa' jā' na' jēēn- hnāh' . Sa' ma' jāān' go- te- . ²³ Pero na' , mo- so' cha- jee' nīn- hi- ma- hya- ji- ñe- hēē' dsēn- nīn- na' jēēn- hnāh' . ²⁴ He- ja- wa- ra- ga- tē' jee' nīn- ta' España, jmeen- haa' dsē- dsa- ngēēn' ta- na- . Hnoon' na' jēēn- hnāh' mah' dsa' toohn' miih- jmi' hi- lā- jōh- dsē- jne' . Hi- wa- ra- ga- tē' jee' ya- hēēn' , hnoon' jmeeh' hnāh' be' kin- he- kyaah' nīn- ta' cha- nē' . ²⁵ Pero to- nē' nīn- ta' Jerusalén na' kwan' be' kih' øøh' jne' hi- tāāh' jee' ja- . ²⁶ Øøh' jne' hi- tāāh' Macedonia kyaah' hi- tāāh' Acaya ga' juuh' ga' lāyih' miih- kuu' he- ngēēn' kih' øøh' jne' hi- tā- ñeē' hi- tāāh' Jerusalén. ²⁷ Lā- ja- lla- dsēy' jmeey' hi- lā- ja- ga- tēēy' jmeey'

kih¹ judiu he'. Jëeh' lä-jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu ga⁻ hyoyh¹ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio ta⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ judiu. He⁻ ja⁻ lle⁻ kih¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, jmee⁻ be⁻ kih¹ dsa⁻ judiu kyaah¹ miih⁻ he⁻ cha⁻ kiyh¹ ka-läh'. ²⁸ Ma⁻ la⁻ ma⁻ dsaa¹ lä-jëë⁺ he⁻ jmeen⁻ la⁻ hi⁻ ti'lloohn⁻ kuu⁻ he⁻ ga⁻ juuh¹ ga⁻ lääh¹ ja⁻ kwëëhn⁻ hi⁻ tä⁻ ñee', ja⁻ ga⁻ dsa⁻ ngëen⁻ ta⁻ na⁻ kyah¹ hnäh⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ niin⁻ ta⁻ España. ²⁹ Ma⁻ ba⁻ jnä⁻, cha⁻ miih⁻ mi⁻ jää¹ Dio hnäh⁻ kyaah¹ ju⁻ hmëë⁻ kih¹ Cristo wa⁻ ra⁻ ga⁻ lloon¹ ta⁻ jee⁻ tääh¹ hnäh⁻.

³⁰ Chuun⁻ kyaah¹ hnäh⁻ øøhn¹, ta⁻ la⁻ kih¹ Jesucristo Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻ hi⁻ ta⁻ la⁻ kih¹ he⁻ hnää⁻ Jmi⁻ lle⁻ jne'. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ hñaa⁻ hoh⁻, kwa⁻ hnäh⁻ be⁻ kin⁻, ja⁻ ngiih⁻ hnäh⁻ kin⁻ kih¹ Dio, ³¹ mah⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ dsa⁻ ngëen⁻ jee⁻ kih¹ hi⁻ chaah⁻ hi⁻ tääh¹ Judea. Hi⁻ ngii⁻ hnäh⁻ kin⁻ ka⁻ läh¹ kih¹ Dio mah⁻ ya⁻ hii⁻ llu⁻ jee⁻ ti'lloohn⁻ kuu⁻ la⁻ kih¹ øøh¹ jne⁻ hi⁻ tääh¹ Jerusalén. Hnoon¹ wa⁻ heeh⁻ bih¹ llu'. ³² Lä⁻ ja⁻ ngii⁻ hnäh⁻ kin⁻ mah⁻ jëë⁻ dsën⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ lloon⁻ jee⁻ tääh¹ hnäh⁻, hi⁻ tee⁻h⁻ jne⁻ ko⁻ jøh⁻ dsë⁻ jne⁻ jee⁻ na⁻, cher⁻ mah¹ lä⁻ ja⁻ hnøø¹ Dio. ³³ Dio, hi⁻ jmee⁻ hii⁻ ti⁻ jnä⁻, wa⁻ kyaah¹ lä⁻ jëë⁻ hnäh⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻.

16

Jee' ga⁻ dsaa¹ ga⁻ hih¹ Paa¹ juu¹

¹ Jmeen⁻ juu⁻ kyah¹ hnäh⁻ øøhn¹, dsa⁻ mē⁻ øøh¹ jne⁻ Febe jmee⁻ bih¹ kwee⁻ ta⁻ he⁻ hä⁻ gooy⁻ gwah⁻ jwii⁻ Cencrea. ² Heeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ hnøø¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻, lä⁻ ää⁻ jmi⁻ jmeen⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻ na⁻ jngëë'. Jmee⁻ hnäh⁻ be⁻ kiyh¹ cher⁻ mah¹ he⁻ lla⁻ kyaay¹, jëeh⁻ ma⁻ jmeey⁻ be⁻ kih¹ jwëë⁻ øøh¹ jne⁻ hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey⁻ be⁻ kin⁻ ka⁻ läh¹.

³ Jmee⁻ Dio kih¹ Priscila kyaah¹ Aquila, hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kih¹ Cristo Jesús ko⁻ jøh⁻ kyaah¹ jnä⁻. ⁴ Ma⁻ ke⁻

ga⁻ hii⁻ goo⁻ kiyh¹ ma⁻ juuy⁻, ga⁻ nooy⁻ në⁻ kin⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ jnä⁻ kwan⁻ ti⁻hmaah⁻ kiyh¹, lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹ lä⁻ jëë⁻ gwah⁻ jee⁻ tääh¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu kwa⁻ ti⁻hmaah⁻ kiyh¹. ⁵ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹, jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ lä⁻ jëë⁻ øøh¹ jne⁻ hi⁻ dsa⁻ ñee⁻ cha⁻ neh⁻ kiyh¹. Hi⁻ jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Epeneto hi⁻ hnaan⁻, hi⁻ he⁻ to⁻ në⁻ ga⁻ heeh⁻ juu⁻ kih¹ Cristo hwa⁻ Acaya. ⁶ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ María hi⁻ ga⁻ jmee⁻ cha⁻ miih⁻ ta⁻ jee⁻ kyah¹ hnäh⁻. ⁷ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Adrónico kyaah¹ Junia. Lä⁻ uu⁻ dsa⁻ goon⁻ he⁻ te⁻ ju⁻ kin⁻ kyaah¹, na⁻ nääy⁻ neh⁻ ñe⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaah¹ jnä⁻. Lä⁻ jëë⁻ apóstole ga⁻ lä⁻ hnääy⁻ cha⁻ miih⁻ lä⁻ uu⁻ dsa⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻ heeh⁻ jää⁻ kih¹ Cristo lä⁻ koh⁻ jnä⁻.

⁸ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Amplias hi⁻ hnaan⁻, hi⁻ hnaah⁻ Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaah¹ jne'. ⁹ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Urbano hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kih¹ Cristo ko⁻ jøh⁻ kyaah¹ jnä⁻, hi⁻ jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Estaqui ome⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. ¹⁰ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Apele hi⁻ ma⁻ ya⁻ hëë⁻ llu⁻ jee⁻ jmeey⁻ ta⁻ kih¹ Cristo. Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ tääh¹ cha⁻ neh⁻ kih¹ Aristóbulo. ¹¹ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Herodiön dsa⁻ hi⁻ te⁻ ju⁻ kin⁻ kyaah¹. Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ hi⁻ tääh¹ cha⁻ neh⁻ kih¹ Narciso hi⁻ jmee⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaah¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻. ¹² Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Trifena hi⁻ kih¹ Trifosa hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻. Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Pérsida hi⁻ hnaan⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁻ cha⁻ miih⁻ ta⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻. ¹³ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Rufo hi⁻ na⁻ lleeh⁻ kyaay¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnä⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ kih¹ chooy⁻ ka⁻ läh¹. Hi⁻ he⁻ ga⁻ jmää⁻ jnä⁻ lä⁻ koo⁻ jooy⁻. ¹⁴ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Asíncrito, kih¹ Flegonte, kih¹ Herma, kih¹ Patroba, kih¹ Herme, hi⁻ kih¹ lä⁻ jëë⁻ øøh¹ jne⁻ hi⁻ tääh¹ kyaay¹. ¹⁵ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹

Filólogo, kih¹ Julia, kih¹ Nereo hi¹ kih¹ dsa-më¹ øøyh¹, hi¹ lä-ja¹ kih¹ Olimpa kyaah¹ lä-jë¹ hi¹ na-jngë¹ hi¹ tääh¹ kyaayh¹.

16 Jmee¹ hnäh¹ Dio kih¹ dsa-kyaah¹ hnäh¹, hi¹ ja¹ chuh¹ hnäh¹ kiyh¹ lä-hnø¹ Dio. Lä-koo¹ lä-koo¹ gwah¹ kih¹ Cristo jmee¹ Dio kyah¹ hnäh¹.

17 Pero चुण¹ kyaah¹ hnäh¹ øøhn¹, leeh¹ hnäh¹ kyaah¹ hi¹ hnø¹ jmee¹ to¹ nää¹, hi¹ jmee¹ dsa-tëh¹ hnäh¹ kih¹ he¹ kway¹ jyoh¹ juu¹ he¹ sa¹ la¹ lä-koo¹ juu¹ he¹ ma¹ mi¹ tëëh¹ hnäh¹. Ta¹ jmee¹ hnäh¹ ko-jøh¹ kyaayh¹. 18 Jëeh¹ dsa¹ hi¹ jmee¹ lä-ja¹, sa¹ jmee¹ he¹ kih¹ Jesucristo Dsa-jøøh¹ jnän¹, hnooyh¹ lä-jë¹ he¹ ngii¹ tuh-dsëy¹ ba¹. Hlëëyh¹ kyaah¹ juu¹ na-hñaa¹ ha¹ lä¹ jee¹ tih¹ dsë¹ dsa¹ mah¹ mi-gaay¹ hi¹ jlää¹. 19 Lä-kaa¹ ba¹ ma-ñe¹ dsa¹, nuuh¹ ba¹ hnäh¹, he-ja¹ chaan¹ llu¹ kyaah¹ hnäh¹. Hnoon¹ kyuu¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ he¹ llu¹ jmah¹ ba¹, mah¹ sa¹ lih¹ he¹ hlih¹ kyah¹ hnäh¹. 20 Dio, hi¹ jmee¹ hii¹ ti¹ jnän¹, चाह¹ ba¹ jwäy¹ Tana¹ ta¹ hwa¹ hu¹ tih¹ hnäh¹. Wa¹ kwa¹ Jesucristo Dsa-jøøh¹ jnän¹ lä-jë¹ he¹ llu¹ kyah¹ hnäh¹.

21 Timotä, hi¹ jmee¹ ta¹ kyaah¹ jnä¹, jmee¹ Dio kyah¹ hnäh¹. Hi¹ lä-ja¹ ka-läh¹ Lucio, kyaah¹ Jasón, kyaah¹ Sosipater, he¹ ba¹ dsa¹ hi¹ te-ju¹ kin¹ kyaah¹.

22 Jnä¹ Tercio ma-siin¹ lä-jë¹ juu¹ he¹ hlëeh¹ Paa¹. Jnä¹ jmeen¹ Dio kyah¹ hnäh¹.

23 Hi¹ Gayo jmee¹ Dio kyah¹ hnäh¹. Kiyh¹ gyan¹ na¹, hi¹ kway¹ cha¹neh¹ kiyh¹ jee¹ dsa¹ ñee¹ lä-jë¹ øøh¹ jne¹. Erasto hi¹ koø¹ ku¹sih¹ jee¹ jwii¹ la¹, kyaah¹ øøh¹ jne¹ Cuarto jmee¹ Dio kyah¹ hnäh¹.

24 Wa¹ mi-jää¹ Jesucristo Dsa-jøøh¹ jnän¹ lä-jë¹ hnäh¹. Wa¹ la¹ lä-ja¹.

25 Dio le¹ jmee¹ jäh¹ hnäh¹ koo¹ hweh¹ kyaah¹ ju¹hmë¹ kih¹ Jesucristo he¹ kwan¹ la¹. Lä-jë¹ juu¹ la¹ ma¹ na¹hmää¹ jää¹, lä-jiih¹ ma¹ ga¹nøø¹ jmi¹gyuu¹. 26 Pero na¹ ma¹ lä-jnä¹ juu¹ la¹ ta¹ la¹ kyaah¹ he¹ ga¹si¹ lä-jë¹ hi¹ ga¹ngë¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹, lä-koo¹ la¹ mada¹ kih¹ Dio hi¹ chaa¹ lä-jë¹ joh¹ jmi¹ cha¹. Ga¹mi¹jnäy¹ juu¹ la¹ mah¹ lä¹dsoo¹ dsë¹ lä-jë¹ dsa¹ hi¹ lä-ja¹ lä¹nuuyh¹ kiyh¹.

27 Jaa¹ Dio ba¹ hi¹ kyuu¹ cha¹miih¹. Wa¹ la¹ juuh¹ kiyh¹ lä-jë¹ joh¹ jmi¹ cha¹, ta¹ la¹ kih¹ Jesucristo. Wa¹ la¹ lä-ja¹.

1 Corintios

He-la-to-nè-je-he- ga-sii' Paa' kih' ooh' jne' hi-cha-a Corinto

¹ Jnã' Paa' na-hñaan' laan' apóstol kyaá' Jesucristo lá' hyoh-dsè' Dio. Ko-jòh' kyaah' Sóstene ooh' jne', ² siin' kyah' hnäh' hi-laa' gwah' kih' Dio jee' jwii- Corinto. Laah' hnäh' kyaá' Dio ta-la' kih' Cristo Jesús, ma-na-leeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' na-jngëé'. Hi-juu' la-la' kih' lá-jëé' hi-tääh' ta-la' ta-jnò' ka-läh', lá-jëé' hi-chuu' kih' Dio ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jòoh' jnän'. Jëeh', jaa' ba' laa' ' Dsa-jòoh' jnän' kyaayh'. ³ Ngiiin' kih' Dio hi-laa' Täa' jnän' hi-ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jòoh' jnän', wa' kway' he-llu' kyah' hnäh', hi-wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Lä-jë' he-llu' he-ga-hñah' jne' kih' Cristo

⁴ Lä-jë' jiih' kwan' ti'hmaah' kih' Dio jnän' kwaat' kyah' hnäh', jëeh' cha-miih' he-llu' ga-kwëéh' Dio hnäh' he-la' ga-kway' ba' ta-la' kih' Cristo Jesús. ⁵ Kih' he-laah' hnäh' koo' kyaah' Cristo he-ja-cha-cha-miih' he-ga-hñah' hnäh' kih' Dio. Ma-tëé' hnäh' juu' kiyh' hi-lä-ja' ma-tëé' hnäh' cha-miih' huu'dsè-llu'. ⁶ Kih' he-ma-jä' koo' hweh' juu' kih' Cristo kyaah' hnäh', ⁷ he-ja', mo-so' cha-ga' he-ga' hnø' hñah' hnäh' kih' Dio jëeh' ma-hñah' ba' hnäh' hi-ma-cha-o-jòh' dsè-kyah' hnäh' he-tëéh' hnäh' ya-jwii' kiyh' wa-ra' ga-të' jee' lä-jnää' Jesucristo Dsa-jòoh' jnän'. ⁸ Hi-hñii' bih' jmeey' go'taah' hnäh' koo' hweh' lä-jiih' llaa' mah' mo-so' cha-ga' he-na-bääh' hnäh' ni-miih' wa-ra' ga-të' jee' jäh' Jesucristo Dsa-jòoh' jnän'.

⁹ Ma-ra' he-mi-te' ba' Dio juu' kih'. Hi-he' ba' hi-ga-tëéh' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' ko-jòh' kyaah' Jooy' Jesucristo, Dsa-jòoh' jnän'.

Ga-laa' ma' kih'kih' ooyh' jee' jwii- Corinto

¹⁰ He-ja' chuun' kyaah' hnäh' ooh' kyaah' hih' kih' Jesucristo Dsa-jòoh' jnän'. Jmeé' bii' hii' koo' ba' juu' kyah' hnäh' lá-jëé' hnäh' mah' sa' leeh' hnäh' to' nää'. Koo' nëé' ba' go'taah' hnäh'. Wa-la' koo' ba' huu'dsè-kih' jee' lá-jëé' hnäh'. ¹¹ Ooh'n', ga-nuun' ha-lä-tääh' hnäh', ga-jmeeh' dsa-kyaá' Cloé juu' he-cha-hnii- jee' kyah' hnäh'. ¹² Lä-la' ba' ngoo' juu' la-. Ko-llaa' hnäh' jawh' hnäh': "Jnã' jmeen' ko-jòh' kyaah' Paa'." Hi-jñah' jäh': "Jnã' kyaahn' Apolo." Hi-jñah' jäh': "Jnã' kyaahn' Pee'." Hi-jñah' jäh': "Jnã' laan' kyaah' Cristo." ¹³ Ha-ba' lá-la' juu' ja-. ¿Ché' laa' uu' uu' Cristo? ¿Ché' jnã' ga-taan' dsøh' hma-cru' kwaat' kyah' hnäh'? ¿Ché' ga-saa' hnäh' jmi- lä-hih' kin'? ¹⁴ Kwan' ti'hmaah' kih' Dio sa' ga-chaan' dsa' jmi- jee' kyah' hnäh'. Ma-la' Crispo kyaah' Gayo ba' ga-chaan' jmi-. ¹⁵ He-ja' ni-jaa' dsa-sa' le' jäh' he-na-saah' hnäh' jmi- kyaah' hih' kin'. ¹⁶ Hi-ga-chaan' jmi- hi-cha-a kih' Estéfana ka-läh'. Pero sa' man' ché' cha-a ga-jñah' hi-ga' ga-chaan' jmi-. ¹⁷ Jëeh', sa' ga-chee' Cristo jnã' mah' chaan' dsa' jmi-. Ga-cheey' jnã' mah' kwan' ju'hmëé' kiyh' ba'. Hi-sa' hlëéh' kyaah' juu' kaah', ha-ga-che-sa' há' ta' he-ga-taa' Cristo dsøh' hma-cru'.

Kyaah' Cristo ga-lä-jnã' he-kyuuh' Dio cha-miih'

¹⁸ Jëeh', kih' hi-dsa-kah' jwë', ngaah' ba' la' juu' he-ga-taay' dsøh' hma-cru'. Pero jnã' jne' hi-

dsa-läá', juu' la- la' be' kih' Dio ba'.

¹⁹ Lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

Heen- go-te- huúdsé- kih' hi-
kyuuh- cha-miuh-.

Jñuuh' lä-jé- he- ma-mi-téé- dsa-
hi- ngéé' cha-miuh-, ga-jäh'
Dio.

²⁰ ¿Na- hi- kyuuh- cha-miuh-?

¿Na- hi- ma-mi-téé- cha-miuh-?

¿Na- hi- lih- ti-choo- juu' jmi-gyuu-

la-? ¿Che- sa- ga-jmee' Dio ga-jä'

ta- hwa' lä-jé- he- kyuuh- dsa-

jmi-gyuu-? ²¹ Cha-miuh- huúdsé-

llu' cha- kih' Dio, he-ja- sa-

ga-kway' jwé' ma-lä-kyuu- dsih'

kyaah' he- kyuuh- dsa- cha-miuh-.

Ga-tih' dséy' lääy' dsa- hi- jmee'

dsoo' dsé' kiyh' ba', ta-la- kih' he-

kwa' dsa- juu' kiyh' ma-ke- jäh'

dsa-, ngaah' juu' na-. ²² Dsa-

judiu hnøø' jééy' koo- he- juh-gaa-.

Hi- dsa- griego hnooyh- ha- lä-

jee- lä-kyuuyh- cha-ga-miuh- ba'.

²³ Pero jne', ga-nøø' ba' jne' kwa'

jne' juu' he- ga-taa- Cristo dsoh'

hma-cru-. Hi- juu' la- la' o-hih-

kih' dsa- judiu, hi- kih' dsa- griego

la' juu' ngaah' ba'. ²⁴ Pero kih' hi-

ga-téeh' Dio, dsa- judiu lä-kye-

griego, juu' kih' Cristo mi-jnäá- ha-

lä-koo- be' sa- cha- kih' Dio, hi- ha-

lä-koo- sa- kyuuyh-. ²⁵ Ma-ke- jäh'

dsa-, ngaah' la' juu' kih' Dio, pero

kyeé' cha-ga-miuh- he- kyuuh- Dio

lä-koh' ga- he- kyuuh- dsa-. Hi-

ma-ke- jäyh' sa- beé' juu' kih' Dio,

pero cha-ga-miuh- beé' ba' lä-koh'

ga- juu' kih' dsa-.

²⁶ Jéé- da' hnäh' øøhn', ha- lä-

ma' tääh' hnäh' lä- ma' ga-téeh'

Dio hnäh'. Sa- jwéé' hnäh' hi- ma'

kyuuh- cha-miuh- lä-koo- te' he-

ma-mi-téé- dsa- jmi-gyuu-. Sa-

jwéé' hnäh' hi- ma' jmee' hih-, hi-

ni- sa- jwéé' hnäh' hi- ma' hii' juu'

kih'. ²⁷ Ga-lleeh- Dio hi- sa- kyuuh-

ni- miuh- jmi-gyuu- la- mah' lley'

o-hih- kih' hi- kyuuh- cha-miuh-,

hi- ga-lleeyh- hi- sa- beé' jmi-gyuu-

la- mah' lley- o-hih- kih' hi- beé'.

²⁸ Lä-kye- hi- sa- lä-jéén', lä-kye-

hi- sa- tääh' ta' jmi-gyuu- la-,

ga-lleeh- Dio, hi- lä-jéé- hi- sa-

laa' ni- miuh- ga-lleeyh- mah'

jmääy' ta- koo' lä-jéé- hi- laa' kaah'.

²⁹ Lä-ja- ni- jaa- sa- le' jmää' hñii'

jøøh' cha-né' Dio. ³⁰ Ta-la- kih'

Dio ba' ja-, he- tääh' hnäh' kyaah'

Cristo Jesús. Hi- kyaah' Cristo

ga-jmeey' kyuuh- jne' cha-miuh-,

he-ja- lluu' jne', na-jngéé' jne',

hi- na-laa' jne' ta-la- kih' Cristo.

³¹ He-ja- lä-koo- na-sii- juu' kih'

Dio: "Hi- hnøø' jmää' hñii' jøøh',

wa' jmääy' hñiiy' jøøh' kih' he- laay'

kyaa' Dsa- jøøh' jnän'."

2

¹ Lä- ma' ñeen' na-jéén- hnäh'

ga-kwan' juu' kih' Dio, pero

sa- ga-hléehn' hnäh' kyaah' juu'

kaah' ni- sa- ga-jmeen' kyuuhn-

cha-miuh-. ² Ga-lla' dsén- he-

sa- hléehn' kih' wa' he- cha- he-

juu', ma- la- juu' kih' Jesucristo ba'

ga-kwan', ha- lä- ga-taay- dsoh'

hma-cru-. ³ Sa- ma- cha- beé'

kin- lä- ma' gyan' jee' tääh' hnäh'.

Ga-lä-gohn' lä-jiuh' ga-jlään'. ⁴ Lä-

ma' ga-kwan' juu' sa- ga-hléehn'

hnäh' lä-koo- hléeh- jaa- hi-

kyuuh- cha-miuh- mah' ma' jmeen'

lä-ngééh' hnäh'. Ga-lä-jnä' jéé-

go-te- he- ga-hléehn' kyaah' beé'

he- ga-kwa' Jmi-lle' kih' Dio.

⁵ Lä-jwé' ja-, ja' kyaah' he- kyuuh-

dsa- cha-miuh- ga-jmeeh' hnäh'

dsoo' hoh' hnäh'. Kyaah' beé' kih'

Dio ba' ja-, he- ga-lä-dsoo' hoh'

hnäh'.

Lä-la-ba-la' huúdsé-llu' kih' Dio

⁶ Dsoo' ba' hlééh' jne' kyaah'

huúdsé-llu' jee' kih' dsa- ma-kaah'

kyaah' juu' kih' Dio. Pero ja' kyaah'

huúdsé- he- cha- jmi-gyuu- la-, ni-

kih' hi- jmee' hih- hi- tääh' na' hi-

lle- kih' heé' go-te-. ⁷ Hlééh' jne'

lä-koo- la' huúdsé- kih' Dio he- ma'

na- hmää' jää'. Ma-ñe- ba' Dio, jää'

ja-ga' n00' jmi-gyuu' ha- lä' jwë'
tëey' jne' ya' jwii' kiyh'. 8 Ni' jaa-
dsa-ta' hi- chaa- jmi-gyuu' la-, sa-
ga-lä' ñe- ha- lä' la' huüdsë- kih'
Dio. Wa'ra- jah' kih' ga-lä' ñey-, sa-
ma' tääy' dsöh' hma-cru' Dsa-ta'
hi- j00h' ga' kih' jee' lä' jëë'. 9 Pero
lä-la' ba' na-sii- juu' kih' Dio:

He- sa- ma-jëë- dsa-, he- sa-
ma-nuuy', he- sa- ma-jmee'
dsa- huüdsë- kih',
he- ja- ba' ma-mi-llu' Dio kih'
lä-jëë- hi- hnää' Dsa-j00h'
jnän'.

10 Jnä' jne' ba' ga-mi-jnääh- Dio ha-
lä-la' huüdsë- kiyh' ta-la' kyaah'
Jmi-llë' kiyh'. Jëéh' Jmi-llë' kyuuh-
ba' ga-lä-jë-. Lä-kye- huüdsë-
kih' Dio he- sa- lä-këh' jne' jmiü'
lä-kyuuh- jne', hi- he' ba' kyuuh-.

11 Sa- chaa- dsa- hi- ñe- ha- lä-
la' kih' jñah' dsa-. Ma-la' jmi-llë'
kiyh' ba' ñe-. Ja-ba' lä-ja- la' kih'
Dio ka-läh'. Sa- chaa- hi- ñe-
ha- lä-laay'. Ma-la' Jmi-llë' kiyh'
hñiiy' ba' ñe-. 12 Jne' hi- ma-heeh-
juu' kih' Dio, sa- ga-hñah' jne'
jmi-llë' he- cha- jmi-gyuu' la-.
Ga-hñah' jne' Jmi-llë' he- ga-chee'
Dio mah' lä-ñe' jne' ha- lä-koo-
te' he- ga-kwëéh' Dio jne'. 13 Kih'
he- na- ba' hlëéh' jne'. Pero ja-
kyaah' juu' he- ma-mi-tëë' jne' kih'
dsa- hi- kyuuh- cha-miih-. He-
ma-mi-tëë' jne' kih' Jmi-llë' kih'
Dio ba', he- ja- ba' hlëéh'. He- ja-
kwa- jnääh' juu' he- gwa' kiyh'
mah' ngëen' kih' jñah' hi- ma-kye-
Jmi-llë' lä-na-.

14 Jaa- dsa- ta-jmah' hi- sa- ga-
ma-heeh- kih' Dio, sa- heeyh- he-
gwa' kih' Jmi-llë' kih' Dio. Juu'
ngaah' ba' la' he- ja- kiyh', hi- ni-
sa- lä-këyh' jmiü' lä-ngëëy', jëéh'
kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii'
ba' lä-ngëë' jne'. 15 Pero ta- jyoh'
ko-taa-, hi- ma-hyoh- Jmi-llë'
Na-jngii', lä-këyh' jmiü' kay' kwaan-
kih' lä-jë-. Pero kiyh' sa- chaa-

hi- ka' kwaan-. 16 Lä-koo- na-sii-
juu' kih' Dio: “¿Hi- ba' kyuuh-
he- huüdsë- he- jmee' Dio? ¿Hi-
ba' lih- kwëëyh' nuuh-?” Pero
jnän', ma-cha- huüdsë- lä-koo- la'
huüdsë- kih' Cristo.

3

*Ko-j00h' ba' wa' jmeen' ta' la-
lä-jëë' jne'*

1 Lä-ja- 00hn', sa- ga-la'
ma' hlëéh'n' hnäh' lä-koh' dsa-
ma-kaah' hi- ga-nää' lä- hn00'
Jmi-llë' Na-jngii'. Ga-hlëéh'n'
hnäh' lä-koo- llë' kih' dsa- hi-
ga-nää' lä-koh' ngii' jmi-ngo' kih'.
Ga-hlëéh'n' hnäh' lä-koo- jaa-
chih-pih' hi- na' ga- ma-l00' jwë'
kih' Cristo. 2 Ga-heehn' hnäh'
lä-koo- wa-juh-, kih' he- sa- ga-
ma-lä-ngëë' hnäh' lä-koo- ngëë'
dsa- ma-kaah'. Hi- lä- ma-tääh'
hnäh' ja- lä-jiih' na'. 3 Hi- lä-
ma-ngoo' ja-ba' ga-nää' hnäh'
lä-koo- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh'.
Chaa- ko-llaa' hnäh' hi- liih', hi-
cha- hñii- jee' kyah' hnäh', hi-
ti-chooh- hnäh' juu'. ¿Che' sa' ñeh'
hnäh', jmi-ngo' kyah' hnäh' ba' na-
he- j00- he- ga-nääh' hnäh' lä-koo-
dsa- wa- hi- cha- hi-? 4 Lä- ma'
ga-jäh' hnäh': “Jnä' jmeen- ko-j00h'
kyaah' Paa”, mah' hi- jñah' ga-jäh':
“Jnä' jmeen- ko-j00h' kyaah' Apolo”,
¿che' sa' ñeh' hnäh', he- ga-nää'
hnäh' lä-koo- ngii' jmi-ngo' kyah'
hnäh' ba' ja-?

5 ¿Hee- ba' laa' jnä' ja-? ¿Hee-
ba' laa' Apolo? Sa- cha- he-
laa' jnääh' ni- miuh-. He- jmee-
jnääh' ta-he' kih' Dio ba' ja-. Hi-
ta-la' kyaah' jnääh' ga-heeh' hnäh'
kih' Dio. Lä-jaa- lä-jaa- jnääh'
ga-jmee' jnääh' ta- he- ga-hñah'
jnääh' kiyh'. 6 Jnä' ga-jngëen'
mi-ju-, Apolo ga-huu' jmiü-, pero
Dio ba' hi- ga-mi-kwaan- ta- he-
ga-jmee' jnääh'. 7 Sa- cha- he- laa'
ni- miuh- hi- jngëë- hi- hi- huu-

jmiī he⁻ na⁻ jnäǟ. Dio ba' hi⁻ jøøh', hi⁻ he⁻ ba' hi⁻ jmee⁻ dsa⁻ kwaā⁻ ta' kih'. ⁸ Kwee⁻ ba' laa' hi⁻ jngëe⁻ kyaah' hi⁻ huu⁻ jmiī. Hi⁻ Dio ba' mi⁻ hmaa' kih' lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ koo⁻ te' ta' he⁻ jmeey⁻. ⁹ Jmee⁻ jnääh' ko⁻ jøh' ta' kih' Dio. Hi⁻ hnäh' laah' hnäh' lä⁻ koo⁻ hwa' jee' jmee⁻ jnääh' ta' kih' Dio, hi⁻ laah' hnäh' lä⁻ koo⁻ hne⁻ juuh⁻ kiyh'.

¹⁰ Kyaah' ta' he⁻ hä' goon⁻ he⁻ la' ga⁻ hyohn' kih' Dio, ga⁻ jmeen' lä⁻ koo⁻ jmee⁻ tē⁻ hyah' hi⁻ ma⁻ tēē⁻ llu', ga⁻ jmeen' ma⁻ tii' na⁻ hyah⁻ kih' hne' ja⁻. Hi⁻ jñah' ba' hi⁻ choo⁻ na⁻ hyah⁻. Pero lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ jmee⁻ bii' jēy' kwee⁻ ha⁻ lä⁻ chooyh' na⁻ hyah⁻ ja⁻. ¹¹ Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ na⁻ ngē' jwē' jmee' jyoh' ma⁻ tii' na⁻ hyah⁻, lä⁻ koh' he⁻ ma⁻ na⁻ la⁻. Jesucristo ba' laa' ma⁻ tii' na⁻ hyah⁻ ja⁻. ¹² Wa'ra⁻ ga⁻ choo' dsa⁻ na⁻ hyah⁻ ja⁻, ko⁻ llaa' kooh' ku⁻ nøø⁻, kuu' tøø⁻, kuu' he⁻ hmoo'h', jwī' hma⁻, wa'ñii⁻, moo⁻ kii⁻. ¹³ Hi⁻ lä⁻ jnä' ha⁻ lä⁻ ma⁻ jmee' lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻. Jēēh' lloo⁻ koo⁻ jmiī lä⁻ jnä' kyaah' wa'je⁻, ha⁻ lä⁻ la' ta' he⁻ ma⁻ jmeey'. Wa'je⁻ ja⁻ mi⁻ jnäā⁻ che' llu' ta' kiyh'. ¹⁴ Cher'mah' ga⁻ jaa' koo⁻ hwēh⁻ ta' he⁻ ga⁻ chooy' nē' ma⁻ tii' na⁻ hyah⁻ ja⁻, hyoyh' jñeey'. ¹⁵ Hi⁻ cher'mah' ga⁻ koo' ta' he⁻ ga⁻ jmeey' ja⁻, ma⁻ hee⁻ ba' ta' ja⁻. Pero lääy' ba', le' kiyh' lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ laay' he⁻ ma⁻ kaay'.

¹⁶ ¿Che' sa⁻ ñeh' hnäh' laah' hnäh' gwah⁻ kih' Dio hi⁻ ja⁻ ba' Jmi⁻ lle' kih' Dio hää' neh⁻ tuh⁻ hoh' hnäh'? ¹⁷ Cher'mah' chaa⁻ hi⁻ ga⁻ hee' gwah⁻ kih' Dio, lä⁻ ja⁻ hee' Dio hi⁻ he⁻ ka⁻ läh'. Jēēh' na⁻ jngii' gwah⁻ kih' Dio hi⁻ he⁻ ba' hnäh', laah' hnäh' gwah⁻ kiyh'.

¹⁸ Ta⁻ mi⁻ gaa' hnäh' hñaa'h'. Cher'mah' laah' hnäh' kyuu'h' hnäh' cha⁻ miih⁻ lä⁻ koo⁻ kyuu'h' dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻, jmää' hnäh' hñaa'h' lä⁻ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ too⁻ ba' mah' lä⁻ ja⁻

ba' lä⁻ kyuu'h' hnäh' cha⁻ ga⁻ miih⁻. ¹⁹ Jēēh', lä⁻ jē⁻ he⁻ kyuu'h' dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻, kih' Dio sa⁻ jmää' he⁻ ja⁻ ni⁻ miih⁻. Lä⁻ la⁻ na⁻ si⁻ juu' kih' Dio: “Dio ba' lla⁻ dsēē' kih' hi⁻ kyuu'h' cha⁻ miih⁻, ja⁻ ba' kyaah' he⁻ kyuu'yh⁻ ja⁻ jmee' täyh⁻.” ²⁰ Hi⁻ lä⁻ ja⁻ na⁻ si⁻ ka⁻ läh': “Ñe⁻ ba' Dio sa⁻ jmää' ni⁻ miih⁻ lä⁻ jē⁻ huū⁻ dsē⁻ kih' hi⁻ laa' kyuu'h' cha⁻ miih⁻.” ²¹ Heh' lä⁻ ja⁻, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ wa' jmää' hñii' jøøh' kih' he⁻ jmeey⁻ ko⁻ jøh' kyaah' jaa⁻ dsa⁻ kyaayh'. Jēēh' koo⁻ ba' laay' jee' lä⁻ jēē⁻. ²² Lä⁻ ja⁻ Paa', kyaah' Apolo, kyaah' Pee', kyaah' kih' jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, lä⁻ ja⁻ he⁻ chaa⁻ jne', he⁻ juu' jne', hi⁻ kih' lä⁻ jē⁻ he⁻ cha⁻ na⁻ kyaah' he⁻ na⁻ ga' ja⁻, ga⁻ lä⁻ jē⁻ ba' la' jnän'. ²³ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh' laa' jne' kyaa' Cristo, hi⁻ Cristo laa' kyaa' Dio.

4

Lä⁻ la⁻ la' ta' kih' apóstol

¹ Lä⁻ ja⁻, wa' jmee' dsa⁻ kwaat⁻ laa' jnääh' hi⁻ jmee⁻ ta⁻ he' kih' Cristo ba', na⁻ hñaa' jnääh' mah' mi⁻ jnäā' jnääh' juu' kih' Dio he⁻ ma⁻ na⁻ hmää' jää'. ² Hi⁻ kih' hi⁻ hä' goo⁻ koo⁻ ta', jmee⁻ bii' mi⁻ tey' kyaah' ta' he⁻ hä' gooy⁻. ³ Sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee' cher'mah' hnäh' o cher'mah' jñah' ka' kwaat⁻ ha⁻ lä⁻ ngoon' kyaah' ta' kin⁻. Ni⁻ jnä', sa⁻ kyen' kwaat⁻ ki' hñiin⁻. ⁴ Ma⁻ ke⁻ sa⁻ hñii⁻ huū⁻ dsē⁻ llu' kin⁻, pero ja⁻ kyaah' he⁻ na⁻ hnøø' jāh' ma⁻ jän' llu'. Dio ba' hi⁻ ngiih' kwaat⁻ kin⁻. ⁵ Lä⁻ ja⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh' kwaat⁻ kih' ni⁻ jaa⁻, ta⁻ ko⁻ jiih' sa⁻ ga⁻ ma⁻ jah⁻ Dsa⁻ jøøh' jnän'. Hi⁻ he⁻ ba' mi⁻ jnäā' lä⁻ jē⁻ he⁻ hñiih' he⁻ ma⁻ jmee' jne' jee' na⁻ hmää', hi⁻ mi⁻ jnäāy⁻ ha⁻ lä⁻ la' neh⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne'. Ma⁻ ja⁻ ba' hlēēh' Dio llu' kih' lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ hi⁻ hwēē' llu'.

⁶ He⁻ llu' kyah' hnäh' ba' na⁻ øøhn', he⁻ ja⁻ ma⁻ jwēēhn' hnäh'

ha- lä- la- kin- kyaah' Apolo he-
sa- hnoon' jmää' dsa- jnääh' kaah'.
Mah' lä- ja- lä- ngëen' hnäh' lä- koo-
hnøø' jäh- juu' la-: "Ta- wa- ngëen'
jwë' kih' lä- koo- te' he- na- sii-."
Lä- ja- ta- jmää- hnäh' jøøh' ni- ja-
mah' jñah' jmääh- hnäh' ta- koo'.
7 ¿Hii- ba- na- hi- ga- jmää' hne-
jøøh'? ¿Hee- ba- cha- kyah' he-
sa- ga- kwa' Dio? Hi- cher' mah'
ma- hñah- ba- hne- kih' Dio, ¿he- la-
jmääh' hñah' jøøh'? Lä- koo- he-
sa- cha- he- ma- hñah- ba- jmeeh-.

8 Ma- cha- ba- lä- jë- he- ma-
hnooh- hnäh', ma- cha- ba- kuu'
kyah' hnäh'. Ma- ga- hoh' jnääh'
' Jmääh- hnäh' hñah' lä- koh'
dsa- ta'. Llu' wa- ra- jäh' kih' ma- ra-
ju- dsoo' ma- laah' hnäh' dsa- ta-
mah' jmee' jnääh' hih- ko- jøh'
kyaah' hnäh'. 9 Go- laan-, ga- llaa'
Dio jnääh' hi- laa' apóstole ta- hwa'
go- te-, lä- koo- he- ga- jmeey' hih-
juu' jnääh'. Lä- jë- he- ga- ngëe'
jnääh' ga- jmee' ga- lä- dsa- dsë'
dsa- kya- jnääh', lä- kye- ángele,
hi- lä- jëe- dsa- jmi- gyuu- ka- läh'.
10 He- hnää- jnääh' Cristo, he- ja-
laa' jnääh' lä- koo- dsa- too- ba',
pero kyah' hnäh' cha- cha- miih-
huu- dsë- llu' ta- la- kih' Cristo. Sa-
cha- be- kya- jnääh', pero kyah'
hnäh' cha- cha- miih-. Hnää' dsa-
hnäh' pero jnääh' sa- taayh- ta'.
11 Lä- jiih' na', kyaah' jnääh', na- kii-
dsë- jnääh', sa- cha- hmiih- he-
kyeh' jnääh', kwa- dsa- jwërte
kya- jnääh', sa- cha- jee' dsa- tooh'
jnääh'. 12 Lä- jiih' ga- hwa- jnääh'
ga- jmee' jnääh' ta- mah' cha- he-
jmee- bii' kya- jnääh'. Pero
dso- jwi- ba- kwëeh- dsa- jnääh', hi-
jnääh' ngii' jnääh' he- llu' kih' hi-
jwä- dso- jwi-. Jëe' jnääh' wi-, pero
kwëeh- ba- dsë- jnääh'. 13 Hlëeh-
dsa- wi- kya- jnääh', hi- ngii'
jnääh' llu' kiyh' kih' Dio. Lä- jiih'
na', sa- hii- lä- jmää' jnääh' go- te-
jmi- gyuu- la-, laa' jnääh' lä- koo-

wa- hløø- he- be- dsa-.

14 Sa- ma- siin' he- la- mah' jäh'
hnäh' kyaah' o- hih-. He- juuhn'
miih- kyah' hnäh' ba- la-, kih' he-
laah' hnäh' lä- koo- gyuu- kyaan-
hi- hnaan-. 15 Ma- ke- cha- gya-
mil dsa- hi- hlëeh- hnäh' juu' kih'
Cristo, pero ja- ba- hi- ga- hlëeh'
hnäh' lä- ma- to- né- he- ja- laan'
lä- koo- tää- kyaah' hnäh'. Jëeh'
jnä' ba- ga- jmeen' ga- lä- cha-
hnäh' kyaah' ju- hmëe' kih' Cristo
Jesús. 16 He- ja-, chuun' kyaah'
hnäh', jmee' hnäh' lä- koo- jmee-
jnä'. 17 He- ja- ba- na-, ma- cheen-
Timotä dsa- jëe- hnäh'. Peer- hnaa-
jnih'. Laay' lä- koo- gyuu- kyaan-,
mi- tey' kih' Dsa- jøøh' jnan-. Hi-
na- jmee' lä- dsooh- hoh' hnäh'
lä- koo- mi- ten- kih' Cristo. Jëeh'
jmee- ba- jnä' lä- koo- ma- hlëehn-
dsa- lä- kaa- gwah-, wa- ha- cha-
ha- jee' täayh'.

18 Ko- llaa' hnäh' ma- jmääh-
hnäh' hñah' kaah'. Laah' hnäh',
jih' koh' sa- lloon- na- jëen- hnäh'.
19 Pero chah' ba- nün- na- jëen-
hnäh' cher' mah' lä- ja- hnøø' Dio.
Ma- ja- jëen- che- cha- be' kih' hi-
jmää- hñii' kaah', o- che- ko- ja-
hlëeh- bih'. 20 Jëeh', he- tøøh' jne'
kyaah' Dio, tøøh' jne' kyaah' be'
kiyh', sa- la' kyaah' juu' he- koo-
hlëeh' jne'. 21 ¿Ha- ba- lä- hnooh-
hnäh'? ¿Che- na- jëen- hnäh' kyen'
koo- si- hma-, o- che- jmeen- hnaan-
hnäh' kih' he- hwaan'?

5

Jaa- dsa- ñuu- ga- kaa' më- jñah'

1 Hii' juu' cha- koo- he- hliih'
jwërte jee' kyah' hnäh' he- sa-
jmee- dsa- hi- sa- ma- heeh- kih'
Dio. Jäyh', cha- ja- jee' kyah'
hnäh' hi- kyaah' cho- hmay- (he-
hnøø' jäh-: më- jmiiy-). 2 Ha- ba-
lä- ja- he- jmääh- hnäh' hñah'
kaah'. Llu' ga- wa- ra- jäh' kih'
ki- hoo- hnäh' mah' lleeh' hnäh' hi-

jmeé dso'kye- lá-na-, jee' kyah' hnäh'. ³ Ma-ke- sa- gyan' kyaah' hnäh', pero ma-ra- he- hää' ba' jnä' jee' kyah' hnäh' kyaah' jmi-lle' kin-. Ma- ba' jnä', ha- lä- jmeen' kih' hi- ga'jmeé' dso'kye- na-, lä-koq- he- gyan' ko-jøh' kyaah' hnäh' ba' ma-la-. ⁴ Ja- go-taah' hnäh' ko-jøh' kwaat- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi- jmeé' hnäh' kwaat- he- hä' jmi-lle' kin- ko-jøh' kyaah' hnäh'. Ma'ja- kyaah' be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', ⁵ ngëe' hnäh' dsa- na- ja'goo- Tana' mah' wa' juu' jmi-ngo' kiyh'. Mah' lä-ja- lää' jmi-lle' kiyh' wa-ra- ga-të' jee' jäh' Dsa-jøøh' jnän'.

⁶ Sa- llu' he- jmääh- hnäh' hñaah' kaah'. ¿Che' sa- ñeh' hnäh', miih- ba' levadura lee- kaah' dsa- lä-kaa- koq- nää' tuka'? ⁷ Jñuuh' hnäh' levadura ma-gyuh- na- mah' leeh' hnäh' koq- nää' tuka' hmëe' ba' he- sa- kyaah' levadura, lä-llu' he- ma-na- jngëeh' hnäh' na'. Jëeh', he- llu' jnän' he- ga-jngëeh' dsa- Cristo hi- laa' borrego mäh' jnän'. ⁸ La- lä-koq- he- tøøh' jne' jmi' he- kyeh'n' borrego mäh' jee' sa- le' kih'n' levadura. He-ja- wa' jñuuhn' kih' he- hñih'. Mo-so- wa' jmeé' ga' jne' he- ngii' jmi-ngo' jnän'. He- na- la- lä-koq' levadura ma-gyuh-. Wa' kyen' koq- nëe' ba' huüdsë- lä- hnøø' kih' ju'dsoo'. He- na- la- lä-koq- he- kih'n' he-ñiih' he- sa- kyaah' levadura.

⁹ Lä- ma' ga-siin' kyah' hnäh' jää', ga-jwëehn' hnäh', mo-to- jmeé- hnäh' ko-jøh' kyaah' hi- ga-nää' kyaah' wa' hi- cha- hi-. ¹⁰ Sa- jwahn- kih' dsa- hi- sa- ma-heeh- juu' kih' Dio, hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, hi- hnøø' lih' cha-miih- kuu', hñiy- kih' dsa-, jmääy- jøøh' dio hi- na-laä- kaah- dsa-. Cher'mah' tøøh' ba' jne' jmi-gyuu- la-, ma-ra- he- tøøh' ba' jne' jee' kih' dsa- hi- jmeé- lä-na-. ¹¹ Lä-la- ba' ga-siin'

kyah' hnäh'. Mo-to- jmeé- hnäh' ko-jøh' kyaah' ni- jaa- hi- jäh' laay- øøh' jne' cher'mah' kaayh- wa' hi- cha- hi-, hi- cher'mah' hnøøy' liyh- cha-miih- kuu', jmääy- jøøh' hi- na-laä- kaah- dsa-, hlëeyh- wii' kih' dsa-, laay' la'hñih-, hñiy- kih' dsa-. Ni- ta- kuh- hnäh' ko-jøh' kyaayh'. ¹² Sa- ga-tëen' llan' ta' kih' hi- sa- ma-heeh- juu' kih' Dio. Pero kih' hi- jmeé- ko-jøh' kyaah' jne', ¿he-la' sa- lla' jne' ta' kiyh'? ¹³ He-ja- lleë' hnäh' hi- hlëeh' he' jee' kyah' hnäh'. Pero Dio ba' lla' ta' kih' hi- sa- ma-heeh- juu' kiyh'.

6

Ma' hnaah- øøyh- dsa-ta' cha'në' hi- sa- ma-heeh- juu' kih' Dio

¹ Cher'mah' chaä- jaa- hi- cha- hñii- kih' kyaah' øøh-, ¿che' sa- lä- hñiyh' dsooy' nëta' cha'në' jaa- hi- sa- ma-heeh- juu' kih' Dio, lla- he- ma' dsooy' cha'në' hi- laa' kyaä' Dio? ² ¿Che' sa- ñeh' hnäh' lloo- koq- jmi' hi- na-jngëe' ba' llay' ta' kih' dsa- jmi-gyuu'? He-ja- cher'mah' hñaah- hnäh' jwë' llah' hnäh' ta' kih' dsa- jmi-gyuu-, he-la' sa- le' llah' hnäh' ta' kih' koq- mi- juu' he- sa- la' juuh-? ³ ¿Che' sa- ñeh' hnäh' lla' jne' ta' kih' ángele ka-läh'? ¿Ha- lä-ja- sa- le' lla' jne' ta' kih' hi- chaä- jmi-gyuu- la-? ⁴ He-ja- ga- ma-cha- koq- hñii- jee' kyah' hnäh' jmi-gyuu- la-, ¿he-la' go'tøøh' hnäh' goo- hi- sa- ma-heeh- juu' kih' Dio? ⁵ Hlëeh'n' lä-na- mah' jä- o-hih' kyah' hnäh'. ¿Ha- lä- la' kyah' hnäh'? ¿Che' sa- chaä- ni- jaa- øøh' hnäh' hi- cha- huüdsë- llu' kih' mah' mi-eey- juu' kyah' hnäh'? ⁶ Lla- he- ma' jmeeh' hnäh' lä-ja-, te-jëeh' hnäh' kyaah' øøh' hnäh' mah' ga-nääh' hnäh' cha'në' hi- sa- ma-heeh- juu' kih' Dio mah' llay' ta' kyah' hnäh'.

7 Kih' he- te-jëeh' hnäh', ma-hlääh-hnäh' kyaah' dsa-kyaah' hnäh'. ¿He-la' sa- kwëeh' hoh' hnäh' cher'mah' lla-dsëy' hnäh'? ¿He-la' sa- kwëeh' hoh' hnäh' cher'mah' jmeeyh' hnäh'? 8 Lla-he- ma' kwëeh' hoh' hnäh', lla-dsëeh' hnäh' kih' dsa-, mah' jmeeh' hi- laa' ja-ba' øøhn'.

9 ¿Che' sa- ñeh' hnäh', lä-jëe- hi- hñaa- dsë', sa- heyh' ya-jwi' kih' Dio? Ta- mi-gaa' hnäh' hñaa'. Hi- sa- na-jee- goo- kaayh- wa- hi- cha- hi-, kyaah' hi- jmää- jøøh' dio hi- na-laa- kaah- dsa-, kyaah' hi- na-jee- goo- kaayh- hi- laa' kyaah' jñah', kyaah' dsa-ñuuh- hi- jmee- lä- jmee- dsa-më', kyaah' dsa-ñuuh- hi- kaah- he' ba' dsa-ñuuh- dsa-kyaayh', hi- he' sa- heh' ya-jwi' kih' Dio. 10 Lä-ja- hi- hii- kih' dsa-, hi- hee' dsë' kuu', lla-hiih', hi- jwä- dso'jwi' kih' dsa-kyaah', hi- ga-nää' mi-gaa- dsa-, sa- heyh' ya-jwi' kih' Dio. 11 He- ja- ma' laa' ko-llaa' hnäh'. Pero na- ma-na-che' dso'kye- kyah' hnäh', ma-na-jngëeh' hnäh', hi- lluu' hnäh' ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi- ta-la' kih' Jmi-llë' kih' Dio jnän'.

Hnøø' dsa'tooh' jne' jmeen' lä- hnøø' Dio

12 Ga-lä-jë- ba' na-ngën' jwë' jmeen', pero ja- lä-jë- jmää' ta'. Ga-lä-jë- ba' na-ngën' jwë' jmeen', pero sa- jmeen' mah' sa- lla-dsëe' kin' ni- miuh'. 13 Lä-jë- ma', la' kih' tuh- jne', lä-ja- tuh- jne', la' kih' ma'. Pero kwee- ba' hee' Dio lä-to'. Sa- ga-jmää' Dio jne' mah' kaah' jne' wa- hi- cha- hi-. Ga-jmeey' jmi-ngo' he- kye' jne' mah' jmee' ta-he' kiyh'. Hi- lä-ja- ka-läh', he- llu' jnän' ba' chaa- Dio. 14 Hi- lloo- koo- jmi', Dio hi- ga-mi-jiih' Dsa-jøøh' jnän', he' ba' hi- he' mi-jiih' jne' ka-läh' kyaah' be' kiyh'.

15 ¿Che' sa- ñeh' hnäh' jmi-ngo' he- kye' jne' la- ma-la' koo- ba' kyaah' Cristo? ¿Che' jñuuhn' jaa- hi- ma-laa' koo- kyaah' Cristo mah' kwëeh'n' jaa- dsa-më' hi- hnëe- hñii' kyaah' wa- hi- cha- hi'? Ni- miuh- sa- sooh' lä-ja-. 16 ¿O che' sa- ñeh' hnäh' jaa- hi- kyaah' dsa-më' hi- ngë- kyaah' wa- hi- cha- hi-, ma-laay' koo- jmi-ngo' kyaayh'? Jëeh', lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Lä-uu' lee' jaa- ba". 17 Pero hi- jmee- ko-jøh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän', kyeey- koo- ba' jmi-llë' kyaayh'.

18 Hää' hnäh' hñaa' cha-miih-, ta- kaah- wa- hi- cha- hi-. Jëeh' wa- he- cha- he- ga-jyoh' dso'kye- he- jmee- dsa-, sa- hnoo- dsoo' kih' jmi-ngo' kiyh'. Pero hi- kaah- wa- hi- cha- hi-, he- jmeeyh' hñiiy' ba' ja-. 19 ¿O che' sa- ñeh' hnäh', heh' jmi-ngo' jnän' la' gwah' kih' Jmi-llë' Na-jngii' ? Hi- he' hää' neh' tuh-dsë- jne' hi- ga-kwëeh- Dio jne'. Hi- sa- laa' jne' dsa-juu' jmi-ngo' jnän', Dio ba' he' hi- laa' dsa-juu'. 20 Jëeh', hmooh' kyaah' ga-laa' Dio jne'. He-ja- kyaah' jmi-ngo' jnän' wa- jmeen' juuh- kih' Dio, hi- lä-ja- kyaah' jmi-llë' jnän', jëeh' lä-to' he- la- la' kiyh'.

7

Hweh- la' he- jee- dsa- goo-

1 Na' jëeh'n' kyah' hnäh' juu' he- ga-siih' hnäh' kin'. Llu' la' kih' dsa- cher'mah' sa- ga-jeey' gooy-. 2 Pero kih' he- kaah- dsa- wa- hi- cha- hi-, he-ja- jwahn-, lä-jaa- dsa-ñuuh- wa- kyaay' jaa- dsa-më', hi- lä-jaa- dsa-më', wa- kyaay' jaa- dsa-ñuuh-. 3 Hiih' dsa-ñuuh-, hnøø' mi-tey' kyaah' dsa-më' kyaay'. Ja-ba' lä-ja- dsa-më' hnøø' mi-tey' kyaah' dsa-ñuuh- kyaay' ka-läh'. 4 Jëeh' dsa-më' sa- laay' juu' jmi-ngo' kiyh', dsa-ñuuh- ba' laa' juu'. Lä-ja-

ka-läh' dsa-ñuuh-, sa' laay' juu' jmi-ngo' kiyh', mëy' ba' laa' juu'.
 5 Lã-uyy' ba', dsa-më' dsa-ñuuh-, sa' le' jãyh' he- sa' hnoon' ni' miih-. Pero cher'mah' lã-uyy' ga-taayh' juu' kwee- lã-øøy' miih- jmi' ta'ko'-jiih' dsa-taayh' ngiiy' kiyh' kih' Dio, llu' ba'. Hi' ga' ma-ngëë' he- ja-, wa' mi-tey' ka-läh' lã-uyy' mah' lã-ja- sa' kaah' Tana', wa'ra- sa' ga-lã-be' dsëy'.

6 He- jwahn- lã-na-, he- kwan- jwë' ba', ja' he- jmeen- mada-.
 7 Hnoo' ga' jnä' wa'ra- jãh' kih' lã-jëë' ba' dsa-kwëëh' dsë' lã-koo- jnä'. Pero lã-jaa- lã-jaa- jne' ga-hñah' jne' lã-koo- te' he- ga-kwa' Dio. Jaa- jmee- koo-, hi' jñah' jmee- jyoh'.

8 Kih' hi- sa' ga' ma-jee' goo- hi' lã-kye- kih' dsa- hñi', jwahn-, llu' la' kiyh' cher'mah' ga-jãy' hñiiy' lã-koo- jnä'.
 9 Pero cher'mah' sa' ga-kwëëh' dsëy' jãy' hñiiy' lã-jiih' jmi' chaay-, wa' jëey' gooy-. Jëeh' llu' ga' he- jëey' gooy- lã-koh' ga' he- tu-ja- tuh-dsëy' kih' wa' hi- cha- hi-.

10 Pero kih' hi- ma-na-jee- goo-, jmeen- mada-, (ja' he' hñiin- jwahn-, Dio ba' hi- jãh'), dsa-më' ta' wa' beë' dsa-ñuuh- kyaa'.
 11 Cher'mah' ga-beey' øøyh', sa' wa' jëey' gooy- kyaah' jñah', o wa' dsa-jëeyh' kyaah' dsa-ñuuh- kyaay' ba'. Hi' kih' dsa-ñuuh- jwahn-, sa' wa' beey' dsa-më' kyaay'.

12 Pero kih' jee' lã-jëë- ga' jñah', jnä' jwahn- (ja' he' Dio). Cher'mah' chaã- jaa- øøh' jne' hi- kyaah' dsa-më' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, hi' cher'mah' heeh- ba' dsa-më' gya' kyaah' øøh' jne' he', sa' wa' beey'.
 13 Hi' cher'mah' chaã- jaa- dsa-më' øøh' jne' hi- kyaah' dsa-ñuuh-

hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, hi' cher'mah' heeh- ba' dsa-ñuuh- gya' kyaah' øøh' jne' he', sa' wa' beey'.
 14 Jëeh', dsa-ñuuh- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëëy ' ta-la' kih' mëy'. Hi' ja-ba' lã-ja- dsa-më' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëëy ' ta-la' kih' dsa-ñuuh- kyaay'. Wa'ra- jãh' kih' sa' la' lã-ja-, chih- kyaay' jã' lã- ma-sah' ja-ba'. Pero ta'ko'-jiih' tãayh' ko'-joh' ma-na-jngëë' bih'.

15 Pero cher'mah' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio ga-beey' dsa-kyaayh', wa' beey' kih'. Cher'mah' ga-la' lã-ja-, sa' la' he- wii' kih' dsa-më' dsa-ñuuh- øøh' jne' he- dsa-taayh' ko'-joh'. He- hii' ti' jnãn' ba' ga-tëeh' Dio jne'.
 16 Jëeh' hne- dsa-më' øøhn', sa' ñeh' hne- che' lã-leh' lãäh' dsa-ñuuh- kyaah'. Lã-ja- hne- dsa-ñuuh-, sa' ñeh' che' lã-leh' lãäh' dsa-më' kyaah'.

Wa' heeh' ba' jne' dsa'toohn' lã-koo- ma-tøøhn' la-

17 Lã-jaa- lã-jaa- jne', wa' dsa'toohn' kyaah' he- ga-hñah' jne' kih' Dsa-jøøh' jnãn', lã-koo- ma' ga-tëeh' Dio jne'.
 18 Cher'mah' ma-ngëë' ma-tuy' jmi-ngo' kyah' lã- ma' ga-tëeh' Dio hne-, jã' ba' hne- lã-na-. Pero cher'mah' sa' ga-tuy' jmi-ngo' kyah' lã- ma' ga-tëeh' Dio hne-, sa' jmee- bi' uuh' jmi-ngo' kyah'.
 19 Sa' cha- he- hnøø' jãh- ni' miih- he- ga-wih' jmi-ngo' jnãn', o he- sa' ga-wih'. Kih' jee' lã-jë-, hnøø' nuuh' jne' mada- kih' Dio ba'.

20 Lã-jaa- lã-jaa- wa' jãy' ba' kih' lã- ma-tãayh' ja-, lã-koo- ma' ga-heeyh- kih' Dio.
 21 Cher'mah' ma' na-hnëeh' jmeeh- ta' kih' dsa-, lã-koo- ma' ga-tëeyh' hne-, ta' jmee- cha-miih- huud'së-. Pero cher'mah' cha- jwë' kyah' lãäh' hñaa'h', kwa' be' lãä' hñaa'h'.
 22 Jëeh' jaa- hi- ma' na-hnëë' jmee' ta' kih' dsa- lã-koo- ma' ga-tëeh' Dio,

ma-na-laa' bih' kih' Dio. Pero jaa- hi- sa- na-hnëë' jmeë- ta' kih' dsa- lä-koö- ma' ga-tëeh' Dio, na' ma-na-hnëëy' jmeey' ta'he' kih' Cristo ba'. ²³ Hmooh' kyaah' ga-laa' Dio jne', he-ja- ta- hnëë- hnäh' hñaah' mah' jmeeh' ta' kih' dsa- lä-jmii' lä-je-. ²⁴ Lä-jaa- lä-jaa- hnäh' øøhn', wa-tääh' hnäh' kih' lä-koö- ma-tääh' hnäh' na-, lä-koö- ma' ga-heeh' hnäh' kih' Dio.

Nuuh' kih' dsa-më' dsa-nuuh- hi- sa-na-jee' goo-

²⁵ Kih' dsa-nuuh- hi- sa- ma-kaah' dsa-më' hi- kih' dsa-më' hi- sa- ma-kaah' dsa-nuuh-, juu' he-kwan-la- sa-la' mada' kih' Dio. Pero sa- la' kyaah' juu' ta'jmah'. Jëeh' ma-lä-nih' dsë' Dio kin- he-ja- hlëehn' ju'dsoo' jmah' ba'. ²⁶ Lä-koö- la' jmi' he-tøøhn' na', kih' he-ja- laan', go- llu' ga' he-go'taah' hnäh' lä-koö- ma-tääh' hnäh' na-. ²⁷ Cher'mah' chaa- dsa-më' kyaah', ta- jmeë- huüdsë- beeh' hnih'. Hi- cher'mah' sa- chaa- dsa-më' kyaah', ta- jmeë- bii' jeeh' gooh-. ²⁸ Cher'mah' ga-kyaah' dsa-më', sa- la' hlih'. Lä-ja- chih-më' kwaa-, cher'mah' ga-kaay' dsa-nuuh-, sa- jmeey- hlih'. Pero kih' hi- dsa-jee' goo-, ja- cha-miih- huüdsë- në' kiyh'. Hi- hnoon' wa'ra- jäh' kih' ni- miih- he-ja- sa- jëeh' hnäh'.

²⁹ Ma-ngoo' ya-jäh' jmi', he-ja- na- jwahn- øøhn': Na' ta- cha'në', hih' hi- kyaah' dsa-më', lä-koö- he- sa- kyaah' bih' wa' jmeey'. ³⁰ Hih' hi- ti-meeh- dsë', wa' gaa- dsëy'. Hih' hi- jëë- dsë', wa' jmeey' lä-koö- he- sa- jëë- dsëy'. Hih' ga-nää' la-løø', wa' jmeey' lä-koö- he- sa- cha- kiyh' ba'. ³¹ Hih' hi- koooh' jmeë- he- cha- jmi-gyuu- la-, wa' jmeey' lä-koö- he- sa- jmeë- bii' kiyh' ba'. Jëeh' lä-jë- he- jëë' jne' jmi-gyuu- la-, he- dsa-ngëë' ba' ja-.

³² Hnoon' wa'ra- jäh' kih' sa- cha- ba' he- kih' kah' hnäh' huüdsë-. Dsa-nuuh- hi- sa- ga- ma-jee' goo-, hi- he' hnaah- Dio, hnooyh- ha- lä- jee' tih' dsë' Dio ba'. ³³ Pero hi- kyaah' dsa-më', kye- gyih' huüdsë- kih' he- cha- jmi-gyuu- la-, hnooyh- ha- lä- jee' tih' dsë' mëy' ba'. ³⁴ Lä-ja- ka-läh', kah' ba' la' kih' dsa-më' hi- kyaah' dsa-nuuh-, hi- kih' chih-më' kwaa- hi- tääh' hñii'. Chih-më' kwaa- he', hnaah- gyih' Dio, ngëëy- hñiiy' kyaah' jmi-llë' kiyh' kih' Dio. Pero hi- na-jee- goo-, kye- gyih' huüdsë- kih' he- cha- jmi-gyuu- la-, hnooyh- ha- lä- jee' tih' dsë' dsa-nuuh- kyaay' ba'. ³⁵ He- la- ma-jwahn' mah' jmää' ta' kyah' hnäh'. Ja- he- hnoon' han' kyah' hnäh'. Hnoon' go'taah' hnäh' lä-koö- lle' kyah' hnäh' mah' hnaah' hnäh' Dsa-jøøh' jnän' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'.

³⁶ Cher'mah' jaa- dsa- chaa- chih-më' kyaa' hi- ma-të' ji-në- jeey' gooy-, hi- cher'mah' jmeey- huüdsë- sa- sooh- jäy' hñiiy', hi- laay', jmeë- bii' jeey' gooy-, wa' jeey' gooy-. Jëeh' lä-ja- lla- dsëy', sa- la' hlih'. ³⁷ Pero cher'mah' chaa- jñah' hi- ma-jmeë' koö- ba' huüdsë-, hi- sa- la' kyaah' he- wiü', jmeey' lä-koö- hyoh- dsëy' ba', cher'mah' ma-jmeey' koö- ba' huüdsë- sa- kwaa' chih-më' kyaay' jee' goo-, he- jmeey' llu' ba' ja-. ³⁸ Heh' lä-ja-, cher'mah' hi- ga-kwaa' chih-më' kyaa' jee' goo-, jmeey' llu' ba' ja-. Pero cher'mah' sa- ga-kwaa' jee' goo-, llu' ga' he- jmeey' lä-ja-.

³⁹ Dsa-më' hi- na-jee- goo-, laay' kyaa' jaa- dsa-nuuh- lä-hih- kih' ley, ta-ko-jiih' chaa- dsa-nuuh- kyaay'. Pero cher'mah' ga-juu' dsa-nuuh-, ma-cha- jwë' kiyh' jeey' gooy- ka-läh' kyaah' hi- tih' dsëy', la- ra- laa' jaa- dsa-nuuh- hi-

ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio. ⁴⁰ Hi⁻ jnä⁻ laan⁻, llu¹ ga¹ la¹ kiyh¹ cher¹ mah¹ ga¹ jāy¹ hñiiy¹. Pero sa⁻ la¹ kyaah¹ huud¹ dsē⁻ ta⁻ jmah¹ he⁻ ma⁻ jwahn¹ lä⁻ na⁻, jēeh¹ kyaah¹ ba¹ jnä¹ Jmi⁻ lle⁻ kih¹ Dio.

8

Ma¹ he⁻ kwēeh⁻ dsa⁻ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah⁻ dsa⁻

¹ Na⁻ ngēen¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹ kih¹ ma¹ he⁻ kwēeh⁻ dsa⁻ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah⁻ dsa⁻. Lä⁻ jēē⁻ ba¹ jne¹ kyuu^h jne¹ ma⁻ miuh⁻. Hi⁻ ta⁻ la⁻ kih¹ he⁻ kyuu^h jne¹, he⁻ ja⁻ gwa¹ jmään¹ hñaan¹ kaah¹. Pero he⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻ kyaahn¹, he⁻ na⁻ kwa⁻ be¹ he⁻ dsa⁻ toohn¹ cha⁻ ga⁻ miuh⁻ llu¹ kyaah¹ Dio. ² Hi⁻ laa⁻ kyuu^h cha⁻ miuh⁻, sa⁻ ga¹ ma⁻ kyuu^h lä⁻ koo⁻ te¹ lle⁻ lä⁻ kyuu^h. ³ Pero jaa⁻ hi⁻ hnää⁻ Dio, kyuu¹ ba¹ Dio hi⁻ he⁻.

⁴ Kih¹ ma¹ he⁻ la⁻ dsa⁻ cha⁻ nē⁻ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, ma⁻ nē⁻ ba¹ jne¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ laa⁻ dio he⁻ ni⁻ miuh⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Jaa⁻ ba¹ Dio chaa⁻. Sa⁻ chaa⁻ ga¹ jñah¹ Dio.

⁵ Ma⁻ ke⁻ gyuu^h hwa¹ la⁻ jäh¹ dsa⁻ chaa⁻ ja⁻ hi⁻ jaa⁻ dio, (jēeh¹ ma⁻ ra⁻ he⁻ chaa⁻ jwēē⁻ dio, hi⁻ lä⁻ ja⁻ chaa⁻ jwēē⁻ dsa⁻ kaah⁻ ka⁻ läh⁻). ⁶ Pero jnä¹ jne¹, jaa⁻ Dio ba¹ chaa⁻ hi⁻ laa⁻ Täa¹ jnän¹. Ga⁻ lä⁻ jē⁻ ba¹ he⁻ cha⁻, hñiiy¹ ba¹ ga⁻ jmeey¹, hi⁻ ga⁻ jmääy¹ jne¹ mah¹ jmää¹ jne¹ kiyh¹. Hi⁻ jaa⁻ ba¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ chaa⁻. Hi⁻ he¹ he⁻ Jesucristo. Ta⁻ la⁻ kiyh¹ ba¹ cha⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁻, lä⁻ ja⁻ ta⁻ la⁻ kiyh¹ ba¹ chaa⁻ jne¹ ka⁻ läh⁻.

⁷ Pero ja⁻ lä⁻ jēē⁻ kyuu^h ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ la⁻. Koo⁻ laa⁻ hi⁻ ma⁻ tēē⁻ jmeē⁻ he¹ kih¹ dio hi⁻ na⁻ laa⁻, gwa¹ huud¹ dsē⁻ kiyh¹ kyaah¹ dio he⁻, wa⁻ ra⁻ ga⁻ kuyh⁻ ma¹ he⁻ laa⁻ dsa⁻ cha⁻ nē⁻ hi⁻ he⁻. Kih¹ he⁻ sa⁻ la¹ koo⁻ ba¹ huud¹ dsē⁻ kiyh¹, he⁻ ja⁻ laay¹ mi⁻ sayh¹ hñiiy¹. ⁸ Dsoo¹ ba¹, ja⁻ kyaah¹ he⁻ kih¹ hih⁻ jne¹ na⁻, jmeē⁻ he⁻ hnää⁻ Dio jne¹. Ja⁻ kyaah¹ he⁻

kih¹ hih⁻ jne¹ na⁻, jmeē⁻ lee⁻ jne¹ lluu¹ cha⁻ ga⁻ miuh⁻, ni⁻ sa⁻ jän⁻ hliih¹ cher¹ mah¹ sa⁻ ga⁻ kih¹ lä⁻ jē⁻ nēē⁻ he⁻ cha⁻.

⁹ Ma⁻ ke⁻ na⁻ ngē⁻ jne¹ jwē¹ kih¹ hih⁻ wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻, hnøø¹ lee⁻ jne¹ mah¹ sa⁻ täh⁻ hi⁻ sa⁻ la¹ koo⁻ ba¹ huud¹ dsē⁻ kih¹, kwaat⁻ jnän¹. ¹⁰ Cher¹ mah¹ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ la¹ koo⁻ huud¹ dsē⁻ kih¹, ga⁻ jēēy¹ hnäh¹, hi⁻ ma⁻ kyuu^h miuh⁻, tääh¹ hnäh¹ nē⁻ mes⁻ koo⁻ jee¹ tääh¹ heeh⁻ kih¹ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ he⁻, goo⁻ la¹ kiyh¹, jä⁻ lä⁻ hee⁻ dsēy¹ kuyh¹ he⁻ ma⁻ laa⁻ dsa⁻ cha⁻ nē⁻ heeh⁻ ja⁻. ¹¹ He⁻ ja⁻, dsoo¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ ma⁻ kyuu^h miuh⁻, täh⁻ øøh⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be¹ kih¹, hi⁻ kih¹ hi⁻ he⁻ ba¹, ga⁻ juu¹ Cristo. ¹² Lä⁻ ja⁻, cher¹ mah¹ ga⁻ jmeeh¹ hnäh¹ hñaa¹ hoh¹ kih¹ øøh¹ jne¹, hi⁻ jmeeh¹ hnäh¹ sa⁻ kyeē⁻ huud¹ dsē⁻ kih¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be¹ kih¹, he⁻ ma⁻ hlääh⁻ hnäh¹ kih¹ Cristo ba¹ ja⁻. ¹³ He⁻ ja⁻ cher¹ mah¹ ma¹ he⁻ kih¹ jne¹, jmeen¹ täh⁻ jaa⁻ øøhn¹, mo⁻ so⁻ kih¹ ga¹ jne¹ ka⁻ läh⁻ ngo¹ jih¹ koh¹ mah¹ sa⁻ jmeen¹ tēh⁻ øøh¹ jne¹.

9

Na⁻ ngē⁻ jwē¹ apóstole hyoh⁻ miuh⁻ he⁻ jmeē⁻ bi¹ kiyh¹

¹ ¿Che¹ sa⁻ laan¹ apóstol laah¹ hnäh¹? ¿Che¹ sa⁻ na⁻ ngēn¹ jwē¹ jmeen¹ lä⁻ koo⁻ jmeē⁻ jñah¹ apóstole? Jēeh¹, ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ jēēn¹ Jesús Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹. Hi⁻ kih¹ he⁻ ga⁻ heeh⁻ hnäh¹ juu¹ kiyh¹, he⁻ ja⁻ jmeē⁻ lii⁻ ta⁻ he⁻ jmeen⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹. ² Cher¹ mah¹ kih¹ jñah¹, sa⁻ laan¹ apóstol, pero kyah¹ hnäh¹ ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo¹ laan¹. Jēeh¹, lä⁻ llu¹ he⁻ kyaah¹ hnäh¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹, he⁻ ja⁻ jmeē⁻ lii⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ laan¹ apóstol.

³ Juu¹ la⁻ jmää¹ lään¹ hñiin⁻ kih¹ hi⁻ sa⁻ täah⁻ jnä¹ ta⁻. ⁴ ¿Che¹ sa⁻ na⁻ ngē⁻ jnääh¹ jwē¹ he⁻ hñah⁻ jnääh¹ he⁻ kih¹ hih⁻ jnääh¹? ⁵ ¿Che¹

sa⁻ na⁻ngë¹ jnääh¹ jwë¹ jää¹ jnääh¹
 dsa⁻më¹ hī⁻ laa¹ øøh⁻ jne⁻ lä⁻koō⁻
 jmee⁻ jñah⁻ apóstole, ja⁻ba⁻ lä⁻koō⁻
 jmee⁻ øøh⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ kyaah¹
 Pee¹ ka⁻läh¹? ⁶ ¿Che¹ ma⁻la⁻ jnä⁻
 ba⁻kyaah¹ Bernabé jmee⁻ bi¹ jmee⁻
 jnääh¹ ta⁻ mah¹ jnääh⁻ jnääh¹ he⁻
 kih¹hī¹ jnääh¹? ⁷ ¿Ha⁻ chaa⁻ hløø⁻
 hī⁻ tääh¹ jmee⁻ ta⁻ kwaat⁻ kih¹ hñii¹?
 ¿Ha⁻ chaa⁻ hī⁻ jmee⁻ ta⁻ koō⁻ hwa¹
 mah¹ sa⁻ kuyh⁻ he⁻ jngëy⁻? ¿Ha⁻
 chaa⁻ hī⁻ hää⁻ koō⁻ nää¹ jah¹ mah¹
 sa⁻ hī¹juh⁻ kih¹? ⁸ ¿Che¹ laah¹
 hnäh¹ hlëehn⁻ he⁻ la⁻ lä⁻koō⁻ hlëeh⁻
 wa¹ hī⁻ cha⁻ hī⁻? ¿Che¹ sa⁻ na⁻ sii⁻
 lä⁻ja⁻ nē⁻ ley? ⁹ Jëeh¹, nē⁻ ley
 kih¹ Moisé na⁻ sii⁻: “Ta⁻ kii⁻ hoo¹
 kya¹ jee⁻ jmeey⁻ ta⁻.” He⁻ ga⁻jäh¹
 Dio lä⁻ja⁻, ja⁻ ma⁻la⁻ kih¹ kya¹ ja⁻
 ma⁻ kyey⁻ huu¹dsë⁻. ¹⁰ He⁻ kyey⁻
 huu¹dsë⁻ na⁻ jne⁻ ba⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻
 ba⁻ ja⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ja⁻. Jëeh¹, hī⁻
 mi⁻llu¹ hwa¹, lä⁻kye⁻ hī⁻ mi⁻llu¹ mi⁻
 ju⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ cha⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻
 kiyh¹ liyh⁻ kih¹ ta⁻ he⁻ jmeey⁻ ja⁻.
¹¹ Mi⁻ju⁻ he⁻ la⁻ kih¹ Dio ga⁻jñee¹
 jnääh¹ neh⁻ tuh⁻hoh¹ hnäh¹, he⁻ ja⁻
 ¿che¹ jmee⁻ hii⁻ cher¹mah¹ ga⁻ngii¹
 jnääh¹ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh¹?
¹² Cher¹mah¹ jñah¹ ba⁻ cha⁻ jwë¹
 kih¹ hyoyh⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh¹,
 cha⁻ga⁻miih⁻ na⁻ngë¹ jnääh¹ jwë¹
 hñah¹ jnääh¹ he⁻ ja⁻.

Hi⁻ ma⁻ke⁻ cha⁻ jwë¹ jmee⁻ jnääh¹
 lä⁻ja⁻, sa⁻ ga⁻chuu¹ jnääh¹ ni⁻ miih⁻
 kyaah¹ hnäh¹. Ga⁻kwëeh¹ ba⁻ dsë⁻
 jnääh¹ mah¹ sa⁻ jmee⁻ dsa⁻ jyoh¹
 huu¹dsë⁻ jee⁻ kwa⁻ jnääh¹ ju⁻hmëë¹
 kih¹ Cristo. ¹³ ¿Che¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹,
 lä⁻jëë⁻ hī⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ neh⁻ gwah⁻,
 kyaah¹ ja⁻ba⁻ he⁻ dsa⁻ka⁻ dsa⁻ neh⁻
 gwah⁻ ja⁻ jnä⁻ he⁻ kuyh⁻? Hi⁻
 lä⁻ja⁻, hī⁻ jmee⁻ ta⁻ nē⁻ na⁻hyoo⁻,
 kuyh⁻ kih¹ he⁻ dsa⁻ka⁻ dsa⁻ nē⁻
 na⁻hyoo⁻ ja⁻. ¹⁴ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹,
 ga⁻jmee⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ mada⁻, hī⁻
 na⁻hñaa⁻ kwa⁻ ju⁻hmëë¹, ta⁻ kih¹
 ju⁻hmëë¹ ja⁻ba⁻ wa⁻ kuyh⁻.

¹⁵ Pero jnä⁻, ni⁻ koō⁻ hä⁻ sa⁻

ma⁻ngiin⁻ he⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh¹, ni⁻
 sa⁻ siin⁻ lä⁻la⁻ mah¹ kwëeh¹ jnä⁻
 miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh¹. Llu¹
 ga⁻ he⁻ juun⁻ kyohn⁻ lä⁻koō⁻ ga⁻ he⁻
 jñuu¹ dsa⁻ kin⁻ he⁻ chaan⁻ llu¹ he⁻
 sa⁻ koōn⁻ jñeen⁻ he⁻ kwan⁻ juu¹.
¹⁶ Pero sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ jmään⁻
 hñiin⁻ jøøh⁻ he⁻ kwan⁻ ju⁻hmëë¹
 kih¹ Cristo. Jëeh¹, ma⁻na⁻hä⁻
 goon⁻, he⁻ ja⁻ jmee⁻ bi¹ kin⁻ kwan⁻
 juu¹ na⁻. Jwii⁻ jnä⁻ cher¹mah¹ sa⁻
 ga⁻mi⁻ten⁻ he⁻ kwan⁻ ju⁻hmëë¹
 kiyh¹. ¹⁷ Cher¹mah¹ hyoh⁻ dsën⁻
 kwan⁻ juu¹ kih¹ Dio, hyoh⁻ ba⁻ jnä⁻
 jñeen⁻. Hi⁻ ma⁻ke⁻ sa⁻ hyoh⁻ dsën⁻
 jmeen⁻ ta⁻ la⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻ten⁻
 ba⁻ ta⁻ he⁻ hä⁻ goon⁻. ¹⁸ ¿Hee⁻ ba⁻
 jñeen⁻ ja⁻? He⁻ chaan⁻ llu¹ he⁻ sa⁻
 koōn⁻ jñeen⁻ he⁻ kwan⁻ ju⁻hmëë¹
 kih¹ Cristo. He⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ jñeen⁻.
 Kih¹ he⁻ ja⁻, sa⁻ ngiin⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻
 cha⁻ kyah¹ hnäh¹ lä⁻koō⁻ na⁻ngën⁻
 jwë¹ jmeen⁻.

¹⁹ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hī⁻ jmee⁻
 hih⁻ kin⁻, he⁻ jmeen⁻ lä⁻ja⁻. Pero
 ma⁻ra⁻ he⁻ jmee⁻ ba⁻ jnä⁻ ta⁻he⁻ kih¹
 lä⁻jëë⁻ mah¹ lä⁻ja⁻ leeh⁻ ga⁻ jnä⁻
 jwëë⁻ dsa⁻ kih¹ Cristo. ²⁰ He⁻ ja⁻ jee⁻
 kih¹ judiu, jmään⁻ hñiin⁻ lä⁻koō⁻
 jaa⁻ judiu, mah¹ leehn⁻ dsa⁻ judiu.
 Hi⁻ jee⁻ kih¹ hī⁻ mi⁻te⁻ ley (ma⁻ke⁻
 sa⁻ jmee⁻ ley hih⁻ kin⁻) jmeen⁻
 lä⁻koō⁻ hī⁻ mi⁻te⁻ ley ba⁻, mah¹
 lä⁻ja⁻ leehn⁻ dsa⁻ hī⁻ mi⁻te⁻ ley
 ja⁻. ²¹ Hi⁻ kih¹ hī⁻ sa⁻ kyuu¹ ley,
 lä⁻koō⁻ he⁻ sa⁻ kyuu¹ ley ba⁻
 jmeen⁻, mah¹ lä⁻ja⁻ leehn⁻ dsa⁻ hī⁻
 sa⁻ kyuu¹ ley. (Pero ja⁻ kih¹ he⁻ sa⁻
 kyaahn¹ ley kih¹ Dio, mi⁻te⁻ ba⁻ jnä⁻
 ley kih¹ Cristo.) ²² Hi⁻ jee⁻ kih¹ hī⁻
 sa⁻ beë⁻ huu¹dsë⁻ kih¹, ga⁻jmään⁻
 hñiin⁻ lä⁻koō⁻ he⁻ sa⁻ beë⁻ huu¹dsë⁻
 kin⁻. Hi⁻ jee⁻ kih¹ jee⁻ lä⁻jëë⁻, kwee⁻
 ba⁻ ga⁻jmeen⁻ kyaayh¹, mah¹ lä⁻ja⁻
 jnøøhn⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ lään⁻ ko⁻llaa⁻
 dsa⁻. ²³ Kwaat⁻ kih¹ ju⁻hmëë¹ ba⁻
 jmeen⁻ he⁻ la⁻, mah¹ ko⁻jøh⁻ ba⁻
 lä⁻cha⁻ he⁻ llu¹ kin⁻ kyaah¹ hī⁻

nuu- ju'hmëë' he- kwan- la-.

²⁴ Nēh' ba' hnäh', jee' hlij' jwëë' dsa-, jaa- ba' hi- lih'. Hi- he' lle' kih' hyoh' jñee'. Lã'ja- hnøø' kwah' hnäh' be' jee' hnaah' hnäh' Dio mah' lã'ja- hñah' hnäh' koo- he- la' kwa' Dio. ²⁵ Lã'jēë- hi- hnøø' lih' jee' kooy-, mi-lluuy' hñiiy' kih' lã'jē- he- jmee- jwih' kiyh' mah' liyh'-koo- coron he- dsa' hee'. Pero jne' mi-lluun' jne' hñaan' mah' leh' jne' koo- coron he- sa' hee' jih'koh'. ²⁶ Lã'ja- jnä' ka-läh', ngoo' ba' jnä' kwan' be' ha- jee' lihn'-koo- coron. He-ja- sa' jmeen- wa' la' cha- la', lã'koo- jaa- hi- te- jah- jwë' nē' lle'. ²⁷ Heehn- hñiin- wi' ba', ni- miih- sa' kwan- jwë' kih' jmi-ngo' jmee' hi- kin-. Lã'na- ba' jmeen', mah' sa' jän' ta' koo' ma-la' ma'kwan' ju'hmëë' kih' jñah'.

10

Sa' wa' jmeen' ko-jøh' kyaah' hi- jmää- jøøh' dio hi- na-laa- kaah' dsa-

¹ Hnoon' wa' lã-dsooh' hoh' hnäh' øøhn', lã'koo- ga'la' kih' dsa- ma-gyuh- jnän'. Ga'lã'jēë- ba' ga-nää' lã- ngoo' jni'. Hi- ga-ngëëy' jee' jmi-ñeeh-. ² Lã'llu' he- ga-ngëë' dsa- he' ko-jøh' kyaah' Moisé jee' ma' hii' jni' hi- ta' jee' jmi-ñeeh-, he-ja- la' lã'koh' he- ga-taayh' ko-jøh' ga-saa- dsa- he' jmi- kyaah' Moisé mah' leey' koo- kyaayh'. ³ Ga'lã'jēë- ba' ga'kuh- he'ñiih- he- ga'chee' Dio. ⁴ Ga'lã'jēë- ba' ga'hij' jmi- he- ga'chee' Dio. Sa' ma' la' wa' he- cha- he- jmi-gwa- he- ga'jmeë' Dio ga'hya- dsoh' mi'kuuy'. Hi' mi'kuuy' ja-, sa' ma' la' wa' he- cha- he- mi'kuuy', ma'laa' hñii' Cristo hi- ma' jmeë- ko-jøh' kyaayh'. ⁵ Pero miih- go-te' ba' dsa- he' ga'jmeë' he- tih' dsë' Dio. He-ja- jwëë' ga' ga'juu' hwa' kii' ja-.

⁶ He- ga'la' lã'ja- kih' dsa- he', he- ja- kwëëh- jne' nuuh- mah' sa' wa' hee' dsë- jne' jmeen- he- hñih' lã'koh' ga'jmeë' dsa- he'. ⁷ Ni- ta- wa' jmään' jøøh' dio hi- na-laa- kaah' dsa-, lã'koh' ga'jmeë' dsa- he'. Lã'koo- jah' jee' na-sii- juu' kih' Dio: "Ga'taah' lã'jēë- dsa- ga'kuh- ga'hij', ja-ga' ga'taayh' ga'jmeey' wa' la' cha- la'." ⁸ Ni- ta- wa' kaah' jne' wa' hi- cha- hi-, lã'koo- ga'jmeë' dsa- he'. Jëeh' kyaah' koo- jmi- ba' ga'juu' gyii' hnë- mil dsa- he'. ⁹ Ni- sa' wa' koo' jne' kyaah' he- jøh- dsë' Dsa' jøøh' jnän', lã'koo- ga'jmeë' ko-llaa' dsa- he' mah' ga'ngiih' miih- kiyh'. ¹⁰ Sa' wa' cha- wa' hää- jne' Dio, lã'koo- ga'cha- ga'hää' dsa- he', mah' ga'ngiih' ángel kiyh'.

¹¹ He- ga'la' lã'ja- kih' dsa- he', he- ja- kwëëh- jne' nuuh-, hi- ma-na-sii- jnän' mah' lã-leeh' jne' hi- chaa- na' jee' ga-dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. ¹² Lã'ja-, kih' hi- jmeë- huudse- sa' cha- he- kih' jeh' dsëy', hnøø' liiyh' mah' sa' tãyh-. ¹³ Wa' he- cha- he- he- wi' he- jëë' jne', ja-ba' lã'ja- ma-jëë' jñah'. Pero Dio llu' dsëy'. Sa' kway' jwë' ngëë' jne' koo- he- hwëh- ga' he- mo-so' tãä- jne'. Wa'ra- ga-të' jee' jëë' jne' he- wi' ja-, kwa' ba' Dio be' ha- lã- jee' lãä' jne' hi' lã'ja- kwëëh' dsë- jne'.

¹⁴ He-ja- jwëëhn- hnäh' øøhn' hi- hnaan-. Hää' hnäh' hñaa' cha-miuh-. Mo-to' jmeë- hnäh' juuh- kih' dio hi- na-laa' kaah' dsa-. ¹⁵ Hlëëhn' hnäh' lã'koo- dsa- hi- kyuuuh-. Kye- da' hnäh' kwaat- ha- lã- ngoo' juu' he- hlëëhn' hnäh'. ¹⁶ Lã' ma' hij- jne' kyaah' wa'kyaah' he- na-jøø-, kwa- jne' ti'hmaah' kih' Dio, la' kwaat- hij- jne' jma- kih' Cristo ba' ja-, hi' lã'ja- ma-laa' jne' koo- ba' kyaayh'. Hi' lã' ma' kih' jne' he'ñiih- he- ti-llooh- jne', he- jmeë- jne' kwaat- jmi-ngo' kih' Cristo ba' ja-, hi'

lä'ja- ma-laa' jne' koo- ba' kyaayh' ka-läh'. 17 Ma-ke- jwëë' jne', koo- ba' laa' jne' jee' lä-jëë- jne'. Jëeh', koo- ba' la' he-niuh- he- kih- jne'.

18 Jëë' da' hnäh' he- lä- ga-la' kih' dsa- Israel hi- ga-kuh- jah' hi- ma' dsa-jää- dsa- në' na'hyoo', ga-laay' koo- ba' kyaah' Dio juu' na'hyoo' ja-. 19 He- jwahn- lä-na-, ja- he- jwahn- kyeë' jwërte dio hi- na-laa- kaah- dsa-, ni- ngo' he- lla- dsa- cha-në' dio he', sa- cha- he- la' ni- miuh-. 20 Lä-la- ba' jwëëhn- hnäh', lä-koo- jmee- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio, wa'ra- ga'llay' miuh- he- cha- kiyh' cha-në' dio hi- na-laa- he', he- kwëëyh- hi-sa'llu' ba' ja-, ja- he- kwëëyh- Dio jnän- ja-. Sa- hnoon' jmeeh' hnäh' ko-jøh' kyaah' hi-sa'llu'. 21 Cher'mah' ga-hih' hnäh' he- kwa- Dio, mo-so- le' huh' hnäh' he- kwa- hi-sa'llu'. Cher'mah' ga-taah' hnäh' ga'ku- ga-hih' hnäh' he- lla- Dio në' na'mes-, mo-so- le' kuh'huh' hnäh' në' mes- kih' hi-sa'llu' ka-läh'. 22 ¿Che' ja- he- hnøøh' jne' ha- lä- jee' lä'llih- Dio he- jmee- jne' lä-ja-? ¿Che' cha- ga- be' jnän-, lä-køh' ga' kiyh'?

Wa' hnøøhn' he- llu' kih' øøh' jne'

23 Ga-lä-jë- ba' na-ngën' jwë' jmeen-, pero ja- lä-jë- jmää' ta. Ga-lä-jë- ba' na-ngën' jwë' jmeen-, pero ja- lä-jë- kwa- be' jnän- jee' hnääh- Dio. 24 Sa- wa' hnøøhn' he- llu' jnän' hñaan', wa' hnøøhn' he- llu' kih' jñah' ba'. 25 Kuh' ba' hnäh' ga-lä-jë- ngo' he- hñi- dsa- jee' jngëëyh' jah'. Ta- ngü- hnäh' ni- miuh- juu' mah' sa- jmeeh' hnäh' cha-miuh- huüdsë-. 26 Jëeh', kih' ba' Dio la' jmi-gyuu- la-, hi- lä-ja- lä-jë- he- ga- cha- në' kih', kih' bih' la' lä-jë-. 27 Cher'mah' jaa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio ga-tëëyh' hnäh' mah' go'kuh' hnäh' kiyh', hi- gwa' hoh' hnäh' go'nääh' hnäh', ja- go-kuh' ba' hnäh' ga-lä-jë- he-

llay-. Ta- ngü- hnäh' ni- miuh- juu' mah' sa- jmeeh' hnäh' cha-miuh- huüdsë-. 28 Pero cher'mah' cha- hi- ga-jäh': "Ngo' he- ma-lla' dsa- në' na'hyoo' ba' na-", ta- kuh- hnäh' ga- ja-, mah' la' llu' kih' hi- ma-mi-jnäa- juu' ja-. Lä-ja- sa- jmeey' jyoh' huüdsë- he- jmee' jwüuh' kiyh'. Jëeh', kih' ba' Dio la' jmi-gyuu- la- hi- lä-ja- lä-jë- he- ga- cha- në' kih', kih' bih' la' lä-jë-. 29 Ja- he- hlëëhn' kih' huüdsë- kyah' hnäh'. He- hlëëhn' kih' huüdsë- kih' jñah' ba' na-, mah' sa- jmeey' jyoh' huüdsë- he- jmee' jwüuh' kiyh'. ¿He-la' ha' dsa- kin- he- na-ngën' jwë' jmeen- cher'mah' ko-ja- la' huüdsë- kiyh'? 30 Cher'mah' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kih' he- kuhn-, ¿he-la' hlëëh' dsa- wü- kin- kih' he- kuhn- he- ja-? 31 Hi- kwee- ba' la' kih' lä-jë-, cher'mah' kuh-huh' hnäh', o he- ga' jmeeh- hnäh', jmee' hnäh' lä-jë- lä-koo- lle- kih' ba' mah' lä-ja- wa' la' juuh- kih' Dio jnän-. 32 Ta- jmee- hnäh' jeh' dsë' dsa- judiu, ni- hi- sa- laa' judiu, ni- hi- laa' kyaa' Dio ka-läh'. 33 Jmee' hnäh' lä-køh' jmee- jnä' ba'. Jëeh' jmeen- bii' hnoohn- ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- kyaah' lä-jë- he- jmeen-. Sa- hnoohn- he- llu' ki- hñiin-, hnoohn- he- llu' kih' ga-lä-jëë- ba' mah' lääy'.

11

Juu' kih' dsa- hi- jlë- ka'lle'

1 Jmee' hnäh' lä-koo- jmee- jnä', jëeh' jnä' jmeen- lä-koo- ga' jmee' Cristo.

2 Chaan- llu' cha-miuh- lä-koo- tääh' hnäh' øøhn', jëeh', ga-lä-jë- jüuh- ba' dsa-lä-dsooh- hoh' jnä', hi- choøh' ba' hnäh' koo- hweh- juu' he- ma- hlëëhn' hnäh'.

3 Hnoon' lä-ngëeh' hnäh', Cristo laa' to-në' kih' lä-jëë- dsa-nuuh-, hi- lä-ja- laa' dsa-nuuh- kih'

dsa-mě', lä-ja- laa' Dio kih' Cristo ka-läh'. ⁴ La' o-hih- kih' dsa-nūh- cher'mah' jlēy- ka'lley' wa-ra- ga-tē' jee' ngiyy' kiyh' kih' Dio o wa-ra- ga-ngēey' juu' kih' Dio cha'nē' dsa-. ⁵ Lä-ja- ka-läh' la' o-hih- kih' dsa-mě' cher'mah' sa- na-jlē- ka'lley' wa-ra- ga-tē' jee' ngiyy' kiyh' kih' Dio o wa-ra- ga-ngēey' juu' kih' Dio cha'nē' dsa-. Heh' lä-ja-, la' lä-koō- he- na-tii' kwah- lley'. ⁶ Cher'mah' jaa- dsa-mě' sa- jlē- lle, llu' ga' wa-tiiy' lley' go-te-. Pero cher'mah' laay' la' o-hih- kih' he- tiyy' lley' o he- jmeey' kwah-, he-ja- wa- jlēy' ba'. ⁷ Sa- sooh- kih' dsa-nūh- jlēy' lley, jēeh' laay' heeh- kih' Dio, mah' mi-jnäy- ha- lä-koō- jøøh' laa' Dio. Pero dsa-mě' mi-jnäy- ha- lä-koō- jøøh' laa' dsa-nūh-. ⁸ Dsa-nūh- sa- ya-hēē' kih' dsa-mě', dsa-mě' ba' ya-hēē' kih' dsa-nūh-. ⁹ Lä-ja- ka-läh', sa- ga-jmäy' Dio dsa-nūh- mah' le' llu' kih' dsa-mě', ga-jmäy' dsa-mě' mah' le' llu' kih' dsa-nūh- ba'. ¹⁰ Kih' he-ja-, hi- kwaat- kih' ángele ka-läh', jmee- bii' jlē' dsa-mě' lle' mah' jmee' lii- chaa- hi- kye- nē' kiyh'.

¹¹ Pero he- tøøh' jne' kyaah' Dsa-jøøh' jnän, ja- ma-la- dsa-nūh- laa' kwaat-, ja-ba' lä-ja- laa' kwaat- dsa-mě' ka-läh'. ¹² Jēeh', lä-koō' ya-hēē' dsa-mě' kih' dsa-nūh-, ja-ba' lä-ja- kih' dsa-mě' dsa-lä-chaa- dsa-nūh-. Lä-uū' ba' hwēē- kih' Dio. ¹³ Kye- da' hnäh' kwaat- hñaa' hnäh', ¿che' sa- laah' hnäh' sa- jnä' llu' wa-ra- ga-ngi' jaa- dsa-mě' kih', kih' Dio ma' sa- na-jlē- lley'? ¹⁴ Lä-koō- jmee- jne' he- tøøhn' jmi-gyū- la- lä-koō- la' kih' dsa-nūh-, mi-jnäy- he- la' o-hih- kih' he- kway- jwē' kwaā- jñū- lley'. ¹⁵ Pero kih' dsa-mě', kah' ba' la'. Jnä' llu'

kiyh' he- kway- jwē' dsa-kwaā- jñū- lley'. Jēeh', dsa-mě', ga-hyoyh' jñū- lley' kyoo- mah' jlē' lley' la- he- ma' jlēy' kyaah' hñi- hñi-. ¹⁶ Cher'mah' chaa- hi- hnøø' tí'choo' juu' kih' juu' he- hlēehn' la-, hnøø' lä-ñey- ha- lä- la' kyaā' jnääh'. Jēeh' koō- nēē' ba' he- tēē' jnääh' jmee- jnääh' hi- lä-ja- lä-kaa- gwah- kih' Dio.

Mi-kwayh' ma-nūh- kih' Dsa-jøøh' jnän'

¹⁷ Pero ta- jyoh' ko-taa-, sa- chaa- llu' lä-koō- jmeeh- hnäh'. Jēeh', jee' dsa-ñeeh- hnäh', cha-ga-miuh- he- hñi- jmeeh- hnäh' la- he- ma' jmeeh' hnäh' he- llu'. ¹⁸ To-nē' he- ja-, ma-nuun' kyah' hnäh' he- sa- hii' koō- ba' juu' kyah' hnäh' jee' dsa-ñeeh- hnäh'. Hi- jee' llah' laan- dsoo' ba'. ¹⁹ Jēeh', go- laan- jmää' kyah' hnäh' he- tääh' hnäh' lä-ja- mah' lä-lee- hii- na- hi- hñaa- Dio hi- lä-lee- hii- na- hi- sa- hñaah- Dio. ²⁰ Cher'mah' lä-ja- tääh' hnäh', jee' dsa-ñeeh- hnäh', ja- ma-nūh- kih' Dsa-jøøh' jnän' ja- kuh- hnäh'. ²¹ Jēeh', wa-ra- ga-tē' hor- kuh' hnäh', lä-ja- lä-ja- hnäh' dsa-lä-jää' kuh-huh' hnäh' he- go-kye- hnäh'. Hñaa' ba' hnäh' kuh- huh' lä-jiuh' dsa-lä-heē' hnäh' mah' ko-llaa' jay- kyaah' kyoo'. ²² ¿Che' sa- cha- chaneh- kyah' hnäh' jee' go'taah' hnäh' kuh-huh' hnäh'? ¿He-la' mi-kwah- hnäh' hi- laa' kyaā' Dio, mah' lleh- hnäh' o-hih- kih' hi- sa- kye- ni- miuh- he- kuh-hih'? ¿Hee- ba' na- jwēēhn- hnäh'? ¿Che' jwēēhn- hnäh' jmeeh- ba' hnäh' llu'? Ni- miuh- sa- jwēēhn- hnäh' lä-ja-.

²³ Jēeh', kih' Dsa-jøøh' jnän' ga-hyohn' juu' la-, ja-ba' he- ma-hlēehn- hnäh' jää'. Hwē' he- ga-ngēey' Dsa-jøøh' jnän' ja-, ga-kay' he-ñiuh-. ²⁴ Mah' ga-kway'

ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëë' he- ja-, ga-llaay' he'ñiuh' ja- mah' ga-jäyh': "Hee- la-, kuh' hnäh'. He- la- na- jmi-ngo' kin'. Ta-la' kyah' hnäh' kwaan' hñiin- juun'. Ja- jmeeh' hnäh' lä-la- mah' lä-dsooh' hoh' hnäh' kin'." ²⁵ Ja-ba' lä-ja- ga-jmeey' kyaah' wa'kyaah', ma-ngëë' ma-kuyh- ma-nuu'. Ga-jäyh': "Wa'kyaah' la- la' hmooh' hmëë' he- jmeen' kyaah' jma- kin'. Ja- jmeeh- hnäh' lä-la-, ga-lä-jë' jiih' ma'huh' hnäh', mah' lä-dsooh' hoh' hnäh' kin'." ²⁶ Lä-ja-, lä-jë' jiih' ma' kuh- hnäh' he'ñiuh' la-, hi- ma' huh' hnäh' he- haa' neh- wa'kyaah' la-, he- jmeeh- hnäh' juu' he- ga-juu' Dsa-jøøh' jnän' ba' na-, lä- ma-ngoo' ja-ba' lä-jiih' jäyh' ka-läh'.

²⁷ He-ja-, cher'mah' hi- ga-kuh- he'ñiuh', hi- ga-hiyh' he- haa' neh- wa'kyaah' kih' Dsa-jøøh' jnän', hi- lä- ma-ngoo' bih' jmeey' he- hliih', ma-na-bäayh' dsoo', kih' he- mi-kwayh' jmi-ngo' kyaah' jma- kih' Dsa-jøøh' jnän'. ²⁸ Lä-ja- lä-ja- hnäh' hnøø' kah' da' hnäh' kwaat' che' sa' hñi- huu'dsë- kyah' hnäh', jää' ja-ga' kuh' hnäh' he'ñiuh' hi- huh' hnäh' he- haa' neh- wa'kyaah'. ²⁹ Jëeh', cher'mah' jmee' gyih' he- hliih' mah' kuyh- he'ñiuh' hi- hiyh' he- haa' neh- wa'kyaah' ja-, he- ngiiy' he- jä- he- hliih' në' kiyh' ba' ja-. Jëeh' sa- tooyh- ta' jmi-ngo' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ³⁰ Kih' he-ja-, chaa- jwëë' jee' kyah' hnäh' hi- dsaah', jwëë' hi- mo-so' cha- be' kih', lä-jiih' chaa- ko-lla- hi- ga-juu'. ³¹ Pero cher'mah' ga-kye' jne' kwaat' he- hñi- huu'dsë- jnän', jää' ja-ga' kih'hijn', mo-so' cha- he- kih' la' Dio ta' jnän'. ³² Hi- cher'mah' ga'llay' ta' jnän', Dio ba' he' hi- heeh' jne' wii', mah' sa' dsa'nøøn' ' cha'je- ko-jøh' kyaah' hi- sa-

ma-heeh- juu' kiyh'. ³³ He-ja- øøhn', wa-ra- ga-taah' hnäh' kuh', ja- jääh' hnäh' dsa-kyaah' hnäh'. ³⁴ Hi- cher'mah' chaa- jaa- hi- kyoh-, wa-lla-kuyh- cha'neh- kiyh', mah' sa' jä- he- wii' në' kiyh', wa-ra- ga-jmeey' wa-la' cha-la'jee' dsa-ñeeh' hnäh'. Cher'mah' cha- ga-jyoh' juu', he-ja- mi'een' wa-ra- ga-lloon' na'jëen' hnäh'.

12

Lä-jë- he- ga'hñah' jne' kih' Jmi-llë' kih' Dio

¹ Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' miuh- øøhn', ha- lä- la' he- ma'hñah- jne' kih' Jmi-llë' kih' Dio. ² Ñeh' ba' hnäh' ha- lä- ma' jmeeh- hnäh', jää' sa- ga- ma-heeh' hnäh' kih' Dio. Ma' ga-nää' hnäh' ta- la- ta- jnø-, ga-kah' hnäh' jwë' jee' ma' hnaah- hnäh' dio kaa- hi- na-laa- kaa- dsa-. ³ He-ja- hnoon' lä-ngëeh' hnäh' ni- jaa- hi- hlëeh' lä- gwa' kih' Jmi-llë' kih' Dio sa- jwäy' dso'jwii' në' kih' Jesús. Lä-ja- ka-läh' sa- jäyh' jøøh' Jesús, cher'mah' sa' kyaayh' Jmi-llë' Na-jngii'.

⁴ Kah' ba' la' he- ma-hñah- jne' lä-ja- lä-ja- jne' kih' Dio, pero jaa- ba' Jmi-llë' Na-jngii' hi- kwa- lä-jë- he- ja-. ⁵ Kah' ba' la' ta' he- jmee- jne' lä-ja- lä-ja- jne' jee' hnääh- jne' Dio, pero jaa- ba' hi- laa- Dsa-jøøh' jnän'. ⁶ Kah' ba' la' be' he- ma-tëë' jne' lä-ja- lä-ja- jne', pero jaa- ba' Dio hi- jmee- lä-jë- kih' ga-lä-jëe' jne'.

⁷ Lä-ja- lä-ja- jne' ma-hñah- jne' he- ga-kwa' Jmi-llë' Na-jngii' mah' lä-ja- jä- llu' kih' lä-jëe'. ⁸ Jaa- ga-hyoh' miuh- huu'dsë- llu' he- ga-kwa' Jmi-llë'. Jñah' ga-hyoh' he- jmee' kyuyh- cha-ga-miuh-, he- ga-kwa' ja' ba' Jmi-llë' Na-jngii'. ⁹ Jñah' ka-läh' ga-hyoh' kih' ja' ba' Jmi-llë' ha- lä- jee' lä-dsoo' dsëy' cha-ga-miuh-. Hi- jñah' ga-hyoh'

ha- lä- jee' mi-hlääy' hi- dsaah' kyaah' be' kih' ja-ba' Jmi-llé' Na-jngii'. ¹⁰ Jñah' ga-hyoh' ha- lä- jmeey' he- juh-gaa'. Jñah' ga-hyoh' juu' he- ngëëy' kih' dsa'. Jñah' ga-hyoh' mah' kay' kwaat' che' la' kih' Jmi-llé' Na-jngii' he- hlëeh- dsa- o che' la' kih' jmi-llé' hliih'. Jñah' ga-hyoh' hlëëyh' jyoh' juu'. Jñah' ka-läh', ga-hyoh' be' mah' jiiy' juu' he- hlëeh' dsa-kyaa'yh'. ¹¹ Pero jaa- ba' Jmi-llé' hi- jmee- lä-jë- he- ja-. Hi- lä-koo- hyoh- dsëy' ba' ti-llooyh- kih' lä-jaa- lä-jaa-.

Jee' lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio laay' lä-koo- jaa- ba'

¹² Koo- ba' la' jmi-ngo' jnän', hi- cha- cha-miih- nëë' he- na-ku- na-chah'. Ma-ke- cha-miih- nëë' he- na-ku- na-chah', ma-ra- he- la' ba' koo- jmi-ngo' jee' lä-jë-. Ja-ba' lä-ja- Cristo ka-läh' kyaah' jne'. ¹³ Jëeh', kyaah' jaa- ba' Jmi-llé' ga-lëë' jne' koo- ba' kyaayh', lä-llu' he- ma-na-saa- jne' jmi- kyaah' Jmi-llé' Na-jngii' kih' Dio. Lä-ja- kih' hi- laa' judiu o hi- sa- laa' judiu, hi- lä-ja- ka-läh' kih' hi- na-hnëë' jmee- ta' kih' dsa- o cher'mah' sa- na-hnëëy'. Ga-lä-jëë- ba' jne' ma-heh' jne' kih' jaa- ba' Jmi-llé'.

¹⁴ Heh' jmi-ngo' jnän', sa- la' koo- ba' jee' lä-jë-, cha-miih- jee' na-ku- na-chah'. ¹⁵ Cher'mah' ma-tiin' ga-jäh': "Sa- laan' ma-gooh-, he-ja- sa- na-jnään' kih' jmi-ngo' kyah'", pero ma-ke- ma-jäh' lä-ja-, ma-ra- he- na-jnään' ba' kih' jmi-ngo' jnän'. ¹⁶ Hi- cher'mah' lo-gwan' ga-jäh': "Sa- laan' mi-nëh', he-ja- sa- na-jnään' kih' jmi-ngo' kyah'", pero ma-ke- ma-jäh' lä-ja-, ma-ra- he- na-jnään' ba' kih' jmi-ngo' jnän'. ¹⁷ Cher'mah' lä-kaa- jmi-ngo' jnän', la' koo- mii' mi-në' juuh-, ¿hee- kyaah' ja-

nuu' jne'? Hi- cher'mah' lä-kaa- jmi-ngo' jnän', la' koo- to-gwa' juuh-, ¿hee- kyaah' ja- he- taah' jne' jme'h'? ¹⁸ Pero Dio ga-jmee' na-ku- na-chah' jmi-ngo' jnän', lä-koo- lla- dsëy'. ¹⁹ Cher'mah' koo- nëë' ba' la' lä-kaa- jmi-ngo' jnän', mo-so' la' lä-koo- jmi-ngo' he- kye' jne'. ²⁰ Pero ja- lä-ja- la' jmi-ngo' jnän'. Na-ku- na-chah' cha-miih- nëë', hi- jee' lä-jë- koo- ba' la'. ²¹ Sa- le' jäh- mi-nën' siih- ma-goon-: "Sa- jmee- bii' hne- kin-." Ni- sa- le' jäh- ka'llen' siih- ma-tiin': "Sa- jmee- bii' hne- kin-." ²² Pero sa- la' lä-ja-. He- cha- kih' jmi-ngo' jnän', he- jmee- jne' kwaat- sa- beë' ni- miih-, he- ja- jmää' jnän' cha-ga-miih-. ²³ Hi- he- cha- kih' jmi-ngo' jnän' he- jmee- jne' kwaat- sa- jnä- llu', he- ja- høø' jne' cha-ga-miih-. Hi- he- sa- sooh- jëë' dsa-, jlë' jne' llu'. ²⁴ Pero he- jnä- llu' në' jnän', sa- jmee- bii' jlë' jne'. Ga-jmee' Dio jmi-ngo' jnän' mah' høøn' cha-ga-miih- lä-jë- he- sa- beë'. ²⁵ Heh' lä-ja-, jmi-ngo' jnän' sa- jmee- ma- kih-kih'. Lä-jë- nëë' ba' hnääy' dsa-kyaa'yh'. ²⁶ Cher'mah' jii' kih' koo- nëë', lä-ja- ga-lä-jë- ba' jii' kih'. Hi- cher'mah' ga-la' llu' kih' koo- nëë', lä-ja- la' llu' kih' ga-lä-jë- ba'.

²⁷ Lä-ja- jne' ka-läh', laa' jne' lä-koo- jmi-ngo' kih' Cristo. Lä-jaa- lä-jaa- jne' na-ku- na-chah' jne' kyaayh'. ²⁸ Jee' kih' hi- laa' gwah-, Dio ga-hñaä' to-në' hi- laa' apóstole, ja-ga' ga-hñaay' hi- ngëë- juu' kiyh', hi- ga-hñaay' ta-jwoh-, kyaah' hi- jmee- he- juh-gaa-, kyaah' hi- mi-hlää' dsa-, kyaah' hi- kye- në' kih' dsa-kyaa'h', hi- kyaah' hi- lih- hlëeh' jyoh' juu'. ²⁹ ¿Che' lä-jëë- laa' apóstole? ¿Che' ga-lä-jëë- laa' hi- ngëë- juu' kih'

Dio? ¿Ché ga-lä-jëë laa ta-jwöh? ¿Ché ga-lä-jëë jmeé he-juh-gaa? ³⁰ ¿Ché ga-lä-jëë ma-hyoh be-mah' mi-hlääy dsa-dsaah? ¿Ché ga-lä-jëë lih hlëéh' jyoh' juu? ¿Ché ga-lä-jëë lih jii' juu' he-hlëéh' dsa-kyaaah'? ³¹ Wa' hee' hoh' hnäh' kih' ta' he-la' kwa' Jmi-lle' Na-jngii' he-llu' ga'miih'.

Pero ta' jyoh' ko-taa, hlëéh'n' hnäh' ha-lä-jee' jnääh' hnäh' he-jmäá' cha-ga'miih-kyah' hnäh'.

13

He- hnää' jne' dsa-kyaaahn', he- ja- ba' kyeé'

¹ Cher'mah' ga-hlëéh'n' kyaah' wa' he-cha- he-juu' he-hlëéh' dsa-, hi- kyaah' juu' he-hlëéh' ángele ka-läh', hi-cher'mah' sa-hnaan' dsa-kyaaahn', laan' lä-koq-ñe' he-koq- hii' ta'jmah'. Laan' lä-koq- jwiñe' kih' tē. ² Cher'mah' ga-hyohn' cha-miih- juu' kih' Dio he-ngëen' kih' dsa, hi-cher'mah' ga-lä-ngëen' lä-jē juu' he-na-hmäá, cher'mah' kyuuh' ba' jnä' lä-jē, hi-cher'mah' ga-jmeen' dsoo' dsen' cha-miih- lä-jih' mi'siin' hōø' moh', pero cher'mah' sa-hnaan' dsa-kyaaahn', ni-miih-sa-cha- he-laan'. ³ Cher'mah' ga-ti' ga'lloohn' ga-lä-jē he-cha-kin' mah' ääh'n' dsa- tä-ñee', hi-cher'mah' ga-kwaan' hñiin' kaan', pero cher'mah' sa-hnaan' dsa-kyaaahn', ni-miih-sa-jmäá' kin' lä-jē he-ja'.

⁴ He- hnää' jne' dsa-, he-jøh-dsen' ba' ja-, hi-llu' dsē jne' ka-läh'. He- hnää' jne' dsa-, ja- he-wii' dsē jne' kyaah' dsa-. He- hnää' jne' dsa-, ja- he-jmäá' jne' hñaan' kaah', ni- he-jmeen' kyeé' jne' cha-ga'miih'. ⁵ He- hnää' jne' dsa-, ja- he-jmeen' he-sa-lle' kih' jmeen', ja- he-hnøøhn' ma-la' he-llu' jnä'n' hñaan', ja- he-lä-llee' jne' na'koh', ja- he-tøøh- jne' dsen-

kyaaah' dsa-. ⁶ Ja- he-tih' dsē jne' he-hlih', he-tih' dsē jne' ju'dsoo' jmah' ba'. ⁷ He- hnää' jne' Dio, he-lä-be' dsē jne' kih' lä-jē, hi-lä-ma-dsoo' ja-ba' dsē jne' kiyh', hi-ngoo' ba' he-kye' jne' o-jøh' dsē, hi- he-kwëéh' dsē jne' ka-läh'.

⁸ He- hnää' jne' dsa-kyaaahn' sa-llaa' jih'koh'. Pero loo- koq-jmii' mo'so' jmeé bii' mi-jnäá' Dio juu' kih', lä-ja- ka-läh' mo'so' jmeé bii' hyoh' dsa- hlëéh' jyoh' juu', hi- mo'so' jmeé bii' hyoyh' he- jmeey' kyuuah' cha-ga'miih'. ⁹ Pero jmi' he-tøøhn' la-, sa- ga-ma-lä-kyuuuh' jne' na-hñaa' lä-jē juu' na-, hi- lä-ja- ka-läh' lä-jëë hi-ngëe' juu' kih' dsa, sa-hlëeyh' na-hñaa' lä-jëë. ¹⁰ Pero wa-ra-ga-lloo' jmi' jmeé' Dio ma-na-hñaa' go-te' lä-jē, ma-ja- mo'so' jmeé bii' he- ga-lä-kyuuuh' jne' miih- jmi-gyuu' la-, laa- go-te' ba' ja'.

¹¹ Lä-koq- ma- laan' chih-, ga-hlëéh'n' lä-koq- ja- chih-, ga-jmeen' huu' dsē lä-koq- ja- chih-, hi- ga-kan' kwaat' lä-koq- ja- chih-. Pero ma' ga-lä-jøøhn', mo'so' ga-jmeen' lä-jē he- ma' jmeen' lä-koq- ma' mahn'. ¹² Jmi' na', sa- ma-lä-ngëe' jne' na-hñaa' lä-jëë, la' jnä'n' lä-koq- he-jëe' jne' kyaah' hu- he-sa- jëe' ba'. Pero wa-ra- ga-lloo' jmi' ja-, ja-ga- tēe' jne' jëen' jëe- go-te-. Na' kyuuhn' miih- ba'. Pero wa-ra- ga-lloo' jmi' ja-, ja- ga- lä-kyuuuh' lä-jē, ja- ba' lä-koq- kyuu' Dio jnä'.

¹³ Hnē- nēe' ba' he-sa- llaa': he-ma-dsoo' dsē jne', he-cha- o-jøh' dsē jnä'n', hi- he- hnää' jne' dsa-kyaaahn'. Kih' jee' lä-jē he-la-, kyeé' ga- he- hnää' jne' dsa-kyaaahn'.

14

Ha- lä- la' kih' hi- hlëéh' jyoh' juu'

¹ He-ja- go-nää' ba- hnäh' ta- cha'nē' he- hnaah' hnäh' øøh'

hnäh'. Hi lä⁻ja⁻ wa' hee' hoh' hnäh' kih' ta' he⁻ la' kwa⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii'. Hi kih' jee' lä⁻jē⁻ ta' na⁻, wa' hee' hoh' hnäh' kih' he⁻ ngēeh' hnäh' juu' kih' Dio. ² Jēeh', jaa⁻ hi⁻ hlēeh⁻ jyoh' juu', ja⁻ he⁻ hlēeyh⁻ kyaah' dsa⁻ ja⁻, he⁻ hlēeyh⁻ kyaah' Dio ba' ja⁻. Hi⁻ ma⁻ke⁻ hlēeyh⁻ juu' kaah' he⁻ kwa⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii', ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ngēē⁻ juu' kiyh'. ³ Pero jaa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu' lä⁻koo⁻ ga⁻hyoyh' kih' Dio, hi⁻ he' ba' hlēeh⁻ juu' he⁻ jmeey⁻ dsa⁻nää⁻ dsa⁻ ta⁻ cha⁻nē, kway⁻ be' kih' dsa⁻, hi⁻ jmeey⁻ dsa⁻nøh⁻ dsē⁻ dsa⁻. ⁴ Jaa⁻ hi⁻ hlēeh⁻ juu' he⁻ sa⁻ ngēē⁻ jne', he⁻ kway⁻ be' kih' hñiiy' ba' ja⁻. Pero jaa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu' lä⁻koo⁻ ga⁻hyoyh' kih' Dio, kway⁻ be' kih' lä⁻jēē⁻ hi⁻ laa⁻ kyaa⁻ Dio.

⁵ Hnoon⁻ wa⁻ra⁻ jāh⁻ kih' lä⁻jēē⁻ ba' hnäh' hlēeh' hnäh' jyoh' juu'. Pero cha⁻ga⁻miih⁻ hnoon⁻ wa⁻ra⁻ jāh⁻ kih' ga⁻hñah⁻ hnäh' ta' he⁻ ngēeh' hnäh' juu' kih' Dio. Jēeh', llu⁻ ga⁻ he⁻ ja⁻, lä⁻koh' ga⁻ he⁻ hlēeh⁻ hnäh' jyoh' juu'. Hi⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ jmää⁻ ba' he⁻ hlēeh' hnäh' jyoh' juu' wa⁻ra⁻ jāh⁻ kih' chaa⁻ hi⁻ jii⁻ juu' ja⁻ mah' kwa⁻ be' kih' hi⁻ laa⁻ kyaa⁻ Dio. ⁶ Jēē⁻ da' hnäh' øøhn'. Cher⁻mah' ngoon⁻ na⁻hlēēhn⁻ hnäh' kyaah' jyoh' juu' he⁻ ma⁻hyohn⁻ kih' Dio, sa⁻ jmää⁻ he⁻ ja⁻ kyah' hnäh'. Llu⁻ ga⁻ he⁻ hlēēhn⁻ hnäh' he⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kin⁻ ba', hi⁻ hlēēhn⁻ hnäh' he⁻ ma⁻kyuuh⁻ jne', hi⁻ hlēēhn⁻ juu' lä⁻koo⁻ ga⁻hyohn⁻ kih' Dio, hi⁻ kyaah' nuuh⁻ he⁻ ma⁻mi⁻tēē⁻ jne'.

⁷ Lä⁻ja⁻ la⁻ kih' lä⁻jēē⁻ he⁻ sa⁻ na⁻jiih⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻hii⁻ luu⁻ hma⁻ta⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻hii⁻ tu⁻, cher⁻mah' sa⁻ ga⁻hii⁻ kwee⁻, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ hee⁻ su⁻ ja⁻ hii⁻. ⁸ Hi⁻ cher⁻mah' sa⁻ ga⁻hii⁻ kwee⁻ luu⁻ hoo', ni⁻ jaa⁻ hløø⁻ sa⁻ mi⁻llu⁻ hñii⁻ mah' dsa⁻ nääy⁻ jee' hñii⁻. ⁹ Lä⁻ja⁻

la⁻ kyah' hnäh' ka⁻läh'. Cher⁻mah' sa⁻ jēē⁻ juu' he⁻ hlēeh' hnäh', çha⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻ngēē⁻ dsa⁻ juu' he⁻ hlēeh' hnäh'? Koo⁻ täah⁻ miuh⁻ ba' ja⁻ he⁻ hlēeh' hnäh'. ¹⁰ Joh⁻ juu' sa⁻ hlēeh⁻ dsa⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh⁻ jmi⁻gyuuh⁻, hi⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwii⁻ ngēē⁻ bih⁻ juu' kiyh'. ¹¹ He⁻ja⁻ cher⁻mah' sa⁻ ngēēn⁻ juu' he⁻ hlēeh⁻ dsa⁻, laan⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ chaa⁻ uuh⁻ ba' kiyh'. Hi⁻ lä⁻ja⁻ laa⁻ hi⁻ he' ki⁻ jnä⁻ ka⁻läh'. ¹² Lä⁻ja⁻ jmee⁻ hnäh' ka⁻läh'. Na⁻ he⁻ ma⁻hee⁻ hoh' hnäh' kih' ta' he⁻ la' kwa⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii', he⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ wa⁻ tih⁻ hoh' hnäh' he⁻ la' kwa⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii' he⁻ jmee⁻ dsa⁻kwaa⁻ lä⁻hii⁻ nē⁻ hi⁻ laa⁻ kyaa⁻ Dio.

¹³ Kih' he⁻ja⁻, jaa⁻ hi⁻ ma⁻hyoh⁻ hlēeh' jyoh' juu', wa' ngiiy⁻ kiyh' kih' Dio mah' kway⁻ be' ha⁻ lä⁻jee⁻ jiiy⁻ juu' ja⁻ kyaah' dsa⁻kyaa⁻yh'. ¹⁴ Jēeh', cher⁻mah' ga⁻ngiin⁻ kin⁻ kyaah' juu' he⁻ sa⁻ ngēēn⁻, he⁻ ngiin⁻ kyaah' jmi⁻lle' kin⁻ ba' ja⁻. Pero juu' ja⁻, sa⁻ ngēēn⁻ he⁻ hnøø⁻ jāh⁻. ¹⁵ He⁻ja⁻, çha⁻ lä⁻ jmeen? Ngii⁻ ba' jnä⁻ kyaah' jmi⁻lle' kin⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh' kyaah' juu' he⁻ ngēēn⁻ ba'. Hi⁻ hñan⁻ kyaah' jmi⁻lle' kin⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh' hñan⁻ kyaah' juu' he⁻ ngēēn⁻. ¹⁶ Jēeh', cher⁻mah' ga⁻häh' kyaah' jmi⁻lle' jmah⁻ jee⁻ kwah⁻ ti⁻hmaah' kih' Dio, ha⁻ lä⁻ja⁻ jāh⁻ hi⁻ tääh' nuu⁻: "Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻", cher⁻mah' sa⁻ ma⁻lä⁻ngēēy⁻ hee⁻ ja⁻ he⁻ ma⁻hlēeh'. ¹⁷ Ma⁻ke⁻ jnaah' ma⁻kwah' ti⁻hmaah', pero kih' hi⁻ tääh' nuu⁻, sa⁻ tēēy⁻ be' kyaah' juu' ja⁻. ¹⁸ Kwan⁻ ti⁻hmaah' kih' Dio kih' he⁻ ma⁻hyohn⁻ hlēēhn⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ jyoh' juu' lä⁻koh' ga⁻ hnäh'. ¹⁹ Pero ga⁻ ma⁻chehn⁻ jee⁻ dsa⁻ñee⁻ øøh⁻ jne', llu⁻ ga⁻ laan⁻ he⁻ hlēēhn⁻ hñaa⁻ mi⁻ juu' he⁻ lä⁻ngēē⁻ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ hlēeh' jnih', lä⁻koh' ga⁻ he⁻ hlēēhn⁻ gya⁻ mi⁻ mi⁻ juu' he⁻ sa⁻ kyuu⁻h⁻ dsa⁻.

20 Øghn', ta' jmee' hnäh' huu'dsē' lä'koo' jaa' chih' hi' sa' ngēē'. Llu' ba' cher'mah' laah' hnäh' lä'koo' jaa' chih' hi' sa' jmee' he' hliih'. Pero hnøø' jmeeh' hnäh' huu'dsē' lä'koo' jaa' dsa' ma'jøøh' ba'. 21 Lä'la' na'sii' nē' ley:

Kyaah' jyoh' juu' hlēēhn' dsa' la'. Kyaah' juu' he' hlēēh' dsa' chaa' uu' ba' hlēēh' jnih'.

Pero ni' lä'ja', sa' nuuy' kin', ga'jäh' Dio.

22 Lä'ja', hi' ma'hyoh' hlēēh' jyoh' juu', la'koo' he' juh' gaa' kih' hi' sa' ga' ma'heeh' kih' Dio. Sa' la' kih' hi' ma'heeh' kih' Dio. Pero ta' jyoh' ko'taa', jaa' hi' ngēē' juu' he' ga'hyoyh' kih' Dio, hlēēyh' hi' ma'heeh' kih' Dio ba'. Sa' la' kih' hi' sa' ma'heeh' kih' Dio. 23 He'ja' sa' llu' cher'mah' lä'jēē' hnäh' hlēēh' hnäh' jyoh' juu' he' sa' ngēē' jne' jee' dsa' nēē' hnäh'. Jēēh', cher'mah' ga'loo' jaa' hi' hmēē' o jaa' hi' sa' ga' ma'dsoo' dsē' kih' Dio, ma'ja' jäh', he' ngaah' ba' hnäh' na'. 24 Pero cher'mah' lä'jēē' hnäh' ngēēh' hnäh' juu' he' ga'hñah' hnäh' kih' Dio hi' cher'mah' ga'loo' jaa' hi' hmēē' o jaa' hi' sa' ga' ma'heeh' kih' Dio jee' tääh' hnäh', kyaah' juu' he' ngēēh' hnäh' ja' jmee' lä'ngēēy' he' ma'hlääh', hi' lä'liiyh' lä'jēē' he' jmeey'. 25 Hi' lä'jnä' lä'jēē' he' na'hmää' neh' tuh'dsēy'. Ja'ga' na' juuyh' jney' mah' hnaayh' Dio, jäh': "Ma'ra' ju'dsoo', cheh' ba' Dio jee' kyah' hnäh'."

Hnøø' dsa'toohn' lä'koo' lle' kih' lä'ma' dsa'nēē' jne'

26 Øghn', he' koo' juu' lle' jne' kih' jee' lä'jēē' he' ma'jwēēhn' hnäh'. Jee' dsa' nēēh' hnäh', chaa' hi' hä', chaa' hi' mi'tēē', chaa' hi' hlēēh' ga' jyoh' juu', chaa' hi' ma'mi'jnää' Dio miih' kih', chaa' hi' lih' jii' juu' he' sa' ngēē'

jne'. He'ja' jmee' hnäh' lä'jēē' he' na' mah' lä'cha' cha'ga'miih' be' kyah' hnäh'. 27 Wa'ra' ga'hlēēh' hnäh' jyoh' juu', wa' hlēēh' uu' uu' ba', pero ma' jaa' ba'. Hi' ma'ra' he' hnää' jaa' hi' lih' jii' juu' ja'. 28 Cher'mah' sa' chaa' hi' lih' jii' juu' ja', sa' wa' hlēēyh' hi' tääh' neh' gwah'. Wa' hlēēyh' jee' nuuy' hñiyy' ba', hi' wa' hlēēyh' kyaah' Dio. 29 Lä'ja' ka'läh' kih' hi' ngēē' juu' he' ga'hyoyh' kih' Dio. Wa' hlēēh' uu' uu' ba', mah' jee' lä'jēē' wa' kyey' kwaat' ha' lä' dsoo' juu' ja'. 30 Cher'mah' ga'mi'jnää' Dio miih' kih' jaa' hi' gya' nuu', wa' jøøy' lä'jiih' llaa' hlēēh' hi' ma'løø' to'nē' he'. 31 Jēēh', lä'jēē' ba' hnäh' cha'jwē' kyah' hnäh' ngēēh' hnäh' juu' he' ma'hñah' hnäh' kih' Dio. Pero ma' jaa' ba' hnäh' ngēēh' hnäh' juu' ja', mah' lä'ja' lä'tēē' lä'jēē', hi' hyoyh' cha'ga'miih' be'. 32 Jmi'lle' kih' hi' ngēē' juu' nuuh' bih', sa' hlēēyh' ta'ko'jiih' hlēēh' jñah' øøyh'. 33 Jēēh' Dio, sa' laay' Dio hi' koo' jmee' tääh' miih'. He' jmeey' hii' ti' jnän' ba'.

Lä'koo' jmee' lä'jēē' gwah' jee' dsa' nēē' lä'jēē' hi' laa' kyaa' Dio, 34 lä'jēē' dsa'mē' sa' wa' tooyh' miih' jee' tääyh' neh' gwah'. Jēēh', sa' cha'jwē' kiyh' hlēēyh'. Hnøø' nuuyh' kih' dsa'ñuuh' ba', lä'koo' jäh' nē' ley. 35 Cher'mah' he' hnøøy' lä'tēēy', wa' ngiyy' juu' kih' dsa'ñuuh' kyaay' wa'ra' ga'lla'näay' cha'neh' kiyh'. Jēēh', sa' soøh' kih' dsa'mē' hlēēyh' neh' gwah'.

36 Ja' ma'la' jee' kyah' hnäh' ga'lä'cha' juu' kih' Dio. Ni' sa' la' ma'la' kyah' hnäh' ka'läh'. 37 Cher'mah' chaa' hi' jmee' huu'dsē' laay' jaa' hi' ngēē' juu', o cha' ga' jyoh' he' ga'hyoyh' kih' Jmi'lle' Na'jngii', hi' he' tah' dsēy' la' mada' kih' Dio lä'jēē' he'

ma-siin¹ la⁻. ³⁸ Kih¹ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he¹ kih¹ juu¹ la⁻, ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ he¹ kiyh¹.

³⁹ Lä⁻ja⁻ hnäh¹ øøhn¹, wa¹ hee¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ ta⁻ he⁻ ngëeh¹ hnäh¹ juu¹ kih¹ Dio. Hi⁻ ta⁻ ha⁻ hnäh¹ kih¹ hi⁻ lih⁻ hlëeh¹ jyoh¹ juu¹. ⁴⁰ Pero ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ wa¹ la¹ cha⁻ la¹ jee¹ dsa⁻ ñeeh⁻ hnäh¹, jmee¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ lle¹ kih¹ ba¹.

15

Ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo ma¹ ga⁻hya⁻ hnë⁻jmii¹ na⁻juu¹

¹ Na¹ na⁻ mi⁻dsoohn⁻ hoh¹ hnäh¹ øøhn¹, ha⁻ lä⁻ la¹ ju¹hmëe¹ he⁻ ga⁻hlëehn¹ hnäh¹, ja⁻ba⁻ he⁻ ga⁻heeh¹ hnäh¹ ja⁻. Hi⁻ lä⁻ ma⁻tääh¹ ja⁻ba⁻ hnäh¹ kyaah¹ juu¹ ja⁻ lä⁻jiih¹ na¹. ² Kyaah¹ ja⁻ba⁻ juu¹ la⁻ ma⁻na⁻laah¹ hnäh¹ cher¹mah¹ ga⁻nää¹ ba⁻ hnäh¹ koo⁻ hweh¹ kyaah¹ juu¹ he⁻ ma⁻hlëehn¹ hnäh¹. Pero cher¹mah¹ sa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻, sa⁻ jmää¹ he⁻ ma⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹.

³ To⁻ne¹ ga⁻hlëehn¹ hnäh¹ ja⁻ba⁻ juu¹ he⁻ ga⁻heehn¹ hñiin⁻ he⁻ ga⁻juu¹ Cristo kih¹ dso⁻kye⁻ jnän¹ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio. ⁴ Ja⁻ga⁻ na⁻ ga⁻haa¹ dsih¹ mah¹ ga⁻lä⁻jiiyh¹ ka⁻läh¹ ma¹ ga⁻hya⁻ hnë⁻jmii¹, lä⁻koo⁻ ma⁻na⁻si⁻ kiyh¹ jää¹. ⁵ Ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ kih¹ Pee¹. Hi⁻ këe⁻ga¹, ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ kih¹ lä⁻jëe⁻ gya⁻tuu¹. ⁶ Ma⁻ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ kih¹ laa⁻ ga⁻ hña⁻ hña⁻laa⁻ øøh¹ jne¹ kyaah¹ koo⁻ hä¹ ba¹. Hi⁻ jwëe⁻ øøh¹ jne¹ he¹, cha⁻gyih¹ lä⁻jiih¹ na¹, ko⁻llaa¹ ba¹ ma⁻na⁻juu¹. ⁷ Ma⁻ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ kih¹ Jacobo, ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ jee¹ ma⁻tääh¹ lä⁻jëe⁻ apóstole.

⁸ Jee¹ ga⁻dsaa¹ ja⁻, ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy¹ ki⁻ jnä¹. Jnä¹ hi⁻ ga⁻la¹ kih¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ lä⁻koo⁻ lle¹ kih¹. ⁹ Jëeh¹, mah¹ ga⁻ jnä¹ lä⁻koh¹ ga⁻jee¹ lä⁻jëe⁻ apóstole he¹. Ni⁻ sa⁻ lle¹ kih¹ tëeh¹ dsa⁻

jnä¹ apóstol. Jëeh¹, ga⁻jmeehn¹ cha⁻miih⁻ hi⁻ laa¹ kyaa¹ Dio. ¹⁰ Pero, kih¹ he⁻ llu¹ dsë¹ Dio, he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ laan¹ he⁻ jwahn⁻ laan¹. Hi⁻ ga⁻jmää¹ ba⁻ he⁻ llu¹ dsëy¹ kyaah¹ jnä¹ jëeh¹ ga⁻jmeen¹ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻ lä⁻koh¹ ga⁻jee¹ lä⁻jëe⁻ apóstole he¹. Pero ja⁻ hñiin⁻ hi⁻ ga⁻jmee¹ ta⁻ ja⁻. He⁻ llu¹ dsë¹ Dio kyaah¹ jnä¹ ba⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ ya⁻ hñi⁻ llu¹ ta⁻ he⁻ ga⁻jmeen¹. ¹¹ Lä⁻ja⁻ ba⁻ la¹ juu¹ he⁻ kwa⁻ jnääh¹, kwee⁻ ba⁻ jmee⁻ cher¹mah¹ jnä¹, o cher¹mah¹ jñah¹ kwa⁻ juu¹ la⁻, hi⁻ juu¹ la⁻ ba⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻heeh¹ hnäh¹.

Lä⁻jiih¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹

¹² Ga⁻nuuh⁻ ba⁻ hnäh¹ he⁻ ga⁻kwa⁻ dsa⁻ juu¹ he⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo. ¿He⁻la⁻ ja⁻ ko⁻llaa¹ hnäh¹ jwah¹ hnäh¹ he⁻ sa⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹? ¹³ Jëeh¹, cher¹mah¹ sa⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹, ni⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo cher¹mah¹ lä⁻ja⁻ la¹. ¹⁴ Hi⁻ cher¹mah¹ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo, sa⁻ jmää¹ ta⁻ he⁻ kwa⁻ jnääh¹ juu¹ kiyh¹. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹, he⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ dsë⁻jne¹, sa⁻ jmää¹ ta⁻ ni⁻ miih⁻. ¹⁵ Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Ga⁻jmee¹ jnääh¹ juu¹ ta⁻ juu¹ kih¹ Dio, jëeh¹ ma⁻jmee¹ jnääh¹ ju⁻dsoo¹ he⁻ ga⁻mi⁻jiiyh¹ Cristo. Pero sa⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo cher¹mah¹ la¹ ju⁻dsoo¹ he⁻ sa⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻. ¹⁶ Jëeh¹, cher¹mah¹ sa⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo. ¹⁷ Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo, sa⁻ jmää¹ ta⁻ he⁻ ma⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹. Lä⁻ ma⁻tääh¹ ja⁻ba⁻ hnäh¹ kyaah¹ dso⁻kye⁻ kyah¹ hnäh¹. ¹⁸ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹, ma⁻na⁻hee⁻ go⁻te⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻juu¹ hi⁻ laa¹ kyaa¹ Cristo. ¹⁹ Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ la¹ kih¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ ba⁻, he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻ jnän¹ kyaah¹ Cristo, peer⁻ jwii⁻ jne¹ jee¹ kih¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻.

²⁰ Pero ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ he⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Cristo jee¹ kih¹ hi⁻

na⁻juu'. Laay' to⁻ne' kih' la⁻jee⁻ hi⁻ la⁻jiih' jee' kih' hi⁻ na⁻juu'. ²¹ Kih' jaa⁻ ba⁻ dsa⁻ ja⁻ he⁻ dsa⁻ juu' dsa⁻. La⁻ja⁻ ka⁻lah', kih' jaa⁻ ba⁻ dsa⁻ ja⁻ he⁻ la⁻jiih' hi⁻ na⁻juu'. ²² Jeeh', ja⁻ba⁻ la⁻koh' dsa⁻juu' dsa⁻ kih' he⁻ laay' sa⁻ju⁻ kih' Adan, ja⁻ba⁻ la⁻ja⁻ la⁻jiih' hi⁻ laa⁻ kyaa' Cristo. ²³ La⁻jaa⁻ la⁻jaa⁻ la⁻jiih', ga⁻ma⁻te' hor⁻ kiyh'. To⁻ne' ga⁻la⁻jiih' Cristo hi⁻ kye⁻ ne' jnan'. Ja⁻ga⁻ la⁻jiih' ka⁻lah' hi⁻ laa⁻ kyaay' wa⁻ra⁻ ga⁻te' jee' jayh'. ²⁴ Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻te' jee' llaa⁻ go⁻te', lla⁻dsée⁻ Cristo kih' la⁻jee⁻ hi⁻ taäh' jmee⁻ hih', hi⁻ kih' hi⁻ laa⁻ ta⁻ hi⁻ kih' hi⁻ bee'. Ma⁻ja⁻ ga⁻tooyh' goo⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Taa⁻ jnan' mah' hñii' bih' jmeey' hih'. ²⁵ Jeeh', jmee⁻ bi⁻ lla⁻dsée⁻ Cristo kih' la⁻jee⁻ hi⁻ na⁻høøh' kiyh' la⁻jiih' jay' ta⁻ hwa⁻ huu' tiy'. ²⁶ Kih' jee' la⁻jee⁻ hi⁻ na⁻høøh' kiyh' he', heey' go⁻te⁻ hi⁻ jngiih⁻ kih' dsa'. ²⁷ Jeeh', kih' Dio ma⁻ja⁻ ta⁻ hwa⁻ huu' tiy' Cristo la⁻jee⁻ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻. La⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jayh': "Ma⁻ja⁻ ta⁻ hwa⁻ huu' tiy' la⁻jee⁻ he⁻ cha⁻", ñe' ba⁻ jne' sa⁻ hlèeh⁻ la⁻kye⁻ kih' hñii' Dio hi⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ la⁻jee⁻ he⁻ ja⁻. ²⁸ He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ja⁻ ta⁻ hwa⁻ huu' tiy' la⁻jee⁻ he⁻ cha⁻, ja⁻ga⁻ na⁻ Jooy' ngëey' hñiiy' cha⁻ne' hi⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ la⁻jee⁻ he⁻ cha⁻ mah' la⁻ja⁻ ja⁻ jøøh' Dio jee' kih' la⁻jee⁻.

²⁹ Ta⁻ jyoh' ko⁻taa⁻, ¿hee⁻ ga⁻lih' dsa⁻ hi⁻ ga⁻saa⁻ jmi⁻ lla⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu'? Cher⁻mah' sa⁻ la⁻jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu', ¿he⁻la⁻ ja⁻ ga⁻saa⁻ jmi⁻ lla⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu'? ³⁰ La⁻ja⁻ jnaäh' ka⁻lah', ¿he⁻la⁻ ja⁻ heeh' jnaäh' he⁻ hii' goo⁻ kyaa⁻ jnaäh' ga⁻la⁻jee⁻ jmi⁻, cher⁻mah' sa⁻ la⁻jiih' dsa⁻? ³¹ Ju⁻dsoo' jwahn⁻ øøhn', la⁻jee⁻ jmi⁻ ba⁻ hii' goo⁻ juun'. Hi⁻ la⁻ja⁻ la⁻ ju⁻dsoo' he⁻ chaan⁻ llu' jwërte kwaat⁻ kyah' hnäh' jee' hnäh⁻ jne' Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnan'. ³² Wa⁻ra⁻ jah' kih' laan' dsa⁻

wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, ¿hee⁻ jmaa' kin⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻teen' kyaah' dsa⁻ hi⁻ laa⁻ la⁻koo⁻ jah' hää' hi⁻ taäh' jwii⁻ Efeso? Wa⁻ra⁻ jah' kih' sa⁻ la⁻jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu', wa⁻ jmee' ba⁻ jne' la⁻jee⁻ he⁻ tih⁻ dsé⁻ jne', wa⁻ kih⁻ hñn' llu'. Jeeh', hø⁻ ba⁻ juu' jne'.

³³ Pero ta⁻ mi⁻ gaa' hnäh' hñaa⁻ kih' hi⁻ hlèeh⁻ la⁻ja⁻. Jeeh' cher⁻mah' ga⁻ jmee' jne' ko⁻ jøh' kyaah' hi⁻ hñaa⁻ dsé⁻, dsa⁻ hee' la⁻jee⁻ he⁻ llu' he⁻ tée⁻ jne' jmeen'. ³⁴ Jmee' hnäh' huu⁻ dsé⁻, mo⁻to⁻ jmee⁻ ga⁻ hnäh' he⁻ hñih'. Jeeh', ko⁻ llaa⁻ hnäh' sa⁻ jmeeh⁻ hnäh' he⁻ kih' Dio. He⁻ja⁻ jwahn⁻ la⁻na⁻ mah' ja⁻ o⁻ hih' kyah' hnäh'.

Ha⁻ la⁻ la⁻ he⁻ la⁻jiih' dsa⁻

³⁵ Pero jah' ko⁻ llaa⁻ dsa⁻: "¿Ha⁻ la⁻ la⁻ he⁻ la⁻jiih' dsa⁻? ¿Ha⁻ ba⁻ la⁻ jnaäy' wa⁻ra⁻ ga⁻ la⁻ jiiyh'?"

³⁶ Peer⁻ taah⁻ hne⁻. Sa⁻ hya⁻ mi⁻ ju⁻ he⁻ jngëeh⁻ cher⁻mah' ga⁻ ja⁻ la⁻ ma⁻ la⁻ ja⁻ ba⁻ mi⁻. ³⁷ He⁻ jngëeh⁻ ja⁻, sa⁻ la⁻ chaah' he⁻ ja⁻ ga⁻ hya⁻. La⁻ mi⁻ ju⁻ ta⁻ jmah' ba⁻, cher⁻mah' la⁻ mi⁻ ju⁻ trigo, o he⁻ ga⁻ jyoh' mi⁻ ju⁻. ³⁸ Dio kwa⁻ chaah' la⁻ koo⁻ lla⁻ dsëy'. La⁻ koo⁻ nee' mi⁻ ju⁻ hya⁻ kyaah' chaah' la⁻ koo⁻ lle⁻ kih'. ³⁹ Hi⁻ la⁻ ja⁻ la⁻ kih' ngo', sa⁻ la⁻ koo⁻ nee' ba⁻ jee' la⁻ jee⁻. Kah' ba⁻ la⁻ jmi⁻ ngo' kih' dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻, hi⁻ kah' ba⁻ la⁻ ngo' kih' jah'. Kah' ba⁻ la⁻ ka⁻lah' ngo' kih' jah' hi⁻ taäh' cha⁻ jmi⁻, hi⁻ la⁻ ja⁻ ka⁻lah' kih' jah' hi⁻ hee'. ⁴⁰ Hi⁻ la⁻ ja⁻ la⁻ ka⁻lah' kih' hi⁻ chaa⁻ gyuu⁻ kyaah' hi⁻ chaa⁻ hwa⁻ la⁻. Kah' ba⁻ jnaä⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuu⁻ hi⁻ kah' ba⁻ laa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁻ la⁻. ⁴¹ Kah' ba⁻ la⁻ jmeë' hyoo⁻, hi⁻ kah' ba⁻ la⁻ kih' sih⁻, hi⁻ la⁻ ja⁻ kih' cha⁻ huu⁻ ka⁻lah'. Kah' ba⁻ la⁻ jmeë' kih' jaa⁻ jaa⁻.

⁴² Ja⁻ba⁻ la⁻ ja⁻ la⁻ he⁻ la⁻ jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu'. Hoo⁻ dsa⁻ jmi⁻ ngo' he⁻ dsa⁻ hee', pero wa⁻ra⁻ ga⁻ lloo' jmi⁻ la⁻ jiiyh' ka⁻lah',

mo⁻so⁻ heey^ʹ jih^ʹkoh^ʹ. ⁴³ Hoo⁻ dsa⁻ he⁻ mo⁻so⁻ tih⁻ dsëy^ʹ, pero wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻jiih^ʹ, lä⁻jnä^ʹ na⁻hñaah^ʹ. Hoo⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻hwaä^ʹ go⁻te⁻, pero wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee^ʹ lä⁻jiih^ʹ, ma⁻kyaah^ʹ cha⁻miih⁻ be^ʹ. ⁴⁴ He⁻ hoo⁻ dsa⁻, lä^ʹ kih^ʹ hwa^ʹ lä⁻. Pero he⁻ lä⁻jiih^ʹ, lä^ʹ kyaah^ʹ jmi⁻lle^ʹ. Cha⁻ jmi⁻ngo^ʹ he⁻ lä^ʹ kih^ʹ hwa^ʹ, hi⁻ lä⁻ja⁻ cha⁻ he⁻ lä^ʹ kyaah^ʹ jmi⁻lle^ʹ. ⁴⁵ Lä⁻ja⁻ na⁻sii⁻ juu^ʹ kih^ʹ Dio: “Dsa⁻ñuuh⁻ Adán hi⁻ to⁻në⁻ he^ʹ, ma^ʹ na⁻lää⁻ kih^ʹ hwa^ʹ lä⁻ ba^ʹ hi⁻ ma^ʹ jiiyh⁻.” Pero Adán hi⁻ ja^ʹ jee^ʹ ga⁻dsaa^ʹ he^ʹ, lää^ʹ kyaah^ʹ jmi⁻lle^ʹ mah^ʹ jmeey^ʹ chaa⁻ dsa⁻. ⁴⁶ Hi⁻ lää^ʹ kyaah^ʹ jmi⁻lle^ʹ sa⁻ läay^ʹ to⁻në⁻. Hi⁻ ma^ʹ na⁻lää⁻ kih^ʹ hwa^ʹ lä⁻ ba^ʹ ma^ʹ läay^ʹ to⁻në⁻, ja⁻ga⁻ ja^ʹ hi⁻ lää⁻ jmi⁻lle^ʹ. ⁴⁷ Dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma^ʹ lää⁻ to⁻në⁻, ma^ʹ na⁻jnää^ʹ kih^ʹ hwa^ʹ lä⁻. Pero jee^ʹ ga⁻të⁻ uu^ʹ dsa⁻ñuuh⁻ he^ʹ, lää^ʹ Dsa⁻jøøh^ʹ jnän⁻ hi⁻ na⁻jnää^ʹ kih^ʹ gyuuuh^ʹ. ⁴⁸ Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnää^ʹ kih^ʹ hwa^ʹ lä⁻, läay^ʹ kwee⁻ kyaah^ʹ hi⁻ ga⁻lää⁻ kyaah^ʹ gwaah^ʹ. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnää^ʹ gyuuuh^ʹ, leey^ʹ lä⁻koo⁻ lää⁻ hi⁻ gya^ʹ gyuuuh^ʹ. ⁴⁹ Jnää^ʹ jne^ʹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ ma^ʹ jnää^ʹ hi⁻ ga⁻lää⁻ kyaah^ʹ gwaah^ʹ. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻, lä⁻koo⁻ jnää^ʹ hi⁻ gya^ʹ gyuuuh^ʹ, lä⁻ja⁻ lä⁻jnää^ʹ jne^ʹ ka⁻läh^ʹ. ⁵⁰ Lä⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʹ øøhn^ʹ, hi⁻ lää⁻ kyaah^ʹ jmi⁻ngo^ʹ, sa⁻ tëëy^ʹ ya⁻jwii⁻ kih^ʹ Dio. Jëëh^ʹ jmi⁻ngo^ʹ he⁻ dsa⁻heë^ʹ, sa⁻ hiih⁻ kyaah^ʹ jyoh^ʹ jmi⁻ngo^ʹ he⁻ na^ʹ ga⁻tëë⁻ jne^ʹ he⁻ sa⁻ dsa⁻heë^ʹ jih^ʹkoh^ʹ.

⁵¹ Na^ʹ jwëëhn⁻ hnäh^ʹ koo⁻ juu^ʹ he⁻ ma^ʹ na⁻hmää^ʹ. Ja⁻ lä⁻jëë⁻ jne^ʹ juun^ʹ, pero lä⁻jëë⁻ jne^ʹ lä⁻sëë⁻ jne^ʹ. ⁵² Ni⁻ sa⁻ leeh⁻ ga⁻ jne^ʹ, kyaah^ʹ koo⁻ hmih⁻ ba^ʹ jne^ʹ lä⁻sëë⁻ jne^ʹ, wa⁻ra⁻ ga⁻hi⁻ jee^ʹ ga⁻dsaa⁻luu⁻ hoo⁻. Jëëh^ʹ, hi⁻luu⁻ hoo⁻ mah^ʹ lä⁻jiih^ʹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma^ʹ na⁻juu⁻. Ja⁻ jiih⁻ mo⁻so⁻ juuy^ʹ jih^ʹkoh^ʹ. Lä⁻jëë⁻ ba^ʹ jne^ʹ lä⁻sëë⁻ jne^ʹ ma^ʹja⁻. ⁵³ Jmi⁻ngo^ʹ jnän⁻ he⁻

dsa⁻heë^ʹ, jmee⁻ bii⁻ lä⁻sii⁻ mah^ʹ mo⁻so⁻ heë^ʹ. Hi⁻ jmee⁻ bii⁻ lä⁻sii⁻ mah^ʹ mo⁻so⁻ juu^ʹ jih^ʹkoh^ʹ. ⁵⁴ Wa⁻ra⁻ ga⁻lii⁻ jmi⁻ngo^ʹ he⁻ dsa⁻heë^ʹ, ja⁻ jiih⁻ mo⁻so⁻ heë^ʹ, hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lii⁻ jmi⁻ngo^ʹ he⁻ dsa⁻juu⁻, lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ juu⁻ ga⁻. Ja⁻ga⁻ na⁻ lä⁻te⁻ juu⁻ he⁻ na⁻sii⁻ lä⁻la⁻: “Ma⁻dsaa⁻ go⁻te⁻ ba^ʹ he⁻ ma^ʹ jmee⁻ dsa⁻juu⁻ dsa⁻. ⁵⁵ Na⁻hma⁻kuu⁻ he⁻ ma^ʹ lle⁻ na⁻kuu⁻ he⁻ ma^ʹ jngiih⁻ kih^ʹ dsa⁻. Na⁻ to⁻høø⁻, he⁻ ma^ʹ lla⁻dsëë⁻ kih^ʹ dsa⁻.” ⁵⁶ Hma⁻kuu⁻ he⁻ jngiih⁻ kih^ʹ dsa⁻, lä^ʹ dso⁻kye⁻. Hi⁻ dso⁻kye⁻ ja⁻, ka⁻ be^ʹ kih^ʹ ley⁻ mah^ʹ jmeeh⁻ jne^ʹ. ⁵⁷ Wa⁻ kwan⁻ tíhmaah⁻ kih^ʹ Dio hi⁻ jmee⁻ lëh⁻ jne^ʹ ta⁻lä⁻ kih^ʹ Jesucristo Dsa⁻jøøh^ʹ jnän⁻.

⁵⁸ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʹ øøhn^ʹ hi⁻ hnaan⁻ cha⁻miih⁻, go⁻taah⁻ hnäh^ʹ koo⁻ hweh⁻. Ta⁻ jeh⁻ hoh⁻ hnäh^ʹ ni⁻ miih⁻. Jmee⁻ ba^ʹ hnäh^ʹ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻ kih^ʹ Dsa⁻jøøh^ʹ jnän⁻ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. Jëëh^ʹ, ñe⁻ ba^ʹ jne^ʹ sa⁻ na⁻heë⁻ ta⁻ he⁻ jmee⁻ jne^ʹ kiyh^ʹ.

16

Wa⁻ chooh⁻ jne⁻ kuu⁻ mah⁻ kwëëhn⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻

¹ Kwaat⁻ kih^ʹ he⁻ chooh⁻ hnäh^ʹ kuu⁻ kih^ʹ hi⁻ lää⁻ kyaah^ʹ Dio, jmee⁻ hnäh^ʹ ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeen⁻ mada⁻ kih^ʹ ga⁻lä⁻jë⁻ gwah⁻ he⁻ tøø⁻ hwa^ʹ Galacia. ² To⁻në⁻ jmi⁻ kih^ʹ seman⁻, lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh^ʹ høø⁻ hnäh^ʹ kah⁻ miih⁻ kuu⁻, he⁻ lle⁻ kih^ʹ kwëëh⁻ hnäh^ʹ Dio ha⁻ koh⁻ te⁻ he⁻ lëh⁻ hnäh^ʹ lä⁻koo⁻ seman⁻ mah^ʹ ma^ʹ na⁻jää⁻ kuu⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻. ³ Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻ jee^ʹ tääh⁻ hnäh^ʹ, siin⁻ koo⁻ je⁻ he⁻ lla⁻llen⁻ jmi⁻ kih^ʹ hi⁻ ma⁻hñaah⁻ hnäh^ʹ mah^ʹ dsa⁻kay⁻ kuu⁻ he⁻ ma⁻chooh⁻ hnäh^ʹ kih^ʹ øøh⁻ jne^ʹ hi⁻ tääh⁻ Jerusalén. ⁴ Cher⁻mah⁻ ga⁻lä⁻ niin⁻, dsa⁻nøø⁻ jnää⁻h⁻ ko⁻jøø⁻ kyaayh⁻.

Dsoo⁻ Paa⁻ ta⁻ Macedonia

⁵ Niin` jää` ta` Macedonia, ja` ga` niin` jee` tääh` hnäh', jëeh' ta` Macedonia ba` dsa`ngëen` jää`. ⁶ Hi` jëe` cher`mah` ga` jän` kyaah` hnäh' miih` jmiih', o cher`mah` ga` la` jän` kyaah` hnäh' ta`ko` jiih' ngëe` jii`gyuu`. Ja` ga` kwëeh' jnä` miih` he` jmee` bih' kin` cha`jwë' ha` ta` jee` niin`. ⁷ Jëeh' sa` hnoon', koo` dsa`ngëe' ba` jnä` ta` jee` tääh' hnäh'. Cher`mah` ga` kwa` Dio jwë', hnoon` jän` miih` jmiih' kyaah' hnäh'. ⁸ Pero jän` jee` jwiih` Éfeso la-, lä` jiih' gooh` jmiih' Pentecosté. ⁹ Jëeh' jee' la` ma` cha`jwë' kin` he` kwan` juu', hi` ta` kin` go`hih' lluu' ma`ke` cha` jwëe' hi` na` hoo`h' kin`.

¹⁰ Cher`mah` ga` lloo` Timotä, jmee` hnäh' lä` tih` dsëy', jëeh' jmee` bih' ta` kih' Dio ja` ba` lä` koo` jmee` jnä`. ¹¹ Lä` jëe` ba` wa` hnäay` mah' jäh' jëe` dsëy' ta` la` kin`. Jëeh' gyan` jää` jnih' kyaah' jñah' ga` oo`h' jne'.

¹² Jee' la` jwëeh` hnäh' ha` lä` la` kih' Apolo. Cha` miih` jiih` ga` chuun` kyaayh' mah' ma' dsooy' ma' dsa`jëe` hnäh' kyaah' jñah' ga` oo`h' jne'. Pero sa` ga`lla` dsëy' ma' dsooy' lä` chah' ja`. Dsooy' ba` lä` koo` ma' jääy'.

Ga`hih' Paa` juu' kyaah' oo`yh`

¹³ Wa' na`nëh' hnäh', hnoo` lä` ma` dsoo' ja` ba` hoh' hnäh'. Wa' cha` cha` miih` be' kyah' hnäh'. Hi` ta` jeh` hoh' hnäh' ni` miih`. ¹⁴ Lä` jëe` he` jmeeh` hnäh', jmee' hnäh' lä` lle` kih' he` hnaah` hnäh' dsa` kyaah' hnäh'.

¹⁵ Oo`hn', ma` ñeh' ba` hnäh' kih' Estéfana kyaah' lä` jëe` hi` cha` kyaay'. Laay' to`në` hi` ga` heeh` ju`hmëe' hwa' Acaya. Lä` jëe` hi` he' tääh' jmeey` ta` he' kih' lä` jëe` hi` laa' kya` Dio. ¹⁶ Chuun` kyaah' hnäh', wa' nuuh' hnäh' kih' dsa` hi` jmee' lä` koo` hi` he'. Lä` ja` ka` läh' kih' hi` kwa` be' kih' oo`h'.

jne' hi` kyaah' ga` jñah' oo`h' jne' hi` jmee` ta` kih' Dio. ¹⁷ Peer` jëe` dsën` he` ma` ja` Estéfana, kyaah' Fortunato, kyaah' Acaico. Hi` he' na` ga` kwa' be' kya` jnääh' kih' he` sa` ga` la` ma` ya`näa' hnäh'. ¹⁸ Ga` jmeey' jëe` dsën` cha` miih` ja` ba` lä` koo` ga` jmeey' kyah' hnäh'. Kih' dsa` hi` jmee' lä` ja`, hnoo' kwa' jne' tih`maah' kiyh'.

¹⁹ Lä` jëe` gwah` he` too' hwa' Asia, jmee` Dio kyah' hnäh'. Aquila kyaah' Priscila kyaah' oo`h' jne' hi` dsa` ñee` cha`neh` kiyh', jmeey` cha` miih` Dio kyah' hnäh' lä` hnoo' Dsa` joo`h' jnän'. ²⁰ Ga` lä` jëe` oo`h' jne' jmee` Dio kyah' hnäh'. Ja` chuh` hnäh' kih' dsa` kyaah' hnäh' lä` hnoo' Dio.

²¹ Jnä' Paa' kyaah' goon` hñiin`, ma` siin' miih` jee' ma` dsa` he` la-, he` jmeen` Dio kyah' hnäh'.

²² Dso`jwiih' ba' kyaah' hi` sa` hnäa' Jesucristo Dsa` joo`h' jnän'. Chah' ba' jäh' Dsa` joo`h' jnän'.

²³ Wa' mi` jää' Jesucristo Dsa` joo`h' jnän' lä` jëe` hnäh'. ²⁴ Lä` jëe` hnäh' hnaan` ta` la` kih' Cristo Jesús. Wa' la' lä` ja`.

2 Corintios

He la jee' ga tē' to' je- he ga si' Paa' kih' ooh' jne' hi' chaa' Corinto

¹ Jnā' Paa' laan' apóstol kyaā' Jesucristo lä' hyoh' dsē' Dio. Kyaah' Timotä ooh' jne' siin' kyah' hnäh' hi' tääh' gwah' kih' Dio jwii' Corinto lä' kye' kih' lä' jēē' hi' laa' kyaā' Dio hi' tääh' lä' kaa' hwa' Acaya. ² Ngiiin' kih' Dio hi' laa' Täa' jnän' hi' ngiiin' kih' Dsa-jōoh' jnän' Jesucristo, wa' kway' he' llu' kyah' hnäh', hi' wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Kwa' ba' Dio be' jnän' lä' ma' jēē' jne' he' wii'

³ He' ba' che' lluu' Dio, Jmii' Jesucristo Dsa-jōoh' jnän', hi' laa' Täa' jnän' hi' lä' nih' dsē' jne', hi' laay' Dio jnän' hi' jmee' dsa-nōh' dsē' jne'. ⁴ Ma' chaa' jne' lli' wii', hi' he' jñuuh' he' ti' meeh' dsē' jne'. Mah' lä' ja' ka' läh' jne', kwan' be' kih' jñah' hi' ti' meeh' dsē' lä' koo' ma' jmee' Dio he' ma' nōh' dsē' jne'. ⁵ Jēēh', tōoh' jne' jēēn' cha-miih' lli' wii' lä' koo' ga' jēē' Cristo. Hi' ja' ba' lä' ja', ta' la' kih' Cristo, tōoh' jne' jēē' dsē' jne' cha-miih'. ⁶ He' ja' wa' ra' ga' jēē' jnāäh' lli' wii', la' llu' kyah' hnäh' mah' ja' lääh' hnäh'. Hi' ma' jēē' dsē' jnāäh', he' ja' jmee' dsa-nōh' hoh' hnäh' hi' kwēēh' hoh' hnäh' ma' jēēh' hnäh' he' wii', ja' ba' lä' koo' wii' he' ma' jēē' jnāäh'. ⁷ Heh' o' jōh' dsē' he' cha' kyaā' jnāäh' ta' la' kyah' hnäh', sa' llaa'. Jēēh', ñe' jnāäh' lä' koo' jēē' jnāäh' wii', ja' ba' lä' ja' jēēh' hnäh' wii'. Hi' ja' ba' lä' koo' dsa-nōh' dsē' jnāäh', ja' ba' lä' ja' dsa-nōh' hoh' hnäh' ka' läh'.

⁸ Oohn', hnōō' jnāäh' lä' ñeh' hnäh' ha' koh' wii' sa' ga' ngēē' jnāäh' hwa' Asia. Ma' jmee' jnāäh' huu' dsē' sa' ma' lä' tää' jnāäh'. Lä' jiih' sa' ga' lä' cha' o' jōh' dsē' he' ma' lää' jnāäh'. ⁹ Ma' jmee' jnāäh' huu' dsē' he' ma' na' juu' ba' jnāäh' ja'. He' ja' ga' jmaa' kyaā' jnāäh' mah' sa' kye' jnāäh' o' jōh' dsē' kyaā' hñaa' jnāäh'. Mah' lä' ja' lä' cha' o' jōh' dsē' kyaā' jnāäh' kih' Dio hi' mi' jiih' hi' ma' na' juu'. ¹⁰ Hi' he' ga' lää' jnāäh', hi' he' lää' jnāäh', hi' kye' jnāäh' o' jōh' dsē' kiyh', lä' ma' ngoo' ja' ba' lääy' jnāäh' ma' hii' goo' juu' jnāäh'. ¹¹ Lä' ja' jmeey' cher' mah' kwah' hnäh' be' ngii' hnäh' kyaah' jnāäh' kiyh'. Jēēh' cher' mah' jwēē' ngii' kih' Dio ta' la' kyaā' jnāäh', lä' ja' ka' läh' jwēē' kwa' ti' hmaah' kih' Dio ma' ngēē' ma' jmeey' he' llu' kyaā' jnāäh'.

Ga' mi' si' Paa' huu' dsē' he' ma' dsooy' ta' jwii' Corinto

¹² He' la' ba' ja' he' tih' dsē' jnāäh', he' sa' hñii' huu' dsē' kyaā' jnāäh' lä' koo' ga' jmee' jnāäh' ta' jee' jyoh'. Kye' jnāäh' koo' nēē' ba' huu' dsē' he' gwa' kih' Dio. Sa' ga' jmee' jnāäh' lä' koo' jmee' hi' kyuuh' cha-miih'. Ga' jmee' jnāäh' lä' koo' lle' kih' ba', kih' he' llu' dsē' Dio kyaah' jnāäh'. Lä' ja' cha' ga' miih' llu' ga' jmee' jnāäh' jee' kyah' hnäh'. ¹³ He' ma' si' jnāäh' kyah' hnäh', la' kyaah' koo' nēē' ba' huu' dsē'. Ha' koo' jiih' lä' ngēēh' ba' hnäh' jee' hēh' hnäh' he' ma' si' jnāäh' la', ko' ja' ba' la' huu' dsē' kyaā' jnāäh'. Hi' hnoon' täh' hoh' hnäh' llu', ¹⁴ lä' koh' ma' lä' ngēēh' hnäh' miih' ha' lä' le' jnän' wa' ra' ga' tē' jee' jäh' Jesús Dsa-jōoh' jnän'. Jēēh' ja' ba' lä' koo' lä' chaa' jnāäh' llu' kwaat' kyah' hnäh', ja' ba' lä' ja' lä' chaa' hnäh' llu' kwaat' kyaā' jnāäh' jmi' ja'.

15 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ lä⁻ja⁻ le⁻ jnän⁻. Ma⁻jmeen⁻ huu⁻dsē⁻ ma⁻niin⁻ to⁻nē⁻ ta⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ ta⁻la⁻ he⁻ ma⁻ jäh⁻ ma⁻ na⁻jēen⁻ hnäh⁻ mah⁻ tē⁻ to⁻ jiih⁻ lä⁻chaah⁻ hnäh⁻ llu⁻. 16 Jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻ na⁻ ma⁻niin⁻ ta⁻ Macedonia, Hi⁻ Macedonia ja⁻, ma⁻ jäh⁻ ka⁻läh⁻ ta⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻. Hi⁻ kyaah⁻ be⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ma⁻niin⁻ ta⁻ Judea. 17 Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jmeen⁻ huu⁻dsē⁻ lä⁻ja⁻, ja⁻ he⁻ koon⁻. O⁻ che⁻ laah⁻ hnäh⁻ ga⁻jmeen⁻ huu⁻dsē⁻ lä⁻koo⁻ ja⁻ hi⁻ ta⁻juu⁻ hi⁻ jäh⁻ “jaah⁻” mah⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ “jah⁻ha⁻”? 18 Mi⁻te⁻ ba⁻ Dio juu⁻ kih⁻. Ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ jnääh⁻ ka⁻läh⁻. Sa⁻ jäh⁻ jnääh⁻ “jaah⁻” mah⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ jnääh⁻ “jah⁻ha⁻”. 19 Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ juu⁻ kih⁻ Jesucristo Jo⁻ Dio he⁻ ga⁻kwa⁻ jnääh⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻, kyaah⁻ Silvano hi⁻ kyaah⁻ Timotä, sa⁻ ma⁻ la⁻ “jaah⁻, jah⁻ha⁻”, koo⁻ “jaah⁻” ba⁻ ma⁻ la⁻, jēeh⁻ sa⁻ ta⁻juuy⁻. 20 Jēeh⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñi⁻ jmeey⁻ ta⁻la⁻ kih⁻ jooy⁻, koo⁻ “jaah⁻” ba⁻ la⁻. Ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻tey⁻ ba⁻ juu⁻ kiyh⁻. He⁻ja⁻ ba⁻ ja⁻, ta⁻la⁻ kih⁻ Cristo jäh⁻ jne⁻ “Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻” mah⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih⁻ Dio jnän⁻. 21 Dio ba⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ tøöh⁻ jne⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ Cristo hi⁻ ga⁻lleeyh⁻ jne⁻ mah⁻ lee⁻ jne⁻ kyaay⁻. 22 Ga⁻tooyh⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ kiyh⁻ neh⁻ tuh⁻dsē⁻ jne⁻, lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻jmääy⁻ jne⁻ lee⁻. He⁻ja⁻ ñe⁻ jne⁻ hñah⁻ ga⁻ jne⁻ ta⁻ cha⁻nē⁻.

23 Ñe⁻ ba⁻ Dio he⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ñeen⁻ jwii⁻ Corinto jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻ na⁻ kih⁻ he⁻ ga⁻lä⁻ñih⁻ dsen⁻ kyah⁻ hnäh⁻. 24 Ja⁻ he⁻ hnøø⁻ jnääh⁻ jmee⁻ jnääh⁻ mada⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jee⁻ hnääh⁻ Dio. He⁻ hnøø⁻ jnääh⁻ jmee⁻ jnääh⁻ be⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ba⁻ ja⁻, mah⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Jēeh⁻, kih⁻ he⁻ ma⁻heeh⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio, he⁻ja⁻ ma⁻tääh⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻.

2

1 He⁻ja⁻ ga⁻lla⁻ dsen⁻ he⁻ sa⁻ ñeen⁻ na⁻jēen⁻ hnäh⁻ cher⁻mah⁻ koo⁻ ka⁻läh⁻ jmeen⁻ ti⁻meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻. 2 Jēeh⁻, cher⁻mah⁻ ga⁻jmeen⁻ ti⁻meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻, çhi⁻ mo⁻ jmee⁻ jēē⁻ dsen⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻jmeen⁻ lä⁻ja⁻? Ma⁻la⁻ hnäh⁻ ba⁻ hi⁻ jmee⁻ jēē⁻ dsen⁻. 3 Kih⁻ he⁻ja⁻ ba⁻ ma⁻siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻ na⁻jēen⁻ hnäh⁻, sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ ti⁻meeh⁻ dsen⁻, hnäh⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ jēē⁻ dsen⁻. Cha⁻ ba⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻ kin⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, he⁻ tääh⁻ hnäh⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ jnä⁻. 4 Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻, sa⁻ ma⁻ chaan⁻ llu⁻, ma⁻ ti⁻meeh⁻ dsen⁻ jwërte, lä⁻jiih⁻ ja⁻ hooohn⁻. Pero ja⁻ he⁻ ga⁻siin⁻ mah⁻ jmeen⁻ ti⁻meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Ga⁻siin⁻ mah⁻ lä⁻ñeh⁻ hnäh⁻ he⁻ hnaan⁻ hnäh⁻ cha⁻miih⁻ ba⁻ ja⁻.

Hnøø⁻ jøh⁻ dsē⁻ jne⁻ kih⁻ hi⁻ ga⁻jmee⁻ he⁻ hñih⁻ mah⁻ jäh⁻ ka⁻läh⁻

5 Hi⁻ ga⁻jmee⁻ ti⁻meeh⁻ dsen⁻, ja⁻ ma⁻la⁻ kin⁻ ga⁻jmeey⁻ lä⁻ja⁻. Ga⁻jmeey⁻ kih⁻ lä⁻jēē⁻ hnäh⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ miih⁻. Jwēeh⁻ hnäh⁻ lä⁻la⁻, mah⁻ sa⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih⁻ juu⁻ la⁻. 6 Ma⁻lee⁻ ko⁻na⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ma⁻heeh⁻ hnäh⁻ wii⁻. 7 He⁻ja⁻ na⁻, llu⁻ ga⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ jøh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kiyh⁻, mah⁻ jēē⁻ dsēy⁻, le⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻hee⁻ dsēy⁻ kih⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsēy⁻ cha⁻miih⁻. 8 He⁻ja⁻ chuun⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, mi⁻jnää⁻ hnäh⁻ kiyh⁻ he⁻ hnaah⁻ hñih⁻. 9 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jää⁻, mah⁻ jēen⁻ che⁻ nuuh⁻ hnäh⁻ kih⁻ lä⁻jē⁻ mada⁻ kin⁻. 10 Cher⁻mah⁻ jøh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih⁻ dsa⁻kyaah⁻ hnäh⁻, jnä⁻ ka⁻läh⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsen⁻ kiyh⁻. Heh⁻ he⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsen⁻ ja⁻ (cher⁻mah⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsen⁻) he⁻ jmeen⁻ lä⁻ja⁻, he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ba⁻ ja⁻, cha⁻nē⁻ Cristo. 11 Heh⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻

kwan' jwë' kih' Tana' leeyh' jne'.
Jëeh', kyuuh' ba' jne' ha' lä' la'
may' kiyh'.

*Ga'lä'meeh' dsë' Paa' lä' ma'
gyay' jwii' Troa*

¹² Ma' ga'lloon' jee' jwii' Troa,
ma' kwan' juhmëe' kih' Cristo.
Jee' ja' Dsa-jøøh' jnän' ga'nä' jwë'
kin' mah' ma' jmeen' ta' kiyh'.
¹³ Pero sa' ga'hii' tii' neh' tuh-dsën'
kih' he' sa' ga'jnäähn' øøhn' Tito.
He'ja' ga'hihn' juu' kih' dsa' he'
mah' ngoon' ta' Macedonia ba'.

Ta'la' kih' Cristo leh' ba' jne'

¹⁴ Ti'hmaah' Dio hi' kwa' jwë'
leh' jne' tää' kyaah' be' kih' Cristo
Jesús. Lä'kaa' jee' dsa-nøø' jne',
nuu' dsa' juu' kih' Dio. Lä'koo'
he' kyë' jne' lle' mi'jwii' he' jwä'
uu' ba' la'. ¹⁵ Ta'la' kih' Cristo laa'
jne' lä'koo' lle' mi'jwii' he' soo'
jee' gya' Dio. He' na' la' jmeh' he-
taah' dsa' hi' dsa-lää' hi' lä'kye'
hi' dsa-hee' ka-läh'. ¹⁶ Kih' hi'
dsa-hee', hii' lä'koo' jaa' hlii'. Hi'
kih' hi' dsa-lää', hii' mi'jwii' he-
kwa' jne' juu' he' jmee' chaa'
dsa'. ¿Hii' ba' tää' jmee' ta' la'?
¹⁷ Sa' jmee' jnääh' lä'koo' jmee'
jwëe' hi' ga'nää' kwa' juu' kih' Dio
ha' lä' jee' liyh' kuu'. Kyaah' koo'
nëe' ba' huüdsë' ga'nøø' jnääh'
lä'koo' ga'chee' Dio jnääh'. Lä'ja'
jmee' jnääh' cha'nëy', lä'llu' he-
tøøh' jnääh' kyaah' Cristo.

3

Ga'hleeh' Paa' kih' hmooh' hmëe'

¹ Pero ta' jmee' hnäh' huüdsë'
he' hleeh' jnääh' llu' kyaah' hñaa'
jnääh'. Hi' sa' jmee' bii' kyë' jnääh'
koo' je' he' ngëe' juu' hee' ta' laa'
jnääh' lä'koo' jmee' ko'llaa'. Ni'
sa' ngii' jnääh' kwah' hnäh' koo'
je' he' hleeh' llu' kyaah' jnääh'
mah' heeh' jnääh' dsa' ha' jee' tēē'
jnääh'. ² Hñaa' ba' hnäh' laah'
hnäh' lä'koo' je' he' hleeh' llu'

kyaa' jnääh'. Lä'koo' he' na'sii'
neh' tuh-dsë' jnääh'. He' ja' ba'
jëe' dsa' hi' kay' kwaat' ha' lä'
la' ta' he' ga'jmeë' jnääh' jee' kyah'
hnäh'. ³ Jnä'hä' laah' hnäh' lä'koo'
je' he' ga'sii' Cristo ta'la' kyaah'
jnääh'. Ja' he' na'sii' kyaah' hee'.
He' na'sii' kyaah' Jmi'le' kih' Dio
jiih' ba' ja'. Ni' sa' na'sii' në'
mi'kuu', he' na'sii' neh' tuh-dsë'
dsa' ba'.

⁴ Ta'la' kih' Cristo jmee' jnääh'
kwaat', ma'ra' he' ga'jmää' kyah'
hnäh' ta' he' ga'jmeë' jnääh'. He'
ja' la' o'jøøh' dsë' he' cha' kyaah'
jnääh' cha'në' Dio. ⁵ Ja' kyaah'
be' kyaah' jnääh' he' ma-ya-nøø'
jnääh' jmee' jnääh' ta' la', mah'
sa' jmee' jnääh' huüdsë' he' la' ta'
kyaah' hñaa' jnääh'. Sa' la' lä'ja'. Ta'
he' leh' jnääh' jmeen', la' kyaah'
be' kih' Dio ba' ja'. ⁶ Hi' he' ba'
ga'hñaa' jnääh' hi' ga'jmeey' he-
tēdsëe' jnääh' mah' kwa' jnääh'
juu' ha' lä' la' hmooh' hmëe'.
Ja' koo' na'sii' ta'jmah', kyaah'
Jmi'le' ba' la' hmooh' hmëe'.
Jëeh', në' ley kih' Moisé na'sii',
ma'na-bääh' jne' he' juu' ba' jne'
ja'. Pero Jmi'le' kih' Dio jmee'
chaa' jne'.

⁷ Ley he' ma'na'sii' në' jwi' kuu',
he' taah' jne' dso'jwii', he' ja' ja'
kyaah' je' tøjleë' ñih'. He'ja' dsa-
Israel sa' ga'täay' ma' jëey' mo' në'
Moisé kih' he' beë' je' ja'. Pero
ga'dsaa' ba' he' beë' ja'. ⁸ Ha' ga'
sa' llu' cha'ga'miih' hmooh' hmëe'
he' la' jnän' ta'la' kih' Jmi'le'
kih' Dio. ⁹ Jëeh', cher'mah' ja'
kyaah' je' tøjleë' ñih' juu' he-
taah' jne' dso'jwii', ha' ga' koo'
sa' jnaah' juu' he' jmää' jne' lluu'.
¹⁰ Heh' he' tøjleë' ñih' kih' hmooh'
ma' gyuh' ja', ni' miih' sa' jeeh'
kwee' lä'koo' jnaah' la' hmooh'
hmëe'. ¹¹ Jëeh', cher'mah' ma' la'
tøjleë' ñih' hmooh' he' ma'ngëe'

jā, hā gā sā jnaah' cha-ga'miih-
hmooh' he- sā ngēē' jih'koh'.

¹²Peer' jnaah' la' he- o-joh' dsē-
he- ma-cha- jnān' kyaah' hmooh'
hmēē', he- ja- hlēēh' jnāah' lā'kaa-
tuh-dsē- jnāah' kih' he- na'. ¹³Sa-
jmee- jnāah' lā'koo- ga-jmee'
Moisé he- ma' jlēy- mo-nēy' kyaah'
koo- jwi' hmiih- mah' sa- ma' jēē'
dsa- Israel je- tō-jlēē- ñih' ja-
ta'ko-jiih' ma' dsa-uu'. ¹⁴Lā-ja-
ka-lāh', huudsē- kih' dsa- he'
ma' na-jlē-. Lā-ja- la' lā-jiih'
na', wa-ra- ga-hēy' jee' na-sii-
hmooh' ma-gyuh- ja-. La' kiyh'
lā-koo- na-jlē- jwi' hmiih- huudsē-
kiyh', sa- kwa- jwē' lā-ngēēy'.
Pero kyaah' Cristo dsa-jñuh' he-
na-jlē- huudsē- kiyh'. ¹⁵Lā-jiih'
jmi' na', wa-ra- ga-hēy' he-
ga-sii' Moisé, lā- ma-na-jlē- ja-ba'
huudsē- kiyh'. ¹⁶Pero wa-ra-
ga-heeh- dsa- kih' Dsa-jōoh' jnān',
dsa-jñuh' he- na-jlē- huudsē-
kiyh'. ¹⁷Jēēh', Dsa-jōoh' jnān' laa'
'Jmi-lle' Na-jngii'. Hi' cher'mah'
Jmi-lle' kih' Dsa-jōoh' jnān' kyaah'
jne', ma-na-na' huudsē- jnān'
hi- ma-laa' ba' jne' cha-nē' Dio.
¹⁸He-ja- lā-jēē- jne' ga-nōon'
na-jñih- mo-nē' jne', laa' jne'
lā-koo- hu- he- jēē- jee' kih' dsa-
mah' tēēy' jēēy' ha- koh' jōoh'
sa' laa' Dsa-jōoh' jnān'. Lā-ja-
Dsa-jōoh' jnān' hi- laa' jmi-lle'
ngoo' mi-sēēy' jne' lā-jiih' lee' jne'
lā-koo- laay' hñiiy'.

4

¹Kih' he- ga-lā-ñih' dsē' Dio
jnāah', he-ja- ga-hñah' jnāah'
jmee- jnāah' ta' la-. He-ja- sa-
dsa-jeh' dsē- jnāah'. ²Ma-jmee'
jnāah' ta' koo' lā-jē- he- la' o-hih'
hi- lā-jē- he- jmee- dsa- jee-
na-hmäā'. Sa- hnōō- jnāah' may-
hlih' ja-, ni- sa- mi-sii' jnāah' juu'
kih' Dio. Ñē- ba' Dio he- hlēēh'
jnāah' ju'dsoo' jmah' hi- lā-ja-

lā-jēē- ba' ñē- kwee- ha- lā- jmee-
jnāah'. ³Dsoo' ba' na-hmäā' ba'
la' ju'hmēē' he- kwa- jnāah', pero
ma-la- kih' hi- ma-kah- jwē' ba'.
⁴Tana' hi- laa' dio kih' jmi-gyuu-
la-, ga-jlēy' huudsē- kih' dsa- hi-
sa- ma-heeh- kih' Dio. Mah' lā-ja-
sa- jēēy' wa'je- kih' ju'hmēē' he-
mi-jnāā- ha- koh' sa- jōoh' laa'
Cristo hi- laa' koo- heeh- kyaah'
Dio. ⁵Sa- hlēēh' jnāah' juu' kyaa'
hñaa' jnāah', hlēēh' jnāah' kih'
Jesucristo ba'. Jāh- jnāah' laay'
Dsa-jōoh' jnān' mah' jmee' jnāah'
ta'he' kyah' hnāh' kwaat- kih'
Jesús. ⁶Hih' Dio hi- ga-jāh': "Wa-
lā-jnā' wa'je- jee' na-hoo-", hi- he'
ga-mi-jnāā- wa'je- neh- tuh-dsē-
jne'. Lā-ja- ga-na' huudsē- jnān'
mah' lā-kyuuu- jne' ha- koh' jōoh'
sa' laa' Dio, lā-koo- ga-mi-jnāā-
Cristo jnān'.

*Chaa- jne' kyaah' he- ma-dsoo'
dsē- jne' kih' Dio*

⁷Peer- jnaah' la' ta' he- jmee-
jnāah' la-, ma-ke- laa' jnāah'
lā-koo- mi'hya- he- na-la' kyaah'
gwaah' mah' lā-ja- lā-jnā' kih' dsa-
ta' he- jmee- jnāah' la' kyaah' be'
he- gwa' kih' Dio, ja- he- gwa' kyaa'
jnāah'. ⁸Na-ku' na-ngii' he- wi'
dsa-ngēē' jnāah', pero sa- jeh- dsē-
jnāah'. Chaa- jnāah' cha-miih-
huudsē-, pero ma-ra- he- cha- ba'
o-joh' dsē- kyaa' jnāah'. ⁹Hēē-
dsa- kyaa' jnāah' pero Dio sa- beē-
jnāah'. Jmeeh- dsa- jnāah', pero
sa- dsa-juu' jnāah'. ¹⁰Lā-kaa- jee'
ga-nōō' jnāah' hii' goo- juu' jnāah'
kwaat- kih' Jesús. Lā-jwē' ja-
dsa-lā-jnā' he- cheh' Jesús kyaa'
jnāah', he-ja- ba' chaa- jnāah'.
¹¹Jēēh', jnāah' hi- jiih-, koo- ba'
he- hii' goo- juu' jnāah' kwaat-
kih' Jesús. Lā-ja- ba' dsa-lā-jnā'
he- cheh' Jesús nē' kyaa' jnāah'
hi- sa- beē'. ¹²Heh' lā-ja-, lā-jē-
jmi' ba' he- chaa- juu' jnāah' mah'

hnäh', ma-jnääh~ hnäh' ha- lä- jee' lä-chaä- hnäh' tää'.

¹³ Lä-koö- na-sii- juu' kih' Dio: "Ga-lä-dsoo' dsen', kih' he-ja- ba' ga-hlëehñ." Ja-ba' lä-ja- la' huu'dsë- he- kye' jnääh' la-. Ga-lä-dsoo' dsë- jnääh' he-ja- ba' hlëeh' jnääh'. ¹⁴ Jëeh' ñe' ba' jnääh', he' ba' Dio hi- ga-mi-jiih' Jesús Dsa-jøøh' jnän', he' ba' hi- he' mi-jiih' jnääh' ka-läh' kyaah' Jesús hi- lä-ja- ko-jøh' lä-jëë' jne' tääy' ya-jwii' kih'. ¹⁵ Lä-jë- he- dsa-ngëë' jnääh', he- llu' kyah' hnäh' ba' ja-. Mah' mi-jää' Dio hnäh' cha-ga'miih-, hi- lä-ja- jwëë' ga' kwa' tihmaah' kih' Dio hi- jmäy' jøøh' ka-läh'.

¹⁶ He-ja- sa' jeh- dsë- jnääh' . Ma-ke- ngoo' dsa-gyuh' hi- dsa-heë' jmi-ngo' kyaa' jnääh' , pero ta- neh' jee' hä' jmi-llë' kyaa' jnääh' dsa-lä-hmëë' koö- jmi' koö- jmi'. ¹⁷ Sa- juuh- la' he- wi' he- jëë' jne' jmi-gyuu' la-, he- dsa-ngëë' ba' ja-. He- ja- jmää' jnän' hi- hnaah- Dio mah' tää' jne' ya-jwii' he- jnä' na-hñah' he- sa' heë' jih'koh'. ¹⁸ He-ja- sa' jmee- jnääh' ' he' kih' he- jnä' hwa' la-. Jmee- jnääh' he' kih' he- sa' jnä' ba'. Jëeh', lä-jë- he- jnä', he- dsa-ngëë' ba' ja-. Pero he- sa' jnä', lä- ma-la' ja-ba' lä-jë- joh' jmi' cha-.

5

¹ Jmi-ngo' he- kye' jne', la' lä-koö- hne' jnän' ta'ko- jiih' tøøhn' jmi-gyuu' la-. Jmi-ngo' la- la' lä-koö- hne' he- na-la' kyaah' loo' jah'. He-ja- ñe' jne', wa-ra- ga-heë' jmi-ngo' jnän', lä-cha- jyoh' he- hmëë' gyuuh' jmi-gyuu' he- hñah' jne' kih' Dio he- sa' la' lä-koö- hne- he- jmee- dsa-. He- ja- sa' heë' jih'koh'. ² Peer- ku'jii- jnän' ta'ko- jiih' laa' jne' jmi-ngo', hnøø- jne' wa-ra- jäh' kih' na' ga-juh- ba' tää' jne' jmi-ngo' he-

sa- heë' he- cha- gyuuh' jmi-gyuu'. ³ Lä-ja-, lä-cha- ba' jmi-ngo' jnän' mah' sa' jä' jmi-llë' jnän' ta'jmah'. ⁴ Ta'ko- jiih' chaä- jne' kyaah' jmi-ngo' la-, Peer- ku'jii- jnän' hi- ki'hoo'h' jne'. Ja- ko-ja- hnøø- jne' ben' jmi-ngo' la-, he- hnøø- jne' tää' jne' jmi-ngo' hmëë' ba'. Mah' jä' jmi-ngo' hmëë' he- cha- tää', la- jmi-ngo' he- dsa-heë'. ⁵ Dio ba' he' hi- ga-jmää' jne' mah' tää' jne' he- hmëë' ja-. Hi- ga-kwëëyh' jne' Jmi-llë' Na-jngii' he- jmeeh- juu' jnän' he- hñah' jne' cha-ga'miih- ta- cha'ne'.

⁶ Kih' he-ja-, ngoo' ba' cha- o-jøh' dsë- jnän'. Hi- ñe' jne', ta'ko- jiih' tøøh' jne' kyaah' jmi-ngo' la-, lä-koö- he- tøøh' jne' uu' kih' Dio ba' la'. ⁷ (Jëeh', kyaah' he- dsoo' dsë- jne' he- tøøhn' jwë' kih', ja' kyaah' he- jëë' jne'.) ⁸ He-ja- ma-cha- ba' o-jøh' dsë- jnän'. Hi- hnøø- ga' jne' lä-øøn' kih' jmi-ngo' la- mah' dsa'toohn' ko-jøh' kyaah' Dio. ⁹ He-ja- wa' kwan' be' jmeen' lä- tih- dsë' Dio, cher'mah' tøøhn' kyaah' jmi-ngo' la- o ma-ke- sa' tøøhn' kyaah' ka-läh'. ¹⁰ Jëeh', ga-lä-jëë- ba' jne' dsa'nøøn' nē'ta' kih' Cristo mah' lä-jaä- lä-jaä- jne' tää' jne' jneen' ha- koö- te' ta' he- ma' jmee- jne' ta'ko- jiih' ma' chaä- jne', che' he- llu', o che' he- hñah'.

Kih' he- ga'juu' Cristo ga'jiih' juu' jnän' kyaah' Dio

¹¹ Gah- ba' jnääh' Dio, he-ja- hlëeh' jnääh' dsa- lä- jiih' lä-ngëëy'. Ñe- ba' Dio ha- lä- la' huu'dsë- kyaa' jnääh'. Lä-ja- hnoon' wa-ra- jäh' kih' lä-ngëëh' hnäh' ka-läh'. ¹² Ja- he- hnøø- jnääh' hlëeh' jnääh' llu' kyaa' hñah' jnääh' cha'ne' hnäh'. He- kwa- jnääh' jwë' mah' lä-chaä- hnäh' llu' kyaah' ta' he- jmee- jnääh'. Lä-jwë' ja-, cha- he- kyaah' jiih' hnäh' juu' kyaah' dsa- hi- koö- jëë- ha- lä- tääh'haä' dsa- la- he-

ma' kay' kwaat~ hee- na- hnøø'
 tuh-dsë' dsa-. ¹³ Cher'mah' ngaah'
 jnääh', kih' Dio ba' ja- he- jmee-
 jnääh' lä'ja-. Hi' cher'mah' lluu'
 jnääh', he- llu' kyah' hnäh' ba'
 ja-. ¹⁴ Lä'koø- hnää' Cristo jne',
 lä'ja- jøø- jnän' jmeen' lä'le' kih'.
 Jëéh' ma-ñe' ba' jne' he- ga'juu'
 jaa- kih' lä'jëë-, he'ja- la' kwaat~
 ga'lä'jëë- jne' ga'juun'. ¹⁵ Cristo
 ga'juu' kih' lä'jëë- mah' lä'jëë- hi-
 chaa-, mo'so' jmeey' lä- hnøøy'
 hñiiy'. Jmeey' lä- hnøø' Cristo
 ba', hi- ga'juu' hi- ga'lä'jiih' kih'
 ga'lä'jëë-.

¹⁶ He-ja- jnääh', na' ta- cha'në'
 mo'so' kye' jnääh' kwaat~ kih' dsa-
 lä'koø- tëë' jmee- dsa- jmi' gyuu'.
 Ma-ke' jää' sa- ga'jmeey' jnääh'
 he' kih' Cristo, pero na' mo'so-
 jmee- jnääh' lä'ja-. ¹⁷ Heh' lä'ja-,
 cher'mah' jaa- hi- ma'laa' koø-
 kyaah' Cristo, ma'laay' jaa- hi-
 hmëë' ba'. Lä'jë- he- ma' jmeey-
 jää', ma-ngëë' ba' ja-. na' ma'laay'
 hmëë' go-te-. ¹⁸ Lä'jë- he- la-,
 gwa' kih' Dio hi- ga'jëeh- juu' jnän'
 ta-la- kih' Cristo mah' sa- cha- ga'
 he- na-bääh' jne' kyaayh'. Hi-
 ga'tooyh- goo- jnääh' mah' hlëéh'
 jnääh' dsa- ha- lä' jëeyh- juu' kiyh'
 kyaah' Dio. ¹⁹ Ta-la- kih' Cristo,
 mo'so' jmee- Dio kwaat~ kih'
 dso'kye- jnän' heh' lä'ja- jëeyh-
 juu' jnän' kyaayh'. Hi- ga'tooyh-
 goo- jnääh' kwa' jnääh' juu' ha- lä-
 jee' jëeh- dsa- juu' kih' kyaah' Dio.
²⁰ He-ja- na-hñaa' jnääh' he- kwa-
 jnääh' juu' lä'hih- kih' Cristo. La'
 lä'koø- he- chuü' Dio kyaah' hnäh'
 ta-la- kyaä' jnääh'. He-ja- chuun'
 kyaah' hnäh' ta-la- kih' Cristo, jëeh'
 hnäh' juu' kyah' hnäh' kyaah' Dio.
²¹ Cristo hi- sa- cha- dso'kye- kih',
 Dio ga'jmeey' cha- dso'kye- kiyh'
 he- llu' jnän', mah' ta-la- kiyh', leë'
 jne' lluu' cha'në' Dio.

6

¹ He-ja- jnääh' hi- kwa- be'
 kyaah' ta' kih' Dio, hlëéh' hnäh',
 ta- jmee- hnäh' ta- koo' he- llu' dsë'
 Dio kyaah' hnäh'. ² Jëéh', lä'koø-
 na-sii- juu' kih' Dio:

Hor- he- jøh- dsën-, ga-nuun'
 kyah'.

Jmii' he- ma' lää' dsa-, ga'jmeen'
 be' kyah', ga'jäh' Dio.

He-ja- jwëéh' hnäh', na' ba' ja-
 hor- he- jøh- dsë' Dio. Na' ba'
 ma-cha- jmii', lääh' hnäh'.

³ Ga-nøø' jnääh' lä'koø- lle' kih'
 ba' mah' ni' jaa- sa- cha- he-
 kih' mi-kwayh' kih' ta' he- jmee-
 jnääh'. ⁴ Wa' he- cha- he- he-
 dsa-ngëë' jnääh', hnøø- jnääh'
 mi'jnää' jnääh' kih' dsa-, laä' jnääh'
 hi- jmee- ta'he' kih' Dio. Kwëéh-
 ba' dsë- jnääh', hi' ja- koø- nëë' he-
 wi' he- dsa-ngëë' jnääh', lla-kyaa'
 jnääh', gwa' he- jmee- jwiih' kyaa'
 jnääh'. ⁵ Jmi-baa- dsa- jnääh',
 taah- dsa- jnääh' neh-ñe', tooyh-
 miih' kyaah' jnääh'. Peer- hweh-
 ta' kyaa' jnääh', cha- ma' sa- gwii-
 jnääh', ni- sa- cha- he- kih' hih-
 jnääh'. ⁶ Ga-nøø' jnääh' koø- nëë'
 ba', cha- ba' huü' dsë- kyaa' jnääh'
 ', jøh- dsë- jnääh', llu' dsë- jnääh'
 ', ga-nøø' jnääh' kyaah' Jmi-le'
 Na-jngii', hi' kyaah' ju'dsoo' hnää-
 jnääh' dsa-. ⁷ Hlëéh' jnääh' ju'dsoo'
 jmah' ba'. Kyaah' be' kih' Dio
 ga-nøø' jnääh'. Jmee- jnääh' he- llu'
 jmah', lä'jwë' ja- hää' jnääh' hñaa'
 jnääh' hi- lëh' jnääh' kih' he- hliih'.
⁸ Cha- ma' hnää' dsa- jnääh', cha-
 ma' na-hääyh' jnääh'. Cha- ma'
 mi-kwayh' jnääh', cha- ma' hlëëyh-
 llu' kyaa' jnääh'. Laä' jnääh' kiyh'
 lä'koø- dsa- hi- ta'juu', ma-ke-
 hlëéh' jnääh' ju'dsoo'. ⁹ Jmeey-
 sa- kyuyy' jnääh', ma-ke' kyuyy-
 ba'. Hi- ma-ngoo' ga'juu' ba' jnääh'
 kiyh', pero chaa- ba' jnääh'. Kwa-
 dsa- kyaa' jnääh' pero sa- jngëëyh-

jnāäh'. ¹⁰ Ma⁻ke⁻ ti⁻meeh⁻ dsē⁻ jnāäh', ma⁻ra⁻ he⁻ jēē⁻ ba⁻ dsē⁻ jnāäh'. Laa⁻ jnāäh' tā⁻ñee', pero cha⁻miih⁻ he⁻ llu⁻ ma⁻hyoh⁻ jwēē⁻ dsa⁻ kwaan⁻ kyaah⁻ jnāäh'. Lā⁻koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ kyaah⁻ jnāäh' ba⁻ la', pero ga⁻lä⁻jē⁻ ba⁻ cha⁻ kyaah⁻ jnāäh'.

¹¹ Sa⁻ gah⁻ jnāäh' ma⁻hlēēh⁻ jnāäh' hnäh' dsa⁻ Corinto juu⁻ la⁻. Lā⁻kaa⁻ tuh⁻dsē⁻ jnāäh' ga⁻mi⁻jnāäh' jnāäh' hñaah⁻ jnāäh' kyaah⁻ hnäh'. ¹² Ja⁻ kyaah⁻ hih⁻ ga⁻lä⁻hnääh⁻ jnāäh' hnäh'. Pero hnäh', sa⁻ ga⁻mi⁻jnāäh' hnäh' hñaah⁻ hnäh' kyaah⁻ jnāäh'. ¹³ Lā⁻koo⁻ jmee⁻ jnāäh', ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ hnäh'. (Hlēēhn⁻ hnäh' lä⁻koo⁻ gyaah⁻ kyaan⁻.) Wa⁻ hnaah⁻ jnāäh' lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh'.

Laa⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio

¹⁴ Ta⁻ jmee⁻ hnäh' ko⁻joh⁻ kyaah⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁻ Dio. Jēēh', sa⁻ jēēh⁻ kwee⁻ he⁻ hliih⁻ kyaah⁻ he⁻ llu⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ ko⁻joh⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻ kyaah⁻ jee⁻ jnä⁻ wa⁻je⁻? ¹⁵ Hi⁻ sa⁻ sooh⁻ kih⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻ he⁻ jmeey⁻ ko⁻joh⁻ kyaah⁻ Cristo. Lā⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ kih⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁻ Dio kyaah⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻. ¹⁶ Dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaaah⁻ dsa⁻, ni⁻ miih⁻ sa⁻ sooh⁻ jmeey⁻ ko⁻joh⁻ kyaah⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio. Jēēh', jne⁻ ba⁻ laan⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio jiih⁻. Juu⁻ he⁻ jwahn⁻ la⁻, la⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁻ hñii⁻ Dio: Jän⁻ jee⁻ kiyh⁻ mah⁻ ngēn⁻ ko⁻joh⁻ kyaah⁻.

Jnä⁻ leen⁻ Dio kyaah⁻ mah⁻ lä⁻jēēy⁻ leey⁻ dsa⁻ kyaan⁻.

¹⁷ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁻ Dsa⁻ jōōh⁻ jnän⁻: Hwēē⁻ hnäh' jee⁻ kih⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kin⁻, wa⁻ lä⁻ōō⁻ hnäh' kiyh⁻, ga⁻jäh⁻ Dsa⁻ jōōh⁻ jnän⁻.

Ta⁻ koooh⁻ hnäh' he⁻ sa⁻ lle⁻ kih⁻ koooh⁻ hnäh',

lä⁻ja⁻ ba⁻ heeh⁻ hnäh'.

¹⁸ Mah⁻ jnä⁻ leen⁻ Täa⁻ kyaah⁻ hnäh'.

Hih⁻ hnäh', leeh⁻ hnäh' gyaah⁻ mē⁻ gyaah⁻ ñuuh⁻ kyaan⁻, jäh⁻ Dio hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ be⁻ kih⁻.

7

¹ Na⁻ ma⁻ñuun⁻ ha⁻ koh⁻ na⁻hñaah⁻ sa⁻ la⁻ he⁻ ga⁻jäh⁻ Dio jmee⁻ jnän⁻. He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh' øōhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, hnøø⁻ ben⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ mi⁻sah⁻ jne⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ he⁻ mi⁻soh⁻ jmi⁻lle⁻ jnän⁻. Hi⁻ kih⁻ he⁻ gah⁻ jne⁻ Dio, hnøø⁻ mi⁻llu⁻ jne⁻ hñaan⁻ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻ lä⁻jiih⁻ jän⁻ na⁻jngēen⁻ go⁻te⁻.

Ma⁻ hnøø⁻ Paa⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ Corinto he⁻ kiyh⁻

² Jmee⁻ hnäh' miih⁻ he⁻ kyaah⁻ jnāäh'. Jēēh', kih⁻ ni⁻ jaa⁻ hnäh' sa⁻ ma⁻jmeey⁻ jnāäh' he⁻ hliih⁻. Sa⁻ ma⁻heey⁻ jnāäh' huus⁻dsē⁻ kih⁻ ni⁻ jaa⁻, ni⁻ sa⁻ ma⁻mi⁻gaa⁻ jnāäh' ni⁻ jaa⁻. ³ Sa⁻ jwahn⁻ lä⁻ja⁻ mah⁻ bäähn⁻ hnäh' dsöo⁻. Ga⁻ jwēēhn⁻ hnäh' jää⁻, hnaan⁻ hnäh'. Jēēh' ma⁻lla⁻ dsē⁻ jnāäh', jmee⁻ jnāäh' ko⁻joh⁻ kyaah⁻ hnäh' ma⁻ke⁻ chaa⁻ juu⁻ jnāäh'. ⁴ Cha⁻ cha⁻miih⁻ o⁻joh⁻ dsē⁻ kin⁻ kyaah⁻ hnäh'. Chaa⁻ llu⁻ kwaan⁻ kyaah⁻ hnäh'. He⁻ ja⁻ gwa⁻ dsa⁻nøh⁻ dsēn⁻ cha⁻miih⁻ hi⁻ jēē⁻ dsēn⁻ ma⁻ jēēn⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ wi⁻.

⁵ Lä⁻ ma⁻ ga⁻tēē⁻ jnāäh' Macedonia, sa⁻ ga⁻tēēh⁻ jnāäh' dsē⁻ jnāäh' ni⁻ miih⁻. Ga⁻ lä⁻jē⁻ nēē⁻ he⁻ wi⁻ ga⁻jēē⁻ jnāäh'. Ga⁻ tēē⁻ dsa⁻ kyaah⁻ jnāäh'. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻ lä⁻gah⁻ jnāäh' cha⁻miih⁻.

⁶ Pero Dio hi⁻ jmee⁻ dsa⁻nøh⁻ dsē⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ chaa⁻ huus⁻dsē⁻, ga⁻jmeey⁻ ga⁻nøh⁻ dsē⁻ jnāäh' lä⁻ ma⁻ ja⁻ Tito. ⁷ Ja⁻ ma⁻la⁻ kih⁻ he⁻ ja⁻ Tito, kih⁻ he⁻ ga⁻jmeeh⁻ hnäh' ga⁻nøh⁻ dsēy⁻ ka⁻läh⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ ga⁻nøh⁻ dsē⁻ jnāäh'. Ga⁻ jmeeyh⁻ juu⁻ he⁻ hnooh⁻ hnäh' jēēh⁻ jnä⁻, hi⁻ ti⁻meeh⁻ hoh⁻ hnäh', lle⁻ hoh⁻ jnä⁻. He⁻ ja⁻ cha⁻ ga⁻miih⁻ jēē⁻ dsēn⁻.

8 Ma⁻ke⁻ ga⁻jmeen¹ meeh⁻ hoh[✓] hnäh[✓] kyaah[✓] je⁻ he⁻ ga⁻siin¹ kyah¹ hnäh[✓], pero sa⁻ koon[~] dsen⁻. Dsoo[✓] ba[✓] ga⁻ji¹ miih⁻ kin⁻ kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ hoh[✓] hnäh[✓] ko⁻hwëe[✓].
 9 Pero na¹ jëe⁻ dsen⁻. Ja⁻ kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ hoh[✓] hnäh[✓]. Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻si¹ huu[✓]dsë⁻ kyah¹ hnäh[✓], ma[✓] ga⁻ji¹ kyah¹ hnäh[✓], he⁻ja⁻ ba[✓] jmee⁻ jëe⁻ dsen⁻. Lä⁻ ma[✓] ga⁻lä⁻meeh⁻ hoh[✓] hnäh[✓], ga⁻jmeeh[✓] hnäh[✓] lä⁻ hnø¹ Dio. Lä⁻ja⁻, ni⁻ koo⁻ he⁻ hlih¹ sa⁻ ja¹ në⁻ kyah¹ hnäh[✓] kwaat[~] kya¹ jnääh¹.¹⁰ Jëeh[✓], cher[✓]mah¹ gwa[✓] ti⁻meeh⁻ dsë⁻ jne¹ lä⁻ hnø¹ Dio, he⁻ ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ lä⁻si¹ huu[✓]dsë⁻ jnän[✓] mah¹ lää[✓] jne¹. Heh¹ he⁻ ma⁻na⁻laa[✓] jne¹ sa⁻ jmee⁻ ti⁻meeh⁻ dsë⁻ jne¹. Pero he⁻ ti⁻meeh⁻ dsë⁻ jne¹ lä⁻koo⁻ tëe¹ jmee⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu[✓], kyaah[✓] he⁻ ja⁻ juu¹ ba[✓] jne¹ ja⁻.¹¹ Jëe⁻ da[✓] hnäh[✓] ha⁻ lä⁻ ga⁻lä⁻ kyah¹ hnäh[✓] lä⁻ ma[✓] ga⁻lä⁻meeh⁻ hoh[✓] hnäh[✓] lä⁻ hnø¹ Dio. Ga⁻jmää¹ ba[✓] ta[✓] he⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh[✓], ja¹ hoh[✓] hnäh[✓] ga⁻nooh⁻ hnäh[✓] në⁻ kin⁻, ja¹ ya⁻ jëe¹ hoh[✓] hnäh[✓], ja¹ gah[✓] hnäh[✓], hnooh⁻ hnäh[✓] ma[✓] jëeh¹ jnä[✓], ga⁻mi⁻eeh¹ hnäh[✓] juu¹ lä⁻koo⁻ mada[✓] ga⁻jmeen¹ kyah¹ hnäh[✓]. Lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻ jnääh¹ hnäh[✓] hñaa¹ he⁻ ma⁻mi⁻teh⁻ ba[✓] hnäh[✓] kih¹ juu¹ ja⁻.¹² He⁻ja⁻ lä⁻ ma[✓] ga⁻siin¹ kyah¹ hnäh[✓] je⁻ ja⁻, ja⁻ ma⁻la⁻ kih¹ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he[✓] ga⁻jmeen¹ huu[✓]dsë⁻, ni⁻ ja⁻ kih¹ hi⁻ ga⁻jmeeyh⁻. He⁻ hnoon¹ lä⁻ jnä[✓] kyah¹ hnäh[✓] cha⁻në⁻ Dio he⁻ kye[✓]h¹ hnäh[✓] huu[✓]dsë⁻ kya¹ jnääh¹ ba[✓] ja⁻.¹³ Peer⁻ ga⁻nø¹ dsë⁻ jnääh¹ he⁻ ga⁻lä⁻ jnä[✓] he⁻ kye[✓]h¹ hnäh[✓] huu[✓]dsë⁻ kya¹ jnääh¹.

Hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ jëe⁻ dsë⁻ jnääh¹, kih¹ he⁻ ma⁻jëe⁻ jnääh¹ cha⁻ Tito llu¹. Jëeh[✓], ga⁻lä⁻ jëe⁻ ba[✓] hnäh[✓] ga⁻heeh⁻ hnäh[✓] llu¹ hi⁻ ga⁻jmeeh[✓] hnäh[✓] jëe⁻ dsëy¹.¹⁴ Ga⁻jmeehn¹ juu¹ kih¹ Tito he⁻ chaan⁻ llu¹

kyaah[✓] hnäh[✓]. Hi⁻ sa⁻ ga⁻jän¹ hlih¹. Jëeh[✓] lä⁻ jëe⁻ he⁻ ga⁻jwëehⁿ hnäh[✓] la¹ ju¹ dsoo[✓]. Lä⁻ja⁻ ka⁻lä⁻h⁻ ma[✓] ga⁻jëe⁻ Tito ha⁻ lä⁻ tääh⁻ hnäh[✓], sa⁻ na⁻hee⁻ juu¹ lä⁻koo⁻ ga⁻jwii⁻ jnih[✓] he⁻ cha⁻ jnääh¹ llu¹ kyaah[✓] hnäh[✓].¹⁵ Hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ hnää¹ Tito hnäh[✓] lä⁻koo⁻ ma⁻dsooh⁻ dsëy¹ he⁻ nuuh⁻ ba[✓] hnäh[✓] kiyh¹. Hi⁻ ga⁻heeh⁻ ba[✓] hnäh[✓] llu¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ma⁻jøø^h.¹⁶ Peer⁻ jëe⁻ dsën⁻ kyaah[✓] hnäh[✓]. Ga⁻lä⁻ jëe⁻ ba[✓] mi⁻teh⁻ hnäh[✓].

8

Ga⁻chooh¹ dsa⁻ kuu⁻ kih¹ øø^h jne¹ hi⁻ cha⁻ Jerusalén

¹ Jee⁻ la⁻ jmeeh⁻ jnääh¹ juu¹ kyah¹ hnäh[✓] ha⁻ lä⁻ ga⁻jmee⁻ øø^h jne¹ hi⁻ tääh⁻ lä⁻kaa⁻ gwah⁻ he⁻ tøø¹ hwa¹ Macedonia kih¹ he⁻ llu¹ dsë⁻ Dio kyaayh[✓].² Ma⁻ke⁻ täayh⁻ jëey⁻ wii⁻, pero chaay⁻ llu¹. Ma⁻ke⁻ täayh⁻ tä⁻ñeey⁻ pero cha⁻miih⁻ kuu⁻ ga⁻kway⁻. Ga⁻jmääy¹ hñiiy⁻ lä⁻koo⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻.³ Jmeen⁻ dsoo[✓] kiyh¹, ga⁻kway⁻ kuu¹ lä⁻koo⁻ lla⁻ dsëy¹, lä⁻koh[✓] jiih⁻ täay⁻. Hi⁻ ga⁻kway⁻ la⁻ ga⁻.⁴ Cha⁻miih⁻ ga⁻chuu⁻ dsa⁻ he⁻ kyaah[✓] jnääh¹ mah¹ kwa[✓] jnääh¹ jwë¹ jmeey¹ lä⁻koo⁻ jmee⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ chooh⁻ kuu¹ mah¹ jmeey¹ be⁻ kih¹ hi⁻ laa[✓] kya¹ Dio.⁵ Cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻jmeey⁻ lä⁻koh[✓] ga⁻ he⁻ ma[✓] la⁻ huu[✓]dsë⁻ kya¹ jnääh¹. To⁻në⁻ ga⁻ngëey⁻ hñiiy⁻ mah¹ jmeey¹ lä⁻ hnø¹ Dio. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ kya¹ jnääh¹ ka⁻lä⁻h⁻.⁶ He⁻ja⁻ ga⁻chuu⁻ jnääh¹ kyaah[✓] Tito mah¹ mi⁻hñaa⁻ ta[✓] kiyh¹ he⁻ juh¹läayh¹ kuu¹ lä⁻koo⁻ ga⁻løøy¹ jmeey⁻ jää¹ jee[✓] kyah¹ hnäh[✓] hi⁻ kwa⁻ kuu¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻.⁷ Ma⁻hwëeh⁻ hnäh[✓] llu¹ kyaah[✓] lä⁻jëe⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓]. Ma⁻lä⁻dsoo⁻ hoh[✓] hnäh[✓], ma⁻hlëeh⁻ hnäh[✓] dsa⁻, ma⁻kyuuh⁻ hnäh[✓] llu¹, ma⁻jmeeh⁻ hnäh[✓] ta[✓] lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh[✓] hnäh[✓], hi⁻

ma-lä-hnaah⁺ jnääh¹. Lä-ja⁻ ka-läh⁺, hnøø⁺ hwëë⁺ hnäh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ ta' llu⁺ jee⁺ juh-lääh⁺ hnäh⁺ kuu⁺.

⁸ Ja⁺ he⁻ jmeen⁺ mada⁻ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺ lä-na⁻. He⁻ hnoon⁺ jëen⁻ che⁺ ma-ra⁻ ju'dsoo⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ øøh⁺ jne⁻. He-ja⁻ ba⁺ na⁻ ma-jwëëhn⁺ hnäh⁺ lä-koø⁻ ga-jmee⁺ hi⁻ tääh⁺ Macedonia. ⁹ Jëeh⁺, ma-ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lä-koø⁻ llu⁺ dsë⁺ Jesucristo Dsa-jøøh⁺ jnän⁻. Ma-ke⁺ hä⁺ gooy⁻ lä-jë⁺ he⁻ cha⁻, ga-jmääy⁺ hñiiy⁺ hi⁻ tä-ñee⁺, kih⁺ he⁻ hnääy⁺ jne⁻. Lä-jwë⁺ ja⁻ lä-cha⁻ jnän⁻ cha-miih⁻, kih⁺ he⁻ ga-jmääy⁺ hñiiy⁺ tä-ñee⁺.

¹⁰ He⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ kwan⁻ nuuh⁻ la⁻, Hnäh⁺ to-në⁻ ga-lä-hyoh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ choøh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ ma-hya⁻ koø⁻ ji-ñe⁻. Hi⁺ ja⁺ ma-la⁺ he-ja⁻, ga-løøh⁺ hnäh⁺ choøh⁺ hnäh⁺ kuu⁺, jää⁺ ga⁺ lä-koø⁻ jñah⁺ øøh⁺ jne⁻. ¹¹ He-ja⁻ na⁺ mi-hñaa⁺ hnäh⁺ ta⁺ he⁻ ma-løøh⁺ hnäh⁺. Ja⁻ ba⁺ lä-koø⁻ ga-lä-hyoh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺, lä-ja⁻ ka-läh⁺, lä-kaa⁻ tuh-hoh⁺ hnäh⁺ mi-hñaa⁺ hnäh⁺ ta⁺ na⁻. Ja⁻ choøh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ lä-koø⁻ te⁺ tääh⁺ ba⁺ hnäh⁺. ¹² Cher-mah⁺ chaa⁻ hi⁻ lla⁻ dsë⁺ kwa⁺, heeh⁺ ba⁺ Dio ha⁻ koø⁻ te⁺ cha⁻. Jëeh⁺ sa⁺ ngii⁺ Dio he⁻ sa⁻ cha⁻ jnän⁻.

¹³ Sa⁺ jwahn⁺ lä-la⁻ mah⁺ jñah⁺ ba⁺ lä-cha⁻ kih⁺, ta-ko⁻ jiih⁺ sa⁺ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ¹⁴ Hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä-koø⁻ lle⁺ kih⁺. Jmii⁺ na⁺ he⁻ cha⁻ cha-miih⁻ kyah⁺ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ leë⁻ kih⁺ hi⁻ lla-kyaa⁺. Lä-ja⁻ ka-läh⁺ ma⁺ cha⁻ cha-miih⁻ kih⁺ jñah⁺, leë⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ma⁺ jmee⁻ bii⁺. Lä-ja⁻ ba⁺ jä⁺ llu⁺ kih⁺ lä-jëë⁻. ¹⁵ Lä-koø⁻ na-sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: "Sa⁺ ga-chaa⁺ ga⁺ kih⁺ hi⁻ ga-juu⁺ ha⁻ cha-miih⁻. Ni⁻ sa⁺ ga-lä-hnøø⁺ ga⁺ kih⁺ hi⁻ ga-juu⁺ ha⁻ ko⁻ hi⁻ pih⁺."

Tito kyaah⁺ dsa-kyaa⁺

¹⁶ Peer⁻ ti'hmaah⁺ Dio hi⁻ ga-jmee⁺ ga-ka⁺ Tito huusdë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ba⁺ lä-koø⁻ kye⁺ jnä⁺ huusdë⁻. ¹⁷ Ga-heeh⁺ bih⁺ lä-koø⁻ ga-hlëeh⁻ jnih⁺. Jëeh⁺, hñii⁺ bih⁺ ma⁺ lle⁻ dsëy⁺ kway⁺ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He-ja⁻ jee⁺ tëëy⁻ hñii⁺ bih⁺ dsooy⁺ dsa-jëëy⁻ hnäh⁺.

¹⁸ Ko-jøh⁺ kyaah⁺ Tito, chee⁺ jnääh⁺ jaa⁻ øøh⁺ jne⁻ hi⁻ hii⁺ juu⁺ kih⁺ lä-kaa⁻ gwah⁺ jee⁺ jmeey⁻ ta⁺ kwaat⁺ kih⁺ ju'hmëë⁺. ¹⁹ Ja⁺ ma-la⁺ he⁻ ja⁻, øøh⁺ jne⁻ ga-hñaa⁺ mah⁺ jmeey⁺ ko-jøh⁺ kyaah⁺ jnääh⁺ jee⁺ dsa-ka⁺ jnääh⁺ kuu⁺ he⁻ juh-lääh⁺ øøh⁺ jne⁻. Kyaah⁺ he⁻ ja⁻, jmee⁺ jnääh⁺ juuh⁺ kih⁺ Dio hi⁻ lä-jwë⁺ ja⁻ lä-jnä⁺ he⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ kwa⁺ jnääh⁺ be⁺ kih⁺ øøhn⁺. ²⁰ Lä-ja⁻ jmee⁻ jnääh⁺, mah⁺ sa⁺ chaa⁻ hi⁻ hlëeh⁺ wi⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁻ juh-lääh⁺ jnääh⁺ cha-miih⁻ kuu⁺. ²¹ Jëeh⁺ ñe⁻ ba⁺ Dio he⁻ jmee⁻ jnääh⁺ bii⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ta⁺ lä-koø⁻ lle⁺ kih⁺, hi⁻ lä-ja⁻ hnoon⁺ ka⁺ dsa⁻ jmi-gyuu⁻ kwaat⁺ ka-läh⁺.

²² Hi⁻ chee⁺ ga⁺ jnääh⁺ jñah⁺ øøh⁺ jne⁻ ko-jøh⁺ kyaay⁺. Hi⁻ he⁺, ja⁻ koø⁻ hä⁺ ma-jëë⁺ jnääh⁺ jmeey⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺. Hi⁻ cha⁻ ga-miih⁻ jmeey⁺, na⁺ he⁻ ma-jëëy⁻ he⁻ mi-te⁻ hnäh⁺. ²³ Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ huusdë⁻. Tito laa⁺ dsa-kyaa⁺ jnääh⁺ jee⁺ jmee⁻ jnääh⁺ ta⁺ ko-jøh⁺ mah⁺ le⁺ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ jñah⁺ øøh⁺ jne⁻ hi⁻ jääy⁻ na⁻, hä⁺ gooy⁻ lä-kaa⁻ gwah⁺. Hi⁺ kwaat⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺, lä-kaa⁻ jee⁺ dsa-naäy⁺ jmee⁻ øøh⁺ jne⁻ juuh⁻ kih⁺ Cristo. ²⁴ Ja⁻ mi-jnääh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ ha⁻ lä-koø⁻ jiih⁺ hnaah⁻ hnäh⁺ dsa⁻. Lä-ja⁻ mi-jnääh⁺ hnäh⁺ cha-në⁻ lä-jëë⁻ øøh⁺ jne⁻ he⁻ kih⁺ ja⁻ he⁻ chaa⁻ jnääh⁺ llu⁺ kyaah⁺ hnäh⁺.

9

Hnøø⁺ kwa⁺ jne⁻ kuu⁺ lä-kaa⁻ tuh-dsë⁻ jne⁻

¹ Kih⁺ he⁻ choøh⁺ jne⁻ miih⁻ kuu⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁻ hi⁻ lla-kyaa⁺, sa⁺

jmeē⁺ bii⁺ siin⁺ kyah⁺ hnäh⁺ laan⁺.
 2 Jëeh⁺, ma⁺ ba⁺ jnä⁺ kyah⁺ hnäh⁺
 hi⁻ tääh⁺ hwa⁺ Acaya, lle⁺ hoh⁺
 hnäh⁺ he⁻ juh⁺lääh⁺ hnäh⁺ kuu⁺. Hi⁻
 ga⁻hlëehn⁺ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ kih⁺
 øø⁺h⁺ jne⁺ hi⁻ tääh⁺ hwa⁺ Macedonia.
 Na⁺ ma⁻koō⁻ ñe⁻ ga⁻jwii⁺ jnih⁺ he⁻
 ma⁻lla⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kwah⁺ hnäh⁺
 kuu⁺. He⁻ja⁻ jwëë⁺ øø⁺h⁺ jne⁺ he⁻,
 ga⁻nøh⁺ dsëy⁺ kih⁺ he⁻ llu⁺ hoh⁺
 hnäh⁺. 3 Pero ma⁻ra⁻ he⁻ cheen⁻
 øø⁺h⁺ jne⁺, mah⁺ sa⁻ jän⁺ hliih⁺ kih⁺
 lä⁻jë⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ga⁻hlëehn⁺ kyah⁺
 hnäh⁺. Hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺
 ma⁻na⁻lluuh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺
 lä⁻koō⁻ ga⁻jwii⁺ jnih⁺. 4 Heh⁺ lä⁻ja⁻,
 wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺,
 ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jñah⁺ øø⁺h⁺ jne⁺ hi⁻
 chaa⁻ hwa⁺ Macedonia, hnoon⁺
 ma⁻na⁻lluuh⁺ hnäh⁺ mah⁺ sa⁻ jä⁻
 jnääh⁺ o⁻hih⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lla⁻nøø⁺
 jnääh⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻jäh⁺ jnääh⁺
 mi⁻teh⁺ ba⁺ hnäh⁺, hi⁻ cha⁻ ga⁻miih⁻
 jäh⁺ hnäh⁺ o⁻hih⁻, cher⁺ mah⁺ sa⁻
 ga⁻mi⁻teh⁺ hnäh⁺. 5 Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺
 ga⁻la⁺ bii⁺ kin⁺ chuun⁺ kyaah⁺ øø⁺h⁺
 jne⁺ he⁻, mah⁺ dsa⁻näy⁺ dsa⁻jëëy⁻
 hnäh⁺ to⁻ne⁻, mah⁺ kway⁺ be⁻
 kyah⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ juh⁺lääh⁺
 hnäh⁺ kuu⁺ he⁻ ga⁻bääh⁺ hnäh⁺
 hñaa⁺ kwah⁺ hnäh⁺. Lä⁻jwë⁺ ja⁻
 ma⁻na⁻lluuh⁺ hnäh⁺ kwah⁺ hnäh⁺
 kuu⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺, ja⁻
 kyaah⁺ he⁻ wii⁺.

6 Nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ kih⁺
 hi⁻ jngëë⁻ mi⁺ ju⁻: Hi⁻ jngëë⁻
 miih⁻, miih⁻ ba⁺ chooyh⁺. Hi⁻
 jngëë⁻ cha⁻ miih⁻, lä⁻ja⁻ cha⁻ miih⁻
 chooyh⁺. 7 Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ wa⁺ kway⁺
 lä⁻koō⁻ te⁺lla⁺ dsëy⁺. Pero ja⁻ kyaah⁺
 he⁻ meeh⁻ dsëy⁺, ni⁻ ja⁻ kyaah⁺
 he⁻ wii⁺. Jëeh⁺, Dio hnää⁺ hi⁻ kwa⁻
 lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁺. 8 Dio hi⁻ cha⁻
 be⁺ kih⁺, jmeey⁺ lä⁻cha⁻ cha⁻ miih⁻
 he⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁻ja⁻ ni⁻
 miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ jmeë⁻ bii⁺ kyah⁺
 hnäh⁺ jih⁺ koh⁺. Lä⁻jiih⁺ chaa⁻ ga⁻
 kyah⁺ hnäh⁺, jmeeh⁺ hnäh⁺ ja⁻ he⁻
 koō⁻ nëë⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ hi⁻ lla⁻kyaa⁺.

9 Lä⁻la⁻ na⁻sih⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:

Hi⁻ llu⁺ dsë⁺ ga⁻ti⁺ ga⁻llooyh⁺ he⁻
 cha⁻ kiyh⁺, ga⁻kwëëyh⁺ dsa⁻
 hi⁻ tä⁻ñee⁺.

Ta⁺ llu⁺ kiyh⁺ lä⁻jnä⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁺
 jmi⁺ cha⁻.

10 Dio ba⁺ he⁻ hi⁻ kwa⁻ mi⁺ju⁻ kih⁺
 hi⁻ jngëë⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ kway⁻
 he⁻ kih⁻ hi⁻ jne⁺. Hi⁻ he⁻ kwa⁺
 lä⁻jë⁻ he⁻ jmeë⁻ bii⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻
 jmeey⁺ lä⁻cha⁻ cha⁻ ga⁻miih⁻. Mah⁺
 lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻ he⁻ kyaah⁺ jmeeh⁺
 hnäh⁺ cha⁻ miih⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺
 ba⁺.

11 Lä⁻llu⁺ he⁻ lä⁻cha⁻ lä⁻jë⁻
 nëë⁺ he⁻ jmeë⁻ bii⁺ kyah⁺ hnäh⁺,
 lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ kwëëh⁺
 hnäh⁺ hi⁻ lla⁻kyaa⁺. Hi⁻ wa⁻ra⁻
 ga⁻ngëë⁻ jnääh⁺ kuu⁺ ja⁻ kih⁺ øø⁺h⁺
 jne⁺ he⁻, kway⁺ cha⁻ miih⁻ ti⁺hmaah⁺
 kih⁺ Dio.

12 Jëeh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻ngëë⁻
 jnääh⁺ kuu⁺ he⁻ juh⁺lääh⁺ hnäh⁺
 kih⁺ øø⁺h⁺ jne⁺ he⁻, he⁻ ja⁻ kwa⁺
 be⁺ kiyh⁺. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻,
 kway⁺ cha⁻ miih⁻ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio

ka⁻läh⁺. 13 Wa⁻ra⁻ ga⁻ngëë⁻ jnääh⁺
 kuu⁺ ja⁻, jmeë⁻ dsa⁻ he⁻ juuh⁻ kih⁺
 Dio, jëeh⁺ ma⁻mi⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ he⁻
 mi⁻te⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ ju⁺hmëë⁺ kih⁺
 Cristo. Hi⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺
 ga⁻kwëëh⁺ hñih⁺ kuu⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻
 jmeeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ jmeë⁻
 bii⁺ kih⁺.

14 Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ngiyy⁻
 kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, ja⁻ lla⁻llë⁻
 dsëy⁺ hnäh⁺ jëeh⁺ ma⁻lä⁻ jnä⁻ he⁻
 ma⁻mi⁻ jää⁻ Dio hnäh⁺ cha⁻ miih⁻.
 15 Ti⁺hmaah⁺ kwan⁺ kih⁺ Dio, ha⁻
 koh⁺ sa⁺ llu⁺ he⁻ ga⁻kwëëyh⁺ jne⁺.
 Hii⁻ lä⁻këh⁺ jmi⁺ lä⁻ngëë⁻.

10

*Ga⁻jmeë⁻ Paa⁺ dsoo⁺ he⁻ laay⁺
 apóstol*

1 Jnä⁺ Paa⁺ chuun⁺ kyaah⁺ hnäh⁺,
 hlëëhn⁺ hnäh⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻koō⁻ jmeë⁻
 hñi⁺ Cristo hi⁻ hwa⁺ hi⁻ jøh⁻ dsë⁺.
 Jëeh⁺, jäh⁺ dsa⁻ kin⁺, sa⁻ tuu⁻ dsën⁻
 hlëëhn⁺ lä⁻ ma⁻ hään⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻.
 Mah⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻øøn⁺ jee⁺ kiyh⁺,

ja-ga' tuu- dsen- hlëehn'. ² He-ja-
 chuun' kyaah' hnäh', go-taah'
 hnäh' lä-koö- lle' kih', mah' wa-ra-
 ga-lloon' jee' tääh' hnäh', sa- cha-
 he- kih' hlëehn' hi- jäh', ga-nøø'
 jnääh' lä-koö- wa' hi- cha- hi-
 Jëeh', tuu- ba' dsen- ti-choon' juu'
 kyaayh' cher'mah' lä-ja- hnøøy'.
³ Dsa- jmi-gyuu- ba' laa' jnääh',
 pero sa- tee' jnääh' lä-koö- tee-
 dsa- jmi-gyuu-. ⁴ Sa- tee' jnääh'
 kyaah' wa' he- cha- he- he- koooh-
 dsa- jmi-gyuu-. Tee' jnääh' kyaah'
 be' kih' Dio he- lih- hee' lä-jë-
 he- sa- lä-këh' jnääh' jmi' kyaah'.
⁵ Lä-ja- leh' jnääh' kyaah' hi- jmee-
 kyuu- cha- miih'. Hi- leh' jnääh'
 kyaah' hi- jmää- hñii' kaah'. Jëeh'
 juu' he- hlëeyh- ja-, jne- jwë' kih'
 dsa- mah' sa- heeyh- kih' Dio.
 He-ja- hnøøh' jnääh' ha- lä- jee'
 dsa-jëeh- dsa- hi- jmee- huudsë-
 hliih' mah' lä-nuuyh' kih' Cristo.
⁶ Ma-lla- dsë- jnääh' heeh' jnääh'
 wii' lä-jëë- hi- chaah', ma-la-
 ma-mi-jnääh' hnäh' hñaa' hnäh'
 he- nuuh' hnäh' kih' Cristo.

⁷ Koo- kah- hnäh' kwaat- ha-
 lä- tääh'haa' dsa-. Cher'mah' jaa-
 jmee- huudsë- laay' kyaah' Cristo,
 wa' jmeey' huudsë- laa' jnääh'
 ka-läh' kyaah' Cristo, ja-ba' lä-koö-
 laay' hñiiy'. ⁸ Ga-hñaa' Dio jnä'
 mah' kwan' be' kyah' hnäh' ha- lä-
 jee' go-taah' hnäh' koo- hwëh-. Sa-
 ga-hñaa' jnä' mah' heen- hnäh'.
 Hi- ma-ke- jmeen- juuh- kih' ta' he-
 hä' goon- sa- la' o-hih- kin- he-
 jmeen- lä-ja-. ⁹ Sa- hnoon' he-
 jmeeh' hnäh' huudsë- he- juuhn'
 kyah' hnäh' kyaah' juu' he- siin-
 ko-lla-jiih-. ¹⁰ Jëeh', lä-la- hlëeh-
 ko-llaa' kin-. Hwëh- juu' he- siin-
 kih' dsa-. Pero ma' chehn' cha-në-
 dsa-, hwaä' ba' jnä', jäh'. Sa-
 tooyh- ta' juu' kin-. ¹¹ Hi- hlëeh-
 lä-ja- kyaah' jnääh', hnøø' lä-ngëey'
 lä-koö- la' huudsë- kyaah' jnääh'.
 Jëeh', ja-ba' lä-koö- hlëeh' jnääh'

kyaah' juu' he- sii- jnääh' ma'
 tøøh' jnääh' uu', ja-ba' lä-ja- hlëeh'
 jnääh' ka-läh' ga' ma-tøøh' jnääh'
 kyaayh'.

¹² Sa- tuu- dsë- jnääh' jmee'
 jnääh' lä-koö- jmee- hi- hlëeh-
 llu' kih' hñii'. Sa- hnøø- jnääh'
 jeeh' kyaah' jnääh' kyaah' dsa-
 he' hi- laay- hñiiy' hih- lä-koö-
 la' huudsë- kih' hñii' bih'. Hi-
 hnøøy' jeeh- kwee- kiyh' kyaah'
 dsa-kyaayh'. He- ba' che- taay-.
¹³ Pero lä-koö- hä' hih- ba' hlëeh'
 jnääh' kyaah' hñaa' jnääh', lä-koö-
 la' huudsë- kih' Dio hi- ga-hñaa'
 jnääh'. He-ja- ga-lla-nøø' jnääh'
 lä- ga-të' jee' tääh' hnäh'. ¹⁴ Jiih'
 jee' ga-tøø' Dio hih- ba' ga-nøø'
 jnääh'. Sa- ga-nøø' jnääh' jee' tääh'
 hnäh' wa-ra- jäh' kih' sa- ga-chee'
 Dio jnääh'. Jëeh' jnääh' to-në'
 na'kwa' jnääh' ju'hmëe' kih' Cristo
 jee' tääh' hnäh'. ¹⁵ Sa- jmää- jnääh'
 hñaa' jnääh' kaah' kyaah' ta' kih'
 jñah'. Hnøø- jnääh' wa' lä-dsoo'
 hoh' hnäh' cha-ga-miuh- kih' Dio
 ba'. Lä-jwë' ja- kwaa- ga' ta' kyaah'
 jnääh' jee' kyah' hnäh' jee' ga-tooh-
 Dio goo- jnääh'. ¹⁶ Ja- ga' na-
 dsa-kwa' jnääh' ju'hmëe' ta' jee'
 uu' ga'. Pero sa- dsa-tooh' jnääh'
 jee' ma-løø' jñah', mah' sa- jmää'
 jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kih' ta' he-
 ma- jmee' jñah'.

¹⁷ Hi- hnøø' jmää' hñii' jøøh', wa'
 jmääy' hñiiy' jøøh' kih' he- laay'
 kyaah' Dsa-jøøh' jñän'. ¹⁸ Jëeh', hi-
 hlëeh- llu' kih' hñii', ja- kyaah' he-
 ja- ya-hëey' llu'. Hi- hlëeh- Dio llu'
 kih', hi- he' ba' ya-hëe' llu'.

11

Paa' kyaah' hi- jmää- hñii' kaah'

¹ Hnoon' kwëeh' hoh' hnäh'
 kyaah' jnä' cher'mah' ga-hlëehn'
 lä-koö- jaa- hi- sa- cha- huudsë-
 kih'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta- jmee-
 hnäh' hñaa- hoh'. ² Peer' kyen'
 huudsë- kyah' hnäh'. He- gwa'

kih¹ Dio ba' ja⁻, he⁻ la' lä'ja⁻ kin⁺. Jëeh', ma⁻ kwaan⁻ hnäh' kih' jaa⁻ dsa⁻ hñuh⁻. Hi⁻ he' he' Cristo. Hi⁻ hnoon⁻ mi'jnään⁻ hnäh' kiyh' lä'ko⁻ jaa⁻ chih' më' hi⁻ na' jngëe' go⁻ te⁻. ³ Pero gohn⁺ wa'ra⁻ ga'la¹ kyah' hnäh' lä'ko⁻ ga'la¹ kih' Eva. Kyaah' may⁻ ga'mi'goo⁻ miih⁻ kiyh¹. Lä'ja⁻ hii' goo⁻ mi'gaay⁻ hnäh' ka⁻ läh'. Heey¹ hñu'dsë⁻ kyah' hnäh' mah' mo⁻ so⁻ hnaah' hnäh' Cristo lä'kaa⁻ tuh⁻ hoh' hnäh'. ⁴ Jëeh', cher'mah' ga'lla⁻ nää' wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ kwa⁺ jyoh' juu' he⁻ sa⁻ jëeh' kwee⁻ kyaah' juu' kih' Jesús he⁻ kwa⁻ jnääh', lä'chah' ja⁻ heeh' hnäh'. Hi⁻ heeh' hnäh' jyoh' jmi⁻ lle' he⁻ sa⁻ la' Jmi⁻ lle' Na⁻ jngüi⁻ he⁻ ma⁻ heeh' hnäh' jää'. Hi⁻ heeh' hnäh' jyoh' ju'hmëe', he⁻ sa⁻ jëeh' kwee⁻ kyaah' ju'hmëe' he⁻ ma⁻ heeh' hnäh'. ⁵ Go⁻ laan⁺, sa⁻ kyeé' ga' apóstole hi⁻ jmää⁻ hñii' kaah' lä'koh' ga' jnä'. ⁶ Ma⁻ ke⁻ sa⁻ hlëehn' kyaah' juu' na'hñaa¹, pero cha⁻ ba' hñu'dsë⁻ llu' kin⁺. Joh' jiih⁻ sa⁻ ga'mi'jnään⁻ he⁻ ja⁻ kyah' hnäh'.

⁷ Pero ga'jmään⁺ hñiin⁺ jaa⁻ hi⁻ hwaa⁺ mah' leeh' hnäh' kaah'. Jëeh', sa⁻ ga'koon¹ jñeen⁺ ma' ga'kwan¹ ju'hmëe' kih' Dio jee' kyah' hnäh'. ¿Che' jwa⁻ ga'jmeen¹ hñiih' he⁻ ga'jmeen¹ lä'ja⁻? ⁸ Ga'kan¹ kuu' kih' øøh' jne' hi⁻ tääh' ta⁻ jee' jyoh', ga'koon¹ jñeen⁺ mah' jmeen⁻ ta' jee' kyah' hnäh'. ⁹ Lä'ko⁻ ma' gyan' jee' kyah' hnäh', sa⁻ ga'lla⁻ kyaan⁻ hnäh' ni⁻ miih⁻ jmi⁻ ma' ga'jmeé' bii' kin⁺. Øøh' jne' hi⁻ ya⁻ nää' ta⁻ Macedonia ba' ga'kwa⁺ be' kin⁺ lä' ma' ga'lla⁻ kyaan⁻. Sa⁻ ga'kwan¹ jwë' ma' kah' hnäh' hñu'dsë⁻ kin⁺. Hi⁻ ngoo' ba' jmeen⁻ lä'ja⁻. ¹⁰ Kyuuh⁻ ba' jnä' ju'dsoo' kih' Cristo. He⁻ ja⁻ man⁻, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ha' kin⁺ he⁻ chaan⁻ llu' he⁻ sa⁻ koon⁻ jñeen⁺ lä'kaa⁻ jee' jwi⁻

he⁻ na⁻ hee⁻ hwa¹ Acaya. ¹¹ ¿He⁻ la' jmeen⁻ lä'ja⁻, laah' hnäh'? O, ¿che' laah' hnäh' he⁻ sa⁻ hnaan⁻ hnäh'? Ñe⁻ ba' Dio he⁻ hnaan⁻ hnäh'.

¹² Hi⁻ ngoo' ba' jnä' jmeen⁻ lä'ja⁻, mah' sa⁻ kwan¹ jwë' kih' hi⁻ hlëeh⁻ llu' kih' hñii', hi⁻ jäh' jmee⁻ ja⁻ ba' lä'ko⁻ jmee⁻ jnääh'. ¹³ Dsa⁻ he' jäh' laay¹ apóstole. Pero ta⁻ juu' bih'. Mi⁻ gaay⁻ dsa⁻, jmääy⁻ hñiiy' lä'ko⁻ apóstole kyaah' Cristo. ¹⁴ Ja⁻ he⁻ jmee⁻ dsaa⁻ dsë⁻ jne' juu' la⁻. Jëeh', lä'kye⁻ Tana' jmää⁻ hñii' lä'ko⁻ jaa⁻ ángel hi⁻ kye⁻ jmëe'. ¹⁵ Hi⁻ lä'ja⁻ la' kih' hi⁻ jmee⁻ ta' kiyh' ka⁻ läh'. Jëeh', ja⁻ juu' he⁻ cha⁻ na' na⁻, he⁻ jmääy⁻ hñiiy' hi⁻ lluu'. Pero wa'ra⁻ ga'të' jee' llaa⁻ jmi⁻ liyh' jñeey' lä'ko⁻ te' ta' he⁻ jmeey'.

Ga'jmää' Paa' hñii' lä'ko⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ hñu'dsë⁻ kih'

¹⁶ Ko⁻ ka⁻ läh' jwëehn⁻ hnäh': Ni⁺ jaa⁻ hnäh' ta⁻ jmee⁻ hnäh' hñu'dsë⁻ he⁻ ngaahn'. Pero cher'mah' lä'ja⁻ laah' hnäh', kwa' hnäh' jwë' kin⁺ hlëehn' hnäh' lä'ko⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ hñu'dsë⁻ kih' mah' lä'ja⁻ jmään⁻ miih⁻ hñiin⁻ jøøh' lä'ko⁻ jmee⁻ hi⁻ he'. ¹⁷ He⁻ jmään⁻ hñiin⁻ jøøh', sa⁻ hlëehn' lä'ko⁻ hnøø' Dio, he⁻ hlëehn' lä'ko⁻ jaa⁻ hi⁻ ngaah' ba'. ¹⁸ Peer⁻ jwëe' hi⁻ jmää⁻ hñii' kaah' lä'ko⁻ tëe' jmee⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻, hi⁻ ja⁻ ba' lä'ja⁻ jmee⁻ jnä' ka⁻ läh'. ¹⁹ Ma⁻ ke⁻ cha⁻ hñu'dsë⁻ kyah' hnäh', pero kwëeh⁻ hoh' hnäh' cha⁻ miih⁻ kyaah' hi⁻ ngaah' he'. ²⁰ Hi⁻ lä'ja⁻ kwëeh⁻ hoh' hnäh' ma' jmeey⁻ hih⁺ kyah' hnäh', ma' jñuuyh⁻ he⁻ cha⁻ kyah' hnäh', kaayh⁻ hnäh' lä' të⁻ dsëy', jmääy⁻ hñiiy' kaah' jee' kyah' hnäh', lä' jiih' jnooy⁻ mo⁻ nêh' hnäh'. ²¹ Na⁻ hiihn' miih⁻ he⁻ jwëehn⁻ hnäh' he⁻ sa⁻ beé' jnääh' jmee⁻ jnääh' lä'ko⁻ jmee⁻ dsa⁻ he'.

Pero lä'koo⁻ tuu⁻ dsé⁺ dsa⁻ hé⁺
 jmääy⁻ hñiiy⁺ kaah⁺, jnä⁺ ka⁻läh⁺
 tuu⁻ dsén⁻ jmeen⁻ lä'ja⁻, ma⁻ke⁻
 hlëehn⁻ lä'koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻
 huud⁻dsé⁻ kih⁺. ²² Hi⁻ hé⁺ jäh⁺ laay⁺
 dsa⁻ hebreo, ja⁻ba⁻ lä'ja⁻ laa⁺ jnä⁺.
 Jäyh⁺ laay⁺ dsa⁻ Israel, ja⁻ba⁻ lä'ja⁻
 jnä⁺ ka⁻läh⁺. Jäyh⁺ laay⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺
 Abraham, ja⁻ba⁻ hé⁺ ja⁻ laa⁺ jnä⁺.
²³ Jäyh⁺ jmeey⁻ ta⁻he⁺ kih⁺ Cristo.
 Pero cha⁻ga⁻miih⁻ jmee⁻ jnä⁺.
 Ngoo⁺ ba⁻ jnä⁺ hlëehn⁻ lä'koo⁻ jaa⁻
 hi⁻ ngaah⁺. Cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻ hé⁺
 ma⁻jmee⁻ jnä⁺, cha⁻ga⁻miih⁻ jiih⁻
 ma⁻ñeen⁻ neh⁻ñe⁻ lä'koh⁺ ga⁻ dsa⁻
 hé⁺. Cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻jmi⁻ ga⁻baa⁺
 dsa⁻ jnä⁺. Joh⁺ jiih⁻ sa⁻ ga⁻laan⁺
 hé⁺ ma⁻ jngëeh⁻ dsa⁻ jnä⁺. ²⁴ Ja⁻
 koo⁻ hä⁻ ga⁻jmi⁻ dsa⁻ judiu⁻ kin⁻
 ma⁻ gyii⁻ gya⁻ ñu⁻ si⁻hñii⁻. Lä⁻ jiih⁻
 ga⁻té⁻ hñä⁻ jiih⁻ ga⁻jmeey⁻ lä'ja⁻
 kin⁻. ²⁵ Hné⁻ jiih⁻ ga⁻jmiy⁻ kin⁻
 kyaah⁺ si⁻hma⁻. Koo⁻ hä⁻ ga⁻te⁻ dsa⁻
 kuu⁻ kin⁻. Hné⁻ jiih⁻ ga⁻laan⁺ jee⁻
 ga⁻hneh⁻ barco neh⁻ jmi⁻. Koo⁻
 hä⁻ ga⁻jän⁻ koo⁻ jmi⁻ koo⁻ hwé⁻ jee⁻
 to⁻dsaah⁻ jmi⁻ñeeh⁻. ²⁶ Sa⁻ na⁻ hé⁺
 jiih⁻ ngoon⁺ hi⁻ jahn⁺ jee⁻ hu⁻. Ga⁻ hii⁻
 goo⁻ kin⁻ jee⁻ haan⁺ cha⁻jmi⁻ juu⁻,
 lä'ja⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hii⁻ hi⁻ kyaah⁺
 dsa⁻ goon⁻ hi⁻ kyaah⁺ hi⁻ chaa⁻
 ta⁻ jee⁻ jyoh⁺ ka⁻läh⁺. Ga⁻ hii⁻ goo⁻
 kin⁻ jee⁻ jwii⁻ juuh⁻ hi⁻ ta⁻ jee⁻
 sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Ga⁻ hii⁻ goo⁻ kin⁻
 cha⁻jmi⁻ ñeeh⁻ hi⁻ lä'ja⁻ kyaah⁺ hi⁻
 jäh⁺ laa⁺ øøh⁺ jne⁻. ²⁷ Cha⁻ miih⁻
 ta⁻ ga⁻jmeen⁻, ga⁻jëen⁻ cha⁻ miih⁻
 wii⁻. Cha⁻ hwé⁻ sa⁻ ma⁻ gwii⁻.
 Ga⁻ lä⁻ kyohn⁻, ga⁻ lä⁻ kii⁻ dsén⁻. Ja⁻
 hé⁺ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ cha⁻ hé⁺
 ma⁻ kuh⁻. Ga⁻ ngëen⁻ gyuu⁻ hi⁻ sa⁻
 ga⁻ lä⁻ cha⁻ hmiuh⁻ ma⁻ këhn⁻. ²⁸ Ja⁻
 ma⁻ la⁻ hé⁺ ja⁻. Lä⁻ jé⁻ jmi⁻ ba⁻ kyen⁻
 huud⁻dsé⁻ kih⁺ lä⁻ jé⁻ gwah⁻. Peer⁻
 wii⁻ dsa⁻ ngëen⁻. ²⁹ Kyaah⁺ lä⁻ jëe⁻
 hi⁻ sa⁻ cha⁻ bé⁻ kih⁺, jnä⁺ ka⁻läh⁺ jii⁻
 kin⁻. Hi⁻ gwa⁻ ya⁻ jëe⁻ dsén⁻, wa⁻ra⁻
 ga⁻ jmee⁻ dsa⁻ täh⁻ jaa⁻ øøh⁺ jne⁻.

³⁰ Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jmee⁻ bii⁻

hlëehn⁻ llu⁺ kih⁺ hñiin⁻, ma⁻ja⁻
 hlëehn⁻ kih⁺ hé⁺ mi⁻ jnä⁻ hé⁺
 sa⁻ cha⁻ bé⁻ kin⁻. ³¹ Dio Jmii⁻
 Jesús, Dsa⁻ jøøh⁺ jñän⁻, hi⁻ na⁻ jää⁻
 ga⁻ lä⁻ jé⁻ joh⁺ jmi⁻ cha⁻, hi⁻ hé⁺
 ñe⁻ hé⁺ sa⁻ hlëehn⁻ juu⁺ ta⁻ juu⁺.
³² Koo⁻ hä⁻ lä⁻ ma⁻ gyan⁺ jee⁻
 jwii⁻ Damasco, lle⁻ moh⁺ kyaa⁺ rey
 Areta ga⁻ jmee⁻ mada⁻ ga⁻ høø⁻
 dsa⁻ lä⁻ kaa⁻ ho⁻ haah⁺ kih⁺ chuuh⁺
 jwii⁻ hé⁺ hnøoy⁺ ma⁻ saayh⁺ jnä⁺.
³³ Pero neh⁻ koo⁻ hma⁻ ta⁻ ga⁻ jñaa⁺
 dsa⁻ jnä⁺ ta⁻ ho⁻ haah⁺ pih⁺ hé⁺ ma⁻
 na⁻ hë⁻ dsoh⁺ na⁻ hyah⁻. Lä⁻ ja⁻ ba⁻
 ga⁻ laan⁺ hé⁺ ma⁻ saah⁺ dsa⁻ jnä⁺.

12

Ga⁻ jëe⁻ Paa⁻ koo⁻ jee⁻ la⁻ na⁻ hñaa⁺

¹ Sa⁻ jmää⁻ ta⁻ hé⁺ jmää⁻ hñiin⁻
 jøøh⁺. Pero ma⁻ ra⁻ hé⁺ hlëehn⁻
 kih⁺ koo⁻ hé⁺ ga⁻ hëe⁻ mi⁻ nèn⁻
 hé⁺ ga⁻ mi⁻ jnä⁻ Dsa⁻ jøøh⁺ jñän⁻.
² Kyuun⁻ jaa⁻ øøh⁺ jne⁻ hi⁻ ga⁻ tée⁻
 Dio lä⁻ ga⁻ té⁻ hñe⁻ jwëe⁻ kih⁺ gyuu⁺
 jmi⁻ gyuu⁻ ma⁻ hya⁻ gya⁻ kye⁻ jñe⁻.
 Sa⁻ man⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ jää⁻ dsih⁻, ché⁻
 lä⁻ ma⁻ na⁻ hñaa⁺ o ché⁻ kyaah⁺
 ma⁻ la⁻ jmi⁻ lle⁻ kiyh⁺. Hñii⁻ ba⁻ Dio
 ñe⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ la⁻. ³ Kyuu⁻ ba⁻ jnä⁺
 dsa⁻ hé⁺. Sa⁻ man⁻ ha⁻ lä⁻ ngooy⁺,
 ché⁻ lä⁻ ma⁻ na⁻ hñaa⁺ o ché⁻ kyaah⁺
 ma⁻ la⁻ jmi⁻ lle⁻ kiyh⁺. Hñii⁻ ba⁻
 Dio ñe⁻. ⁴ Ga⁻ jää⁻ dsih⁻ koo⁻ jee⁻
 jnä⁺ na⁻ hñaa⁺. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ nuuy⁻
 ga⁻ hlëeh⁻ juu⁺ hé⁺ sa⁻ le⁻ hlëeh⁻ jne⁻
 hi⁻ sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ na⁻ ngé⁻
 jwé⁻ hlëeh⁻. ⁵ Kih⁺ dsa⁻ lä⁻ ja⁻, le⁻ ba⁻
 jmää⁻ jnih⁺ jøøh⁺, pero sa⁻ jmää⁻
 hñiin⁻ jøøh⁺. Kih⁺ hé⁺ mi⁻ jnä⁻
 hé⁺ sa⁻ cha⁻ bé⁻ kin⁻, ma⁻ la⁻ kih⁺
 hé⁺ na⁻ ba⁻ jmää⁻ hñiin⁻ jøøh⁺.
⁶ Cher⁻ mah⁺ hnoon⁻ jmää⁻ hñiin⁻
 jøøh⁺, ja⁻ hé⁺ ngaahn⁺ ja⁻, jëeh⁻
 hlëehn⁻ ju⁻ dsoo⁻ ba⁻. Pero sa⁻
 jmeen⁻ lä⁻ ja⁻ mah⁺ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ jmee⁻
 huud⁻dsé⁻, jøøh⁺ ga⁻ jnä⁺ lä⁻ koo⁻ jëe⁻
 jmeen⁻ o lä⁻ koo⁻ nuuy⁻ hlëehn⁻.

7 He-ja- ja' né jmi-ngo' kin- he-
jmeē' jwiih'. La' lä'koo- too' he-
ja' mada' kih' Tana' mah' heeh'
jnä' wii'. He- ja- jmää' kin' mah'
sa' jmään' hñiin' jøøh', lä'llu' he-
ga-jëen' koo- he- la' na'hñaah' he-
sa' ma-jëen' jih'koh'. 8 Hnē- jiih-
ga'chuun' kyaah' Dio mah' jñuuyh'
he- jmeē' jwiih' kin'. 9 Pero lä'la-
ba' ga'jēeh- Dio juu' kin': "Ma-lee-
ba' kyah' he-llu' dsēn' kyaah' hne-
Jēeh' cha-ga'miih- lä'jnä' be' kin-
kyaah' dsa- hi- sa' cha- be' kih'",
ga-jäyh'. He-ja- lä'kaa- tuh-dsēn-
jmään' hñiin' jøøh' kih' he- sa-
cha- be' kin- mah' jä' né kin- be'
kih' Cristo. 10 Kih' he-ja-, chaan-
llu' lä' ma' sa' cha- be' kin-, ma'
hlēeyh' wii' kin-, ma' lla'kyaan',
ma' jmeeh' dsa- jnä', ma' jëen- wii'
kwaat- kih' Cristo. Jēeh' lä' ma' sa-
beēn', ma'ja- cha- be' kin'.

*Ma' kye- Paa' hññ dsē- kih' lä'jēē-
øøh' jne'*

11 Dsēeh- hnäh' dsoo' he-
ga'jmeen' lä'koo- jaa- hi- sa' cha-
hññ dsē- kih', jee' ga'jmään' hñiin-
jøøh'. Hnäh' ba' ga-tēeh' hnäh' ma'
hlēeh' hnäh' llu' kin'. Jēeh' hi-
jääh' laa' apóstole kaaah' sa' kyeē'
ga' hi- he' lä'koh' ga' jnä', ma'ke-
sa' cha- laan' ni' miih-. 12 Kih'
he- jøh- dsēn' ba' ga'jmeen' lä'jē-
he- la-. Ga'jmeen' cha' miih- lii-,
ga'jmeen' he- juh-gaa-, ga'jmeen'
he- dsaa- dsē' dsa- jee' kyah' hnäh'.
Lä'ja- ga'mi'jnään' ma'ra- he-
laan' apóstol. 13 Koo- ba' he-
ga'jmeen' ta' jee' jyoh' jee' tääh'
øøh' jne', he- ja- sa' ga'jmeen'
kyah' hnäh'. Ga'ngiin' kiyh' he- ma'
jmeē' bii' kin'. ¿Ché kih' he-ja-,
laah' hnäh' sa' taahn' hnäh' ta?
Jmeē' hnäh' jøh- hoh' kih' he- sa-
ga'ngiin' kyah' hnäh' ka-läh'.

14 Jee' la- tē- hnē- jiih- he-
ma' na'lluun' na'jēen' hnäh'. Ni-
lä'ja- sa' ngiin' kyah' hnäh' he-

jmeē- bii' kin-. Sa' na'hñøohn
' he- cha- kyah' hnäh'. Hnoon'
heeh' hnäh' jnä' ba'. Jēeh', ja-
he' chih- hi- ga-tēē' juh'lääh' he-
hñøø' kih' cho'jmii-. Cho'jmii-
chih- ba' hi- ga-tēē' juh'lääh' he-
hñøø' kih' chih' kyaah'. Lä'ja-
la' kin- kyaah' hnäh' ka-läh'.
15 Lä'kaa- tuh-dsēn- mi'llan' lä'jē-
he- cha- kin- lä'jiih' kwaan' hñiin-
juun' kwaat- kyah' hnäh'. Ma'ke-
cha-ga'miih- hnaan' hnäh' koo-
hä' koo- hä'. Pero hnäh', miih-
go-te- ba' hnaah' jnä'.

16 Lä'ja- ga'la', sa' ga'llan' lleh'
hnäh' kih' he- ma' jmeē- bii' kin-.
Pero ko'llaa' dsa- jääh', kyaah'
may- ba', ga'jmeen' ga'tah' hnäh'
neh' sa'lä'. ¿Ché jwa- ga'jmeen'
lä'ja- mah' ga'mi'gaan' hnäh'?
17 Sa' ga'mi'gaan' hnäh' lä' ma'
ga'cheen' øøh' jne' jee' tääh' hnäh'.
18 Ga'chuun' kyaah' Tito mah'
dsooy' jee' tääh' hnäh' hi- ga'cheen-
ga' jaa- øøh' jne' kyaayh'. Hi- ni-
miih- sa' ga'mi'gaa- Tito hnäh'.
Jēeh', koo- nēē' ba' hññ dsē- kye'
jnääh'. Ja- ba' lä'koo- jmeē- jnä',
jmeē- Tito ka-läh'.

19 Ta- wa' laah' hnäh' he- hñøø-
jnääh' hwēē- jnääh' llu' cha'nēh'
hnäh'. Ni' miih- sa' la' lä'ja-. Nē-
ba' Dio he- hlēeh' jnääh' lä'koo- lle-
kih' hi- laa' kyaah' Cristo. Øøhn' hi-
hnaan' cha-miih-, lä'jē- juu' he-
sii- jnääh' la-, he- llu' kyah' hnäh'
mah' kwa' be' kyah' hnäh' go'nääh'
hnäh' ta' cha'nē'. 20 Gohn- miih-
wa'ra- ga'loon' jee' tääh' hnäh',
jēen- hnäh' jmeeh- hnäh' he- sa-
tih- dsēn-. Hi- lä'ja- hnäh' ka-läh'
jēeh' hnäh' jmeen- he- sa' tih-
hoh' hnäh'. Lä'ja- le' cher'mah'
ga-jēen- hnäh' ti-hnee- hnäh', wii'
hoh' hnäh', hññ hnäh', jmeeh-
hnäh' jñah' nää', hlēeh' hnäh' wii'
kih' dsa-, kooch' hnäh' juu' jwii',
jmää- hnäh' hññaa' kaaah', jmeeh-
hnäh' wa' la' cha- la'. 21 Kyen'

miih⁻ huu⁻dsē⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻
ka⁻lāh⁻ jee⁻ tāāh⁻ hnāh⁻, ha⁻ ga⁻
che⁻ ga⁻jmeē⁻ Dio ga⁻jān⁻ o⁻hih⁻
kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Lā⁻jiih⁻ jā⁻
hoohn⁻, cher⁻mah⁻ jwēē⁻ hnāh⁻
tāāh⁻ hnāh⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ dso⁻kye⁻
hi⁻ sa⁻ ma⁻beh⁻ hnāh⁻ lā⁻jē⁻ he⁻
mi⁻soh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnāh⁻, hi⁻ lā⁻
ma⁻kaah⁻ ba⁻ hnāh⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻
hi⁻, hi⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ he⁻ la⁻ o⁻hih⁻
he⁻ ma⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ jāā⁻.

13

*Ga⁻hih⁻ Paa⁻juu⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻
tāāh⁻ Corinto*

¹ Jee⁻ la⁻ tē⁻ hnē⁻ jiih⁻ he⁻ nūn⁻
na⁻jēēn⁻ hnāh⁻. Lā⁻lā⁻ na⁻sii⁻ juu⁻
kih⁻ Dio: “Wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ hni⁻
he⁻ cha⁻ kih⁻ dsa⁻, lā⁻ee⁻ ba⁻ kyaah⁻
ju⁻dsoo⁻ he⁻ jmeē⁻ uu⁻ uu⁻ dsa⁻.”
² Ga⁻jwēēhn⁻ hnāh⁻ jāā⁻, hi⁻ na⁻ he⁻
ma⁻gyan⁻ uu⁻ kyah⁻ hnāh⁻, jwēēhn⁻
hnāh⁻ ka⁻lāh⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻
jee⁻ tāāh⁻ hnāh⁻, jee⁻ jā⁻ tē⁻ hnē⁻
jiih⁻ he⁻ jwēēhn⁻ hnāh⁻. Ma⁻ja⁻
mo⁻so⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsēn⁻ kih⁻ hi⁻
tāāh⁻ jmeē⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻, hi⁻ lā⁻ jā⁻
kih⁻ hi⁻ tāāh⁻ jmeē⁻ ga⁻ lā⁻ jiih⁻ na⁻.
³ He⁻ hnooh⁻ hnāh⁻ jēēh⁻ hnāh⁻ che⁻
dsoo⁻ ba⁻ hlēēhn⁻ lā⁻koō⁻ mada⁻ kih⁻
Cristo. Jēēh⁻, hi⁻ he⁻ mi⁻ jnāā⁻ be⁻
kih⁻ jee⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Sa⁻ laay⁻
lā⁻koō⁻ jāā⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be⁻ kih⁻.
⁴ Ma⁻ke⁻ dsoo⁻ ga⁻ tāā⁻ dsih⁻ dsøh⁻
hma⁻ cru⁻ lā⁻koō⁻ jāā⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻
be⁻ kih⁻, pero chaā⁻ bih⁻ kyaah⁻ be⁻
kih⁻ Dio. Jā⁻ ba⁻ lā⁻ jā⁻ jnāāh⁻ hi⁻ laā⁻
koō⁻ kyaah⁻ Cristo, ga⁻ nøø⁻ jnāāh⁻
lā⁻koō⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ be⁻ kyaā⁻ jnāāh⁻
. Pero kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Dio chaā⁻
jnāāh⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo mah⁻ kwa⁻
jnāāh⁻ be⁻ kyah⁻ hnāh⁻.

⁵ Kye⁻ da⁻ hnāh⁻ kwaat⁻ kyah⁻
hñaa⁻ hnāh⁻, che⁻ lā⁻ ma⁻ dsoo⁻
jā⁻ ba⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kih⁻ Cristo. Jēē⁻
da⁻ kyah⁻ hnāh⁻ hñaa⁻. ¿Chē⁻ sa⁻
ñeh⁻ hnāh⁻? Jesucristo hāā⁻ jee⁻ kyah⁻
hnāh⁻? Pero cher⁻ mah⁻ sa⁻ la⁻
lā⁻ jā⁻, he⁻ sa⁻ laah⁻ hnāh⁻ kwaat⁻

ba⁻ jā⁻. ⁶ Hnoon⁻ lā⁻ ñeh⁻ hnāh⁻ he⁻
laā⁻ jnāāh⁻ kwaat⁻. ⁷ Ngii⁻ jnāāh⁻
kih⁻ Dio mah⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ he⁻
llu⁻ jmah⁻ ba⁻. Sa⁻ jwahn⁻ lā⁻ la⁻
mah⁻ jā⁻ jnāāh⁻ llu⁻. He⁻ hnøø⁻
jnāāh⁻ go⁻taah⁻ hnāh⁻ lā⁻koō⁻ lle⁻
kih⁻, ma⁻ke⁻ ga⁻ jā⁻ jnāāh⁻ lā⁻koō⁻
jāā⁻ hi⁻ sa⁻ laā⁻ kwaat⁻. ⁸ Jēēh⁻,
ni⁻ miih⁻ sa⁻ le⁻ lla⁻dsēē⁻ jnāāh⁻ kih⁻
ju⁻dsoo⁻. Jmeē⁻ jnāāh⁻ lā⁻ hnøø⁻
ju⁻dsoo⁻ ba⁻. ⁹ He⁻ jā⁻ jēē⁻ dsē⁻
jnāāh⁻ lā⁻ ma⁻ sa⁻ cha⁻ be⁻ kyaā⁻
jnāāh⁻, mah⁻ lā⁻ jā⁻ hnāh⁻ lā⁻ cha⁻
be⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Ga⁻ nøø⁻ jnāāh⁻
ngii⁻ jnāāh⁻ kyah⁻ hnāh⁻ mah⁻ hwēē⁻
hnāh⁻ llu⁻ go⁻ te⁻. ¹⁰ Kih⁻ he⁻ jā⁻ ba⁻
na⁻, sūn⁻ lā⁻ la⁻ kyah⁻ hnāh⁻ ma⁻ ke⁻
gyan⁻ uu⁻, mah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻
jee⁻ tāāh⁻ hnāh⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻
jmeen⁻ hāān⁻ kyaah⁻ hnāh⁻, kyaah⁻
be⁻ he⁻ ga⁻hyohn⁻ kih⁻ Dsa⁻ jøøh⁻
jnān⁻. He⁻ hnøøy⁻ kwan⁻ be⁻ kih⁻
dsa⁻ ba⁻, jā⁻ he⁻ heeh⁻ jnih⁻ wi⁻.

¹¹ Kyaah⁻ jee⁻ ga⁻ dsaā⁻ juu⁻ he⁻
sūn⁻ kyah⁻ hnāh⁻, jwēēhn⁻ nah⁻
øøhn⁻, wa⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnāh⁻. Hnøøh⁻
hnāh⁻ ha⁻ lā⁻ jee⁻ go⁻taah⁻ hnāh⁻ llu⁻
cha⁻ ga⁻ miih⁻, wa⁻ nøh⁻ hoh⁻ hnāh⁻,
wa⁻ la⁻ koō⁻ nēē⁻ ba⁻ huu⁻dsē⁻ kyah⁻
hnāh⁻, wa⁻ hi⁻ tii⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Hi⁻
Dio hi⁻ hnāā⁻ jee⁻, hi⁻ jmeē⁻ hi⁻
tii⁻ jnān⁻, jāy⁻ jee⁻ jnān⁻. ¹² Jmeē⁻
hnāh⁻ Dio kih⁻ dsa⁻ kyaah⁻ hnāh⁻ hi⁻
jā⁻ chuh⁻ hnāh⁻ kiyh⁻ lā⁻ hnøø⁻ Dio.
¹³ Lā⁻ jēē⁻ hi⁻ laā⁻ kyaā⁻ Dio jmeē⁻
Dio kyah⁻ hnāh⁻.

¹⁴ Wa⁻ mi⁻ jāā⁻ Jesucristo
Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻ lā⁻ jēē⁻ hnāh⁻. Wa⁻
hnāā⁻ Dio ga⁻ lā⁻ jēē⁻ hnāh⁻. Hi⁻
Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ wa⁻ laā⁻ ko⁻ jøh⁻
kyaah⁻ hnāh⁻. Wa⁻ la⁻ lā⁻ jā⁻.

Gálatas Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Galacia

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol. Pero ja- he- ga-chee' dsa- jnä', ni- ja- kyaah' be' kih' dsa- na-hñaan'. Jesucristo ba' ga-chee' jnä' kyaah' Dio hi- laa' Täa' jnan' hi- ga-mi-juh' Jesucristo jee' kih' hi- na-juu'.
² Siin' juu' la- kyah' hnäh' øøhn' jee' dsa-ñeeh' hnäh' lä-kaa- hwa' Galacia. Hi- lä-jëe' øøh' jne' hi- tääh' kyaah' jnä', koo- nee' ba' la- huu'dsë- kyaah' jnääh' he- siin' la-.
³ Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnan' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.
⁴ Jëeh' Jesús ga-kwaa' hñii' ga-juuy' kwaat' kih' dso'kye- jnan' mah' lääy' jne' kih' jmi-gyuu' hlih' la-, lä-koo- hyoh- dsë' Dio jmee' jnan', he' ba' hi- laa' Täa' jnan'.
⁵ Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi- cha-. Wa' la' lä-ja-.

Koo- ba' ju'hmëe' cha- he- kyaah' lää' jne'

⁶ Peer- dsaa- dsën- kih' he- ga-nuun' chah' ga-juh- ga-lä-øøh' hnäh' kih' Dio hi- ga-tëeh' hnäh' ta-la- kih' he- llu' dsë' Cristo, mah' ma-taah' hnäh' kyaah' jyoh' ju'hmëe' he- laah' hnäh' llu' ga'.
⁷ Pero sa- cha- ga' jyoh' jwë' he- kye- ju'hmëe'. He- hnøø' ko-llaa' dsa- kah'gwëh' huu'dsë- kyah' hnäh' ba' ja-, hi- hnøøy' mi-siyy' ju'hmëe' kih' Cristo.
⁸ He-ja- jwahn', wa' tøh' dso'jwi' në' kyaah' jnääh' cher'mah' ga-jmee' jnääh' lä-na-, o cher'mah' jaa- ängel ja' gyuuh' kwa' jyoh' juu' lä-koh' ga' he- ga-mi-tëe' jnääh' hnäh', ja-ba' lä-ja- wa' tøh' dso'jwi' në' kiyh'.

⁹ Koo- ka-läh' jwahn', ja-ba' he- ma-ngëe' ma-jahn' jää'. Cher'mah' chaa- hi- ga' jnah' hi- kwa- juu' kyah' hnäh' he- sa- la' kwee- kyaah' he- ga-heeh' hnäh', wa' tøh' dso'jwi' në' kiyh'.

¹⁰ ¿Ha- lä- laah' hnäh'? ¿Che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' dsa- he- ma-hlëeh' lä-na-, o che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' Dio? ¿Che' laah' hnäh' he- hnoohn' ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- ki- jnä'? Jëe' da', wa-ra- jäh' kih' ngoo' ba' jnä' jmeen- lä-jë- he- hnøø' dsa-, mo-so- laan' jaa- hi- jmee' ta' kih' Cristo.

Dio ba' ga-lleeh- Paa' mah' lee' apóstol kyaay'

¹¹ Øøhn', hnoon' lä-ñeh' hnäh' he- la-. Ja- he- gwa' kih' dsa-, ju'hmëe' he- kwan- la-.
¹² Sa- ga-hyohn' kih' dsa- juu' la- hi- ni- sa- ga-mi-tëe- dsa- jnä'. Jesucristo ga-mi-jnääh' kin- juu' la-, he-ja- ba' ja- he- kyuuhn-.

¹³ Ma-nuuh- ba' hnäh' lä-koo- ma-ngën- jää', he- ga-jmeen' lä-koh' tëe' jmee' judiu dsa-noon-. Ha- koh' sa- ga-lä-hña- dsën- kyaah' hi- ga-heeh- kih' Joø' Dio. Ma' hnoon' ma' mi'llaan' go-te- lä-jëe' hi- he'.
¹⁴ Ga-jmee' ga' jnä' cha- ga-mi-ih- lä-koh' ga' jee' lä-jëe' judiu hi- laa' koo- ji-ñe- kyaah' jnä'. Ga-jmeen' bih' ga-høøn' lä-jë- nuuh' kih' dsa- ma-gyuh- kyaah' jnääh'.
¹⁵ Pero sa- ga-ma-lä-chaan- ga-lleeh- Dio jnä' mah' ja- leen' kyaah' bih'. Ga-tëeyh' jnä' kih' he- llu' dsëy' kyaah' jnä'. Hi- lä-koh' ma' ga-tih' dsëy',
¹⁶ ja-ga' ga-mi-jnääh' jooy' kin- mah' kwan' juu' kiyh' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu. Pero sa- ga-hnaahn- ni- jaa- dsa- mah' ma' siyyh' jnä' ha- lä- la' juu' he- ma' kwan'.
¹⁷ Ni- sa- ngaahn' ta' Jerusalén na-jëen- hi- laa' apóstole jää' ga' lä-koo- jnä'.

Lä'chah' ja' ngoon' ta' hwa' Arabia ba', (koo' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih'). Ma' ngëe' he' ja', ngoon' ka-läh' ta' Damasco.

¹⁸ Ma'hya' hnë' jì-ñe-, ja'-ga' ngaahn' ta' Jerusalén na'jēēn' Pee' hi' ga-jän' kyaayh' gya'hña' jmi' jee' ja'. ¹⁹ Ni' sa' ga'jeen' ga' jñah' apóstole, ma'la' Jacobo dsa-ñuuh' øøh' Dsa-jøøh' jnän' ba' ga'jeen'. ²⁰ Jmeen' dsoo', Dio ba' ñe' sa' cha' ta'juun' he' siin' kyah' hnäh' la'.

²¹ Ma'ngëe' he' ja', ñeen' ta' hwa' Siria kyaah' Cilicia. ²² Øøh' jne' hi' tääh' lä'kaa' hwa' Judea, hi' dsa-ñee' kwaat' kih' Cristo sa' ma' kyuyy' jnä'. ²³ Koo' ma' nuuy' lä' dsa' juu' ki' jnä': "Dsa-ñuuh' hi' ma' jmee' hña' dsë' kyaah' jnääh' he', na' ngëy' kway' juu' he' ma'dsoo' dsë' jne' la', ja' ba' juu' he' ma' hnø'y' ma' heey' jää'."

²⁴ He'ja' ga'jmeey' jmuh' kih' Dio lä' ma' ga' nuuy' kin'.

2

Lä'jēe' apóstole ga'heeh' bih' Paa'

¹ Ma'hya' gya'kye' jì-ñe-, ja'-ga' ngaahn' ka-läh' ta' Jerusalén kō-jøh' kyaah' Bernabé hi' ma' jāän' Tito ka-läh'. ² Ga'mi'jnää' Dio kin' he' jmee' bi' naahn', he'ja' ba' ngaahn' na'jmeehn' juu' ha' lä' la' ju'hmëe' he' ga'kwan' ta' jee' tääh' hi' sa' laa' judiu. To'në' ga'llan' juu' kyaah' ma'la' hi' kye' nē' ba', le' ga' che' sa' jmää' he' jmeen' la' hi' lä'kye' he' ga'jmeen' jää'. ³ Pero sa' cha' ga'jäyh' ni' miih'. Hi' Tito hi' ma' cheh' kyaah' jnä', sa' ma' laay' judiu, dsa' griego ba' he'. Ni' lä'ja' sa' ga'jäyh' jmee' bi' muh' jmi'ngo' kiyh' lä'koo' tēē' jmee' dsa' judiu. ⁴ Sa' ga'ti' ga'choo' jnääh' juu' he' muh' jmi'ngo' kih' dsa' wa'ra' jäh' kih' sa' ga'taah' kō'llaa' dsa' jee' ma' tøøh' jnääh', hi' jäh' laay' øøh' jne'. Hi' he', koo'

ma' koo'y' juu' he' ma' kwan' he' ma' laa' jne' kih' dso'kye' ta'la' kih' Cristo Jesús. Sa' ga'lä'hnøoy' he' ma' jäh' jnääh' mo'so' na'hñuuh' jnääh' kyaah' ley. Jēeh', ma' hnøoy' lä' ma' na'hñuuh' ja'ba' jne' kyaah' nuuh' kih' Moisé. ⁵ Pero ni' miih' sa' ga'kwa' jnääh' jwë' ma' jmeey' lä' lä' dsëy'. Hnøø' jnääh' wa' jä' ju'hmëe' kih' Jesús kyah' hnäh' lä' ma'la' ja'ba', mah' sa' dsa'hi' ju'dsoo'.

⁶ Hi' na'jnää' kye' nē' kih' øøh' jne', ni' miih' sa' cha' jäyh' he' ma'hläähn' kyaah' juu' he' kwan'. Jnä' jwahn' na'jnääy' kyey' nē', jēeh' sa' ga'tēēn' jēēn' kiyh'. Kih' koo' ba' laa' jne' cha'nē' Dio. ⁷ Pero dsa' he' sa' ga'hay' kin'. Ga'heeh' bih' he' hä' goon' ta' he' kwan' ju'hmëe' kih' hi' sa' laa' judiu, ja'ba' lä' hä' goo' Pee' kway' ju'hmëe' kih' hi' laa' judiu. ⁸ He' ba' Dio hi' kwa' be' kih' Pee' he' laay' apóstol mah' kway' juu' kih' judiu, he' ba' hi' he' na', kwa' be' kin' ka-läh' he' laan' apóstol mah' kwan' juu' kih' hi' sa' laa' judiu.

⁹ He'ja' lä'jēe' hi' laa' kwaat' kye' nē' kih' gwah', ga'sooyh' goo' jnääh' kyaah' Bernabé. Ma' jēey' laan' ta' ta'la' kih' he' llu' dsë' Dio kyaah' jnä', he'ja' ba' ga'jmääy' jnääh' kwaat' laa' jnääh' ma'ra' øøyh'. Hi' kye' nē' he' chee' Jacobo, Pee', kyaah' Jwaa'. Ga'jäyh': "Llu'go'nääh' hnäh' kih' hi' sa' laa' judiu mah' lä'ja' jnääh' dsa'nøø' jnääh' kih' hi' laa' judiu." ¹⁰ Hi' ga'jäyh': "Hnøø' dsooh' hoh' hnäh' jmeeh' be' kih' hi' tä'ñee'." Kō'ja' ba' jiih' ga'jäh' dsa' he'. Hi' ma'ra' he' jmee' ba' jnä' be' kih' hi' tä'ñee'.

Ga'juuh' Paa' kih' Pee'

¹¹ Ma' ga'lloo' Pee' Antioquia ga'juuhn' kiyh' to'lo' nē' dsa-, jēeh' lä'ja' hnøø' kiyh' kyaah' he'

hlíh' he- ga-jmeey' ja-. ¹² Jáä' sa- ga- ma-lla- náä' ko-llaä' dsa- hi- ga-chee' Jacobo, ma' kuh- Pee' ko-jøh' kyaah' hi- sa- laä' judiu. Pero ma' ga-lla- náä' dsa- judiu he', ga-tëe- Pee' hñii', ya-hëëy' jee' kih' hi- sa- laä' judiu, kih' he- goyh- kyaah' hi- ga-lla- náä' he' hi- jäh' jmee' bii' hñii' jmi-ngo' jnän'. ¹³ Hi- lä- ja- ga-jmee' jñah' judiu ga-tëey- hñiiy', hi- lä- jiih' Bernabé ga-tëe- hñii' ma' ga-jëey' ga-jmee' Pee' to' dsé'. ¹⁴ Lä- koo- ma' ga-jëen- dsa- he' mo-so- jmeey- lä- koo- lle' kih' ju'dsoo' he- la' ju'hmëe', he- ja- ga-jwiiñ' Pee' cha'né' jee' lä-jëe- dsa-: "Hne- laah' judiu, ma-tuh' ma' jmeeh- lä-koh' ma-tëe' jne' jmeen' mah' ma-løh' jmeeh- ko-jøh' kyaah' hi- sa- laä' judiu. Pero na', ma-teeh' hñaaah' mah' jmeeh- ka-läh' lä-koh' jäh' nuuh' ma-gyuh- ja-. ¿Che' sa- ñeh' he- jmeeh- wiñ' kih' hi- sa- laä' judiu mi-tey' nuuh' ma-gyuh- ja-, kih' he- ma-teeh' hñaaah'?"

¹⁵ He- ga- lä- chaa' jne' laä' jne' judiu, sa- laä' jne' wa' hi- cha- hi- hi- jmee' he- hlíh' lä- koo- laä' jñah' dsa-. ¹⁶ Pero na' ma- ñe' ba' jne', sa- jä' dsa- llu' cha'né' Dio kyaah' he- mi-tey' ley jnän'. Hnøø' dsoo' dsé- jne' kih' Jesucristo ba'. He- ja- lä- kye- jne' dsa- judiu ga-jmee' jne' dsoo' mah' jmää' jne' kih' Dio kyaah' he- ma-dsoo' dsé- jne'. Pero ja- kih' he- ma-mi-te' jne' ley. Jëeh' ni- jaa- dsa- sa- ya-hëëy' lluu' kih' he- høøy' nuuh- ja-.

¹⁷ He- hnøøh' jne' ha- lä- jee' hwëe- jne' lluu' ta-la- kih' Cristo, lä- ja- ma- lä- jnä' lä- kye- jne' judiu laä' jne' dsa- hi- jmee- dso'kye-. ¿Che' jwa- jähñ' Cristo dsëe' dsoo' he- tøøh' jne' kyaah' dso'kye-? Ni- miih- sa- la- lä- ja-. ¹⁸ Hi- cher'mah' ga-løøn' høøn- ka-läh'

ley he- ma-ben', he- ma-bäähn' hñiin- dsoo' ba' ja-. ¹⁹ Jëeh', lä- ma' ga- lä- ngëen' he- ää- jmiñ' juun' lä- lle' ley, ga-tan' he- ma- kyen' o-jøh- dsé- kih' ley. La' lä- koh' he- na- juun' kih' ley mah' jmeen' ta-he' kih' Dio ba'. ²⁰ La' kwaat- lä- koh' he- ga- juun' ko-jøh' kyaah' Cristo dsoh' hma-cru-. Mo- so- chaañ- lä- hnoon' hñiin-. Cristo hi- jmee- ko-jøh' kyaah' jnä', he- ja- ba' jmee- chaañ-. Hi- lä- ma- dsoo' ja- ba' dsen- kih' Joø' Dio, hi- hnää' jnä' hi- ga- ngëey' hñiiy' ga- juuy' ki- jnä'. He- ja- ba' na- chaañ- na'. ²¹ Sa- jmeen' ta- koo' he- llu' dsé' Dio kyaah' jne'. Jëeh', cher'mah' ga- jä' dsa- llu' cha'né' Dio kyaah' he- mi-tey' ley, he- la' ga- juu' ba' Cristo.

3

Kih' he- ma-dsoo' dsé- jne' he- ja- ba' lää' jne'

¹ He- ba' che- taah- hnäh' dsa- chaa- Galacia! ¿Hiñ- ga- mi- gaa- hnäh'? Ga- hlëëhn' hnäh' na- hñaa- ' lä- jëe- ha- lä- ga- juu' Jesucristo dsoh' hma-cru-. ² Koo- ga- juu' ngiin' kyah' hnäh'. ¿Ha- lä- ga- tëeh' hnäh' Jmi- lle' Na- jngii'? ¿Che' kih' he- ga- mi- teh' hnäh' ley kih' Moisé, o che' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' juu' he- ma- nuuh- hnäh', he- ja- ga- tëeh' hnäh' Jmi- lle' Na- jngii'? ³ Peer- taah- hnäh'. Ga- løøh' ba' hnäh' llu', kyaah' be' kih' Jmi- lle' Na- jngii'. Hi- na' na-, hnooh- hnäh' go- nääh' hnäh' ta- cha'né' kyaah' be' kyah' hñaaah' hnäh'. ⁴ ¿Che' sa- ga- jmää' kyah' hnäh' lä- jëe- he- ga- ngëeh' hnäh'? Go- laañ- ga- jmää' ba'. ⁵ Ga- kwëeh' Dio hnäh' Jmi- lle' kiyh' hi- ngoo- ba' jmeey- cha- miih- he- juh- gaa- jee' kyah' hnäh'. ¿He- la' jmeey- lä- ja-, che' kih' he- ga- mi- teh' hnäh' ley o che' kih' he- ma-dsoo'

hoh' hnäh' juu' he- ma-nuuh-
hnäh'?

⁶ Lã-la- ga-la' kih' Abraham.
Ga-jmee' dsoo' dsëy' kih' Dio
he-ja- ga-jmee' Dio kwaat- laay'
jaa- hi- lluu'. ⁷ Heh' lä-ja-, hnøø'
lä-ngëeh' hnäh', lä-jëë- hi- jmee-
dsoo' dsë' kih' Dio laay' lä-koo-
joo' Abraham. ⁸ Jää' ba' ga-jäh' juu'
kih' Dio ha- lä- jmeey' ta- cha'në',
he- jmeey' kwaat- lluu' hi- sa- laa'
judiu cher'mah' ga-jmeey' dsoo'
dsëy'. Jëeh', llo'joo' ba' ga-jmee'
Dio juu' kih' Abraham ha- lä- la'
ju'hmëë' kiyh', lä- ma' ga-siiyh-:
"Ta-la- kyah' hne- ba' mi-jää-
ga-lä-jëë- dsa- jmi-gyuu'." ⁹ He-ja-
ga-lä-jëë- dsa- hi- jmee' dsoo'
dsë' kih' Dio ma-na-jääy- ko-joh'
kyaah' Abraham, hi- ga-lä-dsoo'
dsë' jää'.

¹⁰ Pero lä-jëë- hi- ga-nää'
høø- ley kih' Moisé, ma-cha-
dso'jwii' në' kiyh'. Lä-koo- na-sii-:
"Dso'jwii' ba' kyaah' lä-jëë- hi- sa-
tää- høø- lä-hii' në' he- na-sii-
ley ja-." ¹¹ Jëë- go-te- ba' la', sa-
chaa- ni- jaa- hi- lluu' cha'në' Dio
kyaah' he- høøy- ley. Lä-la- ba'
na-sii- juu' kih' Dio: "Pero dsa- hi-
lluu', kyaah' he- ma-dsoo' dsëy',
jmeë- chaay-." ¹² Ley kih' Moisé
sa- hlëeh- kih' he- jmeen' dsoo'
dsë- jne'. Lä-la- ba' jäh' ley ja-:
"Cher'mah' hi- ga-mi-te' kih', lä-
ma- jiiyh' ja' ba' kyaah' ley ja-."

¹³ Pero Cristo, kyaah' jma- kih',
ga-lääy' jne' kih' dso'jwii' he- gwa'
ta-la- kih' ley. Ga-heeyh' ja'
dso'jwii' në' kiyh' he- la' kwaat-
jnän'. Jëeh', lä-la- na-sii- ley ja-:
"Dso'jwii' ba' kyaah' lä-jëë- hi-
na-hëë- dsoh' hma-." ¹⁴ Lä-ja-
ta-la- kih' Cristo Jesús mi-jää' Dio
lä-jëë- hi- sa- laa' judiu ja-ba'
lä-koh' ga-mi-jääy' Abraham. Hi-
lä-ja-, ta-la- kih' he- ma-dsoo' dsë-
jne', hñah- jne' jmi-llë' kih' Dio he-
ga-bääyh- hñiiy' kwëëyh' jne'.

*He- la- hmooh' he- ga-jmee' Dio
kyaah' Abraham*

¹⁵ Jëë- da' hnäh' øøhn' ha- lä-
jmeë- jne' hi- laa' dsa- jmi-gyuu'.
Cher'mah' ga-jmee' jne' koo-
hmooh', sa- le' heen' hmooh' ni-
sa- le' jmeen' na-dsë- ga, koo-
hä- ba' ma-jmeen' hmooh'. ¹⁶ Hi-
ga-jmee' Dio koo- hmooh' kyaah'
Abraham, ga-bääyh- hñiiy' ha-
lä- jmeey' kih' Abraham hi- kih'
sa-ju- kiyh'. Pero sa- ga-jäh' Dio:
"La' kih' lä-jëë- sa-ju- kyah'." He-
ma-jmee' Dio hmooh' kyaah' jwëë'
dsa- wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la' juu'.
Lä-la- ba' ga-jäh': "La' kih' ma-la-
jaa- dsa- kyaah' ba'." He-ja-
ga-hlëëyh' kih' jaa- dsa- ba', hi-
he' he' Cristo. ¹⁷ Lä-la- jwahn'.
Lä- ma' to-në- ga-jmee' Dio koo-
hmooh' kyaah' Abraham. Ma-hya-
kye' hña-loo' na-dsë- gyii-gya'
ji-ñe-, ja-ga- ja' ley kih' Moisé.
Pero ley ja-, sa- ga-heë' hmooh'
he- ga-jmee' Dio jää'. Sa- ga-jmää'
ta' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah'
Abraham, wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la'.
¹⁸ Jëeh', cher'mah' ga-hyoh' dsa-
heë- ta-la- kih' he- mi-tey' ley ja-
mo-so- la' kwaat- he- ga-hyoyh'
ta-la- kih' he- ga-bääh- Dio hñii'
kyaayh'. Pero ga-hyoh' Abraham
heë- la' ga-hyoyh' ba', lä-llu' he-
ga-bääh- Dio hñii' kyaayh'.

¹⁹ ¿Hee- kih' jmää' ley kih' Moisé
ja-? La' miih- he- na-dsë- ba'
ja-, kih' he- cha- dso'kye- kih'
dsa- jmi-gyuu'. Hi- ga-jä- lä-ja-
ba' ley ja- lä-jiih' ja' hi- laa' sa-ju-
kih' Abraham lä-koh' la' hmooh'
he- ga-bääh- Dio hñii'. Heh' lä-
ma' ga-nøø' ley ja-, ma' chaa-
jaa- dsa- hi- ga-ngëë' ley ja- kih'
dsa-kyaayh' hi- ma' tääh' ángele
ka-läh' hi- ga-kwa- be' mah'ngëëy'
juu' ja-. ²⁰ Pero cher'mah' jaa- dsa-
lla- dsë' jmeë' koo- hmooh' lä-koo-
la' huu' dsë- kih' hñiiy', sa- jmeë- bi'

jñah' hì- kwa' be' cher'mah' lä'ja-
la' huu'dsë- kiyh'. Hi' jaa- ba' Dio
chaa-, hñii' bih' ga'hleëyh' kyaah'
Abraham lä'koo- ma' ga'jmeey'
hmoo'h' kyaayh'.

²¹ ¿Che' ha- ley kih' Moisé kyaah'
he- ga'bääh- Dio hñii' jmee'? Ni'
miih- sa' la' lä'ja-. Wa'ra- jäh'
kih' cha- ley he- kwa' Dio he-
jmee' chaa- dsa-, lä'ja- ba' lluu
' dsa- kyaah' ley ja-, wa'ra- jäh'
kih' lä'ja- la'. ²² Pero ne' ley
ja- na-sii- lä'la-. Ga'lä'jëë- ba'
dsa- na'hñuuh' kyaah' dso'kye-
Mah' lä'ja-, kih' he- ma-dsoo' dsë-
jne' kih' Jesucristo, hñah' jne' he-
ga'bääh- Dio hñii' kway'.

²³ Jää' sa- ma' cha- juu' he- hnø'
jmeen' dsoo' dsë- jne', ma'tøh' jne'
lä'hih- kih' ley. Lä'ja- ma' tøh'
jne' lä'jiih' ga'lä'jnä' juu' he- hnø'
jmeen' dsoo' dsë- jne'. ²⁴ Ley ja-
ma' hää- jne' jää' hi' ma' jøø- jnän'
mah' tēēh' jne' kih' Cristo. Heh'
lä'ja- hwēē- jne' lluu' kyaah' he-
ma-dsoo' dsë- jne' kiyh'. ²⁵ Na' he-
ma-dsoo' dsë- jne', mo'so' tøh'
jne' kyaah' ley he- ma'hää' jne'.

²⁶ Ga'lä'jëë- ba' jne' laa' jne'
joo' Dio ta'la' kih' he- ma-dsoo'
dsë- jne' kih' Cristo Jesús. ²⁷ Jëēh'
lä'jëë- hì- ma- na-saa- jmi- kyaah'
Jmi-llē' Na-jngii', ma-laay' koo-
kyaah' Cristo, la' lä'koo- he-
ma'kyeyh' hmiih- hmēē'. ²⁸ He-ja-
koo- ba' laa' lä'jëë- jne' cha'nē' Dio.
Jee' oo' sa' chaa- hì- laa' judiu,
ni' hì- laa' griego, sa' chaa- hì-
na-hnēē' jmee- ta' kih' dsa- ni' hì-
sa- na-hnēē', sa' chaa- dsa-mē'
dsa-ñuuh-. Jaa- ba' laa' jne' kyaah'
Cristo Jesús. ²⁹ Cher'mah' laa' jne'
kyaa' Cristo, ja-ba' lä'ja- laa' jne'
sa'ju- kih' Abraham. Hi' cha- ba'
hee- jne' he- ga'bääh- Dio hñii'
kway'.

4

¹ Lä'la- na- jwahn-: Jaa- chih-

hì- lle' kih' hyoh- he- ga'tēēy'
hyoyh- kih' jmiiy-, ma'ke- la'
kwaat- hyoh- bih' heey-, kwee-
ba' laay' kyaah' hì- na-hnēē' jmee-
ta' kih' jmiiy- ta'ko-jiih' mayh'.

² He-ja- ba' chaa- hì- jwoh' kyaah'
chih- hì- chaa- hì- hääy- lä'jiih'
lloo- jmi- he- jäh- jmiiy- hyoyh-
heey-. ³ Ja-ba' lä'ja- ma' laa' jne'
jää', ta'ko-jiih' sa' ga'ma-heeh' jne'
kih' Cristo. Jiih' ja- ma' na-hnēē'
jne' ma' jmee- jne' lä'koo- tēē'
dsa- jmee- jmi-gyuu- la-. ⁴ Pero
ma' ga-dsēē' jmi-, ga-chee' Dio joo'
hì- ga'lä'chaa- kih' jaa- dsa-mē',
hì- ga'lä'chaay- na'jnäy' kih' ley.
⁵ Jay' mah' lääy' jne' hì- na'hñuuh'
lä'hih- kih' ley, mah' lee' jne'
ma'ra- joo' Dio ba'. ⁶ Kih' he-
laa' jne' jooy', he-ja- ga'chee' Dio
Jmi-llē' kih' gyuu- kyaay' neh-
tuh-dsë- jne'. Hi' ja-ba' Jmi-llē'
ja- hì- siih- Dio lä'la-: "Abba", he-
hnø' jäh- tää' kyaan-. ⁷ He-ja-
mo'so- laa' jne' dsa- hì- na-hnēē',
laa' jne' ma'ra- jooy' ba'. Hi' kih'
he- laa' jne' jooy', hñah- ba' jne'
heen- he- kwa' Dio ta'la- kih'
Cristo.

*Peer- lle' dsē' Paa' kih' dsa- chaa-
Galacia*

⁸ Jää' sa- ga' ma-heeh- hnäh' kih'
Dio, ma' laah' hnäh' lä'koo- dsa-
hì- na-hnēē', ga'jmeē' hnäh' he'
kih' lä'jëë- dio hì- na-laa' kaah-
dsa-. ⁹ Pero na' ma-kyuuh- hnäh'
miih- kih' Dio. Llu' ga' he- jwahn-
lä'la-, ma'kyuu- Dio hnäh'. ¿Hee-
ba' la' ma-jeeh- hnäh' ta' ka'luu'
mah' jmeeh- hnäh' lä'koo- tēē'
dsa- jmee- jmi-gyuu- la-, jmeeh-
hnäh' he' kih' juu' he- sa' kyeē'
ni' miih-? ¿Che' hnooh- hnäh' jäh'
na-hnēēh' hnäh' ka-läh' lä'koh'
ma' tääh' hnäh' jää'? ¹⁰ Høøh-
hnäh' jmi-, jmeeh- hnäh' lä'koo-
tēē' dsa- jmee- kih' lä'ja- sih-,
hì- lä'ja- ka-läh' he- jmee- dsa-
lä'koo- jì-ñe- hì- he- ga'jyoh' jmi'

he- tēē' dsa- jmee'. 11 He-ja- jmeen' cha-miih- huu'dsē- kyah' hnäh', le' ga- che- sa- ga-jmää' ta' he- ga-jmeen' jee' kyah' hnäh'.

12 Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', wa-la' huu'dsē- kyah' hnäh' lä-koō- la' huu'dsē- kin'. Ni' miih- he- hlih' sa' cha- he- ga-jmeeh' hnäh' kin' lä- ma' gyan' kyaah' hnäh'. 13 Neh' ba' hnäh', kih' he- ga-lä-dsaah' ba' jnä', he-ja- ba' ga-kwan' ju'hmeē' kyah' hnäh' lä- ma' to-nē'. 14 Ma-ke' ga-jēeh' hnäh' wi' kih' he- ma' dsaahn', pero sa' ga-mi'kwah' hnäh' jnä'. Ma-ra' he- ga-jmääh' ba' jnä' he' lä-koō- jaa- ángel kyaä' Dio, hi- ga-heeh' ba' jnä' lä-koō- hñii' Cristo Jesús. 15 ¿Hee- ga-la' kyah' hnäh'? ¿He-la' mo-so' jēē- hoh' hnäh'? Jnä' jmeen' ju'dsoo' kyah' hnäh', llu' jwēte hoh' hnäh' kyaah' jnä', lä-jih' hnooh- hnäh' ma' lleh' hnäh' mi-nēh' mah' ma' kwēeh' jnä' wa-ra' jäh' kih' ma' le' ba'. 16 ¿Che' na-hääh' hnäh' jnä' kih' he- ma-hlēeh'n' hnäh' ma-ra' ju'dsoo'?

17 Chaa- ko-llaa' dsa- hnooyh- ha- lä- jwē' jee' lä-jwah' hnäh' kyaayh'. Pero sa- llu' huu'dsē- kiyh'. Hnøoy' jmeeh' hnäh' ta- koō' kyaä' jnääh' mah' jmeeh' hnäh' ta-he' kiyh'. 18 Llu' ba' he- hnää' dsa- hnäh' cha-miih- pero kyaah' koō- nēē' ba' huu'dsē- hi- ga-lä-jē- jmi' ba'. Ja- ma-la- ta-ko-jih' gyan' kyaah' hnäh'. 19 Peer- hnaan- hnäh' gyuu' kyaan'. ¡He- ba' che- jii' kin' kwaat- kyah' hnäh'! Lä-koō- la' kih' jaa- dsa-mē' wa-ra- ngoo' ga-lä-chaä' gyuu- kyaay', lä-ja- la' kin' he- hnoon' go-nääh' hnäh' ta- cha-nē' lä-jih' leeh' hnäh' lä-koō- laä' hñii' Cristo. 20 Hnoon' wa-ra- jäh' kih' na' ga-juh- tøøh' jne' ko-jøh'. Ma-ja- le' hlēeh'n' hnäh' lä- hnøø' kyah' hnäh'. Jēēh' na' sa-man' go-te- he- huu'dsē- kan' kyah' hnäh'.

Juu' na-hmää' kih' Agar kyaah' Sara

21 Hnäh' hi- hnøø' høø' ley kih' Moisé, ngiin' juu' kyah' hnäh'. ¿Che' sa- ma-nuuh' hnäh' lä-koō- jäh' ley ja-? 22 Nē' ley ja- na-sii- lä-la-: Uu' ba' joō' Abraham ma' chaa-. Jaa- jooy' ga-lä-chaä' kyaah' dsa-mē' hi- ma' na-hnēē' hi- jaa- jooy' ga-lä-chaä' kyaah' ma-ra- mēy'. 23 Jooy' hi- ga-lä-chaä' kyaah' hi- na-hnēē' he', ga-lä-chaay' lä-koō' dsa-lä-chaä' wa- hi- cha- hi- dsa-. Pero jooy' hi- ga-lä-chaä' kyaah' ma-ra- mēy', ga-lä-chaay' kih' lä-ja- ba' ga-bääh- Dio hñii' kyaah' chooy'. (Hi- na-hnēē' he' ma-cheē- Agar, hi- hi- ma-laa' ma-ra- mēy' ma-cheē- Sara.) 24 Kyaah' juu' kih' lä-uu' dsa-mē' he', le' hwēē' ga' jne' cha-ga-miih- juu'. Wa' kye' da' jne' kwaat- lä-uu' dsa-mē' he' laay' lä-koō' to' hmooh' he- ga-jmee' Dio. Koō- hmooh' ga-jmee' Dio ta- moh' Sinai lä- ma' ga-nøø' ley kih' Moisé. Lä-jēē- dsa- hi- ma' na-jnää' kih' hmooh' ja-, hi- he' laä' hi- na-hnēē' ba'. Hi- hmooh' ja- laä' kwaat- Agar. 25 Hi- Agar he' laä' kwaat- moh' Sinai he- nøø' hwa' Arabia hi- laay' lä-koō' jwi- Jerusalén he- hla- jmi-gyuu- la-. Na-hñii' jwi- ja- lä-kye- dsa- kyaay' kih' he- tääyh' jmeey' ta-he' kih' ley ja-. 26 Pero jwi- Jerusalén he- nøø' gyuuh', sa- na-hñii', he- ja- la' kwaat- lä-koō- Sara maa' jnan-. 27 Jee' na-sii- juu' kih' Dio (jäh' lä-la- kih' lä-uu' dsa-mē' he'): Wa' chaa- hne- llu', hne- hi- sa- chaa- ni- jaa- gyuu- kyaä'. Wa' jēē- hoh' jwēte, jmee' cha-miih- miih', hne- sa- ma-jēēh' wi' lä-koō' ga' jñah' dsa-mē' hi- dsa-lä-chaä- joō'. Jēēh', lä-jwēē' ga' jooh- hne- hi- ga-jä' hñii', lä-koō' ga' hi- chaa- dsa- nuuh- kyaä'.

28 Lã-ja- øøhn¹, laa¹ jne¹ ja-ba¹ lä-koh¹ Isaac, jëeh¹ laa¹ jne¹ joo¹ Dio lä-llu¹ he- ga-bääyh¹ hñiiy¹ kyaah¹ Abraham. 29 Pero lä-la-ba¹ ga-ngëé¹ lä-uú¹ joo¹ dsa-më¹ he¹. Joo¹ y¹ hi- ga-lã-çaa¹ lä-koh¹ dsa-lã-çaa¹ wa¹ hi- cha¹ hi- dsa¹, ga-jmeeyh¹ Isaac hi- ga-lã-çaa¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Jmi-lle¹ kih¹ Dio. Hi- lä-ja- la¹ lä-jiih¹ na¹, jmeeh¹ dsa¹ hi- ma-laa¹ kya¹ Jmi-lle¹ kih¹ Dio. 30 Nuú- da¹ ha- lä- jah¹ juu¹ kih¹ Dio: “Beé¹ go-te¹ dsa-më¹ hi- na-hnëé¹ na- kyaah¹ joo¹. Joo¹ dsa-më¹ hi- na-hnëé¹ na- sa¹ cha¹ lle¹ kih¹ hy-oyh¹ ni¹ miih¹ lä-koh¹ te¹ hyoh¹ joo¹ më Abraham.” 31 Lã-ja- øøhn¹, sa¹ laa¹ jne¹ joo¹ hi- na-hnëé¹ he¹, laa¹ jne¹ lä-koo¹ joo¹ më Abraham ba¹.

5

Sa¹ wa¹ jmee¹ jne¹ ta¹ koo¹ he- ma-na-laa¹ jne¹

1 Ga-lää¹ Cristo jne¹ mah¹ dsa-toohn¹ na-laa¹ jne¹. He-ja¹ jä¹ hnäh¹ koo¹ hweh¹ lä-koh¹ ma-tääh¹ hnäh¹ na-ba¹. Ta¹ kwaä¹ hnäh¹ hñaa¹ leeh¹ hnäh¹ ka-läh¹ lä-koo¹ jaä¹ hi- na-hnëé¹ jmee¹ ta¹.

2 Nuú- da¹ hnäh¹, jnä¹ Paa¹ jwëehn¹ hnäh¹. Cher¹ mah¹ ga-wih¹ jmi-ngo¹ kyah¹ hnäh¹ sa¹ jmää¹ ni¹ miih¹ kyah¹ hnäh¹ he- ga-juu¹ Cristo. 3 Jwahn¹ ka-läh¹ lä-hmëé¹. Ga-lã-jëé¹ dsa-nuuh¹, cher¹ mah¹ ga-wih¹ jmi-ngo¹ kiyh¹, jmee¹ bi¹ mi-tey¹ lä-hii¹ në¹ he- lle¹ në¹ ley¹ kih¹ Moisé. 4 Hnäh¹ hi- hnooh¹ ha- lä- jee¹ hwëeh¹ hnäh¹ lluu¹ kyaah¹ he- mi-teh¹ hnäh¹ ley, he- ma-jmeeh¹ hnäh¹ ta¹ koo¹ kih¹ Cristo ba¹ ja¹. Ma-hwëeh¹ hnäh¹ jee¹ mi-jää¹ Dio hnäh¹. 5 Pero jnääh¹, jmee¹ jnääh¹ dsoo¹ dsë¹ jnääh¹ kih¹ Cristo kyaah¹ be¹ kih¹ Jmi-lle¹, he-ja¹ cha¹ o-jøh¹ dsë¹ kya¹ jnääh¹ hwëé¹ jnääh¹ lluu¹. 6 He- ma-laa¹ jne¹ koo¹ kyaah¹ Cristo Jesús, sa¹ cha¹ he- jmee¹ che¹ ga-wih¹ jmi-ngo¹ jnän¹

o sa¹ ga-wih¹. Koo¹ ba¹ he- kyee¹ jee¹ lä-jë¹: he- dsoo¹ dsë¹ jne¹ kih¹ Dio, he- mi-jnääh¹ he- hnää¹ jne¹ dsa-kyaah¹.

7 Ma¹ ga-nääh¹ ba¹ hnäh¹ lluu¹ jää¹. 8 Hi¹ na- ga-ha¹ kyah¹ hnäh¹, he-ja¹ mo-so¹ høøh¹ hnäh¹ ju¹ dsoo¹? 8 Juu¹ he- ga-taayh¹ hnäh¹ na¹, sa¹ ja¹ kih¹ Dio hi- ga-tëeh¹ hnäh¹. 9 (Hi¹ juu¹ na- la¹ lä-koh¹ levadura.) Jëeh¹ “miih¹ ba¹ levadura lee¹ kaah¹ dsa- lä-kaa¹ koo¹ nää¹ tu¹ka¹.” 10 Kyé¹ ba¹ jnä¹ o-jøh¹ dsë¹ kih¹ Dsa-jøøh¹ jnän¹, go¹ sa¹ jmeeh¹ ga¹ hnäh¹ jyoh¹ huú¹ dsë¹ lä-koh¹ ga¹ he- jmee¹ jnä¹. Pero dsa¹ hi- kah-gwëh¹ huú¹ dsë¹ kyah¹ hnäh¹, hi- he¹ mi-hmaah¹ kih¹ lä-jë¹ he- jmeey¹, sa¹ cha¹ he- jmee¹ wa¹ he- cha¹ he- he- laay¹.

11 Øøhn¹, ko-llaa¹ dsa¹ jah¹ kin¹ he- kwa¹ ga¹ jnä¹ juu¹ he- jmee¹ bi¹ nuuh¹ jmi-ngo¹ kih¹ dsa-nuuh¹. Pero ta-juuy¹ ba¹. Jëeh¹, wa¹ ra¹ jah¹ kih¹ ga-tan¹ kwan¹ juu¹ he- ga-juu¹ Jesús dsoh¹ hma-cru¹, mo-so¹ cha¹ he- kih¹ tøh¹ wi¹ kih¹ dsa¹, hi¹ lä-ja¹ mo-so¹ jmeeh¹ gyih¹ jnä¹. 12 He-ja¹ na- jwahn¹, lä-jëé¹ hi- kah-gwëh¹ huú¹ dsë¹ kyah¹ hnäh¹, lluu¹ ga¹ hnäy¹ go-te¹ he- kyey¹ jay¹ jmi-gyuu¹ la¹.

13 Ga-tëeh¹ Dio jne¹ øøhn¹, mah¹ dsa-toohn¹ na-laa¹ jne¹. Pero ja¹ kih¹ he-ja¹ na¹, cha¹ jwë¹ jnän¹ jmeen¹ wa¹ he- cha¹ he- lä¹ hyoh¹ dsë¹ jne¹. Wa¹ jmeen¹ be¹ kih¹ dsa-kyaahn¹ ba¹, kih¹ he- hnää¹ jne¹ øøh¹ jne¹. 14 Jee¹ kih¹ lä-jë¹ nuuh¹ he- ga-kwa¹ Moisé ya-hii¹ koo¹ nuuh¹ la¹: “Wa¹ hnaah¹ hnäh¹ dsa-kyaah¹ hnäh¹ lä-koh¹ hnaah¹ hñaa¹.” 15 Pero cher¹ mah¹ kuh¹ hi¹ hnäh¹ kih¹ dsa-kyaah¹ hnäh¹ kyaah¹ he- hlëéh¹ hnäh¹, leeh¹ wa¹ ra¹ ga-heeh¹ hnäh¹ lä-jëé¹ dsa-kyaah¹ hnäh¹.

Sa¹ jwah¹ Jmi-lle¹ Na-jngü¹ kyaah¹ he-ngü¹ jmi-ngo¹ jnän¹

16 He-ja¹ na- jwahn¹. Go-taah¹ hnäh¹ lä-koo¹ jøø¹ Jmi-lle¹ kih¹ Dio

kyah' hnäh', lä-ja- mo-so- jmeeh' hnäh' he- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh'. ¹⁷ Hnøø' jmi-ngo' jnän' lä-jë- he- sa- sooh- kih' Jmi-lle' hi- lä-jë- he- hnøø' Jmi-lle', sa- jëeh' kyaah' he- ngii' jmi-ngo' jnän'. Lä-to' ba' lla-dsëe' he-ja- sa- kwa- jwë' jmeeh' hnäh' lä- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh'. ¹⁸ Pero cher'mah' ga-nääh' ba' hnäh' lä-koo- jøø- Jmi-lle' kyah' hnäh', mo-so' na-hnëeh' ga' hnäh' jmeeh' hnäh' ta he' kih' ley.

¹⁹ Jnä'hä' ba' la' lä-jë- he- hliih' he- hwëe- tuh-dsë' dsa- jmi-gyuu-. Dsa-më' dsa-nuu- hi- kaah- hi- sa- laa' kyaa', hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, hi- mi-sah' hñii' kyaah' he- hliih', hi- jmee- lä-jë- he- la' o-hih'. ²⁰ Jmääy- jøøh' dio hi- na-laa- kaah- dsa-, jmeey- ji-nah', na-høøyh', hneey-, lliyh-, lleey-, teey-, hi- jmee- to' naä', hi- hnaah- ma-la- hi- tih- dsëy', ²¹ hi- wi' dsë', hi- jngiih-, lla-heeyh-, jmeey- he- lla- dsëy' jee' të- jmi', hi- jmee- gyih' jyoh' he- hliih'. Ma-ñeh' ba' hnäh', sa- heyh' ya-jwi' kih' Dio lä-jëe' hi- jmee- lä-ja-, ja-ba' lä-koh' ga-jwëehn' hnäh' jää'.

²² Pero kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' ba' hwëe- lä-jë- he- la-: he- hnää' dsa- øøh-, he- jëe- dsë' dsa-, he- hii' tii' dsëy', cha- o-jøh- dsë- kiyh', he- tih- dsëy' dsa- kyaayh', llu' dsëy', mi-tey' juu' kiyh', ²³ hwaay', hääy- hñiiy'. Ni- miih- sa- ha- ley kih' lä-jë- he- la-. ²⁴ Lä-jëe' hi- laa' kyaa' Cristo Jesús ma-bey' lä-jë- he- ngii' dsëy', lä-koo- he- ma-na- juuy' ba' la' kih' he- hliih' he- ma- hee' dsëy'. ²⁵ Na- he- jiih- jne' kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Dio, he-ja- jmee- bii' jnän' dsa-nøø' jne' ta- cha-në- lä-koo- jäh' Jmi-lle'. ²⁶ Ta- wa' jmään' hñaan' kaah', sa- wa' llaan' dsa- hñii-, sa- wa' jmeen' wi' dsë- jne' kyaah'

dsa-kyaaahn'.

6

Hnøø' jmee' jne' be' kih' øøh' jne'
¹ Øøhn', wa'ra- ga-tah' jaa- øøh' jne' kyaah' he- hliih', hnøø' go'chaah' hñih', hnäh' hi- tääh' lä-koo- jøø- Jmi-lle' kih'. Jmee' hnäh' hwaah' kyaayh' hi- leeh' hnäh', le' ga- che- në- ja- ga-nääh' hnäh' ka-läh'. ² Ja- kwah- hnäh' be' kih' dsa-kyaaah' hnäh' ma- he- chaay-, lä-jwë- ja- mi-teh' hnäh' nuuh' kih' Cristo. ³ Cher'mah' jaa- øøh' jne' laay': "Peer' jøøh' jnä'", mah' sa- cha- he- laay' ni- miih-, he- mi-gaay- hñii' bih' ja-. ⁴ Lä-jaa- lä-jaa- jne' hnøø' kye' kwaan- ha- lä- ga-nøø' jne'. Cher'mah' lii' jne' jmee- jne' llu', ja-ga' sooh- jnän' chaa- jne' llu'. Pero ta- wa' jëe' jne' kih' øøh' jne', wa' jëen' jnän' hñaan' ba'. ⁵ Jëeh', lä-jaa- lä-jaa- jne', jmeen' lä-koh' te' tëe- jne' jmeen'.

⁶ Jaa- dsa- hi- ma-mi-tëe- juu' kih' Dio hnøø' jmeey' be' kih' hi- ga-kwa' juu', kway' miih- he- cha- kiyh'.

⁷ Ta- mi-gaa' hnäh' hñaaah'. Sa- le' mi-kwah' jne' Dio. Jëeh', ja-ba' he- jñee- jne', la' kwaan- choohn' ka-läh'. ⁸ Dsa- hi- jmee- lä-jë- he- ngii' jmi-ngo' kih', hi- he' hee' ba', he- ja- ba' liyh-. Pero dsa- hi- jmee- lä- hnøø' Jmi-lle' kih' Dio, he- la- ba' liyh-: he- chaay- tää' kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Dio. ⁹ Sa- wa' hwaan' he- jmee' jne' he- llu'. Jëeh', lloo- koo- jmi' leh- jne' cha-ga'miih- cher'mah' sa- ga-hwaa' jne'. ¹⁰ Wa' jmee' jne' he- llu' jmah' kih' lä-jëe- dsa-, na- lä- cha- jmi'. Hi- cha-ga'miih- wa' jmeen' kih' øøh' jne' hi- ma-dsoo' dsë' kih' Dio.

Ga'hih' Paa' juu' kih' dsa- chaay- Galacia

11 Jëe` da' hnäh' ha- koh' sa-
kaah' hwëh' he- ma-siin' miih-
kyah' hnäh' kyaah' goon' hñiin'.

12 Lä-jëe` dsa- hi- hnooh- ha- lä-
jee' jäy' llu' cha'né' dsa-kyaa'yh',
hi- he' na- jäh' jmee' bii' uuh'
jmi-ngo' kyah' hnäh'. Sa- tih-
dsëy' juu' he- ga-juu' Cristo dsöh'
hma-cru', jëeh' sa- hnøoy' jëey' wii'
kwaat' kih' he- ja-, he-ja- ba' ja-
jmeey' lä-ja- kyah' hnäh'. 13 Dsa-
he', ma-ke- ga-wih' jmi-ngo' kiyh',
ni- lä-ja- sa- høoy' ley. He-
hnøoy' uuh' jmi-ngo' kyah' hnäh'
mah' jmääy' hñii' kaah', kih'
he- ma-laah' hnäh' dsa- kyaay'.

14 Pero jnä', ni' miih- sa' jmään'
hñiin' jøøh'. Kih' he- ga-juu'
Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' dsöh'
hma-cru', he- ja- ba' na- jmee-
chaan- llu'. Ta-la' kih' he- ga-juu'
Jesús, he-ja- lä-jë- he- cha- hwa'
la- ma-na-juu' ba' ja- kin', hi-
lä-ja- mo'so- cha- ga' he- hee'
dsën' kih' jmi-gyuu' la-. 15 Sa-
kyee' ni' miih- cher'mah' ga-wih'
jmi-ngo' jnän' o cher'mah' sa-
ga-wih'. He- ma-laa' jne' jaa- hi-
hmëe' hi- ga-jmää' Dio, he- ja- ba'
kyee' jnän'. 16 Lä-jëe' hi- høø' juu'
la-, wa' hii' tii' kiyh' hi- wa' lä-nih'
dsë' Dio kyaayh'. Hi- lä-ja- ka-läh'
kih' dsa- Israel, hi- laa' kyaa' Dio.

17 Na' ta' cha'né', sa' wa' jmee'
dsa- jwiih' kin'. Ha- koh' gwih'
sa' kyen' he- ga-kwa' dsa- kin' he-
la' lii' jmeen' kō-jøh' kyaah' Jesús
Dsa-jøøh' jnän'.

18 Øøhn', wa' mi-jää' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän' hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Efesios

Juu' la- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Efeso

1 Jnää' Paa' na-hñaan' laan' apóstol kyaá' Jesucristo, lä- hyoh- dsé' Dio. Siin' kyah' hnäh' hi- na-jngëe' hi- tääh' jwii- Efeso, hi- mi-teh' ba' hnäh' kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo Jesús. 2 Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh' hi' wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Cha-miih- ga-mi-jää' Dio jne'

3 He- ba' che- lluu' Dio, Jmii- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ga-mi-jääy' jne' kyaah' lä-jé- he- kwa' Jmi-llé' Na-jngii' he- cha-gyuuh', lä-llu' he- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo. 4 Jää' ja- ga- nøø' jmi-gyuu', ga-lleeyh' jne' mah' lee' jne' koo- kyaah' Cristo. He- lä-ja- ma-na-jngëe' jne', sa- cha- na-hee' jne' ni- miih-. Hi- kih' he- hnäy' jne' cha-miih-, 5 he-ja- ga-jmäy' jne' kwaat- lä- ma' to-né, lee' jne' jooy' ta-la- kih' Jesucristo. Lä-ja- ga-lä-hnøøy' hi- ga-tih' dsëy' ka-läh'. 6 Mah' lä-ja- kwa' jne' ti'hmaah' kiyh', kih' he- llu' dsëy' cha-miih-. Jëeh', ja- kyaah' hih' ga-mi-jääy' jne', he- la' ga-hñah' ba' jne' ja-, ta-la- kih' Jooy' hi- hnäy' cha-miih-. 7 Hi- ta-la- kih' jooy', ga-laa' Dio jne' kyaah' he- ga-tuu- jma- kiyh'. Mah' lä-ja- ga- chey' dso'kye- jnän' ta-la- kih' he- llu' dsëy' cha-miih- kyaah' jne'. 8 He-ja- ga-jmeey' ga-lä-kyuuh- jne' cha-miih- hi- ga-kway' cha-miih- huud'së- llu' jnän' ka-läh'. 9 Dio ga-mi-jnäa- jnän' lä-koo- ga-lä-hyoh' dsëy' jmeey' he- ma- na-hmää'. Hi-

ma-na-la- ba' huud'së- kiyh' jää', lä-koo- lä- dsëy' jmeey'. 10 Lä-la- la' huud'së- kiyh'. Wa-ra- ga-dsëe' jmiin', Dio ba' tooh' goo- Cristo lä-jé- go-te- he- cha- gyuuh' hwa', mah' lä-ja- hñii' bih' jmeey' hih'.

11 Hi- lä-ja- ka-läh' hñah' jne' heen-, lä-llu' he- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo. Jëeh' lä- ma' to-né, Dio ga-lleeh- jne' mah' lee' jne' dsa- kyaay', ja-ba- lä-koo- ma-na-la- huud'së- kiyh'. Hi- ma-ra- he- dsa-la' ba' lä-jé- lä- hyoh- dsëy' hñiiy'. 12 Lä-ja- kwa' dsa- ti'hmaah' kiyh', hi- jmeey' juuh- kiyh' lä-llu' he- ma-laa' jnääh' koo- kyaayh', jnääh' hi- laa' to-né' hi- kye- o-jøh' dsë- kih' Cristo. 13 Hi- lä-ja- hnäh' ka-läh', lä- ma' ga-nuuh- hnäh' ju'dsoo', ja-ba' ju'hmëe' he- lää- jne', ja-ba- lä-ja- ga-heeh' hnäh' kiyh'. Ma-ja- ga-laah' hnäh' lee- kyaah' Jmi-llé' Na-jngii' he- ga-bääh- Dio hñii' kwëeh' jne'. 14 He- ja- na- ga-hñah' jne' to-né' mah' lii- la' hweh- hmooh' he- tée' jne' heen-, wa-ra- ga-lloo' jmiin' lää' go-te- lä-jëe- hi- laa' kyaá' Dio. He-ja- kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio, hi- he' ba' jøøh'.

*Ga-ngii' Paa' kih' Dio mah' kway'
be' kih' ooh' jne'*

15 He-ja- lä- ma' ga-nuun' he- ga-heeh- hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- hnaah- hnäh' lä-jëe- hi- laa' kyaay', 16 sa- ma-tun' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh' jee' ngiin' kiyh'. 17 Ngiiin' kih' Dio, Jmii- Dsa-jøøh' jnän' Jesucristo, he' ba' hñii' Tää' hi- jøøh', jwii- jnih' wa' kwëeyh' hnäh' cha-ga-miih- huud'së- llu' hi- wa' mi-jnäy- kyah' hnäh' ha- lä- jee' lä-kyuuh- hnih' cha-ga-miih-. 18 Hi- ngiin' kih' Dio, wa' nä- huud'së- kyah' hnäh' mah' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä- la' he- jøø' jne' kiyh' ha- jee'

ga⁻tēh¹ Dio jne'. Hnoon¹ lā⁻ngēeh² hnāh³ ha⁻ koh⁴ na⁻hñah⁵ sa⁻ la⁶ hee⁷ hi⁻ laa⁸ kyaay⁹. 19 Hi⁻ hnoon¹ lā⁻ngēeh² hnāh³ ha⁻ koh⁴ sa⁻ cha⁻ be⁵ kih⁶ Dio he⁻ jøø⁷ jnān⁸ hi⁻ ma⁻dsoo⁹ dsē¹⁰ kiyh¹¹. Jēeh¹², be¹³ ja⁻, la¹⁴ ja⁻ ba¹⁵ be¹⁶ kiyh¹⁷ 20 he⁻ ga⁻ mi⁻ jiih²¹ Cristo mah²² ga⁻ llaay²³ jwoo²⁴ ra⁻ lluu²⁵ kiyh²⁶ jee²⁷ gyay²⁸. 21 Laay²⁹ jøøh³⁰ ga⁻ lā⁻ koh³¹ ga⁻ jñah³² hi⁻ tääh³³ gyuu³⁴ hi⁻ jøøh³⁵ ga⁻ kih³⁶ jee³⁷ lā⁻ jēē³⁸ hi⁻ hä³⁹ goo⁻ miih⁻ ta⁴⁰ jee⁴¹ oo⁴², wa⁴³ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hi⁻ laa⁴⁴ ta⁴⁵. Hi⁻ kih⁴⁶ jee⁴⁷ lā⁻ jēē⁴⁸, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻ lā⁻ koh⁴⁹ jmi⁻ kih⁵⁰ Cristo. Ja⁻ ma⁻ la⁻ jmi⁻ na⁵¹ laay⁵² jøøyh⁵³, lā⁻ ma⁻ laay⁵⁴ ja⁻ ba⁵⁵ jøøyh⁵⁶ lā⁻ kye⁻ jmi⁻ gyuu⁵⁷ he⁻ na⁵⁸ ga⁻ lā⁻ jñā⁵⁹. 22 Ga⁻ lā⁻ jē⁻ ba⁶⁰ he⁻ cha⁻ ga⁻ lla⁶¹ Dio hu⁶² tüy⁶³. Hi⁻ ga⁻ llaay⁶⁴ Cristo mah⁶⁵ kay⁶⁶ nē⁶⁷ kih⁶⁸ jee⁶⁹ lā⁻ jēē⁷⁰ hi⁻ na⁻ jñā⁷¹ gwah⁷² kiyh⁷³ hi⁻ lā⁻ ja⁻ kay⁷⁴ nē⁷⁵ kih⁷⁶ jee⁷⁷ lā⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻. 23 Jee⁷⁸ lā⁻ jēē⁷⁹ dsa⁻ kyaay⁸⁰, laay⁸¹ lā⁻ koo⁻ jmi⁻ ngo⁸² kiyh⁸³. Kyaah⁸⁴ gwah⁸⁵ ma⁻ na⁻ hñaa⁸⁶ hñiiy⁸⁷ hi⁻ kyaah⁸⁸ hñiiy⁸⁹ ka⁻ lāh⁹⁰ ma⁻ na⁻ hñaa⁹¹ lā⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻.

2

Kih¹ he⁻ llu² dsē³ Dio he⁻ ja⁻ ba⁴ ga⁻ lāy⁵ jne⁶

1 Jää¹ ba² ma³ na⁻ juuh⁴ hnāh⁵ kwaat⁶ kih⁷ dso⁻ kye⁻ he⁻ ma⁻ jmeeh⁻ hnāh⁸, 2 hi⁻ ma⁻ tääh⁹ hnāh¹⁰ lā⁻ koo⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu¹¹ ta¹² jmah¹³. Ma⁻ jmeeh⁻ hnāh¹⁴ he⁻ kih¹⁵ jmi⁻ lle¹⁶ hliih¹⁷ hi⁻ jmää¹⁸ hñii¹⁹ jøøh²⁰ jee²¹ lle²². Hi⁻ he⁻ na⁻ kwa⁻ be²³ kih²⁴ hi⁻ chaa⁻ kyaah²⁵ Dio. 3 Hi⁻ ja⁻ ba²⁶ lā⁻ ja⁻ ga⁻ jmee²⁷ jñāh²⁸ jāā²⁹, ma⁻ jmee³⁰ jñāh³¹ lā⁻ jē⁻ he⁻ ngii³² jmi⁻ ngo³³ kyaay³⁴ jñāh³⁵, hi⁻ ma⁻ tøøh³⁶ jñāh³⁷ lā⁻ hyoh³⁸ dsē³⁹ jñāh⁴⁰ hñaa⁴¹ jñāh⁴² hi⁻ ma⁻ tøøh⁴³ jñāh⁴⁴ lā⁻ koo⁻ ma⁻ la⁻ hu⁴⁵ dsē⁴⁶ kyaay⁴⁷ jñāh⁴⁸. Hi⁻ lā⁻ koo⁻ ya⁻ nøø⁴⁹ jñāh⁵⁰ jmi⁻ gyuu⁵¹ la⁻, ma⁻ jøø⁵² dso⁻ jwi⁵³ kyaay⁵⁴ jñāh⁵⁵, ja⁻ ba⁵⁶ lā⁻ koo⁻ la⁻ kih⁵⁷ lā⁻ jēē⁵⁸ dsa⁻

jmi⁻ gyuu⁵⁹. 4 Peer⁻ ga⁻ lā⁻ hnāā⁶⁰ Dio jne⁶¹ cha⁻ miih⁻, hi⁻ lā⁻ ja⁻ ga⁻ lā⁻ ñih⁶² dsēy⁶³ jne⁶⁴ ka⁻ lāh⁶⁵. 5 Hi⁻ ma⁻ ke⁻ ma⁻ tøøh⁶⁶ jne⁶⁷ na⁻ juu⁶⁸ jne⁶⁹ kyaah⁷⁰ dso⁻ kye⁻, pero Dio ga⁻ jmee⁷¹ chaa⁻ jne⁷² ko⁻ jøh⁷³ kyaah⁷⁴ Cristo. Kih⁷⁵ he⁻ llu⁷⁶ dsē⁷⁷ Dio, he⁻ ja⁻ ba⁷⁸ ma⁻ na⁻ laa⁷⁹ jne⁸⁰. 6 Hi⁻ ga⁻ mi⁻ jiih⁸¹ Dio jne⁸² ko⁻ jøh⁸³ kyaah⁸⁴ Cristo Jesús hi⁻ ga⁻ llaay⁸⁵ jne⁸⁶ ko⁻ jøh⁸⁷ kyaay⁸⁸ gyuu⁸⁹. 7 Lā⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁹⁰ Dio mah⁹¹ mi⁻ jñāy⁹² jmi⁻ gyuu⁹³ he⁻ na⁹⁴ ga⁻ lā⁻ jñā⁹⁵, ha⁻ koh⁹⁶ sa⁻ llu⁹⁷ dsēy⁹⁸ kyaah⁹⁹ jne¹⁰⁰, jēeh¹⁰¹ cha⁻ miih⁻ ma⁻ kwēeyh¹⁰² jne¹⁰³ ko⁻ jøh¹⁰⁴ kyaah¹⁰⁵ Cristo Jesús. 8 La¹⁰⁶ ga⁻ hñah¹⁰⁷ ba¹⁰⁸ jne¹⁰⁹ kih¹¹⁰ Dio he⁻ ma⁻ na⁻ laa¹¹¹ jne¹¹² ta¹¹³ la¹¹⁴ kih¹¹⁵ he⁻ ma⁻ dsoo¹¹⁶ dsē¹¹⁷ jne¹¹⁸ kih¹¹⁹ Jesús. Hi⁻ ja⁻ he⁻ gwa¹²⁰ jñān¹²¹ hñaan¹²² he⁻ ma⁻ dsoo¹²³ dsē¹²⁴ jne¹²⁵. He⁻ la¹²⁶ ga⁻ kwa¹²⁷ ba¹²⁸ Dio ja⁻. 9 Hi⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ laa¹²⁹ jne¹³⁰, ja⁻ kih¹³¹ he⁻ ma⁻ jmee¹³² jne¹³³ he⁻ llu¹³⁴. Heh¹³⁵ lā⁻ ja⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le¹³⁶ jmää¹³⁷ hñii¹³⁸ jøøh¹³⁹. 10 Lā⁻ llu¹⁴⁰ he⁻ ma⁻ laa¹⁴¹ jne¹⁴² koo⁻ kyaah¹⁴³ Cristo Jesús, Dio ga⁻ jmääy¹⁴⁴ jne¹⁴⁵ lā⁻ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hmēē¹⁴⁶ mah¹⁴⁷ jmee¹⁴⁸ jne¹⁴⁹ lā⁻ jē⁻ ta¹⁵⁰ he⁻ ma⁻ na⁻ jāā¹⁵¹ jñān¹⁵².

11 Mi⁻ dsooh¹⁵³ hoh¹⁵⁴ hnāh¹⁵⁵ ha⁻ lā⁻ ma⁻ la⁻ kyah¹⁵⁶ hnāh¹⁵⁷ jāā¹⁵⁸, sa⁻ laah¹⁵⁹ hnāh¹⁶⁰ dsa⁻ judiu. He⁻ ja⁻ dsa⁻ judiu ga⁻ mi⁻ cheey¹⁶¹ hnāh¹⁶²: “Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ wēh¹⁶³.” Hi⁻ judiu ga⁻ mi⁻ cheey¹⁶⁴ hñiiy¹⁶⁵: “Dsa⁻ hi⁻ ga⁻ wih¹⁶⁶ jmi⁻ ngo¹⁶⁷ kih¹⁶⁸.” He⁻ ja⁻ jmeey¹⁶⁹ nē¹⁷⁰ jmi⁻ ngo¹⁷¹ kih¹⁷² dsa⁻ ñuu¹⁷³ (mah¹⁷⁴ laay¹⁷⁵ lii¹⁷⁶ he⁻ jmeey¹⁷⁷ he⁻ kih¹⁷⁸ Dio). 12 Jää¹⁷⁹, sa⁻ ma⁻ laah¹⁸⁰ hnāh¹⁸¹ kyaah¹⁸² Cristo, sa⁻ ma⁻ laah¹⁸³ hnāh¹⁸⁴ dsa⁻ goo⁻ Israel, ni⁻ sa⁻ ma⁻ la⁻ kyah¹⁸⁵ hnāh¹⁸⁶ hmooh¹⁸⁷ he⁻ ga⁻ bääh¹⁸⁸ Dio hñii¹⁸⁹ kyaah¹⁹⁰ dsa⁻ he⁻, sa⁻ ma⁻ chaa⁻ hnāh¹⁹¹ kyaah¹⁹² o⁻ jøh¹⁹³ dsē¹⁹⁴ jmi⁻ gyuu¹⁹⁵ la⁻, hi⁻ ma⁻ na⁻ hēē¹⁹⁶ ba¹⁹⁷ hnāh¹⁹⁸ kih¹⁹⁹ Dio. 13 Pero na²⁰⁰ he⁻ kyaah²⁰¹ hnāh²⁰² Cristo Jesús, mo⁻ so⁻ tääh²⁰³ hnāh²⁰⁴ uu²⁰⁵ kih²⁰⁶ Dio lā⁻ koo⁻ ma⁻ tääh²⁰⁷ hnāh²⁰⁸ jāā²⁰⁹. Lā⁻ koo⁻ he⁻ tääh²¹⁰ hnāh²¹¹ jāh²¹² ba²¹³, lā⁻ llu²¹⁴ he⁻ ga⁻ tuu²¹⁵ jma⁻ Cristo dsoh²¹⁶ hma⁻ cru²¹⁷.

14 Hñii' ba' Cristo ga'jmee' hii' tii' jnän' kyaah' dsa'kyaahn'. Ga'jmäay' koo' ba' jee' lä'to' nää' dsa'. Ga'jmeey' ta' koo' he' ma' na'häayh' dsa'kyaayh' he' la' lä'koo' na'hyah' he' ma' jmee' jwäh' kiyh'. 15 Lä' ma' ga'juu' jmi'ngo' kih' Cristo, ga'mi'llaay' ley kih' Moisé hi' lä'jé' nuuh' he' ma' jmee' bii' ma' høø' dsa'gooy'. Lä'ja' ga'jmäay' jaä' dsa' hmee' kyaah' lä'to' nää' dsa' hi' ma' tääh' jää'. Ga'laay' koo' nää' dsa' kyaayh' hñiiy'. Lä'ja' ba' ga'jmeey', ga'hii' tii' kih' dsa'. 16 Ga'jiih' juu' he' la' jnän' kyaah' Dio, hi' lä'ja' ga'jmäay' koo' nää' ba' hi' ma'laa' to'nää'. Ma'ga'juuy' dsöh' hma'cru', ga'dsaa' he' ma' cha' hñii'. 17 Ja' Cristo kway' ju'hmee' kyah' hnäh' hi' tääh' uu', jäyh' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh' hi' lä'ja' ka'läh' kyaa' jnääh' hi' tääh' jäh'. 18 Kyaah' Cristo, lä'to' nää' jne' ma'cha' jwé' jnän' he' ya'jah' jne' jee' gya' Täa' jnän' ta'la' kih' ja'ba' Jmi'lle' Na'jngii'.

19 He'ja' mo'so' laah' hnäh' lä'koo' dsa' hi' chaa' uu', ni' mo'so' laah' hnäh' lä'koo' dsa' hi' tääh' hwa' kih' jñah'. Ma'laah' hnäh' dsa'goo' hi' na'jngée' kyaa' Dio, hi' ma'laah' hnäh' koo' kyaah' øøh' jne' hi' ma'tääh' kyaah' Dio. 20 Laah' hnäh' lä'koo' mi'kuu' he' ngoo' soo' né' ma'tii' na'hyah' he' ga'chih' apóstole kyaah' hi' ma' ngée' juu' kih' Dio. Hi' hñii' Jesucristo laa' lä'koo' to'né' mi'kuu' he' kye' kiih' tii' na'hyah' ja'. 21 Kyaah' Cristo na'ku' na'chah' jne', laa' jne' lä'koo' hne' he' ngoo' ga'hñaä' lä'jiih' té' koo' gwah' na'jngii' ta'la' kih' Dsa'jøøh' jnän'. 22 Hi' hnäh' ka'läh', na'ku' na'chah' hnäh' kyaayh', lä'ja' laah' hnäh' lä'koo' hne' jee' gya' Dio ta'la' kih'

Jmi'lle' kiyh'.

3

Paa' ba' na'hñaa' kway' ju'hmee' kih' hi' sa' laa' judiu

1 Kih' he'ja', jnä' Paa' hään' neh'ñe' kwaat' kih' Cristo Jesús lä'llu' he' ga'kwan' juu' kiyh' kyah' hnäh' hi' sa' laa' judiu. 2 Ma'ñeh' ba' hnäh' laan', ha' lä' la' ta' he' hä' goon'. He' llu' dsé' Dio kyaah' jnä', he'ja' ga'hñaay' jnä' mah' kwan' juu' kiyh' kyah' hnäh'. 3 Ga'mi'jnäay' kin' juu' kiyh', he' ma' na'hmää' jää', ja' ba' lä'koo' juu' he' ma'siin' miih' kyah' hnäh'. 4 Wa'ra' ga'heh' hnäh' juu' la', lä'ngée'h' hnäh' kwee' lä'koh' ga'längée'n' kih' Cristo he' ma' na'hmää' jää'. 5 Sa' ga'mi'jnää' Dio juu' la' kih' hi' ma' tääh' llo'joo', pero na' ga'mi'jnäay' kyaah' Jmi'lle' kiyh' mah' lä'ngée' lä'jée' apóstole kyaay' kyaah' lä'jée' hi' ngée' juu' kiyh'. 6 He' la' na' juu' he' ma' na'hmää': Ta'la' kih' ju'hmee' kih' Cristo, hi' sa' laa' judiu lee' koo' nää' ba' kyaah' hi' laa' judiu. Ko'jøh' ba' hyoyh' he' kwa' Dio, hi' ko'jøh' ba' tée'y' he' ga'bääh' Dio hñii' kwa' ta'la' kih' Cristo.

7 Kih' he' llu' dsé' Dio, he' la' ga'hyoh' ba' jnä' be' kiyh' he' na'hñaan' jmeen' ta' kwan' juu' la'. 8 Ma'ke' mäh' ga' jnä' kih' jee' lä'jée' dsa' hi' laa' kyaa' Dio, he' la' ga'kwa' ba' Dio ta'la' he' kwan' ju'hmee' kih' hi' sa' laa' judiu, jwäh' jnih', cha'miuh' mi'jää' Dio jne' ta'la' kih' Cristo. Ni' sa' lä'keh' jne' jmi' lä'ngée' jne' ha' koh' mi'jäay' jne'. 9 Jée' go'te' jwiin' lä'jée' dsa', ha' lä' la' he' mi'jää' Dio jne', jée'h' lä'jiih' ma' ga'nøø' jmi'gyuu' sa' ma'kyuuuh' dsa' ha' lä' la' huuh' dsé' kih' Dio, hi' ga'jmee' ga'lä'jé' he' cha'. 10 Lä'koo' jmee' Dio

jmii' na', he- kyah'jäy' jne' hi- laa' gwah' kiyh', lä'jwë' ja- mi-jnäay' kih' lä'jëë' hi- hä' goo- ta' gyuah' jmi-gyuu' ha- koh' huü'dsë- llu' sa- cha- kiyh'. ¹¹ Jmeey' ja-ba' lä'koh' ga'lla' dsëy' jmeey' lä' ma' to-në' ta-la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'. ¹² He- ma-laa' jne' koo- kyaah' Jesús, hi- he- ma-dsoo' dsë- jne' kiyh', he-ja- ma' cha- jwë' jnän' he- ya-jäh' jne' kih' Dio, jëéh' ma-cha- ba' o-jøh' dsë- jnän' kyaayh'. ¹³ He-ja- jwëéh'n' hnäh', ta- jeh' hoh' hnäh' kih' he- jëen' wii' lä'-llu' he- kwan' juu' kiyh'. He- llu' kyah' hnäh' ba' na-.

¹⁴ He-ja- juuhn' jnen' cha'në' Täa' kyaä' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', mah' chuun' kyaayh'. ¹⁵ Kih' hi- he' na', na'jnää' lä'jëë' hi- tääh' gyuah' lä'kye- hi- tääh' hwa' la-. ¹⁶ Jih'koh' sa- lla- he- cha- ya-jwii' kih' Dio he- kwëëyh' jne', he-ja- ngiin' kiyh' kyah' hnäh', wa' kway' be' kih' jmi-llë' kyah' hnäh' kyaah' Jmi-llë' Na-jngii' kiyh'. ¹⁷ Hi- ngiin' kih' Dio kyah' hnäh', wa' hää' tää' Cristo neh' tuh-hoh' hnäh' kyaah' he- dsoo' hoh' hnäh'. Hi- lä'kaa- tuh-hoh' hnäh' kye- hnäh' ya'jøø' he- hnäy' hnäh'. ¹⁸ Mah' lä'ngëéh' hnäh' kyaah' lä'jëë' øøh' jne' ha- lä' cha-miih- hnää' Cristo jne'. Ma-ra- ju'dsoo' jwahn', ja- kyaah' hih' hnäy' jne'. ¹⁹ Sa- lä'këh' jne' jmi-llë' ngëë' jne' ha- koh' sa- hnäy' jne' pero ngiin' kih' Dio kyah' hnäh' mah' lä'ngëéh' hnäh' cha-gamiih-, mah' lä'ja- wa' cha- kyah' hnäh' lä'jë- go-te' he- kwa-

Dio. ²⁰ Ti'hmaah' Dio hi- lih' jmee' lä'jë- go-te'. Hi- cha-gamiih- jmeey' lä'koh' ga' he- ngii' jne' kiyh'. Ni- sa- lloo' huü'dsë- jnän' ha- koh' be' sa- kway' jnän'. ²¹ Lä'ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä'jë- joh' jmi-llë' cha-, ta-la' kih' gwah-

hi- ta-la- kih' Cristo Jesús. Wa' la' lä'ja-.

4

Jmi-llë' Na-jngii' jmee' he- laa' jne' koo- ba'jee' lä'jëë'

¹ Jnä' hään' neh' në' kwaat' kih' Dsa-jøøh' jnän', he-ja- chuun' kyaah' hnäh', go-taah' hnäh' kwee- lä'koo- lle' kih' jmeeh' hnäh', na' he- ma-tëéh' Dio hnäh' mah' leeh' hnäh' kyaay'. ² Ta- jmää' hnäh' hñaa' kaah', jmee' hnäh' hwaah' ba'. Jmee' hnäh' jøh- hoh' hi- hnøø' kwëéh' hoh' hnäh' kyaah' dsa-kyaah' hnäh' lä'-llu' he- hnaah' hñih'. ³ Kwa' hnäh' be' wa' la' koo- nëe' ba' huü'dsë- kyah' hnäh' lä'jëë' hnäh', kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii', hi- ta-la' kih' he- ma-hii' tii' kyah' hnäh'. ⁴ Koo- ba' laa' jne' lä'jëë' jne' kih' Dio, koo- ba' Jmi-llë' Na-jngii', hi- ja- ba' lä'ja- ga-tëéh' Dio jne' mah' lä'cha- koo- ba' o-jøh' dsë- jnän'. ⁵ Jaa- ba' Dsa-jøøh' jnän', koo- ba' he- dsoo' dsë- jne', koo- ba' he- saa- jne' jmi-llë', ⁶ jaa- ba' Dio chaa-, hi- laa' Täa' kyaä' lä'jëë-. Hi- he' na- kye- në' kih' jee' lä'jëë-, hi- he' hi- kyah'jä- lä'jëë- dsa-, hi- hääy' jee' kih' lä'jëë-.

⁷ Lä'jaa- lä'jaa- jne' ma-hñah- jne' he- la' ga-kwa' Cristo, lä' hyoh- dsëy' hñiiy'. ⁸ He-ja- cha- jee' na-sii- juu' kih' Dio he- jäh' lä'-la-: Lä- ma' ga-sayh' ta' gyuah', ga-tëëy- lä'jëë- hi- ga-lëëyh- jee' hñii-, mah' dsa- kyaay' ga-kwëëyh' he- cha- kiyh'.

⁹ Heh' he- ga-sah' Cristo ta- gyuah', he- ja- hnøø' jäh-, jää' ga' ga-jñaa' ta' hwa' ga' miih- kih' hwa' la-. ¹⁰ Hi- ga-jñaa' he', he' ba' hi- he' ga-sah' ta' gyuah' lä- ga-të' jee' ga-dsaa' go-te- mah' leey' jøøh' kih' lä'jë- ba'. ¹¹ Hi- he' ga-kwa' ta' kih' dsa- kyaay'.

Ga⁻hñaay¹ ko⁻llaa¹ dsa⁻ mah¹ leey¹ apóstole, hi⁻ ko⁻llaa¹ ga⁻hñaay¹ ngēē¹ juu¹ kiyh¹, hi⁻ ko⁻llaa¹ ga⁻hñaay¹ mah¹ dsa⁻nāāy¹ jee¹ jyoh¹ dsa⁻kay¹ ju⁻hmēē¹. Hi⁻ ko⁻llaa¹ ga⁻hñaay¹ hi⁻ hāā¹ dsa⁻ kyaay¹ hi⁻ leey¹ ta⁻jwoh¹. ¹² Ga⁻tooyh⁻ gooy⁻ ta⁻ ja⁻ mah¹ mi⁻tēēy⁻ dsa⁻ kyaay¹ Dio ha⁻ lā⁻ jmeey¹ ta⁻he¹ kih¹ dsa⁻ kyaayh¹. Lā⁻jwē¹ ja⁻ ga⁻nāā¹ bih¹ ta⁻ cha⁻nē¹ lā⁻jēē¹ hi⁻ laa¹ kyaay¹ Cristo, ¹³ lā⁻jiih¹ lloo⁻ jmi⁻ le¹ koo⁻ ba⁻ huu⁻dsē⁻ kih¹ jee¹ lā⁻jēē¹ jne¹ hi⁻ ma⁻dsoo⁻ dsē¹ kiyh¹. Ma⁻ja⁻ ga⁻ lā⁻kyuu⁻ jne¹ ha⁻ lā⁻ laa¹ Joo¹ Dio. Ja⁻ga⁻ na⁻ lee¹ jne¹ lā⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ma⁻jøøh¹ lā⁻koh¹ laa¹ hñii¹ Cristo.

¹⁴ Lā⁻ja⁻ mo⁻so⁻ lee¹ jne¹ lā⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻ hi⁻ sa⁻ kwa⁻ ta⁻ mi⁻gaay⁻ kyaah¹ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ juu¹ he⁻ nuuy⁻. Goo⁻ la¹ jnān⁻ dsa⁻nāā¹ dsa⁻ hi⁻ lih¹ mi⁻gaa⁻ jne¹ taayh⁻ jne¹ jwē¹ hliih¹, kih¹ he⁻ kyuu⁻yh⁻ cha⁻miih⁻ may⁻. ¹⁵ Lla⁻ he⁻ ja⁻, hnøø¹ dsa⁻tooh¹ jne¹ kyaah¹ ju⁻dsoo⁻ jmah¹ ba⁻ hi⁻ hnāā¹ jne¹ øøh¹ jne¹. Lā⁻ja⁻ ba⁻ dsa⁻nøø¹ jne¹ ta⁻ cha⁻nē¹ kyaah¹ lā⁻jēē¹ he⁻ jmee⁻ jne¹ lā⁻jiih¹ lee¹ jne¹ lā⁻koo⁻ laa¹ hñii¹ Cristo, hi⁻ kye⁻ nē¹ jnān⁻. ¹⁶ Lā⁻jēē¹ jne¹ na⁻ku⁻ na⁻chah¹ jne¹ kyaah¹ Cristo kih¹ he⁻ laa¹ jne¹ koo⁻ ba⁻ kyaayh¹. Hi⁻ ngoo¹ ba⁻ lā⁻ja⁻, kwa⁻ jne¹ be¹ kih¹ lā⁻jaa⁻ lā⁻jaa⁻ øøh¹ jne¹ lā⁻koh¹ la¹ ta⁻ he⁻ ma⁻hñah⁻ jne¹ jmeen¹. Lā⁻ja⁻, ga⁻lā⁻jēē¹ jne¹ tēē¹ jne¹ be¹ mah¹ dsa⁻nøø¹ jne¹ ta⁻ cha⁻nē¹ kyaah¹ he⁻ hnāā¹ jne¹ øøhn¹.

Ta⁻la⁻ kih¹ Cristo ma⁻laa¹ jne¹ lā⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hmēē¹ ba¹

¹⁷ He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnāh¹ juu¹ la⁻ hi⁻ kih¹ he⁻ kyaahn¹ Cristo, jmee⁻ bi¹ jwahn⁻. Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnāh¹ lā⁻koo⁻ tāāh¹ lā⁻jēē¹ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio. Sa⁻jmāā¹ ni⁻ miih⁻ lā⁻koo⁻ la¹ huu⁻dsē⁻ kiyh¹. ¹⁸ Lā⁻koh¹ he⁻ na⁻jlē⁻ huu⁻dsē⁻ kiyh¹, uu¹ go⁻te⁻ ba⁻ tāāyh¹ kih¹

Dio. Hweh⁻ dsēy¹ he⁻ja⁻ sa⁻ ngēēy¹ ni⁻ koo⁻ ni⁻ jyoh¹. ¹⁹ Sa⁻ liiyh⁻ he⁻ jmeey¹ he⁻ja⁻ ga⁻ngēēy¹ hñiiy¹ jmeey¹ lā⁻jē⁻ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ kiyh¹, lā⁻jiih¹ heē¹ dsēy¹ jmeey¹ he⁻ ga⁻ jyoh¹ he⁻ hliih¹ cha⁻ga⁻miih⁻. ²⁰ Pero sa⁻ ga⁻ lā⁻tēēh⁻ hnāh¹ lā⁻na⁻ kih¹ Cristo. ²¹ Ja¹ ma⁻nuuh⁻ ba⁻ hnāh¹ ha⁻ lā⁻ juu¹ he⁻ ga⁻kway¹? Ma⁻lā⁻tēēh⁻ ba⁻ hnāh¹ lā⁻koo⁻ la¹ ju⁻dsoo⁻ kih¹ Jesús. ²² Hnøø¹ tuh¹ hnāh¹ jwē¹ hliih¹ jee¹ ma⁻ tāāh¹ hnāh¹ jāā¹. He⁻ heē⁻ jne¹ ba⁻ jwē¹ ja⁻, mi⁻gaa⁻ jne¹ kyaah¹ lā⁻jē⁻ he⁻ heē⁻ dsē⁻ jne¹. ²³ Hi⁻ hnøø¹ lā⁻si¹ huu⁻dsē⁻ kyah¹ hnāh¹, wa⁻ la¹ koo⁻ ba⁻ huu⁻dsē⁻ he⁻ hmēē⁻ go⁻te⁻. ²⁴ Hnøø¹ lā⁻sēēh⁻ hnāh¹ go⁻te⁻, wa⁻ laah¹ hnāh¹ lā⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hmēē⁻ ba⁻ lā⁻koo⁻ laa¹ hñii¹ Dio. Lā⁻ja⁻ hnøø¹ lluu⁻h⁻ hnāh¹ hi⁻ na⁻jngēēh⁻ hnāh¹ lā⁻hnøø¹ kih¹ ju⁻dsoo⁻.

²⁵ He⁻ja⁻ jwahn⁻, sa⁻wa⁻ ta⁻juuh⁻ hnāh¹, hlēēh¹ hnāh¹ øøh¹ hnāh¹ kyaah¹ ju⁻dsoo⁻ ba⁻. Jēēh¹ ma⁻laa¹ jne¹ jaa⁻ ba⁻ jee¹ lā⁻jēē¹ jne¹.

²⁶ Wa⁻ra⁻ ga⁻lā⁻lleē⁻ hnāh¹, ta⁻ kwa⁻ hnāh¹ jwē¹ le¹ juuh⁻. Mi⁻llaa¹ hnāh¹ juu¹ na⁻, na¹ sa⁻ ga⁻ma⁻dsaa¹ jmi⁻. ²⁷ Lā⁻ja⁻ ta⁻ kwa⁻ hnāh¹ jwē¹ kaa¹ hi⁻ sa⁻llu¹ hnāh¹.

²⁸ Hi⁻ hii⁻ kih¹ dsa⁻, mo⁻so⁻ wa⁻ jmee⁻ gyih¹. Hnøø¹ jmeey¹ ta⁻ lā⁻lle⁻ kiyh¹ mah¹ lā⁻cha⁻ kiyh¹ he⁻ kyaah¹ jmeey¹ be¹ kih¹ hi⁻ lla⁻kyaa¹.

²⁹ Ta⁻wa⁻ hwēē⁻ hoo⁻h⁻ hnāh¹ juu¹ he⁻ toh⁻ wi¹. Lla⁻ hnāh¹ juu¹ he⁻ kwa⁻ be¹ kih¹ dsa⁻ ba⁻, mah¹ ja⁻ tōh⁻ llu¹ kih¹ lā⁻jēē¹ hi⁻ nuu⁻. ³⁰ Ta⁻ jmee⁻ hnāh¹ meeh⁻ dsē¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ kih¹ Dio. Jēēh¹ hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jmee⁻ lee⁻ hnāh¹ mah¹ lā⁻ja⁻ lāāh¹ hnāh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lloo¹ jmi⁻.

³¹ Che¹ lā⁻jē⁻ he⁻ hā⁻ tuh⁻hoh⁻ hnāh¹, he⁻ lleē⁻ hnāh¹, he⁻ ya⁻jēē⁻ hoh¹ hnāh¹, he⁻ tooh¹ hnāh¹ dsāh¹, he⁻ hlēēh¹ hnāh¹ wi¹ kih¹ dsa⁻, he⁻ hñaa⁻ hoh¹ hnāh¹ kyaah¹ dsa⁻. ³² Jmee⁻ hnāh¹ llu¹ hoh¹ hnāh¹, wa⁻

lä-ñih' hoh' hnäh', kii' hnäh' hoh'
kyaah' dsa-kyaah' hnäh', ja-ba'
lä-koo- ga-koo' Dio dsë' kyaah' jne'
ta-la' kih' Cristo.

5

*Lä-jëë- hi- tääh' jee' jnä' wa'je-,
mo-so- cha- he- kih' dsa-taayh' jee'
na-hoo-*

¹ Ja- jmeeh- hnäh' ja-ba' lä-koo-
jmeë' hñii' Dio, lä-llu' he- laah'
hnäh' jooj' hi- hnäy' cha-miih'.
² Go-taah' hnäh' hnaah- hnäh'
dsa-, ja-ba' lä-koo- hnäa' Cristo
jne', hi- ga-ngëë' hñii' ga-juu'
kwaat- jnän'. He- ga-kwaay' hñiiy'
ja-, la' lä-koo- he- ga-kwëëyh' Dio
jmii- mi-jwii- he- ga-tih' dsëy'.

³ Dsa-më' dsa-ñuuh-, ta- kaah-
hnäh' wa- hi- cha- hi-. Ni- ta-
jmeë- hnäh' he- ga- jyoh' he- hee'
hoh' hnäh', ni- sa- wa- hnooh-
hnäh' leh- hnäh' lä-jë- he- ga- cha-.
Jëëh' hi- na- jngëë' kyaa' Dio sa- lle'
kih' jmeë' lä-ja-. ⁴ Ni- ta- hlëëh'
hnäh' juu' hliih', ni- ta- hlëëh' hnäh'
wa- la' cha- la', ni- ta- jmeë- hnäh'
lëë- he- sa- jmää' ta'. Jëëh', lä-jë-
he- na- sa- sooh- jnän'. Hnøø'
kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio ba'.
⁵ Ma-ñeh' ba' hnäh' sa- heh' ni- jaa-
dsa- jee' gya' Cristo kyaah' Dio hi-
kaah- wa- hi- cha- hi-, hi- jmeë-
he- ga- jyoh' he- hee' dsëy', ni- hi-
hnøø' lih- lä-jë- he- ga- cha-, jëëh'
lä-koo- he- ja- ba' laa' dio kyaay'
he- jmeey' lä-ja-. ⁶ Ta- kwa- hnäh'
jwë' mi-gaa- dsa- hnäh' kyaah'
lä-jë- juu' he- sa- jmää' ta'. Kih'
he- hliih' na- gwa' ya-jëë' dsë'
Dio kyaah' hi- chaah-. ⁷ He- ja-
ta- jmeë- hnäh' ko-jøh' kyaah' hi-
jmeë- lä-ja-.

⁸ Jää' ma' tääh' hnäh' jee'
na-hoo-, pero na' ma-tääh' hnäh'
jee' jnä' wa'je- kih' Dsa-jøøh' jnän'.
He- ja- hnøø' go'taah' hnäh' lä-lle'
kih' hi- na-jnäa' kih' wa'je-. ⁹ Jëëh',
he- tøøh' jne' lä- jøø- Jmi-lle'

Na-jngii', he- ja- na- jmeë' llu'
dsë- jne', jmeë- he- dsa-toohn'
kwee- hi- jmeë- hlëëh' jne' ju'dsoo'
jmah'. ¹⁰ Hnøø' jmeeh' hnäh'
lä-jë- he- tih- dsë' Dsa-jøøh' jnän'.
¹¹ Ta- jmeë- hnäh' lä- jmeë' hi-
tääh' jee' na-hoo-. Ni- miih-
sa- jmää' lä-jë- he- jmeey' ja-.

Hnøø' mi-jnääh' hnäh' kiyh', kih'
he- tääyh' jwë' hliih'. ¹² Jëëh' la'
o-hih' lä-jë- he- jmeë- dsa- jee'
na-hmäa', lä-jiih' gwa' lä-heeh' jne'
hlëëhn' lä-koh' jmeey-. ¹³ Lä-jë-
he- dsa- lä-jnä' kyaah' wa'je-, jee'
ja- dsa-jñih'. Jëëh' wa'je- mi-jnäa-
lä-jë-. ¹⁴ He- ja- ga-jäh' lä-la-:
Hne- hi- na-gwii-, ñe- hñaaah'.
Chaah' hñaaah' jee' kih' hi- na-juu',
Cristo choo' wa'je- kyah'.

¹⁵ Leeh- hnäh', ha- lä- jmeeh-
hnäh'. Ta- wa- taah- hnäh'. Hnøø'
go'taah' hnäh' kyaah' cha- miih-
huu' dsë- llu' ba'. ¹⁶ Kye- da' hnäh'
kwaat-, na' lä-cha- jmi'. Jëëh',
lä-jë- jmi' ba' cha- he- hliih'. ¹⁷ Ta-
wa- taah- hnäh', hnøø' lä-ngëëh'
hnäh' ha- lä- hnøø' Dsa-jøøh' jnän'.
¹⁸ Ta- mi-hee' hnäh' hñaaah' kyaah'
jmih' mi-jëh' ma-ää-. He- jää' jne'
jmeen' wa- he- cha- he- ba' ja-.
Wa- na-kah' tuh-hoh' hnäh' kyaah'
Jmi-lle' Na-jngii' ba'. ¹⁹ Ja- klëëh'
hnäh' dsa-kyaah' hnäh' kyaah'
salmo, kyaah' su' kih' Dio, kyaah'
lä-jë- su' he- kwa- jmi-lle'. Ja-
häh- hnäh' kih' Dsa-jøøh' jnän' hi-
ja- kwah- hnäh' ti'hmaah' kiyh'
lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'. ²⁰ Lä-jë-
jiih-, kih' lä-jë- ba', ja- kwah- hnäh'
ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän',
ta-la- kih' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän'.

Jmeë- biu' jmeë' jne' he' kih' dsa-

²¹ Ja- jmeeh- hnäh' he' kih'
dsa-kyaah' hnäh' lä-llu' he- gah-
hnäh' Dio.

²² Hnäh' dsa-më' hi- chaah-
dsa-ñuuh' kyaah', ja- jmeeh-

hnäh' he' kih' dsa-ñuuḥ- kyaah' hnäh', lä'koo- jmeeh- hnäh' kih' Dsa-jøøḥ' jnän'. ²³Jëéh', dsa-ñuuḥ- ba' kye- né' kih' dsa-më' kyaä', ja-ba' lä'koo- kye- Cristo né' kih' dsa- kyaay' hi- ga-lääy', hi- laa' kwaat- gwah- kiyh'. ²⁴He-ja-, ja-ba' lä'koo- ga-tëë' gwah- jmeey' he' kih' Cristo, ja-ba' lä-ja- ka-läh', ga-tëë' jmee' dsa-më' he' kih' dsa-ñuuḥ- kyaä'.

²⁵Hnäh' dsa-ñuuḥ- hi- chaa- dsa-më' kyaä', ja- jmeeh- hnäh' hnaah- hnäh' dsa-më' kyaah' hnäh', ja-ba' lä'koo- hnää' Cristo gwah- kih', lä-jiih' ga-ngëëy' hñiiy' ga-juuy' kwaat- kih' gwah-. ²⁶Lä-jwë' ja- ga-jä' na-jngii' gwah-, ga-gyiyh' he- ma' soh' kyaah' jmi- hi' kyaah' juu' kih' Dio. ²⁷Mah' wa'ra- ga-lloo' jmi' ja-, kih' hñii' bih' mi-jnääy- gwah- he- la' na'hñaah', he- sa' soh', ni- sa' jnä' ma-gyuh-, ni- he- ga' jyoh' he- la' lä-ja-. Na-jngii' go-te' ba' gwah- ja-, mo'so' cha- ga-dso'kye' kih'. ²⁸Ja-ba' lä-ja- dsa-ñuuḥ- hi- chaa- dsa-më' kyaä', jmee' bii' lä-hnäy' mëy', ja-ba' lä'koo- hnääy' hñiiy'. He- hnääy' mëy', he- hnääy' hñii' bih' ja-. ²⁹Sa- chaa- ni- jaa- hi- sa- hnää' hñii', lä-jëë- ba' hää- hñii'. Hi- ja- ba' lä-ja- høø- Cristo gwah- kih'. ³⁰Jëéh' na-ku- na-chaḥ' jne' kyaayh', laa' jne' lä'koo- jmi-ngo' kiyh', lä-llu' he- ma-laa' jne' koo- ba' kyaayh'. ³¹Kih' he-ja- ba' beë- dsa-ñuuḥ- cho'jmiy- mah' dsa-gyay' kyaah' mëy', leey' jaa- ba' jee' lä-uuy'. ³²Juuḥ- la' juu' he- na-hmäa' la-. Pero ja- he- hlëehn' kih' dsa- jmi-gyuu-, he- hlëehn' kih' Cristo kyaah' gwah- kiyh' ba'. ³³He-ja- jwahn-, jmee- bii' kih' lä-jaa- lä-jaa- dsa-ñuuḥ- lä-hnäy' dsa-më' kyaay' hi- lä-ja- dsa-më' hi- chaa- dsa-ñuuḥ- kyaä', hnøø' jmeey' he' kih' dsa-ñuuḥ- kyaay'.

6

¹Hnäh' hi- laa' chih-, wa' nuuh' hnäh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah'. Lä-ja- ba' sooh- kyah' hnäh', hi- laa' kyaä' Dsa-jøøḥ' jnän'. ²He- la- to-në' mada- he- ja' ko-jøḥ' kyaah' he- la' kwa- Dio kih' hi- mi-te': "Wa' nuuh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah', ³mah' chaah- hne-llu' hi- lä- ma-ngoo' ja-ba' chaah- jmi' gyuu' la-."

⁴Hnäh' hi- chaa- joo', ta- ta- ta- haah- hnäh' gyuu- kyaah' ga-ngëë' jwëë', ha- ga- che- ga-ya-jëë' dsëy'. Jee' dsa-kwaay-, hnøø' kwëëh' hnäh' nuuh- lä-lle' kih' mah' lä-tëëy' jmeey' lä- hnøø' Dsa-jøøḥ' jnän'.

⁵Hih' hnäh' hi- jmee- ta' kih' dsa-, ja- jmee- hnäh' he' kih' dsa-juu' ta'. Ta- jmee- hnäh' chaah- hnäh' kyaayh', ni- ta- mi-gaa' hnih', hnøø' gah- hnih' ba'. Jmee' hnäh' kwaat- lä'koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo. ⁶Lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' jmee' hnäh' he' kih' dsa-juu' ta' lä'koo- hnøø' Dio. Hi- ja- ma-la- ta-ko-jiih' tääyh' jëëy-, lä'koo- jmee- hi- hnøø' jä' llu' kyaah' dsa-. Jmee' da' hnäh' huud'së-, la' lä'koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo ba'. ⁷Kyaah' koo- nëë' ba' huud'së- jmee' hnäh' ta' kiyh', lä'koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Dsa-jøøḥ' jnän', ja' kih' dsa- jmi-gyuu-. ⁸Jëéh' ñeh' ba' hnäh', mi'hmaah' ba' Dio kih' lä-jëë- dsa- ha- koh' te' ta' llu' he- ma-jmeey'. Sa' cha- he- jmee' che' jmeey' ta' kih' dsa- o che' la' ta' kih' hñiiy'.

⁹Ja-ba' lä-ja- jmee' hnäh' kyaah' hi- jmee- ta' kyah' hnäh'. Ta- ta- ta- haah' hnih'. Ñeh' ba' hnäh', he' ba' hi- gya' gyuuḥ' laa' juu' hi- jmee- ta' kyah' hnäh' hi- laay' juu' hnäh' ka-läh'. Jëéh', koo- ba' laa' dsa- cha-nëy'.

Cha- ba' he- kyaah' teen' kyaah' hi-sa-llu'

10 Ta- jyoh' ko-taa-, jwëehn- hnäh' øøhn', kwa' hnäh' be' kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo. Jëeh' cha-miih- be' cha-kiyh'. 11 Jmääh' hnäh' ta' lä-jë- he- kwa- Dio he- kyaah' lääh' hnäh' hñaaah'. Lä-ja- ba' tääh' hnäh' tee' kyaah' lä-jë- may' kih' hi-sa-llu'. 12 Sa- la' juu' tee' jne' kyaah' dsa- jmi-gyuu-, la' juu' kyaah' lä-jë- jmi-llë' hliih' hi-kye- na-ku- na-ngii' ta' jmi-gyuu- hliih' la-. Chaa- hi- mäh', lä- ga-të' hi- jøøh'. Lä-kye- jmi-llë' hliih' hi- ga-nää' gyuu' tee' jne' kyaah' ka-läh'. 13 He-ja- jmee' bii' jmääh' hnäh' ta' lä-jë- he- kwa- Dio, mah' tee' hnäh' kyaah' hi- he'. Lä-jë- he- kwëeh- Dio hnäh' la' lä-koo- he- chooh- hløø' hi- tääh' jee' hñii- mah' lääh' hnäh' hñaaah' wa-ra- ga-lloo' jmi- hliih' ja-. Hi- ma-la- ma-tee' hnäh', ma-lëh- hnäh' kih' lä-jë-. 14 He-ja- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' ju-dsoo'. He- ja- na- la' lä-koo- loo- he- na-hñuu- tuh- hløø'. Hi- lä-ja- hnøø' jmee' hnäh' he- llu' jmäh' mah' lä-ja- lääh' hnäh' hñaaah', lä- jmee' hløø' hi- tääh' jee' hñii- na-lää- bih' ñe'. 15 Hi- hnøø' ma-na'lluuh' hnäh' tää' kwah' hnäh' ju'hmëe' he- jmee- hii' ti' jnän'. He- ja- na- la' lä-koo- he- hä- mii- ti' jne'. 16 Hi- jee' lä-jë-, hnøø' dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio mah' leh- hnäh' kih' hi-sa-llu' wa-ra- ga-jmee' jwiih' kyah' hnäh'. He- ja- na- la' lä-koo- he- jmee' hløø' hi- hii- ñe' he- lääy- hñiiy' kih' lä-jë- flech he- na-hih- je- he- te- dsa- jee' cha- hñii-. 17 Hi- dsooh' hoh' hnäh' ma-lää' ba' Dio hnäh'. Lä-ja- laah' hnäh' lä-koo- laa' hløø' hi- hä' mi' kyaah' lle'. Hi- chooh' hnäh' ñe' tuuh' juuh- kih' Jmi-llë' Na-jngii'. He- ja- na- la' juu' kih'

Dio. 18 Lä-jë- jiih- hnøø' chuuh' hnäh' kyaah' Dio, ngii' hnäh' kiyh' lä- hnøø' Jmi-llë' Na-jngii'. Wa- na-nëh' hnäh', ta- tu' hnäh' he- ngiih' hnäh' kih' lä-jë- hi- laa' kyaa' Dio.

19 Hi- ngii' hnäh' kin- mah' kway' juu' he- hlëehn' hi- ni- sa- jä- lä-gohn- wa-ra- ga-të' jee' kwan' ju'hmëe' kih' Jesús he- ma- na-hmäa'. 20 Ga-chee' Dio jnä' mah' kwan' juu' kiyh'. He-ja- ba' na- hään' neh' ñe'. He-ja- ngii' hnäh' kin- mah' ja- tuu- dsën- hlëehn' lä-koo- lle' kih'.

21 Tiquico laa' jaa- øøh' jne' hi- hnaan- cha- miih-. Lä- ma-jmee' ja-ba' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Hi- he' jmee' juu' kyah' hnäh' ha- lä-la' kin- hi- ha- lä-ngën- kyaah' ta' kin-. 22 Kih' he-ja- ba' na-, chee' jnih' ta- na- kyah' hnäh' mah' lä-ñeh' hnäh' ha- lä- dsa-ngëe' jnääh' hi- lä-ja- kway' be' kyah' hnäh'.

23 Ngii'n' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngii'n' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' jmee' hii' ti' dsë' lä-jë- øøh' jne' hi- tääh' jee' na-, wa' jmee' hnäay' øøyh' hi- wa' jmee' dsoo' dsëy' kih' Dio. 24 Wa' mi-jää' Dio lä-jë- hi- sa- hwaah- he- hnäay' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Wa' la' lä-ja-.

Filipenses

Juu' la- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Filipo

1 Jnä' Paa' kyaah' Timotä jmee' jnääh' ta' kih' Jesucristo, siin- kyah' hnäh' hi- na- jngëe' hi- tääh' jwii- Filipo, kih' he- ma- laah' hnäh' koo- kyaah' Jesús. Hi- siin- he- la- lä- kye- kih' hi- kye- në' hi- kyaah' lä- jëe' hi- na- hñaa' kwa- be' jee' na- . 2 Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiiin' kih' Jesucristo Dsa- joooh' jnän', wa' kway' lä- jëe' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ga' kwa' Paa' ti' hmaah' kih' Dio

3 Kwan- ti' hmaah' kih' Dio kyaan-, koo- hä' koo- hä' lä- ma- dsooh- dsen- hnäh'. 4 Lä- jëe' jiih- lä- ma' hlëehn' kyaah' Dio, chaa- ba' jnä' llu' jee' ngiiin' kih' lä- jëe- hnäh', 5 jëeh- lä- ma' ga- lөөh' hnäh' kwah- hnäh' be' kin- jee' kwan- ju' hmëe' lä- jiih' na' sa- ma- hwaah' hnäh'. 6 Ma- ba' jnä' lä- koo- jmee- Dio kyah' hnäh'. Hñii' bih' ga- lөөy' jääy- hnäh' hi- lä- ja- ngoo' ba' jääy- hnäh' lä- jiih' hñaa- ta' he- jmeey' kih' lä- jaa- lä- jaa- hnäh' wa- ra- ga- tē' jee' jäh' Jesucristo. 7 Sooh- he- kan- o- jöh- dsē- lä- ja- kyah' hnäh', jëeh', hnaan- hnäh' cha- miih-. Ma- ke- hñän' neh- ñe' o chehn' nē- ta' mah' noon' nē' kih' ju' hmëe', ma- ra- he- mi- jää' ba' Dio jne' ko- jöh'. 8 Ñe- ba' Dio he- hnaan- hnäh' cha- miih-, ja- ba' lä- koo- hnää' Jesucristo hnäh'.

9 Lä- la- ngiiin' kih' Dio kyah' hnäh'. Hnoon' hnaah- hnäh' ooh' hnäh' cha- ga- miih-, hi- hnoon' lä- cha- ga' hñdsē- llu' kyah' hnäh' hi- hnoon' lä- ngëeh' hnäh' cha- ga- miih-. 10 Ma- ja- ba' lä- ñeh'

hnäh' hee- na- he- llu' ga' kyah' hnäh' kih' jee' lä- jëe-. Lä- jwë' ja- leeh' hnäh' na- jngëe', mo- so- cha- ga' he- na- bñäh' hnäh' ni- miih- wa- ra- ga- tē' jee' jäh' Cristo. 11 He- lä- ja-, lä- cha- na- ku' na- ngii' ta' llu' he- jmeeh' hnäh', ta- la- kih' Jesucristo mah' wa' la' juuh- kih' Dio hi- lä- ja- hä' dsa- cha- miih- kiyh'.

*Ga' jmeeh' Paa' juu' ha- lä- la' kih'
hñiiy'*

12 Hnoon' lä- ñeh' hnäh' oohn-, kwaan- kih' lä- jëe- wii' he- ga- ngëen-, ga- jñee' cha- ga- miih- ju' hmëe'. 13 Lä- ja- lä- jëe- hlөө' hi- tääh' nē- ta' la-, ma- ñe- bih' hñän' neh- ñe' kwaan- kih' Cristo. Hi- ga- lä- jëe- ba' hi- tääh' jee' la- ma- nuu' bih'. 14 Jwëe' ooh' jne' ga- tēeyh' be' ta- la- kih' Dsa- joooh' jnän', lä- llu' he- ga- nuuy' he- hñän' neh- ñe'. He- ja- tuu- dsëy' cha- ga- miih- hlëeyh- dsa- juu' kih' Dio, mo- so- goyh- na'.

15 Ma- ra- ju' dsoo', wii' dsē' ko- llaa' dsa- hi- ga- nää' kwa- juu' kih' Cristo, hi- hnöoy' llay' hñii-. Pero hi- jñah' hi- kwa- juu', koo- nëe' ba' la' hñdsē- kiyh'. 16 Hiih' koo- nää' dsa- he', kwa- juu' kih' Cristo, pero ta- juu' bih'. He- hnooyh- hñii' ba' ja-. Hi- hnooh- gyih' ha- lä- jee' lä- wii' kin- he- hñän' neh- ñe' la-, hñdsē- kih' bih' ja-. 17 Pero hi- jñah' he', kwa- juu' kih' Cristo kih' he- hnäy' dsa-. Ma- ñe- bih' hñän' neh- ñe' mah' noon' nē' kih' ju' hmëe'. 18 Pero sa- cha- he- jmee', cher' mah' llu' hñdsē- kiyh' o cher' mah' sa' llu'. He- kwa- dsa- juu' kih' Cristo, he- ja- ba' jmee- chaan- llu'.

Hi- lä- ma- ngoo' ja- ba' chaan- llu', 19 jëeh' ma- ba' jnä' lä- jëe' ba' ya- hii' llu'. Lää' ba' jnä' kyaah' he- ngiih' hnäh' kin- kih' Dio hi- kyaah' be' kih' Jmi- lle' kih'

Jesucristo. ²⁰ Ma⁻cha⁻ ba⁻ o⁻joh⁻ dsē⁻ kin⁻ hi⁻ sa⁻ jān⁻ kyaah⁻ o⁻ hih⁻. Ma⁻ra⁻ ta⁻ he⁻ jmeē⁻ dsa⁻ juuh⁻ kih⁻. Cristo ta⁻ la⁻ kih⁻ jnā⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻ jmeē⁻ cher⁻mah⁻ chaa⁻ ga⁻ jnā⁻ o ma⁻ na⁻ juun⁻. ²¹ Cher⁻mah⁻ chaa⁻ ga⁻ jnā⁻, Cristo ba⁻ kyaah⁻ jnā⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻ juun⁻, ma⁻ lih⁻ ba⁻ jnā⁻ ja⁻. ²² Cher⁻mah⁻ ngoo⁻ ga⁻ chaan⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, lā⁻ cha⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ ta⁻ llu⁻ he⁻ jmeen⁻. Sa⁻ man⁻ he⁻ koo⁻ jee⁻ lā⁻ to⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻. ²³ Koo⁻ jee⁻ ba⁻ hāān⁻ kih⁻ he⁻ ja⁻. Hnoo⁻ ga⁻ jnā⁻ he⁻ juun⁻ ba⁻ mah⁻ na⁻ gyan⁻ kyaah⁻ Cristo. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ llu⁻ he⁻ ja⁻ kin⁻. ²⁴ Pero lā⁻ jmāā⁻ ga⁻ kyah⁻ hnāh⁻, cher⁻mah⁻ chaa⁻ ga⁻ jnā⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. ²⁵ Lā⁻ la⁻ gwa⁻ huū⁻ dsē⁻ kin⁻, man⁻ he⁻ chaa⁻ ga⁻ jnā⁻ miih⁻ jmi⁻, he⁻ gyan⁻ kyaah⁻ hnāh⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Lā⁻ ja⁻ go⁻ nāā⁻ hnāh⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ dsoo⁻ hoh⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ hi⁻ ja⁻ ba⁻ lā⁻ ja⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kyaah⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻. ²⁶ He⁻ ja⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ lloon⁻ ka⁻ lāh⁻ jee⁻ tāāh⁻ hnāh⁻, lā⁻ chaah⁻ hnāh⁻ llu⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo, wa⁻ ra⁻ ga⁻ jēēh⁻ jnā⁻.

²⁷ Kih⁻ jee⁻ lā⁻ jē⁻, jmeē⁻ bii⁻ go⁻ taah⁻ hnāh⁻ kwee⁻ lā⁻ hnōō⁻ kih⁻ ju⁻ hmēē⁻ kih⁻ Cristo. Cher⁻mah⁻ ngoon⁻ na⁻ jēēn⁻ hnāh⁻, o cher⁻mah⁻ sa⁻ ngoon⁻, pero ma⁻ ra⁻ he⁻ hnoon⁻ tēēhn⁻ juu⁻ kyah⁻ hnāh⁻ che⁻ lā⁻ ma⁻ tāāh⁻ ba⁻ hnāh⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ koo⁻ nēē⁻ ba⁻ huū⁻ dsē⁻, hi⁻ hnoon⁻ nuun⁻ ka⁻ lāh⁻ che⁻ lā⁻ ma⁻ kwah⁻ ba⁻ hnāh⁻ be⁻ kō⁻ joh⁻ jee⁻ jñeeh⁻ hnāh⁻ ju⁻ hmēē⁻ he⁻ jmeē⁻ jne⁻ dsoo⁻. ²⁸ Ta⁻ wa⁻ gah⁻ hnāh⁻ ni⁻ miih⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ hōōh⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Lā⁻ jwē⁻ ja⁻ lā⁻ jnā⁻ he⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ heey⁻. Pero kyah⁻ hnāh⁻ lā⁻ jnā⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ lāā⁻ ba⁻ hnāh⁻. Dio ba⁻ he⁻ hi⁻ jmeē⁻ lā⁻ ja⁻. ²⁹ Jēēh⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo, he⁻ ga⁻ na⁻ jwē⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻

kiyh⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ jēēh⁻ hnāh⁻ he⁻ wi⁻ kwaat⁻ kiyh⁻ ka⁻ lāh⁻. ³⁰ He⁻ ja⁻ jēēh⁻ hnāh⁻ wi⁻, ja⁻ ba⁻ lā⁻ koo⁻ wi⁻ ga⁻ jēēn⁻ lā⁻ ma⁻ gyan⁻ kyaah⁻ hnāh⁻. Hi⁻ na⁻ nuuh⁻ hnāh⁻ he⁻ ngoo⁻ ba⁻ jēēn⁻ wi⁻.

2

Cristo ga⁻ jmāā⁻ hñi⁻ mäh⁻ go⁻ te⁻

¹ Cher⁻mah⁻ ju⁻ dsoo⁻ ma⁻ hñah⁻ hnāh⁻ miih⁻ be⁻ kih⁻ Cristo lā⁻ llu⁻ he⁻ ma⁻ laah⁻ hnāh⁻ koo⁻ kyaayh⁻, hi⁻ cher⁻mah⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kih⁻ he⁻ hnāy⁻ hnāh⁻, hi⁻ cher⁻mah⁻ tih⁻ hoh⁻ hnāh⁻ he⁻ kye⁻h⁻ hnāh⁻ jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻, hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻ lā⁻ ñih⁻ hoh⁻ hnāh⁻ hi⁻ joh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kyaah⁻ oōh⁻ jne⁻, ² cher⁻mah⁻ lā⁻ ja⁻ la⁻ kyah⁻ hnāh⁻ oōhn⁻, ja⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ jēē⁻ dsēn⁻ go⁻ te⁻. Hnoon⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ koo⁻ nēē⁻ ba⁻ huū⁻ dsē⁻ jee⁻ lā⁻ jēē⁻ hnāh⁻, hi⁻ lā⁻ hii⁻ nē⁻ ba⁻ wa⁻ hnaah⁻ hnāh⁻ dsa⁻ kyaah⁻ hnāh⁻, hi⁻ wa⁻ la⁻ koo⁻ ba⁻ huū⁻ dsē⁻ kyah⁻ hnāh⁻ jee⁻ hnaah⁻ hnāh⁻ Dio. ³ Ta⁻ jmeē⁻ hnāh⁻ lā⁻ tih⁻ hoh⁻ hnāh⁻ hñaa⁻, ni⁻ ta⁻ jmāā⁻ hnāh⁻ hñaa⁻ kaah⁻. Lla⁻ he⁻ ja⁻, jmāā⁻ hnāh⁻ hñaa⁻ lā⁻ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ mäh⁻ ba⁻. Jmeē⁻ hnāh⁻ kwaat⁻ kyeē⁻ ga⁻ oōh⁻ hnāh⁻ lā⁻ kōh⁻ ga⁻ hñaa⁻ hnāh⁻. ⁴ Lā⁻ ja⁻ hnōōh⁻ hnāh⁻ he⁻ llu⁻ kih⁻ dsa⁻ kyaah⁻ hnāh⁻, ja⁻ ma⁻ la⁻ kyah⁻ hñaa⁻ hnāh⁻.

⁵ Wa⁻ la⁻ huū⁻ dsē⁻ kyah⁻ hnāh⁻, ja⁻ ba⁻ lā⁻ koo⁻ la⁻ huū⁻ dsē⁻ kih⁻ Cristo Jesús. ⁶ Kwee⁻ go⁻ te⁻ ba⁻ laay⁻ kyaah⁻ Dio, pero sa⁻ ga⁻ jmeey⁻ bii⁻ ma⁻ leey⁻ kwee⁻ kyaayh⁻. ⁷ Ga⁻ jmāāy⁻ hñi⁻ mäh⁻, jay⁻ lā⁻ koo⁻ jaa⁻ moz⁻ ba⁻. Ga⁻ lā⁻ chaay⁻ lā⁻ koo⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻. ⁸ Lā⁻ ma⁻ ga⁻ ngēy⁻ laay⁻ dsa⁻, ga⁻ jmāāy⁻ hñi⁻ mäh⁻ go⁻ te⁻, lā⁻ jiih⁻ ga⁻ heeyh⁻ juuy⁻, ma⁻ ke⁻ la⁻ o⁻ hih⁻ he⁻ ga⁻ juuy⁻ dsōh⁻ hma⁻ cru⁻. ⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ chaah⁻ Dio ta⁻ gyuu⁻, ga⁻ llaay⁻ jōoyh⁻

go-te~. Hi+ ga-kwëëyh+ koo- jmi-
he- llu+ ga- lä-koh+ ga- kih+ jee-
lä-jëë+. ¹⁰ Mah+ ga- lä-jëë+ ba- dsa-
juuh+ jne+ wa-ra- ga-nuuy+ jmi- kih+
Jesús. Lä-ja- jmee+ hi- tääh+ gyuah+
kyaah+ hi- tääh+ hwa+ ka-läh+. ¹¹ Hi-
ga- lä-jëë+ ba- jah+ : "Jesucristo ba-
laa+ Dsa-jøøh+ jnän", lä-ja- jmeey+
juuh- kih+ Dio hi- laa+ Täa+ jnän`.

*Laa+ jne+ lä-koo- wa-je- he- choo-
kih+ dsa-*

¹² Øøhn+ hi- hnaan+, chaan-
llu+ kyaah+ hnäh+, jëeh+ ga-jmeeh+
ba- hnäh+ he+ kin+ lä- ma+ tøøhn+
ko-jøh+ jee+ na-. Hi+ na+ he-
gyan+ lä- ga-të+ la-, he-ja- na-
jwëëhn~ hnäh+, jmee+ hnäh+ he-
cha-ga-miuh- lä-koh+ lle+ kyaah+
hnäh+ kih+ he- ma-laah+ hnäh+. Hi-
lä-ja- hnøø+ wa- gah+ hnih+. ¹³ Dio
ba- jmee+ jä+ tuh+ hoh+ hnäh+ jmeeh+
hnäh+ lä- hnøøy+ hñiiy+ hi- kway+
be+ kyaah+ hnäh+ mah+ kwëeh+ hoh+
hnäh+ jmeeh+ he- jäh+.

¹⁴ Ta+ ti-choo- hnäh+ juu+. Ja-
mi-teh+ hnäh+ to-kë+ ba+ kih+ lä-jëë+
he- jmeeh- hnäh+. ¹⁵ Mah+ leeh+
hnäh+ na-jngëë+ hi+ mo+so+ cha-
ga- he- na-bääh+ hnäh+ ni+ miuh-.
Leeh+ hnäh+ joø+ Dio hi- mo+so+
cha- dso+kye- kih+ jee+ kih+ dsa-
hi- na-hee+ dsë+. Jee+ kih+ hi-
hñaa- dsë+ he+, leeh+ hnäh+ lä-koo-
cha-nuuh+ hi- chaa+ gyuah+ hi- choo-
wa-je- lä-kaa- jmi+ gyuu+, ¹⁶ lä-llu+
he- kwah- hnäh+ juu+ he- jmee+
chaa- dsa-. Hi+ lä-ja- lä-chaan- llu+
wa-ra- ga-të+ jee+ jäh+ Cristo. Jëeh+
ma-ja- lä-jnä+ he- jmää+ ba+ ta+ kin+,
ja- koo- ga-jmeen+ ta+ ta-jmah+. ¹⁷ Hi-
cher-mah+ ga-jngiuh+ dsa-
kin+, sa+ cha- he- jmee+. Jëeh+
ma-ngëë+ ba+ ma-dsoo+ hoh+ hnäh+
kih+ Dio hi- ga-ngëeh+ hnäh+ hñaa+
mah+ jmeeh+ hnäh+ ta+ he+ kiyh+. Hi-
cher-mah+ ga-juun+ jee+ kwan+ be+
kyaah+ hnäh+, ja-ga- ma-hñaa- he-
kwëëhn+ Dio. Heh+ lä-ja- chaa- ba-

jnë+ llu+, hi+ jëë- ba+ dsen+ kwaat-
kyaah+ hnäh+. ¹⁸ Hi- lä-ja- hnoon+
jmeeh+ hnäh+ ka-läh+, wa+ chaah-
hnäh+ llu+, wa+ jëë- hoh+ hnäh+
ko-jøh+ kyaah+ jnä+.

Timotä kyaah+ Epafrodito

¹⁹ Wa+ jëen+ ha- lä- jäh+ Jesús
Dsa-jøøh+ jnän, na+ ga+ hnoon+
cheen- Timotä dsa-jëëy- hnäh+,
mah+ lä-chaan- llu+ ka-läh+
lä-hmëë+ wa-ra- ga-tëëhn+ juu+
kyaah+ hnäh+. ²⁰ Sa+ chaa- ga- jñah+
hi- kye- koo- ba- huuh+ dsë- lä-koo-
jnä+. Jaa- hi- he+ ba- lle+ dsë+
hnäh+ cha-miuh-. ²¹ Lä-jëë+ ga-
jñah+ hnooyh- ma-la+ he- hnøøy+
hñii+ bih+, sa+ hnooyh- he- hnøø+
Cristo Jesús. ²² Ma-ñeh+ ba- hnäh+
ma-ya-hëë+ Timotä llu+ kyaah+ ta+
kih+. Lä-koo- jaa- hi- kwa+ be+ kih+
jmi-, lä-ja- jmeey+ kyaah+ jnä+ jee+
kwa+ jnääh+ juu+ kih+ Jesús. ²³ He-ja-
to- chah+ wa-ra- ga- lä-man+ ha- lä-
jä+ juu+ kin+, ja+ ga+ cheen- Timotä
kyaah+ hnäh+, laan+. ²⁴ Kyen+ o-jøh+
dsë- kih+ Dsa-jøøh+ jnän, chah+ ba-
nñn+ ka-läh+ jee+ tääh+ hnäh+.

²⁵ Hi+ jmee+ bii+ cheen- øøh+ jne+
Epafrodito kyaah+ hnäh+ ka-läh+.
He+ ba+ hi- na- ga-cheeh+ hnäh+
mah+ jmeey+ be+ kin+. He-ja-
ga-jmee+ jnääh+ ta+ ko-jøh+ kyaayh+.
Peer+ ga-kwa+ jnääh+ be+ lä-jiuh+ jee+
le+. ²⁶ Pero hnøø+ gyih+ dsa-jëëy-
hnäh+, jëeh+ jmeey- cha-miuh-
huuh+ dsë- kyaah+ hnäh+, kih+ he-
ma-nuuh- hnäh+ dsaayh+. ²⁷ Ma-ra-
ju-dsoo+ ba+ dsaayh+, miuh- ga+ sa-
ga-juuy+. Pero ga-lä-ñih+ dsë+ Dio
kiyh+. Hi+ ja+ ma-la+ kih+ hi- he+
ga-lä-ñih+ dsëy+. Ga-lä-ñih+ dsëy+ ki-
jnä+ ka-läh+ jee+ ma-hlaay+. Meeh-
dsen+ cha-ga-miuh- wa-ra- jäh+ kih+
ga-juuy+. ²⁸ He-ja- jmee+ bii+ kin-
chee- jnih+ ka-läh+ dsa-jëëy- hnäh+.
Hi+ wa-ra- ga-jëeh+ hnih+, lä-chaah-
hnäh+ llu+. Hi+ jnä+ ka-läh+ mo+so-
lä-meeh- dsen+. ²⁹ Heeh+ hnäh+

lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh[˘] hnäh[˘] lä⁻ hnøø[˘]
Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘]. Hi⁻ wa[˘] lä⁻ hnaah⁻
hnäh[˘] lä⁻jëë⁻ hi⁻ jmee⁻ ta[˘] lä⁻koø⁻
jmee⁻ øøh[˘] jne[˘] he[˘]. ³⁰ Miih⁻ ga⁻
ga⁻juuy[˘] jee⁻ jmeey⁻ ta[˘] kih[˘] Cristo.
Ga⁻ hii⁻ goo⁻ kiyh[˘] he⁻ ga⁻jmeey[˘] be[˘]
kin⁻ lla⁻ hnäh[˘] kih[˘] he⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ he⁻
ma⁻ jmeeh[˘] hnäh[˘] hñaah[˘] hnäh[˘].

3

*Ga⁻jmeey[˘] Paa[˘] ta[˘] koø⁻ lä⁻koø⁻
ma⁻laay[˘] jää[˘]*

¹ He⁻ ja⁻ øøhn[˘], wa⁻ jëë⁻ hoh[˘]
hnäh[˘] ta⁻la⁻ kih[˘] Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘].
Sa⁻ dsa⁻lä⁻ dsëh⁻ dsën⁻ he⁻ siin⁻
ka⁻läh[˘], ja⁻ ba⁻ he⁻ ma⁻siin⁻ jää[˘],
jëëh[˘] he⁻ llu⁻ kyah[˘] hnäh[˘] ba⁻ ja⁻.
² Leeh⁻ hnäh[˘] kyaah[˘] hi⁻ jmee⁻ he⁻
hlih[˘], hi⁻ jmee⁻ lä⁻koø⁻ dsii⁻ hää[˘]
, jäyh[˘], jmee⁻ bi⁻ jmi⁻ngo[˘]
kih[˘] dsa⁻ñuuh⁻. ³ Jne⁻ ba⁻ he⁻
hi⁻ ma⁻laa⁻ kwaat⁻ hi⁻ ga⁻wih[˘]
jmi⁻ngo[˘] kih[˘], jne⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ jmee⁻
ta⁻he⁻ kih[˘] Dio kyaah[˘] koø⁻ nëë⁻ ba⁻
huu⁻dsë⁻. Jne⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ chaa⁻ llu⁻
kih[˘] he⁻ ma⁻laa⁻ jne⁻ koø⁻ kyaah[˘]
Cristo Jesús. ¿He⁻la⁻ kyë⁻ ga⁻ jne⁻
o⁻jøh⁻ dsë⁻ jnän[˘] hñaan[˘] hi⁻ laa⁻
jmi⁻ngo[˘]? ⁴ Le⁻ ba⁻ kan⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻
kih[˘] hñiin⁻ wa⁻ra⁻ jäh[˘] kih[˘] hnoon[˘].
Hi⁻ cher⁻mah⁻ chaa⁻ hi⁻ kye⁻ o⁻jøh⁻
dsë⁻ kih[˘] ta⁻ he⁻ ma⁻ jmeey[˘], jnä⁻ ba⁻
cha⁻ kin⁻ cha⁻ ga⁻miih⁻ lä⁻koø⁻ ga⁻
kih[˘] hi⁻ he⁻. ⁵ Jëëh[˘], ma⁻ ga⁻ hyan⁻
jñaa⁻ jmi⁻, ga⁻ wih[˘] jmi⁻ngo[˘] kin⁻.
Hi⁻ laan⁻ sa⁻ju⁻ kih[˘] Israel, hi⁻ laan⁻
ja⁻ ba⁻ sa⁻ju⁻ kih[˘] Benjamín joo[˘].
Hi⁻ laan⁻ ma⁻ra⁻ dsa⁻ hebreo, jëëh[˘]
hebreo ba⁻ ma⁻ laa⁻ maa⁻ kyaan⁻ tää⁻
kyaan⁻. Hi⁻ ma⁻ laan⁻ jaa⁻ fariseo
hi⁻ ma⁻ høø⁻ ley⁻ kih[˘] Moisé. ⁶ He⁻ ja⁻
ga⁻ kwaan⁻ hñiin⁻ he⁻ ma⁻ jmeehn⁻
dsa⁻ kya⁻ Dio. Ma⁻ mi⁻ten⁻ ley⁻ mah⁻
ma⁻ jän⁻ llu⁻ kyaah[˘] Dio, ni⁻ miih⁻
sa⁻ ma⁻ na⁻ bää⁻ñh⁻ dsoo⁻ ma⁻ laan⁻.

⁷ Pero lä⁻ jëë⁻ he⁻ ma⁻ kyen⁻ o⁻jøh⁻
dsë⁻ kih[˘] ja⁻, ga⁻ jmeen⁻ kwaat⁻
mo⁻so⁻ jmää⁻ he⁻ ja⁻ kin⁻, mah⁻

ngoon⁻ kyaah[˘] Cristo ba⁻. ⁸ Hi⁻
ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻ lä⁻ jëë⁻ ba⁻
he⁻ cha⁻, ga⁻ jmeen⁻ kwaat⁻ sa⁻
jmää⁻ ni⁻ miih⁻. Pero he⁻ kyuun⁻
Cristo Jesús Dsa⁻jøøh[˘] jnän[˘], he⁻
ja⁻ ba⁻ kyë⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ kin⁻.
He⁻ ja⁻ ga⁻ jmeen⁻ ta⁻ koø⁻ lä⁻ jëë⁻
go⁻te⁻ ba⁻, kih[˘] he⁻ hnaa⁻ jnih⁻.
Ga⁻ jmeen⁻ kwaat⁻ la⁻ lä⁻koø⁻ hløø⁻
jmah⁻ ba⁻, mah⁻ ngoon⁻ kyaah[˘]
Cristo. ⁹ Hnoon⁻ jän⁻ go⁻te⁻ ko⁻jøh⁻
kyaayh⁻. Mo⁻so⁻ hnoohn⁻ ha⁻
lä⁻ jee⁻ jän⁻ llu⁻ kyaah[˘] he⁻ høøn⁻
ley⁻ ma⁻gyuh⁻. He⁻ jmeen⁻ dsoo⁻
dsën⁻ kih[˘] Cristo, he⁻ ja⁻ ba⁻ jän⁻
llu⁻. He⁻ ja⁻ ja⁻ ta⁻la⁻ kih[˘] Dio,
lä⁻ llu⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁻ dsoo⁻ dsë⁻
jne⁻ kiyh[˘]. ¹⁰ Hi⁻ hnoon⁻ lä⁻ kyuun⁻
Cristo cha⁻ ga⁻ miih⁻, hnoon⁻ ngën⁻
kyaah[˘] lä⁻ jëë⁻ be[˘] kiyh[˘], ja⁻ ba⁻ be[˘]
he⁻ kyaah[˘] ga⁻ lä⁻ jiiyh⁻ ja⁻. Hi⁻
hnoon⁻ jëën⁻ wii⁻ lä⁻koø⁻ ga⁻ jëë⁻
Cristo, lä⁻ jiih⁻ le⁻ kin⁻ lä⁻koø⁻
ga⁻ la⁻ kih[˘] he⁻ ga⁻ juuy[˘] kwaat⁻
kih[˘] dso⁻kye⁻ jnän[˘], ¹¹ mah⁻ lä⁻ ja⁻
tëën⁻ jmeen⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ llu⁻ jmah⁻
lä⁻koø⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ jiih⁻ jee⁻ kih[˘]
hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁻.

Ga⁻kwa⁻ Paa[˘] be[˘] lä⁻ jiih⁻ jee⁻ le⁻

¹² Ja⁻ he⁻ jwahn⁻ he⁻ ma⁻la⁻
ga⁻ juh⁻, ni⁻ he⁻ ma⁻ laan⁻ lluy⁻
go⁻te⁻. Pero ngoo⁻ ba⁻ jnä⁻ ta⁻
cha⁻ nē⁻ kwan⁻ be[˘], ha⁻ ga⁻ che⁻
lloo⁻ koø⁻ jmi⁻ leen⁻ lä⁻koø⁻ hyoh⁻
dsë⁻ Cristo Jesús hi⁻ ga⁻ tëëh⁻ jnä⁻.
¹³ Øøhn⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻ tëëñ⁻ he⁻
ja⁻. Pero he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.
mo⁻so⁻ mi⁻ dsoohn⁻ dsën⁻ lä⁻ jëë⁻
he⁻ ma⁻ ngëë⁻, mah⁻ kwan⁻ be[˘]
lä⁻ jiih⁻ tëëñ⁻ he⁻ cha⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻ ga⁻.
¹⁴ Ngoo⁻ ba⁻ jnä⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻ kwan⁻
be[˘] lä⁻ jiih⁻ tëëñ⁻ he⁻ lle⁻ kih[˘] hyohn⁻
he⁻ cha⁻ gyuu⁻. Kih[˘] he⁻ ja⁻ ba⁻
ga⁻ tëëh⁻ Dio jnä⁻ ta⁻ la⁻ kih[˘] Cristo
Jesús.

¹⁵ Lä⁻ jëë⁻ jne⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ koø⁻
hweh⁻, hnøø⁻ dsa⁻ toohn⁻ kyaah[˘]
koø⁻ ba⁻ huu⁻dsë⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ koø⁻

hũũdsē he jmeen. Hi chermah' chaa' ko-llaā' hnāh' hī sa' la' lā'ja' hũũdsē kih', Dio ba' jmee' lā'ngēēy' na' lā' la'. ¹⁶ Pero hnøø' dsa'tooh' jne' koo' hweh' kyaah' juu' he' ma-mi-tēē' jne'.

¹⁷ Øøhn', jmee' hnāh' ja-ba' lā'koo' jmee' jnā'. Hi' kye' hnāh' nē' jmee' hnāh' ja-ba' lā'koo' jmee' dsa-kyaah' jnāāh'. ¹⁸ Ja' koo' hā' ma'jwēēhn' hnāh', jwēē' dsa-ga'nāā' jwē' hliih'. Hi' koo' ka-lāh' jwēēhn' hnāh', lā' ma-ga'nāā' ba' dsa' jmee' ta' koo' juu' he' ga'juu' Cristo dsoh' hma-cru'. He-ja' meeh' dsēn', lā'jiih' tuu' jmi' mi' nēn' kih' he' jmeey' lā'ja'. ¹⁹ Kyaah' dso'jwi' ba' dsa'nāāy'. He' kuh'hīh' bih' laa' dio kyaay'. Tih' dsēy' lā'jē' he' la' o'hīh'. Kyey' hũũdsē kih' ma'la' he' cha' jmi'gyũũ' lā' ba'. ²⁰ Pero jnā' jne', gyũũh' ba' na'jnāā' jne' jee' ya'hēē' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān' hī' jøøn' lāā' jne'. ²¹ Cha-be' kiyh' he' kyaah' le' jmeey' hih' kih' ga-lā'jē' he' cha'. Hi' kyaah' ja-ba' be' ja' mi-siyy' jmi'ngo' he' kye' jne' jmi'gyũũ' lā' mah'lee' jne' jøøh' lā'koo' laay' hñiyy'.

4

Wa' chaa' jne' llu' ga-lā'jē' jmi' ta'la' kih' Dsa-jøøh' jnān'

¹ Peer' hnaan' hnāh' øøhn', hnoon' na'jēēn' hnāh' hī' jmee' jēē' dsēn'. Jēēh' he' ga'heeh' hnāh' kih' Jesús, he' ja' ba' la' lā'koo' jñeen'. He-ja' jwēēhn' hnāh', øøhn' hī' hnaan', ja-go-taah' hnāh' koo' hweh' lā'llu' he' ma-laah' hnāh' koo' kyaah' Dsa-jøøh' jnān'.

² Chuun' cha-miīh' kyaah' Evodia hī' kyaah' Sintique ka-lāh', wa' hii' koo' ba' dsēy' lā' hnøø' Dsa-jøøh' jnān'. ³ Hi' ngiin' kyah' hne' hī' jmee' ta' ko-jøh' kyaah'

jnā', mah' kwah' be' kih' lā'uu' øøh' jne' he'. Jēēh', cha' cha-miīh' ta' he' ga'jmee' dsa-mē' he' ko-jøh' kyaah' jnā' jee' ga'kwa' jnāāh' ju'hmēē'. Hi' lā'ja' ga'jmee' ka-lāh' Clemente kyaah' lā'jēē' ga' jñah' hī' kwa' be' kin'. Lā'jēē' hī' he' na-siī' jmi' kih' nē' je' jee' na-siī' jmi' kih' lā'jēē' hī' na'jnāā' kih' Dio.

⁴ Wa' chaa' hnāh' llu' ga-lā'jē' jmi' ta'la' kih' Dsa-jøøh' jnān'. Jwahn' ka-lāh': Wa' chaa' hnāh' llu'. ⁵ Mi-jnāā' hnāh' kih' lā'jēē' dsa' he' llu' hoh' hnāh', jēēh' ngoo' ga'loo' jmi' jāh' Jesús. ⁶ Ni' miīh' ta' kwēēh' hnāh' hñaa' hũũdsē, Hnøø' ngi' hnāh' kyah' hnāh' kih' Dio ba'. Hlēēh' hnāh' Dio ha' lā' hnooh' hnāh', chu' hnāh' kyaayh' cher'mah' ha' lā' la' kyah' hnāh' hī' kwa' hnāh' ti'hmaah' kiyh'. ⁷ Hi' Dio jmee' hii' ti' kyah' hnāh' hī' ni' sa' lā'ngēēh' hnāh' ha' koh' jiih' jmeey'. Kyaah' lā'ja', mo'so' jeh' hoh' hnāh' hī' jā' koo' hweh' hũũdsē kyah' hnāh', ta'la' kih' he' ma-laah' hnāh' koo' kyaah' Cristo Jesús.

⁸ Ta' jyoh' ko-taa' jwēēhn' hnāh' øøhn', kye' hnāh' hũũdsē kih' he' la' ba': kih' he' la' dsoo', kih' lā'jē' he' jmāā', lā'jē' he' llu', lā'jē' he' na'jngi', lā'jē' he' tih' dsē' jne', lā'jē' he' hii' juu' kih'. Kye' hnāh' hũũdsē kih' lā'jē' he' la' he' ga'tēē' jne' jmeen' juuh' kih'. ⁹ Ja' høøh' hnāh' he' ma'heehn' hnāh', he' ma-mi-tēēh' hnāh' kin', he' ma-nuuh' hnāh' kin', hī' he' ma-jēēh' hnāh' jmeen'. Hñi' Dio hī' jmee' hii' ti' jnān', hī' he' na' kyaah' hnāh'.

Ga'tih' dsē' Paa' kih' he' ga'hyoyh' kuu'

¹⁰ Peer' jēē' dsēn' ta'la' kih' Dsa-jøøh' jnān', na' he' ma'kwah' hnāh' be' kin' ka-lāh' lā'hmēē'. Ma' ba' jnā' he' ma'lle' hoh' jnā',

pero he- sa- ga-kwa- ja- ba- kyah-
 hnäh- he- ma- jmeeh- hnäh- be-
 kin-. ¹¹ Ja- kih- he- lla- kyaan-
 he- ma- jwëëhn- hnäh- lä- na- .
 Ma- lä- tēen- kwan- be- kih- hñiin- .
 Chaa- ba- jnä- llu- kih- wa- he- cha-
 he- he- dsa- ngëen- . ¹² Ma- kyuu-
 ba- jnä- hee- ja- he- tä- ñeen- hi-
 lä- koo- ma- cha- cha- miih- kin- .
 Ma- lä- tēen- kwan- be- kih- hñiin-
 he- chaan- llu- kih- wa- he- cha-
 he- he- dsa- ngëen- , lä- ma- kyohn-
 hi- lä- koo- ma- na- kēn- . Kwee-
 ba- jmee- lä- ma- dsa- chaa- kin- , o
 lä- koo- ma- sa- cha- go- te- . ¹³ Kih-
 ga- lä- jē- ba- lihn- lla- dsëen- kyaah-
 be- kih- Cristo- hi- ngē- kyaah- jnä- .

¹⁴ Pero ma- ra- he- ga- jmeeh-
 ba- hnäh- llu- , ga- kwah- hnäh-
 he- hnoon- lä- ma- ga- jëen- wii- .
¹⁵ Ñeh- ba- hnäh- ha- lä- ga- la- lä-
 ma- to- në- , lä- ma- ya- hëen- hwa-
 Macedonia ma- na- kwan- ju- hmëe- .
 Ni- koo- gwah- sa- ga- jmeey- be-
 kin- , ma- la- hnäh- ba- ga- jmeeh-
 hnäh- ko- jöh- kyaah- jnä- , cha-
 he- ga- kwah- hnäh- hi- cha- he-
 ga- hñah- hnäh- ka- läh- . ¹⁶ Ja-
 koo- hä- ga- cheeh- hnäh- lä- jē-
 he- ma- jmee- bii- kin- lä- ma-
 gyan- jwii- Tesalónica. ¹⁷ Hi- ja-
 he- koo- jöön- he- hyohn- kyah-
 hnäh- . He- hnoohn- ha- lä- jee-
 lä- jnä- cha- ga- miih- ta- llu- kyah-
 hnäh- cha- né- Dio. ¹⁸ Ma- ngëe-
 ma- hyohn- ha- koh- te- he- lle- kih-
 hyohn- , lä- jiih- ma- ngëe- ga- , na-
 he- ma- tēehn- kuu- he- ma- cheeh-
 hnäh- kyaah- Epafrodito. He- na-
 hii- mi- jwii- kih- Dio, he- na- ba-
 heeyh- , hi- he- na- ba- tih- dsëy- .
¹⁹ Dio kyaan- kwa- ka- läh- he-
 jmee- bii- kyah- hnäh- , jëeh- cha-
 ba- lä- jē- gyuu- he- sa- lla- jih- koh-
 he- hñah- jne- kih- Cristo- Jesús.
²⁰ Lä- jē- joh- jmi- cha- wa- la- juuh-
 kih- Dio- hi- laa- Täa- jnän- . Wa- la-
 lä- ja- .

²¹ Jmee- Dio- kih- lä- jëe- hi-

na- jngëe- hi- laa- koo- kyaah-
 Cristo- Jesús. Hi- lä- jëe- ööh- jne-
 hi- tääh- kyaah- jnä- la- , jmeey- Dio-
 kyah- hnäh- . ²² Hi- ga- lä- jëe- ba-
 dsa- hi- na- jngëe- jmee- Dio- kyah-
 hnäh- ka- läh- . Hi- cha- ga- miih-
 lle- dsëy- hnäh- lä- jëe- hi- tääh-
 cha- neh- kih- César. ²³ Wa- mi- jää-
 Jesucristo
 Dsa- jööh- jnän- lä- jëe- hnäh- . Wa-
 la- lä- ja- .

Colosenses Juu' la- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Colosas

¹ Jnäh' Paa' laan' apóstol kyaah' Jesucristo lä' hyoh- dsē' Dio. Kyaah' Timotä ooh' jne' siin- kyah' hnäh', ² hi- tääh' jwii- Colosas. Laah' hnäh' na-jngēē' hi- mi-teh' ba' hnäh', kih' he- ma' laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo. He- ja- ngiin' kih' Dio hi- laa' Tääh' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa- joooh' jnän', wa' kway' lä- jē- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ga'kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio
³ Lä- jē- jiih- ma' ngii' jnääh' kyah' hnäh', kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio, Jmii- Dsa- joooh' jnän' Jesucristo. ⁴ Jēeh' ma- tēeh' jnääh' juu' he- ma- dsoo' hoh' hnäh' kih' Cristo Jesús hi- hnaah- hnäh' lä- jēē- hi- na- jngēē'. ⁵ Jmeeh- hnäh' lä- ja-, jēeh' ma- cha- ba' o- jōh- dsē- kyah' hnäh' he- hñah- hnäh' heeh- he- hōō- Dio gyuuuh' jmi- gyuu-. Ga- nuuh- ba' hnäh' ha- lä- la' he- o- jōh- dsē- la- lä- ma' ga- heeh' hnäh' ju' dsoo', ja- ba' ju' hmēē' kih' Cristo. ⁶ Ga- lloo' juu' na- lä- ga- tē' jee' tääh' hnäh', ja- ba' lä- koo- ngoo' lä- kaa- lä- juh' jmi- gyuu-. Hi- lä- kaa- jee' dsa- kway' juu' na-, le' llu' kih' dsa- hi- lä- ja- ngoo' ba' ta- cha- nē', ja- ba' lä- koo- ga- la' kyah' hnäh' lä- ma' to- nē' ga- nuuh- hnäh' hi- ga- lä- ngēēh' hnäh' ha- koh' sa- llu' dsē' Dio kyaah' jne'. ⁷ Ga- lä- tēeh- ba' hnäh' juu' na-, lä- ma' ga- hlēeh' Epafra hnäh', ooh' jne' hi- hnää- jnääh', hi- jmeē- ta' ko- jōh' kyaah' jnääh' hi- mi- te' bih' lä- jē- ta' kih' Cristo, jee' kyah' hnäh' ka- läh'. ⁸ Hi- he' ga- jmeeh' juu' kyaah' jnääh'

' he- tääh' hnäh' hnaah- hnäh' ooh' kyaah' be' kih' Jmi- lle' Na- jngii'.

Ga- ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' ooh' jne'

⁹ He- ja- lä- ma' ga- tēeh' jnääh' juu' kyah' hnäh' sa- ma- ta' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio mah' wa' kwēēyh' hnäh' huud- dsē- llu' he- ja- gyuuuh', lä- jwē' ja- lä- neh' hnäh' kwee- ha- lä- hnōōy' hñiiy'. ¹⁰ Lä- ja- ngii' jnääh' kyah' hnäh' mah' go- taah' hnäh' lä- koo- lle' kih' hi- laa' kyaah' Dsa- joooh' jnän', hi- jmeeh' hnäh' tääh' ba' lä- jē- he- tih- dsēy'. Ma' ja- ga' jmeeh' hnäh' lä- jē- he- llu' jmah' hi- lä- kyuuh' hnäh' Dio cha- ga- miih- koo- hä' koo- hä'. ¹¹ Hi- wa' tēeh' hnäh' be' kih' Dsa- joooh' jnän' hi- cha- ga- lä- jē- be' kih' mah' kwēēh' hoh' hnäh' kih' lä- jē- he- dsa- ngēēh' hnäh' hi- lä- jōh- hoh' hnäh' cha- ga- miih- kyaah' dsa-. ¹² Hi- wa' jēē- hoh' hnäh' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Tääh' jnän' hi- ga- mi- lluu' jne' mah' hñah' jne' heen- jee' oo- ya- jwii' jee' jnä' wa- je- ko- jōh' kyaah' jee' lä- jēē- hi- na- jngēē'. ¹³ Jēeh', ga- lääy' jne' he- ma' tōōhn' jee' na- hoo- jee' ma' jmeē- hi- sa- llu' hih' jnän' hi- ga- taayh- jne' goo- Jooy' hi- hnääy' cha- miih- mah' hi- he' ba' jää' jne' lä- hih- kiyh'. ¹⁴ Ga- lääy' jne' ta- la- kih' Jooy' hi- ga- tuu- jma' kih'. Kyaah' he- ja- ga- kooy' dsēy' kih' dso' kye- jnän'.

Jaa- Cristo ba' laa' jōoh' kih' jee' lä- jēē-

¹⁵ Cristo laa' koo- heeh- kyaah' Dio hi- sa- tēē' jne' jēēn'. Jää' ba' ma- chaay-, he- ja- laay' to- nē' kih' he- ja- ga' ga- nōō'. ¹⁶ Ta- la- kih' Cristo ga- jmeē' Dio ga- lä- jē- go- te- he- cha-. Ga' jmeey' lä- jē- he- cha- gyuuuh' hwa', lä- jē- he- jnä' kyaah' he- sa- jnä'. Ga' jmäy' lä- jēē- nēē' dsa- ta' hi- mäh', hi- kaah'. Ko- jōh'

kyaah' Jooy', ga'jmeey' ga'la'je' ba' he' cha' hi' ga'la'je' ba' la' kih' Jooy' ka'lah'. ¹⁷ Ma'gya' bih' jaä', ja'ga' ga'la'la'je' he' cha' hi' kyaah' be' kiyh' ngoo' ba' na'jnä' ga'la'je' he' ga'jmeey'. ¹⁸ Hi' he' na' kye' ne' kih' gwah'. Hñii' bih' laay' to'ne' jee' kih' jee' la'jēē', hi' hñii' bih' hi' ga'la'jih' to'ne' jee' kih' hi' na'juu', mah' la'ja' leey' jøøh' kih' jee' la'jēē'. ¹⁹ Jēēh', ga'tih' ba' dsē' Dio he' laa' Cristo kwee' la'koō' laay' hñiiy'. ²⁰ Hi' ga'tih' ba' dsēy' he' ga'jēeyh' juu' he' ma'cha' gyuh' hwa'. Ga'mi'laay' go'te' he' ma' ää' jne' kiyh', ta'la' kih' Cristo hi' ga'tuu' jma' kih' dsøh' hma'cru' mah' la'ja' hii' tii' jnän' kyaah' Dio.

²¹ Jää' ma' laah' hnäh' la'koō' dsa' chaa' hñii', sa' ma' jwah' hnäh' kyaah' Dio. Jēēh', huud'sē' hlih' jmah' ba' ma' kyeh' hnäh', hi' he' hlih' jmah' ba' ma' jmeeh' hnäh'. Pero na' ma'jēeh' bih' juu' kyah' hnäh', ²² ta'la' kyaah' jmi'ngo' kih' Jesús. Ga'juuy' mah' mi'jnäy' hnäh' na'jngēēh' hnäh' cha'nēy', mo'so' cha' dso'kye' kyah' hnäh' hi' mo'so' cha' ga' he' na'bääh' hnäh' ni' miih'. ²³ Pero hnøø' lä' ma'dsoo' na' ba' hoh' hnäh' kih' Jesús hi' ta' wa' gaa' hoh' hnäh' o'jøh' dsē' he' kyeh' hnäh' kih' ju'hmēē' he' ma'nūh' hnäh', ja'ba' ju'hmēē' kih' Jesús he' kwa' dsa' lä'kaa' lä'juh' jmi'gyuh'. Hi' lä'ja' jnä' ka'lah' na'hñaa' kwan' ju'hmēē' na'.

Ga'kwa' Paa' juu' he' ma' na'hmää'jää'

²⁴ Chaa' ba' jnä' llu' kih' he' jēēn' wi' kyah' hnäh'. Hi' ngoo' ba' jnä' jēēn' wi' kyaah' jmi'ngo' kin' mah' lä'ja' hñaa' ha' koh' wi' he' jēē' Cristo kih' hi' laa' kyaay', jne' hi' laa' gwah' kiyh'. ²⁵ Hi' ga'hñaa' Dio jnä' mah' kwan'

be' kih' gwah'. Ga'jmeey' mada' he' mi'jnään' na'hñaa' lä'jēē' juu' kiyh' jee' kyah' hnäh'. ²⁶ Ma' na'hmää' ba' juu' ja' llo'joo'. Pero na' ma'mi'jnäy' juu' ja' kih' hi' na'jngēē' kyaay'. ²⁷ Kih' hi' he' ba' ga'tih' dsē' Dio mi'jnää' juu' he' ma' na'hmää'. Peer' jnaah' la' juu' ja' kih' lä'jēē' dsa' hi' sa' laa' judiu, he' jäh' lä'la': Cristo jmee' ko'jøh' kyaah' jne'. He'ja' na' kye' jne' o'jøh' dsē' dsa'tooh' jne' ya'jwii' kiyh'.

²⁸ He'ja' na' kwa' jnääh' juu' la' kih' lä'jēē' dsa'. Hlēēh' jnääh' hi' mi'tēē' jnääh' dsa', kyaah' cha'miuh' huud'sē' llu', mah'ngēē' jnih' kih' Dio lä'jaa' lä'jaay', lluyy' go'te', laay' koō' ba' kyaah' Cristo Jesús. ²⁹ He'ja' kwan' be' jmeen' ta'la', kyaah' be' he' kwa' Cristo. Ha' koh' be' sa' cha' kih' hi' kyah'jä' jnä'.

2

¹ Hnoon' lä'neh' hnäh' he' jmeen' ta'la', lä'jih' jee' le', he' llu' kyah' hnäh', hi' kih' lä'jēē' hi' tääh' Laodicea ka'lah' hi' lä'ja' kih' lä'jēē' hi' sa' ga' ma'jēē' jnä'. ² Lä'ja' jmeen' mah' wa' cha' cha'ga'miuh' be' kih' lä'jēē', hi' hnoon' wa' hnäy' øøyh' mah' wa' le' koō' ba' huud'sē' kih' jee' lä'jēē'. Hi' hnoon' wa' lä'ngēēy' na'hñaa' lä'jēē' mah' kwa' jwē' lä'kyuyh' he' ma' na'hmää' kih' Dio, hi' he' he' Cristo. ³ Jaa' hñii' bih' cha' huud'sē' llu' kiyh'. Jaa' hñii' bih' ngēēy' ga'la'je' go'te'. He'ja' ba' kyeē' jnän' cha'ga'miuh' pero na'hmää' ba' he'ja' ta'ko'jih' sa' ga' ma'heeh' jnih'. ⁴ Ma'jwēēhn' hnäh' lä'ja' mah' ni' jaa' sa' mi'gaa' hnäh' kyaah' juu' na'hñaa' ha' lä' jee' leeyh' hnäh'. ⁵ Ma'ke' sa' gyan' kyaah' hnäh' ko'jøh', ma'ra' he' lle' ba' dsēn' hnäh'. Peer'

chaan-llu¹ kih⁴ he⁻ ma⁻ nuun¹ tääh¹
hnäh¹ kwee⁻ kyaah¹ koo⁻ nëe¹ ba¹
huu¹ dsë⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ ngoo¹ ba¹ dsoo¹
hoh¹ hnäh¹ kih⁴ Cristo.

Juu¹ kih⁴ Cristo ba¹ jmää¹ jnän¹

⁶ Heh¹ lä⁻ ja⁻, ja⁻ ba¹ lä⁻ koo⁻
ga⁻ heeh¹ hnäh¹ kih⁴ Jesucristo
Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻
go⁻ nää¹ hnäh¹ kyaayh¹ ta⁻ cha⁻ në¹.
⁷ Hnøø¹ jäh¹ hnäh¹ koo⁻ hweh¹
kyaayh¹. Lä⁻ jwë¹ ja⁻, leeh¹
hnäh¹ lä⁻ koh⁻ chaah¹ hma⁻ he⁻
ma⁻ choqh⁻ jmoo¹. Lä⁻ ja⁻ lä⁻ cha⁻
be¹ kyah¹ hnäh¹ go⁻ nääh¹ hnäh¹
ta⁻ cha⁻ në¹ lä⁻ koh⁻ ga⁻ mi⁻ tēē⁻ dsa⁻
hnäh¹. Hi⁻ hnøø¹ kwah¹ hnäh¹
cha⁻ miih¹ ti⁻ hmaah¹ kih⁴ Dio.

⁸ Leeh¹ hnäh¹ mah¹ ni⁻ jaa⁻ sa⁻
mi⁻ gaa⁻ hnäh¹ kyaah¹ juu¹ kaah¹
lä⁻ koo⁻ gwa¹ huu¹ dsë⁻ kih⁴ dsa⁻. Sa⁻
jmää¹ ta⁻ juu¹ he⁻ ma⁻ tēē⁻ dsa⁻
hlēeh⁻ kih⁴ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻.
Sa⁻ gwa¹ kih⁴ Cristo juu¹ ja⁻.

⁹ Jēēh¹, ja⁻ ba¹ lä⁻ koo⁻ laa¹ hñii¹
Dio, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ laa¹ Cristo hi⁻
ga⁻ lēē⁻ ngo¹. ¹⁰ Hi⁻ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻
he⁻ cha⁻ kih⁴ Dio, la¹ kyah¹ hnäh¹
ka⁻ läh¹ kih⁴ he⁻ ma⁻ laah¹ hnäh¹
koo⁻ kyaah¹ Cristo hi⁻ kye⁻ në¹
kih⁴ jee¹ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ laa¹ ta⁻ juuh⁻
hi⁻ chaa⁻ gyuu⁻h¹. ¹¹ Hi⁻ kih⁴ he⁻
ma⁻ laah¹ hnäh¹ koo⁻ kyaayh¹,
he⁻ ja⁻ la¹ lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ wih¹
jmi⁻ ngo¹ kyah¹ hnäh¹. Pero sa⁻
la¹ lä⁻ koo⁻ tēē⁻ dsa⁻ jmee⁻. Cristo
ba¹ ga⁻ jñuu¹ he⁻ hliih¹ he⁻ ma⁻ hä⁻
tuh⁻ hoh¹ hnäh¹, he⁻ ja⁻ ma⁻ laah¹
hnäh¹ kwaan⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ wih¹
jmi⁻ ngo¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻ hnøøy¹
hñiiy¹. ¹² Hi⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻ saah¹ hnäh¹
jmii⁻, lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ haah¹ hnäh¹
kyaayh¹ hi⁻ ga⁻ lä⁻ jiih¹ hnäh¹ ka⁻ läh¹
kyaayh¹, lä⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ dsoo¹
hoh¹ hnäh¹ cha⁻ ba¹ be¹ kih⁴ Dio
he⁻ kyaah¹ ga⁻ mi⁻ jiiyh¹ Cristo jee¹
kih⁴ hi⁻ na⁻ juu¹. ¹³ Hi⁻ lä⁻ koo⁻
ma⁻ tääh¹ hnäh¹ na⁻ juuh¹ hnäh¹
kwaan⁻ kih⁴ dso⁻ kye⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻
na⁻ wih¹ jmi⁻ ngo¹ kyah¹ hnäh¹, Dio

ga⁻ mi⁻ jiih¹ hnäh¹ ko⁻ jøh¹ kyaah¹
Cristo. Ga⁻ kooy¹ dsëy¹ kih⁴ lä⁻ jē⁻
dso⁻ kye⁻ jnän¹. ¹⁴ Ga⁻ mi⁻ llaay⁻
go⁻ te⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ hñii⁻ jnän¹,
he⁻ ga⁻ hlääh⁻ jne¹ kih⁴ ley. Joh¹
dsoo¹ sa⁻ ma⁻ bääh⁻ jne¹. Pero Dio
ga⁻ jmee¹ ta⁻ koo¹ he⁻ ja⁻, lä⁻ koo⁻
he⁻ ga⁻ hooy¹ dsoh¹ hma⁻ cru⁻ ba¹.
¹⁵ Hi⁻ ga⁻ jmää¹ Dio ta⁻ koo¹ lä⁻ jēē⁻
hi⁻ laa¹ ta⁻ juuh⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuu⁻h¹,
ga⁻ mi⁻ kwayh¹ kih⁴ hi⁻ he⁻ cha⁻ në¹
lä⁻ jēē⁻. Ga⁻ liyh¹ ga⁻ lla⁻ dsëy⁻
kyaah¹ he⁻ ga⁻ juu¹ Cristo dsoh¹
hma⁻ cru⁻.

*Mo⁻ so⁻ jmää¹ jnän¹ nuuh⁻
ma⁻ gyuh⁻*

¹⁶ Kih⁴ he⁻ ja⁻ ba¹ na⁻, ni⁻ jaa⁻ sa⁻
wa⁻ kye⁻ kwaan⁻ ha⁻ lä⁻ kuh⁻ huh⁻
hnäh¹ ni⁻ kih⁴ he⁻ sa⁻ jmeeh⁻
hnäh¹ jmii⁻ he⁻ tēēy⁻ jmeey⁻ o sa⁻
jmeeh⁻ hnäh¹ juuh⁻ kih⁴ lä⁻ ma⁻
heeh¹ sih⁻ o kih⁴ jmii⁻ he⁻ tēēh⁻
dsa⁻ dsë⁻. ¹⁷ Lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ gyuh⁻
ja⁻, koo⁻ ga⁻ mi⁻ jnäā⁻ miih⁻ ha⁻
lä⁻ la¹ kih⁴ ju⁻ dsoo¹ he⁻ ja⁻ ga⁻ ja⁻.
Pero Cristo ba¹ he⁻ hi⁻ laa¹ ma⁻ ra⁻
ju⁻ dsoo¹ ja⁻. ¹⁸ Hi⁻ leh⁻ ba¹ hnäh¹
jñeeh¹ cher⁻ mah¹ mi⁻ teh⁻ hnäh¹
kih⁴ Cristo. He⁻ ja⁻ ta⁻ kwa⁻ hnäh¹
jwë¹ kih⁴ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jñuu⁻ he⁻ ja⁻
kyah¹ hnäh¹. Dsa⁻ he⁻, jmää¹ hñii¹
hwaā¹ pero he⁻ jmee⁻ bih¹ ja⁻ hi⁻
jmeey⁻ juuh⁻ kih⁴ ángele ka⁻ läh¹.
Hi⁻ jäyh¹ cha⁻ he⁻ ma⁻ jēēy⁻ he⁻
gwa¹ gyuu⁻h¹. Hi⁻ jmääy⁻ hñiiy⁻
jøøyh¹ kyaah¹ huu¹ dsë⁻ kih⁴ dsa⁻
ta⁻ jmah¹ ba¹. ¹⁹ Hi⁻ he⁻, sa⁻ laa⁻ koo⁻
kyaah¹ Cristo hi⁻ kye⁻ në¹ jnän¹.
Pero lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ jne¹ na⁻ ku⁻
na⁻ chah¹ jne¹ kyaah¹ Cristo, laa¹
jne¹ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ba¹. Lä⁻ jwë¹
ja⁻, tēē⁻ jne¹ be¹ he⁻ kwa⁻ Dio mah¹
dsa⁻ nøø¹ jne¹ ta⁻ cha⁻ në¹.

²⁰ He⁻ ma⁻ laah¹ hnäh¹ koo⁻
kyaah¹ Cristo, he⁻ ja⁻ la¹ lä⁻ koo⁻
he⁻ ga⁻ juuh¹ hnäh¹ ko⁻ jøh¹ kyaayh¹
mah¹ mo⁻ so⁻ na⁻ jnäā⁻ hnäh¹
kih⁴ nuuh⁻ ma⁻ gyuh⁻ he⁻ cha⁻

jmi'gyuu' la'. He-ja- mo'so' cha-
 he- kih' he- jmeeh' hnäh' he' kih'
 nuuh' ja-, ²¹ lä-koo- jäh' dsa-: "Ta-
 koo' he- na-, ta- kuh' he- na-,
 ta- sooh' he- na-." ²² He-lla- ba'
 lä-jë- he- ja- jee' koo'jmee- jne'.
 Hi- lä-jë- nuuh' ja-, he- ga-lla'
 dsa- jmi'gyuu' ba' ja- lä-koo- la'
 huud'së- kiyh'. ²³ Heh' nuuh' ja-
 dsoo' ba' mi-jnäa- lä-koo- he- kye-
 huud'së- llu'. Jëeh' kyaah' he- ja-
 jmee- dsa- lä-koo- he- hnaayh-
 Dio, hi- jmääy' hñii' hwaä' hi-
 heeyh- hñiiy' wii' ka-läh'. Pero
 ni- miuh- sa- jmää' jnän' nuuh' ja-
 mah' lää' jne' kih' he- hee' dsë'
 jmi-ngo' jnän'.

3

¹ Lä-llu' he- ma-lä-jüh' hnäh'
 kyaah' Cristo, he-ja- kye- hnäh'
 huud'së- kih' he- cha- jee' oo-
 ya-jwii', jee' gya' Cristo jwoo'
 ra-llu' kih' Dio. ² Wa' lle-
 hoh' hnäh' he- cha- gyuu' ba',
 mo-to- hnooh- ga' hnäh' he- cha-
 jmi'gyuu' la-. ³ Jëeh', ma-na-juu'
 ba' hnäh' kih' jmi'gyuu' la-
 hi- chaa- ba' hnäh' ko-jøh'
 kyaah' Cristo jee' gya' Dio ma-ke-
 na-hmäa' he- ja- jnän' jmi' na'.
⁴ Pero wa-ra- ga-lä-jnäa' Cristo hi-
 jmee- chaa- jne', ma-ja- lä-jnäa'
 jne' tø-jlëë- ñih' ko-jøh' kyaayh'.

*Wa' ben' lä-jë- he- hñiih' mah'
 dsa'nøø' kyaah' he- llu' ba'*

⁵ He-ja- tu' hnäh' lä-jë- he- hñiih'
 he- jmeeh- hnäh' jmi'gyuu' la-
 Hnäh' dsa- më- dsa-ñuu- ta- kaah-
 wa' hi- cha- hi-, ta- mi-sah' hnäh'
 hñaa', ta- jmee- hnäh' he- ngii-
 jmi-ngo' kyah' hnäh' ni- he- ga-
 jyoh' he- hee' hoh' hnäh'. Ta-
 hnooh- hnäh' leh' hnäh' lä-jë- he-
 ga- cha-. Jëeh' lä-koo- he- ja- ba'
 lää' dio kyaah' hnäh' cher'mah'
 jmeeh- hnäh' lä-ja-. ⁶ Kih' he-
 hñiih' na- gwa' ya-jëë' dsë' Dio
 kyaah' hi- chaa-. ⁷ Lä-jë- he-

na- ga-jmeeh' hnäh' lä-koh' ma'
 tääh' hnäh' jää'. ⁸ Pero na' mo-to-
 jmee- hnäh' lä-jë- he- la-: he-
 ya-jëë' hoh' hnäh', he- lleë' hnäh',
 he- hñaa- hoh' hnäh' kyaah' dsa-
 he- hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa-
 he- hlëeh' hnäh' juu' hñiih'. ⁹ Ta-
 juu' kih' dsa-kyaah' hnäh', jëeh'
 ma-jñuu' hnäh' kih' lä-jë- he- ma-
 jmeeh- hnäh' jää'. ¹⁰ Hi- ga-løøh'
 hnäh' jmeeh' he- llu' ba'. He-ja- la'
 lä-koo- he- ma-kyeh' hnäh' hmiih-
 hmëë'. Hi- ngoo' dsa-lä-hmëë'
 hnäh' koo- jmi' koo- jmi' kih'
 he- mi-tëë' hnäh' cha-ga-miih-
 mah' leeh' hnäh' lä-koo- lää' hi-
 ga-jmäa' jne'. ¹¹ Hih' hi- lää' koo-
 kyaah' Cristo sa- cha- he- jmee'
 cher'mah' laay' judiu, o sa- laay'
 judiu, cher'mah' ga-wih' jmi-ngo'
 kiyh' o sa- ga-wih', cher'mah' laay'
 jaa- hi- sa- kyuu- o jaa- hi- chaa-
 uu', cher'mah' na-hnëëy' jmeey' ta'
 kih' dsa- o cher'mah' sa- na-hnëëy'.
 Koo- ba' he- kyeë' kih' jee' lä-jë-.
 Cristo ba' he' hi- jøøh' kih' jee'
 lä-jëë-, hi- he' ba' hi- cheh' kyaah'
 jne'.

¹² He-ja- go-taah' hnäh' lä-koo-
 lle- kih' hi- na-lleeh' kyaa' Dio.
 Jëeh' ma-na-jngëë' jne' hi- hnäay'
 jne' cha-miih-. He-ja- wa- lä-ñih'
 hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh',
 wa' llu' hoh' hnäh' kyaayh', ta-
 jmää- hnäh' hñaa' kaah', jmee'
 hnäh' hwaah' kyaah' dsa-kyaah',
 hi- jmee' hnäh' jøh- hoh' hnäh'
 kyaayh'. ¹³ Kwëeh' hoh' hnäh'
 kih' dsa-kyaah' hnäh'. Cher'mah'
 chaa- jaa- hi- ga-hlääh- kyah'
 hnäh', kii' hnäh' hoh' kiyh'. Hi-
 jmee' hnäh' jøh- hoh' hnäh' kih'
 dsa-kyaah', ja- ba- lä-koo- ga-jmee'
 Jesús jøh- dsë' kyaah' jne'. ¹⁴ Koo-
 ba' he- kyeë' kih' jee' lä-jë-. He-
 hnaah' hnäh' øøh' hnäh'. Jëeh' he-
 hnäa' jne' øøhn' lä-tää- jne' jmeen'
 lä-jë- he- lle- kih'.

15 Kwa' hnäh' jwë' jmee' Dio hi' ti' jee' kih' lä'jēē' hnäh'. Jēeh' ga'tēeyh' hnäh' mah' go'taah' hnäh' hi' ti' kyah' hnäh' lä'llu' he' laah' hnäh' koo' ba' jee' lä'jēē' hnäh'. Hi' hnøø' kwah' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio. 16 Wa' jā' juu' kih' Cristo na-hñaa' lä'jēē' kyaah' hnäh'. Hi' kyaah' cha'miih' huu'dsē' llu', mi'tēē' hnäh' dsa'kyaah' hi' hlēēh' hnih' ka'läh'. Hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dsa'jøøh' jnän' jee' häh' hnäh' kiyh' kyaah' salmo, kyaah' himno, kyaah' su' he' kwa' jmi'llē'. 17 Hi' ga'lä'jē' ba' he' jmeeh' hnäh', cher'mah' la' kyaah' juu', cher'mah' jmeeh' hnäh' ta', jā' jmeeh' hnäh' lä'hih' kih' Jesús Dsa'jøøh' jnän' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio, ta'la' kiyh'.

Hnøø' dsa'tooh' jne' kwee-kyaah' øøh' jne'

18 Hnäh' dsa'mē' hi' chaa' dsa'nūuh' kyaah', jmeeh' hnäh' he' kiyh', lä'koo' hnøø' Dsa'jøøh' jnän'.

19 Hnäh' dsa'nūuh' hi' chaa' dsa'mē' kyaah', wa' lä'hnaah' hnäh' dsa'mē' kyaah' hnäh', ta' jmeeyh'.

20 Hnäh' hi' laa' chih', hnøø' nuuh' hnäh' mada' kih' maa' täa' kyaah' hnäh', jēeh' lä'ja' ba' tih' dsē' Dsa'jøøh' jnän'.

21 Hnäh' hi' laa' cho'jmii' chih', ta' jmeeh' hnäh' chih' kyaah' ga'ngēē' jwēē' mah' sa' lä'meeh' dsēy'.

22 Hnäh' hi' tääh' jmee' ta' kih' dsa', nuu' hnäh' lä'jē' mada' he' jmeey' kyah' hnäh'. Hi' jā' ma'la' ta'ko'jiih' tääyh' jēēy', lä'koo' jmee' hi' hnøø' jā' llu' kyaah' dsa'. Hnøø' kyeh' hnäh' koo' neē' ba' huu'dsē' hi' hnøø' gah' hnäh' Dio. 23 Ga'lä'jē' ba' he' jmeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'kaa' tuh'hoh' hnäh'. Lä'koo' he' jmeeh' hnäh' ta' kih' Dsa'jøøh' jnän', jā' ma'la'

kih' dsa' ta'jmah'. 24 Ma'ñeh' ba' hnäh' he' hñah' hnäh' heeh' hnäh' kih' Cristo Dsa'jøøh' jnän'. Jēeh' hi' he' mi'hmaah' kyah' hnäh' lä'llu' he' jmeeh' hnäh' ta'he'kiyh'. 25 Hi' kih' hi' jmee' ga' he' hlih', hyoyh' ka'läh' lä'koo' te' he' hlih' he' jmeey' ja'. Jēeh' sa' jēē' Dio hee' laa' dsa'.

4

1 Cher'mah' tääh' hi' jmee' ta' kyah' hnäh', jmee' hnäh' kiyh' lä'koo' lle' kih', ta' jmeeyh'. Jēeh', ma'ñeh' ba' hnäh', jā' ba' lä'ja' chaa' dsa' juu' hnäh' hi' gya'gyuuh' jmi'gyuuh'.

2 Ta' hwaa' hnäh' ngii' hnäh' kih' Dio. Ngii' hnäh' kiyh' tää' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kiyh'. 3 Ngii' hnäh' kyaah' jnääh' mah' nä' Dsa'jøøh' jnän' jwë' kwa' jnääh' juu' kiyh'. Mah' mi'jnää' jnääh' juu' kih' Cristo he' ma' na'hmäa' jāa'. Jēeh' kwaat' kih' juu' na' hää'n' neh'ñe' la'. 4 Ngii' hnäh' kih' Dio mah' kwan' juu' na'hñaa' lä'jēē' lä'koo' lle' kih'.

5 Hnøø' cha' huu'dsē' llu' kyah' hnäh' lä'ma'tääh' hnäh' kyaah' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Jesús. Hlēēh' hnih' na' lä'cha' jmi'. 6 Jee' llah' hnäh' juu' kyaayh', hlēēh' hnih' kyaah' juu' llu' jmah' ba' hi' kyaah' juu' he' toh' llu' kiyh'. Hi' hnøø' kyuuuh' hnäh' ha' lä'jēeh' hnäh' juu' kih' lä'jaa' lä'jaa'.

Ga'hih' Paa' juu' kih' dsa' kyaay'

7 Øøh' jne' Tíquico hi' hnää' jne', dsøø' dsa'jmeey' juu' kyah' hnäh' ha' lä'la' kin'. Ma'ra' he' mi'te' bih' kyaah' ta'kiyh' he' jmeey' ta' kih' Dsa'jøøh' jnän' ko'jøøh' kyaah' jnä'. 8 He'ja' chee' jnih' jee' tääh' hnäh' mah' nuuh' hnäh' ha' lä'tøøh' jnääh' jee' la', he' lä'ja' jēē' hoh' hnäh'. 9 Dsooy' kyaah' Onésimo, øøhn' hi' hnää' jne', hi' mi'te' kyaah' ta'kiyh'. Hi' laay'

dsa-gooh' hnäh'. Lã-uu' hi- he'
ngëe' juu' kyah' hnäh' lã-jë- ha- lã-
la' jee' la-.

¹⁰ Aristarco hi- hää' neh-ñe'
' ko-jøh' kyaah' jnä' jee' la-
jmeey- Dio kyah' hnäh' hi- lã-ja-
ka-läh' Marco hi- laa' jaa- ba'
ma-hyaa' ta-gyuu' kyaay' kyaah'
Bernabé. Ma-jwëehn' hnäh' jãä'
ha- lã- jmeeh' hnäh' wa-ra- ga-lloo'
Marco. He-ja- cher'mah' ga-llöoy'
jee' na-, ja- heh' hnih' llu'. ¹¹ Hi-
lã-ja- Jesús hi- chee- Justo, jmee-
Dio kyah' hnäh'. Lã-jëe' hi- he' laa'
judiu. Sa' chaa- ga' jñah' judiu jee'
kih' lã-jëe' hi- kwa- be' kin- jwë'
jee' chaa- jne' kih' Dio. Ta-la- kih'
hi- he', jmee- jëe- dsen-.

¹² Epafra hi- laa' dsa-gooh'
hnäh' jmee- Dio kyah' hnäh'. Hi-
jmeey- ta-he' kih' Cristo ka-läh'.
Lã-jë- jiih- kway- be' ngüy- kyah'
hnäh' mah' wa' cha- be' kyah'
hnäh' tää' hi- mah' ma-na'lluu'
hnäh' jmeeh' hnäh' lã-jë- he- tih-
dsë' Dio. ¹³ Jmeen- ju'dsoo' kiyh',
he- lle- dsëy' hnäh' cha-miuh-
hi- lã-kye- kih' øøh' jne' hi-
tääh' Laodicea, kyaah' hi- tääh'
Hierápoli. ¹⁴ Të-më- hi- chee-
Luca hi- hnää- jne', jmeey- Dio
kyah' hnäh' hi- lã-ja- jmee- Dema
ka-läh'.

¹⁵ Hi- jmee' hnäh' Dio kih' øøh'
jne' hi- tääh' Laodicea hi- kih'
Ninfa ka-läh', kyaah' lã-jëe- øøh'
jne' hi- dsa-ñee- cha'neh- kiyh'.

¹⁶ Ma-ngëe' ma-heh- hnäh' juu'
he- ma-siin' kyah' hnäh' la-, ta-
jmeey- hnäh' hñaa- hoh', ja- cheeh-
ka-läh' juu' la- kih' øøh' jne' hi-
tääh' Laodicea mah' hëy' ka-läh'
jee' oo-. Hi- lã-ja- hëh' hnäh' he-
ma-siin' kiyh' wa-ra- ga-cheeyh-
ta- kyah' hnäh'. ¹⁷ Hi- chiih'
Arquipo wa' kway' be' mi-tey'
ta' he- ma-na-hñaa' jmeey' kih'
Dsa-jøøh' jnän'.

¹⁸ Jnä' Paa' ma-siin' miuh- jee'
ga-dsaa' juu' la- kyaah' goon-.
Dsooh- hoh' hnäh' jnä' hään'
neh-ñe'. Wa' mi-jää' Dio lã-jëe-
hnäh'. Wa' la' lã-ja-.

1 Tesalonicenses

He-la-to-né-je-he- ga-sii Paa' kih' øøh' jne' hi-chaa- Tesalónica

¹ Jnää' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Timotä siin- kih' gwah- jwii- Tesalónica, hnäh' hi- tääh' kyaah' Tää' jnän' hi- kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ngiiin' kiyh' wa' kway' he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ga'kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

² Dsooh- ba' dsé- jnääh' kyah' hnäh' lä-jé- jiih- wa'ra- ga-ngii- jnääh' kih' Dio, he- ja- kwa- jnääh' ti'hmaah' kiyh'. ³ Sa- dsa-gaa' dsé- jnääh' kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän'. Ja- koo- nëe' ta' llu' ma-jmeeh' hnäh' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', hi- mi-teh- ba' hnäh' ta' kyah' hnäh' kih' he- hnaah- hnih' cha-miih-. Hi- kwëeh- ba' hoh' hnäh' kih' he- kyeh' hnäh' o-jøh- dsé- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ⁴ Jëeh', laah' hnäh' øøhn' hi- hnää' Dio cha-miih- hi- ñe- ba' jnääh' he- ga-lleeh- Dio hnäh'. ⁵ Lä- ma' ga-ngëe' jnääh' ju'hmëe' kyah' hnäh', ja' kyaah' ma-la- juu' ta'jmah'. Ja' kyaah' cha-miih- be' kih' Jmi-llé' Na-jngii' ba' ja-. Sa- cha- ma'kye' jnääh' jyoh' huudse-. Juu' na- la' ma-ra- ju'dsoo' jmah' ba'. Hi- ma-ñeh' ba' hnäh' ha- lä- ga-jmee' jnääh' jee- tääh' hnäh', kih' he- hnää' jnääh' hnäh'.

⁶ He-ja- ga-jmeeh' hnäh' ja-ba' lä-koo- jmee- jnääh' hi- lä-koo- ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän'. Jëeh', ma' ga-heeh' hnäh' juu' kiyh', chaa- ba' hnäh' llu' ga-jmee' Jmi-llé' Na-jngii', ma-ke- ga-jëeh' hnäh' cha-miih- he- wii'. ⁷ Heh' he- jmeeh' hnäh' lä-ja-, ga-nuu' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Macedonia

hi- hwa' Acaya. He-ja- ja' dsëy' ga-jmeey' ja-ba' lä-koo- jmeeh- hnäh'. ⁸ Kwaat- kyah' hnäh' ga-lloo' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän' lä-kaa- hwa' Macedonia hi- Acaya. Hi- ga-lä-cha- juu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio lä-kaa- jee' jyoh' jwii-. He-ja- mo-so- jmee- ga' bii' jmeeh' jnääh' juu' kiyh' ha- lä- ga-jmeeh' hnäh'. ⁹ Lä-jëe- ba' dsa- hlëeh' ha- lä- ga-heeh' hnäh' jnääh' lä- ma' ga-lla-nøø' jnääh' jee- tääh' hnäh', hi- ha- lä- ga-beeh- hnäh' dio hi- na-laa- kaa- dsa- hi- ha- lä- jmeeh' hnäh' ta'he' kih' hi- laa' ma-ra- Dio jiih-. ¹⁰ Hi- hlëeyh- he- lle- hoh' hnäh' he- jah' jooy' ka-läh' gyuuh' jmi-gyuu-. Jëeh' Dio ga-mi-jiih' Jesús jee' kih' hi- na-juu' mah' jooy' he' lää' jne' kih' lli-wii' he- na' ga' ja'.

2

*Ha- lä- ga-jmee' Paa' jwii-
Tesalónica*

¹ Øøhn', ma-ñeh' ba' hnäh', sa- na-hee' ta' he- ga-jmee' jnääh' lä- ma' na-nøø' jnääh' jee- tääh' hnäh'. ² Hi- ma-ñeh' ba' hnäh' ha- lä- ga-lä-hääh' dsa- jnääh', ga'kwa' dsa- kyaah' jnääh' jwii- Filipo. Pero Dio kyaah' jnääh' he-ja- ga-tuu- dsé- jnääh' ga'kwa' jnääh' ju'hmëe' kiyh' jee' jwii- kyah' hnäh' ma-ke- ga-tee' ga-jëe' dsa- kyaah' jnääh'. ³ Sa- na-hee' juu' he- ga'kwa' jnääh', ni- ja- kyaah' huudse- hliih'. Hi- ni- sa- ga-mi-gaan' hnäh'. ⁴ Ga-jëe' ba' Dio jmaa' jnääh' jmee' jnääh' ta' kiyh', he-ja- hlëeh' jnääh' lä-koo- lle- kyaah' jnääh' hi- na-hñaah' kwa- ju'hmëe' kiyh'. Hi- ja- he- hnøøh' jnääh' ha- lä- jee' tih' dsé' dsa- kyaah' jnääh' kyaah' juu' he- kwa' jnääh'. He- hnøøh' jnääh' ha- lä- jee' tih' dsé' Dio hi- kyuuh- ha- lä- la' huudse- jnän'. ⁵ Ñeh' ba' hnäh' sa- ga-hlëeh' jnääh' kyaah' juu' na'hñaah' lä-jwë' jee'

ga⁻lëëhn⁺ hnäh⁺ ni⁺ sa⁺ ga⁻hnøøh⁺ jnääh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ leh⁻ jnääh⁺ kuu⁺. Dio ba⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺. ⁶ Sa⁻ hnøøh⁺ jnääh⁺ jmää⁻ dsa⁻ jnääh⁺ kaah⁺. Sa⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻ ni⁺ he⁻ jmee⁺ jñah⁺. Kih⁺ he⁻ laa⁺ jnääh⁺ apóstole kyaa⁺ Cristo, cha⁻ ba⁻ jwë⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁻ ma⁻ jmee⁺ jnääh⁺ mada⁻ kyah⁺ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ lä⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh⁺. ⁷ Pero ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ jøh⁻ dsë⁻ jnääh⁺ ba⁻, lä⁻koo⁻ jøh⁻ dsë⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻ jee⁻ mi⁻kwaay⁻ gyuu⁻ kyaay⁻. ⁸ Ga⁻lä⁻hnää⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻. He⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻jmää⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ koo⁻ ma⁻ dsa⁻ka⁻ jnääh⁺ ju⁻hmëë⁺ kih⁺ Dio ta⁻jmah⁺. Ga⁻lla⁻ dsë⁻ jnääh⁺ ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ be⁻ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻jiih⁺ ma⁻ ngëë⁻ jnääh⁺ hñaa⁻ jnääh⁺ juu⁺ jnääh⁺ kwaat⁻ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ hnää⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻. ⁹ Øøhn⁺, ¿Che⁻ sa⁻ dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ ta⁻, mah⁺ ga⁻lä⁻cha⁻ he⁻ ga⁻kih⁺ jnääh⁺? Lä⁻jmii⁻ lä⁻hwë⁻ ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ ta⁻, jëëh⁺ sa⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ ma⁻ lla⁻kyaan⁻ hnäh⁺ jmii⁻ ta⁻ko⁻jiih⁺ ga⁻kwa⁻ jnääh⁺ juu⁺ kih⁺ Dio.

¹⁰ Ma⁻ñeh⁺ ba⁻ hnäh⁺ hi⁻ ñe⁻ ba⁻ Dio ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ jee⁻ tääh⁺ hnäh⁺ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús. Ma⁻laa⁺ jnääh⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁻. Ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻ na⁻bääh⁻ jnääh⁺ ni⁻ miih⁻. ¹¹ Ma⁻ñeh⁺ ba⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë⁺ jnääh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺. Ga⁻kwa⁻ jnääh⁺ be⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ga⁻chaah⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmeë⁺ jaa⁻ dsa⁻ kyaah⁺ gyuu⁻ kyaay⁻. ¹² Hi⁻ ga⁻hlëëh⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ hnøø⁻ Dio hi⁻ ga⁻tëeh⁻ hnäh⁺ mah⁺ lä⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ ya⁻ jwii⁻ jee⁻ jmeey⁻ hih⁻.

¹³ He⁻ja⁻ sa⁻ hwaä⁻ jnääh⁺ kwa⁻ jnääh⁺ ti⁻hmaah⁻ kih⁺ Dio. Jëëh⁺, ga⁻heeh⁻ hnäh⁺ juu⁺ kiyh⁺ he⁻ ga⁻kwa⁻ jnääh⁺. Ga⁻lä⁻ngëëh⁻ hnäh⁺

sa⁻ la⁺ juu⁺ kih⁺ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻. La⁺ ma⁻ra⁻ juu⁺ kih⁺ Dio ba⁻, ja⁻ba⁻ juu⁺ he⁻ jøø⁻ kyah⁺ hnäh⁺, hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús. ¹⁴ Øøhn⁺ hi⁻ tääh⁺ Tesalónica na⁻, kwee⁻ ba⁻ ga⁻lä⁻ kyah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁻ gwah⁻ kih⁺ Dio he⁻ tøø⁻ hwa⁺ Judea. He⁻ ba⁻ dsa⁻gooh⁻ hnäh⁺ ga⁻jmeeh⁻ hnäh⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻lä⁻ kih⁺ øøh⁺ jne⁻ hi⁻ tääh⁺ Judea. Judiu dsa⁻gooy⁻ ga⁻jmeeh⁻ dsih⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsëy⁻ kih⁺ Cristo Jesús. ¹⁵ Ja⁻ba⁻ dsa⁻gooy⁻ he⁻ ga⁻jngiih⁺ kih⁺ Jesús Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻jngëëyh⁻ hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio jää⁺. Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻hñaa⁻ dsëy⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ ka⁻läh⁻. Jmeey⁻ he⁻ sa⁻ tih⁻ dsë⁻ Dio hi⁻ lla⁻dsëëy⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ¹⁶ Ngoo⁺ ba⁻ hay⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁻ hlëëh⁻ jnääh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu mah⁺ lääy⁻. Lä⁻jwë⁻ ja⁻, mo⁻so⁻ kyaah⁺ hih⁻ dso⁻kye⁻ kiyh⁺, he⁻ja⁻ jä⁻ dso⁻jwii⁻ né⁻ kiyh⁺ cha⁻miih⁻ ngëë⁻.

Hnøø⁺ Paa⁻ dsa⁻jëë⁻ øøh⁺ jne⁻ hi⁻ chaq⁻ Tesalónica

¹⁷ Hnäh⁺ øøhn⁺, ma⁻lä⁻hii⁻ miih⁻ jmii⁻ he⁻ sa⁻ jëëh⁻ hnäh⁺. Pero sa⁻ ma⁻gaa⁻ dsë⁻ jnääh⁺. Ma⁻ra⁻ he⁻ lle⁻ dsë⁻ jnääh⁺ dsa⁻jëë⁻ jnääh⁺ hnäh⁺. ¹⁸ He⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ ma⁻ dsa⁻jëë⁻ jnääh⁺ hnäh⁺. Jnä⁻ Paa⁻ jmeen⁻ dsoo⁻, ja⁻ he⁻ koo⁻ hä⁻ ga⁻jmeen⁻ hu⁻dsë⁻ ma⁻ dsa⁻nøø⁻ jnääh⁺. Pero sa⁻ ga⁻lä⁻, jmeë⁻ Tana⁻ jwiih⁻ kyaa⁺ jnääh⁺. ¹⁹ Hnäh⁺ ba⁻ hi⁻ kye⁻ jnääh⁺ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kih⁺, hnäh⁺ ba⁻ hi⁻ jmeë⁻ chaä⁻ jnääh⁺ llu⁺. Hnäh⁺ ba⁻ hi⁻ jmeë⁻ lii⁻ jmää⁻ ta⁻ he⁻ ma⁻jmeë⁻ jnääh⁺. He⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ jëë⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ tääh⁺ hnäh⁺ cha⁻në⁻ Jesucristo wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäyh⁻ ka⁻läh⁻. ²⁰ He⁻ba⁻ che⁻ llu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ kwaat⁻ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ja⁻ chaä⁻ ba⁻ jnääh⁺ llu⁺!

3

¹ Sa⁻ lä⁻be⁻ dsē⁻ jnääh¹, he⁻ja⁻ jmee⁻ jnääh¹ huu⁻dsē⁻ jāā⁻ jnääh¹ jwii⁻ Atena la⁻, ² mah¹ chee⁻ jnääh¹ Timotä¹ øøh¹ jne⁻ dsa⁻jēē⁻ hnäh¹. Øøh¹ jne⁻ he⁻, jmee⁻ ta⁻ kih¹ Dio ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnääh¹, kway⁻ ju⁻hmēē⁻ kih¹ Cristo. Hi⁻ he⁻ kwa⁻ be⁻ kyah¹ hnäh¹ mah¹ go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ jwē⁻ kih¹ Dio he⁻ tääh¹ hnäh¹ na⁻. ³ Mah¹ lä⁻ja⁻, ni⁻ jāā⁻ hnäh¹ sa⁻ jeh¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ he⁻ jēēh¹ hnäh¹ he⁻ wii⁻. Ma⁻ñeh¹ ba⁻ hnäh¹ lä⁻na⁻ lle⁻ kih¹ le⁻ jnän¹. ⁴ Jēēh¹, lä⁻ ma¹ tøøh¹ jnääh¹ kyaah¹ hnäh¹, ga⁻jäh¹ jnääh¹ dsa⁻ngēē⁻ jne⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ wii⁻ hi⁻ na⁻ ma⁻jēēh¹ ba⁻hnäh¹ ha⁻ lä⁻la¹ he⁻ja⁻. ⁵ He⁻ja⁻ mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻be⁻ dsēn⁻. Chah¹ ba⁻ ga⁻cheen⁻ Timotä¹ mah¹ dsa⁻jēēy⁻ che⁻lä⁻ma⁻dsoo⁻ja⁻ba⁻hoh¹ hnäh¹. Jmeen⁻ huu⁻dsē⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jmee⁻ hi⁻sa⁻llu⁻jwii⁻h⁻kyah¹ hnäh¹ hi⁻ hee⁻ ta⁻kyaa¹ jnääh¹.

⁶ Pero lä⁻ ma¹ jah¹ Timotä¹ jee⁻ tøøh¹ jnääh¹ la⁻, ga⁻jmeeyh¹ juu¹, lä⁻ ma⁻dsoo⁻ja⁻ba⁻hoh¹ hnäh¹ hi⁻ hnaah⁻ hnäh¹ dsa⁻kyaah¹. Hi⁻ jäh¹, dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹ cha⁻miih⁻, hi⁻ hnooh⁻ hnäh¹ jēēh¹ jnääh¹ ka⁻läh¹, ja⁻ba⁻lä⁻koo⁻hnøø⁻ jnääh¹ jēē⁻ jnääh¹ hnäh¹. ⁷ Øøhn¹, ma⁻ke⁻ dsa⁻ngēē⁻ jnääh¹ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ he⁻ wii⁻ jee⁻ la⁻, pero cha⁻miih⁻ ga⁻nøh⁻ dsē⁻ jnääh¹ ma¹ ga⁻nuu⁻ jnääh¹ jmeeh⁻ ba⁻ hnäh¹ dsoo⁻ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Dio. ⁸ Na¹ ba⁻ ra⁻ si⁻ chaā⁻ jnääh¹ llu¹, kih¹ he⁻ ga⁻nuu⁻ jnääh¹ tääh¹ ba⁻ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ jwē⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹. ⁹ Joh¹ ti⁻hmaah¹ sa⁻ kwa⁻ jnääh¹ kih¹ Dio kwaat⁻ kyah¹ hnäh¹. Jēēh¹, cha⁻miih⁻ jēē⁻ dsē⁻ jnääh¹ cha⁻nē⁻ Dio ta⁻lä⁻ kyah¹ hnäh¹. ¹⁰ Tøøh¹ ba⁻ jnääh¹ ngii⁻ jnääh¹ kih¹ Dio lä⁻jmii⁻ lä⁻hwē⁻ mah¹ lä⁻cha⁻ jwē⁻ dsa⁻jēē⁻ jnääh¹ hnäh¹ ka⁻läh¹. Mah¹ kwa⁻ jnääh¹ be⁻ tēēh¹ hnäh¹ he⁻ ga⁻hnøø⁻

kyah¹ hnäh¹ jee⁻ tääh¹ hnäh¹ jwē⁻ kih¹ Dio.

¹¹ Ngii⁻ jnääh¹ kih¹ Täā⁻ jnän¹ hi⁻ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ mah¹ kway¹ jwē⁻ dsa⁻jēē⁻ jnääh¹ hnäh¹ ka⁻läh¹. ¹² Hi⁻ ngiin⁻ kih¹ Dio wa⁻ lä⁻hnaah⁻ hnäh¹ cha⁻ga⁻miih⁻ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹ hi⁻ wa⁻ lä⁻hnaah⁻ lä⁻na⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ja⁻ba⁻lä⁻koo⁻ hnää⁻ jnääh¹ hnäh¹. ¹³ Hi⁻ ngiin⁻ kih¹ Dio mah¹ go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ hi⁻ na⁻jngēēh¹ hnäh¹ go⁻te⁻ mah¹ mo⁻so⁻ cha⁻ga⁻ he⁻ na⁻bääh¹ hnäh¹ ni⁻ miih⁻ cha⁻nē⁻ Täā⁻ jnän¹ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jäh¹ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ kyaah¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻llu¹ kyaa¹.

4

Wa⁻jmeen⁻ lä⁻ tih⁻ dsē⁻ Dio

¹ Øøhn¹, hlēēhn¹ hnäh¹ lä⁻ hnøø⁻ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän¹. Ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ hñaa⁻ hoh¹, go⁻nää⁻ ba⁻ hnäh¹ lä⁻koo⁻ ga⁻lä⁻tēēh⁻ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹. Jēēh¹, lä⁻ja⁻ lle⁻ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ tih¹ dsē¹ Dio ka⁻läh¹. Hi⁻ jmee⁻ bii⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ he⁻ llu⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. ² Ma⁻ñeh¹ ba⁻ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la¹ nuuh⁻ he⁻ ga⁻hñah⁻ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹ mada⁻ kih¹ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän¹. ³ He⁻ tøøh¹ jne⁻ na⁻jngēēn¹, he⁻ja⁻ ba⁻ hnøø⁻ Dio. Hnäh¹ dsa⁻mē⁻ dsa⁻ñuu⁻ ta⁻kaah⁻ hnäh¹ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻. ⁴ Go⁻taah¹ hnäh¹ llu¹ kyaah¹ dsa⁻mē⁻ kyaa¹ hnäh¹. Hnøø⁻ na⁻jngēēh¹ hnäh¹ kyaayh¹ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹. ⁵ Ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu¹ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio. ⁶ Ni⁻ jāā⁻ hnäh¹ ta⁻ mi⁻kwah⁻ kih¹ øøh¹ hnäh¹, ni⁻ ta⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh¹ ni⁻ jāā⁻. Ma⁻ jmee⁻ ba⁻ jnääh¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹, Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ teeh⁻ jwii⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻ hliih¹ ja⁻. ⁷ Jēēh¹, sa⁻ ga⁻tēēh¹ Dio jne⁻ mah¹ jmeen⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻. Ga⁻tēēyh¹ jne⁻ mah¹ dsa⁻toohn⁻ na⁻jngēēn¹

ba'. ⁸ Hī sa⁻ jmee⁻ he' juu' la⁻, ja⁻ kih' dsa⁻ ja⁻ he⁻ jmeey⁻ chaayh⁻. He⁻ jmeey⁻ chaayh⁻ kyaah' Dio ba' ja⁻, he' ba' Dio hī ga⁻kwēeh' jne' Jmi⁻lle' Na⁻jngii'.

⁹ He⁻ hnāā⁻ jne' dsa⁻kyaahn', sa⁻ jmee⁻ bii' sii' jnāāh' kyah' hnāh'. Jēeh', Dio ma⁻mi⁻tēē⁻ hnāh' he⁻ hnaah⁻ hnāh' dsa⁻kyaah'. ¹⁰ Ma⁻ ba' jnā', hnaah⁻ ba' hnāh' lā⁻jēē⁻ øøh' jne' hī⁻ tāāh' lā⁻kāa⁻ hwa⁻ Macedonia. Pero chuun' kyaah' hnāh' øøhn', mah' wa' hnaah⁻ hnih' cha⁻ga⁻miih⁻.

¹¹ Kwa' hnāh' be' hii' tiī' kyah' hnāh', ta⁻ wa' hnee⁻ hnāh'. Ta⁻ jēē⁻ hnāh' he⁻ jmee⁻ jñah'. Ta⁻ wa' jwēh' hnāh', ja⁻ jmeeh⁻ ba' hnāh' ta⁻ lā⁻koo⁻ mada⁻ he⁻ ma⁻jmeē⁻ jnāāh' kyah' hnāh'. ¹² Lā⁻jwē⁻ ja⁻, hī⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ juu' kih' Dio hlēēyh' llu' kyah' hnāh' hī⁻ lā⁻ja⁻ lā⁻cha⁻ ba' lā⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ bii' kyah' hnāh'.

Ha⁻ lā⁻ le' wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee' jāh' Dsa⁻jøøh' jnān'

¹³ Øøhn', hnøø⁻ jnāāh' lā⁻ngēēh' hnāh' ha⁻ lā⁻ le' kih' øøh' jne' hī⁻ ma⁻na⁻juu'. Sa⁻ hnøø⁻ jnāāh' lā⁻meeh⁻ hoh' hnāh' lā⁻koo⁻ la' kih' hī⁻ sa⁻ cha⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻ kih'. ¹⁴ Dsoo' ba' dsē⁻ jne' he⁻ ga⁻juu' Jesús hī⁻ ga⁻lā⁻jiiyh' ka⁻lāh'. Hī⁻ jmee⁻ jne' dsoo', ja⁻ba' lā⁻ja⁻ mi⁻jiih' Dio ko⁻jøh' kyaah' Jesús ga⁻lā⁻jēē⁻ hī⁻ na⁻juu' hī⁻ ga⁻heeh⁻ kiyh'.

¹⁵ He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hnāh' lā⁻koo⁻ ga⁻jāh' Dsa⁻jøøh' jnān'. Jne' hī⁻ chaa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jmi⁻jāyh', sa⁻ lā⁻jāā⁻ jne' kih' øøh' jne' hī⁻ na⁻juu'. ¹⁶ Kī⁻gaa⁻ lā⁻nūuh' jmee' Dsa⁻jøøh' jnān' mada⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee' jñayy' gyuuh', hī⁻ lā⁻nūuh' hlēēh' ángel hī⁻ jøøh' ga⁻kih' jee' lā⁻jēē⁻, hī⁻ lā⁻nūuh' hii' luu' hoo' kih' Dio. Ma⁻ja⁻ lā⁻jiih' to⁻nē⁻ lā⁻jēē⁻ hī⁻ na⁻juu' hī⁻ ga⁻heeh⁻ kih' Jesús. ¹⁷ Hī⁻ lā⁻jēē⁻ jne' hī⁻ chaa⁻ jmi⁻jā⁻, chaayh⁻

jne' jee' jniī⁻ ko⁻jøh' kyaah' hī⁻ na⁻juu' mah' jee⁻ jne' Jesús jwē⁻ nē⁻ lle'. Ja⁻ga⁻ na⁻ dsa⁻tooh' jne' kyaah' Dsa⁻jøøh' jnān' lā⁻jēē⁻ joh' jmi⁻ cha⁻. ¹⁸ He⁻ ja⁻ jmee⁻ hnāh' jēē⁻ dsē⁻ dsa⁻kyaah' hnāh' kyaah' juu' la⁻.

5

¹ Øøhn' sa⁻ jmee⁻ bii' sii' jnāāh' kyah' hnāh' hee⁻ jī⁻ñē⁻ o⁻ hee⁻ jmi⁻ lā⁻te' juu' la⁻. ² Ma⁻ñeh' ba' hnāh' kwee⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻lloo' jmi⁻ jāh' Jesús, jāyh' jmi⁻ he⁻ sa⁻ liih⁻ dsa⁻, lā⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻hii⁻ ta⁻la⁻ hwē'. ³ Lā⁻koo⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jāh' dsa⁻: “Ma⁻tøøh' ba' jne' llu', mo⁻so⁻ hii' goo⁻ jnān”, lā⁻chah' ja⁻, ni⁻ sa⁻ liih⁻ gyih', jā⁻ he⁻ wii⁻ nē⁻ kiyh', lā⁻koo⁻ jmee⁻ kih' dsa⁻mē⁻ jee' dsa⁻lā⁻chaa⁻ gyuu⁻ kyaay'. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lāā⁻ kih' he⁻ ja⁻. ⁴ Pero hnāh' øøhn', mo⁻so⁻ tāāh' hnāh' jmeeh⁻ hnāh' wa' la' cha⁻ la'. He⁻ ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee' jāyh', sa⁻ jøøh⁻ hnāh' lā⁻koo⁻ dsa⁻jøøh⁻ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloo' jaa⁻ dsa⁻hii⁻ kiyh'. ⁵ Lā⁻jēē⁻ ba' hnāh' ma⁻na⁻jnāā⁻ hnāh' jee' jnā⁻ wa⁻je⁻ hī⁻ lā⁻ja⁻ kih' jmi⁻ ka⁻lāh'. Mo⁻so⁻ na⁻jnāā⁻ hnāh' kih' hwē', ni⁻ kih' jee' na⁻hoo⁻. ⁶ He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hnāh', sa⁻ wa' jmeen' lā⁻koo⁻ jaa⁻ hī⁻ sa⁻ liih⁻ he⁻ jmee⁻. Hnøø⁻ na⁻nē⁻ jne' hī⁻ wa' hāā⁻ jne' hñaan'. ⁷ Hī⁻ gwii⁻, hwē' ba' gwiiy⁻. Hī⁻ hee', ko⁻ja⁻ lla⁻heeh⁻ bih'. ⁸ Pero jne' hī⁻ ma⁻na⁻jnāā⁻ kih' jmi⁻, wa' leeh⁻ jne'. Wa' lā⁻dsoo' dsē⁻ jne' kih' Dio, wa' hnāā⁻ jne' øøh' jne'. Lā⁻jwē⁻ ja⁻ hāā⁻ jne' hñaan' lā⁻koo⁻ jmee⁻ hløø⁻ hī⁻ na⁻lāā⁻ ñē'. Hī⁻ wa' kyen' o⁻jøh⁻ dsē⁻ he⁻ lāā⁻ jne'. Lā⁻jwē⁻ ja⁻ hāā⁻ jne' hñaan' lā⁻koo⁻ jmee⁻ hløø⁻ hī⁻ hā⁻ mi⁻kyaah' lle'. ⁹ Jēeh', ga⁻jmäā⁻ Dio jne' mah' lāāy⁻ jne' ta⁻la⁻ kih' Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnān', sa⁻ ga⁻jmäāy⁻ jne' mah' jēēn' he⁻ lli⁻wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ jā⁻. ¹⁰ Hī⁻

he' ga⁺juu' jna' jne' mah' cha⁺a-
jne' ko⁻joh' kya⁺ayh', kwee- ba' la'
che' cha⁺a- jne' o na⁻juu' jne' wa'ra-
ga⁺te' jmi' jayh'. ¹¹ Kih' he⁻ja⁻, ja⁻-
kwah⁻ hnah' be' kih' dsa⁻kya⁺ah'
mah' dsa⁻na⁺ay' ta' cha⁻ne', ja⁻ba'
la⁻koh' ta⁺ah' hnah' jmeeh⁻ hnah'.

¹² Chu⁺u' jna⁺ah' kya⁺ah' hnah'
o⁺ohn', ja⁻ jmeeh⁻ hnah' he' kih'
hi⁻ kwa⁻ be' kyah' hnah' hi⁻ la⁻ja⁻
kih' hi⁻ ja⁺ hnah' kwaan⁻ kih'
Dsa⁻joh' jnan' hi⁻ kih' hi⁻ hlee⁻
hnah' ka⁻lah'. ¹³ Wa' hnaah⁺ hnih'
cha⁻miih' ta⁻la⁻kih' ta⁻he⁻ jmeey'.
Hi⁻ wa' hii' ti' kyah' hnah' kya⁺ah'
dsa⁻kya⁺ah' hnah'.

¹⁴ Hi⁻ chu⁺u' kya⁺ah' hnah' o⁺ohn',
hlee⁻hnah' hi⁻ sa⁻ hnø⁺ jmee'
ta'. Kwa⁻ hnah' be' kih' hi⁻ sa⁻
la⁻kaa⁻ dsè', hi⁻ la⁻ja⁻ kih' hi⁻ sa⁻
bee' hu⁺dsè⁻ kih'. Jmee' hnah'
joh⁻ hoh' kya⁺ah' la⁻jèè'. ¹⁵ Lee⁻
hnah', ni⁻ jaa⁻ hnah' ta⁻ jii⁻ hlih'
kih' hi⁻ jmee⁻ he⁻ hlih'. La⁻jèè⁻
jii⁻ jmee' hnah' he⁻ llu⁺ jmah' ba'
kih' o⁺oh' hnah' hi⁻ kih' la⁻jèè⁻ dsa⁻
jmi⁻ gyuu⁺.

¹⁶ Wa' jèè⁻ hoh' hnah' la⁻jè⁻ jmi'
ba'. ¹⁷ Ngii' hnah' ta⁺ kih' Dio.
¹⁸ Kwa' hnah' ti⁻hmaah' kih' Dio kih'
la⁻jèè⁻. He⁻ la⁻ na⁻ hnø⁺ Dio jmeeh'
hnah' la⁻llu⁺ he⁻ ma⁻la⁺ah' hnah'
koo⁻ kya⁺ah' Cristo Jesús.

¹⁹ Ta⁻ ha⁻ hnah' kih' Jmi⁻lle'
Na⁻jngii'. ²⁰ Ta⁻ jmee⁻ hnah'
ta⁻ koo⁺ juu' he⁻ kwa⁻ hi⁻ ngèè⁻
juu' kih' Dio. ²¹ Kyè' da' hnah'
kwaan⁻ kih' la⁻jèè⁻ he⁻ hlee⁻yh'. Mah'
go⁻ta⁺ah' hnah' koo⁻ hweh⁻ kya⁺ah'
ma⁻la⁻ he⁻ llu⁺ jmah' ba'. ²² Be'
hnah' ta⁻ koo⁺ la⁻jèè⁻ neè⁻ he⁻ hlih'.

²³ Dio ba' he' hi⁻ jmee⁻ hii' ti'
tuh⁻dsè⁻ jne'. He⁻ja⁻ ngiin' kiyh'
mah' wa' jmeey' na⁻jngèè' hnah'
go⁻te'. Wa' ha⁺ay' hnah'. Wa'
høoy' jmi⁻lle' kyah' hnah', wa'
høoy' la⁻jèè⁻ hu⁺dsè⁻ kyah' hnah',
wa' høoy' jmi⁻ngo' kyah' hnah'
mah' mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ na⁻bääh'

hnah' ni⁻ miih⁻ wa'ra⁻ ga⁻te' jee'
jah' Jesucristo Dsa⁻joh' jnan'.
²⁴ Ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻te' ba' hi⁻ ga⁻tèeh'
hnah'. He⁻ ga⁻jäh' jmeey', ma⁻ra⁻
he⁻ jmee' bih'.

²⁵ O⁺ohn', ngii' hnah' kih' Dio mah'
kway' be' kya⁺ah' jna⁺ah'.

²⁶ Jmee' hnah' Dio kih' la⁻jèè⁻
o⁺oh' hnah', ja⁻ chu⁻hnah' kiyh' la⁻
hnø⁺ Dio.

²⁷ Kya⁺ah' mada⁻ kih' Dsa⁻joh'
jnan', jwèèhn⁻ hnah', ja⁻ hèh⁻
hnah' he⁻ ma⁻siin⁻ la⁻ cha⁻ne' jee'
la⁻jèè⁻ o⁺oh' jne'.

²⁸ Wa' mi⁻ja⁺ Jesucristo
Dsa⁻joh' jnan' la⁻jèè⁻ hnah'. Wa'
la⁻ la⁻ja⁻.

2 Tesalonicenses

He- la- jee' ga- te' to' je- he- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Tesalónica

¹ Jnä' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Timotä siin' kih' gwah' jwii' Tesalónica, hnäh' hi- tääh' kyaah' Jesucristo Dsa- jööh' jnän' kyaah' Dio hi- laa' Täa' jnän'. ² Ngii'n' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngii'n' kih' Jesucristo Dsa- jööh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Dio lla' ta' kih' hi- jmeeh- ooh' jne' wa'ra- ga- te' jee' jäh' Dsa- jööh' jnän'

³ Oöhn', hnööh' kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio lä- jē- jmi' kwaat- kyah' hnäh', lä- lle' kih', lä- llu' he- ngoo' ba' dsoo' hoh' hnäh' kiyh', hi- ngoo' ba' hnaah- hnäh' dsa- kyaah'. ⁴ Tih- ba' dsē- jnääh' lä- koo- jmeeh- hnäh', he- ja- ga- hlēeh' jnääh' llu' kyah' hnäh' lä- koo- lä- koo- gwah' kih' Dio. Jmeeh- jnääh' juu' ha- lä- jöh- hoh' hnäh' kyaah' lä- jē- wii' he- dsa- ngēē' hnäh'. Hi- ha- lä- dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio hi- kwēeh' ba' hoh' hnäh' ma' chaa- hnäh' lli' wii'. ⁵ Heh' lä- ja-, mi- jnääh' ma- ra- he- lla- Dio ta' lä- koo- lle' kih', he- ja- na- na- ngēē' hnäh' jwē' go'taah' hnäh' ya- jwii' kiyh', kih' he- jēeh' hnäh' wii' na'.

⁶ Jēeh', Dio jmee' lä- koo- lle' kih', he- mi- hmaayh- kih' hi- jmeeh- hnäh' na'. ⁷ Hi- hnäh' hi- dsa- ngēē' wii' na', hñah- ba' hnäh' jee' teeh' hnäh' hoh' ko- jöh' kyaah' jnääh' wa'ra- ga- te' jee' lä- jnä' Jesús jñaa' gyuu' kyaah' ángele kyaay' hi- cha- be' kih'. ⁸ Jäyh' jee' wa' je- jih' gyeh', ma' ja- heeyh' wii' lä- jēē- hi- sa' ga- heeh- kih' Dio, hi- lä- kye- hi- sa' ga- lä- hnööh'

ju' hmēē' kih' Jesucristo Dsa- jööh' jnän'. ⁹ Hi- he' na-, jēē' wii' he- sa- llaa- jih' koh' jih' lih', uu' go- te' ba' dsa- taayh' kih' Dsa- jööh' jnän', jee' mo- so- tēēy' jēēy' jee' jnä' na' hñaa' kyaah' be' kiyh', ¹⁰ wa'ra- ga- te' jmi' jäh' Jesús. Ma' ja- dsa- taah' lä- jēē- hi- laa' kyaay', jmeey' juuh- kiyh'. Peer- jēē' dsah- lä- jēē- hi- ma- heeh-. Hi- lä- kye- hnäh' jēeh' hnih', jēeh' ma- lä- dsoo' ba' hoh' hnäh' juu' he- ma- kwa' jnääh'.

¹¹ He- ja- ngii' jnääh' kyah' hnäh' lä- jē- jmi' mah' jmäa' Dio hnäh' llu' lä- lle' kyah' hnäh' hi- na- teeh' kyaay'. Hi- ngii' jnääh' kiyh' mah' kway' be' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' lä- jē- ta' llu' he- hyoh- hoh' hnäh' jmeeh', lä- llu' he- ma- dsoo' hoh' hnäh'. ¹² Ma' ja- jmee' dsa- juuh- kih' Jesucristo kwaat- kyah' hnäh' hi- ja- ba' lä- ja- le' kyah' hnäh' ko- jöh' kyaayh', kih' he- llu' dsē' Dio jnän', hi- kih' he- llu' dsē' Jesucristo Dsa- jööh' jnän'.

2

Ha- lä- le' wa'ra- ga- te' jee' jäh' Dsa- jööh' jnän'

¹ Na' hlēeh' ga' jnääh' miuh- kih' ha- lä- le' wa'ra- ga- te' jee' jäh' Jesucristo Dsa- jööh' jnän' hi- ha- lä- jee' jnih' mah' jmeen' ko- jöh' kyaayh'. Oöhn', chuun' kyaah' hnäh', ² ta- hee- hnäh' ga- juh- huud- dsē' kyah' hnäh'. Ta- jeh- hoh' hnäh' cher' mah' ga- nuuh- hnäh' jäh' dsa- ma- jah- Jesús. Ma- ke- he- ga' jäyh' ma- hlēeh' jmi- lle' kih' Dio, ma- ke- he- ga' jäyh' ma- ya- ka- dsa- juu' kyaah' jnääh' o ma- tēēyh' juu' kyaah' jnääh', ta' jmee- hnäh' he' go- te'. ³ Ta- kwa- hnäh' jwē' he- ga' mi- gaa- dsa- hnäh'. Sa- jäh' Jesús jää' sa- ga' ma- lloo' jmi' jmee' dsa- na- höh' kih' Dio lä- kaa- jmi- gyuu' hi- lä- jnääh' dsa- hlēeh' hi- ma- na- hee' go- te'. ⁴ Hi- he'

lä`hnøø¹ la`dsëëy` kih¹ Dio hi` kih¹
lä`jë` he` jmee` dsa` juuh` kih¹.
Jmääy¹ hñiiy¹ jøøh¹ kih¹ jee¹ lä`jëë` ,
lä`jih¹ gyay¹ neh¹ gwah¹ kih¹ Dio,
jmääy¹ hñiiy¹ lä`koo¹ Dio.

⁵ ¿Che¹ sa¹ dsooh¹ hoh¹ hnäh¹
he¹ ga¹jwëëhn¹ hnäh¹ he¹ la¹, lä`
ma¹ gyan¹ kyaah¹ hnäh¹ jee¹ na¹?

⁶ Ma¹ ñeh¹ ba¹ hnäh¹ hee¹ na¹ he¹
sa¹ kwa¹ jwë¹ lä`jnää¹ dsa¹ hlëëh¹
he¹ jā¹ sa¹ ga¹ ma¹të¹ jmi¹ kiyh¹.

⁷ Sa¹ cha¹ hñi¹ ñe¹ kwee¹, ha¹
lä` ma¹løø¹ jmee¹ ta¹ hñi¹ hlëëh¹
he¹, pero ma¹ra¹ he¹ jmee¹ bih¹ ta¹
to¹kë¹. Koo¹ jøøy¹ lloo¹ jmi¹ jñuuh¹
he¹ jmee¹ jwiih¹ kiyh¹. ⁸ Ja¹ ga¹ na¹
lä`cha¹ jwë¹ ngëy¹ jnä¹hä¹. Pero

wa¹ra¹ ga¹të¹ jee¹ jā¹ Jesús, kyaah¹
lle¹ he¹ hä¹ hooy¹ ba¹ jngëëyh¹
dsa¹ hlëëh¹ he¹. Mi¹llaay¹ go¹te¹
kyaah¹ jmëë¹ kiyh¹ wa¹ra¹ jayh¹.

⁹ Kyaah¹ cha¹miih¹ be¹ kih¹ Tana¹,
jmee¹ dsa¹ hlëëh¹ he¹ ta¹. Jmeey¹
hi¹ goo¹ jmi¹gyuu¹ hi¹ jmeey¹ he¹
juh¹ gaa¹. Pero kyaah¹ juu¹ ta¹juu¹
jmah¹ ba¹ jmeey¹ lä`jë¹ he¹ ja¹. ¹⁰ Ja¹
he¹ koo¹ nëë¹ he¹ hñih¹ jmeey¹.
Kyaah¹ he¹ ja¹, mi¹gaay¹ dsa¹ hñi¹
ma¹tääh¹ hee¹ go¹te¹, kih¹ he¹ sa¹
ga¹lä`hnøøy¹ ma¹ nuuy¹ ju¹dsoo¹
mah¹ ma¹ lääy¹. ¹¹ He¹ja¹ kwa¹ Dio
jwë¹ lä`gaa¹ dsa¹ he¹ cha¹ga¹miih¹
kyaah¹ juu¹ ja¹ mah¹ jmee¹ gyih¹ he¹
kih¹ juu¹ ta¹juu¹ ba¹. ¹² Heh¹ lä`ja¹,
jä¹ dso¹jwii¹ në¹ kih¹ lä`jëë¹ hñi¹ sa¹
heeh¹ kih¹ ju¹dsoo¹, kih¹ he¹ hnøø¹
gyih¹ he¹ hñih¹.

Ga¹lleeh¹ Dio jne¹ mah¹ lää¹ jne¹

¹³ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ hnäy¹ hnäh¹
øøhn¹, he¹ja¹ jmee¹ bi¹ kwa¹ jnääh¹
tää¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio kwaat¹
kyah¹ hnäh¹. Jëëh¹ Dio ga¹lleeh¹
hnäh¹ lä¹ ma¹ to¹në¹ mah¹ lääh¹
hnäh¹, lä¹llu¹ he¹ ga¹mi¹lluuy¹
hnäh¹ ta¹la¹ kih¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹
hi¹ lä¹llu¹ he¹ ma¹dsoo¹ hoh¹
hnäh¹ kih¹ ju¹dsoo¹. ¹⁴ Ga¹tëëh¹ Dio
hnäh¹ kyaah¹ ju¹hmëë¹ he¹ ga¹kwa¹
jnääh¹ mah¹ tëëh¹ hnäh¹ ya¹jwii¹ kih¹

Jesucristo Dsa¹jøøh¹ jnän¹. ¹⁵ Lä¹ja¹
øøhn¹, go¹taah¹ hnäh¹ koo¹ hwëh¹.
Ta¹ wa¹ gaa¹ hoh¹ hnäh¹ lä`jë¹ he¹
ga¹lä`tëëh¹ hnäh¹ kyaah¹ juu¹ he¹
ga¹hlëëhn¹ hi¹ kyaah¹ lä`jë¹ he¹
ga¹sii¹ jnääh¹ kyah¹ hnäh¹.

¹⁶ Ngii¹ jnääh¹ kih¹ Jesús Dsa¹jøøh¹
jnän¹ hi¹ ngiin¹ kih¹ Dio hñi¹ laa¹ Tää¹
jnän¹ hñi¹ hnäa¹ jne¹, hñi¹ ga¹jmeë¹
jëë¹ dsë¹ jne¹ he¹ sa¹ llaa¹ jih¹koh¹,
hñi¹ ga¹jmeë¹ cha¹ o¹joh¹ dsë¹ jnän¹
ta¹la¹ kih¹ he¹ llu¹ dsëy¹. ¹⁷ Ngii¹
kiyh¹ mah¹ wa¹ jmeey¹ jëë¹ hoh¹
hnäh¹ hi¹ wa¹ kway¹ be¹ kyah¹ hnäh¹
mah¹ ya¹hi¹ llu¹ lä`jë¹ he¹ hlëëh¹
hnäh¹ hi¹ lä`jë¹ he¹ jmeeh¹ hnäh¹.

3

*Ga¹jäh¹ Paa¹ siih¹ øøh¹ jne¹ ngii¹
hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹*

¹ Øøhn¹ ta¹ jyoh¹ ko¹taa¹, ngii¹
hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹ mah¹ lloo¹ cha¹h¹
juu¹ kih¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ lä¹kaa¹
jmi¹gyuu¹ hi¹ lä¹ja¹ wa¹ tøøyh¹ ta¹
juu¹ ja¹ lä¹koo¹ ga¹jmeeh¹ hnäh¹.

² Ngii¹ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹ mah¹ sa¹
cha¹ he¹ dsa¹ngëë¹ jnääh¹ jee¹ kih¹
dsa¹ hñaa¹ dsë¹. Jëëh¹ ja¹ lä¹jëë¹
dsa¹ lä¹dsoo¹ dsë¹ juu¹ la¹. ³ Pero
mi¹te¹ba¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ juu¹ kih¹,
ma¹ra¹ he¹ häa¹ bih¹ hnäh¹ mah¹ sa¹
cha¹ he¹ dsa¹ngëëh¹ hnäh¹. ⁴ Kye¹
jnääh¹ o¹joh¹ dsë¹ kih¹ Dsa¹jøøh¹
jnän¹, he¹ jmeeh¹ ba¹ hnäh¹ lä¹jë¹
he¹ ma¹jäh¹ jnääh¹ hi¹ ngoo¹ ba¹
jmeeh¹ hnäh¹ lä¹ja¹. ⁵ Dsa¹jøøh¹
jnän¹, hñi¹ he¹ ba¹ jā¹ hnäh¹ mah¹
lä¹hnaah¹ hnäh¹ øøh¹ hnäh¹ lä¹koo¹
hnäa¹ Dio jne¹ hi¹ lä¹ja¹ jāäy¹
hnäh¹ mah¹ kwëëh¹ hoh¹ hnäh¹ lä¹
ga¹kwëëh¹ dsë¹ Cristo.

Jmee¹ bi¹ jmee¹ jne¹ ta¹

⁶ Jmee¹ jnääh¹ mada¹ kyah¹ hnäh¹
lä¹hii¹ kih¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹. Ta¹
jmeë¹ hnäh¹ ko¹joh¹ kyaah¹ ni¹ jāa¹
øøh¹ jne¹ hñi¹ jmeë¹ wa¹ la¹ cha¹
la¹, hñi¹ sa¹ jmeë¹ he¹ lä¹jë¹ juu¹
he¹ ma¹kwa¹ jnääh¹. ⁷ Ma¹ñeh¹ ba¹

hnäh' he- lle' kyah' hnäh' jmeeh'
 hnäh' lä'koo- jmee- jnääh'. Sa-
 ga- jmee' jnääh' wa' la' cha- la' jee'
 kyah' hnäh'. ⁸ Sa- ga- kih' jnääh'
 la' ga- kih' jnääh' kih' ni- jaa- dsa-.
 Sa- ga- teeh' jnääh' dsē- jnääh' ma'
 ga- jmee' jnääh' ta' lä- jmi' lä- hwē'.
 Jēeh' ni- jaa- hnäh' sa' ma' hnøø-
 jnääh' ma' lla'kyaa- jnääh' jmi'.
⁹ Ja- he- sa- na- ngē' jnääh' jwē'
 he- ma' ngii' jnääh' kyah' hnäh'.
 Pero lla- he- ja-, ga- jmee' jnääh' ta'
 mah' jmeeh' hnäh' ja- ba' lä'koo-
 ga- jmee' jnääh'. ¹⁰ Lä- ma' ga- tooh'
 jnääh' kyaah' hnäh' ga- jmee' jnääh'
 mada-: Cher' mah' hi- sa- hnøø'
 jmee' ta', lä- ja- sa- wa' kuyh-.

¹¹ Jēeh' ma- nuu' jnääh', ko- llaa'
 dsa- kyaah' hnäh' jmee' wa' la' cha-
 la'. Ni- miih- ta' sa- jmeey-. Koo-
 dsa- jēey- he- jmee- dsa- ba'. ¹² Kih'
 hi- he' na- hlēeh' jnääh' hi- jmee-
 jnääh' mada-, lä- hih- kih' Jesu-
 cristo Dsa- jøøh' jnän'. Ta- wa'
 tääyh' ta- la- ta- jnø-, wa' jmeey' ta'
 mah' lä- cha- he- kuyh-.

¹³ Hi- hnäh' øøhn', jmee' ba'
 hnäh' he- llu', ta- tu' hnäh'.
¹⁴ Cher' mah' chaa- ko- llaa' hi-
 sa- nuuh' kih' juu' he- na- sii- la-,
 kye- da' hnäh' kwaan- kih' hi-
 jmee- lä- ja- hi- mo- to- jmee- hnäh'
 ko- jøøh' kyaayh' mah' wa' jä- o- hih-
 kiyh'. ¹⁵ Pero ta- jmee- hnäh'
 na- hääh' hnih', hlēeyh' lä- lle' kih'
 ta- la- kih' he- laa' øøh' ba'.

¹⁶ He' ba' Dio hi- jmee- hii' ti'
 jnän', wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'
 lä- jē- jmi' wa' he- cha- he- he-
 chaa- hnäh'. Dio kyaah' hnäh'.

¹⁷ Jnä' Paa' ma- siin' miih- jee'
 ga- dsaa' juu' la- kyaah' goon'.
 Lä- ja- jmeen- kyaah' lä- jē- je- he-
 siin- mah' la' dsoo' jnä' he' hi- chee-
 je- ja-. ¹⁸ Wa' mi- jää' Jesucristo
 Dsa- jøøh' jnän' lä- jēē- hnäh'. Wa'
 la' lä- ja-.

1 Timoteo He-la-to-né-je-he- ga-sii' Paa' kih' Timotä

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol kyaä' Je-sucristo lä-hih' kih' Dio hi- lää- jne' hi- lä-hih' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- kyen' o-jøh' dsë- kih'. ² Sün' kyah' Timotä, hne- hi- laa' lä-koo- gyuu- kyaan' lä-llu' he- jään' hne- jwë' kih' Dio. Ngün' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän' hi- kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän' wa' kway' lä-jë' he- llu' kyah', wa' lä-nih' dsëy' hne-, hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah'.

Ga'jmeey' Paa' mada' kih' Timotä mah' hlëeyh' dsa- hi- kwa' juu' ta' juu'

³ Jää' sa- ga' ma-ngoon' ta- hwa' Macedonia, ga-jwëëhn' hne- he- jäh' jwü- Éfeso na- mah' hah' kih' ko-llaa' hi- mi-gaa' dsa- kyaah' juu' ta' juu'. ⁴ Ni- ta- kwa- jwë' jmeey' he' kih' lä-jë' juu' ma-gyuh- kiyh', ni- he- jmeey' juu' ha- lä- ma' laa' ma-hyaa' ta-gyuuh' jnän'. Sa- cha- jee' llaa' juu' ja-. Koo- llay- hnii- ba' ja-. Sa- dsoo' ta- cha-në' juu' kih' Dio kyaah' juu' ja-. He- dsoo' dsë- jne' kih' Dio, he- ja- ba' jmää' kih' dsa-. He-ja- jwahn- ka-läh', ja- jäh- Éfeso na- mah' jmeeh' he- ga-jwëëhn' hne- jää'.

⁵ He- hnoon' lä-hnäa' dsa- øøh- kyaah' koo- nëe' ba' huusdsë-, he-ja- ba' ma-jmeen' mada' lä-na-. Peer- cher'mah' hnii- huusdsë- kiyh' hi- cher'mah' koo- jäh' bih' he- ma-dsoo' dsëy' kih' Dio, sa- jmää' kiyh' he- jäh' hnäy' øøyh-. ⁶ Kih' he- ga-jmeey' ko-llaa' dsa- ta- koo' he- hnäy' øøyh-, he-ja- ga-näy' kyaah' juu' he- sa- jmää' ta'. ⁷ Hnøøy' jmääy' hñiiy' jaa- hi- kyuuh- ley kih' Dio, pero

ni- he- hlëeyh- sa- ngëey', ma-ke- kway' juu' lä-kaa- tuh-dsëy'.

⁸ Pero ma-në' ba' jne', llu' ba' ley kih' Dio wa-ra- jäh' kih' ngëey' jne' hee- kih' jmää' ley ja-. ⁹ Në' ba' jne' sa- ga-kwa' Dio ley kih' hi- jmeey' he- llu'. La' kih' hi- ma-hlääh-, kih' hi- chaah-, kih' hi- na-heey- dsë', kih' hi- jmeey- dso'kye-, kih' hi- sa- kyaah' Dio, kih' hi- sa- cha- nuuh- kih', kih' hi- jngëeh- cho'jmi-, kih' hi- jngëeh- dsa-kyaah', kih' hi- he- ba' hnøø' ley ja-. ¹⁰ Kih' dsa-më- dsa-nuuh- hi- kaaah- wa' hi- cha- hi-, kih' dsa-më' o dsa-nuuh- hi- kaaah- ja- ba' dsa-kyaah', kih' hi- hëë- dsa- mah' hnëey-, kih' hi- ta-juu', kih' hi- jmeey' ju'dsoo' kih' juu' ta-juu', hi- la' kih' hi- hnøø' lla-dsëe- kih' ju'dsoo' he- kwa- jnääh' la-, ¹¹ lä-koo- lle- ju'hmëe- he- na-hñaan' kwan-. He- ba' che- na-hñaah' la' ju'hmëe' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän'.

Cha-miuh- ga-lä-nih' dsë' Dio kih' Paa'

¹² Kwan- ti'hmaah' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän' hi- kwa- be- kin-. Jëeh', ga-jmäy' jnä' kwaat- he- mi'ten' kiyh', he-ja- ga-hñaay' jnä' mah' jmeen' ta' kiyh'. ¹³ Jää' sa- ga' ma-tëeyh' jnä' ga-mi-kwah- jnih'. Ga-ngën' jmeen- hñaad-sën' kih' dsa- kyaay', ma' hään' jwërte. Pero ga-lä-nih' dsë' Dio jnä', jëeh' sa- ma' man- hee- ja- ma' jmeen-, hi- sa- ma' heen' kih' ju'dsoo'. ¹⁴ Ha- koh' sa- llu' dsë' Dsa-jøøh' jnän' kyaah' jnä'. Ga-jmeey' ga-lä-dsoo' dsën' kiyh' hi- ga-jmeey' he- ga-lä-hnaan- dsa- ta-la- kih' Cristo Jesús.

¹⁵ Juu' he- jwahn- la-, la' dsoo' hi- hnøø' heeh- ga-lä-jëe- dsa-. Ja' Cristo Jesús jmi-gyuu- la- mah' lääy' dsa- hi- jmeey' he- hliih'. Hi- jnä' laan' to-në' kih' jee' lä-jëe- hi- jmeey' lä-ja-. ¹⁶ Kih' he- ja-

ba' na-, ga-lä-nih' dsë' Dio jnä', mah' mi-jnää' Cristo Jesús ta-la-ki-jnä' ha-lä-koo-jöh' dsëy'. Jëeh', cha-ga-miih' he-hliih' ga-jmeen' lä-koh' ga' he-jmee-jñah'. Lä-jwë' ja-, ka-kwaat' hi-na' ga' heeh' kih' Jesús, ha-koh' sa-lä-jöh' dsë' Jesús kyaayh', mah' jmeey' chaay' lä-jë-joh' jmi' cha-. ¹⁷Lä-ja-wa-la' juuh' kih' Dio hi-wa-laay' jöyoh'. Sa-cha-ga-jñah' Dsa-ta' hi-jöh' ga, hi-sa' juu' jih' koh', hi-ni' sa-tëë' jne' jëë' jnih', jaa' hñii' bih' laay' Dio hi-kyuuh'. Wa-la-lä-ja-.

¹⁸Timotä, gyuu' kyaan', kwëehn' hne- nuuh' la-, ja-ba' lä-koo-juu' he-ga-mi-jnää' Dio kih' hi-ga-hlëeh' kyah' jää'. Ja-mi-dsooh' hoh' lä-koo-ga-jäh' hi-he' mah' tëëh' be' jmeeh' ta-lä-jiih' jee' le'. ¹⁹Hnøø' lä-ma-dsoo' ja-ba' hoh', hi-lä-ma-jmeeh' ja-ba' he-llu' jmah' mah' sa-hni' huusdë-kyah'. Ko-llaa' dsa-sa' ga-jmeey' he-lä-koo-ya-näay' kyaah' huusdë-kiyh', he-ja-ga-heey' hñiiy', mo-so' ga-näay' ta-cha-në'. ²⁰Uu' hi-ga-jmee' lä-ja-chee- Himeneo kyaah' Leja'. Hi-he' ga-ngëen' kih' Tana' mah' lä-ja-mi-tëëy' sa-mi-kwayh' Dio.

2

Ha-lä-chuu' jne' kyaah' Dio kih' lä-jëë' dsa-

¹ Chuun' kyaah' hne- to-në', wa-ngii' jne' kih' Dio mah' wa-le' llu' kih' lä-jëë'. Wa-hlëeh' jne' Dio lä-jë' he-lla-dsë- jne' hi-wa-chiihn' Dio lä-jë' he-cha-ga-jne', hi-wa-kwan' ti'hmaah' kiyh'. ²Lä-ja-hnøø' ngii' jne' kih' lä-jëë' hi-kye-ta' hi-lä-kye-dsa-ta' mah' mah' kway' jwë' dsa-toohn' llu' hii' tiij' jnän'. Hi-lä-ja-cha-jwë' hnäahn' Dio, hi-jmeen' lä-koo-llë' kih'. ³He-la-ba' ja-he-llu' he-tih' dsë' Dio hi-lää' jne'. ⁴Dio hnøø' he-

lää' lä-jëë' dsa-hi' hnøøy' lä-ngëë' dsa-ha-lä-la' ju'dsoo'. ⁵Jëeh', jaa-ba' Dio laa' hi-lä-ja-jaa-ba' dsa-nuuh' cha-ga' hi-mi-ee' juu' kih' dsa-kyaa' Dio. Dsa-nuuh' he-chee- Jesucristo. ⁶Ga-ngëëy' hñiiy' he-ga'juuy', mah' lääy' lä-jëë-dsa-. He-la-ga-mi-jnää' Dio ma' ga-lloo' jmi' ja-. ⁷He-ja-ga-hñaa' jnä' laan' apóstol mah' kwan' juu' kiyh'. Ñe-ba' Cristo, hlëehn' ju'dsoo', sa-ta-juun'. Na-hñaan' mi-tëen' dsa-hi-sa-laa' judiu, hee-ja-he-dsoo' dsë' jne' hi-hee-ja-ju'dsoo'.

⁸ He-ja-hnoon' lä-jëë' dsa-nuuh' hi-cha-ga-lä-kaa' jmi-gyuu' chuuy' kyaah' Dio. Hi-wa-ra-ga-hlëëy' kyaah' Dio chooy' gooy' ta-gyuuh', hnøø' na-jngëëy', sa-lleey', hi-sa-hneey'.

⁹ Lä-ja-jwahn' ka-läh' kih' dsa-më', wa-kyeyh' hmiih' kyaah' koo-nëe' ba' huusdë-lä-koo-llë' kih' hi-hnaah' Dio. Hi-wa-ra-ga-jñaa'y' lley' sa-llu' jmeey' jih'gyeh' na-beh' kyaah' ñe' nøø' o-kuu' he-hmoo'h', ni-he-kyeh' hmiih' hmoo'h'. ¹⁰Lla-he-ja', wa-jmäay' hñiiy' na'hñaa'h' kyaah' lä-jë-ta' llu', lä-koo-llë' kih' dsa-më' hi-hnaah' Dio.

¹¹ Hi-sa' soqh' kih' dsa-më' he-tooyh' miih' jee' kwa-dsa-juu', hnøø' nuuyh' kih' juu' he-nuuy'. ¹² Sa-kwan' jwë' kih' dsa-më' he-mi-tëëy' dsa-nuuh', ni-sa-le' kay' në' kih' dsa-nuuh'. Hnøø' dsa-taayh' to-kë' ba'. ¹³Jëeh', Dio ga-jmää' Adán to-në'. Këë' ga-ga-jmääy' Eva. ¹⁴ Hi-ja' kih' Adán ga-mi-goo' hi-sa-llu'. Kih' dsa-më' ba' ga-mi-gooy'. Kih' he-ja-ba' ga-lä-cha-dso'kye-kiyh'. ¹⁵ He-ja-ga-jäh' Dio kih' dsa-më', jëëy' wi' jee' lä-cha-gyuu' kyaay', pero lää' bih' cher' mah' ngoo' ba' dsoo' dsëy' kih' Dio hi-lä-ja-hnøø' hnäay'

dsa-, hnøø¹ na-jngëëy¹, hi- hnøø¹
dsa-taayh¹ lä-koo- lle¹ kih¹.

3

*Ha- lä- hnøø¹ jmee¹ hi- kye- në¹
kih¹ øøh¹ jne¹*

¹ Jwahn¹ dsoo¹, cher¹mah¹ chaa-
hi- hnøø¹ ka¹ në¹ kih¹ øøh¹, ta¹ llu¹
ba¹ ja¹ hnooyh¹. ² Pero hi¹ hä¹
goo- ta¹ ja¹, jmee¹ bii¹ laay¹ jaa-
hi¹ sa¹ na-bääh¹ ni¹ miih¹ dsoo¹,
jaa¹ dsa-nuuh¹ hi¹ kyaah¹ jaa¹ ba¹
dsa-më¹, jaa¹ hi¹ ngë¹ koo¹ nëë¹ ba¹,
jaa¹ hi¹ hää¹ hñii¹, jaa¹ hi¹ hä¹ ta¹
kih¹, jaa¹ hi¹ kwa¹ jee¹ jä¹ dsa¹ hi¹
go-nää¹, jaa¹ hi¹ lih¹ mi-tëë¹ dsa¹.
³ Sa¹ le¹ ka¹ në¹, jaa¹ dsa¹ lla¹ hñih¹.
Hnäa¹ jaa¹ hi¹ sa¹ hnee¹, jaa¹ hi¹
jøh¹ dsë¹ hi¹ sa¹ ti-choo¹ juu¹, jaa¹
hi¹ sa¹ heë¹ dsë¹ kuu¹, ⁴ jaa¹ hi¹ lih¹
lla¹ ta¹ cha¹neh¹ kih¹, jaa¹ hi¹ lih¹
kwëëh¹ nuuh¹ joø¹ mah¹ sa¹ jiiyh¹
juu¹ kyaayh¹. ⁵ Cher¹mah¹ chaa¹
jaa¹ hi¹ sa¹ lih¹ lla¹ ta¹ cha¹neh¹ kih¹,
cha¹ ba¹ lä¹ ja¹, kay¹ në¹ kih¹ gwah¹
kih¹ Dio¹? ⁶ Jaa¹ øøh¹ jne¹ hi¹ hmëë¹,
sa¹ le¹ kay¹ në¹, wa¹ra¹ ja¹ huüdsë¹
kiyh¹ jmääy¹ hñiiy¹ jøøyh¹, hi¹ jä¹
dso¹jwii¹ në¹ kiyh¹ lä¹ koh¹ ga¹ la¹ kih¹
hi¹ sa¹ llü¹. ⁷ Hi¹ jee¹ kih¹ hi¹ sa¹
ma¹ heeh¹, hnøø¹ hii¹ juu¹ kiyh¹ he¹
jmeey¹ he¹ llu¹ jmah¹ ba¹, mah¹ sa¹
hlëëh¹ dsa¹ hliih¹ kiyh¹ hi¹ lä¹ ja¹ sa¹
mi¹ goo¹ hi¹ sa¹ llü¹ kiyh¹.

*Ha- lä¹ hnøø¹ jmee¹ dsa¹ na¹ lleeh¹
kyaa¹ Dio¹ hi¹ kwa¹ juu¹ kiyh¹*

⁸ Hi¹ lä¹ ja¹ ka¹ läh¹ kih¹ lä¹ jëë¹ hi¹
jmeë¹ be¹ kih¹ hi¹ kye¹ në¹, hnäa¹
jaa¹ hi¹ hä¹ ta¹ kih¹, hi¹ mi¹ te¹ juu¹
kih¹, hi¹ sa¹ hih¹, hi¹ hi¹ sa¹ heë¹ dsë¹
kuu¹. ⁹ Hi¹ hnäa¹ jaa¹ hi¹ na¹ jngii¹
¹ huüdsë¹ kih¹, hi¹ choøh¹ koo¹
hweh¹ juu¹ he¹ ma¹ dsoo¹ dsë¹ jne¹,
he¹ ma¹ lä¹ jnää¹ jnän¹ na¹. ¹⁰ He¹ ja¹,
jäa¹ ga¹ hnøø¹ kye¹ jne¹ kwaat¹ che¹
jmääy¹ jmeey¹ ta¹ ja¹. Ja¹ ga¹ na¹,
le¹ jmeey¹ be¹ kih¹ hi¹ kye¹ në¹,
cher¹mah¹ sa¹ cha¹ he¹ na¹ bääyh¹.

¹¹ Ja¹ ba¹ lä¹ ja¹ kih¹ dsa¹ më¹,
hnøø¹ jaa¹ hi¹ hä¹ ta¹ kih¹, hi¹ sa¹
koo¹ juu¹ jwii¹, hi¹ ngë¹ koo¹ nëë¹
ba¹, hi¹ jaa¹ hi¹ mi¹ te¹ juu¹ kih¹.

¹² Hi¹ jmeë¹ be¹ kih¹ hi¹ kye¹
në¹, wa¹ laay¹ dsa¹ nuuh¹ kyaa¹
jaa¹ ba¹ dsa¹ më¹, hi¹ wa¹ liyh¹
llay¹ ta¹ cha¹neh¹ kiyh¹, hi¹ wa¹
kwëëyh¹ nuuh¹ jooy¹. ¹³ Lä¹ jëë¹ hi¹
ya¹ hëë¹ llu¹ kyaah¹ ta¹ ja¹, dsa¹ hä¹
ta¹ kiyh¹ jee¹ kih¹ dsa¹ kyaayh¹ hi¹
cha¹ ga¹ miih¹ lä¹ cha¹ be¹ kiyh¹
hlëëyh¹ dsa¹ ha¹ lä¹ la¹ he¹
ma¹ dsoo¹ dsë¹ jne¹ kih¹ Cristo¹ Jesús¹.

*Jnaah¹ la¹ juu¹ he¹ ma¹ lä¹ jnä¹
jnän¹*

¹⁴ Hnoon¹ nün¹ na¹ jëën¹ hne¹
chah¹ la¹, pero¹ ma¹ ra¹ he¹ si¹ ba¹
jnää¹ kyah¹, ¹⁵ le¹ ga¹ che¹ sa¹ ngoon¹
chah¹. Lä¹ ja¹ lä¹ neh¹ ha¹ lä¹ kah¹
në¹ kih¹ dsa¹ hi¹ ma¹ heeh¹ hi¹
laa¹ gwah¹ kih¹ Dio¹ jiih¹ hi¹ tääh¹
në¹ kih¹ ju¹ dsoo¹, hi¹ chooyh¹ koo¹
hweh¹ juu¹ ja¹, laay¹ lä¹ koh¹ ma¹ ti¹
na¹ hyah¹. ¹⁶ Ma¹ ra¹ ju¹ dsoo¹, sa¹
lä¹ këh¹ jne¹ jmi¹ lä¹ ngëën¹ ha¹ lä¹
la¹ jwë¹ kih¹ Dio¹. Pero¹ kyaah¹ he¹
na¹ si¹ jee¹ la¹ lä¹ ngëë¹ ba¹ jne¹
miih¹:

Ga¹ mi¹ jnäa¹ Dio¹ hñii¹ jmi¹ gyuu¹
la¹, laay¹ lä¹ koo¹ jaa¹ dsa¹.

Hi¹ he¹ ya¹ hëë¹ llüü¹ ta¹ la¹ kih¹
Jmi¹ lle¹ Na¹ jngii¹.

Lä¹ jëë¹ ángele¹ ga¹ jëëy¹.

Hi¹ ga¹ kwa¹ dsa¹ juu¹ kiyh¹ kih¹ dsa¹
hi¹ sa¹ laa¹ judiu¹.

Ga¹ lä¹ dsoo¹ dsë¹ dsa¹ kiyh¹,
jmi¹ gyuu¹ la¹,

hi¹ ga¹ heeh¹ Dio¹ ka¹ läh¹ gyuu¹
ya¹ jwii¹.

4

*Lloo¹ koo¹ jmi¹ jmeë¹ dsa¹ ta¹
koo¹ ju¹ dsoo¹*

¹ Na¹ hñaa¹ lä¹ jëë¹ ga¹ mi¹ jnäa¹
Jmi¹ lle¹ Na¹ jngii¹, ha¹ lä¹ le¹ wa¹ ra¹
ga¹ të¹ jee¹ llaa¹ jmi¹. Ko¹ llaa¹ dsa¹
lä¹ øø¹ kih¹ he¹ ma¹ dsoo¹ dsë¹ jne¹,

nuuy' juu' ta' juu' he' kwa' jmi' lle' hlih'. ² He' ba' che' ta' juu' hi' kwa' juu' la' ja'! Mo' so' liiyh' he' jmeey', jle' go' te' huudsē' kiyh'. ³ Mo' so' kway' jwē' jee' goo' dsa', ni' sa' kway' jwē' kuh'hih' dsa' la' jē' he' cha'. Pero Dio ga' la' la' jē' he' cha' mah' kuh'hih' hi' kwa' ti'hmaah' kiyh', hi' laa' kyaay' hi' kyuu' ha' la' la' ju'dsoo'. ⁴ Jēh', llu' ba' la' jē' he' ga' la' Dio he' kih' hih'. Sa' cha' he' kih' jāhn' sa' llu', hnø' kwan' ti'hmaah' kih' bih'. ⁵ Kyaah' juu' kih' Dio hi' kyaah' he' ngii' dsa' kiyh', jmee' na' jngii' la' jē' he' kuh'hih' dsa'.

Ha' la' hnø' jmee' hi' hä' goo' ta' kih' Cristo

⁶ Cher'mah' mi'tēh' øøh' juu' la', ya'hēh' ba' hne' llu' kyaah' ta' kih' Jesucristo, hne' hi' tēē' be' kyaah' juu' he' ma'dsoo' dsē' jne', ja' ba' ju'dsoo' he' ma' heeh' na'. ⁷ Mo' to' taah' hñaa' kyaah' juu' ma' gyuh', kyaah' juu' he' sa' jmää' ta'. Jmee' bii' hnääh' Dio ba'. ⁸ Llu' ba' miih' he' koo'hlij' jne'. Pero cha' ga' miih' llu' he' hnääh' jne' Dio. Jēh' he' ja' la' ya' jøø' jnän' jmi' gyuu' la' hi' la' ja' ka' lah' jmi' gyuu' he' na' ga' la' jnä'. ⁹ Juu' la', la' dsoo' hi' jmee' bii' heeh' la' jēē' dsa'. ¹⁰ He' ja' ba' kwa' jne' be' la' jiih' jee' le', kih' he' kye' jne' o' jøh' dsē' kih' Dio jiih', hi' lää' la' jēē' dsa'. Pero la' jēē' hi' ma' heeh' kiyh', hi' he' ba' lää'.

¹¹ Ja' mi'tēh' dsa' juu' la', hi' jwiih' hnih' jmee' bii' mi'tey'. ¹² Ni' jaa', ta' wa' mi' kwah' hne' kih' he' mäh'. Jle' jwē' kiyh'. Jmee' ba' hne' kwee' mah' ka' nē' hi' ma' heeh' juu' kih' Dio la' koo' jmeeh' hñaa': ha' la' hlēēh', ha' la' jmeeh', ha' la' hnaah' dsa' kyaah', ha' la' ma'dsoo' hoh' kih' Dio hi' ha' la' ngēh'

kyaah' koo' nēē' ba' huudsē'. ¹³ Ta' ko' jiih' sa' ga' ma' lloon', ja' hēh' ba' hne' juu' kih' Dio, ja' hlēēh' dsa' kyaah' juu' na', hi' ja' mi'tēh' dsa' ka' lah'. ¹⁴ Ta' ya' ta' ta' he' ga' hñah' kih' Dio la' ma' ga' kye' dsa' gyuu' goo' nē' kyah'. Ga' ngēy' juu' he' ga' mi' jnäa' Dio kiyh', ga' hlēēy' kih' ta' he' ma' hñah' kih' Dio.

¹⁵ He' ja' ta' hwaä' jee' jmeeh' ta' ja'. Jmee' ba' hne' he' mah' lii' ga' llooh' ba' hne' ta' cha' nē'. ¹⁶ Hää' hñaa' hi' leeh' wa' ra' ga' mi' siih' juu' na'. Ja' mi'tēh' ba' hne'. Cher'mah' ga' llooh' ba' hne' jmeeh' la' na', lääh' hñaa' hi' lääh' la' jēē' hi' nuu' juu' he' kwah'.

5

Ha' la' dsa'toohn' kyaah' hi' ma' heeh' juu' kih' Dio

¹ Ta' hlēēh' dsa' nñuh' ma' gyuh' wa' la' cha' la', hlēēy' kyaah' juu' llu' ba' la' koh' jaa' täa' kyaah'. Hi' la' ja' kih' hi' kwaa', hlēēy' la' koh' dsa' nñuh' øøh' ba'. ² La' ja' kih' hi' laa' dsa' ma' hyaa', hlēēy' la' koh' maa' kyaah'. Hi' kih' hi' laa' dsa' mē' kwaa', hlēēy' la' koh' dsa' mē' øøh' ba'. Wa' na' jngii' go' te' huudsē' kyah' kyaayh'.

³ Cher'mah' dsoo' chaa' dsa' mē' hi' hñii', kwa' be' kiyh'. ⁴ Pero cher'mah' chaa' dsa' hñii' hi' chaa' joo', chaa' gyuu' llooy', hi' he' ba' ga' tēē' jmee' be' kiyh' to' nē', la' koo' lle' kih' hi' hnaah' Dio, la' llu' he' ga' mi' kwaa' cho' jmiiy'. He' ja' ba' llu' hi' tih' dsē' Dio. ⁵ Cher'mah' chaa' jaa' ma' ra' hi' dsoo' hñii', hi' ma' ja' hñii' go' te', hi' he' ba' kye' o' jøh' dsē' kih' Dio, hlēēy' kyaah' Dio, hi' ngii' kiyh' la' jmi' la' hwē'. ⁶ Pero dsa' mē' hñii' hi' jmee' la' ngii' jmi' ngo' kih', na' juuy' jee' ka' Dio ma' ke' jiiy' jmi' gyuu' la'. ⁷ Kwa' ba' hne'

juu' la-, mah' ni' jaa- sa- wa' ja-
na-bääh' dsoo'. ⁸ Cher'mah' chaa-
hi- sa- jmee' he' kih' hi- chaa-
kyaay', he- ma-bey' he- ma-dsoo'
dsëy' ba' ja-. Hi- jmeey' hlih'
cha-gamiih- cher'mah' sa- hääy-
hi- tääh' cha'neh- kiyh'. Hlëëh'
gyih' lä'koh' ga' hi- sa- ma-heeh-
go-te~.

⁹ Cher'mah' chaa- dsa-më' hñi',
hi- hää' la' ga' to'lo-gya' dsë-
gya' ji-ñe-, hi- he' ba' cha- jwë'
lla-llee' je- mah' hyoyh- he- jmee-
bii' kiyh', cher'mah' ma' laay' më'
jaa- ba' dsa-nñuh-. ¹⁰ Jmee' bii'
jaa- dsa-më' hi- hii' juu' jmee-
he- llu' jmah', hi- ga-mi'kwaä-
joo', hi- ga'kwa' jee' ga-jä' dsa-,
hi- ga-jmää' hñii' hwaä' mah'
ga-jmeey' ta'he' kih' hi- laa' kyaä'
Dio, hi- ga-jmee' be' kih' hi- jëë-
wi', hi- ma' tēē' jmee' he- llu'
jmah'.

¹¹ Pero dsa- hñi' hi- kwaä-, sa-
cha- jwë' kiyh' lla-llee'y' je-, wa'ra-
ja' dsëy' kaay' jñah' dsa-nñuh- hi-
sa- lä-tääy' mi-tey' ta' kih' Cristo.

¹² Jee' ja- ma-na-bääh', kih' he-
ma-hlääh- kyaah' hmooh' he-
ga-jmeey' to-në'. ¹³ Hi- ja- ma-la-
he- ja- jmeey', lä-jwëëyh' hi-
lä-tëëy' ngëy' lä-joh' hne' chih'. Hi-
kooyh' juu' jwi', hi- täayh- hñiiy'
jee' sa- ga-tëëy' jëëy', hi- llay' juu'
he- sa- ga-tëëy' hlëëyh'. ¹⁴ Dsa-më'
hñi' hi- kwaä-, hnoo' ga' jnä' he-
kaay' dsa-nñuh-, mah' lä-chaa-
joo'y' hi- jmeey' ta'he' cha'neh-
kiyh'. Hi- hnøø' liiyh- kih' lä-jë'
he- jmeey'. Lä-ja- jlë' jwë' kih'
hi- na-høøh' hi- hlëëh- wi' kiyh'.

¹⁵ Chaa- ko-llaa' dsa-më' hñi'
ma-tuy' juu' kih' Dio mah' jmeey'
lä- jøø- Tana' kiyh'.

¹⁶ Cher'mah' cha'neh- kih' øøh'
jne' hi- më' hi- nñuh- chaa- jaa-
dsa-më' hñi', wa- hnøø' bih' lä-jë'
he- jmee' bii' kiyh' mah' sa- jmee'
hii- kih' gwah-. Ja-ga' na- lä-tää-

gwah- kwa' be' kih' dsa- hñi' hi-
sa- chaa- kyaä' go-te~.

¹⁷ Dsa-gyuu' hi- tääh' ta'jää-
gwah-, lle' kih' hyoyh- to' jaa'. Pero
jmee' bii' hyoh- to-në' hi- kwa-
juu' kih' Dio, hi- lä-ja- hi- mi-tëë-
dsa-. ¹⁸ Lä-ja- na-sii- juu' kih'
Dio: "Sa-llu' na-hñuh- hoo'kya' jee'
pe-jleeyh- kyah' kih' mi'trigo." Hi-
lä-ja- na-sii- ka-läh': "Hi- jmee-
ta', lle' kih' tēëyh' jñeey'."

¹⁹ Ta- jmee- he' juu' kih' hi-
bääh- dsoo' dsa-gyuu' kyaä' -
gwah- cher'mah' sa- chaa- uu' uu-
hi- jmee' ju'dsoo'. ²⁰ Cher'mah'
ngoo' bih' jmeey' he- hlih', hlëëyh'
to'lo- në' jee' lä-jëë-, mah' lä-ja- hii'
goo- kih' lä-jëë-. ²¹ Jmeen' mada-
kyah', ñe- ba' Dio, ñe- ba' Jesucristo
Dsa-jøøh' jñan' hi- ñe- ángele hi-
na-llee'h' kyaay'. Jwëëhn- hne-
høø' lä-jë- juu' la-. Jmee' kwee-
lä-hii' në', ta' wa' hnaah- ma-la-
uu' uu- ba'. ²² Ta- hñaa' tä-be' hi-
ka- në' kih' øøh' jne' mah' kye'h'
gooh- në' kiyh' mah' sa- dsa-bääh-
dso'kye- kiyh'. Hää' hñaa'h', wa-
na-jngëeh' kih' lä-jë- he- hlih'.

²³ Na' ta- cha'në' mo-to- huh'
jmi-dsë' jmah', hih' miih- jmah' mi-
'jeh' ma-äa- kih' he- dsaah' tuh- hi-
kih' he- dsa-lä-dsaah' ko-lla-jihh-.

²⁴ He- hlih' he- jmee- ko-llaa'
dsa-lä-jnä' jmi-gyuu' la- jää' ja-ga'
lla' Dio ta'. Pero he- hlih' he- jmee-
jñah', lä-jnä' wa'ra- ga-të' jee' lla'
Dio ta'. ²⁵ Hi- lä-ja-, dsa-lä-jnä' ta-
llu'. Pero cher'mah' cha- ta' llui' he-
sa- na'jñä', ma-ra- he- lä-jnä' ba-
këë-.

6

¹ Hih' hi- jmee- ta' kih' dsa-,
hnøø' cha- nñuh- kiyh' kyaah'
dsa-juu'y' mah' sa- hlëëh' dsa- wi'
kiyh' Dio, hi- ni- sa- hlëëyh' wi' kih'
juu' he- ma-mi-tëë' jne'. ² Hi-
cher'mah' chaa- øøh' jne' hi- laa'
juu' ta', sa- cha- jwë' jñan' jmeen'

wa' la' cha- la' kih' he- laay' ooh' jne'. La-llu' he- hnää' jnih', hnøø' jmeen' he- llu' jmah' kyaayh' ta- la' kih' he- laay' ooh' jne' hi- ja' llu' kyaah' ta' kiyh'. He-ja- mi-tëë' dsa- juu' la', hi- hlëëyh' ka- läh'.

Hi' goo- jnän' kyaah' kuu'

³ Cher'mah' chaä- jaa- hi- mi-tëë- dsa- jyoh' juu' he- sa- jeeh' kwee- kyaah' ju'dsoo' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi- sa- jeeh' kwee- kyaah' juu' he- ma-heeh' jne', ⁴ he- jmääy- hñiiy' jøøh' ba' ja-, hee- na- kyuyh-, he- sa- tuy- ti-chooy' juu' ja-, koo- llay- hñii- ba'. Jee' ja- hwëë- hi- wi' dsë', hi- hnoo- hñii-, hi- hlëëh- wi' kih' dsa', hi- hi- sa- cha- o-jøh- dsë' kih'. ⁵ Hi- lä-ja- hwëë- hi- chaah- hi- na-hee- go-te- hu' dsë- kih', hi- mo-so- cha- ju'dsoo' kih'. Hi- he' laä-, lä- chay- cha-miih- kuu', kih' he- hnaayh- Dio. Ta- jmee- ko-jøh' kyaah' dsa- he'. ⁶ Jnaah' la' jnän' he- hnääh' jne' Dio, pero hnøø' heeh' ba' jne' ha- koh' te' he- cha- jnän'. ⁷ Ni' miih- sa- cha- he- kye' jne' ma' ya-nøø' jne' jmi-gyuu' la-. Hi- lä-ja- sa- cha- he- kii' jne' wa-ra- ga-nøø' jne' ka-läh'. ⁸ Cher'mah' cha- he- kih- hih- jne' hi- cha- ba' hmiih- kye' jne', kyaah' he- ja- ba', wa- chaä- jne' llu'. ⁹ Hi- hnøø' lä-cha- cha-miih- kuu', gwa- dsëy' jmeey' he- hliih' kyaah' he- jøø- kiyh'. Dsa-lä-ngaayh' kyaah' lä-jë- he- hee' dsëy', koo- hnoo- dsoo' ba' ja-. Kyaah' he- ja-, dsooy' ta- hwa' mah' heey' go-te-. ¹⁰ Kih' he- hee' dsë' dsa- kuu', he- ja- ba' hya- lä-jë- nëe' he- hliih'. Kih' he- hnøøy' liyh- cha-ga-miih- kuu', lä-ja- ko-llaa' dsa- ma-be' he- ma-dsoo' dsëy' kih' Dio, he-ja- ma-ja- cha-miih- wi' nē' kiyh'.

Wa' kwan' be' kyaah' juu' he- ma-heeh' jne'

¹¹ Pero hne- dsa-nñuh- kyaä' Dio, ni' miih- ta- jmee- lä-koo- jmee- dsa- he'. Jmee' he- llu' jmah' ba', hnääh' Dio, wa' lä-dsoo' hoh' kiyh', wa' hnaah' dsa-, wa' jøh- hoh' kyaah' dsa-, hi- jmää' hñaa' hwaah' ba'. ¹² Jwërte kwa' be' hnääh' Dio, lä-llu' he- ma-dsoo' hoh'. Jëeh' ga-lleeh- Dio hne- mah' jmeey' lä-chaah- tää'. He-ja- kwa' ba' hne- be' kyaah' juu' ja-. Jëeh' ga-mi-jnääh' ba' hne- juu' he- ma-dsoo' hoh' jee' kih' jwëë' dsa-. ¹³ Jmeen- mada' kyah', mi-te- lä-jë- he- ma-jwëëhn' hne-. Ñe- ba' Dio hi- jmee' chaä- ga-lä-jëë- hi- ñe- ba' Jesucristo hi- ga-mi-jnää- juu' kih' cha-nē' Poncio Pilato, ga-jäyh' ha- lä- la' ju'dsoo'. ¹⁴ Jmee' ba' hne- lä-jë- mada- he- ma-jmeen' kyah' mah' sa- hlääh' hne- hi- sa- na-bääh- ni' koo- wa-ra- ga-të- jee' jäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ¹⁵ Dio hi- lluu' mi-jnäy' Jesús wa-ra- ga-loo' jmi'. Jaa- Dio ba' hi- lla' ta'. Hi- he' he' Rey hi- kye- nē' kih' jee' lä-jëë- Rey, hi- jaa- hñii' bih' laay' jøøh' kih' jee' lä-jëë- Dsa-kaah'. ¹⁶ Jaa- hñii' bih' sa- juuy' jih'koh', hñii' bih' gay' jee' jnä' wa-je-, ni' jaa- sa- tē-dsëë- jee' gay'. Ni' jaa- dsa- jmi-gyuu- sa- ma-jëëy-, ni' sa- tēëy' jëëy'. Wa- la' juuh- kiyh' hi- cha- cha-miih- be' kih' lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

¹⁷ Hlëëh' hi- cha- cha-miih- kuu' jmi-gyuu' la-, ta' wa' jmääy' hñiiy' kaayh'. Ta' wa' kye' o-jøh- dsë- kyaah' kuu' kiyh'. Lla- ba' kuu' na-. Hnøø' kay' o-jøh- dsë- kih' Dio ba', hi- kwa- cha-miih- lä-jë- he- hnøø' jnän' mah' kye' ya-jøø'. ¹⁸ Chiuh' hi- cha- kuu', wa' jmeey' he- llu' ba'. Lla' he- ma- lä-chay- kuu', wa' jmeey' cha-miih- be' kih' hi- lla- kyaä', sa- wa' chaayh-. ¹⁹ Lä-ja- ba' lä-cha- cha-miih- kiyh' he-

mo so lla në jmi gyuu he na ga
jä. Hi lä ja tēy' chaay tää'.

²⁰ Timotä, ja mi-teh` lä jē
mada nuuh kih Dio. Ta taah
hñaa' jee' cha juu' he sa
jmää' ta hi lä jē juu' he kwa
hi jäh' ma mi tēē' cha miih'.
²¹ Heh' lä ja ma kah kō' llaa' jwē',
ma jmeey' ta koo' juu' kih Dio he
jmeē' jne' dsoo'.

Wa' mi jāä' Dio hne. Wa' la'
lä ja.

2 Timoteo

He-la-jee-ga-té-to-je- he-ga-sii Paa' kih' Timotä

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol kyaá' Jesucristo lä' hyoh- dsé' Dio. Ga-cheey' jnä' mah' kwan' juu' kiyh' lä' koo- ga-bääyh- hñiiy' jmeey' chaá- jne' ta-la' kih' Cristo Jesús. ² Jee' la- siin' kyah' Timotä lä' koh' jaa- gyuu- hi- hnaan'. Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täá' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah', wa' lä' ñih' dséy' hne-, wa' jmeey' hi' ti' kyah'.

Paa' ga-hlëeh' Timotä mah' mi-tey' ta' he-hä' gooy'

³ Kwan' ti'hmaah' kih' Dio. Jmee- ba' jnä' ta' he' kiyh' ja-ba' lä' koh' ga-jmee' dsa- ma-kaah' kyaan'. He-ja- sa' hñii- huu' dsé- kin'. Hi- dsooh' ba' dsen' hne- lä' jmi' lä' hwe' lä' ma' hlëehn' kyaah' Dio kyaan'. ⁴ Dsooh' dsen' he- ga-lä'meeh' hoh'. He-ja- hnoon' niin' na'jëen' hne-, ja-ga' na' chaan- llu'. ⁵ Ma' ba' jnä', ja' koo- jwah' ba' hne- he- ma-dsoo' hoh' kih' Dio. Lä' ma' to-né' ga-lä'dsoo' dsé' ma-hyaa' kyaah' Loida kyaah' maa' kyaah' Eunice, hi' jmeen- dsoo', ja-ba' lä' ja- ma-dsoo' hoh' hne- ka-läh'.

⁶ He-ja' jwëehn' hne-, kwa' ba' hne- be' kyaah' ta' he- ga-kwëeh' Dio hne- lä' ma' ga-kyen' goon- né' kyah'. ⁷ Jëeh', sa' ga-kwa' Dio Jmi-llé' kih' mah' jmeen' gah' jne'. Ga-kway' mah' kwa' be' jnän', mah' lä' hñää' jne' dsa-kyaahn', hi' mah' hääñ' hñaan'. ⁸ He-ja- jwëehn' hne-, ta' jmee- na' heeh'. Kwá' ba' hne- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ni' ta' jmee- na-heeh' ki'

jnä' he- hääñ' neh-ñe' kwaat- kih' Jesús. Heeh' ba' hne- jëeh' wii' kwaat- kih' ju'hmeé' lä' koh' jëen- la-. Dio ba' kwa' be' kyah'. ⁹ Hi- he' ga-lää' jne' hi' ga-tëeyh' jne' mah' leé' jne' na-jngéé'. Ja- ta-la' kih' he- ma-jmeen' he- llu' ga-tëeyh' jne'. Jää' ba' ma-lla' dsé' Dio jmeey' lä' ja-, he-ja- ba' ga-tëeyh' jne'. Hi- lä' ma' ga-heeh' jne' kih' Cristo, ga-hñah' jne' he- la' kwa' Dio he- ma-na-la' juu' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu'. ¹⁰ Hi- na' ma-mi-jnäa- Dio lä' jé' he- ja-, lä' llu' he- ja' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- ga-lää' jne'. Ma-ke- ga-juuy', sa' ga-lih' he- ja- kyaayh'. Ma-ra- he- ga-lä' jiih' bih'. Hi- kyaah' ju'hmeé' kiyh' ga-mi-jnäay- ha- lä' lä' chaá- dsa- täá', lä' ja- mo-so' juuy' jih' koh'.

¹¹ Hi- jnä' na-hñaan' kwan' juu' la-, laan' apóstol, hi' laan' ta-jwoh' kyaá' hi- sa' laa' judiu. ¹² Kih' he-ja- ba' na-, jëen- wii'. Pero sa- gwa' na-hiihn', kyuu- ba' jnä' hi- kih' ma-dsoo' dsen'. He-ja- jmeen- dsoo', hi- he' cha- be' kih' høøy' lä' jé' he- ga-toohn' gooy- lä' jiih' lloo- jmi'.

¹³ Wa' jã' koo- hweh- kyah' lä' jé- ju'dsoo' he- ma-jwëeh' hne-. Wa' dsoo' hoh' täá', wa' hnaah' dsa-. He- na- ba' cha- jnän', kih' he- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús. ¹⁴ Kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii' he- kyaah' jne', høø' juu' llu' he- ma-hñah'.

¹⁵ Ma-ñeh' ba' hne-, lä' jëé- hi- chaá- hwa' Asia ma-bee' jnä'. Lä-ja- ga-jmee' Figelo kyaah' Hermógene. ¹⁶ Wa' lä' ñih' dsé' Dio lä' jëé- hi- chaá- kyaá' Onesíforo. Joh' jiih' sa' ga-jmeey' be' kin', sa' ga-lä' hiiyh' kih' he- hääñ' neh-ñe'. ¹⁷ Lä' chah' ma' ga-lloo' Onesíforo jwii- Roma, ga-hnaayh- jnä' lä' bih' lä' jaa', lä' jiih' ga-jnäayh- jnä'.

18 Wa' lä-ñih' dsé' Dsa-jøøh' jnän' kiyh' wa'ra- ga-të' jee' llaa' jmi'. Hne- ñeh' kwee- he- ga-jmeey' cha-miuh- be' jnän- lä- ma' tøøhn' jwi- Éfeso.

2

Hnøø' ma'na'lluu' jne' mah' lä'ja- lee' jne' lä'koø- jaa- hløø' kyaa' Jesucristo

1 Jwëehn- hne- gyuu- kyaan', kwa' ba' hne- be' kyaah' he- la' hñah' jne' ta-la' kih' Cristo Jesús.

2 Ga-lä-tëeh' juu' he- ga'kwan' to-lo' né' jwëe' dsa-. He-ja- jwëehn- hne-, tøøh' goo- jñah' hi- laah' jmaa' mi-tëe' dsa- juu' ja-.

3 Kwëeh' hoh' ma' jëeh' wi'. Mah' lä'ja- leeh' lä'koh' jaa- hløø' lluu' kyaa' Jesucristo. 4 Ni' jaa- hløø' sa' jääy' jmeey' jyoh' ta', ga-tëey' jmeey' lä'jé- mada- kih' juu' bih' mah' tih' dsé' juuy' hi- ga-kwëeyh' ta' ja-. 5 Hi- lä'ja- hi- koo', ni' koo- sa- liyh' cher'mah' sa' ga'kooy' lä'le' kiyh'. 6 Jaa- hi- jmee' ta' hwa' kih', lle' kih' tëey' to-né' kih' jee' lä'jé- wa'ra- ga'sooh' ta' ja-. 7 Jmee' da' huud'sé- hee- hnøø' jäh- he- ma-jwëehn' hne-. Dsa-jøøh' jnän' ba' kwa' be' kyah' mah' lä'ngëeh' lä'jé- he- ja-.

8 Wa' dsooh- hoh' kih' Jesucristo, hi- laa' sa'ju- kih' David hi- ga-lä'jiuh' jee' kih' hi- na-juu', lä'koø- la' ju'hmëe' he- kwan'.

9 Kih' he-ja- ba' na-, jëen- wi', he- na-hñuuh' kyaah' caden- lä'koh' jaa- hi- ää- dsoo'. Pero ni' miuh' sa- le' jmeey' lä'ja- kih' juu' kih' Dio. 10 He-ja- kwëeh' ba' dsen' jëen- wi' mah' wa' la' llu' kih' lä'jé- hi- na-lleeh' kyaa' Dio. Mah' lä'ja- lloo- koø- jmi' lääy' ta-la' kih' Cristo Jesús mah' dsa-näay' ya'jwi' jee' sa' hee' jih'koh'.

11 Juu' la- la' ju'dsoo':

Cher'mah' ga-juu' jne' kyaah' Jesús, lä'ja- jmeey' chaa- jne' ko-jøh' kyaayh'.

12 Cher'mah' ga-lä-be' dsé- jne' jëen- wi', lä'ja- cha- jwë' jnän- jmeen' hi- ko-jøh' kyaayh'.

Cher'mah' ga-jäh' jne' sa' kyuu- jnih', ja-ba' lä'ja- jäh' sa' kyuyy' jne'.

13 Cher'mah' sa' ga-mi'ten' juu' jnän', pero ma'ra' he- mi'te' bih' juu' kiyh', jëeh' sa' le' hiyy' juu' kiyh'.

Jaa- hi- ma-ya-hëe- llu' kyaah' ta' kih' Dio

14 Mi-dsooh' dsé' øøh' jne' kyaah' juu' la-. Ja- jwiyyh', ñe- ba' Dsa-jøøh' jnän', sa' llu' he- tí'choo' jne' juu' he- sa' jmaa' ta'. Koo- hee- dsé' dsa- hi- nuu- ba' ja-. 15 Kwa' be' mah' ya-hëeh' llu' cha'né' Dio mah' sa' jäh' o'hih' kyaah' ta' he- mi'tëeh' dsa- ju'dsoo' lä'koø- lle' kih'. 16 Ta- kwaä' hñah' kyaah' juu' he- sa' jmaa' ta'. Kyaah' juu' ja- dsa-näa' dsa- cha-ga'miuh- kyaah' he- hñih'. 17 Juu' ja- kuh-gii' kih' dsa- lä'koh' kuh-gii' né' dsoo' jee' ja-. Lä'ja- ga-la' kih' Himeneo kyaah' Fileto. 18 Hi- he' ga'kah- jwë' kih' ju'dsoo', jäh' ma-ngëe' ba' he- dsa-lä'jiuh' dsa-. Kyaah' juu' ja-, ga-heey' dsé' ko-llaa' dsa- hi- ma-dsoo' dsé'. 19 Pero juu' kih' Dio jä- koø- hweh-, lä'koh' ma-ti' na'hyah- he- na-sii- né' kih': "Kyuu' ba' Dsa-jøøh' jnän' lä'jé- hi- laa' kyaa'." Hi': "Lä'jé- hi- ngii' ta-la' kih' Cristo, wa' lä-øøy' kih' lä'jé- he- hñih'."

20 Jëe' da'. Koo- hne' juuh- jee' cha-cha-miuh- nee' goo- ti' dsa-, cha- he- la' kyaah' ñe' hmooh', hi- cha- he- la' kyaah' hma', hi- cha- he- la' kyaah' gwaah'. Lä'jé- he- hmooh' jmäy' ta' lä' ma' tē- jmi'. Hi- he- sa' hmooh', he-

jā ba' jmääyh̄ ta' koō kyoō ba'. ²¹ Hī jā-ba' lǟ-ja' la' kih' dsa-kyaa' Dio ka-läh'. Cher'mah' ko'llaa' hī ma-lǟ-øø' kih' he-hlih', hī he' laa' lǟ-koō ñe' he-hmoo'h', he-na' jngii' he-jmää' kih' Dsa-jøø'h' jnän'. Lǟ-ja' ma-na'lluu' bih' jmeey' lǟ-jë' ta' llu'.

²² Be' go-te' lǟ-jë' he-hee' dsë' chih' kwaā. Hi' gwa-ba' hne-ta' cha'ne' ko-jøø' kyaah' lǟ-jëe' hī ngii' kih' Dsa-jøø'h' jnän' kyaah' koō nee' ba' huu'dsë'. Ja' jmeeh-he' llu' jmah' ba', hi' hnøø' lǟ ma-dsoo' ja-ba' hoh' kih' Dio, wa' hnaah' dsa-kyaa'h' hi' wa' hii' ti' kyah'. ²³ Jmee' ta' koo' juu' he-ti-choo' dsa-, juu' he-sa' jmää' ta'. Ma-ñeh' ba' hne-, koō lla' hnii' ba' juu' ja-. ²⁴ Jaa' hī jmee-ta' he' kih' Dsa-jøø'h' jnän', sa' hnøø' hneey' kyaah' dsa-. Hnøø' llu' dsëy' kyaah' lǟ-jëe' ba'. Hnøø' liyh' mi-tëey' dsa-, hnøø' jøø-dsëy' kyaah' dsa-. ²⁵ Hi' hnøø' jmääy' hñiiy' hwaä' wa-ra' ga-të' jee' hlëeyh' hī chaah', ha-ga-che' ga'kwa' Dio jwë' dsa-jëeh' hī he' kyaayh' mah' lǟ-kyuuyh' ju'dsoo'. ²⁶ Lǟ-ja' ba' lää' hī tääh' goo' hī-sa'llu', hī jmee' lǟ-hyoh-dsëy'.

3

Ha- lǟ tääh' dsa- wa-ra' ga-të' jee'llaa' jmii'

¹ Hnøø' lǟ-ñeh' he-la-ka-läh', ja' he-wii' wa-ra' ga-të' jee'llaa' jmii'. ² Ma'ja' dsa-taah' dsa- lǟ hyoh-dsë' hñii', lǟ-hee' dsëy' kuu', jmääy' hñiiy' kaa'h', lǟ-taayh', mi-kwayh' Dio, lǟ-chaayh-kih' cho'jmiiy-, sa' jiiyh' ni' koo' juu' llu', lǟ-hlëeyh' go-te'. ³ Ni' sa' lǟ-jøø' dsëy', ni' sa' lǟ-hnøøy' jëeyh' juu' kyaah' dsa-, kooyh' juu' jwii', sa' lǟ-täay' hääy' hñiiy', lǟ-hñaa' dsëy' ga-ngëe' jwëe', jmeey' na-høøyh' kih' he-

llu'. ⁴ Jmii' ja-, lǟ-tuu- dsëy' hñëey' dsa-kyaa'yh', ngaayh' kyaah' lǟ-jë' he- jmeey', jmääy' hñiiy' lluu', hnooyh' ga' he- tih' dsëy' lǟ-koh' ga' he- hnaayh' Dio. ⁵ Jmee' lǟ-koō hī hnaah' Dio, pero kyaah' lǟ-jë' he- jmeey' ja-, lǟ-jnä' sa' kyey' ni' miih' be' kih' Dio. He-ja' ta' jmee-ko-jøø'h' kyaayh'.

⁶ Dsa- he' dsa-taayh' cha'neh' kih' dsa-më' hī sa' cha' be' kih', mi-gaay' dsa-më' hī tëe' jmee' he-hlih', lǟ-koō-jøø' he-hee' dsë' jmi-ngo' kiyh'. ⁷ Täayh' mi-tëey' hñiiy', pero jih'koh' sa' lǟ-këyh' jmi' lǟ-ngëey' ha- lǟ-la' ju'dsoo'.

⁸ Hi' ja' ba' lǟ-koō ga' jmee' Jane kyaah' Jambre, hī ga'ha' kih' Moisé, lǟ-ja' jmee' dsa-ñuu'h' he', hay' kih' ju'dsoo'. Ma-na-hee' go-te' huu'dsë-kiyh', mo-so' laay' kwaat' kyaah' hī ma-dsoo' dsë'. ⁹ Pero sa' dsa-näay' ta' cha'ne' kyaah' juu' kiyh'. Jëeh', lǟ-jnää' kih' lǟ-jëe', he-laay' dsa-too-, lǟ-koh' ga-la' kih' dsa- hī ga'ha' kih' Moisé.

Jee' ga'dsaa' juu' la- kwa' ga' Paa' nuuh' kih' Timotä

¹⁰ Pero ma-kyuuyh' ba' hne-juu' he- ma-ñuu'h' kin', ha- lǟ-jmeen', ha- lǟ-la' huu'dsë-kin', he- ma-dsoo' dsën', he-jøø' dsën', he-hnaan' dsa-, hi' he- kwëeh' dsën'. ¹¹ Ma-ñeh' ba' hne-ha-lǟ ga'jmeeh' dsa-jnä', hī ha-lǟ ga-jëen' wii' jee' jwii' Antioquia, Iconio, Listra. Ga-jëen' wii' jwërte. Pero Dsa-jøø'h' jnän' ga-lää' jnä' kih' lǟ-jë' he-ja-. ¹² Hi' lǟ-jëe' hī hnøø' dsa-taah' lǟ-kaa' tuh-dsë' kyaah' Cristo Jesús, ma-ra' he-jëe' bih' wii'. ¹³ Pero dsa-hñaa' dsë' he', kyaah' hī ta-juu', jmee-gyih' cha-ga'miih' he-hlih' koō hä' koō hä', mi-gaay' dsa-hi' mi-goo' dsa-kiyh'.

¹⁴ Pero gwa' ba' hne-ta' cha'ne' kyaah' he- ma-mi-tëeh', ma-ñeh'

ba' hne- ha- lä- la' he- ma- heeh'. Jëeh', kyuuh- ba' hne- hij- na- hi- ga- mi- tēē- hne-. ¹⁵ Lā- jiih' ma' mäh- ' ma- kyuuh- ba' hne- juu' kih' Dio lä- koo- na- sii-. Juu' ja- ga- mi- tēē- hne- lä- jwē' jee' lääh', lä- llu' he- ma- dsoo' hoh' kih' Cristo Jesús. ¹⁶ Dio ba' ga- kwa' huu- dsē- llu' kih' hi- ga- sii' lä- jē- juu' ja- he- jmää' mi- tēē' jne' dsa-, he- mi- jnää' he- dsa- hlääh' jne', jmää' he- hlēh' jne' dsa-, hi- he- mi- tēē' jnih' jmeey' he- llu' jmah' ba'. ¹⁷ Lā- ja- ba' hwēē- llu' hi- hnaah' Dio, ja- ga- na- ma- na- lluyy' go- te- jmeey' lä- jē- nēē' he- llu'.

4

¹ Chuun' kyaah' hne-. Ñe- ba' Dio hi- lä- ja- Jesucristo Dsa- jøøh' jnän' hi- jäh' la- ta' kih' hi- jiih' hi- kih' hi- na- juu', wa- ra- ga- lä- jnäy' jmeey' hih' kih' dsa-. ² He- ja- kwa' ba' hne- juu' ja-. Kwa' ba' hne- jä' ma- ke- sa- la' hor' kih'. Hlēh' hi- dsa- hlääh', juuh' kiyh' kyaah' juu' ja-, kwēy' huuh'. Hi- hnøø' jøh- hoh' kyaayh' jee' mi- tēēh' hnih'. ³ Lloo- koo- jmi' mo- so- lä- hnøø' dsa- nuu' ju' dsoo' he- ma- mi- tēē' jne'. He- ja- hnaayh- jwēē' ta- jwoh' hi- kwa' juu' lä- koo- tih- dsē' dsa- nuu'. ⁴ Dsa- he' na-, be' ju' dsoo' mah' jmeey' gyih' he' kih' juu' wa' he- cha- he-. ⁵ Pero hne- hää' hñaah', kwēēh' hoh' kih' lä- jē- he- wi' he- jä- nē' kyah', kwa' ju' hmēē' la- kih' dsa- hi- sa- ma- nuu', mi- te- lä- jē- ta' he- ga- tēēh' jmeeh'.

⁶ Ma- ngoo' ya- jäh- he- naahn-, jëeh' ma- lloo' jmi' he- jngēēh' dsa- jnä'. ⁷ Ma- kwan' cha- miih- be' kyaah' ta' la-. Ma- lih- ba' jnä' kyaah' ta' he- hä' goon-. Lä- ma- dsoo' ja- ba- dsēn- kih' Dio. ⁸ He- ja- ma- na- la- juu' hyohn- koo- coron ma' ja-, ja- ga- na- ya- hēēn' lluyy'. Dsa- jøøh' jnän',

dsa- ta' lluyy', kway' he- ga- tēēn' hyohn-. Hi- ja- ma- la- jnä' hyohn-, ja- ba' lä- ja- hyoh- lä- jēē- hi- lle' dsē' he- jäh' Jesucristo.

Ga' jäh' Paa' ha- lä- jmeey' Timotä

⁹ Jmeey' bi' ya- jēē' jnä' chah'. ¹⁰ Ma- beey' Dema jnä', mah' hnooh- gyih' he- cha- jmi- gyuu' la-. Ma- ngoo' jwi- Tesalónica. Crescente ma- ngoo- ta' hwa' Galacia, Tito ma- ngoo- ta' hwa' Dalmacia. ¹¹ Jaa- Luca ga' gya' kyaah' jnä'. Ja- jäh- Marco ta' la- wa- ra- ga- tē' jee' ñeeh'. Hi- na- jmää' kin' kyaah' ta' la-. ¹² Ma- cheen- Tíquico ta' jwi- Éfeso. ¹³ Wa- ra- ga- tē' jee' ñeeh', ja- kah- ko- lla- hmih- lloo' kin' he- ga- kyan' kih' Carpo jee' jwi- Troa. Hi- dsooh- hoh' kah' lä- jē- mo- je- na- gyeē- kin', hi- he- jmeey' ga' bi' kin' loo' jah' jee' siin'.

¹⁴ Leja- tē- ñe- ' he', ga- jmeey' cha- miih- hlih' kin-. Dio mi- hmaah' ha- koh' te' he- ga- jmeey' kin-. ¹⁵ Hää' hñaah' kyaayh'. Peer- hnøøy' la- dsēy' kih' juu' he- kwa- jne'.

¹⁶ To- nē- lä- ma' ga- lloon' nē- ta' jee' ma' lään' hñiin' ni- jaa- sa- ga- jmeey' be' kin-, lä- jēē' ba' ga- beey' jnä'. Sa- wa' jmeey' Dio kwaat- kih' he- ja-. ¹⁷ Pero Dio cheh' kyaah' jnä', ga- kway' be' kin-, lä- jiih' ga- hñaah- ga- kwan' juu' kiyh' mah' wa' huu' lä- jēē- dsa- hi- sa- laa' judiu. Hi- lä- ja- ga- kway' be' kin- ga- läy' jnä' he- ma' kuh' hyah- jnä'. ¹⁸ Hi- lä- ja- lää' Dio jnä' kih' lä- jē- he- hlih', tēy- jnä' ya- jwi- kiyh'. Lä- ja- wa' la' juuh- kiyh' ga- lä- jē- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä- ja-.

¹⁹ Jmeey' Dio kih' Prisca hi- kih' Aquila. Hi- jmeey' Dio kih' hi- cha- cha- neh- kih' Onesíforo. ²⁰ Erasto ga- jä' jwi- Corinto, Tróximo ga- llaan' jwi- Mileto kih' he- dsaayh'. ²¹ Ja- jmeeh- bi' ñeeh'

to⁻chah^ʻ la⁻, na^ʻ sa⁻ ga^ʻ ma⁻ja[~] jii⁻
 gyuu^ʻ. Eubulo jmee⁻ Dio kyah^ʻ, hi⁻
 lä⁻ja⁻ jmee⁻ Pudente, kyaah^ʻ Lino,
 kyaah^ʻ Claudia, hi⁻ lä⁻jéé⁻ øøh^ʻ jne⁻
 hi⁻ tääh^ʻ jee⁻ la⁻ ka⁻läh^ʻ.

²² Wa^ʻ hää^ʻ Jesucristo Dsa⁻jøøh^ʻ
 jnän⁻ tuh⁻hoh^ʻ, wa^ʻ mi⁻jää^ʻ Dio
 hne⁻. Wa^ʻ la⁻lä⁻ja⁻.

Tito Juu' la- ga-sii' Paa' kih' Tito

1 Jnää' Paa' jmeen- ta' kih' Dio, hi- laan- apóstol kyaá' Jesucristo he- ja- jmeen- juu' kih' hi- na- lleeh' kyaá' Dio, mah' lá- dsoo' dsëy' kiyh' hi- lá- jwë' ja- lá- ngëëy' ha- lá- la- ju' dsoo' he- tøøh' jne'. 2 He- ja- kye' jne' o- jøh- dsë- he- chaa- jne' tää' lá- jë- joh' jmi- cha-, lá- koo- ga- bääh- Dio hñii' ja- ga' llay' jmi- gyuu-. Hi- sa- ta- juuy'. 3 Lá- ma' ga- lloo' jmi-, ga- mi- jnääy- juu' kiyh' he- na- hñaan' kwan- lá- koo- mada- ga- jmeë' Dio hi- láä- jne'. 4 Siin- kyah' Tito, hne- laah' lá- koh' gyuu- kyaan- ta- la- kih' he- ma- dsoo' hoh' kih' Dio ko- jøh' kyaah' jnä'. Ngün' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän', hi- ga- láä- jne', wa- kway' he- llu' kyah', wa' lá- ñih' dsëy' hne-, hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ha- lá- hnøø' kih' hi- kye- në' kih' øøh' jne'

5 Ga- llaan- hne- Creta (hwa' he- há- jee' jmi- ñeeh-) mah' mi- hñaaah' ta' he- ga' hnøø' le'. Hi- lá- kaa- jwii- jee' gooh', ja- hñaaah- dsa- gyuuah' kyaá' lá- koo- lá- koo- gwah-, lá- koh' mada- ga- jmeen' kyah'. 6 Hnää' jaa- hi- sa- na- bääh- ni- miih- dsoo', jaa- dsa- ñuuh- hi- kyaah' jaa- ba' dsa- më', hi- hnøø' ma- dsoo' dsë' chih- kyaay', hi- jaa- hi- sa- hii' juu' kih' chih- kyaá' he- jmeey' wa- he- cha- he- hi- ni- sa- chaayh-. 7 Jmeë' bii' kih' dsa- gyuuah' he- sa- na- bääyh- go- te- lá- llu' he- há- gooy- ta' kih' Dio. Hnää' jaa- hi- sa- jmää- hñii' jøøh', jaa- hi- sa- lá- lleë' chah', jaa- hi- sa- hih-, jaa- hi- sa- hnee-, jaa-

hi- sa- heë' dsë' kuu'. 8 Hnää' jaa- hi- kwa- jee' já- dsa- hi- go- nää', jaa- hi- hnooh- ma- la- he- llu' ba', jaa- hi- ngë- koo- nëë', jaa- hi- jmeë' he- llu' jmah', jaa- hi- na- jngëë', jaa- hi- lih- háä' hñii'. 9 Hnää' jaa- hi- chooh- koo- hweh- ju' dsoo' he- ma- mi- tēë' jne', mah' lá- ja- hlēëyh' jñah' dsa- kyaah' ja- ba' juu' la-. Hi- lá- ja- ba' liyh- lla- dsëëy' kih' hi- hlēëh- wii' kih' ju' dsoo'.

Ta- jwoh' hi- kwa- juu' ta- juu'

10 Peer- chaa- jwëë' hi- chaah-, hlēëyh- juu' he- sa- jmää' ta', mi- gaay- dsa-. Hi- jee' kih' lá- jëë- hi- he', jwëë' hi- jah-, jmeë' bii' uuuh- jmi- ngo' kih' dsa- ñuuh-. 11 Jmeë' bii' jne' jwë' kiyh' mah' mo- so- hlēëh' gyih' juu' he- sa- jmää' ta'. Kyaah' juu' kiyh' ga- nääy' lá- joh' hne' chih' heey- dsë' lá- jah' hi- tääh' cháneh-, mi- tēëy' dsa- he- sa- lle' kih', lá- jwë' jee' liyh' kuu'.

12 He' ba' dsa- hi- ngëë- juu' kih' dsa- gooy' jáyh' lá- la-: "Jne' hi- tøøhn' hwa' Creta la-, peer- ta- juu' jne'. Ma- ra- jah' hlēëh' laa' jne', jwëh' jne', jlaa' jne'", ga- jáyh'. 13 Ma- ra- ju' dsoo' na- lá- ja- laa' dsa- he'. He- ja- jwëëhn- hne-, hweh- juuh' kiyh' mah' dsa- taayh' na- jngëëy' kyaah' ju' dsoo' ba'. 14 Ta' wa' jmeey' he' juu' ma- gyuh- kih' dsa- judiu, ni- sa- wa' jmeey' he' uuuh' he- kwa- dsa- hi- ma- be' ju' dsoo'.

15 Lá- jë- ba' he- cha-, llu' ba' la' kih' hi- lluu'. Pero kih' hi- na- heë- dsë' kyaah' hi- sa- ma- dsoo' dsë' kih' Dio, ni- koo- sa- llu' kiyh'. Ma- na- heë- go- te- lley, hi- lá- kye- huud- dsë- kiyh' na- heë-. 16 Jáyh' kyuyy' Dio, pero kyaah' he- jmeey' ja-, sa- dsoo' juu' kiyh'. Peer- sa- lá- jëë' jne' lá- koo- jmeë- dsa-

he', peer' chaayh', mo'so' jmaäy'
jmeey' ni' koo' ta' llu'.

2

*Ha- lä' hnø' jmee' dsa- lä' jih'
jäh' Jesús*

¹ Pero hne-, hlëeh' ba' hne-
lä'koh' la' ju'dsoo' he- ma-mi-tëe'
' jne'. ² Lä-jëe' dsa-gyuu' hnø'
ngëy' koo' nëe' ba', hnää' jaa-
hi- hä' ta' kih', jaa- hi- hää-
hñii', jaa- hi- ma'kyuu' he-
ma-dsoo' dsë' jne', jaa- hi- hnää'
dsa-, jaa- hi- kwëeh' dsë' ma'
cha- he- wi'. ³ Ja-ba' lä'ja-
lä-jëe' dsa- ma-hyaa', hnø' cha-
nuuh' kiyh'. Sa' wa' kooyh' juu'
jwi', sa' wa' hiyh' jih' mi-jeh'
ma-ää-, hi' hnø' mi-tëey' dsa-
he- llu' jmah' ba'. ⁴ Hnø' mi-tëey'
dsa-më' kwaa- ha- lä' jmeey'
mah' lä-hnäy' dsa-nuu' kyaay'
hi- lä'ja- lä-hnäy' gyuu' kyaay'.
⁵ Hnø' häy' hñiiy', hnø' ngëy'
koo' nëe' ba', hnø' hoo' cha'neh-
kiyh', hnø' llu' dsëy', hnø' hwaay'
kyaah' dsa-nuu' kyaay', mah' ni-
jaa- sa' wa' mi-kwah' juu' kih' Dio.

⁶ Ja-ba' lä'ja- hnø' hlëeh'
dsa-nuu' kwaa- mah' häy'
hñiiy'. ⁷ Hne- to' në', jmee' he- llu'
jmah' ba' mah' lä-tëe' dsa- jmee-
lä'koo' jmeeh-. Ja' jmeeh- hne-
ka-läh' ja-ba' lä'koo' mi-tëeh' dsa-,
ta' wa' ta-juuh' kih' dsa-. ⁸ Hlëeh'
dsa- juu' na-jngi' he- sa' toh- wi'
mah' lä-jëe' hi- na-høøh' ja' o-hih-
kih', lä'ja- mo'so' cha- he- kih'
hlëeyh' wi' kyah' hnäh'.

⁹ Chiuh' hi- jmee' ta' kih' dsa', wa'
jmeey' lä' tih' dsë' juuy' ba', sa' wa'
jiyh' juu' kyaayh'. ¹⁰ Chiuh' sa- llu'
hëey' dsa-juu' ta'. Wa' mi-jnäy-
he- laay' jaa- hi- mi-te' kih' lä-jë-
ba'. Lä'ja- jëe' dsa-, jnaah' llu' juu'
kih' Dio hi- lää' jne'.

¹¹ Jëeh', na' ma-lä-jnä' kih'
lä-jëe' dsa- ha- lä'koo' llu' dsë'

Dio kyaayh' mah' lä'ja- lääy'.
¹² Ju'hmeë' he- mi-tëe' jne', sa-
kwa- jwë' jmeen' he- hlih', ni' he-
jmeen' he- hëe' dsë' jmi-ngo' jnän'.
Lä'ja- mi-tëe' jne' ngën' koo' nëe'
ba', jmeen' he- llu' jmah', hi' he-
hnääh' Dio ta'ko' jih' tøøh' jne'
jmi-gyuu' la-. ¹³ Hi' ga-nøø' ba'
jne' jøøn' lä' jih' lä-jnäa' Jesucristo
hi- laa' Dio Jøøh' jnän' hi- lää-
jne'. Peer' jnaah' le' jih' ja-, he-
ja- jmee' chaay' jne' llu' ta'ko' jih'
tøøhn' jøøn' he- lä-te' juu' ja-. ¹⁴ Hi-
he' na- ga-ngëe' hñii' ta-la' jnä' jne'
mah' lääy' jne' kih' lä-jë- he- hlih'
hi- lä'ja- jmaäy' jne' na-jngëe'
go-te', mah' lee' jne' koo' näa' dsa-
kyaay' hi- hëe' dsë' jmee' he- llu'
jmah' ba'.

¹⁵ Mi-tëe' dsa- juu' la-, hlëeh'
dsa-, juuh' kiyh' lä'koo' mada-
nuuh', mah' ni' jaa- sa' wa'
mi-kwah' hne-.

3

¹ Mi-dsooh' dsëy', wa' jmeey' he'
hi- wa' nuuyh' mada' he- jmee-
lä-jëe' dsa-ta', hi' wa' la' dsëy'
jmeey' he- llu' jmah' ba'. ² Sa' wa'
hlëeyh' wi' kih' dsa-, sa' wa' llay-
hñii-. Wa' llu' dsëy' kyaah' dsa-,
wa' jmaäy' hñiiy' hwaä' kyaah'
lä-jëe' ba'.

³ Jëeh', lä'kye- jne' ma' taa- jne'
jää', ma' chaah- jne', sa' nuuh'
jne', ma' na-hëe' jne' kih' Dio, ma'
laa' jne' kyaä' lä-jë- he- ma' hëe'
dsë' jne', ma' tih' dsë- jne' na'ku'
na-ngi' he- hlih', ma' hñaa- dsë-
jne', ma' wi' dsë- jne', ma' na-høøh'
dsa- jnän' hi' ma' na-hääh' jne'
dsa-. ⁴ Lä'koo- ma' tøøh' jne' lä'ja-,
Dio jnän', hi- lää- jne', ga' mi-jnäy-
ha- lä' llu' dsëy' kyaah' jne', hi-
ha- lä'koo- hnäy' jne'. ⁵ He-ja-
ga-läy' jne' pero ja- ta-la' kih' he-
ma-jmee' jne' he- llu'. Ga-läy'
jne' kih' he- ga-lä-nih' dsëy' jne'
ba', hi' ga-jmeey' ga-lä'chaay' jne'.

He- ja- la' lä-koh' he- ga-gyeyh-
jne'. Ga-laa' jne' hmëe' ta-la' kih'
Jmi-llë' Na-jngii'. ⁶ Ja- kyaah' hih-
ga-chee' Dio Jmi-llë' kiyh' né' jnän-
ta-la' kih' Jesucristo hi- lää- jne'.
⁷ Kih' he- llu' dsëy' ga-jmäy' jne'
lluu', lä-ja- hñah- jne' heen- he-
tøøh' jne' jøøn- jee' mo-so- juu' jne'
jih'koh'.

⁸ Juu' he- ma-jwahn' la-, la-
ju'dsoo'. Hnoon' jmeeh' bii' kwah'
juu' la-. Hlëeh' hi- ma-lä-dsoo'
dsë' kih' Dio mah' wa' ngëey' hñiiy'
jmeey' he- llu' jmah' ba'. He- la-
ba' llu' hi- jmää' kih' lä-jëe-. ⁹ Ta-
kwaä- hñaa' kyaah' juu' he- sa-
jmää' ta' hi- ni- kyaah' juu' ha- lä-
ma' laa' ma-hyaa' ta-gyuu' jnän-
Ta- taah- hñaa' jee' tääh' dsa- hi-
ti-choo- juu' hi- hi- te-jëe' kwaan-
kih' ley kih' Moisé. Jëeh' juu' ja- sa-
jmää' ni- miih-, ni- sa- kye- ya'jøø-.

¹⁰ Cher'mah' jee' kyah' hnäh',
chaa- ja- hi- hnøø' jmee' to'
näa', hlëeyh' koo- hä' to' hä'. Hi-
cher'mah' sa- ga-jmeey' he' juu'
kyah', lleey' go-te- ba'. ¹¹ Ma-ñeh'
ba' hne-, hi- jmee- lä-ja-, he-
ma-kayh- jwë' ba' ja-. Ja-ba-
dso'kye- he- jmeey- ja-, bääyh-
dsoo'.

Ga'hih' Paa' juu' kih' Tito

¹² Wa'ra- ga-të' jee' cheen-
Artema o Tíquico ta- kyah', ja-
go-jëeh' jnä' चाह' ta- jwii- Nicópoli.
Jee' ja- jmeen- huudsë- dsa-ngëen'
jii- gyuu'. ¹³ Wa'ra- ga-lloo' Zena
hi- cheh' né', kyaah' Apolo ta- na-,
ja- jmeeh- be' kiyh' lä-jiih' jee'
lé'. Ja- kwëeyh' lä-jëe' he- jmee-
bii' cha'jwë' jee' dsa-näay'. ¹⁴ Wa'
lä-tëe- lä-jëe- øøh' jne' jmeey' ta-
llu' jmah' ba' mah' lä-cha- he-
kyaah' jmeey' be' lä- ma' chaa-
hi- lla-kyaa'. Mah' sa- dsa-taayh'
lä-koo- hi- sa- ma-jmee' ta'.

¹⁵ Lä-jëe- hi- tääh' kyaah' jnä' jee'
la- jmeey- Dio kyah'. Hi- jmee' Dio

kih' lä-jëe- hi- hnää' jne', lä-llu' he-
ma-dsoo' dsëy' ko-jøh' kyaah' jne'.
Wa' mi-jää' Dio lä-jëe- hnäh'. Wa'
la' lä-ja-.

Filemón Juu' la- ga-sii' Paa' kih' Filemón

¹ Jnã Paa' hãän' neh' ñe' kwaat' kih' Jesucristo. Siiñ' juu' la- kō-jōh' kyaah' øøh' jne' Timotã. Siiñ' kyah' Filemón, hnaañ hne- kih' he- jmee- jne' kōq- ba' ta'. ² Ja- ba' lã- ja- siiñ' kih' dsa- mē øøh' jne' Apia kyaah' Arquipo ka- lãh', he' ba' hi- jmee- ta' he- jmee- jne'. Hi- lã- ja- kih' lã- jēē øøh' jne' hi- dsa- ñee- cha' neh' kyah'. ³ Ngiiñ' kih' Dio hi- laa' Tãä- jnãñ hi- ngiiñ' kih' Jesucristo Dsa- jōøh' jnãñ, wa' kway' he- llu' kih' lã- jēē hnãh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

⁴ Lã- jē- jiih' wa' ra- ga- ngiiñ' kin- kih' Dio kyaañ, dsooh' ba' dsen- hne-. Kwan' ti'hmaah' kiyh' ta- la- kyah', ⁵ kih' he- ga- nuun' kyah' ha- lã- hnaah' Jesús Dsa- jōøh' jnãñ hi- ga- nuun' ha- lã- ma- dsoo' hoh' kiyh', hi- he- hnaah' lã- jēē hi- laa' kyaa' Dio. ⁶ Hi- ngiiñ' kih' Dio mah' jwih' jñah' ha- lã- la' he- ma- dsoo' hoh' hi- ngiiñ' kiyh' mah' lã- ngēēh' ha- lã- ma- mi- jãä' Dio jne' ta- la- kih' Cristo Jesús. ⁷ Peer' chaä- jnãäh' llu' he- ma- nuu' jnãäh' ha- lã- hnaah' dsa-, he- ja- ma- nōh' dsē- jnãäh'. Jēēh' ta- la- kyah' hne- øøhn', ma- tēē' be' lã- jēē- hi- laa' kyaa' Dio.

Paa' ga- chee' Onésimo ka- lãh' kih' Filemón

⁸ Ta- la- kih' Cristo cha- jwē kin- jmeen' hih' kyah' mah' jmeeh' lã- lle' kih'. ⁹ Pero llu' ga' laan' hlēēhn' hne- kyaah' juu' llu' ba', kih' he- hnaañ hne-. Jnã Paa', ma' gyuh' ba' jnã hi- lã- ma- hãä' ba' jnã neh' ñe' kwaat' kih' Jesucristo, he- ja- chuun' kyaah'

hne-. ¹⁰ Ta- jmee- hñaan' hoh', ja- kwah- be' kih' Onésimo, jēēh' laay' lã- koh' jaa- gyuu- kyaan' kih' he- ga- heeyh- juu' kih' Dio jee' hãän' neh' ñe' la-.

¹¹ Jãä' sa- ga' ma- heeyh- kih' Dio sa- ga- jmäy' ma' jmeey' ta' kyah', pero na' jmäy' kin' hi- jmäy' kyah' ka- lãh'. ¹² Na' cheeh' jnih' ka- lãh' kyah'. Heeyh' lã- koh' he- heeh' jnã ba'. ¹³ Hnoon' jãy' kyaah' jnã ta- kō- jiih' hãän' neh' ñe' kwaat' kih' ju' hmēē mah' jmeey' be' kin' llah' hne-. ¹⁴ Pero sa- hnoon' jmeen' bii' cher' mah' sa- llã hoh', mah' sa- wa' la' lã- kōq- he- wii' he- ngiiñ' kyah'. Wa' la' lã- kōq- hnooh- hñaah'. ¹⁵ Go- laan', ga- lã- øøy' kyah' kō- hwēē, mah' lã- ja- heeh' hnih' ka- lãh', he- jãy' kyaah' hne- go- te-. ¹⁶ Na', mo- so- laay' wa' hi- cha- hi-, hi- jmee- ta' kih' dsa-. Na' ga' laay' ma- ra- øøh' jne' hi- hnaañ cha- miih-. Ha- ga' sa- lã- hnaah' hnih', lã- llu' he- ma- laay' dsa- kyaah' jne' hi- ma- laay' kyaa' Dio ka- lãh'.

¹⁷ Lã- ja-, cher' mah' laa' jnã ome- kyaah', heeh' Onésimo lã- koh' he- ma- heeh' jnã ba'. ¹⁸ Cher' mah' cha- he- ma- jmeey' kyah' o cher' mah' äy- miih- kyah', jmee' kwaat' lã- kōq- jnã ba' ään- kyah'. ¹⁹ Jnã Paa' siiñ' kyah' kyaah' goon', jnã jwahn' mi'hmaahn' kyah', kih' he- sa- hnoon' jwēēhn' hne- he- ääh- kin- lã- llu' he- ga- laah'. ²⁰ Lã- ja- øøhn', jmee' jēē- dsen', jmee' nōh' dsen', lã- hnōø' Dsa- jōøh' jnãñ.

²¹ Jmeen' dsoo', nuuh' ba' hne- he- ma- siiñ' la-. Man' jmeeh' ga' hne- cha- ga- miih- lã- koh' ga' he- ma- jwahn' la-. ²² Hi- ja- ba' lã- ja-, mi' llu' ha- jee' jãñ. Cha- ba' o- jōh- dsē- kin', nuu- ba' Dio lã- jē- he- ngiih' hnãh', kwa' bih' jwē' niñ' na- jēēñ hnãh'.

²³ Epafra jmee⁻ Dio kyah¹. H_i⁻
la⁻ na⁻, hää¹ neh⁻ ñe¹ kyaah¹ jnä¹
jee¹ la⁻ kwaat¹ kih¹ Cristo Jesús.

²⁴ Hi⁻ lä⁻ ja⁻ jmee⁻ Dio kyah¹ Marco,
Aristarco, Dema, kyaah¹ Luca.
Lä⁻ jēē⁻ h_i⁻ he¹ jmee⁻ ta¹ kih¹ Dio
ko⁻ jøh¹ kyaah¹ jnä¹.

²⁵ Jesucristo Dsa⁻ jøøh¹ jnän⁻ wa¹
mi⁻ jøøy¹ jmi⁻ lle¹ kyah¹ hnäh¹. Wa¹
la¹ lä⁻ ja⁻.

Hebreos

He-la-je-he-ga-lloo' kih' dsa-hebreo

Jøøh' ga' Joo' Dio lã'koh' ga' lã'jêë' ángel

1 Joh' jiih~ sa+ ga~hlëeh' Dio kyaah' dsa- ma-gyuh- jnãn` llo'joo'. Ga~cheey' hi- ga~ngëe' juu' kiyh', kih' dsa- ma-gyuh- jnãn`. Ko~llaa' hi- ga~ngëe' juu' he' ga~hyoh' juu' kiyh' jee' ma' këy' hi' jñah' ko~llaa' ga~hëë' mi' nê' he- ga~mi~jnãã- Dio kiyh'. Jã- koo- nêe' ga~jmeey' Dio ha- lã- jee' ga~hlëeyh' kyaah' hi- ma' ngëe- juu' kiyh'. 2 Pero jee' ma~dsaa' jmiï' la-, ga~hlëeh' Dio jne' ta~la- kyaah' Joo'y' ba', hi- ga~tooyh- goo- ga~lã'jê- he- cha-, hi' he' ba' hi- kyaayh' ga~jmeey' gyuuh' hwa' ka-lãh'. 3 Hi- he' mi'jnãã- na-hñaa' lã'jêë- ha- lã-koo- jøøh' laa' Dio, kih' he- laay' koo- heeh- kyaah' Dio. Hi' kyaah' juu' kiyh' he- beë', høøy- ga~lã'jê- go-te' he- cha-. Hi- ma'ngëe' ma~chey' dso'kye- jnãn`, ja' ga' ga~gyay- jwoo' ra~lluu' kih' Dio Jøøh' hi- gya' gyuuh'.

4 Jaa- hi- he' ba' ya~hëë' jøøh' ga' lã'koh' ga' lã'jêë- ángele. Jëeh', ga~hyoyh' koo- jmiï- he- kyeë' ga' lã'koh' ga' he- ga~hyoh' ángele. 5 Jëeh' ni' jaa- ángel jiih'koh' sa' ga~jãh' Dio siiyh':

Hne- laah' gyuu- kyaan-. Na' ma~laan' Tãã' kyaah'. Ja~ba' lã'ja-, sa' ga~siiyh' ni' jaa- ángel lã'la-:

Jnã' leen' Tãã' kyaah'.

Hne- leeh' gyuu- kyaan-.

6 Koo- ka-lãh', lã- ma' ga~cheey' jmi' gyuu' la-, Joo'y' hi- laa' to-nê', ga~jãyh':

Lã'jêë- hnãh' ángele kyaã' Dio, jmee' hnãh' juuh- kiyh'.

7 Pero lã'la- ba' ga~hlëeyh' kih' lã'jêë- ángele:

Dio chee- ángele kyaã', laa' lã-koo- lle'.

Ángele hi- jmee- ta'he' kiyh', laa' lã-koo- je- he- hëë-.

8 Pero lã'la- ba' ga~siiyh' Joo'y':

Hne- Dio, jmeeh' hih- ga~lã'jê- joh' jmiï' cha-.

Kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' jmeeh' hih-.

9 He- llu' jmah' ba' hnooh', hne- sa- hnooh' go-te' he- hliih'.

He-ja- hñii' Dio, hi- laa' Dio kyaah', hi- he' ga~hñaa' hne-.

Lã-ja- ga~jmeey' jêë- hoh' cha' ga~miih- lã'koh' ga' lã'jêë- dsa' kyaah'.

10 Hi' ga~jãyh' ka-lãh' lã'la-:

Hne- Dsa-jøøh', lã- ma' to-nê' ga~llah' jmi' gyuu' la-,

Hñaa' ba' hne- ga~jmeeh' gyuuh' jmi' gyuu-.

11 Lã'jê- he- ja- lã- ba', pero hne- lã- ma~chaah- na' ba'.

Dsa-gyuh- ba' gyuuh' hwa', lã-koo- dsa-gyuh- sa~hmiih-.

12 Lã-koo- bãã- dsa- sa~hmiih-, lã-ja- bããh' ga~lã'jê- he- ja-, hi' dsa-lã-sii' ka-lãh'.

Pero hne-, lã- ma~laah' na- ba', jiih'koh' sa- gyuh-.

13 Juu' lã'la-, jiih'koh' sa' ga~jãh' Dio siih- jaa- ángel. Joo' bih' ga~hlëeyh' lã'la-, lã- ma' ga~jãyh':

Na' hne- jwoo' ra~lluu' kin- la-, lã~jiih' lloo' jmiï' laaã- huu' tiih' lã'jêë- hi- na' høøh' kyah'.

14 Jã' jee' lã'jêë- ángele, koo- ga~nãã' mada- ba', laay' jmi- lle' hi- ga~chee' Dio mah' jmeey' ta'he' kih' lã'jêë- hi- laa' kwaan- lãã'?

2

Ta' wa' gaa' dsë- jne' juu' he- lãã' jne'

1 He-ja- jmee- bii' jmeen' cha' ga~miih- he' kih' juu' he- ma-nuun' mah' sa' wa' lã-øø' jne' kih' jwë' llu' he- ma-tøøhn'.

2 Jëeh', ley he- ga-ngëe' ángele kih' Moisé, ma' la' koo- hmooh' hwëh-. He-ja- lä-jëe- hi- ma' dsa-hlääh- kih' hmooh' ja-, hi- lä-jëe- hi- ma' chaah-, ga-jëey' wi' lä-koo- lle' kiyh'. 3 ¿Ha- lä-ja- tëeh' jne', cher'mah' sa- ga-jmee' jne' he' kih' juu' he- lää' jne' he- kyeé' ga' lä-koo- ley ja-? He' ba' hñii' Dsa-jøøh' jnän' ga-kwa' juu' la- to-në' ha- lä- jee' lää' jne'. Ma-ngëe' he- ja-, lä-jëe- hi- ma-nuu' kiyh', ma-jmeey' dsoo' kih' juu' la- jee' jnän'. 4 Hi- ga-jmee' Dio dsoo' juu' kih' dsa- he' jee' ga-näy' kway- juu', jëeh' Dio hi- kyaayh' ga-jmee' cha-miuh- he- juh' gaa-, hi- ga-jmeey' na-ku' na-ngii' he- jmee' jëe- dsah' dsa-. Hi- ga-kwëeyh' jmeey' na-ku' na-ngii' ta' kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii', lä-koo- hyoh- dsëy'.

Jesucristo ga-laq' kwee- kyaah' jne'

5 Sa- ga-kwa' Dio jwë' kih' ángele jmee' hih- kih' jmi-gyuu- he- na' ga' ja', he- ma-løø' jne' hlëehn' miuh- kih'. 6 Cha- jee' na-sii' kih' hi- ga-hlëeh' lä-la-:

¿Hee- laa' dsa- jmi-gyuu- mah' lä- ma-dsooh- ba' hoh' kiyh'?

¿Hee- laa' dsa- hi- laa' jmi-ngo' mah' lä- ma-jmääh- ba' hnih' he'?

7 Miih- jmi' ba' ga-jmääh' hnih' mah' ga' miuh- lä-koh' ga' jee' lä-jëe- ángele.

Ja-ga' ga-llaayh' høøy' hi- ga-jmääh' hnih' jøøh' mah' lä-ja- lä-gah' dsih'.

Hi- ga-tøøh' gooy- ga-lä-jëe- ba' he- cha-.

8 Ga-lä-jëe- he- cha- ga'llah' ta' hwa' huu' tüy' mah' jmeey' hih- kih', lä-ja- na-sii- juu' kih' Dio.

Kyaah' he- ga-tooh- Dio gooy- ga-lä-jëe- he- cha-, he-ja- ni' miuh- sa- ga' ja' he- sa- le' jmeey' hih- kih'.

Pero na' ga-juh- sa- ga'ma-jnä' he- jmeey- hih-. 9 Pero ñe' ba' jne' kih' hi- ga' ja' mah' ga' miuh- lä-koh' ga' jee' lä-jëe- ángele. Ga-llaq' Dio høøy', hi- ga-jmääy' jøøh' mah' lä-gah' dsih' lä-llu' he- ga' juuy'. Hi- kih' he- llu' dsë' Dio, he-ja- ba' ja-, ga-ngëey' Jesús he- ga' juuy' he- llu' kih' ga-lä-jëe- ba'.

10 Ga-lä-jëe- ba' he- cha- na-la- kih' Dio hi- la' kiyh' ka-läh'. Hi- ga-lä-hnøøy' tëey- jwëe- jøoy' ya-jwi' kiyh'. He-ja- sooh- ba' kih' Dio, he- ga-mi-lluuy' go-te' Jesús hi- lää' jne', ta-la' kih' he- ga-jëey' wi'. 11 Jne' hi- na-jngëe', hi- lä-ja- Jesús hi- jmää- jne' na-jngëe', lä-jëe- jne' laa' kyaa' Täa'. Kih' he-ja-, sa- la' o-hih- kih' Jesús tëeyh' jne' øøyh-. 12 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh' Dio:

Hlëehn' kyah' cha-në' lä-jëe- øøhn'.
Jee' dsa-ñee- lä-jëe- øøhn', jee' ja- hän' kyah'.

13 Hi- ja-ba' lä-ja- ga-jäyh':

Kye' ba' jnä' o-jøh- dsë- kiyh'.

Hi- koo- ka-läh' ga-jäyh':

Hi- jnä' la- kyaah' jøoy' hi- ga-kwëeyh- jnä'.

14 Kih' he- kye- jmi-ngo' lä-jëe- jøoy' he', lä-ja- ka-läh' hñiiy' ma' kye- jmi-ngo' hi- ga' juuy'. He- lä-ja-, ga-liyh' ga-lla-dsëey' kih' hi- sa-llu' hi- jngiih- kih' dsa-.

15 Mah' lä-ja- lääy' hi- tääh' goh- juu' lä-jiih' jmi' chaa-.

16 Dsoo' ba' sa' jay' mah' kway' be' kih' ángele. Jay' mah' kway' be' kih' lä-jëe- hi- laa' sa-ju- kih' Abraham ba'.

17 Kih' he-ja- ba' ja-, he- ga-la' bii' kiyh' ga-lëey' jmi-ngo', ja-ba' lä-koo- laa' jne'. Lä-ja- ga-laay' ja- jmi-dsa-jøøh' hi- jøh- dsë', hi- mi-te' kih' Dio mah' lä-ja- chey' dso'kye- kih' lä-jëe- dsa-. 18 Kih' he- ga-jëey' wi' lä-koo- ma' ga' ka' dsa- dsëy', he-ja- ba' ja- kyuyh-

kway¹ be² kih¹ hi⁻ gwa² hu^udsē⁻ hlih¹ kih¹.

3

Jesús ba' laa¹ jøøh¹ lä⁻koh² ga' Moisé

¹ Lä⁻jēē⁻ hnäh² øøhn¹ hi⁻ na⁻jngēē¹, lä⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻jnaä² gyuu¹ ya⁻jwii¹ kih¹ Dio, jmeē¹ da¹ hnäh² miih⁻ hu^udsē⁻ ha⁻ lä⁻koo⁻ laa¹ Cristo Jesús. Hi⁻ he² to⁻nē¹ ga⁻kwa² juu¹ he⁻ ma⁻heeh¹ jne¹ la⁻ hi⁻ laay¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ ka⁻läh². ²Hi⁻ he² ga⁻mi⁻teh¹ kih¹ hi⁻ ga⁻hñaay¹, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻mi⁻te¹ Moisé lä⁻ ma⁻kyey⁻ nē¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ laa¹ kyaa¹ Dio. ³Pero lle⁻ jmeen¹ juuh⁻ kih¹ Jesús lä⁻koh² ga' kih¹ Moisé, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih¹ jaa⁻ hi⁻ jmeē⁻ koo⁻ hne¹. Kyeē² ga⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻ hne¹ lä⁻koh² ga⁻hñii¹ hne¹. ⁴Jēē² ga⁻lä⁻jē⁻ hne¹, chaä⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻. Pero Dio ba⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ go⁻te¹ he⁻ cha⁻. ⁵Lä⁻ja⁻ Moisé, koo⁻ ga⁻jmeey⁻ ta⁻he¹ kih¹ Dio ba⁻. Dsoo² ba⁻, ga⁻mi⁻teyh¹ lä⁻ ma⁻kyey⁻ nē¹ kih¹ dsa⁻ kyaa¹ Dio. Ga⁻jäyh² ha⁻ lä⁻ la⁻ juu¹ he⁻ lä⁻cha⁻ kēē⁻, ma⁻ngēē⁻ ma⁻juuy⁻. ⁶Pero Cristo ba⁻ laa¹ jøøh¹ lä⁻koh² ga' Moisé, kih¹ he⁻ laay¹ Joō² Dio hi⁻ kye⁻ nē¹ kih¹ dsa⁻ kyaay¹. Hi⁻ laa¹ jne⁻ dsa⁻ kyaa¹ Dio, cher⁻mah¹ tøøh¹ jne⁻ koo⁻ hwēh⁻ kyaah¹ o⁻jøh⁻ dsē⁻ jøøn¹ kih¹ Dio lä⁻jiih¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻.

Ha⁻ lä⁻teēh⁻ dsa⁻ dsē¹ kyaah¹ Dio

⁷Wa⁻nuu¹ jne⁻ lä⁻koo⁻ jäh¹ Jmi⁻lle² Na⁻jngii¹ kih¹ Dio:

Cher⁻mah¹ na¹ nuuh¹ hnäh² juu¹ kiyh¹,

⁸ta⁻ jmeē⁻ hnäh² hwēh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh²,

lä⁻koo⁻ ga⁻jmeē⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻hii⁻ ma⁻ nuu¹ lä⁻ ma⁻ ga⁻kay¹ dsen⁻ jee⁻ oo⁻ hwa¹ kii⁻.

⁹Jee⁻ ja⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹ hnäh² ga⁻kooy⁻ kyaah¹ jnä²,

ma⁻ jēē⁻ he⁻ ga⁻ na⁻ ma⁻ jmeen⁻ kyaayh⁻.

Ma⁻ke⁻ ga⁻jēē⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeen⁻ kiyh¹ to⁻loo⁻ jii⁻ñe⁻.

¹⁰Kih¹ he⁻ja⁻, ga⁻lä⁻lleen² kyaah¹ dsa⁻ he²,

mah¹ ga⁻jwii¹ jnih⁻:

“Hu^udsē⁻ kyah¹ hnäh² hä⁻ tää⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻.

Sa⁻ hnooh⁻ hnäh² lä⁻kyuu¹ hnäh² hee⁻ ja⁻ he⁻ llu¹.”

¹¹He⁻ja⁻ ga⁻tään¹ hñiin⁻ ma⁻ ga⁻ya⁻jēē⁻ dsen⁻ kyaah¹ dsa⁻ he²:

“Sa⁻ heh¹ dsa⁻ he⁻ jee⁻ teēhn⁻ dsen⁻”, ga⁻jäh² Dio.

¹²Leēh⁻ hnäh² øøhn¹, ni⁻ jaa⁻ hnäh² ta⁻ wa⁻ hñaä⁻ hoh⁻ hnäh² he⁻ sa⁻ heeh¹ hnäh² kih¹ Dio jiih⁻

mah¹ sa⁻ wa⁻ lä⁻øø⁻ hnäh² kiyh¹.

¹³Lla⁻ he⁻ ja⁻, kwa⁻ hnäh² be² kih¹ dsa⁻ kyaah¹ hnäh² koo⁻ jmi⁻ koo⁻ jmi⁻, na¹ lä⁻cha⁻ jmi⁻.

Mah¹ sa⁻ leh⁻ he⁻ hlih¹ hnäh² he⁻ mi⁻goo⁻ kyah¹ hnäh².

¹⁴Jēē² ma⁻laa⁻ jne⁻ koo⁻ kyaah¹ Cristo cher⁻mah¹ lä⁻ ma⁻kyen⁻ ja⁻ba⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻

kiyh¹ lä⁻jiih¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeē⁻ jne⁻ lä⁻ ma⁻to⁻nē¹.

¹⁵Lä⁻la⁻ hnøø¹ jnän¹, lä⁻koo⁻ jäh² juu¹ la⁻:

Cher⁻mah¹ na¹ nuuh¹ hnäh² juu¹ kiyh¹,

ta⁻ jmeē⁻ hnäh² hwēh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh²,

lä⁻koo⁻ ga⁻jmeē⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻hii⁻ ma⁻ nuu¹.

¹⁶¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻ hwēh⁻ dsē¹, ma⁻ngēē⁻ ma⁻nuuy⁻ juu¹ kih¹ Dio?

¿Ja⁻ he⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwēē⁻ Moisé hwa¹ Egipto?

¹⁷¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ ga⁻ya⁻jēē⁻ dsē¹ Dio kyaah¹ to⁻loo⁻ jii⁻ñe⁻?

¿Ja⁻ he⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻ dso⁻kye⁻ hi⁻ ga⁻saa⁻ na⁻ juu¹ jee⁻ la¹ hwa¹ kii⁻ ja⁻?

¹⁸¿Hi⁻ ba⁻ kyaah¹ na⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻, he⁻ sa⁻ heyh¹ jee⁻ teēh⁻ Dio dsē¹?

¿Ja⁻ he⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻jmeē⁻ he⁻ juu¹

kiyh'? 19 He- ga-la' lä-ja-, jmee- dsa-lä-ngëe' jne', sa- ga-la' ma- dsa-taayh` jee' ma' teeyh- dsëy', kih' he- sa- ma' heey' juu' kih' Dio.

4

1 He-ja- ta-ko-jiih' cha- jwë' jnän` heh' jne' jee' teeyh- dsëy' lä-koq- ga-bääyh- hñiiy', hnøø' leeh- hnäh', le' ga- che- ko-llaa' hnäh' sa- ga-heh' hnäh' jee' ja-. 2 Jëeh', jnä' jne' ka-läh' ma-kway' ba' ju'hmëe' lä-koq- juu' he- ga-hyoh' dsa- he'. Pero sa- ga-jmäa' ta' ni- miih- kiyh' lä- ma' ga-nuuy' juu' ja-. Koo- ga-nuuy' ba', sa- ga-lä-heey'. 3 Wa' dsa'toohn' jee' teeh' jne' dsën- hi- ma-dsoo' dsë', lä-koq- ga-jäyh':

He-ja- ga-tään` hñiin- ma- ga-ya-jëe' dsën- kyaah' dsa- he':

“Sa- heyh' jee' teeh' dsën-”, ga-jäh' Dio.

Hi- ma-la- ma-jmee' Dio jmi-gyuu', ma-na-hñaa' ba' ta' kiyh'. 4 Jëeh' jee' llah', na-sii- juu' kiyh', hlëeh- kih' gyii' jmi':

Hi- ga-teeh- Dio dsë' ma' ga-la' ta' kiyh' jee' ga-të' gyii' jmi'.

5 Hi- koo- ka-läh' na-sii':

Sa- heyh' jee' teeh'n' dsën-.

6 He- lä-ja-, ñe' jne' hnøø' ga- dsa-taah- ko-llaa' jee' ja-. Hi- lä-jëe' hi- ga-nuuy' lä- ma' to-në', sa- ga-taayh', kih' he- sa- ga-jmeey' he' juu' kih' Dio. 7 Ma-ngëe' cha-miih- ji-ñe-, koo- ka-läh' ga-tøø' Dio hih- koo- jmi' mah' jmee' dsa- he' kiyh'. Ga-ngëe' David juu' kih' dsa-, lä-koq- ga-jäh' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh',

ta- jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh'.

8 Ni- sa- ga-taah` dsa- hwa' kih' lä-koq- ma' gya' Josué. Jëeh', wa'ra- jäh' kih' ga-kwa' Josué jee' ma' teeh- dsa- dsë', sa- ma'

hlëeh' ga' Dio lä-hmëe' kih' jyoh' jmi'. 9 He-ja- jne' hi- laa' jwii- kih' Dio, ma-cha- ba' jnän' jee' teeh' jne' dsën-. 10 Jëeh', hi- ma-he- teeh- dsë' kyaah' Dio, lä-ja- teeyh- dsëy' kih' ta' he- ma-jmeey', lä-koq- teeh- Dio dsë' kih' ta' he- ga-jmeey'. 11 Wa' jmeen' bii' dsa'toohn' jee' teeh' jne' dsën-, mah' ni- jaa- sa- wa' täh- lä-koq- ga-tah' hi- sa- ga-jmee' he' juu' kih' Dio jää'.

12 Jëeh', juu' kih' Dio na'jiih- hi- cha- be' kih'. He- dsoo- ñiih' ga' lä-koq' ga' ñe' tuuh' he- na-jni' lä-tø' jwoo'. Dsa-he' lä- ga-të' neh- tuh-dsë- jne' jee' hä' jmi-lle', jñih- huu-dsë- he- kye' jne' hi' jñih- he- hee' dsë- jne'. 13 Ni- koo- he- na-la- kih' Dio sa- le' dsa-hmäa' cha-nëy'. Ga-lä-jë- ba' na'jnä' kih' hi- tëe- jne' dsa-ngëen' kwaat- jnän'.

Jesús laa' ja- jmi-dsa- hi- jøøh' ga'

14 Jesús, Joo' Dio, laay' jnän' ja- jmi-dsa- hi- jøøh' ga' hi- gya' ya-jwii'. He-ja- jmee- bii' jnän' dsa'toohn' koo- hweh- jwë' he- ma-tøøhn'. 15 Jëeh', jmi-dsa- jøøh' hi- cheh' né' jnän' kyuuh- bih' jmeey' jøh- dsëy' ma' sa- cha- be' jnän'. Jëeh', ja-ba' lä-koq- ka- dsë- jne', ja-ba' lä-ja- ga-ka- dsëy' kyaah' na-ku- na-ngii' he- cha- jmi-gyuu' la-. Pero ni- lä-ja- sa- ga-jmeey' ni- koo- he- hliih'. 16 He-ja- kyaah' o-jøh- dsë' he- ma-cha- jnän' kyaah' jmi-dsa- he', sa- wa' gah' jne' ya-nøø'n' kih' Dio hi- llu' dsë' mah' lä-ja- lä-ñih' dsëy' jne', hi- kway' be' jnän' wa'ra- ga-të' jee' la-kyaa' jne'.

5

1 Lä-jëe' jmi-dsa- kaah' ma' laa' dsa- jmi-gyuu' ba'. Ma' na-hñaa' ga-kay' né' kih' dsa- mah' ga-jmeey' ta-he' kih' Dio la- dsa- he'. Hi- ma' heeyh- lä-jë- he- ma' kwëeh-

dsa- Dio hi- ma' jëëy- jah' në na'hyoo' kwaat- kih' dso'kye- kih' dsa-. ²Kyuuuh- bih' jmeey' jøh- dsëy' kyaah' hi- sa' kyuuuh- hi- kyaah' hi- ga-naä' na-hëë', jëeh' ñe- bih', ja- he- koo- nëë' he- jmee- jwiih' kih' hñiiy'. ³Kih' he- sa' ma' cha- be' kiyh', ma' la' bii' jëëy' jah' kwaat- kih' dso'kye- kiyh' hi- lä-ja- kih' dso'kye- kih' dsa-.

⁴Ni- ja- sa- ma' le' ma' hñaa' hñii' kih' ta' llu' ja-. Ma-la- hi- ma' na-teeh' kya- Dio ba' hi- ma' jmee- ta' ja-, lä-koo- ma' na-teeh' Aarón. ⁵Lä-ja- ka-läh' Cristo, sa- ga-hñaa'y' hñiiy' jmi-dsa- jøøh'. Dio ba' he' hi- ga-kwëëyh' ta' llu', lä- ma' ga-jäyh':

Hne- laah' gyuu- kyaan-.
Na' ma-laan' Täa' kyaah'.

⁶Lä-ja- ka-läh' na-sii' jee' jyoh':
Hne- laah' jmi-dsa- ga-lä-jë' joh' jmi' cha-,
lä-koo- laa' Melquisedec.

⁷Lä-koo- ma' gya' Cristo jmi-gyuu- la-, ga-ngiiy' kiyh' kih' Dio kyaah' be', lä-jiih' ga-tuu- jmi- mi-nëy', ga-chuuy' kyaah' hi- na-këh' jmi' ma' lääy' kih' he- ma' juuy'. Hi- ga-nuu' ba' Täa' kiyh', jëeh' ga-heeh- bih' le' kiyh' lä-koo- hyoh- dsë' Täa'. ⁸Ma-ke- laay' Joø' Dio, kyaah' he- wi' he- ga-ngëëy' ja-, ga-lä-kyuuuh- he- jmeey' nuuyh' kih' Dio. ⁹He- lä-ja-, ga-laay' lluu' ga', ga-jäy' laay' juu' hi- lää- go-te' lä-jëë' dsa- hi- nuuh' kiyh'. ¹⁰Hi- na-hñaa'y' kih' Dio he- laay' jmi-dsa- jøøh' lä-koo- ga-laa' Melquisedec.

Goo- la' kih' hi- ma-heeh- mah' beey' Dio

¹¹Cha- cha-ga-miih- he- hnoon' jwëehñ- hnäh' kih' juu' la-, pero jwëeh' kin' jmeen- lä-ngëëh' hnäh', jëeh' ta' hwa' go-te' dsa-lä-ngëë' hnäh'. ¹²Ngoo' ga-lä-hii' cha-miih- jmi' he- tääh' hnäh' mi-tëeh'

hnäh'. Ma-të' jee' leeh' hnäh' ta-jwoh'. Pero hnøø' ga' lä-tëeh- hnäh' kwee- ha- lä' la' juu' kih' Dio he- ga-mi-tëë' jne' to-në'. Lä- ma-laah' ba' hnäh' lä-koo- jaa- gyuu- hi- hih' wa'juh', hi- sa- ma-lih' kuh- ma' he- kuh- dsa- ma-kaah'. ¹³Lä-jëë- hi- sa- hii' lä-ngëë', sa- liyh' kay' kwaat- hee- ja- he- llu', jëeh' laay' lä-koo- jaa- gyuu- hi- hih' wa'juh'. ¹⁴Pero juu' he- la' lä-koo- ma', la' kih' dsa- ma-kaah' ba' ja-. La' kih' dsa- hi- ma-kyuuuh- ka- kwaat- hee- na- he- llu' hi- hee- na- he- hñih'. Jëeh', lä-ja- ma-lä-tëëy' jmeey'.

6

¹He-ja- ga-nøø' ba' jne' ta' cha-në' lä-jiih' tëë' jne' lee' jne' dsa- hi- kyuuuh-. Mo-so' hlëeh' ga' jne' he- ma-mi-tëë' jne' to-në' kih' Cristo. Sa-løøn' ka-läh' hlëehñ' juu' he- ga-nuun' to-në':

He- hnøø' ben' jwë' hñih' mah' dsa-jëeh' jne' kih' Dio,

he- heeh' jne' kih' Dio,

²he- sa- jne' jmi-,

he- kye' jne' goon- në' kih' øøh' jne',

he- lä-jiih' dsa- hi- na-juu',

hi- kih' he- mo-so' lää' dsa- wa'ra- ga-të' jee' la' Dio ta'.

³He- la' ba' jmeen', ga-nøø' ba' jne' ta' cha-në' cher'mah' ga-kwa' Dio jwë'.

⁴Pero jne' hi- ga-na' huud-së- kih', hi- ga-jëë' jne' ha- lä-la' he- la' kwa' Dio, hi- ga-hñah' jne' Jmi-llë' Na-ngii', ⁵hi- ga-jëë' jne' llu' ba' juu' kih' Dio hi- ga-lä-ngëë' jne' miih- kih' he- juh-gaa- he- na' ga- jä'. ⁶Pero cher'mah' ga-tah' jne', mo-so' le' dsa-jëeh' jne' ka-läh'. Jëeh' he- jmee- jne' lä-ja-, he- tää' jne' Joø' Dio dsoh' hma-cru' ka-läh' ba' ja', mah' lle' jne' o-hih- kiyh' cha-në' lä-jëë'.

⁷Lä-koo- la' kih' hwa' he- hih' jmi-jma' he- hla- ko-lla-jiih-. Cher'mah'

ga⁻kwa⁺ cha⁻miih⁻ mi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁺ jee⁺ ja⁻, mi⁻jøø⁺ Dio cha⁻ga⁻miih⁻ hwa⁺ ja⁻. ⁸ Pero hwa⁺ he⁻ dsa⁻hya⁺ too⁺ kyaah⁺ nuu⁻ hlih⁺, sa⁺ jmaa⁺ ni⁺ miih⁻. Já dso⁻jwii⁺ né⁺ kih⁺ hwa⁺ ja⁻. Hi⁺ kyaah⁺ jee⁺ llaa⁺, koo⁻ go⁻te⁻.

O⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ kye⁺ jne⁺ kwa⁺ be⁺ jnän⁻

⁹ Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, ma⁻ke⁻ ma⁻hlëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻na⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ jmee⁺ jnääh⁺ dsoo⁺, hwëë⁺ hnäh⁺ llu⁺, lä⁻lle⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻laa⁺. ¹⁰ Jëéh⁺, Dio jmee⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺, jih⁺koh⁺ sa⁺ gaa⁺ dsëy⁺ ta⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ hnäh⁺. Ma⁻mi⁻jnääh⁺ ba⁺ hnäh⁺ kiyh⁺, he⁻ hnaah⁻ hnih⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kyaay⁺ hi⁺ lä⁻ ma⁻jmeeh⁻ ja⁻ba⁺ hnäh⁺ lä⁻jiih⁺ na⁺. ¹¹ He⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ go⁻nääh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻, lä⁻jiih⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺ mah⁺ tëë⁺ hnäh⁺ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ kye⁺ hnäh⁺. ¹² Sa⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ jwëh⁺ hnäh⁺. Wa⁺ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio ba⁺ hi⁺ wa⁺ kwëëh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ hyoh⁺ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺ kway⁺.

¹³ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺ mi⁻jääy⁺ Abraham, ga⁻tääy⁻ hñiiy⁺, jëéh⁺ sa⁺ chaa⁻ jñah⁺ hi⁻ jøøh⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ hñiiy⁺ hi⁻ ma⁻ tääy⁻. ¹⁴ Ga⁻jäyh⁺: “Jwahn⁻ dsoo⁺, mi⁻jään⁻ hne⁻ cha⁻miih⁻. Jmeen⁻ lä⁻jwëë⁺ jwërte⁺ sa⁺ju⁻ kyah⁺.”

¹⁵ Lä⁻ja⁻ ga⁻kwëëh⁺ dsë⁻ Abraham ma⁺ jøøy⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁻tëëy⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺ kyaayh⁺. ¹⁶ Dsoo⁺ ba⁺, tää⁻ dsa⁻ kih⁺ jñah⁺ hi⁻ jøøh⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ hñiiy⁺. Lä⁻ja⁻ jä⁺ hwëh⁺ juu⁺ kiyh⁺. Mo⁻so⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ he⁻ ti⁻chooy⁺ juu⁺. ¹⁷ He⁻ ja⁻ lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺ mi⁻jääy⁺ dsa⁻ kyaay⁺, ga⁻tääy⁻ hñiiy⁺ mah⁺ jä⁺ koo⁻ hwëh⁺ juu⁺ ja⁻. Lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁺ kih⁺ hi⁻ mi⁻jääy⁺ he⁺, he⁻ sa⁺ le⁺ lä⁻sii⁺ ni⁺ miih⁻ juu⁺ kiyh⁺. ¹⁸ Cha⁻ to⁺ juu⁺. Ga⁻bääyh⁻

hñiiy⁺ hi⁻ ga⁻tääy⁻ hñiiy⁺. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le⁺ lä⁻sii⁺ juu⁺ na⁻, jëéh⁺ sa⁺ le⁺ juu⁺ Dio. Kih⁺ he⁻ja⁻, kwa⁺ be⁺ jnän⁻ jwërte⁺, jne⁺ hi⁻ choøh⁻ koo⁻ hwëh⁺ juu⁺ he⁻ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ jnän⁻ kyaayh⁺, lä⁻koo⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺. ¹⁹ He⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ kye⁺ jne⁺ la⁻, jmee⁺ sa⁺ jeh⁻ dsë⁻ jne⁺, lä⁻koo⁻ jmee⁺ ñe⁺ hlääh⁺ he⁻ jwä⁻ dsa⁻ cha⁻jmi⁻ he⁻ kyaah⁺ hii⁻ ti⁺ barco. Ma⁻ra⁻ he⁻ lää⁺ ba⁺ jne⁺, jëéh⁺, ta⁺ kaluu⁺ sa⁺hmiih⁻ he⁻ hii⁺ neh⁺ gwah⁺ ba⁺ cha⁻ he⁻ jøø⁺ jne⁺. ²⁰ Jesús ga⁺ he⁺ to⁻ne⁺ jee⁺ ja⁻ mah⁺ ga⁻näy⁺ jwë⁺ jnän⁻, laay⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ kih⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁻ cha⁻, lä⁻koo⁻ Melquisedec.

7

Jesús laa⁺ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ lä⁻koo⁻ Melquisedec

¹ Melquisedec he⁺, ma⁺ laa⁺ dsa⁻ ta⁺ jøøh⁺ kih⁺ jwii⁻ Salem hi⁻ ma⁺ laay⁺ jmi⁻dsa⁻ kyaa⁺ Dio hi⁻ gya⁺ gyuu⁺. Hi⁻ he⁺ ngoo⁺ ga⁻mi⁻jee⁻ Abraham hi⁻ jah⁺ ma⁺ ga⁻liyh⁺ ga⁻teey⁺ kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻ ta⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻mi⁻jääy⁺. ² Hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻ngëë⁺ Abraham gya⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ hña⁻loo⁺ he⁻ ga⁻liyh⁺ jee⁺ hñii⁻. Jmi⁻ Melquisedec, hnøø⁻ jäh⁺ “dsa⁻ ta⁺ jøøh⁺ hi⁻ lla⁻ kwee⁻ ta⁺”. Hi⁻ jäh⁺ dsa⁻ kiyh⁺ ka⁻läh⁺ “dsa⁻ ta⁺ jøøh⁺ kyaa⁺ jwii⁻ Salem”, he⁻ hnøø⁻ jäh⁺ “dsa⁻ ta⁺ jøøh⁺ hi⁻ jmee⁺ hii⁺ ti⁺ kih⁺ dsa⁻”. ³ Hi⁻ he⁺ sa⁺ chaa⁻ cho⁻jmi⁻, ni⁺ sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ ta⁺ ya⁺ hëëy⁺, sa⁺ cha⁻ juu⁺ cha⁻ he⁻ ga⁻lä⁻ chaa⁺ he⁻ ga⁻juuy⁺. He⁻ lä⁻ja⁻, laay⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ laa⁺ joo⁺ Dio ba⁺. Laay⁺ jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁻ cha⁻.

⁴ Jmee⁺ da⁺ hu⁺dsë⁻ ha⁻ koo⁻ sa⁻ jøøh⁺ Melquisedec he⁺. Lä⁻kye⁻ Abraham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ ga⁻kwëëyh⁺ gya⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ hña⁻loo⁺ he⁻ ga⁻liyh⁺ jee⁺ hñii⁻. ⁵ Lä⁻jëë⁺ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma⁺ laa⁺ sa⁺ju⁻ kih⁺ Leví, ga⁻jmeey⁻ lä⁻koo⁻

lle` ley, ga`kooy' ma` gya' kih' lä`koo` hña`loo' he` ma' kwa` dsa-, ma`ke` he' ba' øøyh' hi` läa' sa`ju` kih' Abraham. ⁶ Pero Melquisedec he', hi` sa' ma' läa' sa`ju` kih' Leví, ga`kooy' kih' Abraham gya' kih' lä`koo` hña`loo' mah' ga`mi`jääy' Abraham hi` ga`jmee' Dio hmooh' kyaah'. ⁷ Ni` jaa` sa` le' ti`choo` ni` miih` juu' kih' he` la-. Jøøh' ga' hi` mi`jøø', lä`koh' ga' hi` ma`na`jää'. ⁸ Ta` kō`taa-, jmi`dsa- hi` ma' läa' sa`ju` kih' Leví hi` ma' koo' gya' kih' lä`koo` hña`loo', ga`juuy' ba'. Pero ta` jyoh' kō`taa-, Melquisedec, hi` ga`koo' gya' kih' lä`koo` hña`loo', cha` juu' chaa` bih'. ⁹ Lä`jēē` jmi`dsa- hi` ma' läa' sa`ju` kih' Leví ga`kooy' gya' kih' lä`koo` hña`loo'. Ja`ba` lä`ja-, le' jahn', lä`kye` jmi`dsa- he' ga`kwēēyh' Melquisedec, gya' kih' lä`koo` hña`loo'. ¹⁰ Jēēh', lä`koo` ma' ga`mi`jēē` Melquisedec Abraham, la' lä`koo` he` ga`kwa' Leví gya' kih' lä`koo` hña`loo', heh' he` ga`kwa' Abraham ta`gyuuh' kyaay' ja-, ma`ke` sa` ga`ma`chaa`y-.

¹¹ Dsa- Israel ga`hyoyh' ley ja-, ta`la` kih' jmi`dsa- levita hi` ma' läa' sa`ju` kih' Aarón. Hi` wa`ra- jäh' kih' ga`lih' jmi`dsa- he' ga`jmääy' lluu' hi` ma' høø` ley ja-, sa` cha- ma' jmeē` bi' ma' ya`hēē` jñah' jmi`dsa- lä`koo` Melquisedec. Ma`leē` ba' kyaah' jmi`dsa- hi` ma' läa' sa`ju` kih' Aarón wa`ra- jäh' kih' ga`lyh'. ¹² Pero na' he` ga`lä`jnää' jñah' jmi`dsa- hi` sa` läa' sa`ju` kih' Aarón, he`ja- ga`la' bi' ga`lä`jnää' jyoh' ley. ¹³ He` jwahn` ga`lä`jnää' jñah' jmi`dsa-, he` hlēēhn' kih' Jesús hi` na`jnää' kih' jñah' nää' dsa- Israel. Pero jee' kih' dsa- he', sa` ga`ma`ya`hēē` ni` jaa` jmi`dsa- hi` jmeē` ta' jee' la' na`hyoo'. ¹⁴ Jēēh', ñe' ba' jne', Jesús

Dsa`jøøh' jnän` läa' sa`ju` kih' Judá ba'. Hi` ni` miih` sa` cha- he` ga`jäh' Moisé kih' Judá, lä`koo` ma' ga`hlēēyh' kih' jmi`dsa-.

¹⁵ Na`hña` lä`jēē` na`jnä' he` ga`hña` jñah' jmi`dsa-, jēēh' laay' jaa` jmi`dsa- lä`koo` Melquisedec.

¹⁶ Na`hñaay' laay' jmi`dsa-, pero ja` kih' he` laay' sa`ju` kih' Leví lä`koh' ma' jmeē` hi` ley ja-. Laay' jmi`dsa- ta`la` kih' he` cha` be' kiyh' tää', jēēh' sa` juuy' jih'koh' jih'lih'. ¹⁷ Lä`la- na`sii` kiyh':

Hne` laah' jmi`dsa- ga`lä`jē` joh' jmi' cha-.

Hne` laah' jmi`dsa- lä`koo` Melquisedec.

¹⁸ He`ja- ma`jä' ta` koo' ley ma`gyuh-, kih' he` sa` cha` be' kih', hi` sa` jmää' ta' ka`läh'.

¹⁹ Jēēh', ni` koo` sa` ga`jä` llu' kyaah' ley kih' Moisé. Lla` he`ja-, ma`cha` koo` o`jøh` dsē` he` llu' ga', lä`jwē` jee' le' ya`nøø' jne' kih' Dio.

²⁰ He` llu' ja-, sa` ja' ta`jmah'. Ja' kyaah' he` ga`tää` Dio hñii' ba'.

²¹ Sa` ga`tää` Dio hñii' lä` ma' ga`hña` jmi`dsa- kih' ley ja-. Pero kyaah' he` ga`tääy` hñiiy', ga`läa' Jesús jaa` jmi`dsa-. Ga`siiyh` lä`la`:

Ga`tää` Dio hñii', hi` ni` miih` sa` mi`siy' huud`dsē` kiyh':

“Hne` laah' jaa` jmi`dsa- ga`lä`jē` joh' jmi' cha-, lä`koo` Melquisedec.”

²² Lä`llu' he` ga`hñaay' Jesús kyaah' juu' ja-, he`ja- ñe' jne', llu' ga` hmooh' kiyh' lä`koh' ga' ley ma`gyuh` ja-.

²³ Ga`lä`chaa` jwēē' jmi`dsa- kih' ley ma`gyuh` ja-. Jēēh', sa` ga`la' ma' dsa`näa' gyih' ta` cha`nē` kyaah' ta' kiyh', kih' he` ma' dsa`juuy'. ²⁴ Pero lä` ma`chaa` na` ba' Jesús, hi` lä` ma`laay' ja` ba' jmi`dsa- lä`jē` joh' jmi' cha-. Ni` jaa` sa` ka' nē' kiyh'. ²⁵ He`ja- le'

ba' lääy' go-te- lä-jëë' hi- go-nää' kih' Dio ta-la- kiyh'. Jëeh' gyay' tää', ngiiy' kih' dsa- kyaay'.

²⁶ Jaa' jmi-dsa- jøøh' he' ba' hi- jmee' bii' jnän', hi- na-jngëë', hi- sa- ää- ni- miih-, hi- sa- sah', hi- sa' jmee' he- hlih' lä- jmee' dsa-, gyay' laay' jøøh' ga- lä-koh' jñah' hi- tääh' gyuuh' jmi-gyuu'. ²⁷ Kiyh', sa' cha- he- jmee' bii' koo- jmi' koo- jmi', jmeey' lä-koo- ga-jmee' jmi-dsa- he'. To-në' ma' jngëëyh- jah' kih' dso'kye- kiyh' hñiiy', ja-ga' ma' jngëëyh- jah' kih' dso'kye- kih' dsa-. Pero Jesús, koo- hä' ja-ba' ga-ngëëy' hñiiy' juuy'. ²⁸ Ley ja-ga-hñaa' jmi-dsa- kaah' hi- laa' dsa-ñuuh- hi- sa- cha- be' kih'. Pero këë- ga' kih' ley, kyaah' he- ga-tää- Dio hñii' ga-hñaa' Jooy' laa' jmi-dsa- jøøh' hi- ya-hëë' lluu' go-te- ga-lä-jë' joh' jmi' cha-.

8

Ga'jmeey' Jesús koo- hmooh' he- llu' ga'

¹ He- la- ba' he- kyeë' ga' kih' lä-jë' juu' he- tøøhn' hlëëhn' la-. Ma-chaa- ba' jaa- jmi-dsa- jøøh' jnän' hi- ga-gya- jwoo' ra-lluu' jee' gya' hi- jøøh' gyuuh' jmi-gyuu'. ² Na-hñaa' jmeey' ta-he' jee' chih' gwah- he- ga-jmee' Dio, ja' gwah- he- ga-jmee' dsa- jmi-gyuu'.

³ Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' na-hñaa' ngëëy- cha-në' Dio lä-jë- he- kwëeh- dsa- Dio hi- jëy- lä-jë- he- kwëeh- dsa- Dio. Lä-ja- ka-läh', ga-jmee' bii' kih' Jesús ga-kwëëyh' Dio lä-llë- kiyh', lä-llu' he- laay' jmi-dsa-. ⁴ Wa-ra- jäh' kih' gya' gyih' hwa' la-, ni- lä-ja- sa- laay' jmi-dsa-. Jëeh', lä- ma-tääh' ja-ba' jmi-dsa- hi- ngëë- he- kwa- dsa- lä-hih- kih' ley. ⁵ Gwah- jee' jmee- ta-he' jmi-dsa- he', la' lä-koo- gwah- he- chih' gyuuh' jmi-gyuu'. He-ja- ba' na-, ga-hlëëh' Dio kyaah' Moisé

lä-koo- ma' ga-løøy' jmeey' gwah- kyaah' loo' jah' ja-, ga-jäyh': "Jëë' da' kwee-, mah' jmeeh' ja-ba' lä-koo- la' gwah- he- ga-heehn- hne- gyuuh' lle'moh' ja-." ⁶ Pero llu' ga' ta- he- ga-hyoh' Jesús, ja-ba' lä-koo- llu' hmooh' he- ga-jmeey' ja-. Jëeh', llu' cha-ga'miih- he- ga-bääh- Dio hñii' kwëëyh' jne' kyaah' hmooh' ja-, lä-koh' ga' hmooh' ma-gyuh-.

⁷ Wa-ra- jäh' kih' ga-jmää' to-në' hmooh' ja-, sa- ma' jmee' bii' jee' ga-të' to' hmooh'. ⁸ Pero ga-jëë' Dio he- ma' cha- dso'kye- kih' dsa- he', he-ja- ga-jäyh':

Lloo- jmi', ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän', jmeen' koo- hmooh' hmëë' kyaah' dsa- Israel,

hi- lä-ja- ka-läh' kyaah' dsa- Judä.

⁹ Pero sa' la' lä-koo- hmooh' he- ga-jmeen' kyaah' dsa- ma-gyuh- kyaay', lä-koo- ma' ñeen' na'hwëë' jnih' hwa' Egipto.

Jëeh', sa- ga-mi-tey' kyaah' hmooh' he- ga-jmeen' kyaayh',

he-ja- ga-jñuuhn' kiyh', ga-jäh' Dio.

¹⁰ He-ja-, lä-la- ba' la' hmooh' he- jmeen' kyaayh',

wa-ra- ga-dsëë' jmi' ja-, ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän':

Toohn' lley lä-jë' ley kin-.

Siin' neh' tuh-dsëy' juu' kin-.

Ma-ja- leen' Dio kyaay',

hi- lä-jëë- hi- he' lee' dsa- kyaan-.

¹¹ Ma-ja-, mo-so' kwa' dsa- juu' kih' dsa-goo'.

Ni- jaa- mo-so' siih- øøh-:

"Wa- lä-kyuuh- Dsa-jøøh' jnän'."

Jëeh', lä-jøh' lä-mäh' ba' lä-kyuu- jnä'.

¹² Jëeh', koon- dsën- kih' ga-lä-jë- he- hlih' he- ma-jmeey'.

Jih'koh' jih'lih', mo-so' lä-dsooh- dsën' lä-jë' dso'kye- kiyh', ga-jäh' Dio.

13 He- ga-hlëeh' Dio kih' hmooh' hmëë' ja-, ga-jmeey' ma-gyuh- ba' hmooh' to-në' ja-. Hi- lä-jë- he- ngoo' dsa-gyuh-, lloo' jmi- ääh' go-te-.

9

Gwah- he- chih' hwa' la- jee' ma' jmee' jmi-dsa- ta-he' kih' Dio

1 Hmooh' he- ma' la' to-në' ja-, ma' jmee' hih- ha- lä- ga-hnaah- dsa- Dio, hi- ha- lä- ga-jmee' dsa- koo- gwah- kyaah' loo' jah'.
 2 Gwah- ja-, ma' la' to' jee'. Jee' to-në' ja-, ma' chee- Jee' Na-jngii'. Jee' ja- ma' chih' candelero, kyaah' koo- mes- jee' ma' hla- he-niuh- he- na-jöø-. Hi- ma' hii' koo- sa-hmiih- ho'haah'.
 3 Ta- ka'luu' llah' jee' ma' hii' jee' ga-të' to' sa-hmiih- chee- Jee' Na-jngii' Go-te-.
 4 Jee' ja- ma' chih' koo- na'hyoo' he- ma' la' kyaah' ku'nøø- jee' ma' koo- wa'chu-. Hi- ma' chih' koo- goo' he- na-løø- kyaah' ku'nøø-. Goo' ja- ma' chee- goo' kih' hmooh'. Neh- goo' ja- ma' hä' koo- mi'hya- jee' ma' tääh' miuh- maná. Hi- ma' hä' sihma- kih' Aarón he- ga-hyo' sa'jih' koo- hä, hi- ma' tääh' jwi' kuu' jma' jee' na-sii- hmooh' ka-läh'.
 5 Né' kih' wa'goo' ja-, ma' na-laä- uu' querubine hi- ma' tääh' høø- jee' na-jngii' go-te-. Ma' na-niuh- sa'kyooy' ma' dsa-jlë' hoo' wa'goo' ja-. Pero na' ga-juh- sa- le' kwan- cha-ga-miuh- juu' kih' lä-jë- he- ja-.

6 Ma-la- ba' ma' chih' lä-jë- he- ja-, ma' dsa-taah' jmi-dsa- ko-lla-jiih- to-në' llah' kih' gwah- ja-, mah' ma' jmeey- ta-he' kih' Dio.
 7 Pero jee' ga-të' to' llah' ja-, ma-la- jmi-dsa- jøøh' ba' ma' dsa-he' jee' ja-, koo- hä' ba' lä-koo- ji-në-. Hi- sa- ma' dsa-hey' ta'jmah'. Ma' jmee' bii' kiyh' ma' dsa-hey' kyaah' jma- kih' jah' mah' dsa-che' dso'kye- kiyh', hi- lä-ja- ka-läh'

kih' dsa- kyaay' hi- sa- liih- ma' dsa-hlääh- kyaah' dso'kye-.
 8 Kih' he- ma' dsa-he' jmi-dsa- koo- hä' ba' lä-koo- ji-në- Jee' Na-jngii' Go-te-, he- ja- Jmi-llë' Na-jngii' ga-jmee' lä-ngëen' he- sa- ma' cha- jwë' jnän- ma' dsa'toohn' jee' ja-, ta'ko-jiih' chih' llah' to-në' ja-.
 9 Lä-jë- he- ma' jmeey- neh- gwah- ja-, jmää' jnän- hi- tääh' na'. He- ja- jmee' dsa-lä-ngëë' jne' he- ma' kwëeh- dsa- he' Dio kyaah' he- ma' jëy- në' na'hyoo', sa- le' ma' gyiyh' tuh-dsë' dsa- hi- ma' kwa- he- ja-.
 10 Jëeh', lä-jë- juu' ja-, koo- hlëeh- kih' he- kih- hih- jne', hi- ha- lä- gyih- jne' he- koo- jmee- jne'. He- koo- jmee- hih- kih' jmi-ngo' jnän- ba' ja-, ta'ko-jiih' sa- ga- ma-lloo' jmi- mi-sii' Dio lä-jë-.

Ga-jmee' Cristo koo- hmooh' hmëë' kyaah' jma- kiyh'

11 Pero na' he- ma-ja- Cristo, laay' jmi-dsa- jøøh' jnän- hi- kwa- lä-jë- he- llu' he- na' ga' ja-. Hi- ga-llooy' neh- gwah- he- juuh- ga' he- llu' go-te-. Sa- la' gwah- kih' jmi-gyuu- la- ni- ja- he' dsa- hi- ga-jmee' gwah- ja-.
 12 Hi- lä- ma' ga-llooy' jee' ja-, sa- ma' kyey- jma- kih' chivo dso', ni- kih' kya' mäh'. Ma' kyey- jma- kih' hñiiy' ba' hi- koo- hä' ja-ba' ga-hey' Jee' Na-jngii' Go-te-. Lä-ja- ga-liyh' ga-lääy' jne' lä-jë- joh' jmi- cha-.
 13 Lä-hih- kih' hmooh' to-në' ja-, kyaah' jma- kih' kya' dso' hi- kyaah' jma- kih' chivo dso' hi- kyaah' ta'jwa- kih' kya' më' mäh' ma' huuy- në' kih' dsa-. Lä-jë- he- ja-, koo- ma' dsa-jñii' jmi-ngo' kih' dsa- hi- ma' dsa-hlääh- cha-në' leyja-.
 14 Ha- ga-sa- kyee' jma- kih' Cristo. Ga-ngëëy' hñiiy' ga-juuy' kyaah' be' kih' Jmi-llë' he- cha-tää'. Cristo hi- sa- ää- ni- miuh-, ga-kwaay' hñiiy' kih' Dio mah' jñii' neh- tuh-dsë' jne' kih' he- hliih' he- jngiih- jnän-. Lä-ja-

ma-na lluu' jne' mah' jmeen' ta he' kih' Dio jiih'.

15 Kih' he-ja-, Cristo he' hi- ga'jmee' koo- hmooh' hmee'. Ga'juuy' mah' ga'chey' la'je' he- ma' hlaah' jne' cha'ne' hmooh' to'ne' ja-. Heh' la'ja-, la'jee- hi- na'teeh', hyoyh' heey' he- ga'baah- Dio hni' kwa' he- sa' hee' jih'koh'.

16 Cher'mah' ga'jmee' dsa- koo- hmooh' he- jah', hi- na- tee' he- cha- kiyh', sa' jmaa' hmooh' ja-, ta'ko-jiih' sa' ma-juu' hi- ga'jmee' hmooh' ja-. 17 Ma-ngee' ma-juu' dsa- hi- ga'jmee' hmooh' ja-, ja-ga' loo' jmee' ta' hmooh' ja-. Sa' jmaa' ta', ta'ko-jiih' chaay-. 18 Ja-ba' la'ja- ga-la' kih' hmooh' to'ne' ja-, ga'loo' jmee' ta' kyaah' he- ga'tuu- jma-. 19 Jeeh', ma'ngee' ma'jmeeh' Moise' juu' kih' dsa- he' la'hi' ne' la'koo- na-sii- ley, ja-ga' ga'kay' jma- kih' kya' mah', jma- kih' chivo dso', mah' ga'kaayh- kyaah' jmi-. Ga'kay' miih- jnu- kih' borrego he- ma-na-hee' hee' gyuu' kyaah' sa'goh' hisopo. Ga'mi-gyuyh' he- ja- mah' ga'huuy' ne' jee- na-sii- juu' ja-, hi- la'kye- ne' kih' dsa-. 20 Ga'jayh': "Kyaah' jma- la- loo' jmee' ta' la'koo- hmooh' he- ga'jmee' Dio kyaah' hnaah'." 21 Hi- ja- ma-la' jee' ja-. La'kye- kih' gwah' ga'jnee' jma- ja-, hi- la'kye- kih' kyah'wii' he- ma' jmaa- jmi-dsa- ta' jee' ja-. 22 La'koh' he- ma' dsa- jni' la'je- ba' kyaah' jma-, la'koo- lle' ley ja-. Wa-ra' jah' kih' sa' ga'tuu- jma-, sa' ma' dsa- che' dso'kye- kih' dsa-.

Kyaah' jma- kih' Cristo dsa- che' dso'kye- jnan'

23 Ga-la' bii' he- ga'ngii' gwah' kih' dsa- he- la' la'koo- gwah' he- ga'jee' Moise' gyuu' jmi-gyuu'. Pero hnoo' kweeh' dsa- Dio he-

llu' ga', mah' jni' gwah' he- chih' gyuu' jmi-gyuu'. 24 He-ja- sa- ga-he' Cristo gwah' he- ga'jmee' dsa-, he- la' la'koo- he- chih' gyuu'. Ga'hey' ma-ra' gwah' he- chih' gyuu' jmi-gyuu' ba', mah' nooy' ne' jnan' cha'ne' Dio. 25 Pero sa' neey' ko-lla- jiih- na'kay- jma- kiyh', la'koo- ma' jmee' jmi-dsa- joo' he', ma' dsooy' la'je- ji-ne-, ma' dsa-kay- jma- kih' jnah' jee' ma' jah' dsa- kih' Jee' Na'ngii' Go-te-. 26 Joh' jiih- sa' ma' jmee' bii' ma' jee' Cristo wii' la'jiih' ma' ga'noo' jmi-gyuu- wa-ra' jah' kih' la'ja- la'. Pero na' jee' ngoo' ga'dsaa' jmi' he- too' jne' la-, ga'ngee' hni' ga'juuy' koo- ha' ja-ba' mah' mi-llaay- go-te- la'je- dso'kye-. 27 La'koo- lle' kih' dsa- jmi-gyuu- la-, koo- ha' ba' dsa-juuy'. Ma'ngee' he- ja-, ja-ga' la' Dio ta' kiyh'. 28 Ja-ba' la'ja- la' kih' Cristo. Koo- ha' ja-ba' ga'kwaa' Dio ga'juuy' mah' ga'chey' la'je- dso'kye- kih' jwee'. Ja-ga' la'jnaay' ka-lah' jee' te- to' jiih', pero ja- kih' dso'kye- ja- jayh'. Jayh' laay' la'jee- hi- taah' jaa' ya-teey-.

10

1 Jeeh' ley kih' Moise' koo- ga-mi-jnaa- miih- kih' he- llu' he- ja-ga' ja'. Sa- ma' la' koo- heh- la'koo- la' he- cha- gyuu'. Kih' he-ja-, jih'koh' sa' ga'jmaa' ma' hwee- dsa- he' lluu' kyaah' he- ma' jee' jah', he- ma' jmeey' la'je- ji-ne- he- ma' hnaayh- Dio. 2 Wa-ra' jah' kih' ga'hwee' lluu', ga'tuy' kih', he- ma' kweeyh- Dio. Jeeh', wa-ra' jah' kih' ga'jmaa' he- ja- ga'jay' na'ngee', mo-so- ma' jmee' gyih' hndse- he- cha- dso'kye- kiyh'. 3 Pero he- jee- dsa- jah' la'je- ji-ne-, koo- jmee' mi-dsooh- dsy' he- cha- dso'kye- kiyh' ba' ja-. 4 Jeeh', jma- kih' kya-

dso', hi' jma- kih' chivo dso', sa-
jmaa' mah' che' dso'kye- kih' dsa-.

⁵ He-ja- ma' ja' Cristo jmi-gyuu-
la-, ga-jäyh' siiyh' Dio:

Sa-ga-tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he-
ga- jyoh' he- kwëeh- dsa-
hne-.

Ga-jmeeh' ga-laan' jmi-ngo' ba'.

⁶ Sa-ga-tih' hoh' he- kaa- jah' ni-
he- ga- jyoh' he- kwëeh-
dsa- hne- kwaat- kih'
dso'kye-.

⁷ He-ja- ga-jwahn': "Hi- jnä' la-
ma-jan- mah' jmeen' lä-
hnooh- hñaa'h', hne- Dio
kyaan-.

Jmee' ba' jnä' lä-koo- ma-na-sii-
kin-."

⁸ To-në' jee' na-sii- kih' juu' la-
jäh' lä-la-: "He- kaa- jah', hi- he-
ga- jyoh' he- kwëeh- dsa- hne-
kwaat- kih' dso'kye-, sa- ga-hiih'
ma' heeh' ni- sa- ga-tih' hoh'." Ma'
kwa- dsa- he- ja-, lä-hih- kih' ley
ba' ja-. ⁹ Ja-ga' ga-jäyh': "Hi-
jnä' la- Dio kyaan-, ma-jan- mah'
jmeen' lä- hnooh- hñaa'h'." Juu'
ja-, jmee' ta- koo' ley ma-gyuh-
he- la' to-në', mah' jä' jee' ga-të'
to' hmooh'. ¹⁰ Ga-heeh- Jesús
ga-jmeey' lä-hyoh- dsë' Dio, he-ja-
ba' ja-, ga-laa' jne' na-jngëe', lä-llu'
he- ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' kyaah'
koo- hä' ja-ba'.

¹¹ Lä-ja-, lä-jë- jmi' ba' ma'
ch eh' jmi-dsa- he' jmeey' ta-he'.
Ko-lla-jiih- ba' jëey- jah' në'
na-hyoo'. Koo- ba' he- ja- jmah',
la' ta' kiyh', he- sa- jmaa' jih'koh'
che' dso'kye- kih' dsa-. ¹² Pero
Cristo ga-kwaay' hñiiy' ga-juuy'
kih' dso'kye- jnan' koo- hä' ja-ba',
ja-ga' ga-gyay- jwoo' ra-lluu' kih'
Dio. ¹³ Jee' ja- jöy- lä-jiih' llaa'
Dio ta' hwa' huu' tiy' lä-jëe- hi-
na-høøh' kiyh'. ¹⁴ Jëeh' kyaah' koo-
hä' ba' ga-kwaay' hñiiy' ga-juuy',
lä-ja- ga-jmäy' lluu' lä-jë- joh'
jmi' cha-, lä-jëe- hi- na-jngëe'

kyaay'. ¹⁵ Jmi-llë' Na-jngii' jmeey'
ju'dsoo' kih' juu' ja-. Jëeh',
ma-ngëe' ma-jäyh' lä-la-:

¹⁶ Lä-la- ba' la' hmooh' he- jmeen'
kyaayh', wa-ra- ga-dsëe'
jmi' ja-, ga-jäh' Dsa-jøøh'
jnän-.

Toohn- lley lä-jë- ley kin-.

Siin' neh- tuh-dsëy' ka-läh'.

¹⁷ Ja-ga' ga-jäyh' ka-läh':

Jih'koh' jih'lih', mo-so' lä-dsooh-
dsën' lä-jë- dso'kye- kiyh'.

¹⁸ He- ma-na- che' dso'kye- jnan',
mo-so' jmee' bii' he- ga- kwëehn'
Dio kwaat- kih' dso'kye-.

Jmee' bii' hnäahn' Dio

¹⁹ Lä-ja- hnäh' øøhn', ta-la- kih'
he- ga-tuu- jma- kih' Jesucristo,
ma-na-na' jwë' jnan' dsa'toohn'
Jee' Na-jngii' Go-te-. ²⁰ Wa'
dsa'toohn' jwë' hmëe' he- jmee-
chaa- jne', he- ga-näy' jnan' lä-
ma' ga-hey' ta- ka'luu' hmiih-
he- ma' hii' jee' ga-të' to' llah'.
Hmiih- ja- la' kwaat- jmi-ngo'
kiyh'. ²¹ Chaa- jaa- jmi-dsa- jøøh'
hi- cheh' në' jnan', jne' hi- laa' kyaay'
Dio. ²² He-ja- lä-kaa- tuh-dsë-
jne' wa' hnäahn' Dio. Jëeh', ma- ñe'
ba' jne' he- ma-heeh' jne' kih'
Dio. Ma-na-jngii' neh- tuh-dsë-
jne' he-ja- mo-so' cha- ga- he-
mo- hñii' jnan', hi- ma-na-jngii'
jmi-ngo' jnan' kyaah' jmi- jëe-.

²³ Wa' chooh' jne' koo- hw eh-
he- o-jøh- dsë- he- kye' jne'. Ni-
miih- sa' wa' jeh' dsë- jne', jëeh',
mi-te' ba' Dio lä-koo- ga-bäayh-
hñiiy'. ²⁴ Wa' hnøøhn' ha- lä-jmeen'
mah' ja- dsë' øøh' jne' lä-hnäy'
cha-ga'miih- dsa-kyaayh' hi-
lä-ja- jmeey' cha-ga'miih- he- llu'.
²⁵ Sa- wa' tun' he- dsa-ñee' jne',
lä-koo- tëë' ko-llaa'. Wa' hlëehn'
dsa-kyaahn'. Hi- cha-ga'miih- wa'
kwan' be' kih' øøh' jne', na' he- jëe'
jne' ma-ngoo' ya-jäh' jmi'.

26 Jëeh', cher'mah' ga'jmee' ga' jne' dso'kye' he' ñe' jne' sa' sooh' jmeen' hi' ma'ngëe' ba' ma'kyuuh' jne' ju'dsoo', hee' ga' ja' mo' kwëeh' jne' Dio kwaat' kih' dso'kye'. 27 Kih' hi' he', ja' ga' koo' he' jmee' goo' jwërte jnän', he' lla' Dio ta' kyaah' je' he' jëy' go'te' lä'jëe' hi' na'høøh' kiyh'. 28 Kih' hi' sa' ga'tooh' ta' ley kih' Moisé, cher'mah' ma' chaa' uu' uu' hi' ma' hnäh' kih' hi' he', sa' ga'lä'ñih' dsëy' ga'jngëy'h'. 29 Ha'koh' wii' sa' hnøø' kih' dsa' hi' mi'kwah' joo' Dio hi' kih' hi' sa' tooh' ta' jma' kiyh' he' kyaah' ga'la' hmooh' he' ga'jmäy' jne' na'jngëe'. Hi' lä'ja' hnøø' kih' hi' sa' tooh' ta' kih' jmi'lle' hi' hnää' jne'. 30 Jëeh', kyuu' ba' jne' hi' ga'jäh' lä'la': "Jnä' ba' teehn' jwii', jnä' ba' mi'hmaahn' kiyh'." Koo' ka'läh' na'sii': "Dsa'jøøh' jnän' ngiiyh' kwaat' kih' dsa' kyaay'." 31 He' ba' che' goo' la' jnän' wa'ra' ga'jaa' jne' kih' Dio jiih'.

32 Mi'dsooh' da' hoh' hnäh' ha' lä' ga'la' jää', lä'koo' ma' ga'na' huu'dsë' kyah' hnäh'. Ga'lä'be' ba' hoh' hnäh' ma'ke' cha'miih' ngëe' he' wii' ja' nē' kyah' hnäh'. 33 Ga'ta' ga'haah' dsa' hnäh' hi' ga'jmeeyh' hnäh' to'lo' nē' dsa'. Hi' ja' ma'la' he' ja'. Ga'jmeeh' hnäh' ko'joh' kyaah' hi' ma' jëe' wii' ka'läh'. 34 Ga'lä'ñih' hoh' hnäh' kih' hi' ma' tääh' neh' ñe'. Hi' ga'lä'chaa'h' hnäh' llu' lä' ma' ga'jnuuh' dsa', he' ma' cha' kyah' hnäh'. Jëeh', ma'ñeh' ba' hnäh', cha' kyah' hnäh' gyuu'h' jmi'gyuu' he' llu' ga' he' sa' hee' jih'koh'.

35 Ta' wa' gaa' hoh' hnäh' kih' o'joh' dsë' he' ma'cha' kyah' hnäh'. Jëeh', kyaah' he' ja', hñah' hnäh' cha'miih' jñeeh' hnäh'. 36 Hnøø' kwëeh' hoh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä' hyoh' dsë' Dio, mah' hñah' hnäh' he' ga'bäy'h' hñiiy'.

37 Lä'koo' jäh' jee' na'sii' juu' kih' Dio:

Miih' ga'jmee'.

Hi' nøø' juu' jäh', ma'ra' he' jäh' bih', mo'so' lä'hëy'.

38 Pero dsa' hi' lluu', kyaah' he' ma'dsoo' dsëy', jmee' chaa'y'.

Hi' cher'mah' ga'jëeyh' ta' ka'luuy', sa' chaa'n' llu' kyaayh', ga'jäh' Dio.

39 Pero jne', sa' laa' jne' lä'koo' hi' dsa'jëeh' ta' ka'luu' hi' dsa'hëe' go'te'. Jëeh', ma'dsoo' ba'dsë' jne' kih' Jesús, he' ja' lää' ba' jne'.

11

Hee' ja' he' jmee' jne' dsoo' dsë' jne'

1 He' ma'dsoo' dsë' jne' hnøø' jäh': sa' na'hëe', ñe' ba' jne' he' tēe' jne' he' jøøn' hñah' jne' kih' Dio. Hi' hnøø' jäh' ka'läh': jmee' ba' jne' dsoo', cha' ba' he' ja' ma'ke' sa' tēe' jne' jëen'. 2 Dsa' ma' chaa' llo'joo', kyaah' he' ga'lä'dsoo' dsëy', ga'hleeh' dsa' llu' kiyh'.

3 Heh' he' ma'dsoo' dsë' jne', he' ja' ba' ga'lä'ngëe' jne', ga'la' lä'jē' he' cha'gyuu'h' hwa' kyaah' koo' ga'hleeh' Dio. He' lä'ja', ga'jmee' Dio lä'jē' he' jnä', ja'ba' kyaah' he' sa' tēe' jne' jëen'. 4 Kih' he' ga'lä'dsoo' dsë' Abel, ga'kwëeyh' Dio he' llu' cha'ga'miih' lä'koh' ga' he' ga'kwa' Caín. Kih' he' ja', ga'hi' juu' kiyh', ya'hëy' lluu'. Ga'hëeh' ba' Dio he' ga'kway'. Hi' ma'ke' ma'na'juu' Abel, lä' ma'ngoo' ja'ba' cha' juu' kiyh' lä'llu' he' ma'dsoo' dsëy'.

5 Kih' he' ga'lä'dsoo' dsë' Enoc, ga'tëe' Dio lä' ma'jiiyh' ja' mah' sa' ma'juuy'. Ma' ga'hnaah' dsih', mo'so' ga'jnäy'h'. Jëeh', ga'tëe' ba' Dio lä' ma'jiiyh' ja'. Hi' jää' sa' ga' ma'ngaayh', ga'hi' juu' kiyh'

he- ga-jmeey' he- tih- dsé' Dio.
 6 Pero cher'mah' sa- ga-jmee' jne-
 dsoo' dsén- kih' Dio, ni- miih- sa-
 lá-kēh' jne' jmi' jmeen' he- tih'
 dséy'. Jēeh', lá-jēē- hī- ya- nāā' kih'
 Dio, hnøø' dsoo' dséy' he- cháa-
 ba' Dio hi- jmee' bi' dsoo' dsé-
 jne' he- mi-hmaayh' kih' lá-jēē- hī-
 hnaayh-.

7 Ga-lá-dsoo' ba' dsé' Noé lá-koo-
 ma' ga-jáh' Dio siyh', já- lá-jē-
 he- sa- ga- ma-jēey'. Kih' he-
 gayh' Dio, ga-jmeey' koo- barco
 jee' ga-laa' lá-jēē- hī- cháa- kyaay'.
 Hi- kih' he- ga-lá-dsoo' dséy',
 ga-jmeey' ga-já- dso'jwi' né' kih'
 dsa- jmi-gyuu'. Hi- ga-jmää' Dio
 kwaat- ya-hēey' lluu' kih' he-
 ga-lá-dsoo' dséy'.

8 Kih' he- ga-lá-dsoo' dsé' Abra-
 ham, lá-koo- ma' ga-tēē' Dio kiyh',
 ga-hēeyh- ba' dsooy' ta- jee' la'
 kwaat- hyoyh- he- la' hēey'. Hi-
 ni- sa- ñey- ha- ta- ma' dsooy',
 ma' ya-hēey' jee' ma' gyay' ja-.
 9 Kih' he- ma' dsoo' dsé' Abra-
 ham, ga-hēeh- bih' he- ga-gyay-
 hwa' jee' ga-bāāh- Dio hñii', laay'
 lá-koo- jaa- dsa- cháa- uu' hī-
 ga-gya- hwa' kih' dsa-. Sa-hmāih-
 ba' ga-hūy' jee' ga-gyay-. Já- ba'
 lá-ja- ga-gya- Isaac kyaah' Jacob
 ka-lāh', hī- ga-tēē' heē- ko-jōh'
 kyaah' Abraham lá-koo- ga-bāāh-
 Dio hñii'. 10 Ga-kwēēh' ba' dsé'
 Abraham, kih' he- ma' jōoy- tēey'
 koo- jwi' he- chih' koo- hweh-
 he- ga-jmee' Dio lá-hyoh- dsé'.

11 Kih' he- ma' dsoo' dsé'
 Sara, ga-hyoyh' be' he- ga-kaay'
 gyuu-, ma-ke- sa- ma' le' ma'
 kaay'. Hi- ga-lá-cháa- ba' gyuu-
 kyaay' ma-ke- ma-gyuyh-. Jēeh'
 ga-jmeey' dsoo' he- mi-te' Dio juu'
 he- ga-bāāyh- hñiiy'. 12 He- lá-ja-
 kih' jaa- ba' dsa-ñuuh- he', ma-ke-
 ma- ya-jāh- llaa- jmi' kiyh', kēē-
 ga- ga-lá-jwēē' jwēte dsa- kyaay',
 lá-koo- jwēē' nuu' hī- hēē- gyuuh'

hi- lá-koo- mi'si' he- cha- cha'hoó'
 jmi-ñeeh-, he- sa- táā- jne' hen'.

13 Lá-jēē- dsa- he', lá- ma-dsoo'
 ja-ba' dséy' lá-jih' ga-juuy'. Sa-
 ga-hyoyh' he- ga-tøø' Dio hih' ma'
 kwēeyh'. Pero ga-jmee' bih' dsoo',
 ma-ra' he- tēey' ba'. Lá- lá-koo-
 he- ga-jēey' uu' jee' ma' tāayh' ja-,
 hi- la' lá-koo- he- ga-jmeey' Dio
 kih' ba'. Ga-jmääy' hñiiy' lá-koo-
 dsa- cháa- uu', hī- tāāh' ko-hwēē'
 ba' jmi-gyuu' la-. 14 Lá-jēē- hī-
 hlēeh- lá-ja-, dsa-lā-ngēē' jne'
 kiyh', he- hnooyh- høoy' jee'
 dsa-taayh' táā'. 15 Wa-ra- jáh' kih'
 ma' hlēeh- dsa- he' kih' hwa' jee'
 ga-hwēey- ja-, ma' já- ba' kiyh' ma'
 dsa-nāāy' ka-lāh' jee' ga-hwēey-
 ja-. 16 Pero dsa- he', ma' hēē' dséy'
 koo- hwa' he- llu' cha-ga-miih-
 he- hla- gyuuh'. Kih' he- ja-, sa' la'
 o-hih' kih' Dio he- jāyh', laay' Dio
 kyaā' dsa- he'. Jēeh', ma-na-la- ba'
 koo- jwi' he- ga-jmeey' kih' dsa-
 he'.

17 Kih' he- ma' dsoo' dsé' Abra-
 ham, lá-koo- ma' ga-jmee' Dio
 mada- kiyh' he- ma' jngēeyh' Isaac,
 ga-hēeh- bih' kwaay' gyuu- koo-
 mēē' kyaay', ma-ke- ga-bāāh- Dio
 hñii' he- jmeey' llu' kih' Abraham
 ta-la- kih' gyuu- he'. 18 Jēeh'
 ma-ngēē' ba' ma-jāh' Dio siyh':
 "Ta-la- kih' Isaac ba' hwēē- hī-
 leē' dsa- kyaah'." 19 Ma' jmee-
 Abraham huu' dsē- he- cha- ba'
 be' kih' Dio, he- mi-jiiyh' dsa- jee'
 kih' hī- na-juu'. Kih' Abraham,
 la' lá-koo- he- ga-juu' jōoy' mah'
 ga-lá-jiiyh' ka-lāh'.

20 Kih' he- ga-lá-dsoo' dsé' Isaac,
 ga-mi-jāāy' Jacob kyaah' Esaú,
 ga-jāyh' siyh' ha- lá- jmee' Dio
 kiyh' ta- cha-nē'.

21 Kih' he- ga-lá-dsoo' dsé' Ja-
 cob, lá-koo- ma' ngoo' ga-juuy',
 ga-mi-jāāy' ma' jaa- ma' jaa- jōo'
 José, hī- ga-jmeey' juuh- kih' Dio
 na-huyy' hma-hu' kiyh'.

22 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ José, lä⁻koo⁻ ma⁻ ngoo¹ ga⁻juuy¹, ga⁻hlëeyh¹ kih¹ he⁻ hwëë⁻ dsa⁻ Israel hwa¹ Egipto, hi⁻ ga⁻jmeey¹ mada⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻hoo⁻ dsa⁻jmi⁻ngo¹ kiyh¹.

23 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ cho¹jmi⁻ Moisé, he⁻ja⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻lä⁻chaay⁻, ga⁻hmäy⁻lä⁻jiih¹ ga⁻të⁻ uu⁻ sih⁻, kih¹ he⁻ ga⁻jëey¹ laa¹ na⁻hñaah¹ gyuu⁻ ñuu⁻ he⁻. Sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ kyaah¹ mada⁻ he⁻ ga⁻jmeey¹ rey he⁻ ma⁻ juu¹ lä⁻jëë⁻ gyuu⁻ ñuu⁻.

24 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ Moisé, he⁻ja⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻lä⁻jöy¹h¹, ga⁻jmeey¹ sa⁻ kyee⁻ he⁻ ma⁻ tëeyh¹ joo¹ jo⁻mi⁻ Faraón. 25 Ga⁻lä⁻hnøoy¹ ga⁻ he⁻ ga⁻jëey¹ wi¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaa¹ Dio, lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ ma⁻ lä⁻chaay⁻ llu¹ mi⁻h⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ ma⁻ jmeey¹ dso⁻kye⁻. 26 Ga⁻jmeey¹ hu⁻dsë⁻ llu¹ ga⁻ he⁻ jëey¹ wi¹ kwaat⁻ kih¹ Cristo lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ chaay⁻ llu¹ kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ Egipto. Jëeh¹ ma⁻ jøoy⁻ heey⁻ he⁻ nøø⁻ juu¹ hyoyh⁻.

27 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsëy¹, ya⁻hëey¹ hwa¹ Egipto. Sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ ma⁻ke⁻ ga⁻ya⁻jëë⁻ dsë¹ rey kyaayh¹. Ga⁻kwëeh¹ ba⁻ dsë¹ Moisé, jëeh¹ la⁻ kiyh¹ lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻jëë⁻ bih¹ Dio hi⁻ sa⁻ tëë⁻ jne⁻ jëën⁻. 28 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ Moisé, ga⁻jmeey¹ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹ hi⁻ ga⁻jmeey¹ mada⁻ he⁻ chuh¹ dsa⁻jma⁻ ho⁻haah¹ kih¹, mah¹ ni⁻ jaa⁻gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa¹ to⁻në⁻ kyaa¹ dsa⁻ Israel sa⁻ juu¹, wa⁻ra⁻ ja⁻ ángel jngiih¹ kih¹ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa¹ to⁻në⁻ kyaa¹ dsa⁻ Egipto.

29 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ dsa⁻kyaa¹ Dio, ga⁻ngëey¹ jmi⁻ñeeh⁻ gyuu⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻näay⁻ hwa¹ kii⁻ ba⁻. Chah¹ ba⁻ ga⁻lä⁻hnøø¹ dsa⁻ Egipto ma⁻ ngëë⁻ lä⁻ja⁻, pero ga⁻hmäyh¹ cha⁻jmi⁻ ja⁻.

30 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ dsa⁻Israel, ga⁻hla¹ na⁻hyah⁻ kih¹ jee⁻jwi⁻ Jericó, koo⁻ ga⁻jëey¹ lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ kih¹ na⁻hyah⁻ ja⁻ gyii¹ jmi⁻ ba⁻.

31 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ Rahab, dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ hnëë⁻ hñii⁻ kyaah¹ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻juuy¹ lä⁻ ma⁻ ga⁻juu¹ dsa⁻gooy¹ hi⁻ chaah⁻. Jëeh¹, ga⁻heeyh⁻ ba⁻llu¹ hi⁻ ga⁻taah¹ koo¹ juu¹ ha⁻ lä⁻la¹ jee⁻jwi⁻ ja⁻.

32 ¿Hee⁻ ga⁻ jwahn⁻? Hnøø¹ kwa¹ jä⁻ kin⁻ mah¹ hlëehn⁻ kih¹ Gedeón kih¹ Barac, kih¹ Sansón, kih¹ Jefté, kih¹ David, kih¹ Samuel, hi⁻ kih¹ ga⁻ñnah¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁻joo¹. 33 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ hi⁻ he⁻, ja⁻ koo⁻ hä⁻ ga⁻liyh¹ ga⁻tëey¹ kyaah¹ rey, ga⁻llay¹ kwee⁻ ta⁻ kih¹ dsa⁻, ga⁻hyoyh¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ kyaayh¹, ga⁻laay¹ he⁻ ma⁻ kuh⁻ hyah⁻. 34 Ga⁻laay¹ he⁻ ma⁻ kaay⁻, ga⁻laay¹ he⁻ ma⁻ juuy¹ kyaah¹ ñe⁻tuuh⁻, ma⁻ke⁻ sa⁻ cha⁻ be⁻ kiyh¹ ga⁻tëey¹ be⁻, ga⁻lä⁻beey⁻ jwërte⁻ jee⁻ cha⁻hñii⁻, ga⁻hëey¹ go⁻te⁻ kih¹ hløø⁻ hi⁻ ya⁻nää¹ uu⁻. 35 Ma⁻ chaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ga⁻juu¹ dsa⁻dsaah¹ kyaa¹ mah¹ ga⁻lä⁻jiiyh¹ ka⁻läh⁻. Hi⁻ ñnah¹ ko⁻llaa¹, ga⁻heeh⁻ bih¹ he⁻ ga⁻heeh¹ dsih¹ wi¹. Sa⁻ ga⁻lä⁻hnøoy¹ ma⁻ läay¹ jëeh¹, ma⁻kyey⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ he⁻ lä⁻jiiyh¹ jee⁻ llu¹ ga⁻. 36 Ko⁻llaa¹ ga⁻mi⁻kwah¹ dsih¹, ga⁻jmi⁻ ga⁻baa¹ dsih¹. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Ga⁻hñuu¹ dsih¹ kyaah¹ caden⁻ mah¹ ga⁻taah⁻ dsih¹ neh⁻ñe⁻. 37 Ko⁻llaa¹ ga⁻juu¹ kyaah¹ kuu¹, ñnah¹ ga⁻jmäy¹ to¹ hnoo¹, hi⁻ ñnah¹ ga⁻juu¹ kyaah¹ ñe⁻tuuh⁻. Hi⁻ ko⁻llaa¹ ma⁻ ga⁻nää¹ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁻, ma⁻ na⁻läay⁻ loo⁻ borrego kyaah¹ loo⁻ chivo ka⁻läh⁻, ma⁻ ta⁻ñeey⁻. Sa⁻ ma⁻ chaay⁻ llu¹, ma⁻ ta⁻ ma⁻ haah⁻ dsih¹. 38 Jee⁻ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ sa⁻ sooh⁻ he⁻ tääh¹ hi⁻ lluu¹ he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻näay⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻hëey¹ lä⁻kaa⁻

hwa¹ ki¹, lä¹kaa¹ neh¹ nuu¹, ma¹ na¹hääy¹h¹ neh¹ too¹ ku¹, hi¹ lä¹kaa¹ jee¹ he¹ too¹ moh¹.

³⁹ Lä¹ jēē¹ dsa¹ he¹, sa¹ ga¹hyoyh¹ he¹ ga¹bääh¹ Dio hñii¹ kyaayh¹, ma¹ke¹ ga¹hii¹ juu¹ kiyh¹ lä¹llu¹ he¹ ga¹lä¹dsoo¹ dsēy¹. ⁴⁰ Jēēh¹, ma¹lla¹ dsē¹ Dio he¹ hñah¹ jne¹ kō¹jōh¹ he¹ llu¹ cha¹ga¹miih¹ kyaah¹ dsa¹ he¹ hi¹ lä¹ja¹ hwēē¹ jne¹ llu¹ kō¹jōh¹ kyaayh¹.

12

Wa¹ jmeen¹ hñii¹dsē¹ ha¹ lä¹ ga¹kwēēh¹ dsē¹ Jesús

¹ Jwēē¹ jwē¹te dsa¹ hi¹ ga¹lä¹dsoo¹ dsē¹ jāā¹. Hi¹ he¹ laā¹ lä¹kōō¹ jni¹ he¹ hii¹ lä¹ku¹ lä¹ji¹ jnän¹, hi¹ jmee¹ dsoo¹ ha¹ lä¹ga¹lä¹ kiyh¹. Lä¹ja¹ hnø¹ jmeen¹ ta¹ koo¹ lä¹jē¹ he¹ jmee¹ jwiih¹ jnän¹ kyaah¹ dso¹kye¹ he¹ jmee¹ dsa¹tāh¹ jne¹. Hi¹ hnø¹ kwēēh¹ dsē¹ jne¹ dsa¹nøøn¹ ta¹ cha¹nē¹ jwē¹ he¹ tøøhn¹ la¹. ² Wa¹ jmeen¹ miih¹ hñii¹dsē¹ kih¹ Jesús hi¹ ga¹nä¹ jwē¹ ha¹ lä¹ jee¹ läā¹ jne¹ hi¹ lloo¹ kōō¹ jmi¹ he¹ läāy¹ jne¹ go¹te¹. Kih¹ he¹ ñey¹ jēē¹ ba¹ dsēy¹ ta¹ cha¹nē¹, he¹ja¹ ga¹heeh¹ bih¹ ga¹jēy¹ wii¹ dsoh¹ hma¹cru¹. Sa¹ ga¹jmeey¹ he¹ he¹ la¹ o¹hii¹. Ja¹ga¹ ga¹gyay¹ jwoo¹ ra¹llu¹ kih¹ Dio.

³ Jmee¹ da¹ hnäh¹ hñii¹dsē¹ kiyh¹, ha¹ kōh¹ wii¹ sa¹ ga¹jēy¹ kih¹ dsa¹ hñaa¹ dsē¹ hi¹ ga¹lä¹hnee¹ kyaayh¹. Lä¹ja¹ ta¹ hwaā¹ hnäh¹ ni¹ sa¹ wa¹ jeh¹ hoh¹ hnäh¹. ⁴ Jēēh¹, jee¹ kwah¹ hnäh¹ be¹ mah¹ sa¹ tāt¹ hnäh¹ kyaah¹ dso¹kye¹, sa¹ ga¹ ma¹tūuh¹ hnäh¹ jma¹ kyah¹ hnäh¹. ⁵ Che¹ ma¹gaa¹ hoh¹ hnäh¹ nūuh¹ kih¹ Dio, he¹ hlēy¹h¹ hnäh¹ lä¹kōō¹ jooy¹, heh¹ he¹ ga¹jāyh¹:

Gyūū¹ kyaan¹, ta¹ jawah¹ sa¹ llu¹ wa¹ra¹ ga¹heeyh¹ hne¹ wii¹. Ta¹ jeh¹ hoh¹ wa¹ra¹ ga¹jūuyh¹ kyah¹.

⁶ Jēēh¹, Dsa¹jōōh¹ jnän¹, heeyh¹ wii¹ hi¹ hnäy¹ ba¹.

Kway¹ kih¹ lä¹jēē¹ hi¹ tēy¹h¹ jooy¹. ⁷ Wa¹kwēēh¹ hoh¹ hnäh¹ he¹ heeyh¹ hnäh¹ wii¹. He¹ jmääy¹ hnäh¹ lä¹kōō¹ jooy¹ ba¹ ja¹. ¿Che¹ jwa¹ chaa¹ jaa¹ chih¹ hi¹ sa¹ heeh¹ Täā¹ kyaay¹ wii¹? ⁸ Ga¹lä¹jēē¹ ba¹ jne¹ heeh¹ Dio wii¹. Pero cher¹mah¹ sa¹ ga¹heeh¹ Dio hnäh¹ wii¹, sa¹ laah¹ hnäh¹ jooy¹. Laah¹ hnäh¹ lä¹kōh¹ hi¹ sa¹ chaa¹ juu¹ ba¹. ⁹ Ta¹ jyoh¹ kō¹tāā¹, täā¹ jnän¹ hi¹ chaa¹ hwa¹ la¹ ga¹heeyh¹ jne¹ wii¹ lä¹ ma¹ mäh¹ jne¹ mah¹ ga¹lä¹hnäā¹ jnih¹. ¿He¹la¹ sa¹ jmeen¹ cha¹ga¹miih¹ he¹ kih¹ Täā¹ hi¹ laā¹ jūū¹ jmi¹lle¹ jnän¹, mah¹ lä¹ja¹ chaa¹ jne¹ täā¹ ba¹? ¹⁰ Täā¹ jnän¹ hi¹ chaa¹ hwa¹ la¹, ga¹heeyh¹ jne¹ wii¹ miih¹ jmi¹ jmi¹gyūū¹ la¹, lä¹kōō¹ la¹ hñii¹dsē¹ kiyh¹. Pero ta¹ jyoh¹ kō¹tāā¹, hi¹ gya¹ gyūuh¹ heeyh¹ jne¹ wii¹ kih¹ he¹ llu¹ jnän¹ ba¹ mah¹ hwēē¹ jne¹ na¹jngēē¹ lä¹kōō¹ laay¹ hñiiy¹. ¹¹ Dsoo¹ ba¹, sa¹ tih¹ dsē¹ jne¹ to¹chah¹ wa¹ra¹ ga¹heeyh¹ jne¹ wii¹. Kōō¹ dsa¹ lä¹meeh¹ dsēn¹ ba¹ ja¹. Pero ma¹ngēē¹ ma¹heeyh¹ jne¹ wii¹, lä¹tēē¹ jne¹ jmeen¹ he¹ llu¹ jmah¹ hi¹ jmee¹ hii¹ ti¹ jnän¹ ka¹läh¹.

Goo¹ la¹ wa¹ra¹ sa¹ ga¹jmeē¹ jne¹ he¹ he¹ jāh¹ Dio

¹² He¹ja¹ kwa¹ hnäh¹ be¹, hnäh¹ hi¹ sa¹ cha¹ be¹ kih¹. ¹³ Kwa¹ hnäh¹ be¹ go¹nāā¹ hnäh¹ kō¹dsoo¹ mah¹ tēē¹ be¹ hi¹ sa¹ beē¹ hi¹ lä¹ja¹ mo¹so¹ kayh¹ jwē¹.

¹⁴ Hnøøh¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ jee¹ hii¹ ti¹ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ lä¹jēē¹ dsa¹, hi¹ ha¹ lä¹ jee¹ lēēh¹ hnäh¹ na¹jngēē¹ cha¹ga¹miih¹. Jēēh¹, hi¹ sa¹ na¹jngēē¹, sa¹ dsa¹tāayh¹ ya¹jwii¹ kih¹ Dio. ¹⁵ Lēēh¹ hnäh¹ ha¹ ga¹ che¹ ga¹jūuh¹ hnäh¹ kih¹ he¹ la¹ kwa¹ Dio jnän¹. Goo¹ wa¹ra¹ ga¹lä¹wii¹ hoh¹ hnäh¹ kyaah¹ dsa¹. Hi¹ kyaah¹ he¹ hliih¹ ja¹ heē¹ jwēē¹ dsa¹. ¹⁶ Ni¹ jaa¹ hnäh¹ dsa¹mē¹

dsa-ñuuh-, ta- kaah- hnäh' wa-
 hi- cha- hi-. Ta- jmee- hnäh'
 ta- koo- he- la- kwa- Dio, lä- koo-
 ga- jmee- Esau. Ma- na- la- juu-
 hyoyh- heey-, kih' he- laay- gyuu-
 to- në'. Pero ga- hnuuy- he- ja-,
 koo- ga- teey- koo- wii- ma- ba'.
 17 Ma- ñeh- ba- hnäh' ha- lä- ga- la-
 kiyh' ta- cha- në'. Ma- chuuy- kyaah'
 jmiuy- mah' ma- mi- jäay-, mah' ma-
 kwëeyh' he- ma- na- la- heey-. Pero
 sa- ga- hyoyh'. Ma- ke- ga- hooyh'
 cha- miih-, mo- so- ga- lä- sii- juu-
 kih' jmiuy-.

18 Jëe- da- hnäh', sa- ga- lla- nääh'
 hnäh' moh' Sinai he- sa- ma- le-
 dsa- nää- dsa- chuh- kih', lä- koo-
 ga- la- kih' dsa- Israel lo- joo'. Peer-
 ga- hya- je- gyuu- moh' ja-, ga- la-
 na- hoo- läh-, ga- hii- goo-, ja- koo-
 lle- tä'. 19 Jee- ja- ga- lä- nuuh'
 hii- luu- hoo-, ga- lä- nuuh' hlëeh-
 Dio. Lä- ma- ga- nuu- hi- ma-
 tääh- jee- ja-, ga- chuuy- cha- miih-
 mah' mo- so- hlëeh- gyih' kyaayh'.
 20 Jëeh', sa- ga- lä- be- dsëy- ma-
 nuuy- mada- he- ma- jmeey-:
 "Cher- mah' cha- hi- ga- hee- në-
 moh' la-, ma- ke- ja- jah-, jmee-
 bii- juuy- kyaah' ku- o- juuy- kyaah'
 ñe- chuuh-." 21 Kih' he- la- goo-
 ngëe- he- ga- jëe- dsa- he-, he- ja- lä-
 ga- tē- Moisé ga- jäh': "Peer- gohn-,
 lä- jiih' jlän-."

22 La- lä- koo- he- ma- lla- nääh'
 hnäh' moh' Sion ba- ja-, jee- jwii-
 kih' Dio jiih-, jwii- Jerusalén he-
 hla- gyuu- jmi- gyuu-, jee- tääh'
 cha- miih- mil- ángele hi- jmee- jmi-
 kih' Dio. 23 Hi- ma- kuh' hnäh'
 ko- jøh' kyaah' hi- ga- heeh- kih'
 Dio to- në- hi- na- sii- jmi- kih'
 gyuu- jmi- gyuu-. Ma- lla- nääh'
 hnäh' kih' Dio hi- lla- ta- kih' lä- jëe-
 dsa-, ja- ba- jee- tääh' lä- jëe- hi-
 lluu-, hi- laa- jmi- lle- hi- ga- jmaä-
 Dio lluu- go- te-. 24 Ma- lla- nääh'
 hnäh' kih' Jesús hi- ga- jmee-
 koo- hmooh' hmëe- hi- lä- ja-

ma- lla- nääh' hnäh' kih' jma- he-
 ga- tuu- kwaat- jnän-. Jma- ja- ngii-
 llu- jnän-. Sa- hni- kih' dsa- lä- koo-
 jmee- jma- he- ga- tuu- kih' Abel.

25 He- ja- leeh- hnäh' wa- ra-
 ga- jmeeh- hnäh' chaah- hnäh'
 kih' hi- hlëeh- hnäh'. Jëeh', hi-
 sa- ga- hii- ma- nuu-, lä- koo- ma-
 ga- hlëeh- Dio kyaayh' gyuu- moh'
 he- chih' hwa- la-, sa- ga- laa-
 hi- he-. ¿Ha- ba- lä- lää- jne-
 ja-, cher- mah' sa- ga- jmeen' he-
 kih' hi- hlëeh- jne- lä- ga- tē-
 gyuu- jmi- gyuu-? 26 Lä- koo-
 ma- ga- hlëeyh' kyaah' dsa- he-,
 lä- kye- hwa- ga- jeh'. Pero koo-
 ka- läh- ga- jäh': "Koo- ga- koo- hä-
 jmeen' jeh' hwa- la-, lä- kye- gyuu-
 jmi- gyuu- ka- läh'." 27 Kyaah'
 he- ga- jäh': "Koo- ga- koo- hä",
 dsa- lä- ngëe- jne-, ääh' go- te- lä- jë-
 he- le- sa- jeh'. He- ja- hnø- jäh-,
 lä- jë- he- na- la- he- ga- jmee- Dio.
 Ja- ga- na-, ja- koo- hweh- lä- jë-
 he- sa- le- sa- jeh'. 28 He- ja- wa-
 kwan- ti- hmaah' kih' Dio, kih' he-
 ma- na- jnää- jne- ya- jwii- kiyh' jee-
 sa- le- sa- jeh' ni- miih-. Wa- jmeen'
 ta- he- kiyh', wa- gah- jnih-, wa-
 nuuh' jne- kiyh', lä- ja- ba- ti-
 dsëy'. 29 Jëeh' Dio jnän- laa- je- he-
 mi- llaa- lä- jë- go- te-.

13

*Ha- lä- hnø- jmeen' mah' tih' dsë-
 Dio*

1 Ta- tu- hnäh' he- hnaah- hnäh'
 dsa- kyaah' hnäh' lä- koo- lle- jnän-,
 lä- llu- he- laa- jne- øøhn'. 2 Ta- wa-
 gaa- hoh' hnäh' kwah' jee- jä- hi-
 go- nää- kyah' hnäh'. Jëeh', ko- llaa-
 ga- kwa- bih' jee- ga- jä- dsa-, ni- sa-
 ga- lä- ñey- koh' koh-, ángele ba- he-
 hi- ga- jä- kiyh'.

3 Mi- dsooh- hoh' hnäh' kih' dsa-
 hi- tääh- neh- ñe-, jmee- hnäh'
 kwaat- lä- koo- he- tääh' hnäh'
 ko- jøh' kyaayh'. Lä- ja- ka- läh' kih'
 hi- jëe- wii-, jmee- hnäh' kwaat-

lä'koo- he- jëeh' hnäh' wii' ko-jøh' kyaayh'.

⁴Llu' ba' he- jee' dsa- goo-. Pero hnøø' go'taah' hnäh' lä'le' kih'. Jëeh', Dio lla' ta' kih' hi- sa- na-jee' goo- mah' kaayh' wa' hi- cha- hi- hi- lä'ja- kih' hi- na-jee' goo- mah' kaayh' hi- laa' kyaa' jñah'.

⁵Ta' wa' hee' hoh' hnäh' kuu'. Wa' chaah- hnäh' llu' kyaah' he- cha- kyah' hnäh' ba'. Jëeh' ga'jah' Dio: "Jih'koh' jih'lih' sa- been' hne-, ni- sa- jmään- hne- ta- koo'." ⁶Kih' he-ja-, jahn' lä'kaa- tuh- dsë- jne':

Dsa-jøøh' kyaan- ba' kwa- be' kin-, ni- miih- mo-so' gohn-.

¿Hee- na- le' jmee' dsa- kin-?

⁷Mi-dsooh- hoh' hnäh' ha- lä- ga-jmee' hi- ma' jøø' kyah' hnäh', hi- ga-hlëeh' hnäh' juu' kih' Dio. Jëe' da' hnäh' ha- lä- ga-hwëëy- kyaah' ta' kiyh'. Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh', ja- ba' lä'koo- ga-lä-dsoo' dsë' hi- he'.

⁸Jesucristo, lä- ma-laay' ja-ba' lloo', na', lä'ja- ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. ⁹Ta- kwa- jwë' mi-gaa' dsa- hnäh' kyaah' he- ga' jyoh' nuuh' he- sa- la' kwee- kyaah' he- ma-mi-tëe' jne'. Llu' ga' he- tëe' jne' be' kyaah' he- la' kwa- Dio ba', ja- kyaah' he- kih-hih- jne'. Jëeh', jih'koh' sa- ga-ka' ya'jøø' hi- ma' hlëeh- kih' he- kuh-hih- dsa-.

¹⁰Chaa- ba' jaa- hi- ga'juu' jnän', pero jmi-dsa- hi- tääh' jmee' ta' he' neh- gwah- lä'hih- kih' hmooh' ma-gyuh- ja-, sa- na-ngëy' jwë' jmeey' ko-jøh' kyaah' hi- ga'juu' jnän'. ¹¹Jmi-dsa- kaa' he', ma' dsa-taayh' jee' jah' dsa- kih' Jee' Na-jngii' Go-te- kyaah' jma- kih' jah' hi- ma' kwëeh- dsa- Dio kwaan' kih' dso'kye-. Ja-ga' ma' dsa-jey- hnoo' kih' jah' he', uu' ga' kih' jee' jwii- ja-. ¹²Ja- ba' lä'ja-, ga'juu' Jesús chuuh' jwii- ja-, mah' jmäay' dsa- na-jngëe'

kyaah' jma- kiyh'. ¹³Lä'ja- wa' jmeen' ko-jøh' kyaah' Jesús, ma' ke- dsa-, sa- tooyh- ta' jnän'. Wa' hlëeh' bih' lä'koo- hnøøy' hlëeyh', ja- ba' lä'koo- ga-hlëeyh' kih' Jesús. ¹⁴Jëeh', jee' jwii- he- tøøhn' la-, dsa-ngëe' ba'. Pero jne', hnøøh' jne' koo- jwii- he- na' ga-lä-jnä'.

¹⁵He-ja- sa- wa' tun' hán' kih' Dio ta-la- kih' Jesús. Wa' jmeen' juuh- kiyh'. He- ja- ba' lle' kih' kwëeh' hnih'. ¹⁶Ta' wa' gaa' hoh' hnäh' jmeeh' he- llu' jmah' ba', hi- kwëeh' hi- lla-kyaa' miuh- he- cha- kyah' hnäh'. He- ja- ba' tih- dsë' Dio jmeen'.

¹⁷Wa' nuuh- hnäh' kih' hi- jää- hnäh' hi- wa' hwaah' hnäh' kyaayh'. Jëeh', hi- he' na-dsë- lley' hnäh', he- ñey- lloo- koo- jmi' ngëey' kwaat' kih' ta' he- jmeey-. Lla- he- ma' jmeeh- hnäh' ti-meeh- dsëy', jmee' hnäh' jëe- dsëy' ba'. Jëeh', cher'mah' sa- ga'jmeeh' hnäh' lä'le' kih', sa- cha- ya'jøø' kah' hnäh'.

¹⁸Ngii' hnäh' kyaa' jnääh' kih' Dio. Kih' he- lii' jnääh', sa- hni- huud-së- kyaa' jnääh'. Lä'ja- hnøø- jnääh' dsa'nøø' jnääh' kwee' kyaah' lä-jë- he- jmee' jnääh'. ¹⁹Peer- chuun' kyaah' hnäh' he- ngiih' hnäh' kin- kih' Dio mah' kway' jwë' llaahn- to- chah' la- jee' tääh' hnäh'.

Ga'hijh' juu' kyaah' øøyh'

²⁰Dio ba' he' hi- jmee- hii' ti' tuh-dsë- jne'. Hi- he' ga-mi-jiih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- hää- kwee- lä-jëe- hi- laa' kyaa' Dio. Jëeh' kyaah' jma- kiyh' he- ga-tuu- ja-, ga-jmeey' koo- hmooh' hmëe' he- sa' hee' jih'koh'. ²¹Ngün' kiyh' he- jmäay' hnäh' lluu' mah' jmeeh' hnäh' lä-jë- ta' llu' lä- hyoh- dsëy' hi- jäay' hnäh' lä- tih- dsëy' ta-la- kih' Jesucristo. Wa' la' juuh- kiyh'

ga⁻lä⁻jē⁻ joh^ʼ jmi^ʼ cha⁻. Wa^ʼ la^ʼ
lä⁻ja⁻.

²² Øøhn^ʼ, chuun^ʼ kyaah^ʼ hnäh^ʼ,
jmee^ʼ hnäh^ʼ jøh⁻ hoh^ʼ hnäh^ʼ kyaah^ʼ
juu^ʼ he⁻ ma⁻hlēēhn⁻ hnäh^ʼ la⁻. Sa⁻
cha⁻ cha⁻miih⁻ juu^ʼ he⁻ ma⁻siin^ʼ
kyah^ʼ hnäh^ʼ. ²³ Hnoon^ʼ lä⁻ñeh^ʼ
hnäh^ʼ, ma⁻läa^ʼ ba^ʼ Timotä øøh^ʼ jne^ʼ
he⁻ ma^ʼ hääy^ʼ neh⁻ñe^ʼ. Cher^ʼmah^ʼ
jäyh^ʼ to⁻chah^ʼ la⁻, nñn⁻ kyaayh^ʼ
na^ʼjēen^ʼ hnäh^ʼ.

²⁴ Jmee^ʼ hnäh^ʼ Dio kih^ʼ lä⁻jēē⁻
hī⁻ jāā⁻ hnäh^ʼ kyaah^ʼ lä⁻jēē⁻ ga^ʼ hī⁻
na⁻jngēē^ʼ. Lä⁻jēē⁻ hī⁻ tääh^ʼ hwa^ʼ
Italia la⁻, jmeey⁻ Dio kyah^ʼ hnäh^ʼ
ka⁻läh^ʼ.

²⁵ Wa^ʼ mi⁻jää^ʼ Dio lä⁻jēē⁻ hnäh^ʼ.
Wa^ʼ la^ʼ lä⁻ja⁻.

Santiago Juu' la- ga- sii' Satia- kih' judiu dsa- gooy'

1 Jnā' Satia~, jmeen- ta'he' kih'
Dio kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnān'. Jee' la- ma-siin' kyah'
hnāh' lā-jēē- gya-to' nāā' dsa-
judiu hī- na-saa- na-jñee' lā-kaa-
jmi-gyuu'. Jmeen- Dio kyah' hnāh'.

Huu' dsē- llu' he- kwa- Dio

2 Øøhn', hnøø' wa' chaah- hnāh'
llu' wa'ra- ga-ngēēh' hnāh' wa'
he- cha- he- he- wii'. 3 Ma-ñeh'
ba' hnāh' lā- ma' jēēh' hnāh' he-
wii', jee' ja- dsa-lā-jnā' che' lā-
ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnāh' hī-
lā-jwē' ja-, lā-tēēh- hnāh' kwēēh'
hoh' hnāh'. 4 Pero hnøø' kwēēh'
hoh' hnāh' cha-ga-miih- lā-jiih'
hwēē- hnāh' llu', lā-koø- jaa- hī-
ma-āā- huu' dsē- kih'. Ja- jiih'
mo-so' cha- ga- he- mo' jmee' bii'
kyah' hnāh'.

5 Cher'mah' chaa- ko-llaa' jee'
kyah' hnāh' hī- sa' ga- ma-ngēē'
llu', wa' ngiiy' kih' Dio, hī- he' ba'
jmee' lā-ngēēy'. Jēēh' ma-ra' he-
kwa- ba' Dio cha-miih- huu' dsē-
llu' kih' lā-jēē- hī- ngii', hī- sa'
dsa-lā-lleey' kyaah' ni' jaa- hī-
ngii'. 6 Wa'ra- ga-ngiih' hnāh'
kiyh', hnøø' jmeeh' hnāh' dsoo'
hoh' hnāh', ta' wa' jeh' hoh' hnāh'
ni' miih-. Jēēh', jaa- hī- jmee' to'
dsē, laay' lā-koø- la' kih' jmi-ñeeh-
wa'ra- ga-hluh' kyaah' lle', be- ta-
la- ta- jnø-. 7 Jaa- dsa- hī- jmee-
lā-ja-, he-la' mo' jøø' gyih' he- hy-
oyh- kih' Dsa-jøøh' jnān'. 8 Dsa- hī-
jmee- to' dsē, sa' jmāāy' ngēy' koø-
nēē'.

9 Jaa- øøh' jne' hī- tā-ñee', wa'
jēē- ba' dsēy'. Jēēh', kih' Dio
ma-laay' lā-koø- jaa- hī- jøøh'.
10 Pero dsa- hī- cha- kuu', hnøø'
jēē- dsēy', cher'mah' Dio ga- jmeey'

ga-jāy' ta- hwa'. Jēēh', dsa- he'
āāh' lā-koø- dsa-āāh' wa'le' he-
cha- nē- nuu-. 11 Wa'ra- ga-hya-
hyoo- llii' jwēte, hēh' llii' chaah'
le' ja-, he-ja- dsa-lā-kii- chaah'
hī- dsa-tøh- mi' le', mo-so' jnā'
na'hñaa'h'. Ja-ba' lā-ja- la' kih' hī-
cha- kuu', koø- dsa-uu- bih' jee'
jmeey' ta' kiyh'.

Llu' la' kih' hī- kwēēh- dsē' ma'
jēēy' he- wii'

12 Llu' la' kih' hī- ga-lā-be' dsē'
wa'ra- ja' he- hliih' ka' dsēy'. Jēēh'
cher'mah' ya-hēēy' lluu', lā-koø-
jñeey' hyoyh' jee' chaay- tāā'. He-
ja- la' lā-koø- coron he- ga-bāāh-
Dio hñii' kwēēyh' dsa- hī- hnaayh-.

13 Cher'mah' gwa' dsē' dsa- jmee'
he- hliih', ni' miih- sa' soøh- he-
jäyh' Dio ka' dsēy'. Jēēh' sa' gwa'
dsē' Dio jmee' he- hliih', hī- ni-
sa' kay- dsē' dsa- mah' jēēy' che'
jmee' dsa- he- hliih'. 14 Kih' he-
heē' dsē' lā-jaa- lā-jaa- he- hliih',
he-ja- gwa' dsēy' jmeey' he- hliih',
mi-goo- kiyh', hī- jøø- kiyh' jwē'
hliih'. 15 Hī- ma-ngēē' ma-hāāy'
jwē' he- heē' dsēy', ma-na'jnāāy'
kyaah' dso'kye-. Ma-la- ma-heey'
hñiiy' kyaah' dso'kye-, ja- jiih'
juuy' go-te-.

16 Øøhn' hī- hnaan-, ta' mi-gaa'
hnāh' hñaa'h'. 17 Lā-jē- he- llu' he-
ga'hñah' jne' la-, lā-jē- he- jnaah'
la', he-la- na- ja' gyuu' jmi-gyuu',
he- la' ga-kwa' ba' Dio. Hī- he'
na- ga-jmāā' lā-jēē- hī- choo' je-
gyuu' jmi-gyuu-. Pero Dio sa-
dsa-lā-sēēy' lā-koø- la' kih' hī-
hēē- gyuu' he- dsa-lā-sii' heēh-
kih'. 18 Lā- hyoh- dsēy', ga-jmeey'
ga-lā-chaā- jne' lā-hmēē' ta-la' kih'
ju'dsoo' he- ga-kwēēyh' jne' mah'
lee' jne' ma-ra- hī- kyaay' jee' kih'
lā-jēē- hī- ga-jmāāy'.

19 He-ja- jwahn- øøhn' hī-
hnaan-. Hnøø' nuuh' da' hnāh' jāā'
ha- lā- la' juu' kih' dsa-. Ta' jiih'

hnäh' chah'. Ta' mi-llee' hnäh' hñaa' na'koh'. ²⁰ Heh' dsa-lä-llee' jne', jne- jwë' jnän' he- jmeen' he- llu'. ²¹ He- ja- jwahn-, mo'to- jmee- ga' hnäh' he- hlih', mo'to- bääh' ga' hnäh' hñaa' dso'kye- he- cha- cha-mih- na'. Jmääh' hnäh' hñaa' hwaah', heeh' hnäh' juu' he- ma-na- jnääh' tuh-hoh' hnäh'. Jëeh' juu' na- lääh' hnäh'.

Hnøø' jmeen' ta'he' kih' juu' he- ma-nuu' jne'

²² Ja- jmeeh- hnäh' he' kih' juu' na-, ja- koo- nuuh- ba' hnäh'. He- mi-gaah' hnäh' hñaa' ba' ja-, cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' he'. ²³ Cher'mah' sa- ga-jmee' dsa- he' wa'ra- ga-nuuy' juu' na-, hi- he' laa' lä-koo- jaa- hi- jëe- hñii' kyaah' hu-. ²⁴ Jëeh', ma-la- ma-jëey- hñiiy' mah' go-hëey' hi- lä-chah' ja- dsa-gaa' dsëy' ha- lä- laay'. ²⁵ Pero cher'mah' jaa- dsa- ga-nuu' kwee- lä-koo- jäh' ley he- llu' go-te- he- kyaah' dsa-lääh' jne', hi- cher'mah' dsa- he' ngoo' bih' jmeey- he' kih' juu' na-, kih' hi- he' mi-jøø' ba' Dio lä-jë- he- jmeey-. Jëeh', ja- koo- nuu- bih' mah' dsa-gaa' dsëy' ka-läh', ma-ra- he- jmee- bih' he' kih' juu' na-.

²⁶ Cher'mah' jaa- dsa- laay', hnaayh- Dio mah' hlëeh- bih' wa' la' cha- la', he- mi-gaay- hñii' bih' ja-, sa- jmää' go-te- he- jäyh' hnaayh- Dio. ²⁷ Pero cha'në' Dio hi- laa' Tääh' jnän', jaa- dsa- hi- ma-ra- he- dsoo' hnaayh- Dio, hnøø' kway' be' kih' chih- hñii' hi- jëe- wi' hi- lä-ja- kih' dsa-më' hñii' ka-läh', hi- hnøø' hääy' hñiiy' mah' sa- wa' lä-sayh' kyaah' he- hlih' he- cha- jmi-gyuu- la'.

2

Sa' wa' jëe' jne' he- laa' dsa-

¹ Øøhn', he- ma- dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'

hi- lluu' go-te-, jmee- bi' jmeeh' hnäh' kwee- lä-hii' né' kyaah' dsa-. ² Cher'mah' ga'loo' jaa- dsa- jee' dsa-ñeeh' hnäh', hi- he' na- kye' hmiih- llu' hi- hä' aniy- hmooh' gooy- ka-läh'. Hi- wa'ra- ga'loo' jaa- hi- tä-ñee' hi- sih'hi- hmiih- kih'. ³ Hi- cher'mah' jmääh' hnäh' jøøh' hi- jnaah' hmiih- kih' he', mah' jwiih' hñih': "Na' jee' llu' la-", mah' hi- tä-ñee' he', jwiih': "Jmääh' lä- ma-cheh' na- o jee' la- ya-na' hu' tii- la-." ⁴ Jee' ja- dsa-lä-jnääh' hnäh' he- sa- jmeeh- hnäh' kwee- lä-hii' né' kyaah' dsa-. He- jmeeh- hnäh' lä-ja-, jmääh- hnäh' hñaa' jwëe- hi- kye- hu' dsë- hlih' jmah' ba'.

⁵ Nuu- da' hnäh' øøhn' hi- hnaan': ¿Che' sa- ga-llee' Dio hi- tä-ñee' jmi-gyuu- la-, mah' lä-dsoo' dsëy' kiyh'? Hi- he' laa' lä-koh' hi- cha- kuu' kih', hi- hyoyh- heey- ya-jwii' kih' Dio lä-koo- ga-bääh- Dio hñii' kih' lä-jëe- hi- hnaayh-. ⁶ Pero mi-kwah' hnäh' kih' hi- tä-ñee', mah' hnaah' hnäh' hi- cha- kuu'. ¿Ja' dsa- cha- kuu' na- hi- tääh' jmeeh- hnäh'? ¿Ja' hi- he' na-, dsa-jää- hnäh' né'ta'? ⁷ ¿Ja' dsa- cha- kuu' na-, hi- mi-kwah' jmi- kih' Cristo he- la' na'hñaa' jnän', hi- ja- ba' kyaah' jmi- kih' Cristo ga-mi-cheey- hnäh'?

⁸ He- jmeeh- hnäh' llu' ba' ja-, cher'mah' ju'dsoo' ga-mi-teh' hnäh' ley juuh-, lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' hnaah- dsa-kyaah', ja-ba' lä-koo- hnaah- hñaa'." ⁹ Pero cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' kwee- lä-hii' né' kyaah' dsa-, he- jmeeh- hnäh' dso'kye- ba' ja-. Ja-ba' ley ja-, hñii' kyah' hnäh' he- na-bääh' hnäh' dsoo'. ¹⁰ Jaa- dsa- hi- høø- lä-jë- he- lle' ley kih' Moisé, cher'mah' ga-hlääyh- kyaah' koo- mi'juu' ba', ma-na-bääh' lä-jë-. ¹¹ He' ba' hi- ga-jäh': "Hne- hi- na-jee- goo-, ta-

kaah⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺”, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ ga⁻jäh⁺ ka⁻läh⁺: “Ta⁻ jngëeh⁺ dsa⁻.” He⁻ ja⁻, cher⁺ mah⁺ sa⁻ kaah⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺, pero jngëeh⁻ dsa⁻, ma⁺ ra⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ bääh⁺ ba⁺ hne⁻ cha⁺ nē⁻ ley.

¹² He⁻ ja⁻ hnøø⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ hi⁻ hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ ba⁺, jëeh⁺ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺, ley ja⁻ ngiih⁺ kwaat⁻ jnän⁺, ja⁻ ba⁺ ley he⁻ kyaah⁺ dsa⁻ lää⁺ jne⁻. ¹³ Kih⁺ hi⁻ sa⁻ lä⁻ ñih⁺ dsë⁺ dsa⁻ kyaah⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ sa⁻ lä⁻ ñih⁺ dsë⁺ Dio kyaayh⁺ ka⁻ läh⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁻ tē⁺ jee⁺ llay⁺ ta⁺. Pero cher⁺ mah⁺ ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺ jne⁻, hwëë⁻ jne⁺ llu⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁻ tē⁺ jee⁺ ngiih⁺ kwaat⁻ jnän⁺.

Ta⁻ llu⁺ jnän⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻

¹⁴ Øøhn⁺, hee⁻ jmää⁺ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ jäh⁺ ma⁻ dsoo⁻ ba⁺ dsëy⁺ kih⁺ Dio mah⁺ ni⁻ koo⁻ he⁻ llu⁺ sa⁻ jmeey⁻. ¿Che⁺ lääy⁺ kyaah⁺ he⁻ koo⁻ jäyh⁺: “Ma⁻ dsoo⁻ ba⁺ dsën⁻”? ¹⁵ Cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ øøh⁺ jne⁻, dsa⁻ mē⁺ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ hmiih⁺ he⁻ këyh⁺ hi⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kuh⁺ hiih⁺ koo⁻ jmi⁺, ¹⁶ hi⁻ cher⁺ mah⁺ jaa⁻ hnäh⁺ ga⁻ chiih⁺ hnih⁺: “Jwërte kwa⁺ be⁺, gwaah⁻ ba⁺ hne⁻ llu⁺, ja⁻ mi⁻ llaah⁺ hñaa⁺, ja⁻ kuh⁻ ba⁺ hne⁻ llu⁺.” Pero ¿hee⁻ jmää⁺ he⁻ ga⁻ jäh⁺ lä⁻ na⁻, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻ kwëeh⁺ hnih⁺ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kiyh⁺? ¹⁷ Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ la⁻ kih⁺ hi⁻ jäh⁺ ma⁻ dsoo⁻ dsëy⁺ kih⁺ Dio. Cher⁺ mah⁺ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ llu⁺ ma⁻ jmeey⁻, sa⁻ jmää⁺ he⁻ jäyh⁺: “Ma⁻ dsoo⁻ ba⁺ dsën⁻.” Juu⁺ ta⁻ jmah⁺ ba⁺ ja⁻.

¹⁸ Pero cher⁺ mah⁺ jaa⁻ ga⁻ jäh⁺: “Hne⁻ jmeeh⁻ ta⁻ llu⁺, jnä⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsën⁻”, lä⁻ la⁻ jwi⁺ jnih⁺ ka⁻ läh⁺: “Mi⁻ jnää⁺ kin⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁺, hne⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻ jmee⁻ ni⁻ miih⁻ ta⁻ llu⁺, mah⁺ jnä⁻ mi⁻ jnään⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsën⁻ kyaah⁺ ta⁻ llu⁺ he⁻ jmeen⁻.” ¹⁹ Hne⁻ jmeeh⁻ dsoo⁻,

jaa⁻ ba⁺ Dio chaa⁻. Jmeeh⁻ ba⁺ hne⁻ llu⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ jäh⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺ ka⁻ läh⁺, mah⁺ jlää⁺ bih⁺ kih⁺ he⁻ goyh⁺. ²⁰ Peer⁻ taah⁻ hne⁻. ¿He⁻ la⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ ngëeh⁺ miih⁻? Sa⁻ jmää⁺ he⁻ jäh⁺ jne⁻ ma⁻ dsoo⁻ ba⁺ dsën⁻ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁻ na⁻ jnä⁻ ta⁻ jnän⁺. ²¹ ¿Ja⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio kwaat⁻ llu⁺ Abraham dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁺ ta⁻ la⁻ kih⁺ ta⁻ llu⁺ he⁻ ga⁻ jmeey⁻, he⁻ ga⁻ ngëey⁺ Isaac jooy⁺ kih⁺ Dio mah⁺ ma⁻ juuy⁺ nē⁻ na⁻ hyoo⁺? ²² ¿Che⁺ sa⁻ ngëeh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁻? Ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsë⁺ Abraham kih⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻ jmeey⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh⁺ Dio. Hi⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁻ jmee⁻ Abraham ja⁻, ga⁻ lä⁻ jnä⁻ ma⁺ ra⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ ba⁺ dsëy⁺ kih⁺ Dio. ²³ Lä⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ jäh⁺ lä⁻ la⁻: “Ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsë⁺ Abraham kih⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio kwaat⁻ lluuy⁺.” Hi⁻ ga⁻ lä⁻ cheey⁺ ome⁻ kyaah⁺ Dio. ²⁴ Lä⁻ ja⁻ dsa⁻ lä⁻ ngëe⁺ jne⁻, jmee⁻ Dio kwaat⁻ lluuy⁺ dsa⁻, kyaah⁺ he⁻ jmeey⁻ ta⁻ llu⁺, ja⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsëy⁺.

²⁵ Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ ga⁻ la⁻ kih⁺ Rahab, jaa⁻ dsa⁻ mē⁺ hi⁻ ma⁻ hnëe⁺ hñii⁺ kyaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Ga⁻ jmee⁻ Dio kwaat⁻ lluuy⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻ kway⁺ jee⁺ ga⁻ jäh⁺ hi⁻ ga⁻ lla⁻ nää⁺ koo⁻ juu⁺ hi⁻ ga⁻ cheey⁺ ta⁻ jyoh⁺ jwë⁺ lä⁻ llu⁺ jee⁺ ga⁻ laay⁺. ²⁶ Jmi⁻ ngo⁺ he⁻ mo⁻ so⁻ kyaah⁺ jmi⁻ lle⁻, na⁻ juu⁺ ba⁺ ja⁻. Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ la⁻ jnän⁺. Sa⁻ jmää⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ kih⁺ Dio, cher⁺ mah⁺ sa⁻ na⁻ jnä⁻ ta⁻ llu⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁻.

3

Hnøø⁺ leeh⁻ jne⁻ ha⁻ lä⁻ hlëeh⁺ jne⁻

¹ Sa⁻ wa⁺ chaa⁻ jwëe⁺ ta⁻ jwoh⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ øøhn⁺. Ma⁻ ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺, hwëh⁻ ga⁻ miih⁻ ngiih⁺ Dio kwaat⁻ jnän⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁻ jwoh⁺. ² Lä⁻ jëe⁻ ba⁺ jne⁻, joh⁺ jiih⁺ sa⁻ dsa⁻ hlääh⁺ jne⁻. Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁻ dsa⁻ hlääh⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ hlëeyh⁺, hi⁻ he⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ lluuy⁺

go-te. Liyh⁺ hääy⁺ hñiiy⁺ kih⁺ lä-jë⁻ ba⁺, sa⁺ kway⁺ jwë⁺ jøø⁺ he⁻ hliih⁺ kih⁺.

³ Wa'ra⁻ ga⁻tøøh⁺ jne⁺ fren⁻ hoo⁺ kya⁺jiih⁺, hwaä⁺ bih⁺ kyaah⁺ jne⁺. Ma⁺ke⁻ jøøyh⁺, kyaah⁺ koo⁻ he⁻ pih⁺ ba⁺ tää⁻ jää⁺ jne⁺ ha⁻ ta⁻ jee⁺ hnøø⁻ jne⁺. ⁴ Lä⁻ja⁻ la⁺ ka⁻läh⁺ kyaah⁺ barco. Ma⁺ke⁻ he⁻ ga⁻ juuh⁻ ngëe⁺ barco hi⁻ ma⁺ke⁻ sëeh⁺ lle⁺ tä⁺ kih⁺, pero kyaah⁺ koo⁻ jwë⁺ hma⁻ pih⁺ ba⁺ koooh⁻ dsa⁻, le⁺ dsa⁻nääy⁺ ha⁻ ta⁻ jee⁺ hnøøy⁺. ⁵ Hi⁻ lä⁻ja⁻ la⁺ ka⁻läh⁺ kyaah⁺ lä⁻siih⁺ jne⁺. Koo⁻ he⁻ pih⁺ ba⁺, pero ha⁻ koh⁺ dsoo⁺ sa⁺ hnoo⁻. Kyaah⁺ koo⁻ je⁻ pih⁺ ba⁺ lee⁻ sooh⁺ lä⁻jiih⁺ koo⁻ koo⁻ moh⁺ juuh⁻. ⁶ Hi⁻ lä⁻siih⁺ jne⁺ la⁺ lä⁻koo⁻ je⁻. Joh⁺ nëe⁺ he⁻ hliih⁺ sa⁺ gwa⁺ kih⁺. He⁻ na⁻ hee⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻ lä⁻jë⁻ jmi⁺ ba⁺. Lä⁻siih⁺ jne⁺ na⁻, tēē⁻ be⁺ kih⁺ cha⁺je⁻.

⁷ Lih⁻ ba⁺ dsa⁻ mi⁻hwaä⁺ lä⁻jëe⁻ nëe⁺ jah⁺ laä⁺ hi⁻ chaä⁺ hwa⁺ la⁻, liyh⁻ mi⁻hwaäy⁺ ta⁺, miih⁻, hi⁻ jah⁺ hi⁻ chaä⁺ jmi⁻ñeeh⁺ ka⁻läh⁺. ⁸ Pero sa⁺ chaä⁺ ni⁻ jaa⁺ hi⁻ lih⁻ ha⁺ kih⁺ lä⁻siih⁺ jne⁺. Sa⁺ cha⁻ he⁻ lla⁻dsëe⁻ kih⁺ he⁻ hliih⁺ na⁻. Lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻kah⁺ venen he⁻ jngiih⁻ kih⁺ dsa⁻ ba⁺ la⁺ lä⁻siih⁺ jne⁺.

⁹ Kyaah⁺ lä⁻siih⁺ jne⁺ hlëeh⁺ jne⁺ llu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ laä⁺ Tää⁺ jnän⁻, hi⁻ ja⁻ ba⁺ kyaah⁺ lä⁻siih⁺ jne⁺, jwä⁺ jne⁺ dso⁺ jwii⁺ kih⁺ dsa⁻, hi⁻ laä⁺ lä⁻koo⁻ heeh⁻ kih⁺ Dio. ¹⁰ Koo⁻ ba⁺ hoo⁺ jne⁺ jee⁺ hwëe⁻ juu⁺ llu⁺ hi⁻ jee⁺ hwëe⁻ juu⁺ hliih⁺. Ni⁻ miih⁻ sa⁺ sooh⁻ lä⁻na⁻, øøhn⁺. ¹¹ Ha⁻ lä⁻ja⁻, koo⁻ jmi⁻too⁻ hya⁻ jmi⁻øø⁺ hi⁻ ja⁻ ba⁺ he⁻ ja⁻ hya⁻ jmi⁻llih⁺ ka⁻läh⁺. ¹² Øøhn⁺, ha⁻ lä⁻ja⁻ koo⁻ chaah⁺ higo hii⁺ mi⁺olivo o wii⁻ jëh⁺ hii⁺ mi⁺higo. Ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ la⁺ kih⁺ jee⁺ hya⁻ jmi⁻, sa⁺ hwëe⁻ jmi⁻ñii⁻ kō⁻jøh⁺ kyaah⁺ jmi⁻øø⁺.

Kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, he⁻ gwa⁺ huu⁺dsë⁻ llu⁺

¹³ Cher⁺ mah⁺ chaä⁺ jaa⁻ hnäh⁺ hi⁻ cha⁻ huu⁺dsë⁻ llu⁺ kih⁺, hi⁻ kyuu⁺h⁻

cha⁻miih⁻, hi⁻ he⁻ hnøø⁺ mi⁻jnää⁻ he⁻ kyuu⁺yh⁻ ja⁻, kyaah⁺ ta⁺ llu⁺ he⁻ jmeey⁻. Hi⁻ hnøø⁺ jmääy⁺ hñii⁺ jaa⁻ hi⁻ hwaä⁺, lä⁻lle⁻ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ kyuu⁺h⁻. ¹⁴ Pero cher⁺ mah⁺ wii⁺ hoh⁺ hnäh⁺ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ he⁻ jmää⁻ hnäh⁺ hñaa⁺ kaah⁺. He⁻ ta⁻ juu⁺ ba⁺ hnäh⁺ ja⁻. ¹⁵ Ja⁻ he⁻ ja⁺ gyuu⁺ huu⁺dsë⁻ na⁻. Huu⁺dsë⁻ cha⁻ hwa⁺ la⁻ ba⁺ na⁻, he⁻ gwa⁺ kyaah⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ na⁻. La⁺ kih⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ ba⁺ huu⁺dsë⁻ na⁻. ¹⁶ Jëeh⁺, he⁻ wii⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ hi⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ he⁻ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺, he⁻ ja⁻ jmee⁻, he⁻ tääh⁺ hnäh⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻jë⁻ nëe⁺ he⁻ hliih⁺.

¹⁷ Pero huu⁺dsë⁻ he⁻ ja⁺ gyuu⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻ jngii⁺. He⁻ ja⁻ ba⁺ jmee⁻ hii⁺ ti⁺ kih⁺ dsa⁻, jmee⁻ hwaä⁺ dsa⁻, nuuh⁺ dsa⁻, dsa⁻ lä⁻ñih⁺ dsëy⁺ cha⁻miih⁻ hi⁻ jmeey⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺. Kyaah⁺ huu⁺dsë⁻ llu⁺ ja⁻, jmee⁻ dsa⁻ kwee⁻ lä⁻hii⁺ nē⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ ja⁻ koo⁻ ta⁻ juuy⁺. ¹⁸ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁺ koo⁻ nëe⁺ ba⁺, jmeey⁻ hii⁺ ti⁺ kih⁺ dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻ jwëe⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺.

4

Sa⁺ wa⁺ hnøøh⁺ jne⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻

¹ ¿Ha⁻ ta⁺ gwa⁺ he⁻ te⁻ jëeh⁺ hnäh⁺? Kih⁺ he⁻ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁻ cha⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻ jmee⁻ jwii⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ² Cha⁻ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ pero sa⁺ tēeh⁺ hnäh⁺. Jngëeh⁻ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ bi⁺ leh⁻ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ pero sa⁺ tēeh⁺ hnäh⁺. Ti⁻ chooh⁻ hnäh⁺ juu⁺, hi⁻ ti⁻ hnee⁻ hnäh⁺. Sa⁺ ma⁻ hñah⁺ hnäh⁺ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺, jëeh⁺ sa⁺ ma⁻ ngiih⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio. ³ Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ ngiih⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio, sa⁺ hñah⁺ hnäh⁺. Jëeh⁺ sa⁺ ngiih⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ huu⁺dsë⁻ llu⁺, koo⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ lä⁻ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ ba⁺.

4 Hnäh' dsa-më' dsa-n̄uah-,
 ¿he-la' ma-lä-øø' hnäh' kih' Dio?
 ¿Che' sa- ñeh' hnäh' mo'so- jwah'
 hnäh' kyaayh', cher'mah' hnooh'
 ga' hnäh' he- cha- jmi-gyuu'
 la-? Jëeh', hi- hnooh- ga' he-
 cha- jmi-gyuu' la-, mo'so- jwayh'
 kyaah' Dio. 5 ¿Che' laah' hnäh',
 koo- ta-jäh' ba' juu' kih' Dio he-
 lle- lä-la: "Jmi-lle' Na-jngii' kih'
 Dio he- kyaah' jne', hnäy' jne'
 cha-miih-, sa- hnøøy' kye' jne'
 jyoh' jwë'?" 6 Pero cha-miih- jmee-
 Dio llu' dsë' kyaah' jne'. He- ja- jäh'
 juu' kiyh' lä-la: "Dio jne- jwë' kih'
 hi- jmää- hñii' jøøh', pero llu' ba'
 dsëy' kyaah' hi- hwaah'."

7 Wa' nuuh' hnäh' kih' Dio. Ta-
 kwa- jwë' kih' hi-sa-llu' kaayh'
 hnäh', lä-ja- ba' lä-øøy' kyah'
 hnäh'. 8 Ya- nää' hnäh' kih' Dio hi-
 Dio mi-jäyh' kyah' hnäh'. Hnäh'
 hi- jmee- dso'kye-, hnøø' na- jngëe'
 hnäh'. Hi- hnäh' hi- jmee- to' dsë',
 wa' la' koo- ba' huud'së- kyah'
 hnäh'. 9 Ki'hooh' hnäh' lä-jiuh'
 chaah' hoh' hnäh'. Lla- he- ngiih'
 hnäh', hnøø' hoo' hnäh' ba'. Lla-
 he- chaa- hnäh' llu', wa' ti-meeh-
 hoh' hnäh'. 10 Wa' hwaah' hnäh'
 kih' Dsa-jøøh' jnän', mah' jmäy'
 hnäh' kaah'.

Sa- wa' kyen' kwaat- kih' øøh' jne'

11 Øøhn', ta- cha-hää- hnäh'
 dsa-kyaah' hnäh'. Hi- cha-hää-
 øøh-, o kay- kwaat- kiyh', hi- he-
 cha-hää- ley, hi- kay- kwaat- kih'
 ley. He- ja- cher'mah' kah- hnäh'
 kwaat- kih' ley, he- jmääh- hñaa'
 jwëe- ba' ja-, lla- he- ma- høøh'
 hnäh' ley. 12 Jaa- ba' hi- ga-lla' ley,
 jaa- ba' hi- na-ngë' jwë' lääy' dsa-
 hi- na-ngëy' jwë' heey' dsa-. Pero
 hnäh', hee- laah' hnäh' mah' kah'
 hnäh' kwaat- kih' jñah'.

Sa- chaa- hi- ñe- ha- lä- chaa- jne'
 hø'

13 Nuuh- da' hnäh' hi- jäh': "Na' o
 hø' dsa-nøø' jnääh' dsa-jmee' jnääh'

ta' jee' jyoh' jwii-. Jee' oo- jä' jnääh'
 koo- ñe-, jmee' jnääh' miih- ta'
 hñii' mah' leh' jnääh' cha-miih-
 kuu", jwah' hnäh'. 14 Pero sa-
 ñeh' hnäh' hee- na- le' kyah' hnäh'
 hø', che' chaa- juuh' hnäh'. ¿Che'
 sa- kye' hnäh' kwaat- he- laah'
 hnäh' lä-koo- jmi- hmoo' he- gwa'
 ko-hwëe' mah' dsa- ääh' ka-läh'?
 15 Lla- he- ma-jwah' hnäh' lä-ja-,
 jwah' hnäh' lä-la- ba': "Cher'mah'
 jäh' Dio chaa- ga' jne', jmee' ba' jne'
 hee- ga' hnøø' le'." 16 Pero kyaah'
 he- hlëeh' hnäh', he- jmääh- hnäh'
 hñaa' kah' ba' na-. Lä-jë- juu'
 taah' lä-na-, la' hñih'. 17 Hi- lih-
 jmee' he- llu', mah' sa- jmeey-, he-
 jmeey- dso'kye- ba' ja-.

5

Dsa- cha- kuu' hi- hñaa- dsë- jëey'
 wii' ba'

1 Nuuh- da' hnäh' dsa- cha- kuu'.
 Ki'hooh' hnäh' jwërte. Na' ga' ja-
 cha-miih- wii' në' kyah' hnäh'.
 2 Ngoo' ga' hee' lä-jë- he- hmooh'
 he- cha- kyah' hnäh'. Ma-jwë-
 jah' sa'hmiuh- kyah' hnäh'. 3 Lä-jë-
 kuu' kyah' hnäh' ma-hya- tu-juuh-.
 Lä-jë- he- na- hñii' kyah' hnäh'
 lä-jiuh' mi-lla- hnäh', lä-koo- he-
 kaah- hnäh' kyaah' je- ba'. Peer-
 ma-lla-mah' kuu' kyah' hnäh' jee-
 ma-dsaa' jmi- la-. 4 Jñee' dsa- hi-
 ma- jmee- ta' jee' nuu- kyah' hnäh'
 ki-hooh- jwërte, hñiiy' kyah' hnäh'
 kih' Dio. He- ga-juu' hnäh' kiyh',
 he- sa' ga' mi-hmaah' hnäh' jñeey'.
 Peer- ki-hooh- dsa- hi- ga-chooh'
 ta' kyah' hnäh' he-ja- ma-nuu'
 Dio hi- laa' juu' lä-jëe- hi- tääh'
 gyuu'. 5 Peer- jnaah' dsa-ngëeh'
 hnäh' hwa' la-, ma-lëh- hnäh'
 ga-lä-jë- ba' he- ma-hee' hoh'
 hnäh'. Ma-gyaah' hnäh' lä-koo-
 jah' hi- ngoo' ga-lloo' jmi- jngëeh'
 dsa-. 6 Kih' hi- sa- ää- ni-
 miuh- ma-bääh' hnäh' dsoo' hi-

ma-jngëeh⁻ hnih^ʔ. Sa⁺ ga⁻hnooyh⁻
ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁺ lääy^ʔ hñiiy^ʔ.

*Hnøø^ʔ jøh⁻ dsë⁻ jne^ʔ lä⁻jiih^ʔ jäh^ʔ
Dsa-jøøh^ʔ jnän^ʔ*

⁷ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ øøhn^ʔ,
wa⁺ jøh⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ lä⁻jiih^ʔ lloo⁻
jmii^ʔ jäh^ʔ Dsa-jøøh^ʔ jnän^ʔ. Jëë⁻ da^ʔ
hnäh^ʔ lä⁻koø⁻ la^ʔ kih^ʔ hi⁻ jmee⁻ ta^ʔ,
jøøy⁻ jma^ʔ he⁻ lä⁻gyah^ʔ jee⁻ nuu⁻
kiyh^ʔ, ja⁻ ga^ʔ chooyh^ʔ ta^ʔ he⁻ kyey⁻
o-jøh⁻ dsë⁻ kih^ʔ. ⁸ Ja⁻ ba^ʔ lä⁻ja⁻
hnøø^ʔ jmeeh^ʔ hnäh^ʔ. Wa⁺ jøh⁻ hoh^ʔ
hnäh^ʔ, go⁻taah^ʔ hnäh^ʔ koø⁻ hwëh⁻,
ta^ʔ hwaä^ʔ hnäh^ʔ, jëëh⁻ ngoo^ʔ ya^ʔ jäh^ʔ
jmii^ʔ jäh^ʔ Dsa-jøøh^ʔ jnän^ʔ. ⁹ Ta⁻
hnoo⁻ hnäh^ʔ juu^ʔ kih^ʔ dsa⁻kyaah^ʔ
hnäh^ʔ mah^ʔ sa⁺ ka^ʔ Dio ju^ʔdsoo^ʔ
kyah^ʔ hnäh^ʔ. Hi⁻ jwëë⁻ ma⁻chëh⁻
chuh⁻ ho^ʔhaah^ʔ.

¹⁰ Øøhn^ʔ, mi⁻dsooh⁻ da^ʔ hoh^ʔ
hnäh^ʔ ha⁻ lä⁻koø⁻ wii^ʔ ga^ʔ jëë⁻ lä⁻jëë⁻
hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu^ʔ kih^ʔ Dio, lä⁻ ma^ʔ
ga⁻hlëëy^ʔ dsa⁻ mada⁻ kih^ʔ Dio.
Hi⁻ ma^ʔ cha⁻ ba^ʔ o-jøh⁻ dsë⁻ kih^ʔ
dsa⁻ he^ʔ. Ja⁻ ba^ʔ lä⁻ja⁻ jmee⁻ hnäh^ʔ
ka⁻läh^ʔ. ¹¹ Ha⁻ koh^ʔ llu^ʔ sa⁺ la^ʔ kih^ʔ
dsa⁻ hi⁻ kwëëh⁻ dsë⁻. Ma⁻nua⁻
ba^ʔ hnäh^ʔ, ha⁻ lä⁻ ga⁻kwëëh⁻ dsë⁻
Job lä⁻koø⁻ ma^ʔ ga⁻jëëy^ʔ wii^ʔ hi⁻
ma⁻ñeh^ʔ ba^ʔ hnäh^ʔ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmee⁻
Dio kyaayh^ʔ ma⁻ngëë⁻ ma⁻jëëy⁻
wii^ʔ. Peer⁻ cha⁻miih⁻ dsa⁻lä⁻ñih⁻
dsë⁻ Dio jnä^ʔ jne^ʔ hi⁻ kooy^ʔ dsëy⁻
ka⁻läh^ʔ.

¹² Øøhn^ʔ, jee⁻ lä⁻jëë⁻ he⁻ hnoon⁻
jwëëhn⁻ hnäh^ʔ, ta⁻ tää⁻ hnäh^ʔ
gyua^ʔ, ni⁻ ta⁻ tää⁻ hnäh^ʔ hwa^ʔ,
ni⁻ he⁻ ga^ʔ jyoh^ʔ, ta⁻ tää⁻ hnäh^ʔ.
Cher⁻mah^ʔ jwah^ʔ hnäh^ʔ “Jaah⁻”,
koø⁻ “Jaah⁻” ba^ʔ jwah^ʔ hnäh^ʔ. Hi⁻
cher⁻mah^ʔ jwah^ʔ hnäh^ʔ “Jah⁻ha^ʔ”,
koø⁻ “Jah⁻ha^ʔ” ba^ʔ jwah^ʔ hnäh^ʔ mah^ʔ
sa⁺ ka^ʔ Dio ju^ʔdsoo^ʔ kyah^ʔ hnäh^ʔ.

*Ha⁻ lä⁻ hnøø^ʔ jmeen^ʔ ma^ʔ chaä⁻
hi⁻ dsaah^ʔ*

¹³ Cher⁻mah^ʔ chaä⁻ jaa⁻ hi⁻ jëë⁻
wii^ʔ jee⁻ kyah^ʔ hnäh^ʔ, wa⁺ ngiiy^ʔ
kiyh^ʔ kih^ʔ Dio. Cher⁻mah^ʔ chaä⁻

jaa⁻ hi⁻ jëë⁻ dsë⁻, wa⁺ häy^ʔ kih^ʔ
Dio. ¹⁴ Hi⁻ cher⁻mah^ʔ chaä⁻ jaa⁻
hi⁻ dsaah^ʔ jee⁻ kyah^ʔ hnäh^ʔ, hnøø^ʔ
tëëy^ʔ kih^ʔ dsa⁻gyua^ʔ kyaa^ʔ gwah⁻
mah^ʔ taayh⁻ aceit lä⁻koø⁻ hih⁻
he⁻ ga⁻jmee⁻ Dsa-jøøh^ʔ jnän^ʔ hi⁻
ngiiy^ʔ kih^ʔ Dio mah^ʔ mi⁻hläy^ʔ hi⁻
dsaah^ʔ he^ʔ. ¹⁵ Hnøø^ʔ dsoo^ʔ dsëy⁻
jee⁻ ngiiy⁻ kih^ʔ hi⁻ dsaah^ʔ, lä⁻ja⁻
jä^ʔ ba^ʔ kiyh^ʔ. Dio ba^ʔ chaayh⁻. Hi⁻
cher⁻mah^ʔ ma⁻jmeey⁻ he⁻ hliih⁻,
koø⁻ ba^ʔ Dio dsë⁻ kiyh^ʔ. ¹⁶ Mi⁻jnää^ʔ
kih^ʔ dsa⁻kyaah^ʔ hnäh^ʔ, cher⁻mah^ʔ
he⁻ ma⁻hlääh⁻ kyaah^ʔ hnih^ʔ. Hi⁻
ngii^ʔ hnäh^ʔ kih^ʔ dsa⁻kyaah^ʔ hnäh^ʔ
kih^ʔ Dio mah^ʔ jä^ʔ kyah^ʔ hnäh^ʔ. He⁻
ngii^ʔ jaa⁻ hi⁻ lluu^ʔ kyee⁻, hi⁻ kye⁻
cha⁻miih⁻ be^ʔ. ¹⁷ Elia^ʔ ma^ʔ laa^ʔ jaa⁻
dsa⁻ lä⁻ jne^ʔ. Hi⁻ he⁻ ga⁻ngii⁻ kih^ʔ
Dio lä⁻kaä⁻ tuh⁻dsë⁻, mah^ʔ sa⁻ wa^ʔ
jä^ʔ jma^ʔ. Hi⁻ hnë⁻ ji⁻ ñe⁻ na⁻dsë⁻
jñee⁻ sih⁻, sa⁻ ja^ʔ ni⁻ miih⁻ jma^ʔ.
¹⁸ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, koø⁻ ka⁻läh⁻
ga⁻ngiiy⁻ kih^ʔ Dio he⁻ jä^ʔ jma^ʔ, hi⁻
ja^ʔ jma^ʔ, hi⁻ koø⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻løø⁻
ga⁻kwa⁻ mi⁻hma⁻.

¹⁹ Øøhn^ʔ, cher⁻mah^ʔ chaä⁻ jaa⁻
hnäh^ʔ hi⁻ ma⁻lä⁻øø⁻ kih^ʔ ju^ʔdsoo^ʔ,
hi⁻ lä⁻ja⁻ chaä⁻ jñah^ʔ hi⁻ jmee⁻
ya⁻näy⁻ ka⁻läh⁻, ²⁰ hnøø^ʔ lä⁻ngëëh⁻
hnäh^ʔ he⁻ la⁻. Cher⁻mah^ʔ ga⁻lëh⁻
hnäh^ʔ chaah^ʔ jaa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻øø⁻,
ma⁻lääh⁻ hnäh^ʔ jaa⁻ hi⁻ ma^ʔ hi⁻
goo⁻ juu^ʔ, hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻che⁻
cha⁻miih⁻ dso⁻kye⁻.

1 Pedro

He-la-to-nē je-he-

ga-sii' Pee'

Ga'chee' Pee' koo- je- kih' dsa-gooy' hi-ma-tāäh' uu'

¹ Jnā' Pee' laan' apóstol kyaā' Jesucristo, siin' kyah' hnāh' hi-ga-hwēē- jwii' kih'. Hnāh' hi-tāäh' hwa' Ponto, Galacia, Capadocia, Asia hi- Bitinia. ² Dio hi-laa' Tāā' jnān' ga-lleeyh- hnāh' lā-koh' huūdsē- ma-na-la- kiyh' jāā', hi- kyaah' Jmi-llē' kiyh' ga-mi-lluuy' hnāh' mah' jmeeh' hnāh' he' kih' Jesucristo, hi-lā-ja- ma-na-jngēeh' hnāh' kyaah' jma- kiyh'. Wa- mi-jāā' Dio hnāh' cha-ga-miih- hi-lā-ja- wa- jmeey' hii' ti' kyah' hnāh'.

Ma-na-laq' jne' kwaat- tēē' jne' ya'jwii'

³ He- ba' che- lluu' Dio Jmii- Jesucristo Dsa-jōōh' jnān'. Ha- koh' sa- ga-lā-nih' dsēy' jne', he-ja- na-ga-jmeey' ga-lā-chaā' jne' lā-hmēē' ta-la' kih' he- ga-lā-jiih' Jesucristo jee' kih' hi- na-juu'. He-ja- kye' jne' o-jōh' dsē- he- tēē' jne' jee' tāäh' hi- na-jiih'. ⁴ Hi-lā-ja- hnāh' jne' heen- he- hōō- Dio gyuuh', he- sa- heē' jih'koh', he- sa- lā-soh' hi- ni- sa- lā-sii'. ⁵ Kih' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih' Dio, he-ja- hāāy- jne' kyaah' be' kiyh' lā-jiih' lāāy' jne' go-te- lā-koo- ma-na-la- juu' mi-jnāāy' jnān' wa-ra- ga-tē' jee' llāā' jmi-gyuu'.

⁶ He-ja- jēē- dsē- jne', ma-ke- ko-hwēē' ba' jēē' jne' na-ku- na-ngii' he- wii' cher'mah' lā-ja- jmeē- bii' he- dsa-ngēē' jne'. ⁷ Mah' lā-jnā', che' lā- ma-dsoo' ja-ba- dsē- jne' kih' Dio. He- dsoo' dsē- jne', kyeē' cha-ga-miih- lā-koh' ga- ku'nōō'. Jēēh' ku'nōō' ja-

koo- dsa-llāā' ba'. Hi- hnōō' koo' kyaah' je-, ja-ga-lā-jnā' ma-ra- he- llu' ba'. Ja-ba' lā-ja- jne', kyaah' he- jēē' jne' he- wii', lā-jnā' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih' Dio mah' lā-ja- hlēēyh' llu' hi- jmeey' juuh- jnān' hi- jmāāy' jne' kwaat- lā-koo- hi- kaah' wa-ra- ga-tē' jee' lā-jnāā' Jesucristo. ⁸ Hnaah- ba' hnāh' Jesucristo ma-ke- sa- ma-jēēh' hnih'. Hi- ma-ra- he- dsoo' ba' hoh' hnāh' kiyh', ma-ke- sa- jēēh' hnāh'. He-ja- ba' jēē- hoh' hnāh' cha-miih-, lā-jiih' mo-so- lā-kēh' hnāh' jmii' hlēēh' hnāh' lā-koh' te' he- jēē- hoh' hnāh'. ⁹ Jēēh', ma-na-laah' hnāh' na'. He- na- ba' hnooh' hnāh' he-ja- ma-lā-dsoo' hoh' hnāh'.

¹⁰ Lā-jēē- hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo', ga-hlēēh' kih' ha-lā- mi-jāā' Dio jne'. Ga-kway' be' ma- hnōōy' ma- lā-ngēēy' ha-lā- jwē' jee' lāā' Dio jne' lā-koo- ma-jwahn' la-. ¹¹ Hi- Jmi-llē' kih' Cristo ga-jmeē' juu' kih' dsa- he', ha-lā- jēē' Cristo wii' hi- ha-lā- leey' jōōh' ma-ngēē' ma-jēēy' wii'. Hi- ga-kwa' dsa- he' be' ma- hnōōy' lā-ngēēy' hii- dsa- ma- leē' Cristo hi- hee- jmi' ma- le' lā-ja-. ¹² Pero Dio ga-mi-jnāā- kih' dsa- he', ja- kih' jmi' ja- heh' juu' he- ga-kway' ja-, la' jnā' jne' ba' ja-. Juu' ja- ma-nuu' jne' na'. Jēēh', kyaah' be' kih' Jmi-llē' Na-jngii' he- ja' gyuuh', ga-kwa' dsa- ju'hmēē' la-. Hi- lā-kye- ángele ka-lāh' ma- hnōō' ma- lā-ngēēy' ha-lā- la' juu' la-.

Dio hnōō' leē' jne' na- jngēē'

¹³ Kih' he-ja- na-, jwēēhn- hnāh', wa- jiih' huūdsē- kyah' hnāh' mah' hāā' hnāh' hnaah'. Lā-kaa- tuh- hoh' hnāh' jōō' hnāh' heēh' he- la' kwa' Dio wa-ra- ga-tē' jee' lā-jnāā' Jesucristo. ¹⁴ Wa- lāā' jne' lā-koo- jaā- gyuu- hi- nuuh' kih' jmi-. Mo-so- wa- jmeē' ga- jne' lā-koo- ma- jmeē- jne' jāā' he-

sa⁺ ma⁻kyuuh[~] jne⁺ juu⁺ kih⁺ Dio.
 15 Ja⁻ba⁻ lä⁻koh[~] na⁻jngëe⁺ Dio hi⁻
 ga⁻lleeh[~] jne⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hnøø⁺
 dsa⁻toohn[~] na⁻jngëe⁺ jne⁺ kyaah⁺
 lä⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁻. 16 Lä⁻la⁻ na⁻si⁻
 juu⁺ kih⁺ Dio: “Wa⁺ laah⁺ hnäh⁺
 na⁻jngëe⁺ lä⁻koo⁻ na⁻jngëe⁺ jnä⁻.”

17 Jwah⁺ hnäh⁺ Täa⁻ kih⁺ Dio hi⁻
 ngiih⁺ kwaat[~] kih⁺ lä⁻hi⁺ nē⁻ ha⁻lä⁻
 tääh⁺ haä⁺ dsa⁻. He⁻ja⁻ hnøø⁺
 gah⁻ hnih[~] ta⁻ko⁻jiih[~] chaah[~] hnäh⁺
 jmi⁻gyuu⁺ la⁻. 18 Jëeh⁺, ma⁻ñeh⁺ ba⁻
 hnäh⁺ joh⁺ sa⁺ ga⁻këe[~] he⁻ ga⁻lää⁺
 Dio jne⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ hliih⁺ he⁻
 ga⁻lä⁻tëe[~] jne⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuuh⁻
 jnän⁻. Sa⁺ ga⁻lä⁻hmaah[~] kyaah⁺ he⁻
 dsa⁻hee[~], lä⁻la⁺ kuu⁺ tøø⁻ ku⁻nøø⁻.
 19 Ga⁻lä⁻hmaah[~] kyaah⁺ jma⁻ kih⁺
 Cristo he⁻ hmooh⁺ jwërte, laay⁺
 lä⁻koo⁻ jaa⁻ borrego mäh⁺ hi⁻
 lluu⁺ go⁻te⁻ hi⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ Dio.
 20 Jää⁺ ja⁻ga⁺ nøø⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻,
 ma⁻na⁻la⁻ juu⁺ chee⁺ Dio joo⁺. Hi⁻
 na⁺ jee⁻ ngoo⁺ ga⁻dsaa⁺ jmi⁻gyuu⁺,
 ma⁻mi⁻jnää⁻ bih⁺ jnän⁻ ta⁻la⁻ kih⁺
 he⁻ hnää⁺ jne⁺. 21 Ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo
 ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ Dio hi⁻
 ga⁻mi⁻jiih[~] jee⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺ hi⁻
 ga⁻jmää⁺ jøøh⁺. He⁻ja⁻ kih⁺ Dio ba⁻
 he⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁺ hi⁻ kih⁺
 hñii⁺ bih⁺ he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻
 jnän⁻.

22 Na⁺ ma⁻na⁻jngëe⁺ jne⁺ kyaah⁺
 be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺, lä⁻llu⁺
 he⁻ ga⁻jmee⁻ jne⁺ he⁻ kih⁺ juu⁺
 dsoo⁻ mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻hnää⁻ jne⁺
 øøh⁺ jne⁺, pero ja⁻ kyaah⁺ juu⁺
 ta⁻jmah⁺. He⁻ja⁻ wa⁺ lä⁻hnää⁻ jne⁺
 øøhn⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻ jne⁺ hi⁻
 kyaah⁺ lä⁻jë⁻ be⁺ jnän⁻. 23 Jëeh⁺,
 he⁻ ga⁻lä⁻chaa[~] jne⁺ ka⁻läh⁺
 lä⁻hmëe[~], sa⁺ la⁺ kyaah⁺ jmi⁻ngo⁺
 he⁻ dsa⁻hee[~]. Chaa⁻ jne⁺ kyaah⁺
 juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ na⁻jiih[~] ba⁻. He⁻
 ja⁻ sa⁻ hee[~] jih[~]koh[~] jih[~]lih[~]. 24 Jëeh⁺
 (lä⁻la⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio):

Lä⁻jëe⁻ dsa⁻ laä⁻ lä⁻koo⁻ wa⁻nuu⁻.

Lä⁻jëe⁻ he⁻ jnä⁻ na⁻hñaa⁺ kih⁺

dsa⁻, la⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻le⁺ kih⁺
 wa⁻nuu⁻ ba⁻.

Dsa⁻lä⁻ki⁻ wa⁻nuu⁻, hi⁻ wa⁻le⁺ kih⁺
 dsa⁻tøh⁻.

25 Pero juu⁺ kih⁺ Dio, lä⁻ ma⁻cha⁻
 ja⁻ba⁻, sa⁺ llaä⁺ jih[~]koh[~].

He⁻la⁻ ja⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻nuuh⁻ hnäh⁺
 lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻kwa⁻ dsa⁻ ju⁻hmëe⁻
 kih⁺ Cristo.

2

1 He⁻ja⁻ be⁺ hnäh⁺ lä⁻jëe⁻ he⁻
 hliih⁺, ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺,
 ta⁻ wa⁺ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺ he⁻ jmääh⁻
 hnäh⁺ hñaa⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ mi⁻te⁺
 mah⁺ sa⁺ mi⁻teyh⁺, ta⁻ wa⁺ wi⁺ hoh[~]
 hnäh⁺, ta⁻ koo⁻h⁺ hnäh⁺ juu⁺ jwi⁺.

2 Lä⁻ jmee⁻ jaa⁻ gyuu⁻ sēh[~] hi⁻ tuh[~]
 ko⁻lla⁻ jiih[~], lä⁻ja⁻ wa⁺ lä⁻hee[~] hoh[~]
 hnäh⁺ wa⁺juh⁺ he⁻ la⁺ koo⁻ nēe⁻ ba⁻
 he⁻ gwa⁺ gyuu⁺. He⁻la⁻ na⁻ la⁺ juu⁺
 he⁻ sa⁺ jwëeh⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻nøø⁻
 jne⁺ ta⁻ cha⁻nē⁻ lä⁻jwë⁻ jee⁻ lää⁺ jne⁺.
 3 Jëeh⁺, ma⁻kyuuh[~] ba⁻ hnäh⁺ ha⁻
 koh⁺ sa⁻ llua⁻ dsë⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻.

Cristo laä⁻ lä⁻koo⁻ mi⁻kuu⁻ he⁻
 na⁻jiih[~]

4 He⁻ja⁻ ya⁻nää⁺ hnäh⁺ chuh[~]
 kih⁺ Cristo hi⁻ laä⁻ lä⁻koh[~] kuu⁻ he⁻
 na⁻jiih[~] he⁻ sa⁺ ga⁻tih⁻ dsë⁻ dsa⁻
 jää⁺, pero kih⁺ Dio, laay⁺ lä⁻koh[~] mi⁻
 kuu⁻ he⁻ na⁻liih[~] hi⁻ hmooh⁺ jwërte
 ka⁻läh⁺. 5 Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ laah⁺
 hnäh⁺ lä⁻koh[~] kuu⁻ he⁻ na⁻jiih[~],
 he⁻ kyaah⁺ jmee⁻ Dio hne⁺ kiyh⁺
 hi⁻ leeh[~] hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmi⁻dsa⁻
 hi⁻ na⁻jngëe⁺ go⁻te⁻ mah⁺ kwëeh⁻
 hnäh⁺ Dio lä⁻jëe⁻ he⁻ ngii⁺. Lä⁻ja⁻
 ba⁻tih⁻ dsë⁻ Dio jmeeh⁺ hnäh⁺ ta⁻la⁻
 kih⁺ Jesucristo. 6 Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁻
 hlëeh[~] lä⁻la⁻ jee⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺
 Dio;

Jnä⁺ Dio llaan⁻ jwi⁻ Siön jaa⁻ hi⁻
 laä⁻ lä⁻koo⁻ kuu⁻ he⁻ kye⁻
 dsa⁻ to⁻nē⁻ kih⁺ koo⁻ hne⁻
 juuh⁻.

La⁺ koo⁻ mi⁻kuu⁻ na⁻liih[~] he⁻
 hmooh⁺ jwërte.

Hi⁻ dsoo⁻ dsë⁻ kiyh⁺, jih[~]koh[~] sa⁻ jäy⁺
 kyaah⁺ o⁻h[~]ih[~].

7 Kuu' ja- hmooh' jwërte kyah' hnäh' hi- ma-dsoo' dsë'. Pero kih' hi- sa- dsoo' dsë' kih' Dio, na-sii- lä-la-:

Ja-ba' kuu' he- sa- ga-tih' dsë' të-hyah',

he- ja- ba- ga-jä' lä-koo- mi'kuu' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

8 Hi- lä-la- na-sii- ka-läh':

La' koo- mi'kuu' he- dsa-tëh' dsa- hi- lä-koo- hloo- he- jmee- dsa-täh' dsa-.

Dsa- he' dsa-tëh', kih' he- sa- hi- heeyh' juu' kih' Dio, ko-ja- lle' kih' bih' ja-.

9 Pero jne' ma-laa' jne' koo- nää' dsa- hi- na-lleeh' ba', hi- ma-laa' jne- lä-koo- jmi-dsa- kyaä' dsa-ta' jøøh', ma-laa' jne' koo- nää' dsa- hi- na-jngëe'. Hi- ja-ba' lä-ja- ma-laa' jne' koo- jwii- kih' Dio mah' kwa' jne' juu' ha-lä- la' he- juh-gaa- he- jmeey-. Jëeh', ga-hwëy' jne' jee' na-hoo- mah' dsa-tooh' jne' kyaayh' jee' jnä' wa-je- jih'gyeh'. 10 Jää' sa- cha- ma-laa' jne' kih' Dio, pero na' ma-laa' jne' dsa- kyaay'. Sa- chaa- hi- ga-lä-ñih' dsë' jne' jää', pero na' ma-lä-ñih' dsë' Dio jne'.

Jmee- bii' mi'te' jne' kih' Dio

11 Peer- hnaan- hnäh' øøhn'. Jwii- hnäh' hi- ga-hwëe- jwii- kih' mah' ga-nääh' hnäh' jee' jyoh' jwii-. Lä-koh' he- mo-so' na-jnääh' hnäh' kih' jmi-gyuu- ba' la'. He-ja- chuun' kyaah' hnäh', mo-to- jmee- hnäh' he- ngii- jmi-ngo' kyah' hnäh' he- jmee- dsa-hee' tuh-hoh' hnäh'. 12 Go-taah' hnäh' lä-koo- lle' kyah' hnäh', jee' kih' dsa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio mah' lä-ja- jmeey' juuh- kih' Dio wa-ra- ga-të' jee' jäyh'. Jëeh' ma-ja- jëe' dsa- he', he- llu' ba' ta' kyah' hnäh' ma-ke- na' hlëeyh- wii' kyah' hnäh', jäyh' he- hlih' ba' na- jmeeh- hnäh'.

13 Kwaat- kih' Dsa-jøøh' jnän', wa-nuuh' hnäh' kih' lä-jëe- dsa- hi- laa' ta' jmi-gyuu- la-. Lä-ja- wa-nuuh' hnäh' kih' dsa-ta' jøøh' hi- jmee- hih- kih' lä-jëe-. 14 Hi- lä-ja- wa-nuuh' hnäh' kih' lä-jëe- lle'moh' hi- na-hñaä' kyaay' hi- laa' ta' kih' hi- jmee- he- hlih' hi- hlëeyh- llu' kih' hi- jmee- he- llu' jmah' ba'. 15 Jëeh', Dio hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba' mah' sa- cha- he- kih' hlëeh' wii' hi- sa- ngëe' hi- sa- cha- huud-së- llu' kih'. 16 Go-taah' hnäh' lä-koo- jaa- hi- na-laa' ba', jëeh' mo-so' cha- he- hñii' kyah' hnäh'. Pero ta- jmee- hnäh' huud-së- cha- jwë' jmeeh' hnäh' wa' la' cha- la', kih' he- ma- na-laah' hnäh'. Jmee' hnäh' lä-koo- jmee- hi- tääh' tää' jmee- ta' he' kih' Dio ba'. 17 Wa' jiih' jne' juu' llu' kih' lä-jëe- dsa-. Wa' hnää' jne' øøh' jne', wa' gah' jne' Dio, hi- wa' mi-te' jne' kih' dsa-ta' jøøh' hi- chaa- hwa' la-.

18 Hnäh' hi- jmee- ta' kih' dsa-, wa' nuuh' hnäh' kih' juu' ta' hi- wa' gah' hñih'. Ja- ma-la- kih' hi- jmee- llu' hi- jøh- dsë', lä-ja- jmeeh' hnäh' kih' juu' ta' hi- sa- jøh- dsë' kyaah' dsa-. 19 Jaa- dsa- hi- jëe- wii', ma-ke' sa- cha- he- kih' jmeeh- dsih', cher'mah' heeh- bih' he- jëey- wii', lä-ja- ba' tih- dsë' Dio. Jëeh', ga-jmeey' lä-koo- lle' kih' mah' sa- cha- he- kih' he- hñii' huud-së- kiyh'. 20 Ha- jmää' he- be' hoh' hnäh' he- jëeh' hnäh' wii' cher'mah' jmeeh- ga-hnäh' he- hlih'. Pero cher'mah' ga-lä-be' hoh' hnäh' he- jëeh' hnäh' wii' kih' he- jmeeh- hnäh' he- llu', he- na- ba' tih- dsë' Dio. 21 Kih' he-ja- ba' ga-lleeh- Dio jne'. Jëeh', Cristo ga-jëey' wii' kwaat- jnän'. Hñiiy' ga-jmeey' to-në' mah' jmee' jne' lä-ja-. 22 Cristo, sa- ga-jmee' ni- miih- dso'kye-, ni- sa- ga-mi' gaay- ni- jaa- dsa-. 23 Ma' ga-hlëeh'

dsa- hliih' kiyh', sa' ga-jiiyh' juu' kyaah' dso'jwii'. Hi' ma' ga-heeh' dsih' wii', sa' ga-ta'ga'haayh- dsa-. Ga-tooyh' goo- Dio ba' hi- lla- ta' kyaah' juu' dsoo'. ²⁴ Cristo ga'koo' la'je' dso'kye- jnan' ne' kiyh' la'koo- ma' ga-taay' dsoh' hma-cru-. La'ja- ma-na-juu' jne' kih' dso'kye- mah' jmee' jne' he- llu' jmah' ba'. Ga-ja' jnan', la'-llu' he- ga-la' dsoo' kiyh'. ²⁵ Ma' laa' jne' la'koo- jaa- borrego hi- ga-kaah- jwe', pero na' ma-jeeh- jne' kih' Cristo hi- haa- jne' hi- joo' jnan'.

3

Nuuh' kih' hi- na-je' goo-

¹ Hi' ja-ba' la'ja- hnah' dsa-me' hi- chaa- dsa-nuuh- kyaah', wa' nuuh' hnah' kiyh'. Hi' cher'mah' dsa-nuuh- kyaah' sa' ma-heeyh- kih' Dio, sa' jweeh' kiyh' heeyh- juu' kih' Dio. Sa' hnoo' cha-miih- juu', wa-ra- ga-jeey' he- hwaah' hnah' kyaayh'. ² Lee' koo- jeey- ba' he- jmeeh- hnah' llu' hi' gah- hnih' ka-lah'. ³ Ta' jmaa' hnah' hnaah' kyaah' he- na-li' cha-miih- leh', taah' cha-miih- caden- luuh', kyeh' hnah' hmiih- hmooh' mah' jee' dsa- kyah' hnah'. ⁴ Wa' laah' hnah' na'hnaah' ta' neh' tuh-hoh' hnah' ba', kyaah' he- hwaah' hnah' hi- taah' hnah' to-ke'. Heh' na'hnaah' la'ja-, sa' la'sii' jih'koh' hi' kyee' cha-miih- kih' Dio. ⁵ La'ja- ma' laa' na'hnaah' dsa-me' hi- na-jngee' hi- ma' chaa- llo'joo'. Ma' kyey- o-joh- ds- kih' Dio hi' ma' nuuyh' kih' dsa-nuuh- kyaay'. ⁶ La'ja- ma' laa' Sara, ma' nuuyh' kih' Abraham, ga-jmaa' joo'. Hi' la'ja- hnah' dsa-me', leeh' hnah' la'koo- ma' laa' Sara cher'mah' jmeeh- hnah' he- llu' hi' ni' sa' gah' hnah' ni' miih-.

⁷ Hi' ja-ba' la'ja- hnah' dsa-nuuh- hi- chaa- dsa-me' kyaah', go-taah' hnah' llu' kyaayh'

la- hnoo' kih' dsa-me'. Jeeh', sa' cha- be' kiyh' la'koh' hnah'. Pero Dio ba' jmee' he- chaa- dsa-me' dsa-nuuh-, he-ja- kwee- ba' na'jnaa' hnah' cha'ney'. La'ja- hnah' dsa-nuuh-, go-taah' hnah' llu' kyaayh', mah' nuu' Dio jee' ngiih' hnah' kyah'.

Hnoo' heeh' jne' he- jeen' wii'

⁸ Koo- ka-lah' jweeh- hnah', wa' la' koo- nee' ba' huuds- kyah' hnah' jee' la'jee' hnah', wa' joh- hoh' hnah', wa' hnaah' hnah' dsa-kyaah' hnah' la'koo- jaa- ooh' hnah'. Wa' la-nih' hoh' hnah' hi' jmee' hwaah' hnah'. ⁹ Ta' jiih' hliih' kih' hi- jmee- he- hliih', ni- ta- hlee' wii' kih' hi- hlee' wii' kyah' hnah', ngii' hnah' he- llu' kiyh' ba'. Kih' he-ja- ba' ga-teeh' Dio jne' mah' mi' jaa' jne'. ¹⁰ Jeeh' la-la- na-sii- juu' kih' Dio:

Hi- hnoo' la'chaa- llu' jmi-gyuu- la-, hi- hnoo' dsa-ngee' llu' ta'ko-jiih' chaa-, wa' hoo' hooy' mah' sa' hwee- juu' hliih',

hi- ta' wa' hlee' juu' ta-juu'.

¹¹ Wa' la-ooy' kih' he- hliih' mah' wa' jmeey' he- llu' jmah' ba'. Wa' hnoo' ha-la- jee' hii' ti' ds-ey

la'ja- wa' jmeey' la-je' jmi'.

¹² Haa- ba' Dio la-je- hi- jmee- he- llu',

hi- nuu- bih' kih' la-je- he- ngiiy'. Pero ya-je' ds-ey' kyaah' hi- jmee- dso'kye-.

¹³ Hi- na- hi- jmee' he- hliih' kyah' hnah' cher'mah' jmeeh- hnah' he- llu' jmah' ba'? ¹⁴ Pero llu' la' kyah' hnah' ma-ke' jeeh' hnah' he- wii', kwaat- kih' he- llu' he- jmeeh- hnah'. Ta' joo' hnah' hnaah' kih' ni' jaa-, ni- ta- wa' gah' hnah'. ¹⁵ Wa' gah' hnah' Dio ba'. Hnaah' hnah' Dio la'kaa- tuh-hoh' hnah'. Hnoo' wa' na'llu'

juu' kyah' hnäh' tää' mah' cha- he-
 jwiih' lä'jää- lä'jää- dsa- hi- ngii-
 juu' ha-lä' la' o-jøh' dsë- he- cha-
 kyah' hnäh'. Lä'ja- wa' hwaah'
 hnäh' kyaayh', hi' jiih' hnäh' juu'
 llu' kiyh'. ¹⁶ Hää' hnäh' hñaa'
 mah' sa' hñii' hñü' dsë- kyah' hnäh',
 hi' lä'ja- jä' o-hih' hi- hlëeh' wii'
 kyah' hnäh' kih' he- ga- nääh' hnäh'
 jmeeh- hnäh' he- llu' lä' hnøø'
 Cristo. ¹⁷ Hi' cher'mah' hnøø' Dio
 jëe' jne' he- wii' lä' ma' jmee- jne'
 he- llu', llu' ga' lä'ja-, lä'koh' ga'
 he- jëe' jne' he- wii' lä' ma' jmee-
 jne' dso'kye-.

¹⁸ Lä'ja- ga-la' kih' Cristo ka-läh'.
 Koo- hä' ja-ba' ga'juuy' kih'
 dso'kye- jnän'. Hi- lluu' he'
 ga'juuy' kwaan- jnän' hi- jmee-
 dso'kye- mah' lä'ja- tëey- jne'
 kih' Dio. La' juu' dsoo' ga'juu'
 jmi-ngo' kiyh' pero ga-lä' jiiyh'
 laay' jmi-llë'. ¹⁹ Lä'ja- ñeey'
 laay' jmi-llë', na'kway- juu' kih'
 jmi-llë' hi- tääh' na-jneë', ²⁰ hi-
 sa- ga-jmee' he' kih' Dio llo'joo'.
 Ma' jøh- dsë' Dio kyaayh', sa-
 ga-cheey' चाह' he- wii' në' kiyh'
 ta'ko-jiih' ma' jmee- Noé barco.
 Miih- go-te' ba' ga-laa' kyaah'
 barco ma' ja' jmi-'. He-lii' ba' ga-të'
 jñaa' dsa- jee' lä'jëe'. ²¹ He- ga-la'
 lä'ja- kyaah' jmi- ja-, la' lä'koo-
 he- ga-saa- jne' jmi- he- kyaah'
 ma-laa' jne' na'. Pero he- saa-
 jne' jmi-, sa- dsa-jñee' jne' kyaah'
 he- ja-. He- na- koo- jiih- juu'
 ba' he- mo-so' hñii' hñü' dsë- jnän'
 kih' Dio ta-la' kih' he- ga-lä' jiih'
 Jesucristo. ²² Hi' ngaayh' gyuuh',
 na'gyay- jwoo' ra-lluu' kih' Dio. Hi-
 lä'jëe' ángele hi' lä'kye- lä'jëe' hi-
 cha- be' kih' gyuuh' nñuh' kiyh'.

4

*Wa' jmeen' lä'jë- ta' he- ma-hñah-
 jne' kih' Dio*

¹ Lä' ma' kye- Cristo jmi-ngo'
 lä'koh' kye' jne', ga-jëey' wii'
 kwaan- jnän'. He-ja- wa' la' koo-
 nëe' ba' hñü' dsë- jnän' kyaayh'.
 Wa' heeh' jne' jëe' jne' he- wii'.
 Jëeh' jaa- hi- ma-jëe' wii' mo-so-
 cha- he- kih' jmee' gyih' dso'kye-.
² He-ja- ta'ko-jiih' chaay-, mo-so-
 jmee' gyih' he- ngii- jmi-ngo'
 kiyh'. Hnøø' jmeey' lä' tih- dsë'
 Dio ba'. ³ Ma-lee- ba' lä'koo- te'
 he- ma-jmeeh' hnäh' jaa', lä' ma'
 jmeeh- hnäh' lä'jë- he- la' o-hih-
 hi- he- ga' jyoh' he- ngii- jmi-ngo'
 kyah' hnäh'. Ga-lä'heeh' hnäh',
 ja- kyaah' hih- ga'kuh' hnäh' lä-
 ma' cha- jmi- hi' ga-jmeeh' hnäh'
 juuh- kih' dio hi- na-laa' kaaah-
 dsa- he- sa- lä'jëe' Dio go-te'.
 Ma' jmeeh- hnäh' lä'koh' jmee-
 lä'jëe' hi- sa- ma-heeh- kih' Dio.
⁴ He-ja- dsaa- dsë' dsa- he' na',
 he- mo-so' jmeeh- hnäh' ko-jøh'
 kyaayh' jee' ga-näay' jmeey- na-ku'
 na-ngii' he- hliih' ja-. He-ja- na-
 hlëeyh' wii' kyah' hnäh'. ⁵ Pero
 dsa- he' ngëey' kwaan- kiyh' cha'ne'
 hi- gya' ma-na'llu' llay' ta' kih'
 lä'jëe- hi- na-jiih', hi- lä'ja- kih'
 hi- na-juu'. ⁶ Kih' he-ja-, ga'kwa'
 dsa- ju'hmeë' kih' hi- ma-na-juu'.
 Jëeh', ma-ke' ga'juuy' lä'koo- llë'
 kih' dsa-juu' dsa- jmi-gyuu-, pero
 na-jiih- jmi-llë' kiyh' jee' ka- Dio.

⁷ Ngoo' ya-jäh- llaa- jmi-gyuu-.
 He-ja- mi-lee- hnäh' hi' chuuy'
 hnäh' ko-lla-jiih' kyaah' Dio. ⁸ He-
 kyeë' ga' kih' jee' lä'jë-, wa' hnaah-
 hnäh' øøh' hnäh'. Jëeh', kyaah' he-
 hnää- jne' øøh' jne', dsa-jne' jwë'
 kih' cha-miih' dso'kye-. ⁹ Lä'kaa-
 tuh-hoh' hnäh', heeh' øøh' jne'
 hi- dsa-nää' cha'neh- kyah' hnäh'.
¹⁰ Na-sii' ba' ta' he- la' kwa- Dio
 jmeen' mah' jmee' jne' ta'he' kih'
 dsa-kyaah'. Hi' lä'jaa- lä'jaa-
 jne' hnøø' mi-ten' kyaah' ta' he-
 ma-hñah- jne' mah' jmaa' jnän'

he- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. Ja-
koo- nëe' he- llu' he- kwëëyh- dsa-
kyaay'. ¹¹ Cher'mah' hi- hlëëh-
dsa-, wa' hlëëyh' lä'koo- ja- hi-
ngëë- juu' kih' Dio ba'. Cher'mah'
hi- kwa- be' kih' dsa-, wa' kway'
kyaah' be' kih' Dio. Lä'ja- lä'jë-
he- jmeë- jne', hnøø' jmeen' kyaah'
be' kih' Dio mah' jmeë' dsa- juuh-
kiyh' ta' la- kih' Jesucristo. Lä'ja-
jmää'n jøøh' Dio jnän' hi- cha- be'
kih' ga- lä'jë- joh' jmi' cha-. Wa' la'
lä'ja-.

*Jëë' jne' wi' kih' he- laa' jne' kyaa'
Cristo*

¹² Øøhn' hi- hnaan-, wa'ra-
ga- ngëëh' hnäh' cha- miih- he-
wi', ta' jmeë- dsaa- hoh' hnäh'.
Ta' wa' laah' hnäh': "Sa- cha-
he- kih' jëën- koo- na- jiih' he-
wi'." Jëeh' he- na-, mi- jnää- che'
lä- ma- dsoo' ja- ba' hoh' hnäh'.
¹³ Wa' chaah- hnäh' llu' ba', jëeh'
lä'kye- hnäh' ma- jëeh- hnäh' he-
wi' ko- jøh' kyaah' Cristo. Mah'
lä'ja- lä'chaah- hnäh' llu' jwërte
wa'ra- ga- tē' jee' lä'jnäy' ha-
koh' jøøh' laay'. ¹⁴ Llu' la' kyah'
hnäh' cher'mah' hlëëh- dsa- wi'
kyah' hnäh' kwaat- kih' Cristo.
Jëeh' Jmi- lle' kih' Dio he- jnaah'
jwërte, cheh' tää' kyaah' hnäh'.
Dsoo' ba' mi- kwaah' dsa- Jmi- lle'
kih' Dio pero hnäh' jmeeh- hnäh'
juuh- kiyh'. ¹⁵ Pero jyoh' juu' ba'
ja- cher'mah' jëeh' hnäh' he- wi'
kih' he- ma- jngëëh- hnäh' dsa-, o
cher'mah' ma- hiih' hnäh' kih' dsa-,
cher'mah' ma- jmeeh' hnäh' he-
hliih', cher'mah' ma- taah' hnäh'
jee' sa- ga- tēëh' hnäh'. ¹⁶ Pero
cher'mah' jëeh' hnäh' he- wi' kih'
he- laah' hnäh' dsa- kyaa' Cristo
sa- la' o- hih-. Kwa' hnäh' ti'hmaah'
kih' Dio ba' kih' he- jëeh' hnäh' he-
wi'.

¹⁷ Ma- dsëë' jmi' he- ngiih' Dio
kwaat- kih' dsa- kyaay'. Cher'mah'
ma- løø' ngiiyh- kwaat- jnän',

ha- ga' koh' sa- jmeey' kih' hi-
sa- ma- heeh- ju'hmëë' kiyh'.
¹⁸ Cher'mah' he- lii' ba' dsa- lää' hi-
lluu', ha- ba' lä- le' kih' hi- sa-
ma- heeh- juu' kih' Dio hi- tääh'
jmeë- wa' la' cha- la-. ¹⁹ He- ja-
ma' jëë' jne' he- wi' lä- hnøø' Dio,
ma- nøø' jne' jmeen' he- llu' jmah'
ba' hi- wa' tøøhn' goo- Dio lä'jë- he-
chaa- jne'. Jëeh' hi- he' ga- jmää'
jne' hi- mi- te' bih' juu' kiyh'.

5

Nuuh' kih' dsa- hi- kye- në'

¹ Na' hlëëhn' lä'jëë- hnäh'
dsa- gyuuh' kyaa' gwah- lä'kaa-
jee' tääh' hnäh'. Jëë' da', koo- ba'
la' ta' kin- kyaah' ta' he- jmeeh-
hnäh'. Hi- jmeen- juu' dsoo' kih'
he- wi' he- ga- ngëë' Cristo, hi-
lä'ja- tēëhn' ya- jwi' kiyh' he- na'
ga- lä'jnä'. He- ja- chuun' kyaah'
hnäh'. ² Hää- hnäh' lä'jëë- dsa-
kyaa' Dio hi- nøø' goo- hnäh'.
Jmeë' hnäh' ta' lä'koh' lla- hoh'
hnäh' ba', ja- kyaah' he- wi', ni-
ja- kih' he- heë' hoh' hnäh' kuu',
hi- jmeë' hnäh' lä'kaa- tuh- hoh'
hnäh'. ³ Ta' wa' hnooh- hnäh' he-
jmeë' dsa- hi- hääh' hnäh' ta' he'
kyah' hnäh'. Jmeë' da' hnäh' ta' he'
kih' dsa- jää', mah' lä'kyuuyh-
jmeey' ja- ba' lä'koo- jmeeh- hnäh'.
⁴ Mah' lä'ja-, wa'ra- jah' hi- laa'
to- në' kih' jee' lä'jëë- jne' hi- hä'
goo- ta' la-, hñah- jne' koo- coron
he- jnaah' jwërte he- sa- heë'
jih' koh'.

⁵ Ja- ba' lä'ja- hnäh' chih- kwaa-,
wa' nuuh' hnäh' kih' dsa- gyuuh'.
Hi- jmeë' hnäh' hwaah' hnäh'
kyaah' dsa- kyaah' hnäh'. Jëeh':
Dio jne' jwë' kih' hi- jmää- hñii'
kaah',
pero llu' dsëy' kyaah' hi- jmää-
hñii' hwaah'.

⁶ He- ja- jwëëhn- hnäh', jmää'
hnäh' hñaaah' hwaah' kyaah' Dio
hi- cha- cha- miih- be' kih' mah'

jmäy' hnäh' kaa' wa'ra- ga'dsë'
 jmi' ja-. ⁷ Tøh' hnäh' goo- Dio
 lä'jè- hu'dsë- he- cha- hnäh',
 jëh' hñi' bih' häy- hnäh'.

⁸ Leeh' hnäh', mi-jnø' hnäh' mi
 'neh'. Jëh' hi- sa'llu' hñaa- dsëy'
 kyaah' jne'. Täa' sa' jäy' ngëy',
 hnaayh- hi- saayh'. Laay' lä'koh'
 ja- hyah- hää' jee' hnooyh- he-
 kuyh'. ⁹ He- ja- go- taah' hnäh' koo-
 hweh- kyaah' he- ma-dsoo' hoh'
 hnäh', lä'ja- ta' kwa- hnäh' jwë'
 kaayh' hnäh'. Ma- ñeh' ba' hnäh',
 ja- ba' lä- na- dsa- ngëë' lä'jè- øh'
 jne' hi- tääh' lä'kaa- jmi- gyuu'.

¹⁰ He' ba' Dio hi- kwa' lä'jè- he-
 llu' jnän' ga-tëyh' jne' ta-la- kih'
 Jesucristo mah' tëh' jne' ya-jwi'
 kiyh' he- sa' laa' jih'koh'. Hi-
 ma- ngëë' ma-jëe' jne' he- wi'
 miih- jmi', Dio jmää' jne' lluu'
 go-te, jmeey' ja' jne' koo- hweh-
 hi- jmeey' lä'cha- be' jnän', mah'
 mo-so- cha- ga' he- le' jnän'.
¹¹ Lä'ja- wa' jmään' Dio jnän' jøh'
 hi- cha- be' kih' lä'jè- joh' jmi'
 cha-. Wa' la' lä'ja-.

*Ga'jmeë' Pee' Dio kih' dsa- jee'
 ga'dsaa' juu' la-*

¹² Ma-siin' miih- juu' la- kyaah'
 Silvano hi- laa' ja- øh' jne' hi-
 mi-te' juu' kih'. Ma-kwan' miih-
 nuuh' la- kyah' hnäh' hi- jmeen-
 dsoo', he- la- ja-, he- la' kwa- Dio.
 He- ja- go- taah' hnäh' koo- hweh-
 kyaah' he- ja-.

¹³ Øh' jne' hi- tääh' jwi- Babilo-
 nia hi- na-lleeh' ko-jøh' kyaah'
 hnäh', jmeey- Dio kyah' hnäh',
 lä'ja- Marco gyuu' kyaan' ka-läh'.

¹⁴ Jmeë' hnäh' Dio kih' dsa-kyaah'
 hnäh' hi- ja- chuh- hnäh' kiyh'
 lä'llu' he- hnaah- hnäh'.

Wa' hi' ti' kih' lä'jè- hnäh' hi-
 laa' koo- ba' kyaah' Cristo. Wa' la'
 lä'ja-.

2 Pedro He-la-jee-ga-të' to' je- he-ga-sii' Pee'

Ga-sii' Pee' kih' dsa-gooy'

¹ Jnä' Simón Pee' jmeen' ta' kih' Jesucristo laan' apóstol kyaay', siin' kyah' hnäh' hi' ma-dsoo' dsë' ko-jøh' kyaah' jnä'. Peer' jnaah' la' jnän' he- ma-dsoo' dsë' jne' ta-la' kih' he- lluu' Jesucristo hi- lää' jne'. Hi- he' he' Dio jnän'. ² Ta-la' kih' he- kyuuh' hnäh' Dio hi' kyuuh' hnäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' mi-jää' Dio hnäh' cha-miih- hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ha- lä' jmee' jne' hi- ma-dsoo' dsë- kih' Dio

³ Kyaah' be' kih' Dio ba' cha- lä-jë' he- jmee' chaa' jne' mah' jmee' jne' lä- hnøoy' hñiiy'. Ga-hñah' jne' he- la-, kyaah' he- ma-kyuu' jnih'. Hi- he' ga-tëeh' jne' ta-la' kih' he- laay' jøøh' hi- liyh' jmeey' he- jah' gaa'. ⁴ Hi- lä-ja- ga-hñah' jne' he- jah-gaa- he- ga-jäyh' jmeey' jnän'. Peer' jnaah' la' jnän' he- ma-kyuu' jne' juu' kiyh'. Jëeh' ta-la' kih' juu' na- ma-tøøh' jne' jee' lee' jne' lä-koø- laa' hñii' Dio hi- lääy' jne' kih' he- hñiih' he- cha- jmi-gyuu' la- he- ngii' jmi-ngo' jnän'.

⁵ He-ja- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh', kwa' hnäh' be' jmee' hnäh' lä-koø- lle' kih' ba'. Hi- ja- ma-la' he- jmeeh- hnäh' lä-llë' kih', hnøø' lä-kyuu' hnäh' cha-ga-miih-. ⁶ Hi- ja- ma-la' he- kyuuh' hnäh', hnøø' hääh' hnäh' hñaaah'. Hi- ja- ma-la' he- hääh' hnäh' hñaaah', hnøø' jøh- hoh' hnäh'. Hi- ja- ma-la' he- jøh- hoh' hnäh', hnøø' hnaah' hnäh' Dio. ⁷ Hi- ja- ma-la' he- hnaah' hnäh'

Dio, hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' kih' dsa-kyaah' hnäh'. Hi- ja- ma-la' he- ja-, hnøø' hnaah' dsa-kyaah' ba'. ⁸ Cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-jë' he- ja-, hi' ngoo' ba' jmeeh- hnäh' cha-ga-miih- lä-ja-, ma-ja- ba' lä-jnä' ta' kyah' hnäh'. Hi- ja- koo- jwah' hnäh': "Kyu- ba' jnääh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'." ⁹ Pero hi- sa- jmee- lä-ja-, sa' jnä' kiyh', laay' lä-koø- ja- hi- tuu'. Ma-gaa' dsëy' ha- lä- ga-che' lä-jë' he- hñiih' he- ga-jmeey' jää'.

¹⁰ Lä-ja- øøhn', mi-jnääh' hnäh' he- na-lleeh' hnäh' hi- mi-jnääh' hnäh' he- laah' hnäh' hi- ga-tëeh' Dio. Cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-jë- he- ja-, sa' täh- hnäh' jih'koh', ¹¹ hi- ni' koo- sa- cha- he- ha' kyah' hnäh', na- na' ba' jwë' kyah' hnäh' go'taah' hnäh' tää' ya'jwi' kih' Jesucristo, Dsa-jøøh' jnän' hi- lää- jne'.

¹² He-ja- ngoo' ba' jnä' mi-dsoohn' hoh' hnäh' kih' juu' la- ma-ke- ma-kyuu' hnäh' hi- tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' ju'dsoo' la-. ¹³ Pero llu' ga' laan' he- kwan' nuuh' la- kyah' hnäh' ta-ko- jiih' chaan-. ¹⁴ Jëeh', ma' ba' jnä', chah' ba' ya'hëen' jmi-gyuu- la-, lä-ja- ga-mi-jnääh' Jesucristo kin'. ¹⁵ He-ja- kwan' be' lä- jiih' jee' le', hlëeh'n' hnäh' juu' la- mah' lä-dsooh- hoh' hnäh' ga' ma-juun'.

Ga-jëe' Pee' ha- koh' sa' juuh- be' he- ga-mi-jnääh- Cristo

¹⁶ Lä- ma' ga-kwa' jnääh' juu' kyah' hnäh' sa' ga-hlëeh'n' juu' ta'jmah' he- gwa' kyaah' may'. Ga-jmee' jnääh' dsoo' ha- lä- lä-jnä' be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' wa-ra- ga-të' jee' jäyh'. Jëeh' kyaah' mi-në' jnääh' ga-jëe' jnääh' koo- hä, ha- lä- to- jlëe- ga-jmääy' hñiiy'. ¹⁷ Ga-jëe' jnääh' ga-jmää' Dio jøøyh' hi' ga-jmeey' juuh- kiyh'. Jee' ja- ga-nuu' jnääh' ha-

lä⁺ na⁻hñaah⁺ ga⁻hlëeh⁺ Dio kiyh⁺, ga⁻jäh⁺: “Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻, peer⁻ chaan⁻ llu⁻ kyaayh⁻.” ¹⁸ He⁻ ba⁻ jnääh⁺ ga⁻nuu⁻ jnääh⁺ he⁻ ga⁻hlëeh⁺ gyuu⁻h ba⁻ ja⁻, lä⁻ ma⁻ tøøh⁺ jnääh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Jesús gyuu⁻h moh⁺ he⁻ na⁻jngii⁺ ja⁻.

¹⁹ He⁻ ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ heeh⁺ jnääh⁺ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻ ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁻joo⁺. Hi⁻ cher⁻mah⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ juu⁺ ja⁻, jmeeh⁻ ba⁻ hnäh⁺ llu⁺. Juu⁺ ja⁻ la⁺ lä⁻koø⁻ wa⁻je⁻ he⁻ kwa⁻ jmëe⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻, he⁻ na⁻hih⁻ lä⁻jiih⁺ jnä⁺, lä⁻jiih⁺ hñaä⁺ nuu⁻ høø⁺ chooy⁺ wa⁻je⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ neh⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺. ²⁰ Kih⁺ jee⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jwahn⁻ la⁻ hnoon⁺ täh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ la⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lä⁻këh⁻ jmi⁻ kih⁺ hñii⁺ he⁻ jiiy⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻si⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma⁻ ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. ²¹ Jëeh⁺ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, sa⁻ ga⁻hlëeh⁺ lä⁻koø⁻ la⁻ huud⁻dsë⁻ kih⁺ hñiiy⁺. Ga⁻hlëeyh⁺ lä⁻koø⁻ la⁻ huud⁻dsë⁻ kih⁺ Dio ba⁻, ta⁻la⁻ kih⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺ hi⁻ ma⁻ jøø⁻ kiyh⁺.

2

*Dsa⁻ hi⁻ kwa⁻ juu⁺ ta⁻juu⁺
(Judas 4-13)*

¹ Ma⁻ chaa⁻ ba⁻ dsa⁻ llo⁻joo⁺ hi⁻ ma⁻ jäh⁺ ngëey⁻ juu⁺ kih⁺ Dio jee⁻ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ pero juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ juu⁺ ta⁻juu⁺ ba⁻. Hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ hwëe⁻ ta⁻jwoh⁺ hi⁻ kwa⁻ juu⁺ ta⁻juu⁺ jee⁻ kyah⁺ hnäh⁺ na⁺. Jwë⁻ na⁻hmää⁻ ba⁻ mi⁻gaay⁻ hnäh⁺, hi⁻ heey⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ he⁻ mi⁻siiy⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, lä⁻jiih⁺ jmääy⁺ ta⁻ koo⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hi⁻ ga⁻lääy⁺. He⁻ jmeey⁺ lä⁻ja⁻, ngiiy⁺ ja⁻ na⁻ ba⁻ koh⁺ dso⁻jwii⁺ në⁻ kiyh⁺. ² Jwëe⁻ dsa⁻ jmee⁻ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ kyaah⁺ jwë⁻ hliih⁺ kiyh⁺. Hi⁻ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁻, mi⁻kwah⁺ dsa⁻ kih⁺ ju⁻dsoo⁻. ³ Kih⁺ he⁻ hee⁻ dsëy⁺ kuu⁻, saayh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ gwa⁻ tuh⁻dsëy⁺ hñiiy⁺. Ko⁻ja⁻

ma⁻na⁻hee⁻ ba⁻ dsa⁻ he⁻ llo⁻joo⁺. Mo⁻so⁻ cha⁻ jee⁻ mo⁻ lääy⁺.

⁴ Lä⁻ja⁻ lä⁻jëe⁻ ángele hi⁻ ga⁻jmee⁻ he⁻ hliih⁺, sa⁻ ga⁻lä⁻jøh⁻ dsë⁺ Dio kyaayh⁺, ga⁻jwääy⁺ cha⁻je⁻, ga⁻hñuuyh⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻ jee⁻ sa⁻ jnä⁻ sa⁻ nuuh⁻. Jee⁻ ja⁻ tääyh⁺ lä⁻jiih⁺ dsëe⁺ jmi⁻ he⁻ llay⁺ ta⁻ kiyh⁺. ⁵ Hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ llo⁻joo⁺, sa⁻ ga⁻kooy⁺ dsëy⁺ kiyh⁺, ga⁻jngëeyh⁺ hi⁻ hñaä⁻ dsë⁻ he⁻ kyaah⁺ jmi⁻. Jii⁻ ja⁻ ga⁻lää⁻ ma⁻la⁻ Noé ba⁻ kyaah⁺ gyee⁺ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ kiyh⁺. Hi⁻ he⁻ ga⁻kwa⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻ dsa⁻täah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺. ⁶ Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻hee⁺ Dio jwii⁺ Sodoma kyaah⁺ Gomorra, ga⁻jëey⁺ lä⁻jiih⁺ ga⁻lii⁻ tu⁻jwa⁻. Lä⁻ja⁻ ga⁻la⁻ mah⁺ lä⁻ñe⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁻ ha⁻ lä⁻ le⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ gah⁻ Dio. ⁷ Jaa⁻ Lot ba⁻ ga⁻lääy⁺, hi⁻ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ dsa⁻ lluu⁺. Peer⁻ ma⁻ meeh⁻ dsëy⁺ ma⁻ jëey⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ tääh⁺ dsa⁻ hlëeh⁺ he⁻ jmeey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ o⁻hih⁻. ⁸ Hiih⁺ dsa⁻ñuu⁻ lluu⁺ he⁻, lä⁻koø⁻ ma⁻ gyay⁺ koø⁻ jmi⁻, koø⁻ jmi⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hlëeh⁺ he⁻, ma⁻ jii⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ neh⁻ tuh⁻dsëy⁺, lä⁻ ma⁻ nuuy⁻ hi⁻ ma⁻ jëey⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ he⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻. ⁹ He⁻ ja⁻ ma⁻ñe⁻ ba⁻ jne⁻, Dio lih⁻ lää⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ hnaayh⁻ ma⁻ jëey⁻ wii⁻, hi⁻ hi⁻ hñaä⁻ dsë⁻ he⁻, lä⁻ ma⁻ tääh⁺ ja⁻ ba⁻, lä⁻jiih⁺ lloo⁻ jmi⁻ lla⁻ Dio ta⁻ kiyh⁺ mah⁺ heeyh⁺ wii⁻.

¹⁰ Hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ wii⁻ chee⁺ Dio kih⁺ hi⁻ ga⁻nää⁻ lä⁻ hnøø⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺, hi⁻ ga⁻nää⁻ hnooh⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁺ he⁻ hee⁻ dsëy⁺, sa⁻ hnøøy⁺ jmeey⁺ lä⁻koø⁻ la⁻ mada⁻ kih⁺ Dio, ni⁻ miih⁻ sa⁻ goyh⁻, jmääy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺, hi⁻ sa⁻ goyh⁻ hlëeyh⁺ wii⁻ kih⁺ hi⁻ kaah⁺ hi⁻ tääh⁺ gyuu⁻h. ¹¹ Lä⁻jëe⁻ ángele hi⁻ tääh⁺ gyuu⁻h, bee⁻ ga⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ jmi⁻lle⁻ hlëeh⁺ he⁻, pero ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ tuu⁻ dsëy⁺ jwäy⁺ dso⁻jwii⁺ në⁻ kih⁺ hi⁻ hlëeh⁺ he⁻ cha⁻në⁻ Dio.

12 Pero dsa⁻ hñaa⁻ dsë[!] he[!], hlëëyh⁻ wii[!] kih[!] lä⁻jë⁻ he⁻ sa⁻ ngëëy[!], jmeey⁻ lä⁻koo⁻ jah[!] nuu⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻jää[!] jngëëh[!] dsa⁻. Lä⁻ja⁻ le[!] kih[!] dsa⁻ he[!], lä⁻koo⁻ jah[!] ba[!] heey[!] go⁻te⁻. 13 Jee[!] ja⁻ hyoyh[!] jñeey[!] 'lä⁻koo⁻ te[!] ta[!] hliih[!] he⁻ ma[!] jmeey⁻. Chaay⁻ llu[!] jwërte laay[!], jmeey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ tih[!] dsëy[!] hñiiy[!]. Peer⁻ hlëëh[!] dsa⁻ he[!], dsa⁻ taayh[!] lä⁻kye⁻ jee[!] jmeeh⁻ hnäh[!] jmi[!], kuyh⁻ ko⁻jøh[!] kyaah[!] hnäh[!], hnooh⁻ gyih[!] ma⁻ la⁻ he⁻ hee[!] dsëy[!].

14 Sa⁻ le[!] jëëy[!] jaa⁻ dsa⁻më[!], ma⁻ra⁻ he⁻ hee[!] ba[!] dsëy[!]. Sa⁻ dsa⁻lä⁻dsëh⁻ dsëy[!] jmeey⁻ he⁻ hliih[!]. Mi⁻gaay⁻ dsa⁻kyaah[!] hnäh[!] hi⁻ sa⁻ cha⁻ be[!] kih[!]. Peer⁻ hñuuy[!] ha⁻ lä⁻ jee[!] liyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ hee[!] dsëy[!], jëëh[!] ma⁻hääy[!] kyaah[!] dso⁻jwii[!]. 15 Ma⁻ jmeey⁻ ta⁻ koo[!] kih[!] jwë[!] llu[!], ma⁻kayh⁻ jwë[!]. Ga⁻näay⁻ jmeey⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeey⁻ Balaam, joo[!] Beor hi⁻ ga⁻hnooh⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻lä⁻chay⁻ kuu[!] kyaah[!] he⁻ hliih[!] he⁻ ma[!] jmeey⁻. 16 Pero burra hi⁻ ma⁻ dsëë⁻ Balaam he[!] ga⁻hlëëh[!] lä⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻. Ga⁻juyh⁻ kiyh[!], kih[!] he⁻ ma[!] jmeey⁻ huü[!]dsë⁻ hliih[!] ja⁻, mah[!] sa⁻ ma[!] dsooy[!] ta⁻ cha⁻në[!] kyaah[!] huü[!]dsë⁻ ngaah[!] kiyh[!].

17 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë[!] he[!], laa⁻ lä⁻koo⁻ jmi⁻too⁻ he⁻ sa⁻ haa⁻ jmi[!], hi⁻ laay[!] lä⁻koo⁻ jni[!] he⁻ go⁻kye⁻ lle[!] wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻. Ma⁻na⁻heey⁻ go⁻te⁻. Ma⁻la⁻ juu[!] dsa⁻näay⁻ jee[!] na⁻hoo⁻ läh⁻ lä⁻jë⁻ joh[!] jmi[!] cha⁻. 18 Hlëëyh⁻ juu[!] kaah[!] jmah[!] he⁻ sa⁻ tøøhn[!] ta[!], hi⁻ kyaah[!] lä⁻jë⁻ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ ja⁻, mi⁻gaay⁻ øøh[!] jne[!] hi⁻ hmëë⁻ ma⁻laa⁻ kih[!] he⁻ hliih[!]. 19 Hi⁻ he[!] jäh[!] lä⁻la⁻: “Ma⁻na⁻laa⁻ ba[!] jne[!]. He⁻ja⁻ cha⁻ jwë[!] jnän[!] jmeen⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ lla⁻ dsë⁻ jne[!].” Pero ni⁻ sa⁻ ñey⁻ he⁻ sa⁻ na⁻laay⁻. Na⁻hnëëy⁻ jmeey⁻ he⁻ hliih[!] jmah[!] ba[!]. Jëëh[!], cher[!]mah[!] ga⁻tah[!] dsa⁻ kyaah[!] wa[!] he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ jøø[!] kiyh[!], ma⁻laay[!] kyaah[!] he⁻ ja⁻.

20 Cher[!]mah[!] ga⁻laa⁻ jaa⁻ dsa⁻ kih[!] he⁻ hliih[!] he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ta⁻la⁻ kih[!] he⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻ Dsa⁻jøøh[!] jnän[!] hi⁻ lää⁻ jne[!], hi⁻ cher[!]mah[!] ga⁻jëeyh⁻ ka⁻läh⁻ ta⁻ ka⁻luuy⁻, hi⁻ ga⁻lih⁻ he⁻ hliih[!] ja⁻ kiyh[!], cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻hlëëyh[!], lä⁻koo⁻ ma⁻laay[!] jää[!]. 21 Llu[!] ga⁻ la[!] kih[!] dsa⁻ he[!] wa⁻ra⁻ jäh[!] kih[!] sa⁻ ga⁻lä⁻kyuuyh⁻ go⁻te⁻ jwë[!] llu[!]. Jwiiy⁻, kih[!] he⁻ ga⁻lä⁻kyuuyh⁻ ba[!] mah[!] ga⁻jmeey⁻ ta⁻ koo[!] mada⁻ he⁻ na⁻jngii⁻ he⁻ ga⁻hyoyh[!] kih[!] Dio. 22 He⁻ lä⁻ja⁻, jëeh[!] kwee⁻ lä⁻koo⁻ dsoo⁻ juu[!] he⁻ hlëëh[!] dsa⁻: “Sa⁻dsii⁻ hi⁻ ñu⁻, koo⁻ ka⁻läh⁻ kuyh⁻ ta⁻ñu⁻ kiyh[!]”, hi⁻ “cha⁻ñe⁻ hi⁻ ma⁻na⁻jngëë⁻, koo⁻ ka⁻läh⁻ looyh⁻ jmi⁻jii⁻.”

3

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻jäh⁻ Jesús ka⁻läh⁻

1 Peer⁻ hnaan⁻ hnäh[!] øøhn[!], jee[!] la⁻ ma⁻të⁻ to⁻ mo⁻je⁻ he⁻ siin⁻ kyah[!] hnäh[!]. Lä⁻to⁻ na⁻ hlëëh[!] koo⁻ ba[!] juu[!], hlëëhn[!] hnäh[!] mah[!] kah[!] hnäh[!] koo⁻ nëë[!] ba[!] huü[!]dsë⁻. 2 Hnoon[!] lä⁻dsooh⁻ hoh[!] hnäh[!] kih[!] lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻si⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁻ hi⁻ ma⁻ngëë⁻ juu[!] kih[!] Dio llo[!]joo[!]. Hi⁻ hnoon[!] lä⁻dsooh⁻ hoh[!] hnäh[!] mada⁻ kih[!] Dsa⁻jøøh[!] jnän[!] hi⁻ lää⁻ jne[!]. Jëëh[!] jnääh[!] hi⁻ laa⁻ apóstole, kwa⁻ jnääh[!] juu[!] kiyh[!] jee[!] kyah[!] hnäh[!].

3 Wa⁻ lä⁻dsoo⁻ hoh[!] hnäh[!] to⁻në⁻ he⁻ jwahn⁻ la⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee[!] llaa⁻ jmi[!], ya⁻nää⁻ dsa⁻ hi⁻ mi⁻kwah⁻ kih[!] lä⁻jë⁻ ba[!], hi⁻ joh[!] he⁻ hliih[!] sa⁻ jmeey⁻ lä⁻koo⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ kiyh[!]. 4 Jäyh⁻ lä⁻la⁻: “¿He⁻la⁻ sa⁻ ma⁻jäh⁻ Cristo lä⁻koo⁻ ga⁻bääyh⁻ hñiiy⁻ ma⁻jäyh⁻? Lä⁻jiih⁻ jmi⁻ ga⁻juu⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän[!], lä⁻ ma⁻ngoo⁻ ja⁻ba⁻ hii⁻ ti⁻ jmi⁻gyuu⁻ lä⁻jiih⁻ na[!]. Sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻na⁻si⁻ lä⁻jiih⁻ ma⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻”, jäh⁻ dsa⁻ he[!]. 5 Sa⁻ hnøøy⁻ nuuy[!] ha⁻ lä⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻. Jëëh[!], kyaah[!] koo⁻

ga⁻hlēeh' ba' Dio, ga⁻la¹ gyuu^h!
hwa¹ lä¹ ma' to⁻nē'. Hwa¹ ya⁻hi¹
neh¹ jmi¹, hi¹ jmi¹ ja⁻ ga⁻nøø'
lä⁻ku' lä⁻jii' kih¹. ⁶ Ja⁻ba' kyaah'
jmi¹ ja⁻, ga⁻heē¹ Dio jmi⁻gyuu¹ he⁻
ma' nøø' jää¹, lä⁻koo⁻ ma' chaa⁻
Noé. ⁷ Hi¹ kyaah' he⁻ ga⁻hlēeh'
Dio, ma⁻na⁻la⁻juu' koo⁻ kyaah' je⁻
gyuu^h hwa¹ he⁻ jnä¹ na¹. Koo⁻ jøøy⁻
ba' ha⁻ lä⁻ lloo⁻ jmi¹ jmeey¹ jwiz⁻
mah¹ mi⁻llaay⁻ lä⁻jēē¹ hi⁻ hña⁻
dsē¹, ja⁻ ga⁻ heey¹ lä⁻jē¹ go⁻te⁻.

⁸ Pero hnäh' hi⁻ hnaan⁺, ta⁺ wa'
gaa' hoh' hnäh' he⁻ la⁻. Koo⁻
jmi¹ jnä¹ jne', kih¹ Dio la¹ koo⁻ mil
ji⁻ñe⁻. Hi¹ koo⁻ mil ji⁻ñe⁻, la¹ kih¹
Dio lä⁻koo⁻ koo⁻ jmi¹ ba'. ⁹ Ja⁻
he⁻ dsa⁻ lä⁻hēē¹ Dio mi⁻tey¹ he⁻
ga⁻bääh⁻ hñiiy¹ jmeey¹, lä⁻koo⁻
laa¹ ko⁻llaa¹ dsa⁻. He⁻ jøh⁻ dsēy¹
kyaah' jne' ba' ja⁻, sa⁻ hnøøy¹ heē¹
ni¹ jaa⁻, he⁻ hnøøy¹ lä⁻dsaa⁻ dsē¹
lä⁻jēē¹ ba' mah¹ ya⁻ nääy¹ ka⁻läh'
kih¹ Dio.

¹⁰ Wa⁻ra⁻ ga⁻dsēē¹ jmi¹ kih¹
Dsa⁻jøøh¹ jnä¹, koo⁻ jmi¹ he⁻ sa⁻
jøø⁻ dsa⁻ ba' jäh¹, lä⁻koo⁻ jmee⁻
jaa⁻ dsa⁻ hi¹. Jmi¹ ja⁻, hi¹ goo⁻
ääh¹ go⁻te⁻ gyuu^h jmi⁻gyuu¹, koo⁻
kyaah' je⁻. Lä⁻ja⁻ koo⁻ hwa¹ la⁻
kyaah' lä⁻jē¹ he⁻ cha⁻ nē¹ kih¹.

¹¹ Kih¹ he⁻ ma⁻ñe¹ jne' he⁻
heē¹ lä⁻jē¹ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻ gyuu^h
hwa¹, he⁻ ja⁻ jmee⁻ bii¹ dsa⁻toohn'
na⁻jngēē¹ jne' jee' hnäähn⁺ Dio.
¹² Hnøø¹ dsa⁻toohn' kyaah' o⁻jøh¹
dsē⁻ lä⁻jiih¹ lloo⁻ jmi¹ ja⁻. Wa'
kwan' be¹ hña⁻ ta¹ jnä¹ mah¹
wa¹ lä⁻te¹ ga⁻juh⁻. Jmi¹ ja⁻ heē¹
gyuu^h jmi⁻gyuu¹, koo⁻ kyaah' je⁻.
Hi¹ lä⁻jē¹ go⁻te⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻ joo¹
kyaah' je⁻. ¹³ Pero jne' tøøhn¹ jøøn'
koo⁻ gyuu^h hwa¹ he⁻ hmēē¹ he⁻
ga⁻bääh⁻ Dio hñii¹ kwa¹. Jee' ja⁻
lä⁻cha⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ ba'.

¹⁴ He⁻ ja⁻ jwahn⁻ øøhn¹ hi⁻
hnaan⁺, ta⁻ko⁻jiih¹ tøøh¹ jne' jøøn'
he⁻ lä⁻te¹ he⁻ ja⁻, wa' kwan' be¹

mah¹ jee⁻ jne' tøøhn¹ na⁻jngēēn¹ hi⁻
ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ na⁻ bääh¹ jne'
hi⁻ hii¹ ti¹ jnä¹ wa⁻ra⁻ ga⁻te⁻ jee'
jäh¹. ¹⁵ Hnøø¹ täh¹ dsē⁻ jne' kih¹
juu¹ la⁻. Cher¹ mah¹ sa⁻ jäh¹ chäh'
he⁻ hnøøy¹ lääy¹ lä⁻jēē¹ ba' ja⁻. Kih¹
he⁻ ja⁻ ba' na⁻, he⁻ jøh⁻ dsē¹ Dio
kyaah' jne'. Ja⁻ ba' lä⁻ ja⁻ ga⁻ si¹ øøh¹
jne' Paa¹ hi⁻ hnää¹ jne' lä⁻ koo⁻ la¹
hu¹ dsē⁻ he⁻ ga⁻ hyoyh¹ kih¹ Dio.
¹⁶ Lä⁻ jē¹ mo⁻je⁻ kiyh¹ he⁻ ga⁻ siy¹,
hlēēy¹ ja⁻ ba' lä⁻ koo⁻ hlēēh¹ jnä¹
kih¹ he⁻ la⁻. Hi¹ jee' llah¹ na⁻ si¹
jwēēh¹ he⁻ sa⁻ lä⁻ ngēē¹ jne'. He⁻ ja⁻
ko⁻llaa¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ngēē¹ hi⁻ sa⁻ la¹
koo⁻ ba' hu¹ dsē⁻ kih¹, mi⁻ siy¹ juu'
he⁻ ga⁻ si¹ Paa¹. Hi¹ lä⁻ ja⁻ mi⁻ siy¹
ka⁻ läh¹ ta⁻ jee' jyoh¹ jee' na⁻ si¹ juu'
kih¹ Dio, lä⁻ jwē¹ ja⁻ heey¹ hñiiy¹
go⁻te⁻.

¹⁷ Hnäh¹ øøhn¹ hi⁻ hnaan⁺,
ma⁻ ngēē¹ ma⁻ nuuh⁻ ba' hnäh'
juu¹ la⁻, he⁻ ja⁻ hääh¹ hnäh¹ hñaah'
kih¹ hi⁻ ta⁻ juu¹ he⁻ mah¹ sa⁻ kah'
hnäh¹ jyoh¹ jwē¹ hi⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ täh⁻
hnäh¹, na¹ he⁻ ma⁻ tääh¹ hnäh¹ koo⁻
hweh⁻. ¹⁸ Wa¹ lä⁻ kyuu^h hnäh'
cha⁻ ga⁻ miih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh¹
jnän¹ hi⁻ lää¹ jne'. Lä⁻ ja⁻ go⁻ nää¹
ba' hnäh¹ ta¹ cha⁻ nē¹ kyaah' he⁻
llu¹ he⁻ la¹ kwa¹ Jesús. Lä⁻ ja⁻ wa'
jmeen¹ juuh⁻ kiyh¹ jmi¹ na¹ hi⁻ lä⁻ ja⁻
ka⁻ läh¹ lä⁻ jē¹ joh¹ jmi¹ cha⁻. Wa¹ la¹
lä⁻ ja⁻.

1 Juan

He la to nē je he ga si Jwaa

Juu' he jmee' chaa' jne'

¹ Jee' la- si- jnaäh' kyah' hnäh' juu' kih' hi- chaa- jää' ga' kih' jmi-gyuu'. Ga-nuu' jnaäh' juu' he- ga'kway', kyaah' mi'nē' jnaäh' ga'jēē' jnaäh' kiyh'. Ga'jēē' jnaäh' hi- ga'chu' ga'bēē' jnaäh'. Hi- he' he' laa' juu' hi- jmee' chaa- dsa- he-ja- kwa- jnaäh' juu' kiyh'. ² Hi- na'jiih' he' ga'lā-jnaäy' lä- ma' jay' jmi-gyuu' la-. ga'jēē' jnaäh', hi- jmee- jnaäh' ju'dsoo' kiyh'. He-ja- hleeh' jnaäh' hnäh' kih' hi- na'jiih' tää'. Hi- he' ma- chaa- kyaah' Tää' jää', hi- he' ba' hi- he' ga'lā-jnaäy' jee' kyaa' jnaäh'. ³ Lä-jē- he- ma-jēē' jnaäh' hi- he- ma-nuu' jnaäh', juu' ja-ba' kwa- jnaäh' mah' lä-ja- kyah' hnäh' lä-cha- koo- ba' huusdse- kyaah' jnaäh', lä-koh' hii' koo- ba' huusdse- kyaa' jnaäh' kyaah' Dio hi- kyaah' jooy' Jesucristo. ⁴ Lä-jē- he- la- si- jnaäh' kyah' hnäh' mah' jēē- hoh' hnäh' go-te'.

Dio laa' wa'je-

⁵ He- la- na- juu' he- ma-nuu' jnaäh' kiyh', ja-ba' juu' la- kwa- jnaäh' kyah' hnäh' ka-läh'. Dio he' hi- laa' wa'je-, ni- miih- he- hlih' sa- cha- kiyh'. ⁶ Cher'mah' jäh' jne', hii' koo- ba' huusdse- jnan' kyaah' jnih' mah' jmee- ga' jne' he- hlih', he- ta-juuy' ba' jne' ja-, jēēh' sa- mi-te' jne' lä-koo- lle- ju'dsoo'. ⁷ Pero cher'mah' mi-te' jne' lä-koo- lle' kih' hi- hää' jee' wa'je-, ja-ba' lä-koo- hää' hñii' Dio jee' wa'je-, he-ja- ba' dsoo' hii' koo- ba' huusdse- jnan' kyaah' øøh'

jne'. Hi- kyaah' jma- kih' Jesucristo Jooy' Dio gyih' lä-jē- dso'kye- jnan'.

⁸ Cher'mah' jäh' jne' sa- cha- dso'kye- jnan', he- mi-gaa' jne' hñaa' ba' jne' ja-, sa- cha- ju'dsoo' cha- jnan'. ⁹ Pero cher'mah' ga-mi-jnaä' jne' dso'kye- jnan', lluu' ba' Dio, hi- lä- ma-koo' ja-ba' dsē' kih' dso'kye- jnan', hi- chey' go-te- lä-jē- he- hlih' he- dsa-hlääh' jne'. ¹⁰ Cher'mah' ga-jäh' jne' sa- cha- dso'kye- jnan', he- jmää' jne' Dio he- ta-juuy' ba'. Sa- hä' juu' kiyh' neh- tuh- dsē- jne' cher'mah' lä-ja- la'.

2

Jesús cheh' nē jnan' ngii' jnan' kih' Dio

¹ Hnäh' gyuu' pih' kyaan', ma-siin' lä-jē- he- la- mah' mo-so- jmeeh' ga' hnäh' dso'kye-. Pero cher'mah' chaa- hi- ma-jmee' dso'kye-, chaa- jaa- hi- cheh' nē jnan' ngii' kih' Tää', hi- he' he' Jesucristo, hi- lluu' go-te-. ² Hi- he' ga-ngēē' hñii' mah' ga-juuy', ga-mi-hmaayh' dso'kye- jnan'. Pero ja- ma-la- dso'kye- jnan' ga-mi-hmaayh', lä-ja- ka-läh' ga-mi-hmaayh' dso'kye- kih' ga-lä-jēē' dsa- hi- tääh' jmi-gyuu' la-.

³ Cher'mah' ga-høø' jne' nuuh' kih' Dio, ma-ñe' jne' he- ma-kyuu' ba' jnih' ja-. ⁴ Pero hi- jäh': "Kyuu' ba' jnä' Dio", mah' sa- høøy' nuuh' kiyh', he- ta-juuy' ba' ja-. Sa- la' dsoo' juu' kiyh'. ⁵ Pero hi- høø' juu' kih' Dio, hi- he' ba' hnää' Dio lä-koo- te' lle' kih'. He- lä-ja-, ñe' jne' he- laa' jne' koo- kyaayh'. ⁶ Hi- jäh' laa' koo- kyaah' Dio, hi- he' ää- jmi' jmeey' lä-koo- ga'jmeē' Jesús ba'.

Nuuh' hmēē' he- ga'kwa' Jesús

⁷ Ja- he- hmēē' nuuh' la- he- siin' kyah' hnäh' øøhn'. Nuuh' ma-gyuh- he- ma-kyuuh- hnäh'

lä⁻ ma' to⁻nē⁻ ba' la⁻. Nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻ la⁻, la' juu' he⁻ ga⁻nuuh⁻ hnäh' lä⁻ ma' to⁻nē⁻. ⁸ Pero ma⁻ra⁻ he⁻ hmēē⁻ ba' nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah' hnäh'. Jēeh', ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnää⁻ ba' Cristo jne' hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻lä⁻hnaah⁻ hnäh' øøh' hnäh'. Jēeh', dsa⁻ngēē⁻ ba' he⁻ na⁻hoo⁻ ja⁻, hi⁻ ngoo⁻ dsa⁻lä⁻jnä⁻ hñii⁻ wa⁻je⁻ he⁻ jmee⁻ hnää⁻ dsa⁻.

⁹ Hi⁻ jäh' hää⁻ jee' jnä⁻ wa⁻je⁻ mah⁻ na⁻hääh⁻ øøyh⁻, lä⁻ ma⁻hää⁻ bih⁻ jee' na⁻hoo⁻. ¹⁰ Hi⁻ hnää⁻ øøh⁻, hi⁻ he⁻ hää⁻ tää⁻ jee' jnä⁻ wa⁻je⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ tēyh⁻. ¹¹ Pero hi⁻ na⁻høøh⁻ kih' øøh⁻, lä⁻ ma⁻hää⁻ bih⁻ jee' na⁻hoo⁻. Jēeh' he⁻ hliih⁻ jmah⁻ ba' jmeey⁻. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ dsooy⁻, jēeh' sa⁻ jnä⁻ mi⁻ney⁻ he⁻ ngēy⁻ jee' na⁻hoo⁻.

¹² Gyuu⁻ pih⁻, siin⁻ kyah' hnäh', jēeh' ma⁻na⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kyah' hnäh' ta⁻la⁻ kih' Jesús. ¹³ Hnäh' dsa⁻ ma⁻kaah⁻, siin⁻ kyah' hnäh', jēeh' ma⁻lä⁻kyuuh⁻ ba' hnäh' hi⁻ ma⁻chaa⁻ jää⁻ ga' kih' jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ siin⁻ kyah' hnäh' chih⁻ kwaä⁻, jēeh' ma⁻lēh⁻ hnäh' kih' hi⁻ hlēēh⁻.

Siin⁻ kyah' hnäh' gyuu⁻ pih⁻, jēeh' ma⁻lä⁻kyuuh⁻ ba' hnäh' Tää. ¹⁴ Siin⁻ kyah' hnäh' dsa⁻ ma⁻kaah⁻, jēeh' ma⁻lä⁻kyuuh⁻ ba' hnäh' hi⁻ ma⁻chaa⁻ jää⁻ ga' kih' jmi⁻gyuu⁻. Siin⁻ ka⁻läh⁻ kyah' hnäh' chih⁻ kwaä⁻, jēeh' cha⁻ be⁻ kyah' hnäh', hi⁻ ma⁻jä⁻ koo⁻ hweh⁻ juu' kih' Dio neh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh', hi⁻ ma⁻lēh⁻ hnäh' kih' hi⁻ hlēēh⁻.

¹⁵ Ta⁻ wa⁻ heē⁻ hoh⁻ hnäh' he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ni⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ cha⁻ nē⁻ kih'. Hi⁻ heē⁻ dsē⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, sa⁻ hnäy⁻ Tää. ¹⁶ Jēeh', lä⁻ jē⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, sa⁻ gwa⁻ kih' Dio. Kih' jmi⁻gyuu⁻ la⁻ ba' ja⁻ he⁻ heē⁻ dsē⁻ jmi⁻ngo⁻, hi⁻ he⁻ heē⁻ dsēy⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ jēy⁻, hi⁻ he⁻ jmääy⁻ hñiiy⁻ jøøh⁻. ¹⁷ Dsa⁻llaä⁻ ba' he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ kyaah⁻ he⁻ heē⁻

dsē⁻ dsa⁻. Pero hi⁻ jmee⁻ lä⁻ hnøø⁻ Dio, lä⁻ ma⁻chaa⁻ ja⁻ ba⁻.

Ju'dsoo' hi' juu' ta'juu'

¹⁸ Gyuu⁻ kyaan⁻, ngoo⁻ ga⁻ dsaä⁻ jmi⁻ he⁻ tøøhn⁻ la⁻. Ma⁻nuuh⁻ ba' hnäh' kih' jaa⁻ hi⁻ jä⁻ hi⁻ na⁻høøh⁻ kih' Cristo. Hi⁻ lä⁻ja⁻ la⁻, jwēē⁻ dsa⁻ kyaay⁻ ma⁻chaa⁻ na⁻. Kih' he⁻ ja⁻ ba' na⁻, ñe⁻ jnääh⁻ ngoo⁻ ga⁻ dsaä⁻ jmi⁻ he⁻ tøøhn⁻ la⁻. ¹⁹ Hi⁻ he⁻ ga⁻hwēē⁻ jee⁻ kyaä⁻ jnääh⁻, pero sa⁻ ma⁻laay⁻ kyaä⁻ jnääh⁻. Wa⁻ra⁻ jäh' kih' ma⁻laay⁻ kyaä⁻ jnääh⁻, ma⁻ jäy⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ jnääh⁻. He⁻ ga⁻hwēy⁻ jee⁻ kyaä⁻ jnääh⁻ ga⁻lä⁻ jnä⁻, ja⁻ lä⁻ jēy⁻ laay⁻ kyaä⁻ jnääh⁻.

²⁰ Pero ma⁻hñah⁻ ba' hnäh' Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ he⁻ ga⁻kwēēh⁻ Cristo hnäh'. He⁻ ja⁻ ma⁻kyuuh⁻ ba' hnäh' ha⁻ lä⁻ la⁻ ju'dsoo'. ²¹ Ja⁻ kih' he⁻ sa⁻ kyuuh⁻ hnäh' ju'dsoo' he⁻ siin⁻ juu' la⁻ kyah' hnäh'. Siin⁻ he⁻ la⁻ kih' he⁻ ma⁻kyuuh⁻ ba' hnäh'. Jēeh' ma⁻ñeh⁻ ba' hnäh' ni⁻ koo⁻ juu' ta⁻juu' sa⁻ go⁻hii⁻ jee⁻ kih' ju'dsoo'.

²² ¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ ta⁻juu'? Hi⁻ jäh' kih' Jesús sa⁻ laay⁻ Cristo, hi⁻ he⁻ ba' hi⁻ ta⁻juu'. Hi⁻ na⁻høøh⁻ kih' Cristo, jäyh⁻ sa⁻ chaa⁻ Dio hi⁻ ni⁻ sa⁻ chaa⁻ jooy⁻ ka⁻läh'. ²³ Lä⁻ jēē⁻ hi⁻ jäh' sa⁻ laä⁻ Jesús Joō⁻ Dio, hi⁻ he⁻ sa⁻ laä⁻ kyaä⁻ Tää. Pero hi⁻ mi⁻ jnääh⁻ hñii⁻ he⁻ laay⁻ kyaä⁻ Joō⁻ Dio, laay⁻ kyaä⁻ Tää ka⁻läh'.

²⁴ Wa⁻ jä⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ hnäh' he⁻ ga⁻nuuh⁻ hnäh' lä⁻ ma⁻ to⁻nē'. Jēeh', cher⁻ mah⁻ ga⁻ jä⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ hnäh' he⁻ ga⁻nuuh⁻ hnäh' lä⁻ ma⁻ to⁻nē', lä⁻ ja⁻ tääh⁻ hnäh' tää⁻ kyaah⁻ jooy⁻ hi⁻ kyaah⁻ Tää ka⁻läh'. ²⁵ He⁻ la⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻bääh⁻ Jesucristo hñii⁻ kyaah⁻ jne⁻: he⁻ ga⁻jmeey⁻ chaa⁻ jne⁻ tää'.

²⁶ Siin⁻ he⁻ la⁻ kyah' hnäh' mah⁻ lä⁻ ñeh⁻ hnäh' kih' hi⁻ hnøø⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh'. ²⁷ Pero Jmi⁻lle⁻

Na-jngii' he- ma-hñah~ hnäh' kih' Cristo, ma-jä' ja-ba' kyaah' hnäh'. Mo-so' jmee' bi' hi- mi-tëë- hnäh'. Jmi-llë' Na-jngii' ba' mi-tëë- hnäh' ga-lä-jë'. Hi- hlëëyh- ju'dsoo' jmah' ba, ja- juu' ta-juu'. Ja- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' Cristo, ja-ba' lä-koo- ma-mi-tëë- Jmi-llë' Na-jngii' hnäh'.

²⁸ Gyuu- kyaan-, na' na- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' Cristo. Lä-ja- lä-cha- o-jøh- dsë- jnän- wa-ra- ga-të' jee' lä-jnää', hi- lä-ja- sa-jän' kyaah' o-hih- wa-ra- ga-të' jee' jäyh'. ²⁹ Ma-ñeh' ba' hnäh', lluu' ba' Jesús. Lä-ja- hnøø' lä-ngëeh' hnäh' ka-läh', lä-jëë- hi- jmee- he- llu' laay' kyaä' Dio.

3

Hi- laa' joo' Dio

¹ Jëë- da' hnäh' ha- koh' sa- hnää' Tää' jne', lä-jiih' ma-mi-cheey- jne' joo'. He-ja-, dsa- jmi-gyuu- sa- kyuu- jne', jëeh' sa- ga-lä-kyuuy- hñii' Dio. ² Øøhn' hi- hnaan-, na' ma-laä' jne' joo' Dio. Sa- ga- ma-ñe' jne' ha- lä- lee' jne'. Pero ñe' ba' jne', wa-ra- ga-të' jee' lä-jnää' Jesucristo, lee' jne' lä-koo- laay' hñiiy', jëeh' ma-ja- jëë' jnih' na-hñaa' lä-jëë- lä-koo- laay' hñiiy'. ³ Hi- ga-lä-jëë- hi- cha- o-jøh- dsë- kih' he- leey' kwee- kyaayh', hi- he' na-, ngoo' mi-lluuy' hñiiy' cha-gamiih- lä-jiih' leey' na-jngëëy' lä-koo- na-jngëë' hñii' Jesús.

⁴ Lä-jëë- hi- jmee- dso'kye-, hlääh- cha-ñe' ley kih' Dio. Jëeh' hi- jmee' dso'kye- na-, sa- mi-tey' kih' ley. ⁵ Ma-ñeh' ba' hnäh', ja' Jesús mah' jñuuy' dso'kye- jnän'. Hi- he' ni- miih- dso'kye- sa- ga-lä-cha- kiyh'. ⁶ Lä-jëë- hi- tääh' kyaayh', sa- jmeey- dso'kye-. Pero lä-jëë- hi- jmee' dso'kye-, sa- ga- ma-jëëy' ni- sa- ga- ma-lä-kyuuy'. ⁷ Gyuu- kyaan-, ta- kwa- hnäh' jwë'

kih' ni- jaa- mah' mi-gaay' hnäh'. Hi- jmee' ma-la- he- llu' jmah', hi- he' ba' lluu', lä-koo- lluu' hñii' Cristo. ⁸ Pero hi- ga-nää' jmee- dso'kye-, laa' kyaä' hi- sa-llu', jëeh' hi- sa-llu' ga-løø' jmee- he- hliih' lä- ma' to-në'. He-ja- ja' joo' Dio mah' heey' ta' kih' hi- sa-llu'.

⁹ Lä-jëë- hi- laa' kyaä' Dio sa- jmeey' dso'kye-, jëeh' lä- ma-laay' ja-ba' sa-ju- kih' Dio. Sa- le' jmeey- dso'kye-, kih' he- laay' kyaä' Dio. ¹⁰ Jee' la- dsa-lä-jnä' hii- laa' joo' Dio hi- hii- laa' joo' hi-sa-llu'. Ga-lä-jëë- hi- sa- jmee- he- llu', hi- sa- hnääy' øøyh-, sa- laay' kyaä' Dio.

Wa' hnää' jne' lä-jaä- lä-jaä- dsa-kyaahn'

¹¹ Juu' la-, he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma' to-në': Wa' hnää- jne' lä-jaä- lä-jaä- dsa-kyaahn'. ¹² Ta- jmee- hnäh' lä-koo- ga- jmee' Caín hi- ma' laa' kyaä' hi- sa-llu' mah' ga-jngëëyh' øøyh-. ¿Hee- kih' ja- he- ga-jngëëyh' øøyh'? Ga-jngëëyh', kih' lä-jë- he- ma' jmeey' ma' la' ta' hliih' ba', hi' ta' kih' øøyh- ma' la' ta' llu' jmah'.

¹³ Hnäh' øøhn', ta' jmee- hnäh' dsaä- hoh' cher'mah' na-høøh' dsa- kyah' hnäh'. ¹⁴ Kih' he- hnää- jne' øøh' jne', he-ja- ma-ñe' jne' ma-tëeh' jne' jee' chaa- jne' tää' lla- he- ma' juu' jne'. Pero hi- sa- hnää' øøh-, lä- ma- na-juuy' ja-ba'. ¹⁵ Lä-jëë- hi- na-hääh' øøh-, laay' lä-koo- jaa- hi- jngëeh- dsa-. Ma-ñeh' ba' hnäh', ni- jaa- hi- jngëeh- dsa-, sa- na-jnääy' kih' Dio. ¹⁶ Ma-ñe' ba' jne' hee- ja- he- hnää' jne' øøhn'. Jëeh', Jesucristo ga-ngëë' hñii' ga-juu' jnä' jne'. Ja-ba' lä-ja- jne' ka-läh', ää- jmi' kwaä' jne' hñaan' mah' juu' jne' kih' øøhn'. ¹⁷ Hi- ma-cha- kih' jmi-gyuu- la-, mah' sa- kway' ni- miih- lä- ma- lla-kyaä' øøyh-, ha-

lä⁻ja⁻ jäyh⁺ hnää⁺ bih⁺ Dio mah⁺ sa⁻ hnäy⁺ øøyh⁻. ¹⁸ Gyuu⁻ kyaan⁺, sa⁻ jmaa⁺ jnän⁻ he⁻ hnää⁻ jne⁺ dsa⁻ kyaahn⁺ kyaah⁺ juu⁺ ta⁻ jmah⁺. Hnøø⁺ kwan⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺, ja⁻ koo⁻ jmeen⁺ ba⁺.

¹⁹ Heh⁺ lä⁻ja⁻ ñe⁺ jne⁺ he⁻ tøøhn⁺ kyaah⁺ ju⁺ dsoo⁺ hi⁺ mo⁻ so⁻ hnä⁺ ga⁺ huu⁺ dsē⁻ jnän⁻ cha⁻ ñe⁺ Dio. ²⁰ Pero cher⁺ mah⁺ hnä⁺ ga⁺ huu⁺ dsē⁻ jnän⁻, ha⁻ ga⁺ sa⁻ ñe⁻ Dio hi⁻ jēē⁻ jne⁺. Ga⁻ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ ba⁺ ñey⁻. ²¹ Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, cher⁺ mah⁺ ma⁻ na⁻ jngii⁺ huu⁺ dsē⁻ jnän⁻, ma⁻ cha⁻ ba⁺ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ jnän⁻ kyaah⁺ Dio. ²² Hi⁻ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ ngii⁺ kih⁺ Dio, hñah⁻ ba⁺ jne⁺, jēēh⁺ høø⁻ ba⁺ jne⁺ nuuh⁻ kiyh⁺ hi⁺ jmee⁺ ba⁺ jne⁺ lä⁻ jē⁻ he⁻ tih⁻ dsēy⁺. ²³ He⁻ la⁻ ja⁻ nuuh⁻ kiyh⁺: He⁻ jmeen⁺ dsoo⁺ dsē⁻ jne⁺ kih⁺ jooy⁺ Jesucristo, hi⁺ he⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻ kyaahn⁺ lä⁻ koo⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻ jmeey⁺ jnän⁻. ²⁴ Hi⁻ høø⁻ lä⁻ jē⁻ mada⁻ kiyh⁺, chaa⁻ bih⁺ kyaah⁺ Dio, hi⁺ Dio kyaayh⁺ ka⁻ läh⁺. Ta⁻ la⁻ kih⁺ jmi⁻ lle⁺ he⁻ ga⁻ kwēyeh⁺ jne⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻ ñe⁺ jne⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺.

4

Beē⁺ ga⁺ Jmi⁻ lle⁺ kih⁺ Dio lä⁻ koh⁺ ga⁺ jmi⁻ lle⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺

¹ Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, ta⁻ wa⁻ heeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ jäh⁺ kye⁻ Jmi⁻ lle⁺ kih⁺ Dio. Kye⁻ da⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁻ che⁻ laay⁺ kyaa⁺ Dio o⁻ sa⁻ laay⁺. Jēēh⁺ jwēē⁻ hi⁻ ta⁻ juu⁺ ga⁻ naä⁻ lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ jmaa⁺ hñiiy⁺ lä⁻ koh⁺ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. ² Lä⁻ la⁻ ba⁺ lä⁻ kyuu⁺ hñih⁺, hii⁻ na⁻ hi⁻ kye⁻ Jmi⁻ lle⁺ kih⁺ Dio. Lä⁻ jēē⁻ hi⁻ jäh⁺ ja⁻ Jesucristo, laa⁺ jmi⁻ ngo⁺, hi⁻ he⁻ ba⁺ kye⁻ Jmi⁻ lle⁺ kih⁺ Dio. ³ Hi⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hi⁻ jäh⁺ sa⁻ ga⁻ laa⁺ Jesucristo jmi⁻ ngo⁺, hi⁻ he⁻ sa⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio. Jmi⁻ lle⁺ hi⁻ na⁻ høøh⁺ kih⁺ Cristo ba⁺ he⁺. Ma⁻ nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺,

jä⁻ jmi⁻ lle⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻ høøh⁺ he⁺ hi⁻ ma⁻ chaay⁻ ba⁺ jmi⁻ gyuu⁻ jmi⁺ na⁺.

⁴ Gyuu⁻ kyaan⁺, ma⁻ laah⁺ hnäh⁺ kyaa⁺ Dio, hi⁻ ma⁻ lēh⁻ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ ta⁻ juu⁺ he⁺. Jēēh⁺ beē⁺ ga⁺ Jmi⁻ lle⁺ kih⁺ Dio hi⁻ jää⁻ hnäh⁺, lä⁻ koh⁺ ga⁺ hi⁻ jää⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻. ⁵ Dsa⁻ he⁺ laa⁺ kyaa⁺ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ ba⁺, he⁻ ja⁻ hlēyeh⁻ juu⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, hi⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ ba⁺ nuu⁻ kiyh⁺. ⁶ Pero jne⁺ laa⁺ jne⁺ kyaa⁺ Dio. Hi⁻ kyuu⁺ Dio, hi⁻ he⁺ nuu⁻ jnän⁻. Pero hi⁻ sa⁻ kyuu⁺ Dio, sa⁻ jmeey⁺ he⁺ jnän⁻. Lä⁻ ja⁻ ba⁺ jmee⁺ lii⁻ hee⁻ na⁻ jmi⁻ lle⁺ he⁻ la⁻ kih⁺ ju⁺ dsoo⁺, hi⁺ hee⁻ na⁻ jmi⁻ lle⁺ he⁻ la⁻ juu⁺ ta⁻ juu⁺.

He⁻ ba⁺ che⁻ hnää⁺ Dio jne⁺

⁷ Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, wa⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻ kyaahn⁺. Jēēh⁺, he⁻ hnää⁺ jne⁺ øøhn⁺ gwa⁻ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻. Ga⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ hnää⁺ dsa⁻ kyaah⁺, hi⁻ he⁻ ba⁺ laa⁺ kyaa⁺ Dio, hi⁻ he⁻ ba⁺ kyuu⁺ Dio. ⁸ Hi⁻ sa⁻ hnää⁺ dsa⁻ kyaah⁺, sa⁻ ga⁻ ma⁻ kyuu⁺ Dio. Jēēh⁺, Dio hnää⁺ bih⁺ dsa⁻. ⁹ Kyaah⁺ lä⁻ la⁻ ga⁻ mi⁻ jnaä⁻ Dio ha⁻ koh⁺ sa⁻ hnäy⁺ jne⁺. Ga⁻ cheey⁺ jooy⁺ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ hi⁻ laa⁺ gyuu⁻ koo⁻ mēē⁺ kyaay⁺. Mah⁺ jmeey⁺ chaa⁻ jne⁺ ta⁻ la⁻ kih⁺ jooy⁺ ba⁺. ¹⁰ Ha⁻ gwa⁻ he⁻ hnää⁺ jne⁺ Dio. Sa⁻ ja⁻ jnän⁻ he⁻ hnää⁺ jne⁺ Dio. Dio ba⁺ he⁺ hi⁻ ga⁻ lä⁻ hnää⁺ jne⁺ to⁻ ñe⁺ he⁻ ja⁻ ga⁻ cheey⁺ jooy⁺ mah⁺ ga⁻ juuy⁺ la⁻ jne⁺ lä⁻ jwē⁻ jee⁻ ga⁻ lä⁻ hmaah⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻.

¹¹ Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, cher⁺ mah⁺ Dio ma⁻ lä⁻ hnää⁺ jne⁺ cha⁻ miih⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ ää⁻ jmi⁺ lä⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻ kyaahn⁺. ¹² Jih⁺ koh⁺ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ma⁻ jēē⁻ Dio. Pero cher⁺ mah⁺ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻ kyaahn⁺, Dio ba⁺ kyaah⁺ jne⁺. Hi⁺ he⁻ jmeen⁺ lä⁻ ja⁻ ma⁻ na⁻ hñaa⁻ he⁻ hnää⁺ jne⁺ Dio. ¹³ Kih⁺ he⁻ ga⁻ kwēēh⁺ Dio jne⁺ Jmi⁻ lle⁺ kiyh⁺, he⁻ ja⁻ ñe⁺ jne⁺ chaa⁻ jne⁺ kyaah⁺ Dio, hi⁺ Dio kyaah⁺

jne'. ¹⁴ Ma-jëe' jnääh' hi' jmee' jnääh' ju'dsoo', Tääh' he' hi' ga' chee' joo' mah' lääy' dsa' jmi-gyuu'. ¹⁵ Ga-lä-jëe' hi' jäh', Jesús he' laa' Joo' Dio, chaay' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka-läh'.

¹⁶ Ma-lä-kyuuh' jnääh' hi' ma-jmee' jnääh' dsoo' he' hnää' Dio jne'. Jëeh', Dio hnää' bih' dsa'. Hi' hi' tääh' koo' hweh' he' hnäy' dsa-kyaayh', chaay' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka-läh'. ¹⁷ He-ja-, cher'mah' hnää' jne' dsa-kyaahn', ma-na-hñaa' ba' he' hnää' jne' Dio mah' lä-ja- ma-cha- ba' o-joh' dsë- jnän' wa'ra- ga-të' jee' lla' Dio ta'. Jëeh' lä-koo- laa' hñii' Dio, ja-ba' lä-ja- laa' jne' jmi-gyuu' la'. ¹⁸ Hi- hnää' dsa-kyaah', sa' cha- mo' goyh'. Hi- dsoo' hnää' dsa-kyaah', jmeey' ta' koo' ba' he' goyh'. Pero hi- goh', jëey' wii' ba' laay', he-ja- goyh'. Lä-ja- cher'mah' hi- goh', he' sa' na-hñaa' he' hnäy' Dio ba' ja-.

¹⁹ Hnää' jne' Dio, jëeh' hñii' bih' ga-lä-hnäy' jne' to-në'. ²⁰ Cher'mah' hi' jäh': "Jnä' hnaan' Dio", mah' na-häyih' øyih', hi- ta' juu' ba' he'. Jëeh', hi' jëe' øyh' mah' sa' hnäy', cha- lä-ja- hnäy' Dio hi' sa' ma-jëey' jih'koh'? ²¹ Ga-hñah' jne' nuuh' la- kiyh': Cher'mah' hi' hnää' Dio, wa' hnäy' øyih' ka-läh'.

5

Wa' lla-dsëe' jne' kih' he' hñiih'

¹ Ga-lä-jëe' hi' ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Cristo, hi' he' ba' laa' kyaah' Dio. Cher'mah' hnää' jne' jaa- dsa- hi' chaa- chih- kyaah', lä-ja- ka-läh' hnää' jne' chih- kyaay'. ² Cher'mah' hnää' jne' Dio hi' jmee' jne' lä-jë- mada' kiyh', ñe' jne' hnää' ba' jne' ka-läh' lä-jëe' joo'. ³ Lä-la- ba' la' he' hnää' jne'

Dio, hnøø' høøn' lä-jë- mada' he- jmeey'. Hi' lä-jë- mada' kiyh' sa' jwëeh' go-te'. ⁴ Jëeh', lä-jëe' hi' laa' kyaah' Dio lla-dsëe' kih' he' hñiih' he' cha' jmi-gyuu' la-. Kyaah' he' ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, he-ja- ba' ma-lla-dsëe' jne' kih' he' hñiih' he' cha' jmi-gyuu' la-. ⁵ Hi- ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Joo' Dio, hi' he' ba' hi' lla-dsëe' kih' he' hñiih' he' cha' jmi-gyuu' la-.

Cha- ba' he' jmee' ju'dsoo' kih' Joo' Dio

⁶ Kyaah' jmi- hi' kyaah' jma- ja' Jesucristo jmi-gyuu' la'. Ja- ma-la- koo- ga-saay- jmi-, ga-tuy' jma- kiyh' dsoh' hma-cru'. Hi' ja-ba' jmi-llë' kih' Dio jmee' ju'dsoo' he' jay', jëeh' jmi-llë' kih' Dio la' ju'dsoo' jmah' ba'. ⁷ Uu- laa' hi- jmee' ju'dsoo' gyuuh' jmi-gyuu'. Tääh' he' jaa-, hi' laa' juu' he' jee' ga-të' uu', hi' jmi-llë' Na-jngii' ka-läh'. Koo- ba' juu' hii' kih' jee' lä-jëe' uu- hi- he'. ⁸ Hi' cha- hnë- nëe' he' jmee' ju'dsoo' hwa' la-. Jmi-llë' kih' Dio he', jmi- ja-, hi' jma- ka-läh'. Lä-jë- hnë- nëe' he- ja-, hii' koo- ba' juu' kiyh'. ⁹ Heeh' ba' jne' ju'dsoo' he' kwa- dsa-, ha- ga' sa' kyeey' ju'dsoo' he- ga-jmee' Dio kih' joo'. ¹⁰ Hi- jmee' dsoo' dsë' kih' Joo' Dio, kyey- ju'dsoo' la- neh' tuh-dsëy'. Hi- sa' jmee' dsoo' dsë' kiyh', jmääy- Dio jaa- hi- ta' juu', jëeh' sa' ma-heeyh- ju'dsoo' he- ga-jmee' Dio kih' Joo'. ¹¹ He- la- ja- ju'dsoo' he- ga-kway': Ta-la- kih' Jooy' hi- na'jiih', ga-jmeey' chaa- jne' tää'. ¹² Hi- ma-heeh- kih' Jooy', lä- ma-chaay- ja-ba'. Pero hi- sa' ma-heeh- kih' Jooy', sa' na'jnäy' kih' Dio.

Nuuh' kih' Jwaa- jee' ga-dsaa' juu' kiyh'

¹³ Süñ- lä-jë- he' la- kyah' hnäh' hi- ma-heeh- kih' Joo' Dio, mah'

lä'ñeh' hnäh' he- ma-chaah- ba'
hnäh' tää', hi- mah' jmeeh- hnäh'
dsoo' kih' Joō' Dio.

¹⁴ He- la- ja- o-jøh- dsē- he-
ma-cha- jnän' kyaayh'. Cher'mah'
ga-ngiin' he- hnøø' jne' kiyh' lä-
hyoh- dsēy', nuuy' ba'. ¹⁵ Hi-
cher'mah' ñe' jne' nuuy' ba' jnän',
lä-ja- ñe' jne' ka-läh' wa-ra-
ga-ngiin' wa' he- cha- he- he-
lla-kyaa' jne' kiyh', ma-hñah- ba'
jne' ja- lä-jē- he- ma-ngiin' ja-.

¹⁶ Cher'mah' jaa- hnäh' ga-jēeh'
jaa- øøh' jne' hi- jmee- dso'kye-
he- sa- jngiih- kiyh', ja- ngiih' kiyh'
kih' Dio, hi- Dio jmee' ba' jøh- dsē'
kiyh'. He- la- ja-, hlēehn' kih'
hi- jmee- dso'kye- he- sa- jngiih-
jēeh', cha- ba' dso'kye- he- jngiih-
kih' dsa-. Hi- kih' hi- ma-jmee-
dso'kye- ja-, sa- cha- jwahn- ngii'
kiyh'. ¹⁷ Lä-jē- he- hliih' he- jmee-
jne', la' dso'kye-. Pero cha- ba'
dso'kye- he- sa- jngiih- jnän'.

¹⁸ Ma-ñe' jne' ga-lä-jē- hi- laa'
kyaa' Dio mo-so- jmeey- dso'kye-
jēeh' Joō' Dio ba' hää- jne'. Sa-
kway- jwē' kih' hi-sa-llu' mah'
kaayh' jne'. ¹⁹ Ma-ñe' ba' jne'
he- ma-laa' jne' kyaa' Dio, hi-
hi-sa-llu' ba' jmee- hih- lä-kaa-
lä-juh' jmi-gyuu-. ²⁰ Hi- ma-ñe' ba'
jne', ja' ba' Joō' Dio. Ga-jmeey'
ga-lä-ngēē' jne' mah' lä-kyuu-
jnih'. Hi- he' he' laa' juu' dsoo'.
Hi- ma-tøøh' ba' jne' ko-jøh' kyaah'
hi- laa' juu' dsoo'. Hi- he' he'
Jesucristo Joō' Dio. Hi- he' he' hi-
dsoo' laa' Dio, hi- jmee- chaa- jne'
tää'.

²¹ Gyuu- kyaan-, hää- hnäh'
hñah' kih' dio hi- na-laa- kaah-
dsa-. Wa' la' lä-ja-.

2 Juan

He⁻ la⁻ jee' ga⁻ tē' to' je⁻ he⁻ ga⁻ sii' Jwaa⁻

*Hee⁻ ja⁻ ju'dsoo' hi⁻ hee⁻ ja⁻ he⁻
hnää⁻ jne' dsa⁻ kyaahn'*

¹ Jnää' dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah'¹ hnäh' sün⁺ juu' la⁻ kih'¹ dsa⁻mē' hī⁻ na⁻lleeh' kyaah'¹ Dio kyaah' kih'¹ lä⁻jēē⁻ jooy' hī⁻ hnaan⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsēn⁻. Ja⁻ ma⁻la⁻ jnää' hnaan⁻ hnäh', lä⁻ja⁻ ka⁻läh', lä⁻jēē⁻ hī⁻ ma⁻lä⁻kyuuh⁻ ju'dsoo' hnäy'¹ hnäh'. ² Hnaan⁻ hnäh' kih'¹ he⁻ tøh' jne' kyaah' ju'dsoo' hi⁻ lä⁻ ma⁻tøhn' ja⁻ba' kyaah' ju'dsoo' la⁻ lä⁻jē⁻ joh' jmiä' cha⁻. ³ Ngün' kih'¹ Dio hī⁻ laa⁻ Tää' jnän' hī⁻ ngün' kih'¹ Jesucristo jooy', wa' kway' he⁻ llu'¹ kyah'¹ hnäh', wa' lä⁻ñih' dsēy'¹ hnäh', hī⁻ wa' jmeey' hi⁻ ti' tuh⁻hoh' hnäh', lä⁻koo⁻ la⁻ ju'dsoo' kiyh'¹ hi⁻ lä⁻koo⁻ jiih'¹ hnäy'¹ hnäh'.

⁴ Peer⁻ chaan⁻ cha⁻miih⁻ llu'¹ kih'¹ he⁻ ma⁻jeen' ko⁻llaä' gyuu⁻ kyaah'¹ hī⁻ ga⁻nää' lä⁻koo⁻ hnø⁻ ju'dsoo' hī⁻ lä⁻koo⁻ nuuh⁻ he⁻ ma⁻hñah⁻ jne' kih'¹ Tää'. ⁵ Sa⁻ la⁻ nuuh⁻ hmēē' he⁻ sün⁺ kyah'¹ la⁻. Ja⁻ba' nuuh⁻ he⁻ ga⁻hñah⁻ jne' lä⁻ ma⁻to⁻nē⁻ ba⁻ la⁻. He⁻ja⁻ hne⁻ dsa⁻mē', chuun' kyaah' hne⁻ na⁻, wa' lä⁻hnää⁻ jne' dsa⁻kyaahn'. ⁶ He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻, he⁻ hnää⁻ jne' dsa⁻kyaahn', he⁻ jmeen' lä⁻koo⁻ jäh' nuuh⁻ kih'¹ Dio ba⁻. He⁻ la⁻ ja⁻ nuuh⁻ he⁻ ga⁻nuuh⁻ hnäh' lä⁻ ma⁻to⁻nē': he⁻ go⁻taah' hnäh' hnaah⁻ hnäh' dsa⁻kyaah' hnäh'.

Dsa⁻ hī⁻ ta⁻juu'

⁷ Jēēh', ga⁻nää' jwēē' hī⁻ ta⁻juu'¹ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, hī⁻ sa⁻ jmeē⁻ dsoo' ja⁻ Jesucristo jmi⁻gyuu⁻ la⁻, laa⁻ jmi⁻ngo'. Hī⁻ jmeē⁻ lä⁻ja⁻, hī⁻ he⁻ hī⁻ ta⁻juu'¹, hī⁻ na⁻høyh' kih'¹ Cristo. ⁸ Leeh⁻ hnäh' mah' sa⁻ heē' ta⁻ kyah'¹ hnäh' he⁻ ma⁻na⁻llu'.

Lä⁻ja⁻ ba⁻ leh⁻ hnäh' na⁻tee' jñee'¹ hnäh'. ⁹ Wa' hī⁻ cha⁻ hī⁻, hī⁻ dsa⁻ka⁻h⁻ jwē⁻ cher'mah'¹ ga⁻tuy'¹ nuuh⁻ kih'¹ Cristo, sa⁻ laay'¹ kyaah'¹ Dio. Pero hī⁻ høø⁻ koo⁻ hweh⁻ nuuh⁻ kih'¹ Cristo, hī⁻ he⁻ ba⁻ laa⁻ kyaah'¹ Dio hī⁻ laay'¹ kyaah'¹ jooy'¹ ka⁻läh'. ¹⁰ Cher'mah'¹ jaa⁻ hī⁻ ga⁻lloo⁻ kyah'¹ hnäh' hī⁻ sa⁻ kye⁻ nuuh⁻ kih'¹ Cristo lä⁻koo⁻ hlēēhn'¹ la⁻, ta⁻ heeh' hnäh' cha⁻neh⁻ kyah'¹ hnäh', ni⁻ ta⁻ jmeē⁻ hnäh' Dio kiyh'. ¹¹ Jēēh', hī⁻ jmeē⁻ Dio kiyh', he⁻ jmeey' ko⁻jøh' kyaah' ta⁻ hliih' he⁻ jmeē⁻ dsa⁻ he'.

¹² Cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ juu' he⁻ hnoon⁻ jwēēhn⁻ hnäh', pero mo⁻so⁻ ma⁻sii'¹ ga⁻ jnää', kih'¹ he⁻ hnoon⁻ nün⁻ na⁻jēēn⁻ hnäh' mah' llan' juu'¹ ko⁻jøh' hī⁻ lä⁻ja⁻ jēē⁻ dsē⁻ jne' go⁻te'.

¹³ Joo' dsa⁻mē' øøh' hnäh' hī⁻ na⁻lleeh' kyaah'¹ Dio, jmeey' Dio kyah'¹ hnäh'. Wa' la⁻ lä⁻ja⁻.

3 Juan

He⁻ la⁻ jee' ga⁻ tē⁻ hnē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ si⁻ Jwa⁻a

*Ga⁻hii' juu' kih' Gayo he⁻
ga⁻ngēy' llu'*

¹ Jnā⁻ dsa⁻gyuuh' kyaah'
hnäh', siin⁻ juu' la⁻ kih' ome⁻
kyaan⁻, Gayo, hi⁻ hnaan⁻ lä⁻kaa⁻
tuh⁻dsen⁻.

² Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ngiin⁻ kih'
Dio mah' wa' dsa⁻ngēeh' llu' kih'
ga⁻lä⁻jē⁻ ba'. Lä⁻koh' lluu⁻h⁻ hne⁻
kih' Dio, ja⁻ba' lä⁻ja⁻ wa' chaah⁻
hne⁻llu'. ³ Ga⁻jēē⁻ dsen⁻ cha⁻miih⁻
ma' ya⁻nää' ko⁻llaa' øøh' jne'.
Ga⁻jmeeyh' juu' lä⁻ ma⁻hääh' ba'
hne⁻ko⁻ hweh⁻ kyaah' ju'dsoo'.
⁴ Sa⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh' he⁻ jmee⁻ jēē⁻
dsen⁻ lä⁻koh' ga⁻ he⁻ la⁻, he⁻ nuun⁻
tääh' ba' gyuu⁻ kyaan⁻ lä⁻ko⁻ la'
ju'dsoo'.

⁵ Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, jmeeh⁻ ba'
hne⁻llu' lä⁻ko⁻ hä⁻ ma' jmeeh⁻
be' kih' øøh' jne'. Hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻
llu' jmeeh⁻ kih' hi⁻ go⁻nää' ta⁻
jee' jyoh'. ⁶ Hi⁻ he' ga⁻kwa' juu'
neh⁻ gwah⁻ ha⁻ lä⁻ koh' hnaah⁻
hni⁻h'. Ja⁻ jmeeh⁻llu' hoh' kwēy⁻
he⁻ jmee⁻ bii' kih' cha⁻jwē⁻ jee'
ga⁻nääy', jēēh' lä⁻ja⁻ lle⁻ kih' hi⁻
jmee⁻ ta⁻he' kih' Dio. ⁷ Hi⁻ he'
na⁻nää' llu' dsē⁻ kwaat⁻ kih' Jesús.
Sa⁻ ga⁻heeyh⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ ma'
kwa⁻dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻heeh⁻ juu'
kih' Dio. ⁸ Ää⁻ jmi⁻ jmeen⁻ be' kih'
hi⁻h' dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää' kwa⁻ ju'dsoo'.
Jēēh', he⁻ jmee' jne' lä⁻ja⁻, jmee'
jne' ko⁻jøh' kyaayh' ba' ja⁻.

Ga⁻jmeē' Diótrefe he⁻ hliih'

⁹ Ga⁻siin⁻ kih' gwah⁻, pero
Diótrefe sa⁻ hnøoy' jmee⁻ jnääh'
mada⁻ kih', jēēh' hñii' bih' hnøoy'
jmeey' hi⁻h'. ¹⁰ He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻
jee' niin⁻ jee' ja⁻, mi⁻liih⁻ dsēy' he⁻

ngēy⁻ kooyh⁻ juu' jwii⁻ mah' jmeey⁻
juu' ta⁻ juu' kya⁻ jnääh'. Hi⁻ sa⁻ lēē⁻
kiyh' he⁻ jmeey⁻ lä⁻ja⁻. Lä⁻kye⁻
øøh' jne' hi⁻ dsa⁻nää' jee' ja⁻ sa⁻
heeyh⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ hay⁻ kih' hi⁻
hnøø⁻ heeh⁻ øøh' jne', lä⁻jiih' lleey⁻
neh⁻ gwah⁻ go⁻te⁻.

*Ga⁻hii' juu' kih' Demetrio he⁻
ga⁻jmeey' he⁻llu'*

¹¹ Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ta⁻ jmee⁻
lä⁻ko⁻ jmee⁻ hi⁻ ga⁻nää' jwē⁻
hliih'. Jmee' he⁻llu' jmah' ba'. Jēēh'
hi⁻ jmee⁻ he⁻llu', laa' kya⁻ Dio.
Pero hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih', sa⁻ ga'
ma⁻heeyh⁻ kih' Dio.

¹² Ga⁻lä⁻jēē⁻ ba' hlēeh⁻ llu' kih'
Demetrio. Lä⁻kye⁻ ju'dsoo' hlēeh⁻
llu' kih'. Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ jnääh' jmee⁻
jnääh' ju'dsoo' kih' ka⁻läh'. Hi⁻
ñeh' hnäh' hlēeh' jnääh' ju'dsoo'
jmah' ba'.

¹³ Cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hnoon⁻
jwēeh⁻ hne⁻, pero mo⁻so⁻
ma⁻siin⁻ ga⁻ jnä'. ¹⁴ To⁻chah⁻ la⁻
hnoon⁻ na⁻jēēn⁻ hne⁻ mah' llan⁻
juu' ko⁻jøh'.

¹⁵ Wa⁻ hii' ti⁻ tuh⁻hoh'. Ome⁻
jnän' jmee⁻ Dio kyah'. Jmee' Dio
kih' lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ ome⁻ jnän' hi⁻
tääh' jee' na⁻.

Judas

He-la-na-je-he- ga-sii' Juda

1 Jnä' Juda jmeen' ta' kih' Jesu-
cristo hi' laan' øøh' Jacobo, siin'
kyah' hnäh' hi' na'teeh' kyaa'
Dio hi' laa' Täa' jnän', hnäh' hi'
na-jngëe', hi' lä'ja- hää' ba' Jesu-
cristo hnäh'. 2 Wa' lä' ñih' dsë' Dio
hnäh' cha-ga'miih', hi' wa' jmeey'
hii' tii' kyah' hnäh', hi' lä'ja- wa'
hnäy' hnäh' cha-ga'miih'.

Dio lla' ta' kih' hi' hñaa- dsë'
(2 Pedro 2:1-17)

3 Hnäh' øøhn' hi' hnaan', ma'
hnoon' ma' siin' kyah' hnäh' ha-
lä' ga-läa' Dio jne'. Pero na' ba'
laan', jmeë' bii' kin' siin' jyoh' juu'
kyah' hnäh'. He-ja- chuun' kyaah'
hnäh', ni' ko-hi' pih' ta' kwa- hnäh'
jwë' mi-sii' dsa- juu' he- ma-dsoo'
dsë' jne' la-. Jëeh', koq- hä' ba' ma'
ga-kwa' Dio juu' la- kih' lä'jëë' hi-
na-jngëe'. 4 Ko-llaa' hi' ma-taah'
jee' kyah' hnäh' jmäy' hñiiy'
lä'koq- jaa- øøh' jne'. Pero ko-ja-
ma-na-heë' ba' hi' hñaa- dsë' he'
ja' jmi-gyuu'. Lä'koq- he- tih'
dsëy' juu' he- llu' dsë' Dio kyaah'
jne', he-ja- jäyh' na-na' jwë' jnän'
jmeen' lä'jëë' he- lla- dsë- jne'.
Ni' sa- tooyh- ta' kih' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän' hi' laa' jaa- ba', hi-
jmeë' hih' kih' lä'jëë'.

5 Ma-ke- ma-ñeh' ba' hnäh' he-
la-, hnoon' mi-dsoohn' hoh' hnäh'
lä'koq- ga-jmeë' Dio llo'joo', lä'
ma' ga-hwëëy' dsa- kyaay' hi- ma'
tääh' hwa' Egipto. Ma-ngëë' he-
ja-, ga-jngëeh' Dio lä'jëë' hi- sa-
ga-lä-dsoo' dsë' kihy'. 6 Hi- lä'ja-
ko-llaa' ángele ga-bey' høøy', kih'
he- sa- ga-tih' dsëy' ta' he- ma'
hä' gooy-. He-ja- ga-jmeë' Dio
tääyh' na-jnëëy' jee' na-hoo- jee'

sa' hwëëy- jih'koh', lä'jiih' lloo-
jmi' lla' Dio ta' kihy'. 7 Hi- lä'ja-
ga-heeh' Dio wii' hi- ma' tääh' jwii-
Sodoma, hi- ma' tääh' jwii- Go-
morra hi- hi- ma' tääh' jyoh' jwii-
he- ma' tääh' lä'kaa- jäh' ja-, kih'
he- ga-kaayh' wa' hi- cha- hi-,
hi- ga-kaayh' he- ba' dsa-ñuuh-
dsa- kyaayh'. Lä'ja- ga-la' kih' dsa-
he' mah' lä-ngëë' jne' ha- lä'koq-
wii' sa' jëë' dsa- wa-ra- ga-të' jee'
lla' Dio ta', kaay' kyaah' je- he- sa-
uu' jih'koh'.

8 Ja-ba' lä'ja- jmeë' dsa- hi-
ma-taah' jee' kyah' hnäh', laay'
lä'koq- dsa- hi- sa- cha- huu' dsë-
kih', ma-mi-sayh' hñiiy', sa-
hnøøy' jmeë' Dio hih' kihy', hi-
hlëëyh' wii' kih' jmi-llë' hi- cha-
be' kih'. 9 Pero ángel jøøh' hi- cheë-
Migye' sa- ga-tuu- dsëy' ma' jwäy'
dso'jwii' kih' hi-sa-llu', ma' ga-ti-
ga-choo' hi-sa-llu' juu' kyaayh'.
Ma' teey' kwaat' kih' hi- kih' ma'
jä' hlii' Moisé. He-ja- ga-siiyh'
lä-la- ba: "Dsa-jøøh' jnän' wa'
juuh' kyah'." 10 Pero dsa- hñaa-
dsë' he', hlëëyh' wii' kih' lä-jëë' he-
sa- ngëëy'. Hi' dsa-gaay' kyaah'
he- sa- jwëëh' lä-ngëë' jne'. Jëeh',
ma-ñe' ba' jne' lä'koq- lle' jnän' hi'
lä'kye- jah' ma-ñe- bih' ka-läh'.
Pero dsa- he', heey' hñiiy' kyaah'
lä'jëë' he- heë' dsëy'. Ni' miih- sa-
jmeey' huu' dsë-.

11 Peer- jwii- dsa- he', he-
jmeey' lä'koq- ga-jmeë' Caín. Hi-
hnøøy' liiyh' cha-miih' kuu', he-ja-
dsa-kayh- jwë' lä'koq- ga-kah-
Balaam. Hi- le' kihy' lä'koq-
ga-la' kih' Coré hi- ga-juu' kih'
he- ga-jmeey' chaayh- kyaah' Dio.
12 La' o-hih- kyah' hnäh' lä'koq-
jmeë' dsa- he', ma' dsa-taayh'
jee' kyah' hnäh' lä' ma' jmeeh-
hnäh' jmi' kuh-huh' hnäh' kyaah'
dsa-kyaah' hnäh'. Ni' miih- sa-
lä-hiiyh' dsa-taayh' kuh-hiyh-
jee' kyah' hnäh', hnooyh- lä'jëë'

he- ga' tih- dsëy' hñiiy' ba'. Laay' lä-koõ- jnii' he- sa- kyaah' jma', he- go-kye- lle' ta- la- ta- jnø'. Laay' lä-koõ- hma- he- sa- hñi- müi' jji- kih', he- ma-cheeh- lä-kye- jmoo' kih'. Lä-koõ- he- na-juu' to' jiih- ba' laay'. ¹³ Lä-koõ- jmi- ñeeh- jee' cha- hlüh- soo- tujoo- kih', lä-ja- laa' hi- he' kyaah' lä-jë- he- hñih' he- jmeey- ja-. Laay' lä-koõ- nuu' hi- ma-kah- jwë' kih'. Ma-na-laay- kwaat- dsa-näay' tää' jee' na-hoo- läh-.

¹⁴ Enoc, hi- ma' laa' jee' ga-të' gyeë' sa-ju- kih' Adán, ga-hlëeyh' kih' dsa- he', ga-ngëey' juu' ha- lä- le' ta- cha'në', ga-jäyh': "Hi- Dsa-jøøh' jnän' ma-ja- kyaah' cha-miih- mil hi- na-jngëe' kyaay', ¹⁵ mah' jmeey' jwiz- kih' lä-jëe- dsa-. Ma'ja- llay' ta' kih' lä-jëe- hi- hñaa- dsë' he' kwaat- kih' dso'kye- he- ga-jmeey' jee' tääyh' jwë' hñih' ja-, hi- kwaat- kih' lä-jë- wii' he- ga-hlëeyh' kih' Dio", ga-jäh' Enoc. ¹⁶ Dsa- he' koõ- ti-chooy' juu', sa- tih' dsëy' ni- koõ- ni- he- ga- jyoh' he- llu', ga-näay' hnooyh- lä-jë- he- heë' dsëy' ba'. Hi- hlëeyh- juu' kaah' jmah' hi- hlëeyh- juu' jma'øø' ha- lä- jee' liyh- kuu'.

Hnøø' mi'te' jne' lä-koõ- lle' kih'

¹⁷ Hnäh' øøhn' hi- hnaan-, mi-dsooh- hoh' hnäh' lä-jë- juu' he- ma-nuun' jää' he- ga-kwa' apóstole kyaä' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', ¹⁸ ga-jäyh' süyh- hnäh': "Wa-ra- ga-të' jee' llaa' jmi', ya-nää' dsa- hi- mi-kwah' lä-jë- he- llu', hi- ga-nää' lä-koõ- ngii- he- hñih' he- hä' tuh-dsëy'." ¹⁹ Hi- he', koõ- llaay- dsa- hñii- mah' jmeey' to' nää', hnooh- gyih' he- ngii- jmi-ngo' kiyh', sa- kyey- Jmi-llë' Na-jngii'.

²⁰ Øøhn' hi- hnaan-, go-nää' ba' hnäh' ta- cha'në' kyaah' he-

ma-dsoo' hoh' hnäh'. He- na- ba' he- na-jngii' go-te-. Hi- lä-ja- ngii' hnäh' kyah' kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii'. ²¹ Go-taah' hnäh' koõ- hwëh- kyaah' he- hnää' Dio hnäh'. Kwëeh- hoh' hnäh' lä-jiih' tää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' kyah' hnäh' mah' lä-ja- jmee' chaa- hnäh' kyaayh' lä-jë- joh' jmi' cha-, jëeh' lä-ñih' dsëy' kyah' hnäh'.

²² Hlëëh' hnäh' hi- jmee- to' dsë', mah' lä-ngëey' hee- ja- he- llu'. ²³ Chaa- hnäh' hi- ma-hii' goo- kih' dsoo' cha'je- hi- wa' lä-ñih' hoh' hnäh' kih' jñah'. Pero leeh- hnäh' wa-ra- ga-jmeeh' hnäh' ko-jøøh' kyaayh'. Jëeh', lä-koõ- he- sah' ba' laay' kyaah' he- hñih' he- jmeey- ja-.

²⁴ Jaa- Dio ba' hi- cha- be' kih'. Hñii' bih' liyh- hääy' hnäh' mah' sa- täh- hnäh'. Heh' lä-ja- ngëey' hnäh' ya-jwii' kiyh', na-jngëeh' hnäh' hi- cha-miih- jëe- hoh' hnäh'. ²⁵ Jaa- hñiiy' ba' cha- cha-miih- huu' dsë- llu' kiyh', hi- lääy- jne'. He- ja- wa' jmeen' juuh- kih' Dio hi- gya'jøøh'. Jaa- hñii' bih' jmeey- hih- hi- cha- cha-miih- be' kiyh'. Lä-ja- laay' na' hi- lä-ja- laay' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa-la' lä-ja-.

Apocalipsis Juu' he- ga mi-jnää- ángel kih' Jwaa-

1 Jee' la- na-sii- he- ga mi-jnää- Jesucristo, ja-ba' he- ga-hyoyh' kih' Dio mah' mi-jnääy- kih' dsa- kyaay' lä-jë- he- nøø' juu' le' चाह'. Ga-cheey' ángel kyaay' mah' ngëey' juu' la- ki' jnä', Jwaa' hi- jmee- ta-he' kiyh'. 2 Jnä' ga-jmeen' dsoo' juu' kih' Dio, hi- ga-jmeen' dsoo' kih' lä-jë- juu' he- ga-kwa' Jesucristo, ja-ba' lä-koq- ga-jëen'.

3 La' llu' kih' hi- hë- hi- kih' hi- nuu- lä-jë- he- na' ga' le' lä-koq- jäh' juu' la-. Hi' la' llu' kih' hi- jmee- he' lä-koq- na-sii- juu' la-, jëeh' ma-ngoo' ya-jäh- le' he- ja-.

Ga-sii' Jwaa- kih' lä-jë- gyii' gwah-

4 Jnä' Jwaa- sin- kih' lä-jë- gyii' gwah- he- tøø' hwa' Asia. Ngiiñ' kih' Dio wa' kway' lä-jë- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'. Hi- he' he' laa' na', hi- he' he' ma' laa' jää', hi- he' he' hi- na' ga' jäh'. Hi- lä-ja- ngiiñ' kih' lä-jëe- gye' jmi-llë' hi- tääh' cha-në' Dio. 5 Hi- lä-ja- ngiiñ' kih' Jesucristo hi- mi-te' juu' kih'. Hi- he' to-në' ga-lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu' hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jëe- rey hi- chaa- hwa' la-.

Hi- he' hnää' jne', hi- ga-chey' dso'kye- jnäñ' kyaah' jma- kiyh'. 6 Hi- ga-jmäy' jne' lä-koq- rey, hi- lä-koq- jmi-dsa- mah' jmeen' ta-he' kih' Dio hi- laa' Jmiiy-. Wa' jmeen' juañ- kih' hi- wa' laay' dsa-ta' lä-jë- joh' jmi-cha-. Wa' la' lä-ja-.

7 Miih- ga' jmee-, jäh' jee' jni'. Ga-lä-jëe- ba-jëey' wa-ra- ga-të' jee' jäh', lä-kye- hi- ga-jmäyh- dsoo'. Lä-jëe- nëe' dsa- hi- chaa- hwa' la-

kihooch' wa-ra- ga-jëey' jäh' Jesús. Wa' la' lä-ja-.

8 "Jnä' he' laan' lä-koq- hwëh' A kyaah' hwëh' Zeta, jnä' he' ma-laan' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu', hi- lä-jiih' hee' jmi-gyuu' lä- ma-laan' ja-ba'", ga-jäh' Dsa-jøøh' jnäñ. Hi- he' laa' na', hi- he' ma' laa' jää', hi- ja-ba' hi- he' jäh' ka-läh', hi- cha- cha-miih- be' kih'.

Ga-hëe' mi-në' Jwaa- jmëe' kih' Dsa-jøøh' jnäñ'

9 Jnä' Jwaa- øøh' hnäh', jëen- wii' ko-jøh' kyaah' hnäh', jee' hnääh' jne' Dio ko-jøh', hi- kwëeh- ba' dsë- jne' kyaah' be' he- kwa' Jesucristo. Ma' gyan' hwa' he- chee- Patmo, he- hä' jee' jmi-ñeeh-. Jee' ja- ga-chee' dsa- jnä' kih' he- sa- ga-lä-hnøøy' juu' kih' Dio, hi- lä-ja- sa- ga-lä-hnøøy' he- ma' kwan- juu' kih' Jesucristo. 10 Ma' ga-të' jmi- he- tääh' dsa- kwa' ti'hmaah' kih' Dsa-jøøh' jnäñ, ma' kyen' cha-miih- jmi-llë' Na-jngii', ma' ga-nuun' ta-ka-luun' koq- ki-gaa- he- nuuh' lä-koq- luu' hoo', 11 he- ga-jäh':

—Jnä' he' laan' lä-koq- hwëh' A kyaah' hwëh' Zeta. Jnä' he' ma-laan' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu', lä-jiih' hee' jmi-gyuu' lä- ma-laan' ja-ba'. Sii' në' mo'je- lä-koq- te' he- jëeh' la-, chee' kih' lä-jë- gyii' gwah- he- tøø' hwa' Asia. Chee- kih' jwi- Éfeso, kih' Esmirna, kih' Pérgamo, kih' Tiatora, kih' Sardis, kih' Filadelfia hi- kih' Laodicea.

12 Ga-jeehn' hñiin' mah' jëen- hii- he' ma' hlëeh- kyaah' jnä'. Lä-koq- ma' ga-jeehn' hñiin- ga-jëen' gyii' candelero he- na-la' kyaah' ku'nøø-. 13 To'dsaah' jee' kih' candelero ja-, ga-jëen- jaa- hi- laa' lä-koh' ma' laa' Hi- ga-lëe' ngo', ma' kyeyh' koq- hmi- kyoo- he- të- lä- ga-të' hwa', hi- ma' na-hñuu-

mo⁻dsëy¹ kyaah¹ hmiih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ la⁻ kyaah¹ kuⁿøø¹. ¹⁴ Peer⁻ ma⁻ tø⁻jlëë⁻ lley⁻ lä⁻ koo⁻ tøø⁻ jñu⁻ borrego, hi⁻ lä⁻ koo⁻ tøø⁻ tu⁻hmoo⁻. Mi⁻nëy¹ ma⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ jee⁻hya⁻ je⁻. ¹⁵ Ma⁻tiy¹ ma⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ la⁻ ñe⁻ nøø¹ he⁻ jih¹ lä⁻ koo⁻ ma⁻ koo⁻ neh⁻ hwii¹. Lle⁻ kiyh¹ ma⁻ nuuh¹ lä⁻ koo⁻ jee⁻ jyoo⁻ jmii⁻. ¹⁶ Ma⁻ chaayh⁻ kyaah¹ gooy⁻ ra⁻ lluu¹ gyee¹ nuu¹ hi⁻ neh⁻ to⁻ hooy¹ ma⁻ go⁻ hii¹ koo⁻ ñe⁻ tuuh⁻ chuuh⁻ he⁻ na⁻ jni¹ lä⁻ to⁻ jwoo¹. Mo⁻nëy¹ ma⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ jmëë¹ hyoo⁻ he⁻ jëë⁻ ñih¹.

¹⁷ Ma⁻ ga⁻ jëë⁻ jnih¹, ga⁻ tahn⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ na⁻ juun¹ huu¹ tiy¹. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ kyey⁻ gooy⁻ ra⁻ lluu¹ nê⁻ kin⁻ mah¹ ga⁻ siiyh⁻ jnä¹:

—Ta⁻ wa⁻ gah¹, jnä¹ he⁻ ma⁻ laan¹ jää¹ ja⁻ ga⁻ nøø¹ jmi⁻ gyuu¹, lä⁻ jiih¹ hee¹ jmi⁻ gyuu¹, lä⁻ ma⁻ laan¹ ja⁻ ba¹. ¹⁸ Jnä¹ he⁻ na⁻ jiihn⁻. Jnä¹ he⁻ ga⁻ juun¹, pero⁻ hii⁻ jnä¹ la⁻ na⁻ jiihn⁻ ka⁻ läh¹ lä⁻ jë⁻ joh¹ jmi⁻ cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻. Jnä¹ ba⁻ jmeen⁻ hih⁻ juu¹ dsa⁻, hi⁻ jnä¹ ba⁻ jmeen⁻ hih⁻ cher⁻ mah¹ dsa⁻ nääy¹ cha⁻ je⁻. ¹⁹ Si⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁻ jëëh⁻, lä⁻ jë⁻ he⁻ jëëh⁻ na⁻ hi⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ le¹. ²⁰ Jee⁻ la⁻ mi⁻ jnään⁻ he⁻ hnøø¹ jäh⁻ kih¹ lä⁻ jëë⁻ gyee¹ nuu¹ hi⁻ ma⁻ jëëh⁻ hi⁻ tääh⁻ goon⁻ ra⁻ lluu¹ he⁻ hi⁻ lä⁻ jë⁻ gyii¹ candelero he⁻ na⁻ la⁻ kyaah¹ kuⁿøø¹. Lä⁻ jëë⁻ gyee¹ nuu¹ laa¹ lä⁻ koo⁻ ángele kya¹ lä⁻ jë⁻ gyii¹ gwah⁻, hi⁻ lä⁻ jë⁻ gyii¹ candelero he⁻ ma⁻ jëëh⁻ ja⁻, la⁻ lä⁻ koo⁻ lä⁻ jë⁻ gyii¹ gwah⁻.

2

Juu¹ la⁻ ga⁻ chee⁻ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁻ jwii⁻ Éfeso

¹ 'Si⁻ kih¹ ángel hi⁻ na⁻ hñaa¹ gwah⁻ jwii⁻ Éfeso: "Jäh⁻ hi⁻ chaah⁻ gyee¹ nuu¹ kyaah¹ gooy⁻ ra⁻ lluu¹ he⁻, hi⁻ ngë⁻ jee⁻ kih¹ gyii¹ candelero he⁻ na⁻ la⁻ kyaah¹ kuⁿøø¹: ² Ma⁻ ba⁻ jnä¹ lä⁻ jë⁻ he⁻ jmeeh⁻. Sa⁻

dsa⁻ hwaah¹ kyaah¹ ta⁻ kyah¹ hi⁻ jøh⁻ ba⁻ hoh¹. Hi⁻ sa⁻ kwëëh⁻ hoh¹ kyaah¹ hi⁻ hlëëh⁻ hi⁻ ma⁻ jëëh⁻ ba⁻ hi⁻ jmää⁻ hñii⁻ lä⁻ koo⁻ apóstole hi⁻ sa⁻ laay¹. Juu¹ ta⁻ juu¹ ba⁻ ma⁻ jnääh⁻ kiyh¹. ³ Ma⁻ jëëh⁻ cha⁻ miih⁻ wi⁻ kwaat⁻ kin⁻ hi⁻ ma⁻ kwëëh⁻ ba⁻ hoh¹, sa⁻ cha⁻ ma⁻ hwaah¹. ⁴ Pero cha⁻ koo⁻ he⁻ ma⁻ hlääh⁻ kyaah¹ jnä¹, mo⁻ so⁻ hnaah⁻ jnä¹ lä⁻ koo⁻ ma⁻ hnaah⁻ jnä¹ lä⁻ ma⁻ to⁻ nê⁻. ⁵ Mi⁻ dsooh⁻ da⁻ hoh¹ lä⁻ koo⁻ ma⁻ hnaah⁻ jnä¹ lä⁻ ma⁻ to⁻ nê⁻. Wa⁻ lä⁻ dsa⁻ hoh¹ ka⁻ läh¹ mah¹ jmee⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ llu¹ lä⁻ koo⁻ ma⁻ jmeeh⁻ jää¹. Cher⁻ mah¹ sa⁻ jmeeh⁻ lä⁻ ja⁻, chah¹ ba⁻ jän⁻ mah¹ jñuuhn⁻ candelero kyah¹ cher⁻ mah¹ sa⁻ ga⁻ jëëh⁻ kyaah¹ Dio ka⁻ läh¹. ⁶ Pero cha⁻ ba⁻ koo⁻ he⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ jëëh⁻ kyah¹. Sa⁻ tih⁻ hoh¹ he⁻ jmee⁻ lä⁻ jëë⁻ nicolaita, ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ tih⁻ dsën⁻ ka⁻ läh¹. ⁷ Hi⁻ hnøø¹ heeh⁻ juu¹ la⁻, wa⁻ heeyh⁻ he⁻ hlëëh⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ kih¹ lä⁻ jë⁻ gwah⁻. Hi⁻ ga⁻ lih¹ mi⁻ te⁻, kwan⁻ kuyh¹ kih¹ chaah¹ hma⁻ he⁻ jmee⁻ cha⁻ dsa⁻, he⁻ chih¹ to⁻ dsaah⁻ ya⁻ jwii⁻ kih¹ Dio."

Juu¹ la⁻ ga⁻ chee⁻ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁻ jwii⁻ Esmirna

⁸ Hi⁻ si⁻ kih¹ ángel hi⁻ na⁻ hñaa¹ gwah⁻ jwii⁻ Esmirna: "Hi⁻ ma⁻ laa¹ jää¹ ja⁻ ga⁻ nøø¹ jmi⁻ gyuu¹, lä⁻ jiih¹ hee¹ jmi⁻ gyuu¹ lä⁻ ma⁻ laay¹ ja⁻ ba¹, hi⁻ hi⁻ ga⁻ juu¹ hi⁻ ga⁻ lä⁻ jiiyh⁻ ka⁻ läh¹, jäh⁻ lä⁻ la⁻: ⁹ Ma⁻ ba⁻ jnä¹ lä⁻ jë⁻ he⁻ jmeeh⁻. Jëëh⁻ ba⁻ hne⁻ wi⁻ hi⁻ tä⁻ ñee⁻ hne⁻ pero cha⁻ miih⁻ kyah¹ gyuu¹ jmi⁻ gyuu¹. Ma⁻ ba⁻ jnä¹ kih¹ hi⁻ hlëëh⁻ wi⁻ kyah¹. He⁻ koo⁻ jäh⁻ bih¹ laay¹ judiu. Pero laay¹ dsa⁻ kya¹ Tana¹ ba¹. ¹⁰ Ni⁻ miih⁻ ta⁻ wa⁻ gah¹ kih¹ he⁻ na⁻ ga⁻ dsa⁻ ngëëh⁻. Hii⁻ hi⁻ sa⁻ llü¹ la⁻ taayh⁻ ko⁻ llaa¹ hnäh⁻ neh⁻ ñe⁻ mah¹ jëëy⁻ che⁻ kwëëh⁻ hoh¹ hnäh¹. Heeyh¹ hnäh¹ wi⁻ lä⁻ jiih¹ te⁻ gya¹ jmi⁻. Kwëëh⁻ hoh¹ lä⁻ jiih¹ juuh¹.

Hij' jnā kwēēhn' hne' koo' coron he' kyaah' jmee' chaah'. ¹¹ Hij' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh' he' hlēēh' Jmi'lle' Na'jngii' kih' lä'jē' gwah'. Hij' ga'lih' mi'te', sa' cha' he' le' kiyh' jee' tē' to' jiih' juu' dsa'."

Juu' la' ga'chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Pérgamo

¹² 'Hi' sii' kih' ángel hij' na'hñaa' gwah' jwii' Pérgamo: "Hij' chooh' ñe'tuuh' chuu' he' na'jniir' lä'to' jwoo', jäyh' lä'la': ¹³ Ma' ba' jnä' lä'jē' he' jmeeh' hi' ha' chaah'. La' høø' hij' sa'llu' ba' jee' na'. Pero ma'ra' he' chooh' ba' hne' koo' hweh' juu' kin'. Hi' lä' ma'dsoo' ja' ba' hoh' kin' ka'läh', ma'ke' ñeh' ba' ha' lä' ga'la' kih' Antipa hij' ma' mi'teh' kyaah' juu' kin'. Ga'jngiih' dsa' kiyh' jee' kyah' hnäh' na' jee' hää' hij' sa'llu'. ¹⁴ Pero cha' ga' jyoh' he' kyaah' ga'hlääh' hne'. Jēēh', tääh' ga' jee' kyah' hnäh' hij' kye' nuuh' kih' Balaam. Hij' he' ga'taah' juu' Balac ha' lä' ga'jmeey' he' ga'tah' dsa' Israel kyaah' koo' ga'kuyh' he' la' dsa' cha'né' dio hij' na'laa' kaah' dsa', hi' kyaah' he' ga'kaayh' wa' hij' cha' hij'. ¹⁵ Ja' ba' lä'ja' tääh' jee' kyah' hnäh' hij' kye' nuuh' kih' dsa' nicolaita, he' ja' sa' tih' dsēn'. ¹⁶ He' ja' jeeh' hñaa' kyaah' Dio. Pero cher'mah' sa' ga'heeh' he' jwahn' la', chah' ba' jän' kyah' mah' teen' kyaah' dsa' he' kyaah' ñe'tuuh' he' hä' hoon'. ¹⁷ Hij' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh' he' hlēēh' Jmi'lle' Na'jngii' kih' lä'jē' gwah'. Kih' hij' ga'lih' mi'te', kwan' kuyh' maná he' na'hmää', hi' kwēēh' jnih' koo' mi' mikuu' tøø'. Nē' mikuu' ja', na' sii' koo' jmi' hmēē', he' ni' jaa' sa' kyuu'. Ma'la' hñii' hij' hyoh' ba' lä'kyuu'."

Juu' la' ga'chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Tiatira

¹⁸ 'Hi' sii' kih' ángel hij' na'hñaa' kih' gwah' jwii' Tiatira: "Joo' Dio hij' hya' je' mi'né', hi' la' ma'tiyy' lä'koo' ñe' nøø' he' jih'gyeh', hij' he' jäh' lä'la': ¹⁹ Ma' ba' jnä' lä'jē' he' jmeeh', hnaah' ba' hne' dsa', mi'teh' ba' hne' ta' kyah', hi' jøh' ba' hoh'. Cha'ga'miih' ta' llu' jmeeh' na' lä'koh' ga' he' ma'jmeeh' jää'. ²⁰ Pero cha' ga' jyoh' he' kyaah' ga'hlääh' hne'. Kwah' jwē' kih' dsa'mē' hij' chee' Jezabel hij' jäh' ngēē' juu' kih' Dio kih' dsa'. Kyaah' nuuh' kiyh' mi'gaay' hij' nuuh' kin' mah' kaayh' wa' hij' cha' hij', hi' kuyh' he' la' dsa' cha'né' dio hij' na'laa' kaah' dsa'. ²¹ Ma' jøøn' mah' jēēn' che' lä'dsaa' dsēy', pero sa' hii' tyy' he' kaayh' wa' hij' cha' hij'. ²² Na' na', jee' hääy' jwē' hñiih', kya' jnih' nē' jii' mah' heeh' jnih' cha'miih' wii' ko'joh' kyaah' hij' kaayh' cher'mah' sa' ga'lä'dsaa' dsēy' kih' lä'jē' ta' hñiih' he' jmeey'. ²³ Jmään' jooy' dsoo' lä'jiih' juuy'. Lä'ja' lä'jē' gwah' lä'ñe' kin', jnä' ba' kyuuhn' hu' dsē' kiyh', hi' kyuuhn' neh' tuh' dsēy' ka'läh'. Jnä' ba' kwēēhn' hnäh' lä'jaa' lä'jaa' hnäh', lä'koo' te' he' jmeeh' hnäh'. ²⁴ Pero jnä' hlēēhn' hnäh' kyaah' lä'jēē' ga' hij' tääh' jwii' Tiatira, hnäh' hij' sa' tääh' kyaah' nuuh' na', hnäh' hij' sa' kyuu' he' jäyh' he' na'hmää' ñiih' ga' kih' Tana'. Jwēēhn' hnäh', mo'so' cha' ga' he' hnøø' kyah' hnäh'. ²⁵ Chooh' hnäh' koo' hweh' lä'jē' nuuh' he' ma'hñah' hnäh', lä'jiih' lloo' jmi' jäh'. ²⁶ Kih' hij' ga'lih' mi'te' lä'jē' mada' kin' lä'jiih' llaa' jmi' gyuu', jnä' kwan' jwē' jmeey' hih' kih' dsa' hij' tääh' lä'kaa' hwa'. ²⁷ Jmeey' hih' lä'koo' jmeē' hih' jaa' hij' chooh' hma' hñiih' he' la' ñe'. Wa'ra' ga'tē'

jee' jmeey' hih' kih' dsa', lä'koo' he' jøoy' koo' mi'hya' ba' le' kih' dsa'. Jëeh' hyoyh' cha' miih' be', ja' ba' lä'koo' be' he' ma' hyohn' kih' Täa' kyaan'. 28 Hi' kwëëh' jnih' nuu' hø' ka' läh'. 29 Hi' hnøø' heeh' juu' la' wa' heeyh' he' hlëëh' Jmi' lle' Na' jngii' kih' lä'jé' gwah'."

3

Juu' la' ga' chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Sardis

1 'Si' kih' ángel hi' na' hñaa' gwah' jwii' Sardis: "Hi' jää' gyeé' jmi' lle' kih' Dio hi' jääy' gyeé' nuu', hi' he' jáh' lä'la': Ma' ba' jnä' lä'jé' he' jmeeh'. Cha' juu' na' jiih' hne', pero hi' na' juu' ba' hne'. 2 Nä' m'neh', ja' kwah' be' kyaah' ta' he' há' gooh', na' sa' ga' ma' ääh' ta' kyah'. Jëeh' ma' jëen' sa' ma' jä' llu' ta' kyah' lä'koo' hnøø' Dio. 3 Mi' dsooh' hoh' ja', hee' na' ma' heeh' hi' hee' na' ma' nuuh'. Høø' he' na', hi' jëeh' hñaa' ka' läh' kih' Dio. Cher' mah' sa' høøh' he' na', jmeeh' wa' la' cha' la', jáhn' kyah' lä'koo' jaa' hi' hii' ba'. Jëeh' hor' he' sa' leeh' jáhn' kyah'. 4 Tääh' ga' miih' dsa' kyaah' hne' jee' jwii' Sardis na', hi' sa' ma' mi' soh' sa' hmiih' kih'. Hi' he' na' ngé' kyaah' jnä' kye' hmiih' tø' jlëë', jëeh' lä'ja' lle' le' kiyh'. 5 Hi' ga' lih' mi' te', hi' he' kēh' hmiih' tø' jlëë'. Sa' chen' jmi' kiyh' he' na' sii' né' je' jee' na' sii' jmi' kih' lä'jé' hi' na' jnä' kih' Dio. Hi' mi' jnäan' cha' né' Täa' kyaan' hi' cha' né' ángele kyaay' he' kyuu' jnih'. 6 Hi' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh' he' hlëëh' Jmi' lle' Na' jngii' kih' lä'jé' gwah'."

Juu' la' ga' chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Filadelfia

7 'Si' kih' ángel hi' na' hñaa' gwah' jwii' Filadelfia: "He' la' jáh' hi' na' jngëé', hi' jmee' ju' dsoo', hi' chooh' jo' ñe' kih' David. Jee'

näy' ni' jaa' sa' jne', jee' jney' ni' jaa' sa' ná': 8 Ma' ba' jnä' lä'jé' he' jmeeh'. Na' ma' na' na' jwé' kyah' he' ma' nán', he' ni' jaa' sa' le' ha' kyah'. Ma' ke' miih' ga' be' cha' kyah', ma' høøh' ba' hne' juu' kin'. Ni' koo' há' sa' ma' jáh' sa' kyuuh' jnä'. 9 Lä' la' jmeen' kih' hi' laa' kyaa' Tana' hi' koo' jáh' laay' judiu. Peer' ta' juuy' ba' ja'. He' ja' jmeen' ya' náay' ya' juuy' jney' huu' tiih', hi' jmeen' mi' jnäy' he' ma' lä' hnaan' hne'. 10 Ma' kwëëh' ba' hoh' kyaah' mada' he' ga' jmeen' kyah'. He' ja' hñan' hne' kih' he' wii' he' na' ga' já' lä'kaa' jmi' gyuu' wa' ra' ga' té' jee' jëé' Dio che' lä' dsa' dsé' dsa' hi' tääh' lä'kaa' hwa' kyaah' he' wii' ja'. 11 Chah' ba' jáhn'. Chooh' koo' hwéh' nuuh' he' ma' hñah' mah' ni' jaa' sa' jñuuh' coron kyah'. 12 Kih' hi' ga' lih' mi' te', jmää' jnih' lä'koo' hma' dsé' kih' gwah' he' la' kih' Dio kyaan', jih' koh' sa' ya' hëy' jee' ja'. Né' kiyh' siin' jmi' kih' Dio kyaan' kyaah' jmi' kih' jee' jwii' kih' Dio kyaan' ka' läh' he' chee' Jerusalén hmëé' he' jyoo' gyuu' jmi' gyuu' kih' Dio kyaan', hi' siin' né' kiyh' jmi' hmëé' kin'. 13 Hi' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh' he' hlëëh' Jmi' lle' Na' jngii' kih' lä'jé' gwah'."

Juu' la' ga' chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Laodicea

14 'Si' kih' ángel hi' na' hñaa' gwah' jwii' Laodicea: "Hi' la' hi' laa' dsoo' hi' mi' te' juu' kih', he' ba' hñiiy' kway' ju' dsoo'. Hi' he' laa' to' né' kih' jee' lä'jé' he' ga' jmee' Dio. Jáyh' lä'la': 15 Ma' ba' jnä' lä'jé' he' jmeeh', ni' sa' gyuh' ni' sa' laah' hne'. Llu' ba' wa' ra' jáh' kih' gyuh' o' laah'. 16 Kih' he' sa' gyuh' ni' sa' laah', he' ja' ñun' hne' ta' wa' hoon', kih' ko' hi' pih'

ba' llaah' hne-. 17 Jëeh' hne- jwah': Jnä' chan- kuu', hi- ma-llaan- hñiin- llu', mo-so' cha- he- ga' jmee- bii' kin'. Sa- ñeh' he- laah' jaa- hi- na-hëë', hi- mo-so' jmaä' ta', hi- tä- ñee', hi- tuu' hi- jaa- hi- kwah-. 18 Jnä' kwan- nuuh' kyah', ki- jnä' lä' ku'nøø' he- ma-na'llu' kyaah' je-, mah' lä' cha- cha-miih- kyah'. Hi- lä' hmiih- tøø- he- këh' mah' sa- jëë' dsa- la' o-hih- he- kwah-. Hi- tøøh' më- mi'neh' mah' lä-jnä' llu'. 19 Jnä' juuh' kiyh' mah' heehn- wii' lä-jëë- hi- hnaan-. He- ja- wa- jëë- hoh' he- hääh' jwë' kih' Dio, chaah' hñaah'. 20 Hii- jnä' chehn' ho'haah' tēen-. Cher'mah' cha- hi- nuu- juu' kin- mah' näy' ho'haah', dsa-hen' jmeen' ma-nuu' kyaayh', hi- hñiij' kyaah' jnä' ka-läh'. 21 Hi- ga'lih' mi-te', kwan' gyay' kyaah' jnä' jee' jmeen- hih-, ja-ba' lä'koo- ga'lihn' ga-mi'ten-, he- ja- ga-gyan' koo' kih' Tää' kyaan-. 22 Hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa- heeyh- he- hlëeh- Jmi-llë' Na-jngii' kih' lä-jë- gwah-."

4

Dsa-kaah' he' ga'jmää' jøøh' Dio

1 Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëen' koo- ho'haah' na-na' gyuu' jmi-gyuu-. Hi- ja-ba' lle' he- ga-nuun' lä- ma' to-në', he- nuuh' lä'koo- hii' luu' hoo', ga-hlëeh' kyaah' jnä', ga-jäh': —Wii' ta- lä- mah' heehn- hne- hee- na- le' ta- cha-në' ga- — ga-siiyh' jnä'.

2 Lä'chah' ja- ma-cheh' jmi-llë' kin- gyuu'. Jee' ja- ga-jëen' koo- hma-sii- hi- në' hma-sii- ma' gya' jaa- hi- laa' jøøh'. 3 Hi- ma' gya' jee' ja-, ma' jnääy' lä'koo- mi'kuu' he- chee- jaspe kyaah' cornalina. Ma' jnä' lä'ku' lä-jii' jee' ma' gyay' ja-, jaa- mih-kuu' he- jnä' jih'gyeh' lä'koo- jnä' jih'gyeh' esmeralda. 4 Hi- lä'ku' lä-jii' kih' hma-sii- ma' tøø' ga' jyoh' gyii'kye' hma-sii-. Në'

hma-sii- ja-, ma' tääh' gyii'kyeë' dsa-gyuu' hi- ma' kyeh' hmiih- tøø- hi- ma' lley' coron he- la' kyaah' ku'nøø-. 5 Jee' ma' chih' hma-sii- juuh- ja-, ma' jmee- je-ñih' hi- ma' nii- hi- ma' nuuh' ma' hlëeh- dsa-. Hi- ma' na-hih- gyii' mi'së' he- ma' koo- cha-në' hma-sii- ja-. He- ja- ma' la' lä-jë- gyii' jmi-llë' kih' Dio. 6 Cha-nëy' jee' ma' gyay' ja-, ma' na-jaa' he- la' lä'koo- hu- he- jëë-, he- juuh- lä'koo- jmi-ñeeh-.

Koo' kih' hma-sii- he- ma' chih' to-dsaah' kih' jee' lä-jë- hma-sii- he- ma' tøø' lä'ku' lä-jii' ja-, ma' tääh' kyee' jah' hi- ma' choo' mi'në' ta- ka'luuy' hi- ta- cha-nëy'. 7 Hi- to-në' jah' he' ma' laa' lä'koo- jaa- león. Jee' ga-të' uu' jah' he' ma' laa' ' lä'koo- jaa' kya' mäh'. Jee' ga-të' uu- jah' he' ma' la' mo-nëy', lä- la' mo-në' jaa- dsa-ñuuh-. Hi- jee' ga-të' kyee' jah' he' ma' laa' lä'koo- jaa- mii- hi- hëë-. 8 Lä-jëë- kyee' jah' he' ma' choo' jñii' sa'kyooy'. Lä'ku' lä-jii' ma' choo' cha-miih- mi'nëy'. Lä-jmii' lä-hwë' sa- ma' tuy' ma' jäh':

Na-jngëë', na-jngëë', na-jngëë' laa' Dio Dsa-jøøh' jnän' hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

Hi- na- ma' laa', hi- na- laa' na', hi- ja-ba' hi- na- llaah' ka-läh'.

9 Lä-jëë- jah' he' ma' jmääy- jøøh' hi- gya' në' hma-sii- he', hi- cha- lä-jë- joh' jmi' cha-. Ma' hnäay' cha-miih- hi- ma' kway- ti'hmaah' kiyh'. Koo- hä' koo- hä' he- ma' jmeey- lä-ja-, 10 lä-jëë- gyii'kyeë' dsa-gyuu' ma' juuh- jnë' cha-në' hi- gya' jmee- hih- he', jmeey' juuh- kih' hi- cha- lä-jë- joh' jmi' cha-. Ma' jwäy- coron kiyh' cha-nëy', ma' jäh':

11 Hne- Dio, Dsa-jøøh' kyaä' jnääh', jaa- hne- ba' hi- jmää' jnääh' jøøh'. Kyah' hne- ba' jmee- jnääh' juuh-, kyah' ba' la' ga-lä-jë- be'.

Jëeh', hne- ba' ga-jmeeh' lä-jë- he-
 cha-
 Lä- hyoh- hoh' hñaah' ga-jmeeh',
 he-ja- ba' cha-.

5

*Jee' la- hlëeh' kih' koo- je- he-
 na-bä' he- ma' chooh- Borrego mäh'*

¹ Hi- ma' gya' jmee- hih- he',
 ga-jëen' ma' chooyh- kyaah' gooy-
 ra-lluü' koo- je- he- na-sii- ta-
 neh', hi- na-sii- ta- ka'luu' ka-läh',
 na-gyoh' gyii' jiih-. ² Hi- ga-jëen-
 jaa- ängel beë' hi- ma' hlëeh-
 kyaah' be', ga-jäyh':

—¿Hi- na- hi- na-ngë' jwë' jii'
 lä-jë- he- na-gyoh' gyii' jiih- ja-
 mah' niyh'?

³ Pero sa- ga-jnääh' ni- jaa- hi-
 lih' ma' jii' je- ja- mah' ma' hëy
 ', ni- gyuah' jmi-gyuu', ni- hwa-
 la-, ni- neh- hwa' ka-läh'. ⁴ Peer-
 ga-hoohn' cha-miih-, kih' he- sa-
 chaa- ni- jaa- hi- na-ngë' jwë'
 ma' niyh' je- ja- mah' ma' hëy'.
⁵ Pero jaa- jee' lä-jëë- dsa-gyuuh'
 he' ga-siiyh- jnä':

—Mo'to- hooch' cha-miih-. Hi-
 León la- hi- na-jnääh' kih' Judá,
 ja-ba' sa-ju- kih' David, hi- la- ba'
 ga-lih', he-ja- na-ngëy' jwë' jiiy'
 lä-jë- gyii' he- na-gyoh' ja- mah'
 niyh'—ga-jäh' dsa-gyuuh' siih- jnä'.

⁶ Hi- ga-jëë- jnih', laay' lä-koo-
 jaa- borrego mäh' hi- ma' cheh'
 koo' kih' hi- ma' gya' jmee- hih-,
 to'dsaah' kih' kyeë' jah' he', hi-
 ja-ba' jee' kih' lä-jëë- dsa-gyuuh'
 he'. Borrego he' ma' jnääh' lä-koo-
 borrego hi- ma-jngëeh- dsa- në-
 na-hyoo', ma' lle- gyii' jøø' lley,
 hi- ma' choo' gyii' mi-nëy'. He-
 ja- la' gyii' jmi-lle' kih' Dio he-
 ga-cheey' lä-kaa- hwa'. ⁷ Borrego
 mäh' he' ngooy' mah' ga-kay' je-
 he- ma' hä' ja'goo- ra-lluü' kih'
 hi- jmee- hih- he'. ⁸ Lä- ma'
 ga-sooyh' je- ja-, lä-jëë- kyeë' jah'
 he' hi- lä-jëë- gyii'kyeë' dsa-gyuuh'

ka-läh' ga-juuh' jnë' cha'nëy'.
 Lä-jaa- lä-jaa- ma' chooh- ma-
 koo- tu- he- choo' cha-miih- si'ñe',
 hi- ma' chooyh- ka-läh' ma' koo-
 kyaah' he- na-la' kyaah' ku'nøø-
 he- na-ka'h' kyaah' chu-. Chu- ja-
 la'kwaat- juu' kih' hi- na-jngëë' hi-
 tääh' ngii- kih' kih' Dio. ⁹ Ga-lä-jëë-
 ba' hi- he' ma' hä- koo- su- hmëë',
 ma' jäyh':

Jaa- hne- ba' na-ngëh' jwë' sooh'
 je- na-, mah' jiih' lä-jë- gyii'
 he- na-gyoh' ja-.

Jëeh' ga-jngëeh' dsa- hne-, ga-lääh-
 jnääh' kyaah' jma- kyah'
 mah' ga-ngëeh' jnääh' kih'
 Dio.

Ga-lääh- ga-lä-jëë- nëë' dsa- hi-
 hlëeh- lä-koo- lä-koo- juu',
 hi- tääh' lä-kaa- jwii-, hi-
 lä-kaa- hwa' jee' tääh' dsa-
 hi- jmee- hih-.

¹⁰ Ga-hñaah' jnääh' dsa-ta' kaa'h',
 ga-hñaah' jnääh' jmi-dsa-
 mah' jmee' jnääh' ta-he' kih'
 Dio jnän',

hi- lä-ja- jmee' jnääh' hih- kih' dsa-
 hi- tääh' lä-kaa- jmi-gyuu'.

¹¹ Chah' ba' ga-jëen' ka-läh',
 ga-nuun' ma' hlëeh' jwëë' ängele
 lä-ku' lä-jii' kih' hi- ma' jmee- hih-
 jee' ja-, kyaah' jah' he', hi- kyaah'
 dsa-gyuuh' he'. Joh' millón sa- tee'
 hi- ma' tääh' jee' ja-. ¹² Lä-jëë- hi-
 he' ma' hlëeh' ki-gaa-, ma' jäyh':

Borrego mäh' hi- ga-jngiih' dsa-
 kih',

hi- na- ba' na-ngë' jwë' he- cha-
 lä-jë- be' kih', he- cha-
 cha-miih- kiyh',

he- kyuyh- ga-lä-jë- ba', he- cha-
 cha-miih- be' kiyh',

he- lä-gah- jnih', he- jmeen' juuh-
 kiyh', hi- he- hä' jne' kiyh'.

¹³ Koo- ka-läh' ga-nuun' kih'
 ga-lä-jëë- hi- tääh' gyuuh' hi-
 ga-jmääh' Dio, lä-kye- hi- ga-jmääh'
 hi- tääh' hwa' la-, hi- neh- ga' kih'
 hwa' la- hi- lä-jëë- hi- tääh' neh-

jmi-ñeeh' hi- lä-jë- he- ga' cha- në kih'. Lä-jëë- hi- he' ma' jah':

Wa' hân' kih' hi- gya' jmee- hih- në hma-sii-, wa' hân' kih' Borrego mäh', wa' gah- jnih', wa' jmeen' juuh- kiyh' hi- wa' cha- cha-miih- be' kiyh' ga-lä-jë-joh' jmiä' cha-.

14 Lä-jëë- kyeë' jah' he' ma' jah':

—Wa' la' lä-ja-.

Hi- lä-jëë- gyii'kyeë' dsa-gyuuh' he' ga' juuh' jney', ga' jyooy' lley' lä-ga-të' hwa' mah' ga' jmeey' juuh- kih' Dio.

6

Lä-jë- gyii' he- na-gyoh' ja-

1 Ga' jii' Borrego mäh' koo- jwëë' he- na-gyoh' ja-, ga-jëën'. Ja-ga' ga-nuun' ga-hlëeh' jaa- kih' jee' lä-jëë- kyeë' jah' he'. Lle' kiyh' ma' nuuh' lä-koo- kii- hii- ñih', ga-jäyh':

—Ñä- mah' jëë-.

2 Ma' ga-jëën', ga-jëën- jaa- kya'jih' tää-. Hi- ma' dsëë- kya'jih' he' ma' chooh- koo- hma- he- tey- flecha. Ga-hyoyh' koo- coron hi- ya-hëëy' ma-na'lluuy' mah' liyh- jee' hñii-.

3 Lä- ma' ga-jiiy' jee' ga-të' to' jwëë' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' ga-hlëeh' jee' ga-të' uu' jah' he', ga-jäyh':

—Ñä- mah' jëë-.

4 Ya-hëë' jñah' kya'jih' gyuu' jih'. Hi- ma' dsëë- kya'jih' he' ga-hyoyh' koo- ñe' tuuh' juuh-. Lä-ja- ga-hyoyh' be' mah' jñuuyh' he- hii' tii' kih' dsa- jmi-gyuu-. Llay' hñii' mah' jngëeh' dsa-dsa-kyaah'.

5 Lä- ma' ga-jiiy' jee' ga-të' hnë- jwëë' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga-të' uu- jah' he', ga-jäyh':

—Ñä- mah' jëë-.

Hi- ga-jëën- jaa- kya'jih' läh-. Hi- ma' dsëë- kya'jih' läh- he' ma' chooh- koo- kyaah' hih-. 6 Ja-ga'

ga-nuun' ga-hlëeh' to'dsaah' jee' kih' lä-jëë- kyeë' jah' he', ma' jäyh':

—To' ñe' mi'trigo la' kih' koo- jmiä' ta'. Hi- jñii' ñe' mi'cebada la' kih' koo- jmiä' ta'. Pero ta- hëë' naa' ni- jmiä' mi'jeh' ma-ää-.

7 Lä- ma' ga-jiiy' jee' ga-të' kyeë' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga-të' kyeë' jah' he', ga-jäyh':

—Ñä- mah' jëë-.

8 Ma' ga-jëën', ga-jëën- jaa- kya'jih' nää'. Hi- ma' dsëë- kya'jih' he' ma' cheë- Hi- Na-juu', jäh- kaah' kiyh' ma' jnä' cha'je-. Ga-hyoyh' be' kih' koo- kiih' kih' jmi-gyuu- mah' jngëëyh' dsa-kyaah' ñe' tuuh-, kyaah' kyoö', kyaah' dsoo', hi- kyaah' jah' hää' hi- chaa- hwa' la-.

9 Ma' ga-jiiy' jee' ga-të' hña' he- na-gyoh' ja-, ga-jëën- ta' hwa' kih' na'hyoo' lä-jëë- dsa- hi- ga'juu' kwaat- kih' juu' kih' Dio hi- kwaat- kih' he- ga-mi-tey' kway' ju'dsoo'.

10 Hi- he' ma' hlëeh' kii-:

—Hne- Dio hi- na-jngëë' hi- laa' ju'dsoo', ðih' ba'llah' ta' mah' teeh' jwi- kih' dsa- hi- tääh' hwa', hi- ga-tuu' jma- kyaä' jnääh'?

11 Lä-jaa- lä-jaa- ga-hyoh' hmiih- tøø-, hi- ga-la' mada- kiyh' mah' teeyh- dsëy' koo- ga-ko-hwëë' lä-jiih' dsëë' øøyh-, hi- jmee- ja-ba' ta' ja- hi- lle' kih' juu' ja-ba' lä-koo- ga'juuy' hñiiy'.

12 Hi- ga-jëën' ma' ga-näy' jee' ga-të' jñii' he- na-gyoh' ja-. Ga-jeh' wi' jwërte hwa', ga-lä-läh- në' hyoo-, lä-koo- läh- hmiih- he- këh- dsa- hi- ti-meeh- dsë' lä- ma' dsa-juu' hi- chaa- kiyh'. Hi- në' sih- kō-lla- ga-lä-gyuu' jma-.

13 Ga-hlaa' nuu' hi- ma' hëë- gyuuh' lä-ga-të' hwa', lä-koo- hla- mi'higo gyuuh' hma- kih', wa-ra- ga-jmee' lle' tä'. 14 Gyuuh' jmi-gyuu' ga-ääh' go-te- lä-koo- mo'je- he- dsa-gyee' kih' hñii'. Ga-lä-jë- moh' kyaah'

lä⁻jē⁻ hwa¹ he⁻ tääh¹ jee¹ jmi⁻ñeeh⁻
ga⁻lä⁻sii¹ høø¹. ¹⁵ Lä⁻jēē⁻ rey¹ hi⁻
chaa⁻ hwa¹, dsa⁻kaah¹, dsa⁻ cha⁻
kuu¹, juu¹ hløø¹, hi⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ beē¹
ga¹, lä⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻hnēē¹ jmee⁻ ta¹,
hi⁻ hi⁻ sa⁻ na⁻hnēē¹ ga⁻hmääyh⁻
neh⁻ too⁻ kuu¹ hi⁻ neh⁻ kuu¹ hloo⁻.
¹⁶ Lä⁻jēē⁻ hi⁻ he¹ ga⁻jäh¹ siiyh⁻ moh¹,
ga⁻siiyh⁻ hloo⁻ ka⁻läh¹:

—Wa¹ hla¹ hnäh¹ nē¹ kyaa¹ jnääh¹,
hmää⁻ jnääh¹ kih¹ hi⁻ gya¹ jmee⁻
hih⁻ oo⁻, hmää⁻ jnääh¹ kih¹ Borrego
mäh¹ hi⁻ hää¹ oo⁻ mah¹ sa⁻ jēy¹
jnääh¹. ¹⁷ Jēēh¹ ma⁻dsēē¹ jmi¹ juuh⁻
he⁻ ya⁻jēē¹ dsēy¹. ¿Hi¹ ba⁻täā⁻ tee¹
kyaa¹yh¹? —ga⁻jäyh¹.

7

*Hñā⁻laā⁻ na⁻dsē⁻ to¹laā¹ kyee¹ mil
tē⁻ hi⁻ laā¹ lee⁻ jee¹ jwii⁻ Israel*

¹ Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jēēn⁻
kyee¹ ángele hi⁻ ma⁻ cheh¹ lä⁻jē⁻ kyē¹
sa⁻kiih¹ kih¹ hwa¹. Sa⁻ ma⁻ kway⁻
jwē¹ ma⁻ dsa⁻ngēē⁻ lle¹ nē¹ hwa¹, ni⁻
nē¹ jmi⁻ñeeh⁻, ni⁻ jee¹ cha⁻ chaah¹
hma⁻. ² Hi⁻ ga⁻jēēn⁻ jñah¹ ángel
hi⁻ ja¹ ta⁻ jee¹ hya⁻ hyoo⁻, hi⁻ ma⁻
chooh⁻ sello kih¹ Dio hi⁻ na⁻jiih¹.
Ga⁻tēy¹ koo⁻ ki⁻gaa⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻
kyee¹ hi⁻ ma⁻ tääh¹ he¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹
be¹ mah¹ jmeey¹ dsoo¹ kih¹ hwa¹ hi⁻
kih¹ jmi⁻ñeeh⁻ ka⁻läh¹. ³ Ga⁻jäyh¹:

—Ta⁻ jmee⁻ dsoo¹ kih¹ hwa¹ ni⁻
kih¹ jmi⁻ñeeh⁻, ni⁻ kih¹ ni⁻ koo⁻
chaah¹ hma⁻ ta⁻ko⁻jiih¹ sa⁻ ga⁻
ma⁻la⁻ lii⁻ mo⁻kye¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻
jmee⁻ ta⁻he¹ kih¹ Dio jnän⁻.

⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun¹ ma⁻tē⁻ hñā⁻laā⁻
na⁻dsē⁻ to¹laā¹ kyee¹ mil dsa⁻ hi⁻
ma⁻laā¹ lee⁻ kih¹ jee¹ lä⁻jēē⁻ nää¹
dsa⁻ kyaa¹ Israel. ⁵ Dsa⁻ kyaa¹
Judá, tee¹ gya⁻to¹ mil hi⁻ ma⁻laā¹
lee⁻, hi⁻ kyaa¹ Rubén, tee¹ gya⁻to¹
mil, hi⁻ kyaa¹ Gad, tee¹ gya⁻to¹ mil,
⁶ Hi⁻ kyaa¹ Aser, tee¹ gya⁻to¹ mil,
hi⁻ kyaa¹ Neftalí, tee¹ gya⁻to¹ mil,
hi⁻ kyaa¹ Manasé, tee¹ gya⁻to¹ mil,
⁷ hi⁻ kyaa¹ Simeón, tee¹ gya⁻to¹ mil,

hi⁻ kyaa¹ Leví, tee¹ gya⁻to¹ mil, hi⁻
kyaa¹ Isacar, tee¹ gya⁻to¹ mil, ⁸ hi⁻
kyaa¹ Zabulón, tee¹ gya⁻to¹ mil, hi⁻
kyaa¹ José, tee¹ gya⁻to¹ mil, hi⁻ kyaa¹
Benjamín, tee¹ gya⁻to¹ mil.

*Jwēē⁻ jwēte dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kyeh¹
hmiih⁻ tøø⁻ jmah¹*

⁹ Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jēēn⁻
jwēē⁻ jwēte dsa⁻ hi⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻
täā⁻ hēy¹. Jee¹ ja⁻ ma⁻ tääh¹ dsa⁻
hi⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa¹, lä⁻jēē⁻ nää¹
dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu¹,
dsa⁻ hi⁻ hlēēh¹ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
juu¹ kih¹, ma⁻ tääh¹ cha⁻nē¹ hi⁻
gya¹ jmee⁻ hih⁻ he¹, hi⁻ cha⁻nē¹
Borrego mäh¹. Lä⁻jēē⁻ hi⁻ he¹ ma⁻
kyeh¹ hmiih⁻ tøø⁻ hi⁻ ma⁻ chooyh⁻
gooh¹ hma⁻su¹. ¹⁰ Ga⁻lä⁻jēē⁻ ma⁻
hlēēh¹ ki⁻gaa⁻, ma⁻ jäh¹: “Dio jnän⁻
hi⁻ gya¹ jmee⁻ hih⁻ na⁻, kyaa¹
Borrego mäh¹ kyaa¹, hi⁻ na⁻
ma⁻läā¹ jne⁻.” ¹¹ Lä⁻jēē⁻ ángele
hi⁻ ma⁻ tääh¹ lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ kih¹ hi⁻
gya¹ jmee⁻ hih⁻ he¹, kyaa¹ lä⁻jēē⁻
dsa⁻gyuu¹, kyaa¹ lä⁻jēē⁻ kyee¹
jah¹ he¹, ga⁻juuyh¹ jñey¹ cha⁻nē¹
hi⁻ jøøh¹, lä⁻jiih¹ ga⁻jyooy¹ lley¹ lä⁻
ga⁻tē¹ hwa¹, ga⁻jmeey¹ juuh⁻ kih¹
Dio. ¹² Ga⁻jäyh¹:

Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻, wa¹ hán¹ kiyh¹, laay¹
jøøh¹, kyuu¹h⁻ cha⁻ miih⁻,
wa¹ kwan¹ ti⁻hmaah¹ kiyh¹, wa¹ gah⁻
jnih¹, cha⁻ be¹ kiyh¹ hi⁻ beey¹.
Kih¹ Dio jnän⁻ wa¹ la¹ lä⁻ja⁻ lä⁻jē⁻
joh¹ jmi⁻ cha⁻.

¹³ Jaa⁻ jee¹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻gyuu¹h¹ he¹
ga⁻ngii¹ juu¹ kin⁻, ga⁻jäyh¹:

¿Hi¹ na⁻ hi⁻ kyeh¹ hmiih⁻ tøø⁻
hi⁻ tääh¹ la⁻, ha⁻ ta⁻ ma⁻ya⁻näy¹?

¹⁴ —Hne⁻ Dsa⁻jøøh¹ kyaa¹n⁻, ñeh¹
ba⁻ hne⁻ —ga⁻jwii⁻ jnih¹.

Mah¹ ga⁻siiyh⁻ jnä⁻:

—Hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ ga⁻hwēē⁻ jee¹
ga⁻jēē¹ dsa⁻ wii⁻ jwēte. Ga⁻gyiyh¹
sa⁻hmiih⁻ kiyh¹, ga⁻jmeey¹ tø⁻jlēē⁻
kyaa¹h¹ jma⁻ kih¹ Borrego mäh¹.
¹⁵ He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻ tääyh¹ cha⁻nē¹ Dio
jee¹ jmee⁻ hih⁻. Lä⁻jmi⁻ lä⁻hwē¹

jmeey' jmi' jee' chih' gwah' kiyh'. Hi' hi' gya' ne' hma'sii' hi' jmee' hih' he', jmeey' cha' hih' kih' la' jee' hi' taah' cha'ney'. 16 Ja' jih' mo'so' ja' la' kyoyh', ni' he' ja' la' ki' dséy'. Mo'so' heyh' hyoo', ni' mo'so' lla' lli' kiyh'. 17 Jeeh' Borrego mah' hi' gya' to'dsaah' jee' chih' hma'sii' na', hi' na' jaay' ha' jee' kuyh', hi' jaay' ha' jee' hla' jmi' he' jmee' chaa' dsa'. Ma'ja' mi'kih' Dio jmi' he' tuu' mi'ney'.

8

Ga'jiy' jee' ga'te' gyii' he' na-gyoh' ja'

1 Ma' ga'jiy' jee' ga'te' gyii' he' na-gyoh' ja', ga'ke' ti'sih' go-te' gyuh' jmi' gyuu', ya'jah' koo' jwoo' hor'. 2 Ga'jeen' gye' angele hi' ma' taah' cha'ne' Dio. Ga'hyoyh' gyii' luu' hoo'. 3 Ja'ga' ja' jnah' ga' angel, ga'nooy' cha'ne' na'hyoo'. Ma' chooyh' ne' he' koo' wa'chu' he' na'la' kyaah' ku'nøø'. Ga'hyoyh' cha'mi'ih' wa'chu' mah' ga'jey' ne' na'hyoo' he' la' kyaah' ku'nøø' he' chih' cha'ne' jee' gya' hi' jmee' hih'. Kyaah' he' ja', kwa' be' kih' juu' he' ngii' la'jee' hi' na'jngëe'. 4 La' ma'choq' ja' angel ne' chu', ga'soo' ne' chu' cha'ne' Dio ko'joh' kyaah' jwoh' kih' hi' na'jngëe'. 5 Ma'ngëe' he' ja', ga'kay' ne' jee' ma' koo' wa'chu', mah' ga'kay' je' he' na'chah' kih' na'hyoo' ja', ga'jwäy' ta' hwa'. Kyaah' he' ja' ga'ni', ga'jmeey' goo', ga'jmeey' je' nih' hi' ga'jeh' wi' jwërte hwa'.

Ga'juu' gye' angele luu' hoo' kih'

6 Hi' la'jee' angele hi' ma'choq' la'je' gyii' luu' hoo' ga'lla'lley' hooy' mah' juu'.

7 Ma' ga'juu' to'ne' angel luu' hoo' ja', ga'saa' ga'jaa' mi' dsë' kyaah' je' ta' hwa', na'kaah' na'gwëeh' kyaah' jma'. La' ga'koo' kih' kih'

chaah' hma' ga'koo' hi' ga'koo' la'je' nuu' eeh'.

8 Ma' ga'juu' jee' ga'te' uu' angel luu' hoo' ja', la'koo' moh' juuh' la' je' he' ga'hla' ne' jmi'neeh'. La' ga'koo' kih' kih' jmi'neeh' ga'li' jma'. 9 La' ga'koo' kih' kih' hi' chaa' cha'jmi'neeh' ga'juu', hi' ja'ba' la'ja' la' ga'koo' kih' kih' la'je' barco ga'hee' go'te'.

10 Ma' ga'juu' jee' ga'te' uu' angel luu' hoo' kih', ga'tah' gyuh' jaa' nuu' jøøh' na'chah' je', hi' laa' la'koo' hma' lle' je'. Ga'tayh' ne' kih' la' ga'koo' kih' jmi'juuh' hi' ga'lloo' la' ga'te' jee'hya' jmi' gwa'. 11 Nuuh' he' chee' Llih'. La' ga'koo' kih' kih' jmi' ga'la'llih'. Jwëe' dsa' ga'juu' kih' he' ga'hijh' jmi' llih' ja'.

12 Ma' ga'juu' jee' ga'te' kye' angel he', ga'hee' la' ga'koo' kih' kih' hyoo', ja'ba' ko'ja' ga'hee' ne' sih', hi' la' ga'koo' kih' kih' nuu' ga'hee' ka'läh'. He'ja' ga'la' na'hoo' la' ga'koo' kih' kih' la'koo' la'koo'. Kih' he'ja', la'jmi' la'hwë' mo'so' ga'la'jna' la' ga'koo' kih' kih' jmi'gyuu'. 13 Hi' ga'jeen', mah' ga'nuun' hëe' jaa' angel to'dsaah' kih' gyuh' jmi'gyuu', ma' hlëeyh' kyaah' be', ma' jäh'.

—Jwi', jwi', jwi' dsa' hi' taah' hwa' la'. Jeeh' taah' ga'uu' angele hi' ja'ga' juu' luu' hoo' kih'.

9

1 Ma' ga'juu' jee' ga'te' hña' angel luu' hoo', ga'jeen' jaa' nuu' ga'tah' gyuh' jmi'gyuu' la' ga'te' hwa'. Ga'hyoyh' jo'ne' kih' too' ni'ih' he' dsoo' la' ga'te' cha'je'.

2 Ma' ga'näy' too' ni'ih' ja', ga'soo' cha'mi'ih' ne', la'koo' ne' kih' koo' hwii' juuh'. Ga'kah' ne' kyaah' lle' mah' ga'jlë' ne' hyoo', he' ga'jmeey' ne' he' ga'soo' neh' too' ni'ih' ja'. 3 Jee' ne' ja' ga'hwëe' iih' hi' ga'sa'

ga jñee' ta' nē' hwa'. Ga hyoyh' be' jmeey' dsoo' lā' koo' jmee' cha'hne' hī' chaa' hwa' la'. ⁴ Ga la' mada' kiyh', mah' sa' jmeey' dsoo' kih' nuu' he' dsa' hya' hwa', ni' koo' ga' he' eeh-, ni' kih' ni' koo' chaah' hma'. Ma' la' kih' dsa' hī' sa' la' lii' mo' kye' kaah' Dio, kih' hī' he' ba' jmeey' dsoo'. ⁵ Pero sa' ga hyoyh' jwē' mah' jngēeyh', koo' heeyh' wii' ba' koo' hñaa' sih'. Jee' jmee' dsoo' iih' he', jēē' dsa' wii' lā' koo' jēē' dsa' wii' jee' jmee' dsoo' cha'hne' hī' chaa' jmi' gyuu' la'. ⁶ Jmii' ja' hnooh' dsa' ha' lā' jee' juuy' pero mo' so' jnøoyh' he' kyaah' juuy'. Ma' ke' lā' hnøoy' jngēeyh' hñiyy', mo' so' juuy'.

⁷ Iih' he' ma' jnää' lā' jnää' kya' jih' hī' ma' na' lluu' dsa' nää' jee' hnii'. Ka' lley' ma' choo' he' la' lā' koo' coron he' na' la' kyaah' ku'nøø'. Mo' nēy' ma' jnää' lā' koo' mo' nē' dsa'. ⁸ Jñu' lley' ma' jnää' lā' koo' jñu' lle' dsa' mē'. Cha' jay' ma' jnää' lā' koo' cha' ja' león. ⁹ Na' lāāy' kyaah' ñe' jmah', hi' sa' kyooy' ma' nuuh' lā' koo' jee' ngē' cha' miih' carret he' cheeh' kya' jih' hī' hlii' jee' ga' nää' jee' hnii'. ¹⁰ Na' kuuy' ma' choo' hma' kuu' lā' choo' na' kuuy' cha'hne'. Kyaah' na' kuuy' ja', ga' jmeey' dsoo' kih' dsa' lā' jih' ga' tē' hñaa' sih'. ¹¹ Dsa' jøøh' kyaah' iih' he' ma' lāa' ángel kyaah' too' ñiij' ja'. Kyaah' juu' hebreo cheey' Abadón, hi' kyaah' juu' griego cheey' Apolión. (Jmii' kiyh' hnøø' jäh': hī' hee' dsa'.)

¹² Ga' ngēē' to' nē' he' wii' ja'. Hi' ga' jā' ga' to' he' wii' he' ja' ga' ga' jēēn'.

¹³ Ma' ga' juu' jee' ga' tē' jñee' ángel luu' hoo' kih', ga' nuun' ga' hlēeh' jee' kih' lā' jē' kye' jøø' kih' na' hyoo' he' na' la' kyaah' ku'nøø' he' ma' chih' cha' nē' Dio. ¹⁴ Ga' hlēeyh' jee'

ga' tē' jñee' ángel hī' ma' chooh' luu' hoo' he', ga' siiyh':

—Cheeh' lā' jēē' kyeē' ángele hī' na' hñuuh' cha' jmi' juuh' he' chee' Euftrate.

¹⁵ Hi' ga' cheeyh' lā' jēē' kyeē' ángele he' hī' ma' na' lluu' kih' hor' ja', jmii' ja', sih' ja', jī' ñe' ja' mah' jngēeyh' la' ga' koo' kiih' kih' dsa' jmi' gyuu'. ¹⁶ Ga' tēēn' ga' nuun' ma' tee' to' hñaa' lāa' millón hløø' hī' ma' dsēē' kya' jih'.

¹⁷ Lā' la' ga' lā' jnää' kin' ma' ga' jēēn' kya' jih' he'. Lā' jēē' hī' ma' dsēey' he', ma' na' løø' mo' dsēy' ñe' gyuu', kyaah' he' eeh-, hi' he' nøø' ka' lāh'. Lle' kya' jih' he' ma' jnää' lā' koo' lle' león. Hi' ma' hwēē' to' hooy' je-, ñe', hi' azufre. ¹⁸ Ga' tē' la' ga' koo' kiih' kih' dsa' hī' ga' juu' kih' lā' jē' hnē' nēē' he' wii' he' ma' hwēē' hoo' kya' jih' he', he' ma' la' je-, ñe', hi' azufre. ¹⁹ Jēēh', ma' kye' cha' miih' be' hoo' kya' jih' he' kyaah' kuuy' ka' lāh'. Kuuy' ja' ma' la' lā' lāa' miih'. Ma' lle' lley' he' kyaah' ma' jmeey' dsoo'.

²⁰ Dsa' hī' sa' ga' juu' kyaah' he' wii' ja', ni' lā' ja' sa' ga' lā' dsaa' dsēy' he' ma' jmeey' juuh' kih' he' na' la' kyaah' gooy'. Sa' ga' tūy' he' ma' jmääy' jøøh' lā' jēē' jmi' lle' hlēeh', hi' kih' lā' jē' heeh' he' na' la' kyaah' ku'nøø', kyaah' kuu' tøø', kyaah' ñe' hwēh-, kyaah' kuuy', hi' kyaah' hma' ka' lāh'. Lā' jē' heeh' ja' sa' jēē', sa' nuu-, hi' ni' sa' ngēē'. ²¹ Hi' ni' sa' ga' lā' dsaa' dsēy' he' ma' jngēeyh' dsa-, he' ma' jmeey' ji' nah', he' ma' kaayh' wa' hī' cha' hī-, hi' he' ma' hēēy'.

10

Jaa' ángel kyaah' koo' libro pih'

¹ Ma' ngēē' he' ja', ga' jēēn' jñah' ángel hī' beē' jwēte hī' ga' jñaa' gyuuh' jmi' gyuu' na' lāā' jniij', ma' jnää' miih' kuuy' gyuuh'

lley. Mo⁻ney['] ma['] jnä['] lä⁻ jnä['] hyoo⁻, hi⁻ lä⁻ kyoo⁻ tiy['] ma['] la['] lä⁻ koo⁻ je⁻ he⁻ chih['] ko⁻ dsoo[']. ²Ma['] hä['] ja['] gooy⁻ koo⁻ je⁻ pih['] na⁻ na[']. Mah['] ga⁻ chiyh['] tiy['] ra⁻ lluu['] nē jmi⁻ ñeeh⁻, hi⁻ tiy['] ra⁻ këh['] ga⁻ chiyh['] hwa['] ki[']. ³Ja⁻ ga⁻ ga⁻ hlēēyh['] koo⁻ ki⁻ gaa⁻ lä⁻ koo⁻ ki⁻ gaa⁻ hooch⁻ león ma['] mi⁻ gaay[']. Lä⁻ ma['] ga⁻ hlēēyh['] ja⁻, ga⁻ ngēēh⁻ kiyh['] gyeē['] ñih[']. ⁴Ma['] ga⁻ ngēēh⁻ lä⁻ jēē⁻ gyeē['] ñih['] he['], ngoo['] ga['] jnä['] ma['] siñ['], ma['] ga⁻ nuun['] ga⁻ hlēēh['] gyuu['], ga⁻ siih⁻ jnä[']:

—Hmä['] lä⁻ jē⁻ juu['] he⁻ ma⁻ hlēēh['] ñih['] na⁻, to⁻ ya⁻ siñ⁻.

⁵Hih['] ángel hi⁻ ga⁻ jēēn⁻ hi⁻ chih['] koo⁻ tiy['] nē jmi⁻ ñeeh⁻ kyaah['] koo⁻ tiy['] hwa['] ki['] he['], ga⁻ chooy['] gooy⁻ ta⁻ gyuu[']. ⁶Mah['] ga⁻ tääy⁻ hi⁻ chaa⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁻ joh['] jmi['] cha⁻, he['] ba['] hi⁻ ga⁻ jmee['] gyuu['] jmi⁻ gyuu⁻ kyaah['] lä⁻ jē⁻ he⁻ jnä['] nē kih['], he['] ba['] hi⁻ ga⁻ jmee['] hwa['], kyaah['] lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻ nē kih['], hi⁻ he['] ba['] hi⁻ ga⁻ jmee['] jmi⁻ ñeeh⁻ kyaah['] lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻ kih[']. Ga⁻ tääy⁻ hi⁻ he['] ga⁻ jäh[']:

—Mo⁻ so⁻ lä⁻ hii['] ga⁻ cha⁻ miih⁻ jmi[']. ⁷Jää['] ja⁻ ga⁻ juu['] jee['] ga⁻ tē['] gyeē['] ángel he['] luu['] hoo['] kih['], lä⁻ jē⁻ he⁻ na⁻ hmää['] kih['] Dio lä⁻ te['] lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh['] Dio siih⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē['] juu['] hi⁻ ma['] jmee⁻ ta['] he['] kiyh['] llo['] joo['] —ga⁻ jäh['] ángel he['].

⁸Koo⁻ ka⁻ läh['] ga⁻ nuun['] ga⁻ hlēēh['] gyuu['] jmi⁻ gyuu⁻ kyaah['] jnä['], ga⁻ jäh[']:

—Gwa⁻ go⁻ kye⁻ je⁻ pih['] na⁻ na['] he⁻ hä['] ja['] goo⁻ ángel hi⁻ chih['] tiy['] nē jmi⁻ ñeeh⁻ kyaah['] nē hwa['] oo⁻.

⁹He⁻ ja⁻ ñeen⁻ jee['] ma['] cheh['] ángel mah['] ga⁻ ngiñ⁻ je⁻ pih['] ja⁻. Mah['] ga⁻ siiyh⁻ jnä[']:

—Hee⁻ la⁻, kuh[']. He⁻ la⁻ jmee['] lä⁻ llih['] tu⁻ jlah['], pero neh⁻ to⁻ hooch⁻ lä⁻ øø['], lä⁻ koo⁻ øø['] jmi['] tah['].

¹⁰Ja⁻ ga⁻ ga⁻ kan['] je⁻ pih['] he⁻ ma['] chooh⁻ ángel mah['] ga⁻ kuhn[']. Ga⁻ lä⁻ øø['] neh⁻ to⁻ hoon⁻ lä⁻ koo⁻ øø['] jmi['] tah[']. Ma['] la⁻ ma⁻ kuhn['] ga⁻ lä⁻ llih['] tu⁻ jlan[']. ¹¹Ja⁻ ga⁻ ga⁻ siiyh⁻ jnä['] ka⁻ läh[']:

—Jmee⁻ bii['] mi['] jnääh['] juu['] kin⁻ ka⁻ läh['] kih['] cha⁻ miih⁻ jee['] jwii⁻, hi⁻ lä⁻ kaa⁻ hwa['] jee['] tääh['] dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁻, hi⁻ kih['] hi⁻ hlēēh⁻ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ juu['], hi⁻ kih['] lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ ta['] kaa['].

11

Lä⁻ uu['] dsa⁻ hi⁻ kwa['] ju['] dsoo['] kih['] Dio

¹Ma⁻ ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻ hyohn['] koo⁻ hma⁻ he⁻ lla⁻ hih⁻ he⁻ la['] lä⁻ koo⁻ si['] hma⁻ tah⁻, mah['] ga⁻ siiyh⁻ jnä[']:

—Noo⁻, mah['] lla['] hih⁻ gwah⁻ kih['] Dio, kyaah['] na['] hyoo['], mah['] hee['] jah['] tee['] hi⁻ tääh['] jmee⁻ juuh⁻ kih['] Dio. ²Wa['] jā['] ba['] kih['] ho['] hne['] kih['] gwah⁻ na⁻, sa⁻ llah['] hih⁻. Jēēh['] he⁻ ma⁻ na⁻ la⁻ hee⁻ hi⁻ sa⁻ laa['] judiu['] ba['] na⁻, mah['] jmeey['] he⁻ lla⁻ dsēy['] jee['] jwii⁻ na⁻ jngii['] to['] laa['] uu['] sih⁻. ³Cheen⁻ uu['] dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ kwa⁻ ju['] dsoo['] kin⁻. Kyeyh['] hmiih⁻ he⁻ këh⁻ dsa⁻ ma['] ti⁻ meeh⁻ dsē[']. Ngēēy['] juu['] kin⁻ kih['] dsa⁻ koo⁻ mil dsē⁻ to['] hña⁻ loo['] na⁻ dsē⁻ to['] lo['] gya['] dsē⁻ gya['] jmi['] —ga⁻ siiyh⁻ jnä['].

⁴Lä⁻ uu['] hi⁻ kwa['] ju['] dsoo['] kih['] Dio he['], laa['] kwaat['] lä⁻ koo⁻ to['] chaah['] hma⁻ olivo, hi⁻ laay['] kwaat['] lä⁻ koo⁻ to['] candelero he⁻ na['] jnääh['] cha['] nē Dio juu['] hwa[']. ⁵Cher['] mah['] chaa⁻ hi⁻ hnøø['] jmääyh⁻ dsoo['], kyaah['] je⁻ he⁻ hwēē⁻ neh⁻ to⁻ hooy⁻ jēēy['] go⁻ te['] hi⁻ na⁻ høøh['] kiyh[']. Lä⁻ ja⁻ jmee⁻ bii['] juu['] wa['] hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ hnøø['] jmääyh⁻ dsoo[']. ⁶Lä⁻ uu['] dsa⁻ he⁻ na⁻ ngēy['] jwē['] he⁻ jmeey['] sa['] jā['] jma['] ta['] ko⁻ jiih['] ngēēy['] juu['] kih['] Dio. Lä⁻ ja⁻ na⁻ ngēy['] jwē['] jmeey['] kih['] jmi['] he⁻ lii⁻ jma⁻. Hi⁻

na⁻ngëy' jwë' heeyh' dsa⁻ lli'wii',
lä'joh' jiih' hnøø' bih'.

7 Ma⁻la⁻ ma⁻dsëë' jmi' kway⁻
juu' kih' Dio, ya⁻hëë' ' jah'
hlëëh' neh⁻ too⁻ ñiih' kih' cha⁻je⁻
mah' teey' kyaah' dsa⁻ he',
lä'jiih' lä'liyh⁻ jngëëyh'. 8 Ga'
ma⁻na⁻juuy', jäy' cha⁻jwë' jee'
jnähä' kih' jwii' juuh⁻, ja⁻ba' jee'
jwii' jee' ga⁻täay⁻ dsöh' hma⁻cru⁻
Dsa⁻jøøh' jnän'. Hi⁻ chaa⁻ jee' ja⁻,
kwee⁻ hñaa⁻ dsëy' lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻
ma' chaa⁻ jwii' Sodoma kyaah'
Egipto, he⁻ja⁻ kih' jee' jwii' ja⁻,
le' jahn' chee⁻ Sodoma hi⁻ Egipto
ka⁻läh'. 9 Hnë⁻ jmi' dsa⁻hnoo',
ga⁻lä⁻jëë⁻ ba' dsa⁻ dsa⁻täah' jëëy'
hi⁻ na⁻juu' he', dsa⁻ hi⁻ chaa⁻
lä⁻jë⁻ jee' jwii', lä⁻jëë⁻ naä' dsa⁻,
dsa⁻ hi⁻ hlëëh⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
juu', hi⁻ lä⁻kaa⁻ hwa' jee' tääh'
dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ hih'. Sa⁻ kway' jwë'
haa' hi⁻ na⁻juu' he'. 10 Ga⁻lä⁻jëë⁻
ba' dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ lä⁻chaay⁻ llu'
wa⁻ra⁻ ga⁻jëëy' na⁻juu' dsa⁻ he'.
Dsa⁻taayh' jëë⁻ dsëy' jwërte, hi⁻
kwëëyh' dsa⁻kyaayh' miuh⁻ he⁻
cha⁻ kih' lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻, jëëh'
lä⁻uu' hi⁻ ma' ngëë⁻ juu' kih' Dio
he' ma' heeyh⁻ wii' lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻
hwa' la⁻.

11 Ga⁻ma⁻të' hnë⁻ jmi' dsa⁻hnoo'
ja⁻, jmi⁻lle' na⁻jiih⁻ he⁻ ja⁻ kih' Dio
ga⁻tooh' tuh⁻dsëy' mah' ga⁻nooy⁻
lä⁻hmëë'. Ga⁻lä⁻goo⁻ jwërte dsë'
dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' jëë⁻ jee' ja⁻.
12 Ga⁻lä⁻nuuh' ga⁻hlëëh' gyuu⁻h',
ga⁻jäh':

—Wii' hnäh' jee' la⁻.

Mah' ga⁻sayh' ta⁻ gyuu⁻h' jee'
jni' lä⁻ ma⁻jëë⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma'
na⁻høøh' kiyh'. 13 Hor⁻ ja⁻ ga⁻jeh'
wii' jwërte hwa'. Hi⁻ kih' hña⁻loo'
hne⁻, ga⁻hla' ma⁻ gya' jee' lä⁻kaa⁻
jee' jwii' juuh⁻ ja⁻. Hi⁻ ga⁻juu' gyee'
mil dsa⁻ ma' ga⁻jeh' hwa'. Hi⁻
ga⁻chaa' he', kyaah' he⁻ goyh⁻ ja⁻,
ga⁻jmäy' jøøh' Dio hi⁻ gya' gyuu⁻h'
jmi⁻gyuu⁻.

14 Ga⁻ngëë' to' he⁻ wii' ja⁻. Hi⁻
ga⁻jäh' ga⁻ koo⁻ he⁻ wii' he⁻ ja⁻ga'
ga⁻jëen'.

Ga⁻juuy' jee' ga⁻të' gyii' luu' hoo'

15 Ma' ga⁻të' gyee' ängel ga⁻juu'
luu' hoo' kih', ga⁻lä⁻nuuh' gyuu⁻h'
ga⁻tooh' ki⁻gaa⁻ miuh', ma' jäyh':
Na' ma⁻të' jee' jmee' Dio hih⁻ kih'
lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ko⁻jøh'
kyaah' Cristo kyaay'.
Hi⁻ he' ba' jmee' hih⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh'
jmi' cha⁻.

16 Lä⁻jëë⁻ gyii'kyee' dsa⁻gyuu⁻h' hi⁻
ma' tääh' né' hma⁻sii' cha⁻né' Dio,
ga⁻taayh' ga⁻juuyh' jnéy', ga⁻jyooy'
lley⁻ lä⁻ ga⁻të' hwa' mah' ga⁻jmeey'
juuh⁻ kih' Dio. 17 Mah' ma' jäyh':
Kwa⁻ jnääh' tí'hmaah' kyah' hne⁻
Dio hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ be'
kih',

hne⁻ he' hi⁻ laa', hne⁻ he' hi⁻ ma'
laa', hi⁻ hne⁻ he' hi⁻ llaah⁻
ka⁻läh'.

Ma⁻mi⁻jnääh' hñaah' kyaah' be'
kyah' mah' løøh' jmeeh' hih⁻.

18 Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh' lä⁻kaa⁻ hwa'
ma⁻lä⁻lleë' jwërte,
ma⁻të' jee' teeh' jwii' kih' hi⁻ he'.
Ma⁻të' jmi' llah' ta' kih' hi⁻ na⁻juu',
mah' kwëëh' ' hee' lä⁻jëë⁻ hi⁻
ga⁻ngëë' juu' hi⁻ ga⁻jmeey'
ta⁻he' kyah',

hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jngëë' hi⁻
lä⁻jëë⁻ ga⁻ hi⁻ gah⁻ hne⁻,
lä⁻jøh' lä⁻mäh'.

Hi⁻ ma⁻të' jmi' jngëëh' lä⁻jëë⁻ hi⁻
hee' jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

19 Ja⁻ga⁻ ga⁻na' gwah⁻ kih' Dio
gyuu⁻h' jmi⁻gyuu⁻, hi⁻ neh⁻ gwah⁻
ja⁻, ga⁻lä⁻jnä' goo' he⁻ tääh' kuu'
na⁻sii' hmooh' to⁻né'. Peer⁻
ga⁻jmeey' je⁻ñih', ga⁻tooh' miuh',
ga⁻hii' ñih', ga⁻jeh' wii' jwërte hwa',
mah' ga⁻hla' mi⁻dsë' kah'gaa⁻.

12

Dsa⁻më' hi' Dragón

1 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻jnä'
gyuu⁻h' jmi⁻gyuu⁻ ko⁻ he⁻

juh-gaa-. Ga-lä-jnäá' jaa-dsa-mé' hi-ma' na-lää-hyoo-, hi-ma' hee' sih-huu' tiiy, hi-ma' lley koo-coron he-ma' chaa' gya-tuu' nuu'. ² Dsa-mé' he-ma' kyaa-gyuu-, ma' hoo' kih' he-jee' wii' he-lä' chaa' gyuu- kyaay'. ³ Hi-ga-lä-jnä' ga' jyoh' he-juh-gaa-gyuu' jmi-gyuu-. Ga-lä-jnäá' jaa-dragón gyuu' hi-joh' gaa-. Ma' la-gyii' lley, ma' choo' lley gya' joo', hi-ma' lley gyii' coron ka-läh'. ⁴ Kyaah' kuy' ja-, ga-sëeyh- la-ga' koo- kih' kih' nuu' hi-hëe' gyuu' jmi-gyuu- mah' ga-saa' ga-jaay' ta-hwa'. Dragón he-ga' noo- cha'né dsa-mé' hi- ngoo' ga-lä' chaa' gyuu- kyaay' mah' ma' kuyh' gyuu- he-lä' koo- wa'ra- ga-lä' chaa'. ⁵ Kih' dsa-mé' he-ga-lä' chaa' jaa' gyuu- nuu' hi-jmee' hih' kih' ga-lä' kaa' hwa' kyaah' koo-hma-hii' he-la' ne'. Pero na' ba' koh' ga-tëey' gyuu' he' cha'né Dio jee' gay' jmeey' hih'. ⁶ Hi-dsa-mé' he', ga' kuy' lä' ga-të' hwa' kii' jee' ga-mi-llu' Dio kiyh', mah' häay' jee' ja- koo- mil dsë' to' hna-loo' na-dsë' to' lo' gya' dsë' gya' jmi'.

⁷ Ma-ngëe' he- ja-, ga-lä' cha' koo- hii' juu' gyuu' jmi-gyuu-. Migye' kyaah' ángele kyaay' ma' tee' kyaah' Dragón. Hi- Dragón he' kyaah' ángele kyaay' ma' tee' ka-läh' kyaah' Migye', ⁸ pero sa-ga' liyh'. Mo-so- ga-lä' cha' ga' hoo' gyuu' jmi-gyuu-. ⁹ Lä' ja- Dragón joo' he- ga-llee- dsih' ta' ka'hne'. Hi- he' laa' miih- chaa- lo' joo' hi- chee- hi-sa-llu', hi- chee- bih' Tana' ka-läh'. Hi- he' mi-gaa' dsa- lä' kaa- lä' juh' jmi-gyuu-. Ga-jwää' dsih' lä' ga-të' hwa' ko-joh' kyaah' ángele kyaay'.

¹⁰ Ja-ga' ga-nuun' ga-hlëeh' ki-gaa' ka-läh' gyuu' he- ma' jah': —Na' ma-të' jee' lää' dsa-, ma-lä-jnä' be' kih' Dio, ma-löo' jmee' hih' Dio jnan', hi- ma-të'

jee' la' Cristo kyaay' ta'. Jëeh', ma-lley- ta' ka'hne' hi- ma' hii' kih' lä-jëe- ooh' jne'. Lä-jmi' lä-hwé' ma' hii' cha'né Dio jnan'. ¹¹ Pero ooh' jne' ga-lih' bih' kyaayh', kyaah' jma- kih' Borrego mäh', hi' kyaah' ju'dsoo' he- ga-jmeey' kih' Cristo. Sa- ga-jmeey' he' che' chaa- juuy' jmi-gyuu- la-. ¹² Wa-jëe- hoh' hnäh' hi- tääh' gyuu' jmi-gyuu-. Pero jwii' hi- tääh' hwa' la- kyaah' hi- tääh' neh' jmi-ñeeh' ka-läh'. Jëeh' hi-sa-llu' ma-ñey- ba', jä- ko- hi' pih' ga' jmi' kiyh', he- ja- häay' jwërte ma-jñaay' jee' kyah' hnäh'.

¹³ Ma' ga-jëe' Dragón he', he- ga-jwää' dsih' ta' hwa', ngooy' mah' jmeey' hna- dsëy' kih' dsa-mé' hi- ga-lä' chaa' gyuu- nuu' kih' he'. ¹⁴ Pero ga' hyoh' dsa-mé' he' to' sa'kyoo' cha'mii- joo' mah' ja- le' hëey' uu' kih' miih- hlëeh' he' ta' hwa' kii', jee' hää' dsih' koo- ji-ñe-, jyoh' ga' to' ji-ñe-, na-dsë' jñee' sih-. ¹⁵ Miih- he' ga' juu' koo- jmi-juu- kyaah' hooy' ta' jee' ngoo' dsa-mé' he' mah' ma' äay' kyaah' jmi- ja-. ¹⁶ Pero hwa' ga' kwa' be' kih' dsa-mé' he'. Ga-na' hwa', mah' ga-hoo' jmi- he- ga-hwëe- to-hoo' Dragón. ¹⁷ He- ja- ga-ya-jëe' dsë' jwërte dragón kyaah' dsa-mé' he'. Mah' ngooy' na' jmeey' hii' kyaah' hi- laa' sa'ju- kih' dsa-mé' he', hi- hoo' mada' kih' Dio ja-ba' hi- jmee' ju'dsoo' kih' Jesucristo.

13

Lä-uu' jah' laa' na'hoo' he'

¹ Jnä' ga-noon' né' mi'sii' he- cha- cha' hoo' jmi-ñeeh-. Jee' ja- ga-jëen' jaa- jah' hi- laa' na'hoo', ya-hëe' cha' jmi-ñeeh' ma' lle' gyii' lley, hi- ma' choo' gya' joo'. Né' joo' kiyh' ma' choo' gya' coron. Hi- ma' na-sii- lä-jë' ka'lley koo-

juu' he- mi-kwah' kih' Dio. ² Jah' hi- ga-jëen' he', ma' laa' lä' koo'-hyah'. Ma-tiyy' ma' la' lä' la' ti' oso. Mo-hooy' ma' la' lä' la' hoo' león. Dragón he', ga'kwëeyh' be', hi- ga'llaay' hooj' mah' jmeey' hih' llay', mah' leey' dsa'ta' jøøh'. ³ Ga-jëen' koo' lley' ma' la' dsoo' he- ma' jngiih' kiyh'. Pero dsoo' he- ma' jngiih' kiyh' ja-, ga'jä' ba'. Peer' ga-lä'dsaa' dsë' lä'jëe' dsa- jmi-gyuu', he-ja- ga'jmeey' ko-jøh' kyaah' jah' hi- laa' na'hoo' he'. ⁴ Hi- ga'jmää' dsa- jøøh' Dragón hi- ga'llaa' jøøh' jah' hi- laa' na'hoo' he'. Ja-ba' lä'ja- ga'jmääy' jøøh' jah' laa' na'hoo' he' ka-läh', mah' ma' jayh' kiyh'.

—Sa' chaa- ga' jñah' hi- laa' lä'koo- jah' na-. ¿Hi- na- hi- lih' tee' kyaayh'?

⁵ Ga'kway' jwë' kih' mah' hlëeyh' juu' taah' hi- hlëeh' bih' juu' he- mi-kwah' kih' Dio. Ga'llaay' mah' leey' dsa'ta' to'laa' uu' sih'. ⁶ Lä'ja- ga'løoy' mi-kwayh' kih' Dio. Ga'mi-kwayh' jmi- kiyh', lä'kye- kih' gwah' kiyh', hi- lä'ja- kih' hi- tääh' gyuuh' jmi-gyuu' ka-läh'. ⁷ Hi- ga'hyoyh' jwë' jmeey' hnii- kyaah' lä'jëe- hi- na-jngëe' lä'jiih' leeyh'. Hi- ga'hyoyh' jwë' jmeey' hih' kih' lä'jëe- nää' dsa-, lä'jë- jee' jwii-, dsa- hi- hlëeh- lä'koo- lä'koo- juu', hi- lä'kaa- hwa'jee' tääh' dsa- jmee- hih' ma- ki' kih'. ⁸ Lä'jëe- dsa- jmi-gyuu' hi- ga'jmää' jøøh' jah' laa' na'hoo' he', sa' ma' na-sii- jmi- kiyh' në' je- kih' Borrego mäh' hi- laa' kwaat- ga'juu' në' na'hyoo' lä' ma' huu' jmi-gyuu'. Në' je- kiyh' ja-, na-sii- jmi- kih' lä'jëe- hi- na'jnää' kih' Dio.

⁹ Cher'mah' chaa- hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa' heeyh-. ¹⁰ Hi- lle' kih' dsoo' neh' ñe', jaa' dsih' neh' ñe'. Hi- lle' kih' juu' kyaah'

ñe'tuuh', kyaah' ñe'tuuh' jngëeh' dsih'. Hor- ja- hnøø' kwëeh' dsë' hi- na-jngëe' kyaa' Dio hi- hnøø' lä- ma-dsoo' ja-ba' dsëy'.

¹¹ Ma-ngëe' he- ja-, ga-jëen- jñah' jah' laa' na'hoo' hi- ya'hëe' neh' hwa'. Ma' lley' to' jøø' he- la' lä' la' kih' jaa- borrego mäh', hi- ma' hlëeyh- lä' hlëeh- jaa- dragón. ¹² Ma' kyey- lä'jëe' be' kih' to-në' jah' he', mah' to-lo- nëy' ga'løoy' jmeey' hih' kih' hi- tääh' lä'kaa- hwa' mah' wa' jmeey' juuh- kih' to-në' jah' he', hi- ga'jä' kih' kyaah' dsoo' he- ma' juuy' ja-. ¹³ Hi- lä'ja- ma' jmeey- cha-miih- he- juh-gaa- ka-läh', lä'jiih' ga'jmeey' ga'jyoo' je- gyuuh' jmi-gyuu' lä- ga-të' hwa', lä- ma-jëe- ja- dsa-. ¹⁴ Mi-gaay- hi- tääh' lä'kaa- hwa' kyaah' lä'jëe- he- juh-gaa- he- ga'hyoyh' jwë' jmeey' cha'ne' jah' to-në' he'. Ga'jmeey' mada' kih' hi- tääh' lä'kaa- hwa' he- jmeey' heeh- kih' jah' hi- ga'jä' kih' hi- ma' la' dsoo' kih' kyaah' ñe'tuuh'. ¹⁵ Ga'hyoyh' jwë' he- jmeey' jiuh- heeh- kih' jah' he' mah' hlëeh'. Hi- mah' ga'jmeey' mada- jngiih' kih' lä'jëe- dsa- hi- sa- jmee' juuh- kih' heeh- ja-. ¹⁶ Ga'jmeey' hih' kih' ga-lä'jëe- dsa-, lä'jøh' lä-mäh', hi- cha- kuu', hi- tä-ñee', hi- na-hnëe' jmee- ta', hi- hi- sa- na-hnëe' ka-läh', mah' jmeey' lii- gooy- ra-llu' o cha'kyey'. ¹⁷ Lä'ja- ni- jaa- sa- lä'cha- jwë' kih' la' gyih' løø', ni- sa- lä'cha- jwë' hniiy' gyih' he- cha- kiyh' cher'mah' sa' laay' lii' kyaah' jmi- kih' jah' he' o kyaah' hwëh' lä'koo- chee- jah' he'. ¹⁸ Jee' la- hnøø' cha- huu'dsë- llu'. Hi- ngëe', he- da' hwëh' kih' jah' he', jëeh' la' hwëh' kih' dsa-ñuuh- ba' ja-. Hwëh' kih' jah' he' te' jñii' hña-loo' na-dsë- to-lo' gya' na-dsë- gya' jñii'.

14

Koo su hmee ga ha la jee hna laa na dsen to laa kye mil dsa

¹ Ma ngēē he ja, ga jēēn Borrego mäh cheh nē moh Sion kyaah hna laa na dsen to laa kye mil dsa hi ma na si jmi kih Borrego mäh cha kyey, hi ma na si jmi kih Jmiy ka lah. ² Ja ga ga nuun ga hleeh gyuh ga hiji goo la hiji jee jyoo cha miih jmi. Hi ga hiji la koo hiji jee hiji nih ki gaa, hi ga hiji la hiji jee taah dsa koo tu he choo cha miih si ne. ³ La jee hi he ma ha koo su hmee cha ne hi ma gya jmee hih ne hma si, hi cha ne la jee kye jah hi ma taah he, hi cha ne la jee dsa gyuh ka lah. Ni ja sa lih ma ha su ja. Ma la hna laa na dsen to laa kye mil ba ma lih ma ha, dsa hi ga laa Dio kyaah jma kih jee kih dsa hi chaa hwa. ⁴ La jee hi la sa ga mi sah huiy kyaah dsa me, jeeh ga haay huiy. Hi he jmee ko joh kyaah Borrego mäh wa ha cha ha jee dsooy. Hi he na ga laay jee kih dsa, laay koo naa hi ma ja llu kih Dio hi la ja kih Borrego mäh. ⁵ Ni miih sa ga hwee juu ta juu hooy, na jngēē go te laay cha ne Dio.

Juu he ga kwa uu angele

⁶ Hi ga jēēn jnah angel hi ma hee to dsaah gyuh jmi gyuh hi ma kye ju hmee he sa ngēē jih koh. Ma hleeyh la jee dsa hi chaa la kaa hwa jee jmeey hih, la jee naa dsa hi hleeh la koo la koo juu, hi la jee hi chaa la koo la koo jee jwi. ⁷ Ga hleeh angel he kyaah la je be kih:

—Wa gah hnah Dio, jmee hnah juuh kiyh. Jeeh, ma te

hor llay ta. Kwa hnah tihmaah kih hi ga jmee gyuh jmi gyuh, hi ga jmee hwa, hi ga jmee jmi neeh, hi hi ga jmee la kaa jeehya jmi gwa.

⁸ Jnah ka lah angel ga la lle kaah kiyh, ma jayh:

—Ma hee, ma hee go te Babilonia jwi juuh hi ga hee dsa la kaa jmi gyuh kyaah la je wa he cha he he hlih ma jmeey. La la koo he ga kwēeyh dsa jmi llii ha.

⁹ Jee ga te uu angel hi ma lle kaah he, ma hleeyh kyaah la je be kiyh:

—Cher mah hi ga jmaa joh jah hi laa na ho he kyaah heeh kiyh, hi cher mah ga jmeey lii cha kyey o ma gooy, ¹⁰ ja ba la ja le kih dsa he. Le kiyh la koo he hih jmi llii ha, wa ra ga ya jee dsē Dio kyaah. Ja kyaah hih ja ya jee dsē Dio. Jmeey kaay kyaah je, kyaah azufre cha ne la jee angele hi na jngēē hi cha ne Borrego mäh ka lah. ¹¹ Jee taayh kaay ja, soo ne ga la je joh jmi cha. La jee hi ma jmaa joh jah he kyaah heeh kiyh, hi hi heeh lee lii kyaah jmi kiyh, ni jmi ni hwē sa le teyhsēy. ¹² Hor ja hnō kwēeh dsē la jee hi na jngēē, la jee hi nuuh kih Dio hi la jee hi jmee dsoo dsē kih Jesús.

¹³ Ja ga ga nuun ka lah ga hleeh gyuh jmi gyuh ma jayh:

—Si he la: “Na ta cha ne, llu la kih hi juu jee jmeey ko joh kyaah Dsa joh jnan.”

—Jaah, la ja le —jah Jmi lle Na jngi —. Hi he tee dsē, jeeh ja jih laa he ma jeey wi, hi la jna ba la je he llu he ga jmeey.

Lloo~ koo~ jmi~ jøøh~ Dio lä~jēē~ dsa~

¹⁴Ja~ga~ga~jēēn~koo~jni~tøø~. Jee~jni~ja~,ma~gya~jaa~hi~laa~lä~laa~Hi~ga~lēē~ngo~. Ma~lley~koo~coron~he~la~kyaah~ku'nøø~,hi~ma~chooyh~koo~ñe~tuuh~hlääh~he~hme~. ¹⁵Neh~gwah~kih~Dio~ya~hēē~jñah~ängel~hi~hlēēh~kyaah~lä~jē~be~kih~,ga~siyh~hi~gya~jee~jni~:

—Kye~ñe~tuuh~hläh~kyah~mah~chooh~ta~kyah~. Jēēh~ma~jwii~ba~mii~,ma~tē~hor~jee~juuh~.

¹⁶He~ja~hi~ma~gya~jee~jni~he~ga~jyoo~ñe~tuuh~hlääh~kiyh~lä~ga~tē~hwa~,mah~ga~teeyh~lä~jē~mii~kih~hwa~ja~.

¹⁷Neh~gwah~he~la~gyuuh~jmi~gyuuh~,ya~hēē~jñah~ängel~hi~ma~chooh~koo~ñe~tuuh~hläh~he~hme~. ¹⁸Jee~chih~na~hyoo~ya~hēē~jñah~ängel~hi~ma~na~ngē~jwē~jmeē~hiih~kih~je~. Kyaah~be~ga~hlēēyh~hi~ma~chooh~ñe~tuuh~hläh~hme~ja~,ga~siyh~:

—Kyaah~ñe~tuuh~hläh~kyah~na~,hnä~lä~jē~sa~mah~kih~mi~jēh~he~cha~hwa~na~,jēēh~ma~jwii~ba~.

¹⁹He~ja~ga~jyoo~ängel~he~ñe~tuuh~hläh~kih~lä~ga~tē~hwa~mah~ga~hnäy~sa~mah~kih~mi~jēh~he~cha~hwa~la~,ga~tooyh~neh~koo~jee~jleeyh~kyaah~ma~tiy~. He~la~la~kwaat~he~wii~he~na~ga~chee~Dio~nē~kih~dsa~. ²⁰Hi~ga~jleeyh~kyaah~ma~tiy~mi~jēh~jee~ma~tääh~he~ma~hla~ta~chuuh~jwii~. Hi~jee~ga~jleeh~mi~jēh~ja~,ga~hwēē~jmi~gyuuh~lä~koo~jma~he~ga~lloo~lä~ga~tē~fren~kih~kya~jih~,ga~ngēē~la~ga~hnē~hña~loo~kilómetro.

15

Gyee~ängele~kyaah~gyii~li~wii~

¹Ga~jēēn~jyoh~ka~läh~koo~he~juh~gaa~gyuuh~jmi~gyuuh~lä~jih~

ga~lä~dsaa~dsen~. Ga~jēēn~gyee~ängele~hi~ma~kye~gyii~nēē~he~wii~he~jä~kyaah~jee~llaa~go~te~. Jēēh~kyaah~he~ja~,llaa~he~ya~jēē~dsē~Dio. ²Hi~ga~jēēn~ka~läh~he~ma~na~jaa~he~la~lä~koo~hu~he~jēē~,he~juuh~lä~koo~jmi~ñeeh~,na~kaah~kyaah~je~. Nē~ja~ma~tääh~hi~ga~lih~ga~tee~kyaah~jah~hi~laa~na~høø~he~kyaah~heeh~kiyh~,lä~jēē~hi~sa~ga~kwaä~hñii~ma~lee~lii~ni~sa~ga~kay~hwēh~lä~chee~jah~he~. Ma~chooyh~tu~he~choo~chamiih~siñe~he~ga~hyoyh~kih~Dio. ³Ma~häy~su~he~ma~hä~Moisé~hi~ma~jmeē~ta~he~kih~Dio,hi~ma~häy~su~he~ma~hä~Borrego~mäh~,ma~jäyh~:

Peer~juh~gaa~la~lä~jē~he~ma~jmeeh~,

hne~Dio~hi~laa~jøøh~hi~cha~ga~lä~jē~be~kih~.

Dsoo~ba~,llu~la~jwē~kyah~,hne~Dsa~ta~jøøh~kyaä~hi~na~jngēē~.

⁴Lä~jēē~ba~dsa~gah~hne~Dio. Lä~jēē~ba~dsa~jmeē~juuh~jmi~kyah~.

Jaa~hne~ba~hi~na~jngēē~. He~ja~ga~lä~jēē~hi~chaa~hwa~,ya~nääy~mah~jmeey~juuh~kyah~.

Jēēh~,ma~lä~jnä~ba~he~ma~løøh~llah~ta~.

⁵Ma~ngēē~he~ja~,ga~jēēn~na~na~gwah~he~chih~gyuuh~,ja~ba~gwah~he~ga~mi~jnää~Dio~kih~Moisé. ⁶Neh~gwah~ja~ga~hwēē~gyee~ängele~hi~ma~kye~lä~jē~gyii~nēē~he~wii~. Ma~kyeyh~hmiih~he~chee~lino~he~na~jngii~,he~la~jih~gyeh~. Hi~na~hñuu~mo~dsēy~kyaah~hmiih~he~ma~na~la~kyaah~ku'nøø~. ⁷Jaa~jee~lä~jēē~kyee~jah~he~ga~kwēēh~lä~jēē~gyee~ängele~he~ma~koo~kyaah~he~la~kyaah~ku'nøø~he~na~kah~lä~jē~he~wii~he~na~ga~

chee' Dio hi- chaa- ga-la-jeh' joh' jmi' cha-. ⁸ Ga-kaah' neh' gwah' cha-miuh' ne', kih' he- laa' joo'h' Dio hi- cha- cha-miuh' be' kih'. Ni' jaa' sa' ma-le' ma' dsa-taah' neh' gwah' ja-, ta-ko'-jiuh' sa' ga' ma-la-te' la-jeh' gyii' he- wi' he- kye- la-jeh' gyee' angele he'.

16

Wa'kyaah' he- kyaah' he- ga-heeyh' dsa- wi'

¹ Ja-ga' ga-nuun' ga-hleeh' ki-gaa- neh' gwah' ja-, ga-siuh' la-jeh' gyee' angele he':

—Go-naa' hnah' mah' go-jaa' he- li' wi' he- haa' neh' la-jeh' gyii' kyaah' he- na' ga' chee' Dio la-kaa- hwa'.

² Nee' to-ne' angel he' na-jaa' he- ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' jee' taah' dsa-. La-chah' ja-, ga-toh' koo- dsoo' he- ku'ji' he- la' na-hoo', ne' kih' hi- laa' li' kih' jah' laa' na-hoo' he', hi- ne' kih' hi- ma' jmee' juuh' kih' ja-ba' heeh' kih' jah' he'.

³ Jee' ga-te' uu' angel ga-jaa' he- ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' ne' jmi-nee'h', hi' ga-lii' jma- la' la' jma- kih' hi- na-juu'. Kyaah' he-ja- ga-juu' la-hii' ne' hi- chaa- cha'jmi-nee'h'.

⁴ Jee' ga-te' uu' angel ga-jaa' he- ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' ne' jmi-juuh' kyaah' la-kaa- jee' hya- jmi' gwa- pih'. La-kye- he- ja- ga-lii' jma- ka-lah'. ⁵ La-chah' ja- ga-nuun' ga-hleeh' angel hi- laa' juu' jmi-, ga-jayh':

—Jnaah' lluu' laah' hne-, Dsa-joo'h' kyaan-. Hne- laah', hi' ma' laah', hi' na-jngeeh', jeeh' ma-llah' ba' hne- ta' kih' dsa-. ⁶ Kih' he- ga-tuuy' jma- hi- na-jngee' kyaah' hi' kih' hi- ga-ngee' juu' kyah', he-ja- hne- kweeyh' hiyh' jma- ka-lah', he- teeh' jwi' kiyh'.

⁷ La-ja- ga-nuun' kih' jnah' hi- ga-hleeh' jee' chih' na'hyoo', ga-jayh':

—Dsoo' ba', hne- Dio Dsa-joo'h' kyaan' hi- cha- ga-la-jeh' be' kih'. Hne- ba' ma-llah' ta' kyaah' ju'dsoo' la-koo- lle' kih'.

⁸ Jee' ga-te' kyee' angel he' ga-jaa' he- ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' ne' hyoo-. La-ja- ga-la-cha- be' kih' hyoo- mah' jmee' kaa- dsa- kyaah' je-. ⁹ Ga-la-lii' hyoo- la-jiuh' ga-kaa' dsa-. Ni' la-ja- sa- ga-la-dsaa- dsey' mah' ma' jmeey' juuh' kih' Dio. Lla- he- ja-, ga-mi'kwah' bih' kih' Dio hi- lih' chee' la-jeh' he- wi' ja-.

¹⁰ Jee' ga-te' hnaa' angel ga-jaa' kyaah' kiyh' ta' ne' jee' gya' jmee- hih' jah' laa' na-hoo' he'. Hi- la-kaa- hwa' jee' ma' jmeey' hih' ga-la' na-hoo-, la-jiuh' ga-jnaah' dsa- na'siuh', kih' he- ma' jee-y' wi'.

¹¹ Koo- ka-lah' ga-mi'kwayh' kih' Dio hi- gya' gyuuh' jmi-gyuu' kih' he- ma' jee-y' wi' hi' kih' dsoo' he- la' na-hoo' ja-. Pero ni' la-ja- sa- ga-la-dsaa- dsey' he- ma' jmeey' he- hlih'.

¹² Jee' ga-te' jnee' angel ga-jaa' he- ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' ne' jmi-juuh' he- chee- Eufrate. Jmi- ja- ga-la-kih' mah' ga-ja' ma-na'llu' jwe' jee' ngé' la-jeh' rey hi- ya-naa' ta' jee' hya- hyoo-.

¹³ Hi' ga-jeen' uu- jmi-llé' hleeh' hi- jnaa' la- jnaa' jeh' wéh'. Ya-hee' neh' to-hoo' Dragón, hi' ya-hee' neh' to-hoo' jah' hi- laa' na-hoo' he' hi' ya-hee' neh' to-hoo' jah' hi- ma' ngée- juu' ta-juu'. ¹⁴ Hi- he' laa' dsa- hleeh' hi- jmee' ja- he- koo- nee' mah' jee' dsah- dsa-. Dsa-naay' cha-ne' la-jeh' rey la-kaa- la-juh' jmi-gyuu-, mah' dsa-jooyh' dsa- dsa-naay' dsa-jmeey' hni- wa-ra- ga-te' jmi- juuh' jmi' goo- kih' Dio hi-

cha⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁺ be⁻ kih⁺. 15 “*Hii*⁻ jnä⁻ ngaahn⁻ na⁻, lä⁻ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hii⁻. Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻ nē⁻, hi⁻ hää⁻ hñii⁻, hi⁻ jmee⁻ ta⁻ llu⁺. Hi⁻ he⁻ sa⁻ jā⁻ o⁻ hih⁻”, ga⁻ jāh⁻ Dio.

16 Hi⁻ he⁻ ba⁻ jah⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ ga⁻ kuh⁺ lä⁻ jēē⁻ rey, koo⁻ jee⁻ chee⁻ kyaah⁻ juu⁻ hebreo Armagedón.

17 Jee⁻ ga⁻ tē⁻ gyee⁻ ángel ga⁻ jāā⁻ he⁻ ma⁻ haa⁻ neh⁻ kyaah⁻ kiyh⁻ ta⁻ nē⁻ lle⁻. Ga⁻ lä⁻ nuuh⁻ ga⁻ hlēeh⁻ koo⁻ ki⁻ gaa⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻ gyuu⁻ jmi⁻ gyuu⁻ jee⁻ gya⁻ Dio jmee⁻ hih⁻, ma⁻ jāh⁻: “Ma⁻ la⁻ ba⁻.” 18 Lä⁻ chah⁻ jā⁻ ga⁻ jmee⁻ je⁻ ñih⁻, ga⁻ hlēeh⁻, ga⁻ hii⁻ ñih⁻, hi⁻ ga⁻ jeh⁻ wii⁻ jwërte hwa⁻, he⁻ sa⁻ ma⁻ jeh⁻ ni⁻ koo⁻ hä⁻ ko⁻ jā⁻ jiih⁻, ta⁻ ko⁻ jiih⁻ tääh⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. 19 Jee⁻ jwii⁻ juuh⁻ Babilonia ga⁻ la⁻ hnē⁻ nää⁻, hi⁻ jyoh⁻ ga⁻ jee⁻ jwii⁻ kaah⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻ hla⁻ go⁻ te⁻. Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ teeh⁻ ba⁻ Dio jwii⁻ kih⁻ jwii⁻ juuh⁻ jā⁻, ga⁻ cheey⁻ nē⁻ kih⁻ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ he⁻ ya⁻ jēē⁻ dsēy⁻ kyaah⁻. 20 Ga⁻ lä⁻ jē⁻ hwa⁻ he⁻ tääh⁻ jee⁻ jmi⁻ ñeeh⁻ ga⁻ ääh⁻ høø⁻ kih⁻. Lä⁻ jā⁻ ka⁻ läh⁻ ga⁻ ääh⁻ lä⁻ jē⁻ moh⁻. 21 Hi⁻ ga⁻ saa⁻ nē⁻ kih⁻ dsa⁻ mi⁻ dsē⁻ kaah⁻ he⁻ hii⁻ ma⁻ to⁻ loo⁻ kil. Hi⁻ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ cha⁻ ga⁻ miuh⁻ ga⁻ mi⁻ kwayh⁻ kih⁻ Dio ma⁻ ga⁻ jēey⁻ he⁻ wii⁻ jā⁻. Jēēh⁻, koo⁻ he⁻ jā⁻ ba⁻ ma⁻ la⁻ juuh⁻ ga⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻ jē⁻.

17

Heeh⁺ Dio wii⁻ Babilonia

1 Ma⁻ ngēē⁻ he⁻ jā⁻, jā⁻ jaa⁻ jee⁻ lä⁻ jēē⁻ gyee⁻ ángele hi⁻ ma⁻ chooh⁻ lä⁻ jē⁻ gyii⁻ kyaah⁻ mah⁻ ga⁻ hlēēyh⁻ kyaah⁻ jnä⁻, ga⁻ jāyh⁻:

—Ña⁻ ta⁻ la⁻ mah⁻ heehn⁻ hne⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ heeh⁻ Dio hyaa⁻ hi⁻ ma⁻ kyaah⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ gya⁻ jøøh⁻ nē⁻ kih⁻ cha⁻ miuh⁻ jmi⁻. 2 Dsa⁻ mē⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻ kyaah⁻ lä⁻ jēē⁻ rey hi⁻ cha⁻ hwa⁻ la⁻. Hi⁻ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ hwa⁻ la⁻ ga⁻ hee⁻ go⁻ te⁻ huud⁻ dsē⁻ kiyh⁻ kyaah⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻

ga⁻ jmeey⁻ kyaah⁻ dsa⁻ mē⁻ he⁻. La⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ kwēēyh⁻ jmi⁻ llii⁻ he⁻ hää⁻ jwërte.

3 He⁻ jā⁻ ga⁻ jāā⁻ jmi⁻ lle⁻ jnä⁻ koo⁻ hwa⁻ ki⁻ jee⁻ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻. Jee⁻ jā⁻ ga⁻ jēēn⁻ jaa⁻ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁻ dsēē⁻ jaa⁻ jah⁻ gyuu⁻. Lä⁻ kaa⁻ nē⁻ kih⁻ jah⁻ he⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ he⁻ mi⁻ kwah⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ ma⁻ lle⁻ gyii⁻ lley⁻ kyaah⁻ gya⁻ jøø⁻. 4 Dsa⁻ mē⁻ he⁻ ma⁻ kye⁻ hmiih⁻ hee⁻ gyuu⁻ hi⁻ gyuu⁻ läh⁻, he⁻ na⁻ lii⁻ kyaah⁻ ku⁻ nøø⁻, hi⁻ kyaah⁻ ku⁻ he⁻ la⁻ na⁻ hñaa⁻. Ma⁻ chooyh⁻ koo⁻ kyaah⁻ he⁻ na⁻ la⁻ kyaah⁻ ku⁻ nøø⁻ jee⁻ ma⁻ na⁻ kah⁻ kyaah⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ la⁻ o⁻ hih⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁻. 5 Ma⁻ na⁻ sii⁻ cha⁻ kyey⁻, koo⁻ jmi⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻ ngēē⁻ jne⁻, he⁻ ma⁻ jāh⁻: “Jwii⁻ juuh⁻ Babilonia. Choo⁻ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ kaa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Choo⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ jmee⁻ na⁻ hää⁻ dsē⁻ jne⁻.” 6 Ga⁻ lä⁻ liihn⁻ he⁻ ma⁻ hee⁻ dsa⁻ mē⁻ he⁻ kyaah⁻ jma⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ jngēē⁻, hi⁻ kyaah⁻ jma⁻ kih⁻ hi⁻ ga⁻ juu⁻ kwaat⁻ kih⁻ Jesús. Ma⁻ ga⁻ jēēn⁻ dsa⁻ mē⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsēn⁻ jwërte. 7 Mah⁻ ga⁻ jāh⁻ ángel he⁻ siih⁻ jnä⁻:

—¿He⁻ la⁻ dsaa⁻ hoh⁻? Jnä⁻ mi⁻ jnään⁻ kyah⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻ ngēēh⁻ hne⁻ kih⁻ dsa⁻ mē⁻ na⁻, hi⁻ lä⁻ jā⁻ kih⁻ jah⁻ laa⁻ na⁻ høø⁻ hi⁻ jāāy⁻ na⁻, hi⁻ lle⁻ gyii⁻ lle⁻ kyaah⁻ gya⁻ jøø⁻. 8 Jah⁻ hi⁻ ma⁻ jēēh⁻ na⁻, ma⁻ laa⁻ hi⁻ na⁻ mo⁻ so⁻ laay⁻. Hi⁻ na⁻ na⁻ ya⁻ hēē⁻ neh⁻ too⁻ ñiih⁻ kih⁻ cha⁻ je⁻, jāā⁻ jā⁻ ga⁻ dsooy⁻ gyi⁻ jwii⁻. Lä⁻ jēē⁻ hi⁻ tääh⁻ hwa⁻ la⁻ hi⁻ sa⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ kih⁻ nē⁻ je⁻ jee⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ kih⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ na⁻ jnäā⁻ kih⁻ Dio lä⁻ jiih⁻ ma⁻ ga⁻ nøø⁻ jmi⁻ gyuu⁻, lä⁻ jēē⁻ hi⁻ he⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsēy⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jēey⁻ jah⁻ he⁻, hi⁻ ma⁻ laa⁻, hi⁻ na⁻ mo⁻ so⁻ laay⁻, hi⁻ hi⁻ na⁻ ga⁻ lä⁻ jnäā⁻ ka⁻ läh⁻.

9 He⁻ jwahn⁻ la⁻, la⁻ kih⁻ hi⁻ cha⁻ huud⁻ dsē⁻ llu⁻ kih⁻. Lä⁻ jē⁻ gyii⁻ lle⁻ jah⁻ he⁻, la⁻ kwaat⁻ gyii⁻ moh⁻ jee⁻

gya' dsa-më' he'. ¹⁰ Hi- la' kwaat-
laa' gyeë' rey ka-läh'. Hñaa' rey he'
mo-so' laay' ta'. Chaa- ga' jaa-, hi-
chaa- ga' jñah' hi- sa' ga' ma-ja-
Ga' ma-ja- hi- he', jmee- bii' kiyh'
mi-heey' ko-hwëë' ba'. ¹¹ Jah' hi-
ma' laa' he', hi- na' mo-so' laay', hi-
he' laa' jee' ga-të' jñaa' rey ka-läh'.
Hi- laay' jaa- kih' jee' lä-jëë- gyeë'
rey he' hi- dsou' gyi' jwii'.

¹² Lä-jë- gya' jøø' he- ma-jëeh-
ja-, la' kwaat- gyaä' rey hi- sa' ga'
ma-løø' jmee' hih-. Koo- hor- ba'
hyoyh' jwë' leey' rey mah' jmeey'
ko-jøh' kyaah' jah' laa' na'høø'
he'. ¹³ Ga-lä-jëë- gyaä' rey he'
dsa-taayh' juu' kwee-, mah' tooyh-
goo- jah' hi- laa' na'høø' he' he-
jmeey' hih- kih' dsa- jmi-gyuu-.
¹⁴ Hi- lä-ja- teey' kyaah' Borrego
mah'. Pero Borrego mah' he' liyh-
ba' wa-ra- ga-teey' kyaah'. Jëeh',
hi- he' he' Rey hi- kye- në' kih' jee'
lä-jëë- Rey, hi- laay' jøøh' kih' jee'
lä-jëë- Dsa-kaah'. Hi- lä-jëë- hi-
tääh' kyaayh', ma-na-teeh' kyaay',
ma-na-leeh', ja-ba' hi- mi-teh'
kiyh'.

¹⁵ Hi- ga-jäh' ángel siyh- jnä'
ka-läh':

—Lä-jë- jmi- he- ma-jëeh- jee'
ma' gya' hyaa' hi- kaah- wa' hi-
cha- hi-, la' kwaat- lä-jë- jee' jwii-,
lä-jëë- dsa-, lä-kaa- hwa' jee' tääh'
dsa- jmee- hih-, hi- lä-jëë- dsa- hi-
hlëeh- lä-koo- lä-koo- juu'. ¹⁶ Hih'
jah' hi- laa' na'høø' he' kyaah' lä-jë-
gya' jøø' kih', jmeey' na-høøh' kih'
hyaa' hlëeh' he'. Ja- jiih' beey'
kyaah' o-hih- kih', jngiiyh' kih', hi-
jey' kyaah' je-. ¹⁷ Jëeh' Dio ba'
hi- ga-tooh- huudse- neh- tuh-dse'
lä-jëë- rey he' mah' jmeey' lä-hnøø'
Dio he- dsa-taayh' juu' kwee- mah'
llaay' jøøh' jah' hi- laa' na'høø' he',
lä-jiih' lä-te' lä-koo- jäh' juu' kih'
Dio. ¹⁸ Hi- dsa-më' hi- ma-jëeh-
na-, la' kwaat- koo- jwii- juuh- he-

jmee- hih- kih' lä-jëë- rey hi- chaa-
hwa' la-.

18

Ga-hee' jwii- Babilonia

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëen- jñah'
ángel hi- ga-jñaa' gyuuh' jmi-gyuu-
kyaah' cha-miih- be'. Hi- hwa' la-
ga-lä-jnä' jëë- go-te' kyaah' jmëe'
kiyh'. ² Ga-hlëeyh' kyaah' lä-jë- be'
kiyh', ga-jäh':

Ma-jä' ta' hwa', ma-jä' ta' hwa'
Babilonia jwii- juuh-.

Ma-lii- cháneh- kih' lä-jëë-
hi-sa'llu'.

La' høø' lä-jëë- jmi-lle' hlih',
hi- la' sii- kih' lä-jëë- ta' hi- laa'
na'høø' hi- sa-lä-jëë- jne'.

³ Jëeh', ga-lä-jëë- dsa- hi- chaa-
hwa' la-, ga-hee' go-te-
huudse- kih' kyaah' lä-jë-
he- la' o-hih- he- ma' jmeey-
jee' ja-.

La' lä-koo- he- ga-hiyh' jmi-llii'
he- hää' go-te' ba'.

Lä-jëë- rey hi- chaa- hwa' la-
ga-jmee' wa' la' cha- la'
kyaayh'.

Dsa- hi- ma' nøø' hmooh' kih', hi-
ma' tääh' lä-kaa- jmi-gyuu-
ga-lä-chay- kuu',

kih' he- ma' hniy- he- ma' cha-
ga-ngëë' jwëë' kih' dsa-më'
he', ga-jäh' ángel.

⁴ Ja-ga' ga-nuun' jyoh' juu' gyuuh'
jmi-gyuu- he- ma' jäh':

Hnäh' hi- laa' dsa- kyaan-, hwëë-
hnäh' jee' kih' dsa- he'

mah' sa' kwah' dso'kye- kiyh'
kyah' hnäh',

mah' sa' tëeh' hnäh' he- wii' he- ja-
në' kiyh'.

⁵ Jëeh', he- ma-ngëë' jwëë'
dso'kye- kiyh', ma-lloo' lä-
ga-të' gyuuh' jmi-gyuu-.

Na' ma-të' hor- koo- Dio jwii-
kwaat' kih' he- hlih' he- ma'
jmeë- dsa- he'.

6 Kwëeyh' kiyh' lä'koh' te' he' ga'kwëeyh' jñah'.

Mi-hmaah' to' juh' kiyh', lä'koh' te' he' ga'jmeey'.

Ga'kwëeyh' jñah' ga'hih' jmii' hää'. Kwëeyh' kiyh' na' hih' to' juh' ko'ja'.

7 Lä'koh' te' ma'jmäy' hñiyy' jøøh', lä'koh' te' he' llu' he' ma' chaay', ko'ja' he' wii' kwëeyh' ka'läh'.

Jëeh', ma' jmeey' huud'së-:

“Laan' jøøh' lä'koo' hi' jmee' hih', chaay' ba' dsa'ñuuh' kyaah', sa' cha' he' kih' he' jëen' wii'.”

8 He'ja' kyaah' koo' jmii' ba', joh' he' wii' sa' jä' nē' kiyh', jä' jngiih' kiyh', jä' hooyh', jä' kyoyh'.

Hi' kaay' kyaah' je', jëeh' Dio Dsa'jøøh' jnän', hi' cha' cha'miih' be' kih', llay' ta' kih' jwii' ja'.

9 Lä'jëe' rey hi' tääh' hwa' hi' ga'jmeey' wa' la' cha' la' kyaah' dsa'mē' he' hi' ma' chaay' llu' kyaayh', hi' he' ki'hooh' kiyh' wa'ra' ga'jëey' hwëe' ñe' jee' kaay'. 10 Uu' ba' dsa'taayh', kih' he' lä'goyh' jëey' he' wii' he' jä' nē' kih' jwii' ja', jäh':

—He' ba' che' jwii', jwii', Babilonia jwii' juuh' na', he' ma' jmee' hih'. Jëeh', kyaah' koo' hor' ba', ma'ja' jwiz' kyah'.

11 Dsa' hi' ma' nøø' hmooh' kih' lä'kaa' hwa', ki'hooh' kih' jee' jwii' ja'. Jëeh', mo'so' chaay' hi' la' løø' kiyh'. 12 Løø' kih' ku'nøø', kuu' tøø', lä'jë' nēe' kuu' hmooh', hmiih' lino, hmiih' gyuu', hmiih' ceda, hmiih' gyuu' läh', hma' he' hii' mi'jwii', lä'jë' ga' he' jnä' na'hñaa' he' na'la' kyaah' ja' elefante, kyaah' hma' he' hmooh', kyaah' ñe' nøø' kyaah' wa' he' cha' he' ñe', hi' kyaah' kuu' jih'. 13 Løø' kih' kyah' hma', ki'ma',

jmii' mi'jwii', wa'chu', mirra, naa' mi'jwii', jmiih' mi'jeh' ma'ää', naa' he' kuh' dsa', harin llu', kyaah' mi' 'trigo, loo', borrego, kya'jih', carret. Hi' ma' hnëey' lä'jëe' hi' na'hnëe' jmee' ta' ma'ke' laay' dsa' jmi'gyuu'. 14 Ma' jäh' siiyh' jwii' ja':

—Lä'jëe' he' ma' hee' hoh', ma'jä' ta' koo' ba' ja'. Lä'jëe' he' jmä'øø' kyah' ma'dsa' go'te'. Jih'koh' mo'so' tēeh'.

15 Lä'jëe' hi' ma' hnii' he' ja', ga'lä'chay' cha'miih' kuu' lä'koo' ma' hnii' kih' jwii' oo'. Uu' ba' dsa'taayh', kih' he' lä'goyh' jëey' he' wii' he' jä' nē' kih' jwii' ja' mah' ki'hooyh', 16 jäh':

—He' ba' che' jwii', jwii', Babilonia jwii' juuh' jee' ma' tääh' dsa' hi' ma' kēh' hmiih' lino na'kaah' gyuu' läh', ma' na'lëey' kyaah' ku'nøø' hi' kyaah' lä'jëe' kuu' he' jnä' na'hñaa'. 17 Jëeh', kyaah' koo' hor' ba' ma'dsa' lä'jëe' kuu' he' ma' chay'.

Hi' ga'lä'jëe' juu' barco, hi' lä'jëe' ga' hi' ma' ga'nää' neh', kyaah' hi' ma' kooch' barco, hi' lä'jëe' hi' ma' jmee' ta' cha'jmi'ñeeh' ga'taah' uu' ba', 18 jëey' lä'koo' ma' hwëe' ñe' ma' koo' jee' jwii' ja'. Ga'taayh' ga'tooyh' miih', ma' jäh':

—Sa' cha' ga' jyoh' jwii' he' la' lä'koo' jwii' juuh' na'.

19 Lä'jëe' hi' he' ga'ka' hløø' mah' ga'huuy' lley' hi' ga'ki' ga'hooyh', ma' jäh':

—He' ba' che' jwii', jwii', jwii' juuh' na'. Ga'lä'jëe' ba' hi' na'høø' barco cha'jmi'ñeeh' ma'lä'chay' kuu' kyaayh', kih' he' cha' cha'miih' kuu' kih' jwii' na'. Kyaah' koo' hor' ba' ma'hee' go'te'.

20 Lä'jëe' hnäh' hi' tääh' gyuu' jmi'gyuu', wa' chaah' hnäh' llu'. Lä'ja' ka'läh' hnäh' hi' na'jngëe',

hnäh' apóstole, hi' hnäh' hī- ga'ngēē' juu' kih' dsa'. Jēēh' ma'tēēh- Dio jwii' kih' jwii' na- hī- ga'jmeēh' hnäh'.

21 Ma'ngēē' he- ja-, jaa- ángel hī- cha- cha-miih- be' kih' ga'kay' koo- mi'kuu' juuh-, lá'koo- juuh- cha'too' kih' molij', ga'jwäy' cha'jmi-ñeeh' mah' ga'jäyh':

—Ja-ba' lä'na-, wii' hla' Babilonia jwii' juuh-, jih'koh' mo'so' lä'jnä' ka-läh'. 22 Mo'so' lä'nueh' hii' tu' he- choo' cha-miih- síñe', ni' jñah' ga'tē, ni' hī- juu' luu' hma-ta-, ni' hī- juu' luu' hoo' mo'so' lä'chaa- jee' na- kyah'. Ni' hī- ga' hī- jmeē' wa' he- che- he- ta' mo'so' lä'chaa-. Ni' molij' mo'so' hii' ka-läh'. 23 Ni' mo'so' lä'jnä' je- kih' mi'se' jee' na- kyah', ni' mo'so' lä'nueh' miih' kih' jmi' jee' dsa'jee' goo- dsa- jee' na- kyah'. Jēēh', lä'jēē- hī- ma' dsa-lla- hmoo'h' jee' na- kyah' ma'laa'kaah' kih' jmi-gyuu-. Hi' kyaah' ji-nah' kyah' ga'lā'gaa' lä'jēē- hī- chaa- lä'kaa- hwa'.

24 Jee' jwii' na- na-bääh' jma- kih' lä'jēē- hī- ga'ngēē' juu' kih' Dio kyaah' lä'jēē- hī- na-jngēē', hi' kih' lä'jēē- ga'jñah' hī- ga'juu' lä'kaa- hwa'.

19

1 Ma'ngēē' he- ja-, ga'nuun' ga'hlēēh' jwēē' dsa- gyuu'h' jmi-gyuu-, ma' jäyh':

¡Aleluya! Dio, Dsa-jøøh' jnän' hī- lää' jne',

wa' gah' jnih', wa' jmeen' juuh- kiyh', hī- cha- cha-miih- be' kih'.

2 Jēēh' ma'llay' ta' kyaah' ju'dsoo', lá'koo- lle' kih' jmeey'.

Ma'llay' ta' kih' hyaa' hlēēh' he', hī- ga'heē' lä'jēē- hī- chaa- hwa' la- kyaah' lä'jēē- he- la' o-hih' he' ma'jmeey'.

Ma'tēeyh- ba' jwii' kih' hyaa' he', hī- ga'tuu' jma- kih' hī- ma' jmeē' ta'he' kih' Dio.

3 Koo- ka-läh' ga'jäyh':

—¡Aleluya! Nē' he- hwēē- jee' kaay-, soo' ga'lā'jēē' joh' jmi' cha-.

4 Hi' lä'jēē- gyii'kyee' dsa-gyuu'h' kyaah' kyee' jah' he', ga'juuh'jnēy', ga'jyooy' mo'nēy' lä' ga'tē' hwa' mah' ga'jmeey' juuh- kih' Dio hī- gya'jmeē' hih-, ga'jäyh':

—Wa' la' lä'ja-. ¡Aleluya!

5 Lä' ga'tē' jee' gya' Dio jmeē' hih' ga'lā'nueh' koo- juu' he- jäh': Kwa' hnäh' tí'hmaah' kih' Dio jnän'

lä'jēē- hnäh' hī- jmeē' ta'he' kiyh', lä'jēē- hnäh' hī- gayh-, lä'jøh' lä'mäh'.

Lä'cha' jmi' wa'ra- ga'jee' goo- Borrego mäh'

6 Ja-ga' ga'nuun' lä'koo- he- ga'hlēēh' jwēē' dsa-, ga'hii' goo- lä'koo- hii' jee' jyoo- cha-miih- jmi-, lä'koo- hii' jee' ni-, ma' jäh': ¡Aleluya, jēēh' Dio Dsa-jøøh' jnän' hī- cha- ga'lā'jēē- be' kih', ma'løø' jmeē' hih'!

7 Wa' chaa- jne' llu', wa' jēē- dsē- jne', wa' jmeen' juuh- kiyh'.

Jēēh' ma'tē' jee' jee' goo- Borrego mäh', ma-na'lluu' ba' mëy'.

8 Ma-na'ngēy' jwē' këyh' hmiih- lino he- na-jngii' he- la' jih'gyeh'.

Jēēh' hmiih- lino ja-, la' kwaan' ta' llu' he- ga'jmeē' lä'jēē- hī- na-jngēē'.

9 Ja-ga' ga'jäyh' ángel he', siih' jnä': —Lä'la- si': "Llu' la' kih' hī- na-teeh' jmeē' ma'nuu' jee' jee' goo- Borrego mäh'."

Mah' ga'jäyh' ka-läh':

—He- la' ba' ja-, juu' he- la' ju'dsoo' kih' Dio.

10 He' ja- ga'juuhn' jnēn- huu' tí' ángel he' mah' ga'jmää' jnih' jøøh'. Pero ga'siiyh' jnä':

—Ta⁺ jmee⁻ lä⁺na⁻. Jëéh^ʔ kwee⁻ ba^ʔ laan^ʔ kyaah^ʔ hne⁻ jee^ʔ jmeen⁻ ta^{he} kih^ʔ Dio kyaah^ʔ øøh^ʔ hne⁻ hi⁻ tääh^ʔ chooh⁻ koo⁻ hweh⁻ juu^ʔ kih^ʔ Jesús. Jmee^ʔ juuh⁻ kih^ʔ Dio ba^ʔ.

Jëéh^ʔ, hi⁻ kwa⁺ juu^ʔ kih^ʔ Jesús, hi⁻ he^ʔ ba^ʔ hi⁻ ngëë⁻ juu^ʔ kih^ʔ Dio.

Hi⁻ dsëë⁻ kya^ʔjuh^ʔ tää⁻

11 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jëën^ʔ gyuu^ʔ jmi⁻ gyuu⁻ na⁻na⁻, ga⁻ jëën^ʔ jaa⁻ kya^ʔjuh^ʔ tää⁻. Hi⁻ ma^ʔ dsëëy⁻ he^ʔ, cheey⁻: Hi⁻ Mi⁻te^ʔ juu^ʔ, hi⁻ cheey⁻: Ju^ʔdsoo^ʔ Jmah^ʔ. Jëéh^ʔ, kyaah^ʔ ju^ʔdsoo^ʔ teey⁻ kyaah^ʔ dsa⁻, hi⁻ lä⁺ja⁻ llay⁻ ta^ʔ ka⁻läh^ʔ. 12 Mi⁻nëy^ʔ ma^ʔ la^ʔ lä⁺koo⁻ jee^ʔ hya⁻ je⁻, ma^ʔ lley⁻ cha⁻miih⁻ coron. Ma^ʔ na⁻sii⁻ koo⁻ jmi⁻ he⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ma⁻ngëë⁻, jaa⁻ hñii⁻ bih^ʔ ma^ʔ ngëëy⁻. 13 Ma^ʔ kyeyh^ʔ koo⁻ hmiih⁻ he⁻ ma⁻na⁻hee⁻ kyaah^ʔ jma⁻. Jmi⁻ kiyh^ʔ ma^ʔ chee⁻: juu^ʔ kih^ʔ Dio. 14 Lä⁺ jëë⁻ hløø⁻ hi⁻ tääh^ʔ gyuu^ʔ hi⁻ ma^ʔ chaa^ʔ kaah^ʔ kih^ʔ hi⁻ dsëë⁻ kya^ʔjuh^ʔ tää⁻, ma^ʔ kyeyh^ʔ hmiih⁻ lino jnaah^ʔ jwërte, tøø⁻ hi⁻ na⁻jngii⁻. 15 Ma^ʔ go⁻hii⁻ hooy⁻ koo⁻ ñe⁻ tuuh⁻ chuu⁻ he⁻ jmee^ʔ dsoo^ʔ kih^ʔ lä⁺ jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa^ʔ la⁻, hi⁻ jmeey^ʔ hih⁻ kiyh^ʔ kyaah^ʔ hma⁻hiih⁻ he⁻ la^ʔ ñe⁻. Hi⁻ he^ʔ jleeh^ʔ mi⁻jëh^ʔ jee^ʔ tääh^ʔ mah^ʔ hwëë⁻ jmi⁻ kih^ʔ. He⁻ la⁻ la⁻ kwaat⁻ he⁻ wi⁻ he⁻ na^ʔ ga^ʔ chee^ʔ Dio hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁺ jë⁻ be^ʔ kih^ʔ. 16 Në⁻ hmiih⁻ kiyh^ʔ hi⁻ ta⁺ koo⁻ jwoo^ʔ sa^ʔkyey⁻ na⁻sii⁻ hwëh^ʔ he⁻ jäh^ʔ lä⁺la⁻: “Hi⁻ la⁻ he^ʔ Rey hi⁻ kye⁻ në⁻ kih^ʔ jee^ʔ lä⁺ jëë⁻ Rey, hi⁻ laay^ʔ jøøh^ʔ kih^ʔ jee^ʔ lä⁺ jëë⁻ Dsa⁻kaah^ʔ.”

17 Mah^ʔ ga⁻jëën^ʔ jaa⁻ ángel hi⁻ cheh^ʔ në⁻ hyoo⁻, kyaah^ʔ lä⁺ jë⁻ be^ʔ kih^ʔ ga⁻hlëëy^ʔ lä⁺ jëë⁻ ta^ʔ hi⁻ hëë⁻, ga⁻siiy⁻:

—Ya⁻nää^ʔ hnäh^ʔ mah^ʔ go^ʔtaah^ʔ hnäh^ʔ koo⁻ jøøh^ʔ jee^ʔ kwa^ʔ Dio he⁻ kuh^ʔ hnäh^ʔ koo⁻ ma⁻nuu⁻ juuh⁻. 18 Kuh^ʔ hnäh^ʔ ngo^ʔ kih^ʔ rey, ngo^ʔ kih^ʔ juu^ʔ hløø⁻, ngo^ʔ kih^ʔ hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be^ʔ kih^ʔ, ngo^ʔ kih^ʔ kya^ʔjuh^ʔ lä⁺kye⁻

kih^ʔ hi⁻ wiiy⁻, ngo^ʔ kih^ʔ hi⁻ na⁻hnëë⁻ jmee⁻ ta^ʔ hi⁻ kih^ʔ hi⁻ sa⁻ na⁻hnëë⁻, lä⁺jøøh^ʔ lä⁺mäh^ʔ —ga⁻jäh^ʔ ángel he^ʔ.

19 Hi⁺ ga⁻jëën^ʔ jah^ʔ hi⁻ laa^ʔ na⁻høø⁻ he^ʔ, kyaah^ʔ lä⁺ jëë⁻ rey hi⁻ tääh^ʔ hwa^ʔ la⁻ kyaah^ʔ hløø⁻ kyaay^ʔ, hi⁻ ga⁻kuh^ʔ mah^ʔ jmeey^ʔ hñii⁻ kyaah^ʔ hi⁻ dsëë⁻ kya^ʔjuh^ʔ tää⁻ hi⁻ kyaah^ʔ hløø⁻ kyaay^ʔ ka⁻läh^ʔ.

20 Jee^ʔ ja⁻ ga⁻saayh^ʔ jah^ʔ hi⁻ laa^ʔ na⁻høø⁻ he^ʔ kyaah^ʔ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu^ʔ ta⁻juu^ʔ kiyh^ʔ. Hi⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu^ʔ ta⁻juu^ʔ he^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ cha⁻në⁻ jah^ʔ hi⁻ laa^ʔ na⁻høø⁻ he^ʔ. Lä⁺jwë⁻ ja⁻,

ga⁻mi⁻gaay⁻ lä⁺ jëë⁻ hi⁻ ga⁻kwaä^ʔ hñii⁻ ga⁻laa^ʔ lii⁻ kih^ʔ jah^ʔ hi⁻ laa^ʔ na⁻høø⁻ he^ʔ. Hi⁺ ga⁻mi⁻gaay⁻ lä⁺ jëë⁻ hi⁻ ga⁻jmee^ʔ juuh⁻ kih^ʔ hëeh⁻ kiyh^ʔ ka⁻läh^ʔ. Lä⁺ ma⁻juiyh⁻ ja⁻ lä⁺ uuy⁻ ga⁻jwää^ʔ dsih^ʔ cha⁻je⁻ juuh⁻ kih^ʔ gyi⁻jwii⁻ jee^ʔ koo⁻ kyaah^ʔ azufre.

21 Hi⁺ lä⁺ jëë⁻ ga⁻jñah^ʔ dsa⁻ ga⁻juu^ʔ kyaah^ʔ ñe⁻ tuuh⁻ chuuh⁻ he⁻ ma^ʔ go⁻hii⁻ hoo⁻ hi⁻ ma^ʔ dsëë⁻ kya^ʔjuh^ʔ he^ʔ. Lä⁺ jëë⁻ ta^ʔ ga⁻kuh⁻ ngo^ʔ kiyh^ʔ lä⁺ juuh^ʔ ga⁻këë⁻.

20

Koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻

1 Ga⁻jëën^ʔ jaa⁻ ángel hi⁻ ga⁻jñaa^ʔ gyuu^ʔ jmi⁻ gyuu⁻, hi⁻ ma^ʔ chooh⁻ jo⁻ñe⁻ kih^ʔ too⁻ ñiih⁻ kih^ʔ cha⁻je⁻, hi⁻ ma^ʔ chooyh⁻ koo⁻ caden⁻ juuh⁻.

2 Ga⁻saayh^ʔ Dragón, miih⁻ hi⁻ ma^ʔ chaa⁻ llo⁻joo⁻ he^ʔ, ja⁻ ba^ʔ hi⁻ chee⁻ hi⁻sa⁻llu^ʔ, hi⁻ chee⁻ bih^ʔ Tana^ʔ ka⁻läh^ʔ. Ga⁻hñuu⁻ dsih^ʔ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻.

3 Ga⁻jwää^ʔ dsih^ʔ neh⁻ too⁻ ñiih⁻ kih^ʔ cha⁻je⁻, mah^ʔ ga⁻jney^ʔ kwee⁻ ho⁻haah^ʔ ja⁻. Mah^ʔ lä⁺ja⁻, sa⁻ ya⁻hëëy⁻ mi⁻gaa⁻ gyih^ʔ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁺kaa⁻ hwa^ʔ lä⁺ juuh^ʔ dsëë⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻. Ga⁻ ma⁻ngëë⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻, jmee⁻ bii^ʔ cheeyh⁻ miih⁻ jmi⁻.

4 Hi⁺ ga⁻jëën^ʔ cha⁻miih⁻ hma⁻sii⁻, jee^ʔ ma^ʔ tääh^ʔ hi⁻ na⁻ngë⁻

jwë' lla' ta', he' ba' hi- ga-ku' dsa-
lle' kwaat~ kih' he- ma' jmeey-
ju'dsoo' kih' Jesús hi' kwaat~ kih'
juu' kih' Dio ka-läh'. Sa' ga-jmääy'
jòøh' jah' hi- laa' na'høø' he' ni'
heeh' kiyh'. Ni' sa' ga'kway' ma' le'
lii' cha'kyey', ni' ma' gooy-. Hi- he'
ga-lä' jih' ka-läh' mah' ga-jmeey'
hih' kyaah' Cristo koo- mil ji-ñe-.
5 He- la- ja- to-në' he- lä' jih' dsa-.
Pero jee' lä' jëë' ga' jñah' hi- ga' juu'
hi- sa' laa' kwaat~, sa' lä' jih'
ko-jøh' kyaayh'. Ga' ma-dsëë' koo-
mil ji-ñe-, ja-ga' lä' jihy'. 6 Llu' la'
kih' hi- tëë' lä' jih' to-në', hi- he'
na-jngëë'. Leey' jmi-dsa- kyaä'
Dio ba', hi' kyaä' Cristo ka-läh',
hi' jmeey' hih' ko-jøh' kyaayh'
koo- mil ji-ñe-. Hi- he' mo-so'
juuy' wa-ra- ga-të' jee' juu' dsa- jee'
ga-të' to' jih'.

Dsoo' hi-sa'llu' cha'je- juuh-

7 Wa-ra- ga-dsëë' koo- mil ji-ñe-,
lää' Tana' jee' na-jnëë'. 8 Mah'
dsooy' mi-gaay- dsa- hi- tääh'
lä' jë' kye' kih' jmi-gyuu', mi-gooy'
kih' Gog kyaah' Magog, jøøyh-
jwëë' dsa-, lä' koo- mi-sii' he- cha-
cha'hoo' jmi-ñeeh', mah' dsa-näay'
jee' hni-. 9 Lä' kaa- lä' juh'
jmi-gyuu' ga-hwëëy-, ga-näay' ta'
jee' jwii- na-jngii' kih' Dio he- tih-
dsëy' cha-miih-. Ga-taayh' lä' ku'
lä' jii' kih' jee' jwii- ja- mah' tëey'
kyaah'. Hi- ga' jyoo' Dio je- gyuuh'
jmi-gyuu' mah' ga-jëëy' go-te-.
10 Hi-sa'llu' hi- ma' mi-gaa- dsa-
ga-jwää' dsih' cha'je- juuh- jee'
koo- kyaah' azufre, jee' hää' jah'
laa' na'høø' he' kyaah' hi- ga-jmee'
juu' ta-juu'. Jee' ja- jëëy' wii' lä' jmi'
'lä' hwë' ga-lä' jë' joh' jmi' cha-.

Wa-ra- ga-të' jee' jmeë' Dio jwiz-

11 Ja-ga' ga-jëën' koo- hma-sii-
juuh- tøø-, hi- ga-jëën- hi- ma' gya'
në' kih'. Ga-ääh' go-te' gyuuh' hwa'
cha'nëy', mo-so' ga-lä' lii- go-te'

ha- jee' ma' la'. 12 Hi- ga-jëën-
lä' jëë- hi- ga' juu', lä' jøh' lä' mäh'
tääh' cha'në' Dio. Jee' ja- ga-na'
je-, hi- ga-na' ga' jyoh' je- jee'
na-sii' jmi' kih' lä' jëë- hi- na'jnää'
kih' Dio. Ga-lä' jëë- hi- na' juu',
ga-nøø' ta' kiyh' lä' koo- te' he-
na-sii- kiyh' në' je- jee' lle' lä' jë-
he- ga-jmeey'. 13 Lä' jëë- hi- ga' juu'
cha'jmi-ñeeh' ga-hwëëy- ga-taayh'
cha'në' Dio. Hi- lä' jëë- hi- na' juu'
tääh' cha'je- ga-hwëëy- ga-taayh'
cha'në' Dio. Lä' jaa- lä' jaa- ga-nøø'
ta' kiyh' lä' koo- te' he- ga-jmeey'.
14 Ga-lä' jëë- hi- na' juu' hi- tääh'
cha'je- ga-jwää' dsih' cha'je- juuh-.
He- ja- la' jee' ga-të' to' jih-
he- juu' dsa-. 15 Hi- sa' ga' jnø'
jmi' kih' në' je- jee' na-sii' jmi-
kih' lä' jëë- hi- na'jnää' kih' Dio,
ga-jwää' dsih' cha'je- juuh-.

21

Gyuuh' jmi-gyuu' hmëë' kyaah' hwa' hmëë'

1 Ga-jëën' koo- gyuuh' jmi-gyuu-
hmëë', hi- ga-jëën' koo- hwa'
hmëë', jëeh' gyuuh' jmi-gyuu' hi-
hwa' he- ma' la' to-në' ma-ngëë'
ba' ja-. Hi' jmi-ñeeh' mo-so' cha-
ga'. 2 Jnä' Jwaa' ga-jëën' koo- jwii-
na-jngii' he- cheë- Jerusalén hmëë'
he- ga' jyoo' gyuuh' jmi-gyuu-
kih' Dio, lä' koo- jaa- dsa-më'
hi- ma-na'lluu' kih' dsa-ñuuh-
kyaä'. 3 Ja-ga' ga-nuun' koo-
juu' ga-hlëeh' kii- he- ja' gyuuh'
jmi-gyuu' he- ma' jäh':

—Hee' la- hne' kih' Dio he- chih'
jee' kih' dsa' jee' gyay- ko-jøh'
kyaayh'. Dsa- he' leë' jwii- kiyh'.
Hi' Dio gya' ko-jøh' kyaayh' hi-
ja-ba' hñii' Dio leë' Dio kyaay'.
4 Jee' ja- mi-kih' Dio jmi- he- tuu-
mi-në' dsa-, jee' ja- mo-so' juuy'
jih'koh', ni' mo-so' ki'hooyh', ni-
mo-so' cha- ga' jee' mo' jii' kiyh',
jëeh' ma-ngëë' ba' lä' jë- he- to-në'
—ga' jäh'.

⁵ Hi ma gya jmee hih he ga jah:

—Jna jmeen hmee la je go te he cha.

Koo ka lah ga syih jna:

—Sii he la. Jeeh juu la sa na hee, la ju dsoo jmah.

⁶ Hi ga jayh:

—Ma la ba. Jna he laan la koo hweh A kyaah hweh Zeta, jna he ma laan ja ja ga noo jmi gyuu, hi la jih hee jmi gyuu la ma laan ja ba. Hi la ki dsé, jna kwan hih jmi he la cha ba he jmee chaay taá. ⁷ Hi ga lih mi te, hyoyh la je he la. Jna leen Dio kyaay, hi hi he lee gyuu kyaan. ⁸ Pero la jee hi goh, kyaah hi sa jmee dsoo, hi jmee he sa la jee jne, hi jngéeh dsa, hi mé hi nuuh hi kaah wa hi cha hi, hi jmee ji nah, hi jmee juuh kih dio hi na laa kaah dsa, kyaah la jee hi ta juu, hi he dsa naa cha je juuh, jee koo kyaah azufre, jee ga té to jih juu dsa —ga jah Dio.

Jee jwii Jerusalén hmee

⁹ Ja ga jay jee ma chehn ja, ja jee la jee ángel hi ma chooh gyii kyaah jee ma haa la je gyii he wii he ja jee laa go te. Ga syih jna:

—Na jee la, mah haahn hne dsa mé hi la hmooh lee mé Borrego mah —ga jah ángel.

¹⁰ Mah ga joo kih jmi lle kin jee ma chih koo moh juuh nii, mah ga heeyh jna Jerusalén koo jwii juuh he na jngii he ga joo gyuu jmi gyuu he ja kih Dio. ¹¹ Ma jna jee nih kyaah jmeé kih Dio. La jih gyeh la koo mi kuu he la na hnaah jwérte, la la koo mi kuu jaspe, he jee la koo wa hu. ¹² Na jné la ku la jii jee jwii ja kyaah na hyah juuh hi nii choo gya to

ho haah. La koo ho haah ja ma cheh ja ángel, hi né ho haah ja ma na sii jmi ma kih kih kih la jee gya tuu naa dsa Israel. ¹³ Ta jwoo ta la ga hya hyoo ma lle hne wa haah, ta jwoo ta kye ma lle hne wa haah ka lah, ja ba la ja jwoo ta nii, hne wa haah, hi ta jwoo ta la ga dsa hyoo ja ba hne. ¹⁴ Jee ma chooh na hyah nii ja, ma la kyaah gya to ti. Né kih na sii jmi kih la jee gya tuu apóstole kya Borrego mah.

¹⁵ Hi ma hlee kyaah jna he, ma chooh koo sihma tah he la hih he na la kyaah ku noo, kyaah he kay hih jee jwii ja kyaah wa haah kih, hi kyaah na hyah kih. ¹⁶ Jee jwii ja ma la kye kyeeh, kwee ba la la kyoo la hu. Hi ángel he ga kay hih jee jwii ja kyaah sihma kiyh. Ga té to mil na dsé to hna loo kilómetro la kyoo, hi ja ba ko ja te la hu hi la nii ka lah. ¹⁷ Ja ga kay hih na hyah kih jee jwii, ga té hna loo na dsé to loo kye lee, ja ba la koo la hih he kooh dsa jmi gyuu.

¹⁸ Na hyah ja ma la kyaah kuu jaspe. Pero jee jwii ja ma la kyaah ku noo jmah, ma jna jee go te la koo wa hu he na jngii. ¹⁹ Ti na hyah kih jee jwii ja, ma na lii kyaah la je kuu he la na hnaah. To né ti na hyah ma la kyaah jaspe, jee ga té to ma la kyaah zafiro, jee ga té hne ma la kyaah ágata, jee ga té kye kyaah esmeralda, ²⁰ jee ga té hna ma la kyaah ónice, jee ga té jnii kyaah cornalina, jee ga té gyii kyaah crisólito, jee ga té jna kyaah berilo, jee ga té nu kyaah topacio, jee ga té gya kyaah crisopraso, jee ga té gya koo kyaah jacinto, hi jee

ga⁺tē⁺ gya⁺tō⁺ kyaah⁺ amatista.
 21 Gya⁺tō⁺ wa⁺haah⁺ ja⁻, ma⁺ la⁻
 gya⁺tō⁺ perla. Lā⁻koō⁻ lā⁻koō⁻
 gya⁺tō⁺ wa⁺haah⁺ ja⁻, ma⁺ la⁻ koō⁻
 perla ba⁺. Hi⁻ jwē⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻,
 ma⁺ la⁻ kyaah⁺ ku⁺nøø⁻ jmah⁺, ma⁺
 jnā⁺ jēē⁻ go⁻te⁻ lā⁻koō⁻ wa⁺hu⁻ he⁻
 na⁻jngii⁺.

22 Sa⁺ ga⁺jēen⁺ gwah⁺ jee⁺ jwii⁻
 ja⁻, jēēh⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Dsa⁻jøøh⁺
 jnān⁺ hi⁻ cha⁻ ga⁻lā⁻jē⁺ be⁺ kih⁺,
 kyaah⁺ Borrego mäh⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺
 laa⁺ gwah⁺ jee⁺ ja⁻. 23 Jee⁺ jwii⁻ ja⁻
 mo⁻so⁻ jmee⁺ bii⁺ jmēē⁺ kih⁺ hyoo⁻,
 ni⁻ jmēē⁺ kih⁺ sih⁻, jēēh⁺ kyaah⁺
 ma⁻la⁻ jmēē⁺ kih⁺ Dio ba⁺ jnā⁺, hi⁻
 Borrego mäh⁺ ba⁺ hi⁻ choo⁻ wa⁺je⁻
 kih⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻. 24 Lā⁻jēē⁻ dsa⁻
 hi⁻ dsa⁻taah⁺ lā⁻kaa⁺ hwa⁺ ja⁻ ngēy⁺
 jee⁺ jnā⁺ wa⁺je⁻. Hi⁻ lā⁻jēē⁻ rey⁺ hi⁻
 tāāh⁺ jmi⁻gyuu⁺ dsa⁻kay⁺ jee⁺ jwii⁻
 ja⁻ lā⁻jē⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺. 25 Sa⁺
 jnē⁺ jih⁺koh⁺ wa⁺haah⁺ kih⁺. Jee⁺ ja⁻
 le⁺ jmi⁺ ba⁺ jēēh⁺ mo⁻so⁻ lā⁻cha⁻
 hwē⁺. 26 Lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻taah⁺
 hwa⁺ ja⁻, dsa⁻nāy⁺ dsa⁻kay⁺ jee⁺
 ja⁻ lā⁻jē⁺ nēē⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺. 27 Jee⁺
 ja⁻ mo⁻so⁻ dsa⁻taah⁺ ni⁻ jaa⁻ hi⁻
 jmee⁺ wa⁺ la⁻ cha⁻ la⁻, ni⁻ hi⁻ jmee⁻
 he⁻ sa⁻ lā⁻jēē⁻ jne⁺, ni⁻ hi⁻ jmee⁻ juu⁺
 ta⁻juu⁺. Jee⁺ ja⁻ dsa⁻taah⁺ ma⁻la⁻
 hi⁻ na⁻sii⁻ jmi⁻ kih⁺ nē⁺ je⁻ kih⁺
 Borrego mäh⁺ jee⁺ na⁻sii⁻ jmi⁻ kih⁺
 lā⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻jnāā⁺ kih⁺ Dio.

22

1 Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, hi⁺h⁺ ángel he⁺
 na⁻heeyh⁺ jnā⁺ koō⁻ jmi⁻jmuh⁻, he⁻
 jmee⁺ chaā⁻ dsa⁻. Jmi⁻ ja⁻ jēē⁻
 lā⁻ jēē⁻ wa⁺hu⁻, he⁻ hya⁻ jee⁺ gya⁺
 Dio kyaah⁺ Borrego mäh⁺. 2 Hi⁺
 dsa⁻ngēē⁻ tō⁺dsaah⁺ cha⁺jwē⁺ kih⁺
 jee⁺ jwii⁻ ja⁻. Lā⁻koō⁻ lā⁻koō⁻ jwoo⁺
 kih⁺ jmi⁻ ja⁻, ma⁺ tøø⁻ hma⁻ he⁻
 jmee⁺ chaā⁻ dsa⁻, he⁻ hi⁻ gya⁺tō⁺
 nēē⁺ mi⁺, ma⁺ koō⁻ nēē⁺ lā⁻jaā⁻
 sih⁻. Kyaah⁺ moo⁻ kih⁺ hma⁻ ja⁻,
 dsa⁻hlāā⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ chaā⁻
 jee⁺ ja⁻. 3 Jee⁺ ja⁻ mo⁻so⁻ lā⁻cha⁻

ga⁺ lli⁺wii⁺. Dio kyaah⁺ Borrego
 mäh⁺ dsa⁻taayh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺
 hi⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ nuuh⁺ kiyh⁺ jmee⁺
 ta⁺he⁺. 4 Ma⁺ja⁻ jēēy⁺ Dio. Hi⁻ jmi⁻
 kiyh⁺ na⁻sii⁻ cha⁺kyey⁺. 5 Jee⁺ ja⁻
 mo⁻so⁻ lā⁻cha⁻ ga⁻ hwē⁺. Mo⁻so⁻
 jmee⁺ bii⁺ na⁻hih⁻ je⁻, ni⁻ jmēē⁺
 kih⁺ hyoo⁻, jēēh⁺ Dio Dsa⁻jøøh⁺
 jnān⁺ choo⁻ wa⁺je⁻ kih⁺. Jee⁺ ja⁻
 dsa⁻taayh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ mah⁺
 jmeey⁺ hi⁺ ga⁻lā⁻jē⁺ joh⁺ jmi⁻ cha⁻.

Ma⁻ya⁻jāh⁺ jāh⁺ Jesucristo

6 Mah⁺ ga⁺jāh⁺ ángel he⁺ siih⁺ jnā⁺:
 —Juu⁺ la⁻ sa⁻ na⁻hee⁻, la⁺ju⁺dsoo⁺
 go⁻te⁻. He⁺ ba⁺ Dio Dsa⁻jøøh⁺ jnān⁺,
 hi⁻ ga⁻jøø⁺ kih⁺ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁺ngēē⁻
 juu⁺ kiyh⁺, ma⁻cheey⁺ ángel kyaay⁺
 mah⁺ mi⁻jnāāy⁺ kih⁺ lā⁻jēē⁻ hi⁻
 jmee⁺ ta⁺he⁺ kiyh⁺, lā⁻jē⁺ he⁻ jmee⁻
 bii⁺ le⁺ to⁻chah⁺ la⁻ —ga⁻jāh⁺ ángel.

7 —Hi⁻ jnā⁺ jāhn⁺ to⁻chah⁺ la⁻.
 Llu⁺ la⁻ kih⁺ hi⁻ høø⁻ juu⁺ he⁻ hlēēh⁻
 kih⁺ he⁻ na⁺ ga⁻ le⁺ ta⁻ ha⁻nē⁺ he⁻
 na⁻sii⁻ la⁻ —ga⁻jāh⁺ Jesús.

8 Jnā⁺ Jwaa⁺ ma⁻nuun⁺ hi⁻
 ma⁻jēen⁺ lā⁻jē⁺ he⁻ la⁻. Ma⁻ngēē⁻
 ma⁻nuun⁺ hi⁻ ma⁻jēen⁺, ga⁻juuh⁺ hi⁻
 jnēn⁺ huuh⁺ tii⁺ ángel mah⁺ ga⁻jmāā⁻
 jnih⁺ jøøh⁺, hi⁻ ma⁻mi⁻jnāā⁻ lā⁻jē⁺
 he⁻ la⁻ kin⁻. 9 Pero ángel he⁺ ga⁻siih⁻
 jnā⁺:

—Jēē⁻ da⁺, ta⁺ jmee⁻ lā⁻na⁻, jēēh⁺
 kwee⁻ ba⁺ laan⁺ kyaah⁺ hne⁻ jee⁺
 jmeen⁻ ta⁺he⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺ øøh⁺
 hne⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, hi⁻
 kyaah⁺ lā⁻jēē⁻ ga⁻ hi⁻ høø⁻ juu⁺ he⁻
 na⁻sii⁻ jee⁺ la⁻. Jmee⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio
 ba⁺.

10 Hi⁻ ga⁻siiyh⁻ jnā⁺ ka⁻lāh⁺:
 —Ta⁺ hmā⁻ lā⁻jē⁺ juu⁺ he⁻ hlēēh⁻
 kih⁺ he⁻ na⁺ ga⁻ le⁺ ta⁻ ha⁻nē⁺ he⁻
 na⁻sii⁻ jee⁺ la⁻, jēēh⁺ ma⁻ngoo⁻
 ya⁻jāh⁺ he⁻ lā⁻te⁺ juu⁺ la⁻. 11 Hi⁻
 hñaa⁻ dsē⁺, wa⁺ jmee⁺ bih⁺ hñaa⁻
 dsēy⁺. Hih⁺ hi⁻ jmee⁻ wa⁺ la⁻ cha⁻
 la⁻, wa⁺ jmee⁺ bih⁺ kiyh⁺. Hi⁻ jmee⁻
 he⁻ llu⁺, wa⁺ jmee⁺ bih⁺, hi⁺h⁺ hi⁻
 na⁻jngēē⁻, wa⁺ na⁻jngēē⁻ bih⁺.

12 —Hij' jnä' jahn' to' chah' la'.
 Kyen' he' kwëehn' he' ga'tëë'
 hyoh' lä'jaa' lä'jaa' ha' koo' te'
 ta' he' ma'jmeey'. 13 Jnä' he'
 laan' lä'koo' hwëh' A kyaah' hwëh'
 Zeta, jnä' he' ma'laan' jää' ja'ga'
 nøø' jmi'gyuu', hi' lä'ja', ma'ke'
 ma'dsaa' jmi'gyuu' lä' ma'laan'
 ja'ba' —ga'jäh' Jesús.

14 Llu' la' kih' hi' gyih' sa'hmiih'
 kih' mah' hyoyh' jwë' kuyh' mi'
 kih' hma' he' jmee' chaa' dsa',
 hi' lä'ja' hyoyh' jwë' dsa'taayh'
 ta' ho'haah' kih' jwii' ja'. 15 Pero
 ga'lä'jëë' dsii' jä' ta' ka'hne',
 kyaah' hi' jmee' ji'nah', hi' më'
 hi' ñuuh' hi' kaah' wa' hi' cha'
 hi', hi' jngëeh' dsa', hi' jmee'
 juuh' kih' dio hi' na'laa' kaah'
 dsa', kyaah' hi' tih' dsë' jmee' juu'
 ta'juu'.

16 —Jnä' Jesús ma'cheen' ángel
 kyaan' mah' mi'jnäay' lä'jë' he'
 la' kih' lä'kaa' gwah'. Jnä' laan'
 sa'ju' kih' David, jnä' laan' nuu' hø'
 hi' kwa' je' jih'gyeh' —ga'jäyh'.

17 Jmi'lle' Na'jngii' kyaah' më'
 Borrego mäh' jäyh'.

—Ñä'.
 Hi' ga'nuu', wa'jäh':
 —Ñä'.
 Hi' lä'kii' dsë', wa'jäy'. Hi'
 hnøø' hih', wa' hih' jmi' he'
 jmee' chaa' dsa', he' la' cha'
 go'te'.

18 Jnä' jmeen' dsoo' kih' lä'jëë'
 hi' nuu' juu' he' hlëeh' kih' he'
 na' ga' le' ta' cha'në', he' na'sii'
 jee' la'. Cher'mah' hi' ga'jmeë'
 na'dsë' ga' juu' lä'koo' lle'jee' la',
 tëëy' lä'jë' he' wii' he' na' ga'chee'
 Dio lä'koo' na'sii' jee' la'. 19 Hi'
 cher'mah' hi' ga'jñuu' juu' he'
 hlëeh' kih' he' na' ga' le' ta' cha'në',
 he' na'sii' jee' la', lä'ja' jñuu' Dio
 ka'läh' he' la' heey' he' na'sii' jee'
 la'. Jñuu' kih' chaah' hma' he'
 jmee' chaa' dsa', hi' lä'ja' ka'läh'
 jñuu' kih' jee' jwii' na'jngii'.

20 Hi' jmee' ju'dsoo' kih' lä'jëë'
 he' la' jäyh':
 —Dsoo' ba', jäh'n' to' chah' la'.
 Wa' la' lä'ja', nee', ñah' Jesús
 Dsa'jøøh' kyaan'.

21 Lä'jëë' he' llu' he' la' kwa'
 Jesús Dsa'jøøh' jnän', wa' la' kyaah'
 lä'jëë' hnäh'. Wa' la' lä'ja'.